A Baranya Megyei Bíróság
és Pécsi Ítélőtábla új épületszárnya
Pécs, Rákóczi út 34.

BENCZE ZOLTÁN

Forma és szerkezet

Generáltervező: Koller és Társa Tervező Kft.
Építészet: Koller József vezető tervező és
ifj. Csatai László, Bánfalvi Zoltán, Fehér Zsófia
Belsőépítészet: Rádóczy László és Tolnai Zsolt

2003-ban döntés született a Baranya Megyei Bíróság és a Pécsi Ítélőtábla Rákóczi úti közös irodaépületének bővítéséről.
A meglévő irodaépület a hetvenes években, az akkori Megyei Tanács számára készült. A toronyház jellegű épület lábakon álló magasított térszínből emelkedik ki. A körülötte kialakított grandiózus pódium monumentalitása, a korabeli államhatalom erejének megmutatását szolgáló, városközpont méretű építészeti kifejezés kívánt lenni — és bizonyára további nagyszabású építészeti beavatkozással új városi központtá egészülhetett volna ki. Az elmúlt évtizedek során nem épültek meg azok a fejlesztések, melyek az irodaépület eredetileg szándékolt helyzetét értelmezhették volna. A kilencvenes évektől kezdve az államigazgatás helyét átvette az igazságszolgáltatás, a Baranya Megyei Bíróság és a Pécsi Ítélőtábla költözött az épületbe. A zavaros városépítészeti szituáció ettől természetesen semmit nem változott. Míg kereskedelmi beruházások kapcsán pillanatok alatt, a szemünk láttára alakulnak át városrésznyi területek, addig az állami hivatalok beruházásai több évtizedig hagynak területeket átmeneti állapotban megrekedni.
A Bíróság és a Pécsi Ítélőtábla újonnan felmerült fejlesztési igénye lehetőséget kínált a helyzet újraértelmezésére.

...merész vagy bátor...

Nehéz dolga van a modern építészetnek Magyarországon. Sosem volt könnyű. Az európai modern építészet legfrissebb tendenciáival talán csak a két háború közötti időszakban mutatott némi szinkronitást a magyar modern építészet egy bizonyos szegmense. Azóta ez csak kivételes, egyedi esetekben fordul elő. Még kevesebbszer nélkülözi ez a szinkronitás az ellentmondásokat vagy ellenérzéseket.

A szinkronitás persze önmagában semmilyen értéket nem hordoz. Amennyiben indokolatlan, igazodási kényszer szüli, sekélyes plagizálással jár együtt. Indokoltnak akkor tűnik, ha mögötte a társadalmi és modernizációs folyamatok valamilyen egyidejűsége is megbújik. Nem csak a modern építészetre igaz ez, de igaz az minden történeti stíluskorszakra, amely egyetemesen elterjedt építészetet hozott létre Európában. Helyi sajátosságok mindig érvényesültek. Ezek akkor hoztak kiemelkedő teljesítményeket, ha a hely szülte kihívásokra alkotó válaszokat találtak: az adott helyen képesek voltak megfelelő technológiai, funkcionális, esztétikai megoldást kínálni az építés és a stilizálás feladatára.

Nehéz dolga van a modern építészetnek Magyarországon.

A háború után következő korszak ideológiai terhei súlyos béklyóként csüngtek az építészeken. Nehezen jöttek létre az európai modern építészet legfrissebb áramlataival összhangba hozható kiemelkedő teljesítmények. A saját karakter megtalálása is várat magára. A rendszerváltást követően még kuszább lett a helyzet. Türelmetlen igazodási kényszer uralkodott el, és ez ellenálló, élesedő szakmai vitákat szül: szinkronitás kontra helyi karakter. A viták valódi hátterét sokszor inkább irányzatok közti elkötelezettség adja. Amikor épületét valaki világosan felismerhető *szinkronitással* hozza létre, már-már bátorságra van szüksége... vagy legalább merészségre.

A tisztelt nagyközönség pedig tanácstalan, és többnyire értetlenül áll 50 éve minden olyan építmény előtt, ami nem visel díszítést. Amennyiben körülnézünk az új bírósági épület környezetében, láthatjuk azokat az úgynevezett „kockaházakat", melyeket a műveltebb közízlés is csak „szocreálnak" nevez. Ezek szerint a modern építészet már 50 évvel ezelőtt lezárt korszaka sem tartozik még a differenciáltan megkülönböztethető építészeti tartalmak közé. Ilyen előzmények után vajon a bíróság új épülete hogyan szembesíti a modern építészet legfrissebb irányzatainak jeleit környezetével?...

A bíróság új épülete ugyanahhoz a modern hagyományhoz csatlakozik, mint a tömb néhány évtizeddel ezelőtt készült többi épülete. Azonban más korszak más indíttatású invenciói nyúlnak vissza ugyanahhoz a hagyományhoz.

Napjaink világépítészetében a modern építészet tiszta formaképzésre törekvő konstruktív hagyo-



mánya folyamatosan megújuló erővel jelen van. Azonban a forma konstruktív gazdagítása ma kevesebb radikalizmussal történik, kevesebb teoretikus és analitikus indíték jellemzi, mint a háború utáni neoavantgárd építészetet vagy a húszas–harmincas évek radikális avantgárd korszakát.

A világon és Európában kialakultak sajátos területi változatok. Az egyik legnagyobb elismerést élvező területi építészet ma az Ibériai-félszigeten jön létre. Tipizálható sajátossága többek között a nagy felületek letisztult kezelése; az éghajlat és a természetes fényviszonyokhoz hangolt anyaghasználat; a formák gazdagítása a korai modern absztrakciójából indul ki, de a tektonika megtartása mellett vállalkozik a derékszögű rendszerek visszafogott, finom kimozdítására. Egyszerű eszköztelensége mellett marad hely az érzelmeknek és az érzékeknek is. A most tárgyalt épület elfogott valamit ebből a mediterrán szellőből, amivel egyébként Magyarországon kevésszer szembesülhetünk.





FOTÓK: HÄIDER ANDREA

„A bíróság épületének tömegét négy egymástól elmozdított kubus alkotja. A tömegformálásra a zártság és visszafogottság jellemző, amelyet a szabálytalanul elhelyezett ablakok és felülvilágítók oldanak." [1]

Az épület zárt tömegformálása a modern építészet kubisztikus, konstruktivista módszeréből indul ki. Viszont az elemi geometriai formák egy kényszeres fejlődés jegyében újabb tér-tömeg alakítás lehetőségét keresve, a fantázia felszabadításával — de adott keretek között — alakulnak. A forma elsősorban nem a jelentést gazdagítja, de legalábbis nem terheli elvont elméleti összefüggésekkel. A geometriai forma geometriai formával áll szemben. A derékszögű rendszerhez képest kicsiny billentést végeznek a tömegek, ezáltal dinamikára tesznek szert, dinamizálják egymást. Mozogni, — járatos szóhasználattal — áramolni kezd a tér. Az épület mintegy kapcsolatot teremt a Rákóczi úton zajló erős forgalom ritmusával. Ezt a folyamatot erősíti az épület telepítése: a bírósági irodaház vertikális gesztusa mellé, a tizenegyemeletes irodaépület hossztengelyére merőlegesen, az utca forgalmával párhuzamosan terül el az új lapos, elnyújtott tömb.

Ez a telepítés és térszervezés két városépítészeti nehézséget oldott meg egyszerre:

a az egyik a Rákóczi út felőli kapcsolódás és beilleszkedés szerepének meghatározása;
b a másik pedig az épületet tartalmazó, kétoldalról nagyjából nyitott és kétoldalról zárt tömb új helyzetének értelmezése.

a Az új épület átmenetet képez a Rákóczi út és a tömbbelső eltérő térszintjei között. Az épületegyüttes fő megközelítési útvonala keresztül halad rajta, melyet az első emelet szintjén egy felvezető híd köt össze az utca szintjével. A felvezető hídra került a főbejárat és a recepció, azon keresztül juthatunk az előcsarnokba, abból pedig egy üvegezett nyaktagon keresztül a régi szárnyba. Az előcsarnok elnyújtott, két szint magas teréből közelíthetők meg a szintén két szint magas tárgyalótermek.

Az épületegyüttes egészét tekintve átszerveződött a funkcionális elrendezés valós és szimbolikus rendje is: a hangsúly áttevődött oda, ahol az érintett polgárok számára konkrétan manifesztálódik az igazságszolgáltatás rítusa, azaz a tárgyalótermeket tartalmazó rész vált elsődlegessé — ez a szakasz az attraktív helyszín, a „színpad", az irodaépület pedig a „gyár", ahol csak kiszolgáló-tevékenység működik.

b A terület a városközpont két legnagyobb forgalmat levezető csatornája között helyezkedik el. Az elbontott emelt térszint helyére telepített új épület a beépítési tömb házai között esélyt ad a korábban taszító környezet birtokba vételére. A déli homlokzat egyszerű, síkban szerkesztett, meleg tónusú lapburkolatával nyugodt hátterű térfallá válhat. Jelenleg ugyan még a parkoló autóké a terep, de előbb vagy utóbb elkerülhetetlen, hogy a zónában található teresedések zöldfelületté, sőt valódi parkokká váljanak.

Az épület térkompozícióként szerkesztett tömegformálása megkívánja az úgynevezett „ötödik homlokzat", a tetősík tudatos alakítását. Az alacsony hajlású tetőfelületek kőburkolatot kaptak és a homlokzatokkal majdnem egyenrangú esztétikai minőségben jelennek meg.

A felvezetőhídra került recepciót tartalmazó felépítmény tömegének additív jellegét nehezen viseli a zárt kompozíció.

Az ablaknyílások szerkesztett esetlegessége a kőburkolat kiosztásának raszteréhez igazodik. A formai konstruktivitás mellett szerkezeti konstruktivitás nem jellemzi az épületet.

A szerkezet milyensége elfedett. A ház formai

elemeiből nem következik semmi, ami a ház szerkezeti voltára utalna vagy fordítva. A funkcióból következő tértömeg tagolásról, mint következetes szerkesztési elvről sem beszélhetünk. Ugyan az északi hasáb magában foglalja a fogadó-közlekedő teret, azonban a további hasábok nem jelölnek ki az alaprajzon újabb funkcionális egységeket.

Nagytáblás, réteges, soros rakással készített fűrészelt *Kanfanar* kőburkolat borítja az épületet. Ez a kőburkolat három homlokzati nézetből kifeszített membránként határolja a kubusok felületét. A negyedik homlokzat úgynevezett „bányaszél" kőlapokkal burkolt.

A jelentés bővítése

Csakhogy az a kis változás a negyedik homlokzat burkolatának felület-megmunkálásában nem csupán egy esztétikai játék a felületképzéssel. Jelentéstöbbletet hoz az épület egésze számára, és nem csak valami kis járulékos többletet.

A végfal bányaszél kiképzésű kőburkolata átlényegíti a burkolóanyag és a képzett forma jelentéstartamát.

A tömegkompozíciót alkotó zárt, absztrakt kubusok konkrét természeti jelenséggé lényegülnek. Valami naturálist ábrázolnak: egymás mellett megcsúszott geológiai kőzetrétegek bányászat közben visszamaradt óriási kőtömbjeit jelenítik meg. A keleti végfalon egymáshoz képest kissé eltolva sorolódnak ezek a megalitikus kőtömbök.

Kiderül, hogy az ortogonális rendet felbontani szándékozó tömegformálás építészeti koncepciója csak szerkesztési mód, csak *eszköz*. A már önmagában is érvényes tiszta építészeti gondolat eredményére a jelentés újabb rétege telepszik. Kiderül, hogy az épület megformálását mégsem a konstruktív tisztán gondolkodás telosza vezette.

Nem csak egy építészeti kompozícióval állunk már szemben, hanem monumentális plasztikával, ami valami építészeten kívülit ábrázol. Egymáshoz képest elcsúsztatott kőzettani rétegek természeti környezetből kiemelt részlete jelenik meg. Így például a kőburkolat az anyaghasználat során nem az építőművészeti hagyomány továbbgondolásából nyeri el értelmét, hanem a plasztikaképzés szabályainak és törvényeinek kell engedelmeskednie.

Az ábrázolás egyértelmű dolgot mintáz, amely mint ikonikus jel metaforikus tartalom közvetítésével kell, együtt járjon: Talán a természeti képződmény és az emberi kéz beavatkozásának találkozási pontját és annak monumentalitását kívánja megjeleníteni!?

Így metaforikussá lesz a plasztikai kompozíció, önállósul a térforma, egy köztéri szobor autonómiáját akarja elnyerni. Az épület szinte járható szoborrá válik.

Úgy tűnik, mintha az épület kettős karaktert, vagy „kódolást" használna.

Kérdés az, hogy ez a túlterhelés vagy éppen a kiteljesedés irányába hat-e — avagy éppen fel sem merül ez a kérdés...

Találhatunk ehhez hasonló építészettörténeti analógiát a 20. században. Közülük a leghíresebb a sydney-i opera. Egymásra torlódó látomásszerű héjboltozatai az építészet eszköztárán kívül eső dolgot jelenítenek meg, amik lehetnének akár absztrakciók is. Konkrét, de nem egyértelmű dolgot ábrázolnak. Virágszirmot, vitorlát, esetleg valami mást. Az ábrázolt tárgy vagy természeti jelenség hordozza a metaforikus utalást, melyek azóta az épület ikonikus képén keresztül Sydney városáról kívánnak üzenetet megfogalmazni. ■

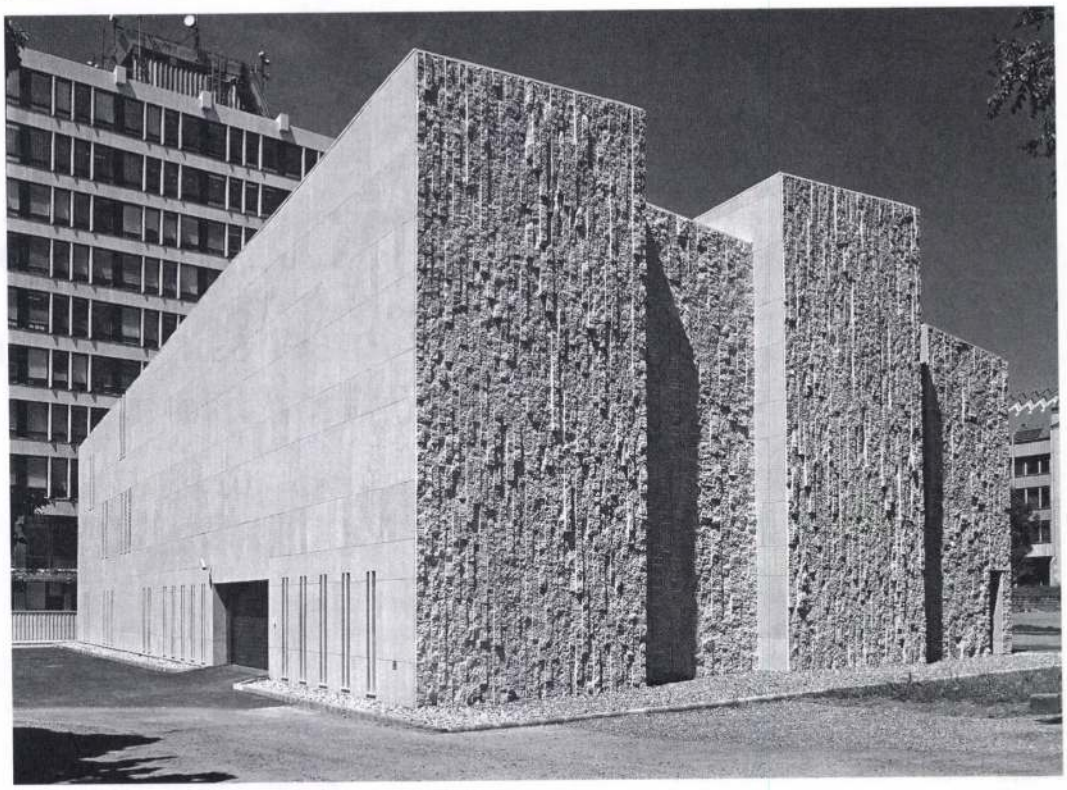

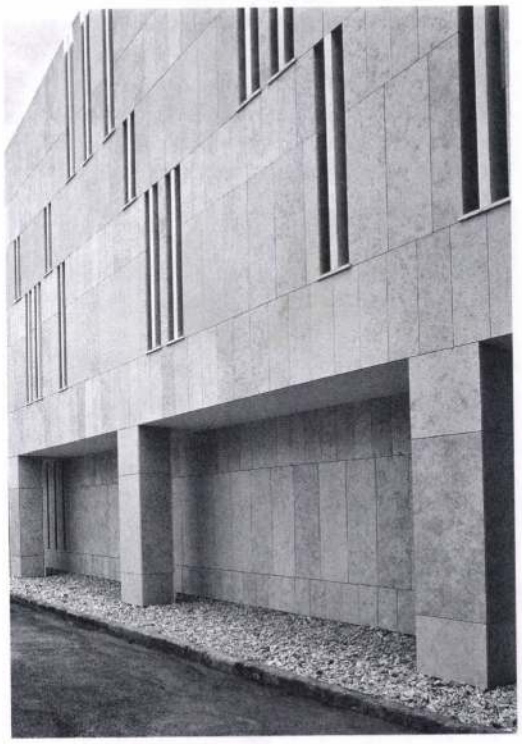



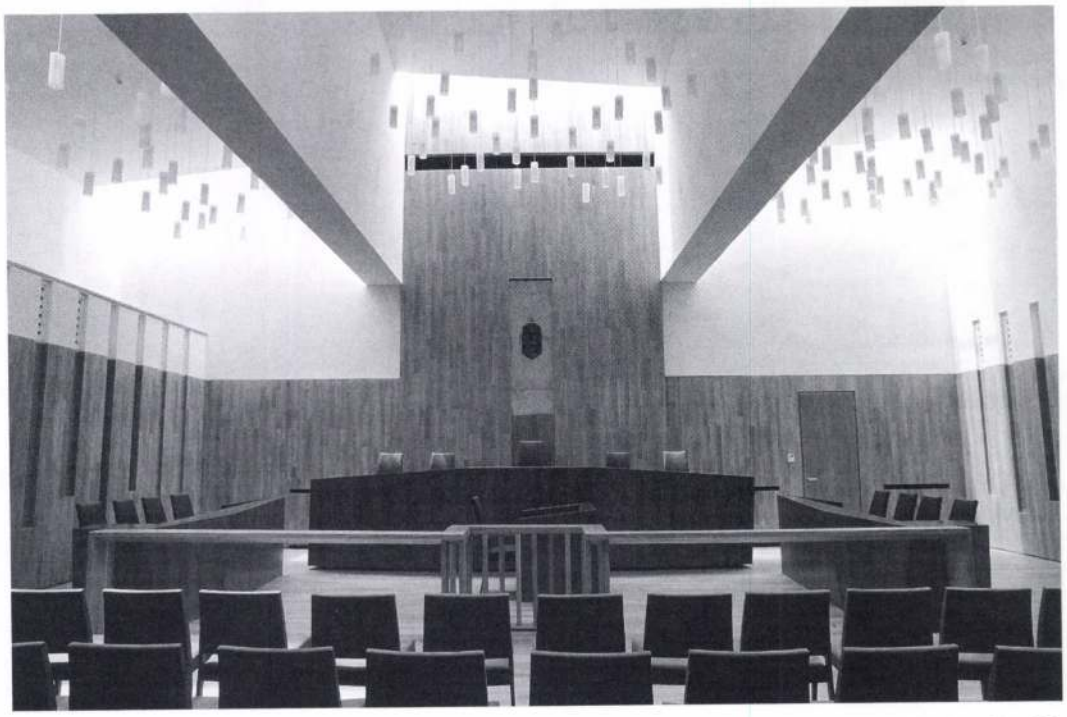

1 Idézet a műszaki leírásból

A Baranya Megyei Bíróság
és Pécsi Ítélőtábla új épületszárnya
Pécs, Rákóczi út 34.

SOMOGYI KRISZTINA

Generáltervező: Koller és Társa Tervező Kft.
Építészet: Koller József vezető tervező
és ifj. Csatai László, Bánfalvi Zoltán, Fehér Zsófia
Belsőépítészet: Rádóczy László és Tolnai Zsolt

Elmozdulások – végre

Koller József és munkatársainak új bírósági épülete

Egy-egy fontosabb középület kapcsán joggal merül fel az igény, hogy ne csak az adott műről beszéljünk, hanem általánosabb építészeti kérdésekről is: Pécsett az új bírósági épület, amelyet Koller József és irodája tervezett, ilyen alkalom, már csak azért is, mert ez a helyszín, a belváros déli része, a hetvenes évek óta egy átfogóbb városi koncepció reményével kerül kialakításra. Akkoriban *Köves Emil* városi fórumként képzelte el a Rákóczi út – Jókai utca kereszteződésben lévő teret, a Megyei Tanács épülete e nagyobb gondolati egység részeként fogant. Ennek egyértelmű jele, hogy Köves a telek nyugati határfalaként építette meg 11 emeletes irodaházát, majd eléje, a tér felé fordulva lábakra állított, nagyméretű teraszt tervezett. Az elmúlt évtizedek során bár mind az építészet, mind a város részéről megfogalmazott igények jelentősen megváltoztak, ez a telepítés ma is értéket képvisel.

Olyannyira, hogy a mostani új tömb tulajdonképpen folytatja az anno elindított gondolatot. A két nagy bírósági tárgyalónak és bírói szobáknak helyet adó új épület telepítésében érzékelhető, hogy *Koller József* is számít arra, a most még üresen álló, bizonytalan helyzetű nagy placc (zöld felület és parkoló) élő városi térré válik egyszer. Erre utal, hogy az épületet (majdnem) körbejárható tárgyként formálta meg, az minden oldalról (az ötödik homlokzatként kialakított tetőt is ideértve) szemlélésre kínált látványként van jelen. Ennek az épületnek tulajdonképpen oldalai szinte egyenértékűek. Főhomlokzatnak a híddal indított északi bejárat ugyanúgy hihető, mint a térre néző teljesen zárt, látványosan megmozgatott kőfal, de a keskeny hasítékokkal épp csak felszakított déli homlokzat is igen igényes, érdekes, egy majdani új épületből egyszer ez is bizonyosan szeretettel nézhető.



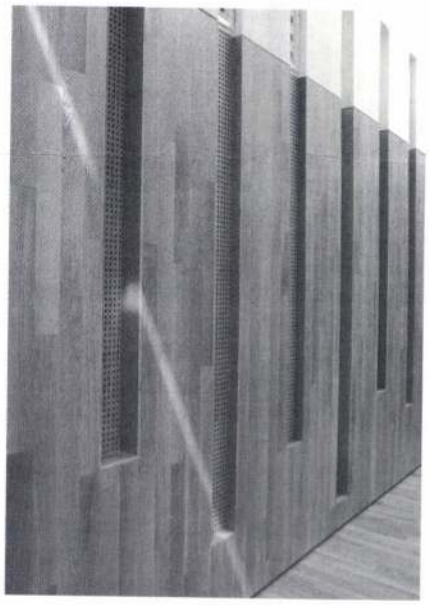

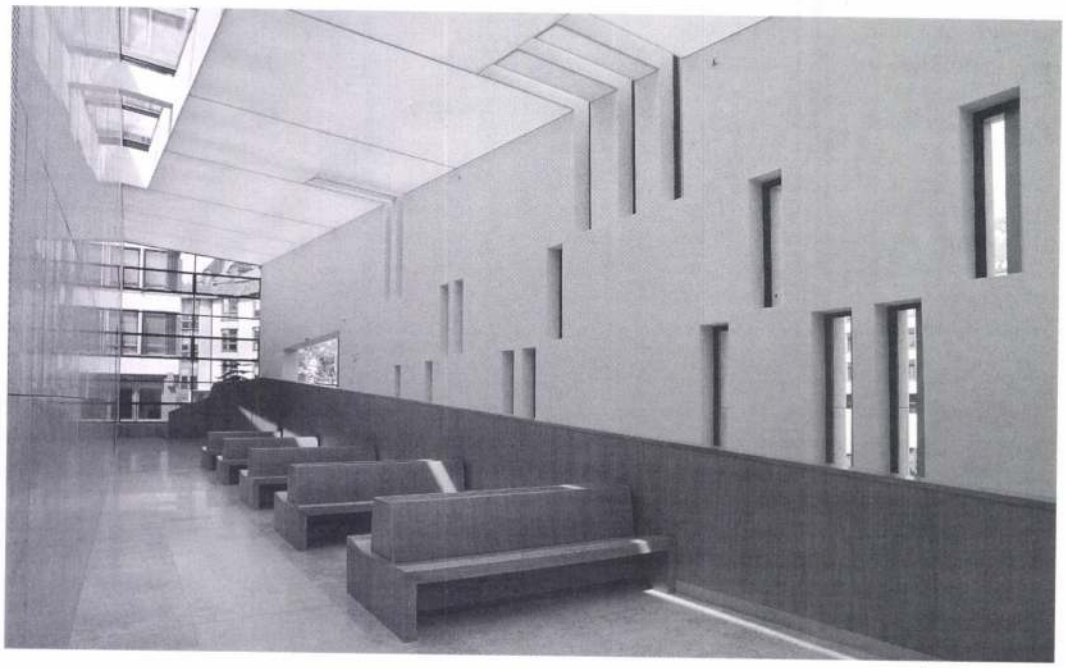

FOTÓK: HÄIDER ANDREA

Sopianae romjain

Bár nemrég került átadásra, helyét olyan magabiztosan foglalja el a Baranya Megyei Bíróság, Pécsi Ítélőtábla és Munkaügyi Bíróság irodaházának tövében az új tömb, mintha nem is építették volna, hanem a város mélyebb rétegeiből nőtt volna ki a felszín fölé. Jelenléte egyértelműen mai, de ezt nem kívánja erőszakosan körbeharsogni, nem akar egyeduralkodóvá válni, hanem nagyon is számít arra, mások is kerülhetnek majd köré. A város szempontjából biztató egy ilyen épület, amely egyszerre önálló alkotás és környezeti alkotóelem. Azt bizonyítja, hogy a közösségi érdek és az egyedi alkotásra való törekvés egymást nem kölcsönösen kizáró tényezők. Nagyon fontos, hogy az épület, mint koherens önálló világ érzékelhető, ugyanis a környezet ezzel szemben teljesen bizonytalan identitású. A területet egyik oldalról a Jókai utca határolja — s bár ez egyik tengelye lehetne a városnak, amely a központi Jókai tértől a vasút irányába teremt összeköttetést, a vizuális kapcsolat megszakad rögtön már az elején, itt a Rákóczi út metszésé-nél lévő üres területen. Pedig mindig is lakott volt ezen a részén a város: a környéken található római romok azt is bizonyítják, a hajdani polgárváros, és annak fóruma erre volt található. Sopianae emléke fel is bukkan a környező utcákban és épületekben, igaz ez leginkább a romok megmutatására korlátozódik, nem pedig a római városrostervezés értékeinek és Vitruvius gondolatainak megértésére vonatkozik általában. A gesztus a római kori múlt felé érthető, kulturált és elvárható, csupán az benne a meglepő, hogy a környezet és a tradíció iránti empátia mintha ki is merülne ebben az egy mozzanatban. Elegendő végigtekinteni a Rákóczi úton ahhoz, hogy az a véleményünk alakulhasson ki, az elmúlt évtizedekben az építészek sokkal inkább figyeltek az önkifejezésre, mint közösségükre és kultúrájukra. A heterogenitást szemlélve az az érzésünk, hogy a helyi jelleg valódi megértése helyett mintha anyagok, részletek és narrációk csupán fecsegnének az ittlétről. Ennek következtében bár a környéken jó nevű építészek (Köves Emil, *Tillai Ernő, Dévényi Sándor, Finta iroda, Kistelegdi István, Erdélyi Zoltán, Vámagy Péter*) dolgoztak, dolgoznak, összességében értékvesztett, bizonytalan az utcakép: a Rákóczi út tehát éppen az a varrás, amely mellett a történelmi város majdnem szétfoszlik, felszakad.

Bizonytalanságok

Ha védeni kívánnám ezt a sokféleséget, említhetném, hogy mindez következmény, egy élő város sajátossága, de nem teszem, mert nem szükségszerű, hogy az éppen aktuális építészeti gondolatok ellene lépjenek a már meglévőnek. Számtalan példa mutatja, hogy empátiával markáns építészeti alkotás is viselkedhet barátságosan környezetében. Pécsett különösen érdemes lenne a közösségi szempontokat is szem előtt tartani a város fejlődésében, mert a történelmi belvárosnak (illetve az olyan bájos

területeknek is, mint amilyen a Tettye) itt-ott veszélyeztetetté válik sajátos jellege. Egy Tettye Irodaház, az évek óta üresen álló „magasház", a monumentális Árkád Áruház (megint hangsúlyoznám milyen szörnyű veszély egy ilyen méretű és kapacitású épület beékelése ebbe a városi szövetbe) vagy a Mecsekre fel-, a központhoz bekúszó lakótelepek, no meg az elmúlt évtized alatt épített beruházói és kereskedelmi funkciókat ellátó zavarodott értékrendű épületek (tisztelet a kivételnek) összességében egyre nagyobb erővel írják magukat vissza az összképre. A jelenkor építészeti kiáltásai ad absurdum csak addig tolerálhatók, amíg nem harsogják vele túl azt a hangulatot, amelyet amúgy pécsiségnek mondhatunk. Ha a „nagyon mások" többen lesznek, mint az „általában olyanok", akkor aztán törhetjük a fejünket, hogyan hazudunk építészeti kulisszákkal történelmi várost arra a helyre, ahol évszázadokon át Pécs természetesen létezett. Az elbizonytalanodó városi identitás szempontjából a kiemelt középületeknek és a fontosabb csomópontoknak a szerepe felértékelődik. A sikeres beavatkozások jótékony hatása egy-két ponton már érzékelhető, ezek közül kedvencem a Barbakán téri multifunkcionális épület, amely magánberuházásként (tisztelet és elismerés a tulajdonosnak!!!) három különböző városi jelleg metszéspontjában teremt rendet. Ez az épületegyüttes azért fontos, mert nem kívánja direkt módon tematizálni az ott tapasztalható kérdéseket, nem akar dönteni egyik vagy másik építészeti jelleg javára, hanem az egész környezet iránt érzékeny gesztusokkal, de lényegét tekintve önálló állításként létezik. Magabiztos megjelenésével nem alkalmazkodik, hanem környezetét ő kapja rendbe úgy, mint tanár szigorú pillantásával az épp szétszaladni akaró gyereksereget.

Az új bírósági épületnek hasonló fontosságot tulajdonítok. Bár egészen más indíttatásból, más logikával és más eszközökkel született meg ez a ház, mint a Barbakánnál említett, összeköti őket mégis a két alkotó team határozott értékszemlélete. A bíróság épülete sem az elvárásoknak és közhelyeknek való megfelelés vágyából született, hanem a hely, a program és az alkotók személyiségéből együttesen következő önálló alkotás. Viszonylagosan kis mérete ellenére ez is erős kijelentésként hat vissza az elbizonytalanodó környezetre. Nem kerül vitába, és nem akar barátkozni a közelében lévő épületekkel, hanem — ahogyan azt már jeleztem — egyszerűen kinő a földből, sziklatömbként, öt oldalon megkomponált formaként magabiztosan van jelen.

Hogyan lehetett ...

Az épülethez az elmúlt hónapokban zarándokoltak a kollégák, többen hangosan örültek annak, hogy Pécsett megvalósulhatott egy ilyen merészen más épület. Ennek oka a háznak a története, talán ebből a szempontból lehet érdekes: a megbízás nem a tervezéssel, hanem jó pár évvel korábban indult, akkor, amikor Koller József és munkatársai nekilátták a Köves Emil-féle irodaház nagy alázattal történő átalakításának. A szétfagyott sárga pirogránit burkolólapokat fűrészelt mészkőre cserélték, a belső tereket színekkel, anyagokkal közelítették a mai elvárásokhoz. Közben egyértelművé vált többek között az is, hogy a meglévő épület szerkezeti adottságai kizárják, hogy ott alakítsák ki a szükséges nagy tárgyalótermeket. Amikor a megkezdett munka folyatatásaként az épület előtti terasz (és az alatta lévő irattárak és parkoló) felújítása következett volna, a megrendelővel kialakított jó kapcsolat eredményeként — a tervezők javaslatára — megszületett egy nagyobb léptékű gondolat, egy új épület kialakításának elképzelése. Ennek tervezésekor Koller meglátta azt a lehetőséget is, hogy nem a környező épületek igen sokféle építészetéből lehet érdemes kiindulni, hanem egy markáns építészeti elemmel is kapcsolódhat a meglévő irodaházhoz. Így fogant ez a szobor szépségű tömb.

Sziklaszilárdan

Az épület legfontosabb jellegzetessége bizonyosan a tektonikusan megmozgatott négy tömeg, és ennek kivetüléseként a felületképzés, az egymásra torlódott, vetődött kövekből emelkedő sziklafal. A kő tehát a jelentés szempontjából nem burkolat itt, hanem maga az az anyag, amely egy tömbben mutatja magát, a kő különböző felületi sajátosságaival megfogalmazza az épület lényegét. A sziklaszerűséget hangsúlyozza a keleti homlokzat rusztikus felületképzése, a bányászott kőszélek plasztikája, amely a fényviszonyok függvényében izgalmasan változó. Ezzel szemben az épület északi és déli felülete ugyanennek a mészkőnek csiszolt, sima felületét mutatja, ezzel is ráerősítve arra a hatásra, mintha a ház törésvonalak mentén, egymáson elcsúszva emelkedett volna a föld fölé. A durva, rusztikus, de természetesnek tűnő, illetve a felcsiszolt, művi, fényes felületek együttes jelenléte akár metaforaként is értékelhető: az ősi, robbanásszerű erő és a külső hatásokra csiszolódó állapot, az őstehetség és a környezet alakító hatásával is mutathat párhuzamot.

A sziklaként mutatkozó összkép szempontjából alapvető, hogy az épület teljesen ablaktalan: a folyosókra a csiszolt kőfelületű oldalakon lévő és a tetőre is átforduló rések, irdalások juttatják el a fényt. A tető egyenértékű felületként, ötödik homlokzatként való kidolgozása is ennek az egységes gondolatnak a része. A kialakítás módjában azonban még egy szép és ökonomikus gesztus is megjelenik: az elbontott terasz burkolólapjainak és lépcsőinek darabjait használta fel újra a tető felületén, a töredezett elemeket élükre állítva sorolva rakta egymás mellé, amely összhatásában a rusztikus homlokzattal rokon. A tető kiképzése ezáltal a vetődés, a feltöredezettség alapmotívumát fordítja át arra a felületre, amely például az irodaház ablakaiból nagyon is jól megfigyelhető.



A Megyei Bíróság, a Pécsi Ítélőtábla és a Munkaügyi Bíróság által használt két nagy tárgyaló és a bírói szobák a kőtömb gyomrában, teljes biztonságban találhatók. A külső dinamika és a szabdaltság helyett a belső egy térként, megnyugtató rendként érzékelhető. A kövek mellett megjelenő faanyagok és a már említett hasítékokon bejövő természetes fény barátságos hatást kelt. A mesterséges világítás külön szót érdemel: a mennyezet teljes felületét betakaró fóliavilágítás puritán módon, teljesen anyagtalanul, egyszerű, tiszta, mindenre és mindenkire egyaránt vetülő fényt áraszt. Ez a mindenhol egyformán jelenlévő megvilágítás szép, igazságos jellemzője a közlekedőknek. Az épület legvédettebb, legzártabb magja a két egymás felé fordított bírói tárgyalóterem. Ezeknek hangulata a szimmetrikus szerkesztés okán kifejezetten ünnepi. A pulpitus és az elítéltek padja szikáran, tisztán megfogalmazott. Ezekben a terekben szakrális élmény lehet jelen lenni; talán nem túlzó erről beszélni, hiszen az igazság és a törvény eszménye nagyon is szent dolog. A bíróságok sokkal prózaibb valósága olvasható ki ugyanakkor a terek szervezéséből: az a tény, hogy a bírák, az elítéltek és a közönség (a rokonok, ismerősök, fenyegető ellenségek vagy épp az egyre inkább jelen lévő sajtó) külön útvonalon közelítheti meg a tereket, pontosan érzékeltetik, hogy a mai kor ítélkezése milyen irányt vett.

Az épület összességében egy nagyon fontos elmozdulás a bátor, de empatikus építészet irányába. Sikerét annak a kettősségnek köszönheti, hogy alkotója úgy tudott egyedi, Pécsett teljesen példa nélküli épületet tervezni, hogy az mégsem lett idegen. Ennek persze számos oka van. Ilyen például az a tény, hogy bár formai értelemben meglepő ez az épület a maga környezetében, de a bíróság telepítésében egyértelműen tovább él a Köves-féle terasz, a Rákóczi útra kifutó híd például a helyén maradt. A környéken élők számára ez az elhelyezés tehát valamiféle megszokottságot, folytonosságot sugall. A kőnek is „csak" a rakásmódja, és általa a teljes épületre vonatkozó szerepe a szokatlan, hiszen ez az anyag kapcsolatot teremt akár a szemközti OTP székházzal (terv: Erdélyi–Várnagy), akár a közelben lévő Jókai tér burkolatával (terv: Dévényi Sándor), akár a Köves-féle épület felújított állapotával (a hajdani Zsolnay pirogránit burkolata helyére is fűrészelt mészkő került). A horvát mészkő (Kanfanar) megjelenése talán egy általánosabb érvényű utalás is egyben, Pécs délvidéki jellegének építészeti megjelenítése, amelyet csak erősít az épület fehérsége és zártsága.

Az új bírósági épület bár funkciójából adódóan is teljesen zárt, mégsem lesz ijesztő, nem kelt félelmet, nem tornyosul monumentális falként az emberek elé. Éppen ellenkezőleg, a megbontott formák, az elmozduló elemek és persze a sajátos kőborítás szinte invitálnak az épület körbejárására. És ez a barátságos helyzet nemcsak a bíróság intézménye, nemcsak az épület mint műalkotás, hanem a környező tér belakása szempontjából is örömteli elmozdulás. Annak a lehetősége teremtődött meg, hogy egy korábban érdektelen és gazdátlan terület felkelti maga iránt az érdeklődést. A ház tehát máris elkezdte formálni, átértékelni környezetét, ottléte okán maga köré teret kanyarít. Feltételezhetően nem én vagyok az első, aki további, hasonlóan okos és mértéktartó középületeket, köztük egy parkosított közteret remél, ahol egyszerűen jó városlakónak lenni. ■

GELLÉR B. ISTVÁN

Fórum

Töprengés a Kisplasztikai Biennálé kapcsán

Az idei nyáron már a sokadik Kisplasztikai Biennálé volt látható Pécsett. A kiállítás nívós volt, a látogatottsága a szokásos nyári kiállításoknak megfelelően alakult, ám a szobrász szakma vagy inkább a kiállítók számára több változást hozott, némi vihart kavarva.

A *kiállítás történetét vizsgálgatva* a következőket kell felidézni. Az 1970-es évektől országszerte nyíló és országos rangú kiállításokon hazánk múzeumai tisztességgel megosztoztak. Így került a textilművészeti biennálé Szombathelyre vagy a rajzbiennálé Salgótarjánba, ahová a „művészeti szakma leutazott", a kiállítás az adott vidéki városnak sok esetben a legrangosabb kiállítása volt abban az évben. Eddig tehát minden rendben lévőnek tűnik. Az idők változtak, és a kiállítások körüli helyzet jelentősen módosult, amit sem Pécsett, sem máshol nem könnyű realitásként kezelni. A vidéki kiállítások rangja megszűnt, mivel a modern műveket a fővárosban is be lehet már mutatni. A díjak sok esetben szimbolikus összegűek, a múzeumi vásárlásokat szinte nullára korlátozták. Magánvásárlók, gyűjtők ritkán jelennek meg ezeken a helyszíneken. A külföldön bevett szokás, hogy az adott terület vezető cégei vásároljanak a kiállításokon, ami egyben díjként is funkcionál a kiállítóknak, ma még nem jött divatba. A többmilliós gépekben pöffeszkedő helyi erők valószínűleg subaszőnyegek alatt kortyolgatják koktéljaikat a fárasztó déltengeri nyaralás keservei után.

Most nézzük mindezt a *művész oldaláról.* Időben, postán megkapja a pályázati kiírást, felhívást (néha utalnak arra, hogy tanúsítson önmérsékletet a méretek tekintetében). Időben hóna alá veszi ötdekás vagy másfél mázsás főművét és becammog a zsűri helyszínére. Ez általában Budapesten a Műcsarnokban történik. Néhány nap múlva újra elmegy, és a zsűri döntését megtudva, vagy hazacipeli a főművet, vagy optimista mosollyal az arcán, várja a kiállítás megnyitót. A jeles napon „leutazik" a fővárosból és vagy díjat vesz át, vagy ropit eszik és bort iszik a helyszínen, megkeresve művét a kiállítóteremben.

Itt szót kell ejteni a *pécsi Nagygalériáról* és adottságairól. Kellemes hangulatú, általában kissé párás tér (nem a papíralapú művek barátja). Az egyéni kiállításokhoz nem rossz, de a csoportos kiállításokhoz rendkívül előnytelen, mivel a munkák egymást zavarják, hatásukat lerontják. A rendezők ezt a kényszerhelyzetet többféle módon próbálják feloldani. A valami okból elütő munkákat (ma ez jó párszor tradicionális műveket jelent) kénytelenek „száműzni" a keskeny mellékfolyosókra, így néhány művész úgy érezheti, hogy munkáját a kiállításba éppen csak beférőnek ítélik. Én nem hiszem, hogy erről lenne szó, de a rendező is kényszerhelyzetben dolgozik. A másik két pont az üvegablak előtti tér, ami jogosan, a legérdekesebb munkáknak kijáró hely — közönségcsalogató. Ez kitüntetés. Én csak akkor jövök zavarba, ha nem a díjazott munkák közül kerül ide mű, mert ez néha ellentmondásos. Egy esetben került oda kollégám munkája, ami valóban nagyon szép volt, de Pécsett nem kapott díjat, néhány hónap múlva Távol-Keleten egy nemzetközi szobor-kiállítás nagydíját hozta el. A másik fontos pontja a kiállítótérnek a végfal, a galéria egyetlen függőleges fala, ami itt a legjobb felület, de ide sokszor a méretek kényszere miatt a nagyméretű képeket kell elhelyezni. Ez szintén csapda a kiállításrendezőknek, amit általában kikerülnek és a kiállítások általában optimálisan rendezettek. Védelmükben el kell mondani, hogy egy művészettörténész nem mindig kiállításrendezői ambíciói miatt felvételizik az egyetemre, vagy legalábbis nem ívelt falú kiállítótérről álmodik olyankor.

A fenti helyzetet árnyalja még két dolog. Az *új zsűrizési rendszer* már nem a műveket kívánja látni, hanem beküldött fényképek alapján válogat a kiállításra. Ezt plasztikák esetén hibás döntésnek érzem, mivel egy körbejárható tárgyat még két fotóval sem lehet jól érzékeltetni. Az anyag szépsége pedig csak sztárfényképész által készített felvételen adható vissza. A művész költségtöbbletéről most nem beszélek, mert mit is tehet, távolmaradásával még a szokásos életjeladás lehetőségét is elveszti. Mivel a művészek kissé morognak (ius murmurandi), meg kellett említenem a fentieket.

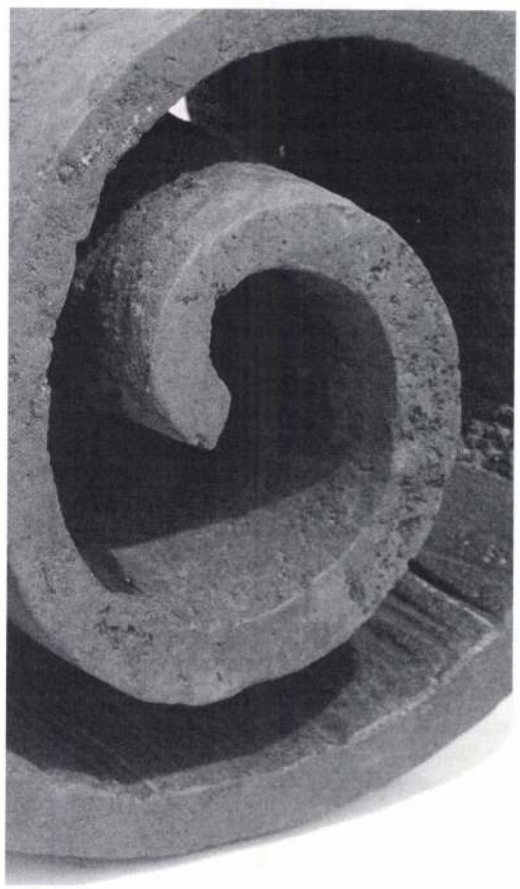

Ekként túlesve a nehezén, és felidézve a Kulturális Fővárosi ábrándokat, vagyis, hogy hátha belelépünk, át kéne nézni a lehetőségeket a jövőbeni biennálék jobbítása érdekében. Úgy gondolom, ez valamiféle *szobor vagy kerámiaünnep* lehetne, hiszen a két biennálé váltogatja egymást évenként. A két legfontosabb ok, az eddig is jól észrevehető tendenciákból olvasható ki.

1. Több *jó kiállítótér* van a városban, ahová a biennálé terjeszkedhetne, szétszóródhatna. A zárt terek közül a Parti Galériát, a Művészetek Háza tetőterét, a Múzeumgalériát sorolnám, és végül, de nem utolsósorban a Kisgalériát is. Ezek a helyszínek a stílusbeli különbségeket jól kiemelhetik, tendenciákat mutathatnak meg, esetleg vendégek is meghívhatók. (Testvérvárosok, más múzeumok kollekciói, régiók, egyetemek bemutatkozása is ideértendő.)
2. Van *szabadtéri kiállítóhely* is néhány a városban. Elsőként a Szent István téri Civil Közösségek Háza udvarát és szép parkját sorolnám, ahol az őrzés lehetősége biztosítható, és a helyszín gyönyörű. Hasonló helyek közé sorolom a tettyei Pintér-kertet, vagy a Schaár gyűjtemény Káptalan utcai előkertjét is. Mindezt indokolja az is, hogy a fiatal szobrászgeneráció erősen közelíti a biennálékon a mérethatárokat, így a munkáik többsége a szabad térben még jobban érvényesülhetne. Végül is a szobrászat a szabad tér műfaja. Valószínű, hogy a város lakóit is jobban megfogná az a kiállítás, ami közéjük kerül. Egyébként a pécsi szobrászok immár másodszor állítottak ki a Tettyén, mindenki örömére a nyáron, tudtommal műtárgy nem károsodott, és a közönség sem.

A fenti lehetőség talán abban is segítene, hogy az előző évi díjazott szobrász méltóbb körülmények között állítson ki, mint a Nagygaléria pincéje, ami kissé méltatlan az előző biennálé győzteséhez. Tudom, hogy ezek a javaslatok több energiát és némileg több pénzt igényelnek — magyarán áldozatot a kultúráért, de a másik lehetőség is nyitott, ha takarékoskodni akarunk, akár a biennálék megszüntetésén is fáradozhatunk.

Legföljebb marad a sétatéri lacikonyha egyedül — holmi pseudo-gastroartként. ■

Kollarits Ferenc

lásd

Borzsényi Kollarits Ferenc

Kollara Sebestyén, ácslegény M.D.K.

Egerben 1852-ben Wildinger ácsmester legényeként Szolnokon dolgozik.x)

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 351. old.

x) elírás 1752 helyett, Bné

Kollarics

(Kollarz?)

A pozsonyi jóghallgatók megérkezése és fogadtatása Bécsben 1848 márc. 14 és 15-ke közötti éjjelen. Fenti kőrajza

Repr.

Zichy Szech

II. 120. l. ülés

Hrabovszky János báró:

Térdig, kissé jobbra ne
támaszkodik, hol tollas csá
fogja. ~~Ekkor~~ Mellét a nyakra
den kívül még 13 érdem
rézia, a Lipót, a szt. Anna
pápai szt Gergely, a Krisztu
Konstantin ~~ám~~ rend ismerhet
vonulnak, álló gallérú kabátyo
piros. Elöreférült haja s szem
kála leberetwált.

Olajfestés, ~~fáva~~
Az 1848-a

Kollarits Iker Anna

magyar festő

Koll. kiáll. Davos-

ban és Baselben

1933. dec

Forum

1934. ji. l.



„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő és
könyvkiadó r. t.
Bp. V., Rothermere-u. 12
Telefon: 127-837.

Kollarits Iker Anna

festőnő.

febr. 7

1933. márc. ban

Davosban kollektív

kiállitást rendezett.

Grodhoz.

Die Ostschweiz

1933. März. 3.

Abendblatt.

Davoser Revue VIII. évf

18933. Marc. 6. szám

Davoser Zeitung

1933 febr. 21. 1933. febr. 28.

Kollarits - Iker, Anna

Malerin, geb. in Nagyhamirsa, war eine Schülerin Szablya-Frischauf's, beschickt seit 1909 die Kunstausstellungen der Hauptstadt. Bekanntere Bilder: Madonnenstudie (1910), Neger- und Araber-Typen, Studien von ihrer Reise durch Ägypten (1913.). Sie ist auch als Landschafts- und Stillebenmalerin beliebt.

Krück. II. 44. 1.

Selyembrokát mellény Mária Terézia Korá-
ból TV. 130.

Kollarits Iker Anna

P.N. 936.T.12.

— **Kollarits Iker Anna kiállítása Gyöngyösön.** *Gyöngyösről* jelentik: *Kollarits Iker* Anna, aki 25 évi külföldi tartózkodás után hazatérve, *Mátrafüreden* telepedett le, legutóbb *Gyöngyösön* rendezett kiállítást festményeiből. A gyöngyösi lapok híradása szerint a festőnő képei *erőteljes, exotikusan érdekes kompozíciók.*

PN. 936. T. 12.

Kolarits-Iker Anna

— **Érdekes kiállitás Gyöngyösön.** Érdekes kiállitás nyilott meg Gyöngyösön *Kolarits-Iker* Anna képeiből. A müvésznő közel 25 évig élt külföldön, bejárta Tuniszt és Algirt is és több izben volt nagysikerü kiállitása Zürichben, Davosban és Baselben. *Kolarits-Iker* Anna együtt indult a haladó szellemü magyar festőmüvészekkel és annakidején kiállitó müvésze volt a *Nemzeti Szalonnak* és a *Müvészházának*. Hosszu külföldi tartózkodása természetesen eltávolitotta a régi fegyvertársaktól, de a szellemi közösség ma is megállapitható. Frappáns hatásu képein van valami egyéni jellegü poentilizmus, szinei fénytől átitatva izzanak, rajza bátor, vonalai mozgalmasak. Müvészi egyéniségének mégis az a jellegzetessége hogy, minden képét látomásszerüen, mintegy lázas vizióban festi meg és ezért minden képe hatásos és ujszerü. A tehetséges müvésznő talán a közeljövőben alkalmat talál arra, hogy képeit Pesten is megmutassa.

NU. 936. T. 9.

KOLLARITS-IKER *Anna*, festő, * Nagykanizsa. Budapesten Szablya-Frischauf Ferencnél tanult. 1909. állított ki először. Művei: Madonna-tanulmány, néger és arab típusok, egyiptomi tanulmányok. Táj- és csendéletképeket is festett. 1933. Davosban volt kollektív kiállítása.

E. Gy. T. 1751

van ábrázolva.
fordulta s tojásdad medaillonban ~~láthat~~.
tör parókájának fürtjei vállaira omlanak,
a leberetvált. Nyakkendője sieles s vértje
. Felirata a kép alatt két sorban:

cps. ac Dn. Dn. Carolus IV. Dux
ringiae.

alkeretnek 14·8: 12·7 cm.

5.

FRANZ KOLLARZ, grafikus

A magyarok kiemelkedő helyet foglalnak el a sorozatok ban. Társadalmi-politikai vezető szerepük bizonyos sorozatokban /Top eltinus, a Marsigli-variansok, Bikkessy Caplovic, Valério, Kollarz/ a nemesség hagyományos nemzeti öltözetű képviselőinek bemutatásával külön hangsúlyt kap. 34.old.

GENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viselet orozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA. l. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

FRANZ KOLLARZ, grafikus

A 19.sz.elején jelentkező gazdasági-társadalmi differencialódás a magyar parasztság körében a viseletsorozatok lapjain is nyomonkövethetők. /Bikkessy-Caplovič/. A múlt század későbbi éveinek művészi érdeklődése is inkább a gazdag parasztok díszesebb viselete felé fordult. /Valério, Kollarz/. 34.old

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

FRANZ KOLLARZ, grafikus

Paterno bécsi kiadóvállalat kiadta az osztrák császári korona uralma alatt élő népek 140 lappól álló viseletalbumát. A sorozat nagyrészének közepes tehetségü osztrák rajzolója Franz Kollarz Théodore Valério majdnem minden kompoziciját átvette. Eddig nem ábrázolt vidékek viseleteivel történő témakiegészítés esetében sem alkotott önállóan. 32.old. 81.jegyz

GERNERNÉ WILHELMI GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

FRANZ KOLLARZ, grafikus

Paterno bécsi kiadó 140 lapos viseletalbumaában Kollarz Böss József müveit vette alapul-Böss:Gyulai németek-Kollarz/35/:Gyulai német;Böss: Gyulai magyarok-Kollarz/36/:Gyulai parasztok;Böss:Makói népviselet-Kollarz/37/Makói gazdaember és manyecske;Böss:Öcsödi földnék-Kollarz/38/Öcsödi parasz;Böss: Csabai tótok-Kollarz/39/Csabai tótok;Böss:Kétegyházi oláhok-Kollarz/40/:Olaáhok Kétegyházáról. 32.old. 84.jegyz

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

KOLLARZ, *Franz*, osztrák rajzoló és litográfus, * Josephstadt (Csehország) 1829, † Bécs 1894. A bécsi akadémián tanult, azután mint illusztrátor és kőrajzoló Bécsben működött. Számos magyar történeti tárgyú önálló műlapot készített pesti hetilapok részére, s magyar tört. rajzainak egy sorozata albumban is megjelent. Sok eredeti rajza van az Ernst-Múzeumban és a M. Tört. Képcsarnokban.

E. G. I. 575 l

Károly lothringeni hg:

Mellig, kissé balra
Középütt elválasztott gön
bajusza kicsiny, szakál
felett selyemjelvényt vise

Serenissim. Prin
Lotha

Rézmethet, méretei a von

952

F. Kollarz

„Talpra Magyar, hi a hara!"

Kozat. folio.

fent: jelzés.

Kollarz F.

A Hunyadi ház diadal ünnepe.
Olaszba festette Vizkelety Bela (Pest 1857)
Köseráj. Kollarz F.
Kiadta Vahot Imre.
Intalomkép a Napkelet-hez.
Kozmat, nagy folio sárga alapszonaszal.

Kollarz

Kossuth Lajos azt iratte.
Kögyenat folio.
Zeb. Kollarz (fordítva)

Kollarz I

Báthori István, fer-
delyi fejedelemnek,
mint megválasztott
lengyel Királynak a lengyel
nemzet képviselői s el-
jegyzett arája Anna.
Kirap. hölgy által Krakó
előtt történt ünnepeges
fogadtatása, 1576ban
ugyanez lengyelül -
A Egyet. rajzolta Vir-
kelety 1859ben.
Köre rajzolta Kollarz I-
nagy folio sárga alap-
jonmassal
Kiadta Vahot Imre
III k. történeti mullapa
napkelethez.

Kollarz

Slovakischer Bauer
von Tyrnau. (Slaven)
Kögvat folio. szmezvl.
N. d. Natur gez. v.
Kaliwoda.
lith v. Kollar.
16 sz

Paterno kiadása.

Árok szállási menyecske.
Hegyaner nemetul.
Kögvat folio, szmezvl.
N. d. Natur Gez. v. Kali-
woda
lith v. Kollarz.
17 sz

F. Kollar

Scene aus den Croaten
Lager bei Wien.
Kopat. folio. Umsrl.
Eger u. lith. v. Fenti

L. T. Neumann bulajd
is kiadása Bécs

Kollarz

Oestreich's Nationaltrachten c. vakalat
kiadja Paterno
Rajz. kalliwoda, lith. Kollarz
Kozmat, folio, szmerol.
Magy. nemet szöveg:

Mátra hogyi czigány család (22).
Magyar juhász a Pusztán (25 l)
Zenélő czigányok. (44)
(a rajz is kollarztól)
Magyar Gulyás. (46)
(a rajz is kollarztól)
Betyárok. (105.) A rajz is kollarztól.

F. Kollar

Valamegi ned Eötös cime:

Történeti album lapok.

~~Gyukographia~~ sárga alapy. folio

I. A magyarok kivándorol
~~lása~~ nak ~~a~~ ös, hazájukból.

II. A magyarok betörése
németországba 954 ben.

III. A magyarok visszatérése az augsburgi gyözedelemből 910 ben.

IV. Botond megmutatja
karja erejét Konstantinápoly kapuján 971 ben.

V. Adalbert püspök
Magyarországba jön a keresztény hitet prediká-
lni

VI. Szent István koronázása

Kollarz

** („*Petőfi apotheosisa*“) czim alatt Heckenast Gusztávnál egy nagyobb allegorikus kőrajz jelent meg, melyet Kollarz rajzolt. A költő sirja felett — koszoruval kezében egy nemtő lebeg. A siron lant, babér és kard nyugszik; oldalt fák látszanak s a

háttérben a leszálló nap. A nemtő felett felhőkön lebeg a költő mellképe. A kép négy szögletében Petőfi atyja, anyja, szülőháza és halálának rajzai vannak éremalakban alkalmazva. A kép megrendelési ára, csomagolással s postai bérmentes küldéssel együtt, 1 frt.

Vas. Ujs. 1870. 49. l.

Kishemárom tpl

540


MAGYARORSZÁG ÉS A NAGY VILÁG.
1848
1867.
DEUTSCH MOR.

90. tábla



493





Kollarz

A pünkösdi Kirafnö.
Jelenet a magyar népé-
letből
Kőjat, nagy folio
sárga alapy-
fenn. jelies
Intalomkép a „Pesti
Hölgy divatlap hoz-
kiadja Kiráj János

középen baldachin alatt Hungária trónuson ül, jobbja alatt címeres pajzsa. Újabb baldachin alatt asztal körül politikusok, jobbra talán Széchenyi, balra Deák. Álló alak (Andrássy?) szónokol középen. E csoport felett az 1867-es felirat nyilvánvalóan a kiegyezésre utal. A zsúfolt kompozíció a kiegyezés utáni történelemszemlélet alakulásának jegyeit mutatja.

Sz.J.

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

490. Pólya József száz éves édesanyja, 1853–1866

fam., p., 220x140 mm
Hazánk s a külföld (1864/65 – 1862. szerk. Szokoly Viktor) 1866. I. évf. 12. sz. márc. 25.
Metsző: RUSZ KÁROLY (Életrajzát lásd Kat. 74)

Kollarz

(Petőfi apotheosisa.)
Könyvnyomat, folio-
rajzolta Kollarz. Kiad-
ta Heckenast Gusztáv

<>
Vas. Ujs 1870. 65. l

Kollar

Kossuth Cegléder. rajz.

Kossuth az ország házban rajz

Kossuth L. azt ízente. rajz

Hitterítés. rajz.

István Koronázása. rajz.

Gerd Koronát kap a görög kriaftól. rajz

Magyarok Nándorfehérvárnál. rajz

Kupa lázadása. rajz.

Istvánnak Koronát hoznak.

Ernst

Kollarz Ferenc

Ernst szerint magyar történet tárgyú képeinek lajstrom:

1. A magyarok elhagyják az ős hazát
2. Botond
3. A magyarok Nemet országban
4. Szent István keresztelése
5. A pápa koronát küld Szent Istvánnak
6. Kupa Lázadása
7. Gellért püspök a keresztény vallásra térít
8. Pogánylázadás
9. Géza átveszi a koronát
10. Kossuth az országgyűlésen 1848-ban

Erd

Ent-Tört. 96.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

F. Kollar 2

VII. A pogányok lázadása vatha vezérlete alatt 1046-ban -

VIII. Dukasz Mihály byzanczi csattár Kornát küld Gezé hercegnek 1077-ben

Ezek főleg a Magyarország és a Nagy világ műlapjai. Neinet szöveggel is megjelentek. Továbba önállóan is kiadtak őket.

Kollárovits Béla, butortervező, 1939. végbizonyítványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
33 l.

ldéken nincs más feszület, mint az az
stván adományából a pesti ut mentén állt,
ja. Torony
épület felhasználásával.
ró egyszerü tornyát 1903-ban épitik.
tetlen oldalhomlokzatán két félkörives,
egyeneszáródásu. (000 Ft.)
rezetü, oldalt sima fallal. Kaskenyebb
adaliv választja el. A hajó felöli ol-
Meskó-család kettős cimere. Szentélye
eiben kicsi, festett bibliai jelenetek
tápláló pelikán, mely egyuttal a Szent-
/. (000 Ft.)
lt, fából készült barokk oltára kétré-
gipsz dombormü, Mária koronázását ábrá-
yali üdvözlet ugyancsak szines dombor-
sen tört párkányokon oldalt egy-egy
beépitett karzata egyenes, középütt er-
lvéddel, alja három félkörives /középütt
rkádszerü ivnyilással. Kő és téglafal.

Kollárovics Ilona

1904/5 - 1905/6 és 1906/7 - 1907/8

Deák Ebner isk.

Ferképzomfoiskàvk

102. l

2. felében. A fekete alakos vázafestészetbe állítólag változatosabb mozgást vitt bele és az attikai stílus szigorú szabatosságát, a ruharedők jelzését és figurális kompozíciókban a térkitöltő motívumok elhagyását. *Weyde.*

EUPHRANOR, isthmosi származású művész, aki mint Praxiteles kortársa, a Kr. e. IV. sz. elején működött Athénben, mégpedig mint festő és szobrász. Az antik hagyomány a nagy művészek közé sorolja és arról tudósít, hogy Zeus Eleutherios csarnokát Athénben festményekkel díszítette (a középső kép a matineai lovascsatát ábrázolta), azonkívül számos istenszobrot és portrét készített. E. a polykleitosi „Kanon"-t meg akarta változtatni és a test formáit nyúlánkabban alkalmazta, állítólag azonban a fejet és végtagokat nem alkotta arányosan; mindenesetre újítása nem érvényesült, mert egészen Lysipposig továbbra is Polykleitos maradt meg művészi ideálnak. E.-nek tulajdonítják a müncheni Nagy Sándor (Rondanini) szobrot, a lateráni Poseidont, az eleusisi Eubuleust, a vatikáni Parist stb.

EUPHRONIOS, erősen egyéni görög vázafestő a Kr. e. V. sz. legelején. Kiváló rajzoló, akitől néhány jelzett festett edény maradt reánk. Ezeken, kortársaival szemben, a természetből ellesett számos elemet alkalmaz, miáltal alakjainak élénkebb, jellegzetesebb a mozgása, kifejezettebb a karaktere (Herakles és Antaios, kratér Párizsban). A szem oldalnézetét, a lábak rövidülését, a törzs izmait megközelítően helyesen figyelte meg. Mint festő szignálta a szentpétervári hetérapsyktert és a müncheni Geryonens-csészét. Később csak mint fazekas szignálta edényeit, de valószínűleg olyan is van közöttük, amelynek festése is tőle való. Ilyen a louvrebeli Theseus-csésze. E. mint műhelytulajdonos meg is gazdagodhatott, mert

Kollárovits Béla

Kollárovits Béla építő iparművész, IX. Mester-u. 12. 136-655

Budapest 1940. szept.

Pécsi Székesegyházi, Székeskáptalani és Papneveldei Uradalmak Mérnöki Hivatala Pécs, Káptalan-utca 3. sz.
Telefon: 28-54.



A Müemlékek Országos Bizottsága

Nagytekintetü

T a n á c s á n a k

B u d a p e s t

Kollarz

bécsi festő
az 1868 januárjában megin-
dult Borsszem Jankó
c. élclapnak rövid ideig
rajzolója volt, s az első
címképet is ő rajzolta.

Tábori Kornél: Magyar
humor. Pesti Napló
1913. márc. 23.

U. 542

ZIRC

Templom és apátság

Képe VU 1851, 173 l

Kollarz F.

Trencsénmegyei drótos.
Fenti körajza a Trach-
ten Album-ból, mely-
ből több darabot elpro-
dukát az alábbi mu.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.
V. k. Bp. c. n. 144. l.

Kollarz J.

Pusztai élet a XIX sz. közepén. Fenti kőrajza a következő albumból:

Trachten-Album nach der Natur gez. u. lith. von Ranftl, Kollarz, Gerasch, Kaliwóda etc. Wien 1850 Eönl.

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört. V. k. Bp. é n. 103, 666. l.

Tiszavidéki halászok.

Repr. n. o. 107. l.

Kollarz Ferenc, graf.

Tévélgyi Titus. A rónák vésze. Vázlatok a bezyár-életből. Pest.1872.

Fametszetekkel.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója.1936. Bp.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 75.l.

2/. Kollarz, graf.

MDK

Történeti képek:

Botond megmutatja karja erejét Konstantinápoly kapuján 971-ben. Tollrajz.

Albert püspök Magyarországba jön a kereszténybitet prédikálni. Tollrajz.

Szent István koronázása. Tollrajz.

Borsszem Jankó album.-Jutalom-képek, acél-kö-, fametszet és szinnyomatok, stb.
Vas. Ujs. 1876.1.sz. XXIII. évd. 16.1.

Kollařz (Kolár)

Ferenc

litografus

vnt 1829 (Josefově

v)

+ 1894-ben Bécsben.

Thieme - Becker

XXI. 238

Toman

314. l.

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyuláné

asszonyság

Budapesten

FRANZ KOLLARZ, grafikus

---

140 lapból álló viseletalbum a bécsi Paterno kiadótól. Kollarz Böss József néprajzi szempontból hiteles alkotásait vette alapul, beállitásbeli változtatásokkal Kollarz sorozata megfelelő lapjain. Igy bar viseletalbuma nem törekedett topografikus teljességre, oly ábrázolásokkal egészitette ki a hagyományos témakört, melyek eddig nem szerepeltek a grafikusok alkotásai közt.-3z.old. 84.jegyz

GRIMMERNÉ WILHELMI GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA. 1. A M.N.M. évkönyve, Bp. 1972

Kollarz Ferenc Pécs

1858. jan.-febr. kiáll. Műegylet. A Hunyadi-ház diadalünnepe, körajz Virkelety Béla műve után; Vahot Imre tulajd.

1858. jul.-aug. kiáll.: Mátyás az igazságos, körajz Virkelety Béla műve után, Vahot Imre tulajd.

1860. febr.-márc. kiáll.: Eger várának hősi megvédése Dobó és bajtársai és az egri nevet velők együtt ~~kivívott~~ kivívott magyar nők által 1552-ben, Virkelety Béla műve után, Vahot Imre tulajd.

h. n. III. 208. –

Vég-Szendrő várának és városának látképe III. 207

Viselet:

Bányász gyakornokok:

A 2 ~~gyakorlatukat [illegible] hat [illegible]~~ előzérbeli ~~[illegible]~~ asztal nál ~~körül~~ sörönek. ~~[illegible]~~ Körülöl kettő befél s kettő poharát emeli föl ~~[illegible]~~, mi alatt társaik egyike szivarzik, másika pedig pipáját szívja. A háttérben, jobbról a bányanyilása előtt, még hárman dolgoznak és az előzérben jobbra négylábú szék ~~van~~ áll. Felirata a kép alatt:

„34.
Berg Akademiker
[Nach der Verwendung]"

és: „Bányász gyakornokok
[Gyakorlat után];

alól balra: „Ges. u. lith. v. Kollarz" és
jobbra: „Verlag u. Eigenthum v. F. Paterno Wien";

s legalól balra: „Vervielfältigungsrecht vorbehalten"
és jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch";

a kereten fölül s alól: „Oesterreich's Nationaltrachten"
... „Ungarn"

Könyomat, ~~[illegible]~~ méretei a keretnek 22.5 : 32.8 c/m.
4458 (irás előtt)
4459 (alányomással

39/94 № 57 és 64

Viselet:

Bányásztisztek:

Körülök az asztalnál ülő főtiszt, az előtte fekvő terrajzra mutatva, hallgatja a jelentést tevő, mi alatt az asztalon túl látható két fiatalabb bányász egymással beszélget. Kissé hátrább még egy tiszt van, hóna alatt papirostekercsel. A háttér hegyes vidék, a hol itt-ott házak és épületek tűnnek fel. Felirata a kép alatt:

„33.

Bergwesens Beamte... Bányász tisztek";

alól balra: „Ges. u. lith. v. F. Kollarz" és

jobbra: „Verlag & Eigenthum v. F. Paterno Wien;

legalól balra: „Vervielfältigungsrecht vorbehalten" és

jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch";

a kereten fölül és alól: „Oesterreich's Nationaltrachten"... „Ungarn".

Könyomat, alányomással, a keret méretei 32.8 : 22.5 cm.

Körerajzolta: Kollarz F.

Ltsa 4457.

39/94 N=15.

Petőfi Sándor:

Apotheosis.

Az előtérben van Petőfi sírja, melyen babérkoszorútól körülvett lyrat, irattekercset és törött kardot látunk, melyet mindkét oldalon fák vesznek körül. A haut felett koszorút tartó (szomorkodó) genius lebeg s a siron innen a rózsa koszorú előtt szalag van e fölirattal:

„Feltelen sírod csöndjét
A nemzeti geniusz őrzi"

A háttérben a felkelő nap tűnik szemünkbe s fölül a felhők közt Petőfi jelenik meg, ki csak mellig látható. A kép sarkain kerek medaillonok vannak, melyekben „Petőfi atyja" s „Petőfi anyja" ~~arcu-~~ ~~képeit~~ és „Petőfi szülőháza" s „Petőfi halála" szemlélhető. Feliratai a kép alatt:

„Petőfi Apotheosisa"

alól balra: „Köre rajz. Jos. J. Bécsben"
jobbra: „Rajz. Kollárz F."
s legalól középütt: „Pesten. Kiadja Heckenast Gusztáv"

Könyomat, méretei 50.9 : 34.2 c/m.
Kollárz rajza után köre tette: Jos. J.

Ltfra 7882.

112/93 N: 189.

illusztrátor és

K o l l a r z ,Franz osztrák kőrajzoló,1829-1894.Magyar vonatkozásu kőrajzai:1./Kossuth's Ankunft u.Empfang d.Juraten v. Pressburg in d.Nacht v.14.auf 15 März 1848,in Wien. Gez.u.lith.v.F.Kollarz.Gedr.b.Rauh.Szines kőnyomat.- 2./ Magyar önkéntesek 1859-ben.Lovasság /U.ez németül/. Gez.u.lith.v.F.Kollarz.Szines kőnyomat 4°.- 3./ Magyar önkéntesek 1859-ben /U.ez németül/.Gez.u.lith.v.F.Kolarz.. Szines kőnyomat.4°.- 4./Magyaróvári gazdászok.Földmüveleti gyakorlatok./Németül is/.Gez.u.lith.v.F.Kollarz.Druck v.Reiffenstein & Rösch.Szines kőnyomat,folio.- 5./Magyaróvári gazdászok.Gyakorlat után./U.ez németül/.Gez.u.lith. v.F.Kollarz.Druck v.R&R.Szines kőny.fol.- 6./ Csabai tótok. Gez.u.lith.v.F.Kollarz.Druck v.R & R.Szines kőny.fol.- 7./Trencséni drótostót /U.ez németül/.Gez.u.lith.v.F.Kollarz. Szines kőnyom.fol.- 8./ Kerülő.Gez.u.lith.v.F.Kollarz.Szines kőnyomat,folio.- 9./ Magyar nemesek.Gez.u.lith.v.F.Kollarz. Szines kőnyom.folio.- 10./ Öcsödi paraszt.Gez.....11./Mátrahegyi cigánycsalád.N.d.Natur gez.XXXXXXXXXXXXXXXXXX v.Kaliwoda,lith.v.F.Kollarz.- 12.Zenélő cigányok.Gez.u.lith.v.F. Kollarz.Szines kőnyomat,folio.- XX

Bibliográfia: 547,
Lantos X.Aukció Kat.357,431,432,595,598,615,707,708,718-19, 724.

Th-B.XXI.238.

Viselet. T. 515.

Hevesi viselet.

Az előtérben balra lévő kutnál két vizet hordó leányt látunk, kiknek egyike kendővel kötötte be fejét, a háttérben pedig a gémes kútnál ketten képeznek csoportot. Felirata

balra: Mädchen aus d. Heves Comitate.
jobbra: Heves-megyei léany.

e fölött: 27.
alól balra: Nach d. Natur gez. v. Kaliwoda.
jobbra: Lith v. Kollarz.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

Viselet. T.531.

Oláh csárda.

A csárda belsejében az asztal körül öt oláh férfi képez társaságot, kik közül kettő ül egy pedig távozni készül. A lócza mellett kutya fekszik. Felirata

balra: Wallachische Schenke.
jobbra: Oláh csárda.

ez alatt: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
utána: 124.
föül középütt: OESTERREICH'S NATIONAL TRACHTEN.
legalól balra: Vervielfaltigung vorbehalten.
középütt: Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck. v. Reiffenstein & Rösch.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33: 22.9 cm.

Viselet. T. 4541.

Parasztfiúk.

Az egymást átkaroló fiúkhoz a vizes korsót vivő fiatal asszony beszél, ki mögött kutya van, a háttérben balról szalmafedelü ház látszik. Felirata

balra: Ungarische Bauernknaben.
jobbra: Paraszt fiuk.

ez alatt: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

57-94-88.

Viselet:

Magyar Gulyás:

Lóháton van ábrázolva, a mint az ~~Az~~ épen wo szarvasmarhát ~~a gulyás lóhátról~~ igazgatja. Mellette kutyaja ~~mellette~~ fut. Öltözete: szalma kalap, bő ujú ing, gatya, suba és bocskor. Lovanak takarója kék, piros csikokkal. A háttér sikság. Felirata a kép alatti „46" szám után balról:

„Ungarischer Ochsenhirt"

jobbról:

„Magyar Gulyás";

fölül a kereten: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN;"

alol középütt: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";

legalól balra: „Vervielfältigungsrecht vorbehalten";

középütt: „Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien"

és jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch".

Könyomat, vonalkeretben, melynek méretei 22.5 : 33 c/m.

Köre rajzolta: Kollarz F.

Ltfa 4529 (szines).

57/94 № 88.

KOLLARA Sebestyén ácslegény, aki Egerben 1852-ben —+ Wildinger egri ácsmester legényeként szerepel és Szolnokon dolgozik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Elvárás:

Bányászok. T. 4459.

A gyakorlatot bevégzett hat bányásznövendék a kocsma előtti kecskelábú asztalnál telepedett le. Közülök négyen koczintanak, ketten pedig dohányoznak. A hegyes háttérben többen gyakorlatot végeznek. Felirata fölül:

OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.

a kép alatt: UNGARN.
ez után középütt: 33.
balra: Berg- Akademiker
(Nach der Verwendung)
jobbra: Bányász gyakornokok
(Gyakorlat után).
alól balra: Gez. u. lith. v. Kollarz.
jobbra: Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO Wien.
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Kny., alányomással, melynek mér. 22.4: 32.7 cm.

39-94-64.

Életkép. T. 4460.

Bányászok.

Az előtérben a mérőkészülék körül hét bányászgyakornok van különféle rajzokkal, mig balra a poznát ketten tartják. A háttér hegyes vidék.

Kny., mér. 20.8: 31 cm.
Rajzolta Kollarz.

39-94-66.

Életkép. T. 4458.

Bányászok.

A gyakorlatot bevégzett hat bányásznövendék a korcsma előtti kecskelábú asztalnál telepedett le. Közülök négyen koczintanak, ketten pedig dohányoznak. A hegyes háttérben többen gyakorlatot végeznek.

Kny., mér. 20.8: 31 cm.
Rajzolta: Kollarž.

39-94-57.

Viselet. T. 511.

Gulyás.

A botjára támaszkodva álló és pipáló gulyás mellett balra kutya van, mögötte pedig a sik területen jobbra a csorda látszik. Felirata

balra: Gulyas vom Pesther Comitat
jobbra: Pest-megyei gulyás.

alól balra: N. d. Natur gez. v. Kaliwoda.
középütt: 19.
jobbra: Lith v. Kollarz.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. F. Paterno in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

Viselet. T. 4542.

Juhász.

A balra fordulva álló juhász bal kezével hosszú botját fogja, mögötte kutya van, előtte és a hegyes háttérben pedig birkái legelnek. Felirata

balra: Hirt von Appony.
jobbra: Apponyi juhász.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarž.
ezután: 125.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Ungarn. és Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

57-94-88.

Viselet. T. 4538.

Mágnás.

Az erkélyen álló főúr teljes diszbe öltözött, jobb kezében kócsagforgós kucsmáját tartja és balját kardjának markolatán nyugtatja. Mögötte az oszlopon innen függöny látszik. Felirata:

balra: Ungarischer Magnat.
jobbra: Mágnás.

alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarž.
ezután: 102.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, méretei a vk. 33.1 : 22.5 cm.

57-94-88.

Viselet. T. 532.

Juhász.

A balra fordulva álló juhász bal kezében botját fogja, mögötte kutya van, előtte és a hegyes háttérben pedig birkái legelnek. Felirata

balra: Hirt von Appony.
jobbra: Apponyi juhász.

alól középütt: Gez. u. lith v. F. Kollarz.
ezután: 125.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
középütt: Ungarn.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

Viselet. T. 520.

Mágnás.

Az erkélyen álló főúr teljes diszbe öltözött, jobb kezében kócsagforgós kucsmáját tartja és balját kardjának markolatán nyugtatja. Mögötte az oszlopon innen függöny látszik. Felirata

balra: Ungarischer Magnat.
jobbra: Mágnás.

alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
ezután: 102.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Ungarn.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.9 cm.

Viselet. T. 4536.

Juhász.

Az előtérben látjuk a balra fordult szamamára támaszkodó juhászt, ki jobb kezével kampós botját és baljával pipáját fogja. Előtte kutyája áll, mögötte a birkanyáj nyüzsög, a háttérben pedig, a ház előtt, gémes kut látszik. Felirata

balra: Juhász aus Grosskumanien
jobbra: Nagy-kunsági juhász.
alól balra: N.d. Natur gez. u. Kaliwoda.
jobbra: Lith v. Kollarz.
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
középütt: Ungarn.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
fölül középütt: OESTERREICHS NATIONALTRACHTEN.

Szines kny., alányomással, mér. a vk. 32.9 : 22.7 cm.

57-94-88.

Viselet. T. 513.

Juhász.

Az előtérben látjuk a balra fordult szamamrára támaszkodó juhászt, ki jobb kezében kampós botját és baljában pipáját fogja. Előtte kutyája áll, mögötte birkanyáj nyüzsög, a háttérben pedig a ház előtt gémes kut látszik. Felirata

balra: Juhasz aus Grosskumanien.
jobbra: Nagy-kunsági juhász.
alól balra: N.d. Natur gez. u. Kaliwoda.
középütt: 23.
jobbra: Lith v. Kollarz
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
középütt: Ungarn.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, méretei a vk. 32.9 : 22.9 cm.

Viselet. T. 512.

Kondás.

Az előtérben álló fiatal ember szürjét és oszmotorját vállravetetten viseli, jobb kezével pedig hosszú botját fogja. Mellette lihegő kutya van és mögötte csürhe látszik. A sik háttérben, a hol itt-ott gémes kutak kötik le figyelmünket, egy másik kanász tünik föl. Felirata

balra: Kondás an den Ufern der Theiss.
jobbra: Tiszaparti kondás.

alól balra: N. d. Natur gez. v. L.Kaliwoda.
jobbra: Lith. v. Kollarz.
ezután: UNGARN
20.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. F. Paterno in Wien.

Kny., alányomással, méretei a vk. 33 : 22.8 cm.

Hadjárat. T. 7092.

A jobbra haladó szekéren ülöket, a kik a lobogon lévő felirat szerint Kossuth Lajos azt izente dalt éneklik, a minden oldalról összesereglő önkéntesek veszik körül hosszúnyelü kaszával és egyéb fegyverekkel [illegible]. Jobbra kovácsmühely, a háttérben pedig balra község van. Jelzése alól a balsarokban tükörirással: Kollarz.

Kny., mér. 45.2: 62.4 cm.

Szn. 45-901.
333-901-8.

MAZIK GRÓF TELEKY LÁSZLÓ HÉTSZEMÉLYES ELNÖKTÖL 1764-be, FORTES CREANTUR és FORTIBUS ET BONIS. Felirata a kép alatt három sorban:

JELKÉPI ÉS TÖRTÉNETI ÁBRÁZOLAT
GRÓF TELEKY LÁSZLÓ
EMLÉKÉRE.

alól balra: KÓRE METSZ. KOLLARZ FERENZ.
jobbra: NYOMT. REIF[illegible]ENSTEIN ÉS RÖSCH BÉCSBEN.
legalól balra: SZERZÉ ÉS KIADÁ TEVELY FERDINAND TANÁR PESTEN 1861.
és jobbra: AZ UTÁNNYOMÁS TILTVA.

Kny., alányomással, melynek mér. 41.5 : 54.5 cm.

Szn. 229-900.
690-900-4.

Ezen jelképi ábrázoláson fölül egész alakban látjuk a diszmagyarba öltözött grófot, ki jobbkezét az 1848 jelzésü könyvön nyugtatja és baljával lobogót tart, melynek felirata: ISTENNEL ÉS HAZÁVAL. Mellette koronázási diszben és Magyarország czimerével Hungária ül, mig mondatszalagokon hét sorban ez a szöveg van: SZÉKI GRÓF TELEKI LÁSZLÓ SZÜLETETT 1811. FEBR. 11-én. MEGHALT 1861. MAJUS 2-án. A MAGYAR KIRÁLYI ACADEMIA TAGJA, PUBLICISTA ÉS DRÁMA IRÓ 1873-ban KÖVET ERDÉLYBEN, 1842-ben MEGJELENT KEGYENCZ CZIMŰ TRAGÖDIÁJA, 1843/44-ben MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉSEN MEGJELENT FELSÖTÁBLAITAG. 1848-ban KÉPVISELÖ A PESTI ORSZAGGYÜLÉSEN ÉS MAGYARORSZÁG KÖVETE FRANCIA HONBAN. 1861-ben ORSZÁGGYÜLÉSI KEPVISELÖ PESTEN. Alól az előtérben balra Ghiczy Kálmán, Madarász József, Almási Pál, Komáromy György, Tisza Lajos, Nyáry Pál, Hajnik Pál, Bónis Sámuel és az előre hajló Tisza Kálmán; jobbra pedig Lukács Móricz, ki térdre ereszkedve iratot tart kezében e czimmel: Emlékbeszéde a magyar academiába, Teleky Domokos, Teleky Gyula, Podmaniczky Frigyes, Teleki Sándor, és Beniczky Lajos képeznek csoportot. A háttérben a grofnak temetése van feltüntetve. A vármegyei czimerekkel ékesitett épitmény homlokzatán balra GERNYESZEG CSALÁDI VÁR ERDÉLYBEN- és jobbra CSALÁDI SIRBOLT SZIRÁKON felirattal látképek nyertek elhelyezést. Végre a korláton inneni czimer mondatszalagjának jelzései: GRÓF TELEKY LÁSZLÓSZÁR-

Hadjárat. T. 4878.

A nyugatról felvett várat a bécsi kapu felől Knezich, a fehérvári kapunál Nagy Sándor, a Viziárosból Kmetty és a várkapunál Aulich csapatai ostromolják és veszik be mászólétrák segitségével. Felirata:

BUDAVÁR HÖSIES BEVÉTELE, 1849. MÁJUS 21-ÉN DICSÖ HONVÉDEINK ÁLTAL.

a balsarokban: Kollarz.
alól balra: Nyomta Reiffenstein és Rösch Bécsben.
jobbra: Mindennemü többszörösités joga fenntartatik.

Kny., alányomással, melynek mér. 52.5: 72.1 cm.

107-95-396.

Viselet. T. 517.

Gyulai viselet.

Az előtérben álló német ajkú polgár jobb kezét csipőjére támasztja, baljával pedig botjára nehezedik. A középtérben város látszik, a háttért pedig hegyek képezik. Felirata
balra: Deutscher aus Gyula.
(Békés-Csanader Comitat)
jobbra: Gyulai német
(Békés-Csanád megyében.)
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
e fölött: UNGARN
és utána: 35.
fölül középütt: OESTERREICHS NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
középütt: Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33.2 : 22.7 cm.

Viselet. T. 525.

Magyar nemesek.

A mentét viselő fiatal házaspár karonfogva van ábrázolva és magyar diszt visel. A háttérben a fák között jobbra emeletes épületek válnak ki. Felirata

balra: Ungarische Adelige.
jobbra: Magyar Nemesek.

ezután: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
ezután: 118.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 32.9 : 22.8 cm.

Viselet. T. 518.

Csabai viselet.

Az előtérben álló fiatal házaspár olykép van ábrázolva, hogy az asszony férjének vállára támaszkodik, ki őt jobbjával átkarolja. A hegyes háttérben vár látszik. Felirata

balra: Slovaken aus Csaba
(Békés-Csanáder Comitat)
jobbra: Csabai tótok.
(Békés-Csanád megyében.)

alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
ezután: 39.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

Viselet. T. 4543.

Magyar nemesek.

A magyar ruhában ábrázolt és balra haladó hölgy visszatekintve hallgatja az őt kisérő fiatalembert, kinek [illegible] oldalán diszkard lóg. A háttérben balról ház és jobbról a kástély előtt hintó köti le figyelmünket. Felirata

balra: Ungarische Adelige.
jobbra: Magyar Nemesek.
ez alatt: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarž.
ezután: 119.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reitfenstein & Rösch.

Szines Kny., alányomással, mér. a vk. 33.1 : 22.5 cm.

57-94-88.

Életkép. T. 4531.

Czigányok.

A három tagú bandából egy czimbalmon, egy hegedün és egy kis bőgőn játszik. Előttük a földön korsó és vörös borral pohár meg pipa van. Felirata fölül:

OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.

a kép alatt: UNGARN.
ez után: 44.
balra: Musizirende Zigeuner.
jobbra: Zenélő Czigányok.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
középütt: Verlag u. Eigentnum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 33.1: 22.6 cm.

57-94-38.

Életkép. T. 4457.

Bányászok.

Az asztal mellett ülő főtiszt az előtte fekvő térképre mutat, mely mellett czirkalom és iránytü fekszik. Körülötte három bányatiszt áll, kik felé egy bányász irattekercscsel közeldik. A háttér hegyes vidék. Felirata fölül:

OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.

a kép alatt: UNGARN.
ez után: 33.
balra: Bergwesens Beamte.
jobbra: Bányász tisztek.
alól balra: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
jobbra: Verlag & Eigenthum v. F. PATERNO, Wien.
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
jobbra: Druck Reiffenstein & Rösch.

Kny., alányomással, melynek mér. 32.8: 22.4 cm.

39-94-15.

Viselet. T. 522.

Kerőlü.

A jobbra haladó kerülő bundát visel, jobb kezében irást tart, baljával pedig fokosának nyelét fogja. A háttérben balra a korcsma előtt ketten isznak, mig jobbra férfi áll hátra fordulva. Felirata

balra: Gemeindediener.
jobbra: Kerülő

alól balra: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
ezután: 104.
fölül középütt: OESTERREICH´S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags.-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

Viselet. T. 4539.

Nemes hölgy.

A magyar diszbe öltözött hölgy balra fordulva áll és bal kezével lelógó fátyoljának alját fogja. Mögötte diszes tükör van és fölül félrevont függöny lóg. Felirata

balra: Ungarische Edeldame.
jobbra: Nemes hölgy.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
ezután: 103.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.

Szines kny., alányomással, mér. a vk. 33.1 : 22.4 cm.

57-94-88.

Viselet. T. 514.

Halászok.

A Tiszától átszelt vidék előterében a kikötött csolnakban ketten vannak. Az egyik a háttér felé mutat, a másik pedig a keresztbe tett deszkán ül és a tapogatóhoz kötött zsinórt fogja. Felirata

balra: Fischer von der Theiss.
jobbra: Tisza vidéki halász.

e fölött: 26.
alól balra: N. d. Natur gez. v. Kaliwoda.
jobbra: Lith. v. Kollarz.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 22.5 : 32.8 cm.

Viselet. T. 526.

Magyar nemesek.

A magyar ruhában ábrázolt és balra haladó hölgy visszatekintve hallgatja az őt kisérő fiatal-embert, kinek oldalán diszkard lóg. A háttérben balról ház és jobbról a kastély előtt hintó köti le figyelmünket. Felirata

balra: Ungarische Adelige.
jobbra: Magyar Nemesek.
ezután: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
ezután: 119.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung Vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

Életkép. T. 4528.

Juhász a pusztán.

Az előtérben áll a hosszú kampós botot tartó juhász, kinek jobbján két kutya van é[illegible]s ki mögött a nyáj legel. A háttér sik vidék gémes kutakkal. Felirata: fölül:

OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.

a kép alatt: UNGARN.
ez után: 25.
balra: Ungarischer Hirt auf der Pusta.
jobbra: Magyar juhász a Pusztán.
alól balra: N. d. Natur gez. v. Kaliwoda.
jobbra: Lith v. Kollarz.
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
középütt: Verlag u Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, a melynek mér. 22.5: 32.8 cm.

57-94-88.

Életkép. T. 4529.

Gulyás.

A balra fordult lovon ülő gulyás kutyájának segélyével és botjával a lápon lévő nyájat tereli. A háttér sik vidék. Felirata fölül:

OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.

a kép alatt középütt: 46.
balra: Ungarischer Ochsenhirt.
jobbra: Magyar gulyás.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
középütt: Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 22.5: 33 cm.

57-94-88.

Viselet. T. 4540.

Kerülő.

A jobbra haladó kerülő bundát visel, jobbjában irást tart és baljával fokosának nyelét fogja. A háttérben balra a korcsma előtt ketten isznak, mig jobbra férfi áll hátra fordulva. Felirata

balra: Gemeindediener.
jobbra: Kerülő.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
ezután: 104.
fölül középütt: OESTERREICHS NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

1/1 Szines kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.5 cm.

57-94-88.

Viselet. T. 519.

Czigányok.

Az előtérben a putri mellett ülő czigányfiú balján társa áll táskával és csipőre tett jobb kézzel. Előttük korsó van a földön. A háttérben jobbra a tüz körül többen képeznek csoportot. Felirata

balra: Zigeunerknaben.
jobbra: Czigányfiúk.

alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
ezután: 43.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO i. Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

Viselet. T. 516.

Bányászok.

A munka közben ábrázoltak közül egy állva és egy térdelve dolgozik, míg kettő mécscsel kezökben jobbról közeledik. Felirata

balra: Bergleute vor Ort.
jobbra: Dolgozó Bányászok.

ez után: Ungarn.
alól középütt: gez. u. lith. v. F. Kollarz.
utána: 32.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältingsrecht vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33: 22.8 cm.

Viselet. T. 533.

Modrafalvi viselet.

Az előtérben álló gatyás fiatalember inge a vállnál és a bő ujjon himezett, bal kezét kinyujtva tartja, jobbjával pedig ostorját fogja. Mögötte szekér áll kettős fogattal, a melyet etetnek. A háttérben balra házak látszanak, jobbra pedig a kéttornyú templom felé hárman haladnak. Felirata

balra: Bauer von Moderndorf.
jobbra: Modrafalvi paraszt.

ez alatt: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarž.
ezyt ezután: 127.
fölül jobbra: OESTERREICHS NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.8 cm.

Viselet. T. 527.

Pusztai élet.

Az előtérben a szekereken és kunyhókon innen a bográcsok körül ülő három gulyással a negyedik beszélget és hozzájuk balról juhász közeledik szamáron. Közelükben két kutya van a melyeknek egyike a csontokat rágja. A sik háttérben gulyát és és gémes kutakat látunk. Felirata

balra: Das Leben auf der Puszta.
jobbra: Pusztai élet.

ez alatt: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
utána: 120.

fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 22.7: 33 cm.

Viselet. T. 4477.

Oláh csárda.

A csárda belsejében az asztal körül öt oláh férfi képez társaságot, kik közül kettő ül egy pedig távozni készül. A lócza mellett kutya fekszik. Felirata

balra: Wallachische Schenke.
jobbra: Oláh csárda.

ez alatt: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith. V. F. Kollarz, utána: 124.
fölül középütt: OESTERREICHS NATIONAL TRACHTEN.
legalól balra: Vervielfaltigung vorbehalten.
középütt: Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., mér. a vk. 33: 22.9 cm.

39-94-59.

Viselet. T. 524.

Tót fiú.

Az előtérben a libákat és csirkéket etető fiatal asszony, kinek karját fia fogja, bal kezét kinyujtva beszél a lovat vezető gyerekkel. Mögötte a házak közt hengeres kút köti le figyelmünket. Felirata

balra: Slowakische Bauernknaben
jobbra: Tót Parasztfiúk.

alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
ezután: 116.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Ungarn.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.9 cm.

Viselet. T. 523.

Parasztfiúk.

Az egymást átkaroló fiúkhoz a vizes korsót vivő fiatal asszony beszél, ki mögött kutya van; a háttérben balról szalmafedelű ház látszik. Felirata

balra: Ungarische Bauernknaben.
jobbra: Paraszt fiúk.

ezután: Ungarn.
alól balra: Gez. u. lith. v. F. Kollarž.
ez alatt: 115.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältingung vorbehalten.
középütt: Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.9 cm.

Viselet. T. 528.

Juhász.

Az előtérben látjuk a vén juhászt, a ki bal kezével hosszú botját fogja, jobbjával pedig olyan mozdulatot tesz, mintha két kutyájához beszélne, a melyek neki a nyáj kihajtásában segédkeznek. A középtérben a házcsoport mellett és a háttérben jobbra gémes kut látszik. Felirata:

balra: Abreise zur Puszta.

jobbra: Kihajtás a Pusztára.

alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.

ezután: 121.

fölül középütt: OESTERREICHS NATIONALTRACHTEN

legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.

középütt: Ungarn.

jobbra: Druck u. Verlags Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 22.6 : 32.8 cm.

Viselet. T. 530.

Gazdászok.

Az asztal körül lévő hetes társaságból ketten egymást átkarolva tartják, egy pedig sörös poharát emelte föl. Mellettök balról ~~egy~~ kutya guggol. A háttérben jobbra az intézeti épület látszik. Felirata

balra: Studierende an der landwirth. Anstalt zu Ung.- Altenburg
(Nach den Uebungen.)
jobbra: Magyar-Óvári Gazdászok
(Gyakortatok után.)

ez alatt: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
utána: 123.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, mér. a vk. 22.6: 32.9 cm.

Viselet. T. 521.

Nemes hölgy.

A magyar diszbe öltözött hölgy balra fordulva áll és bal kezével lelogo fátyoljának alját fogja, mögötte diszes tükör van, és fölül félrevont függöny lóg. Felirata

balra: Ungarische Edeldame.
jobbra: Nemes hölgy.
ezután: Ungarn.
alól középütt: Gez. u. lith v. F. Kollarz.
ezután: 103.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
jobbra: Druck u. Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.9 cm.

Viselet. T. 4537.

Hevesi viselet.

Az előtérben balra lévő kutnál két vizet hordó leányt látunk, kiknek egyike kendővel kötötte be fejét, a háttérben pedig a gémes kútnál ketten képeznek csoportot. Felirata:

Mädchen aus d. Hevés Comitate.

e fölött: 27.
alól balra: Nach d. Natur gez. v. Kaliwoda.
középütt: Ungarn.
jobbra: Lith. v. Kollarz.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigungsrecht vorbehalten.
középütt: Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Gedr. b. Reitfenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, mér. a vk. 32.8 : 22.5 cm.

57-94-88.

KOLLARZ Lajos

vérmetszetsorozata a Ráckürdő belső helyiségeiről

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992. [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991 228.

Kollarz Ignác

Életkép. T. 1501. II.

Az előtérbeli padon ülő leányt az őt átkaroló fiatalember, ki jobbkezében virágot tart, megcsókolja, mit a tornáczon lévő öregek örömmel néznek. Felirata:

AZ ELSÖ CSÓK.

a jobbsarokban: Kollarz.
alól középütt: A DEUTSCH-FÉLE KÖNYVNYOMDA· ÉS KIADÓI RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG INTÉZETÉBŐL.
legalól balra: A Divat Vdik jutalomképe.
jobbra: Kiadja a Deutsch-féle könyvnyomda és kiadói-részvénytársaság Pesten.

Kny., alányomással, melynek mér. 48: 38.3 cm.

8707

Hadjárat.

Az őrségen lévő horvát gyalogosok részint a nemzeti, részint az osztrák hadseregbeli öltözetet viselik. és vagy egymás közt a földön ülve, vagy pedig az őrszemmel állva beszélgetnek. A csoport mögött Jellasics és Mičanin lovas alakja bontakozik ki. A háttérben Bécs és a környékbeli hegység látszik. Felirata:

Scene aus dem Croaten Lager bei Wien

balról: F. Kollarž
alól balra: Gez. u. lith. v. F. Kollarž.
jobbra: Gedr. bei J. Rauh.
legalól középütt: Verlag u. Eigenthum v. L.T. Neumann in Wien
és ezután: Mit Vorbehalt des Nachdruckes.

Szines kny., mér. az alányomásnak 38.2:51 cm.

Szn. 130-906
596-906-7

Életkép. T. 4533.

Betyárok.

Az egymást átkaroló betyárok ivás közben vannak ábrázolva. Egyikük szürt, másikuk pedig bundát visel. A háttér sik vidék balra parasztházzal. Felirata fölül:

OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN.

a kép alatt középütt: 105.
balra: Söhne der Puszta.
jobbra: Betyárok.
alól középütt: Gez. u. lith. v. F. Kollarz.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással melynek mér. 33.1: 22.5 cm.

57-94-88.

Viselet. 6829 T. 6393. –

Pozsonyi tót.

Az előtérben álló tót legény jobb kezében hosszú botot tart, mig baljával tarisznyájának szijját fogja. Szürjét vállra vetetten viseli. A háttér hegyes vidék Pozsony városával és várával, a mely felé egy tót család halad. Felirata a kép alatt:

42

ezután balra: Slovakischer Bauer
aus Pressburg
jobbra: Tót paraszt
Posonyból.
fölül: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN
alól a kereten: UNGARN
középütt: Gez u. lith v. F. Kollarz
legalól balra: Vervielfältigunsrecht vorbehalten.
középütt: Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Druck v. Reiffenstein & Rösch.

Kny. alányomással, mér. a vk. 33.1 : 22.5 cm.

140-95.

I. Ferencz József. 10719.

Fogadtatása 1852-ben.

A magyarországi körútjáról visszatért ifjú császárt az allegorikus szobrokkal és ábrázolásokkal ékesitett diadalkapu előtt, a katonai és világi főurak, élükön a bécsi érsekkel, ünnepélyesen fogadják. A háttérben a katonai sorfal mögött, a tribunokon és a házak ablakaiban a lelkesedő nagyközönséget látjuk. Felirata fölül:

DER 14. AUGUST 1852 IN WIEN.

a diadaliv homlokzatán: FRANZ JOSEF I
DEM SIEGER ÜBER DER HERZEN
SEINER VÖLKER.

a kép alatt: DEM HERRN BÜRGERMEISTER DER K.K. REICHS-HAUPT-UND RESIDENZSTADT WIEN
DR. JOHANN KASP. RITTER VON SEILLER
Ritter des kais. oesterr. Leopoldordens etc. etc.
gewidmet von Johann Rauh.

alól balra: Nach d. Nat. gez. u. lith v. F. Kollarz.

jobbra: Lithographische Anstalt v. J. Rauh in Wien.
legalól középütt: Der Reinertrag ist dem Wiener-Armenfonde bestimmt.

Kr., alányomással, mér. 52.3: 40.2 cm.

Sz.n. 61-901
251-901-13.

Életkép. T. 7140.

A középtérbeli falu apraja-nagyja zeneszóval fogadja a pünkösdi királynét, kinek rózsacsokrot nyujtanak át és a ki előtt két koszorus leányka halad. Felirata:

A PÜNKÖSTI KIRÁLYNŐ
JELENET A MAGYAR NÉPÉLETBŐL

La sarokban

balra: Kollarz.
alól balra: Nyomta Reiffenstein és Rösch Bécsben.
jobbra: Mindennemü többszörösités joga fentartatik.
legalól balra: Jutalomkép a Pesti Hölgydivatlaphoz.
jobbra: Kiadja Király János.

Kny., alányomással, mér. 51.1 : 69.8 cm.

Szn. 244-98
343-98-21.

Hadjárat. T. 4879.

Az előtérben balra vágtató szürke paripán Hungária ül jobbkezében kivont karddal és baljában az ország czimerével ékesitett fehér lobogóval. Mellette trombitát fuvó honvéd és Petőfi Sándor nyargal, körülötte a sorakozó honvédek és a felfegyverzett nép képez csoportot, a háttérben pedig várak látszanak. Felirata:

TALPRA MAGYAR, HI A HAZA!

az előtérben balra: F. Kollarz.

Szines kny., mér. 46.2: 62.5 cm.

107-95-397.

Nagy-Károly. T. 7141.

E lapon a zászlószentelési ünnepélynek azon jelenetét látjuk, midőn az 1848 jelzésü emelvényen a zászlóanya a lobogót a kör elnökének adja át. Felirata:

A NAGY-KÁROLYI 48CZAS KÖR ZÁSZLÓSZENTELÉSI ÜNNEPÉLYE 1870 SEPT. HÓBAN
Azon pillanatban, melyben a zászló-anya (Dapsy Hámos Clementin) a zászlót a kör elnökének (Novák Gusztávnak) átnyujtja.

a jobb sarokban: Kollarz.
alól középütt: Deutsch L. müintézetéből Pesten.
legalól balra: Melléklet a Szabadság mint a nép zászlójához 1871.
középütt: Minden alak fénykép után van rajzolva.
jobbra: Bolti ára 2 forint.

Kny., alányomással, melynek mér. 47.4 : 63.2 cm.

Viselet. T. 4535.

Kondás.

Az előtérben álló fiatal-ember szürjét és ostorját vállravetetten viseli, jobb kezével pedig hosszú botját fogja. Mellette lihegő kutya van és mögötte csürhe látszik. A sik háttérben, a hol itt-ott gémes kutak kötik le figyelmünket, egy másik kanász tünik föl. Felirata

balra: Kondas an den Ufern der Theiss.
jobbra: Tiszaparti kondás.

alól balra: N. d. Natur gez. v. Kaliwoda.
középütt: UNGARN.
jobbra: Lith. v. Kollarz.
ezután: 20.
fölül középütt: OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien.
jobbra: Gedr. b. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, mér. a vk. 32.6 : 22.5 cm.

57-94-38.

Viselet. T. 4534.

Gulyás.

A botjára támaszkodva álló és pipáló gulyás mellett balra kutya van, mögötte pedig a sik területen jobbra a csorda látszik. Felirata

balra: Gulyás vom Pesther Comitat.
jobbra: Pest-megyei gulyás.

alól balra: N. d. Natur gez. v. Kalliwoda.
középütt: 19.
jobbra: Lith v. Kollarž.
fölül középütt: OESTERREICH S NATIONALTRACHTEN.
legalól balra: Vervielfältigung vorbehalten.
középütt: Ungarn és Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien
jobbra: Gedr. b. Reiffenstein & Rösch.

Szines kny., alányomással, mér. a vk. 33 : 22.5 cm.

57-94-88.

Kollarz K.

Csak addig mig készletünk tart alább megjegyzett könyvek s képek mesés olcsó árért:

BORSSZEM JANKÓ ALBUM

színes és más képek és szöveggel egy kötet

2 forint helyett csak 30 krajczár.

A LEÁNY

angolból forditott regény

1 forint 50 krajczár helyett csak 80 krajczár.

DEÁK FERENCZ EMLÉKEZETE

czimü

EMLÉKKÖNYV.

Szerkeszté: **Törs Kálmán.**

Munkatársai: Jókai Mór, Szilágyi Sándor, Hegedüs Sándor, Dr. Ágai Adolf, György Aladár, Visi Imre, Szathmáry György, Salamon Ferencz.

Ezen művet diszes kiállitásban 3 frtnyi bolti ára helyett, **1 frtért** átengedjük.

1 drb köz-naptár

nap, hét, hó és évi naptár, 64 lap,

kemény táblán, szinnyomás, díszes kiállitás 75 kr.

Minden 25 frtra menő áru megrendelőjének **egy köz-naptárt** és „**Deák Ferencz emlékezete**“ könyvet jutalmul adunk.

Jutalom-képek, aczél-, kő-, fametszet és szinnyomatnak, mind művészi kiállitásban.

Minden 5 frtra menő áru megrendelőjének **egy köz-naptárt jutalmul adunk.**

	Nagyság magas	Nagyság széles	Bolti ár frt.	Leszállitott ár csak kr.
1. A kis játszótárs, rajzolta Grünewald	20	26	4	30
2. Erzsébet királyné koronázása, rajzolta Kollárz	21	26	4	40
3. Szigetvár végperczei, rajzolta Weber H. F.	21	26	4	40
4. Vihar előtt, franczia rajz	16	22	2	10
5. Halottak napja, rajzolta Kollárz	18	24	5	50
6. Zálogházban, rajzolta Munkácsi	22	26	4	100
7. A pogányok lázadása Vatha vezérlete alatt 1046-ban, rajzolta Kollárz	18	24	2	15
8. Repülj madár, franczia rajz	16	22	3	20
9. Dukász Mihály byzanczi császár koronát küld Géza herczegnek 1072-ben	18	24	2	15
10. Kis hálótárs	18	24	2	15
11. «A magyarok visszatértek az augsburgi győzelemből», rajzolta Kollárz	18	24	2	15
12. A malom alatt, rajzolta Jankó	21	26	3	35
13. Éjjeli csavargók, rajzolta Munkácsi	22	26	4	70
14. «Árpád követei Szvatopluknál Dézsen 889-ben», rajzolta Kollárz	18	24	2	15
15. Albert püspök Magyarországba jön a kereszténységet prédikálni	18	24	2	15
16. Botond megmutatja karja erejét Konstantinápoly kapuján 971-ben	18	24	2	15
17. Szeret? nem szeret? franczia rajz	22	26	2	15
18. Háboru és béke emléklapja, rajzolta Kollárz	21	27	4	30
19. Tépéscsinálók, rajzolta Munkácsi	22	26	3	15
20. IV. Eduárd fiának végbucsúja anyjától, franczia rajz	21	28	4	50
21. A három bajtárs, rajzolta Arnold	22	26	6	50
22. Szent István koronázása, rajzolta Kollárz	18	24	10	50
23. «A magyarok kivándorolnak ős hazájukból», rajzolta Kollárz	18	24	2	15
24. A magyar honvédség vezérei, rajzolta Jankó	21	26	2	15
25. Az angyalok harcza a dämonokkal, rajzolta Doré	30	35	3	25
26. Ferencz József, rajzolta Marasztoni	10½	14½	5	25
27. Erzsébet királyné	10½	14½	3	30
28. Karácsony-est a faluban, rajzolta Jankó	9	12	3	30
			1	20

DEUTSCH M.-féle művészeti intézet, Budapest, bálvány-utcza 9. sz.

4118

Kölcsönkönyvtár.

Ezen intézet a legdusabb választékát nyujtja magyar-, német-, franczia- és angol mulattató szép irodalmi müveknek.

Törekszik a nagyon tisztelt olvasó-közönsége az irodalom legujabb termékeivel folyvást megis mertetni, a megbizások pontos eszközlését biztositja

Az előfizetési feltételek ugy helyben min **vidékre** a legjutányosabbra szabattak.

Könyvjegyzékek kivánatra szivesen küldetnek

LAUFFER TIVADAR,
könyvárus.

4105 **Fehér hajó-utcza 2. szám.**

ÓVÁS.

A komotaui cs. k. kerületi kapitányság 8341. alatti itéletével **védett marhapor-ragjegyemnek e hamisitója lett ujolag, a hamisitvány előzetes kobzása mellett — megbüntetve.**

Ismételve figyelmeztetek arra, miszerint a tör nyek értelmében **akkor is hamisitás forog fenn,** valaki egy másiknak nevét, czégét vagy telepének játlagos elnevezését használja fel törvénytelen mód áruk megjelölésére.

Hamisitványok ismét-eladóit figyelmeztete hogy ugyanazon büntetés alá kerülnek, mint magul hamisitványok előállitói, és pénz-, sőt esetleg fogs büntetésben is részesülhetnek.

k 4 frt 20 kr. o. é.

arcsarnok, a mig t. i. a készlet tart; állván a követ-
kező jól munkált árukból, ugymint:

ip china-ezüst asztali
tó üvegkari mákkal.
ém kávé- vagy viz-

abinet-óra, mint jól
etes.
seb-, utczai vagy
pás, mely a légaszesz-
ó világosságot ad.
korszelencze fából,
va
troleum-lámpa, min-
használható
os szobor vagy váza
ol majolicából.
tojás-pohárka c'i-
il.
n használható kanál,

melyek mindig fehérek ma-
radnak
1 aranyczifrázatu fényképalbum.
1 fali gyujtó-eszköz, vadász-jele-
ne et ábrázolva
1 igen szép csengetyü nickel-fém-
ből.
1 bevásárló kosárka bastból, him-
zéssel.
1 garnitura urak és hölgyeknek:
mell- és kézelő gombok, és
2 illő gyürü, mind talmi-arany.
6 db. igen szép fénykép-keret.
4 db. olajszin-nyomatu kép arany
keretlel, szentképek vagy vi-
lági genreképek.
6 db. valódi Dr. Dupont-fé e nö-
vény-t ilette-szappan.

Mind együtt véve nem kerül többe csak frt 4.20.

yütt véve nem kerül többe **csak frt 4,20,** szállitásnál 50 kr.-ral több!

özi iparesarnokban Bécs, Praterstrasse 16.

tetés sérvbajokban szenvedőknek



Legujabb találmányu ruganyos sérv-
kötőink Ausztria-Magyarországban után-
készités ellen cs. k. legmagasabb szaba-
dalommal biztositattak.

Figyelmeztetjük ennekfolytán a t.
cz. közönséget, hogy ruganyos sérv-
kötőink egyedül nálunk kaphatók, hogy
azokon érczrúgók nincsenek, a sérvnyi-
lásra egyenletes nyomást gyakorolnak, és
éjjel nappal fájdalom nélkül viselhetők.

tanár és udvari tanácsos ur Bécsben, több orvosi tekin-
mu beteg sérvkötőinkről a legnagyobb elismeréssel nyi-

os sérvkötőinket, köldök sérvekben, anyaméh és vég-

M.D.K.

Kollarz Ferenc,festő

Katalógus.46.-A Nemz.Múz.ábrázolása Széchényi emlék-
lapon:a/."A ahza nemtője".Tevely Fredinánd u.Mayer Au
August George vizfestménye 1860.-A homlokzat vázlata
Ez után készült Kollarz litója.Színes nyomatban is
megjelent 86+56.6 cm.Tört.Képosarnok. 221.o.

Fejős Imre: A Nemzeti Múzeum ábrázolásai. 213.o.

Folia Archeologica.VII.1955.Bp."Művelt Nép"tudomá-
nyos és ismeretterjesztő Kiadó.Bp.1955

MDK

Kollárovics Béla, butorterv.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Kollárovits

Magy. Iparművészet 1938.
Társulati Közlemények. 12½ l.

MDK

Kollárovits és Sajó iparművészek

az alábbi pályázaton /III. csoport B.feladat: hétvégi ház és berendezése/ loo pengős II. dijat nyertek

Az Orsz. Magyar Iparm. Társ. tervpályázatának eredménye. Magyar Iparművészet 1939. 122.l.

Kollarz Ferenc

A „Talpra magyar" hatása, allegorikus kép fentitől.

Repr.

Gracza I. Stil

ügyésznél a birósági eljárás megindítása végett az említett törvény 36. §-a[4] értelmében és czéljaira feljelentés teendő.

A közoktatásügyi minisztérium az illetékes

restaurálások iránt, szükségessé válik a dolog ideiglenes elszállítása;

c) mindazon esetekben, amidőn szükséges sürgősen intézkedni, az 1909. évi június hó 20-iki 364. sz. törvény 4. §-a[1] értelmében, a dolog épsége és biztonsága iránt.

Minden esetben a felügyelő felterjesztése felett a felső tanács választmánya véleményt mond s egyúttal meghatározza a közintézetet, amelyben a dolog megőrzendő és lehetőleg azt is, hogy meddig tartson az elmozdítás.

Annak fenntartásával, ami a beszüntetett egyházi jogi személyekhez tartozott volt dolgok elhelyezésére vonatkozólag, az egyházi javadalom szekularizációjáról intézkedő törvényekben és szabályzatokban kifejezetten megállapítva van, — ami az őrzés sorrendjét illeti, elsőbbséget élveznek azon község régészeti és művészeti gyüjteményei, amelyben az elmozdítandó dolog van. Ilyenek hiányában, vagy ha ezek elegendő biztosítékot nem nyujtanának, az ugyanabban a megyében létező és végül a megyén kívüli olyan intézetekre kerül a sor, amelyekben ugyanazon korszakhoz, ugyanazon műveltségi fokozathoz, vagy hasonló korszakokhoz és műveltségi fokozatokhoz tartozó dolgok fordulnak elő.

Kollarz

L.

Lykanemzromantika

54-L.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

~~Rothermere-utca 12. III. 2.~~ —

Visegrádi-u. 36. IV. 1.

Kollarz

XXI. aukció
A Nyugat 1915. 59. l.

296. KOLLARZ: Budavár bevétele.
Lithográfia, 1860 15

Tatárszentgyörgy, rom

147

Kolarz Ferenc

Janko János után: A malom alatt, kőrajz -

Árverési Csarnok aukció kat. 36. 7. 1927 febr -

T. 2814.

lő uhlánus altiszt [illegible]
hajolva kinyujtott jobb kezében kar-
ék.

11 : 16.6 cm.

8.

Kollarz Franz

ság,Az iskola vezetője Monsignore Kirsch német tudós,aki az etruszkológiának is egyik legkiválóbb képviselője.

Az első korszak tehát a martisok életére vonatkozó hageográfiai emlékek gyüjtésével foglalkozott,a XVIII.szazadban jut előtérbe a régészeti emlékek kutatasa.Az első korszak topografiai és hageográfiai, a második régészeti.Ennek a másodiknak hibája,hogy az előkerült művészeti emlékeknek csak régészeti jelentőségét vizsgálták,azt kutatták,hogy milyen jelentőségük volt az ókereszténység életében,s a művészi értékükkel nem törődtek.A XIX.század a reális régészeti tudományok közé iktatja és módszerezi,mig ma a keresztény archeológiat főleg művészeti szempontból vizsgaljuk.

ONOFRIO PANVINI /1523-68./ augusztinus szerzetes foglalkozott először a katakombákkal.Tizennárom katakombáról irt.Munkája még rendszertelen.Irodalmi formaban már tökéletesebb ANTONIO BOSIO /1576-1629./,aki szintén topográfiai rendszerben dolgozta fel az egyes emlékeket "ROMA SOTTERRANEA" c.művében,mely 1632-ben jelent meg,halála után,a máltai lovagrend költségén.Olyan szerencsésen találta el a címet,hogy utána más irók is használták,s ma is igy nevezik a katakombák világát.Művéhez rézkarc felvételeket mellékelt,melyeket Carlo Aldobrandini készitett.A régészeti emlékeket feltárja,világosan leirja, de hipotézisek és kapcsolatok felvetésébe már nem bocsátkozik.Nem hitvitázó,de pontos adatokat tartalmazó művét a későbbi hitvitázók erősen felhasználták.Ekkor alakult ki a leltározó régész tipusa.Ezek az ásatások helyein az adatokat a topográfiát pontosan felveszik.Ilyenek FAVRETTI és BOLDETTI,kiknek ásatási naplói OSSERVAZIONI cimen 1720-ban jelentek meg.Boldetti asatási naplóját halála utan,17 éven keresztül MARCONI vezette.MURATORI a XVII-XVIII.századi olasz historiográfiának irany fő képviselője,s megalapitója.Erdeklődését a történeti és egyéb tudományokra is kiterjesztette,de elsősorban az ókeresztény épitészettel foglalkozott és erre vonatkozó fő müve "De Sacrorum Basilicarum" c.1719-ben jelent meg.A nem olasz kutatók közül kiemelkedik a XIX.század elején SEROUX D'AGINCOURT francia régész,aki az egész keresztény művészettel foglalkozik Histoire de l'art par les monuments c. hat kötetes,1824-25-ben megjelent munkajában.Minden apró,

Magyar Országgyűlés emlékképe az 1861. évből.
Szines Könyomat, köre rajzolta Kollarz
1861. évben.
68–44½, 84–60 cm.
Jelképes ábrázolás, loggiás épület előtt
álló; sülő alakokkal.

Kun S. Arch.-jegyz. (32.) 783.

Kollarž, Franz, rajzoló és körajzoló
geb. 1829 in Josefstadt (Böhmen)
+ 1894 Bécsben. A bécsi akadémián tanult
Rajzolt egy ciklust a magyar történe-
lemből.

Th. B. XXI. 238.

Nagy Zoltán adatai

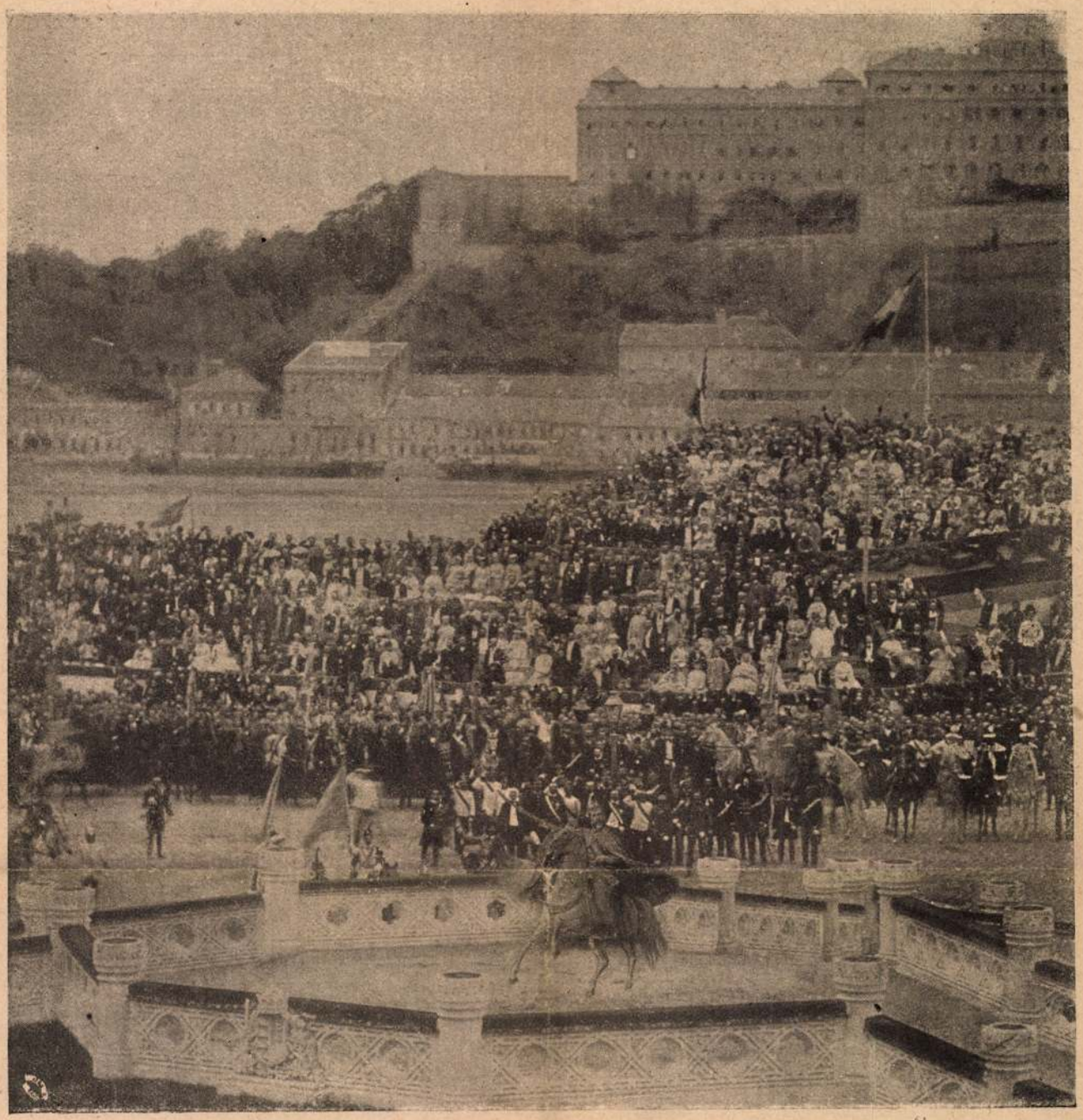

Az 1867-iki koronázási ünnep. A kardvágás a Ferenc József-téren. Fénykép a Fővárosi Muzeumban

— Az, — mondom, — és most nevetnek ott hárman, és ő csakúgy rázza a fejét belé.

És boszankodtam a kedves testvérre, hogy azt mondta: *hónaposretek-képű.*

— Az a szép szürkeruhás fiu, — mondom, — kissé kinőtt a ruhájából, és most azért vidám, mert most végezte a másodikat a gimnáziumban, és nekik is ma volt a tedeumjok.

És igen boszankodtam Ottilia testvérre.

És akkor a fiu egy úrnak köszönt, és az úr odakiáltott neki:

— No legény, milyen a paksus?

— Jó, — kiáltotta vissza Ali, vagyishogy az egyén.

— És a magadviselete?

— Példás.

És ez nekem nagy elégtétel volt. És bizonyára Ottilia testvér is érezte, hogy igazságtalan volt az egyén iránt, mert azt mondja:

— Hát szólhatsz majd vele egy szót illedelmesen, ha jó anyád is szól neki, és ha neked is kell szólnod.

— Én nem szólhatok, — feleltem, — mert nincs bemutatva nekem. És mama se szólítja meg, mert csak tavaly költöztek a falunkba, és nem vagyunk összejáratosak.

Aztán hát beszálltunk. De első osztályba csak mink és Istvándyék. Vagyishát neveket nem gyónok, mivelhogy tilos. És én a szélső helyen ültem, az ajtó mellett. Aztán hogy a vonat megindult, fölkeltem és vontam az ajtót. És mama kérdezte:

— Kimégy?

És én feleltem:

— Csak ide, hogy a tájat nézzem. Karácson óta nem láttam a tájat.

És nem is gondoltam rá mingyárt, hogy hazugság, amit mondtam. Mert nem a tájért léptem ki, hanem, hogy lássam, kik utaznak velünk egykocsiban?

Olyan kocsiban utaztunk, amelyiknek az elülső fele első osztályú volt, hátulsó fele második osztályú, és közbül ajtócska. Végigszemlélődtem a magunk folyosóján, hogy kik utaznak, mifélék? Csak a mellettünk valóban utaztak urak és kártyáztak. Aztán a kisajtón is átosonkodtam, hogy kik utaznak? Hát a mellettünk való fülke ablaka be volt kárpitozva, és igen kacagtak ott, — gyerekhangok.

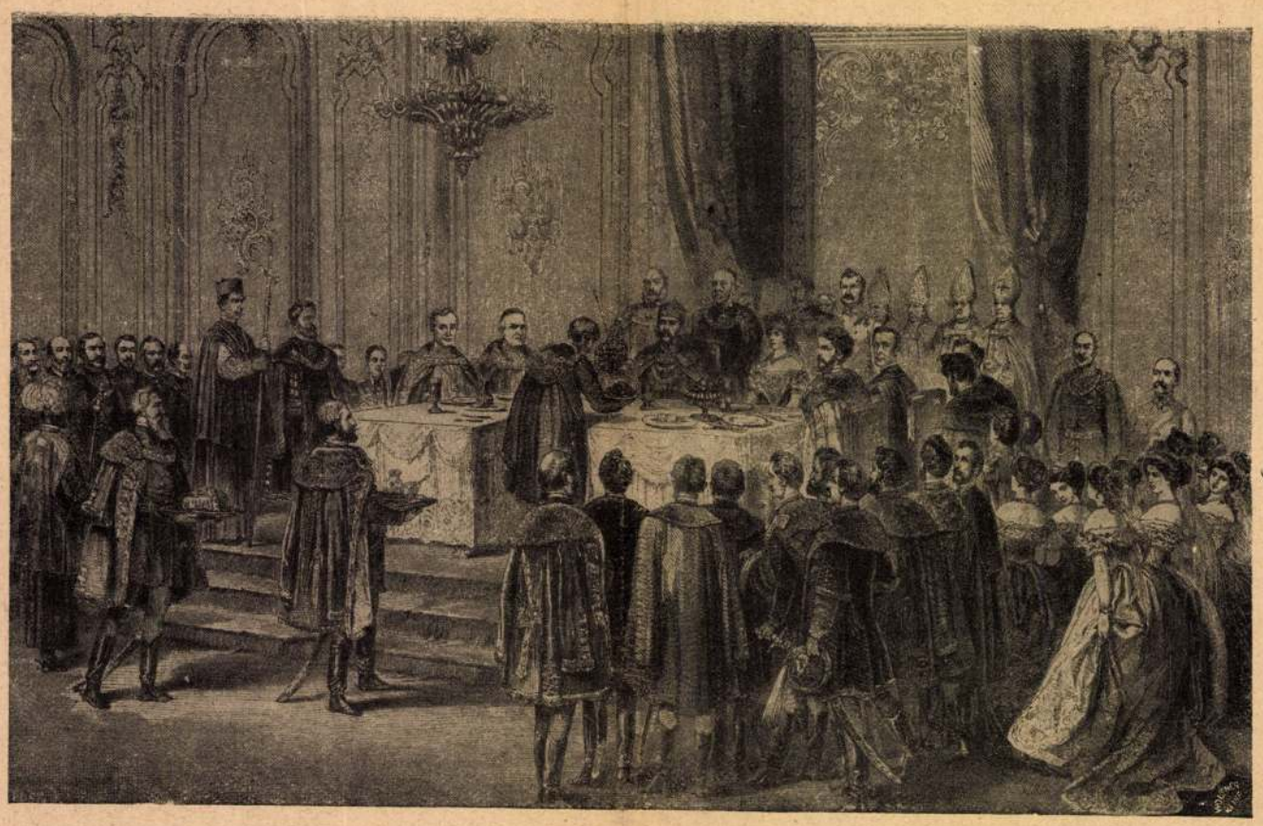

Az 1867-iki koronázási ünnep. A koronázási ebéd Budavárában. Kollarz egykoru rajza a Fővárosi Muzeumban

És én belesekedtem a kárpit mellett, hogy mit nevetnek? Hát az a három fiu volt ott, és közbül Szőcs Ali, vagyishogy az egyén, — mivelhogy nem szabad nevet mondani. És az egyén a hálóból lógott fejjel lefelé. Alatta meg az ülésen volt az alma, és azon iparkodott, hogy a szájával felvegye. Én igen elcsodálkoztam, hogy hogy akaszthatta meg odafenn a lábát? De szólitottak, hogy hol vagyok?

És alig ülök le, kanyarodóra rándul a vonat, és nagy zuhanás hallatszik a szomszéd kupéból.

És mama csodálkozva kérdi, hogy mit nevetek? Hát mondom:

— Semmit, csak valami jutott eszembe az iskolából.

Kis idő multával ráeszméltem, hogy alig egy órája a szent áldozásnak és már ismét bünös vagyok: hazudás és káröröm. Hazudás kétszer és káröröm egyszer. Pedighát lehet hogy A... egyén kitörte a nyakát és én meg nevetek.

És igen elszomorodtam, hogy ismét bünös vagyok. És nyugtalan voltam, és megint csak fölkeltem és a folyosóra léptem, mintha a tájat nézném. És megnyugvással hallottam, hogy ismét nevetnek. És láttam a kárpit nyilásán át, hogy mind a hárman csokoládét esznek, és mind a három bajuszt festett magának a csokoládéval.

És mama megint kérdi, hogy mit nevetek?

— Valami jutott eszembe az iskolából, — feleltem.

És megint mingyárt elszomorodtam: hazudás immár harmadszor.

A következő állomáson kiszállt két fiu, de csak az ablakon át láttam, hogy igen integetnek a féderes kocsijokról vissza zsebkendővel, a vonat után.

És ismét fölkeltem. És mama rámszólt:

— Ne mászkálj annyit!

És én feleltem:

— Csak itt nézem még a tájat.

És nem is gondoltam rá mingyárt, hogy ezzel a szülő iránt való engedelmesség megszegését követem el: megint kiosontam, és megnéztem hogy csakugyan az egyénnek a társai utaztak-e el? vagyhogy más fiuk? Hát csakugyan a társai, mert csak egymaga állt a kupé ablakában, de igen illetlenül vagyis félig meztelenen, és ott a nyitott ablakban az ingét lobogtatta ki a társai felé.

Akkor eszmélkedtem, hogy vétek a negyedik parancsolat ellen, és többé nem léptem ki, csak az átszálló állomáson.

És az egyénnel nem is foglalkoztam volna többé, de láttam, hogy egyenesen az automatához siet, és körültekint. Leszakit egy nadrággombot, és megint körülpillant, és akkor meglát bennünket a perronon. És igen elvörösödött, és köszönt mamának, hogy mellette elmentünk.

És mama aztán kérdezte tőlem:

— Ki is ez a gyerek, de ismerős?

És én azt feleltem:

— Nem tudom.

És gondoltam azért nem ismeri meg, mert mindig csak minisztráns ruhában látja és soha nem fordult még meg nálunk a kastélyban.

Csak este lelkiismeret-vizsgálatkor jutott eszembe, hogy ez is hazudás volt: negyedszer!

Aztán hogy beérkeztünk az állomási ebédlőbe, mama tizórait rendelt, vagyis kávét és nekem tejet.

És az egyén is bejött, és leült velem szembe a harmadik asztalhoz. És egyre csak engem nézett.

És egy nagykorsó sört tétetett maga elé. És utánakiáltott a pincérnek:

— Szivart!

És megint engem nézett. Igen ábrándosan, mint tavaly is sokszor a templomban. De én egyszer se néztem rá... csak épp hogy láttam.

És aztán elővette a zsebóráját és az asztal alatt levette róla az üveget és a bal szemére nyomta, és azzal is nézett rám.

Uj Idők 1916. XXII. 53 sz.

Ritka alkalom művészeti képek és könyvek megszerzésére.

Csak addig, mig készletünk tart

alábbmegjegyzett könyvek és képek

mesés olcsó árért

nálunk kaphatók:

KÉPES VILÁG

igen sok felette érdekes regények, beszélyek, költemények Szász, Vértessy stb. költőktől, számos diszes képekkel.

1868. évi kötet tartalma.

Beszélyek:

»A fekete asszony«, Kvassay Edé-től. »Armadele«, angol regény Wilkie Collins-tól. »Füst«, orosz regény Turgeneff Iván-tól. »Egy kegyencz története«, Vértesi Arnold-tól. »Az öreg Kállai bácsi«, Vértesi Arnold-tól. »Maligiere Bianca«, Mühlbach Luizá-tól stb.

Költemények:

Komócsy József-től, Dalmady Győző-től, Szász Károly-tól, Czuczor-tól stb. Történelmi czikkek, életrajzok, utazási és földrajzi czikkek.

1872. évi kötet tartalma.

Regények és novellák:

»Nickleby Miklós és családjának élete és viszontagságai«, Boz-Dickens-től. »Sas és galamb«, Balázs Sándor-tól. »A puskaporos zsidó«, Agai Adolftól. »Egy nemes sziv büszkesége«, Lauka Gusztáv-tól. »Urambátyám«, Rodiczky Jenő-től. »Emmi első szerelme«, Wohl Janká-tól. »Ellenakna«, vig beszély Lauka Gusztáv-tól. »Véres nyomok«, Vértesi Arnold-tól. »A fa, mely télen virágzik«, Wohl Stefania-tól stb. stb.

Költemények:

»Romhányiból«, Gyulai Pál-tól. »Az utolsó leczke«, Benedek Aladár-tól. »Titkos vágy«, Benedek Aladár-tól. »Zsiga bácsi«, Komócsy József-től. »Harm és Habakuk«, Prém József-től. »A hastingsi csatatér«, Szász Károly-tól stb. stb.

1873. évi kötet tartalma.

Regények és beszélyek:

»Az atyafiak«, Vértesi Arnold-tól. »A titkos társulatok történetéből«, Adler Ignácz-tól. »Férj és nő«, Wilkie Collins-tól. »Erdei«, Rodiczky Jenő-től. »A pique-dame«, Puskin Sándor-tól. »Utazás a föld körül 80 nap alatt«, Jules Verne-től. »Az apa«, Björnson Björnstjerne-től. »Az utolsó fejezet«, Halevi-tól. »A horog fogott«, László Miklály-tól. »Az olasz tribunos«, Vértesi Arnold-tól. »Vérnyomok«, bünügyi történet Vacano Emil-től. »Rajzok a zsidó-életből« Agai Adolftól. »Marck-a Muk«, Bret-Harte-tól.

Költemények:

»Beteg vagyok egy ábránd betege«, Kis József-től. »Az együttlét dalai«, Prém József-től. »Fejed lehajtva«, Csengei Gusztáv-tól. »Utolsó tanu«, Ábrányi Emiltől, »Nyugtató dal«, Benedek Aladár-tól. »Dal«, Komócsy József-től. »Philinne dala«, Szász Károly-tól.

1 kötet ára 6 frt helyett csak 1 frt 20 kr.

BORSSZEM JANKÓ ALBUM

szines és más képek és szöveggel 1 kötet 2 frt helyett **csak 30 krajczár.**

Jutalom-képek, aczél-, kő-, fametszet és szinnyomatuak, mind művészies kiállitásban.

DEUTSCH M.-féle művészeti intézet Budapest, bálvány-utcza 9-dik szám alatt.

	Név	Rajzoló	Rajznem	Nagyság magas	Nagyság széles	Bolti ár frt.	Leszállitott ár kr.
	Arczképek:						csak
1.	I. Ferencz József koronázási diszöltönyben	Haske	Kőrajz	18″	23″	2	20 kr.
2.	I. » » » »	Maraisztoni J.	»	10½″	14½″	3	0 »
3.	Erzsébet királyné » »	»	»	»	»	3	30 »
9.	Lederer A., mintafőtanoda igazgató	»	»	13″	20″	3	20 »
11.	Török Pál, ref. lelkész	»	»	12½″	17″	2	50 »
	Történeti képek:						
12.	»A magyarok kivándorolnak ős hazájokból«	Kollárz	Tollrajz	18″	24″	2	15 »
13.	»Árpád követei Szvatopluknál Dézsen 889-ben«	»	»	»	»	2	15 »
14.	»A magyarok visszatértek az augsburgi győzedelemből«	»	»	»	»	2	15 »
15.	Botond megmutatja karja erejét Konstantinápoly kapuján 971-ben	»	»	»	»	2	15 »
16.	Albert püspök Magyarországba jön a kereszténvhitet prédikálni	»	»	»	»	2	15 »
17.	Szent Is ván koronázása	»	»	»	»	2	15 »
18	A pogányok lázadása Vatha vezérlete alatt 1046-ban	»	»	»	»	2	15 »
19.	Dukasz Mihály byzanczi császár koronát küld Géza herczegnek 1072-ben	»	»	»	»	2	15 »
20.	Szigetvár végperczei	Weber H. F.	Kőrajz	21″	26″	4	40 »
21	Erzsébet és Mária királynét Novigrádba hurczolják	Kollárz	»	»	»	3	35 »
23.	Erzsébet m. királynő legreményteljesebb napja hazájában	»	»	»	»	4	40 »
24.	Báthory István lengyel királynak meghódol az orosz	Matejko	»	24″	25″	5	1 frt.
25.	IV. Eduárd fiának végbucsúja anyjától	Franczia	Aczélmetszv	21″	28″	6	50 kr.
27.	A malom alatt	Jankó	Kőrajz	21″	26″	3	35 »
28.	A magyar honvédség vezérei	»	»	»	»	3	25 »
30.	Karácsony-est	»	Szinnyom.	9″	12″	1	10 »
31.	»Vihar előtt« vagy »vihar alatt«	Franczia	»	16″	»	2	15 »
32.	Halottak napja	»	»	18″	22″	5	50 »
33.	Háboru és béke emléklapja	Kollárz	Kőrajz	21″	24″	3	15 »
34.	Az angyalok harcza a dämonokkal	Doré	Metszvény	30″	27″	5	25 »
35.	A kis hálóárnak	Franczia	Aczélmetszv.	16″	35″	3	20 »
36	Repülj madár	»	»	»	26″	3	20 »
37.	A kis játszótárs	Grünewald	»	20″	22″	4	30 »
38.	Szeret? nem szeret?	Franczia	»	22″	31″	4	30 »
39.	Sz Mária menybemenetele	Murillo	»	22″	31″	6	50 »
40.	A három bajtárs	Arnold	»	22″	26″	10	75 »
42.	Éjjeli csavargók	Munkácsi	Kőrajz	22″	26″	4	70 »
43.	Tépéscs nálók	»	»	22″	26″	4	70 »
44.	Zálogházban	»	»	22″	26″	4	1 frt.
45.	Petőfi élete és halála	Kollárz	»	18″	24″	4	60 kr.
46.	II. Magyar felelős minszterium (arczképek tableau)	»	»	21″	27″	5	50 »

I. csoport.

8 darab történeti kép, tollrajz.

12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19. sz.

Bolti ár **16 frt, 1 frt 20 kr.** leszállitott ár helyett

csak 1 forint.

II. csoport.

6 darab történeti kép, aczélm. és kőrajz.

2, 3, 20, 23, 24, 25. sz.

Bolti ár **25 frt, 2 frt 90 kr.** leszállitott ár helyett

csak 2 frt 50 kr.

III. csoport.

5 darab genre- és különféle képek.

27, 28, 29, 30, 33, 34. sz.

Bolti ár **15 frt, 1 frt 20 kr.** leszállitott ár helyett

csak 1 forint.

IV. csoport.

5 darab aczélmetszetü kép.

35, 36, 37, 38, 40. sz.

Bolti ár **24 frt, 1 frt 75 kr.** leszállitott ár helyett

csak 1 frt 50 kr.

V. csoport.

3 darab hires Munkácsy-féle kép.

42, 43, 44. sz.

Bolti ár **12 frt, 2 frt 40 kr.** leszállitott ár helyett

csak 2 frt 20 kr.

Csomagolási, szétküldési és postabélyegdij minden küldeményért (egy vagy több darab) összesen csak 10 kr.

Megrendeléseknél csak a csoport vagy a képek számait kérjük megjegyezni.

Kiadja és nyomatja a »Franklin-Társulat« magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest, (egyetem-utcza 4-ik szám).

No. 67.

Wer **deutsch, französisch** oder **englisch** correspondiren kann, dem kann ein jährlicher, durchaus ehrenhafter und ohne alles Risiko zu erzielender Nebenverdienst von

Mk. 500. — bis 1000. — Fünfhundert bis Tausend Mark

nachgewiesen werden. — Nähere Auskunft ertheilt franco und gratis:

Moritz Weil jun. Maschinen-Fabrik, Wien,
1389 **II. Franzensbrückenstr. 13.**

Fischer Péter

orvosi műszer- és kötszer-gyárnok BUDAPESTEN, hatvani-utcza 11-dik szám alatt

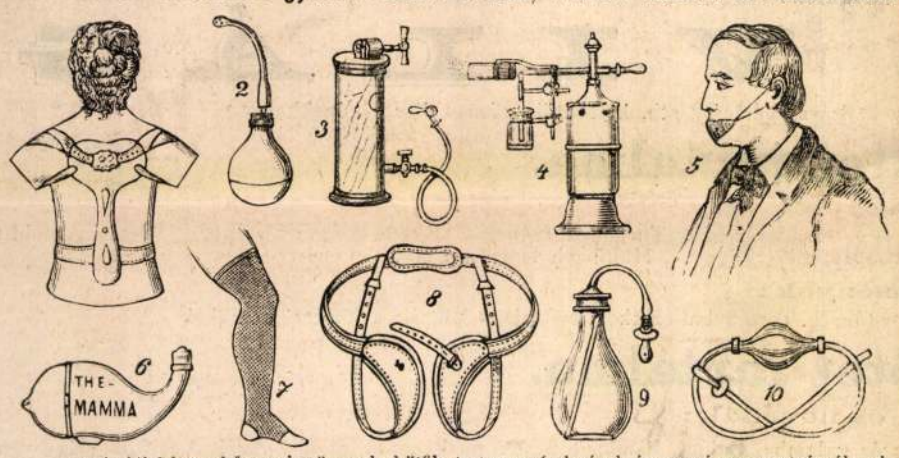

Ajánlja jól felszerelt orvosi műszerek, kötők, testegyenészi gépek és orvosi ruggyantaá-rúk raktárát, betegápolási és magán használatra.

Nevezetesen **servkötöit**, lágyék, czomb, köldök és has-sérvek ellen, a tapasztalás szerint legjobbnak bizonyult szerkezet szerint, használati utasítással azok alkalmazására egyszerüek, 3 frttól 6 frtig. Kettősek 6 frtiól 12 frtig. Megrendeléseknél a medencze bösége kiváutatik, valamint megjelölése a sérv jobb vagy baloldali voltának.

Továbbá **gőz-belégző, locsoló és önesőrézö** készülékeit, **zuhanyzókat** méhhüvely-fecskendésre, valódi **Jeffrely**-féle szájkosarakat, arany és ezüst betéttel, torok- tüdö-, és mell-betegek számára. **Rughari nyakat** érkitágulások, dagadt lábak gyogyitására, **szoptató-üvegeket** csecsemők táplálására a legujabb angol és franczia szerkezet szerint.

PRAESERVATIVS, nagy választekban kapható, tuczatonként 2 frtól 4 frtig.

Árjegyzékek kivánatra megküldetnek.

Megrendelések gyorsan és pontosan teljesittetnek postai utánvétel mellett, s a czélnak netán meg nem felelö tárgyak készséggel kicseréltetnek. 1571

BUDAPEST

TAMÁSSY ADOLF,

Budapest, váczi-utcza és zsibárus-utcza sarkán,

ajánlja bevásárlás tekintetéből a nagyérdemü t. cz. közönség figyelmébe

gyarmat, csemege, téa- és rum-raktárának

LEGUJABB ARJEGYZÉKÉT.

Bécsi fontonként			Bécsi fontonként		
Czukor legfinomabb	frt	—.27	Kávé Cuba, Mocca és Jáva pörkölve legfinomabb	frt	1.10
Kávé Cuba	»	1.02	**Rizs** legfinomabb tábla	»	—.18
» » finom	»	1.—	» finom Fiorett	»	—.16
» Havanna Eleonora legfi.	»	1.02	**Mandola** avolai válogatott	»	—.70
» » Holofernes	»	1.02	» » közép	»	—.60
» Jamaika legfinom.		1.02	**Mazsola** risztitott	»	—.36
» Nelghery »	»	1.—	**Aixi olaj** legfinomabb nizzai	»	—.66
» » finom	»	—.96	» » finom »	»	—.64
» » közép	»	—.92	**Keményitő** legfin. Crystal	»	—.22
» Mocca legfinom. arábiai	»	1.02	» finom tüllangl.	»	—.20
» Jáva » Arany	»	1.05	**Szappan** kitünő házi **Kern**	»	—.22
» » » Blanc	»	1.—	„ „ „ Apollo	„	—.20

Különös figyelmet kérek fordítani elkülönitett és nagy választásban előállitott tea- és rum-raktáromra.

Az áruk kivánatra a legtávolabb városrészbe is házhoz szállittatnak

Vidéki megrendelések gyorsan eszközöltetnek.

BUDAPEST

Minden itt meg nem emlitett más füszer és csemege czikkek nálam szintén legjutányosabban kaphatók.

Az áruk jóságáért és valódiságáért kezességet vállal.

Helyiségváltoztatás.

1291



F. évi **november 1-től** kezdve, diszan felszerelt

zongora-termem

Budapesten,

nádor-utcza 6-ik szám a.,

a Tigris-szálloda mellett, létezik.

Heckenast Gusztáv.

Hölgy, ruhakelmék

és gyönyörü

SELYEMÁRUK

legolcsóbb forrása!

HAMBURGER ADOLF

női divatáru-üzlete

Budapest, koronaherczeg-utcza 8.

Minták kiránára

Fontos a szikvíz-készitőknek.

Figyelmeztetésül.

Vendéglősök és háztartások számára ajánljuk a Magyarhonban eddig csak egyedül általunk előállitott



szikvíz-készülékeket,

melyek a mi a tiszta és tartós munkát illeti, valamennyi külföldit felülmulnak. Ezen készülékek segélyével mindenki az annyira kedveltté lett, egészséges pezsgő italt saját maga készitheti. A szikvíz-készülékek ára mérsékelt s a következő árszabály szerinti, messzely-tartalommal.

3	4	5¼	6	7 messz.
frt 8.50 egész messz. 8	frt 9	frt 10	frt 12	frt 12.50 frt 14
9	10	11	12 messz.	
frt 15	frt 16	frt 17	frt 18	frt 19.

Készitek szikvizet is syphonban igen olcsón, és szállitom azt kivánatra a város minden irányában.

Horn,

Budapest, kerepesi bazár, a nemzeti szinházzal szemben.

Megrendelések a vidékről utánvét mellett pontosan eszközöltetnek, ép ugy mindenféle javitás is a legjobban s legolcsóbban teljesittetik.

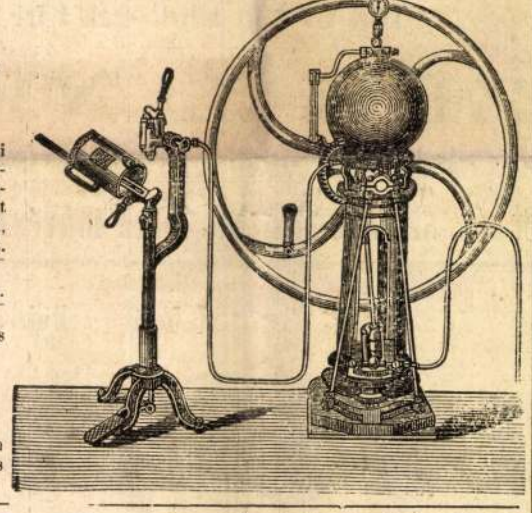



Legjobb karwini szalonszén 1586

kapható

CSÁKI BÁLINTNÁL: irodája Haas féle palota; raktára: m. k. államvaspálya teherető felöli udvar.

Bámulatos olcsó

karácsonyi és ujévi ajándékokat

ajánl 1427

Grossmann József

Budapesten, király-utcza 27.

a magyar koronához

Legujabb **női ruhaszövetek 25—30%-al olcsobban** mint bárhol és pedig:

	előbb	*most csak*
Csikos és kockás ruhaszövetek	35—40 kr.	25—30 kr
Angol lüstre és diagonal	40—50 „	30—35 „
Gyapju ripsek minden szinben	50—70 „	35—55 „
7/4 széles flanell sima és kockás	1.50—1.80 „	1.20—1.30 „
6/4, 8/4 fekete terno	90—1.50 „	60—1.10 „
8/4 női posztó és cheviot	2.00—2.50 „	1.50—2.00 „
Fekete noblesse	1.60—2.50 „	1.10—1.80 „
Csikos mosható selyem	1.30—1.60 „	90—1.20 „

Legnagyobb választék

téli kendők és long shawls-okból.

Egyszersmind ajánlom nagy raktáramat **rumburgi, creas- és cérnavászonból, 30 és 35 röfös ágy- és asztalnemüek, chiffon, gyapju- és rips-teritőkből**: fehér és színes függönykelmék, ugyszintén minden e szakba vágó czikkeket, **rendkivül olcsóra leszállitott árakon.**

Vidéki rendelmények pontosan eszközöltetnek és minták bárhová ingyen s bérmentve küldetnek

---

Prof. Dr. Sampsons

Coca

Präparate

Dr. W. Strauss

Mohren-apotheke Mainz

A perui coca-növény csodálatos táp- és gyógyerejét Humboldt Sándor ezenszavakkal ajánlotta: „szükmellüség és gumó a coquerosoknál nem fordul elő és testük a legnagyobb megerötetés mellett is minden táplálek és álom nélkül napokon át éperös marad.“ — Boerhave, Bonpland, Tsudi és valamennyi dél-amerikai utazók által bebizonyittatott; a német tudósvilág elméletileg már régen, gyakorlatilag azonban csak a mainzi „szerecsen“-hez czimzett gyógytár Sampson tanár-féle coca-készitmények használata által van elismerve, miután ezek fris növényből készülvén s minden hathatós alkatrészt változatlanul megtartanak. Ezen készitmények a betegágyon ezerszeresen megkisértett mell- és tüdőbetegségeknél, sőt előhaladt korban is kitünő hatással birnak (I. sz. lapdacs), gyökeresen gyógyit minden altesti- és emésztési-betegségeket (II. sz. lapdacs és bor), pótolhatlan minden idegbetegségek és egyetlen gyökeres gyógyszer, különösen mindenféle gyöngeség ellen (III. sz labdacs és borszesz). — Ára 1 doboznak 2 frt, 6 doboz 10 frt, 1 üveg 2 frt.

Kimeritő felvilágositás dr. Sampson tanár-tól, mely a cocát helyszinén gondosan tanulmányozta, ingyen s bérmentve a „szerecsen“-hez czimzett gyógytár Mainzban, és raktárai által **Pesten: Török J.**, gyógyszer., főraktár Magyarországra nézve. **Prünn: a Schönach Fer.**, gyógysz. **Prágában: Fürst József**, gyógysz. **Bécsben: Haubner Ede**, angyal-gyógytár, Hof 6., főraktár Ausztriára nézve. 448 (26)

PRAESERVATIFS

legfinomabb franczia és angol gyártmány, tuczatja 1—4 frtig valamint mindennemü gummi czikkek sebészeti czélokra.

Zieger János

Gráczban, gummi-gyártmányok és gummi-áru különlegességek raktára.

Okolitsány Ilka

a t. hölgyek figyelmébe ajánlja **farsangi és báli öltözetek készitésére** munkatermét, hatvani-utcza 3. sz. a. 1602

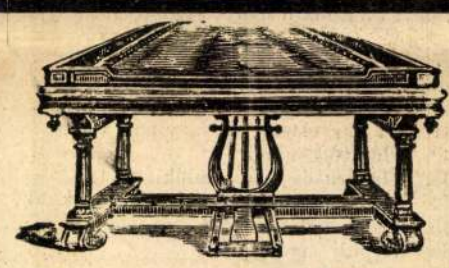

Schunda V. J.,

magyar kir. udv. hangszergyáros,

Budapesten, IV. ker. magyar-utcza 17

ajánlja mindennemü, saját műhelyében készült

réz-, fa-, fuvó- és vonó-hangszereit,

ugyszintén mindennemü **belföldi** és valódi **olasz huzók** nagyválasztéku raktárát. Továbbá az általa f. Italált szabadalmazott

czimbalmokat

hangfogóval (Pedal) vagy a nélkül, a kiállitás szerint **50** frttól, **60, 80, 100, 150** egész **200** frtig jótállás mellett.

Az elméleti-gyakorlati czimbalom-iskola Schunda V. J.-töl megjelent saját kiadásában és kapható nála 3 frtért. 1522

Karácsonyi és ujévi ajándékul.

Legfinomabb **hintó és kocsi lámpák**, legszebb **kaliczkák**, a legjobb **kávegépek és gyorsforralók, kávépörkölő és daráló, fényezett vizkannák és dezsák, fürdö- és üllö-kádak** s az általában nélkülözhetlen

méter-ür-mértékek

bádog és rézből, ugyszintén minden a bádogos szakmába vágó czikkek **bámulatos olcsón** kaphatók

REICK S-nél Budapesten kerepesi-ut 1-sö szám alatt, a „Nemzeti szinházzal“ szemközt.

Helybeli és vidéki rendelmények gyorsan és pontosan eszközöltetnek, ugyszintén jávitások elfogadtatnak. 1516

A kimaradhatlan ternonyeremény 3 számban.

Sok év lefolyása alatt készült játéktervem által sikerült nekem a 90 számot úgy elhelyezni, hogy minden huzásnál **6 vagy 9 terno okvetlenül huzatik**, azon kivül még sok ambo; tehát egy évre eső 26 huzáson keresztül **156 vagy 234 terno** és megszámíthatlan ambo jön ki. Ezen játéktery több sorozatra van felosztva, és egy ily sorozatnak ára

csak 50 kr. o. é.

azonfölül minden vevö e vállalat becsületessége és alaposságáról meggyözödhetik.

Huzott sorozatok kicserélendök az 50 kr. lefizetése mellett

Kapható: Budapest, IV. ker. (belváros) kéményseprö-utcza 2. sz. I. em. 4. ajtó. Levelek bérmentve küldendök; felelet reményében helyben 8, vidékre 15 kr. posta-bélyeg, s vétel esetén egy-egy szorozatért 50 kr. melléklendö. 1594

A ternojátéktery kiadója.

Egy éjszaka Péterpusztán

Elbeszélés

Irta Szomaházy István

I.

— A gárdista? — mondták a falusiak, mikor Zsombory Sándor nevét egy-egy messziről jött utas a *Rőt Farkas*-ban szóbahozta előttük. — Annak, uram, több kereke van eggyel, mint kellene, noha a familiájában még sohase találódott meggárgyult ember. A bécsi élet megzavarta az eszét, nemhiába mondta megboldogult vicispánunk, hogy a magyarnak bölcsejétől sirjáig itthon a helye. Szegény jó vicispánunk ugyan mit szólt volna hozzá, hogy a fiából ilyen cifrálkodó bécsi maskara lett?

Péterpuszta — a Zsomboryak ősi fészke — egy puskalövésnyire feküdt a falutól, de a fiatal földesurat nem igen látták ott máskor, mint az ünnepek délelőttjén. Zsombory Sándor egymagában élt apái kuriáján s a szintelen, ellapuló, alacsony udvarház tornácán hegyesbajuszu, zsinóros hajdúk lustálkodtak. A tíz év alatt, amióta a falusi nemes a császár székvárosából hazatért, csillogó és titokzatos ezüstköd bocsátkozott az ambitusos vidéki kuriára, melynek parkjában, egy alacsony dombháton, a Zsomboryak kerek hatszáz esztendeje várják a boldog feltámadás hajnalát. Sándor úr nem úgy élt, mint harcos és igénytelen elei; a konyhában, ahol évszázadokon át tisztes nagyasszonyok uralkodtak, zagyvabeszédű, fehérsipkás, francia szakács páváskodott, az ősi rézkondérokat vászonzubbonyos kukták súrolták fényesre, a majorsági udvarban kötekedő pecérek tanyáztak, s az öblös batár bakjáról, mely elé aranyszerszámos feketéket fogtak vasárnaponkint, duplatokás kocsis és pofoncsapott kalapos inas nézte le az út mellékén ballagó parasztokat.

— A Majorics-grófok kurtanemesek Sándor úrhoz képest! — mondta a másfélmázsásra hízott falusi bíró, aki az öreg Zsombory idejében napos vendég volt a péterpusztai udvarházban.

Sándor úr, ünnep délelőttjén, Bécsből hozott batáron hajtatott a falusi templom elé, hogy a jó Istennel a hátralékos ügyeit elintézze. A parasztok ilyenkor szájtátva álltak a sirdombok közt, melyek a dombtetőn álló templomot körülvették, mert ilyen szemkápráztató ragyogásról mindaddig csak a dajkamesékben hallottak. A batár mélyén aranytól csillogó, daliás testőr ült, akinek kucsmáján, kardja markolatán és párducbőr-mentéjén borsónagyságú drágakövek tündököltek. A gárdista — a péterpusztai uraság — gőgös léptekkel sietett ősei padja felé, hogy a láthatatlan lény előtt, aki az öreg tölgyfaszék fölött lebegett, egyszer hetenkint nagykegyesen térdet hajtson. Az udvaros, egy öreg ember, aki már a néhai vicispányt is szolgálta, téli estéken azt beszélte a *Rőt Farkas*-ban, hogy ura néha hajnalig virraszt a kancelláriában s a postamester néha violapecsétes levelet adott át a hórihorgas legénynek, aki hangos kürtszóval hajtatott a megyei székváros felé. A levél, melyet Sándor úr éjszakánkint irt, a *Tudományos Gyüjtemény* irástudóinak volt adresszálva.

Tíz év óta élt Sándor úr a péterpusztai udvarházban, anélkül, hogy ősei fészkéből kimozdult volna. Kétesztendős, ragyogó testőr-élet után, melyet a bécsi császári palota parkettjén töltött el, az ezer gyertyalángos báltermek tükörpadlójáról, melyet a császárné lengő selyemuszálya sepert végig, egy farsangi napon egyszerre csak ott termett a magyar pusztán, melynek végtelen hómezőin éhes farkasok vonitottak az éjszaka sötétségében. És csak lázas álmokként csillogtak lelkében a császári palota finomságai, a drágakövek, melyek a fejedelemasszony hosszúkás ujjain sziporkáztak, az udvarhölgyek kacagása a schönbrunni park fái alatt, a spádés gavallérok bókjai és a testőrkapitány intim estéi a kismartoni kastélyban, ahol a Haydn dirigáló pálcája suhant végig a kékfrakkos zenekar fölött. Itt, a péterpusztai ágyasházban, csupán a dárdás bakter énekét lehetett hallani, mely havas januáriusi éjszakákon az Urat dicsérte.

II.

— Szegény kis lovagom, áldja meg az isten! — mondta egy könnyekkel átitatott leányhang a schönbrunni palota tükörfolyosóján, míg a tiroli zenészek víg ländlerbe fogtak odalenn az ibolyaillatos udvar kövezetén.

Május eleje volt, a Prater paprikajancsis bódéit már belepte a hófehér akáctenger és a postakocsik postillonjai, akik a Schneeberg völgyei közül jöttek, zöld galyakat tüztek a stájer lovak füle mellé. Tavasz volt és útszéli vándorok fütyörészve baktattak a napfényben fürdő országutakon és a katonák, távoli gránicok sörkorcsmáiban, vígan összeütötték a sarkantyúikat, mintha a határerdők felől áramló májusi szellő megrészegitette volna őket. Tavasz volt és kék üvegharang borult a bécsi háztetőkre, — és az aranysujtásos gárdista, a császári palota tükörfolyosóján, mégis úgy érezte, hogy hófúvásos januáriusi alkonyat van és a tiroli trombitások komor gyászmelódiákat fújnak a csillogó barokkablakok alatt.

— Tehát örökre? Azt akarja mondani, hogy örökre búcsút mond nekem? — kérdezte vonagló szájjal, míg a kékszemű kis udvarhölgy kezecskéjét megragadta.

A császárváros legszebb grófnője e kérdésre lesütötte a szemét, aztán lopva felnézett megint a hatalmas szál katonára, aki szepegő gyermek módjára állt mellette az aranycirádás ajtó előtt. És erdei ibolyára emlékeztető, könnyektől fényes kék szemében valami titokzatos huncutság csillant föl.

— Nem, Károly, nem veszek örökre búcsút magától! Egy hónap, egy év, vagy talán egy évtized mulva még egyszer bele fogok avatkozni az életébe! Talán egy tavaszi reggel, talán egy téli estén, de bizonyosan ott termek magánál! Lehet, hogy sírva gondol rám még mindig, lehet, hogy eltünök az emlékezetéből, de ott leszek és letörlesztem az adósságomat. Az életem egy éjszakája a magáé lesz, — még ha utána minden éjszakámat a hálószobám imazsámolyán térdelve virrasztanám is át hátralévő életem alatt. Szegény kis lovagom, itt a kezem rá, hogy megtartom az igéretemet!

A gárdista megcsókolta a gyűrűs kezecskét és a fehér látomány eltünt a császárné nappalijában, hogy koronás Patronájától búcsút vegyen. Oh, mily szomoru volt ez az utolsó fejezet, mellyel a sors a schönbrunni regényt befejezte! A magyar testőr és a bécsi grófkisasszony tehát mégse lehettek egymáséi, hiába ragyogott fiatal fejük fölött a királyasszony jóakarata. Egy rabiátus öreg ember, aki ifjúkora óta mindig himzett frakkot viselt és kétezer jobbágy fölött uralkodott, zsarnokilag kimondta a szót, hogy: „akarom" és egy törékeny kis kék virág szelíden lehajtotta fejecskéjét, mint társai a kertekben és réteken, ha a félelmetes nyári zivatar elvonul fölöttük.

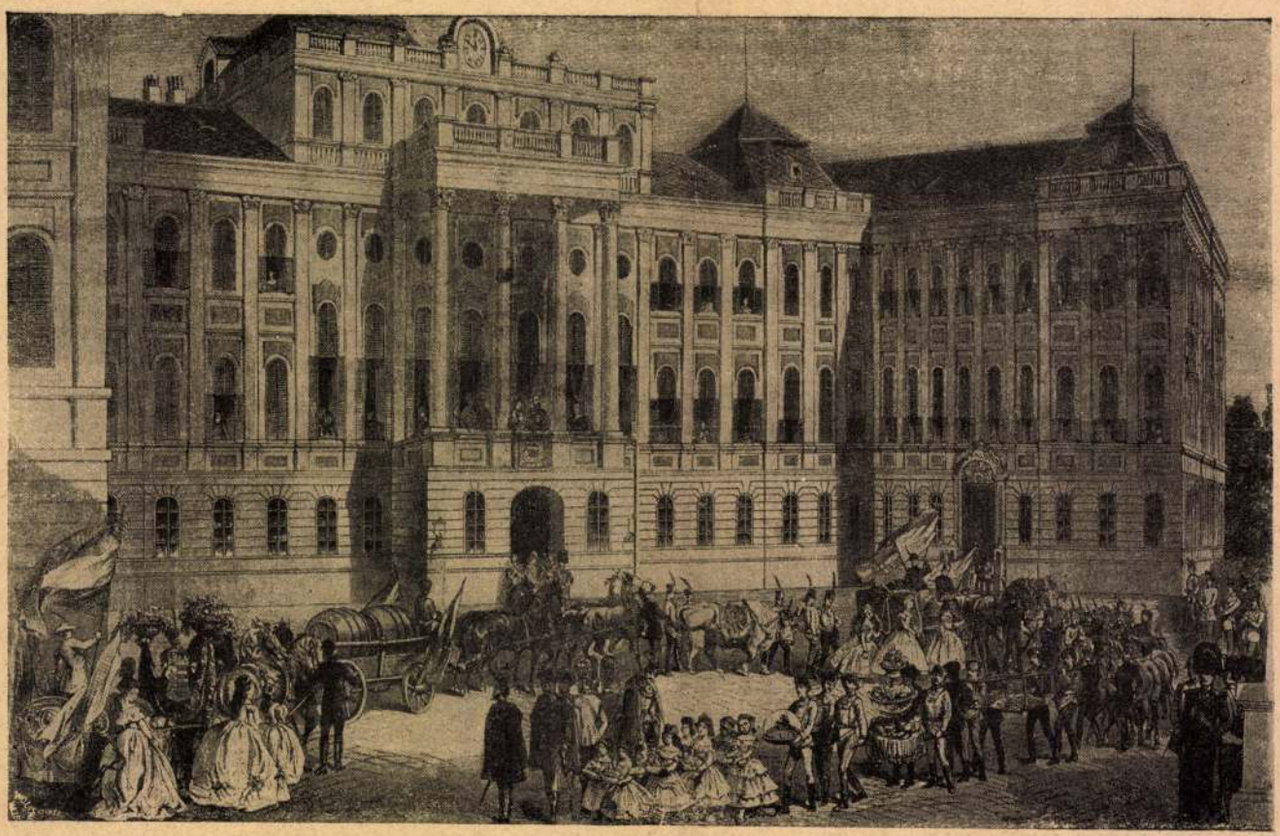

Az 1867-iki koronázási ünnep. A természetbeni ajándékok átadása junius 10-én. Kollarz egykoru rajza a Fővárosi Muzeumban

Ez az áldiszműipar, melyben Barbadienne bronz ból öntött kovácsmesterei a műmárványtalapzaton a figurális plasztika legtetejét alkotják, ez a párisi és római árúházakból ideözönlő szemét, abba az édes illuzióba ringatja a rózsafából való rokokó-szalonok boldog tulajdonosait, hogy izlésük az esztétikai magas iskola büszke paripáin lovagol. Holott nemhogy forma vagy művészet tekintetében, de még az anyag becsületessége szempontjából sem közelítik meg e tucatholmik a legfiatalabb iparművész-jelöltek egyszerű kisérleteit.

A dilettantizmus életrevalósága tehát a bazári holmik megnemesedését is maga után fogja vonni. Aki fürdőből fog hazaérkezni, nem okvetlenül hoz magával egy húszkoronás fatálcát a gyógyforrás reányomott látképével, vagy egy szerencseperselyt, amelyből sört is lehet inni, hanem kedveskedni fog ismerősének egy félbőrkötésü könyvvel, amely talán csak feleannyiba kerül, mint amaz, de körülbelül negyvenszer annyit ér. A fiatal házasoknak szánt vajtartók, az ezüstlakodalmi fehérlevelű bronz családifák, a jubilánsoknak való aranylírák és onyx-lantok . . . oh, sok gyönyörű bazári romantika fog pincesirjába tünni. A gazdasági kényszerűség úgy teremti meg egy fejlettebb izlés alkotásai számára a fogyasztóközönséget, mint ahogy a sivatagba épített vasút utasokat teremt magának. Ezen a fokon minden új izlésbeli állapot is természetes szülötte a lappangó kívánalomnak, mint ahogy a telefon is csak látszólag született meg hamarább, mint a közönsége, valóságban azért született meg, mert a fejlettebb gazdasági élet a közlekedésnek ezt az eszközét már nem nélkülözhette.

Kölcsönösség van ennek az új művésznemzedéknek s fogyasztóinak egymásra való hatásában is. Magyarország nagyvárosaiban él már, elszórtan is egymásra talál már a jó holmikat termelő s azokat megértő közönség. Talán az új rajztanítás tanította meg a társadalmat a nemes formák szeretetére, talán a régi jó kézművesség elő-előbukkanó emlékei: becsületes asztalosok, derék ötvösök, izléses porcellángyártók eleven tanulságai. Vagy a békeidők szabad vándorlásainak, külföldjárásuknak fáradsággal szerzett szellemi tőkéje kezd most gyümölcsözni. Leginkább az látszik valószínünek, hogy a magyar népművészet csodás ornamentikájának néhány év óta újraéledő szerelme járta át nemcsak az alkotók, hanem az élvezők és fogyasztók lelkét is és a háborús nagy eseményekkel együttjáró romantikus fajszeretet virágzik ki a legjobb izlésü magyar vásárlóközönségben. Igy talál egymásra romantika és közgazdaság, művészet és pénztárca, — két alapfeltétele annak, hogy a bazári holmi és annak fogyasztói megnemesedjenek.

Nádai Pál

Hajh, betlehemi angyalok . . .

Hajh, betlehemi angyalok ti,
Mihozzánk most ne szálljatok.
A harcmezőn, az őrhelyeknél
Zendüljön meg most ajkatok.
Lelkünk fele, fiunk, testvérünk
Hol fagyban, hóban didereg:
Oda vigyetek minden áldást,
Szent, fölemelő, álomlátást,
S a szívbe minden meleget!

S akik a háborút csinálják,
Azok házához menjetek.
Gyermekkoruk karácsonyálma
Hadd szálljon vissza veletek.
Oda vigyetek ma vezeklő,
Bűnbánatos hangulatot:
Ti békés szíveket megáldó,
A bűnből szeretetre váltó
Karácsonyéji angyalok!

Szabolcska Mihály

Uj Idők 1916. XXII. 53 sz.

KÖZGAZDASÁG

Az olcsó alma, körte és szilva már nem birja el a fuvarköltséget

Hetven környékbeli község batyuzásra rendezkedett be

A nyári tömegáru a dinnyén kivül most az alma, körte és a szilva. A főváros körüli 10—50 kilométeres körzet áruja inkább másodrendü minőségü, amely azonban izletes és teljesen megfelel a népélelmezés szükségleteinek. Az utóbbi napok alatt ezt a minőségü árut igy jegyezték a nagypiacon: alma 4—10, körte 6—14, gömbölyü szilva 4—5, vörös szilva 6—8, befőzni való ringló 10—14 pengő. Ezek azonban nagykereskedelmi árak, a termelők ennél 1—4 pengővel alacsonyabban tudják elhelyezni a gyümölcsöt a nagypiacon. Ha a gazda ezekből az árukból 5—6 mázsát szállit fel, a fuvarköltség, a vám és az értékesitő illeték levonása után alig marad 10—14 pengő bevétele. A szállitás és az értékesités 20 kilométerről már egy egész éjszakákat és egy teljes napot vesz igénybe, a gazda tehát ráfizet a szállitásra, miután kisérőt hoz magával, odahaza pedig napszámot fizet a kapálásért vagy a kaszálásért.

Ezért az utóbbi időben kevesebb a gyümölcsfuvarozó gazda a nagypiacon, ellenben háromszorosára emelkedett a batyuzók száma a fővárosban. Az elmult héten a vásárcsarnokok kimutatása szerint közel 8000 batyuzó hozott kosarakban és zsákokban gyümölcsöt a kerületi csarnokokba és piacokra, az utóbbi hat nap alatt már a nagypiacra is 2160 batyuzó szállitott. A hajnali vonatok, a helyiérdekü vasutak és a kültelki villamosok zsufolva érkeznek a községekből a batyuzó asszonyokkal és leányokkal. Az alföldi vasutállomásokon egész éjjel sürü sorokban várják a községek népei a hajnali vonatokat és csak nagy tülekedés árán tudnak feljutni, mert az előző állomások batyuzói már elfoglalták az üres kocsikat és zsufolva vannak a folyosók is.

Ehhez az uj helyzethez alkalmazkodni kellene a MÁV-nak és a helyiérdekü vasutaknak is. A batyuzásra kényszerült gazdacsaládok számára a közelebbi csomópontokon üres kocsikat kell kapcsolni, hogy a tulzsufoltság megszünjön és az egész éjszaka virrasztó batyuzók feljussanak a vonatokra és helyiérdekü vasutakra. A távolabbi községek a batyuzással igy is csak egy részét tudják értékesiteni a gyümölcsnek, fontos tehát az értékesités megkönnyitése, hogy a termő vidékeken mennél kevesebb gyümölcs menjen veszendőbe.

Németország külkereskedelme a barátságos államokkal

A német lapok részletes statisztikákat közölnek Németország külkereskedelméről a birodalommal politikailag vagy gazdaságilag barátságban álló államokkal. Ezek közé az államok közé számitják az olasz birodalmat, Spanyolországot és gyarmatait, Japánt és Mandzsukuót, továbbá Danzigot és a délkeleteurópai államokat: Szlovákiát, Magyarországot, Jugoszláviát, Romániát, Bulgáriát és Görögországot. Ezekbe az államokba a német kivitel 1938 első felében 630 millió márkára rugott, 1939 első felében 679 millió márkára emelkedett. Lényegesen emelkedett a behozatal is, amennyiben 1938 első felében még csak 607 millió márka volt, 1939 első felében pedig 678 millió márka. Ezek a „barátságos államok" a német külkereskedelemben a behozatal terén 27.4, a kivitel terén pedig 24.1 százalékban vettek részt. Az idegen mandátum alatt álló német gyarmatok 1939 első felében 19.3 millió márka értékü árut szállitottak Németországba, mig a gyarmatokra irányuló német áruk értéke 4.6 millió márkára rugott.

Kényszeregyességi ügy. A budapesti kir. törvényszék elrendelte a csődönkivüli kényszeregyességi eljárást *Mohr Ferenc* (Krisztina-tér 7.) bejegyzett divatárukereskedő ellen. Vagyonfelügyelő dr. Babits Sándor, birósági jogi megbizott dr. Malonyay Emil.

Hivatalos terményárfolyamok

Hivatalos buzaárfolyamok. Tiszavidéki 77 kilós 19.55—19.85, 78 kilós 19.75—20.05, 79 kilós 19.95—20.25, 80 kilós 20.05—20.35, felsőtiszai 77 kilós 19.40—19.70, 78 kilós 19.60—19.90, 79 kilós 19.80—20.10, 80 kilós 19.90—20.20, duna-tiszaközi 77 kilós 19.50—19.70, 78 kilós 19.70—19.90, 79 kilós 19.90—20.10, 80 kilós 20.00—20.20, fejérmegyei, kisalföldi, dunántuli 77 kilós 19.50—19.75, 78 kilós 19.70—19.95, 79 kilós 19.90—20.15, 80 kilós 20.00—20.25.

Egyéb hivatalos árfolyamok. Rozs uj: pestvidéki 14.20—14.35, más szárm. 14.45—14.65. **Tak.-árpa uj:** elsőrendü 16.70—17.25, középmin. 16.45—16.65. **Sörárpa uj:** prima 19.75—20.75 sörárpa 19.25—19.75. **Zab:** középmin. uj 18.40—18.50. **Tengeri:** tiszántuli 19—19.10. **Örlemények:** korpa 13.40—13.60, 8-as liszt 15.50—16.25.

Értékpiac

A mai értéktőzsde lanyhább és különösen Rimában volt kinálat, végül a legtöbb részvény kisebb árfolyamcsökkenéssel zárult.

A bankpapirok árfolyamában alig van változás.

A járadékpiac lanyha, az 1914. évi fővárosi kölcsön 1.75 pengővel, az 1927. évi 1 százalékkal olcsóbbodott.

A nem jegyzett kötvények piacán főként a Népszövetségi Kölcsön egyes cimletei estek vissza feltünően

Részvényárfolyamok

(Zárjelben a zárlat és az áremelkedés [+], vagy esés [—] mértéke a tegnapi zárlathoz képest. A zárlat utáni = jel azt mutatja, hogy tegnap óta az árfolyam nem változott, ha jelzés nincs, ugy nem volt kötés az előző napon.)

Nemzeti Bank 158 (158, =), Első Magyar Biztositó 340 (340, +5), Concordia Gőzmalom 2 (2, =), Bauxit 117—115 (115, —4), Cementia 68 (68, =), Kohó 12.20 (12.20, =), Drasche 3.20 (3), Kőszén 243—247 (245, —2), Nagybátonyi 35.75 (35.75, =), Salgó 22.30—21.90 (22.10, —0.40), Urikányi 25.40—25.70 (25.50, =), Ganz 10.40—10.30 (10.35, —0.05), Vagongyár 14 (14, =), Rima 50—48.40 (49.50, —1.50), Ofa 9 (9), Tröszt 34—33.40 (33.50, =), Délcukor 72.50—73 (73, —0.50), Georgia 14.50 (14.50), Dreher-H. 115 (115, —0.50), Gyapju 2 (2, +0.05), Műtrágya 35 (35), Ruggyanta 36.30—36.25 (36.25, =), Vasutforgalmi 12.20—11.80 (12, =) pengő.

Fővárosi kölcsön. 1914. évi 281—280 (280) pengő, 1927. évi 78—77.75 (77.5) százalék.

Valutazárlat. Font 16.00—16.20, Belga 57.95—58.55, Kanadai dollár 332.00—337.00, Kor. Cseh-Morva prot. 7.50—11.80, Kor. Szlovákia 7.50—11.80, Dán 71.30—72.10, Dinár 6.50—7.90, Dollár 340.80—344.80, Frank 9.00—9.20, Holland 182.40—184.40, Zloty 61.00—63.00 Lei 2.60—3.45, Leva 3.00—3.60, Lira 16.90—17.90, Norvég 80.25—81.15, Svájci fr. 77.05—77.95, Svéd 82.35—83.25 pengő. **Devizazárlat.** Amsterdam 182.80—184.40, Athén devizacomp. 3.025—3.055, Belgrád 7.82—7.88, Berlin 135.70—136.70 Brüsszel 58.13—58.57, Bukarest 3.41—3.44, Istanbul 268—271, Kopenhága 71.50—72.10, London 16.005—16.155, Milanó 17.66—17.8864, New York 342.20—344.80, Oslo 80.45—81.15, Páris 9.05—9.15, Prága 11.79—11.93 Szófia 4.11—4.15, Stockholm 82.55—83.25, Varsó 64.25—64.75, Zürich 77.25—77.95 pengő.

Zürichi devizazárlat. Berlin 177.70, Amsterdam 236.80, New York 442.75, London 20.7225, Páris 11.72625, Milanó 23.30, Prága 15.175, Bukarest 3.25, Varsó 83.40, Brüsszel 75.225.

Nagyforgalmu, vagyonnal rendelkező, belvárosi

őskeresztény vállalat

üzemnagyobbitás és a nagyobb lehetőségek kihasználása céljából

részvénytársasággá alakulna

Tőkebekapcsolódásokra vonatkozó ajánlatokat „**Komoly munka P 250.000**" jeligére **Blockner J.** hirdetőirodájába kérünk. (IV., Városház-utca 10.) 5286

Testvéri szeretettel

fogad minden **magyar vendéget** **SZLIÁCS TRENCSÉNTEPLIC PÖSTYÉN**

régi kulturáju és orvosilag lelkiismeretesen vezetett gyógyfürdői. **TÁTRA IRODA,** V., DOROTTYA-UTCA 5—7.

Eladó kis luxusbirtok

Budapesttől 38 kilométerre, erdős magaslati vidéken, 22 holdas luxusbirtok, évszázados gyönyörü ősparkban fekvő nyolcszobás régi kuriával, elsőrendü gazdasági épületekkel olcsón eladó, esetleg egy fővárosi kisebb magánpalotával, vagy nagyobb villával elcserélhető. Cim: Polgári Bank Részvénytársaság, Alkotmány-u. 10. Tel.: 11—83—83. 5283

Őskeresztény, ki bármilyen engedéllyel rendelkezik

betársulna üzletbe vagy átvenne jó üzletet

Leveleket „Előnyös 5277" jeligére a főkiadóba.

Nagyjelentőségü találmány szabadalmazására és az egész világon való kihasználására

tőkés társat keresünk

Érdeklődéseket „Absolut komoly 5282" jeligére a főkiadóba kérünk.

A gyönki ref. gimnázium internátusa felügyelőt keres.

Jelentkezhetnek német szakos, középisk. vagy polg. isk. képesitésü okl., esetleg szakvizsgás tanárjelöltek, valláskülönbség nélkül. Fizetés teljes ellátás és havi 60 pengő. 5290

Középműhely vezetésére alkalmas gépészmérnök

megfelelő üzemi és kereskedelmi gyakorlattal, vallásfelekezetre való tekintet nélkül, sürgős felvételre **kerestetik.** Ajánlatok referenciák megadásával „D. A." jeligére főkiadóhivatalba.

A GYÖNKI REF. GIMNÁZIUM internátusa még vesz fel tanulókat.

Teljes ellátás évi dija 400 P. Német társalgás! Tájékoztatót az igazgató küld. 5289

A levelek ára

Irta Douglas Moore

Lady Hodgkinson hideg pillantással vette szemügyre a hatvan év körüli, izzadt képü, pocakos férfit, akit az inas bebocsátott. A névjegyén olvasható név semmi utbaigazitást nem adott, hogy miért izente be az inassal, amikor nem akarta fogadni:

— Mondja meg Lady Hodgkinsonnak, hogy okvetlenül beszélnem kell vele.

A látogató alázatosan, mélyen meghajtotta magát, de az arca olyan önbizalmat árult el, hogy az alázatosság őszinteségében joggal kételkedhetett Lady Hodgkinson.

— Bocsásson meg . . . kénytelen voltam erélyesebben követelni, hogy fogadjon, mert helyesebbnek tartottam, ha nem Sir Arthurnak mondom el azt, amit közölni kivánok.

— Nincs olyan ügy — felelte Lady Hodgkinson —, amelyet ne mondhatna el az uramnak, ha ugyan jól értettem zsaroló izü kijelentését.

— Nem szeretem a nagyhangu jelzőket, Lady Hodgkinson — felelte a látogatója —, beszéljünk inkább egyszerü üzleti nyelven. Amit mondani kivánok, az bizonyára nagyon érdekelné Sir Arthurt és azért nem osztom a véleményét, hogy közömbös, vajjon neki mondom-e el vagy önnek. Talán hamarább megértjük egymást, ha közbevetem, hogy Raynor Fred repülőtisztről van szó.

A szép asszony elsápadt és érezte, hogy a térde remeg az izgatottságtól.

— Ugy látom, hogy megértjük egymást. Bizonyára tud arról, hogy amikor jelenlegi férje ura elvette, Raynor Fred, aki halálosan szerelmes volt önbe, áthelyeztette magát egy távolkeleti állomásra. Ott repülőbaleset érte, kénytelen volt nyugdijba menni. Azóta az ópium és az ital élőhalottá tette. Mint roncs került vissza Londonba és itt nyomoruságosan tengeti életét. A hónaposszobája ugyanazon a folyosón van, ahol az irodám és igy gyakran találkozom vele. Nyomoruságos emberi roncs. . . néha kisegitettem egy-két fonttal és Raynor ezért nagyon hálás. Egyszer részegségében elmondta nekem, hogy ön tönkre tette az életét, mert hűtlenül elfordult tőle, amikor mostani ura, a milliomos és nagynevü Sir Hodgkinson Arthur, megkérte a kezét. Régóta szivesen foglalkozom efféle . . . szivügyekkel. Raynor azt is elmondta, hogy ön már titokban menyasszonya volt és olyan szenvedélyes hangu szerelmes leveleket irt neki, amik bizony kompromittálnák a férje előtt. Még azt is tudom. . . Sir Arthur semmit sem sejt arról, hogy ön jegyese volt annak a szerencsétlen repülőtisztnek. Ha most egyszerre megtudja ezt és elolvassa a leveleket . . .

— Mennyit kiván? — vágott közbe a szép asszony remegő hangon.

— Ötezer font az ára — mondta hidegen a zsaroló.

— Ennyi pénzt képtelen vagyok előteremteni — felelte az asszony, visszanyerve az önuralmát — nem tárgyalok magával. Ha meg meri kockáztatni, csak adja át a leveleket az uramnak. Kezeskedem, hogy elbánik magával.

— Ahogy parancsolja — mondta a zsaroló — a névjegyemen rajta van az irodám cime. Holnap délután négy órakor nálam lesz Raynor Fred, azaz helyesebben, ami az egykor daliás katonából megmaradt és hajlandók leszünk az ötezer fontot átvenni. Ha bármi mással jön hozzánk, vagy a látogatása elmaradna, este nyolckor a levelek Sir Hodgkinson kezei közt lesznek.

Másnap délután pont négy órakor Lady Hodgkinson a szük mellékutca sarkán leszállt a taxiból és gyalog ment el a 42. számu házig. Ott felment a harmadik emeletre és bekopogtatott a 15. számu ajtón.

Sötét, rosszul butorozott szobába lépett be. A szoba hátterében iróasztal mögött egy férfi állt. A nő elborzadt, amikor azt az emberroncsot meglátta és eltorzult, lesoványodott arcában felismerte az annak idején férfiasan szép Raynor Fred vonásait. Egy székről felemelkedett a zsaroló és Raynorhoz fordulva, igy szólt:

— Látja, kapitány, nekem volt igazam. Lady Hodgkinson sokkal okosabb asszony, mintsem a helyzet komolyságát fel ne ismerte volna.

Azután a nőhöz fordult:

— Lady Hodgkinson, a levelei ott vannak az asztalon fekvő boritékban. Egyenként felmutatom önnek és fel fogja ismerni a kezeirását és jellegzetes formáju, mályvaszinü levélpapirját. Figyelmeztetem, hogy hirtelen támadásra készen állok és végtelenül fájlalnám, ha kénytelen volnék a zsebemben lévő fegyvert használni. Elhozta az ötezer fontot?

— Azért jöttem, hogy halasztást kérjek. Legalább egy hónapra van szükségem, hogy az uram tudtán kivül ilyen összeget előteremtsek.

— Ne haragudjék, de ez nem felel meg a tényeknek. A férje ura óriási vagyona annyira köztudomásu, hogy akármelyik pénzügynök előteremti ezt az összeget az ön aláirására. Azonkivül azt is tudom, hogy óriási értékü ékszerei vannak. Egyetlen darab elég arra, hogy megszerezze a nyugalmát. Biztosithatom, hogy Sir Arthur a kivánt összeg tizszeresét is kész lesz megfizetni, ha holnap mutatóba az ön egyik levelét elküldjük neki.

A zsaroló mindezt hideg hangon, gunyosan vigyorogva mondta. Lady Hodgkinson ugy érezte, hogy ezzel az aljas társasággal nem állhat szóba, bármi legyen a következménye. A torka összeszorult a dühtől és a rettegéstől, de gőgös természete felülkerekedett. Különösen mélységes undorral töltötte el Raynor borzalmas süllyedése. Az ajtó felé indult. De hirtelen vad dulakodás zaja állitotta meg utjában. Visszafordult . . . A csontvázzá lesoványodott élő kisértet, Raynor, ráugrott a zsarolóra, átkarolta, lerántotta a földre és rekedt hangon orditotta az asszony felé:

— Margaret, gyorsan kapd fel az asztalról a leveleket és dobd be a kandallóba. Addig talán birom erővel. De ne igyekezz a leveleket elvinni, mert a lépcsőn utólér és elveszi tőled. Siess . . . az Istenért . . . már nem birom tovább . . .

A nő villámgyorsan felkapta a leveleket az asztalról, bedobta a kandallóba, ahol élénk tüz lobogott és a piszkavassal forgatta, amig lángba borult az egész papirmáglya.

Raynor a kétségbeesés erejével még tartotta a zsarolót. Odakiáltott fuldokló hangon a nőnek:

— Margaret, most menekülj innen . . . élj boldogul és felejtsd el, hogy itt láttál . . .

Nagy felhozatal, élénk forgalom

Szigoru ellenőrzés a gyümölcspiacon

Pénteken a felhozatal emelkedett. A hétvégi forgalom javult. A paradicsom hajnalban szilárdabb volt, később a gerezdes paradicsom zömét 6—8.50 pengőért kínálták, a zöldpaprika nagy tételekben fogyott, miután már savanyitásra is vásárolják, zöme 10—18 pengő volt. A makói vöröshagyma szilárdult, a kivitel megindult. A fejeskáposzta árát 1 pengővel mérsékelték. A gyümölcspiacon szigoru minőségü ellenőrzés volt a feldiszitve szállitott áruk miatt. Szabolcsi nemes alma a legkorábban érik be, ára 28—30 pengő, a mult évben ezt az árut 60—80 fillérért lehetett beszerezni a fővárosi nagypiacon. A vörös szilvát, apró körtét és almát ismét nehezen lehet elhelyezni. A márkás őszi barack szilárdult. A dinnyepiacon a görög nagy tételekben könnyen fogyott, a jelzés nélküli kocsidinnye 3—4 pengő. Sárga ananász 6—10, az egyéb faju áru 3—6 pengő. Jelentős mennyiségü sérült árut koboztak el. A baromfipiacon élő áruban volt nagy forgalom.

Burgonyapiac. Gülbaba 9.30—9.60, kivételesen 9.70—9.80, nyári rózsa 9.40—9.60, kivételesen 9.70—10, Ella burgonya 8.20—8.40, kivételesen 8.60—8.80 pengő.

Konyhakertészeti áruk. Vidéki almaparadicsom 8.50—12, környékbeli 10—12, gerezdes 6—8.50, Mikádó 6—12 pengő. Zöldpaprika sulyra: erős hegyes 12—20, tölteni való zöld apró 8—12, közép 14—16, husos 16—20, kecskeszarvu 10—16, fehér tölteni való 14—18, ecetbe való fehér bajai 16—24, husos fehér 20—26 pengő. Vidéki fejeskáposzta 14—16, környékbeli 10—14, vidéki kelkáposzta 18—22, környékbeli 12—16, vöröskáposzta 10—16, uborka: salátának 14—16, kovászolni való 6—15, apró ecetbe való 16—24, leveles karfiol 30—50, tisztitott 45—80, makói vöröshagyma 7.50—8, más vidéki 6—6.50, makói fokhagyma 10—16, más vidéki 8—12 pengő. Zöldbab és vajbab 10—20, kifejteni való 34—40, kifejtett 45—60, cukorborsó 40—65, velőborsó 45—60, főzőtök 3.50—5.50 pengő. Saláta 100 fej 1.50—7, retek 100 csomó 2—6, zöldhagyma 100 csomó 1.50—3, zöldség 100 csomó 3—12, csemege tengeri 100 cső 2.50—4.50 pengő.

Gyümölcspiac. Görögdinnye: uradalmi márkás 9—12, közönséges kocsidinnye 4—8.50, apró 3—4 pengő. Sárgadinnye ananász 8—10, turkesztáni 5—6.50, togo 5—7.50, vegyes 3—4.50 pengő. Csemegeszőlő 32—40, egyéb 18—28, apró körte 6—10, nyári nagy 20—36, apró alma 4—6, közép 10—12, rétes 8—12, vegyes nagy 16—22, nemes faj 26—30, őszibarack: apró 6—10, márkás 50—65 pengő. Gömbölyü szilva 4—6, vörös 5—8, kék 10—16, nemes ringló 12—36, befőzni való 12—16, sárgabarack 12—36, málna 70—75 pengő.

Baromfipiac. Élő tyuk 130—140, csirke rántani való 165—176, csirke sütni való 160—180, hizott ruca 130—155, hizott lud 135—155 fill. kg-ként. Tisztitott tyuk 110—150, csirke rántani való 140—240, csirke sütni való 150—220, hizott ruca 130—165, hizott lud 135—150, kivételesen 155—160 fill. kg.

Tojáspiac. Eredeti ládaáru 126—135, kosáráru 135—140 fill. kg-ként.

Budapest mint idegenforgalmi csomópont a hitelszervezetet is közelről érinti, ezért a *Kereskedelmi Bank* az idén is szép füzetet adott ki a magyar fővárosról, szines szép fényképfelvételekben.

Termény- és árupiac

A pénteki gabonatőzsde irányzata szilárd volt.

A határidős piacon az októberi rozs 9, a márciusi rozs 6, a szeptemberi tengeri 12, az októberi tengeri 10 fillérrel drágább.

A készárupiacon későbbi szállitásra minden mennyiség elhelyezhető.

A rozspiacon emelkedők az árak.

A lisztárjegyző bizottság a II-es rozsliszt árát kivéve, a többit 25—25 fillérrel felemelte.

A takarmánypiacon Szolnokon átfutó tengeriért Budapest paritásban 19.10 pengőt fizettek.

A készárupiacon buza változatlan, rozs 10—15, takarmányárpa 5—10, zab 5, tengeri 15—20 fillérrel drágább.

A határidős piac mai árkerete: rozs októberre 14.90—15.03 (zárlat 14.97—14.98), rozs márciusra 15.78—15.90 (15.83—15.85), tengeri szeptemberre 19.02—19.05 (—.—), tengeri októberre 19—19.15 (19.15—19.17) pengő.

A terménypiac árjegyzései

Tényleges üzletkötések. Uj buza: 150 mm. 80 kilós 19.90 Szolnok duna-tiszaközi, 150 mm. 80 kilós 20.— Bp. par. duna-tiszaközi, 450 mm. 80 kilós 20.25 Bp. par. Nógrád, uradalmi, 150 mm. 80 kilós 20.25 Bp. par. Nógrád, 150 mm. 80 kilós 20.05 Bp. par. Nógrád. 600 mm. 80 kilós 20.25 Bp. par. Fejérmegye, uradalmi, 1050 mm. 80 kilós 19.95 Bp. par. Felsőtisza, 600 mm. 80 kilós 20.15 Bp. par. Felsőtisza. **Repce:** 40 mm. 25.65 Rákospalota, 70 mm. 25.90 Rákospalota, 50 mm. 25.90 Rákospalota. **Uj rozs:** 150 mm. 14.35 Bp. par. Pestvidék, 300 mm. 14.30 Bp. par. Pestvidék, 150 mm. 14.25 Bp. par. Pestvidék, 150 mm. 14.30 Bp. par. Pestvidék, 150 mm. 14.30 Bp. par. Pestvidék, 150 mm. 14.55 Bp. par. Nyiri, 150 mm. 14.62 Bp. par. Nyiri. **Lucerna:** 25 mm. 230.— Budapest fehér bárcás okt., 50 mm. 235.— Budapest fehér bárcás szept.-okt., 100 mm. 225.— állomás fehér bárcás szept. **Tengeri:** 150 mm. 19.10 Bp. par. Szolnokon át, 150 mm. 19.— Bp. par. Szolnokon át, 150 mm. 19.05 Bp. par., 150 mm. 19.05 Bp. par. Hatvanon át. **Sörárpa:** 300 mm. 20.55 Bp. par. minta szerint.

Magvak és hüvelyesek. Káposztarepce uj 25.75—26 Bp. par., kék mák uj 92—96, Viktória borsó ster. uj 17—18.50, zöld (express) ster. uj 17—18.25, lencse nagyszemü ster. 36—47, középszemü ster. 27—33, kisszemü ster. 23—26, biborheremag uj 60—68, szőszös bükköny uj 43—45, csillagfürt tehér lapos 12.75—13.25 feladóállomásról.

A budapesti lisztárjegyzőbizottság árjegyzései 1939 augusztus 11. **Buzaliszt:** Dara 36.75—38, 0gg 35.75—37, 0g 35.75—37, 0f 35.75—37, 2gg 35—35.75, 2g 35—35.75, 2f 35—35.75, 4-es 33—33.75, 5-ös 30.50—31.75, 6-os 25.50—27.75, 7-es 18.50—19.75. **Rozsliszt:** 0-ás 27.75—30, 0/I. 25—27, I. 19—21, II. 17—18.25. Az árak aranypengőben 100 kg-ként a szokásos malmi feltételekkel P-től P-ig helyt Budapest, legalább 60 zsákra értendők.

Gabonaforgalom aug. 8-tól aug. 9-ig Budapestre vasuton és hajón. Buza érk. 80153, elszáll. 84282, rozs érk. 1050, tengeri érk. 401, elszáll. 4.

Az árupiac árjegyzései

Budapesti borjuvásár. Felhajtás 450 darab. Irányzat élénk. Árak: Ia 85—89, IIa 74—84, IIIa 46—71 fillér kg-ként élősulyban.

Budapesti sertésvásár. Előző napi maradvány 61, mai felhajtás 232, összesen 293 drb. Vásári állományból angol hussertés felhajtás 130, irányzat változatlan. Eladás 274, eladatlan 19 drb. Árak: uradalmi zsirsertés párja 340 kg-on alul 104, Ia szedett sertés 100—104, IIa 94—98, IIIa 84—92, angol tőkesertés 100—103, angol sonkasertés Ia 100—103, IIa 90—98, exportzsir 150, félsertés szalonnával Ia 139—142, IIa 136—139, félsertéshus Ia 153—160, IIa 146—153, sózott szalonna 3 darabos 132—136, hátszalonna 28 kg-os 147 háj 136—144, belföldi zsir Ia 140—144, IIa 134—136 fillér kg-ként, kicsontozni való sertéshus 136—140, sertés belsőrész 80—90, sertésbél, gyomor 120—130, töpörtyü Ia 150—160, IIa 26—30 fillér kg-ként.

Budapesti husvásár. Készlet: nagymarha 265 (eladás 215), bivaly 2 2/5 (1 1/5), borju 890 (690), birka 55 (55). Irányzat közepes. Árak: marha és ökörhus Ia egészben 140, hátulja 160—164, eleje 108—114, szegye 108—114, tehén Ia egészben 120—126, hátulja 134—138, eleje 104—110, szegye 100, ökör és tehén IIa egészben 92—108, hátulja 102—116, eleje 84—90, szegye 90, csontozni való 70—76, borju ölött bőrben Ia 130—144, IIa 120—128, borju eleje 106—116, lebőrözött 100—108, hátulja Ia 150—156, IIa 130—148, juh ölött nyuzott Ia 90—100, IIa 80—88, bivaly 56—60, zsiger 50—56, faggyu 50—64, csont 30—40, marhafej (½ fej) 100—125, orr és köröm 50, láb 4 darab 50—100, pacal egészben 100, marhabél 300—350, borjufodor egészben 40—45, marhavér (1 tál) 30 fillér kg-ként.

Nyersbőrpiac. Magyar marhabőr 108, tarka marhabőr 118, tarka bikabőr 40 kg-tól 45 kg-ig 85, 45 kg-tól 55 kg-ig 75, 55 kg-on felül 70, borjubőr fejjel, hosszu lábbal 145, rövid lábbal 155 nyerssulyban kg-ként, Ia minőségü áruért. Lóbőr drb-ként 12—13 P.

Külföldi tőzsdék

Ujvidéki terménytőzsdezárlat. Buza bácskai 146—149, bánáti 146—149, tengeri bácskai 116—117, bánáti 113—115.

Newyorki gyapottőzsdezárlat. Északamerikai fully midling loko 9.39, aug. 8.87 (8.95), szept. 8.89 (8.97), okt. 8.84—8.85 (8.92), nov. 8.75 (8.82), dec. 8.66—8.67 (8.72), jan. 8.53 (8.59) febr. 8.48 (8.55), márc. 8.43 (8.51), ápr. 8.34 (8.42), máj. 8.25—8.26 (8.32), jun. 8.15 (8.24) jul. 8.05 (8.16) cent per libra.

Chicagói sertés- és zsirpiac. Sertészsir irányzata lanyhuló Szept. 5.15, okt. 5.22½, dec. 5.35, jan. 5.40, élő sertés könnyü 5.75—6.20, nehéz 4.90—5.65 cent per libra.

Londoni fémtőzsdezárlat. Irányzat rézben tartott, ónban nyugodt, ólomban tartott és horganyban tartott. Vörösréz standard 44⅛—44 3/16, 3 hónapra 44⅛—44 3/16, lesz. árf. 44⅛, elektrolyt 49½—50½, best. sel 49—50½, ón standard 229⅞—230, 3 hóra 225¼—225½, lesz. árf. 230, straits 234, ólom külf. prompt hiv. 15⅞—16, 3 hóra 15⅝—15¾, lesz. árf. 15⅞, horgany prompt hiv. 14 5/16—14 7/16, 3 hóra 14½—14 9/16, horgany lesz. árf. 14⅝.

Délamerikai terménytőzsdék zárlata. Buenos Ayres: buza aug., szept. és okt. 7.00, tengeri aug. 5.94, szept. 5.97, okt. 5.99, zab aug. 4.10, lenmag aug. 14.34, szept. 14.40, okt. 14.38 peso. Az irányzat tartott volt. — Rosario buza aug. és okt. 6.90, tengeri aug. 5.80, okt. 5.90, lenmag aug. 14.00, okt. 14.15 peso.

Chicagói terménytőzsdezárlat. (Zárjelben előző zárlat.) Buza szept. 64¼—64⅛ (64⅝—64½), dec. 64⅛—64 (64⅝—64¾), máj. 64⅝—64½ (65¾—65½), tengeri szept. 43 (42½), dec. 42¾ (41⅞), máj. 45 (44¾) zab szept. 28⅝ (27⅞), dec. 27⅞ (27⅝), máj. 28⅝ (28½), rozs szept. 40 (40), dec. 42 (42⅜), máj. 44 (44⅛) cent per busbel.

Országgyülési Muzeumunk uj szerzeményei

Londonban a Westminster-palotában bőséges freskódisz számol be az angol parlamentarizmus történelméről. Ezenkivül az egyes folyosókon régi metszetsorozatok láthatók ugyanebből az eszmekörből, külön parlamenti muzeumuk azonban az angoloknak nincsen. Kérdés, hogy idő multával nem lesz-e? Azok az angol képviselők, akik az elmult évek során nálunk jártak, mindenesetre igen jó gondolatnak itélték, hogy a magyar országgyülési palota történelmi és művészeti diszeit komoly záró-akkordként egy külön szakmatörténeti muzeum fejezi be.

A magyar országgyülési muzeum alapjában véve politikatörténelmi muzeum. Magában a parlamentben a muzeális gyüjtés gyakorlati módon történhetik abban az átmeneti időben, *amikor a politika át kezd alakulni történelemmé.* Ez a gondolat igen szellemesen valósult meg a dunaparti muzeum modern részében, amelynek java Tisza Kálmántól napjainkig tulajdonképpen kortársaknak, vagy kortársak közvetlen leszármazóinak ajándékaképpen került oda.

A muzeumnak tiz egynéhány éves létezése alatt azonban nemcsak kortársak érdeklődését sikerült felkeltenie, hanem sikerült megszereznie — részben a Nemzeti Muzeumból — Deák Ferenc hagyatékát és egy igen tekintélyes Kossuth-gyüjteményt. Mindez együttvéve parlamentarizmusunk százesztendős történelmét alkotja.

Ez az alap; ezt kell kiegészíteni és tovább fejleszteni. A muzeum vezetősége az elmult esztendőben ügyesen használta fel a kinálkozó alkalmakat, hogy kitöltse a hézagokat, amelyek egy ilyen uj gyüjteményben természetszerüen mutatkoznak. A régi anyag ugyanis még fogyatékos. Ezen a ponton azonban kinálkozik egy érdekes fejezet-tárgykör, amellyel aránylag könnyen lehet megbirkózni: *a koronázások.*

A koronázás ugyanis országgyülési cselekmény. Az országgyülés koronázza meg a királyt; az országgyülés választja meg a koronaőröket is. Az országgyülési muzeum tehát helyesen tette, amikor kezdettől fogva gyüjtötte a koronázási emlékeket. Ezeket most is becses darabokkal gyarapitották.

A Szent korona a mohácsi vészt követő korszakban sokat vándorolt. Budáról Pozsonyba, Bécsbe, majd Prágába került. A muzeum uj szerzeményei közt egy egykoru festőtől származó nagyméretü festmény azt a jelenetet ábrázolja, amikor Prágában *II. Mátyás* magyar királynak 1607-ben kiszolgáltatják a koronát. II. Mátyásról még egy egykoru arckép is látható — sejthetőleg természet után festve —, bajuszos, szakállas urat látunk rajta. Ebben a bajuszos-szakállas urban és jóemlékü nevében sokat reménykedtek eleink, de nem a legjobb sikerrel. Végül Mátyás politikai ellenfeleiben, *Bocskayban és Bethlenben* a magyar ügy derekasabb előmozditóira ismertek.

Egy hatalmas méretü metszeten Mária Teréziát látjuk, amint 1741-ben a koronázásra érkezik, majd egy-egy sorozatot látunk II. Lipót pozsonyi, I. Ferenc budai koronázásáról. Ezek a metszetek helyrajzi szempontból is igen érdekesek.

A magyar ébredés korából báró *Jósika Miklósnak* egy miniatür arcképe igen figyelemreméltó. *Kossuth*ról különböző ábrázolásokat látunk. Igy az egyik rajzon Kossuth hires juliusi beszédét mondja el, egy másik rajz a kápolnai csatában ábrázolja őt. Ezeket Kollarcz Ferenc művész rajzolta, aki abban az időben élt. A szabadságharc legkitartóbb hőséről, *Klapkáról* is szép miniatür arckép látható. *Szemere Bertalan*ról olajkép került a muzeumba. E képen az emigráns miniszterelnök turbánt fezzel kombináltan visel; a háttérben az Aranyszarv-öböl látszik.

Az emigráció korát leggazdagabban mindenesetre *Ujházy László* levéltára képviseli, amelyet az elmult évben *Gabriel Wells* ajándékozott a muzeumnak. Ebben nemcsak Kossuth-kéziratok vannak, hanem egész sor autográf levél, amelyeket angol és amerikai államférfiak intéztek a magyar emigráció vezetőihez.

Az országgyülési muzeum uj szerzeményeiből most készül kiállitás. Ünnepies megnyitások nem tartoznak e muzeum hagyományai közé, ugyhogy minden valószinüség szerint néhány nap mulva a nagyközönség a muzeum törzsanyagával együtt ezt az érdekes és változatos szaporulatot is megtekintheti. S. L.

A kassai kereskedelmi főiskola első tanéve

Az ősszel megnyiló *kassai m. kir. állami kereskedelmi főiskola,* a kultuszminiszter most kiadott tájékoztatója szerint, a kultuszminiszter fennhatósága és rendelkezése alatt áll. A főiskola két tanév alatt *széleskörül és erősen gyakorlati szakképzést nyujt a gazdasági életpályák követelményeinek megfelelően.* A rendes hallgatók heti 25 órában előadásokat hallgatnak, gyakorlatokat, házidolgozatokat és irásbeli (szemináriumi) munkákat végeznek, a kötelező tárgyakból kötelesek félévenkint kollokválni. Az a hallgató, aki a második tanév végén szóbeli sikerrel teszi le a szóbeli és irásbeli záróvizsgálatot „Kereskedelemtudományi Bizonyitványt" kap. Ez a bizonyitvány arra is képesiti a hallgatót, hogy a József Nádor Müszaki és Gazdaságtudományi Egyetem közgazdaságtudományi karán a közgazdasági és kereskedelmi osztálynak harmadik évfolyamára beiratkozhassék.

Rendes hallgató lehet az a férfi és nő, aki középiskolai érettségi bizonyitvánnyal, vagy ezzel egyenértékü más iskolai bizonyitvánnyal rendelkezik. Rendkivüli hallgató lehet az a férfi és nő, aki 18 éves és olyan előzetes tanulmányok elvégzését igazolja, amelyek alapján a főiskola előadásait meg tudja érteni. Ezek azonban bizonyitványt nem kaphatnak.

A felvétel iránti kérelmeket *augusztus 25-ig* kell beadni a kultuszminiszterhez. Külön kérvényben kell kérelmezni a főiskolai kollegiumba való felvételt. A beiratások ideje szeptember 9-től 12-ig tart, az előadások szeptember 14-én kezdődnek. Igazolt családszociális helyzet és megfelelő jó tanulmányi előmenetel esetén a főiskola tandijmentességet vagy kedvezményt engedélyezhet. A kollegiumban 28 férfihallgató részére van férőhely. Közelebbi tájékoztatást a kultuszminisztérium IV. ügyosztálya ad. (Báthory-utca 12., II. em.)

Mátyusföld népe az esztergomi Nagyboldogasszony ünnepségeken

A Magyar Kurir jelenti: Augusztus 15-én, Mária mennybemenetelének, illetve nálunk magyaroknál Nagyboldogasszony ünnepén tartják meg az ország első fő székesegyházának, az *esztergomi bazilikának* bucsuját, ahol ez alkalommal délelőtt 10 órakor dr. *Serédi Jusztinián* biboros-hercegprimás pontifikálja az ünnepélyes főpapi szentmisét és mondja az ünnepi szentbeszédet, amelyet a rádió is közvetit.

Az esztergomi bucsut minden évben fényes külsőségek között rendezik meg és annak egyik legkiemelkedőbb, szinpompás eseménye az a körmenet, amelyben az árpádházi szentek ereklyéit viszik végig a város utcáin, fel a magyar Sion ormán álló bazilikába. Az elmult évben a Szent István-jubileum különös jelentőséget adott az esztergomi bucsunak és emelte az ünnep fényét az az esemény, hogy ezen a napon avatták fel Magyarország kormányzójának jelenlétében az árpádházi királyok feltárt palotájának romjait. Az idén ujabb jelentőséget kapnak az esztergomi Nagyboldogasszony-napi ünnepségek, mert husz év után ezuttal először vehet részt a nagy egyházi demonstráción a Mátyusföld népe, amely a béke éveiben mindig ezres csoportokban zarándokolt az esztergomi ünnepségekre.

Az esztergomi idegenforgalmi bizottság ülésén *Brenner Antal* helyettes polgármester bejelentette, hogy a felszabadult területek népe máris nagyban készülődik az esztergomi Nagyboldogasszony-ünnepségekre. A terv az, hogy a felszabadult részek népcsoportjai pompás gyöngyösbokrétát alkotva vennének részt a körmeneten és ugyanez a gyöngyösbokréta jelennék meg mint érdekes szinfolt a budapesti Szent István napi országos körmeneten is.

*

Budapesten, az ország fővárosában ugyanezen a napon tartja templombucsuját a belvárosi főplébániatemplam, ahol délelőtt 10 órakor Bednárz Róbert prelátus, esperes-plébános celebrál főpapi szentmisét és Geiger János hittanár mond szentbeszédet. — Bucsuját ünnepli a budavári koronázó főtemplom is, ahol délelőtt 10 órakor dr. Kátay Béla pápai kamarás, plébános celebrálja a segédletes nagymisét, míg a szentbeszédet dr. Motesiczky Károly segédlelkész mondja. — Bucsut tart a Szent Imrevárosi egyházközség régi templomocskája is, amely az uj templom megnyitása óta már csak vasár- és ünnepnapokon szolgálja az istentisztelet céljait. — Egyházhatósági intézkedés folytán ezen a napon tartja templombucsuját a rókusi plébániatemplom is, ahol délelőtt ¾11 órakor dr. Kemény Aladár h. plébános mond szentbeszédet, amely után Keresztfalvy Endre segédlelkész celebrálja az énekes nagymisét. — Máriaremetén a csodatevő kegyelemkép bucsuját tartják meg ezen a napon. Itt az ünnepélyes nagymisét délelőtt 10 órakor dr. Horváth Győző püspök, kalocsai nagyprépost fogja pontifikálni, ő mondja a szentbeszédet is, a mise után pedig megtartják a máriaremetei kegyelemképpel az ünnepélyes körmenetet. A hivek nagy számára való tekintettel a püspöki misével egyidejüen a szabad ég alatt felállitott tábori oltárnál dr. Bozsik Pál prépost celebrál szentmisét és mond szentbeszédet.

Bajtársi találkozók

A kokandi volt hadifoglyok asztaltársasága aug. 19-én, szombaton délután négy órakor a Debrecen-szálló első emeleti nagytermében (Rákóczi-ut 88.) összejövetelt tart.

A volt munkácsi m. kir. 11. honvéd gyalog és népfelkelő ezredbeli bajtársak augusztus 20-án, vasárnap délután három órakor a Kovalszky-féle vendéglőben (XIV., Erzsébet királyné-ut 41.) összejövetelt tartanak.

1/. MDK

Kollarz, graf.

Erzsébet királyné koronázása. Rajz.
Halottak napja. "
A pogányok lázadása Vatha vezérlete alatt 1046-ban. "

Deutsch M.-féle művészeti intézet.
Jutalom-képe, aczél-, kö-, fametszet és szinny.-k.
Vas. Ujs. 1877. XXIV. évf. 50. sz. 804. l.

Kollár Ferenc

1829–1894

l.

Ernst-Múzeumaukcioja I.

33 l.

B A R Á T O M !

k politikai és egyéb eseményei
gyar rettenetes bizonytalanság-
ogy melyik az a helyes ut melyen

oké csak egy lehet és ez a ke-
zeti irány, nem ismerve félmeg-
yásokat, enyhitő módositásokat.
ve, hogy ez a határozott meg nem
ldali nemzeti irány, biztos vé-
is politikai felfogással szemben,
s megmenti a kapitalizmus jár-

Történeti albumlapok. T. 3540.

Az előtérben Vatha hivei a keresztény papokat gyilkolják le, a templomokat rombolják szét, a háttérben balra égő egyház köti le figyelmünket, jobbról pedig a pogány főpap közeledik az áldozati bikával. Felirata:

TÖRTÉNETI ALBUM-LAPOK.
VI.
A POGÁNYOK LÁZADÁSA VATHA VEZÉRLETE ALATT 1046-BAN.

az előtérben a könyvön: F. Kollarz.
jobbra: Joh. Tomassich sc.
legalól balra: A Magyarország és a nagyvilág hetedik melléklete.
jobbra: Kiadja a Deutsch féle könyvnyomda és kiadói részvény-társaság Pesten.

Fm., alányomással, melynek mér. 34.5: 50. cm.

81-92-3.

Történeti albumlapok. T.3539.

Az előtérben jobbra fordulva térdelő szent István fejére a főpap a koronát teszi. Körülötte a főméltóságok, balra pedig a nemzet előkelőségei képeznek csoportot. A háttérben az erkélyen a királyi hölgyek foglalnak helyet. Felirata:

TÖRTÉNETI ALBUM-LAPOK.
VI.
SZENT ISTVÁN KORONÁZÁSA.

az előtérben jobbra: Kollarž.
legalól középütt: Kiadja Deutsh M-féle müvészeti intézet, Budapest, bálvány utcza 9.

Fm., alányomással, melynek mér. 34.6: 49.8 cm.

81-92-3.

Történeti albumlapok. T.3536.

Az előtérben balra az ütközetből visszatérő győztes magyarok lovagolnak, míg jobbra itt-ott kétségbeesett augsburgiak kötik le figyelmünket. A háttérben város ég. Felirata:

TÖRTÉNETI ALBUMLAPOK
III.
A MAGYAROK VISSZATÉRTE AZ AUGSBURGI GYÖZEDELEMBÖL 910-BEN.

az előtérben balra: F. Kollarz.
legalól balra: A Magyarország és a Nagyvilág harmadik melléklete.
jobbra: Kiadja a Deutsch-féle könyvnyomda és kiadói részvény-társaság intézete Pesten.

Fm., alányomással, melynek mér. 34.5:49.8 cm.

81-92-3.

A fölépcső párkányán oroszlán tart paizsot e három kérdéssel: I. Mit mondjunk? II. Kinek mondjuk azt, a mit mondanunk kell? III. Mily alakba öltöztessük értekezésünk eredményét? Deák Ferencz." és az ezekre adandó választ a talapzat elején Deák Ferencz irásával a következő szövegezésben nyerjük: I. törvényes önállóság, hogy Magyarország Magyarország maradjon. II. A mit mondani akarunk, mondjuk meg annak, ki tényleg gyakorolja a fejedelmi hatalmat I. FERENCZ JÓZSEF Ő Felségének. III. A hazáért mindent szabad koczkáztatnunk, de magát a hazát koczkáztatnunk nem Szabad! Jobbra a szabadba nyerünk kilátást, hol szobor van magyar alakokkal és tetején babérkoszorúkat tartó szárnyas angyallal és a hol a háttérben hegy emelkedik várral. Felirata a kép alatt két sorban:

AZ 1861DIKI MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS EMLÉK-KÉPE
JELKÉPES TÖRTÉNELMI FESTVÉNY ÖSSZEÁLLITOTTA TEVELY FERDINAND
TANÁR ÉS KOLLARZ FERENCZ.

legalól balra: KÖRE METSZ. KOLLARZ FERENCZ.
alól középütt: Az utánzás fentartatik.
Tevely tanár sajátja.
jobbra: NYOMT REIFFENSTEIN ÉS RÖSCH BÉCSBEN.

Szines kny., alányomással, mér. 44.5:68.6 cm.

Szn. 727-98
343-98-4 B.

48-as csoport. 10424.

A diszes épület előtt, melynek homlokzatára PRAGMATIKAI SANCTIO 1723 szavakat irták, PANNONIA szobra előtt, Deák Ferencz mögött Tisza Kálmán, báró Podmaniczky Frigyes, Lukács György, Bónis Samu, Nyáry Pál, Várady Gábor, Ghiczy Kálmán, Bernáth Zsigmond képeznek csoportot; kissé lejebb Széchényi Béla gróf áll, legalól pedig Scitovszky János herczegprimást, Apponyi György gróf, Vay Miklós báró, Majláth György tárnokmester, Eötvös József báró és Erdődy Ferencz gróf veszik körül. Tőlük balra az erkélyen Tisza Lajos, Lonovics József, Teleki László gróf, Gorove István, Almásy Pál, Teleki Gyula gróf és hátul egy ismeretlen, a lépcsőn Besze János, Bezerédy László, Bartal György, Lónyay László és Jámbor Pál és balján Desewffy Marcell gróf, Haynald Lajos erdélyi püspök, továbbá a széken Kubinyi Ágoston és Eszterházy Pál herczeg; jobbra pedig az erkélyen: Komáromy György, Jókai Mór, Kazinczy Gábor, Zichy József, Hajnik Pál és egy ismeretlen, a lépcsőn: a talapzathoz támaszkodó után Beniczky Lajos, egy ismeretlen és Madarász Jozsef, végre a bokor előtt Cziráky János gróf és Szalay László mögött Csáky László gróf látható. A pillérek talapzatán ATTILA 451, I. LÁSZLÓ 1077-1095, I. SZENT ISTVÁN 1000-1038, MÁRIA TERÉZIA, HUNYADY CORVIN MÁTYÁS 1458-1490, KÁROLY 1711-1740, ÁRPÁD 894 és ÁLMOS feliratokkal szobrok vannak.

Eger. T. 4060. III.

Az előtérben a vár fokán Dobó és Mecskey vezetése alatt a várbeliek kétségbeesetten küzdenek a felfelé hatoló törökökkel; balra ~~xxxxxxx~~ GYŐZNI VAGY HALNI feliratú koporsó tünik szemünkbe; középütt Dobó Katicza tartja átölelve jegyesét; jobbra pedig robbanás történik. A háttérben a vár ég. Felirata:

EGER VÁRÁNAK HÖSI MEGVÉDÉSE
Dobó és bajtársai és az egri nevet velök együtt kivivott magyar nők által, 1552-ben.

alól balra: Köre rajz. Kollarz F.
jobbra: Nyomt. Reiffenstein és Rösch müintézetében Bécsben.
legalól középütt: E kép tervezője s kiadó-tulajdonosa: Vahot Imre. Eredetijét rajzolta Vizkelety Béla, 1860-ban.
IV-ik történeti mülap a Napkelethez.

Kny., chp. mér. 51.7 : 74.2 cm.
31-93-131.

Bebek Györgyné. 10449--III.

A Szád várból kivonuló Patócsi Zsófia balra fordult fehér paripán ül, kinek a balról álló Schwendi György kivont karddal tiszteleg. Kiséretében két aprod is van, kik közül az egyik négy vadászkutyát vezet féken, egy pedig a jobbján ülő solymot viszi. A háttérben az égő vár és Schwendi tábora látszik. Felirata két sorban:

A KURUCZ ASSZONY
Bebek Györgyné, Patocsy Zsófia kivonulása Szádvárból amint Svendy Lázár a labanczok vezére tiszteleg előtte.

a balsarokban: F. Kollarz.
alól balra: Köre rajzolta Kollarz F.
jobbra: Ny. Rohn és Grund Pest 1867.
legalól balra: Jutalomkép a Pesti Hölgydivatlaphoz.
középütt: Kiadja Király János.

Kny., alányomással, melynek mér. 41.3: 56.4 cm.

Szn. 724-98
343-98-1.

Béla herczeg párbaja. 10406.

Az előtérben, jobbra fordult fehér paripán ül Béla herczeg, kezében dárdával; vele szemben látjuk a pomeránok fejedelmét, ki megsebesülve lováról éppen lebukik. A háttérben balra a győztes herczeg hiveit és sátraikon túl a környékbeli várat veszszük észre; középütt a tábori sátor alatt az örvendezők üdvözlik a vitézt; jobbra pedig az elesett fejedelem hivei rohannak segitségül. Felirata a kép alatt két sorban:

FEJEDELMI PÁRBAJ.
BÉLA SZÁMÜZÖTT MAGYAR HERZEG PÁRHARCBAN LEGYŐZI JAROMIRT A POMERÁNOK FEJEDELMÉT.

alól balra: Nyomta Reifenstein és Rösch Bécsben.
e fölött: F. Kollarz.
jobbra: Mindennemü többszörösités joga fentartatik.
legalól balra: Jutalomkép a Pesti Hölgydivatlaphoz
jobbra: Kiadja:Király János.

Kny, alányomással, mér. a vk. 51.5:72 cm.

Szn. 728-98
343-98-5.

Bátori István fogadtatása Krakkó előtt:

Balra a mennyezet alatt fehér lovon hermelines palástban közeledik a fejedelem, ki réteges buzogányt tart jobb kezében. Jobbra arája Anna, királyi herczegnő jön a lengyel képviselőkkel, a király fogadására, kinek útját fehérbe öltözött leányok virágokkal hintik be. A királyt s a herczegnőt nagy számú kíséret veszi körül. A háttérben Krakó épületei tűnnek föl. Föliratai a kép alatt: „BÁTORI ISTVÁN

erdélyi fejedelemnek, mint megválasztott királynak a lengyel nemzet képviselői s eljegyzett arája Anna, királyi hölgy által Krakó előtt történt ünnepélyes fogadtatása, 1576-ban."

„Stefan Bathory

Książe Siedmiogrodu, jako wybrany Król Polski, jego przyjęcie przez stany naradowe i swoje wysoko narzeczone Królowe Anne, pod Krakowem w roku 1576."

alól balra: „Kőre rajzolta Kollarz F."s jobbra: „Nyomt. Reiffenstein és Rösch műintézetében Décsben"

legalól középütt: „E kép tervezője s kiadó tulajdonosa: Vahot Imre. Eredetijét rajzolta Vizkeleti Béla 1859-ben. III-ik történeti mülap a Napkeletben."

Könyomat sűrke alányomással; méretei az alányomást véve: 53.5 : 75 c/m.

7553.

31/93 № 128.

Bebek Györgyné

Kivonulása Szádvárból.

A balra haladó paripán ül Patócsy ~~Józsifia~~ Zsófia, ki hiveivel együtt a feladott ~~Szád~~várból ~~kivonul~~ ki s a kinek Svendy Lázár kivont karddal ~~kezében~~ tiszteleg. A kivonulók körött két apród is van. Az egyik négy vadászkutyát vezet féken, ~~s~~ míg a másik solymót visz jobb kezén. A háttérben ~~[illegible]~~ a füstölgő vár ~~s~~ ~~balra~~ a kiséretétől körül vett Swendi seregének tábora látszik. Felirata a kép alatt két sorban:

A KURUCZ ASSZONY.

Bebek Györgyné, Patócsy Zsófia kivonulása Szádvárból amint Swendy Lázár a labanczok vezére tiszteleg előtte.

a bal sarokban: „F. Kollarz"

alól balra: Köre rajzolta Kollarcz F.

jobbra: Ny. Rohn és Grund Pest 1867.

legalól balra: Intalomkép a Pesti Hölgydivatlaphoz

Középütt: „Kiadja: Király János."

Könyomat, méretei a vonalkeretnek 41·2 : 56·3 cm.

9749 (irás előtt.) Lanfrankonitól

5780 28.

Hunyadi Mátyás

A menyezetes trónuson, melyhez négy lépcsőfok visz fel, áll Mátyás király, ki a körülöte álló főurakhoz, kik zászlók alatt vonultak ki, beszédet intéz, mely őket láthatan meghatja. A trónust Magyarország czimere diszíti s a függönyök félrevon vák s a pajzsból, sisakból s hadi jelvényekből készült disznél erősítvék meg. A hátterben Budavárat szemlélyük. Feliratai a kép alatt három sorban:

„Mátyás Az Igazságos".

A mint hadjáratából honába visszatér, s az ellene főlázadt főurakat nagylelkűségével megszégyeníti s ismét a maga référe hódítja, és az ő beleegyezésökkel oly törvényeket hoz, mik a hozzá híven ragaszkodott nép egyenlőségi jogait s a megmesztett haza külső belső bátorságát, jólétét, világhatalmát s dicsőségét biztosíták."

alól balra: „Köre rajzolta: Kollárz F."

jobbra: „Nyomt. Reiffenstein és Rösch műintézetében Decsben".

legalól középütt: „E kép tervezője s kiadó-tulajdonosa: Vahot Imre. Eredetijét rajzolta Vizkelety Béla 1858-ban. II-ik történeti műlap a Napkeletben".

Könyomat, méretei az alányomást véve 74 : 53.5 cm.

Ltfa 7640

31/93 № 139.

Bem József:

Kitüntetése:

A jobbjával bot[redacted]ra s baljával kard[redacted]ra támaszkodó Bémnek mellére az ő tagú küldöttség vezetője, ~~mellére~~ tűzi a kitüntetést. A küldöttség tagjai körül kettő törzstiszt [redacted]. Az egyik a kitüntetés adományozására vonatkozó okmányt tartja párnán, a másik pedig a tagokkal éljenez. A szobában a pamlag előtt ~~asztal áll~~ fehér terítővel letakart asztal áll, jobbról, a szekrényen innen látható széken, fehér tollas kalap és köpeny van. A háttérben a kályhát és balról az ajtót látjuk.

Aquarell skizz, méretei 38 : 48.1 cm
Készítette: Kollarz, egy pályázathoz.

Ltsa 8867.

107/95 : 90.

Gábor Áron:

Az ágyú gyárban.

A pillérekben nyugvó csereptetejű földszintes gyárban kész ágyú mellett látjuk Gábor Áront és Turóczi Mózest. Körülöttük a munkások különféle beendőket végeznek. Az előtérben balról az ácsok és asztalosok működnek, míg jobbról a harangok varnak a beöntésre; a háttérben a különféle ágyurészeket kezelik és csiszolják. Felirata alól:

„Gábor Áron és Turóczi Mózes az általok szervezett ágyúgyárban"

s jobbra: „Kollárz".

Czeruzarajz, méréki a vonalzeretnek 48.1 : 54.1 cm.

Ltfa 8875

107/95 N°

V. Ferdinánd a bécsi egyetemen:

A kék fogatos hintóban ülő V. Ferdinándot és Lipót főherceget, 1848. évi márczius hó 16-án, a mint Bécs városán keresztül hajt, a zászlók alatt kivonult ifjúság s lakosság üdvrivalgásával fogadja s virágokkal és koszorúkkal halmozza el. A nép üdvözletét a király s a főherczeg katonás köszöntéssel viszonozza. A kocsis lobogóra „Einigkeit, Ordnung und Sicherheit" és „Constitution" olvasható s a hátérben házak vannak, melyeknek ablakaiból számosan nézik a jelenetet. Feliratai a kép alatt:

„Bild 3.
Der enthusiastische Empfang Sr. Majestät des Kaisers Ferdinand I. in Begleitung des Erzherzogs Leopold, Sohn des Erzherzogs Rainer, bei seiner Fahrt durch die Stadt zur K.K. Universität, am 16. März 1848."

alól balra: „N. d. Nat. gez. u. lith. v. F. Kollarz"
s jobbra: „Gedr. b. T. Rauh."

Könyomat, alányomással, melynek mérete 22.6 : 30.8 Zm.
Köre rajzolta: Kollarz F.

Ltha 7862

112/93 N: 143

Viselet:

Bányászok a gyakorlaton.

Sziklás és erdős vidéken dolgoznak s számuk kilenc ~~[illegible]~~ Körülök egy a mérőkészüléket nézi, mely mellett a földön rajzsömb fekszik, mögötte ketten a mérő láncczal vannak elfoglalva, ketten pedig papirtekercsel és vászlóval a kéiben nézik a történendőket. Balról, a földön ülve, ketten rajzolnak s a háttérben póznát ketten tartanak.

Könyvnat, méretei a papirosnak cm.
Kőrerajzolta: Kollarz F.
Ltfa 4460 (irás előtt).

Megmérni

37/94 № 66.

Viselet:

Magyaróvári gazdászok:

Az előtérben vannak ábrázolva, a hol jobbról két növendék áll, (az egyik a czölöpre könyökölve pipázik, a másik a kezében lévő könyvet olvassa. Előttök a földön társuk hever jobbjában pipával s baljában füzettel. Teléjök a háttér felől, hol szántási gyakorlat folyik, még egy növendék közeledik, ki mellett kutya halad. Felirata a kép alatt:

balról két sorban: „Studierende ander landwirth. Anstalt zu Ung.-Altenburg (Praktische Uebungen)";

középütt: „122... Ungarn";

s jobbról két sorban: „Magyar-Óvari Gazdászok (földmiveleti gyakorlatok közben).";

alól középütt: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";

legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten",

középütt: „Verlags-Eigenthum v. F. Paterno in Wien"

és jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch";

végre legfölül: „Oesterreich's Nationaltrachten"

Könyomat, alányomással, méretei a vonalkeretnek 22.6:32.8 c/m.

Körerajzolta: Kollarz F.

Ltha 529. (szinezve.)

4475. (feliratok nélkül)

39/94 No 61.

Viselet:

Oláh csárda.

Falusi helyiség, a melynek ~~A csárda~~ belsejében egy asztal körül öt oláhparaszt lát ~~[illegible]~~ ható. Körülök kettő az előtérben áll és beszélget, ~~[illegible]~~ kettő hátul intézi el dolgát és egy, kinek lábainál kutya hever, a lóczán ül, maga elé néz és szívja pipáját. Felirata a kép alatt

balról: „Wallachische Schenke.";

Középütt: „124... Ungarn";

jobbról: „Oláh csárda.";

fölül: „Oesterreich's Nationaltrachten";

alól Középütt: „Ges. u. lith. v. F. Kollarz";

legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten";

Középütt: „Verlags-Eigenthum v. F. Paterno in Wien",

és jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch."

Könyomat, alányomással, méretei a keretnek 33:22.9 c/m.

Ltpa 531. (fekete nyomás)

4477 (szines) 39/94 № 59.

4478 (irás nélkül). 39/94 № 62

*)

*)

Viselet:

Magyaróvári gazdászok:

~~Balra az~~ Asztal (~~körül~~ ~~[illegible]~~ mellett sörösve vannak ábrázolva, s számuk két. Közülök negyen ~~[illegible]~~ ülnek, ketten ástölve tartják egymást, egy pedig sörös-poharát (kocziutásra emeli). A háttérben, a fákon ~~[illegible]~~ túl emeletes épület ~~van~~ állnak, a csehpipát szivó növendéken innen, vizsla kutya van.

Felirata a kép alatt:

balról: „Studierende an der landwirth. Anstalt zu Ung.-Altenburg. (Nach den Uebungen).";

Középütt: „123... Ungarn";

jobbról: „ „Magyar-Óvári Gazdászok (Gyakorlatok után.)";

fölül: „Oesterreich's Nationaltrachten";

alól Középütt: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";

vegre legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten",

Középütt: „Verlags-Eigenthum v. F. Paterno in Wien",

és jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch".

Könyomat, alányomással, méretei a vonalkeretnek 22.7 : 32.9 cm.

Kőrerajzolta: Kollarz F.

Ltfa 530. (szines)

4476 (irás előtt).

39/94 № 65.

Viselet:

Tót parasztfiuk.

Olyképen ábrázolvák, hogy az, egyik, a kőülő ~~[illegible]~~ házon innen, melynel kút van, ~~[illegible]~~ amijjával ~~[illegible]~~, ki a libáknak és a tyukoknak (emni valót hoz) kötényében ~~[illegible]~~ jobb kezét ~~fia~~ fogja, ~~meg~~ mig a masik, jobbról közeledik és lovat vezet ~~[illegible]~~. Felirata a kép alatt:

balról: „Slowakische Bauernknaben";

középütt: „116... Ungarn";

jobbról: „Tót Parasztfiúk";

föl ül: „Oesterreichs Nationaltrachten";

alól középütt: „Ger. u. lith. v. F. Kollarz";

legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten"

és jobbra: „Druck u. Verlags Eigenthum v. F. Paterno in Wien".

Könyomat, alányomással, méretei a vonalkeretnek 33:22.9 c/m.

Körerajzolta: Kollarz F.

Ltsa 524. (teljes feliréssal)

4479 (irás előtt.).

39/94 N° 58.

Viselet:

Pest-megyei-gulyás:

~~A~~ Felhajtott széles karimájú kalapot, szűrt, kék mellényt, bő ujú rövid inget, gatyát s csizmát viselő ~~gu-~~ ~~lyás~~ férfi, ki baljával, melyre fejét tamasztja, hosszú borjára könyökölve áll és kutta szárú kupakos pipáját szivja. Tarisznyá~~ja~~ ~~[illegible]~~ jának ~~[illegible]~~ sziján dohányzacskó és csiholó lóg. Mellette kutyá van. (A hátterben legelő és földre hevert ökrök lát~~[illegible]~~ hatók.) Felirata a kép alatti „19" után balra:

„Gulyás vom Pesther Comitat";

jobbra: „Pest-megyei gulyás";

fölül a vonalkereten: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN";

alól ~~lab~~ balra: „N. d. Natur gez. v. Kaliwoda";

és jobbra: „Lith. v. Kollarz";

legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten",

középütt: „Ungarn" és „Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien"

és jobbra: „Gedr. b. Reiffenstein & Rösch".

Könyomat, méretei a vonalkeretnek 33: 22.5 c/m.

Köre rajzolta: Kollarz F.

Lasza 511. (alányomással)

4534 (szines). 57/94 № 88.

Viselet:

Tisza-parti kondás.

Az előtérben áll és jobb kezében hosszú bot van. Mellette nyelvét lógató kutya látható. Viseöltözete: kalap, melynek felhajtott karimája alól a pipaszár látszik ki, fekete nyakkendő, mellény, ing bő ujakkal, gatya és csizma. Szűrje alól kivarrott. Ostorját bal vállára ostaszáp. Mögötte balról disznók tűnnek szemünkbe. A hatter sik vidék gémes kutakkal, hol még egy kondás végzi a maga dolgát.

Felirata a kép alatti „20" szám után balra:

„Kondás an den Ufern der Theiss",
jobbra: „Tiszaparti kondás";
a kereten fölül: „ÖESTERREICHS NATIONALTRACHTEN.",
és alól: „UNGARN";
alól balra: „N. d. Natur gez. v. Kaliwoda",
és jobbra: „Lith. v. Kollarz";
legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten",
középütt: „Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien",
és jobbra: „Gedr. b. Reiffenstein & Rösch."

Könyomat, méretei avonalkeretnek 32.6 : 22.5 cm.
Kőrerajzolta: Kollarz F.

Ltsza 512 (alányomással)
4535 (szines) 57/94 N° 88.

Viselet.

Baljával

A nagy-kunsági juhász:

Egész alakban, és jobb kezében kampós végű hosszú bottal van abrázolva pipáját fogja, szamárra támaszkodva. Előtte figyelő kutyája áll. Öltözete: kalap felhajtott szélek karimával, kék mellény piros zsinórral, rövid ing bő újakkal, hosszú szárú bő gatya és sarkantyus csizma. Galléros szűrjét vállra vetten viseli. A háttérben birkákat, kossal élökön s jobbra az ól előtt, a gémes kutnál vályú tűnik szemmukbe. Felirata a kép alatti „23" után balra:

„Juhasz aus Grosskumanien",

jobbra: „Nagy-kúnsági juhász"

és középütt: „Ungarn";

a kép keretén fölül: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN";

alól balra: „N. d. Natur gez. u. Kaliwoda" és

jobbra: „Lith. v. Kollarz",

legalólbalra: „Vervielfältigungsrecht vorbehalten",

és jobbra: „Druck u. Verlags Eigenthum v. F. PATERNO in Wien".

Könyomat, méretei a vonalkeretnek 33 : 22.7 c/m.

Köre rajzolta: Kollarz F.

Ltfa 513 (alányomással)

4536 (szinezve)

57/94 № 88.

Viselet:

Hevesi leányok:

A balról lévő kutnál és ~~két leány~~ vannak ábrázolva vállaikon korsókkal. Az egyik a ~~kút~~ káván álló korsóra tette kezét és így figyel a hozzá háttal fordult, de visszanéző másik leányra, kinek feje nincs bekötve. A háttérben jobbról, a nád fedelű ház hór ~~van, melyhez~~ létrát támasztottak, mig a ~~azon innen lévő~~ gémes kutnál két másik ~~szintén két~~ leány látható, kiknek egyike épen ~~most~~ akar vizet merítni.

Felirata a kép alatti „27" szám után:

„Mädchen aus d. Hevés Comitate";

a kereten fölül: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN", és

alól: „UNGARN";

alól balra: „Nach d. Natur gez. v. Kaliwoda" és

Középütt: „Lith. v. Kollarz";

legalól balra: „Vervielfältigungsrecht vorbehalten";

középütt: „Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien"

és jobbra: „Gedr. b. Reiffenstein & Rösch."

Könyomat, méretei a vonalkeretnek 32.8: 22.6 c/m.

Körerajiolta: Kollarz F.

Ltpa 4537 (szines)

57/94 № 88.

Viselet.

Mágnás.

~~Az~~ Egy oszlopra és kőkorláton innen álló magyar diszbe öltözött főúr, at abrazol, a ki leereszett jobb kezében piros belésű kócsagforgós kalpagot tart s balját előre vett díszkardjának markolatán nyugtatja. Öltözete: vállravetett prémes mente, díszes kötővel, nyakkendő aranyrojttal, atilla aranyzsinorzással és díszgombokkal, öv ékkövekkel, szűk nadrág, topán aranyrojttal és sarkantyúval. A oszlopra ~~körül~~ függöny csavarodik. Felirata a kép alatti: „102" szám után balra:

„Ungarischer Magnat"

jobbra: „Mágnás";

fölül a kereten: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN,"

alól középütt: „Gez. u. lith v. Kollarz";

s legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten",

középütt: „Verlags Eigenthum v. F. PATERNO in Wien",

s jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch."

Könyomat, méretei a vonalkeretnek 33,1 : 22.6 c/m.

Kőrerajzolta: Kollarz F.

Ltsza 4538 (szines.)

57/94 № 88.

520.

Viselet

~~Kerülő~~

Az előtérben egy jobbra haladó kerülő ábrázol, a ki jobb kezében irást s balja ~~kezében~~ hosszú botot tart végén fokossal. Öltözete: kalap felhajtott karimával, ing bő újakkal, kék ujas, bunda, bőgatya és csizma. A háttérben, balról a korcsma előtti asztalnál, két juhász iszik, jobbról pedig egy gazda nézi a termést. Felirata a kép alatti „104" számúfán balra:

„Gemeindediener",

jobbra:

„Kerülő";

a kereten fölül: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN";

alól középütt: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";

s legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten",

Középütt: „Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien";

s jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch".

Könyvmat, méretei a vonalkeretnek 33.1 : 22.5 cm.

Köre rajzolta: Kollarz F.

Ltsza 4540 (színes).

522

57/94 N° 88.

Viselet

⊥ díszruhás

~~Nemes hölgy~~:

Egy ~~A~~ szőnyeggel bevont teremben, díszes tükör mellett álló ⊥ előkelő hölgy, ki fejéket, arany fülbevalót, hajába befonva gyöngyfűzért, ~~valamint~~ és karpereczeket hord ~~mélyen kivágott díszruhába van öltözve~~. Fejéről fátyol omlik le, melyet bal kezével megfog, ingvallának újai bővek, ruhájának dereka elől zsinórral van összefűzve s ennek bojtos végei lelógnak, selyem szoknyája bő, köténye aranyhimzésű. A háttérben függöny lógs a falon kép látható. Felirata a kép alatti „103" szám után balra:

„Ungarische Edeldame",

jobbra: „Nemes hölgy";

fölül a keretén: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN";

alól középütt: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";

s legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten",

középütt: „Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien";

s jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch".

Könyomat, méretei a keretnek 33.1 : 22.5 cm.

Körerajzolta: Kollarz F.

Ltsza 4539 (szines).

521.

57/94 № 88.

Viseletlap

~~Paraszt~~ (paraszt finkat ábrázol, a kiknek

~~A~~ Jobbról köreleidő) ~~két paraszt fiú, kinek~~ egyikénél

vessző van, a kik egymást átkarolják s a kik mellettök elhaladó

és két korsót vivő asszonynyal, kit kutya követ, szot váltanak. ~~Az asszonyt~~

~~Kutyája követi~~. A háttérben szalmafedelű ház van ke-

ritett udvarral. Felirata a kép alatti „115" sz. után balra:

„Ungarische Bauernknaben"

jobbra: „Paraszt fink";

fölül a keretén: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN";

alól balra: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";

legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten";

középütt: „Ungarn" és „Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien"

és jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch".

Könyomat, méretei a keretnek 33,: 22.8 c/m.

Köre rajzolta: Kollarz Ferenc.

Ltsa 523 (alányomással)

4541 (színes).

57/94 № 88.

Viselet.

!ki

Az ábrázolt apponyi ~~Apponyi~~ (juhász) eg

~~A~~ hegyes vidék előterében legelő birkákra ~~h~~ügyel ~~juhász~~ balra fordultan áll és kezében hosszú botot tart. Mögötte kutyáját látjuk. Öltözete: kalap széles karimával, bő ujú ing, gatya, bocskor és rojtos gallérú szűr. Felirata a kép alatti „125" szám után balra:

„Hirt von Appony";
jobbra: „Apponyi juhász";
fölül a kereten: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN";
alól középütt: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";
slegalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten";
középütt: „Ungarn" és „Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien";
es jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch".
Könyomat, méretei a vonalkeretnek 33:22.9 c/m.
Köre rajzolta: Kollarz F.

Ltsza 4542 (szines).

532

57/94 N: 88.

Viselet:

Zenélő czigányok:

Egy ~~A~~ csárdában játszanak s számuk három. ~~czigány zenél~~. Az egyik a hegedűt, a másik a kis bőgőt ~~játszsza~~ s a harmadik a czimbalmot ~~vert~~ kereli. Ez utóbbinak lábainál pipa hever és a korsó mellett pohár áll félig vörösborral. Felirata a kép alatti „44" szám után balra:

„Musizirende Zigeuner"

jobbra:

„Zenélő czigányok";

a kereten fölül: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN."

és alól: „UNGARN";

alól középütt: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";

s legalól balra: „Vervielfältigungsrecht vorbehalten",

középütt: „Verlag u. Eigenthum v. F. PATERNO in Wien",

és jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch."

Könyomat, méretei a vonalkeretnek 33.2 : 22.6 c/m.

Körerajzolta: Kollarz F.

Ltsza 4531 (szines)

57/94 N° 88.

Viselet.

Magyar nemeseket ábrázololyképen,

hogy egy ~~A magyar~~ diszbe öltözött előkelő hölgyet, ki felöltőjét csipőjére tett jobbján ~~átvetve~~ lovdja, egy ifjú nemes kiséri, kinek szavait figyelemmel hallgatja. A háttérben épület van kerttel és egy három fogatos hintó vár az uraságokra.

Felirata a kép alatti „119" után balról:

„Ungarische Adelige" és
jobbról: „Magyar Nemesek";
a kereten fölül: „OESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN";
alól középütt: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";
legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten";
középütt: „Ungarn" és „Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien",
és jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch".

Könyomat, méretei a vonalkeretnek 33.1 : 22.6 c/m.

Köre rajzolta: Kollarz Terena.

Ltha 4543 (szines).

526.

52/98 № 88.

Viselet.

Betyárok.

~~A pusztát két fia~~ Egymást átkarolva beszélget" férfiak, kiknek ~~a mi alatt az~~ egyike a piros boros üveget kinálja, ~~azért~~ a mellékt a botját fogó ~~kinyujtja~~ jobbjával nyul ~~azért~~. A háttérben balról ház és gémes kút tűnik szemünkbe. (Az egyiknek Öltözete): karimás kalap, piros mellény, nyakkendő, szűr, bőújú ing, gatya rojtos szárakkal és csizma; a másiknak kalap széles karimával, ing bő újakkal, gatya csizmába dugott szárakkal és bunda. A tarisznyát mindkétten széles szíjon hordják, felszerelésőket ostros dohányzacskó egészíti ki ~~a felszerelés~~. Felirata a kép alatti „105" szám után balra:

„Söhne der Puszta",

jobbra: „Betyárok";

fölül a keretén: „ÖESTERREICH'S NATIONALTRACHTEN",

alól középütt: „Gez. u. lith. v. F. Kollarz";

legalól balra: „Vervielfältigung vorbehalten",

középütt: „Verlags-Eigenthum v. F. PATERNO in Wien."

és jobbra: „Druck v. Reiffenstein & Rösch."

Könyomat, méretei a vonalkeretnek 33.2 : 22.6 c/m.

Kőrerajzolta: Kollarz F. Ltfza 4533 (szines) 57/94 N° 88.

Eger:

A székes egyház.

~~E lap~~ A régi Mihály-templom helyén Pyrker János László érsek által 1831–1837 közt Hild József tervei szerint épített ~~széles egyházat~~ templom, melynek nyolcz korinthusi oszlopon nyugvó csarnokába két szakaszra osztott széles lépcső vezet. Az első szakasznál szt. István és László, a másodiknál sz. Péter és Pál szobrai állnak. A „VENITE ADOREMUS DOMINUM" feliratú csarnok csucsa mögötti oromfalon, hol ezt olvassuk: „DECURSA UNIUS LUSTRI EXSTRUCTA MDCCXXXVI", a Hit, Remény és Szeretet és két Cherub látható. A templom ~~keresztt~~ kereszt alakú épület közepén tizenkét ablakú kupolával és szentélye fölött kettős toronynyal. A háttérben házcsoport és kert van. Az előtérben pedig ~~balról~~ két tábori lelkész beszélget, ~~középütt~~ egy paraszt vágtat lovával s egy ~~ott~~ ifjú nézi a templomot, hová egy hölgy megy kis fiával. Jobbról, az érseki palota s a lyceum kezelében, ~~balodó~~ egy hármas fogatu szekér után pipázó földmíves megy mezitláb és bottal hóna alatt. Felirata a kép alatt:

„DER DOM IN ERLAU."

alól balra: „Nach d. Natur gemalt v. Högelmüller K.-K. Hauptmann";

középütt: „Gedr. b. J. Rauh in Wien"
s jobbra: „Lithog. v. F. Kollarz"

Könyomat, méretei az alányomásnak 26.5 : 37.7 c/m.
Köre rajzolta: Kollarz Terena.

Ltsa 4501

57/94 № 41.

Hadjárat 1848/9-ben:

Buda bevétele 1849 május 21-én olyképen van ábrázolva, hogy a nyugatról felvett vár az ~~melyet~~ a bécsi kapú felől Knezich, a fehérvári kapunál Nagy Sándor, a vizi városból Kmety ostromolják a kikhez ~~[illegible]~~ Aulich csatlakozott csapatai ~~[illegible]~~ ~~nyugatról van feltüntetve~~. A leghevesebb a küzdelem a résnél, hol a honvédek lajtorjákon mászszák meg a falakat, míg a körönd felől létrákkal iparkodnak felfelé a vitézek ~~[illegible]~~, kiknek társai balról az Ország czimerével és Magyarország Védasszonyának képével díszített lobogók ~~alatt halál megvetésével törnek felfelé~~ telsesítik kötelességeket. Az előtérben jobbról egy sebesültet hoznak lefelé, ~~s a mellette álló~~ kinek bajtársa fenyegető mozdulatot tesz kardjával s öklével a vár irányába. Felirata a kép alatt:

BUDAVÁR HŐSIES BEVETELE, 1849. MÁJUS 21-ÉN, DICSŐ HONVÉDEINK ALTAL.

a balsaroktan: „Kollárz"
alól balra: „Nyomta Reiffenstein és Rösch Beisben"
jobbra: „Mindennemű többszörösítés joga fentartatik."

Könyomat, méretei az alányomásnak 52.5 : 72.1 cm.
Körerajzolta: Kollárz.

Ltsza 4878

107/95 № 396

Hadjárat:

Allegoria.

~~A~~ Szürke lovon ~~ülő~~ ábrázolja Hungáriát ki jobb kezében kivont kardos, ~~ki~~ baljában (nedig magyar ~~[illegible]~~ czimerel ~~[illegible]~~ ékesített fehér lobogót tartás, ~~[illegible]~~ harczra szólítja ~~fel~~ a magyar népet. Jobbján ~~[illegible]~~ trombitát ~~[illegible]~~ fuvó honvédé balján Petőfi Sándor vágtat. Őket ~~egyfelől~~ a lobogók alá sorakozott honvédek s a kapákkal felfegyverzett nép követik. A háttérben várak kösik le figyelmünket. Felirata a kép alatt:

„TALPRA MAGYAR, HI A HAZA!"

az előzérben balra: „Kollarz"

Könyvnat, meretei az alányomásnak 46.2: 62.5 cm.

Ltpa 4879. (alányomással)

107/95 N° 397

Eger:

A vár fokán a székesegyház égő romjai közelében a megrongált bástyákon a várnak védelmezői (Dobó és Mecskey vezetése alatt) kétségbeesetten küzdenek a törökökkel, kiknek egy részét a nők kövekkel s forró vízzel pusztítják. Balra két póznán, melyeknek hegyein törökfej van, koporsó látható kereszttel se felirattal: „Gőzni Vagy Halni", középütt egy szíven talált ifjút Dobó Katicza tart átölelve, kiajobbjában lévő kardot magasra emeli s jobbra, hol a törökök a legtöbb kilátással birtak a falak megmászására, robbanás történik. Feliratai a kép alatt két sorban:

„Eger Várának Hősi Megvédése

Dobó és bajtársai és az egri nevet velök együtt kivivott magyar nők által, 1552-ben"

alól balra: „Köre rajz Kollarz F"

jobbra: „Nyomt. Reiffenstein és Rösch műintézetében Bécsben"

s legalól középütt: „E kép tervezője s kiadó-tulajdonosa: Vahot Imre Eredetijét rajzolta: Vizkelety Béla, 1860-ban".

„IV-ik történeti műlap a Napkelethez".

Könyomat, méretei 52:74 /m.

4060

31/93 N° 131

Kollarz: 11794.

Reményi Ede

Egész alakban, jobbra fordultan, keresztbe vetett lábakkal, hóna alatt hegedűvel, kezeiben vonóval és széken ülve van ábrázolva. Mellette magyar ruhát viselő tanitványa áll, ki jobb jával mesterének vállára tamászkodik. Jobbról a draperian innen asztal tűnik szemünkbe. Jelzése az asztal közelében: „Kollarz." A lap hátán nyomtatott német szöveg olvasható.

Fametszet, méretei 19·2 : 14·1 cm.

Ltn. 14324

Szakl. 252-914.

510-914-192.

Ka 0·10.

Skariatin G. J. 10765.

Siremléke.

Az angyalokkal diszitett és felirattal ellátott szarkofág tetején balra fordult him oroszlán nyugszik feje alatt karddal. Jobbról két osztrák tiszt mutatja az emléket az orosz látogatónak. Az erdős háttérben balra ásójára támaszkodva térdelő paraszt beszélget feleségével. Felirata:

SKARIATIN
Dem Heldenmüthigen kaiserlich: russischen Generalen Flügenadjutanten des Kaisers und Chef des Generalstabes am 31 ten Juli 1849, durch eine feindliche
Kanonen-Kugel bei Schäsburg gefallen, als Denkmal dankbarer Anerkennung des gemeinschaftlichen Kampfes und Sieges der allirten Heere und des freundschaft-
lichen Bundes der erhabenen Monarchen von Oesterreich und Russland
Das K: K: siebenbürg. Armee-Corps.

alól balra: Lith. v. F. Kollarž.
jobbra: F. Kollarž.
és ez alatt: Gedr. b. J. Rauh in Wien.

Kny., mér. 22.2: 33.7 cm.

Sz.n. 47-901
333-901-10.

Hadjárat. T. 1215. II.

Az erdős vidéken táborozó honvédeket a középütt látható és szürke lovon ülő tábornok kiséretével együtt vizsgálja meg. Felirata:

A HONVÉD TÁBOR

ezután: A Magyarország és a nagy világ hatodik jutalomképe.

a bal sarokban: Kollarz.
alól balra: RAJZOLTA KOLLARZ FERENCZ
jobbra: DEUTSCH-FÉLE KÖNYVNY. ÉS KIADÓI RÉSZV. TÁRSULAT PESTEN.

Szines kny., mér. 38.3 : 48.5 cm.

F. Kollarž. 11695.

A pozsonyi jurátusok ~~[illegible]~~ fogadtatása Bécsben ~~[illegible]~~.

Az előtérben látható, hol középütt áll a küldöttségnek díszmagyarba öltözött vezetője ~~[illegible]~~, ki kezeivel a beszédét kísérő mozdulatokat teszi s a kinek közelében a fogadó küldöttség tagjai képeznek csoportot. Felirata a kép alatt:

Ankunft und Empfang der Juraten von Pressburg in der Nacht von 14 auf 15. März 1848, in Wien.

jelzése pedig balról: Nach d. Nat. gez. u. lith. v. F. Kollarz

jobbról: Gedr. b. J. Rauh.

Könyomat, méretei az alányomásnak 22·5 : 30·8 cm.

Ltn. 14194.

Laklelt. 122-914.

510-914-122.

2. K.

Kollarz Ferenc

1829 – 1894

Szent István koronázlatása c. képe – v. rajza –

Lepold Antal

Szent István király ikonográfiája.

Serbt István emlékk. III

144. l.

Vasárnap
25
at. Oculi

Ó-görög Febr. 12A. Hetv. vas.

Hétfő
26
Kat. Géza vt.

Kedd
27
Kat. Kort.Sz. Ma.

Szerda
28
Kat. Gábor passz.

Csütörtök
29
Kat. Román ap.

Péntek
1
Kat. Albin pk.

Utolsó negyed 8 ó 35 p.

Szombat
2
Kat. Simplic

Izr. 22. S. Vajakhel

KOLLARZ Franz litográfus

Árpád pajzsraemelése

Rózsa = Népr. Ét. 1995 37. p

szöntő személyes hangvételben. = Műhely, 9, 1986, 4. 4-8. ill.
SZÉKELY András: Borsos Miklós köszöntése. = Népszabadság, 1986. augusztus 13. 7.
TAMÁS István: A szobrász portréja. = Új Tükör, 1986. augusztus 31. 31. ill.
T.A. [TASNÁDI Attila]: Borsos Miklós jubileumára. = Népszava, 1986. augusztus 13. 6.
(T.S.): Borsos Miklós 80 éves. = Új Ember, 1986. augusztus 24. 1.

1598. Borza Teréz
kiáll. Bp., Ernst Múzeum, 1986 **ism.** HAJDÚ Éva: Két kiállítás. = Magyar Nemzet, 1986. március 8. 9. VADAS József: Végzetes finomságok. = Élet és Irodalom, 1986. március 7. 12.

1599. Botta, Mario
MORAVÁNSZKY Ákos: Az építészet szuverenitása. A kontextus kérdése Mario Botta alkotásaiban. = Magyar Építőművészet, 1986, 2. 46-49. ill.

1600. Bozóky Mária
BOZÓKY Mária festőművész kiállítása, Győr, Képcsarnok Bemutatóterem, 1986. április 24. - május 2. Bev. Bozóky Mária. Győr, 1986 4 p. ill.

1601. Bölöni Vilmos
FÁBIÁN Imre: Jelzések, hangulatok [beszélgetés]. = A Hét, 1986. szeptember 4. 7. ill.

1602. Bráda Tibor
kiáll. Bráda Tibor, Kiss György, Esztergom, Rondella Galéria, 1986 **ism.** KORIN Géza: Bráda Tibor és Kiss György kiállítása. = Új Tükör, 1986. október 12. 3. ill.

1603. Bródy-Maróti Dóra
V.S.[VADÁSZ Sándor]: Bródy-Maróti Irén (1899-1985). = Könyvvilág, 31, 1986, 1. 31.

1604. Buda István

Franz Kollodž

litografiója: „V. Ferdinánd lemond Ferenc József javára." 459. sz. reprodukció. 1848.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a költészetben, Budapest 1973. 57 51

Franz Kollarž

tussal lavírozott ceruzarajza: „Kossuth toborzóbeszéde Cegléden." 380. sz. reprodukció. 1848.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 5751

Franz Kollarž

litográfiája: „Henryk Lewartowski báró."
574. sz. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 575 l

Franz Kollarž

tussal lavírozott ceruzarajza: „A kéz di-
vásárhelyi ágyúöntőde." 540. sz. reprodukció!

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc
a kortársak szemével, Budapest 1973,
5751

126 **Eucken,** R. Der Sinn und Wert des Lebens. 3.—

127 **Ewers** F. Hohe Lieder. Mit Bildschmuck v. *Fidus.* Berlin: Schuster—Loeffler, 1896. 8°, 269 S. Hld. 3.—

128 Az **1861-diki magyar országgyülés emlék**-képe. Jelképes történelmy [sic] *festvény* összeáll.: *Tevely* F. és *Kollarz* F. Színes lithográfia, Kollarz F. remeke. Nyomt. Reiffenstein és Rusch. 84×61 cm. 20.—

Gyönyörü színes könyomatú kép, melynek hátterében oszlopos szobrokkal díszített csarnok van. Az oszlopcsarnok lépcsőin és nyitott ablakaiban az országgyülés tagjai láthatók. Köztük Deák Ferenc, Tisza Kálmán, Podmaniczky Frigyes, Scitovszky hercegprímás, Apponyi György, Majláth A., Bónis Sámuel stb.

129 **Fahlbeck,** P. E. Die Klassen und d. Gesellschaft. Jena: Fischer, 1922. 348 S. 3.—

130 **Fehértemplom. Böhm** L. Monographie d. privilegierten Militär-Kommunität Weisskirchen. *Mit 1 lthogr. Tafel u. d. Plane d. Stadt.* Weisskirchen: Wunder, 1871. 8°. VIII, 94 S. Hl.

131 **Fejér** G. Iurium ac libertatum religionis et ecclesiae catholicae in regno Hungariae. Budae: Univ. Hung., 1847., kis-4°. 542, 76 l., fv. 8.—

132 **Felméri** L. A neveléstudomány kézikönyve. Bp.: Eggenberger, 1890. 8°. XIII, 680 l., fbőr. 5.—

133 **Fénelon.** Aventures de Telemaque suivés des Aventures d'Aristonais. *14 gravures a l'eau forte par V. Foulquier.* Tours: Mame, 1873. gr. in-8. 401 p. Gyönyörü vörös bőrkötés, dús hátaranyozással, 3 filettel a fedőlapon, belső csipkézettel, aranymetszéssel, bordázott háttal. 100.—

Gyönyörü mü. Chambord gróf (V. Henrik) könyvtárából.

2 rézmetszetű címképpel és 2 rézmetszetű címkével a címlapon.

108 **Dumas** A. Memoiren. In zwei Bänden. Berlin: Morane—Scheffelt, 1913. 8°. 2 Bde. Hperg. 4.80

109 **Éhik** Gy. Prémes állatok tenyésztése. 2.20

110 **Eitelberger** R. Gesammelte kunsthistorische Schriften. Wien: Braumüller, 1879—1884. 8°. 3 Bde. O. L. 4.80

111 **Entz** G. és **Soós** L. Élet a tengerben. *26 táblával és 112 szövegrajzzal.* fűzve 4.— v. 5.—

112 **Eötvös** J. Költeményei. *Székely* B. és *Keleti* G. rajzaival. 3. kiad. Bp.: Ráth. 4°. 71 l., díszes er. fehér v., igen dús aranyozással, aranymetszéssel. 5.—

113 **Erdélyi** J. [szerk.] Válogatott magyar közmondások. Pest: Heckenast, 1862. Kis-8°. 255 l. 3.—

114 Das **Erdöl,** seine Physik, Chemie, Geologie, Technologie u. sein Wirtschaftsbetrieb. Hg. v. *Engler* u. *Höfer. Mit vielen Abbildungen.* Lpzg: Hirzel, 1913—1916., gr.-8°. 5 Bde. Hled. 36.—

115 **Erkel** F. Hattyudal Hunyadi László c. oprából. Zong. szerzé és Brassai Samu barátjának ajánlá E. F. a nemzeti magyar színház karnagya. Pest: Rózsavölgyi. 8°. 19 l. 6.—

1. kiad. Kotta.

116 **Erzsébet királyné kottái. Erzsébet királyné induló** — Kaiserin Elisabeth Marsch. Ihren Majestaet d. Kaiserin u. Koenigin Elisabeth ... gewidmet v. *J. Einfalt.* Op. 108. Für Zither u. Pianoforte. 4°. 5 levél. 20.—

Erzsébet királyné tulajdonából. A királyné arcképével. Citeraszóló zongorakíséretttel.

Kollarz Ferenc

l.

Va Hö Ernst gjüjt

I. 33, 34, 36, III. 34

kben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le-
klós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép-
vertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
hez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat-
. Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
ájáért, küzdöttem a panamák ellen és segitettem
em tehát a főváros közönségétől, hogy segitsen

he és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki-
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
erepel.**
sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Teleky László emlékére jelképi störténeti
ábrázolat: fenn középen Teleky álló
alakja, allegórikus köztetben, s innem
az alapig kinyitó boltív két nélén
térfialakokkal; a boltív nézletében
pedig távlatban a temetési menettel.
Könyvmat, rajzolta Kollarz F.
1861-ben; — 53 x 41, 59·5 x 49 cm. —

Kim S. (32.) 657. ———

Simon János hyperimás lóháton, ornatusban,
Fametszet Kollarz után
1867-ből. Tónusos alapon.
23 x 37, 30 x 44 cm.—
Kim S. —(32.) 602.—

Kollarz Ferenc festő

Budapesti Szemle CCXXXVI. 1975: 3
85. Solt észné Szilárd Kató: Arany János a magyar képzőművészet tükrében

2/. Kollarz, graf. MDK

"A magyarok visszatértek az augsburgi győzelemből". Rajzolta K.

Árpád követei Szvatopluknál Dézsen 889-ben
Rajzolta Kollárz.

Deutsch M.-féle művészeti intézet.
Jutalom-képe, aczél-, kő-, fametszet és szinny.-k.
Vas. Ujs. 1377.XXIV.évf.5o.sz. 8o4.l.

3/.

MDK

Kollarz, graf.

Történeti képek:

Erzsébet és Mária királynét Novigrádba hurcolják. Körajz.

Erzsébet m. királynö legreménytelj esebb napja hazájában. Körajz.

Boreszem Jankó album.-Jutalom-képek, aczél-, kö-, fametszet és szinnyomatuok, stb.
Vas.Ujs. 1876.1.sz.XXIII.évf. 16.1.

MDK

4/. Kollarz, graf.

Történeti képek:

Halottak napja Szinnyom.
Háboru és békee emléklapja Körajz.
Petöfi élete és halála. Körajz.
II. Magyar felelös minisztérium "
/arczképek tableau/.

Borsszem Jankó album.-Jutalom-képek, aczél-, kö-, fametszet és szinnyomatuak, stb.
Vas.Ujs. 1876,1.sz.XXIII.évf. 16.1.

Kollarz Franz

Cseh származásu, osztrák rajzoló, aki magyar folyóiratokat,-többek között- a Képes Világ c. folyóiratot is illusztrálta állandó folyamatossággal, igy a lap cimlapját is ő készitette, melyen Kazinczy, Vörösmarty és Kisfaludi mellszobrai szerepelnek.

Képes Világ, Bp. 1866. I. évf. mely a 2o. 21. és 22. sz. példányokat tartalmazza.
Cimlap

Kolarz Ferenc, festöm.-gr MD K

Krönungs-Album 8.Juni.1867.
20 illuszträcióval Kolarz, Kriehzber, Katzler és
jankó müvészektöl természet után.

Falk M. és Dux A.: Koronázási emlékkönyv 1867 jun
Természet után rajzolt 20 illuztrációval. 8.

Fenti egyike a müvészeknek.

Lantos könyvesboltjának árjegyzéke.

Kollarz F.

Bányászakadémiai hallgatók Selmecbányán

Magyaróvári gazdászok.

Minda két Körajz fentitól meg-

jelent a Trachten-Album 1850 Körül-ban

Repr

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstort

V. k. Bp. é. n. 334. 335. l.

Kollár Ferenc

Az 1861-diki magyar
országgyűlés emlék-képe
Jelképes történelmy
ligy festvény öntrealli-
totta Tevely Ferdinand
tanár és Kollár Ferenc.
Szerinás Korját nagy folio.

F. Kollarz

Fejedelmi párbaj.)
Bela számüzött magyar
herczeg párharcban
legyőzi Jaromirt a
pomeranak fejedelmet.
Kőjat, sárga alap
nagy folio
rapolta fenti
Kiadja Kiráf Pál
Intelomkep a Pesti
Holgydiratlaphoz

F. Kollarž

Skariatin táborník
sirenlěke - 4 sor nemět
rsóvcy

Kozat fol. - lehr -
lith v. fenti

Kollarz Ferenc

wod
2

Storno Miksa: A
Storno-család Széchenyi
gyűjteményének tárgy-
jegyzéke. Sopron 1938.
71. l.

Kollarz (1

Bányász szakornokok.
(Szakorlat után) Uszanez
nemetül.

Felz. Gez. u. lith.
v. Kollarz.

kiadta Paterno Bécsben.

Oesterreichischer Na-
tionaltrachten einen

vállalat.

Kozuch-, sziga alap-
számsal, Vastag
Ereszel, fol 10

cz a 34ik lat.
ebből

Kollarz F.

16+16

„I. Mit mondjuk? II. Kinek mondjuk azt, a mit mondanunk kell? III. Milj alakba öltöztessük értekezésünk eredményét?“ s az ezekre adandó válasz a pillérek elején (e szövegben ugyanazon aláírással olvasható: „T. törvényes önállóság, hogy Magyarország Magyarország Maradjon.“ – „II. A mit mondani akarunk, mondjuk meg annak, ki tényleg gyakorolja a fejedelmi hatalmat T. FERENCZ JÓSEF Ő Felségének“ – „Felirat alakjában“ – „III. A hazáért mindent szabad koczkáztatnunk, de magát a hazát koczkáztatnunk nem szabad. Jobbra a szabadba nyerünk kilátást, hol szobor van magyar alakokkal s tetején babérkoszorukat nyujtó szárnyas ~~alakkal~~ angyallal s a hol hegy emelkedik ~~tetején~~ ormán várral. Feliratai a balsarokban: Fr. Kollarz ... lit.“

s legalól balra: „KÖRE METSZ. KOLLARZ FERENCZ“

Középütt: „Az utánzás fentartatik
Tevely tanár sajátja“

s jobbra: „NYOMT. REIFFENSTEIN ÉS RÖSCH BÉCSBEN.

Könyomat, vérétei a hátterneh 44·5 : 68·6.

9516 (színes).

31/93 N° 148

48-as csoport

L. a 10424.

Országgyülési emlék:

» AZ 1861-DIKI MAGYAR ORSZÁGYÜLÉS EMLÉK-KÉPE « (FESTVÉNY) (amelyet mint „JELKÉPES-TÖRTÉNELMY(-t)" ÖSSZEÁLLITOTTA TEVELY FERDINÁND TANÁR ÉS KOLLARZ FERENCZ", „PRAGMATIKAI SANCTIO 1723" felirattal, egy díszes épületet ábrázol, pillérein nyugvó csarnokkal s kupolával » HUNNIA « val, ki balkezét az ország czimerén nyugtatja s jobbjában az „1860 OCTOBER 20-KI CSÁSZÁRI DIPLOMA" - t tartja. A csarnokot díszitő szobrok: » ATTILA 451. « — » T. SZT. LÁSZLÓ 1077-1095 « — » T. SZT. ISTVÁN 1000-1038 « — » MÁRIA TERÉZIA « — » HUNYADY CORVIN MÁTYÁS 1458-1490 « — » KÁROLY I. 1711-1740 « — „ÁRPÁD 894" és » .. MOS « jelzéssel látnak el. A kárpás feljáró kupolán Scitovszky János hg primás † gf. Apponyi György, Erdődy Ferencz b. Vay Miklós, Mailáth György, Eötvös József b. és gr. Keglevich Antal hallgatják. Mögötük Deák Ferencet, ki jobb kezében irásterezzet tart s balját Kehlebe dugta: Tipa Kálmán, b. Podmaniczky Frigyes, Bornis Sámuel, Lukács György, Nyáry Pál, Várdy Gábor, Ghyczy Kálmán és Bernáth Zsigmond vezér körül. A oldalléjerol előtünő arczok Előtt Középen a korlátot pillérjein pajzsot tartó Kossuth oroszlán és párnán a koronázási jelvények ülnek szemünkbe. A pajzson „Deák Ferenc" aláirással e három sorok van:

I. gróf Széchenyi Dénán túl,
Balról hg Esterházy Pál, Ku-
tmányi Ágoston, Haynald
Lajos, gr. Desewffy Sándor,
Bartal György, Orczy Lajos,
Jámbor Pál, Bezerédy István és
Bezeredy László s jobbról
gf Cziráky János, gr. Csáky Lajos,
Ipolyi Scalay László, Szemere
Lajos és Madarász József
képek. Ez utóbbi
kettőn túl két ifjú Kiss le figyel-
műzket. Az egyik a pillérek tá-
maszkodik s a másik Benicz-
kyvel tetvel. Vegye a folyosón
balról Lonovics József mögött Tipa
Lajos és gr. Teleky László, az olaszpapir előtt Almásy Pál, gr. Zichy Jenő és gr. Teleki Gyula; jobbról Zsedényi Ödön, Csorna Győző meg Kazinczy Gábor, gr. Zichy Jenő, Haynik Pál és egy ismeretlen képmás csoportot.

Kollarz

A magyarok az őshazát
elhagyják. rajz.

Botond. rajz –

Keresztenyék üldözése.
rajz

Kurucz vitéz. rajz.

Ernst

Kollarz

Gábor Aron és Turóczi
Mózes az általok szerve-
zett ágyugyárban.

eredeti czeruza rajz folio
Tört. ~~[illegible]~~ képes. rajz gyűjt
fenti jelzés.

Kollar

Zsigmond K. Gálgoć-
nal. najr.

Ernst

Kollarz I

A nagy-Károly 48. cras
kör zászló szentelési
ünnepége 1870 sept.
hóban (Aron pilla-
nasban, megben a zász-
ló anya (Dapsy
Hannos Clementin)
a zászlot a kör elnö-
kenek (Novák Gusz-
táv-nak) átnyujtja.
Mellékbe a Szabadsag
mint a nap zászlójaban 1871
minden alak fenkép utan
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Kollár

A magyar korona
napunk testvéries/
egyesülése élet és ha-
lálban

Rojat, sárigas szürke
alapy! nagyfolió

magyar horvát, szerb
és oláh szöveggel
Tervezte vahot Imre
Rajzolla Virkeleti
Béla. Köre rajz
fent

Kollarz

Matyás az igazságos

s meg 2 sor izöveg

A Napkelet II ik tört

lapja

Terverte Vahot Imre,

rajzolta Vizkeletj Béla

Köre sajt fenti

Nagyfolio sárga

alapszínnaszal

Kollár Ferencz

A magyar honvédség

vezérei

Kiszat folio sárga
alapszínnyel.

Gaudio I. vaitata után
rapolt. Henti

A Képes Világ 1871
jubaloukepe

Kollarz F

láśd mūegyleti

Katalaguson

1857.

Kollar 7

Card

Pollár Zs

Janetsó

Kollarz

2

Ugyane vállalatba
Bányaiz tisztek.
Egyébkeit mt az előbbi
Ez a 33. sz. lap.

F. Kollarz

A magyar országgyü-
lés megnyitása ő fel-
sége által 1865.
december 14 en

Kiszat egy folio
fenis lehes

Deutsch testvérek
mi intézetéből Pesten.

Kollarz

Budavár hősies be-
vétele, 1849. május
21-en, dicső honvé-
deink által.
Kozat, sárgyi tinte alapyo-
marsal, nagy folio-
fent, jelrés

1/. Kollárz, graf. DK

Történeti képek:
A magyarok kivándorolnak ősházájokból. Tollr.
Árpád követei Szvatopluknál Dézsen 889-ben
Tollrajz.
A magyarok visszatértek az augsburgi győzedelemből. Tollrajz.

Borszczen Jankó album.-Jutalom-képek, acél-kő-, fametszet és [illegible]nyomatok, stb.
Vas. Ujs. 1876. 1. sz. XXIII. évd. 16. 1.

3/. Kollarz, graf.

Történeti képek:
A pogányok lázadása Vatha vezérlete alatt 1046-ban. Tollrajz.
Dukasz Mihály byzanczi császár koronát küld Géza herczegnek 1072-ben. Tollrajz.

Borsszem Jankó album.-Jutalom-képek, aczél-, kő-, fametszet és szinnyomatuak, stb.
Vas.Ujs. 1876,1.sz.XXIII.évf. 16.l.

3/. MDK

Kollarz, gr f .

Háboru és béke emléklapja. Rajz.

Szent István koronázása. "

" A magyarok kivándorolnak öshazájukból!
Rajz.

Deutsch M.-féle müvészeti intézet.
Jutalom-képe, aczél-, kö-, fametszet és szinny.-k.
Vas. Ujs. 1877. XXIV. évf. 50. sz. 804. l.

Kollarz Franz

vajzóló

vrd

Emlékkönyv
Kossuth Lajos szü-
letésének 150.
évfordulójára -
Bp. 1952.
(Képekkel.

Kollarz, Franz

l.

Magy N.M. Cent

27. l

— SCHMUCK UND DOSEN.

-1750.

lakkfestésü páros jelenet. Bécs, 1832. — Dose, Wien, 1832.

keretben fekvő nő. Német, XIX. sz. — Dose, utsch, XIX. Jh.

estén rokokó-stilusu diszités. Német. — Dose, okokostil. Deutsch.

zerkezettel, domboru hátlapján trébelt rokokó-al. Jelezve *M. S. London.* Angol. 1750 k. — r Rückseite Figuren. Englisch, um 1750.

kk keretben trébelt antik jelenet. Jelezve: *Wm.* nuhr, Gold, mit antiker Scene. London, um 1740.

z. Belga. — Kleine Dose, Silber, Belgien.

. Belga. — Kleine Dose, Silber, mit geschweif-

vésett rozetta. XIX. sz. e. — Kleine runde IX. Jh.

rg, XVIII. sz. — Kleine ovale Dose, Silber.

ozott réz foglalatban. Német, XVIII. sz. — upferfassung. Deutsch, XVIII. Jh.

gü csuszos testtel. Német, XVIII. sz. — Kleine

Kollarz, Franz

litogr.

l.

Lyka Rózsa

77. l.

1905. VII. 28.

Vértessy Gyulának Nagyszeben: a Nagyszebenben tervezett román kiállítás felől tájékoztatást kérnek. (694/1905).

Kollarz France

l.

Mag NM Cent

86.l. 93.1.

Kollarz

A „Talpra magyar!" allegóriája. Az Orsz. Képtárban lévő grafikai lap.

Repr.

Jó Bor Rá

41. l.

M.D.K.

Kollartz

594. A koronázási jelvények átvétele. Ceruzarajz 22x33 papir.

Elveszett. /Parlamenti Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 40. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Kollartz,F. M.D.K.

Kossuth a ceglédi nép közt. /litográfia/ repr.

Keresztury Dezső: A magyar irodalom képeskönyve Bp. 195(
208.1.

Kollartz, F. M.D.K.

Kossuth Lajos Cegléden /ceruzarajz/

repr.

Bereztury-Vécsey-Polvy: A magyar zenetörténet képeskönyve
p. 1960. 006.1.

mdk.

Kollárz

Szines ceruzarájza: Buda ostroma 1849-ben

Bertalan V. a Kiscelli Muzeum Bp. 1962

46.l

MDK

Kollarta

A koronázási jelvények átvétele, cer.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Rossi

Grafika, XIX.sz.II.fele
Címlap Kollarztól/Deutsch-félr
koronázási Album/

Pester Lloyd, 1867, XIV.évf.238.sz.,
A koronázás szobban és képben, 2.o.
Kelety Gusztáv cikke

F. Kollarz litografus M.D.K.

litográfiái a magyar nabadság-
harcról emlitve

Gerszi, A magy. körajz. 1960 66

Kollarz F. , grafikus 7 Dk

Egykorú rajzai: Ágyúöntők Gábor Áron műhelyében. Réplet. Repr.

Ceglédi munkások és parasztok hallgatják Kossuth beszédét (1848.) Ceruzarajz. Repr.

Asztalosok, ácsok, kerékgyártók Gábor Áron ágyúöntő műhelyében. Rajz. Repr.

Békés István: Negyvennyolc népe 9. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. márc. 15.

Kollarz Ferenc

(1829-1894) fametszete az 1867-es koronázási szertartásról; az 1907 készült érme egyik oldalán látható e jelenet.

Huszár Lajos: Monnaies de Hongrie, Budapest, 1963 541

431

Kollarz Franz

"Reményi Ede és tanitványa" cimmel két portré repr.-ját hozza a lap.

Képes Világ, Bp. 1867. január. 1.füzet, II. évf. 1. lap

MDK

Kollarz Ferenc, 1829-94.

Rozgonyi Cicelle megmenti Zsigmond királyt, tusr.

Hittéritő, cer.

II.Géza átveszi a szt.korona alsó részét,a gör. császártól, cer.

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rk.sz. 1939. jan.
33 l.

MDK

Kollarz Ferenc, 1829-94.

Kossuth nóta, cer.

Az aradi vértanuk kivégzése, cer.

Kossuth Szegeden, tus és cer.

A koronázási jelvények átvétele, cer.

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rk.sz. 1939. jan.

33 l.

MDK

Kollarz Ferenc, 1829-94.

Szt.István megkoronázása, cer.

P[illegible]gányok lázadása a keresztények ellen,cer.

Kupa lázadása a keresztény magyarok ellen,"

Gáspár tábornok osztrék zászlókat mint diadaljelvényeket hoz a képviselőházba, cer.

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rk.sz. 1939. jan.

33 l.

Rossi

Kollarz Franz
grafikus

Pester Lloyd, 1867, XIV. évf. 238. sz.
A koronázás szóban és képben, 2. o.
Kelety Gusztáv cikke

Kollarž, Franz

nevét, mint a magyar negyvennyolcas forradalom ábrá-
zolásainak szignaturáiból jól ismert osztrák művészét
említi könyvismertetésében Rózsa György. /Kurt
Mellach: 1848. Protokolle einer Revolution. Köln Wien-
München, 1968./

Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 67. l.

Franz Kollarž

Litografiája: „Magyaróvári gazdászok
földmérési gyakorlatra" 839. p. reprodukció

Rózsa György - Spira György: Négyvennyolc
a kortársak szemével, Gyudayszel 1973. 5751

Franz Dollarž

rajza nyomán készült Hermann Paar-
fametszete: „Fogadás a pesti Dedont-ban
1867. VI. 9." 871 sz. reprodukció.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc
a kortársak szemével, Budapest 1973. 575

FRANZ KOLLARZ, grafikus

Az 1865-ös országgyülés megnyitasán Feren József is részt vett. Az ünnepélye jelenetről Székely Bertalan fametszetben fennmaradt rajzán kivül még négy litografált változatot ismerünk. Köztük a sokat foglalkoztatott osztrák riportrajzoló Franz Kollarz /1829-1894/ müvét is. 86.old. 16.jegyz

RÓZSA GYÖRGY: Vázlatok a magyar országgyülések ikonográfiájához 81.old

FOLIA HISTORICA, I. A M.N.M. Évkönyve, Bp, 1972

Kollar Ferenc

l.

Leopold Stefano

36-1-

1904. VI. 17.

Kolozsvár.

Kettőo példányok (339/1904.)

Kollarz Ferenc

1829–1894

l

Vayer Szechenyi

103. l. 112. l. 114. l.

tézkedéseinek alávetett ingatlanok történetét vagy művészetét érintő távlatok, udvarok vagy más részek befestéséről vagy bemázolásáról

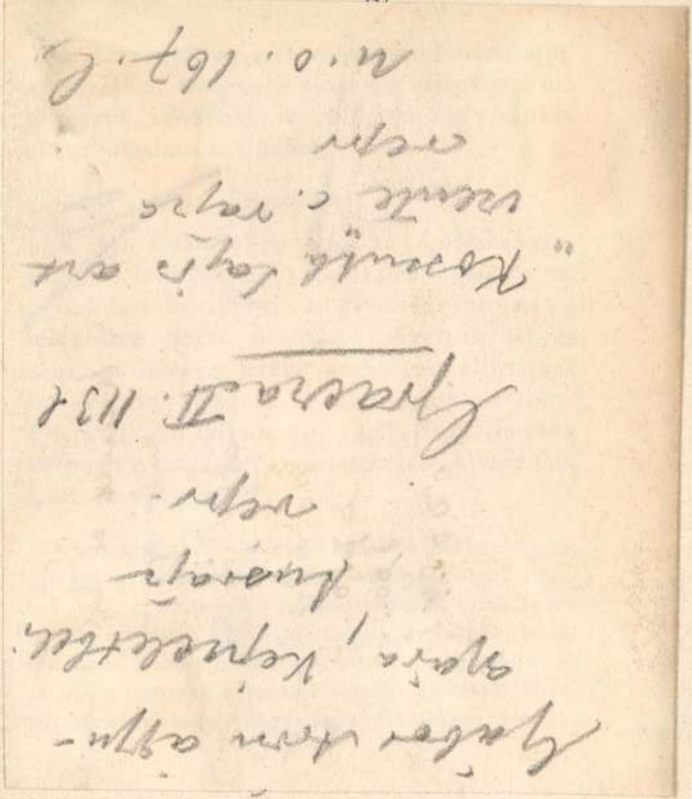

el nem fogadja, vagy ha magánuton a kártérítés máskép meg nem állapítható, az, az 1865. évi június 25-iki 2359. sz. törvény 31. és 39. §-aiban említett módozatok alapján számítandó ki, amennyiben azok alkalmazhatók.

A kártérítés abból az igazságos árból áll, amelylyel — a szakértők véleménye alapján — birna a dolog az ország belsejében szabad alkudozás alkalmával, szem előtt tartva a dolgon lévő *közszolgalmakat*.

A szakértők véleménye, az 1865. évi június 25-iki, törvény 47. §-ában megállapított módozatok szerint tétetik át a prefektushoz. A prefektus értesítendő továbbá azon békés megállapodásokról, amelyek jelen czikkely első bekezdése értelmében létrejöttek volna a kisajátító és a kisajátítást szenvedő között.

71. czikkely.

A szakértők jelentése, vagy a felek között létrejött megállapodás alapján, a prefektus a feleknek, a jelen szabályzat 53. czikkelye szerint tudtára adandó rendeletével, elrendeli a dolog kisajátítását és egyidejüleg a kártérítés befizetését és a dolog átadását.

Kollarz.

Magyar tábor
1849-ben
fenti körajza
repr.

JóBrKá
349. l

Kollár F.

l.

Kéry Petőfi-hár

62. l.

VEREBÉLYI JAKAB
ÉPÜLETFA-ANYAG RAKTÁRA
PÁSZTÓ, (HEVES-MEGYE.)

M. k. postatakarékszámla 12469. szám.

Kollár F

A Kurucz asszony. / Bebek György, Patócsy Zsófia kivonulása Szádvárból annit Svendy Lázár a lábanczok vezére tiszteleg előtte

Kozat 1 folio

Zebr. F Kollár (1867)

Intalomkép a Pesti Holgydiváthlaphoz

Jelerat nelkül is megelent.
egen szép dolog

Kollár T

Petöfi Apotheo-
sisa.
Kožat, folio.

Rajz. Kollár T.
Köre rajz. Jost J.
Beesben

Kiadja Heckenast
Gusztav

Kollarz Ferenc

Jelkeju és történeti abrazolat / Gróf Teleky László / Emlékére.

Konyat folió sárga alapnyomassal.

Köre metsz Kollarz Ferencz

Kollar Terene

Erzsébet magyar Királynő legtényesebb napja a harában (A Koronázatás)

Kozat folio.

Rapotta feiti

A Hirmondó mummellikete

Kollar I

Eger váramák hősi megvédése, s megegy sor izőveg Kőre rap Kollar T. Nagy folio

Tervezte Vahot Imre Rajz. Vízkelety Béla

1860 ban

A Napkelet
IV k. tőrtenéti

Mulappja

Kollár Ferenc

láid

Pollák S.

fametszet

Kollarz Asene

Cas'd

Rusz K.

Kollarz Ferenc

Lárd

2

Ellik 10.P.

_____ *műhely.*

főnökség!

_____hó____n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____szamu _____

n.

vi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Kollát Éva M.N.K.

Művei a kiállításon

A vecsési képzőművészeti szakkör kiállítása

Pest megyei Hírlap 1964. november 4, 4, 1.

MDK.

Kollát Mária

Fotójának reprója diákkiállitásról

Köznevelés 1965 okt.

Kolláth Mária

"Madonna" c. művét hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 5o. sz. 4. lap.

Kolláth Mária

Művét „Op-art" cimmel hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 12.
XVI./33. sz. 4. lap.
évf./

1021

KETTEN A DUNA



KOLLÁTH MÁRIA: NAGYANYÁMRA EMLÉKEZEM

Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy a bajai *Duna Fotoklub* megbízásából bemutathatom az ország legfiatalabb kiállító fotográfusát (a Nemzeti Galériában a „125"-ön szereplők között legalábbis ő volt a legfiatalabb): *Kolláth* Máriát, aki múlt évben érettségizett. Mint volt tanára és szakkörvezetője, azt hiszem, a legtöbbet tudom róla mondani.

Érdeklődése sokoldalú, erősen vonzódik a képzőművészetekhez. Jól rajzol, fest, kompozíciós érzéke fejlett és nagyon igényes. Ösztönösen kerüli a közhelyeket, banális megoldásokat. Aránylag kevés felvételt készít, mert képeinek nagy része csak akkor kerül a negatívra, amikor képzeletében már minden részletét kidolgozta.

Ezt igazolják a Magyar Fotóművészet 125 éve anyagában látott „Matematikus" és „Érettségi előtt" c. képei is, amelyek a diákélet sokáig maradandó, idegekbe vésődő élményeit vetítik a néző elé.

A „Pantomin" c. kép, amely az országos kiállításon szerepelt, a foltok és vonalak eredeti hatásával ejti foglyul a szemet.

Komponálókészsége révén könnyedén alkotja a csendéleteket, melyek közül bemutatjuk a „Nagyanyámra emlékezem" címűt.

Tájképe aránylag kevés van, mert a „kész szépet" nehezen fogadja el; szemlélete az objektív valóságot mindig esztétikai jelentésűvé akarja alakítani. Ez tájképnél pedig



L. ROLLER: A JÖVŐ TECHNIKUSA

A bratislavai *Kultúr Park* védnöksége alatt 1964-ben alakult meg a Fotoklub 20 aktív taggal. A fotoélet azonban nem ekkor kezdődött a városban. Az üzemek, a tanintézetek és a kultúrházak fotoköreiben eleven tevékenység folyt. A klub ennél magasabb szinten gondoskodik a képzésről. Ezt a célt szolgálják a havonta kétszer „Fototribün" néven rendezett nyilvános fotoszemlék, képelemzések és szakelőadások, melyeket olyan jeles kiállító fényképészek, esztéták és fotokritikusok tartanak, mint V. *Vorobjev* és L. *Hlavac*, továbbá E. *Pavlačka*, I. *Kozaček*, O. *Brezina*, akiknek nevét alkotó tevékenységük alapján nemzetközi fórumokon és a magyar amatőrkörökben is jól ismerik. A fiatalabbak soraiból kiemelkedik P. *Havran* és S. *Végh* munkássága.

A fotoklub tagjai sorába kerülhet minden fotoamatőr. A jelölt köteles 20 db 30×40-es képet bemutatni, amelyet a bíráló bizottság, valamint a tagság vizsgál meg, majd dönt a klubba való felvételről. A továbbiakban minden tag köteles évente legalább 6 db 30×40-es képet benyújtani és a fotoklub rendelkezésére bocsátani. A tagok minden elfogadott kép ellenében 2 db 30×40 fotopapírt kapnak.

Bratislavai fotoamatőr barátaink munkáiból bemutatunk most néhányat abban a reményben, hogy a jövőben újabb képekkel örvendeztethetjük meg a fotoamatőrök táborát és ápolhatjuk a fotós barátságot a szépen fejlődő bratislavai klubbal.

EDUARD PAVLAČKA: M A

nem mindig lehetséges, ezért csak kivételes hatású motívum inspirálja a téma megörökítésére. Jó példa erre „Meseerdő" c. képe. Jellegzetes fotója a „Kereslek" c., amely a nő érzelemvilágát felfokozva mutatja be. Gondolom, azt akarja kifejezni, hogy számára a világmindenséget jelenti az, akit keres. Kolláth Mária a fényképezést nem tekinti életcéljának, hivatásának, hanem annál többnek, az életet megszépítő, átszínező szenvedélynek.

Másik tehetséges fiatalunk, *Horváth Péter* szintén csak néhány évvel ezelőtt hagyta el a középiskola padjait, hogy teljesen a fényképezésnek szentelje életét.

Jelenleg a bajai Vízügyi Igazgatóság fototechnikusa és életét csak mint hivatásos fotográfus tudja elképzelni. Minden idegszálával a fotóművészethez kötődik, a világot a fényképező lencsén keresztül nézi. Szándékosan nem írtam fotoobjektívet, mert a legritkább esetben rögzíti a dolgokat naturalisztikusan, úgy ahogy a valóságban előfordulnak.

Határozott alakító egyénisége tiltakozik minden sablon ellen, szenvedélyesen keresi az újat, az eredetit, ami néha erőszakolt dolgokhoz vezet. Az ilyesmi együtt jár a stíluskísérletekkel, az ifjúi nagyratöréssel.

Jellemző műve az „Én 66" önarckép. Azt hiszem, hogy ez sok mindent elmond felfogásáról, az ábrázoló eszközök elfogulatlan kezeléséről, ke-

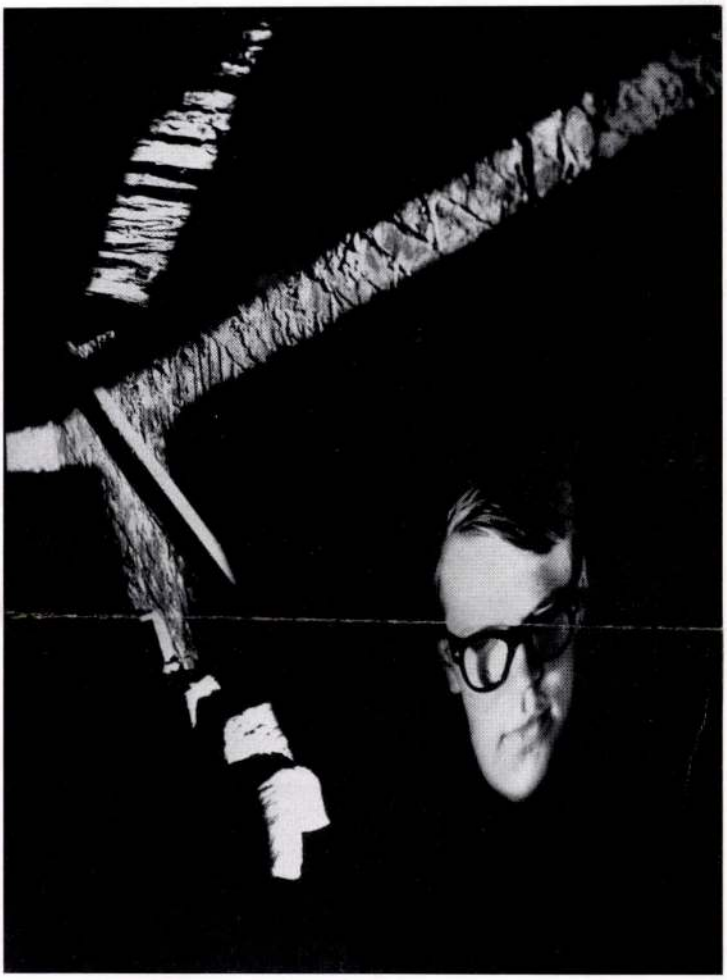

HORVÁTH PÉTER: É N 66

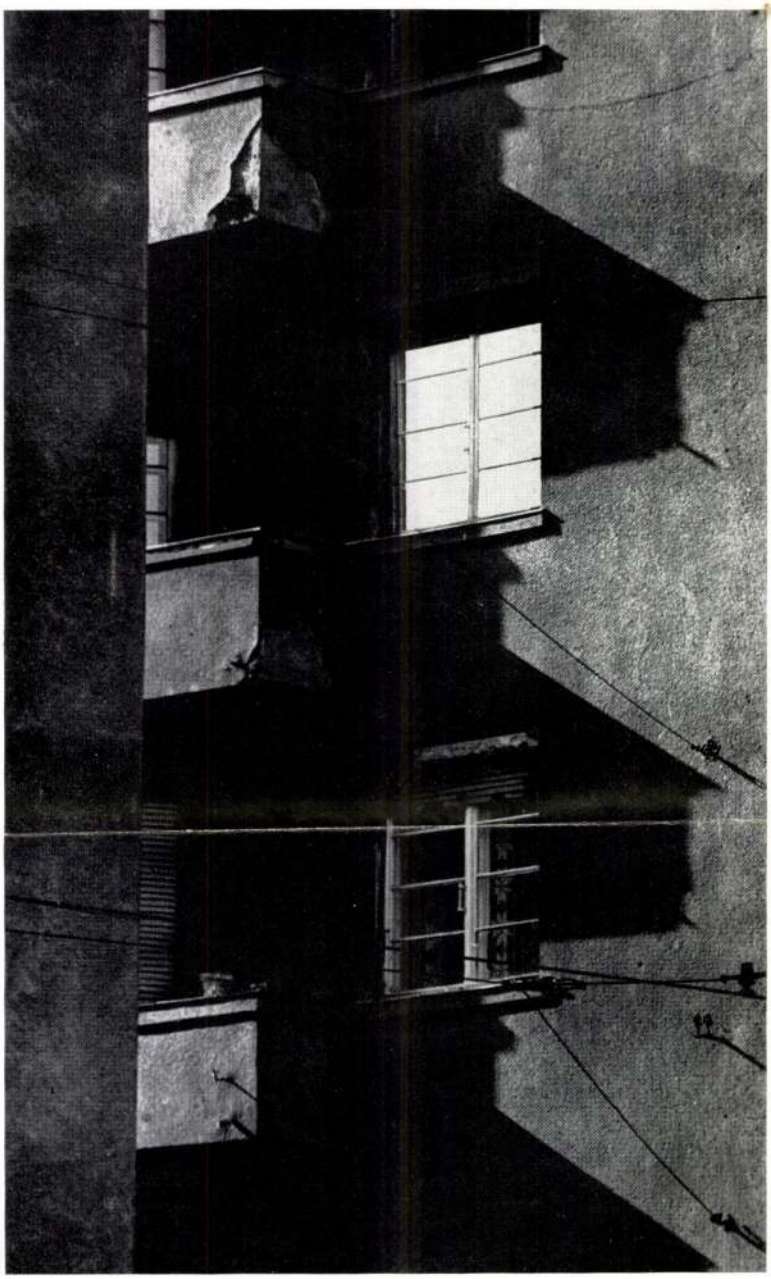

HORVÁTH PÉTER: ESTE

reső-kutató nyugtalanságáról. Az ilyen arcképet nem lehet egyetlen pillantással lemérni és beskatulyázni.

Alakító készsége, érzékeny látása egy szimpla épületrészlet képét is izgalmassá tudja tenni a fény lendületes kezelésével. Ezt igazolja az „Este" c. felvétele is, amely az előző évben az igényes Primfotó kiállításon is szerepelt.

Most, hogy mindezeket leírtam, meglepődve látom, hogy mennyi közös vonás van a két bemutatott fiatal fényképeiben. A közös tulajdonságok eredője kétségtelen a tehetség, melyet tovább kell csiszolni, hogy a forrás állapotából az érés állapotába lendülve, kikristályosodva igazán nagy műveket teremtsen.

Figyelő szemünket rajtuk tartjuk.

Kovács Béla

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kolláth Mária

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 DEC. 9.

1021



Kolláth Mária: Madonna



Lenkey Zoltán: Szozo

MDK.

Kolláth Mária

Fotókiállitási kritika

Kisalföld 1966 okt.16.

Kollát Mihály

szürszabó Debrecen

1843.

Györffyszür

136. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Kollàth Mária

1972 AUG 12

sas, de ezért csak még jobban haragudott a kismadárra.)

Kamocsay Ildikó

1021

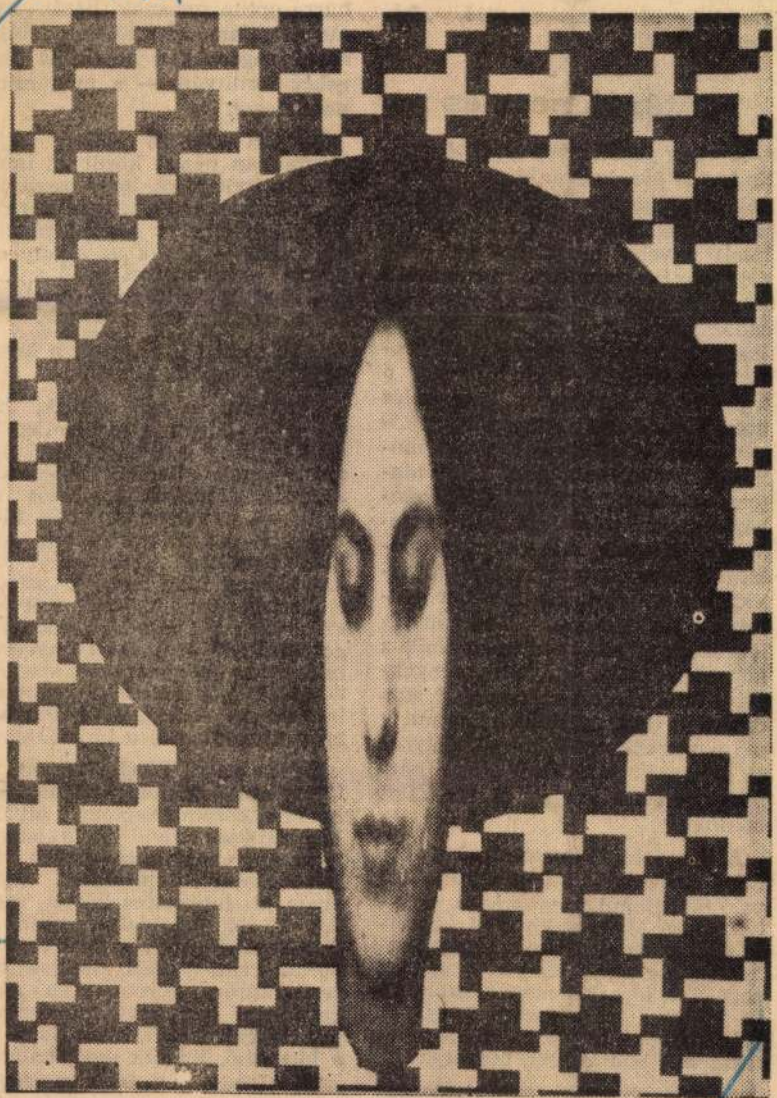

Kolláth Mária: Op-art

tendők óta figyelem
ságíró, társadalmi r
szisszentem, mint —
nőségemben objekt
Hadd kezdjem hát
szisszenéssel".

Intézeti r

A világ jobbítás
dolkodók évszázado
nél szépségesebb illúziókat táplál-
tak bennünk a közösségi (sőt: ál-
lami) nevelés lehetőségeiről. En-
gels már nem tartozik az utópisták
közé. Ha tanításainak valóra váltá-
sához hiányzik anyagi fedezetünk,
mégis hajlunk rá, hogy Engelst utó-
pistának véljük. Hogyan látta ő
a gyökeres társadalmi átalakulás
után a családot? „A termelőeszkö-
zök köztulajdonba vételével a mo-
nogám család már nem a társada-
lom gazdasági egysége. A magán-
háztartás vezetése közhasznú tevé-
kenységgé válik. A gyermekek ápo-
lása és nevelése közügy lesz; a tár-
sadalom gondoskodik minden gye-
rekről, törvényesről és törvénytele-
nről egyaránt. Ezzel megszűnik a
nők rettegése a «következmények-
től», attól a legfőbb társadalmi, gaz-
dasági és erkölcsi akadálytól, amely
ma a szerelmes nőt megakadályoz-
za abban, hogy tekintet nélkül bár-
mire, odaadja magát a szeretett
férfinak."

A Szovjetunió történelmének ko-
rai szakaszában a gyermekekről
való társadalmi gondoskodás, az in-
tézetek, a Makarenko által ismert-
té tett gyermekvárosok, telepek lé-
tesítése nemcsak kísérlet volt az
engelsi elképzelés megvalósítására,
de tragikus szükségszerűség is. A
polgárháború millió és millió gye-
reket tett hontalanná, csavargóvá.

A magyarországi munkásmozga-
lom, a felszabadulást közvetlenül
megelőző időkben, szintén foglalko-
zott a várt nagy társadalmi válto-
zást követő nevelésügyi problémák-

ga Domokos nézetét: inkább neve
jék sokgyermekes — pedagógiail
képzetlen — anyák az állami go
dozott gyermekeket kellő dotáci
ért, semmint túlterhelt nevelők
sivár, zsúfolt „otthonokban".

Már akkor is izgatott a kérd
más alternatíva nincs?

Vajon mi az oka annak, ho
szerte a világon a szellemileg i
nyes, gazdag szülők gyermekei
tézeti nevelést kapnak? Miért kü
a gazdag amerikai, a tehetős s
nyol, sőt a harmadik világ újg
dagja is svájci, grenoble-i, an
internátusokba gyermekét? Cs
azért, hogy megfossza a „soksz
emberi kapcsolatok"-tól? Kötve
szem. Még őfelsége II. Erzsébet
gol királynő sem azért nevelte
intézetben (méghozzá egy szigorú
nemcsak előkelőeknek fenntart
intézetben) az angol trónörök
hogy kiszakítsa őt a társadalomb

De az angol királyi család
lyett inkább személyes élményei
re hivatkozom. Szüleim elvált
Egy örökség rövid ideig lehető
tette apámnak, hogy erején fe
neveltessen: intézetben. Volt
olyan kis-internátus lakója, mely
egy kiváló, baloldali ember,
Gál Ernőné vezetett, ahol volt ö
kormányzat, igazi kollektíva,
testkultúrára, erre a szép „játé
ra" olyan nagyszerű művész tan
totta a gyerekeket, mint Nagy Et
a táncosnő, Kassák mostohalánya

És laktam polgári, gazdaglán
intézetben is, ott tanultam m
mosni, vasalni, táncolni és val
micskét főzni, mert a társadalo
akkori igényeihez mérten az élet

Kolláti Miklós

Kiállítóan vesz részt, Szegeden

A. L. Két kiállítás nyílt Szegeden

Délmagyarország, Szeged, 1970. máj. 1.

Kollator Ferenc

1879/8. I. esti tanfolyam
szül. 1863 nov. 10. Ondódon
(Fehérm). 4 elemi. kovács
mas.

Magyarországi unitárius egyház

VI. 217, 218,

Kollátor Henrik, ip.müv.isk. MDK
növendék.

a temesvári keresk.és iparkamara szűkebb pályázatot hirdetett a marai kerület kiállításain kitünt iparosoknak és kereskedőknek jutalmazására szolgáló kiállítási érem és oklevél számára.

Megdicsérte a bizottság fenti munkáját.

Kiállít pályázatok.
Magy.Iparmüv. 1908.évf. 338.l.

MDK

Kollátor Henrik

Békás szökőkut, vf.

Pedagógus szakszerv. I.képzőm.kiáll. 1947.máj.

5. l.

MDK

Harangby Jenő

KÉVE 14. kiáll. N.Sz.al. 1923. márc.
14 l.

Müvészi díj: Aufrecht és Goldschmied cég herendi porcellán rajz pályázata.
Budapest
Kollator Henrik

Müvészet VII. évf 1908. 64-l.

Kollator Henrik

K.



Aufrecht és Goldschmied cég az Iparművészeti Társulat útján pályázatot hirdetett herendi porcellán-készletek díszítésére szolgáló minták rajzaira. A pályázaton a 200 koronás első díjat Kollator Henrik iparműv. iskolai növendéknek ítélte oda. A 150 koronás második díjat Voit Ervin tanár kapta. 100—100 koronás harmadik díjat nyertek Meyer Antal tanár, Vögerl Rezső tanár és Szilassy József iparrajziskolai növendék.

Művészet 1908. 64. l.

Munkácsy.

MDK

Kollátor...?, szobrászm.

szintén az egyszerű formát választotta.
Díjazták.

Kende Béla: Az I. honvéd emlék pályázat.
Művészet. 1936. 2. sz. 42,43.l.

MDK

Kollátor szobrász

Kollátor és Vildtka szobrászok voltak a kivitel mesterei,a petrozsényi kaszinó által az erdélyi kőszénbányászok nevében jókainak adott ajándéknak.

K-ny O-n.: A petrozsényi...

Vas.Ujs. 1894. 27.lap

KOLLÁTOR HENRIK

kőfaragómester

A KÁRPÁTIA 1926-ban történt

kialakításának tervezésében

UH részt

Kiss Ákos: Müvészi értékü ~~[illegible]~~ vendéglátóipari berendések Budapesten

Müemlékvédelem, 1975. 3. sz. 161-173. l.

MDK

Kollátor Henrik

31. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar diszitőművészet II.rész. Bp. én. 35 l.

Kollátor Henrik

iparművész Bpest

lásd

Lamagyiparalm II r. 500 l.

EILIGE



KARL W. HIERSEMANN

BUCHHÄNDLER UND ANTIQUAR

LEIPZIG

KÖNIGSTRASSE 29

FERNRUF Nr. 71976

FREII

Kollator Henrik

Végbiz. jeles eredm. és
„képesítő" oklevél.
Értimisk 1909/10. 10 d.

d balra. Fején kapucziun
öndör, arcza s bajusza
a kissé látható s herme-
stolát visel.

rmü, ~~[illegible]~~ fehér márványalapon.
ajándéka 1894. október 25. (236/94.)
gyága 6·3 cm., a kerek bronz-
éröje 9·5 cm.

Kollator Henrik

Művészet 1908. 64

Kollator Henrik

zobrázt

1905–9

Éirnisk 1930. 85. l.

Halmos János:

Térdig, áll~~[illegible]~~ és) sze
az asztalra támaszkod
melynek negyedik és ötö
lét érdemkereszt díszíti.
Köves, nyakkendőjét csoko
téjén díszgombok vanna

HABERHAU
polgárm

HALMOS
kir. tan
polgár

~~balra~~ az asztalnál: Gie
Be
salól
balra: Kiadta özv.
középütt: Utánnyomás
s jobbra: Ny. Légrády

Könyomat, a
9752

9635.

Kollator Henrik

Diszítő szobrászatban
II. díj.
Értimisk 1908/9.
12 l.

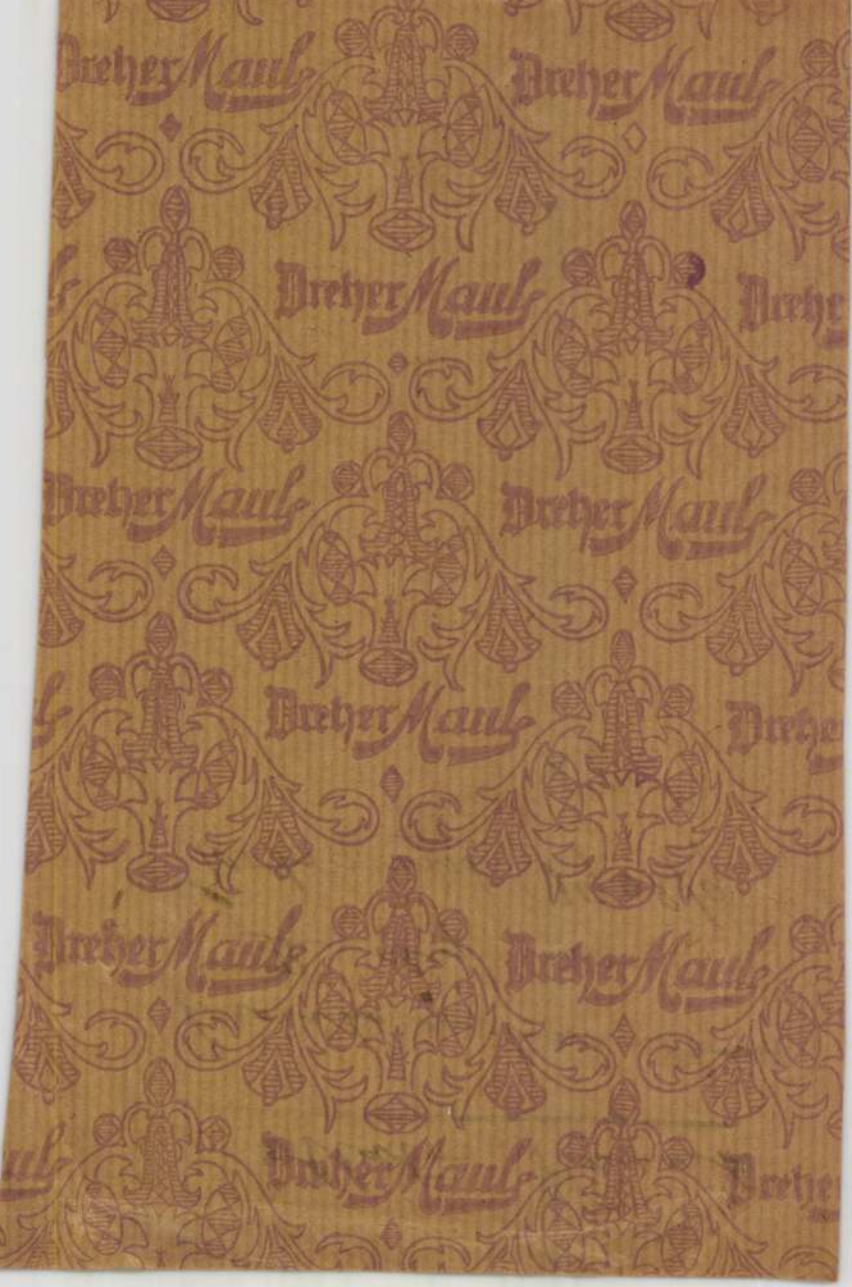
DreherMaul
DreherMaul
DreherMaul
DreherMaul
DreherMaul
DreherMaul
DreherMaul
DreherMaul
DreherMaul

Kollator Henrik, ip. müv. isk. növendék MTDK

Aufrecht és Goldschmied-cég az Iparmüv. Társulat utján pályázatot hirdetett berendi porcellán-készletek diszitésére szolgáló mintá rajzaira.

K.H. a pályázaton a 2oo koronás első dijat nyerte.

Müvészet. 1968. 64.1.

Kollator Henrik

lásd

Művészet 1908. 64 l.

Kohlenics András

pálos festő és tudós

(1687 – 1691)

máriavölgyi pálos-

templom mennyezet-

képei

l.

Kisbán Emil:

A magyar Pálosrend

története. II. K.

Bp. 1940. 280. l.

egri érseki lyceum. felvete

-Össze

3 Ócsai ref. templom hely

" " "

zsámbéki kerítés

esztergomi vár építészeti

szati maradványai összeg

visegrádi vár felügyele

Visegrádi várhoz vezető

bantartása

zsámbéki ör évi díja

-Az egyes rovatokon

2.	1.	57,000 - 36,342.
2.	3	1,800,000 - 57,000 -
3	~	1,500,000 - 447,637

Budapest

Kollenics András
festő
pálos szerzetes
XVIII. sz.

l.
Arch. Ért
1936. 97 l.

bra. Tején kerek turbán van, s szakált és
szőt s baljában pálczát tart. Köntösének
szítésű. A felső jobb sarokban röpülő vil-
a a kép alatt:

IIII. mori l'anno 1404 hauendo regnato anni 13."

er. Quarto"
Imperator Quarto."
tás olvasható.
eretnek 18.5:14.8 s a réilapnak 19.7: 15 c/m
atori de Torchi. ~~Bare~~ In Vicenza 1599. pag 10

66/93 № 4

Köller

festö Besztercze

1870

l.

Bielz Portrkat

859.860.n

Nefrit balta, brouskoi V. 34.

Koller bécsi festő

Vas. Ujs. 1859. 57'61.

+ (*Bécsből irják*), hogy Koller bécsi festész azon magas megbizást kapta, hogy fesse le azon jelenetet, midőn a megtalált magyar korona Ő Felségének átnyujtatott.

kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

84 szám. 12202

BUDAPEST 937 JÚN. 23 15 N 5



űemlékek orsz. Bizottsága tér Elv.

BUDAPEST. IX

Ráb... 10

atalból.
lati ügyben.
lányozva

Koller és

Pataki Horváth

templomfestők

festettek 1927 ben olaj-

festékkel a vakolatra

a sorokpolánya vk

templom figurális

falképeit.

Kontár munkák

Láttam

1949. jun. 9.

lön-külön a mellékelt minőségü ösz-
itöltendő. Az összeirólapokból szük-
os központi választmányánál /IV.
219.sz./ kapható. Ezenkivül egy-
kerületben müködő állami alkalmazottak a
ken e névjegyzék adatainak pontos
rületenként összeirandók oly módon,
hez tartozó külön-külön összesitő
landókfel. Amennyiben a Bizottság-
zesitő névjegyzék rendelkezésére
erzése végett is a székesfőváros
uljon.

./.

k,

Budapest.

KOLLER LÁSZLÓ

Új Művészet
2004. márc.
XV. évf. 3.

3. old.

```
blk= kue
3000= 40183130
3100= Fejoe^BSs, Ferenc
3140= m
3162= Kunstschmied
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3270= 1866
3330= 1944
3420= Szeged
309b= ^kuK.Pereházy^ma, S
1982
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 4
9900= 20020918
9990= xxx0
revi= created 9 Nov 2000/B
```

MDK

Koller

Az un Koller-metszetek a pécsi székes-egyház Pollack-átépités előtti állapotát mutatják.

104.o.

ZADOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Mdk

Koller

(Gizella Kápolna)

Féle restauráció alkalmával az apostol képeket átfestették a 18. sz-ban, s eredeti bizánci jellegüktől némileg megfosztották. A kápolna átmeneti stílust romanból a gótba mutat

Gutteil Jenő Veszprém Szt Imre városa 1930
16. l

MDK

Koller

A pécsi székesegyház XIX.sz.eleji állapotát mutatja Koller Prologomenájának egyik táblája, amely szerint a déli oldal két tornya közötti kápolnák ezidőben még nem léteztek.

Gerece Péter dr.: A pécsi székesegyház.

Magyar Epitőművészet 1907.9.sz.4-6.l.

Koller MDK

A pécsi Szent Péter székesegyház első hiteles homlokrajzának készitője (képtáblákon)

Gosztonyi Gyula:A mérnök szerepe a muemlékvédelemben, - Pécs 1940. 65 l.

M?D.K.

Koller kanonok

„1804. körül készült homlokzati/rézkarcai és Buck József pécsi tanár alaprajza szerint áll a négy torony, de a keleti toronypár másrészletképzésü és méretü volt, mint a nyugati."
/A pécsi Szent Péter székesegyház épületén/

Gosztonyi Gyula: Pécsi meséskönyv. Pécs. 19. l.

Koller,
Prolegomenája a pécsi székesegyházról
XVIII. sz.-i felmérési rajzokat örzött meg.

EDK

A műemlékek megbecsülését a XIX. sz. közepe hozt meg, amikor az antik emlékek mellett már a középkori alkotások is előtérbe kerültek.
Hazánkban a mozgalom megindítása Henszlmann Imréhez fűződik, ki az első magyar nyelven megjelent építészettörténeti művet alkotta meg. Bár már előtte i doglalkoztak, többnyire hadimérnökök egy-egy vár felmérésével.

? : Műemlékek műszaki felvétele.
Szépművészet. 1943. 1.sz. 12.1.

Koller.
Prolegomenája a pécsi székesegyházról
XVIII. sz.-i felmérési rajzokat őrzött meg.

Koller Alfréd

MDK

Téli est. olf.

Nemzeti Szalon 1922. május Tavaszi tárlat

MDK

Koller Alfréd

Téli est, of.

N. Szal. tav. tárl. 1922. máj.

Koller Alfréd

1914. dec. kiáll. Nemzeti Salon
Vajdahunyad, olajf. 50.–
1915. ápr.-máj: kiáll. n. o.
Tiroli viskók, olajf. 200.–

Migazzi-Kastély, aranyosmarót

V-164.

KE. — Kitüntető elismerés.
KMSZ. — Képzőművészek és Műbarátok Szövetségének díja.
SB. — Somssich Béla gróf díja.
KT. BK. — Képzőművészeti Társulat Barta Károly ifjúsági díja.
BKTN. — Barta Károly táj és népéleti díj.
BKA. — Barta Károly akt díja.
J. K. — Jubileumi Király-díj.
G. — Grafikai díj.
SÖ. — Saxlehner Ödön díj.
M. — Művészet díja.
K. — Károlyi díj.
H. L. — Horovitz Lipót díj.
T. É. — Társulati építészeti díj.
J. J. — Jendrássik Jenő díj.
D. K. — Demokrata Kör díja.
B. M. — Bruck Miksa díj.

A MŰVÉSZEK NÉVSORÁBAN KÖZÖLT DÍJAK ÉS KITÜNTETÉSEK RÖVIDÍTÉSI JELEI:

NA. — Nagy aranyérem.
KA. — Kis aranyérem.
T. — Társulati díj.
R. — Ráth-díj.
I. — Ipolyi-díj.
RSz. — Rökk Szilárd-díj.
E. — Eszterházy-díj.
Rd. — Rudics-díj.
FV. — Forster féle Vaszary-díj.
W. — Wahrmann-díj.
H. — Harkányi-díj.
LK. — Lipótvárosi Kaszinó-díj.
EK. — Erzsébetvárosi Kaszinó-díj.
HI. — Halmos Izor díja.
F. — Fészek-díj.
W. Gy. — Woltner Gyula díja.
KA. D. — Kohner Adolf díja.
AI. — Állami illusztráció-díj.
TS. — Tolnai Simon díja.
TV. JJ. — Takarék- és Vásárpénztár Jankó János díja.
TV. PB. — Takarék- és Vásárpénztár Pállik Béla díja.
EME. — Esterházy Miklós emlékdíja.
HV. — Herbert Viktor díja.
ÁV. — Állami vízfestmény-díj.
SZF. — Székesfőváros díja.
BK. — Benkő Kálmán díja.
HK. — Horváth Károly díja.

Koller András

czüstmüves Pest

1791-ben mester

Horváth Szentpéteri

254. l.

~~TÁRGYMUTATÓ~~

VÁSÁRLÁSI SZABÁLYOK.

Miután az összes kiállító művészeket köteleztük utolsó szabott áraik kitírására, ennek folytán a kifüggesztett eladási árakból semminemű engedmények nem tehetők.

Ezen eladási árak minden terem sarkában vagy bejárata mellett kifüggesztvék. *Az eladásokat kizárólag a Műtárnok* és nem a titkári hivatal *közvetíti.* Az irásban adandó vételajánlatok záros határidőn belül feltétlen fizetésre köteleznek. A vételár $^1/_4$-e a vásárlás aláírásakor; $^3/_4$-e pedig legkésőbb 1914 május 17-ig fizetendő a Műtárnok kezeihez.

Az összes műtárgyak csakis tűzkár ellen vannak biztosítva.

A megvásárolt műtárgyakat a Társulat a Műcsarnok helyiségében köteles átadni. A házhoz szállítás, csomagolás, biztosítás, irásbeli rendelkezés alapján, feltétlenül a műtárgy tulajdonosát terheli. A Társulat felelőssége a műtárgy átadásával, illetve a Műcsarnokból történt elszállításával feltétlenül megszünik.

Az 1914. tavaszi kiállításon megvásárolt művek, 1914 május 18-tól 31-ig adatnak ki igazolt tulajdonosaiknak. A fenti határnapon, a visszamaradt összes művekért, a tűzkár elleni biztosítással együtt, önként megszünik a Társulat felelőssége is.

A Képzőművészeti Társulat
Igazgatósága.

nagypapír 27.8 Gm.
Alfonz.

2 (chim. nap.)

Eötvös ~~Tamás~~ Loránd b:

Térdig, állva, hé
az asztalra támaszko
kezében cilinderét tart
Kált vísel. Ingének g
kötött, begombolt kabá
A háttérben talapzatv
rata a kép alatt öt s

„Vásáros
BÁRÓ EÖTVÖ
vallás-és közokta
a m. tud. ak
és országg
az asztalnál: „Gíchsz
alól balra: Kiadta
~~Középütt~~ jobbra: „Ny.
s Középütt: „Ut

Kollerstudrás

ötvös

Pest, 1790–1793.

Dr.

Horváth, Henrich:

Pester Goldschmiede-

Barokk.

A Mügyüjtő

1931. 5. sz. 133. l.

Alapvastól

Min. úr titkárához
holnap jön a Prof. úr

KOLLER András Szőfaragó

Bogoszló, kastély 1761, 1768

Ars 1996/1-3. 229.

hegy oldalában támasztópilléres kőfal. A toron
sarkon a falkör teraszából kiugró hengeres
épületnégyszögben csak az emeleti díszterem
terem, három pár keresztbolttal, ma közfallal há
osztva, ebből a négyszakaszos újabb helyiség
szolgál. A boltozatbordák körteprofilúak s a köz
átmenet nélkül olvadnak. Az ablakok fülkéjében
egyik nagy ablak fülkéjét oszlopos árkádnyílás
levélkoszorús fejezetű oszlopok egyike fél, a
utóbbi fejezete alatt felirat; Renováltatott 1891. é
/Nemeskéri Kis Miklós/
Mai tulajdonosa: Frigyes főherczeg.

Zsolna R. kath. templom
Nagyszalatna filiális egyháza.

Koller András

Pest

1791. április 26-án remekelt és mesterré lett. 1790. október 30-án megvásárolta a céhtől az ezüstműves mesterjogot.

Művei:

Fedeles kanna, „CVCS" monogrammal
1789 körül
Bp. Tört. M.

Gyertyatartó
1789 körül
Bp. Tört. M.

Irodalom:
Bp. Tört. M. Haubt-Protocol 1791. IV. 26.; BFL pesti arany-, ezüstműves céh vegyes iratok; BFL Pl Test-Inv. o. m. Nº 267.; Dombi; Földes.

Pest - Buda 1977

262	116		Ampolna Bp. Tört. M.
116		„H“ 195	Sótartó, négy lábon álló tálkával 1796 Iparm. M.
	116		Gyertyatartópár 1796 Iparm. M.
118		„O“ 202	Evőkanál 1806—1810 Iparm. M.

Koller Blanka

1885/86 Deák Éleniskola.

Ferkèpzomfoiskèvk

102 l.

mával, melyre talán a Palazzo Rospigliosi (Róma) egy antik freskója engedett következtetni.

EUTYCHIDES, sikyoni ércöntő, Lysippos tanítványa, aki a III. sz. elején működött. Legnépszerűbb műve Antiocheia Tyché-je (a város szerencseistennője), sziklán ülő, falkoronás női alak, lábainál úszó ifjú alakjában, az Orontes-folyó. Több márványmásolatban maradt ránk (Róma, Budapest stb.). Az istennő térszerű mozgása és a ruhakelme anyagszerű, festői felfogása Lysippos befolyását árulja el. E.-nek tulajdonítják némelyek a samothrakéi Nikét (Párizs) is. *Weyde.*

ÉVE, 1. *Clovis*, francia könyvkötőmester, É. 2. fia és tanítványa, IV. Henrik és XIII. Lajos udvari könyvkötője. Az atyja nevéhez fűződő *fanfare*-stílusból a *fers pointillés*nek nevezett díszítőmodort fejlesztette ki, az általa tervezett, pontozott rajzú díszítőformák alkalmazásával. Ez a modor Le Gascon és Florimond Badier kötésein éri el a művészi érettség legmagasabb fokát.

É., 2. *Nicolas*, francia könyvkötőmester, nyomdász és könyvkiadó III. Henrik (1574—1589) és IV. Henrik (1589—1610) udvari könyvkötője, az első *relieur ordinaire du Roy*, az ú. n. fanfare-stílus megteremtője. Szakít a Grolier-stílus hagyományával és könyvtábláit sűrűrajzú csigavonalas indákkal váltakozó, növényornamentikával telitett geometrikus mezőkkel díszíti. Ez a díszítőmodor csak a XIX. sz.-ban kapta nevét Charles Nodier ismert bibliofil egyik könyve után, melynek fedéldíszítése, a tulajdonos kívánságára, E. stílusában készült. *Jaschik.*

EVENEPOEL (ejtsd: *—púl*), *Henri*, belga festő, * Nizza 1872, † Párizs 1899. Gustave Moreau tanítványa. Új kifejezési módokat kereső finom művész, aki tárgyait leginkább a párizsi bohémek és mulatóhelyek köréből meri-

MDK

Koller Emanuel, Sopron.

Kaposssy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Miv. Ért. 1952. 1.sz. 139 l.

KOLLER ANDRÁS

pesti ötvös me ter 1790- 83 között emlitve

Budapest régiségei XIX. évf. 1959. 237. l

MDK

Andreas Koller, aranymives,

mint mester emlitve 1790-1793-ig.

Dr. Horváth Henrik: Pester Goldschmiede-Barokk.
A Mügyüjtö. - Der Kenner. 1931. V. évf. 5.sz.
130-134.l.

Koller Éva/ Zrinyi gimn. tanulója/ MDK

szerepelt a győri Kazinczy Gimnáziumban
a Kazinczy napon rendezett rajzversenyen

Folkmer Ernő: A jövő művészei között.

KISALFÖLD , 1962. máj. 4.

Koller Éva

MDK

Szerepelt a "Béke és a népek barátsága" kulturális szemle győri képzőművészeti kiállításán.

/ Munkáin komponáló készsége és a valóság szinviszonyainak visszaadása érződik./

Barabás László: Új tartalom és formakeresés. Kisz Kisalföld. 1962. máj. 10.

Koller Éva

A "Béke és a népek barátsága" kulturális szemle keretében a KISZ Győr-Sopron megyei bizottságának pályázatán mindhárom díjat megosztva osztották ki.
I.díj: Horváth Mária és Józsa Mária
II. díj: Pongrácz Gábor és Földési Mária
III. díj:Sányi Ilona és Koller Éva közt.

X Barabás László: Uj tartalom és formakeresés.

Kisalföld, 1962. máj. 10.

Koller Éva

Művével szerepel az

Iparművészeti Főiskola Tiállításán

az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 január 23

szo old.

Koller Éva MDK

A Győr-Sopron megyei KISZ-bizottság pályázatának biráló bizottsága/ Alexovits,László, Holly Tibor, Zuber Titusz

"Csendélet" akvarelljét

600 forintos díjazásra fogadta el.

—: A KISZ-bizottság foto- és képzőművészeti pályázatának eredménye.

Kisalföld, 1963. ápr. 7.

Koller Éva, kerámikus

kerepel a városházi őszi tárlaton.

Rózsa Gyula: Egy katalógus és egy kiállítás

7.

Népszabadság, Bp. 1971. okt. 15.

Koller Éva

A tárlaton bemutatott művei: „Edény", kerámia, 30 cm; „Kaspó", kerámia, 26 cm, „Váza", kerámia, 42 cm.

Rozványi Márta: Vásárhelyi őszi tárlat, Hódmezővásárhely, 1971

Koller Eva

Koller Éva iparművész

az ötöves szegedi Művészklub
közreműködői közé tartozik.

Palver Zoltán összeállítása.

Csongrád m. Hírlap, 1973. jún. 3.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Koller Éva iparművész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1972 DEC 9

1021

Sikeres Művészklub-program

Izgalmas, az emberiség jövőjének sorskérdéseit feszegető előadással kezdődött csütörtökön este a Sajtóház Művészklubjának decemberi rendezvénye. *Dr. Kiszely* György, egyetemi tanár *„Robban-e a biológiai pokolgép?"* című előadásában a demográfiai robbanás lehetséges következményeiről beszélgetett *Polner* Zoltán újságíróval.

Ezt követően nyitotta meg *Petri* Ferenc újságíró *Koller* Éva iparművész kamaratárlatát. A fiatal művész bemutatott anyaga fölényes technikai tudásról, anyagismeretről árulkod Nagyméretű edényei forn kultúrájukkal, samottpla tikái különleges felületi tásaikkal ragadják meg tárlatlátogatót.

Szelesi Zoltán művész történész *Andruskó* Kár zental grafikusművész lyáját és műveit muta be. Andruskó metszetei vízivilágot, tájakat, s a jakhoz tartozó emberel hoznak elénk. Tisztelet szeretet hatja át őket. Re lista művész ő, aki cs annyit akar elmondani környező világról, amenn pontosan tud és birtokol belőle.

regényét,
alatokban,
negírt ka-
mutatja be
t.
könyvvá-
en, és a
ában már

A politikai könyvhetek januárban is folytatódnak még, amikor főleg a falusi pártszervezetekben és a tszekben rendezik meg a könyvvásárokat, melyek ezeken a helyeken is évről évre nagyobb érdeklődést vál-

Koller Éva.

a M. Városhelyi Őszi Tárlaton
kerámia-edényei szerepelnek.

a Városhelyi Őszi Tárlat.

1971. X. 14. 22.20 Petőfi | II | V.

Koller Éva

Váza, Zerámia, 42 cm

Vásárhely, Öszi Harhat, Tornyai J. Múz.
Hódmezővásárhely '71.

Koller Éva

Estény, Kerámia, 30 cm
Kaspó, Kerámia, 26 cm

Vásárhelyi őszi tárlat, Tornyai J. Mú
Hódmezővásárhely 171.

Koller Éva keramikus

a Győri Képzőművészeti Kör jubileumára megnyílt a „Húsz év alatt történt" c. kiállításon munkái szerepelnek.

(g. b.): Elindulás és beérkezés.
Kisalföld, 1973. nov. 12.

Koller Éva, iparművész

Szerepel.

Székely András: Fiatal iparművének a Derkovits Teremben 7.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 5.

Koller Éva

Kerámia I. kerámia 67 cm

-u- II. -u- 23 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat

1972. jul. - szept.

Koller Éva

A Derkovits teremben 1974. jan. végén rendezett fiatal iparművészek kiállításáról részt vett.

Népszava, 1974. febr. 1. 102 elf. 26 m. 4p.

Koller Éva

Fogel Mária,Kecskeméti Sándor,Koller Éva,
Droppa Judit,Péter Vladimir és Szimay Lajos
fiatal iparművészek alkotásaiból rendezett
kiállitást nyitották meg V.1.-én Békéscsabán
a Képcsarnok Vállalat Munkácsy-bemutatótermében.

Magyar Hirlap 1974/12o 8.o.

Koller Éva

Paddóráza kerámia 60 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. júl.—szept.

Koller Éva keramikus

nürvén

fiatal Sparniuvészek Bemutatgi

Derkovits t. Bp 1974

Koller Éva iparművész

A Derkovits-teremben frissen végzett vagy 2-3 éve a főiskolát befejezett iparművészek kiállítása megnyílt. Hatalmas fülekkel díszített edényei szerepelnek.
(említve)

Molnár Zsolt: Fiatal iparművészek bemutatója.
Magyar Ifjúság, 1974. febr. 22.

Koller Éva

dec.2o.

KOLLER ÉVA győri születésű keramikusművész első alkalommal mutatja be szűkebb hazájában munkáit pénteken megnyílt kiállításán. A fiatal művész 60 alkotása látható a győri tárlaton: népi ihletésű tányérok, virágtartók, falitálak.

Magyar Hirlap 1976/44/1o

Koller Éva keramikus

Kiállításait a Győri Művészházban rendezték, valamint Budapesten és a Győrmegyei Művészeti Főiskolán Szarka-díjat kapott. 1946-ban művészeti Főiskolán Szarka-díjat kapott. 1946-ban művészeti Főiskolán Szarka-díjat kapott. 1946-ban

Koller Éva: Edényel



énykepek melye-

eszünkbe, kelne
frázisnak, együt-
kétségeink nem
Kempff jósolta
ttes hatást is ro-
utolérhetetlenek,
ben a tenger, az
ilyen egyértelmű

ú — fotókompo-
afrázisát. Az át-
zíciót széles, erős
formái. Az egész
atra emlékeztett.
rálnak, a lap na-
lenített áldozatok
n hozzá, aki ere-
Bonaparte . . . ő is

nes, nem lefény-
a legjobb festők,
s. Az a szó, hogy
t.

Gyenes János, aki
ortere volt, azu-
otótudósítójaként
elismeréstől ki-

Koller Éva

(Győr, 1946–

Művelvel résztvett az V. Országos

Kerámia Biennálén - Pécs, 1978.

- Katalógus a könyvtárban -

Roller Éva

Kilomilás

Szűcs Juliánna: A senki földjén.
Művészet, 1977. január – 11. oldal.





KOLLER ÉVA

KERAMIKUSMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

GYŐRI MŰCSARNOK * 1976

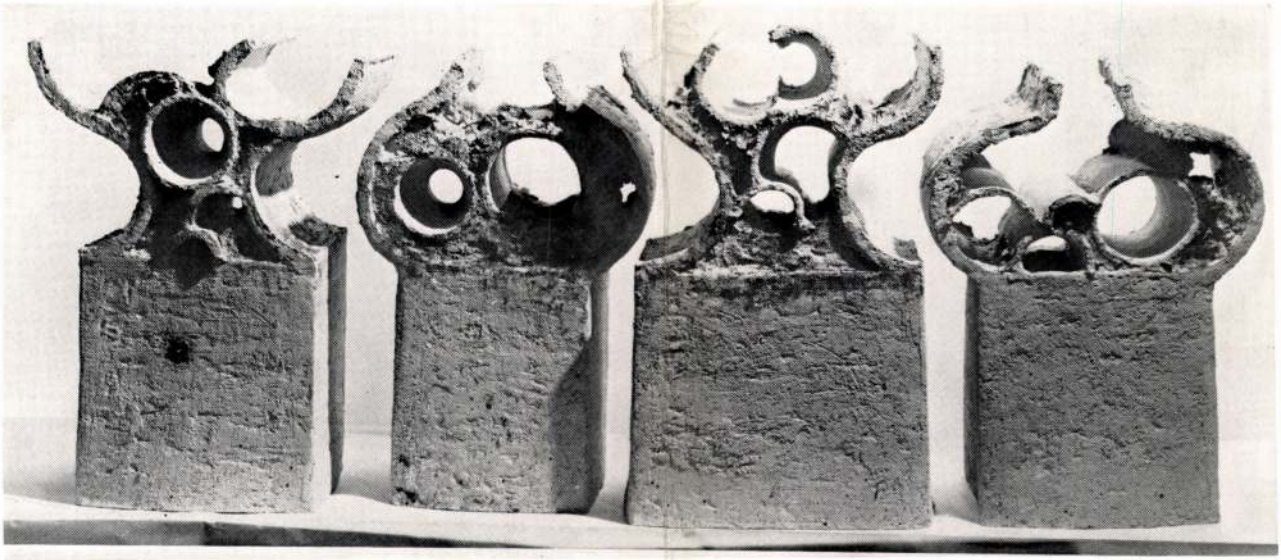

„. . . A TERMÉSZETBEN ÉS AZ EMBERBEN
MEGNYILVÁNULÓ EGYSÉG A TÖRVÉNY,
AMELY ÉLETET AD A MŰNEK."

Le Corbusier

Korunk művészete — úgy érzem — valamiféle elembertelenedés felé tart. A konstruktivizmus, geometria és a pop-art térhódítása leegyszerűsít, és egyhangúvá teszi a művészeteket, ezen keresztül sivárrá az emberek életét. A tervszerű, tudatos emberi cselekvés mellett az emberi alkatból sarjadó vágyak, emóciók kifejezése is fontos. Szociológusaink írnak a lakótelepi ember torzulásairól. Ezek a lakások korunk emberének funkcionális igényeit kielégítik ugyan, de ez kevés. Az ember sokszínű, és a leegyszerűsödő környezet, a természetközelség hiánya kifejleszti az igényt, hogy közvetlen környezetét benépesítse olyan tárgyakkal, amelyekben az organikus természet van jelen. Hogy növényi szárak ízesülését, virágok nyílását, a láva forrongását, a föld hajszálrepedéseit, kertek színpompáját lássa maga körül, hogy barlangkomplexusa szerint elbújhasson, hogy aztán megújhodva ismét kibírja az aszfalt kemény ridegségét. Olyan művészet híve vagyok, mely így szolgálja az embert. A kerámia erre kitűnő eszköz, mert meghitt, emocionális erejű. Emberközelség és két őselem kell hozzá a föld és tűz.

Koller Éva

1946-ban születtem Győrött. Középiskolás éveim alatt itt kezdtem rajzolni, mintázni. Érettségi után egy évig fazekasságot tanultam, majd Budapestre kerültem az Iparművészeti Főiskola kerámia szakára. Mesterem Csekovszky Árpád volt. Diplomamunkámra Gorka-díjat kaptam. Rendszeresen dolgozom a Hódmezővásárhelyi Művésztelepen. Itt készültem első önálló kiállításomra, amelyre 1971-ben Szegeden került sor a Bartók Béla Művelődési Központban. 1973-ban részt vettem az Ifjú Iparművészek Derkovits-termi kiállításán, 1974-ben pedig a Liszt Ferenc téri könyvklubban rendezett VIT-pályázat kiállításán, valamint több csoportos kiállításon. 1975-ben a Milánói Triennálén díjat kaptam. Első jelentősebb munkám a szegedi Egyetemi Klub koncerttermébe készült.









SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 DEC 6

Koller Éva iparművész

Délmagyarország

Kiállítások a Művészklubban

A Sajtóház művészklubjának tegnap esti rendezvényén két kiállítás nyílt. Koller Éva iparművész kamaratárlatát Petri Ferenc újságíró, Andruskó Károly zentai grafikusművész kiállítását Szelesi Zoltán művészettörténész nyitotta meg.

Koller Éva tavalyi kiállításán, melyet a Bartók Béla Művelődési Központban rendezett, érett alkotóként lépett közönség elé. Munkáit a finoman ívelő formák harmóniája és a hidegen csengő kék színek jellemezték. Mostani kiállítása bizonyítja, hogy az alkotóművész számára nincs megállás. Tovább kell lépni, kísérletezni kell. A művészklubban rendezett kamaratárlaton a bemutatott anyag nagy része az anyagszerűség primér élményeit, szépségeit kutatja, s a színvilág is követi az anyag melegebb tónusait. Különösen izgalmas alkotásai azok a samottplasztikák, melyek helyet követelve a térből, örvényekként, spirálokként, ívekként kapcsolódnak egymásba. A térbeli megmozgatással kihasználja az árnyékok pillanatonkénti változásainak mozgalmasságát is.

Andruskó Károly zentai grafikusművész akvarelleket és metszeteket állított ki a művészklubban. Akvarelljei a Tisza-part és a vízi ember életéből merítik az ihletet. Metszeteinek nagy részén munkásembereket örökít meg a fekete-fehér foltok dinamikus építésével. Színezett metszetei zentai képeslapok. Kisvárosi házsorok, utcarészletek, tájak jelennek meg ezeken az alkotásain. Andruskó Károly realista alkotóművész, aki élményeit a körülötte levő valóságból meríti. S a megörökítésnél nem is vállalkozik többre.

Robban-e a biológiai pokolgép? — ezt a címet viselte az az izgalmas beszélgetés, melyet Polner Zoltán újságíró folytatott dr. Kiszely György egyetemi tanárral.

T. L.

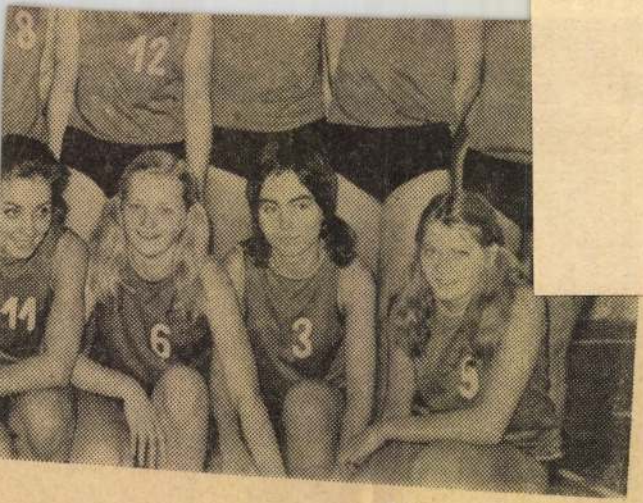

Liebmann Béla felvétele

ei még nem fejeződtek be, de az már bizonyos, hogy a
obbja lett. A képen a jó középcsapatként szereplő sze-
lnak (balról jobbra): Tóth Julianna, Budánovics Fe-
gnes, Bukta Katalin, Eszes Márta, Molnár Mária, gug-
Margit, Árvai Julianna, Szöllősi Ágnes, Berta Lilián

eldönteni, hogy a zenehallgatók és a „házi zenetárral" rendelkező muzsikarajongók között a magnetofonnak vagy a lemezjátszónak van-e több híve. A lemez barátai szerint, a hanglemezek igazibb, valósághűbb, hitelesebb élményt nyújtanak, s a legújabb sztereokészülékek pedig a sztereo hanghatás különleges élményével is szolgálnak. A jó lemezjátszó és a szép és jó minőségű lemez csak akkor nyújt maradéktalan és tartós élvezetet, ha

Koller György Lipót

farekas Sopron

1732. márc. 24.

volgárcskü

Hází



Koller Károly
fényhipész

Méltatás

Isi gmondi: A fényhipész előtt.
Nők hapja, 1974. dec. 21-22 lap

Koller (Kholler) Ferenc

1732 Galgóc ötvös

Bajor származásu.

Bécsben tanult

Kapmagyarorsz ötvösök. 21 l.

760. Th. I

Működött a XIX. sz

Batthyány Kázmér gróf.

Térdig látható s jobbrafor
kezeit kardjának markolatán
gyűrűt visel. Haja, szemöld
fekete, szeme barna. Ingéne
atillája szétáll. Jelzése alól j

Vászon, méretei 119·5 : 79·5 c
80 K. — Vétetett a gr. Kreitl
A megszerzésére vonatkozó adat
lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április
jegyzék 15. — Az átvételt tudo
8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

KOLLER Ferenc szobrász

91 10. 50

Új Művészet

Koller Gottfried

könyvkötő

Eperjes 1787.

wód

Z Trócskönyvk

75. l.

KOLLER GYÖRGY

pest III., Kórház u. 37.) minden hónap utolsó szerdáján sorra kerülő sorozat két vendége januárban dr. Oberfrank Ferenc, a bioetika nemzetközi szakértője és dr. Beöthy-Molnár András pszichiáter. A 31-én este fél hatkor kezdődő beszélgetés témája az orvosi beavatkozások határesetei: eutanázia, abortusz, szervátültetés.

Meghalt Koller György

Meghalt az utolsó budai úr. Úgy ahogyan élt: méltósággal. Rövid szenvedés után, január 28-án, betegség következtében elhunyt *Koller* György, a *Koller Galéria* vezetője.

A zirci körorvos fia a jogi- és államtudományi karon fejezte be tanulmányait 1944-ben, amikor behívták katonának. A Svéd Vöröskereszt, Langlet *Waldeman* stockholmi professzor mellett lett összekötő tiszt, és apja „katonai szolgálatra alkalmatlan" papírjaival és a vöröskereszt igazolványával emberek tucatjainak mentette meg az életét. Bár igazoló- és köszönőlevelek sokasága tanúskodott erről, a közvélemény csak 1986-ban egy baráti interjú következtében szerezhetett róla tudomást, hiszen Koller György maga soha nem dicsekedett tetteivel.

A *Szinyei Társasághoz* fűződő szoros kapcsolata hatására és *Szőnyi* István biztatására 1950-ben megalakította a *Rézkarcoló Művészek Alkotó Közösségét*, azt az első háború után kortársművekkel foglalkozó valódi műkereskedést, amely a mai napig, igaz már *Koller Galéria* néven működik a budai Várban. Az alapító tagok közt volt *Szabó* Vladimir, *Csók* István, *Pátzay* Pál, a későbbiekben tagja lett az alkotóközösségnek *Würtz* Ádám, *Reich* Károly és még sokan mások. A kortárs magyar művészet érdekében kifejtett munkásságáért hetvenedik születésnapján, 1993. május 10-én a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet tüntette ki a köztársaság elnöke.

(hajdú)

A könyvtárak és az informatika

Nemzetközi szimpózium Budapesten

A *Hogeschool van Amsterdam* hollandiai főiskola, a *Magyar Könyvtárosok Egyesülete* és az *Országos Széchényi Könyvtár* közösen rendezi meg hétfő délután elkezdődött háromnapos könyvtár-konferenciát. Idén negyedik alkalommal ad otthont a Széchényi Könyvtár a nemzetközi rendezvénysorozatnak, amelyen kilencven magyar és százhúsz külföldi szakember – könyvtárosok, könyvtár szakos egyetemi hallgatók, egyetemi oktatók – vesz részt. A konferencia szervezőinek szándéka, hogy az angol, amerikai, cseh, dán, észt, holland, lengyel, magyar, német, orosz és spanyol résztvevők között további együttműködés alakul ki.

A tanácskozás témája a könyvtári információs szolgáltatások minősége. Több előadás foglalkozik az elektronikus publikálás kérdéseivel, az elektronikus információk szerzői jogával. A konferencia résztvevői megvitatják a könyvtári menedzsment, a szolgáltatások minőségének, a könyvtári személyzet képzettségének változását. Az előadások között szó lesz az információközvetítésben bekövetkezett változásokról és a könyvtárlátogatók véleményéről is. A szimpóziumot hétfőn a Széchényi Könyvtárban Leo *Voogt*, a hágai székhelyű *Könyvtáregyesületek Nemzetközi Szövetségének* főtitkára és Hans H. M. *Sondaal*, Hollandia magyarországi nagykövete, valamint *Inkei* Péter, a művelődési minisztérium helyettes államtitkára és *Poprády* Géza, a Széchényi Könyvtár főigazgatója nyitotta meg.

(r. t.)

Képzőművészeti pályázat *Németh László emlékezete*

Németh Lászlónak, a XX. századi magyar irodalmi és szellemi élet kiemelkedő alakjának emlékére képzőművészeti pályázatot hirdet a *Hatvani Galéria*.

Moldvai Győző, az intézmény igazgatója elmondta, hogy a *Nemzetközi Tőkés László Mozgalommal* közösen kiírt képzőművészeti pályázatra a művészek Németh Lászlót ábrázoló festményt, grafikát, szobrot, domborműportrét küldhetnek be. A jelentkezés határideje 1996. március 31-e.

A beküldött munkákból április végén rendeznek kiállítást a Hatvani Galériában. A legjobbnak ítélt három pályaművet a galéria megvásárolja.

Az Artisjus elismerései *Életműdíj a Szörényi–Bródy párosnak*

Február 10-én a *Pesti Vigadóban* gálahangverseny keretében harmadik alkalommal adják át az *Artisjus Szerzői Jogvédő Hivatal Huszka Jenő-díjait*. Az elismeréseket, amelyek az elmúlt év kiemelkedő könnyűzenei alkotótevékenységeiért járnak, idén korábbi díjazottakból álló zsűri (*Kocsák* Tibor, *Miklós* Tibor, *Horváth* Attila és *Gyulai Gaál* János) ítélte oda öt kategóriában. A kitüntetettek névsorát hétfőn *Petrovics* Emil zeneszerző, az *Artisjus* vezetőségének elnöke ismertette a sajtó képviselőivel.

Az év legsikeresebb dala – az eladott lemezek példányszáma és a játszottság alapján – *Dés* László–*Nemes* István *Olyan szépek voltunk* című szerzeménye lett, amely a *Patika* című televíziós sorozat egyik betétdala. Dés László e dallal már másodszor kap Huszka Jenő-díjat. A zeneszerzői és a szövegírói életműdíjat a Szörényi Levente–Bródy János páros kapta. A zsűri az év produkciójának a szeptemberi *Hungária-bulit* ítélte (a zenekarvezető *Fenyő* Miklós, a producer *Lapis* Norbert), az év zeneszerzője *Csak dalok* című lemezéért *Presser* Gábor, az év szövegírója a *Sztevanovity-testvérpár Majd egyszer* című albumáért *Sztevanovity* Dusán lett. A Huszka-díjakat ünnepélyesen a február 10-i gálán adják át. A koncerten nemcsak a mostani kitüntetettek lépnek fel, hanem az Artisjus által tavaly díjazott komolyzenei előadóművészek is. A műsoron *Bartók, Vivaldi, Soproni* József, *Vajda* János, *Joplin* művei mellett a díjazott könnyűzenészek szerzeményei szerepelnek. A gálát a *Magyar Televízió* is közvetíti.

(d. m.)

Kitüntetések az Operaházban *Átadták az Oláh-plakettet és a Ferencsik-emléklapot*

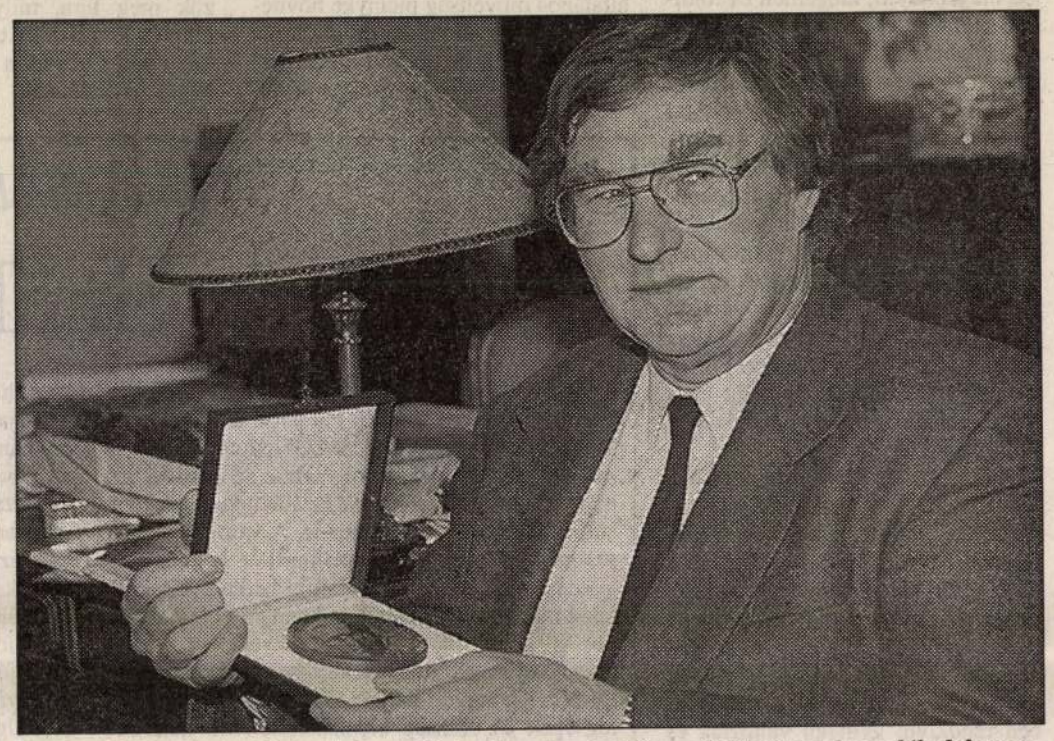

Berczelly István, az Operaház magánénekese kapta idén az Oláh Gusztáv-emlékplakettet

MTI-fotó – Földi Imre

Az *Operaház* vezetősége a hét végén hatvanéves születésnapja alkalmából még *Oberfrank* Géza főzeneigazgatót ünnepelte, hétfőn viszont már a karmester köszöntötte *Berczelly* István énekművészt és *Bánhegyi* Géza klarinétművészt, az *Oláh Gusztáv-emlékplakett* és a *Ferencsik János-díj* idei kitüntetettjeit.

Az *Oláh Gusztáv-díjat* és plakettet (illetve az ezek odaítélésére hivatott alapítványt) a kétszeres *Kossuth-díjas* kiváló művész, az Operaház néhai főrendezője, vezető díszlet- és jelmeztervezője, *Oláh* Gusztáv emlékére 1977-ben testvére, *De Chatel* Rudolfné alapította. A plakettet (*Pátzay* Pál alkotását) azóta minden évben a színház egyik kiemelkedő teljesítményt nyújtó művésze – énekese, táncosa, muzsikusa, karmestere, rendezője, díszlet- vagy jelmeztervezője – kapja. Az idei kitüntetett *Berczelly* István basszbariton, az Operaház magánénekese, aki 1970 óta tagja a színháznak. A német és olasz repertoár csaknem valamennyi jelentős bariton szerepét énekelte. 1987-ben *Liszt-díjat* kapott, 1986-ban pedig *Székely Mihály-emlékplakettel* tüntették ki. Főbb szerepei közé tartozik a *Don Giovanni*, a *Kékszakállú*, a *Tosca Scarpiája*, az *Otello Jágója*, *Az álarcosbál Renéje*, a *Parasztbecsület Alfiója*, *A Rajna kincse Woranja*.

Hétfőn adták át az idei *Ferencsik János-emlékdíjat* is. Az oklevelet, amelyet 1987 óta páratlan évben a *Magyar Állami Hangversenyzenekar*, páros évben pedig az Operaház egyik muzsikusának ítélnek az elmúlt évben végzett kiemelkedő művészi munkájáért, idén Bánhegyi Géza, az Operaház klarinétművésze kapta.

Bánhegyi Géza *Kovács* Béla növendéke volt a budapesti *Zeneakadémián*. A főiskola elvégzése után azonnal az Operaházhoz szerződött, ahol hamarosan első klarinétos lett. Rendszeresen játszik a *Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarában* is.

(devich)

Magyar Nemzet 1996 január 30

hozza.

Úgy is meg lehet közelíteni a népművészetet, hogy egy homogén gazdasági közegbe került, azonos hagyománnyal és nyelvi kultúrával rendelkező, az anyagi jólétből és a korabeli magaskultúrából hosszú távra kizárt népréteg megteremti azt az önfenntartó, szórakoztató, önmegtartó eszközrendszert, amivel a saját szintjén megkönnyíti, megemeli és földíszíti az életét. Ennek a gyásztól az érzelmi kommunikáción át az esztétikai nevelődésig mindenütt hihetetlenül fontos funkciói vannak. (Voltak.) A népi kultúra egy nemzet számára olyan tartalék, amire mindenféle „beruházás" nélkül mindig támaszkodhat, s aminek birtokában számtalan krízishelyzetet képes viszonylag épen túlélni. Amelyik nemzet ezt lebecsüli, elhanyagolja, az önmagán ejt gyógyíthatatlan sebeket. (Most nem ejtek szót a népművészet megtermékenyítő erejéről, s hogy az a magas művészetet hogy emelheti a világ élvonalába.)

Hazánk hátránya-szerencsége a XX. századba mélyen belenyúló, elmaradott agrárgazdaság, a szegényparasztság megmaradása, majd a szocialista vidék szegénysége. Így mi a XX. század végén még egy funkcionalitását alighogy elvesztett népi kultúrával rendelkezünk. Bár az idők (a funkciók) az utóbbi évtizedben rendkívül gyorsan változtak és változnak, ezt a ritka nagy kincset minden eszközzel óvni, ápolni kell – *és a neki megfelelő helyre tenni.* (Ezért bűnös dolog például, hogy nem kap megfelelő menedzselést az Állami Népi Együttes.)

Hogy mekkora erő szunnyad(t) a népiségben, azt a '20-as, '30-as évek is bizonyították. Durva leegyszerűsítéssel azt is mondhatnánk, hogy e két évtized hazai történéseit a Trianon okozta fantomfájdalmak határozták meg. Minden élőlény (s egy megcsonkolt nemzet bizony az!) igyekszik valamivel pótolni elveszített tagjait. Nem véletlen a hirtelen jelentéktelenné váló, ellenszenvvel körülvett kicsi ország kompenzáló kulturájának elképesztő minősége, teljesítménye a két világháború között. Az ezeréves identitásból kivetettek egyszerre minden tartalékot keresni kezdtek – így lett a mozgás egyik iránya a *falukutatás*, a nép.

hamissága, üressége miatt gyatra komplementer gesztusokra indít (erőszak, üres viselkedési stílusok, formák tartalom nélkül). Többek között ezért *emberellenes* oktatási merénylet a hatosztályos alsó iskola, amelyik módszeresen fosztja meg az alsóbb rétegek fiatalságát a minimális történelmi ismeretektől, a nemzeti kultúra alapszintű elsajátításától, az általános műveltség picinyke bővítésétől. Ez egyszerűen civilizációs gyarmatosítás, ez a „reálisan létező" sikeres lumpenproletarizálási törekolyan nemzeteket, akik Marquezzel, Fukazavával, Ajtmatovval jelennek meg az olvasók milliói előtt.)

Európában az utóbbi fél évszázadban nagyot változott a világ. Az újabbkori történelem (Hitlerék) révén pervertálódott a „népiesség" fogalma, a mai kelet-európai nacionalizmusok miatt pedig eleve gyanús minden, ami „nemzeti". Mégis nézzük meg újra, milyen lehetőségei maradnak a határokon belül és azokon kívül a népi és a nemzeti gondolatnak, szándéknak.

kultúra (ebbe beletartozik a protestáns irodalomtól kezdve a magyar szecesszióig s tovább minden) állandó jelenlétének biztosítása állami feladat. (Meg vagyok győződve, hogy a magyar gyerekek épp a többi nációt messze meghaladó *általános műveltségük* miatt nyertek annyi nemzetközi tanulmányi versenyt – intellektusuk sokkal szélesebb bázisról operált, mint a szakbarbároké.)

Ha a népi és nemzeti kultúra után *magukat a nép-nemzetieket* vesszük szemügyre, akkor egészen más a

pontikára és a hatalomra figyelnek képviselői és ellenfelei is. A '70-es, '80-as évek urbánus–népies vitáját sem sikerült értelmesen, közös eredménnyel lezárni vagy feloldani. A csőd tovább vonszolódott a szociálliberális–konzervatív terepre; s mint azelőtt, *most sem arról szól, amilyen jelszavak mögé búvik.* Ha a tartalmak nem fedik a szavakat, akkor végül is mindegy, hogy a következő időszak ellenségességében milyen hamis formákat, témákat keresünk az egymásnak szegülésre. Az a nagy baj, hogy miközben „minden másképpen van",

USA-ról (a hazai kozmopolitizmus álomképéről) szót sem érdemes ejteni. Ahol a kormány létesít „Amerikaellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottságot", ahol a patriotizmus kötelező, ahol a nemzet önvédelmi funkciói legfőbb prioritásként kezelendők, ott csak az alsóbb rétegekben támadhatnak – egymás közötti (de nem a haza iránti) – bizonytalanságok.

A németek alapdilemmája egy mondatba sűrűsödik: mondhatja-e valamelyikük, „büszke vagyok rá, hogy német vagyok". Nos, ezt a formulát a művelt többség elveti. Teljesen kézenfekvő. Valószínű, hogy a lassú érési folyamat Európában létrehoz egy másik, szalonképes mondatot: büszke vagyok rá, hogy *művelt* német (olasz, francia stb.) vagyok.

Hogyan állunk mi ezzel?

Áldatlan belháborúink, csúsztatásaink, szándékos és durva félreértelmezéseink miatt az utóbbi években a hadakozók egyik felének sikerült a fél világban elterjeszteni, hogy a magyarok nacionalisták, antiszemiták, irredenták. A véleményt nem osztók jószerivel tehetetlenek a vélemény hirdetőivel szemben. (Mert nálunk minden másról szól valójában, mint amit mutat.) De mert tehetetlenek, kényszerből militánssá válnak. A végeredmény ismeretében senki nem firtatja az indokot.

Körülbelül ez az az út, ami semmire nem vezet. Itt tartunk pillanatnyilag. Egy azonban biztos: a megnagyobbodott, büszke, jövendőbeli Európában semminek nem lesz értéke nemzeti kultúra nélkül. Hiszen majd minden európai nép nemzeti kultúrája alapjaiban át van itatva európaisággal, maga is európai. *Steril európai kultúra nem létezik*, a steril európai kultúra képzete senkié, az elsajátíthatatlan. Akik ilyesmivel operálnak, azok kizárólag anyagi előnyöket fednek el ezzel.

A sokszorosan veszélyeztetett jövőt csak egy sok rétegében erős kulturális beágyazódottság védené – hiszen a magas színvonalú értékekből már oly sokszor megfért békésen, termékenyen egymás mellett oly sokféle. Ha a környezetükben jelen volt valamiféle demokratikus gondolkodás és tolerancia – amiről minden hadviselő fél oly gyakran (és oly őszintétlenül) beszél.

Kurucz Gyula

Tömegek élik fel utolsó tartalékaikat...

Szűkülő hazánk

Az 1964-es eucharisztikus világkonferencián Bombayban részt vett VI. Pál pápa is. Noha nem tartozott az úgynevezett „utazó" pápák közé, kimozdult az Örök Városból. Nehru, az akkori kormányfő, Indira Gandhi apja az állam vendégeként elkísérte a pápát Kalkuttába is. A város lakóinak száma akkor meghaladta az ötmilliót. Nyomornegyedei már a brit uralom alatt hírhedtek voltak. S talán még ma is a hajnali órákban egy-egy szekér döcög keresztül a nyomornegyedeken, hogy összeszedje az útszélen heverő holttesteket. Csontig-bőrig lefogyott páriákról van szó, a keleti betegségek és éhínség áldozatairól, akik „életükben" először jutnak egy fehér lepedőhöz. Koporsó helyett. Kalkuttában a pápa ajkát elhagyta egy mondat, amelyet a Vatikán azóta sem vállal: „Ilyen mérhetetlen nyomor láttán az embernek el kell gondolkodnia a születéskorlátozás felett."

Pedig akkor Indiának „csak" 400–450 millió lakosa volt. Ám gondoskodni ilyen óriási tömegről az akkori feltételek mellett a jó szándékú, reformer Nehru sem tudott. (Hruscsov a szocializmust ajánlotta.) Kalkuttában azóta Teréz anya missziója és sereg más missziós társaság enyhíti a betegséget és nyomort, s India 900 millióra duzzadt néptömege mintha elkerülné az éhínséget. A csodával határos módon.

Mögötte viszont ott van Kína, amely a pápai enciklikák születésszabályozó dogmáit sutba veti, és a maga módján próbál gátat szabni a túlnépesedésnek. Igaz, Kína jóval meghaladta az egymilliárdos lélekszámot. Kínából sem érkeznek olyan hírek, mint korábban, hogy éhínség tizedelné a lakosságot.

A két szupernépességű állam példa arra, hogy még sokan elférünk földünkön. Ám példa arra is, hogy a kétszáz év előtt élt Malthus (1766–1834) teóriája megbukhat. Ennek a teológusnak híres tanulmánya: „a népesség törvényéről" kereken kétszáz éve, 1798-ban látott napvilágot, s azóta is foglalkoztatja az emberiséget: mikor telik meg földünk annyira, hogy már nem férünk el rajta. Pedig kétszáz éve a becslések szerint a földkerekség lakóinak száma csupán 600 millió volt, és százötven év múltán duplázódott meg durván annyira, mint ma Kína lakossága. És ami meglepő – ha nem is lakik jól minden ember legalább napjában egyszer –, országos méretű éhínségekről nem szólnak a hírek. Úgy tűnik, hogy a népi igazság elfogadható: „ha az Isten báránykát ad, legelőt is teremt hozzá". (Ezt a biztatást fel kellene hangosítani. Legalább annyira, hogy a magyar édesanyák meghallják, akik gazdasági és szociális körülményekre hivatkozva nem akarnak gyermekáldást vállalni.)

De hát India és Kína meg Kalkutta merőben más eset. A magyar gond éppen ellenkező! Ott állami beavatkozás ellenére akarnak az anyák gyermekeket, itt beavatkozás nélkül sem. Ott az állam korlátozza a gyermekáldást, itt lassan hiányzik a gyermekkacaj, s gyermekhiány miatt feleslegessé válnak az iskolák. Való igaz, hogy több koporsót ácsolunk, mint amennyi bölcsőt ringatunk – *többet temetünk, mint amennyit keresztelünk.*

Pedig számarányunkat illetően jóval többen elférnénk a „magyar ugaron", a 93 000 négyzetkilométernyi területen. Mégis szűknek bizonyul a haza és határa! Anyáink azt mondják, nyomorra, nélkülözésre nem szülnek gyermekeket. Mert így is túl sokan vagyunk a falat kenyérre, a szűkös munkalehetőségre, a kevés lakásra. Ha majd lesz munka, lakás, reménység, lesz gyermek is. Meggyőzőnek látszik az érvelés. Szatmár, Szabolcs, Borsod, a haza keleti végeinek kétségbeejtő logikája alig védhető.

A gond nem is olyan egyszerű. Sokan a szervezést, az önhibát okolják. Ha a „kurta kaparna, neki is jutna". Ám nem akar a magyar dolgozni. Inkább koldul, híd alatt, pályaudvarokon alszik, ínségkonyhán él, és menhelyre húzódik. Hajléktalannak tetteti magát és segélyért kuncsorog. Ez a filozófia megnyugtatólag altatja a lelkiismeretet. Ellenben belül valami sivár lélektelenség húzódik meg. Szemethunyás afelett, hogy *tömegek élik fel utolsó tartalékaikat*, behozhatatlanul leszakadnak óriási csoportok, s mindez előrevetíti a jövő árnyékát: kicsi ez a haza, szedni kellene a sátorfát, s elhúzódni boldogabb vidékekre.

Eközben növekszik az irigység, féltékenység, gyűlölet és indulat. A korábbi rendszer ezt osztályharcnak mondotta. S valóban szűk lett a lakás, vízfej a fővárosunk, szűk a falu és az ország. Mert ha a gyűlölködés erőt vesz rajtunk, akkor két ember számára is szűk az ország, de az egész világ is. Gyűlölködő emberek nem férnek el egymás mellett. A gyűlölködés centrifugális ereje szétveti a családokat, a társadalmat, a népeket. Ha ez az erő hatalmába keríti az etnikumokat, vallási közösségeket, országokat, akkor már a fegyvereké az utolsó szó. Mint a Balkánon, ahol 250 000 ember életébe került a gyűlölködés.

Ellenben van egy másik „ultima ratio" is. Időszámításunk elején egy názáreti rabbi így nyilatkozott: „Az az én parancsolatom, hogy egymást szeressétek!" Prófétai lelke bizonyára tudta, hogy 2000-re mintegy hatmilliárd ember fog élni a földkerekségen. El fog férni? Ha gyűlölik egymást, aligha. De ha parancsát teljesítjük, igen.

Rédey Pál

Koller György

HÍREK

Kiss Ignác szellemi szabadfoglalkozású döbbenten hallja: egy szabolcsi faluban, Nyírjákón bezárták az ottani iskolát, mert nagy a hideg. Hiába no, tél van. Momentán több tíz mázsa szén hibádzik. Nyírjákó apró, 976 fős falu, iskoláját 125 gyerek látogatja. A kultuszminisztérium tanügyigazgatási osztályának vezetője szerint az eset egyedi. A nyírjákói polgármester viszont másképp látja a kérdést. És nyilván másként ítélik meg a szénszünetet a gyerekek. És másként ítéli meg K. I. szellemi szabadfoglalkozású is. Azt mondja magában: nesze neked, koraszülött jóléti állam. És K. I. szégyelli magát, és ránéz a naptárra. 1996. február 12. Hosszú még a tél.

P. L.

● TIZENEGYEN életüket vesztették, amikor felrobbant egy

Koller György halálára

Ma temetik Koller Györgyöt, a Koller Galéria vezetőjét, a hazai műkereskedelem kiemelkedő alakját. Sokáig, évtizedeken át e szakág és hivatás egyetlen alakját. Ha ma elhangzik a búcsúztatójában, hogy az ötvenes évek legelején akart és tudott műtárgy-kereskedelembe kezdeni, hozzá kell gondolni, hogy csaknem képtelen vállalkozásba kezdett: a legklasszikusabb polgári tevékenységbe a legszigorúbb államszocializmus, a legindividuálisabb áru terjesztésébe a kizárólagosnak mutatkozó kollektivizmus időszakában. Megtalálta akkor is, az azután következő politikai és kulturális formációk során is a módját, hogy nagy mesterek és nagy ígéretek műveit juttassa el a vásárlóközönségnek; olykor olyannak, amely nem is tudta magáról, hogy ő a közönség és vásárolni képes.

A megpróbáltatások ellenére sem adta fel, csak abbahagyta, néhány napja, hetvenhárom évesen. Ha lesz még igazi műkereskedelmünk, a Koller nyomában fog boldogulni.

R. Gy.

Kamionbaleset Lajosmizsén

Háromszázan ütköztek

RÓMAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Súlyos tömegbaleset történt tegnap reggel a Milánót Velencével összekötő autósztrádán Verona és Vicenza között. A sűrű ködben mintegy 300 gépjármű rohant egymásba. A balesetsorozatnak eddig 11 halálos áldozata és több mint száz sebesültje van. Az egyik áldozat – a 41 éves, budapesti születésű Fábián Tibor – magyar állampolgár. Az első hírek szerint több sérült is magyar, de lapunk zártáig csak *Grupi Lajosról* adtak információt a helyi hatóságok: Grupit a vicenzai kórházban ápolják.

A tucatnyi életveszélyes sérült miatt a halálos áldozatok száma tovább emelkedhet. A

Lehoczki István

A SAJTÓSZABADSÁGÉRT



– Feltétlenül számítunk az erkölcsi támogatásodra, kedves kollégám. Te igazán megtanultad, milyen egy ellenzéki

Sportági nyelvtan: jó, jobb, Jordan

A visszatért szupersztárt választották a legértékesebb játékosnak a Kelet–Nyugat gálán

KOSÁRLABDA

WASHINGTONI TUDÓSÍTÓNKTÓL

A harmadik évezredben nem megkoronázni, hanem *megjordanozni* fogják a kosárlabda jövendő legjobbjait, *Michael* ugyanis nem egyszerűen a sportág királya, hanem a királyság maga.

Nem is szenzáció, csupán magától értetődő, már-már természettudományos tény, hogy a Levegő Ura lett a legértékesebb játékos a keleti és a nyugati konferencia válogatottjainak gálameccsén. A San Antonio-i Alamo dome három-

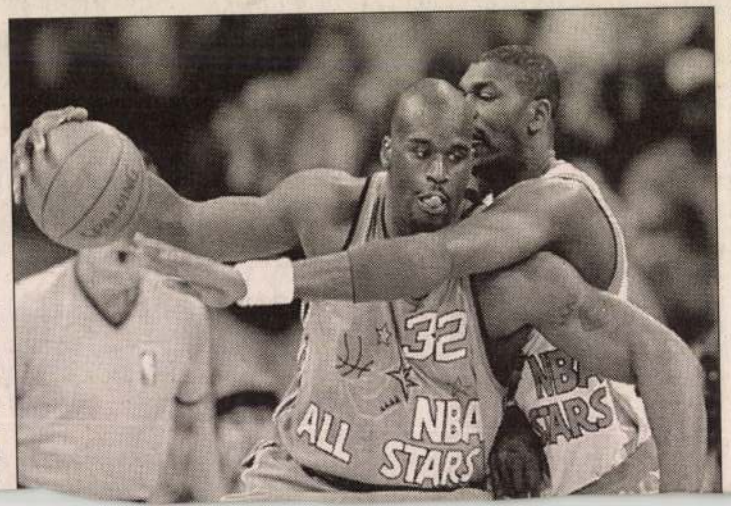

szervezetének élén. A játékosok és a tulajdonosok munkaügyi vitája azonban messze van még a megoldástól.

A nézőket nem ez érdekli. Az All Star egyéb látványosságainak egyetlenegy vesztese az a tizenhét éves fekete fiú, aki egymillió dollárért dobhatott volna egy hárompontost. Nem sikerült. A többiek mind nyertek, pénzt és hírt, a nézők pedig életre szóló élményt. Az újoncok szombati gáláján mutatkozott be *Szabonisz* – itt kezdő –, ám a valóban fiatalok olyat mutattak, hogy Stern belátható ideig nyugodtan ülhet a babérjain.

Az egyik új profi *Brent*

Hivatásos amatőrök

„Ungarische reprezentat katasztróf!" – szólt oda nekünk a plzeni Lokomotív-csarnokban a nyelvtudásban kissé sebezhető, ám az idegen szavakat leleményesen összegyűjtő cseh gépkocsivezetőnk. Ekkor már 4:0 volt a hazaiak javára a Világcsoport első fordulójában megrendezett mérkőzésen, ám a befejező egyesben Krocskó József éppen 5:4-re vezetett Jiri Novak ellen. Végre egy szoros szett, gondoltuk, s a cseh sofőr éppen ekkor aposztrofálja katasztrofálisnak a magyarok teljesítményét... Ehhez persze az is kellett, hogy Krocskó 5:0-ról engedje felállni ellenfelét. Végül 7:5-re – nagy nehezen – megnyerte a szettet, hogy aztán 7:6, 6:0-ra kikapjon a következő kettőben, s ezzel elszalassza a szépítés lehetőségét.

Ha azt tetszenek mondani, zéslabdáról. Profi teniszező nem haragítja magára a semleges játékvezetőt. Profi teniszező nem foglalkozik külső tényezőkkel, hanem csak a játékra összpontosít. Profi teniszező nem pakol össze csapattársa mérkőzésének kellős közepén, nem próbálja elérni az esti repülőgépet, hanem ottmarad, és szurkol tovább. Profi teniszező nem duzzog napokig mellőzése miatt, igaz, profi teniszezőnek profi vezetők már vasárnap megmondják, hogy kimarad a csapatból, s nem hétfőn kezdődő betegségére fogják a kispadot. Profi teniszező edzés közben kikapcsolja a mobiltelefont, s nem tárgyalgat tízpercenként húszperceket. Profi teniszező felismeri, hogy egy-egy nagy sztár (esetünkben Korda és Vacek) esetleges legyőzése a karri-

KOLLER JÓZSEF
ÉPITÉSZ

„KÓCSAGVÁR"-ÁNAK
BEMUTATÁSA

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET
1995, 6, 14-16

ELTE BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KAR
Tudományszervezési csoport
1052 Budapest
Pesti B.u.1.
☎267-0966/176

Dr. Végh János
professzor úr

Tisztelt Profe

Mint a Dr.Prokopp Mária habilitáció
tagját értesítem, hogy a Kari Habilitációs Bizott
1996. március 13-án, szerdán, 14 órára tűzte ki

Búcsú Koller Györgytől

Meghalt a magyar műkereskedelem legszínesebb, legnagyobb tudású egyénisége; rövid szenvedés után január 28-án betegség következtében, 73 éves korában elhunyt Koller György. Rovatunk hasábjain nemegyszer hivatkoztunk rá, írtunk az általa vezetett Koller Galériáról, hiszen egyszerűen lehetetlen e szakterülettel foglalkozni úgy, hogy őróla szó ne essék. A műkereskedelem legnehezebb ágával, a kortárs művek forgalmazásával foglalkozott. Galériás volt, a szó legnemesebb értelmében. Nem grafikákat, képeket, kisplasztikákat adott el, hanem műveket és művészeket menedzselt.

A Szinyei Társasághoz és Szőnyi Istvánhoz fűződő kapcsolata indította őt arra, hogy 1950-ben megalapítsa a Rézkarcoló Művészek Alkotóközösségét. Koller, aki barátai, kedves ismerősei közé sorolhatta többek között Molnár-C. Pált, Csók István, Pátzay Pált, Zádor Istvánt, Barcsay Jenőt, Szabó Vladimirt, a műkereskedelmet üldözni való polgári csökevénynek tartó Rákosi-érában is érzett magában annyi energiát és vezetői képességet, hogy belevágjon egy ilyen vállalkozásba. Vállalta művészközössége alkotásainak folyamatos forgalmazását, és igen rövid idő alatt sikerült megbízható egzisztenciális hátteret biztosítani az alkotóknak. Szervezőket (az ügynök szótól óvakodtak abban az időben) alkalmazott, akik a sokszorosított grafikai lapokkal, egyedi képekkel gyakorlatilag házról házra járták be az országot. Elsőnek vezették be a részletfizetést, és a kereseti viszonyokhoz képest igen jutányos áron kínálták a „portékát". „A kapitalizmus restaurálásának a kísérletével vádoltak bennünket – emlékezett vissza Koller György az alkotóközösségről szóló katalógus bevezetőjében tíz évvel ezelőtt. – Hamar elterjedt tudniillik a híre, hogy nálunk a művészek jól keresnek. Adófizetési kötelezettségek elmulasztása címén 1952-ben a közösséget államosították. Egy év múlva Erdei Sándor miniszterhelyettes foglalkozott az ügyünkkel, aki egykor bátyjával, Erdei Ferenccel egyszer már létrehozott egy hagymatermesztést folytató, önszerveződő közösséget, s így szándékunkkal rokonszenvezett. Újra működhettünk." Csak a történelmi adattárból számolható össze pontosan, hány kulturális miniszter és miniszterhelyettes váltotta már azóta egymást, az egy ideje már Koller Galéria néven működő művészközösség még mindig létezik. Igaz, már nem oly sok a tagja, nem oly intenzív a tevékenysége, de aki a kortárs grafika egy bizonyos vonulatára kíváncsi, még mindig ide jár nézelődni, vásárolni.

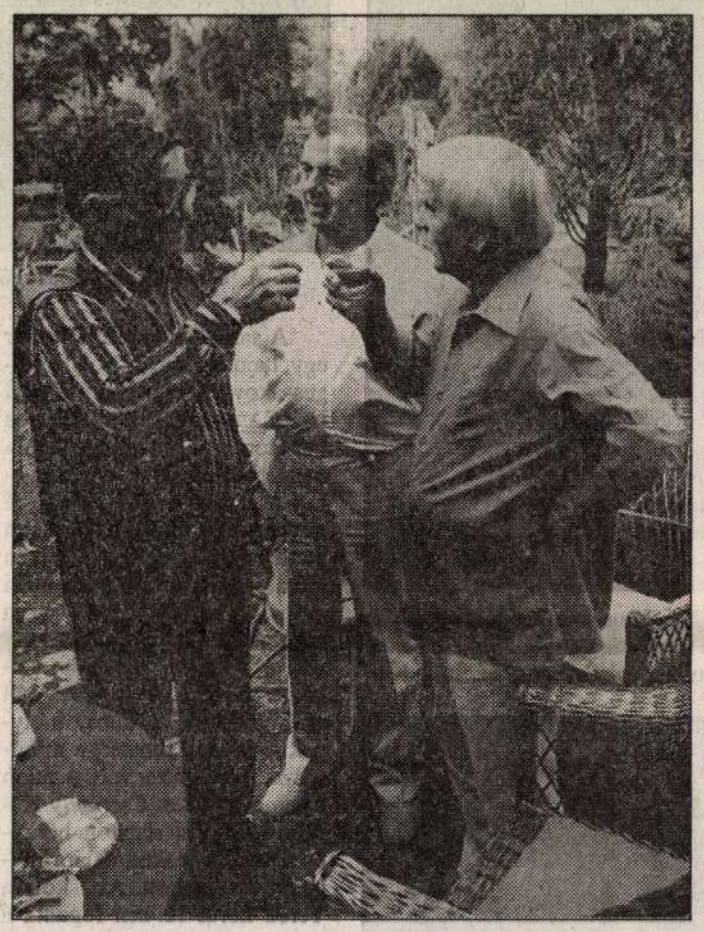

Amerigo Tot, Koller György és Borsos Miklós az utóbbi tihanyi kertjében

Koller György nem ismert lehetetlent, ha művészeiről volt szó. Megbízást szerzett, lakást, műtermet járt ki nekik, ügyvédekkel tárgyalt pörös családi ügyekben, békített férjet feleséggel, taníttatta a gyerekeket. Egy oroszlánszelídítő nyájasságával és szigorával bánt a csöppet sem könnyű természetükről híres művészekkel, kit dicsért, kit biztatott, kit meg lehordott, ha kellett, tunyaságáért. De bármely öttlettel, kéréssel fordultak hozzá, már nyúlt is a telefon után, s intézkedett, ahogyan tudott. Általában sikerrel. Mi volt a titka? Tán a tudat, hogy jó ügyet szolgál, s hozzá aranyfedezetül ott állt kikezdhetetlen tisztessége.

Kitartó volt, a maga módján erőszakos és határozott, de egy pillanatra sem veszítette el úri modorát. Mindig elegáns volt, kifogástalanul öltözködött, bókolt a nőknek, és minden délben, ahogyan azt kell, hazajárt ebédelni.

Nézegetem fényképeit, társaságában Borsos Miklós, Amerigo Tot, Reich Károly, Würtz Ádám, Iván Szilárd, Láng Rudolf , Varga Imre, Kass János, Melocco Miklós és mások láthatók. Életművük nemzeti kultúránk egy darabja. Koller György életműve ott van a rajzokban, szobrokban, képekben szerteszórva, teremtő támogatását nem őrizheti más, csak az emlékezés.

(h. é.)

Antikvitás Pozsonyban

A szlovák főváros régi centrumában, a néhai Halászkapu emlékét máig őrző Rybárska brána utcában található a jelenleg egyik legelegánsabb és leggazdagabb kínálatot nyújtó pozsonyi régiségbolt. Éléggé megtévesztő *„Artisan"* felirata a szuvenírüzleteket juttatja eszünkbe, pedig itt vérbeli műkereskedelemről van szó.

Stiegelmayer osztrák mester olajjal kartonra festett *Alpesi tava* 45 ezer koronát kóstál, Walter *Klaus* biedermeier zsánerképe ugyanennyit, míg a bécsi, valamint müncheni műveltségű és a múlt század második felében működött *Pállik* Béla – aki főleg állatfestőként vált népszerűvé – istálló belsejét megörökítő munkájáért valamivel többet kérnek (52 ezer korona). Igazán jutányos viszont ebben a mezőnyben a szolnoki tradíciót párizsi impresszionizmussal ötvöző *Jávor* Pál hortobágyi csikósokat ábrázoló képe a századelőről 12 ezer koronáért. Ettől felfelé mozognak a fára festett orosz ikonok (12–18 ezer közötti sávban), míg a barokkos stílusú szlovák szentképekért 32 ezret is elkérnek. De sokszorosított grafika már háromezerért is kapható a boltban.

A plasztikák között tallózva, egy fából faragott női akt mellett 25 ezer korona áll az árcédulán, odébb egy ugyanekkora, vagyis szintén félméteres, bronzból öntött diszkoszvető 42 ezerért vásárolható meg, míg a hófehér márványból faragott büszt a fának a dupláját éri. Ugyanez praktikus variáns formájában – mint asztalilámpát tartó egyiptomi rabszolga – valahol a középmezőnyben helyezkedik el a maga 35 ezer koronás árával. A szintén hasznos és egyben esztétikus tárgyak között nézelődve tűnik fel egy ezüst gyertyatartó 26 ezerért, jóval olcsóbb egy ezüst mokáskészlet 3500-ért és egy kínai porcelángarnitúra ugyanerre a célra, ugyanennyiért. Az üvegpoharak metszett vagy festett változatai 5500 koronánál kezdődnek, akad magyar feliratú, kupával ellátott söröskancsó is „Gondold meg és igyál!" felszólítással, továbbá csillár és tükör, majolika padlóváza és állóóra, és még hosszasan folytathatnánk a felsorolást. Hogy a magyar árakhoz valamivel könnyebben hasonlíthassuk a szlovák elvárásokat, a nálunk is tucatszám kapható schwarzwaldi faliórák errefelé átlag ötezerbe kerülnek, egy herendi táncoló figura 1100, míg egy porcelánbonbonier ennek a duplájába kerül. Végezetül a bútorok közül egyaránt százezerért kínálták a kétrészes, barokkos ebédlőszekrényt (felül üvegajtós vitrinnel, alul három fiókkal) és a chippendale szekretert (fekete ébenfa alapon gazdag intarziával, dús aranyozással).

A Pánska ulicán – az egykori Pálffy-ház közelében – egy szerényebb antikvitást hirdet cégtáblája. Kirakatából is felmérhető, hogy nem annyira arisztokratikus, mint inkább polgári tradíciót őriz, és ilyen irányú igényeket hivatott kielégíteni. Ennek megfelelően árai is mérsékeltebbek, áruskálája pedig Déryné herendi porcelánból készült közismert szobrától a haldokló gallus népszerű plasztikai reprodukciójáig terjed, továbbá régi kegytárgyak és dísztárgyak tömkelegétől a régi mérlegen, szódásüvegeken át a vadásztrófeákig, gyöngyfüzérekig, divatékszerekig.

A pozsonyi óvárosban érdemes a kapualjakat, az átjáróházakat is szemügyre venni, mert akár a pesti belső kerületekben, itt is kisebb-nagyobb régiségboltokra bukkanthatunk, bár egyikük-másikuk alulmúlja ezt a nívót, és inkább ósdi dolgokat próbál elsózni, semmint valódi antikvitást.

De bőven van kínálat az európai hírű és rangú, egykori, monarchiabeli cseh és szlovák manufaktúrák mai terméséből. Kékre vagy vörösre színezett, üveg alapon tarkabarka kézifestéssel, dúsan metszett mintákkal és a széleken sok aranyozással kelletik magukat a márkaboltok kirakatában – ráadásul méregdrágán – mint valódi kristály. Ízlése válogatja, de minden bizonnyal ez is megtalálja a maga vásárlóit, nemcsak a hazai közönség, hanem a turisták körében egyaránt. Az egykori Gablonz (a mai Jablonec) divatékszerei és üvegből készült dísztárgyai legalább önmagukat adják, nem mímelnek régiséget.

Az eredeti tradíciót őrzik a békebeli fürdőhely, Karlsbad, azaz Karlovy-Vary porcelánmanufaktúrájának pozsonyi márkaboltjában az étkezőgarnitúrák, főleg a messze német földön mindmáig közhasználatú, kék „zwiebelmuster", vagyis a hagymamintás készlet, amelyből egyetlen csészealj vagy egy parányi lágytojás-tartó közel ötszáz koronába kerül. Aki keres, az talál – tartja a közmondás, és a műgyűjtő Pozsonyban is bármikor rábukkanhat az ízlésének, valamint a pénztárcájának megfelelő tárgyra.

Wagner István

A Polgár Galéria már elkészítette 1996-os aukciós naptárát.

Április 5-én ékszer- és műtárgyaukciót, május 14-én, 15-én, szeptember 24–25-én és december 17–18-án művészeti árverést tartanak.

A műkincsrovatot szerkeszti: Hajdú Éva

1996 Magyar Nemzet febr. 3



A századforduló autói szélvédő nélküli karosszériával készültek, Peugeot 1901-ből – 30 km/óra sebességű



A négy személy szállítására is alkalmas Harley-Davidson 105 kilométeres sebességre képes



1952-es Csepel és 1960-ból a Panni robogó (a kép alsó részén látható)

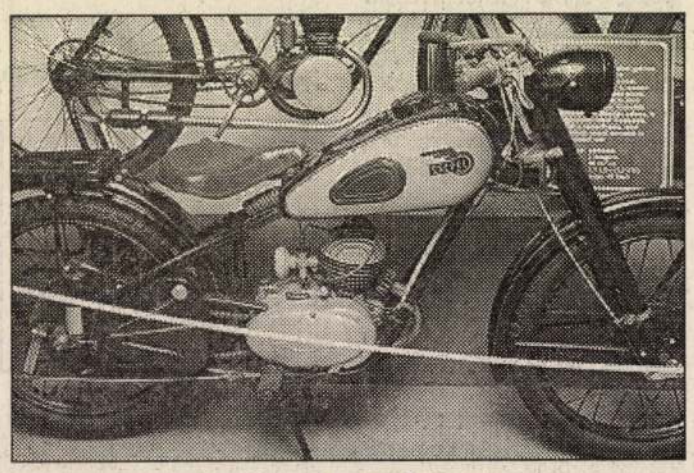

A kis Csepel – 125 köbcentis



A Opel Darraq gyártását 1889-ben kezdték. 1936-ban Svájcban, Franciaországban csillag és ügyességi versenyeket nyert. Négyütemű, egyhengeres 1,2 literes, 45 km-es maximális sebességre képes



Zisz 110-es, a Lihacsov autógyárban készült, az ötvenes években Magyarországon öt darab volt. Ezekben a páncélozott autókban utaztak a pártvezetők, tízcentis üvegek védték őket. Négyütemű, nyolchengeres, 6 literes, 140 lóerős, 140 km/óra sebességű a gépkocsi



Az első Opel és Suzuki, amit hazánkban gyárottak



A Csonka-féle autó 1908-ból, „virsligumikkal" gyártották. Ezek a gumik futófelület nélküli, gyorsan elhasználódó, kezdetleges abroncsok voltak

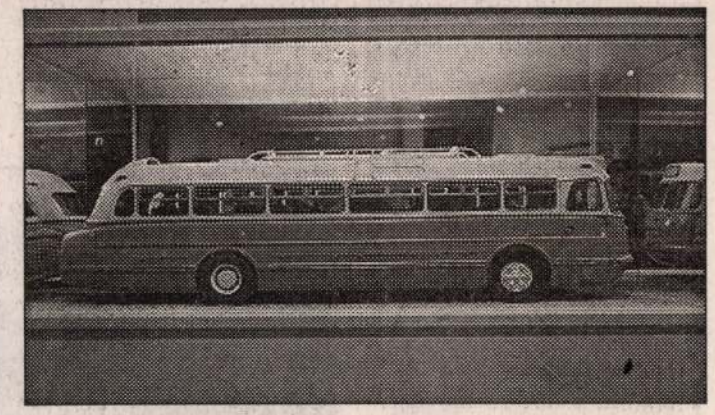

A '60-as évek népszerű Ikarusz busza, a „Faros"

A sarokban az első enteriőr egy hajdani fényező- és nyerges-, kovács- és bognárműhelyt imitál. A korabeli öltözékbe bújtatott embernagyságú báb a mestert örökíti meg, amint gyalul. Alatta ott a faforgács, keze mozdulatra lendül, teljesen élethű. A mögötte lévő képeken látható, milyen volt a korabeli műhely, hogyan néztek ki a munkások az autógyártás kezdetén. Simogató pillantást vethet a szemlélődő az 1899-ből származó *Oldsmobilra*, melynek óránkénti sebessége mindössze 35 kilométer volt. A falon feltűnő hirdetés: *Csermely* Károly 1909-ben alapított hölgy- és úrvezető-szakiskolájára hívja fel a figyelmet. Az iskola a Teréz körút 12.-ben fogadta a vezetnivágyókat. Külön tárló fogalalkozik az index, avagy irányjelző történetével. Ebből megtudhatjuk, hogy a volán a jobb oldalon volt, és ugyanott kapott helyet az egyetlen index is. Később jöttek rá, hogy mindkét oldalon szükséges a vezetéshez az irányjelző.

Helyet kapott a Királyi Magyar Automobil Club útijelentése, térképpel tökéletesítve a tájékoztatást. Most ünnepli fennállásának 95. évfordulóját a *Magyar Autóklub*. Külön enteriőr állít emléket a korabeli autóversenyzésnek. Fotók illusztrálják a városligeti versenyeket, serlegek, kupák, érmék tanúsítják, hogy tehetséges úrvezetők álltak hajdan rajthoz.

A múltból való plakátok megindítják a néző fantáziáját. Így voltam a *lassú hajtás, vagy gyászszertartás* feliratú figyelemfelkeltő táblával. Ezt már elődeink is tudták, vajon mit szólnának a mai gyorshajtókhoz?

A kiállításon több tükör elé állított makett mutatja be üveglap mögött a járművek fejlődését. A terem közepén pedig különböző évjáratú kocsik – van közöttük *BNW, Tátra, Zisz* és *Peugeot* – mutatják be az autógyártás históriáját. Valamennyi imitált aszfalton áll, így a futószalagról elsőként lekerült *Opel Astra* Győrből és a szintén elsőnek összeszerelt *Suzuki Swift* Esztergomból.

Sokan hiányolják – főleg a legkisebb látogatók –, miért nem lehet beülni az autókba, miért nem lehet felmászni a mozdonyra és így tovább. A Közlekedési Múzeum is anyagi gondokkal küzd. A pótolhatatlan relikviák újjáépítése sok pénzt emészetene fel, ezért nem engedhetik meg a mostani gyerekeknek a rongálást, épp azért, hogy majdan ők is ide hozhassák a sajátjaikat.

Várhegyi Andrea

Weber Lajos felvételei

Szabó Levente

Részekbe zártan

Koller József pécsi műteremházáról

ÖT KŐBURKOLÓ-CSAPAT váltotta egymást az építész saját – ráadásul munkahelyéül, s így kicsit az önkifejezés eszközéül is szolgáló – pécsi műteremházának építése során, hogy a szép, tiszta időben az utcáról a belváros felett átsuhanó tekintettel jól kivehető, harsányi bányából származó kőből szárazon rakott, rusztikus, szinte elementáris hatású burkolt falakból és az ugyancsak felületként, textúraként kezelt faburkolatos síkokból komponált kis ház terv szerinti minőségben és megjelenésben szülessen-épüljön, a ház tehát így született meg, így épült fel, csendesen, érthető, világos artikulációt tükröző szerkesztésével, a súlyos pengefalak közé befeszülő könnyed épülettesttel, üveg és fa számított játékosságával, és legfőbb sajátosságával, melynek törvénye a kőburkolat kialakításától kezdve a ház tömegalakításáig egységessé teszi az egyébként szét-szétfeszülő kompozíciót, hiszen a mecseki domboldalon – négy, az építész által régebben tervezett, lépcsőző sorház és egy garázsépület közti kicsiny mezsgyén – megtelepült ház habitusa, lételeme és fő karaktere is az utca vonalára merőleges, metszetszerű képlet: a déli, azaz a lejtő felőli, sziluettjében várfalszerű asszociációkat keltő homlokzaton megjelenő harsányi kőburkolat plasztikus, természetes durvaságától kezdve, a süttői és siklósi mészkövekből kirakott, egyrészt a sziklás talaj rétegződését didaktikusan mutató, másrészt a távol-keleti fésült-gereblyélt sziklakertek emberi rend-vágyára hajazó homlokzati síkhullámain át, a három kő-pengefal rétegvonalakhoz igazodó lépcsőzéséig, és a közéjük feszülő, szinte ikresen összenőtt kis garázs- és műteremépületig, azok könnyed, a súlyos alaptéziseket összefogó karakteréig, mind-mind a metszetvétel rendjébe tagozódnak, míg az épülettömeg habitusa csendesen önállósult, elfeledte didaktikus, síkkompozíciós eredetét, s megtelepedett, befeszült, megállapodott, kitöltötte a helyét vagy éppen kinőtt-kifejlődött onnan, megpihent vagy ugrásra kész, éppúgy statikus és dinamikus, nyugalmat – egyszersmind – feszültséget áraszt, mely kettőségnek oka talán a galériás terű, ferde tető és faárnyékoló-síkok által megbillentett magas kereszttömeg, hiszen ez a ház kősíkok által kijelölt főiránya ellen hat, és a lejjebb lévő utcák felől nézve olyan, mintha ismeretlen eredetű földtani mozgások eredménye lenne, annak dinamizmusa ugyanakkor egészében nagy, szürreális bútor hatását kelti, ahogy a kis épület – építész által használt felének – belsőjében a csőszerű, egyteres és egyirányú galériás műterem bútorainak egyedi világa tovább erősíti ezt az érzetet, a polcok, a tárgyalóasztal, a galéria és lépcsője, az egyedi árnyékolók kifinomult és építészesen módolt rafináltsága, a mellékhelyiségek egyetlen hatalmas padlólapból szerkesztett kőburkolata tükrözi a ház részletei iránti műgondot, mely műgond egy léptékkel lejjebb újra megjelenik, de ezúttal már úgy, mint a konyhabútor acél ajtóinak anyag-perfektsége vagy a tárgyalóasztalt összetartó fémelemek megtervezettsége, azaz mint naiv, tehát emberi hit a világ rendezhetőségében, persze azzal a romantikus gesztussal, amelyben a ház elfordul az utcától, csak a galériás tér két lamellás ablaka kacsint vissza, és teljesen megnyitja, megmutatja, feltárja magát a szemközti domboknak, mit sem törődve helyzetével, tudomást sem véve arról, hogy diszpozíciója beszorított, alsó szomszédja lapostetős melléképület, saját fele, ikertestvére pedig más tulajdonos által használt garázsrész, s így hordoz bizonyos ellentmondást is az, hogy a soroló szerkesztés vajon hol ért volna véget, ha szabad a tér, hogy rit-

TERVEZÉS / DESIGN
KOLLER ÉS TÁRSA TERVEZŐ KFT.

ÉPÍTÉSZ / ARCHITECT
KOLLER JÓZSEF

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRS / FELLOW ARCHITECTS
IFJ.CSATAI LÁSZLÓ, BÁNFALVI ZOLTÁN

STATIKA / STRUCTURE
MAROS JÓZSEF – MAROSTERV KFT.

GÉPÉSZET / PLUMBING
EÖRDÖGH ZSOLT – HEVASZER KFT.

VILLAMOSSÁG / ELECTRICAL PLANNING
HEGYI BÉLA – PÉCSI VILLAMOSTERVEZŐ KFT.

KŐBURKOLATOK / STONE COVERING
BRUNNER EMIL

FABURKOLATOK / WOODEN PANELS
IVÁNKOVICS MIHÁLY

LAKATOS MUNKÁK / LOCKSMITH WORKS
CSONKA VILMOS

BÁDOGOS MUNKÁK / TINWARE WORKS
BILONKA ISTVÁN



mus-e a kettő, de tiszteletre méltó a habitus, ahogy nagy levegőt véve, lerázza környezete adottságait, és elkezd élni; ugyanakkor (másodsorban, de legfőképpen) mit tegyen a kritika, a házzal szemben a szó, a szavakból szőtt egyetlen (már-már botrányos sodrású) mondat: módfelett örüljön annak, hogy sorra új házak épülnek a zűrzavaros pécsi neo-mediterrán üdítő alternatívájaként, ahogy ez a kis műterem is, mely ugyan illeszkedik tervezője életművébe (hordozza magán például a zamárdi üdülő módolt részleteit, de előre is vetíti az utca túlfelén – szintén az építész által tervezett – félig megvalósult objektum hatalmas támfal-kerítésének szerkesztését), mégis nyugodt színfoltja akár a közvetlen környezet építészeti kavalkádjának, vagy az öncélú örvendezés belső mosolya helyett vegye górcső alá a következetesség és ellentmondásosság, erősség és gyengeség arányait, fedezze fel (kategorizálja, lajstromozza, katalogizálja, azaz boncolgassa) erényeit és gyengéit – nem hiszem, hiszen ez egy rendben lévő ház, olyan ház, amiről talán írni sem kellene, csupán egy jóleső félmosollyal konstatálni, hogy jó irányba gördül néha a világ kereke, így a kritika legfeljebb körüljárhatja, megtapogathatja, megízlelheti és vissza-vissza idézheti e materiális és szellemi összefüggésrendszerében is különös házat, pontosabban annak részleteit, alkotói (tehát emberi) örömöt tükröző számos csínját-bínját, melyek spontánnak és tervezettnek nagyon is feszült dialektikájában rajzolják körül a mecseki dombok csöndesen új épületét úgy, hogy a számtalan, magas építészeti igénnyel megoldott részlet, a szintén bútorszerű kő-vörösfenyő előtető, a mészkő-vízköpők, a finoman bordázott faburkolat, a kőcsíkok, az üvegfal és az üvegtető, illetve az azokból kiforduló-lépcsőző sarokablak-sor, a bejárat előtti kiskockaköves terecske és a terasz térburkolatának apró léptékű részletei, vagy a bádogos munka precizitása sem tudta gyengíteni (kikezdeni) az összerakott kőelemek által kirajzolt természetes textúrát, az egyes kövek összekapaszkodásának és egymáshoz feszülésének erejét, illetve az adódott részletek másik felének akaratlan spontaneitása által sugárzott erőt, a részletek így körülveszik, cizellálják és meghatározzák ugyan az egészt, de legfőképpen önálló életet élnek, egyszersmind fel is oldódnak benne, ugyanakkor kijelölik és korlátozzák a figyelem, tehát a befogadás és a megértés útját és irányát.

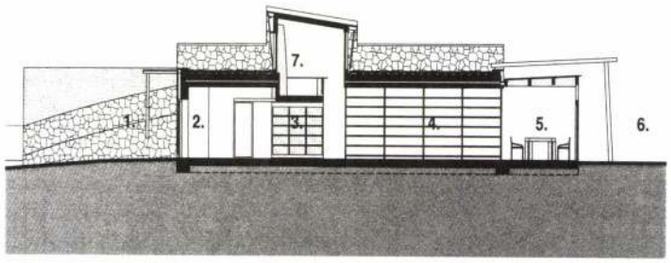

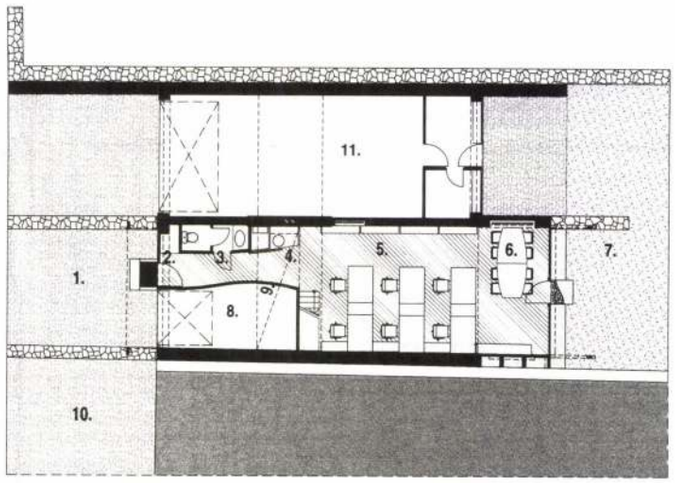

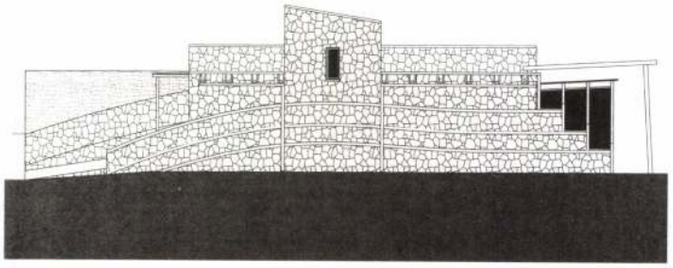



FOTÓ • PICTURE • KÖRTVÉLYESSY ZSOLT



FOTÓ • PICTURE • KÖRTVÉLYESSY ZSOLT

Levente Szabó

Enclosed in Details

On József Koller's Studio-house

There were altogether five teams of workers doing stone-facing taking turns while building the architect's studio-house in Pécs for his own purposes so that a building should be born-constructed distinctly visible from the street on a glance gliding over the inner city when the weather is fine, bordered by faced walls laid dry of rustic stones mined in Harsány with an effect not unlike that of elementary surfaces completed by panelled planes treated as texture, with all these resulting in the composition of a small house displaying qualities and appearance in accordance with the design, this is the way the house was completed and built, following peaceful, understandable and see-through articulation as far as composition is concerned, being a light body of building wedged among heavy edge walls, with the calculated playfulness of glass and wood and its chief characteristic, the structural guideline of which guarantees the unity of a composition otherwise tending to break up from time to time, starting from the finish of the stone facing to the overall design, as the disposition of the house nestling in a hillside of the Mecsek as well as its living conditions and main character make up a section-like formula perpendicular to the streetline: the southern silhouette, that is towards the direction of the slope has a facade generating associations of the walls of a fortress by exposing the stone facing originating from Harsány ranging from plasticity, natural coarseness through the frontal waves of planes that evoke the human desire for order present in well-groomed rock gardens of the Far-East, simultaneously and didactically revealing the layered structure of the rocky soil by being a mosaic of limestones originating from Süttő and Siklós, over to the grading of the three edge walls of stone adjusted to the lines of layers and the small building housing a garage and a studio grown together almost like twins wedged in-between, their airy character conducting weighty fundamentals, all these fit into the order of section sampling, whilst the disposition of the building block has become independent unnoticed, forgetting about its didactic, plane-structured origins, has set-



tled down, wedged in, compromised, filled in its place or, rather, grew out of and evolved from there, has had a rest or is just about to jump, being both static and dynamic, the reason of this ambiguity might be the tallish cross-block which has been tilted by planes of the galleried attic with a slanting roof and wooden screening as it exerts influence against the mainstream of the design as set by the planes of stone and seen from the streets at a lower level it seems as if it was a result of earthquake motions of unknown origin, whilst its dynamism has the overall effect of a large surrealistic piece of furniture, a feeling and impression further intensified by the individual world of the furnishing in the tube-like open-plan and unidirectional studio with a gallery, the shelves, the conference table, the gallery and its staircase, the sophisticated and architecturally devised subtlety of the non-series screenings, the single large expanse of the floor tile of the ancillary rooms making up the stone facing which reflects the artful attention and care to the details of the house – yes, it is a house in perfect order, which is normally nothing special to write about, should only be recognized with a pleasant half-smile that the world is on the righ track, thus criticism can do nothing else but go round and feel and taste and touch and remember that this house extraordinary in its material and spiritual correlations, its several ins and outs prove creative (that is human) joy and pleasure that outline this new building in the peaceful surroundings of the Mecsek hills in rather tense dialectics of the spontaneous and the designed, so that the numerous details devised to meet high-quality architectural demands could not weaken (nor nibble) the natural texture traced out by the stone elements assembled here, the power that the rest of the details radiate via their unintentional spontaneity, details this way surround, chisel and determine the entirety, yet first of all live their own independent lives, being dissolved in it at the same time, whilst marking out and limiting the way and direction of attention, thus also that of reception and comprehension.

Somogyi Krisztina

Helyénvaló ítélet

A Baranya Megyei Bíróság, a Pécsi Ítélőtábla és a Munkaügyi Bíróság közös épülete





FOTÓK • PICTURES • BELICZAY LÁSZLÓ

Pécsett a Rákóczi út különös hely. A történelmi belvárost délről határoló forgalmas utca tulajdonképpen az a határ, ahol a sztereotipizált pécsi hangulat elillan, a város identitása meginog. Innen pár sarokra, északra már a főtéren jár az ember, délre viszont a szocialista bányászváros világa fogad: a Rákóczi út tehát feszültségi zóna, keresztmetszet arról, ami az elmúlt száz évben errefele történt.

EZ A KÉP finoman fogalmazva is igen vegyes. Nem jelenti ez azonban, hogy mindazon épületek, amelyeket mondjuk a hetvenes évek eleje óta építettek, feltétlen rosszak lennének; nem, erről van itt szó. A gond sokkal inkább az összképben mutatkozik: a fésületlenség, a hely szedett-vedett mivolta az épületek érzéketlen egymásmellettiségének következménye. Kistelegdi István Kereskedők Háza, a Finta iroda által épített hatalmas Árkád Áruház (amely pusztán mérete okán is idegen ebben a városi szövetben), a mára kínai boltként üzemelő Konzum Áruház, a Tillai Ernő által újragondolt századfordulós neoreneszánsz Posta Palota, Erdélyi Zoltán-Várnagy Péter OTP székháza, na meg Köves Emil két irodaháza hangoskodnak, mocorognak itt egymás mellett. A zajos látványban az a világjelenség is megfigyelhető, hogy nem könnyű megtalálni az egyensúlyt helyi és globális, tradicionális és aktuális építészeti jelleg, a közösségi elvárás és az alkotói személyiség különböző értékei között. Igazodási kényszer, az építészeti mű lényegéhez nem kapcsolódó narratívák bevezetése, avagy éppen ellenkezőleg: az önmagára való figyelés kizárólagossága errefele is megfigyelhető. Ebben a kontextusban tartom igen fontos állításnak Koller József új bírósági épületét, amely empatikusan viselkedő műalkotásként egyszerűen feloldja a helyszínen érzékelhető feszültségeket.

A Megyei Bíróság, a Pécsi Ítélőtábla és a Munkaügyi Bíróság új épülete már építése alatt emblematikus eleme lett a környéknek: a tektonikusan megmozgatott négy elemből álló kőtömb olyan erős állításként van jelen, amely teljesen természetes módon keltette fel az emberek figyelmét. A föld mélyéből előtörő szikla képe pontosan artikulált: ez a kőszerűség mindenki számára olvasható. A vetődés dinamikájára természetes módon erősít rá az épületet kívülről burkoló fűrészelt isztriai Kanfanar kő. Az üres tér felé forduló keleti homlokzaton a kő a bányászott szélét mutatja: a száraz rakással egymás mellé sorolt rusztikus felület esetlegessége tulajdonképpen megismétli a tömbök szerkesztésének dinamikáját. Az északi és déli homlokzatokon ezzel szemben ugyanennek a kőnek a csiszolt





GENERÁL TERVEZŐ / GENERAL DESIGN
KOLLER ÉS TÁRSA TERVEZŐ KFT.

ÉPÍTÉSZET / ARCHITECTURE
KOLLER JÓZSEF VEZETŐ TERVEZŐ,
IFJ. CSATAI LÁSZLÓ,
BÁNFALVI ZOLTÁN, FEHÉR ZSÓFIA
– KOLLER ÉS TÁRSA TERVEZŐ KFT.

BELSŐÉPÍTÉSZET / INTERIOR DESIGN
RÁDÓCZY LÁSZLÓ, TOLNAI ZSOLT
– PÉCSÉPTERV STÚDIÓ KFT.

STATIKA / STRUCTURE
MAROS JÓZSEF,
KIS-BOGDÁN ANDRÁS
– MAROSTERV MÉRNÖKI IRODA KFT.

ÉPÜLETGÉPÉSZET / PLUMBING&HVAC
EÖRDÖGH ZSOLT,
JERMÁS KRISZTIÁN – HEVASZER KFT.

ÉPÜLETVILLAMOSSÁG / ELECTRICAL PLANNING
ANKA ATTILA, KELLÉNYI ISTVÁN
– ANKA REPRO KFT.

Koller József épített





felülete mutatkozik, mintha ezek az oldalak metszetként, vagy mondjuk a kőtömbök egymástól való elcsúszásának következményeként alakultak volna ki. Szintén a sziklaként való interpretálást erősíti az épület zárt tömbszerű megformálása: ennek értelmében az ablakok is inkább rések, irdalások, amelyek itt-ott a tető síkjára is átfordulnak. A tető amúgy szintén a központi gondolat részeként fogant. Szép többletjelentésként kell megemlíteni, hogy Koller József az épület helyén elbontott terasz burkolólapjainak és lépcsőinek darabjait használta fel újra a tető felületén: a töredezett elemeket élükre állítva, sorolva rakta egymás mellé, amely így összhatásában a rusztikus homlokzattal rokon. A tető kiképzése ezáltal a vetődés, a feltöredezettség alapmotívumát fordítja át arra a felületre, amely például a szomszédos irodaház ablakaiból nagyon is jól megfigyelhető.

Ez az említett irodaház persze jelen esetben sokkal több holmi szomszédságnál: a hetvenes években Köves Emil által tervezett Megyei Tanács (ma bírósági főépület) ugyanis minden értelemben szervesen kapcsolódik a most megépült szárnyhoz. Hiszen ennek az irodaháznak a felújítása során ismerkedett meg Koller József a megbízójával: a közös munka eredménye az a bizalom, amely az új szárny merész megoldásaiban ölt testet. Maga a program is a korábbi épület következménye: a 11 emeletes irodaház szerkezete ugyanis nem tette lehetővé nagyméretű tárgyalók kialakítását, ezért vált szükségessé a beruházás. Építészeti szempontból azonban a legfontosabb kapcsolat a telepítésben érhető tetten. Köves Emil – tehetségéhez méltóan – annakidején meglátta a területben az értékes városi tér lehetőségét, ezért a Megyei Tanács épületét a tér keleti térfalaként építette meg, eléje lábakra emelt nagyméretű teraszt tervezett, amely híddal futott ki a Rákóczi útra. Térrendezésében egyértelműen megfogalmazódik az az elképzelés, hogy a hajdani római város, Sopianae romjai felett nem egy ilyen-olyan parkolónak, hanem fontos közintézmények (így nagyon is helyénvaló módon az igazság palotája) által határolt városi térnek illik lennie. Koller pontosan értette elődje szándékát, így amikor a terasz felújítása helyett egy új bírósági szárny kialakítására tett javaslatot, megtartotta a telepítés rendjét, de még a hajdani hidat is.

Ez a döntés fontos következményekkel járt. Elsőként is tény, hogy az új bírósági szárny, bár teljesen

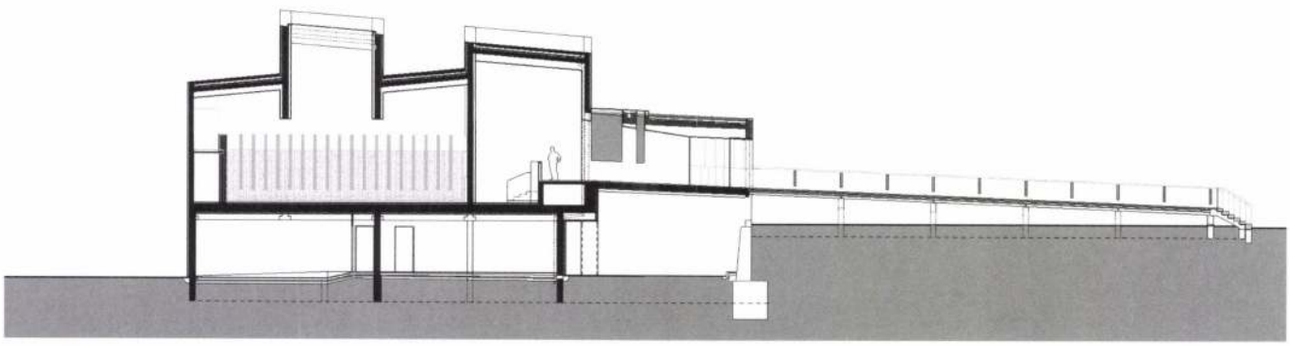





újszerű, mégsem idegen ezen a helyen. Az elhelyezés a környéken élők számára valamiféle megszokottságot, folytonosságot sugall. A bírósági főépülethez folyosóval való kapcsolódás egyben az új tömb funkcióját is pontosan értelmezi: bíróság ez is, mint a másik. Az irodaház mérnöki szemléletű megjelenésével való összehasonlításban ugyanakkor az új tömbnek hangsúlyozottá válik a szoborszerűsége: az új épületnek, úgy tűnik, nagyobb a presztízse, és ez így van jól, hiszen a zárt sziklatömb mélyén nem más található, mint maga a bíráskodás helyszíne, a két nagy tárgyalóterem. Ezeknek a termeknek a szimmetrikus szerkesztése, a belső térben a nemes faanyagok megjelenése és a bútorok egyszerű formakincse összességében emelkedett, tulajdonképpen szakrális helyzetet teremt – talán nem túlzás erről beszélni, hiszen az igazság és a törvény eszménye nagyon is szent dolog. Koller épülete ebből a szempontból nézve is pontosan artikulált: az említett ünnepélyesség ugyanis csak a termekben átélhető, a közlekedőkben már nem érzékelhető. Ott a mennyezet teljes felületét betakaró fóliavilágítás (és a tetővilágítók) egyszerű, tiszta, mindenre és mindenkire egyaránt vetülő fénye a meghatározó élmény, amely akár igazságos, demokratikus gesztusként is értékelhető. Szintén fontos tény a bíróság épületének megítélésében, hogy zártsága ellenére sem barátságtalan. Éppen a tömbök dinamikája és a természetes sziklaként való megjelenés okán a falak nem nőnek fenyegető módon az ember elé. Ez az épület nem hatalmi szimbólumként létezik, hanem körbejárásra és a felület megtapintására hív. És ez egyszerre fontos a Bíróság intézményéhez való viszonyunk megváltozásában csakúgy, mint a pécsi helyszínről kialakult észlelésük alakításában.

A ház máris elkezdte formálni, átértékelni környezetét; ottléte okán maga köré teret kanyarít, közeledésre, körbejárásra invitál, egy korábban érdektelen tér értékessé válhat az ott élő közösség számára. Ha arra gondolok, hogy további, remélhetőleg hasonlóan magabiztos identitású középületek kerülnek majd erre a térre, elképzelhető, hogy helyreáll a rend, összekapja magát a város e pontja. Ebben azért is lenne jó hinni, mert Pécs épp most nyerte el az Európa Kulturális Fővárosa 2010 címet. Szeretnék hinni abban, hogy az új beruházások is majd hasonló magabiztossággal és empátiával készülnek el. Gátlások és gátlástalanságok nélkül: úgy, ahogyan azt Koller József tette ezzel az épületével.

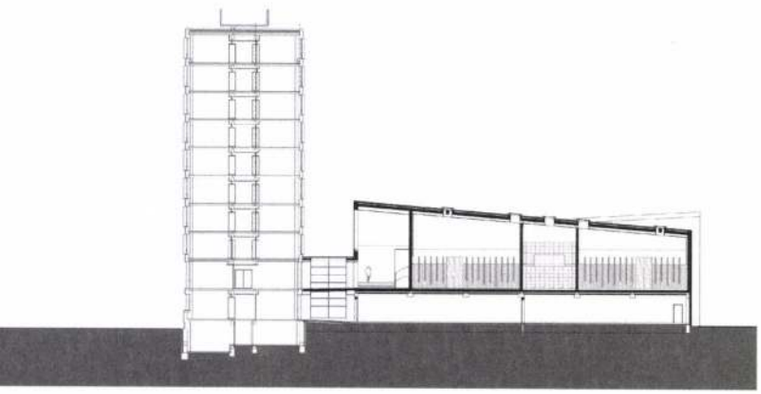

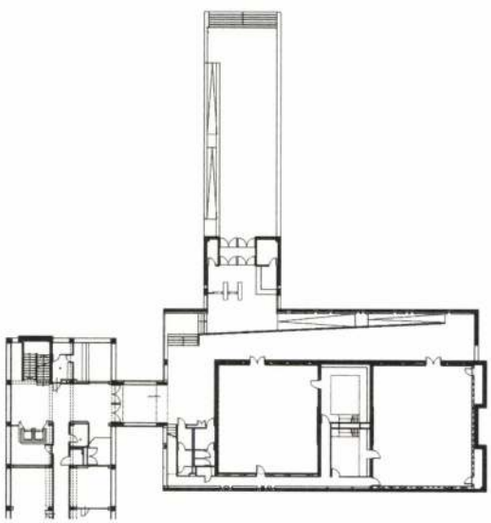

KOLLER József építén

Xbl-dij 1998.

ÚjM. Épm. 1998/3. 10. p. sill

utcai Kiállítóterem, 1987. október 9-31.
ovember 20 - december 31. Bp., VSZM
z Péter. Bev. Néray Katalin. Bp., 1987
"Néray Katalin 1350:"}{tm "Szikora Tamás

észet, 28, 1987, 11-12. 17-19. ill. {tm
1:"}

es János művészete. = Művészet, 28,

zirtes János grafikáit. = Élet és
rtes János 1352:"}{tm "Lóska Lajos

86. szept. 8 - okt. 5. **ism**. MEZEI Ottó
"Szlávics László 1353:"}{tm "Mezei Ottó

KOLLER József Emánuel kárpitgyártó

Sopron, 1805–1832

Kárpitgyártók Ho-on [Kiáll. kat.]
Kecskemét, 1996



Die Kupferstecher
Sechzig ungarische Künstler

János Nemes

Die Vereinigung jener Künstler, deren Werke auf dem Titelblatt und auf den folgenden Seiten des Heftes zu sehen sind, ist eine eigenwillige künstlerische Gruppierung und — schämen wir uns nicht, es gleich auszusprechen: eine fachliche Interessenvertretung, auch im Finanziellen.

Schon ihr Name ist außergewöhnlich. Ein bißchen altmodisch oder eher noch ehrwürdig altertümlich: „Rézkarcoló Müvészek Alkotóközössége" (Künstlerverein der Kupferstecher). Kupferstecher — dieses Wort gemahnt an zuverlässige, strenge Meister, die Gewicht legen auf ihre Arbeit, ihre Erzeugnisse, die etwas auf sich geben. Jene unserem Herzen nahe Meister, von denen es leider immer weniger auf der Welt gibt.

Die rund sechzig Mitglieder dieser Gemeinschaft halten ganz bewußt an der alten Bezeichnung — und ihrem Rang — fest. Qualität geht vor! — Dies ist das Hauptprinzip, die Kohäsionskraft und natürlich auch die Devise des Vereins, denn in bezug auf künstlerische Prinzipien und Stile vertreten die Werke seiner Mitglieder die unterschiedlichsten Schulen, Tendenzen und Experimente. Doch bei der Auswahl und der — auch in Forint meßbaren — Wertung hört die Freundschaft auf, kennt man weder Zuneigung noch Nachsicht. Unbarmherzig beurteilt die Jury der eigenen Kollegen alle eingereichten Arbeiten.



Miklós Borsos: Einschiffung, Radierung, 1984

Freilich fertigen diese Künstler — das braucht vielleicht gar nicht besonders hervorgehoben werden — nicht nur Kupferstiche und dergleichen vervielfältigte Werke an. Ihr Gebiet umfaßt sämtliche Techniken von Kreide, Aquarell, Gouache, Tusche, Kohle und Bleistift über Kleinplastiken bis zur Plakette. Mancher von ihnen wechselt gelegentlich die Technik — mit sichtlicher Freude am Spiel. Auffallend ist allerdings, daß bei den Arbeiten, die in der Gemeinschaft entstehen und abgesetzt werden sollen, kleinere Abmessungen vorherrschen. Diese Zwangslösung, die den Künstlern gewiß nicht selten Selbstbeschränkung abverlangt, hat folgenden Grund: Hierbei geht es um Werke, die bewußt zum Verkauf vorgesehen sind — nicht (oder nicht in erster Linie) an vornehme und reiche Kunstsammler und noch weniger an neureiche Snobs beziehungsweise Geschäftemacher, die auf eine Wertbeständigkeit spekulieren, sondern sie sind auf einfache Sterbliche zugeschnitten, die sich an Schönem erfreuen möchten; Menschen, die ihre Umwelt — die meistens nicht eben geräumige Wohnung — verschönern wollen und wissen, daß sie für diese „Aktion" am ehesten Künstler zu Hilfe rufen können.

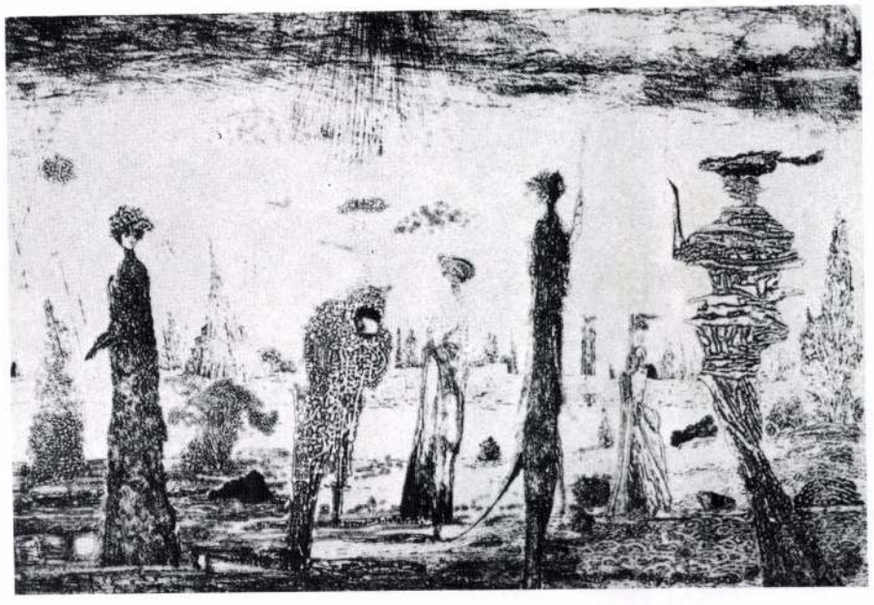

Imre Szemethy: Merlin, Radierung, 1983

Die Gemeinschaft kam übrigens 1950 zustande, und dies war bekanntlich eine Zeit, da künstlerische und unternehmerische Initiativen keinesfalls gefördert wurden. Glücklicherweise kümmerte sich ein hartnäckiger Mann, der kunstverständige und sich auf den Umgang mit Künstlern verstehende György Koller, um die Angelegenheiten der Gruppe. Er steuerte diesen „Kunstkahn" durch manches Wellental, über manchen Wellenberg, und heute gehört der Künstlerverein der Kupferstecher zu den interessantesten und qualitativ bedeutendsten seiner Art in der bildenden Kunst Ungarns.

Das Jahr 1980 brachte eine Wende. Der hervorragende ungarisch-italienische Künstler Amerigo Tot überließ der Gemeinschaft sein Atelierhaus im Budaer Burgviertel, in einem bezaubernden kleinen Palast in der Táncsics Mihály utca 5, als Galerie. Diese Geste des seitdem (1985) leider verstorbenen Amerigo Tot galt nicht nur seiner Altheimat, sondern kündete auch von seiner Identifizierung mit jenen Prinzipien des Kunstvertriebs, zu denen sich die Gruppe bekennt. Er wurde selbst Mitglied und zeigte und verkaufte in der Táncsics utca viele schöne Grafiken. Inzwischen kam übrigens eine weitere Galerie hinzu, in der Pester Innenstadt, im Haus Petőfi Sándor utca 8. Man ging dabei von der Überlegung aus, daß hier, in einem Zentrum des Fremdenverkehrs, auch die ausländischen Kunstsammler leichter in den Besitz einer schönen Schöpfung der ungarischen Gegenwartskunst gelangen können.

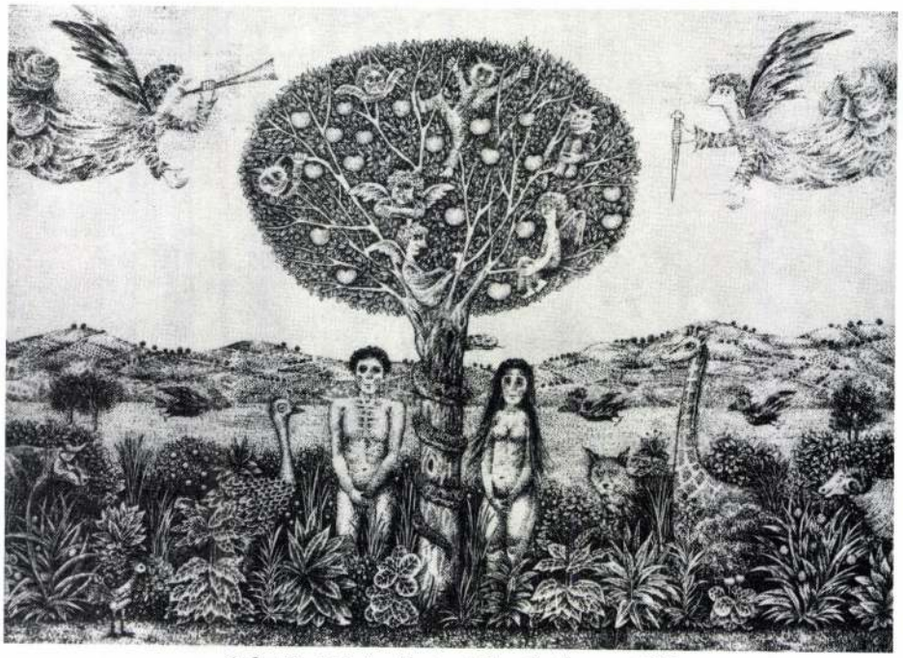

Gabriella Molnár: Garten Eden, Radierung, 1985

Dieser Aspekt trug dazu bei, daß der Verein seine Tätigkeit auch auf das Ausland ausdehnte. Er veranstaltet dort Ausstellungen, die mit Verkauf verbunden sind (London; Teilnahme an der Biennale in Venedig, an der Baseler Kunstmesse, in Hamburg, 1986 in Wien und Paris mit Exponaten von Imre Varga, einem der bedeutendsten Vertreter der heutigen Bildhauerei und Mitglied der Gemeinschaft, usw.).

Die vorliegende Besprechung enthält absichtlich keine künstlerischen Bewertungen und auch keine Lebensläufe der einzelnen Künstler. (Meines Erachtens ließe es sich auch nicht gut verwirklichen, ein derart mannigfaltiges und differenziertes Material treffend zu charakterisieren.) Die Funktion einer solchen Vorstellung mögen auf den folgenden Seiten die Illustrationen selbst übernehmen, unter denen jeder Leser ganz nach Geschmack wählen kann. Ich wollte hier mit der Skizzierung des Hintergrundes nur veranschaulichen, daß wir in diesen Spalten Werke einer Gemeinschaft von ungarischen Künstlern abbilden, die Beachtung verdienen und von denen manche Arbeit auch bei der Verschönerung der eigenen Umwelt in Betracht gezogen werden kann.



Galéria-Interieur

KOLLER György
Pannonia, 1988.2.

Koller György, festő-grafikusművész

Menyhárt László: Beszélgetés Kő Pállal.

„A Rézkarcolók vezetőjének, Koller Györgynek engem gjánlottak, megállapodtunk, én vittem a munkáimat. Egy pár évig ment is ez, majd egyre inkább nem fogytak a dolgaim, – Koller szerint. Hát van ilyen." mondja Kő Pál.

Művészet, 1989., január, 23-old.

MDK

IV. Koller Gyula és Kallós Elek, szobrászm.-k

A zsüri most a végleges kiviteli tervek elkészitésére a következő dijnyertes, ill. dicséretet nyert pályázókat hivta meg./Ettől függetlenül kiadták a dijakat./

Szükebb pályázat a tengerészeti emlékmüre.
Az Est. 1936.dec.22. 7.old.

Koller Ignác püspök (1762-1773)

az 1772 évi püspöki protokollum szerint a Gizella kápolnát a régi királyi rezidenciá "romhalmazából kiásatta és régi fényébe visszaállította". Mai alakját akkor nyerte.

Gutteil Jenő: Veszprém Szt Imre városa 1930
17. l

Koller Jakab I

farchas

Sopron

1681. márc. 21. polgár-

eskü Hází

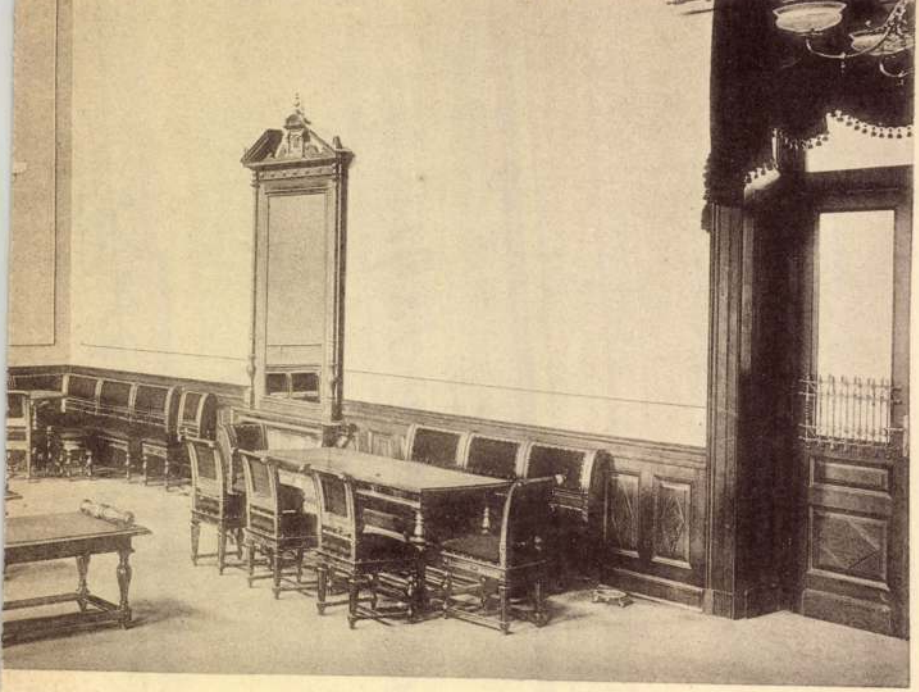

áróterem belseje.

Koller Jakab II.

farekas

Sopron

1739. jan. 28

polgáreskü

Hází

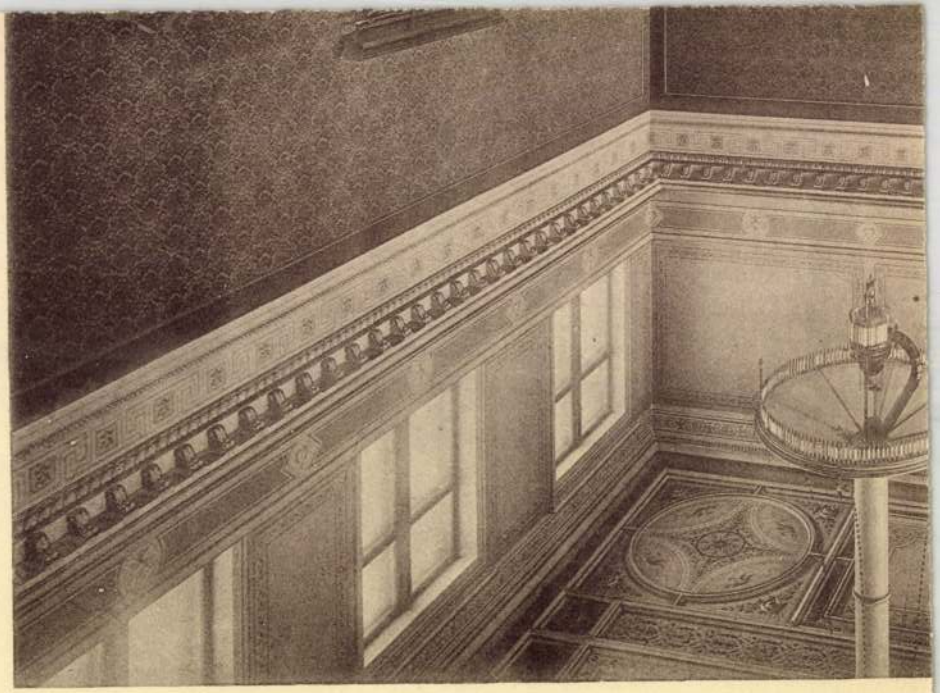

Koller János

rezin-

Sopron

lásd

Kolbkártyaf

Sopronvármegye alispánjától.

es Országos Bizottságának

B u d a p e s t .

Koller János

Kárlyafestő
szül. Sopronban, K.
József Emánuel (l. o.)
fia. 1829–31. Bécsben
a képröm. akadémia
rézmetsző osztályán
tanult. 1841. szerzett
polgárjogot Sopron-
ban.

Csatkörl.

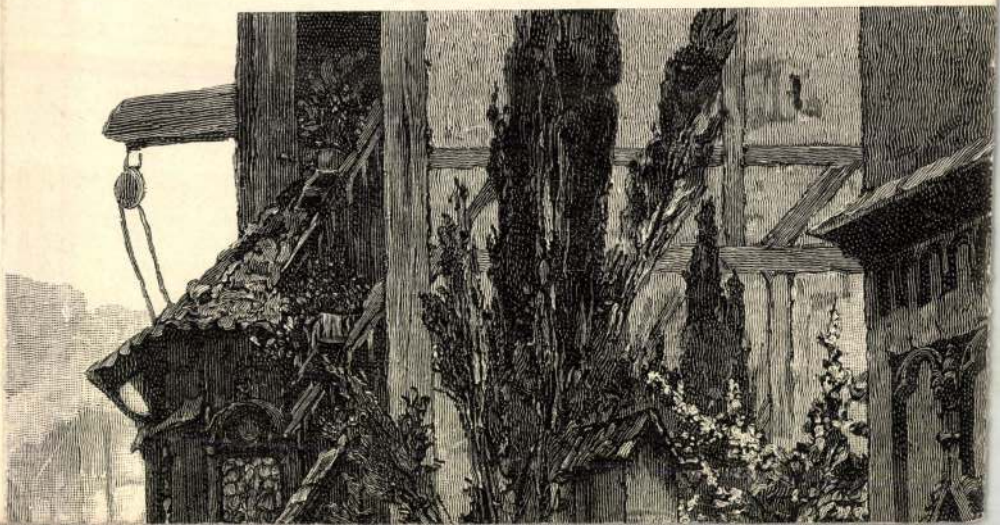

Koller János

kártyafestő

Sopron

1841. jan. 27. polg. esküt

Hází

llítás helyszinrajza.

ontozott vonal zárja be.

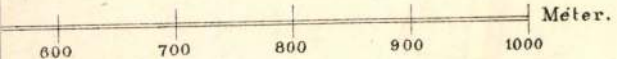

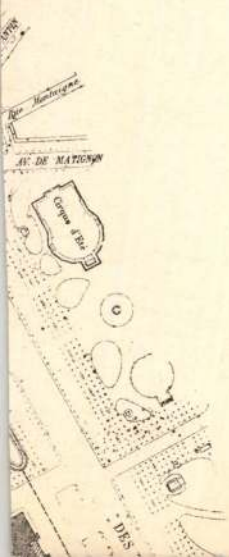

JANOS PÁL KOLLER, asztalos

A székesfehérvari jezsuita rendhazban dolgzó xxxx szerzetes 1761-62 között emlitve. 120.old

PÉTER KOVÁCS: Der Meister der Holzschnitzereien in der Székesfehérvárer Jesuitenkirche aus dem 18.Jahrhundert 119.old

ALBA REGIA, Az István Király Múzeum évkönyve. X. 1969. Székesfehérvár

MDK

Koller János, kártyafestő
(K. Emanuel József fia) polgár 1841.
grafikus Sopronban.

Csatkai Endre: Néhány újabb adat a sop-
roni művészet történetéhez. - Magy. Művészet:
1929. ~~[illegible]~~ 236-238. l.

M.D.K.

Koller János, egri gombkötőmester

A Pyrker féle egri fürdő bővitésen dolgozott 1829-30-ban. 173.o.

Sugár István: Az egri melegvizü fürdők története. II.rész.1791-1965. 165.o.

Koller János

kártyafestő

Sopronból, 1829-31.

rézm. szakosztálya.

lásd

Fleischer Bér. 59. l.

Zerin-vár.

E lapon a CANISCHA [illegible] é
nak közelében INSVLA-t látunk,
New zerin War alaprajza, szemlé
bekeritett terület hátsó része
Jobbra a talapzaton SORS BONA
a gróf arczképét mutatja. Fel

INSVLA
COMITIS
DE
SERIN

magyarázó szövegének kezdete:
G. Schildt Wacht.

Rm., mér. a vk. 19

Koller János

kártyafestő

l.

Kolb Jenő:

Régi játékkártyák
és kártyafestők.
Sopron, 1938. 4. l



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Koller János

asztalos.

A.

Tanulmányok Bp

Múltjából

VII. 63. l.

NEGYEDIK FOLYAM. * LXV. ÉV.

1941. ÉVFOLYAM

BUDAPEST

KIADJA
A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
1941.

Koller János Pál

[illegible]

XVIII. [illegible]

lásd

Schoenjeromita

283. l.

M. D. K

János

KOLLER Pál asztalos

Jezsuita laikus

1755. Bécs, novícius

1757 - 1759. Pozsega

1760. Pécs

1761 – 1762. Székesfehérvár

1763. Esztergom

1764. Nagybánya

1765 – 1771. Komárom

1772. – 1773. Kolozsvár

Apparaty: Barokk szobrászat... Bp. 1959. I. 225. l.

II. 145. 147. 181. 211. 264. l.

Koller János Pál

műasztalos, jezsuita frater, Beesben töltötte a coadjutori probaidőt 1755-56-ban, 1757-59. között Pozsegán, 1760. Pécsett működött 1761-62 a Székesfehérvári jezsuita rezidenciában dolgozott. 1764-ben a nagybányai, 1765-71-között a komaróni jezsuita rezidenciában tevékenykedett és 1772-ben a kolozsvári jezsuita collegiumban elt. (Mikor volt Székesfehérváron?)

Schon Arnold: Székesfehérvár 18. századi mesterei. Székesfeh. Szemle 1933. III. 1. n. 12. l

HELYSÉG
ZÁGRÁB

SZAKCSOPORT
Cimeres

VÁRMEGYE

KOR

ŐRZÉSI HELYISÉG
Székesegyház, homlokzat.

MÉRET

TULAJDONOS

TÁRGY
Cimer.

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JELZÉS):
Egy pólya, három folyóval.

FÉNYKÉP, RAJZ

Koller János

Építőmester

az alábbi kastély ~~[illegible]~~ átalakítási munkálatait 1872-ben fenti végezte. Ekkor épült a hatalmas üveghár is.

Énekes Kálmán:

A sopronhorpácsi kastély.

Soproni Szemle

1938. 307. l.

Félkörös felső záródással, fa, tempera, 113×62 cm.
Restaurálta Nikássy Lajos 1934.

UMBRIAI FESTŐ, XVI. század eleje

Lovascsata

Koronázás

Fa, olaj és tempera, egyenként 27·5×42·5 cm.
A Bertinelli gyűjteményből.
Restaurálta Endrődi Sebestyén, 1915.
—ó: Az esztergomi Hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1877., 20. szám. — Maszlaghy II., 61. szám. (Perugino iskolája.)

VACCARO, ANDREA (nápolyi festő, 1598—1670)

A Szent Család

Vászon, olaj, 114×140 cm.
A Capese Zurló és San Marco gyűjteményből.

VECCHIETA (sienai festő, 1412 körül—1480)

Sienai Sz Katalin

Tondo, fa, tempera, átm. 13·7 cm.
A kölni Ramboux és az Ipolyi gyűjteményből. Ramboux, 165. szám. (Vecchieta.) — Lepold —Homor 97. l. — Gerevich PA, 225. l. (Vecchieta.) — Lepold—Lippay 55. l.

VELENCEI FESTŐ, XIV. század

Veronika kendője

Karélyos ékalakú felső záródással, fa, tempera, 30×68·5 cm.
Egy oltár felső lezárása.
Benesch Belved. 70. l. (XIII. század.) —

Koller János

építész

† 45 évs korában

Győrben.

Vas. Lap. 1887. 338. l.

Koller Janos

epitett. megh. 1887-
ben Györöt 45 éves
korában.

Vas. Lyp 1887
338. l

Keller János építőmester M.D.K.

a sopronhorpácsi kastély 1872 es át-alakitásánál dolgozott.

Énekes Kálmán: A sopronhorpácsi Kastély. Sopron 1939, 3

Koller József, építész

Bpest, Britannia szálló

Tér és Forma, 1933 VI. 192

Koller József Mario kártyafestő

1806 ban lett soprom polgár.
Munkái a soprom muzeumban.

Kugler Alajos. Vázető a
soprom muzeumban. 1903. 40. l

Koller József Emánuel, kártyafestő

1805-ben telepedett le Sopronban. A Várkerület fogadós oldalán volt házrésze. Özvegye 1832-ben átadta vejének Kopetzky fegyvergyártónak. 352.old

Csatkai Endre: Újabb adatok a soproni kártyafestők működéséhez. I. A céh kialakulása. 351.old

Soproni Szemle. Helytört. folyóirat. XII. 1958. Sopron

Keller József Emánuel, kártyafestő

Sopronban 1825-ben kochler János nála és Mehrlein József előtt remekelt. x 352.old

Csatkai Endre: Újabb adatok a soproni kártyafestők működéséhez. I. A céh kialakulása. 351.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

Koller József Emánuel, kártyafestő

Sopronban 1825-ben Hajeck Pal előtte és Mehrlein József előtt mestervizsgát tett kis és nagy francia és m németkártyák készitésével. 352.old

Csatkai Endre: Ujabb adatok a soproni kártyafestők működéséhez. I. A céh kialkulása. 351.old

Soproni Szemle. Helytört. folyóirat. XII. 1958. Sopron

Koller József Emánuel, kártyafestő özvegye

Sopronban 1834-ben kéri az adóelengedést, mert nem folytatja a mesterséget. D efolytatta, mert fia János Bé csben az akadémian rézmetszést tanult, annak tartotta ta fenn az üzemet. 352.old

Csatkai Endre: Ujabb adatok a soproni kartyafestők működéséhez. I. A céh kialakulása. 351.old

Soproni Szemle. Helytört. folyóirat. XII. 1958. Sopron

Koller Josef

l.

Kapj. 141.

Ungvári ötvösök pecsétje az 1560-as
évekből VI. 294.

Koller József Emánuel

kártyafestő

Lázd

Kolb Jenő

Rég. játékkártyák

és kártyafestők.

Sopron. 1938. 4. l.

5. l.

6. l.

Koller József

a pesti műegyetemet végezte, majd Schmahl Henrik mellett dolgozott; utóbb Révész Sámuellel társult.

Mezőnyi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

430

Koller József

és Révész Sámuel együttes alkotásai: a bp-i Lányay u.-i központi zálogház épülete. A Deák-téri egykori Modern áruház épülete és a Vörösmarty tér 4. sz. bérház.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

43 l

Koller József, építész (Pécsi terv). 1. Folytatás.

Garzonház, Szekszárd, Széchenyi út.

1. a földszint alaprajza. (repr.)
2. a garzonház és környezete. (repr.)
3. Utcai homlokzat (repr.)
4. Homlokzatrészlet. (repr.)
5. a garzonház átriuma (repr.)
10. Homlokzati részlet (repr.)



Magyar Építőművészet, 1984. 5., 28-old. és 29. old.

Koller József, építész (Pécsitérv) 2.) Folytatás
Garzonház, Szekszárd, Széchenyi út.

Magyar Építőművészet, 1984. 5., 29-old.

6. Emeleti alaprajz
1. Közlekedő, 2. légtér, 3. lift, 4. előszoba, 5. vizes térelem, 6. konyha, 7. szoba, 8. loggia

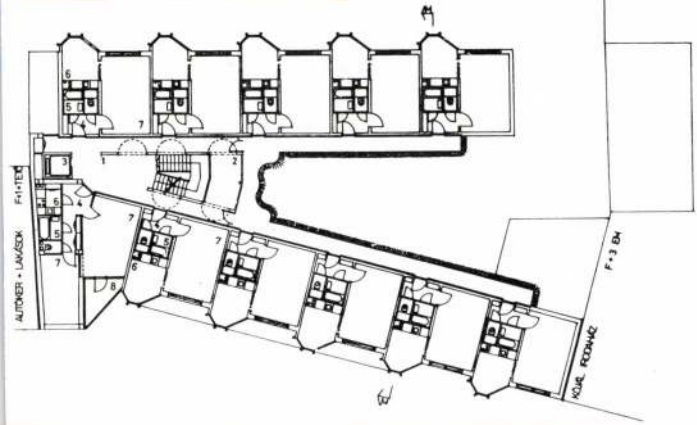

7. Metszet

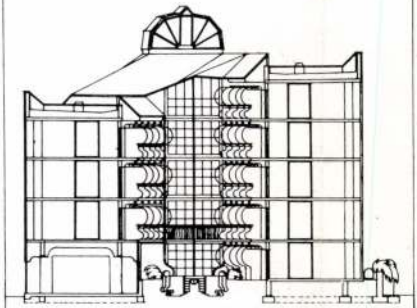

Hotel Sopron, Sopron

Építész: Bajnay Zsolt (KERTI)

Munkatársak: Varga József—Michaletzky Gábor; belsőépítész: Siklósi Dalma; statikus: Szűcs József; gépész: Tóth Endre; elektromos: Bánhidi László; külső közmű: Harangozó István; megbízó: GYSEV; kivitelező: RAUPPACH; beruházó:: „KERBER" Fonyó Jenő, Bogsch Zsigmond.

Épület adatai: bruttó alapterület: 6400 m²; 114 vendégszoba, 230 fős étterem fedett-nyitott terasszal, 30 fős drink bár, 175 fős osztható terű konferencia terem, szauna, solárium, játékszobák, nyitott uszoda, teniszpályák.

A szálloda az osztrák hitelkeret részeként valósult meg a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút RT (GYSEV) megbízásából, a RAUPPACH cég kivitelezésében. Az épület elhelyezésére a Fövényverem utca és Bástya utca között — több változat kidolgozása és kiértékelése után — került sor.

A döntés helyesnek bizonyult, mert a terület előnyös adottságai sok lehetőséget adtak az épület kedvező kialakítására, ennek

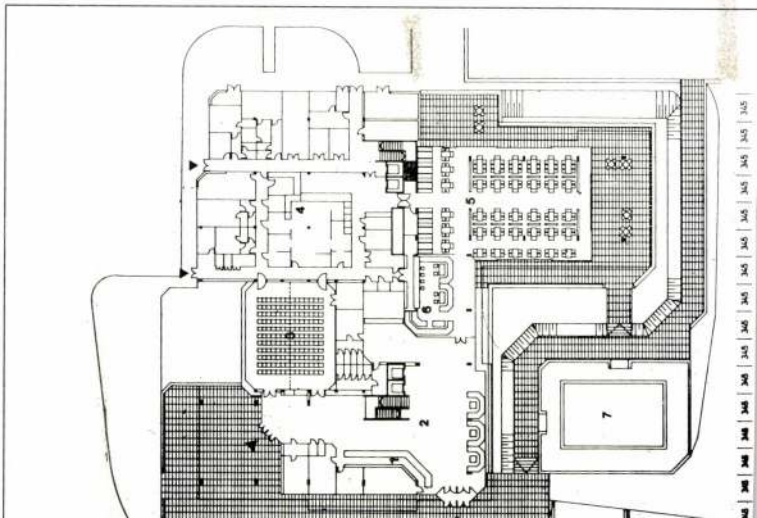

Koller József, építész (Pécsitérv
Garzonház, Szekszárd, Széchényi út.

3.) Folytatás

Magyar Építőművészet, 1984. 5. 29-old.

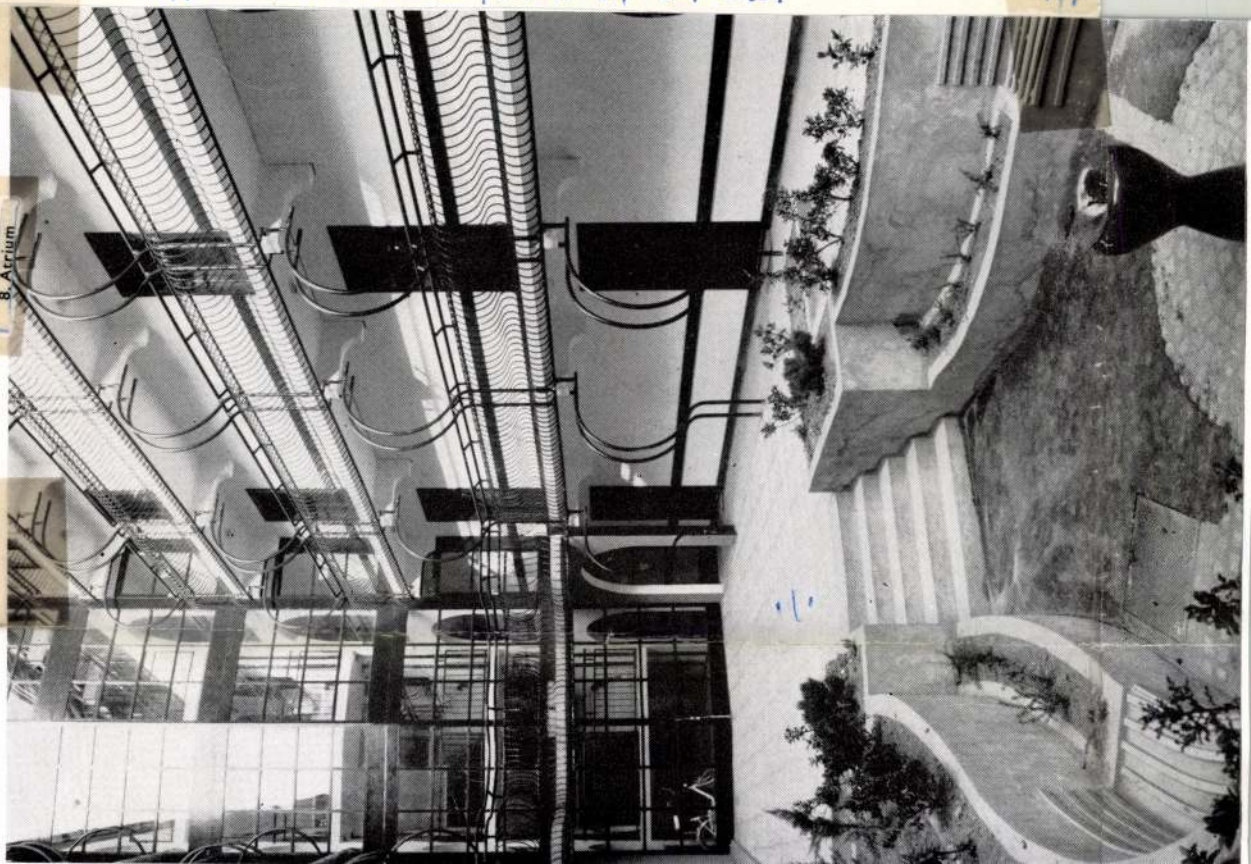

8. Átrium

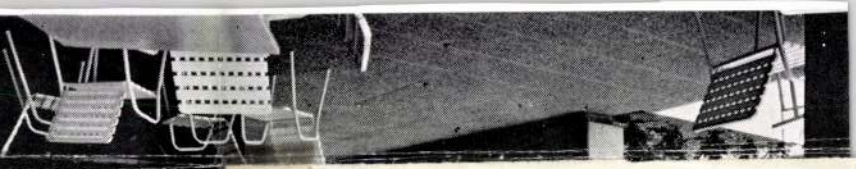



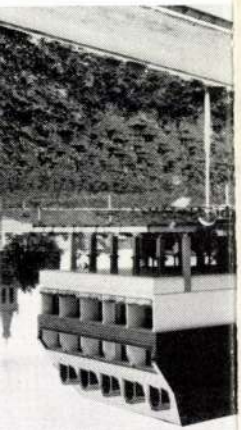

1974. júl. 14. 1021
Petőfi 1974M. Kolda Mihály grafikusművész kiállitása pedig a Helikon galériában látható augusztus 10-ig.
Kolda Mihály grafikus-
művész

Koller József Emanuel

kártyafestő

Sopron

1806. jun. 4.

volg. esků

Hází

A Magyar Mérnök és Épitész Egylet Közlönye

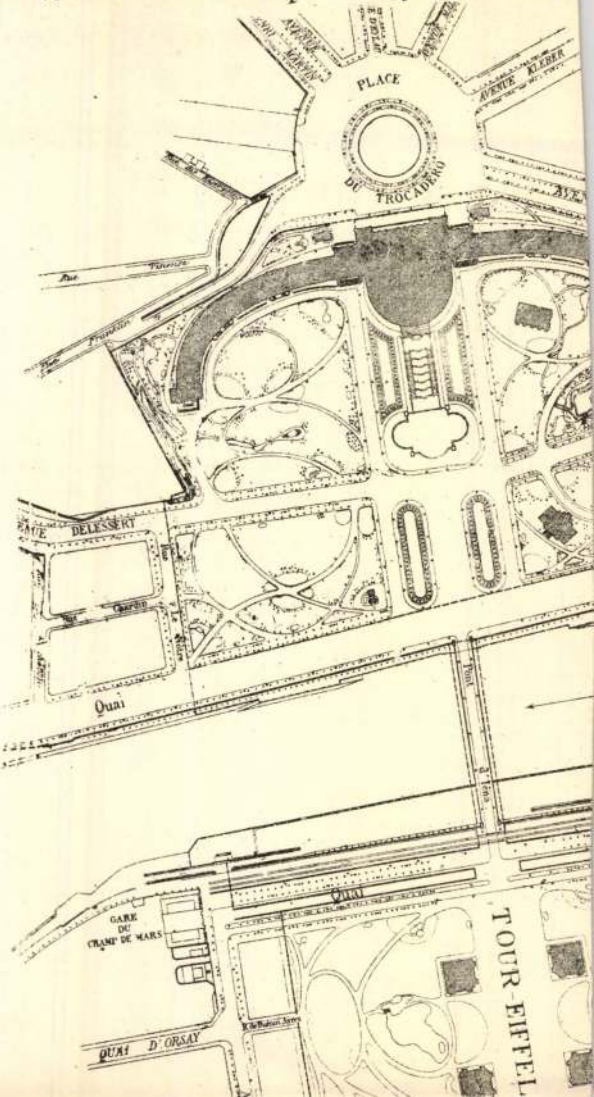

Koller József építész

Rideg Gábor: Építészeti kiállítás a pécsi Művészetek Házában.

1. Szekszárd, garzonház. /rep./

1 Koller József: Szekszárd, garzonház

Művészet, 1989. 9. 34-old.

KOLLER József

KOLLER József: Garzonház, Szekszárd, Széchenyi ut. =
MÉpitőművészet 1984.5.sz. 28 - 29.p.ill. res.

Koller József Emá-
nuel
soproni kártyafesto

lásd
z
Kolbkártyaf

2 2 2 =10x40= 4.-

5 napdij á 10.- = 50.-

Összesen: K. 90.40

---

müépitész, a Müemlékek bizottságának tagja, I. ~~osz~~t. bérletjeggyel

Koller József

kártyafestő, Bécs

Lajd

Tanulmányok Brest I.

137. l.

Koller József Emánuel

bécsi születésű kártyapestő

1805- letelepedési engedélyt,

1806. ~~kapott~~ polgárjogot Sopronban.

kapott

1832-ben özvegye emlitve-

Csatkörl

olvasási dija egy hónapra 50 lei

eny és idült
knél, vérkö-
il és asthma
hatásu
szer a

col

lsőbb Egész-
edélyezve van
postaköltség.
g szükséges.

ORNÉL
RÁBAN

LOR 2.
RI-UT
SZEMBEN)



IFJ. CSORDÁS DÁNIEL
SZŰCS ◆ CLUJ, STR. CLAUSTRULUI
1
SZŐRMÉK MOLYMENTES KÉSZITÉSÉT
ÁLLATOK TÖMÉSÉT ÉS MINDEN SZAKMÁBA
VÁGÓ MUNKA ELKÉSZITÉSÉT VÁLLALJA



Koller Károly

beszterczi rajztanár

lajd

Ezredevéskiáll

XV. cs. 23-l.

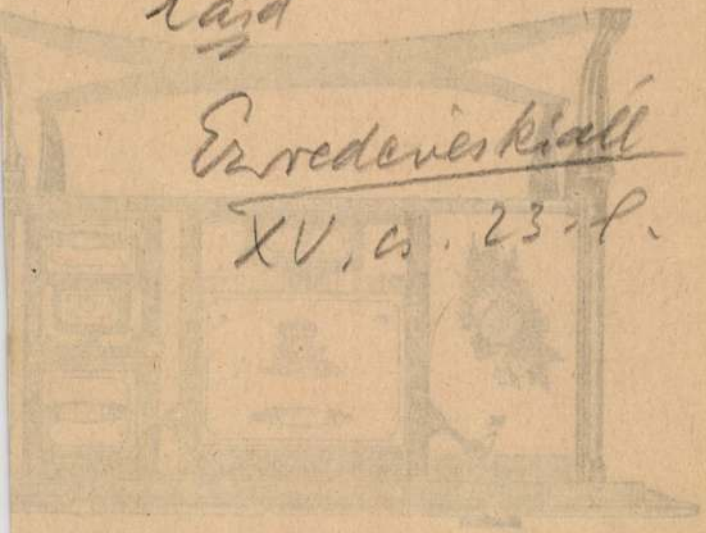

ÁLLITÁSA A LEGJOBB!

ÉSZITÜNK

LEGDISZESEBB

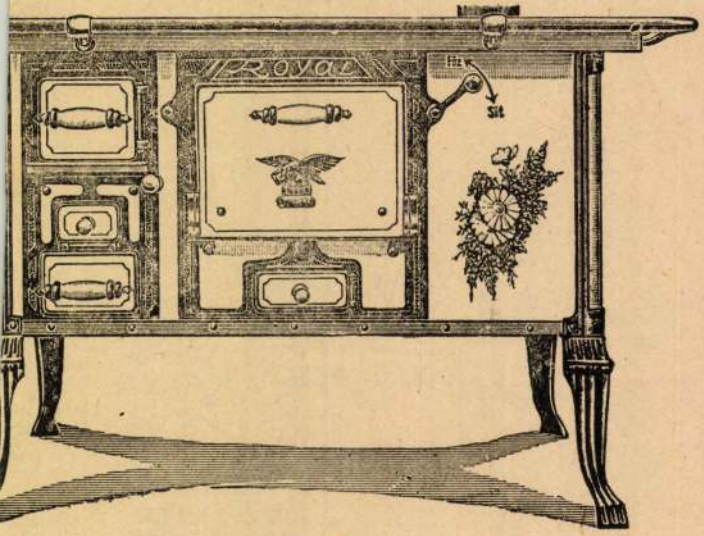

T, JÓT ÉS SZÉPET.

g és Vasárugyár r. t.

TELEFON: 96-5-28.

MINDEN JOBB VASKERESKEDÉSÉBEN.

Koller Károly
festő
Nagyszebenből, 1857-ben
19 éves.

Vásd
Fleischer Dézs. 59. l.

Zerin-vár.

A Canisca Flus és a MUR
látunk, melylyel szemben a ké
lélhető. A kivágott tölgyfákk
Zrinyi táborát jelezték, hol
előtérben pedig balra hal-ala
lapzat elején. Jobbra SORS BO
a gróf arczképét mutatja. Fel

INSULA
COMITIS
DE
SERIN

magyarázó szövegének kezdete:
F. Wohī die Statt soll

Rm., mér. a vk.

Koller Karl

maler

Geb. in Hermannstadt

19 J. alt.

1856-57

Bécsi akadémia
Ujházy

Komárom vármegye V. 98.

Koller Károly

szolvaty XVIII. m

szept. -

1. A Mübarát

1921. 317

Rácz Sándor múzeumi szolga

IX. 4, 5,

M.D.K.

Koller Károly,fényképész,festő

Mikor Borsos József 1874-ben kivált a Doktor Albertt
tel együtt vezetett fényképmüteremből,Kollert tette m
meg müteremvezetőnek. 216.o.

Fejős Imre: Fényképezésünk első virágkora,1855-
1885. 209.o.

a Folia Archaeologica.A.1958.Bp.Képzőmüv.Alap Ki
vali.Bp.1958

M.D.K.

Koller Károly, festő, fényképész, 1838-1889

19 éves, mikor Bécsben a főiskola festészeti előkészitő osztályát látogatta. Glatzhoz került Nagyszebenbe, aki Bécsben Mössmer mellett tanult. 28 évig Nagyszebenben rajztanár. 1861-ben Besztercén rajztanár, önálló fényképész. Bécsi világkiállitáson nagy sikere. Azután került Borsos József fényképmütermébe 1874-ben. Ő lett a müterem vezető. 217.o. Koller

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. X. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1958

M.D.K.

Koller Károly, festő, fényképész, 1838-1889

Harmincad utcában volt fényképműterme. Képein az akkori Magyarország urainak magabiztos, dekorativ nyugalmú ábrázolásai jelentek meg. Műtermét megtartva az ő nevét asszisztensei, Gálfy István és Forché Roman, majd Szenes Adolf vitték tovább. A hetvenes években. 217.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica, A. 1958. Bp. Képzőmív. Alap kiadóvál. Bp. 1958

Koller Klára, festő M.D.K.

fogja elkészíteni a debre-
ceni uj temető rozvatalo-
zójának üvegfestményeit

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. LII. évf.

jul. 18. sz. 2. old.

MDK

Koller Klára

a Nagyerdőn létesitett uj temető ravatalozó helyiségei üvegfestményeinek elkészitésével fentit bizták meg

A debreceni temető szobor-és képpályázata. Képzőművészet 1931. 43-44. sz. 208.1.

Koller László festő

Vásárhelyen él. Az orsi. ifjuszagi

képzőművészeti tábor egyik vezetője

Kiskundorozsmán

Fekete Judit: Gémeskút a

mappában

Magyar Nemzet 1970 VIII. 9

Koller, M.

festö

l

Csat-Frey Öst Kunst

XXIV. k

XXXII. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
380

Platz, Bonifác. Az ember.
Bpest, 1884.

für.

1 drb.

Koller József Emánuel

Mártyafestő

Sopron

vod

z

Kolb Jenő

Régi játékkártyák

50-l.

Meppel

Tekintetes.

Műemlékek országos Bizottságának

Budapest.

Tisztelettel kérem a Tekintetes Műemlékek országos Bizottságát, miszerint a nyírbátori minorita rendház templomán végzett munka bérem-ből vissza tartott, s már ez év november hó 28 án esedékessé vált 128 Kor. és 40 fillér biztositéki összeget czimemre meg küldeni méltóztassék.

Nyírbátor 1911 decz. 19

Kiválótisztelettel

Bodnár Imre

épitési vállalkozó

Koller Janos, rézmetsző

Koller Janos Emánuel, soproni kártyafestő fia. Bécsben az akadémián rézmetszést tanult. 1841-ben lett Sopronban polgár. 352.old

Csatkai Endre: Ujabb adatok a soproni kartyafestők müködéséhez. I. A céh kialakulása. 351.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

K.D.K.

KOLLER Károly szobrász

1720-as években Budán szerepel

Vagyhány: Barolik szobrászat... Bp. 1959. I. 225. l.

Koller János, kártyafestő

Hajeck Pal mostohafia. 1841-ben már nem Bécsben, hanem Sopronban szabadúl fel, ami azt jelenti, hogy itt is megalakúlt a céh. 352.old

Csatkai Endre: Ujabb adatok a soproni kártyafestők müködéséhez. I. A céh kialakulása. 351.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

Koller Joannes, lakatosm

M.D.K.

Budán dolgozott. Szül. Buda, Róm.k. házas. Budán polgárjogot nyert. 1830. V. 26. 249.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari Érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Mpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

Koller Károly

fényképész

l.

Kreilisheim

27.-l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Tata

R. K. templom

Kis horang 1650-ből, súlya kb. 30 kg.; díní-
tése cyprus; kép nincs rajta; felirata: Me
fudit Matthias Koller

Koller Mátyás

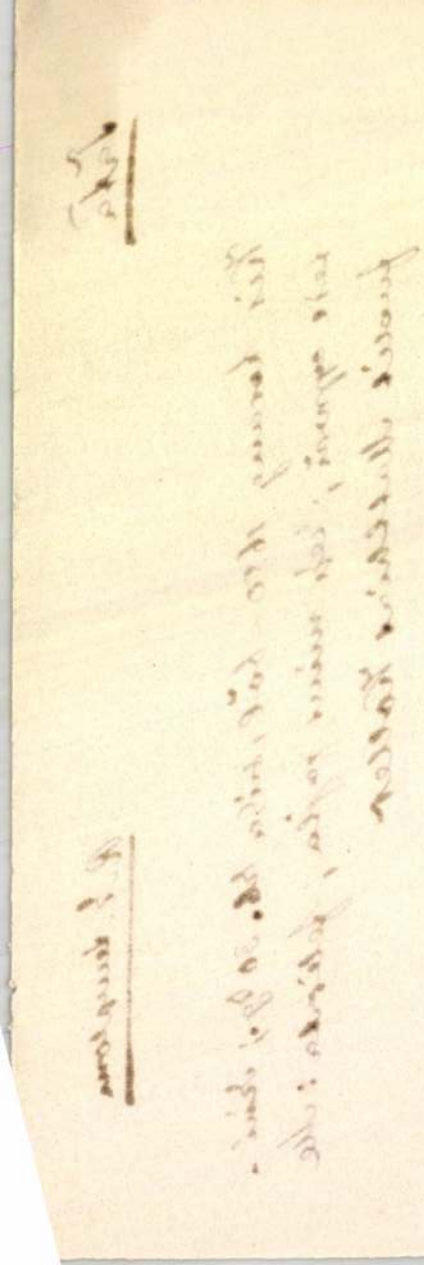

Zemplé

Bodrog-Keresztúr,
Bodrog-Szög, mege
Csicsvaalja, várro
Erdő-Bénye, várro
Felső-Regmecz, ref
Gálszécs, r. k. tem
Hegyi, r. k. templo
Helmeczke, r. k. t
Homonna, várkasté
Jeszenő, vár.
Karcsa, ref. templ
Kis Azar, csúcsíves
Királyfalva, várka
Kis-Kövesd, ref. te
Kelesz, r. k. templ
Mogyoróska, várro
Nagy-Kövesd, várr
Nagy-Mihály, csúc
Olasz-Liszka, r. k
Pacsány, várkasté
Párics, várrom.
Sáros-Patak, r. k.

Vár.

Koller Matthias

1650. öntötte a tatai (Komárom vm) rk. templom egyik harangját –

Vallás- és közokt. Minisztérium
8416/1917 eln. sz.

Koller Mátyás

bécsi kártyafestő

Lárd

II

Kolb Jenő

Régi játékkártyák

és kártyafestők.

Lapok: 1938. 12. l.

M. KIR. SORSJEGY FŐELÁRUSITÓ
PAPIR ÉS KÖNYVKERESKEDÉS
-- SZÉKELY UJSÁG kiadóhivatala --
—:— KÖNYVNYOMDA —:—
UJSÁG, DOHÁNYés JÁTÉKÁRU KERESKEDÉSE
KÉZDIVÁSÁRHELY
TELEFON: 67.



F.

Europa lapterjesztő

vállalat

Budapest

V. Visegrádi u 36 n.

Koller Antal

farekas Sopron

1684. jun. 25. polgáresküt

Házi

Koller, Paul

1761/62-ben min rödött a jézs.
rendben

Dr. Filz-Csónár-Papp, Lélegeszkisvári, Bp. 1966
44.

Ujra be kell mutatni .....

Magyar királyi álla

Iktató-szám..... 19 ..

.....osztály.

A beadvány { száma..... kelte ..... beérkezése .....

Tárgy:

.....db melléklet .....csomag .....súl

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1968 MÁJ 22

Rudolf Koller

1021

9

Hová lett a borjú?





Száz esztendővel a postabatárok fénykora után, egyszerre két pompás múzeumi ötös fogat is feltűnt Budapesten. A történelmi találkozást dr. Karádi László budapesti olvasónk fedezte fel, és amint a felvételek mutatják, azonnal meg is örökítette. Első képe: részlet Rudolf Koller svájci festő Gotthardpost című festményéből. A második: kivágás a Magyar Posta ünnepi bélyegéből. Az első postakocsi eredetije ma is a zürichi Kunsthaus gyűjteményében található egyetlen példányban, a második sok magyar és külföldi filatelista gyűjteményében több ezer példányban. Az elsőt olajjal festették vászonra, a másodikat festékkel nyomtatták fóliára. Az első 1873-ban készült, a második 1967 végén. Az első emlékeztető jelenet a svájci posta hőskorára, második díszbélyeg a Magyar Posta jubileumára.

A két ötös fogat csodálatos módon mégis egyforma. Olvasónk tart tőle, hogy a különös budapesti találkozásnak például Svájcban nem lesz nagy sikere; aggódik a magyar bélyegtervezés hírnevéért, és ha nem is postarablást, postakocsi-plágiumot emleget.

Mi ezt nem tesszük. Egyszer ugyanis szóvá tettük, hogy a magyar bélyegek esztétikai színvonala hullámzó és grafikai megoldása avatag, de a posta nem kézbesítette a posta válaszát. Mi most már csak azt kérdezzük: hová lett a borjú? Koller festményén ugyanis egy igazi svájci boci lábatlankodik az úton és a középső fehér paripa láthatóan miatta torpan meg és ágaskodik. Hová tüntette a Magyar Posta a borjút? És ha eltüntette, mitől hőköl vissza a középső ló?

Várjuk a választ. Expresszajánlva.

R. Gy.



Külkereskedelmi
a KGST-országok

Írta: Tordai Jenő külkereskedelmi miniszt

Néhány évvel ezelőtt még elég általános nézet volt, hogy a tervszerűség és az aktív piaci-külkereskedelmi munka a KGST-országok közötti árucsere-forgalomban egymásnak ellentmondó vagy egymást egyenesen kizáró fogalmak. Az új helyzetben azonban ezek a nézetek teljesen idejétmúltak. A szocialista országok gazdálkodásában ugyanis — bár eltérő mélységben és formákban — az eddiginél lényegesen nagyobb szerepet kezd játszani a piac, új tartalmat kapnak olyan közgazdasági kategóriák, mint az ár és az érték, a hitel, a kamat s *a termelés is jobban alkalmazkodik a hazai és a külföldi fogyasztók kívánalmaihoz.*

Az igényes vevők, az igényes piac megjelenéséről van szó a KGST-országokban. S az igényes partner igyekszik a számára legelőnyösebb üzleti feltételeket választani, már kevésbé kötik a különböző merev árucserekeretmegállapodások, mivel az új gazdasági rendszer általában ilyen irányban befolyásolja érdekeit, elhatározását. *Mindez megköveteli a piackutatás színvonalának emelését, az országonkénti sajátos igények alaposabb megismerését, az információ jobb megszervezését stb.*

A reform követelményei

A piaci, kereskedelmi munka lebecsülése természetesen még a D4K—B traktor stb.) szállítását. E keretmegállapodások túlnyomórészt csak árucsoportok értékben meghatározott volumenét tartalmazzák, különösen rugalmasak az úgynevezett globálkontingensek, amelyek keretében igen sokfajta árura történhet export-import üzletkötés. A tágabb értelemben vett piackutatás két, egymással szorosan összefüggő tevékenységi kört ölel fel: a) *a felsőbb szervek által végzett gazdaságkutatás, amely a partnerország általános gazdasági helyzetének fontosabb aspektusait és összefüggéseit elemzi,* b) *a termelő- és a külkereskedelmi vállalatok piackutató munkája, meghatározott áruk piaci helyzetének értékesítési, beszerzési lehetőségeinek vizsgálata.*

Sokoldalú információ

A szocialista országok fejlődésének meghatározója továbbra is a népgazdasági terv, ezért *a piackutatás ezután sem nélkülözheti a tervek s a gazdasági folyamatok alapos és átfogó ismeretét.* Különösen fontos a fejlődési tendenciák vizsgálata olyan területeken (mint például a mezőgazdasági termelés várható alakulása, a technika fejlődésének iránya stb.), ahol az előrelátást, a tervezést objektív körülmények nehezítik.

Az alapvető és újszerű feladat a vállalati piaci munka javítása, egyes új ágainak kialakítása. Az [illegible] kereskedelmi mun-

JOS. KOLLERBAUER, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais9 Königl: PRIVELIRT Bürgerlichen Schön ind Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 198.- Herr Jos. Kollerbauer
Felvétel ideje: 1801. 31. Aug.
Hová vették fel: Vaitzen, /Vác/. 158.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARHABONA. A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974

Kollerich (István ?)

festő

Revue de Hongrie

1910. III. a. VI. t. 564. l.

Hollósy és tanítványai, a feiks fivérek könyves kálmánnál.

MDK

Kollerich István

Nagybányai bányászszoba, o.

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

M. D. V.

KOLLERICH István festő

1906-ban a nagybányai szabadiskola nö-
vendére

Rébi István: A nagybányai művészkelet
Bp. 1954. 59. l.

M.D.K.

KOLLERICH István festő

1908-ban Nagybányán A szabadiskola növendéke

Réti Bp. 1954. 328.l.

M. D. K.

KOLLERICH István festő

1907-ben Magyarországon dolgozott

Rébé Bp. 1954. 328. l.

M.D.K.

KOLLERICH István festő

1906-ban Vagybányán a Szabad-iskola növendéke

Réti Bp. 1954. 327. l.

sírbatétel jelenete foglal helyet. Krisztus mezítelen testét gonddal, de nem tökéletes anatomiai tudással mintázta a mester. A kompozició főalakjává Krisztus helyett Magdolnát teszi. Mint vérbeli bolognai festő, a lírai helyzeteket aknázza ki. A sírbatétel jelenetében nem a Krisztus megrázó tragédiája hatja meg. A magára hagyott, fájdalomtól roskadó anyáról, a tanácstalanul maradt hű tanítványról alig vesz tudomást. Csaknem egész érdeklődését Magdolna köti le. Magdolna, a szépséges, bűnös leány, akinek sejtelme sincs róla, hogy itt egy nemsokára föltámadó eszmét temetnek. Akinek fáj a válás, mert egy szeretett férfit veszít el. Térden állva ott vonaglik a tetem előtt, a jelenet kellős közepén. Kibontott selymes haja dús hullámokban omlik alá. Bő köpenye hosszan lehull kerek válláról és lírai hajlású vonalakban terpeszkedik a földön. Bársonyos kezével gyöngéden tartja Krisztus sebzett lábát, s arcán gyönyör kifejezésével nézi a sebből patakzó vért. Ő a főalak. Ő a formai kompozició középpontja, s egyszersmind a legnagyobb fénytömeg hordozója. Mellette a többi alak csak statiszta. Máriát nehezen tudjuk előkeresni a fölfogadott sirató asszonyok sorában. A kedvelt tanítvány és a temetést rendező arimathiai József szerényen húzódik meg a háttérben.

A szemben lévő fal egyik felén Jézus születését kapjuk. Az egész XV. századi olasz művészetben általános kompozicionális séma, amelyet, csekély változtatással Francia is elfogadott. A szent anya az előtérben térden imádja a földön fekvő gyermeket. Balra pásztorok állanak. Jobbra szent József kuporodik. Kissé hátrább az ajándékokat bemutató keleti bölcsek közelednek. Majd állatok. A jobb szélen düledező fészer. Tájképi háttér, benne staffageul változatos kis alakok. E képen az elrendezésben ügyefogyott Amicónak segítségére volt a körülmény, hogy az egész akkori olasz festészetben népszerű, előtte számtalanszor megfestett tárgyat kapott feladatul. A következő képen már teljesen magára volt hagyatva. A téma itt különleges. Szent Frigidianust kellett ábrázolnia, amint az áradó tengert csudás módon megfékezi Ez eseményt annyira hebegve beszéli el, hogy a kép leírását csak bizonyos fenntartással adhatjuk. Az előtérben, a baloldalon korviseletbe öltöztetett négy alak — köztük három portraitszerű — áll tétlenül. A jobb oldalon, sekély tengervízben több mezítelen férfi gátat emel, valószínűen a szent parancsszavára, akit a bal középtérben, szerzetesek kiséretében véltünk fölismerni. Hátrább, szakadékos domboldalon mezítelen legények a gáthoz szükséges fákat döntik ki. Közelükben több női alakot pillantunk meg; ezek egyikének villogó fehér köpenye hatásosan emelkedik ki a sötét tónusú háttérből.[1] A háttér baloldalán az áradó tenger mosta termékeny völgy nyílik; a tájkép a festő hazájára emlékeztető soktornyú város körvonalaiban vész el.

A két utóbbi kép fölött elterülő félköríves mezőben a trónon teljes püspöki ornátusban ülő szent Ágoston rendje megalapítását tudatja tanítványaival. Valamennyi jelenet között ez a legmozgalmasabb, dacára hogy az alakok legnagyobb része térden állva van ábrázolva. Az öltözékek nagy vonalú hajtékai mély árnyékokkal terhesek. A hátterül szolgáló ég sötét, szinte komor. A tanítványok többsége fekete csuhát visel, csak a két szélső színeset, bibor-vöröst, illetve narancssárgát. A trón mögött biborfüggöny feszül, mely koncentrikusan összegyűjti a színeket, s a két szélen elhelyezett vörös és sárga támogatásával, a sok fekete ellenére megmenti a kép meleg színbenyomását. Az általános tónus a többi mezőkön is meleg, de emennél világosabb, kellemes aranybarna. Az uralkodó szín, híven a bolognai iskola kétszázados hagyományához mindenütt a vörös és a sárga, s ezek sugárzó ereje a legtávolabb eső hideg színekig elhat; a tájkép zöldjébe, a Francesco Francia módjára aranysárga reflexek lopóznak.

A mester a hat mezőben ábrázolt jeleneteket ugyanazon sorrendben festhette, mint amilyenben azokat most leírtuk. Lépésről-lépésre követhetjük, miként fejlődik a munka folyamán ábrázolási módja. Először a Volto Santo föltalálásával készülhetett el. Itt még teljesen a quattrocento művészeti gondolkodása

[1] A negativ színhatás e módjával iskolatársa, Chiodarolo is élt a luccai freszkóknál valamivel korábbi időből származó S. Cecilia-beli egyik falfestményén.



KÉPMÁS-TANULMÁNY
KOLLERICH ISTVÁN RAJZA

Művészet 1909

Kollerich István

Művészet. 1909. 244

81.611 f

81.611 f

P f

I. Vidéd Ann.



Aktív vag

1. Készpénz
2. Forgalmi adóbélyeg
3. Áruk
4. Berendezések

Kollerick Ostrau

1907/8 II. — 1908/9 I.

Ferképzomfoiskòvk

102. l.

tette. Példák: Hazatérés a munkából (Bécs, Moderne Galerie), La fête aux invalides (Brüsszel, Musée Moderne).

Kollerich István

Nagybányai kiáll kat. 1912

82

Csiki „Erno" III. 238.

Kollerich István

Nagybányai kiáll kat.
1912.
84

Rákóczi Ferenc ezüstforintosai

IX. 75.

Kollerich István

Nagybányai kiall. kat.
1912.

84.

Ruhák, XVII – XVIII. n-beli IX. 100.

Kollerich István

Wagybányai h. h. 1912

125

Urania Trad. Egyl. VI.222

Kollerich István

Műcsarnok festő Bpest

1907-8. téli kiáll - 574

e/6 +

1878. Losz Károly:

fj A Philologia

Az ~~két~~ egymásra tett k
~~és~~ kissé lefelé tekintve
jával mutat. Simára
jébe egészen beburkolóan

Szénrajz, méretei
Az egyetemi K
deti cartonja.

Az 1898-XI. 1
81978 sz. leirat alap
tatott 1899. XI. 22-én
2075 szosz. fogadta
Degyzékbe fogla
Szerzem. Napló

Kollerich István, festő; szül. 1886 április 16-án Budapesten.

Kollerich István

alakrajt

1905.

Éimisk 1930. 85. l.

g- ben.

s vidék előterében ~~egy~~ zsemleszínű
látjuk a királyt, kinek kiséretében
ülötte sebesültek ~~[illegible]~~ kevernek. A egyiket, a
mély vágás tátong, két társa vefzi
e a pénzt osztogató király felé nyujtja
k felkötött jobb karral siet a fejedelem
etten sietnek a fák felé, a melyek mö-
etes torony emelkedik. Felirata alól két

nden sind es warum wir klagen, aber
eraden
nd wir können ihnen nicht beistehen.

e, méretei a vonalkeretnek 13 : 16·8 s a rei-
c/m.

47.

Sz. N. 233/98
178-98-IV.a).

KOLLERICH *István*, festő, • Budapest 1886 ápr. 16. Itt és Nagybányán tanult s főleg tájképeket fest. 1907. a Műcsarnokban állított ki először. 1912. a nagybányaiak jub. kiállításán vett részt.

K-G. I. 575-l

ra fordultan, de szembe ~~köz~~ nézve van ábrázolva.
tett diszes fégyvert fog s baljával „Montgats"
nelyet ostromolnak. Mellette baltól vértet s
iszt áll ~~beszélve~~. Jobbjában parancsnoki pál-
teszi. A vár urnőjének fejdiszét toll és
gyöngyfűzért hord s kivágott derekú ruhája
knya alja hermelin ~~prém~~, elől drága-köves
gyöngyök varrvák fel. Felirata a kép alatt
hat sorban:

. Ragosky... Sœur du Comte de Serin et,
kely... dont elle a tres genereusement
ts don... nant les Ordres pour luy
eau... de Mongats resistant Vigou=
s et Im... periaux et aux plus fortes
mis.

hez F. Tolliin rue St Jacques a la ville
Roi."

ei a vonalkeretnek 23·4: 18·2 cm.

526.

Kollerich István

festőnüvész

l.

Erődi – Bodnár

215 l



ester 1465 körül : Vir dolorum.

Lippay 54. l. — Horváth, Enrico: Il rinascimento in Ungheria. Roma, 1939., 102. l.

MAGYAR (?) FESTŐ 1470 körül
Predella apostolokkal
Fa, tempera, 45×71 cm.
Az Ipolyi gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye, 108. szám.

Kollerich István

MDK

Kisvárosi részlet, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Kollerich István

Nagybányai bányászszoba
o.,v. 54x48.5 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 35.1.

MDK

Kollerich István

Lyka K: Műcs. téli kiáll. Uj Idők 1907-8.
9.sz. 214 l.

Kollerich István,

1907-ben az iskolán/ kívül dolgozott.
1908-ban az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 84.1.

Kollerich István, MDK

1906-ban az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 82.l.

MDK

Kollerich István

Kertrészlet, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

98 l.

MDK

Kollerich István

Nagybánya látképe, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

1o5 l.

MDK

Kollerich István

Tájkép, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

1o3 l.

MDK

Kollerich István

Utca részlet, of.

Börtsök-Réti Nagyb.kiáll. kat. 1912.

lol.l.

MDK

Kollerich István

Tanulmány, of.

Bürtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912. 1o6 l.

MDK

Kollerich István

Tájkép, of.

Böertsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

Kollhoffer Fr

1776

l.

Egerjesay 1929

53 l.

Kolhoffer

1780

l.

Eperjesy 1929

57. l.

Kolliány András

otors

Bentercebiya

Mubarát 1921. 42. 1

Potyś Róża IX. 103

KOLL IN TROPAU

MDK

mesterjegyével ellátott pisztoly

121.o.

repr.

IX. 34. kép.

KOZÁK KÁROLY: A győri muzeum XIX. századi pisztolyai.
ARRABONA 2. Győr.1960. 117-132.

Kollibachi veszprémi festő MDK

Kislőd r.k. templom főoltárképe: szt.József

Genth.Müeml.1959 I. 164

Kollibachi

festō

Gentmüeml.

478.1.

M. kir. Központi Illetményhivatal, Budapest (I., Vár, Sze

1	2		3	
Az alkalmazottnak törzsszáma és neve	Összes járandóság		nyugdíjjárulék	
1818.	P	f	P	f
Vk Diákjóléti célok támogatása Csekkszámla sz 11275 Országos Bizottsága	1. Müemlékek Budapest			
Vk 16915 Dr. P. Pálinkás László	334	67	✓ 2	31
Vk 10276 Dr. Csabai István	324	67	✓ 2	31
Összesen:	659	34	4	62

Figyelmeztetés: 1. A fizetési jegyzéket **nem kell**

2. A téritményeket a fent megi

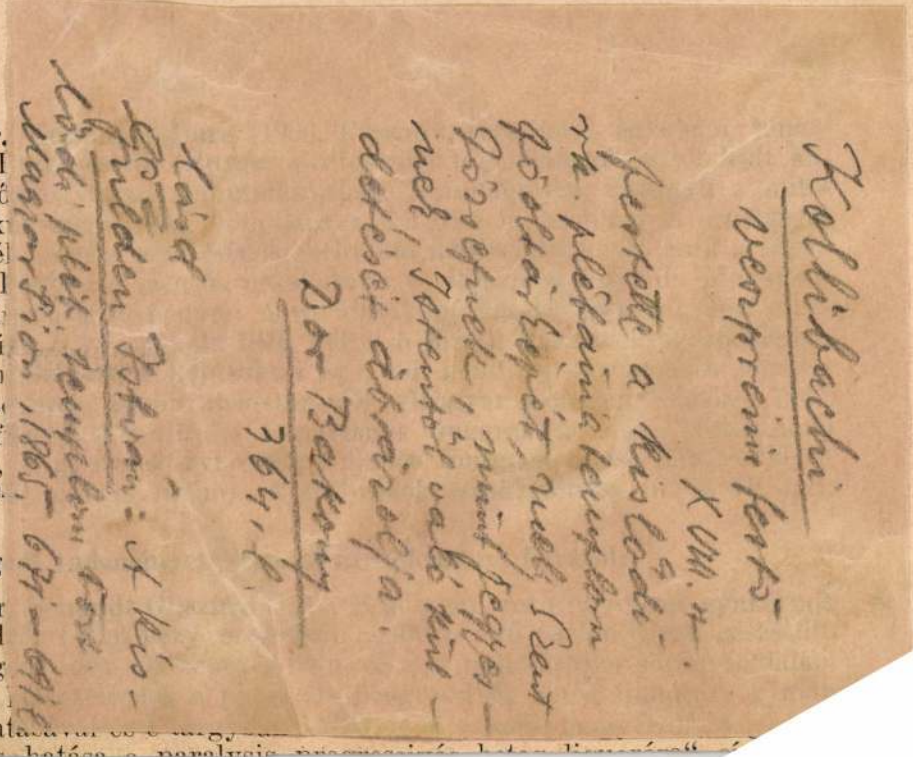

Kollibachi

veszprémi festő

XVIII. sz.

festette a kislődi rk. plébánia templom főoltárképét, mely Szent Józsefnek, mint Jegyesnek, Istentől való küldetését ábrázolja.

Dor Bakony

364. l.

lásd

Gulden István: A kislődi pléb. templom tort. Magyar Sion, 1865, 671–691 l.

déstől megmenteni és tudományos vizsgálat tárgyává tenni. Igyekezett megismerni a betegségek primitív népi szemléletét is.

Dr. Martin János (1910, Temesvár, róm. kat.) egyetemi tanársegéd Debrecenből (Went professzor), 800 pengő ösztöndíjat kapott élettani tanulmányok folytatására. Az év folyamán tanulmány tárgyává tette: 1. a fehérpatkány szerveinek histamin-tartalmát; 2. a sensibilizálás befolyását a tengerimalac és patkány histamin-, cholin- és acetylcholin-érzékenységére; 3. a histamin hatását a béka érrendszerére perfuziós kísérletekben; 4. a piperidinomethylbenzodioxan (933F) befolyását izolált emlősszívek adrenalin-reactiójára és végül 5. az acetylcholin és atropin hatását deverált effector-sejtekre. E felsorolt tárgykörökből készített dolgozatai mind megjelenés alatt állanak részben az Archiv f. experim. Pathologie und Pharmakologieban, részben a Magyar Orvosi Archivumban.

Dr. Sarkady László (1910, Debrecen, ref.) egyetemi díjtalan gyakornok Debrecenből (Fornet professzor), 400 pengő ösztöndíjban részesült, amelynek segítségével résztvett a római Forlanini intézet által a légzőbetegségek tárgyában rendezett háromhónapos nemzetközi tanfolyamon. Az intézet serologiai laboratóriumában Berta professzor mellett a caverna bacteriologiájával, a cavernatartalom anti-[illegible]tulajdonságaival foglalkozott, Monaldi professzor vezetése mellett [illegible]

duczon, galambok ülnek, madarak
oldalán, a rúd melletti deszka, he

Kerek fa, átmérője 30.5 cm.
A Rothan-gyűjteményből.
Vételett 1899: VIII. 1-jén
frankon - 1196 frt. 80 kr.
31-én (673/99). Az elszámolás t
7101 szvsz. leirattal. (251/900.

rdamban 1585 január 27-én. † Kampenben
1663 után.

llandi falu látszik templommal, A kö-
lett, toronyszerü épület ural-
boritott két ház udvarán, az ajtó
as, három jércze és egy kacsa sze-
hosszú deszkát támasztottak; a do-
ján piros kendőket száritgatnak,
, ki mellett kutya szaglász, végzi
ét férfi igyekszik a csolnakokhoz
e-oda kanyargó folyó befagyott, A
hajó, számos csolnak és egy szélma-
gen pedig csoportokban beszélgető
magánosan és társaságban korcsolyázó-
és kerek léket nyitottak, czö-
dolga után, kiknek egyike vedret és
kosarat, kendőt és botot visz magá-
nenő gyerek előtt és a kis lányt veze-
ratett kezekkel; a kosár körül négy
klik tova; két úr vezet egy figyermeket;
tal hölgygyel; egy munkás tolja a
ermekével és inas siet haza kezében
csolnakoknál, egyes munkások tünnek
nak kezet fogva; a zsilipen innen,
iatal ember terült el a jégen és a
at fogtak, hárman társalognak. A szél-
magukban élvezik a téli sportot és
elett, melyeknek ágain épugy, mint a

7107-900

Kollin Ferenc („Budapesti időszerkek")
1983. XII. 29. Kossuth 4.25

1021

Jó reggelt! Kollin Ferenc

- A közelgő naptárfordulót itthon is jdzi az, hogy a különböző szakterületek, minisztériumok, országos főhatóságok körvonalazzák és nyilvánosságra hozzák jövő évi terveiket, elképzeléseiket. Most azonban az előrejelzések helyett egy visszapillantás. Amikor a karácsony előtti bevásárlási hisztériában egymás sarkát tapostuk a könyvesboltokban, vajon gondoltunk-e rá, hogy egy rekord résztvevőiként tolongunk ott kedves könyvbarát társaim? A részleteket megtudjuk Szatmári Ilona riportjából.

- Ilyen sikeres téli könyvvásár még nem volt, mint az idén, legalábbis az Állami Könyvterjesztő Vállalat történetében. Elkészült az első gyorsmérleg. Mikrofonunk előtt Neulandel Márta az áruforgalmi osztály vezetője.

- A tavalyi téli könyvvásár után féltünk, hogy azokat az eredményeket már túlszárnyalni nem tudjuk. 1982. IV. negyedévében vállalatunk forgalma 369 millió forint volt, az idén 406 millió forint, mintegy 37 millió forinttal meghaladta az előző évet, december 21-, 22-én volt...

- Akkor volt a csúcs?

- Akkor volt a csúcs. Egyik kimagasló eredménye a Rákóczi úti könyváruházunk forgalma meghaladta az egymillió forintot.

- Egy napi forgalma?

- Egy napi forgalom készpénzben egymillió forint.

- És mely könyveknek volt különös vagy váratlanul nagy sikere?

- Az Európa Kiadónál megjelenő Pannonhalmi hóráskönyv hétszázhetvenöt forintos ára mellett percek alatt több ezer példány gazdára talált. Váratlan siker volt Kollin Ferenc Budapesti üdvözlet című könyve. A század forduló Budapestjét mutatja be, térkép mellékelttel, érdemes megemlíteni a Helikon Kiadónál megjelent Flamand kalendáriumot, percek alatt elfogyott a Fiúk, Lányok könyve, Csukás István, Sajdik Ferenc Pompon mesái, Kormos Istvánnak megjelent mesái Vackorról, és ...

- Hanyadik kiadásban jelent meg?

- Már megszámolni sem tudjuk,hogy hányadik. Természetesen nagyon örült mindenki a klasszikusként megjelent Cooper Nagy indián könyvének. Gondot okozott, hogy a Corvina Kiadónál megjelenésre tervezett művészeti kiadványok késtek, illetve utolsó percben vagy karácsony után kerülnek forgalomba.

- Nyomdai oka van ennek?

- Természetesen, a nyomdai szállítások átfutási idők nehezítették a megjelenést és így a Czobel albumnak árusítását december 23-án kezdték meg, amivel január közepén tudunk megjelenni, a Raffáel album is csak az év első negyedévében fog megjelenni.

- És ezeknek már karácsonyra, a könyvpiacon kellett volna lenniük?

- Már decemberben elején. Ezek olyan szép kiadványok lésznek, reméljük,hogy január-februárban is gazdára találnak.

- Tagadhatatlan, az idén drágább lett a könyv, és ettől a megbecsültebb ajándékok sorába lépett elő. Természetesen nem szeretnénk, ha ez a trend folytatódna és elérnénk oda, amikor az ember nem könyvtárat gyüjthet, hanem egy-egy könyvre gyüjtheti a pénzét. Végül is ezt a gyors mérleget hallva jó könyvek kerültek a slágerlistára, kik könyv került a fők alá. Most már csak el kellene olvasni őket. Ha megtennénk, az is rekord lenne.

1983. XII. 29. Kossuth 4.25

Jó reggelt!

Kolling Hans épitész, a XIII.sz.-ban a Gyulafehérvári dóm ujjáépitésnél dolgozik.

Arch.Sieb.1889.22.köt.43.l.

KOLLINÁSY, JURAJ (GYÖRGY)

A Krón Jenő által vezetett kassai iskolá-
ból kikerülve a Kassán későbbi hannine ér legkivá-
lóbb művészei közé tartozott.

Tomáš Štrauss: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej
avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 29. l.

MDK

Rollinger Gaál Kersö

Befejeri a Fadrusz által megherdett Szent László márványszobrot a lipót városi Bazilikában.

Soós Gyula: Fadrusz János, Bp. 1961
58.o.

MNK

Kollinger Gyula kéziratok

Közreműködésével készültek a Fadrusz által megkezdett szepesi Tisza Lajos szobor mellékalakjai 1904-ben.

Soós Gyula: Fadrusz János, Bp. 1961
69-o.

~~Altram~~

tovabb

Kollmann

Vinazer

éremvésők

a körmöcbányai

pénzverdében

l.

Kapossy János:

Karl Henrik emlék-

érme 1848 március-

sára. Kny. a Num.

Közl. 1947 – 48. évf-

ból

Lásd a minvésze-

letrajzok közt

Karl Henriknél

Magna Curia, deivai π. 52, 53.

Kollmann

városi írás

1734-től Perten

Schmall

I. 209. l.

Kolmann

brassai ötvös 1540.

[illegible]

Kmetty 29. l.

T. 2510. III.

XVIII Turckischen Fahnen, so
bey Gran erobert vnd den 12. eius-
den, nach Aussag der zwey gefangenen
ahnen ihr Rom: Kay: Mt: zugeschickt
d Beegen so in gemelter schlacht vor
i lapon fölül az elfoglalt tizennyolcz
rtozó kisérettel. Jelzése alól jobbra:
riali per Anos 4or, legalól jobbra:
umanó Druckerey Im jar 1595.

x 23.3 : 103.3 cm.

M.D.K.

Kolmann Henrik,keramikus

A pápai keménycserépgyárban dolgozott.Munkás,1814-ben távozott. 270.o.

Kéry Bertalan: A pápai keménycserépgyár története. 235.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.1965

Kolmann Henrik, keramikus

A pápai keménycserépgyárban dolgozott. 1814-ben a Sankt Pölten-i kerület lilienfeldi uradalmába távozott.
173.o.

Mihalik Sándor: Pápai kőedény és porcelán kísérletek
169.o.

Folia Archaeologica. XV. 1963. Bpest, Képzőműv. Alap Kiadóváll. Bp

Kolman Imre

Tuskajrokkal

Szerepel az alábbi tárlaton

Banek Jenő: A Zsinyi nyomda delpozásnak Siálítása

Művészet 1909 II. sz. 23 old.

Kolman Imre

M.D4

Modern tussrajzáit állította ki a tárlaton.

Bauer Jenő: A Zsúnyi nyomda dolgozóinak kiállítása
Művészet, 1969. február – 23 lap.

MDK

Kolmann Jenő zománcgyári tervező

Pécsi és bonyhádi Képzőm. Szabadiskolák kiáll. /66/. Pécs 1950. máj.

Kollmann Albert

Pesto

l. Kismarton

Forum

1934.72 l.



Kollmann Albert

Eisenstadt-i fogy. tanár, festő.
Született 1878. VIII. 24.

Allgemeine Landeskartographie
des Burgenlandes, Eisenstadt-i
1963. II/a kötet

3721

IGNAZ KOLLMANN, festő

177 -ben született és 18[illegible]7-ben halt meg Gácban. 1822-ben nov.28.a"Der Aufmerksame"c.oszrtár folyóiratban beszámolt szombathel-i útjáról és az ott talált római kori régiségekről. 114.old.44.jegyz

B.THOMAS EDIT: Az 500 éves szombathelyi lapidárium története 107.old

SAVARIA.A Vas Megyei Múzeumok Értesitője.1963. I.köt. Szombathely, 1963

Kollman, Jakob

Obermünzgraveur der Münzstätte Kremnitz, geboren 1775 zu Mautern in Niederösterreich.

1798 Graveurdiurnist

1799. – 1802-ben Schmölnitzi pénzverlibe –

1804. 21. März. Der Graveuradjunct K. zu Carlsburg wird zum dritten Graveur in Kremnitz ernannt, jedoch zur Aushilfe nach Schmölnitz geschickt.

1811. 20. Juni. K., der wegen Lähmung an den Händen die Graveurarbeiten nicht mehr besorgen kann, bittet um eine anderwertige Verwendung.

1813. Graveuradjunct K. wird von Schmölnitz nach Kremnitz versetzt.

1816. 24. Mai. K., dritter Münzgraveur zu Kremnitz wird seiner Hautkrankheit an den Händen wegen nicht befördert, sondern einem anderen

fordiss

Fache der Mäurerei zugestellt.
1821. 1. September. K. nimmt die Tätigkeit als Graveur wieder auf.
1834. 24. Dec. K. wird zum ersten Graveur in Kremnitz ernannt.
1840. 30. Juli. K. wird zum Obergraveur in Kremnitz mit 800 fl Gehalt ernannt.
1851. K. wird mit seinem ganzen Gehalt von 800 fl pensioniert.
1854. beerdigt.

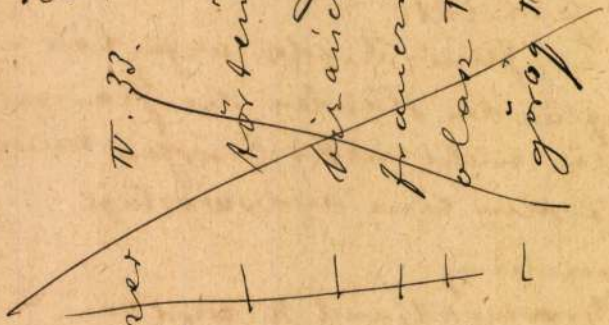

Katmünzen IV. 1285. 1.

I. Rákóczy Ferenczné:

Egész alakban (és jo
Jobb kezével lábhoz ere
felé ~~látszik~~ mutat~~ni~~,
brokát köpenyt viselő
cza van s balját meller
fátyol ékesíti nyakán
uszályos. A brokát sz
boglárok s a derékon g
czimertől megszakítot

La Princesse Veufue
Femme du Comte Te
~~[illegible]~~ Soutenu les Interes
dans la Ville et chär
reusement aux Turc
attaques de ses Enne

s alól a keretén belül: „
de Cologne avec P. d
Rézmetszet, méret

KOLLMAN *Jakab*, éremvéső. * Mautern (Alsó-Ausztria) 1775, † Körmöcbánya (?) 1854 után. 1799-től a szomolnoki, gyulafehérvári és körmöcbányai pénzverdékben dolgozott. 1840-től főéremvéső volt Körmöcön.

L. Gy. I, 575 l.

lévő várba út vezet, melynek
en balra két tiszt üdvözli egymást
Felirata a lebegő mondatszalagon:

látkép fölött mértani ábra köti

: 11.6 cm.

Kollmann Jakab

harmadik vésnik

1804

l. Körmöcb.

82. f.

Vasárnap **30** Jeromos ea.	**Szept.** Utolsó negyed 13 óra 29 pk.	**Protestáns** Jeromos **Görög** Gerg. pk. **Izraelita** H. rabbak.
Hétfő **1** Remig pk.		**Protestáns** Malvin **Görög** B.-A. véd. **Izraelita** Sem. azer.
Kedd **2** Őrzőangyalok		**Protestáns** Petra **Görög** Ciprián vt. **Izraelita** **Szimkh. tho.**
Szerda		**Protestáns** Helga

Kollmann Jakab

a körmöcbányai pénz-
verőhivatal főpénz-
metszője

Névtornág 1845, 211. l.

Kollmann Ignác

gráci festő

1892-ben járt Szombathelyen és a szekesegyházról cikkaorozatot ist -

Lásd és felhasználandó

Gépin Gyula dr:

A szombathelyi székesegyház

Szombathely 1943. 64. l.

Kollmann Ignác
gráci isó és fertő
1822

lásd

Szabados M. Raj-
munda O.P. és
Vágó Lajos: Savaria-
Szombathely biblio-
grafiája
Szombathely
1948. 50. l.

1

Poksony. Kollmann Jakab,
Kőmívesegylet, 1775.

Pressburger Zeitung
1775, 51. kt.

Kollmann János, Könyvnyomdász,

1775. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1775, 51. sz.

KOLLMANN, Johann, pozsonyi kőművesszegéd

J. K., Maurergesell, 3 hónapos leánya meghalt.
(1775, 51. szám, 8 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

KOLLMANN, Johann Michael (Harmonika)

1768, Borgosló, Pastély

An 1996/1-3. 229.

si szabadalmak

ésű alapfalak és

ban gyökeresen

oldalán bástyás

Kollmann Jakab

Jöpenzmetszö

Körmöcbányám

1

Magyarországi nép

tár 1845

211. l.

A MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK ORSZ. FŐFELÜGYELŐSÉGE

ad 893. sz. hoz.

A Műemlékek orsz. Bizottsága
Tekintetes Elnökségének

Budapest.

F. hó 16-ikán 893. sz. a. kelt átiratunkból a Tekintetes Bizottság által visszakérőleg küldött két

Színház

PEER GYNT.

Nemzeti Színház.

A Peer Gynthöz valamennyiünknek fűződnek színházi élményeink. Nem kell túlságosan régi színházlátogatónak lennie annak, aki elmondhatja, hogy mindegyik jelentős előadását látta. Mégis valami egészen régi klaszszikusnak kijáró áhitattal gondolunk rá. Tiszteletünk hiányosságaitól is eltekint, noha élményeink javarésze az Aase halálával végződő első részhez fűződik. A második fele abba a síkba lendül, melyben Az ember tragédiája jut el a legmagasabbra. Épp ez a látszólagos rokonság tiszteletünk okozója, Peer azonban minden látszat-rokonság mellett is csak típus, szemben Ádámmal. Viszont ezért nagyobb színészi feladat, jobb szerep. Egyéniséget kell mutatni és létrehozni. Ibsen kissé szétesö elképzelését kell egybefogni, komoly művészi átéléssel. A két rész Peerje — a Nemzeti Színház mostani előadása ragaszkodik is a két részhez — mintha mégsem volna egészen ugyanaz. Eddigi alakítói, emlékeink szerint, valóban kétféle arccal jelentek meg. Németh Antal új beállításában szinte lehetetlennek is tartja az egységes megoldást, azért választotta szét egyik előadásában kétfelé, két szereplőre a címszerepet.

Az előadás azonban hű és hagyományszerinti. Még a díszletezés a legmerészebb, érthetőleg a sok, változó szín kiszolgálás végett. A másik új a fordítás, Áprily Lajos szövege, mely előkelő formában, színes és csillogó nyelven mélyíti a dráma költői szépségeit. Az előadók észrevették értékét és kitűnő színpadi tulajdonságait, jóllehet a vers mindig szokatlan feladata a Nemzeti Színháznak. Jávor Pál szövegmondásában jóérzékű törekvést éreztünk, kár, hogy hangsúlyozási modora lett mégis az uralkodó. Ez a kétféleség zavarta meg a kritikusok javarészét, akik Jávor alakítását csupán ebből az egyetlen szempontból ítélték meg. Pedig Jávor Peerje nagy meglepetés. Átélése, megértése és interpretációja jelentős fordulat pályáján. Az első részben töretlen egység: szemünk láttára fejlődik, s fordul önmaga felé, minden mozzanatot megmotivál. A második részben vannak hamis hangjai, de a végső képekben megint nagy elmélyedést láthattunk. Melléje a másik nagy és hálásan szép szerepben Gobbi Hilda érkezett el talán legnagyobb alakításához, méltán ünnepelte a meghatott közönség. A többi szereplő feladatának súlya szerint jól a helyén volt, méltó együttes, akik közül Rápolthy Annát, Major Tamást, Balázs Samut, Várkonyi Zoltánt külön is meg kell említenünk.

(Kenyeres Imre.)

KÉT ÚR SZOLGÁJA.

Nemzeti Színház.

A két úr szolgája Truffaldino, az együgyű és bolondos kedvű inas, aki két gazdától kap bért és pofonokat. Körülötte forog a darab, ő a lelke; minél több baklövést követ el, minél groteszkebb, annál harsányabban derül a közönség. A cselekmény, amelyet Goldoni e néha kínosan mulatságos hős köré sző, nem is nagyon lényeges, inkább csak arra szolgál, hogy Truffaldinot minél mulatságosabb helyzetekbe sodorja. Goldoni komédiája bohózat a javából, sőt talán ennél is több: burleszk, amelynek a súlypontja a helyzetkomikum és a hős bohóckodása. Ennek megfelelően célja nem is lehet más, mint mulattatás, Truffaldino minden szavával és mozdulatával nevetésre csiklandozni. Mindegy, hogy min derül a közönség, együgyű szavain, vagy ahogy arcát beledugja a tortába és úgy habzsolja, fő, hogy kacagjon.

Az előadás jól pereg, a színészek kedvvel és meggyőződéssel játszanak és mindent elkövetnek, hogy derűs hangulatot teremtsenek a színpadon. Lehotay játsza Truffaldinót, lelkes igyekezettel bohóckodik, néha olyan jól, hogy amerikai burleszkszínészek is megirigyelhetnék, de azért úgy éreztük, hogy színészi egyénisége idegenkedik a bozózati hős szerepétől. A kitűnő együttesből Rápolthy Anna és Várkonyi Zoltán csiszolt és illúziótkeltő alakítása emelkedik ki. Lukács Margit kissé színtelennek tetszett Beatrice szerepében. Harsányi Zsoltnak pár eredeti ötlettel sikerült színszerűbbé átdolgoznia a színművet.

(Birkás Endre.)

KÖNYVET
A KÖNYVESBOLTUNKBAN
VÁSÁROLJON
Budapest IV, Kossuth Lajos-utca 18.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
DR. MÁTÉ KÁROLY.

37.384. — Kir. M. Egyetemi Nyomda, Budapest.
(F.: Thiering Richárd.)

rokonszenvesebbek és tehetségesebbek közül való. A jelen 19 elbeszélése mégis több, mint tizenkilenc orvosi műtét lebilincselő története. Az író bizonyára gazdag naplójegyzeteiből szándékosan olyan eseteket válogatott ki, amelyek, mint két korábbi regényében is, a lelki és szociális gondoskodás elsőrendűségének hangsúlyozásával egy közös törekvés vágyában egyesítik ezeket az oly különféle hősű történeteket: az orvosi hivatás szenvedéseket enyhítő, és pedig szegényt, gazdagot egyformán enyhítő magasztos feladatában. Erről érdekesen, színesen, a meggyőződés hitével írni: szép erkölcsi tett, de komoly írói teljesítmény is.

(Divinyi Mihály.)

KIS TÜKÖR

Vitéz MARSOVSZKY ENDRE, a Stádium—Pallas ügyvezető igazgatójának korai elhúnytával súlyos csapás érte a keresztény magyar nyomdaipart. Egyik legtehetségesebb vezetőemberét veszítette el. Vitéz Marsovszky igazi magyar egyéniségét mindenki szerette és becsülte munkakörében. Széleskörű ismeretei, nagy gyakorlati szaktudása érzékeny űrt hagy maga után. A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, melyhez a megboldogultat meleg baráti szálak fűzték, kegyelettel őrzi emlékét.

—

AISCHYLOS TRAGÉDIÁInak Csengery János készítette magyar fordítása már régen hiányzott a klasszikus kultúra iránt fokozottan érdeklődő művelt olvasó számára a könyvek között. Most a kiváló műfordító új átdolgozott kiadással lepte meg igényes közönségét, s gazdagította a klasszikus irodalmi alkotások fordításaiban egyre gazdagodó irodalmunkat. Ezt az új, átdolgozott kiadást irodalmi kultúránk szerves részét jelentő alkotásnak kijáró tisztelettel fogadjuk, s akik Csengery János fordításában ismerjük csak a görög drámaíró alkotásait, most új ihlettel olvashatjuk a megfrissült, kifejezéseiben még jobban megszépült darabokat.

JUSTH ZSIGMOND Naplója meglehetős nagy vitatkozást váltott ki irodalmi folyóirataink cikkíróiból, folyóiratunk mult száma ezzel szemben tárgyilagos ismertetésre szorítkozott. A kép teljességének kiegészítésére föl kell még említenünk Justh Zsigmond *Ádám* című, elsőnek írt regényét, melyet ugyancsak most adott ki az Athenaeum, Kozocsa Sándor gondozásában. Ez az első regény, melyet Justh huszonegyéves korában írt, nem mutat többet tehetségéből, mint általában a velekorú regényírók első alkotásai. Számunkra mégis érdekes ez a munka, nemcsak, mint a megvilágosodó Justh-portré egyik szelete, hanem mint akkor fejlődő regényirodalmunk egyik, sok korszakos színt mutató alkotása.

JÁNOS VITÉZ, Petőfi Sándor költeménye kapott színesen szép köntöst egy ifjúsági könyvben, az Athenaeum kiadásában. Magyar Kincsek I. gyüjtő címet viseli a bizonyára tervezett sorozat első számaként megjelent könyv, mely szép nyomásban, Magyarkúti Béla rajzaival és díszeivel segíti megeleveníteni az ifjú olvasó színes képzeletét. A rajzok mesestílusát nem tartjuk mindenben megfelelőnek a könyv illusztrálására, több idealizálás nem lett volna fölösleges, s — hogy így mondjuk — egy fokkal érettebb olvasó ízléséhez kellett volna igazodni, azokhoz, akik a vers értelmét és szépségét valóban élvezik.

A MAGYAR EXLIBRISGYÜJTŐK ÉS GRAFIKABARÁTOK EGYESÜLETE eredeti és nagyon kedves gondolatot váltott valóra azzal, hogy Kelet-Magyarország és ezzel Észak-Erdély visszatérésének egy művészi kiállítású grafikai kiadványnyal „Kelet visszatért!" c. szép albummal állított emléket. A füzet vitéz Nagy Iván dr. rövid erdélyi köszöntőjén kívül 20 eredeti grafikai lapot tartalmaz, 19 fametszetet és egy linoleummetszetet. Valamennyi lap az eredeti dúcról készült nyomat. A lapokat *Arady Kálmán*, az egész kiadvány elgondolója és összeállítója ismerteti röviden. Noha a lapok igen változatosan vannak összeállítva, mert szabad grafikai lapon kívül karácsonyi és újévi üdvözlést, könyvjegyeket és más alkalmi grafikát is tartalmaz, mégis egységes egészet alkot, mert valamennyi lap Kelet visszatérését ünnepli. *Drahos István, Fery Antal, Kollmann Jenő, Menyhárt József, Nagy Árpád, Pataky Mihály, Radványi Károly, Sterbenz Károly, Török János, Varga Mátyás* és egy észt grafikusnő, *Pääbo-Juse* vonulnak fel szebbnél szebb lapjaikkal. Ezek közül kettőt folyóiratunk mostani számában is bemutatunk. A szép album a MEGE 12-ik kiadványa, méltó emléke Kelet visszatérésének, dicsősége az Egyesületnek és igaz öröme minden művészetszerető könyvbarátnak. Kapható Kir. Magy. Egyetemi Nyomda könyvesboltjában is.

Diarium, 1941. június

M D K

Kollmann Jenő

A rab, vizf.
Fiatalság-öregség, tempera
Múlt, krétarajz
Anyaföld, tempera
Gond, vizf.
Fény és árnyék, tempera
Reggel, ecsetrajz
Szent József, tempera

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 8 l.

M D K

Kollmann Jenő

"Vurstli" ecsetrajz
A nagy járvány, tempera
Lámpák, sz. tollrajz
Illusztrációk /19 3/ kőrajz

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 8-9 l.

Kollmann Jenő

festő

l. A Mű

1927. I. n. 8. l.

Kolmann Jenő MK

A dunaföldvári művésztelepen dolgozik

holnap Dunaújvárosba látogat.

-ll- : Művésztelepen.

Tolnamegyei Népujság. 1962. jul. 31.

MDK

Kollmann Jenő,

"Kelet visszatért"! " c.szép albummal, egy müvészi grafikai kiadvánnyal állitott emléket Észak-Erdély visszatérésének az Egyes. Valamennyi lap Kelet visszatérését ünnepli.

A miadv ány 2o eredeti graf,lapot és egy linoleummetszetet tartalmaz és 19 fametszetet.

A Magyar Exlibrisgyüjtők és Grafikabarátok Egyesülete.

Diarium, 1941. jun. 155.l.

Kollmann Jenő.

A gróf Károlyi palota termeiben jótékonycélú kiállítás keretében mutatkozik be alkotásával.

Esti Kurir, 1927. febr. 27.

Kallmann Jenő.

A gróf Károlyi palotta lecsuszikon
[illegible] [illegible] [illegible]
mutatkozik be alkotásával.

Kelt Kassa, 1927. febr. 27.

Kollmann Jenő

graf.

l.

Pécsi kiáll. 1940

Ön 178. H.

tovább Kollmann Jenő

Köpeczi Bócz István

Lamoss Béla

Légrádi Sándor

Lomniczi András

Mata János, Hoboszlai

Márton Lajos

Menyhárt József

Mór József

Nagy Árpád

Nagy Ferenc

Oláh István

Patay Mihály.

l. Kisgrafika

1941. 1–2. n. 6. l.

és gyulafehérvári utiszám

lettel visszaküldeni.

Buda

KOLLMANN Jenő Mihály festő

1994

Április 18-án hétfőn 17,30-kor a Művészetbarátok Galériájában **Kollmann Jenő Mihály** emlékkiállítása ex libris-eiből, alkotói munkásságát méltatja dr. Kollmann J. György.

lődési Ház (Pesti út)

ORVÁTH LAJOS

ÓTH KURUCZ JÁNOS

R. BOGDÁN EMIL

AGY FERÓ

t szeretettel várunk!





Kollmann Jenő

200 - 300 lappal szerepelnek művei

Sóó Rezső ex libris Zisgrafika gyűjteményében

Weiner Mihályné: Magyar ex librisek Sóó Rezső Zisgrafika gyűjteményében

Művészettörténeti Értesítő 1974/1

79. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I. F. 155

Név: Kollmann Joseph

Foglalkozás: kőfaragó (Lapicida)

Szárm.hely: Buda

Hitfelekezet: R. K. Csal.állapot: Nős

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1807. V. 7

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12.

Kollmann, József,

köfaragómester –

1804–1810 –

Budán

–

Sbudaikó 1891.

Halápi h. n. I. 182



1904. július 13. 350

Kereskedelemügyi Miniszternek: a kassai múzeumnak parlamentáriget kérő folyamodása pártolólag felterjesztetik (473/1904.)

Kollmann József

kőfaragó mester Budán

Meghalt 1810 márc. 19.

Mesterkönyv

Szekesfőv. Múzeum

1088 lelt. sz.

Hollandia VII. 44, 52,

Kollmann József

bécsi nyomdász

1.

Kertész nyomtatott

155. l.

KANTZ LÁZÁR MELLKERESZTJE,

arany, zománcozva, opálokkal és gyémántokkal. Hátoldalon a tulajdonos zománcos címere. Egyszerű lánccal, melynek csatján: Lazarus de Kantz a. d. 1876. olvasható.
Mag. 13 cm.
A. Winkler bécsi ötvöstől, 1876.
Kantz Lázár esztergomi kanonok (1855—1881) hagyatékából.

Lepold: Adatok 34. l. — Lepold Katalógus 125. sz.

OLAJTARTÓ SZARV,

aranyozott ezüst, hólyagos és lombdíszes fedéllel, sárkányfejes véggel. Felirata: Joannes Card. Simor Arc. Eppus Strig. fieri fecit A. D. MDCCC LXXVII.
Mag. — cm.
Simor prímás készíttette, 1877.

Dankó 95—96. l. (Képe XXXIV. táblán.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 370. l.

SZENT TERÉZ ÉS KER. SZENT JÁNOS EREKLYÉINEK TARTÓJA,

aranyozott ezüst, zománc- és koráldísszel. Talpas, felül ovalakú, benne XVIII. századi keretben ereklyék. Simor címerével és felirattal. Dianafejes hitelesítő bélyeggel és Anders mesternévvel.
Mag. 20·3 cm.
Anders bécsi ötvöstől, 1879. — Simor prímás készíttette, 1879.

MDK

Kollmann József, graf.

Fejzi pasa. Rajz.

Vas.Ujs. 1877. 27.sz. XXIV.évf. 420.l.

Kolmo Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970

41

ÚJ ÍRÁS
Budapest

1021

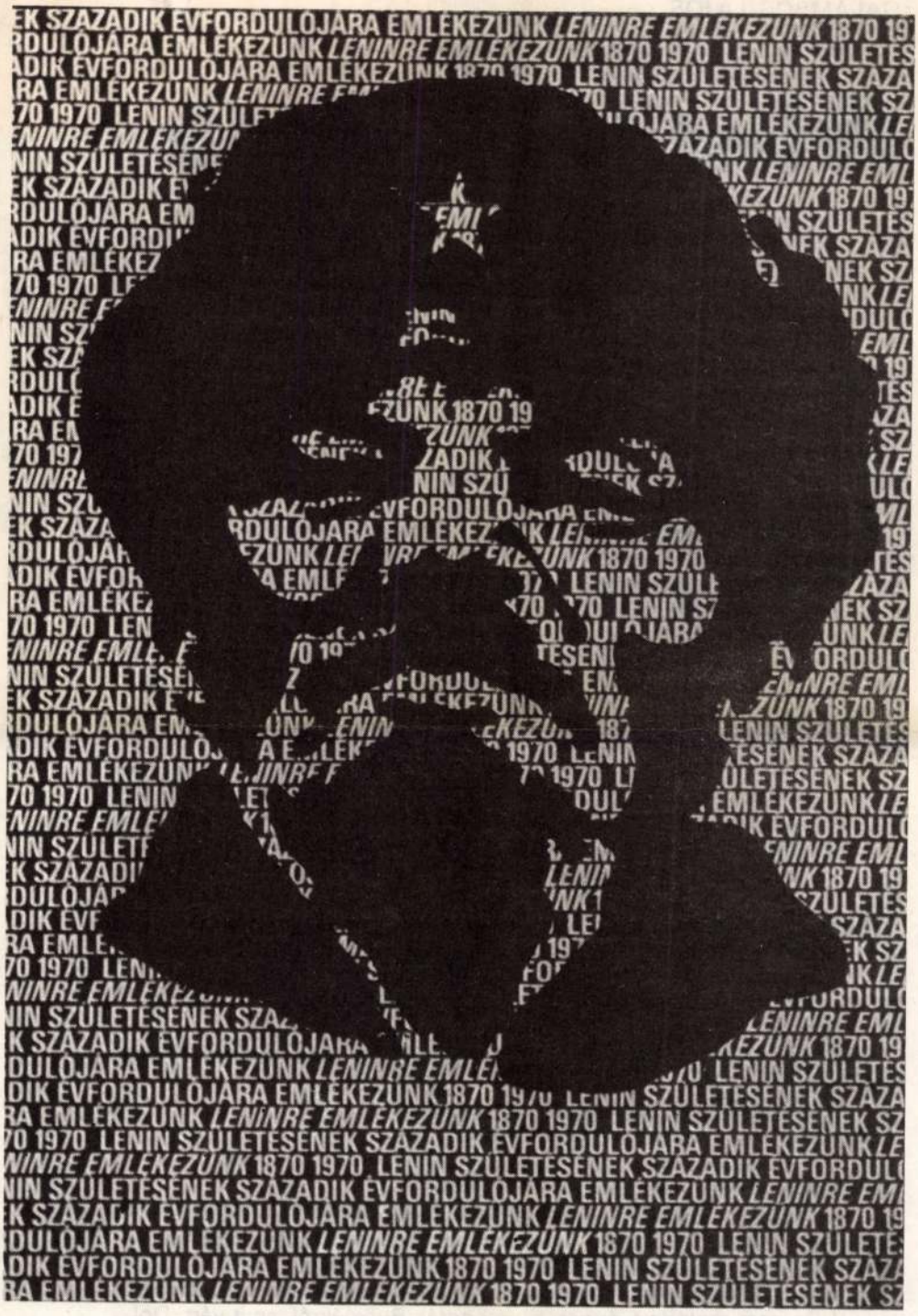

Kolma Imre: Lenin

GALAMBOS LAJOS

Früstökre: játék

Kovács Ferusnak hívták a katonát; még egy éve volt hátra a szolgálatból s most tíz napos őszi szabadságra érkezett. A szüleinél csak két napot töltött, azt mondta, átmegy a szomszéd faluba a sógornőjéhez; segít ott az őszi munkáknál valamit, ha tud. A szülők nem bánták, hadd menjen. Szerették volna, ha ez a Ferus gyerek is abba a családba nősül, amelyikbe – jaj! – az első fiuk, mert messze földön rendes családnak ismerték Bujkóékat.

S mégis, az első fiú alig élt kilenc hónapig Bujkó Marival; az ötvenhatos orkán idején elhagyta az országot, nem gondolva nagyhasú feleségével sem. Egy darabig még csak írdogált, örült a kicsi Erzsi születésének, de aztán hirtelen azt kérte Maritól: váljanak el. S minthogy Mari erre nem volt hajlandó, a férfi megszakított az itthoniakkal minden kapcsolatot. Azt sem tudták már, merre jár, hol él, melyik országba vetette a sorsa; nyolc évig a szüleinek sem írt egy sort se, míg aztán jött egy értesítés Amerikából, amelyben közölték, hogy Kovács Bertalan a haza parancsának teljesítése közben, Ázsiában, hősi halált halt.

De ettől függetlenül sem jártak túlságosan jó idők a Bujkó-családra; egy éven belül mindkét öreg elköltözött ebből az árnyékvilágból, s Mari ott maradt a földdel, a gyermekkel, meg a nála tíz évvel fiatalabb húgával, a Julissal. A következő évben beléptek a szövetkezetbe. Csak jóval később jöttek rá, hogy talán jobb így: kevesebb a gondjuk, mégis megvan mindenük.

Amikor már felcseperedett Julis és kezdték őt a legények eladószámba venni, akkor hallotta meg Mari, hogy az öreg Kovácsék azt duruzsolják a legkisebb fiuk fülébe: vajon megnézte-e már magának Bujkó Julist? Ferus hát megnézte tisztességesen az első adandó alkalommal és kijelentette:

– Hisz csak töltsem le a katonaidőt!

Marinak, aki már özvegy volt ekkor, nagyon nem tetszett ez. Mondotta a húgának:

– Vigyázz, Juliskám, gyermekem, csak vigyázz.

Julis nagyot nevetett a nénje félelmén:

– Jóképű legény, vagy nem?

– Az volt az enyém is – mondta az özvegy.

Ferus a katonaruhájában vasárnap délután érkezett meg a kisvonattal. Megtehette volna az utat gyalog is; a két falu mindössze öt kilométerre volt egymástól, de így hamarabb elérhette a kocsmát, ahol tudakozódni akart a nők viselkedéséről. Hisz mégis csak három fehércseléd egy házban, férfi nélkül! De nem csalódott, éppen azt mondták Bujkóékról, amit várt. Dolgoznak rendesen, az özvegyhez még csak közelíteni sem lehet, nem hisz a hivatalos gyászjelentésben, visszavárja még mindig az elbitangolt urát; a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU
Budapest

1970 APR 20

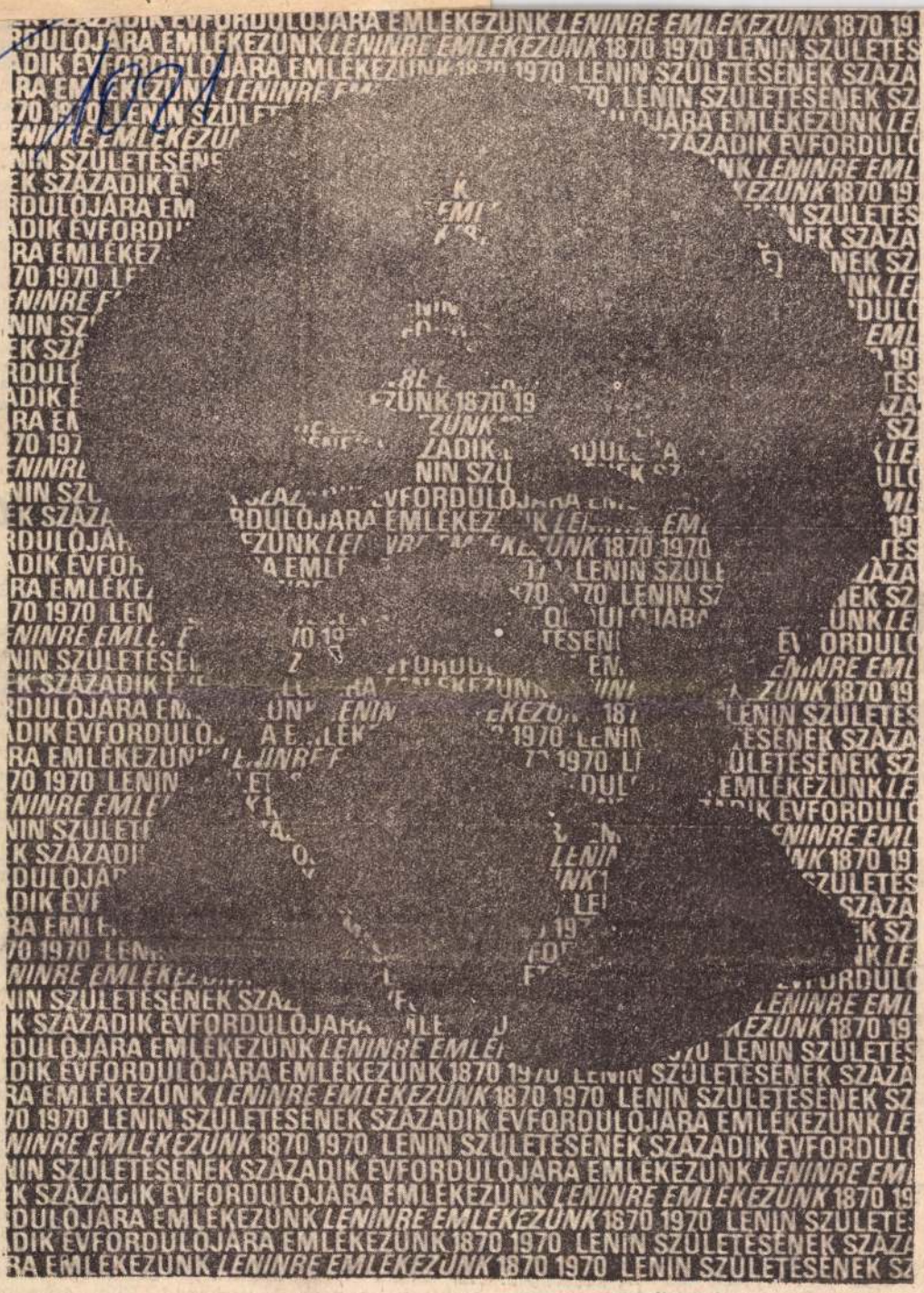

Grafik von Imre Kolma

Entschluß und ihrer Tat diesen Tag zu einem eigenartigen neuen Feiertag machten.

Die Fabriken von Angyalföld, Csepel und Ujpest und etliche andere Großbetriebe und Produktionsgenossenschaften im ganzen Land ruhten an diesem Tag nicht. In der Wiederbelebung der schönen Tradition der ehemaligen leninschen Sonnabende verbrachten die Jugendlichen — eine Woche vor dem 100. Jahrestag von Lenins Geburtstag — den Großteil ihres Sonntags an ihren Arbeitsplätzen.

Seit dem ersten „kommunistischen Sonnabend" sind Jahrzehnte vergangen. Was ist seither unverändert geblieben? Die ganze Welt ist anders geworden und jene, die an diesem Sonntagmorgen in die Arbeit gingen, als hätten sie nicht schon sechs Tage der Woche in Arbeit verbracht, tun genau das, was die Arbeiter der ersten kommunistischen Schichten getan haben. Mit Lenins Worten: sie überwinden ihren Egoismus.

An diesem Tag hielten viele Fabriken ihre Tore offen, die Maschinen waren angeheizt, eingeschaltet, an vielen Baustellen wurde gearbeitet. Zehntausende von jungen und weniger jungen Menschen arbeiteten eine volle Schicht ohne einen Heller Entlohnung.

Warum taten sie es dann?

Es ist leichter zu sagen, wofür das Geld verwendet wird Viele zahlen es auf das „Vietnam-Konto" ein. Andere geben es für die Errichtung eines Klubs, für die Verschönerung eines Spielplatzes oder für ein anderes gemeinsames Ziel ihres Betriebes oder ihrer Schule. Die meisten tun beides.

Doch damit ist die Frage noch nicht beantwortet.

Warum gingen sie arbeiten?

Nun, es ist eine Sache, über die sich schwer sprechen läßt. Es gibt Wörter, die in Leitartikeln und Reden allzusehr abgenutzt wurden. Die meisten gingen nämlich tatsächlich deshalb ohne Entlohnung arbeiten, weil sie

unternehmer
Nógrád, V
und Szabol
mehr Wohn
im ersten
jahres.

**STUDENTI
WELT I**

Aus den verschiedensten Ländern Europas, sogar aus Afrika, Amerika und Asien kommen Studenten nach Ungarn.

Seit Beginn der fünfziger Jahre kommen immer mehr aus den Nachbarländern und der Dritten Welt, um ihre Studien hier zu absolvieren. Ihre Zahl wuchs mit dem zunehmenden internationalen Ansehen Ungarns. Bisher haben mehr als tausend Ausländer in Ungarn ihre Qualifikation erworben, davon mehr als 300 aus den Entwicklungsländern. Alljährlich kommen 300—400 Neuankömmlinge an unsere Universitäten und Hochschulen. Zur Zeit beträgt ihre Zahl mehr als 2000.

Das Stipendium gilt zwar nur für einige Jahre, aber die Beziehungen bleiben aufrechterhalten. Der Jemenit Shannan wird z.B. Psychologe in einer Klinik, für ihn ist eine spätere wissenschaftliche Zusammenarbeit praktisch unerläßlich. Diese Disziplin hat in Jemen nur wenige Vertreter und seine Kenntnisse wird er offenbar noch lange Zeit aus Budapest ergänzen müssen.

„Ein Stipendiat kann durch vielerlei Fäden mit Ungarn verbunden sein. Bei mir ist es die Musik", sagt Towfeek Hany. Er kommt aus Irak, wo er an der Orientalischen Musikakademie studierte. Er möchte seine Studien als Violinist an der Budapester Musikakademie fortsetzen, seit zwei Jahren besucht er die Musikfachschule Béla Bartók. „Ich möchte vor allem Musikpädagoge werden. Nach meiner Heimkehr möchte ich mich mit Volksmusikforschung beschäftigen. Es wird nicht leich sein, denn es ist noch nicht gelungen, das ganze System der Gesetze orientalischer Musik und die Erschließungsmethoden der

in einem Jahr abgeschlossen
Das beschleunigte Tempo bezweck. vornehmlich die reibungslose Versorgung der Gäste der Jagdweltausstellung, soll aber auch den solideren Ansprüchen der Entwicklung des inländischen Fremdenverkehrs in Budapest und Umgebung zum Vorteil gereichen.

14. April 1970

NÉPSZABADSÁG

**UNGARNBEILAGE
AUSLÄNDISCHER BLÄTTER**

Anläßlich des 25. Jahrestages der Befreiung Ungarns beschäftigten sich in letzter Zeit viele ausländische Zeitungen eingehend mit Ungarn, insbesonders mit der Entwicklung der ungarischen Volkswirtschaft. Mehrere Zeitungen brachten Ungarnbeilagen wie z.B. die Pariser *Les Echos* und die österreichische Tageszeitung *Die Presse*. Das *Düsseldorfer Handelsblatt* erörterte in einer fünfseitigen Sonderbeilage die Wirtschaftsbeziehungen und Kooperationsmöglichkeiten zwischen der BRD und Ungarn.

12. April 1970

SCHÜLERPARLAMENT

Nach feierlichen Plenarsitzungen, ungezwungenen Diskussionen, Kurzen und langen Reden ging am 8. April die Tagung des dritten Parlaments der Mittelschüler und Facharbeiterlehrlinge zu Ende. Diesmal war für die Versammlung der Schülerdelegierten nicht die nach „auswärts" adressierte Kritik bezeichnend. Zum erstenmal wurde jetzt gründlich analysiert, wie sich die KJV-Organisationen der Schulen mit den Zielen der sozialistische

Kolman Mór

Budapest. 1940. sept.

Kolman Mór okl. mérnök építő-
mester. Telepe, Ujpest, Horthy
Miklós-út 91. 294-290
Lakása, Ujpest, Ferenc József-tér 7/8.
495-376

MTA K

Kolmár József

író

Petőfi bizalmas barátja, volt Kossuth Hírlapjának első korrektora.

— Kossuth első korrektora

Grafikai Szemle 1894 évf. 37. 38 l.

KALMÁR MIKLÓS

A mult jövője c. francia nyelvü
kiadványt ismerteti

Müemlékvédelem, 1976. 3. sz. 190-192. l.

Kolmár Zoltán

Laid
=

Evang. Templ
233. l.

Jelado-Puschl Istvan
Dunaharaszti

Kolman Imre

Tusszajzokkal

szerepel az alábbi tárlaton

Bauer Jenő: A Zsinyi-nyomda dolgozóinak kiállítása

Művészet 1969 II. s.

M.D.K.

Kolmayer (Kolbenmayer) György ötvösmester

Késmárki születésű volt, de a körmöcbányai céh – hogy az 1749-ben horott s a városi ötvösök letszámának csökkentésére vonatkozó rendeletet megkerülje – felvette őt tagjai köré. Ez akkora port vert fel, hogy czügyben Mária Teréria 1769. jan 4.-i leiratával személyesen intérhedett.

S. Mihalik: Veruch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert. Acta Historiae Artium, Tom. VII. Fasc. 3-4.
280. old.

Kolmayer György

ötvös

1766 Körmöcbánya

Kesmárki nármazású.

Kapmagyarorsz ötvösök 21 l.

Th. Russer.
Működött a XIX. század köz

760. Batthyány Kázmér.

(láthatós fordulattal
Térdig) jobbra áll.
nyugtatha. Haja, szemöldöke, bajusz
nek gallérja kissé lát[illegible], atil
Russer-é.

Vászon, méretei 119.5: 7
Az 1848/9-iki szabadságha
Átvétetett az 1896: IV. 8

Jobbján jegygyűrűt visel.

907: V. 4.

Kolmayer György

ötv.

l.

Kőmagyötvi.

1086. 7.

Kollmayer Ferenc, [építész] MDK

Kollmayer Ferenc, Czuppon Éva, Vadász György és társaik által benyújtott pályamű is II. díjat nyert.

–: Odaitélték a BNV lágymányosi főpavilonjának tervezésére kiírt pályázat díjait 10.1.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. ápr. 30.

MDK

Kolmar Adél fertő

„Spanyol nemes a XVI. századból"
„Violette" női tanulmány fej"
„Alföldi cigány", várlat
c képeit KT-öni tárlatára küldi.
(1886. II. rovarat)

MDK-A-1-1/1658.

NDK

Kollmeyer Mihály

ötvös

1759 Bertercebánya

Kapmagyarországi ötvösök 211.

48. Ereklyemuz.

Egymásra tett kezeit kardjának markolatán
és szakálla fekete, szeme barna. Ingé-
ja szétáll. Jelzése alól jobbra: Th.

5 cm.
zi emlékek muzeumából (107/95.No. 15).
ki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

640

Kolmitz, Christoph

Lőcse, orgona, 1623

Tört, Tár, 1964, 49

KOLLMITZ

lőcsei szobrász Bethlen Gábor meg-
hirásara került Erdélybe

Agghátyi kárai: Magyarországi barokk
műrészet, Bp. 1960., TIT József A. szabadegyete-
mének előadásai 42.

KOLLMITZ Uristóf

készítette a lőcsei Szt. Jakab templom barokk szószékét e protestáns templomba 1616 - 1626 között

Agghány Mária: Magyarországi barokk művészet, Budapest 1960, TIT József A. szabadegyetemének előadásai 42.

Kolnic Kristof

fafaragó

Kézsmárk, 1619.

Toman

315. l.



Kollmitz Kristóf

Lőrsei mester. A gyulafehérvári székesegyház szószékét faragta.

Magyarországi műv. tört. I. 270.
Corvina 1970.

Kelmitz Kristóf Jafarazó M.D.K.

A lőcsei szókék Jaragója (1627)

K. Divald: Old Hungarian Art. London 1931
196.

Kolmayer

Ötvös

1823-ban Kolmayer remeke állt: 1 pár arany fülbevalóból, 1 arany gyűrűből és 1 pár ezüst sótartóból (Rimaszombati cék jegyzőkönyv ??)

Romer Flóris F. A hazai ötvös céhek stabályai. Századok 1877 évf. 421. l.

M.-D.K.

KOLMAYER ~~Sámuel~~ Sámuel ötvös

1795 körül a rimaszombati ötvöscéh tagja

Mihalik Sándor, Szentpéteri J... Bp. 1954.

136. l.

(I.) Kolmayer Sámuel, ötvös. 1789–1825-ig Rimaszombaton élt. A rimaszombati ötvöscéhben 1801, 1804, 1806, 1808–10-ig 1812-ben dékáni, 1813–15-ig pedig céhmesteri tisztet viselt.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvöscéh. Bpest, 1919. 30, 93. l.

Kollmitz Kristóf orgonaépítő M.D.L.

löcsei mester. A löcsei tyrlom orgonáját építette egy ideig.

Demkó Kálmán: Löcse város műtörténeti hövid leírása. Löcse 1896 86

Kollmitz Kristóf faparagó M.D.K.

A löcsei tplom déli előcsarnokának renesyany stilu szónélét faragta. Elkészült 1626 ban, hapott érte 1400 frt-ot. A nónék oldalfalain dombor műveken ótestamentumi jelenetek.

Demkó Kálmán: Löcse város műtörténeti rövid leírása. Löcse 1896 76.

Kollmitz Kristóf nolván, fafara M.D.K.
gó

1626 ban készítette a lőcsi ut fakab tfalom renesszanszstilü fa szószékét, ugyancsak ő készítette a nagy orgona díszes faszekrényét.

Dénes Ferenc: A művészet és művelődés lelhe
lyei szepesmegyében. Lőcse 1900 38

M. D. K.

KOLLMITZ Kristóf fotoragó

Morvaországi származású lőcsei

polgár 1626.

Lőcse, ht. Jakab t. szószék befejez ve

" " függő orgona

Ihummel halála után Herskelel.

Demkó: Lőcse város ... Lőcse, 1896.

76. l.

86. l.

Kollmitz, Christoph megh. 1665 MDK

szobrász

/ kora-barokk iránya hódit különösen Felvidéken

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 323.o.

Kolmayer (II.) Sámuel, ötvös. K. (I.) Sámuel fia. Az ötvösséget atyjánál tanulta, ahi 1822-ben szegődtette inasul. Felszabadulása és bujdosása után a rimaszombati ötvösnél 1832-ben avatta mesterré. Remeke egy ezüst pohár volt. 1833 után a cséh czéhkönyvben nincsenek róla adatok.

Mihálik Sándor: A rimaszombati ötvösekről.
Bpest, 1919. 41, 53, 93. l.

Kolmayer Samuel
ifj

lásd. 41 l.

1822

1833-ben mester remeke
egy pár arany fülbevaló
egy arany gyűrű és egy
pár ezüst sótartó.
egy ezüst pohár volt.
53.

Uj gör. Menod.
Ó gör. 28 Mózes
Izr. 11

Csütörtök
Kath. Jácint vt.
Prot. Teodóra
Uj gör. Teodóra
Ó gör. 9 Sz. I. f.
Izr. 12

Péntek
Kath. Mária n.
Prot. Guidó
Uj gör. Anton.
Ó gör. 30 Sánd.
Izr. 13

Szombat
Kath. Amát pk.
Prot. Ludovika
Uj gör. Föltét.
O gör. 31 B. A. ö.
Izr. 14 S. Ki T.

1924 **Szeptember** 30 nap

450

Kolmayer Sámuel

ötvös Rímanombat
1832

l.

Hlatky Mária

A magyar gyűrű
Bp. 1938. 130 l.

Kollmitz

Collmitz Kristof

a löcsei templom szószéké-
nek mestere. 1619.
Olmützből jött s a
löcsei templom nagy orgona
hozzanak kezistesében is
részt vett.

Irod

Steinhausz László. A
szt. Jakabhoz cimzett
löcsei plébánia templom
szószéke. Építőipar 1900
2. szám (képekkel)

_____ *mühely.*

yfőnökség!

év _____ hó ____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ szamu _____

tam.

évi _____ hó _____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Kolmitz Kristóf

A löcsei ut Jakab-templom
diszes orgonaháza fentitól
1623-ból.

irod

Diveperjsnikltpl. 41. l.

Korabinszky: Geographisches
Historisches Lexikon von Un-
garn. Pressburg 1786.


BUDAPEST
934. III. 12-6
62


MAGYARORSZÁG

Kolmitz Kristóf

Löcsei szt Jakab templom faragott díszes szószéke 1626-ból. Bethlen Gábor fejedelem emek a remek szószéknek a párját a gyulafehervári székesegyház számára is megrendelte. Ott elpusztult, Löcsén megmaradt. A szószéket Atlasz módjára Mózes embernyi alakja tartja, ajtaját és lépcsőkorlátját bibliai fárgyú domborművek díszítik, mennyezetét szinten gazdag szinezett és aranyozott faragványok

Divfelséták 22-23. l.

[redacted] Eger.

A középtért elfoglaló v
középtájon pedig, hol a czöl
haladnak. Felirata fölül: köz

ERLA

Rm., mér. a vk.

140-95.

Kollnaitz Kristof

fafarago

lind

Rath II. 446 l

448 l

Kollmitz Kristóf
bevándorolt német nobran

erőd
z
Balaghmüvel.
560-l-

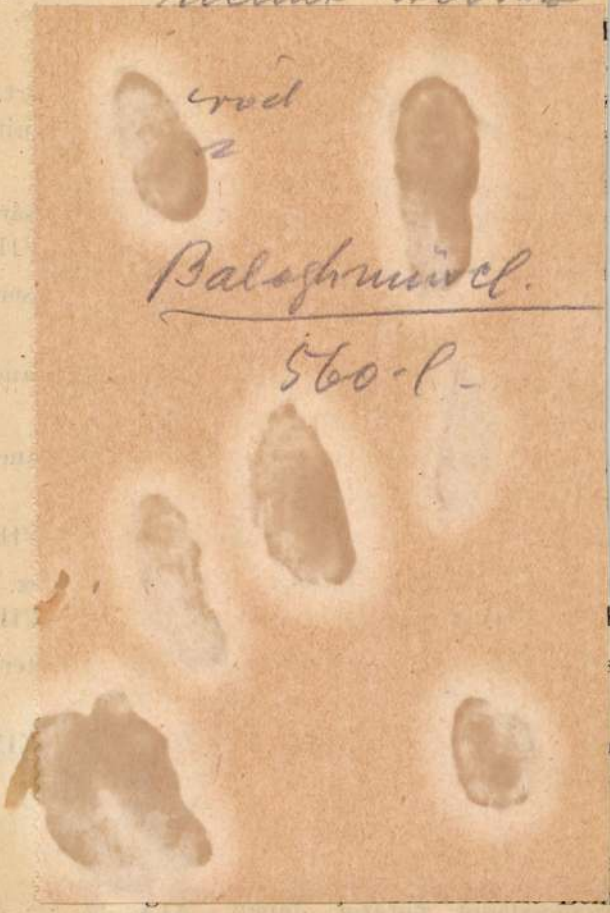

1976. LEGYEZŐ, virágos diszü csontküllők
Fächer, mit farbigem Steindruck. Um

ján szines váza, virágok és pikkeldisz. Páris, 1780.
latt. Paris, um 1780.

csoportból) szinezett és aranyozott facsoport. Dél-
end (aus der Gruppe Geburt Jesu). Holzschnitzerei,
VI. Jh.

or talapzaton. Álló helyzetben, lábainál a sárkány.
g, farbige Holzfigur, stehend. Österreich, XVIII. Jh.

szobor. Olasz. — Der heilige Sebastian, weisser Mar-

, eredeti szinezéssel, hársfából, késői renaissance. —
aissance.

k fafaragás, hársfa. XVIII. sz. m. f. — Johannes der

tés és aranyozással. — Heilige, Holzfigur. XVIII. Jh.

t facsoport. Üvegburával. Osztrák, XVIII. sz. v. —
vergoldet. Unter Glassturz. Österreich, E. XVIII. Jh.

ványszobor. Francia, XIX. sz. e. — Der sterbende
nzösisch, e. H. XIX. Jh.

vanon istennőt ábrázolja. Jelzett. Japán, XIX. sz.
apan, XIX. Jh.

yöngytyukokat ábrázol. Japán, XIX. sz. — Perl-
Jh.

ajomcsaládot ábrázol. Japán, XIX. sz. — Affen-
Jh.

ik japán harcost ábrázol. XIX. sz. — Zwei Netsuke

Kollmitz Kristóf

1627

l.

Divald 1927

135. l.

38850. — K M. E. Ny.

Kolmitz Kostóf

d.

Wagdej

206 d.

1498. P.P. Rubens:

Sába királynéja (Király

A vörös drapériával dis
Salamon király, balját felemel
ereszkedett szábai királynőnek,
ta kisértgetni. (~~[illegible]~~
kék ruhát viselő hölgy támogatj
tartja. ~~Kissé odább két férfi~~ f
tagjai közül egy a lovat fogja,
hogy azokat a trón lépcsői előtt
~~főtisztviselő áll~~. Salamon fejét
felett piros palástot hord; Szá
lyem ruhát visel és baljában ke
letei tünnek fel. Az égbolt felh

A trón mellett egy (álló) és fotelre
kés térdelő

Fa, méretei 47: 54 cm.
A Nemzeti Muzeumból. (Fr
1897: XII. 2-án a 3787 sz. átira
Az átvételről tett jelen
dikén a 8742 sz. leirat. (85/98.

904: IV.26.

Kolmitz Kristóf

lőcsei szószéke.
1627-ből

Emlitve

Divald Magyarmivenel.

209. l.

Kolmitz Kristóf

l.

Cipszer 19. l.

Wihics.

Az ároktól körülvett, bást
sitett város épületei közül a me
nak ki. Jobbra az Una vize kanya

WIHITSC

és magyarázó szövege: 1.2. Unna

Rm., mér. a belső v
Krekwitz: Ung. Richt
reich Ungarns Fr

140-95.

Kolmitz Kristóf

Lőrci nőnek

l.

Divéparmtört

215. l.

Kolmitz Kristóf

lőcsei ardalos leányát, Máriát 1665-ben nőül vette Steinhübel György lőcsei könyvkötőmester.

Gulyás Pál. Egy felső-magyarországi könyv-kötőcsalád fölegyzéseiből.

Bp. 1912. 18 l.

Kollmutz Kristóf

l. Hobrán

Flam Gáspár

179.228.l.

Kollmitz Kristóf

asztalos

löcsei nőnek

1626

ismeh

Genth Verecke

V. 159. l.

Kollmitz Kristof

Meister Christof Colmitz aus Mähren von Olmütz

Krämer Antal Löcsei polgár

Költségén 1626-ben kezi-

tette és aranyozta az

alábbi templom szó-

szlékét

Löcsei kronika!

Kompanyik

Coelestin: A sz.

Jakabról címzett

Löcsei plébániai

templom rövid leírá-

sa. Löcse 1891. 20,21 l.

NYOMTATVÁNY

úrnak

Budapest

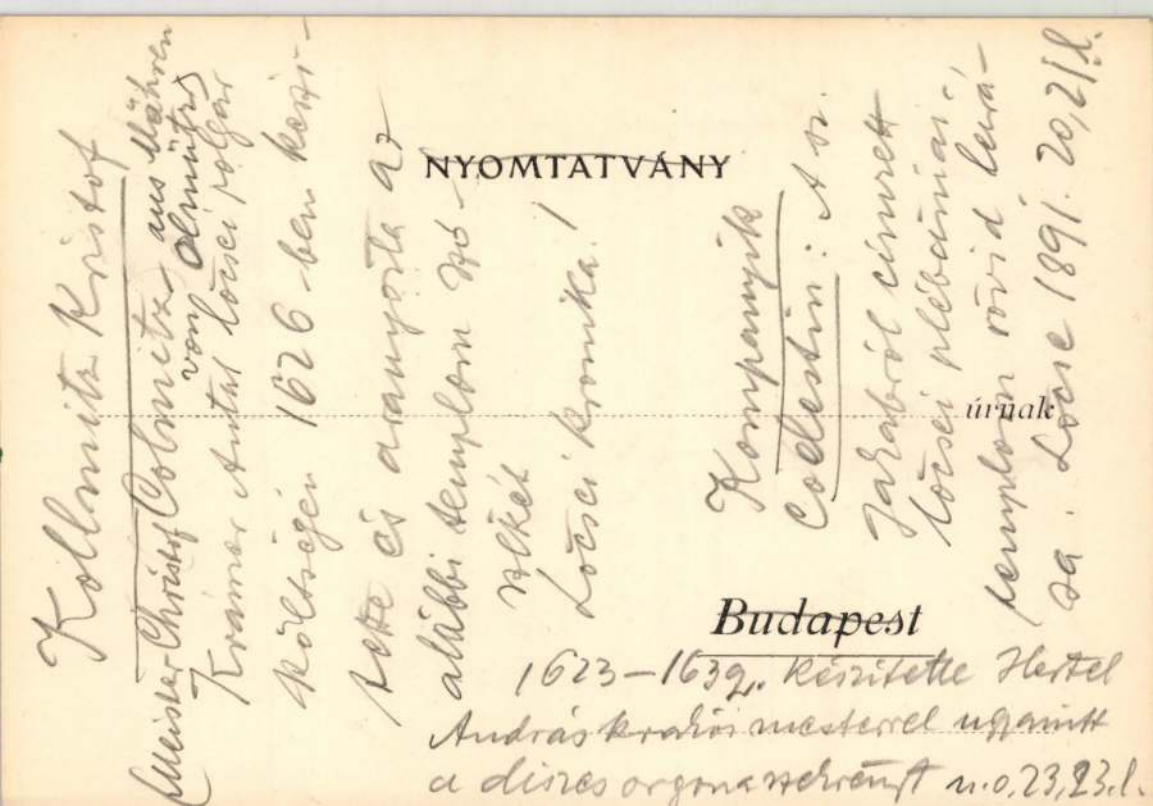

1623–1639. Készítette Hertel

András krakói mesterrel ugyanitt

a díszes orgonaszekrényt n.o. 23,23 l.



LA

SOCIETÀ UNGHERESE DI ARCHEOLOGIA

E DI STORIA DELL'ARTE

e

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

hanno l'onore di invitare la S. V. Illma

ad intervenire alla conferenza che

IL PROF. L. VAN PUYVELDE

direttore dei Musei d'arte del Belgio

terrà giovedì, 28 novembre 1935 alle ore 5 e ½

nella sala dell'Accademia Ungherese delle Scienze

sul tema

Rubens e l'influsso italiano

(con proiezioni)

TIBERIO GEREVICH

presidente della Soc. ungh.

di Archeologia e di St. dell'arte

TIHAMÉR FABINYI

presidente

della Società italo-ungherese

MDK

Kollmitz Kristóf, szobrász

Egyike azon bevándorolt német mestereknek, akiknek hatására a német késő-renaissance motivumok erősen elterjednek hazánkban.

A magyarországi művészet története I; 334.1.
Bpest, 1961. II. kiadás.

Kollmitz Kristof

l.

Schürer-Wiese

83, 84, 85, 86,
208 - 210. l.

[illegible]

[illegible]iszteri tanácsos,

Orsz. Bizottsá-

Kollmitz, Christoph asztalos
olmúci emigráns

a lévai Szt. Jakab tpl. szerzetén
dolgozott

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

368.old.

Kollnitz Kristóf

Olmütz-i szármozásu mester a lőcsei Szent Jakab templomban alkotta meg szószékét. A mű befejezése 1626-ban.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 152 l

241

MDK

Kollmitz Kristóf, ~~fa~~ szobrász

a lőcsei és a gyulafehérvári templom szószékét faragta.

A magyarországi művészet története.I. 387.l.
Bpest,1961.II.kiadás.

Kollmitz, Christoph, köfaragó M.D.K.

Löcséről, 1619-ben megbírást nyer egy gulafehérvári szószék elhészítésére. Ő készítette 1616-1620 között a löcsei Szt. Jakab templom szószékét, valamint Herstel András, sal együtt 1624-ban a karrati mellvédjét

Agghézy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 29 l. 185 t. 7-8., old.
18, és 20, és 21. á

M.D.K.

Kolmitz Kristóf, szobrász

a lőcsei Szt. Jakab templom 1620-as években készült szószékének mestere, ari a szószék felépítésében és díszítésének stílusában szilézíai és észak német mintákhoz igazodik.

Aggházy Mária: Pásztorok imádása. Ujabb adatok a barokk motivumvándorláshoz.
Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1956.
8. sz. 105.old.

MDK

Kollmitz Kritóf, szobrász

A felvidéki mester kora-barokk irányban dolgozik.
17.sz.

A magyarországi művészet története I. 366.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

M. D. K.

KOLLMITZ (KOLMITZIO) Kristóf szobrász

Olmützből származott

meghalt 1665

1616-tól Löcsén polgár (Repr.)

1616 - 1626. Löcse, Szt. Jakab-templom, szószék

1100,- forintért és a költségekre külön 300,- forint

Ennek mintájára H. Schmidt-tel.

1619. Gyulafehérvár, székesegyház, szószék

Löcse, Szt. Jakab-templom, orgonchár és

korusrács Herstel asztalossal együtt 1630. k.

Aggházy: Barokk szobrászat ... BN. 1959.

I. 18. 29-32. 35. 36. 37. 43. 45. 225. 269. II. 112. 135. ./.

II. 162. 271. XIV. t. XV. t.

Kollonich Elza gr

csipkekenitő

l.

Közlezrkiáll.

1457 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

~~Herstl András~~ és

Kollnitz Kristóf

Kőfőszer

nincs cíd

a lőcsei szt. Jakab templom suszter-körnsának mell-védje 1650 h.

és orgonájának deszes szekrénye 1623-32

Inul

EGER

Főszékesegyház

RMV 12, 1011.

MDK

Kollnitz Kristóf

Herstl Andrással közösen készitették a lócsei sz.Jakab templom suszterkórusának mellvédjét 1650 k. és orgonajának diszes szekrényét. 1623-32.

Iml.

Kollmitz (Collmitz)
Kristof
orgonakészítő

l.
Honzlmann J.
Lőcsének régi séjci
Bp. 1878. 116. l

lásd Collmitz K
alatt is

Kollmitz Kristof

- műfaragó.

rod

Rath. II. 229.

Kollmitz Kristof

olmützi

farobrán 1624

vód

H Lóese 116

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

ezem:

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Kollmitz Kristóf

fa szobrász.

A lőcsei szent Jakab templom-
ban a déli előcsarnok bejárá-
tával szemben balra van a
német renaissance stylnek
és a faragás művészetének
egyik kiváló remeke a szószék.
Készíttetője Cramer An-
tal lőcsei patricius, mes-
tere pedig Kollmitz Kris-
tóf, Morvaországból ide
származott lőcsei polgár,
kinek Cramer a műért
1400 frtot fizetett. A szószé-
ken lévő tábla szerint a mű
megáldása 1626 aug. 26án
történt. Ezen év szám azon-
ban csak a teljes befejezésre
vonatkozhatik.
A gardag díszítésű ajtón
egy a szent könyvet tartó

prófétának valódi aszkéta alakja áll. A szószék oldalfalani mégei magas dombormüvekben vannak: Ábrahám áldozata, Mózes népet átvezeti a vörös tengeren, Mózes a pusztában, Mózes a hegyen, Illés próféta áldozata, Illés tüzes szekere, Dániel az oroszlánok közt. A szószéket kerében a tíz parancsolat tábláit tartó Mózesnek patalmas alakja tartja fején. Az alak a fafaragás remeke.

Lásd még: Henszlmann: Lőcse régiségei.

Dr. Demkó Kálmán. Lőcse története. I. Lőcse. 1897. 220. l.

Kolmitz Krzysztof

Jarego XVI w.

Lwów

Mazur Sparniwenty

1907. 157.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár

Nyugta

.....azaz: ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. post

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Azaz ..... K ..... f

Kolmitz Kristof

asztalos Éjszfarolyó

lásd

=

Di Szepes III. 45. 47.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kollmitz Kristóf

A löcsei ut Zakab templom nagyhírú ~~[illegible]~~ függő orgonájáni is dolgozott.

Dr. Demko Kálmán: Löcse története I. Löcse. 1897. 230. l.

Kolmitz Kristof

Olmützről került Löcsére,
ahol a polgárok közé vétette
fel magát. 1626 ban
kettítette a löcsei templom
nagyszerű szószékét Cramer
Antal Költségen. A szószék
1400 ftba került.
A szószék ma is megvan.

Hain 179

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Kolmitz Kristof

Löcsén

1665 halt meg

Hain. 359 l.

1 eppet

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Kollmitz Kristóf

asztalos

aki a lőcsei szent Jakab temp-
lom kivés ozószékét és orgonakar-
zatát faragta.

irod

Divald Kornél: A sárosvármegyei
muzeumból. Magyar Sparmuvenets
1906. 226. l 233. l.

Nyugta

azaz: ..... Korona ...

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta-

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

(A legjobb és leghatalmasabb Szent Háromság Egy Istennek és a hálás utókornak az üdvösség igéjének tanítására és terjesztésére ezt a kiváló szószéket az igaz vallás és kegyesség iránt való szeretetből, megemlékezve, hogy a gonosz dögvészt a hatalmas Istenség gondoskodásával magától és az övéitől elhárította, hálás és kegyeletes érzületének tartozásaként ezt az emléket a hatóság figyelmeztetésére saját költségén állította föl Cramer Antal patricius a Krisztus által való megváltás 1626. esztendejében. Őrizd meg Jehova itt a te igédet tisztán nekünk és utódainknak.)

A föliratos tábla szerint tehát a szószék 1626-ban emeltetett. Valószínű, hogy e mű már nehány évvel korábban épült föl — ha talán nem is teljes egészében — és 1626-ban megáldatott, illetőleg használatba vétetett, mert «Bethlen Gábor fejedelem már 1619-ben kérte Lőcse város hatóságát, küldene neki oltárépítő mestereket, a kik a gyulafehérvári templomban a lőcseihez hasonló szószéket csinálnának».*)

Ezen adat után indulva, a szószék 1619.-évben — legalább nagy részében — már meg volt s hire már messze elterjedt.

A szószék tervezője és építője az Olmützból ide származott Collmitz Kristóf mester, lőcsei polgár, ugyanaz, a ki a régi nagy orgona házának végrehajtásában is résztvett.

A fából faragott, fehérre mázolt és aranyozott szószék költsége 1400 forint — akkori időben tekintélyes összeg.**)

A történeti hűség kedveért és a most ismertetett műemlék történetének teljessége érdekében is, meg kell említenünk, hogy az adományozó Cramer Antal lőcsei patricius, protestáns ember volt.

A lőcsei plebánia-templom ugyanis, lévén akkor a város lakosságának majdnem összessége protestáns vallású, 1544-től 1674-ig a protestánsok kezében volt. Összes műemlékei, fölszerelési tárgyai azonban változatlanul és bántatlanul helyükön maradtak, épp úgy meghagyták később a katholikusok, midőn a templomot birtokukba ismét visszavették, a protestánsok által emelt emlékeket is, a maguk eredetiségében.

A vallási türelmességnek egy az akkori fanatikus időszakban elismerésre és följegyzésre méltó ritka példája ez, a mely a templom műkincseit az utókor részére megmentette.

Steinhausz László.

Építőiparosok a fővárosi Tanácsnál.

A budapesti építőmesterek, kőműves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestülete

a következő beadványt intézte a székes-fővárosi Tanácshoz:

II.

Ilyen túlzott szigort képez a vállalkozó iparos üzleti tőkéjének túlságos lekötése a székes-főváros középítési vállalatainban, a szerintezési és jótállási részletek visszatartása, a kereseti összegeknek kései, sok utánjárást igénylő kifizetése, a végszerintezés s a jótállási részletek kiutalványozása körül tapasztalt késedelmek által.

Ezen eljárás csak kisebb számu iparosnak, csakis olyanoknak teszi lehetővé a vállalkozást, kik vagy nagy tőkével, vagy nagy hitellel birnak; ellenben az iparosok azon túlnyomó részére nézve, kik bár szaktudással, szorgalommal és becsvágygyal birnak, hogy szakjuk terén magukat kitüntethessék, azonban hevertethető tőke fölött nem rendelkeznek, a hatósági középítésekben való résztvételt az elérhetetlen vágyak régiójában távolítja, a mint ezt nemrégiben egy a székes-főváros tettes Tanácsa által kiirt közszállítási pályázat meddősége igazolja, a melyben való résztvétel a szakbeli kisiparosoknak volt fönntartva, de melyre közülök senki sem jelentkezett.

Pedig a helyes, egészséges és gyakorlati iparpolitika megköveteli, hogy az összesség adófilléreiből emelt közművek létesítésében való résztvétel az arra képesített és jogosított iparosok legszélesebb rétegei számára hozzáférhető legyen. Csak ez biztosíthatja a hatóságnak a legnagyobb versenyt, a legjutányosabb ár mellett a legjobb munkát, csak ily módon juthat a kellő táplálék, a haladás az ipar széles rétegeibe.

A vállalkozó tőkéjének ezen lekötése nem képezi a hatóságnak érdekét; hanem a székes-főváros műszaki adminisztrációjának méltán megrótt árnyoldalát: mert miután az időközi kamat veszteségét minden vállalkozó ajánlati számításába beveszi, az tehát a székes-fővárosra nézve a munka drágítását is okozza.

Hasonló akadálya az iparosok szélesebb körü résztvételének a székes-főváros középítkezéseiben az, hogy a szerződés a vállalkozó iparosnak, az őt kötelező pontok szigora mellett, jogos érdekeinek megvédésére eszközöket nem nyujt, őt csak egyoldalulag köti; hogy a versenytárgyalás és a szerződés alapjául szolgáló költségvetések a többféle munkának egy tételbe való összevonása által a szerződésben foglalt munkák gyakori változtatása miatt meg nem bizhatók s a munkát elnyerő iparos érdekét az eljáró hivatali közeg belátásának szolgáltatják ki, minek folytán az iparos az építési ügylet akadálytalan lebonyolítására nézve a szerződésben kellő biztosítékot nem találhat.

Ugyanazért a jelzett hátrányok orvoslásával tisztelettel kérjük a tettes székes-főváros tanácsát, miszerint a középítkezésekre vonatkozó versenytárgyalási, illetőleg szerződési föltételeket a következő irányban méltóztassék módosítani:

1. Az építési pályázatokban csakis megfelelő szakképzettséggel és ipari jogosultsággal biró magyar honpolgárok vehetnek részt. Ezeken csakis hazai ipari munkák és — egyenlő föltételek mellett — helybeli iparosok ajánlatai fogadtatnak el. Az ipari képesítés és jogosultság igazolandó.

2. A versenytárgyalásra beadott ajánlatok, illetőleg a munka odaitélése fölött a hatóság 14 nap alatt dönteni kötelezi magát. Hosszabb idő után az ajánlat az ajánlattevőre csak önszántából kötelező. Azon ajánlattevőknek, kiknek ajánlata már eleve el nem fogadható, bánatpénzök azonnal adassék vissza.

3. A versenytárgyalás eldöntése és a munka megkezdése közt, valamint a munkálat bevégezésére elegendő idő legyen hagyva, hogy a munkát váratlanul közbejött akadályok esetén se kelljen rendkívüli munkaerővel siettetni; mert a sürgős munka drágább és rosszabb. Az elkészítés határideje ne naptári időre, hanem munkanapokra tüzessék ki s az általános sztrájk, valamint az árviz elháríthatatlan akadálynak ismertessék el.

4. A költségvetés pontosan állapittassék meg, abba minden egyes szükséges munkanem, mennyiségre és minőségre külön részletezve vétessék föl s a mi föl van véve, hajtassék is végre. A mely munkanem kihagyatik, az azután elmaradó nyereségért kártérítés fizetendő. Egyes munkák változtatása esetén a változtatás felsőbb jóváhagyása azonnal kieszközlendő, hogy a kereseti összegek kiutalása aj uj munkanem után ne szenvedjen fennakadást.

5. A szerződés ne egyoldalulag a vállalkozót, hanem a szerződő hatóságot is kötelezze; különösen a következőkben:

*) Dr. Demkó Kálmán «Lőcse története» 220. old.

**) A lőcsei krónika említi, hogy: «1626 am 10. Mai ist der neue Predigstuhl, welchen Herr Anton Kramer hat machen lassen, und dem Meister Christof Collmitz aus Mähren von Olmütz, sammt seinem Weibe, wegen Verfolgung gewiehen und in Leutschau Bürger, für die blosse Arbeit 1100 fl., fürs Zugehör 300 fl. zusammen 1400 fl. gezahlt, eingeweiht worden durch den Pastor».

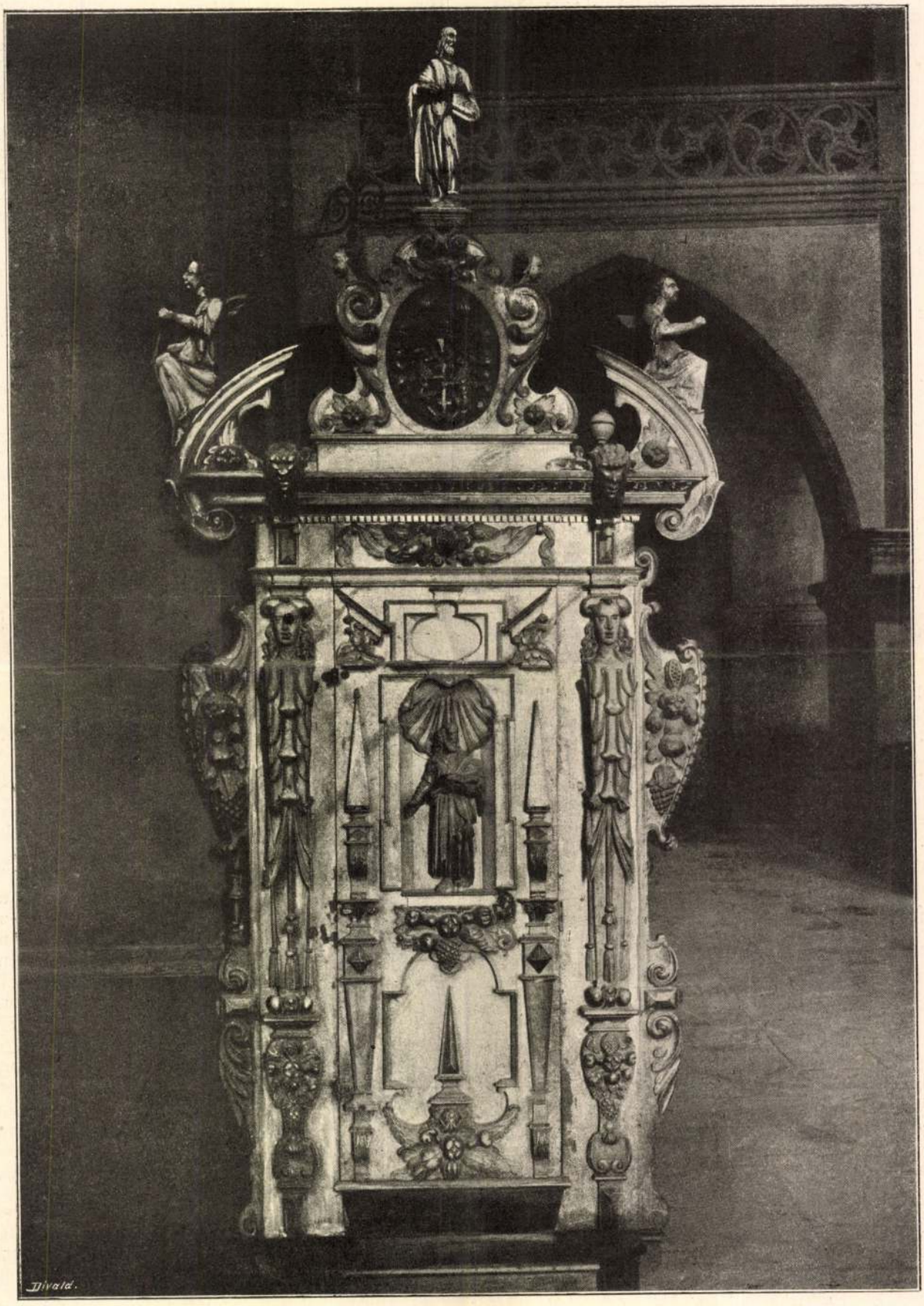

A szt. Jakabhoz cimzett lőcsei plébánia-templom szószék-ajtaja.

Fölvette: **Steinhausz László.**



A szt. Jakabhoz cimzett lőcsei plébánia-templom. Fölvette: **Steinhausz László.**

Huszonnegyedik évfolyam. 2—1201. szám. Csütörtök, 1900. január 11.

ÉPITŐ IPAR

MŰSZAKI HETILAP.

Az Építőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett Bizottság
és
a Budapesti építőmesterek, kőművés-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestületének
HIVATALOS LAPJA.

TARTALOM:

Meghivó. — A szt. Jakabhoz címzett lőcsei plébánia-templom szószéke (szövegábrákkal). — Építőiparosok a fővárosi Tanácsnál. — Könyvismertetés. — Zajtalan burkolat. — «Magyar Mérnök- és Építész-Egylet». — Vegyesek. — Fővárosi ügyek. — Hirdetések.

MEGHIVÓ.

A M. Mérnök és Építész-Egylet mű- és középitési szakosztályai hétfőn, január hó 15-én este 6½ órakor ülést tartanak, melynek tárgyai:

1. A rendezendő kis-pályázatok programmja.
2. A pályázaton kitüntetettek törzskönyve.
3. Folyó ügyek, inditványok.

Czigler Győző s. k.
szakoszt. elnök.

Sándy Gyula s. k.
szakoszt. jegyző.

A szt. Jakabhoz címzett lőcsei plébánia-templom szószéke.

— Két szövegábrával. —

E lapok hasábjain már több izben volt alkalmunk a különféle századokból származó, a korai gót-stilustól a késői barok-stilusig létezett összes stilus-árnyalatokat föltüntető műemlékeivel valóságos múzeummá vált lőcsei plébánia-templom érdekességére — képben és irásban — fölhivni a szaktársak figyelmét.

Hosszabb szünetelés után ismét visszatérünk kedvenc témánkhoz, ismét gyönyörködünk műkincseink tárházában, melyet elődeink áldozatkészsége, műérzéke, vallásossága reánk hagyott.

A nyugtalanság, az aggódás, a féltékenység bizonyos érzésével végig siklik vizsgáló szemünk az egyes tárgyakon, kutatva, vajjon utolsó ittlétünk óta — egyikük-másikuk — nem mozdíttatott-e el régi helyéből, nem sérült-e meg, nem esett-e az agyonrestaurálás — még napjainkban is sajnosan előforduló — oktalan furorjának áldozatul? S szinte megkönnyebbül lelkünk, ha minden rendben van, s a régi, harmonikus együttlétben üdvözölhetjük régi ismerőseinket, a melyeknek mindegyike a saját korszakát képviselő egy-egy individuum sajátos nyelvén beszél hozzánk!

A jelen alkalommal egy renesszánsz-emléket mutatunk be, t. i. a szószék följárójának ajtaját és a templom belső képét az orgonachórus felé, a szószék föltüntetésével.

A kereszthajó délnyugati pilléréhez támaszkodó németrenesszánsz formákban alakított szószék, a melyre a déli mellékhajóból kiinduló lépcsőn lehet följutni, a tiz parancsolat tábláit tartó, erőteljesen megmintázott Mózes-szobor fején áll.

A lépcsőföljáró gyümölcsfüzérekkel, pilaszterekkel élénkített ajtajának kagylóval diszített közép-mezejében szent könyvet tartó próféta szobra foglal helyet. Az ajtó keretje stilizált hermákkal van tagozva, a gazdag ornamentikával biró párkány angyalokkal szárnyalt volutás tympanonjának közepére helyezett kartusban, Lőcse szab. kir. város domborműves, színezett és aranyozott címere látható (hármasdombon kettős keresztet tartó oroszlánok), a mely fölött — a sikerült architektonikus kompozició befejezéseképpen — a kezében bárányt tartó «Jó pásztor» szobra foglal helyet.

A lépcsőföljáró és a szószék pódiumának igen gazdagon tagozott, szárnyas angyalfejekkel és gyümölcsfüzérekkel diszített mellvéde, hermákkal mezőkre van osztva, mely mezők bibliai jeleneteket ábrázoló és művészi becscsel biró domborművekkel vannak ellátva.

A domborművek tárgyainak — alulról fölfelé való egymásutánja a következő:

1. Ábrahám áldozata.
2. Mózes átvezeti népét a Vörös tengeren.
3. Mózes a pusztában.
4. Mózes a sinai hegyen.
5. Illés próféta áldozata.
6. Illés tüzes szekere.
7. Dániel az oroszlánok között.

Valamennyi dombormű sikerült művészi alakítás.

A szószék hangverője hat-szögből, még pedig — alaprajzilag — igen hegyes hatszögű csillagból fejlődik és gazdagon részletezett, szobrokkal élénkített két emeletből áll. Váza, főalakítása a gótikus tabernakulumokra emlékeztet, úgy látszik, hogy a mester konstruktiv érzéke, még a gótikus stilusban gyökerezett.

A szószék összkoncepciója helyes művészi érzékre vall, részleteinek végrehajtása váltakozó szerencsével járt, helyenként bámulatosan finomak, helyenként pedig kissé durvák, általában véve azonban összhangzatosak és mondhatjuk, hogy e nagyszabású mű — magassága mintegy 17·00 m. — úgy összkompoziciójában, valamint részleteiben is, mesteri kéz munkája.

A szószék fölépítésének korára, mesterének, valamint donatorjának neveire vonatkozólag, több helyen hitelesen följegyzett biztos adatokkal rendelkezünk. Építésének ideje és az adományozó, illetőleg a megrendelő neve iránt fölvilágosit bennünket a hangverő alatt a hajó pillérében elhelyezett fekete márványtáblán bevésett fölirás, mely szószerinti szövegében következőképpen szól:

DEO · TEROPT · MAXIMO ·
TRINO ET VNI ·
Gratacque posteritati
docendi propagandique
salutiferi verbi ergo,
Insigni hoc fuggestum
syncerae Religionis
et pietatis amore,
Luis memor maligiae
supremi cura Numinis
A se piisque aversae
Grati piisque debitum
animi monimentum,
Ex nutu Magistratus
suis sacrabat sumptibus
ANTONIVS · CRAMERIVS ·
PATRITIVS ·
ANNO reparatae per
Christum salutis nostrae
M · DC · XXVI ·
Tumu Jehova verbum
conserva in hocce purum
Nobisque posterisque.

Kollmitz, Christoph

szobrász MDK

magyarországi működése nyománt erősen el terjedtek a német késő-renaissance motivumok.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 299.o.

KOLLMITZ (*Collmitz, Colmitz*) *Kristóf*, faragó és műasztalos, † Lőcsén 1665, hova Olmützből került. 1626. készítette a lőcsei Szent Jakab-templom remek szószékét, melyet Mózes hatalmas alakja tart, s melyen domborművekben vannak ábrázolva: Ábrahám áldozata, Mózes átvezeti népét a Vörös-tengeren, Mózes a pusztában, Mózes a hegyen, Illés próféta áldozata, Illés tüzes szekere és Dániel az oroszlánok közt. Ugyancsak tőle való e templomban az orgonakarzat és néhány epitaphium.

E. gy. I. 575 l

lra vágtató lovon látpik a huszárez-
ben lévő parancsnoki pálczával előre
antárszárat fogja. Fején háromszögű
ndör, bajusza kicsiny, szakálla lebe-
rémes mentéje s dolmánya zsinóros, nad-
szárú csizmája sarkantyus. Derekát öv
, s a nyereg kápájába pisztolyt dugott. A hát-
o. Felirata a kép alatt balra hét sorban:

Majestatis, non nul-
m agminum constituti
repraesentatio.
es ac vires hic conspici possunt
ui gesta, prospera cuncta cedunt;
is utens ipse et milites ejus,
nturos, qua possunt, usq rogos.

les von Ihro Königl. Maj. in Ungarn
usaren Corps bestellten Obristen
von Menzel

KOLLOVITS JÓZSEF, fazekasmester

Szigetváron 1833-1850 között 32 fazekasról történik említés. Közülük folyamatosan Szigetváron tartózkodhatott Kollovits József fazekasmester is, mivel nevével többször is találkozunk. 266.lld

KNÍZY JUDIT: A Bencsik fazekascsalád története
261.old

A Janus Pannonius Múz. évkönyve, XIV-XV. évf.
1969-1970. Pécs, 1974

Kolma Imre

Az Iparmüvészeti Főiskolán, 1970-b
ben végzett grafikusmüvész kollégái között
említi meg a müvész nevét Helényi Tibor al-
kalmazott grafikus, a vele folytatott interju
során, melyet Frank János vezetett, müterem
látogatása alkalmával.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 8.
XVI. évf. 28. sz. 12. lap.

Kolma Imre

A Mügyüjtő 1972/2 számának cimlapja az ő munkája.

Mügyüjtő; 1972/2.

Kolma Imre

Zsótér László, Balla Gita, Felvidéki András, Helényi Tibor, Káldor Katalin művészeket sorol ja föl Frank János: "Plakátok ott, plakátok itt" c. beszámolójában. Kiemeli a tehetséges művészeket nevelő Iparművészeti Főiskolát, hogy létrejöhetett a kitünően képzett "plakátos - és designer generáció", hogy "uj grafikus aranycsapat" létezik, s ezek közé tartoznak a fent felsoroltak is.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 3o.
XVIII. évf. 48. sz. 12-13. lap

Kolma Imre

munkája

Műgyűjtő, 1973/2. sz. címlap

Kolma Imre

A Műgyüjtő 71/4-es számának címlapja az ő munkája.

Műgyüjtő, 1971. 4. sz.

MDK

Kolnár József, festöm.

egy romantikus tájképpel szerepel a gyüjteményben.

Lázár Béla dr.:Biczói Bíró Henrik gyüjteménye Magyar Müvészet. 1931. 533-534.l.Képekkel.

Kölner János

Művészet 1904. 194. l.

KASSA szab. kir. város levéltárának egyik értékes kincse ugyanezen városnak a régi jegyzőkönyve. Amint mai alakjából megállapítható, az 1460-iki évvel kezdődik s az 1643-ik évvel ér véget. A lelkiismeretes gondozás folytán jó, mondhatnók, ép állapotban jutott el hozzánk. Nyelve túlnyomólag német, elvétve latin. Helyesírása korának a jellegét mutatja. E jegyzőkönyv, különösen a XV. és XVI. századra vonatkozó része, becses adatokat tartalmaz Kassa város multjának, így többi között az akkoriban Kassán virágzott műiparágaknak a megismeréséhez. Innen vettük az alábbi adatokat.

1. 1465-ben Kölner János festő azért folyamodott, hogy felvétessék Kassa város polgárai sorába. Kérése még ebben az évben sikert ért. Felvétele alkalmával Holub polgár és István mester szobrász szerepeltek, mint kezesek, helyesebben bizalmi férfiak. „ . . . pro eo (t. i. pro Johanne Kölner) fideiussores sunt Holyb et magister Stephanus lapicida". (Jegyzőkönyv 421. b. l.)

Deszpinics Péter II. 199.

Kölner Jahrs

Müvenet 1909. 253

7.11.9.18

7.11.9.18

P f

ossuth Lajos" Felsőkereskedelmi Iskola

1.

I. Aklív

1. Készpénz
2. Forgalmi adóbélyeg
3. Áruk
4. Berendezés

Kölner János

1465-ben lesz Rassai
polgárrá

GerKasErzsszobr

8. l.

. 2. Gottesdienst oder Satansdienst. Ein Wort an das Gewissen der Zeit.

3. Die indische Theosophie als kulturelles Zersetzungsprodukt und gemeingefährlicher Aberglaube.

Ezeknek a nagyobb műveknek a kiadására valószínűleg csak háború után kerülhet a sor, noha kettő halála előtt már részben sajtó alatt volt.

Az előadásokhoz jegyzeteket is fűztem, hogy azoknak az olvasóknak, akik az itt fejtegetett kérdésekbe mélyebben kívánnak elmerülni, némi útbaigazítással szolgáljak. Ezenkivül függelékképpen összeállítottam még Schmitt eddig megjelent műveinek teljes jegyzékét is, aminek áttekintése már némileg maga körvonalazza ennek a páratlanul álló magyar gondolkozónak hatalmas arányú munkásságát.

Budapest, 1916 november 5.

Kölner János

festö

1465. Kassa.

wód

Divkassaidóm 47. 1.

15
Kath. N.-boldog-A.
Prot. Mária

CSÜTÖRT.
16
Kath. Joakim
Prot. Ábrahám

PÉNTEK
17
Kath. Jácint hv.
Prot. Anasztáz

SZOMBAT
18
Kath. Ilona
Prot. Ilona

33

Izr. 7. S. Softim 6. Per

Kölner János

Képíró.

1465. Kassa alighanem a Kassai Erzsébet temp. homon is dolgozott.

Erzsébet

Mih. Erzsébet 43. l.

..... *mühely.*

lyfőnökség!

..év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

ztam.

... évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Kölni János

festő

1465 kassa

vrad

Bzsolt II. 596.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Kölni Kölner János

festő

1465 – Kassán

irod

+ K + 41. l

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....tantárgyakból

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

KÖLNER *János (Johannes Kölner pictor)*, festő, 1465. nyert polgárjogot Kassán, hol úgy látszik, a szent Erzsébet-templom díszítésén dolgozott.

E. G. I. 571 l

766. *Damjanics János.*

Mellig látható, kissé balra tetés jelvénye diszíti. Rövid bajusza és körszakálla sötétbar paszomántgallérú, szétvetett l

Vászon, méretei 70·5 : 58 c 70 K. — Vétetett a gr. Kreil A megszerzésére vonatkozó ada lelt. sznál. — Átvétetett 1895 ápr. jegyzék 69. — Az átvételt tud 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

Kölner János festő (Johannes Kölner pictor)

Kassa Stadtbuch, a 1465-ben emliti. Ekkor folyamodott ugyanis a polgárjog elnyerésért, a mehet [István kőfaragó mester jótállására el is nyert. Igen valószínű, hogy a sz. Erzsébet templom munkásainak egyike volt.[1])

[valami Holyb és

1) Ifj. Kemény Lajos: A kassai sz. Erzsébet egyház történetéhez. Arch. Ért. XIII. k. Ujf. 1893. 66-67 l.

1904 jul 8

II/6

Egyetemi alap

11.812

II.-904.

24090 Községi nyomda Budapest.

MDK

Kolocsányi Anna

szerepelt a salgótarjáni József Attila Művelődési Otthonban rendezett kiállításon.

—: Nagy érdeklődő közönség előtt nyílt meg a megyei képzőművészek tavaszi tárlata.

Nógrádi Népújság. 1963. jún. 5.

Kolocsányi Anna

MDK

szerepelt asalgótarjáni őszi tárlaton.

--: Tárlat - nyitás előtt.

Nógrádi Népujság. 1963. nov. 9.

Kolonsányi Anna

Volgótelyóban él. Mustó János

festő felesége

Női akt (kusvajz, szepkő)

L. Gy.: Művészházaspár a Hegyen

Nógrád 1971 VII. 11

Kolocsi István MDK

Fej, linó

Műcsarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Kolocza, Albertus de

XVII. 4.

Csontosi jegyt.

Laid Stunyei,

Magyar írók.

Kolombán Erzsébet

festő

l.

Erdős Jánosné

Kolombán E.

alatt.

M. E. Ny.

Budapest, 1945 augusztus 2

Vallás- és Közoktatásügyi

Kolozsvári Szent István

templom

Nyitra m

l.

Győr MRE

34. l.

91

13-án. Haagában 1656 április 30-án.

y férfi heveredett le bal-
ezét keblébe dugta, ~~Előtte~~ az utóbbi pedig,
sarat visz, kezét csipőre tette ~~ke-~~
~~mrehányásokat tenne~~. Beszé-
rját összefonta ~~tartja~~ és há-
sak részben ~~látat~~ látható és
ll. Jobbról, az út felől, még
térben, a kocsi ~~közelében,~~ körül
után. Az előtérben középütt
t felhős.

91: 97.5 cm.
a 63490 sz. leirattal Fr.

2-án. (77/97. 80/97.)
: III. 25-én a 13050 sz.

, a kivel az előtte álló asszony
besiélget. Körülök az előbbi

M.

Kolonics Béla

festő

1891.

Éimisk 1930. 85. l.

egy szürke lovon látjuk ~~[illegible]~~ a vitéz kapitányt
jával a balta vágtató franczia tisztet ~~meg~~
baltól a franczia lovasság s jobbról a ma-
egymás felé
t; az eloterben pedig két megsebesült kato-
lól két sorban:

es Insurrections-Rittmeisters v. Ol-
nann
oo Franzosen bey Takácsi.

inezve, méretei a vonalkeretnek 13.2:16.5 és a
—.—/m.

:48.

Sz. N. 234/98.
178-98 — IV. 4.b).

Kolonics D.

Ecsedi István: Gengő öntés ősi módon Hajdúböszörményben. Kézirány. a Déri Múzeum 1930. évi jelentéséből. Debrecen, 1931, 8-r, 11 l, 15 kép fentiről.

2.

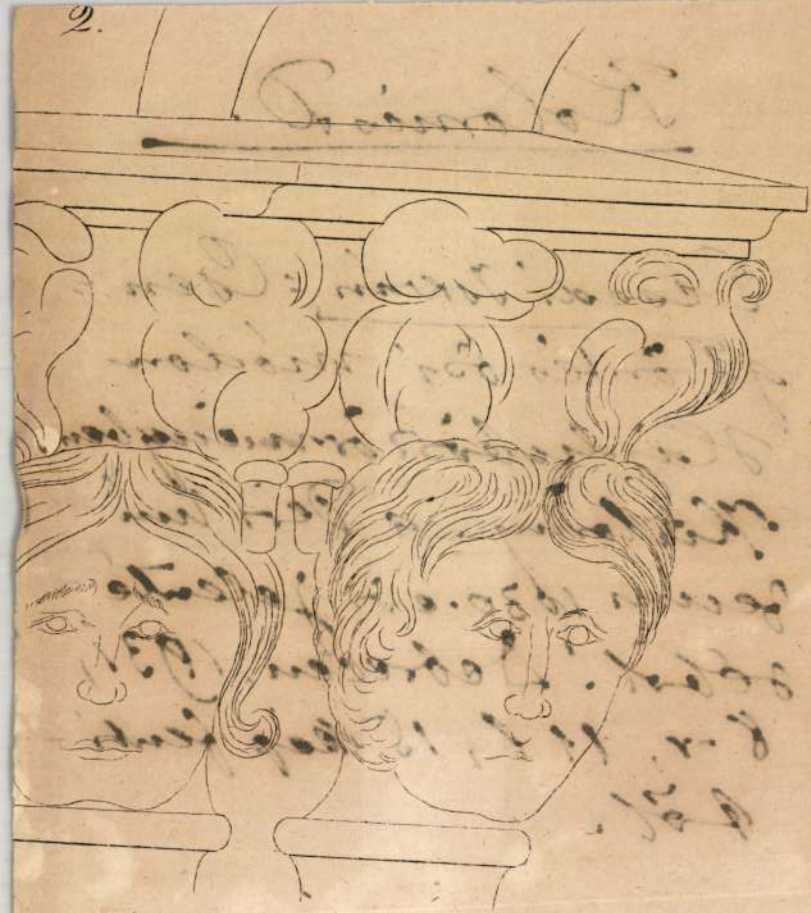

KOLONICS PÁL, gyógykovácsmester

Miskolcon 1826-ban Kolonics és Szép György kovács azo
azon veszekszik, hogy ki ért jobban a lovak gyó..itásá-
hoz. Kolonics egy kereskedő lovait kurálta, de egy elrom
lott és azt Szép keze alá adtak, de ott két hét alatt e
dogiott. 459.old. 20.jegyz

BODGÁL FERENC: a kovácsok lógyógyitása 457.old.

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

KOLONICS PÁL, gyógykovácsmaster

Miskolcon, 1826-ban Kolonics Szép György kovácsot becsmérelte, hogy minek avatkozott a dolgába, mikor a lógyógyításhoz nem ért. Mekyre Szép felelte, hogy ő már két alkalommal is gyógyitott olyan lovat, melyet Kolonics romtott el. Szöveg 459.old. 20. jegyz. 481.old.

BODGÁL FERENC: a kovácsok lógyógyitása 457.old.

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

Kollonits Ferenc

(—) Propaganda-kiállitás. *Kollonits* Ferenc a Sziget-utca 26. szám alatti müvészszalonban kollektiv kiállitást rendez, amely csütörtökön nyilt meg. A kiállitás ismertetésére még visszatérünk.

Esti Kurir, 1927 X. 22

Kolonics István,

szabadkai
orgonaműves
Kézdivásárhely

1885. megujitotta a
perecseni ref. templom
orgonáját.

Petri Mór dr

Szilágy vármegye
monographiája.
IV. k. 243. l.

1.–15. ll., 4 képes tábla

Paris
Didier et Cie
1867

Kolonics István M.D.C.

orgonakészítő

1877 ben uj orgonát készít a gyula fehérvári tpl. részére

Enk Géza: A gyula fehérvári kékesegyház.
Bp. 1958 137

M.D.K.

Kolonics István kézdivásárhelyi orogonaépitő

1858-59-ben átépiti a csiksomlyói templom orogonáját.

Boros Fortunát:A csiksomlyói kegyhely.Kolozsvár 1943
113.

Kolonics István,

szabadkai,

orgonakészítő

Kerdivásárhely

1885-ben ujitotta

a perecseni ref-

templom orgonáját

Petri Szilágyom

IV. k. 243. l.

Törvényhatósági ösztöndíjas:

Dr. Zakariás Sándor (1900, Brassó, róm. kath.), jogi doktor, székesfővárosi segédfogalmazó, Budapest székesfőváros ösztöndíjasa mindkét félévben. Kisebbségi kérdésre vonatkozó tanulmányokat végzett Berlinben és május 20-tól kezdve Stuttgartban. Kutatásai főleg az erdélyi szászok történetére és jelenlegi helyzetére vonatkoztak. A berlini magyar kolónia március 15-iki ünnepén emlékbeszédet mondott.

Tanulmányi segéllyel utaltatott be egy hónapra a kollégiumba turkológiai tanulmányok folytatása céljából *Mészáros Gyula*, a Műemlékek Országos Bizottságának főtitkára, aki ez idő alatt a Vorderasiatisch-Aegyptische Gesellschaftban szakelőadást is tartott.

A felvett *vendégtagok* közül legalább egy félévig dolgoztak a kollégium kötelékében a következők: *Fésös László* alapvizsgázott tanárjelölt az egyetemen német és angol nyelvészeti és irodalmi előadásokat hallgatott, továbbá anyagot gyüjtött Sudermann regényeiről és Priestleyről készülő szakdolgozataihoz. — *Kiss Andor* gépészmérnökhallgató

Kolonics István
orgonakészítő
készítette az alábbi
székesegyház orgonáját
1877 ben.

Dr. Ujfalusi József:
A gyulafehérvári
-székesegyház. Az Alsó-
fehérmegyei Történelmi,
Régészeti és Természettudo-
mányi Egylet tizen-
kettedik Évkönyve

Gyulafehérvár 1903
38. l.

Kollonits István

Kézdivásárhelyi orgonagyáros 1855-59. készítette a 24 változatu, pedálos, két manualeval bíró orgonáját a csiksomlyói hegytemplomnak, melyet Haynal Lajos erdélyi püspök ajándékozott a templomnak. Ugyancsak fenti készítette a gyergyószentmiklósi sk. templom orgonáját is, melyet Fogarassy Mihály erdélyi püspök rendelt a templom szerére.

Endes Csik

351, 354. l.

úrnak, h. államtitkár, a MOB. elnökhelyettese

Budapest.

2) Méltóságos dr. Lechner Jenő úrnak, m. kir. kormányfőtanácsos, építésztanár.

Budapest.

3) Méltóságos Medgyaszay István úrnak, m. kir. kormányfőtanácsos, építész.

Budapest.

4) Méltóságos Csányi Károly úrnak, az Orsz. M. Iparművészeti Múzeum igazgatója.

Budapest.

5) Méltóságos Bitéz Láczay-fritz Oszkár úrnak, műegy. m. tanár, országgyűlési műszaki főigazgató.

Budapest.

6) Méltóságos Möller István úrnak, műegyetemi ny. r. tanár.

Budapest.

7) Nagyságos Schulek János úrnak, műépítész

Budapest

8) Nagyságos és főtiszt. dr. Szőnyi Ottó úrnak, MOB. előadó.

Budapest.

MDK

Kollonitsch festö . Mansfeld I.E. metszö
1738-1796

Gróf Lacy Mória tábornagy arcképeé 177c.
Fentiek müve. Repr.

Fentuek müve.

XXXX

Kollomitsch festő

Mansfeld J. E

1738-1796. nietzsche

nincs cél

Gróf Lacy Móric
tábornagy archége
1770

Fantich műve

Repr.

Fest Aladár

Báró Dévay Pál altá-
bornagy (1735-1800)
Magy. Tört. Elet.
Bp. 1915. 63. l.

1.Gyulafehérvár,Lászó kápolna
2.Bántornya.Szent László legenda
3.Vác, Diadalkapu
4.Székesfehérvár kőfaragvány 19
5.Székesfehérvár.Szent István koporsój
6.Székesfehérvár.Szent István koporsój
7.Türje prépostsági templom 233
8.Felsőörs.Prépostsági templom kapuja
9.Türje.Prépostsági templom belső 237
lo.Tihany.Apátsági templom altemploma 2
11.Csákvár.A vértesszentkereszti apátság
12.Sopronhorpács rk.templom homlokzat 3
13.Bp.Szépművészeti Muzeum Timpanon Szer
14." " " Apokaliptikus
15." Nemzeti Muzeum: Aquamanile 472
16." " " kentauros aquamani
17." " " Királyfej Kalocsá
18." A főkapitányság diszterme 522
19.Esztergom.Várkápolna.Ikerfülke 537

M.D.K.

Kolonics Lajos, kovácsmester

A céhélet utolsó éveiben már nem jelent meg értekezleteiken.

Bodgál Farnas Ferenc: A miskolci kovács-kerékgyártó céh. 311.o.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve. V. Miskolc, 1965

Kolonics Margit

grafikus
1926.

Életrajz 1930. 85. l.

m) be ~~köz~~ vézt ~~[illegible]~~. Jobb kezével
k, hol két könyv látszik s leeresztett baljában,
tik újján gyűrűt hord, díszkardját fogja. Mel-
Prém ~~[illegible]~~ kalpagjának tollas forgója ék-
rra kötötte, brokát atillájáu és prémgallerís men
k. Felirata a kép alatt öt sorban:

ER JÁNOS
ester,
JÁNOS
ácsos,
mester
hsz
ís.
Veréby Sománé
tilos
Testvérek Budapesten.

ı alak nagysága 30·7 cm.
(ch. pap.).

52.-V. 266/98
251-98-1.

KOLONITS István orgonaépítő

Tudás 1995 58, 72-73, 77, 88,

és Rumann Ludmilla házasságából tíz
encről tudjuk, hogy megérte a

g nem pontosan ismert - idő
ahol Schickedanz Ferdinánd 1848.
t. Az ezt tanúsító okiratból az is
kor "egy háznak, egy majornak és
an létez[ett]".[6]
gharcban az anyai nagyapa, az akkor
n lelkész karddal a kezében részt
gyülekezetének az 1849-iki
zért később - előbb kötél, majd
de az ítéletet nem hajtották
sephstadtba várfogságba vitték.[7]
étig Kassán volt fogságban, mivel
léziai határon.[8] Feltételezhető,
dőként megnevező Schickedanz
s foglalkozhatott kereskedelemmel
ezért jó terepismerettel
menekülni kényszerülőkön.[9]

KOLONITS MÁTYÁS, kovácsmester

A miskolci kovácsok benivótáblája. Feliratok: Fő Céh Mester Szép György Kis Céh Mester Kolonits Mátyás. A feliratok között patkólapátvágó, faragó, csipőfogó, lapos fogó, kalapács, érvágó, és 1819-es évszám. - Miskolcon készült 1819-ben. A múzeumba került 1958-ban, megay gyüjtése. - 40.old. 3.kép.

BODÓ SÁNDOR: Két miskolci céhbenivótábla és két névsortábla 37.old

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1969. 8.szám, Miskolc, 1969.

KOLONITS MÁTYÁS, kovácsmester

A miskolci kovácsok behivótáblája. Feliratok: Fő Céh Mester Szép György Kis Céh Mester Kolonits Matyas. A feliratok közé patkó, patafaragó, csipőfogó, lapos fogó, kalapács, ékvágó, és 1819-es évszam - Miskolcon készült 1819-ben.
A mu zeumba került 1958-ban Megay gyüjtése.. 40. old. 3. kép. Fekete repr.

BODÓ SÁNDOR: Két miskolci céhbehivótábla és két névsortábla 37. old

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1969. 8. szám, Miskolc, 1969.

KOLONTÁR (Veszprém)

Kolontár

RMU 5, 344 l.

R. K. TEMPLOM építtette gróf Esterházy Károly egri püspök, XVIII. sz.

Rónay Mária

Kelen: Ki felelős ? egészoldalas karikaturarajz

KÉPES FIGYELŐ

1946. 15.sz.

MDK

Kolos Erzsi, festöm.

Chrysanthemum. Pastell.

Nemz. Szal. 1919. okt. kiáll. Kat. 8.1.

Kolos Erzsi

1919. okt. kiáll. N. Palon

Chrysanthemum, pasztell,

900.–

Nyakékszer, római V. 243

Kolos Ferenc

okl. építészmérnök

szül. Bjelovár, 1915.

Végzett 1940

József nádor 1939/40

228. l.

wahre Leuchte ihres Fachgebietes.

Möge unsere Anerkennung, deren Zeugnis wir in Rahmen dieser schlichten und würdigen akademischen Feier hiemit darboten, Ihnen zu besonderer Freude gereihen und in dem Kranze der Lorbeeren, die Sie durch ihre wertvollen, vorbildlichen, genialen wissenschaftlichen Arbeiten erreichten und sammelten, einen entsprechenden Platz schaffen. Den unvergänglichen Gütern und Schätzen der Wissenschaft, welche durch ausgezeichneten, eigenen wissenschaftlichen Arbeiten, voll kühner technischer Einfälle, in Gestalt wahrhaft gewaltiger Projekte, fruchtbringender Arbeiten, in mehr als einer hinsicht die Wissenschaft und damit die Allgemeinheit bereichert haben, gilt diese Anerkennung und damit auch ihren ersprisslichen praktischen Wirken.

Indem ich nun mit besonderer Freude Ihnen als Erster die allerherzlichsten Glückwünsche zu der neuen Würde und hohen Auszeichnung ausspreche, überreiche ich Ihnen das

KDK

Kolos Ferenc, ép.hallgatót

is kitüntették.

A mérnökegylet közgyülésén a Felvidék visszatérését ünnepelték. - Uj Magyarság. 1939. ápr.2o.

Kolos Ferenc építészmérnök Budapest 1915.

Józsefnádor 1939/4o



I. Ulászló-kódex). XVI. sz. 189b lap.

187a lap: (K XII): (Dilexisti iusticiam, et odisti iniquitatem) *D* iniciálé (118×126 mm) zöld keretben, aranyalapon kék betű. Belül karminpiros alapon megfeketedett arany díszítés. A lap alsó szélét stilizált levél ornamentika díszíti.

189b lap (K XIV'): (Mihi autem nimis honorati sunt amici tui, Deus) *M* iniciálé (172×168 mm) karminpiros keretben zöld betű. A betű belsejében a *Diadalmas Krisztus* ábrázolása. Aranyalapon a betű középső szára előtt áll Krisztus mezítláb, zöldbélésű vörös palástban, kékesszürke ruhában. Jobb kezét áldóan tartja, balkezében arany világalma. Fejét arany glória övezi. Haja és kis szakálla szőkésbarna. (358. kép.)

A lap külső szélén gazdag csipkézetű nyugtalanabb levelek között halvány kék-rózsa-sárga

Kanyargó

149

Kolos Ferenc

Kolos Ferenc okl. építészmérnök,
V. Csanády-u. 16. ☎293-311

Budapest. 1940. szept.

Bug verbot!
a indoi!

kiadóhivatalunk
II., Király-ucca 51.
TELEFON: 220-734

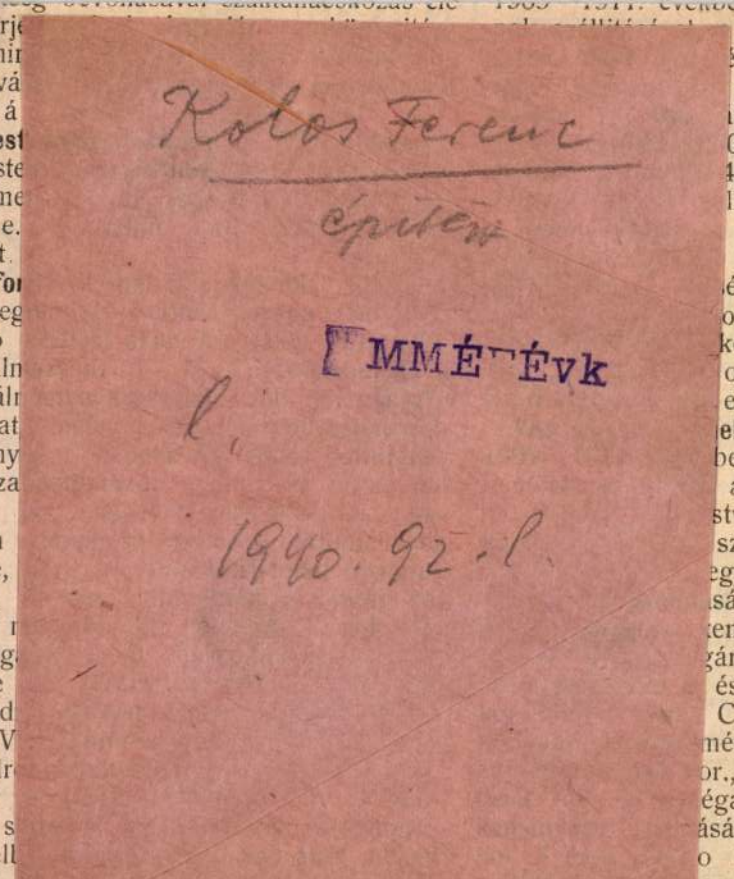

ién részletes árajánlatot díjmenteesn

stek szállitása. A máv. igazgatósága 911. években szükséges lámpa, lámzvilágitási alkatrészek, valamint a petroleum ivlámpák szállításával Ágost budapesti gyárost bizta meg náért.

N e
és gőz
mely
átmérő
0 db.
40 kor
llit.
m. k
db.
égáron
onpan
koroná
o k h
e nyer
ek szá
ben sz
a köv
stvérek
szállitá
egységá
sát 109
zemény
gáron
és 175
C s á
mény a
or., szi
égáron
ását 22
o bád
egység
1 évre, R i m a m u r á n
v a s m ű r. t. födélvas
k. egységáron 48 812 ko
k i r. á l l. v a s g y á r a
litását 36 kor. egységá
alkatreszek szállitását M
fillértől 2·29 kor. ig terje
kor. 3 évre, mozdony

szfalt és tetőfedési vállalat

F T

dapesten, VIII., Nap-utca 22.
Gyárt: személy-, teher-, ételfel-
zeteket minden kivitelben.

Schaffer Nándo

ácsiparos

Budapest, VII., Columbus-u.

Vilmos

műlakatos

ny János-utca 20.

téK felszerelést, villany-
ő felszerelését, jókarban-
nnemű lakatos munkákat
legolcsóbb árban.

SZELLE K

BUDAPEST, VII. ker., Sip-utca

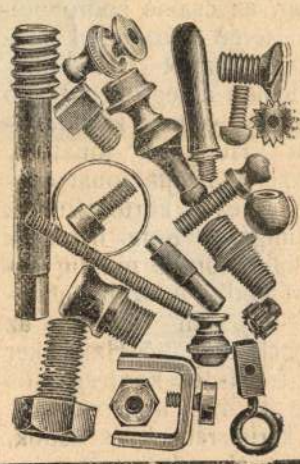

Mindennem
csavarok, ön
tergált, prés
és forra

Légszesz- é
világítási cik
tára nagy
kicsiny

Lefelé égő
égők és l

és Hahn

DOGOS, LÉGSZESZ-, VIZ-
ERENDEZŐK.

pest, Kis Diófa-utca 3/a.
ich-utca 36. sz.

javítások olcsón és pon-
lázak évi karbantartása
elfogadtatik.

sek ingyen

Telefon
85—43.

BETONÉPITÉSI VÁLLALAT

KÁROLY

Klotild-u. 22. sz.

magyar bányában termelt
ttből. Ugyanezen anyagból,
mással előállított aszfalt-
ása. BETONÉPITÉSI MUN-
, zsilipgátak stb. szakszerü ki-
en.

Elsőrendü minőségü FALITE

Francia hornyolt
Szabadalmazott hornyolt és } tetőcse
Hódfarkú

és különféle idomtéglát szállit
bármely vasuti állomásra

Pallós

tabi gőztégla-, cserép-
és agyagárugyára

Tab (Som

Központi iroda: BUDAPEST, VI., Haj

ból álló, felfüggesztett válaszf

ndák méretezésénél a válaszfal sulya nem vétetik számitásba. Minde
n föltétlenül előnyösebb. Állami, városi és magánmunkáknál all

MDK

Kolos Henrik, festőm.

a Neuschloss-Knüssli-bronzérmet nyerte el.

A Műcsarnok téli tárlatának kitüntetettjei.
Pesti Hirlap. 1938. febr.15. művésszel.

Kolos István

marosvásárhelyi

otvös 1632

l.

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1928.

III. ed. 1. n. 6 l.

Könyvtáramban


3f
MAGYAR KIR. POSTA
942-JUN
D

Kolos Jeromos

hadimérnök

l.

Balogh Erdélyi ren

I. 29, 45/57. l.



COURT

Kolos József

épitesz

Falusi hár terve.

Repr.

Tér és Forma

1938. 177. l.

Árverés

Az árverés napja	Festmények, rajzok, metszetek	Szobrok, plakettek, érmek	Kelet	Ezüstök,
1939 május 25	1–70	—	—	876–
„ „ 26	71–140	—	729–760	901–
„ „ 31	141–210	—	761–790	931–
„ június 1	211–280	—	791–830	951–
„ „ 2	281–350	583–600	831–875	971–
„ „ 5	351–420	601–680	—	991–
„ „ 6	421–490	681–728	—	101
„ „ 7	491–582	—	—	—

Rucz Gyula

Kolos Réka M.D.K.

Móricz Zsigmond unpkája megvédte az egyetemen építészmérnöki diplomatervét

Napló

magyar nemzet 1964. december 18. 4.1.

Kolos Réka M.D.K.

Móricz Zsigmond unpkája megvédte az egyetemen épitészmérnöki diplomatervét

Napló

Magyar Szemlet 1944. december 18. 4.1.

Kolos Schubert József

MDK

Óbudai téglagyár, vizf.

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Xolos Schubert Jósef

Óbudai tégiagyár, vizf.

Kolos Schubert József MDK

Az óbudai Schmidt-kastély, vizf.

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

MDK

MDK

Kolos Schubert József, festö

Dombos vidék. Vizf.
Osztrák falu. "

Nemzeti Szalon.-MAFE XXIII.kiáll. 1938.nov.2o.-dec. 4

Kat.

MDK

Kolos-Schubert József,

Olasz város.

Nemz. Szal.-A Független Művészek Társ. -III.kiáll.
1930.okt.Kat.

MDK

Kelos Schubert József, festö

Az óbudai Schmidt-kastély. Vizf.
Óbudai téglagyár. 28.1. "

MTárs. Téli tárl. 1938. febr.-márc. Gyüjt. kiáll.
Kg. Műcsarnok. Kat. 27,28.1.

Kolos Schubert József

festő

Műcs. kiáll. 1938 tól

Pipics 115. l.

3. FARNASI HARANGLÁB.

2. KETESDI REF. TEMPLOM.

1. KŐRÖSFŐI REF. TEMPLOM.

HARINAI ROMÁNKORI TEMPLOM. XIII. SZ.

2. UDVARA. XVI—XVII. SZ.

1. EGYKORI FEJEDELMI VÁR KÜLSEJE.

FOGARAS VÁRA:

4. TORDA. XIV. SZ.

3. SZEPESHELYI SZÉKESEGYHÁZ. XIII. SZ. I

2. KERESZTÉNYFALVA. XIII. SZ. ELEJE.

1. AZ ESZTERGOMI KIRÁLYI KÁPOLNA. XII

MAGYAR TIPUSU KÖZÉPKORI KAPUK:

GYULAFEHÉRVÁR (KARLSBURG), KATHEDR

Stephani Eötvös alias Kolosi

1632

Lásd

Szádeczky II. 116, 129

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tan

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Kolosi István

marosvásárhelyi
ötvös
1632-ben céhmester

l.

Szádeczky Ipartejl
II 116.1



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Kolos-Schubert József

Szerepelt a Nemzeti Szalónban a Független Művészek III.kiáll.-án.

Ujság, 930.X.5.

MDK

Kolos Schubert József

Dombos vidék, vizf.
Osztrák falu, vizf.

A Magy.Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete
XXIII.kiáll.kat.1938.nov.20-tól dec.4-ig.

Álmok a Corvin sétányról

A józsefvárosi képviselők júliusban döntenek az új pályázati kiírásról

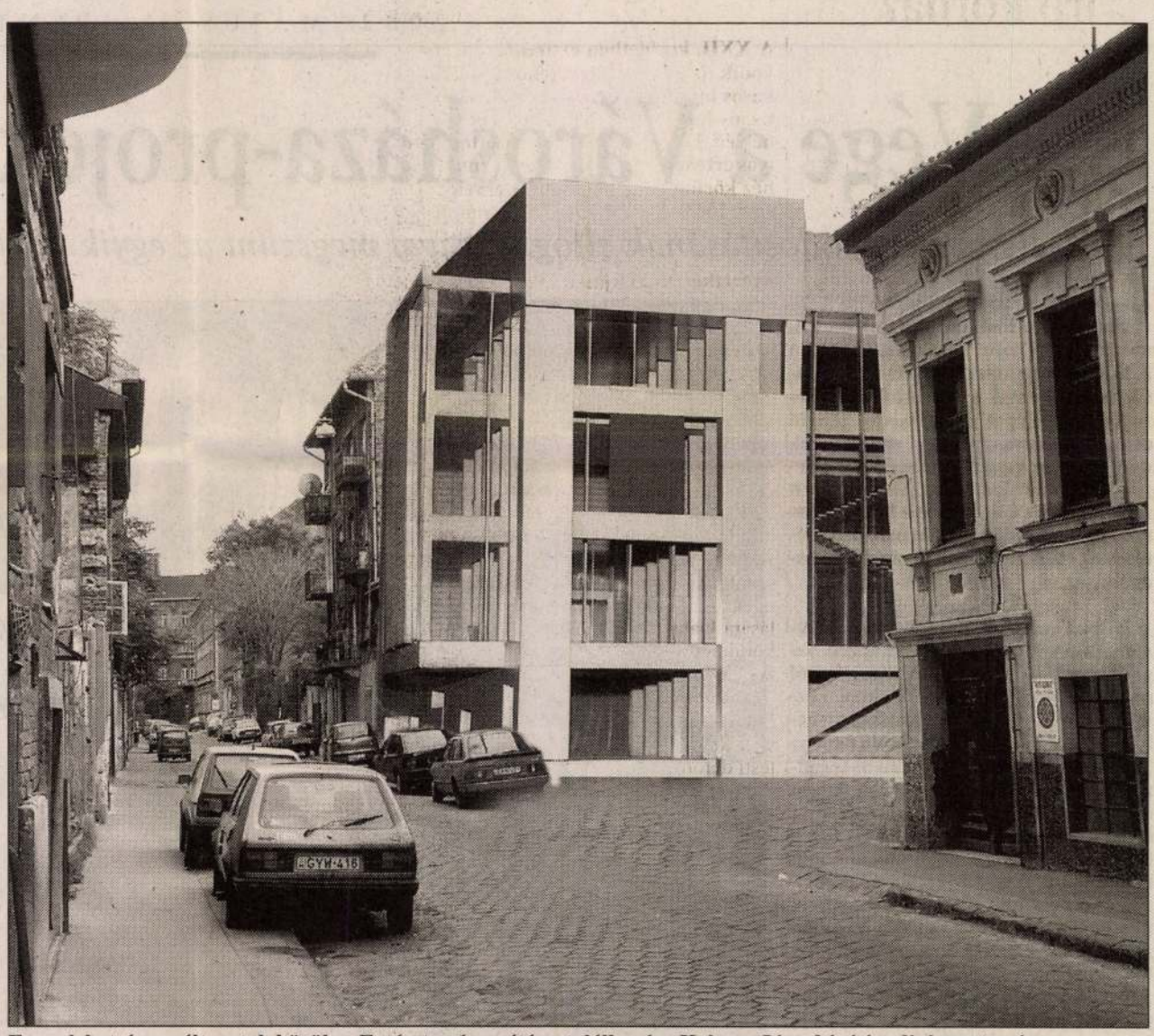

Egy a lehetséges változatok közül: a Futó utca és a sétány találkozása Kolossa József építész diplomatervén

A Corvin sétányról manapság az él a köztudatban, hogy volt rá vevő, de az üzletből nem lett semmi. A tervezett városfejlesztési területen élő idősek legyintenek: harminc éve is azt mondták, lesz ott lakótelep, aztán mégsem lett. Tény, hogy a Práter utca és az Üllői út között a hatvanas évek óta építési tilalom van, a foghíjtelkek egy része már a háború előtt is üres volt. Tervek születnek és merülnek feledésbe, ez is igaz. De a tégláig kopott városrész a sikertelen pályázat után sem esélytelen a megújulásra.

Megnyílt a Corvin sétány. A több évtizedes terv megvalósulása elől lebomlik az első akadály, hiszen a Corvin mozi mögött, a Kisfaludy utca 38. szám alatti épületet már bontják. Az Üllői út és a Práter utca között húzódó hosszú keresztutcák tagolásának tervére épülő sétány körül majdan több ezer lakás létesülhet. A húszhektáros terület szellős beépítése új városmagot tesz lehetővé. A bontásra szánt és bontásra érett házak bérlői már régi jó ismerősnek számítanak a helyi városrehabilitációs társaság, a Rév 8 Rt. ügyfélszolgálatán. Folyamatosan kérdezgetik, mikor költözhetnek már el rettenetesen lepusztult házaikból. Mint a Rév 8 vezérigazgatója, *Alföldi György* mondja: kevesen akarnak maradni, illetve visszatérni. A helyiek a sikertelenül zárult városfejlesztési projekt hírére elkeseredtek, sokan úgy vélik, újabb éveket, évtizedeket veszítenek el. A révesek nem győzik bizonygatni, hogy semmi sincs veszve, a program nem fulladt kudarcba, pusztán másik befektető valósítja meg. A képviselő-testület júniusban tárgyalja meg az új pályázat koncepcióját, és júliusban dönt a részletes kiírásról.

Miközben a Corvin–Szigony projekt körüli bonyodalmakról értesült a közvélemény, egy másik szálon tovább élt a program. Áprilisban negyven külföldi és magyar építészhallgató részvételével ötnapos workshopot rendeztek a Trafóban. A *Hartmann Erik, Szentirmai Tamás* és *Sándor Gergely* építész szervezte program jelentőségét – egyebek között – az adja, hogy a hetvenes évek óta nem terveztek külföldi diákok magyar helyszínen. A tervezési terület a Corvin sétány Kisfaludy és Vajdahunyad utca közötti szakasza volt. A spanyol, német, belga, izraeli, török és román egyetemekről érkezett diákok magyarországi társaikkal ötletadó terveket vázoltak fel, később kiállításon is látható formában. A Bpworkshop 2002 nemzetközi építészeti műteremtéshez felhasználható nyersanyagokat a Rév 8 adta, a társaság volt a program főszponzora is.

Az újjáépíthető városrész gondolata és tervezési feladatai izgalmas kihívást jelentenek gyakorló és leendő építészeknek egyaránt. Nemcsak a workshop résztvevőit mozgatta meg a feladat: a Műegyetem és négy külföldi felsőoktatási intézmény, a torinói, a firenzei, a bari és a finn olului diákjai is megkapták a Corvin–Szigony projekt anyagát. (A műegyetemisták terveiből egyébként június 5-én kiállítás nyílik a Rév Práter utca 22.-ben lévő székházában.) Alfölditől tudjuk: a Magyar Iparművészeti Egyetemen is többen dolgoznak a koncepción. A városrehabilitációs társaság csapata ugyanis azt vallja: minél több építészeti javaslattal kell segíteni az önkormányzati szakembereket és a lehetséges befektetőket. Mindezekkel párhuzamosan, illetve ezen elgondolás jegyében ősszel két országos pályázatot ír ki a Rév. Az egyik nyilvános versenyen a megjelölt terület közterületi térfalaira, konkrétan a sétányt övező homlokzatokra várnak terveket. Meghívásos pályázaton gyűjtik az ötleteket a sétányra, azaz a Corvin mozi környékén látható térfalakra. E témában a vezető tervezői jogosítvány kiadására jogosult Mesteriskola hallgatóit célozzák meg.

A Corvin–Szigony projekt területén járó számára egyelőre elképzelhetetlen intenzitású tervezőmunka zajlik. E városfejlesztési programot szakmai körökben az egyetlen koncepciózus rehabilitációnak nevezik – hangsúlyozza Alföldi. A Rév csapatának összetétele érzékelteti a feladat sokrétűségét: szociológusok, szociális munkások, település-földrajzosok, városmérnökök és építészek dolgoznak együtt. Nemrég nyertek egy európai uniós pályázaton 30 ezer eurót (7 millió 300 ezer forintot), hogy az Akadémia szakembereivel elkészítsék azt a tanulmányt, amely a helyi lakosság bevonásával új lakástípusokra és megoldásokra keresi a választ.

A józsefvárosi rehabilitáció alappillérei a témával összhangban vannak. A társadalmi, környezeti és gazdasági alapelvek szerint fő cél, hogy az ott élők jobb helyzetbe kerüljenek, a terület identitását megőrizve új érték jöjjön létre, valamint az, hogy a program megvalósuljon. A kerület éppen ezért óvatos: szeretnék elkerülni, hogy torzó, félig megépített, félig romos városrész jöjjön létre. Felmerült legutóbb, hogy a húszhektáros terület kilenchektárnyi beépíthető részét nem egyben, hanem tömbönként kellene értékesíteni. A Rév vezérigazgatója szerint azonban a darabolhatóság ellen szól, hogy a különböző tömbök nem egyformák, nem azonos üzleti lehetőséget, illetve költséget takarnak. Ráadásul a területen elvégzendő közműfejlesztésben is jobb, ha minél kevesebb partnerrel kell a kerületnek együttműködnie. Az egymás versenytársaivá váló vállalkozók és a spekulációs lehetőségek egyaránt a tömbönkénti értékesítés ellenérvei.

Az új pályázat nyertese, a VIII. kerület nagyléptékű városfejlesztésének megvalósítója még kerestetik. A nyomasztó történeti örökségű terület azonban történelmi pillanatokat él. Az ingatlanpiacon lezajlott változások nyomán ugyanis végre a Corvin mozi mögötti városrész is a befektetők érdeklődési körébe került. A környék életképességét mutatja, hogy az itt épült két új lakóházban gyorsan elkeltek a piaci árú ingatlanok, s az OTP Ingatlan Rt. is több száz lakás építését kezdi a nyáron a terület szomszédságában.

Sándor Tünde

Jön a nemzetközi virtuális múzeum

Több ország hosszú távú, nemzetközi projektet indított kulturális örökségének bemutatására. A kezdeményezők június 7–8-án tartják a nyitókonferenciát. Az együttműködési megállapodás virtuális múzeum létrehozásáról szól, ebben valamennyi részt vevő ország egy-egy tematikus pavilonnal szerepel. A múzeum anyaga internetről letölthető és bárki által elérhető lesz.

A pavilonok témái a következők: *Mindennapi emberek* (Írország), *Emlékezeten át* (Németország), *Kommunikáció és közreműködés* (Finnország), *Városképek* (Olaszország), *Azonosságérzés* (Norvégia), *A városi lét jelképei* (Egyesült Királyság), *Néprajz és hagyományok* (Dánia), *Művészet, örökség, kultúra* (Franciaország), *A spiritualitás jelei* (Magyarország).

A konferenciára várják azokat az iskolaigazgatókat és pedagógusokat, akik fantáziát látnak a számítógéppel segített tanításban, illetve tanulásban, a világörökség – benne Magyarország – kultúrájának ilyen megismertetését lehetséges jó útnak tartják, esetleg szívesen közreműködnének benne.

A rendezvényen bemutatkoznak az egyes pavilonok építői, a résztvevők a számítógéppel segített tanulásról szóló előadáson és prezentáción is találkoznak, lesz workshop, múzeumi játék és több kulturális program.

A konferenciát a Szent Margit Gimnáziumban (Budapest XI., Villányi út 5/7.) tartják, angol nyelven. A részvétel ingyenes. A konferencián ötven külföldi és ötven magyar jelentkező részvételére van lehetőség. Jelentkezni lehet *Molnár Gézánál* (a projekt magyarországi koordinátoránál, a rendezvény szervezőjénél) a molnar@fovpi.hu címen.

Cs. K. É.

NÉPSZABADSÁG

BUDA

2002. MÁJUS 31., PÉNT

Vége a Városháza-projekt

A költségvetés módosításának elfogadásával megszűnt az egyik koalí

Alighogy lezárult a villamosvita a fővárost vezető koalíció pártjai között, máris újabb front nyílt: az SZDSZ a MIÉP szavazatainak segítségével határozatot hozott a Városháza tervezett tízmilliárdos átépítését vezénylő cég felszámolásáról. A szocialisták nem értik az egyeztetés nélkül előterjesztett döntést. A közgyűlésen ugyanakkor pont került a 69-es villamos pályájának felújításáról szóló vitára, és elfogadták a költségvetés módosítását.

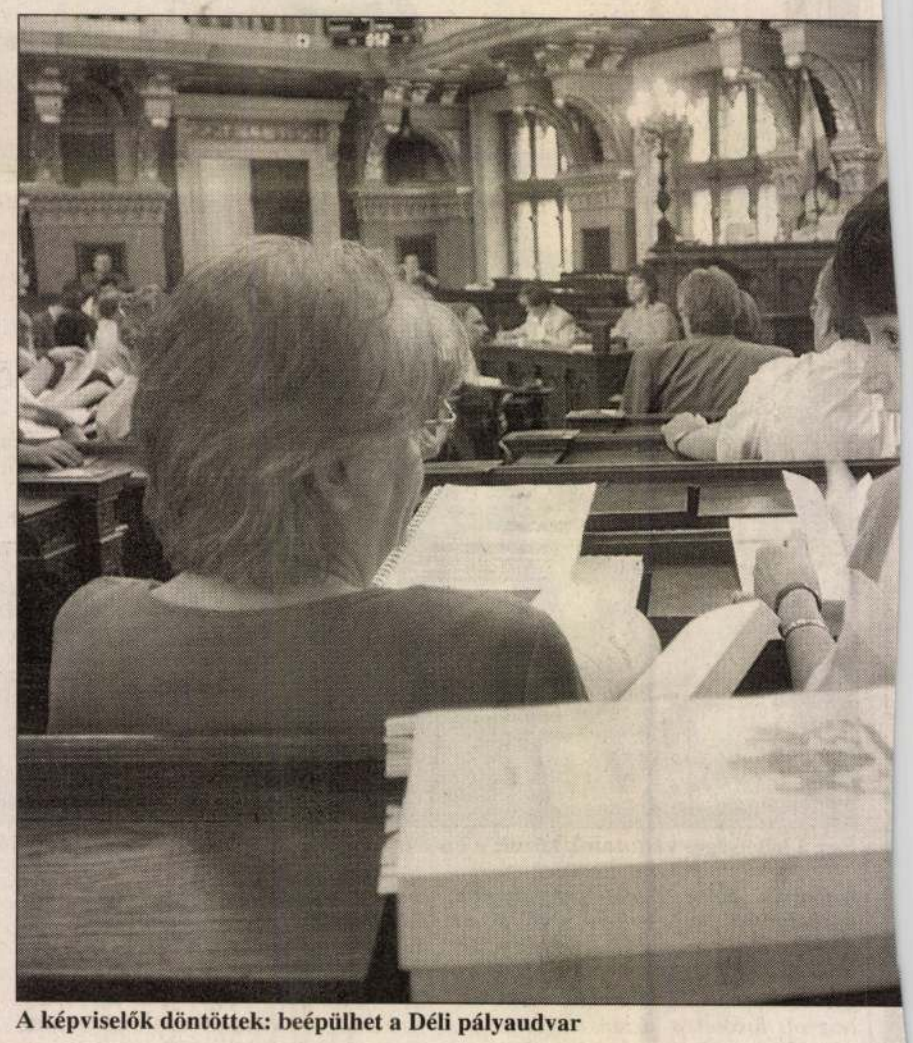

A képviselők döntöttek: beépülhet a Déli pályaudvar

A több mint tízmilliárd forintos Városháza-projekt előkészítését végző Vagyonkezelő 2000 Kft. felszámolásáról döntött tegnapi ülésen a fővárosi közgyűlés. A gazdasági főpolgármester-helyettes által előterjesztett határozatot az SZDSZ és a MIÉP szavazataival fogadták el. Mint *Atkári János* főpolgármester-helyettes lapunknak fogalmazott, a céget azért kell felszámolni, mert üzleti terv hiányában nem tudott érdemi munkát folytatni. A cég üzleti tervét a szocialista képviselők ellenzése miatt nem tudták máig elfogadni, ezért a Városháza falain belül keletkezett „gödörrel" az MSZP-nek kell elszámolnia.

Gy. Németh Erzsébet, a fővárosi közgyűlés MSZP-frakciójának vezetője szerint a problémát nem lehet az egyik koalíciós partner nyakába varrni. A frakciót meglepte, hogy Atkári egyeztetés nélkül terjesztette be a javaslatot, amelyet a szocialisták nem is szavaztak meg. A frakcióvezető asszony úgy véli, hogy ilyen jelentős összegbe kerülő kiemelt projektet nem lehet meggondolatlanul végrehajtani. Kérdésre, hogy mi volt a szocialisták kifogása az átépítési koncepcióval szemben, Gy. Németh Erzsébet úgy válaszolt, hogy egyes részeit előkészítetlennek tartják.

Bőhm András, a szabad demokraták frakcióvezetője szerint a kft. által elköltött több mint egymilliárd forint nem veszett el, a tervek megvannak, és meg is maradnak. A felszámolással tulajdonképpen az történt, hogy belátva a politikai konszenzus hiányát, „altatják" a beruházást a ciklus végéig.

A költségvetési módosító javaslat elfogadásával lezárult viszont a koalíciót megosztó korábbi vita a 69-es villamos pályájának rekonstrukciójáról. *Vajda Pál,* szocialista főpolgármester-helyettes lapunknak elmondta, hogy a beruházásra szánt 350 millió forintot a kompromisszumos megoldás szerint forrásátcsoportosítással teremtik elő. Az összeg egyik, százmillió forintos részét a lezárult útfelújítási tenderekből megtakarított 100 millió forint adja ki, a vállalkozók ugyanis a vártnál ennyivel olcsóbban vállalták el a munkákat. A maradék 250 millió forintot pedig a XVIII. kerületi hulladékátrakó állomásra elkülönített 1,1 milliárd forintból csípik le. Vajda elmondása szerint ez a beruházás a kerületi kompenzációs igények fölött folytatott főváros-kerület vita miatt idén már semmiképp sem kezdődhetne el. Hozzátette: a 69-es villamos 350 millió forintba kerülő, Bánkút utcai szakaszának rekonstrukciójára már a következő hetekben kiírják a pályázatot, így a vágányok felújítása őszre be is fejeződhet.

A városatyák jóváhagyták a Déli pályaudvar egy részére vonatkozó övezetmódosítási javaslatot, ami lehetővé teszi, hogy a síneket befedjék, és épület-

Veszélyes vasúti átjárók

A balesetek negyede a fővárosban és környékén történik

Évente átlagosan száztíz baleset történik vasúti átjárókban, ennek negyedét a fővárosban és Pest megyében regisztrálják. A MÁV minden évben csaknem egymilliárd forintot fordít a veszélyes kereszteződések biztonságának növelésére, ennek ellenére alig csökken a szerencsétlenségek száma. Felmérések szerint az autósoknak csupán tíz százaléka közelíti meg szabályosan a vasúti kereszteződéseket.

A fővárosban és az agglomerációban tavaly összesen harminchat baleset történt a vasúti átjárókban, ez csaknem negyede az országosan regisztráltnak – tudtuk meg *Bencsik Lászlótól,* a társaság vasútbiztonsági főosztályvezetőjétől. Bár az említett településeken az országban található mintegy hatezer átjáróból összesen kétszáznyolcvan épült, a forgalom nagysága miatt a többihez képest nagyobb a baleseti veszély. A MÁV évente mintegy egymilliárd forintot fordít a szintbeni átjárók biztonságának növelésére, ennek ellenére évek óta alig csökken a balesetek száma. Legbiztonságosabbak a vasútpálya feletti közúti áthajtók, ám ebből hazánkban elég kevés épült – ilyen például a fővárosban a Méta utcai és a Szemere-telepi átjáró –, s egyelőre nincs is remény újabbakra. Budapesten százkilenc vasúti kereszteződésből hetvenegyben a közlekedési táblák mellett fénysorompó is biztosítja a gépjárművek és gyalogosok áthaladását, mégis minden negyedik átjárós baleset budapesti helyszíneken történik. A főváros legveszélyesebbnek tartott vasúti átkelőjét, a XXII. kerületi Növény utcait lezárta a hatóság, de hasonló intézkedést csak kevés ponton hozhatnak.

A MÁV ezért a tájékoztatás és oktatás mellett technikai fejlesztéssel is óvja a járművekkel vagy gyalogosan áthaladók testi épségét. Ennek ellenére idén, már az első öt hónapban harminckilenc baleset történt – huszonegy súlyos személyi sérüléssel, nyolc pedig halállal végződött –, ebből harminchárom olyan helyszínen, ahol fénysorompó is működik. Legveszélyesebbek azok a pontok, amelyekre viszonylag nagy sebességgel, merőlegesen érkezhetnek az autósok, illetve azok az átjárók, amelyekre a pályával párhuzamosan húzódó forgalmas főútról lehet rákanyarodni. Ilyen átkelő a fővárosban – a BKV HÉV-kereszteződéseit is figyelembe véve – a XVI., XXI., XXII. kerületben, az agglomerációs települések közül pedig Dunaharasztiban, Érden, Monoron és Cegléden van a legtöbb.

A MÁV vasúti átjáróinak fele fénysorompóval is biztosított – ez az európai átlagnál jobb arány –, ennek ellenére vannak olyan forgalmas helyszínek, amelyeket csapórudas sorompóval is védeni kell. Ilyen biztonsági intézkedést a tavalyihoz hasonlóan idén is ötven helyszínen vezetnek be. Mivel a balesetek többsége nappal történik, a társaság a lehető legkorszerűbb fényjelző berendezésekkel igyekszik messziről is jól láthatóvá tenni a veszélyes pontokat. A legjobb technika sem képes megvédeni azonban a figyelmetlen vagy felelőtlen és türelmetlen autósokat, akik a vészjel ellenére is a sínekre hajtanak. Felmérések szerint az autósoknak csupán tíz százaléka veszi figyelembe a vasúti kereszteződést jelző táblákat, és ennek megfelelően csökkenti is a sebességet.

Német H. Erzsébet

A LEGVESZÉLYESEBBNEK TARTOTT ÁTJÁRÓK*

VASÚT			HÉV		
Település	Utca	Balesetek száma (1997–2001)	Kerület	Utca	Balesetek száma (1997–2001)
XXII. ker.	Növény u.	4	XXI.	Tanácsház u.	3
Dunaharaszti	Berzsenyi u.	4	Sz.szentmiklós	Rév u.	3
Dunaharaszti	Magyar u.	3	III.	Szentendrei út	2
Monor	Katalin csárda	2	XXI.	Szent István út	3
Sülysáp	Kiskókai u.	2	XX.	Torontál u.	2
XX. ker.	Ócsai út	2	XVI.	Egyenes u.	3
Érd	Pipacs u.	3	Csömör	Hunyadi u.	2
Pilisvörösvár	Görgey u.	2	XVI.	Thököly u.	1
XIX. ker.	Derkovits Gyula u.	2	XX.	Hősök tere	-
Veresegyház	Ráday u.	2	XVI.	Baross Gábor u.	1
Solymár	Téglagyár	2	Dunaharaszti	510-es út	-
Dabas	-	2	III.	Pünkösdfürdő út	-

*: Budapesten és Pest megyében

Forrás: MÁV

Egy csemege a "múlt rendszerből"

Szeretettel meghívjuk Önt

Kolosy Dragos László

(hagyatéki grafikáiból "ad hoc" válogatott

"karikatúra"-reprodukcióinak)

kiállítására

A tárlat megtekinthető a HERCULES S.E.

Pincegalériájában

(cím: Tatabánya, Előd v. út 14., alagsor)

Ünnepélyes megnyitóra 1995. február 24-én (pénteken)

$17^{\underline{00}}$-kor kerül sor

Minden ínyencet szívesen látunk!

Szervezők: HERCULES S.E. - GIK - studio Excelsior

Kolosy Dragos László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

FÉNYSZÓRÓ
Kolonits Mária
1964 NOV 3



(Kolonits Mária rajza)

ssámgondok megszüntetésére és bizonyos mennyiségű túlórára is szükség lenne a kiesett órák pótlására. Szeretnénk, ha minden gépünket maximálisan kihasználhatnák. Mi mindent megteszünk a tervteljesítésért és erre hív-

szabadján írta, 1944. októ
harmincegyedikén. „Sárral
vert vér száradt fülemen".
Hogy hány napig tartott
nen az út Abdáig, novemb
negyedikéig, ötödikéig?
tudja. Ennek is húsz éve m
A fiam megismeri a fényk

(halász)

Párizsi sétálók

negyedét. Itt az utcán kint dolgoznak reggeltől estig a mai fiatal, modern festők és képeiket mindjárt el is adják. Aki szereti a szép és modern képeket, az okvetlenül látogasson el ide, ha valamikor Párizsban jár. Ezek a fiatal festők különben nagyon lezserek, nem sokat adnak a külsejükre, öltözködésükre, legtöbbjük kócos hajat és szakált visel. Találkozunk köztük nőkkel is, akik nadrágban járnak és külsejük hasonló a férfiakéhoz. Van olyan is, aki az utca kövére rajzol színes krétával és ha sok a nézője, akkor egyik társa kalapoz a fiatal művész támogatására.

Érdekes, különös az életük ezeknek a fiatal művészeknek, csak sajnos, nem volt időm, hogy részletesebben tanulmányozhassam. Párizs másik kiemelkedő pontja — ami nem magaslat ugyan, mégis lenyűgöző innen a kilátás — az Eiffel-torony. A 315 méter magas vasszerkezet mellett az ember törpének érzi magát. A toronyba lifttel lehet feljutni, még pedig az első, második és a legfelső emeletre.

Nem lehet leírni azt a csodálatos látványt, amit innen nyújt a város. Az itt tartózkodó külföldiek kedvenc fényképező helye. Különösen a második emeletről lehet kitűnő felvételeket készíteni a városról. A toronyba való feljutáshoz különben hosszú sort kell állni, de megéri. Fent a második emeleten étterem fogadja a fáradtabb vendégeket, ahol megpihenhetnek és csillapíthatják szomjukat.

A Szajna jobb partján találjuk a Notre Dame templomot. A XII. században, 1163-ban kezdték építeni. Az épületen különféle stílusok találhatók. Két sír is van a templomban, egy angol királyé és I. Napóleoné. A forradalomkor megsérült, de utána restaurálták és teljesen helyreállították. Istentiszteletek helye ma is. A tornyok 69 méter magasak. A bejárati homlokzaton három kaput láthatunk. Ezek nem szimmetrikusak és stílusuk sem azonos.

A három kapu felett 28 francia király szobra van elhelyezve, ez az úgynevezett királyok sora. A forradalomkor ezeket a szobrokat ledöntötték és kötélre kötve végig vonszolták a városon. A homlokzat közepén Mária mennybemenetelét ábrázoló szoborcsoportot láthatjuk. A baloldali toronyban 15 harang van elhelyezve. Mint érdekességet említem meg, hogy bent a templomban az itt szolgálatot teljesítő püspökök sapkáját haláluk után egy rúdra felfüggesztik és az ott lóg, mindaddig, míg az idők folyamán magától le nem esik.

Sáhó Endre

(Folytatjuk)

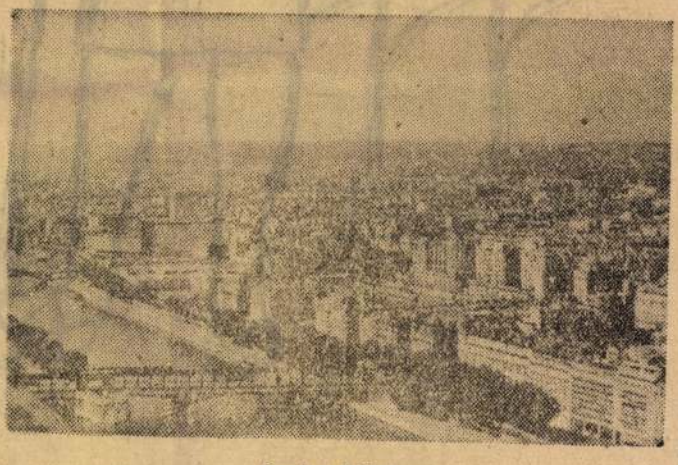

Szajna-hídak

Képszabadság
1997. június 5., csütörtök

Galéria a tűzoltószertárban

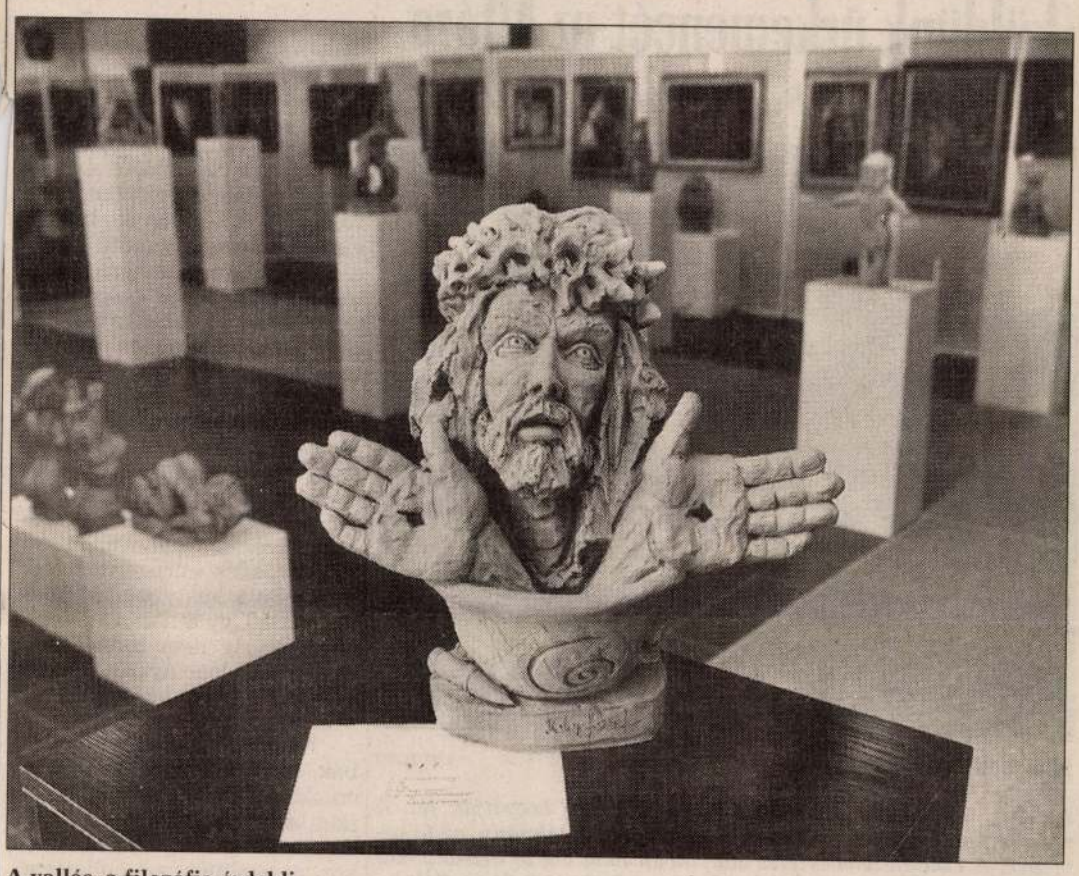

A vallás, a filozófia érdekli

VELLEDITS ÉVA FELVÉTELE

Szomorúan gyönyörűséges fejfa: tetején katonasisak, alatta egy busz, még lejjebb egy koporsó. A kereszten emberi arc: a megtestesült fájdalom kifejezője. A szobor címe: Balkáni fejfa.

Kolop József, a mű harminchárom éves alkotója maga is szoborszerű jelenség. Kemény, jellegzetesráncárkok mélyednek arcán, vakítóan kék szeme végtelen kíváncsisággal szemléli a világot. Kopott farmerdzsekijében és nadrágjában, kockás ingében leginkább olyan egyetemistára hasonlít, aki még csak kedvtelésből próbálgatja a művészetet.

Ő azonban már túl van ezen.

Az első kiállítása 1992-ben volt. Azóta csaknem évente megalkotja az új kiállításra való szobrait. Műveit jelenleg a hévízi városi galériában lehet megtekinteni.

– Még nagyon sokra viheti – állítja a fiatal szobrászról egy szakértő.

– Mondják, hogy van érzékem a szobrászathoz – mosolyog, amikor a róla hallottakat említem.

❑

Kolop József sosem tanulta a szobrászatot. Amikor arról kérdezem, voltak-e mesterei, azt mondja: nem. Példaképei vannak.

– A magam útját taposom, de közben elismerek minden más értéket. A közelmúltban egy idős mester azt mondta a munkáimra, hogy túlzottan kifinomult a manuális készségem, s ezért bizonyosan rossz úton járok. Lehet, hogy az én művészi utam más számára nem járható, de akkor is az enyém. Én nem utánzom mások munkáit, megpróbálom még a hatásuk alól is kivonni magamat. A kiállított szobraim által sugallt gondolatok rám jellemzőek.

A fiatalember egy eldugott Veszprém megyei faluban, Káptalantótiban él idős édesanyjával. Itt született, veszprémi tanulmányai után is ide tért vissza. Voltak olyan tervei, hogy elköltözik: „Valahová, ahol élet van, ahol folynak a dolgok, talán Veszprémbe vagy Budapestre." Ahogy hallgatom, érzem, hogy egyre inkább letesz erről a szándékáról.

Káptalantóti csendjét sehol nem tudná pótolni.

Lehet-e a külső hatásoktól csaknem teljesen elzártan maradandót alkotni?

Kolop József szerint igen.

Szobrait áthatja a vallás és a filozófia iránti kötődése.

– Megpróbálok sokat olvasni. Ha egy-egy leírt gondolatot tovább tudok folytatni magamban, akkor ezt megpróbálom szoborba önteni. Ez kegyetlen munka. Gyakran hosszú heteket vesz igénybe egy-egy alkotás létrehozása.

Kolop József népművelőként dolgozott a Káptalantótihoz közeli város, Tapolca egyik művelődési házában. Munkahelye azonban egyik napról a másikra megszűnt.

– Ez a világ nem kedvez a népművelőknek – mondja kissé keserűen, s amikor arról kérdezem, hogy miből él, így válaszol: – Nekem nem kell sok pénz. Csak annyi, hogy alkotni, enni-inni tudjak, meg hogy fenntartsam valahogyan a házam. A szobraim bevételéből, meg a saját magam által készített és eladott borból élek.

❑

A 484 lelket számláló falu lakói – ezt magam is tapasztaltam – szeretik a szobrászt. Néhányan ugyan afféle csodabogárnak tartják és csodálják, hogy valaki szoborkészítésből próbál megélni, de büszkék arra, hogy a településnek van egy művésze. Amikor ott jártam, megszólítottam néhány embert az utcán, s csaknem egybehangzóan állították: el-eljárnak „a Józsi kiállításaira," s nagyon tetszenek nekik a szobrai.

Káptalantóti hattagú képviselő-testülete is büszke a fiatalemberre. Mészáros Zoltán, a falu polgármestere elmondja, hogy a közelmúltban ingyen odaadták a szobrásznak a helyi önkéntes tűzoltók szertárának egy jelentős részét – csaknem hetven négyzetméternyi területet.

– Ott lesz ezentúl a tűzoltógaléria – mondja mosolyogva a polgármester, aki elárulja azt is, hogy nem volt kis munka a tizenkét tagú helyi önkéntes tűzoltó egyesület tagjait meggyőzni arról: fontos a művészet támogatása.

– Akkor szégyelltem el magam – említi meg a polgármester -, amikor megkaptam a különféle meghívókat Józsi kiállításaira. Ezeken ugyanis feltüntették a szponzorokat, és furcsa volt, hogy épp a szülőfalujának a neve nem szerepelt rajtuk. Úgy gondoltam, valamivel nekünk is hozzá kell járulnunk a sikereihez, s akkor jutott eszembe ez az ötlet. Mégiscsak egy művész él a falunkban!

❑

Kolop József mostanában új alkotás tervét érleli. A tűzoltószertár lehetőségeit kihasználva egy, a jelenlegi műveinél jóval nagyobb méretű szobrot szeretne készíteni a Találkozások kapuja címmel. Ez azt ábrázolná, hogy az istenek e kapuban érintkeznek először a földi halandókkal. Lelkesülten magyarázza elképzelését. Aztán hirtelen észbe kap és elhallgat:

– Nem vagyok a szavak embere – mondja szégyellősen. – Helyettem az alkotásaim beszélnek.

Tóth Ákos

Gomolygó emberek

Nézem a moziban a finn Aki Kaurismaki Gomolygó felhők című filmjét. Nézem benne a főhősnőt, aki munkanélküli lesz, kidobja a Dubrovnik nevű étterem tulajdonos asszonya. Ilona (így magyarul) férje is az utcára kerül a helyi villamosvezetők kiváltságos társaságából. Értsd: abból a kasztból, amelyben még van állásuk a többieknek. De ismerős a történet... Az újrakezdés kálváriája.

A megaláztatások és a megszorítások hétköznapjai. A főnök packázásai és önkénye. A hétköznapi stiklik. A részletre vett színes tévé és porszívó. A kifizetetlen villanyszámla. A zörgős papírba csomagolt kenyér akármilyen felvágottal. A kirúgás utáni nagy berúgás és a keserű másnap. A szolidaritás hiánya. De ismerős valahonnan a nincstelenség alattomos kórja. A finn hét krajcárszindróma. A szegénység szaga. A megfelelni vágyás lelkenyomorító kegyetlensége. Az ember magárahagyottsága. A boldogtalanok sápadt számkivetettsége. A hajnalban kelők karikás szeme. A munkaközvetítő előtti árcsorgás. De ismerős a lelketlen ügyintéző fapofája. A végrehajtók motyogó közömbössége. A bunkofonos tulaj fontoskodása. De ismerős a sok püspöklila zakó. Már szinte hiányolom a filmből a fehér zoknit és a makkos cipőt meg a fehér zizegős szabadidőruhát, nem szólva a köldökig érő aranyláncokról és a nyaladzó pitbullokról. De ismerős az étteremből és a villamosvezetésből kirúgott finn házaspár szófukarsága. A szegény ember mondatainak tömörsége. A tőmondatok kopogása. A jelzők és a módosító szavak hiánya. A szikár kijelentő mondatok gyakorisága. Az újrakezdődés és a talpraállás. A kényszervállalkozók kötelező optimizmusa. Az „ennél már csak jobb lehet" érzése. A mozdulatok és a mimika takarékos félszegsége. A talpra kell állni és a fel kell tápászkodni kötelezettsége. Azt írtam, hogy megnéztem a Gomolygó felhők című finn filmet. Lehet, hogy nem is finn volt az a film, amit láttam? Mindegy, maradjunk annyiban, láttam a gomolygó embereket. Vagy inkább így: embereket láttam. Csak tudnám, honnan olyan ismerős Ilona meg a férje?

Pogonyi Lajos

Nem neheztel senki, ha nem küldünk űrkemencét az Alfára

Beszélgetés dr. Bárczy Pál professzorral



Már csak a pénz hiányzik MTI-FOTÓ

Az Alfa űrállomást a tervek szerint 2000-ben bocsátják fel. A mesterséges égitesten ott lehetne egy magyar találmány, az űrkemence. A Földön természetes állapotban nem létező kristályokat előállító berendezést a Miskolci Egyetem kutatói fejlesztették ki. A kísérleti műszert nemrégiben hozták vissza Amerikából, ahol két évig tesztelték a NASA szakemberei. A miskolci kutatóknak az űrállomás moduljainak megfelelő formában kell új kemencét építeniük. Dr. Bárczy Pál professzorral, az egyetem anyagtudományi intézetének igazgatójával beszélgetve kiderült, nem az űrkemence megépítése lesz az igazi kihívás, hanem a hozzá szükséges költségek előteremtése.

– Hogyan került Miskolcról az amerikai űrkutatási intézetbe a találmányuk?

– Az űrkemencét tizenegy éve kezdtük építeni, az akkor még titkos ABC program keretében, amelyet az Interkozmosz-egyezményt aláíró szocialista államokban hirdetett meg a Szovjetunió. A Nyika T űrállomáshoz kellett műszereket szállítani. Mielőtt azonban a Nyika T elkészült volna, fölbomlott a Szovjetunió. Az amerikai űrkutatási intézet, a NASA 1991-ben mikrogravitációs kutatási pályázatot hirdetett, erre elküldtem az űrkemence anyagát. A pályázat nem nyert, két amerikai kutató azonban Miskolcra utazott, hogy megnézzék a készüléket, mivel nem akarták elhinni, hogy a megadott paraméterek egy valódi készülékre vonatkoznak. Az űrállomások egyik kritikus kérdése ugyanis az energiaellátás, ezért minden berendezés fogyasztását minimálisra kell csökkenteni. A mi kemencénk mindössze egy kilowattos teljesítménnyel éri el az 1500 fokos hőmérsékletet. A kezelő robot száz napig önállóan végzi a kísérleteket, a kemencében növesztett kristályok nagysága pedig fölülmúlja az eddig előállítottakét.

– Mire használhatók a kristályok?

– A kristály alapú technika ma már széles körben elterjedt. A fémek, a félvezetők mind kristályok. Kristályos lapkákkal működnek a nagy teljesítményű számítógépek... és még lehetne folytatni. A mesterséges kristályok új iparágakat teremtenek, a lehetőségek ma még beláthatatlanok.

– Mi szükség van az űrben kristályt előállító kemencére?

– A súlytalanság állapotában egészen másfajta kristályok növeszthetők, mint a Földön. Ha csökken a gravitáció, jobbak a kristályosodás körülményei.

– A súlytalanságban válnak tökéletessé a kristályok?

– Tökéletes súlytalanság az űrállomáson sincs, ezért beszélünk mikrogravitációról. Az űrállomás berendezései rezgéseket keltenek, befolyásolják a gravitációt. Amikor az űrhajósok tesznek-vesznek, a gravitáció a Földön megszokottnak egy ezrede. Ha az űrhajósok alszanak, kikapcsolják a ventilátorokat, a gravitáció az egy ezred egy századára csökken. De a kristályok szempontjából még ez sem elég jó. A kristályképződés befolyásolása az anyagtudomány nagy kihívása. Csak az Egyesült Államokban legalább kétszáz laboratóriumban kutatják e témát. A kristályok előállítását szolgáló berendezések ugyanakkor zavarják is a folyamatot. Szerintem addig nem érdemes az űrbe felvinni a kemencét, amíg maga a szerkezet s zavarja a kristályosodást. A ni kemencénkben az összes atom a helyén marad, nincs mechanikai mozgás. A hőmérséklet az, amit kvázi hő- vagy hideghullámokként mozgatunk.

– Mivel kísérleteznek most?

– Miskolcon két kutatás folyik. Vizsgáljuk, hogy milyen kristályokkal lehetne irányíthatóvá tenni a neutronsugarakat, illetve turbinalapát-alapanyagot próbálunk előállítani.

– A turbinalapátot régóta használják.

– Igen, de az anyaga nem elég jó. Minél magasabb hőmérsékleten üzemel egy erőmű, annál jobb a hatásfoka. Egy bizonyos hőmérséklet fölött azonban tönkremegy a turbina. Ha olyan anyagból készülne, ami ötven vagy száz fokkal többet kibír, az kisebbfajta forradalommal érne fel az energiaiparban. És talán a repülőgépmotor-gyártásban is.

– Mennyit ér a Miskolci Egyetem űrkemencéje?

– A tizenegy éve kezdődött program megvalósítása során öt kemencét építettünk, mindegyik egyedi. A dokumentáció nagy érték, ezt a kemencét ma kizárólag mi tudjuk megcsinálni. Nem véletlen, hogy a NASA szakembereinek sem engedtük a működését tanulmányozni. A kemencét egy negyedéves hallgatónk kezelte a tesztelés során. Majdnem teljesen kész az űrkemence ipari változata, ami a kristályosodást kutató laboratóriumokban mindennapos munkaeszköz lehet. Hogy hány dollárt lehet érte kérni, nem tudom. Az egyetem sem gyártója, sem forgalmazója nem lehet a kemencének.

– Lemondanak az üzletről?

– Az egyetem oktató intézmény, emellett kutatásokat végez. De nem küldhet például szerelőket az elromlott alkatrészek megjavítására, nem adhat garanciát a készülékre, kereskedést sem folytathat.

– Ki finanszírozza az Alfa űrállomáshoz készülő kemence építését?

– A kemence egyelőre nem épül, mert nincs rá pénz. Az idei költségvetés 560 millió forintot szán űrkutatási célokra, a pénz forrását azonban nem jelölte meg a parlament. A Magyar Űrkutatási Irodának nem áll rendelkezésére az összeg. Az intézet nemrég került a közlekedési tárcához, az azonban nem tervezte be saját költségvetésébe az űrkutatási kiadásokat.

– Nem a NASA rendelte meg önöktől az új kemencét?

– Ha kereskedelmi értelemben érti, akkor nem rendelte meg. Az Alfa űrállomás nemzetközi projekt, a beszállító országok állják a rájuk eső költséget. A NASA egyébként is csak multinacionális cégóriásokkal szerződik. Az űrállomás esetében azonban szó sincs vásárlásról. Ha ott leszünk az Alfán, részt veszünk az élvonalbeli kutatásban. Ha nem leszünk ott, senki nem tesz szemrehányást érte.

Romhányi Tamás

Balaton

Ritkán tapasztalható egyetértés alakult ki az érintett társadalmi és szakmai szervezetek között arról: jó lépés volt-e a Középdunántúli Vízügyi Igazgatóságtól, hogy tíz centiméterrel megemelte a Balaton vízszintjét. A válasz egyértelműen az, hogy a vízügy helyesen döntött. Nemcsók János kormánybiztos és a tóparti települések polgármestereit tömörítő Balatoni Szövetség illetékesei egyaránt egyetértenek e lépéssel.

Gönczy János, a Balatoni Halászati Részvénytársaság igazgatója is támogatja a vízszint magasságának növelését annak ellenére, hogy az idén tavasszal – éppen a vízszint növelése érdekében, hiszen akkor nem hullott elég csapadék – nem eresztették le a Balaton vizét a Sió-csatornán, így a halászati részvénytársaság nem tudta kihelyezni angolnacsapdáit. Tudni kell: az rt.-nek fő bevételi forrása az angolnák exportja.

– Nem vagyunk annyira ostobák, hogy a nemzeti ökológiai érdekek elé helyezzük a halászat szempontjait – mondta indulatosan Gönczy János, amikor megemlítem, azt hallottam, hogy a halászati rt. nem ért egyet a vízszintemeléssel. – Mi

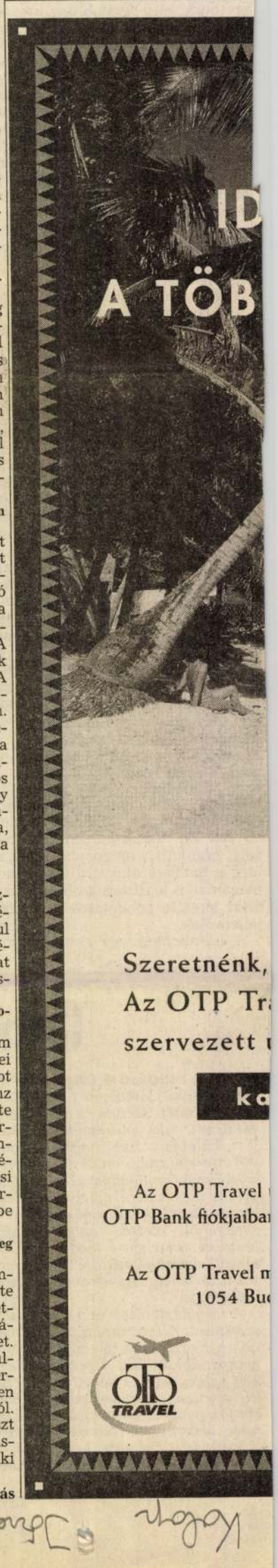

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kolonics István

ÉLET ÉS IRODALOM

1988 MÁJ 24

1021

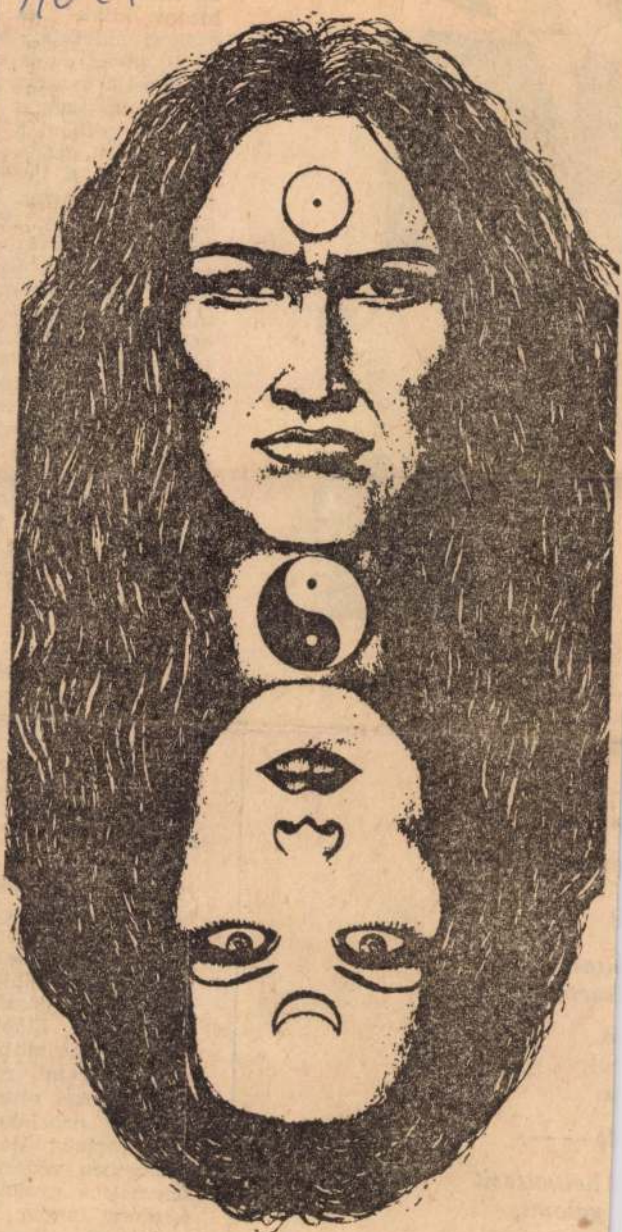

Kolonics István: Egység



: Illusztráció

gyakori áldozatai. Mig derül, öt-tíz év is elt dig cipelik a sarat, és — többszörösen is — Vagy — például a ga ben — egy gyár, egy vállalkozás. A közélet vannak a maga Ba Győzői, Széchy Tar Lászlói. Kisebbségben sokáig Burgert Róbe Ede s Varga Ferenc niük kellett. Burgertn nak mennie, fegyelm tárgyalásra járnia; állnia a feljelentése tokat, demagóg-hiszte kat. Túlélték. Bizon szerencséjük is volt, hagyják őket dolgozn tént (lesz) azzal a szállottal, akinek ro technikája, és még a hogy futott volna eg

★

A személyiség m szerepének megítélé ott tart, ahol visel vagy a magyar Módszereink egy vagy ötvenes évek nem az elmarado nem is az isten ha szem.

Megdöbbenve olv (Mozgó Világ, 1979 fővárosi gyermekn pedagógus törzsgárd kollektív szellember módszerekkel üldözt mesen és jószánd nevelőket. Előbb őket kompromittáln előtt lejáratni, rága a gyerekeket ráuszít gáltatott nevelőkre. kést fogtak.) Ha a helyzetben védekezi varrnak a nyakába közgúny tárgya le védelmet, a vezető lekre talál. Akik k kat egymástól els kájukat lépten-nyo zítik, idegeiket fel

...inés

...lt az a templom

...ltam,
...cartam.

...el,

...lt — —,

... helyettesit
... valami,

...om — —,

...r — —,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓVÁLLALKOZÁS
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Kolonics István, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 JUL 26

1021 -K-S



Kolonics István rajza

György hosszabb, immár a hazát, az evilágot kereső, magyarázó versei, szövegei számomra azért nem meggyőzőek, mert a költő — úgy tűnik föl — megkerüli ezt a problémát. Vagy úgy, hogy leltározó aprólékosságot retorikával elegyít *(Preludium és fuga, Öröm)*, vagy úgy, hogy a realisztikus-retorikus részeket az ellenpontos szerkesztés megtartó fegyelme nélküli, s ezért zavaros képekkel, asszociációkkal próbálja érdekessé tenni *(Vágta)*.

Úgy érzem tehát, hogy a sok szép és teljes vers ellenére a *Házat*-ban a szárnyalás és gyaloglás, valóság és képzelet szorosabb összehangolása felé még csak az elhatározásig, az első lépésekig jutott el a költő.

●

A kritikus munkájának legkellemesebb pillanata, mikor az ígéretek valóra váltásáról, kiteljesedéséről adhat hírt. Szepesi Attila *Az éjszakára* című kötete jobb könyv, mint *Az üveg árnyéka* vagy a *Hegedős ének*. Holott szemléletben, mesterségbeli tudásban

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 ÁPR 14
Népszabadság

Kolossy Irén
1021

KOLOSSY IRÉN: VIRÁG



Közmüve

BESZÉL

Kedden kezdődnek Budapesten a magyar nyelv hetének központi rendezvényei, miután több városunkban, örvendetes kezdeményezőkészséggel, már korábban tartottak hasonló előadásokat. Ez adja a közvetlen időszerűségét annak a beszélgetésnek, amelyet *dr. Grétsy Lászlóval*, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete mai magyar nyelv osztályának vezetőjével folytattunk a nyelvművelés helyzetéről, feladatairól.

Divatból közfelfogássá

— Hadd említsek a magyar nyelv hetének kétségtelenül fontos és népszerű előadásainál nagyobb aktualitást az anyanyelvi kultúráról való beszélgetéshez — kezdte Grétsy László. — A párt Központi Bizottságának a közművelődésről hozott határozatára gondolok. Meggyőződésem, hogy ez a határozat, a megvalósulás hosszú folyamatában mind érezhetőbben, előtérbe állítja majd a nyelvművelést. Nem is tehet másként. Bármiféle műveltség gondolatokat hordoz, márpedig nem létezik gondolat nyelv nélkül. Ennélfogva *az anyanyelv ismerete és művelése az általános műveltségnek nem egyszerűen része, hanem a műveltség minden más ágát meghatározó alapja.* Ez a felismerés azt fogja eredményezni, hogy a nyelvművelés — amely bármily nagy érdeklődést vált ki és bármilyen szépen fejlődik is, de amely sokak szemében ma még afféle divathóbortnak látszik — végre elfoglalja majd méltó helyét.

Érdekes és elgondolkoztató, hogy miközben sok vita folyik napjainkban az általános műveltség fogalmáról, tartalmáról — ki a humán, ki meg a reáltudományokat helyezi előtérbe —, kevesen illesztik bele az anyanyelv alapos

MDK

Kolossi Ferenc antalos

Vosel Anna, ülethiesahat

Lipóto, Fő- u. és Kétsas u. 10/166.

1867. ——

MDK-A-II-1/2890.

KOLOSSY Imre festő

91 10. 61

Új Művészet

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Népszabadság

Kolossy Irén

1021

KOLOSSY IRÉN METSZETE



MAJOR TAMÁS:

HASZN

KÖZM

A SZÍNHELY: Kispest, Gábor Andor Kultúrház. Négyszáz-ötszáz középiskolás diák szorong a teremben. Amikor belépek, füttykoncert fogad, de érzem, hogy ez inkább a megtiszteltetés sajátos formája. A nézőtéren félig háttal ülő tanárok. Persze, ez most összevont irodalmi óra, József Attiláról kell beszélnem. Kiszabadultak az iskolából a diákok. Megelevenednek régi emlékeim: amikor a mi öreg gimnáziumunkon belül a természetrajzi szertárba mentünk órára, a tanár nehéz helyzetbe került. A fiatalok szeretik a helyváltoztatást.

Beszélni kezdek azokról a témákról, amelyek József Attilát egész életében nem hagyták nyugodni. Elmondom, hányszor fogalmazza újra **meg** újra, variálja a nagy témát: a város peremét. *„Tudod-e, milyen öntudat kopár öröme húz-vonz, hogy e táj nem enged és miféle gazdag szenvedés taszít ide."* Milyen érdekes ezt Kispesten mondani, ahová a nagyszerű kommunista orvoshoz, Jáhn Ferenchez jártunk verset mondani, akinek vádoló szociográfiai kiállítása József Attila szellemében készült és váltott ki hatalmas feltűnést annak idején. Beszélek a költő ifjúkori élményeiről. Arról, hogy fát kellett lopnia. Ez az emlék sosem hagyta nyugodni. *„És kiszáradt hasábfák döngenek,*

Kolossy Irén, grafikus

Metnet: Repr.

Kolossy Irén: metnete M. 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 11

Kolossy Irén, grafikus

Illetve:

Repr.

Kolossy Irén: Virág M.6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 14.

Kolossy Irén

tok szerzője. Mostani elmélkedéséből hiányolom a lényeg megvilágítását. Azt tudniillik, ami értelmet adhatott volna hozzászólásának: Schneider Fáni, a letűnt világ táncos képviselője miért mondta, hogy nem kell néki piros szoknya?

— zil —

A nemhivatásos könyvkiadók boltja

Érdeklődéssel olvastam az ÉS augusztus 13-i számában *Végh Antal* fölöttébb optimista nyilatkozatát a magánkönyvkiadásról, valamint *Szenczei László* későbbi hozzászólását az így kiadott könyvek terjesztési nehézségeiről. Az utóbbi írás mondandója tovább terebélyesíthető, ha megemlítjük azokat a gondokat, amelyek a nemhivatásos — de intézményes — kiadók által megjelentetett könyvek terjesztésében jelentkeznek. Köztudomású — hiszen erre legutóbb népi ellenőrzési vizsgálatok is felhívták a közvélemény figyelmét —, hogy Magyarországon manapság rengeteg könyv jelenik meg múzeumok, levéltárak, tanácsok és vállalatok kiadásában. Ezek változó színvonalúak, de például a múzeumi és levéltári kiadványok óriási többségéről elmondható, hogy tudományos értékük vagy a közművelődésben



Kolossy Irén fametszete

Élet és Irodalom, Bp. 1977. szept. 24. XXI.évf. 39.sz. 2. lap

ÉLET ÉS
IRODALO
IRODALMI ÉS POLITIKAI HE
XXI. ÉVFOLYAM 39. SZÁM

LÁZÁR ISTVÁN:

UTAK VALAH

Ezúttal Rab szigetére.

És ha már ismét Jugoszláviába megyünk, kerüljünk ezúttal Rédics felé. Ott is van határátkelő. Szemközti párja Lendava, Alsólendva. Apám ott nőtt fel, míg diák a szomszédos Csáktornyán. Utóbbit láttam már nem egyszer, előbbit még soha.

Igaz, végül most se ismertünk meg sokat belőle. Sűrű függönyt sokáig, nagyon korrekten, sőt, kedvesen, de roppant határozottan s nyilvánvalóan gyanakvón.

Eddigi útjaink során nemigen esett meg velünk ilyesmi, s az egész procedúra annyira tapintatos most is, hogy nem bosszankodunk, idegeskednünk sincs miért — még élvezzük is. Néhány perc után szabad az út. Jó utat, kellemes nyaralást — mondja a határőr a vámőr. De

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1977 SEP 24

ÉLET ÉS IRODALOM

Kolossy Irén

1021



Kolossy Irén fametszete

ÉLE
IRO

IRODALMI É

XXI. ÉVFOLYAM 39. SZÁM

LÁZÁR ISTVÁN:

UTA

Ezúttal Rab szigetére.

És ha már ismét Jugoszláviába megyünk, kerüljünk ezúttal Rédics felé. Ott is van határátkelő. Szemközti párja Lendava, Alsólendva. Apám ott nőtt fel, míg diák a szom-

~~[illegible], Ohokkel is tanácskozni akarok."~~

~~azonos terjedelmű fordítással is lehet pályázni.~~

~~TÁRSULATA~~

~~EURÓPA KÖNYVKIADÓ~~

~~zeumban, megnyitó: március 20-án.~~

Kolossy Irén

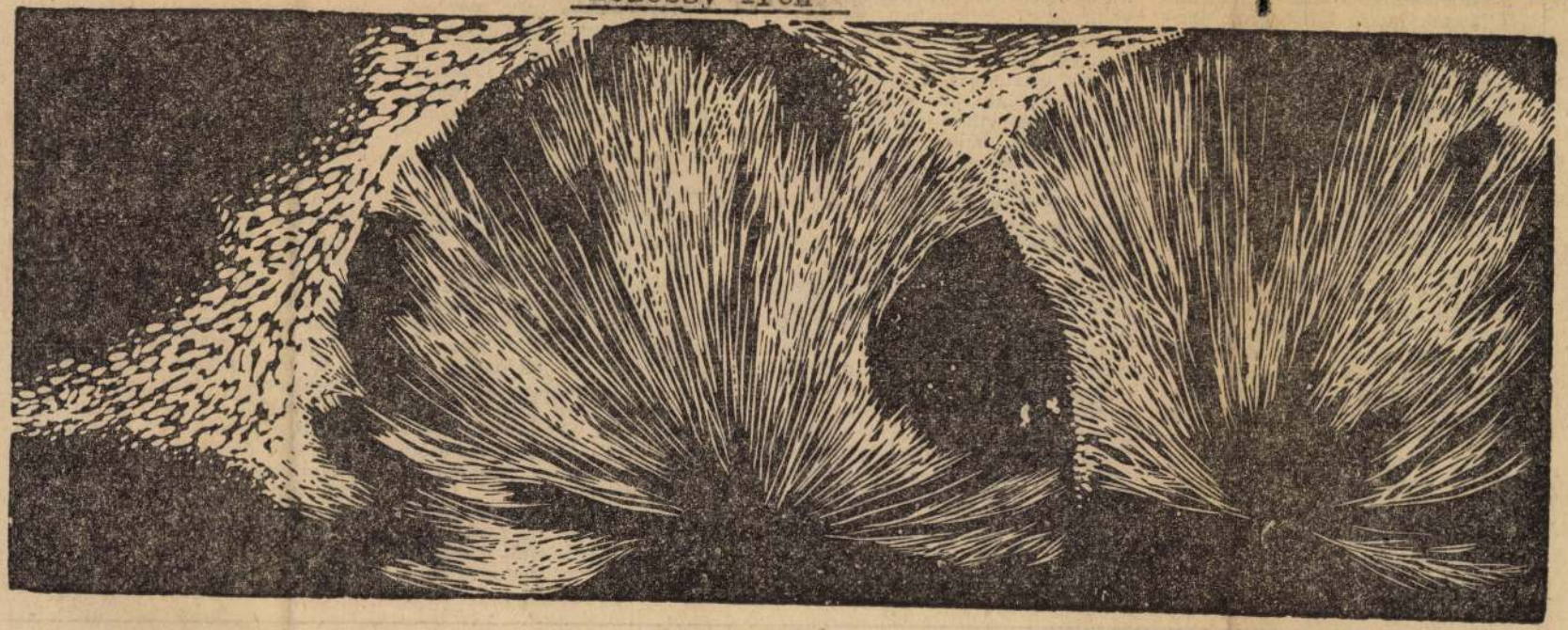

Kolossy Irén: Bokrok

Élet és Irodalom, Bp. 1977. márc. 19.
XXI. évf. 12. sz. 8. lap.

ber, vajon mért buktak el sorra, évszázadokon át felkeléseink és forradalmaink. Csakis a lebírhatatlannak látszó külső erők döntöttek-e? Más országok népei, igen gyakran, mért tudtak megbirkózni a külső erőkkel? Még csak arról sem lehet szó, hogy hazánk felkeléseinek és forradalmainak mélyen társadalmi indokai nem lettek volna meg, s hogy ezek nem lettek volna igazak és jogosak. Kénytelenek vagyunk máshol is keresgélni, a bekövetkezett események tudati előkészítésének híjával is bajlódni. Föltámadhat a gyanú: egy adott társadalmi szerkezetben ugyan már megérett problémákat, s a változtatásra mindig éhes tömegeket vajon nem Hübele Balázs módjára rángattuk-e bele tiszta szándékaink megvalósításának lehetőségébe?

Úgy tetszik, a tudati, vagy ha jobban hangzik: ideológiai előkészítésnek híjával voltunk már Dózsánál. Nem volt ez másként a rendi felkeléseknél, hogy csak a Wesselényi-féle szervezkedést, Thököly Imre mozgalmát, avagy lítsuk e körből. Martinovicsék kísérletéről és tragédiájukról akár ne is essék szó. De hát a negyvennyolcas forradalom és szabadságharc a tömegekben kellően elő volt-e készítve?

Szűk értelmiségi csoportok bármily tiszta akarata igazi támasz nélkül nem viheti győzelemre a forradalmat, hiába létezik a történelmi és társadalmi szükségszerűség, ha egyszer azok, akikért a harc folyik, maguk nincsenek felkészítve a cselekvésre. Sokan, igen sokan úgy gondolták, majd menet közben megérlelődik, s megérik lelkileg is az eszme. Igen hosszú távon nincs is ebben hiba, hiszen a társadalmi mozgás nem veszítheti el értelmét, ha módosultabb formában is, a problémáknak meg kell oldódniuk. Ám gondolkodni, előre tervezni az ember minimális kötelessége. Hogy más példát hirtelenjében ne hozzunk, Oroszországban is elbukott az 1905-ös forradalom, elsősorban az átfogó szervezettség hiányában. Lenin, a bolsevikok vezetője, fölmérve annyi nemzeti és nemzetközi tapasztalat tanulKétségtelenül jogos indulatait vajon be tudta-e fogni azonnal egy hirtelenjében megalakult kommunista párt, még ha a már lassan harmincéves tapasztalatú, de igen szűkös szervezettségű szociáldemokrata párttal szövetkezett is? Társadalmilag ugyan megértek a feltételek egy szocialisztikus haza megszervezésére és megépítésére, ám voltak-e *előtte*, széles körben, nemcsak értelmiségi körökben, Adyhoz hasonlítható agitátorok, propagandisták, akik tudatosították volna a lentről jövő vágyakat a lentnek!

Szűk körök, igaz támasz nélkül, önmagukban nem dönthetik el a nép sorsát, ország sorsát, haza sorsát. Még akkor sem, ha szükségszerűen, a történelmi és társadalmi haladás legszentebb jelszavaival lépnek is fel. Petőfit a kiskunsági követválasztáson nem egy Nagy Károly nevezetű svihák buktatta meg. Hanem az elmaradott tudat.

Tudati elmaradottságok felszámolása nem megy „en front", különösen, ha lebecsüljük a visszahúzó erőket, a megsemmisítendő, későn ébredt a tömegek megnyerése szükségességének tudatára, úgyszólván az utolsó utáni percben, holott lett volna kitől tanulnia, ha mástól nem, Petőfitől mindenképp. Kun Béla 1919-ben, igen későn, széles társadalmi bázis nélkül ébresztette a fölkészítetlen nemzetet, holott a változtatás társadalmi szükségszerűségei adottak voltak. Pontosabban: a tömegek elvárásai lettek volna adottak, amennyiben ők ezt tudatosan tudják!

Jurankó Pál, nagyanyai részről való bátyám, aki Szamuely Tibor mellett részt vett a fehérektől megszállt Kazány fölmentésében, és itthon a megyénk direktóriumi biztosa lett, már tudott valamit az új osztály hatalmának szükségességéről. Uradalmi gépész volt azelőtt, s szerencsésen, úgy alakult a sorsa, hogy kint Oroszországban összekerült egy művelt értelmiségivel, Szamuelyvel. Nem volt nehéz szót érteniük, a hazának egyazon részéből valók voltak. Ámde mit tudott a kommün idején járásunkban a Lenin-fiúk akkori parancsnoka, szegény

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 MÁR 19
ÉLET ÉS IRODALOM
Kolossy Irén
1021

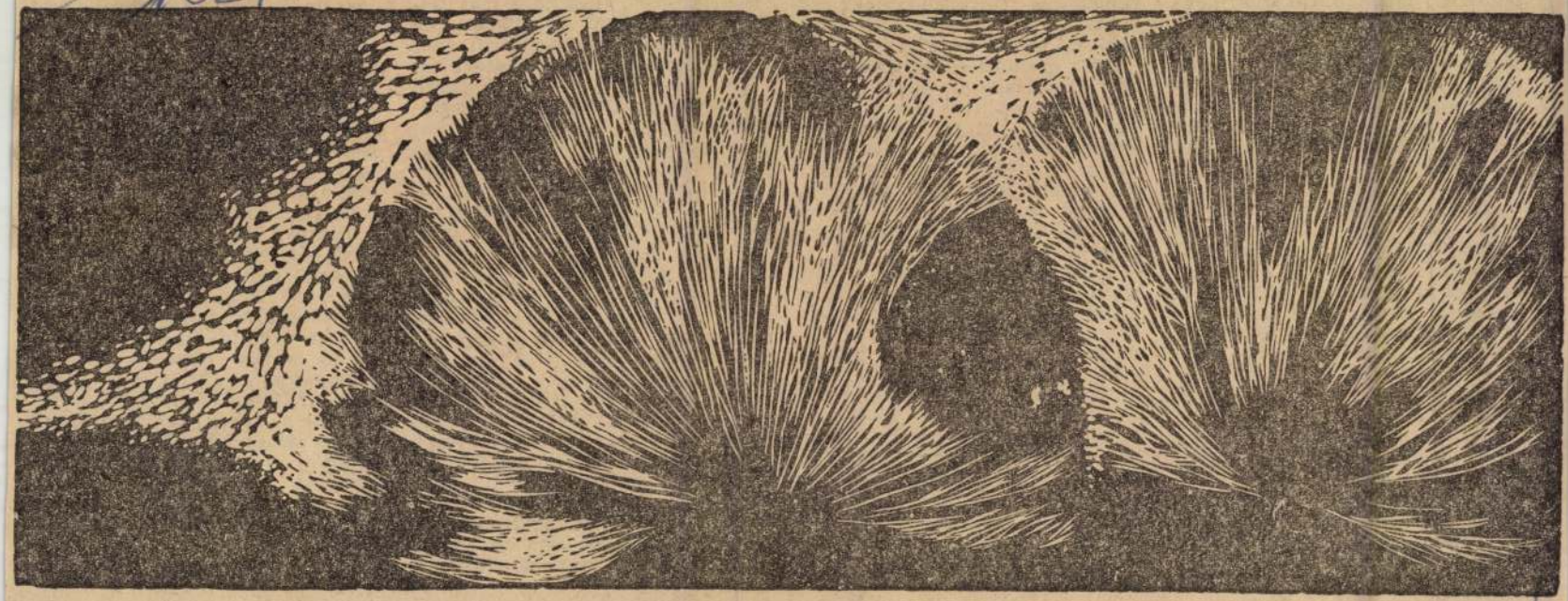

Kolossy Irén: Bokrok

forradalmaink. Csakis a lebírhatatlannak látszó külső erők döntöttek-e? Más országok népei, igen gyakran, mért tudtak megbirkózni a külső erőkkel? Még csak arról sem lehet szó, hogy hazánk felkeléseinek és forradalmainak mélyen társadalmi indokai nem lettek volna meg, s hogy ezek nem lettek volna igazak és jogosak. Kénytelenek vagyunk máshol *is* keresgélni, a bekövetkezett események tudati előkészítésének híjával *is* bajlódni. Föltámadhat a gyanú: egy adott társadalmi szerkezetben ugyan már megérett problémákat, s a változtatásra mindig éhes tömegeket vajon nem Hübele Balázs módjára rángattuk-e bele tiszta szándékaink megvalósításának lehetőségébe?

Úgy tetszik, a tudati, vagy ha jobban hangzik: ideológiai előkészítésnek híjával voltunk már Dózsánál. Nem volt ez másként a rendi felkeléseknél, hogy csak a Wesselényi-féle szervezkedést, Thököly Imre mozgalmát, avagy

[illegible] is essék szó. De hát a negyvennyolcas forradalom és szabadságharc a tömegekben kellően elő volt-e készítve?

Szűk értelmiségi csoportok bármily tiszta akarata igazi támasz nélkül nem viheti győzelemre a forradalmat, hiába létezik a történelmi és társadalmi szükségszerűség, ha egyszer azok, akikért a harc folyik, maguk nincsenek felkészítve a cselekvésre. Sokan, igen sokan úgy gondolták, majd menet közben megérlelődik, s megérik lelkileg is az eszme. Igen hosszú távon nincs is ebben hiba, hiszen a társadalmi mozgás nem veszítheti el értelmét, ha módosultabb formában is, a problémáknak meg kell oldódniuk. Ám gondolkodni, előre tervezni az ember minimális kötelessége. Hogy más példát hirtelenjében ne hozzunk, Oroszországban is elbukott az 1905-ös forradalom, elsősorban az átfogó szervezettség hiányában. Lenin, a bolsevikok vezetője, fölmérve annyi nemzeti és nemzetközi tapasztalat tanul-

[illegible] munista párt, még ha [illegible] san harmincéves tapasz[illegible] igen szükös szervezett[illegible] ciáldemokrata párttal [illegible] zett is? Társadalmil[illegible] megértek a feltételek [illegible] lisztikus haza megszerv[illegible] megépítésére, ám volta[illegible] széles körben, nemcsak[illegible] ségi körökben, Adyhoz[illegible] ható agitátorok, propa[illegible] akik tudatosították vol[illegible] ről jövő vágyakat a lentnek!

Szűk körök, igaz támasz nélkül, önmagukban nem dönthetik el a nép sorsát, ország sorsát, haza sorsát. Még akkor sem, ha szükségszerűen, a történelmi és társadalmi haladás legszentebb jelszavaival lépnek is fel. Petőfit a kiskunsági követválasztáson nem egy Nagy Károly nevezetű svihák buktatta meg. Hanem az elmaradott tudat.

Tudati elmaradottságok felszámolása nem megy „en front", különösen, ha lebecsüljük a visszahúzó erőket, a megsemmisítendő,

való bátyám, aki Szamuely Tibor mellett részt vett a fehérektől megszállt Kazány fölmentésében, és itthon a megyénk direktóriumi biztosa lett, már tudott valamit az új osztály hatalmának szükségességéről. Uradalmi gépész volt azelőtt, s szerencsésen, úgy alakult a sorsa, hogy kint Oroszországban összekerült egy művelt értelmiségivel, Szamuelyvel. Nem volt nehéz szót érteniük, a hazának egyazon részéből valók voltak. Ámde mit tudott a kommün idején járásunkban a Lenin-fiúk akkori parancsnoka, szegény

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
Kolozsy Irén
NÉPSZABADSÁG
1978 NOV 6

1021



KLOSSY IRÉN FAMETSZETE.

fangos érvelést a stí
szerkesztés, szóhaszn
tagolás) lélekzsongító
erősítette! Persze, h
hetett hexameterekb
kaioszi strófákban vi
tematikai tételekről
vésbé arról, hogy ez
polgárt válasszák-e
zérnek, vagy ítéljék száműzetésre... Az irodalom végül is csak nyert a próza térhódításán. *Hérodotosz*, „a történetírás atyja", pompás lendületű és szórakoztató novellafüzérekkel ékesítette tudományos igényű elbeszélését a görög—perzsa háborúk előzményeiről és történetéről, a jó pénzért tanító vándorfilozófusok (a *szofisták*) pedig az ékesszólás és a meggyőzés fogásait oktatták.

fogalom (bátorság, tisztesség, jámborság) meghatározása a cél, de a párbeszédekben élettel telik meg a filozofálás. A vitázók egyénítésében bizonyul Platón rendkívüli tehetségű művésznek: életkoruk, jellemük, foglalkozásuk, nézeteik árnyalásához beszédmódjuk és gesztusaik sok-sok különösségét érzékelteti. A párbeszédes forma és a viták időpontjának, helyének, indítékának novellisztikus

Kolostori

Forrásmunka /karikatúra, rajzok/

Nápolya 1966 v. 14 4 old.

Kolostori

Üdül a feleség / karikatúra, rajzó,

Nagyvarsa, 1966, VI. 5., 10 old.

Kolostori

Büszkeség / karikatura, szepró /

Négyszava 1966 V. 7 4 old.

Kolostori

Apróturdetés után / karikatura, kapró,

A meós fia — " —

Néprava 1966 VI 4, 4 old

Kolostori

Perspektiva / karikatúra, szepró,

Nemava 1966 apr. 24, 10 old.

Kolostori:

Bevásárlás (takikatuka, szepkő)

Négyszava 1966 ápr. 23 4 old.

Kolostoki.

Karikatura /repró/

Nejmava 1966 IV. 17 10 old

Kolostori

Hordozható TV / karikatúra, rajzó /

Nógrád 1966 IV. 7 Holt

Kolostáki

Apja fia / karikatura, szepró /

Négyvara 1966 IV. 8 kolt.

mdk

Kolostori

Kari Kálura: „Budapesti Tegnap"

Nepszava 91. évf 31. sz 1963 febr. 7.

mdk

Kolostori

rajza: „Helyi prognozis"

Nepszava 91. évf 145. sz 1963, jun 23, 12. l

mdk

Kolostori

rajza: Szó szerint vette

Ország-Világ Humora.

" " 1963. 20. sz 21. l

Mak

Kolostori

rajza: Upai Ōromök

Népszava 91 évf 121. sz 1963 máj 26. 12. l

mdk

Kolostori

rajza: Sekolások műsora

Nepszava 91. cöf 83. sz 1963. apr 10 8. l

mák

Kolostori

rajza: Ertkelő aggodalom.

Nepszava, 91. évf. 84. sz. 1963. ápr. 11. 7. l

mdk

Kolostori

humoros rajza: Husvétkor

Nepszava 91. évf. 87. sz 1963. ápr 14. 12. l

mdt

Kolostori

rajza: Sókor mondja

Ország-Világ 1963. 14. sz 21. l

Mdk

Kolostori

rajzai: Már csak ez hiányzik!
Beszámoló.

Népszava. 91. évf. 92. sz. 1963 ápr. 21. 12. l.

mdk

Kolostori

rajzai: A Találékony feleség
Jókor kezdi

Nepszava 91. évf. 109 sz. 1963 maj 12. 12. l

m. ak

Kolostori

rájzái: Hivatalban
Fő a kényelem

Nepszava 91 éof. 98. sz 1963 ápr 28. 12. l

mdk.

Kolostori

rajza: Üdülés előtt

Népszava 91 évf 115. sz 1963, máj 19. 14.l

mdk

Kolostori

rajza: A Balatonnál

Vejszeava 91. evf. 151. sz 1963 jun 30.

mdk

Kolostori

rajza: „Diwatörület"

Ország-Világ 1963, 33. sz. 21. l

mak

Kolostori

Kankaturaja:
„a jópofa"

Nepszava 91 évf 54. sz 1963. márc 6 án

milk

Kolostori

Karikaturája: A nagy film

Nepszava 91 évf 55. sz 1963 maie 7.

Kolostori

Karikatúra.

rajz, reprodukció

Ország Világ. 1964 február. 5. 57 p/m.
28. lap.

Kolostori

Farsang.

Karikatúra, reprodukció.

Népszava. 1964 január 24. 8. lap.

Kolostori

Felévi osztályzás.

Karikatúra, reprodukció.

Népszava, 1964 január 22. 92.évf. 17.szám

mdk

Kolostori

Karikaturája: A rövidlátó barátnő

Népszava, 1963 nov. 10

12. L

mdk

Kolostori

rajka: Házasságok az igben kötetlenek

Népszava, 1963. nov. 3.

12. L

mak

Kolostori

rajza: Balsejtelem

Nepszava 1963 aug. 25. 12. l

mdk

Kolostori

rajza: a Dunán.

Nejszawa 1963. aug. 19. 16. l

mdk

Kolostori

rajza: A jövő a kiskocsiké

Népszava, 1963. aug 11. 12.l

mdk..

Kolostori

Rajza : Rövid Beszélgetés

Országos-Világ Humora

" " 1963. 34. sz. 21.2

mdk

Kolostori

rajza: Kezdödik a Tanitás

Nepszava, 1963 szept 1 12. l

Kolostori

Karikatúra: „A jó főnök"

rajz, reprodukció

Ország-Világ 1964. I. 15. VIII. évf. 3. szám.

Kolostyák Erzsébet
iparművésznő
22 éves
tiedő és gégegimnőkor
1942. III. 28
III. ker Újhőztemető

Halotti főkönyv
479 folyószám

Kolos-Vári

Lámpafénynél

Fekvő nő

Kompozició

Francia, spanyol köztársasági és magyar művészek
kiáll. H.Szal. 1948. aug.

Horvát J. Imre J. sor T. ipa ma. kiáll. rényen A.
terem, 1960.

MDK

Kolos-Vári

Dutka M: Párizsi m.francia és spanyol müvészek kiáll.
Világ, 1948. aug. 2o. 4.l.

MDK

Kolos-Vári

Sós E.: Francia, spanyol közt. és párizsi magyar müv.kiáll. a N. Szalonban. Népszava 1948.aug.18.

Kolos - Vary

Paul Arma Giallitás

Magyar Nemzet 1984. IV. 21.

Kolos-Vári Zsigmond M.D.K.

Erdélyben Bánffyhunyadon született 1899-ben. Tanulmányait Pesten és Rómában végezte. 1926 óta Párizsban él, ahol egyik vezető festő. Nagy elismerést szerez könyvillusztrációival.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 55.p.

KOLOS-VARY, Sigismund

Boldizsár Iván: Székely Péter szobrász és Kolos-Vary Zsigmond festő. = B.I. Szülőföldünk Európa. Bp. 1985 308-310

AGNER
szeti Akadémia
kai gyüjteményének
tója

-UNGARISCHEN MONARCHIE"
5 előadására

csütörtökön, 16 órakor
Galéria előadótermében:

.

csere követi. Megjelené-

.

Kolozsvári Borisz (Ajtató

Borisz Kolozsvári (1923–1978). Esztergom, Vármúzeum, 1985. Bev. Bárdos István.

Esztergom: Várm. 1985 [4] p.ill

86 ?

Kolos-Vári

foto Párisban (?)

Nemzeti Szalon

1948. aug. sept.

Kiáll-

Pecsétnyomók, zalavármeggei, a szombathelyi
múzeumban VI. 149

Kolos-vári

Lámpafénynél
Fekvő nő
Kompozició

Francia, spanyol köztársasági és magyar művészek kiállitása. Nemzeti Szalon, 1948. augusztus, 11 l.

Kolos-Váry, festőművész

Orosz, litván, cseh és más keleti festők, szobrászok egész sora megy Párizsba s a század elején a művészet élvonalába kerül. Ők alkotnak új irányzatokat nyugaton. Mert a nyugatnak volt szüksége éltető erőre, arra a táplálékra, amit az ősi erejét, vonásait őrző kelet adhatott. Ide tartozik Izobel Béla, Kemény Zoltán, Kolos-Váry és mégtöbben.

Borghida István: A művészet semmilyen ágában sem olyan fontos a közvetlen kapcsolat más központokkal, mint a képzőművészetben.

Korunk, 1979. febr. 73. old.

Kolos-Vary

„In memoriam Kossák"

Cs. I. A Rülfölöri magyar művészek
kerülő kiállításánál
Magyar Hírek, Tp. 1970. jún. 13.

Kolos-Vary

Müveivel szerepel a Mücsarnokban rendezett, -a XX. századi magyar müvészek külföldön" c.- kiállitáson, melyről Perneczky Géza: "Magyar származásu müvészek" cimmel ir.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. szept. 5.
XIV. évf. 36. sz. 13. lap

Kolos-Vary festő

magyar kármozása művék, 3 bis, rue des Beaux-Arts, Paris, France.

International Directory of Arts, Berlin I., 1965/66 8 közlése alapján

Kolos-Vary

A Szépművészeti Múzeumban állt ki.

Világszámlennagyarművészettel

Esti Hírlap, Bp. 1970. feb. 27.

Kolos-Vary Sigismond

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

AUG 23

1021

In memoriam Kassák

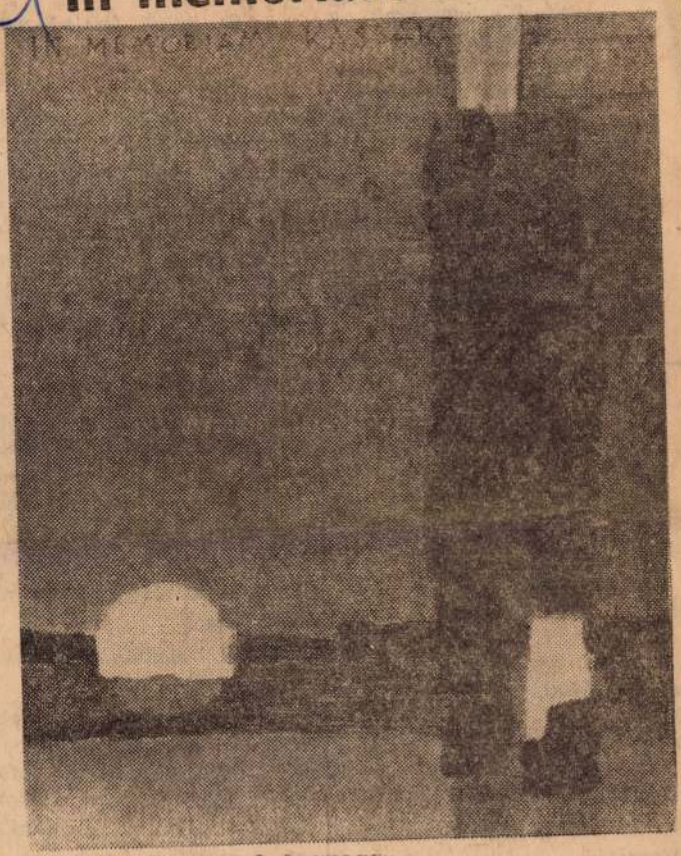

Kolos-Váry Sigismond festménye.
(A külföldön élő magyar művészek augusztus végén a Műcsarnokban megnyíló kiállításáról.)

ved. A cseh garnitúrá
van könyvszekrény. Jó
eszembe jutott! Mi len
a padlásról lehozná
nagymama bútorait...

— Csak nem akaro
ni a cseh kombinált

— Ha ez kell az autóvásárláshoz, akkor miért ne?

— Úgy akarsz járni, mint a Gömöriék? Azok vasalódeszkán alszanak. Mindent eladtak, hogy autójuk legyen.

— A nagymama bútorai a legfinomabb diófából vannak!

Te is szereted a paprikás krumplit, én is.

— De nem mindig. És még hogy megint abban az ócska, molyhos plüssfotelben üljek! Meg a porcelángombos, támlás kanapén!?

— Ki lehet bírni, ha az autódban is ülhetsz.

— Nem tudsz vezetni!

— Ha háztartást tudok, elvezetem az autót is. Kelemenné is jól vezet. Tegnap láttam az új Skodájukkal.

— Micsoda? Becserélték a Trabantot? — kérdezte a férje. — Miből fizették a különbözetet?

— Jól eladták a mosókonyhájukat.

— De hiszen abban laktak! Hol alszanak most?

— Természetesen az autóban! Nem is rossz dolog. Legalább éjszaka nem lopják el a gumit a kocsijukról.

n angyal. Üresség.
nek vagy nyüzsgés.
sztalhoz,

kal és mozdulatainkkal,
szándékunkkal,
työt,
o kiragyog.

gő testén,
dés.
ön látogató.

Kolos-Vary Sigismond

Az Egyesült Államokból küldte el műveit az alábbi tárlatra.

Artner Tivadar: Külföldön élő magyar művészek kiállítása a Műcsarnokban.

Veszprémi Napló, 1970. okt. 3.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 JUL 16

1021

KOLOS-VARY

Budapesti beszélgetés Kolozsváry Zsigmonddal

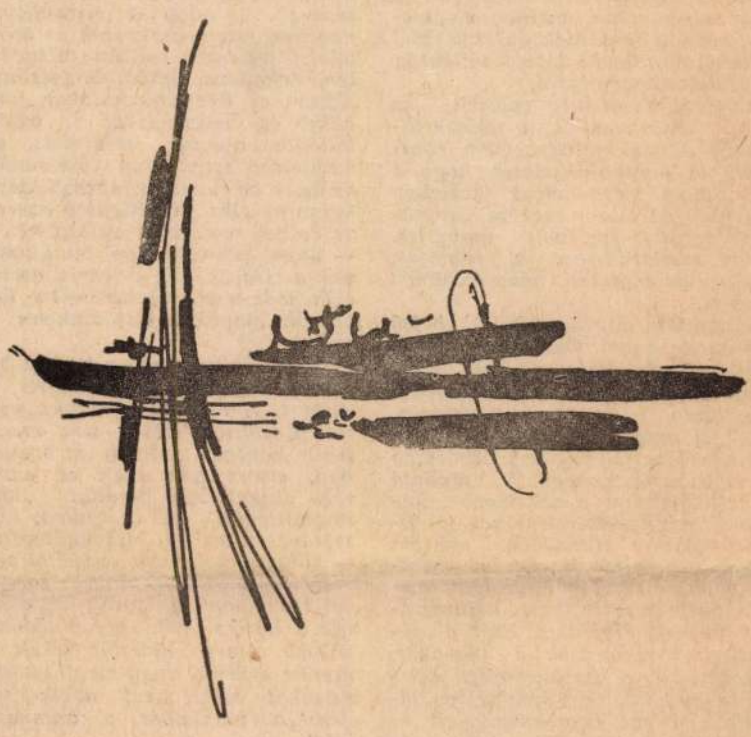

„KOLOS—VARY Sigismond (früher Kolos-Váry)* 1899 Bánffyhunyad, Ungarn. Besucht, die Hochschule . . .” stb. — így kezdődik a Knaur-féle lexikon tizenkilenc soros címszava róla, sőt mellette egy színes offszet reprodukció (1957). A magyar Művészeti Lexikon legfrissebb (1966-os) kötetében ugyancsak szerepel, mint a „Kolozsváry: festő- és grafikuscsalád . . . 2.” tagja. Idén tavasszal olvashattuk a Látóhatárban Molnár Géza jegyzeteit Kolozsváryról, s közölték a művész két rajzát is. De sokkal többet nem tudtunk róla. Most unokaöccse, Kolozsváry György grafikusművész budapesti műtermében találkozhattunk. Kolozsváry Zsigmond francia állampolgár, negyven évi távollét után — 1948-ban ugyan itthon volt, a centenáris ünnepségekre hívták meg — tökéletesen, szépen beszél magyarul, idegen (külföldieskedő) akcentus nélkül, legföljebb némi tájszólással.

— Az Iparművészeti Iskola hallgatója voltam, Helbing Ferenc, Udvary Géza és Simay Imre voltak a tanáraim. De csak grafikára tanítottak. Festeni nem tanultam. Iletve a példaképeimtől: Ucello, Van Gogh, Picasso művészetéből.

— Az első világháborúban katonáskodtam, a káplárságig vittem. Aztán a Horthy éra alatt — nekem nem stimmelt sehogy sem — külföldre mentem.

A fiatal Kolozsváry szép, bőrkötésű bibliofilkötetet mutat: „Petőfi: Az Apostol — 1920 — Tevan kiadás. Kolozsváry Zsigmond eredeti rézkarcaival.” A könyvdíszek pedig Sándor bátyja művei.

— Kimentem egy országból, ahol mindenki — legalább is a fiatalok —, úgy festett, mint Szőnyi. Párizsban más festői világot találtam. Megismerkedtem Picasso, Braque, Matisse, Derain, Rouault és Chagall műveivel. Azt kérdeztem magamtól, miért is olyan nagy mesterek ezek? S azt válaszoltam: azért, mert önnön magukat adják.

— Plakátfestéssel, illusztrációval, egyszóval merkantil-grafikával foglalkoztam akkoriban, mert képeket eladni nagyon nehezen tudtam. De azért mindig festettem! Néha reggel nyolctól éjjel háromig. Megszakítás nélkül. Nagyon megerőltető volt két fronton küzdeni.

— 1928-ban állítottam ki először. Sikerem volt, a sajtó nagyon szépen írt rólam. „A párizsi iskola büszke lehet erre az újoncra” — írta az egyik lap. Akkoriban figurális és expresszionista képeket festettem, de az expresszionizmus francia ágát követtem, nem a németet.

— Jött a második világháború, a német megszállás. 1943-ban átszöktem a meg-nem-szállt déli zónába, de Pétain csendőrei elfogtak, gyűjtőtáborba zártak. Onnan is megszöktem. Svájcba.

— A háború vége óta újra Párizsban élek. 1960 körül kezdtem ezt a stílust, amit tulajdonképpen most is követek. 1963 óta a kozmoszi tér megoldása érdekelt. Mert a föld túl kicsi lett. Az ember fölbarázdálja az eget, hogy más csillagokat hódítson meg. A rakéták, az űrhajók új horizontokat fedeznek fel számunkra. Arra gondoltam, hogy a művészeknek is követniök kellene az űrhajósokat.

— Hovatovább tizenöt éve szemüveget kell hordanom, különben egy idő után elhomályosodnék előttem az, amit olvasok. Kerestem az okát, miért? Azért, mert a szememre olyan mozgást erőszakoltam, amely ellenkezett természetes „érdekeivel”. Viszont, ha a szemünket nem az iskolában tanultak alapján, nem egy meghatározott akarat szerint futtatjuk balról jobbra, akkor a látásunk szabadon szárnyal a térben. Egyik pontról a másikra ugrál, felülről lefelé, jobbról balra. Csak a horizont határolja a látást ekkor. De ez a határ is megszűnőben van, mert századunk hatvanas éveiben — a horizont megnövekedett. Ennek a gondolatnak a következménye, hogy újabban olyan — mikrokozmikus — képeket festek, amelyek ennek az új, megnövekedett világnak, a mindenségnek egy részét ábrázolják.

— Párhuzamos és gyakran kerek elemekből áll össze a festményem. A párhuzamosak egymásutánja különböző látott horizontokat sugall, és a körök — úgy is mondhatnám, Napok — a szemünk pihenőpontjai.

Sajnos, eredeti Kolos-Vary festményeket nem láthatok itt a Hajós utcában, csak remekbe készült reprodukciókat. (Dehát ez még annál is kevesebb, amennyit a hanglemez reprodukálhat a zenéből.) Mindenesetre látom, hogy szépen, tüzes színekkel, mesterségbeli fölénnyel oldotta meg a művész azt, amit fent deklarált. Párizsban rendezett tavalyi tárlat-katalógusának — nem akárhol volt kiállítása, hanem az előkelő Katia Granoff galériában! — címlapján a színes repró egyenes és körvonalait szaggatott vonásokkal meghosszabbította a festő — így is nyomták —, hogy még jobban alátámassza célját: a képtáblával csak egy részletet adhat az egészből, a mindenségből.

— A elképzelésnek nincs határa; csapong szertelenül és vég nélkül.

— A kezdő mindent oda akar tenni a vászonra. De az alkotás: áldozatok sorozata. Csak hosszú évek munkája után képes a művész arra, hogy nagy áldozatokat hozzon, hogy csak a lényeget tartsa meg. Az egész elképzelt világot úgy sem tudja ábrázolni. Mindig marad valami kielégületlenség.

Milyen technikával festi meg ezeket az újszerű mondanivalóit?

— A hagyományos olaj-technikával. De engem nem a technika érdekel elsősorban. Nem az új szavakat keresem, hanem a régi szavakkal új gondolatokat szeretnék kifejezni. Zárt keretben, kis felületen — nagy mondanivalót. Aminthogy a mikrokozmosz része a nagy térnek.

Dokumentumokat nézegetek, párizsi katalógusokat, meg olyan adatokat jegyzek fel, hogy a művész képeit milyen sok francia állami kiállításon mutatták már be külföldön, mindenfelé Európában, még Japánban is. Meg, hogy hány képét őrzik francia és külföldi közgyűjtemények.

Milyen emlékeket vitt magával hazájából?

— Erdélyben gyerekeskedtem. A gyerekkori élmények ma is kísértenek és több, mint valószínű, hogy a magam művészete Erdélyben van elásva. Mert, bár nem hiszek nacionalista művészetben, szükségesnek tartom, hogy a művész regionális talajon nőjön fel. De olyan magasra, hogy a világ minden táján észrevehető, *univerzális* legyen. Ha Bartók nem a magyar népi muzsikából indul ki, nem lehetett volna a világ legnagyobb muzsikusa.

Frank János

ösztönös öröm vitte a munka felé, nem mondanám, azt sem, hogy kényszerből megizlelte és attól kezdve már szeretett dolgozni az ember. A szükség, a követelmény, az élethalálharc törvényei hatalmasabb érveknek bizonyultak a történelem során, melyek megszegői, milliók és milliók pusztultak el a humánusabbnak látszó tétlenség napsütött ingoványain.

Lovászi megértett valamit az örök törvényekből, a népszerűtlenség divatos félelme nem ronthatta le munka-erkölcsét, hogy a társadalom érdekeivel szemben „jó fiú", az állam zsebére „humánus" legyen. Igy volt emberies. Ezért szerettük ezt a rabiátus, olykor igazságtalan, néha dühöngő embert.

Idegzetét, mintha állandó belső tűz égette volna. Önmagát emésztve-pusztítva, fiatalon halt meg. Nem voltunk közelibb barátságban, mindössze néhány hónapig, alig fél évig dolgoztam a kezei alatt, mégis jóleső érzés légárama melegít emlékeimben. S mennyi kenetteljes arc, kezeit-mosó jóakaró, mindig mindenkivel jó főnök portréja sűrűsödik előttem egyetlen hatalmas masszává, mintha keletlen tésztából formálná valaki püffedt szobrukat, határozatlan löttyedő arcélüket. Ezek a „jóemberek" tékozolják a javakat, rozsdásítják a szerkezeteket, döntik a befejezetlen épületeket, lágyítják a gazdaság csapágyait és kisiklatják a terveket, mint az alvó

„a elől a nagyobb kenyeret, hogy egy új státust kreáljanak egy „rendes" embernek, hogy csak „ne törje magát", mondhassák, mélyen a szemébe nézve, „vigyázzon az egészségére"..., hogy a szocializmus nevében kitenyészthessék az örömtelen tétlenség méltán elégedetlen, dekadens, ötödik hadoszlopát. Nézem az ilyen hivatalokat, főnököket és beosztottakat, s valami különös, abszurd parafrázis, egy nemlétező tanulmány címmondata úszik be tudatom fentebb idézett képsorai alá: „a tétlenség szerepe az ember majommá válásában..." — Ennek a megíratlan tanulmánynak a tételeit, élő, eleven illusztrációk, már-már majomszerűen hordozzák magukon napjainkban is sokan.

Az értelmes, hasznos munka boldoggá, kiegyensúlyozottá teszi az embert. A hiábavaló munka gyötrelem, rabság, hiába van meg a pénz hóvégén mindig a borítékban, eltorzulnak ezek az emberek, akiket úgy hívunk: „lázas semmittevők", de én tudom, hogy szerencsétlenek, kiszolgáltatottak — köveket dobálnak reggeltől estig valamely mindent elnyelő tengerbe. Ezek boldogtalanok. Kiszakadnak a közösségből, gyülölködőkké válnak, mert elvették tőlük a munka örömét, vagy megfosztották magukat tőle, mert nekik sem elég: „a munkabér a munkaerő ára."

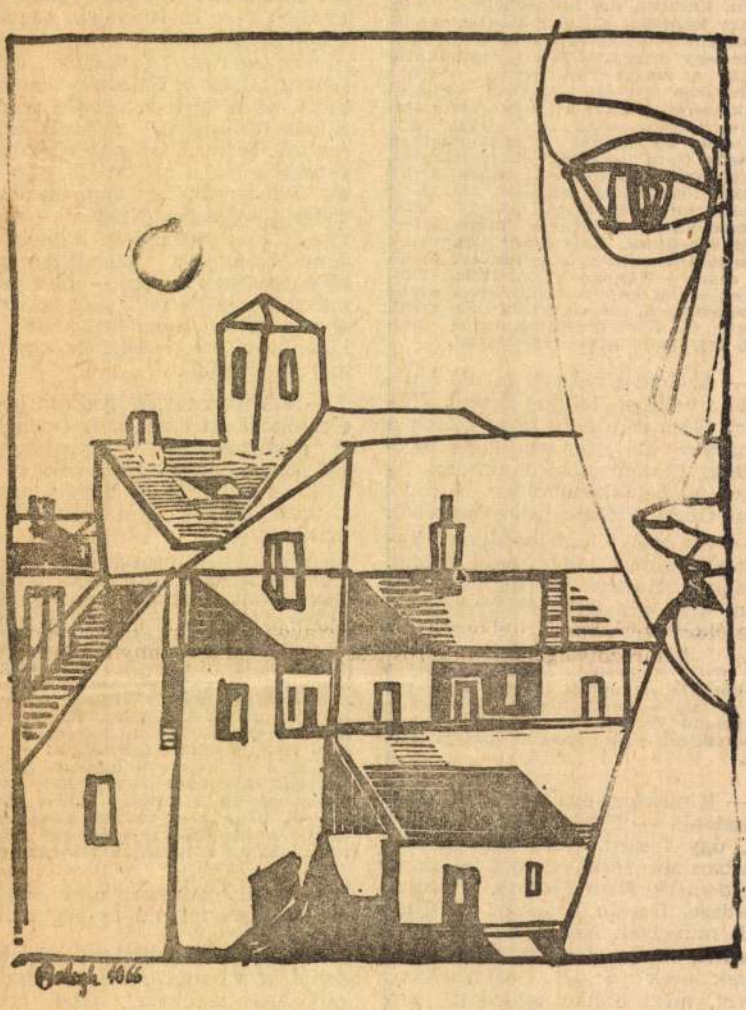

Balogh László: Szentendre

oly nagy volt, hogy belekerülhetett a szep magyar verseknek abba a gyűjteményébe, melyet a magyar irodalomtudomány egyik legnagyobb egyénisége szerkesztett...) Trianon az oka mindennek — harsogta a propaganda, s az volt a szörnyű, hogy az antant imperialistái által diktált béke valóban okozója, indoka volt sok bajnak.

Nem hittük, hogy megtörténhet s mégis megtörtént.

Magyarország lett az első újkori állam a világon, ahol törvényt hoznak a zsidók megkülönböztetésére és üldözésére. Magyarország az első európai állam, ahol a kommunista párt — az ismert okok miatt — megszűnik legális formák között létezni.

Sorolhatnánk az ellenpéldákat, melyek a felelősség alól fel nem menthetnek, de mutatják a nemzet *igazi* arculatát, a jövőért felelős lét formuláit. Mert elhangzott a világos értelem szava, a figyelmeztetés is.

És ellenpélda ez a könyv, Lackó Miklós tanulmánya a nemzeti szocializmus magyar válfajairól, társaival, a hasonló könyvekkel együtt: lám, értjük a múltat. A horogkereszt, a nyilaskereszt, a kettős kereszt, a nácik, a fasiszták, a nyilasok, az usztasák, a csetnikek, a vlajkárok, a ludákok múltját... Értjük, és szégyenünket, vétkünket a világ elé tárjuk — önmagunk okulása végett mindenek előtt.

Az alapképlet felfedését érzem a legtöbbnek Laczkó tanulmányában. És egy korábbi élmény társul e mellé, *Miroslav Krléza* bölcs megfogalmazása: „Valamennyi nép ugyanolyan szabály szerint, ugyanolyan módon, ugyanarra a mintára, ugyanazokkal a szavakkal ápolja nacionalizmusát, kivétel nélkül valamennyi nép ugyanazokkal a, mit tudom én, miféle faji különleges zseniális sajátosságokkal és értékekkel áltatja saját magát, meg a körülötte élő világot..."

Szálasiék, Hlinkáék, Simáék. Pavelicék „őrültek" voltak, paranoiás elképzeléseik mai visszhangja szinte teljesen lehetetlennek tetszik. A kiinduló pont, az illuziók azonban nincsenek legyőzve: annyi megpróbáltatás után a leckét csak mostanában kezdjük pontosan, hiteles forrásokból megtanulni.

Magyarok vagyunk. De mit jelent ez? Tudós hitelességgel, egzakt tételekbe szedve. Minden más önáltatás és éppen ezért veszélyes. Se hamis ítélet, akár fölmentő, akár súlyosan elmarasztaló — ne adjon tápot újabb illuzióknak.

●

Laczkó Miklós könyvéről — bizonyára — elmondja majd a történészek szakmailag is illetékes fóruma a véleményét. Adatainak imponáló gazdagsága, okfejtéseinek többnyire megalapozott és szerény biztonsága ellenére sem hiszem, hogy ez a könyv hibátlan lenne. De tudom, hogy jó könyv. Aktuális alkotás. A nemzeti önismeret és még tágabb körökben: az emberi önáltatás egyszer már komor valósággá lett veszélyeit rögzíti.

Kolozsvári Zsigmond

Kákely András: Kaz modern grafika
Kiállítás a Képzőmvészeti Muzeumban

Népszabadság, 1986. VII. 12

Kolozsváry Vilmos
rajzsanárjelolt

l. Ferk pzomfoisk vk

1939-41.142.l.

Kolozsváry Zsigmond

Szerepel a párisi hodesu hurcum
Szálvitásón

Sz. Z: Csáky József 80 éve

Tiszatáj 1968 III. n. 268 old.

Kolozsváry Zsigmond festö.

KUT.1927.2.sz.2-6.l.

Kolozsváry Zsigmond.

festőművész.

A párisi Salon czévi őszi tárlatán egy festménye szerepel.

Magyarság, 1927. nov. 9.

Kolos Vary Zsigmond

Párizsban él – a Mücsarnokban 1970. augusztusban megnyílt tárlatan szerepeltek művei; változó színű kompoziciokat mutat be.

Passuth Krisztina: Modern Hungarian Artists living abroad. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41. sz.

2071

Lotos- Vary Zsigmond

Reprodukció, színes, egész táblón:
Roskoff, akrilpaw festék, vászon,
100 x 10 cm. 1968-70.

Passuth László: Modern Hungarian artists living abroad. The New Hungarian Quarterly, 1971. 41 p.

2091

Kolozsvári Zsigmond

Emlitve

Major Máté: Külfeldi magyar műné-
szet Miállítása
Nagyvilág, Bp. nov. 1715–1720. l.

Kolos-Vary Sigismond

In memoriam Kassák i műve
/prepró/
szerepel a „Külföldi magyar
művészet" kiadvitásán

Kritika 1970 X.

Kolos-Váry Sigismond

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG TOLNA MEGYE
1971 AUG 2 21

1021

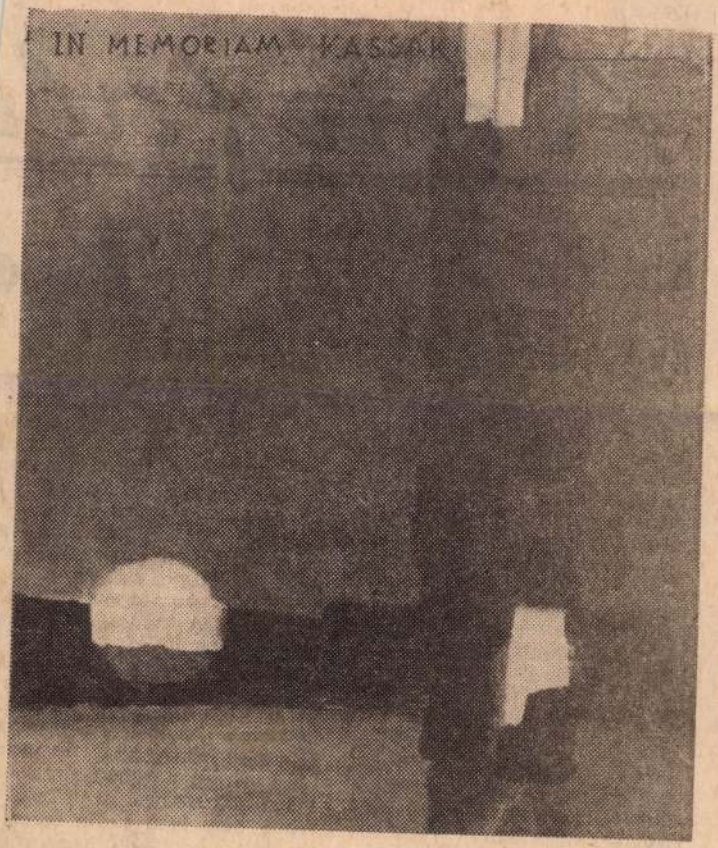

Kolos-Váry Sigismond: In memoriam Kassák. Kép a külföldön élő magyar művészek augusztus végén, a Műcsarnokban megnyíló kiállításáról.

Ami falu

Kis falu, nagy eredmény

Mázán található a megye egyik legjobban működő művelődési otthona. Bányász Művelődési Otthon a neve, tehát az elnevezéssel is kifejezésre juttatják, hogy léte elsősorban a bányászéletnek köszönheto. A szakszervezet is a faluban lakó, nagyszámú bányászra való tekintettel fordít régebb óta pénzösszeget e célra. Igazgatója, Metz István olyan dologgal dicsekedhet, amelyet kevés falusi művelődési otthon igazgatója tehet meg:

— A mi otthonunkban sok nagynevű, fővárosi művész is fellépett már, kezdve a slágerénekesektől a színművészekig. Az irodalmi rendezvényeinken a magyar irodalom kiemelkedő egyéniségei jelentek meg. Szép eredményekkel járnak a különböző szakkörein, népszerű

Mérenyi József vb-elnök:

— Mása hagyományosan ipari település. Jelenleg mindössze 20—22 a tsz-tagok száma, és egy egyéni gazdálkodó lakik a faluban. A mezőgazdasági foglalkozásúak száma elenyésző az ipari munkásokéhoz képest, sőt, a mezőgazdasági foglalkozásúak száma állandóan csökken. Ugyanakkor a falu megtartott számos paraszti vonaskozást. A lakosság fő megélhetési forrása az ipar, a paraszti családokból is járnak az iparba dolgozni, viszont szinte minden család rendelkezik bizonyos háztáji gazdasággal: alig akad ház, ahol ne lenne baromfi, és újabban meglehetősen sok sertést is tartanak. Abba nem igen tudja beleélni magát a lakosság, hogy mindent a boltból vásároljon. Amit lehet, házilag állít elő, ezzel hasznosítja a szabad idejét. Hogy mennyire hozzáar-

Kolozsváry Zsigmond
festő-

Kalotaszeg vidékének szinvitágát
vitte egjem formába.

Losonci Miklós: Külföldi magyarok a Mücsarnokban.
Müvészet,1971.február - 35.lap

Kolozsvány Zsigmond

Emlitve

Hanaugró M.: Képek, szabrok öt
világrészből
Esti Hírlap, Bp. 1970, aug. 31.

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1021

1971. augusztus 27.

Láthatók

az új szerzeményekről

A hatvanas évek művészete címet viselhetné a Modern Magyar Képtár negyedik termében látható kiállítás, amely az új szerzeményeket mutatja be. A kiállított anyag nagyrésze a művészek ajándékaként került a képtár birtokába.

A külföldön élő művészek közül *Kolosvary Zsigmond* (Párizs), *Peterdi Gábor* (New York), *Victor Vasarely* (Párizs), *Kaszab Judit* (Ausztrália) alkotásai láthatók. A Párizsban élő *Hantai Simon* repülőgépen küldte el festményeit. *Pán Mártának* (Párizs) plexi-plasztikája, *Csutoros Sándornak* gömb-ornamentikája látható.

A képtár hírnevét bizonyítja, hogy több művész önként ajánlotta fel alkotásait. Így *Günther Prager* (Köln) szerigráfiákat, *Ruden* (Basel) egy grafikai mappát küldött.

A hazai művészek közül *Veszelszky Béla* festménye, *Attalai Gábor* szobra, *Haraszthy István* mobilja tekinthető meg. Rajtuk kívül *Bak Imrétől, Fajó Jánostól, Korniss Dezsőtől, Gábor Jenőtől, Kassák Lajostól, Bizse Jánostól* láthatunk képeket. *Bocz Gyula* szobrát a Megyei Tanács vásárolta meg.

◆

Kolosvary Zsigmond

Sigismund Kolos-Vary

Művel a Szépmův. Múzeumba

Kerültek

Kádár Márta: Kincsek, rabsok, képek

Dunántúli Napló 1971 VII. 4

SIGISMUND KOLS-VARY, grafikus

Az 1972-ben rendezett grafikai kiallitas kapcsan közel 100 lapból álló modern grafikai gyüjtemény alakult ki, elsősorban a múzeum és a művészek között létrejött személyes jó kapcsolatok eredményeként. Igy Kolos-Varynak is van műve a pécsi Modern Magyar képtárban. 287.old. 4.jeg

ROMVÁRY FERENC: ~~Uj Modern magyar képtár története~~
A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KOLOZSVÁRY ZSIGMOND, festő

A művészek felajánlásaikkal is gyarapitják a Modern Magyar Képtár anyagát. Sokszor kiállitásokhoz kötődnek e kapcsolatok. A külföldön élő magyarok budapesti kiállitása alkalmával ugyancsak számos adománnyal gazdagodott a Képtár. -Többek között Kolozsváry Zsigmond festménnyel is. 290.old. 1975

KOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73.- Pécs, 1975.

Kelos-Vary, Szigismund (1899–)

„Lírai kompozíció" Litográfia 25 x 18,5 cm

J. l. j.: Kelos-Vary 1958.

Vidéki Kiállítási ár: 1500 Ft.

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

KOLOZSVÁRY ZSIGMOND, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjtemények vétele, vagy ajandékozás révén gazdagodik, ill. esetenként vásarlások útjan gyarapodik. 1968-tól 1973.ig kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. Festmények:

48.sz.-KOLOZSVÁRY ZSIGMOND: "LESCONIL", c. müve.-v.acryl. 100x80 cm.-Ltsz: 70.449.-VIII. tabla.-299.old. Fekete repr.

KOMÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Frank János: bóra bírt műtermel
Bp. Magvető 1975

KOLOS-VARY ZSIGMOND

(„Kolos-Vary Sigismund – [früher Kolos-Váry] – 1899. Bánffyhunyad, Ungarn. Besucht die Hochschule . . ." stb. – így kezdődik a Knaur-féle lexikon tizenkilenc soros címszava róla, sőt mellette egy színes ofszet reprodukció [1957]. A Magyar Művészeti Lexikon legfrissebb [1966-os] kötetében ugyancsak szerepel mint a „Kolozsváry: festő- és grafikuscsalád . . . második tagja." Idén tavasszal olvashattuk a Látóhatárban Molnár Géza jegyzeteit Kolozsváryról, s közölték a művész két rajzát is. De sokkal többet nem tudunk róla. Most unokaöccse, Kolozsváry György grafikusművész budapesti műtermében találkozhattunk. Kolozsvári Zsigmond francia állampolgár, negyvenévi távollét után 1948-ban ugyan itthon volt, a centenáris ünnepségekre hívták meg – tökéletesen, szépen beszél magyarul, idegen akcentus nélkül, legföljebb némi tájszólással.)

– Az Iparművészeti Iskola hallgatója voltam, Helbing Ferenc, Udvary Géza és Simai Imre voltak a tanáraim. De csak grafikára tanítottak. Festeni nem tanultam. Illetve a példaképeimtől: Ucello, Van Gogh, Picasso művészetéből.

Az első világháborúban katonáskodtam, a káplárságig vittem. Aztán a Horthy-éra alatt – nekem nem stimmelt sehogy sem – külföldre mentem.

(A fiatal Kolozsváry szép, bőrkötésű bibliofil kötetet mutat: „Petőfi: Az Apostol – 1920 – Tevan kiadás. Kolozsváry Zsigmond eredeti rézkarcaival." A könyvdíszek pedig Sándor bátyja művei.)

– Kimentem egy országból, ahol mindenki (legalábbis a fiatalok)

úgy festett, mint Szőnyi. Párizsban más festői világot találtam. Megismerkedtem Picasso, Braque, Matisse, Derain, Rouault és Chagall műveivel. Azt kérdeztem magamtól, miért is olyan nagy mesterek ezek? S azt válaszoltam: azért, mert önnön magukat adják.

Plakátfestéssel, illusztrációval, egyszóval merkantil-grafikával foglalkoztam akkoriban, mert képeket eladni nagyon nehezen tudtam. De azért mindig festettem! Néha reggel nyolctól éjjel háromig. Megszakítás nélkül. Nagyon megerőltető volt két fronton küzdeni.

1928-ban állítottam ki először. Sikerem volt, a sajtó nagyon szépen írt rólam. „A párizsi iskola büszke lehet erre az újoncra" – írta az egyik lap. Akkoriban figurális és expresszionista képeket festettem, de az expresszionizmus francia ágát követtem, nem a németet.

Jött a második világháború, a német megszállás. 1943-ban átszöktem a meg nem szállt déli zónába, de Pétain csendőrei elfogtak, gyűjtőtáborba zártak. Onnan is megszöktem, Svájcba.

A háború vége óta újra Párizsban élek. 1960 körül kezdtem ezt a stílust, amit tulajdonképpen most is követek. 1963 óta a kozmoszi tér megoldása érdekelt. Mert a föld túl kicsi lett. Az ember fölbarázdálja az eget, hogy más csillagokat hódítson meg. A rakéták, az űrhajók új horizontokat fedeznek fel számunkra. Arra gondoltam, hogy a művészeknek is követniök kellene az űrhajósokat.

Hovatovább tizenöt éve szemüveget kell hordanom, különben egy idő után elhomályosodnék előttem az, amit olvasok. Kerestem az okát, miért? Azért, mert a szememre olyan mozgást erőszakoltam, amely ellenkezett természetes „érdekeivel". Viszont, ha a szemünket nem az iskolában tanultak alapján, nem egy meghatáro-

zott akarat szerint futtatjuk balról jobbra, akkor a látásunk szabadon szárnyal a térben. Egyik pontról a másikra ugrál, felülről lefelé, jobbról balra. Csak a horizont határolja a látást ekkor. De ez a határ is megszűnőben van, mert századunk hatvanas éveiben a horizont megnövekedett. Ennek a gondolatnak a következménye, hogy újabban olyan – mikrokozmikus – képeket festek, amelyek ennek az új, megnövekedett világnak, a mindenségnek egy részét ábrázolják.

Párhuzamos és gyakran kerek elemekből áll össze a festményem. A párhuzamosak egymásutánja különböző látott horizontokat sugall, és a körök – úgy is mondhatnám, Napok – a szemünk pihenőpontjai.

– Az elképzelésnek nincs határa; csapong szertelenül és vég nélkül.

– A kezdő mindent oda akar tenni a vászonra. De az alkotás: áldozatok sorozata. Csak hosszú évek munkája után képes a művész arra, hogy nagy áldozatokat hozzon, hogy csak a lényeget tartsa meg. Az egész elképzelt világot úgysem tudja ábrázolni. Mindig marad valami kielégületlenség.

– Milyen technikával festi meg ezeket az újszerű mondanivalóit?

– A hagyományos olajtechnikával. De engem nem a technika érdekel elsősorban. Nem az új szavakat keresem, hanem a régi szavakkal új gondolatokat szeretnék kifejezni. Zárt keretben, kis felületen – nagy mondanivalót. Aminthogy a mikrokozmosz része a nagy térnek.

(Dokumentumokat nézegetek, párizsi katalógusokat, meg olyan adatokat jegyzek fel, hogy a művész képeit milyen sok francia állami kiállításon mutatták már be külföldön, mindenfelé Euró-

pában, még Japánban is. Meg hogy hány képét őrzik francia és külföldi közgyűjtemények.)

– Milyen emlékeket vitt magával hazájából?

– Erdélyben gyerekeskedtem. A gyerekkori élmények ma is kísértenek, és több mint valószínű, hogy a magam művészete Erdélyben van elásva. Mert, bár nem hiszek nacionalista művészetben, szükségesnek tartom, hogy a művész regionális talajon nőjön fel. De olyan magasra, hogy a világ minden táján észrevehető, univerzális legyen. Ha Bartók nem a magyar népi muzsikából indul ki, nem lehetett volna a világ legnagyobb muzsikusa.

(1966)

Internationaler Argus der Presse AG, 8030 Zürich, Postfach, Tel. 01 34 49 37. Argus International de la Presse SA, 1228 Plan-les-Ouates/Genève, Case postale, Tél. 022 71 26 62. Weitere Angaben über untenstehendes Organ/précisions supplémentaires sur la publication mentionnée ci-dessous: Argus-Media-Information Tel. 01 34 49 37

1021

L'impartial
La Chaux-de-Fonds (CH)
Tir. q. 31 551

Kolos-Vary

24. März 1976

Une nouvelle grande exposition au Musée des beaux-arts de La Chaux-de-Fonds

Kolos-Vary, ou la grande joie de peindre

C'est Mme René Junod, grande protectrice de nos arts, qui nous a fait l'honneur de nous présenter à Kolos-Vary, lors du vernissage du Musée des beaux-arts, où il expose bien des toiles, des gravures et, au fond, ce que François Mauriac eût appelé « des choses », avec d'ailleurs un très grand respect pour ces « choses » que ce spiritualiste aimait entre toutes. Nous l'avons vu, cet homme de 77 ans, jeune, souriant, délicieusement ouvert. Quelques minutes, certes, ou même trois, mais cela nous a suffi : il est un de ces hommes qui réellement « crée », et, dans le cas particulier, crée la joie. La joie communicative qu'il a de peindre, d'une part, et l'autre, celle qu'il a de communiquer, et il communique, directement. Il suffit d'entrer dans l'exposition du musée de La Chaux-de-Fonds pour être heureux, même si on ne l'était pas en y entrant.

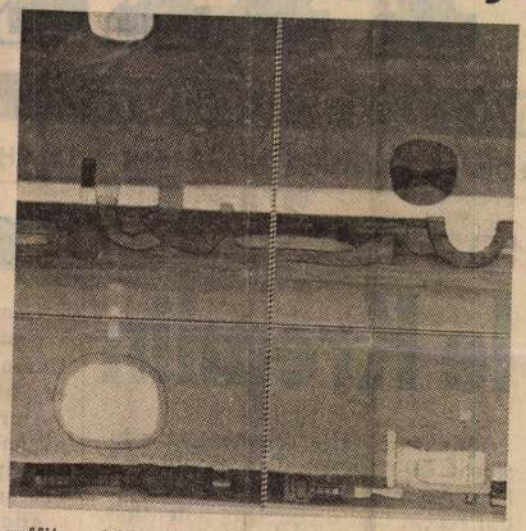

chère. Or, chez Kolos-Vary, il y a tout cela : la joie, la douceur, et une sorte de sensualité très secrète mais qui irradie tout « son » monde.

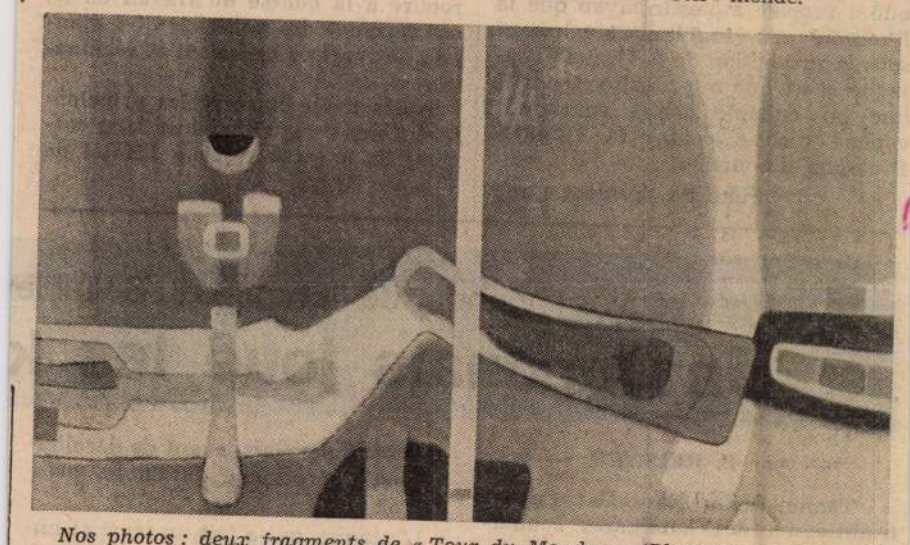

Nos photos : deux fragments de « Tour du Monde ». (Photo Impar-Bernard)

Tout est éclat, tout est beau, tout (encore une fois) est joie. Sans doute savons-nous bien que nous n'employons pas là le langage des « grands » critiques d'art, mais il nous paraît que notre sensation est la bonne. Après tout, la peinture est faite pour fêter, pour être aimée, pour exploser, comme les femmes (pour les hommes et eux pour les femmes), la musique, la bonne

On a déjà nombre de monographies sur Kolos, mais celle de Marcel Brion, dont nous n'avons lu que des fragments (éditée chez Marcel Joray et « Le Griffon »), nous démontre qu'il a changé à bien des reprises de manières et de vues. Il a eu avec son compatriote Paul Sazs, ce merveilleux compositeur pictural, des relations à la fois profondes et orageuses. Grandes grâces soient rendues aux dieux de la peinture : Paul Sazs fur rigoureusement ce qu'il fut, dans sa grande recréation colorée, et Kolos lui-même, bien qu'en

une influence, sauf si ce beau mot est dans le sens du dix-huitième siècle : rien ne naît de rien, tout vient de quelque chose.

Simplement, puisque nous avons la chance d'avoir à La Chaux-de-Fonds tant de peintres hongrois, sachons voir ce qu'il y a dans Kolos-Vary d'universel, au sens où Gide disait de Chopin : « C'est en étant profondément national qu'il est devenu tellement humain ».

Son « Tour d'un Monde » est une véritable splendeur de **relations** entre les choses, les couleurs et les formes. Ces vingt toiles forment évidemment un tout, mais elles sont, comme le dit notre savant introducteur, M. Paul Seylaz, chacune **« une »** et **« elle-même »**. Elles se suivent, dans l'éclat de la couleur, mais surtout dans l'excellence de leur **graphisme.** Certes, la couleur, chez Kolos-Vary, est à la fois délicieuse et percutante, en tout cas convaincante, mais, à notre avis tout au moins, c'est le **signe** même, le langage en un mot, qui nous séduit, parce qu'on le suit à la lettre. Dans ce « Tour d'un Monde » en particulier, mais dans toute l'exposition, dont tout est d'une qualité supérieure. Les toiles de petites dimensions sont aussi belles, denses, significatives que les grandes. A voir et à revoir.

J. M. N.

MPA
'AVIS DES MONTAGNES / FONDÉE
QUOTIDIEN NEUCHATELOIS ET JURASSIEN PARAISSANT A LA CHAUX-DE-FONDS

LÈME DE LA RHODÉSIE

et en garde le Kremlin

hier l'Union soviétique contre toute Rhodésie, soulignant qu'elle mettrait est. « La détente, comme la paix, est au Foreign Office, M. J. Callaghan, tique, M. A. Gromyko.

« Nous devons être persuadés en permanence de la nécessité du sens de la mesure et des responsabilités si nous voulons être sûrs que des situations de crise dans le monde ne diminuent pas la crédibilité de la détente en Europe ».

Puis, sans faire directement allusion à la Rhodésie, il a ajouté : « A l'époque nucléaire, dans un monde qui recèle tant de conflits potentiels, on ne peut se permettre une erreur de calcul ou des malentendus ».

Le chef de la diplomatie britannique a rappelé à M. Gromyko que la Rhodésie est toujours légalement sous la juridiction de la Grande-Bretagne et qu'une intervention soviétique ou cubaine serait considérée comme dirigée contre la Grande-Bretagne elle-même.

► Suite en dernière page

Le «Franc

Comme prévu, les ouvriers du Livre parisien, qui s'étaient rendus au Havre, ont quitté le paquebot « France » hier à 9 h. 30.

Durant la journée de lundi ils avaient procédé au nettoyage des inscriptions de la coque du navire et décroché banderoles et calicots.

Hier matin, après la dernière photo souvenir ils ont fait les 20 kilomètres séparant la zone industrielle de la ville à bord d'autocars pour se rendre à la bourse du travail où ils ont retrouvé des militants CGT d'autres entreprises havraises et régionales.

Après avoir traversé les principales artères de la ville en un long cortège, ils ont été reçus à l'Hôtel de Ville du Havre.

Pour sauver l'honneur de l'Empire du Soleil le

Un Japonais joue les k

— par P. BRISARD —

« Tenno Heika Banzai » : Ce cri traditionnel des kamikazes souhaitant longue vie à l'empereur au moment du sacrifice suprême, a été poussé hier matin par un jeune homme qui a attaqué par avion une personnalité japonaise d'extrême-droite.

La grande chaîne de Radio-TV « NHK », qui révèle ce détail, précise que l'auteur de l'attentat avait même ceint le traditionnel « Hinomaru Hachimaki », bandeau aux couleurs nationales japonaises, avant de décoller du petit aérodrome de Chofu, près de Tokyo.

L'attaque, qui a fait un mort et un blessé, s'est déroulée à 10 heures locales (2 heures suisses) contre la maison du leader d'extrême-droite impliqué dans l'affaire Lockheed, Yoshio Kodama. Le jeune acteur de



Chute d'un hélicoptère

Szolos-Vary

N. K.: Tisztelet a műtőföldnek

Művészet, 1982. december

KOLOZSVÁRY

Kolozsvary: Bettler.
Öl auf Karton, 32x 23 cm.

Aukción: München, Neumeister

Auktion 189. 12.bis 14, Sept. 1979.
Katalogus Nr. 1561. - S. 145.

KOLOS-VARY SIGISMOND

Művei szerepelnek az alábbi tárlaton.

Artner Tivadar: Külföldön élő magyar művészek kiállítása a Műcsarnokban.

Békés Megyei Népújság. 1970. szept. 27.

Kolossváry Zsigmond (Kolos-Vary S.) 1

szül.: 1899, Bánffyhunyad. Festő, grafikus.
Bp-en a Képzőm. Főiskolán tanult. 1926 óta él Párisban. Rendszeresen kiállít a Salon de Mai-ban. Itthon még expressív figurativ, kint oldott, lírai absztrakt felfogásban dolgozik, ált. tajkép-felépítésűek kompozíciói. Ajándékozott a Szépm. Múz.-nak. Kiállított művei:

Aden 1968 - akril 130 x 97 cm
Gotland 1968 akril — " —

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön
Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bognár József. 40. l.

Kolozsváry Zsigmond (Kolos-Vary S.)

Incendie,	1967 - 70	akril	100 x 81 cm
Lesconil	— " —	"	— " —
Roscoff	— " —	"	— " — (repr.)
In memoriam Kassák		olaj, fa	42 x 34 cm (repr.)
Finistére		akril	300 x 306 mm
Sud 29		"	— " — "

XX. századi magyar származású művészek ~~Szállítása~~ Külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bognár József. 40. l.

Kolorsváry Zsigmond

1926 körül Párizsban élt; találkozott vele Martyn Ferenc.
1938-ban a Tanács Galériában szerepel a Párizsban élő magyar absztrakt festők bemutatkozó kiállításán.

Kárs Éva: Martyn. Bp. 1970. 5. l. 10-11. l.

Kolosváry Zsigmond, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magy ar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekü gyüjteményét. A 19.-20.sz. magy. képzőművészetének keresztmetszete. 388 mü, 180 művész Kolosváry egy müvel szerepel. 227.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Kolozsváry Zsigmond

Festményekkel

Szerepel az alábbi távlaton

H. fy.: Kiállítás a hűsaknelben

Magyar szásmakám hűvészek

Külföldön

Magyar Nemzet 1970 IX. 8 4 old.

KOLOS-VARY ZSIGMOND

NÉHÁNY FESTMÉNYE SZEREPEL A MŰ-
CSARNOKBAN.

BEKE LÁSZLÓ: KÜLFÖLDI MAGYAR MŰVÉSZET?

KRITIKA, 1970. OKT.

Kolozsváry Zsigmond, festő

MDK

Szerepel a Műszaruk ban.

Harangozó Márta: Képek, nobrok öt világrészből

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. aug. 31.

Kolozsváry Zsigmond

állandóan Párizsban tartózkodott

Hárs Éva: Ferenc Martyn. Acta Historica Artium, Budapest, 2-3/12 1968.

2751.

Kolozsváry Zsigmond

Külföldön mint non-figuratív művész vált ismertté.

Nemek Lajos. Modern magyar műnemek, Kossuth, 1963 103. l.

Kolozsváry Zsigmond

Frank János. Budapesti beszélgetés Kolozsváry Zsigmonddal. - Élet és Irodalom, 1966. júl. 16.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

255. l.

Kolos-Vary Zsigmond

1899-ben született Bánfihunyadon. Bp.-i tanulóévek, majd Párizs, az ottani galériákban 1927 óta állít ki. Interjujának szövege (budapesti látogatása alkalmából.)

Csorba Géza: Indulatok és elméletek.
Magvető-almanach 1967/1. 2.12–5. l.

Kolos-Vary Zsigmond

Rajz (repr.)

Magyar - almanach 1967/1. 214. l.

Kolarsváry Zsiga

magyarnémaszínésze Jelő, 1938-ban
Pertudi Gábor barátja.

Várnai Zseni: Tényben, riharban
Bp. 1958

410
260 l.

Kolozsvári Zsigmond
festőművész

Magyar Művészek párisi sikerei cimmel foglalkozik a lap fiatal művészeink ereményeivel : A Rue de Seine egyik legelőkelőbb galériájában, ahová, mint ismeretes, csak fémjelzett művészeknek van belépője, a Galeria Pozlovockiban a fiatal magyar piktor, aki csak nemrégen került Párisba, már másodszorra mutatkozik. Első kiállitásában még csak nagyszerü igérete volt egy Páris művészeti kakfoniájában saját hangját kereső önmagának. Jelenlegi kiállitása már nem igéret, hanem értékekben gazdag. Ha ez a fiatal magyar piktor fejlődésének lendületét, mondanivalóinak sulyásságát megtart-

U j s á g
1929. VI. 23.

./.

ja, néhány esztendő leforgása alatt, az internacionális viszonylatokban is értéket fog jelenteni.

Kolozsváry Zsigmond

Negyven éve Párizsban él a müvész.

A Larousse lexikon is róla Kolos-Vary néven.

Nonfigurativ festő.

Vigilia 1966. VIII. 561.l.

Kalozsváry Zsigmond.

Műve szerepel a KVT tavaszi kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Ujság, 1927. ápr. 14

Kolozsvári Zsigmond.

a KUT ötödik kiállításán mint szerepel, a Nemzeti Szalonban.

Pesti Napló, 1924. ápr. 17.

Kolozsváry Zsigmond

Született Bánffyhunyadon 1899-ben.
Festő. Tanulmányai: a budapesti Ipar-
művészeti Főiskolán 1926-ban Párizs-
ban telepedett le. Rámában élt. Tár-
latai: Paris, New York, Amsterdam, Geneve,
Bern, Basel, Antwerpen Brüssel, stb.
Tehete Márton: Prominent Hungarians
Home and Abroad, München, 1966. 334 l 164 l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.Y

Kolozsváry Zsigmond
festő

A mostani festői stílusát 1960
körül kezdte meghonosítani.
1963 óta a hozmosze tér meg-
oldása foglalkoztatja.

Frank János: Kolos-Vary
Élet és Irodalom, 1966. julius 16-8 lap

Kolozsváry Zsigmond
festő

M.D.Y

Tavaly 1965-ben Párizsban rendezett tanulót, a Katia Granoff galériában. Katalógusa szines reprot ábrázol. Ujszerű mondanivalót obaj-technikával festi, amelyek hiállításán szerepeltek.

Frank János: Kolos-Vary
Élet és Irodalom, 1966. julius 16-8 lap

Kolozsváry Zsigmond
festő

M.D.f.

A művész képeit sok francia állami kiállításon mutatták be már külföldön Európában, de még Japánban is. Sok képet őrzik francia és külföldi közgyűjtemények.

Frank Janos: Kolos-Vary
Élet és Irodalom, 1966. julius 16 - 8 kep

M.D.K.

Kolozsvary Zsigmond

festő

A Knaur-féle művészeti lexikon
megemlékezik a művésznő, Kolos-
Vary nevéről, mely mellett egy rövid
offset reprodukció (1957) van.

Frank János: Kolos-Vary
Élet és Irodalom, 1966. július 16-8 lap

Kolozsvary Zsigmond

festő

M.D.K

Az Szamuvszeti Iskola hallgatója
zott. Az első világháborúban hatonás-
kodott. A Horthy'ena alatt külföldre
ment. Plakát festéssel, illusztrációval
foglalkozott elinte.

Frank János: Kolos-Vary
Élet és Irodalom, 1966. julius 16-8 lap.

Kolozsváry Zsigmond
festő

M.D.K

Az 1966-os magyar Művészeti Lexikonban is szerepel a művész. A Lavasszal a „Lá-tóhatárban" Molnár Géza ír jegyzetet Kolozsváryról és a művész hét rajzát is közölték.

Frank János: Kolos-Vary
Élet és Irodalom, 1966. julius 16 - 8 lap

Kolozsváry Zsigmond
festő

M.D.Ú

1928-ban állított ki először Párizsban.
1943-ban a német megszállás elől
a déli zónába szökött, onnan Svájcba.
A háború vége óta ujra Párizsban él.

Frankyanos: Kolos - Vary
Élet és Irodalom, 1966. julius 16-8 lap

Kolozsváry Zsigmond
festő

M.D.Y

A műrészmek 1920-ban Tevan kiadásban jelent meg Petőfi: Az Apostol eredeti rézkarcaival illusztrált műve.

Frank János: Kolos-Vary
Élet és Irodalom, 1966. julius 16-8 lap

Kolozsváry Zsigmond festő

M.D.K.

Kolozsváry György grafikusnál a párizsi festőművész képei nem kathatók, csupán reprodukciók vannak.

Frank János: Kolos-Vary
Élet és Irodalom, 1966. julius 16-8 kap

Kolocsváry Zsigmond

Szerepel a párisi magyar festők pesti kiállítása (1938)

Jelenkor 1966 XI. n. 1050 old.

KOLOS-VARY Sigismund festőművész kiállitása

Bp, Mücsarnok, 1972.
/Rend. és kat. Baranyai Judit/ Bev.Major Máté
Bp.1972. 48 l., illus4 tr. 2ox21 cm

Kolozsváry Zsigmond

Kiállít

PN. Prog. IX. 25.

Kolozsváry Zsigmond

Kiállít

EK. 1929. IX. 25.

MDK

Kolozsváry Zsigmond festőm.

KUT 1927. II. 2. sz. 4.l. képek

M.D.K.

Kolozsvári Zsigmond
festő

Képeit bemutatják a Musée d'Art Moderne-
kiállításán.

Solymár Istvánt: A párizsi Musée National D'Art Moderne-ben
Művészet, 1963. ~~okt~~ szeptember - 22 lap

emlékező Jagelló-kori palota képével Szomory éreztetni akart. Móré püspök kerti házának díszlete sem tükrözi a maga puritánságával Szomory gazdag, buja kertjének látomását. A gyász és fájdalom színeivel csak a pozsonyi templom képe művészileg igazán hiteles.

A Magyar Színház ősbemutatójára emlékeztetően — Törzs Jenő és Darvas Lili játszotta akkor a két főszerepet — életkorban és lélekben egyaránt fiatal színészgárda viszi sikerre most is az előadást. Huszti Péter Lajos királya olyan, amilyennek Szomory megálmodta ezt a figurát. Tétova, szorongó, a modern emberi lélek minden húrján játszó királynak, aki feladott játékai után, tragikus, beteljesületlen szerelmének magaslatán, mint eddigi hedonisztikus életét, ugyanolyan könnyedén vállalja a hősi halált. Bámulatos, ahogy a bonyolult emberi lélek rezdüléseit ez a fiatal, szinte már mindent tudó színész valamennyi árnyalatában visszaadja; félelem és bátorság, zengő pátosz és bensőséges líraiság, finom irónia és gondolati izzás anyagából építve fel a figurát. Játékának intellektuális-érzelmi fényei mellett halványabbnak tűnik, inkább csak az összeroppanás árnyalataiban teljes Almási Éva Mária királynéja; „a vad, zord, királyi gyermek" gőgös tartását hiányoltuk játékából. Végig csak nyelvi erővel, visszafogott szenvedélyességgel ország sorsába beleszólni tudó, hatalmas nyers erőt éreztet Koltai János Szapolyai-alakítása. Juhász Jácint Tomory Páljában nem elég meggyőző a mártiriumság-akarás dekadenciájának árnyalata. Lehetetlenség volna megemlíteni a nagyszerű előadás sikeréhez hozzájáruló valamennyi színészi játékot; Dózsa László expresszív döbbenetű futár-alakításáról, Újlaki László életerős öreg Bornemisszájáról és Cs. Németh Lajos kesernyés bolondjáról azonban feltétlenül meg kell emlékeznünk.

A dráma Mária-énekéhez és a harmadik és negyedik felvonás közötti tragikus pauzához Petrovics Emil szerzett nagy erejű zenét.

CZÉRE BÉLA

1021

KÉPZŐMŰVÉSZET

KIÁLLÍTÁSOK BUDAPESTEN ÉS ESZTERGOMBAN. Két magyar származású francia képzőművésznek, a hetvenhárom esztendős *Kolozsváry Zsigmond* (Sigismond Kolos-Vary) festőnek és a nála egy nemzedékkel fiatalabb *Székely Péter* (Pierre Székely) szobrásznak közös tárlatát láttuk augusztusban a Műcsarnokban. Kolozsvárytól — egy 20-as évekbeli olajfestményt és néhány 1940 körüli grafikát leszámítva — újkeletű munkák szerepeltek a kiállításon: finom, választékos koloritú nonfiguratív kompozíciók, amelyek tágas térségek — vizek, mezőségek, égbolt — hangulatát sugallják. Kolozsváry Zsigmond rokonszenves és kultúrált művész, hibátlan az ízlése, szépek a felületei, képei között kellemes elidőzni, — az erő, a temperamentum és a kifejezésmód eredetisége azonban nem tartozik az idős festő fő erényei közé. Néhány műve („Akt" 1926, „Legelő" 1969, „Levitáció" 1971) valódi élményt nyújt, munkáinak többségénél viszont zavaróak a hangzatos, patétikus címek („Ezen a drámai éjszakán", „Hogy a fény ne haljon meg", „Interplanetáris dráma"), amelyek súlyos mondanivalókat sejtetnek, holott a képek artisztikumnál, delikát színharmóniáknál nem adnak többet.

A kiállítás másik résztvevője a negyvenkilenc éves Székely Péter; 1946-ban telepedett meg Franciaországban, 1950 óta készít absztrakt kő- és fémszobrokat, egyházművészeti munkásságot is kifejt. (1966-ban — egy építész társaságában — ő alkotta meg a Valenciennes-i kármelita kápolnát.) Szobrai hol finomra polírozottak, hol rücskös, érdes felületűek, de mindegyik monumentális hatású. Székely is — akárcsak Brancusi vagy Henry Moore — a prehisztorikus idők idoljaiban, menhirjeiben, dolmenjeiben és a primitív népek szobrászatában találta meg a művészetét tápláló forrást. Finomkodástól, szépelgéstől mentes, robusztus munkái egy vérbeli, nagyszerű szobrász alkotásai. Plasztikáinak legtöbbje szimbolikus jelentésű („Kibontakozás", „Szellem", „Megújulás", „Fejlődés" stb.); Székely művei megerősítik Maurice Denis szavainak igazát: „Minden művészet — amely a dolgok felszínénél mélyebbre hatol és a természet belső értelmét fejezi ki — jelképes..." Székely Péter grafikai lapjait sem hagyhatjuk említetlenül: rajzai, litográfiái szobraival egyenlő értékűek.

ben — a nyelvi megjelenítés csodájaként — felerősödik és mély drámát sodor lírai párbeszéd, emlékezés és látomás.

Mint a saját palotájában is üldözött árnykirály, úgy jelenik meg előttünk Lajos a tragédiát érlelő budai éjszakán, aludni nem tud a királynő mellett, mert Mária „hangos álmán átsüvít a Sátán." Elvágyódna Visegrádra, a nyugalom és játék nyári palotájába, a régi béke vadászatainak sólymaként képzeletében Istenig szárnyalna, de „az idő gurítja szennyét" már, a végvidék romlást mutató képe minduntalan szárnyát tépdesi az elvágyódásnak. Budán mindenhol mulatnak ezen az éjszakán, sokáig úgy tűnik, csak Lajos hordozza magában a pusztulás fájdalmát és Mária, akire „tornyok dőlnek" álmában, keresztek égnek a húsába. Elvágyódás és félelemmel teli várakozás uralkodik mindenen az első felvonásban, cselekvés ami van, csak reményvesztett, zihálló kapkodás, mégis, a félelem bugyraiban kivirágzik olykor két ember emlékező és egymást kereső játékának lírája, röviden lobogó mécsesként az éjszaka végtelen alagútjában. „Az életed egy hosszú csók legyen" — emlékezik Lajos egyik nevelőjének, Burgundi Györgynek tanítására, felvillantva egy hedonisztikus életöröm-élvezés minden szépségét és — az egymás után érkező hírek döbbenetein át — minden bűnét. „Oh aranyszívű Máriám, oh Máriám! oh Máriám! Oh adjad rám fehér ruhám, fehér ruhám, Oh áldjad meg a koronám, a koronám, Az ujjamon kis karikám, kis karikám, Oh aranyszívű Máriám, oh Máriám! oh Máriám! — csendül fel a király és a királynő ajkán az egész darabot átszínező ének, először csak a halált kijátszó varázslatként, aztán, a véres kard körülhordozásakor, a könyörgés felfohászkodó imájaként.

Az első felvonás szaggatottan szerkesztett, érzelmi villódzásokból összeálló képsorai után Szomory négy egymásba áthullámzó, egymást gondolatilag — érzelmileg erősítő kép dramaturgiai egységére építi a második felvonást. A romlás, pusztulás lírai fájdalma filozófiailag mélyül el a nyitó kép meditációiban: „Úgy tűnik, meghal az Idő maga" — mondja Velius, a költő, a budai éjszaka várakozás-hangulatában. A lírai és gondolati megközelítés után a már-már komikumba hajló tanácskozás-jelenet — a darab egyetlen nagy történelmi tablója — új színekkel árnyalja-értelmezi a dráma tragikus életérzését: főurak és rendek mint csaholó ebek állnak szemben egymással az éjszakában közeledő török farkascsorda árnyékában. Csak Tomory érkezése hangolja át a kétségbeesett elszánás képére a groteszk tablót, az elszánás értelmét azonban már most a reménytelenséggel keríti a vezér Tomory halálvágya, a következő felvonásban kiteljesedő mártiriumság-akarása és a háttérből félelmetesen irányító, királyságra törő Szapolyai, aki Szomory nagy erejű nyelvi jellemzése szerint „tudja, mit sodor ez éj... leszállott rögtön, mint esett baromra" a vergődő királynéra, Lajos Dráva-menti halálának reményében a szerelmen keresztül kívánva elérni a trónt. A harmadik kép bizonytalansága, Szapolyai számító, üresen csengő ígérgetése után már a közeli halál árnyékában teljesedik ki Lajos és Mária szerelmének lírája, a Mária gőgjén áttörő vallomás forrósága.

„Az éjjel nagy zsoltára szól", a búcsúzó élet minden fájdalma, szépsége még utoljára együtt zenél abban a buja lélegzésű kertben, ahol Lajos számot vet életével, szerelmével a csata előtti órákban, a harmadik felvonás Szapolyai seregének megérkezésében reménykedő csodavárásában. „Kik vagytok, hé! A Szapolyai seregjei?" — szakad ki Lajosból a bizakodás, majd csüggedés más-más hangján, újra meg újra a kérdés, mely uralkodik az egész felvonáson, de maga is tudja, már minden elvégeztetett, nem marad meg számára más, mint a búcsúzás.

A dráma három felvonása szerves egység, egymásba játszó három lírai futam, a negyedik, a halál utáni dermedtség képe, Szapolyai most már nyílt ostroma koronázása előtt Mária kezéért, — a Szomory életmű értő kritikusa, Réz Pál találó megjegyzése szerint — már csak a „ráadás".

A drámához méltó a darabbal teljesen azonosuló előadás. A rendező Ádám Ottó rendkívüli érzékkel nyúlt a Szomory-szöveghez, a színpadot nehezen bíró mondatok kihagyásával, a szöveg lírai töltését ezáltal nem gyengítve, hanem felerősítve — a Szomory-hasonlatok, -szóképek figurateremtő, drámát sodró erejében bízva — mindvégig egy modern, lírai értelmezésű pátosz magaslatában tartja az előadást. Szinte Gábor díszlet-elképzelésének királyi palotai megoldásából hiányzik a gazdagságnak és romlásnak az a bonyolult dialektikája, amelyet a Mátyásra

KOLOZSVARY Zsigmond, /Kolos-Vary Sigismund/, festő

1938. jan. 30.-febr, 8. között parizsi magyar művészek kiállitása a Tamas Galéria 93. kiallitasan Budapesten.- A katalógusban a kiallitói között Kolozsvary Zsigmond neve is szerepelt. 342.old. 20.jegyz

HÁRS ÉVA: Martyn Ferenc és a "Párizsi iskola" /1926-1940/. Részlet az életmü monografikus feldolgozásából 331.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XIV.-XV. évf. 1969.-1970. Pécs, 1974

Kolozsvary, Sigismund

Kassák emlékére tájképet festett.

Losonci Miklós: A Kassák-emlékházak gyűjteménye; Műgyűjtő, 1973/4. sz. 23. l.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kolozsvary Zsigmond (Sigismond Kolos-Vary) festő-művész

VIGILIA

Budapest

1972 NOV



Műcsarnok, Budapest, 1974. 6.

még jobban látják és teljesítik a baloldali művészek, mint az intézményesítettebb keretek között, merevebb ikonográfiai sémákkal dolgozó, gyakran csak álproblémák álmegoldásait nyújtó keleteurópaiak.

A hiperrealisták képei és szobrai – mint Courbet Fürdő női óta minden verista, naturalista alkotás megütközést, undort, vagy tiltakozást ébresztenek. Az ilyen típusú művek a műélvezet katarktikus feloldódásaitól szándékosan visszatartják a nézőt, jelentőségük éppen ebben van.

Szűkebb problémakörben készíti aggasztóan valósághű képeit Domenico Gnoli. Szürke-barna képei tárgyi környezetünk egy-egy sokszorosára felnagyított részét ábrázolják: egy zakó felnagyított hátaközepét, egy dunnahuzat néhány négyzetcentiméterét, egy cipő felső részét. A nézőpont mindig azonos, a művész sajátos szemüvege csak a részletet láttatja, színben, formában, kivágásban mindig azonos érzelem nélküli objektivitással.

Dmitrij Zsilinskij a hatvanas évek szovjet művészetének képviseletében állított ki Rotterdamban. 1927-ben született Szocsiban. 1944—46-ban a Moszkvai Iparművészeti Főiskolán üvegműves szakra járt. 1946—51 között elvégezte a festészeti akadémiát, amelynek 1970-től professzora. 1966-ban szerepelt a velencei biennálén, 1967-ben a montreali világkiállításon.

Rotterdamban vászonra, illetve fára festett táblaképeket állított ki. Zömében sokalakos kompozíciókat, amelyek közül az egyik Moszkva környékére kirándulókat, a másik almaszedőket, a harmadik műteremben beszélgető művészeket, a negyedik fiatal lánynak hegedülő ifjút ábrázolt. A leghatásosabb kompozíció az 1964-ben készült A Szovjetunió tornászai című nagyméretű kép volt, amely tizenhat férfit és hat nőt ábrázolt, látszólag kötetlen csoportosulásban, valójában azonban igen szigorúan, kiszámítottan komponált együttesben. A piros, fehér és fekete színsíkok, noha ruhákat, hátteret, vagy tárgyi felületeket jeleztek, elvont viszonylataiban is rendezték a teret. Ábrázolás és elvonatkoztatás így nem tagadta, henem kiegészítette egymást, mint egykor az ikonok világában. Ikonszerű volt Zsilinskij képein nemcsak almát szedő nagyanyjának és önmagának monumentális megjelenítése egy olyan táblán – amelynek két oldalán egymás fölött szigorú frontalitásban álltak a meggörnyedt öregasszony háborúban meghalt hozzátartozói, születésükre és halálukra utaló feliratokkal ellátva –, hanem minden képének válogatott szereplőgárdája és szimbolikus jelentőséggel rendezett színvilága. Az ikonok hősei moszkvai polgárok: a lengő fehér szakállú nyugdíjas professzor, aki sétára indul feleségével a nyírfaerdőbe, a tornászcsapat, aki kemény edzője szavára figyel, a műtermében töprengő művész, s egy magányos ismeretlen nő, aki kilép egy faház ajtaján, melynek szemöldökfája felett egy kivágott papírangyal látható. A lokálszínekkel megfestett képek nagyarányú, határozott, saját eszközeit és munkafeltételeit jól ismerő művészt mutattak be Zsilinskijben a holland közönségnek.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRKÉTŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 - 6

MŰVÉSZET
Budapest

Sigismund Kolos-Vary: „Kompozíció I."

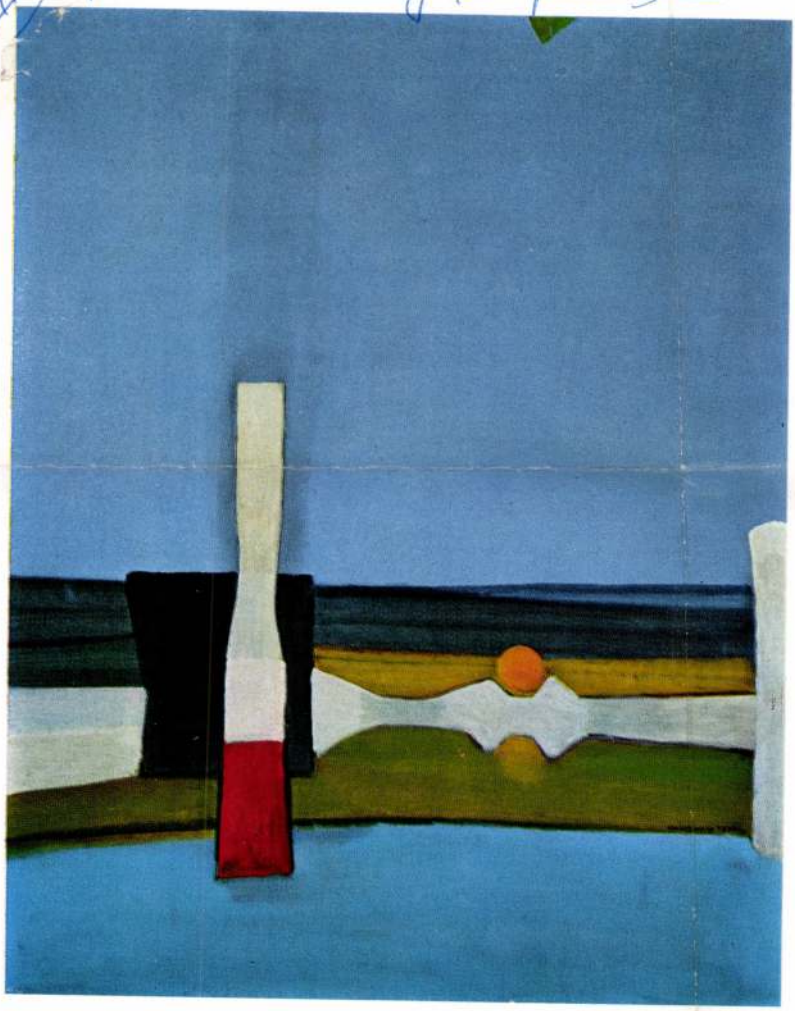

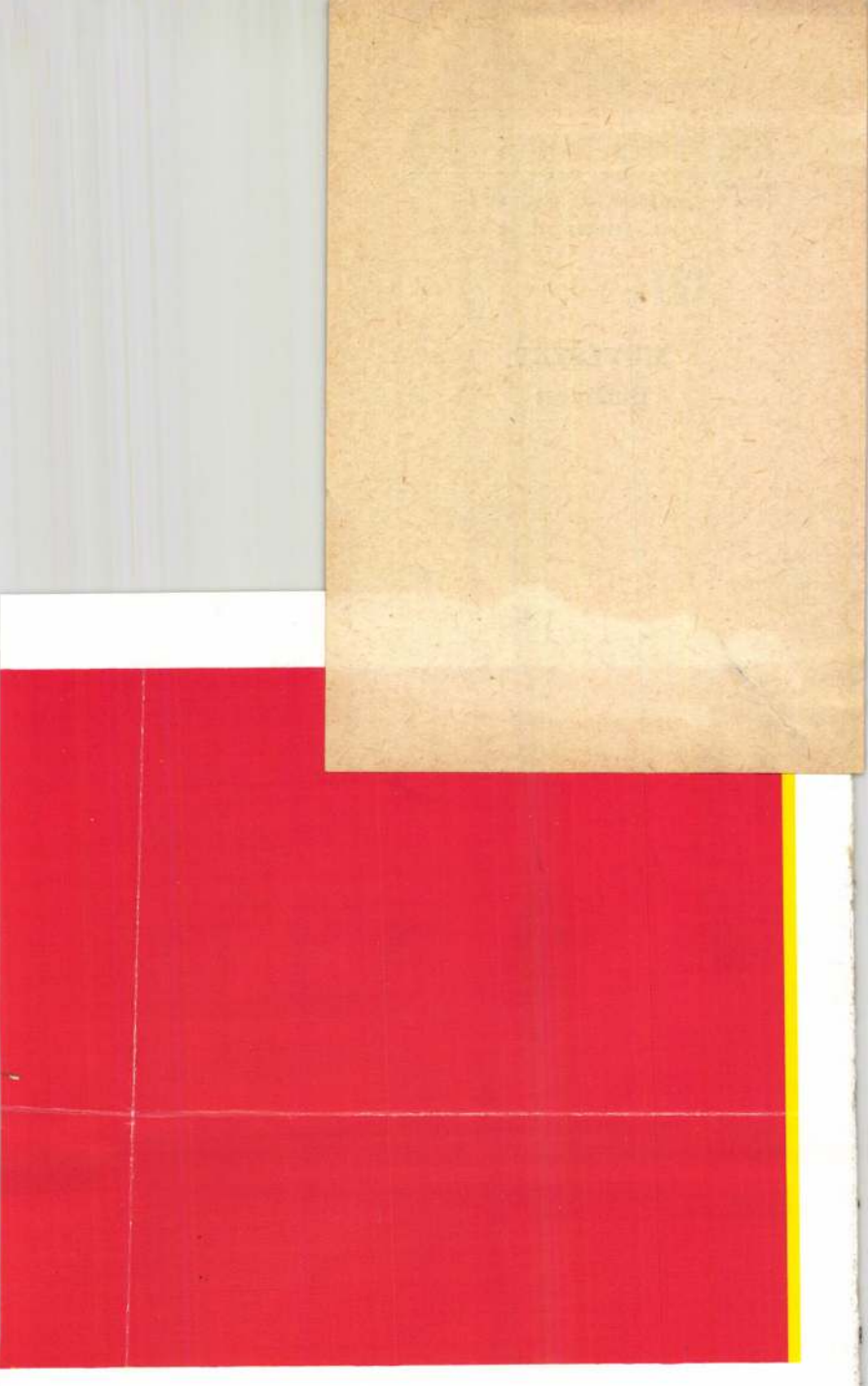

sárgától és a kéktől?”

ARGUS
Internationaler Argus der Presse AG, 8020 Zürich
Argus International
Argus-Media-Information

1021

FAN-L'Express
Neuchâtel (CH)
Tir. 35 033

Kolos-Vary

Exposition Kolos-Vary à la Galerie Numaga

La grande exposition rétrospective consacrée par la Galerie Numaga, à Auvernier, au grand peintre hongrois Kolos Vary, nous permet de mesurer l'ampleur d'une carrière dont l'évolution aurait pu être très différente de ce qu'elle a été en réalité. Faut-il, à propos des tableaux du début, comme « Le Roi des Aulnes », parler avec Marcel Brion d'expressionnisme ? Si l'on veut, mais à la condition de situer cet expressionnisme dans une perspective poétique. Il y a dans « Paysage suisse », « Femme sculpteur », « En Transylvanie », à travers la maladresse voulue de ces œuvres charmantes, un aspect féérique qui les arrache à la banalité du réel.

Il suffit d'ailleurs de lire ces « Souvenirs autobiographiques », où l'artiste évoque les années de son enfance, ce pays où les mamelles rondes de la terre, sortant des dentelles des toisons sombres, offraient une maisonnette ou une église en bois, où dans la nuit, lorsque la chouette se taisait, le mystérieux chuchotement du silence se levait, où le père aimait dessiner des fleurs et des anges qu'il découpait dans la nacre pour les intégrer dans le château-cage où chantaient ses serins jaunes, et l'on a déjà tout compris. Si Kolos Vary s'était abandonné à sa pente naturelle, il serait devenu un second Chagall.

En fait, cette propension première, Kolos Vary s'est défendu de la suivre, car il éprouvait le besoin de discipliner, de rationaliser et de systématiser son art. Trois verbes aussi prometteurs que dangereux ! L'admirable, chez ce grand artiste, c'est qu'il y a réussi sans couper les sources de son inspiration première.

En fait, l'abstraction telle que la conçoit Kolos Vary, s'accompagne toujours d'un sens étonnant, et même magique, de la vision. Dans cette série de grandes huiles qui vont de 1967 à 1974, on passe insensiblement du paysage conçu comme tel, où l'on « sent » encore la terre, la mer, le ciel, au paysage cosmique, où se crée sous nos yeux un paysage second, imaginaire, qui n'est plus qu'un espace étrange et fascinant, livré à l'ardeur dangereuse d'un soleil tantôt incandescent et tantôt presque absent, tant il lui arrive de se dissoudre dans le vide ambiant.

La plus belle de ces œuvres, c'est sans doute « L'Espace mauve » de 1967, un paysage relativement simple, où, à la place du soleil, se dresse une sorte de stèle culminant dans un jaune très vif qui illumine joyeusement toute la toile. Ailleurs, c'est toujours l'épopée du soleil que raconte Kolos Vary ; tantôt il est là, rond et brillant, bien accordé aux rouges et aux bleus du paysage, tantôt, pâle, évanescent, il plane sur un paysage sombre et triste, tantôt il traverse la toile de haut en bas comme un météore propageant une lueur d'incendie.

Sans doute la réussite n'est-elle pas toujours intégrale. Mais jamais, chez Kolos Vary, on ne serait tenté d'incriminer le « système », car la sincérité est évidente et l'inspiration authentique. Dans l'abstraction, Kolos Vary s'est aménagé un domaine qui est sa création propre, où la puissance de son inspiration se donne libre cours pour donner naissance à des paysages de rêve d'une grandeur et d'une beauté qui seraient inquiétantes si l'on n'y décelait une secrète douceur.

P. L. B.

77 Sigismund Kolos-Vary: „Kompozíció IV."

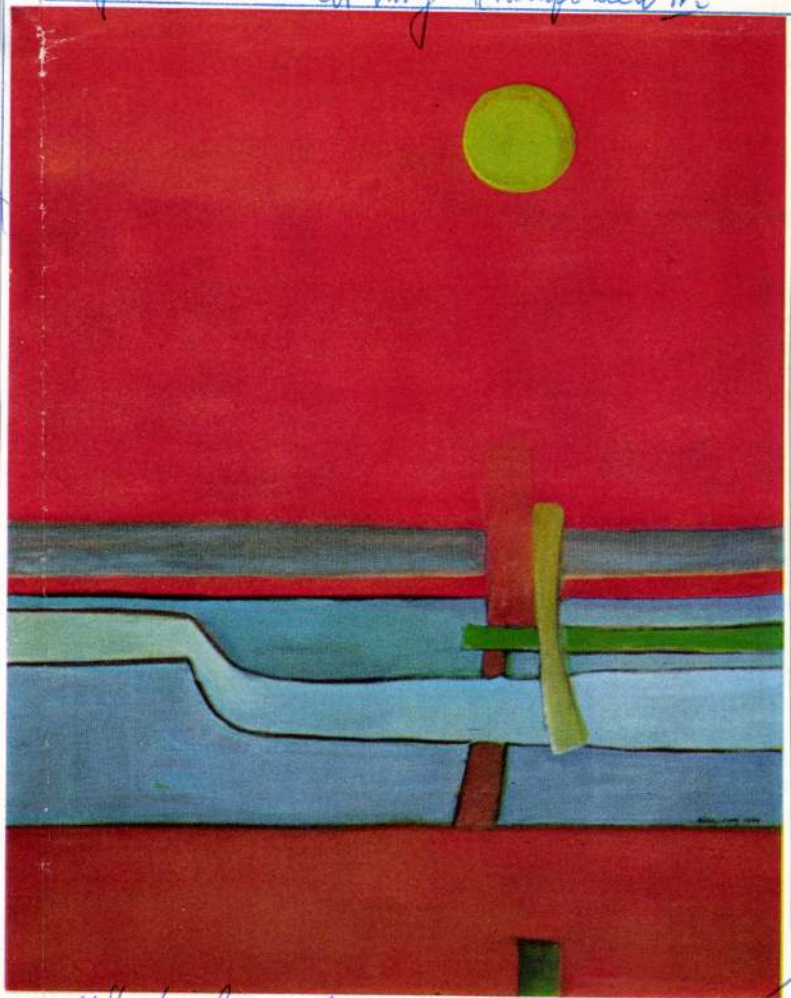

Művészet, Budapest, 1974. 6.

(A Művészet májusi számában jelent meg az ismertetés első része, amely az amsterdami Stedelijk múzeum 1973 őszén rendezett kiállításai közül Jean Tinguely svájci szobrász gyűjteményes kiállításával, James Rosenquist grafikai tárlata kapcsán az amerikai művész pályaképének felvázolásával, valamint az angol Peter Blake és az amerikai Allen Ruppersberg kiállításán bemutatott művek leírásával foglalkozott.

Ezután a Stedelijk múzeum állandó kiállításának konstruktivista alkotásai közül Barnett Newman Ki fél a pirostól, a sárgától és a kéktől című festménye felé fordult a szerző figyelme, s a művész Kelet-Európából induló életútját vázolta.)

Négy képből álló sorozat része az Amsterdamban levő 96×214 cm-es Ki fél a pirostól, a sárgától és a kéktől? című kompozíció. A sorozat 1966—67-ben készült. Csúcsát az itt bemutatott III. számú mű jelenti, a két első az alapszínek tulajdonságait ízlelgető kísérlet, a IV. a sorozatot lezáró epilógus. Newman a három alapszín egymás mellé helyezésével nem egyensúlyi állapotot, hanem megbomlott nyugalmat, erősödő mozgást, elhatalmasodó energiákat ábrázol. A III. számú képen a piros majdnem az egész képsíkot elborítja, határait mégis jelzi jobbról a keskeny élénksárga sáv, balról a sárgánál valamivel szélesebb kék színfelület. A kép állásfoglalás megváltozhatatlan mozgásfolyamatok felismeréséről.

Groningen, Rotterdam, Düsseldorf, Frechen.

A nonfiguratív és figuratív tendenciák egyforma súllyal hordozhatják korunk legfontosabb mondanivalóit. Ezt a tanulságot bátran levonhattuk a Groningenben bemutatott amerikai hiperrealista kiállításon, a rotterdami Boymans múzeumban Domenico Gnoli és Dmitrij Zsilinskij gyűjteményes kiállításain egyaránt.

A groningeni kiállításon a hiperrealisták (Duane Hanson, Jean Olivier Hucleux, Howard Kanowitz, Malcolm Morley, Chuck Close és John de Andrea) antiesztétizmusa technikai, stiláris és tematikai jellegzetességeikben egyaránt megnyilvánult. A színes diáról vetített kép formáit utánfestő olajképkészítés, a múlt századi unalmas reprodukciós grafika monoton vonalkáit utánzó grafikák, az ötvenes évek szocrealjának heroikus hangvételét és mikronaturalizmusát egyaránt élesztgető stílusjegyek, az édeskés kispolgári szemléletet premier planba emelő, vagy a társadalmi élet legundorítóbb részleteit felszínre hozó kegyetlen valóságkeresés arról igyekeznek meggyőzni a közönséget, hogy a múlt század közepétől megjelenő verista tendenciák még korántsem mondták ki az utolsó szót századunk művészetében. A képzőművészet a társadalmi igazságtalanságok elleni harc eszköze is lehet, ezt a feladatát, úgy tűnik, Nyugaton

78. Barnett Newman: „Ki fél a pirostól, a sárgától és a kéktől?"
79. Dmitrij Zsilinskij: A Szovjetunió tornászai
80. Stefan Wewerka: Szék
81. Részlet a frecheni kiállításról (objekt – Gájor Tibor, képek – Fajó János)

Sigismund Kolos-Vary: „Kompozíció II.".

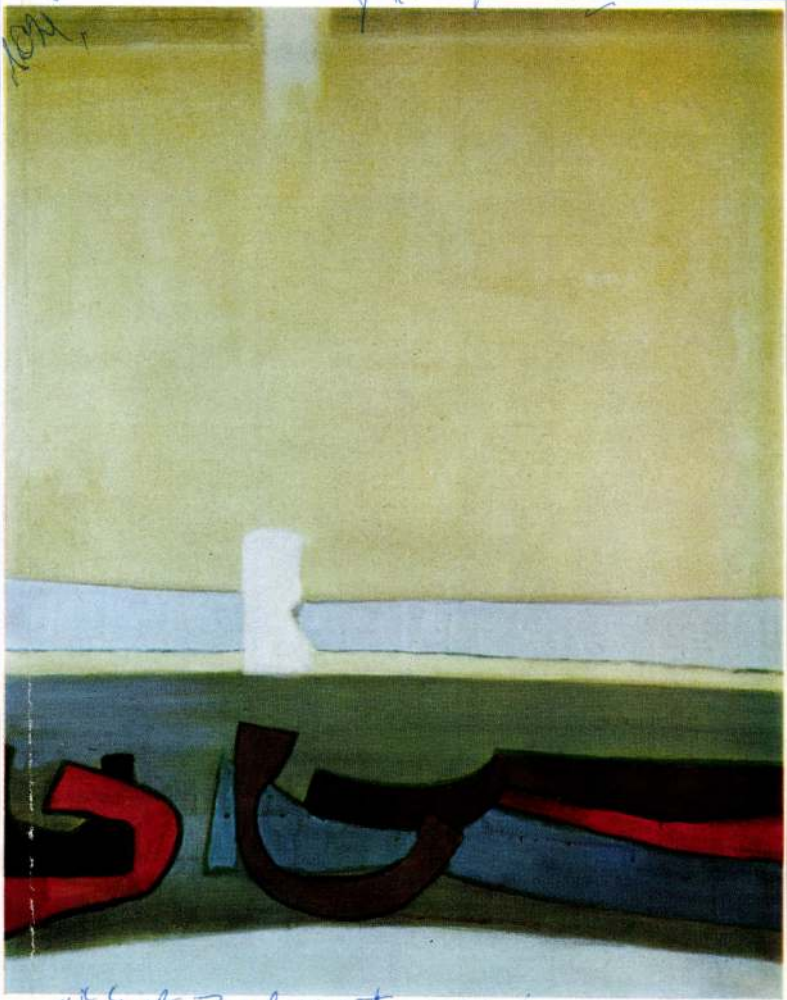

műtárgy, Budapest, 1944. 6.

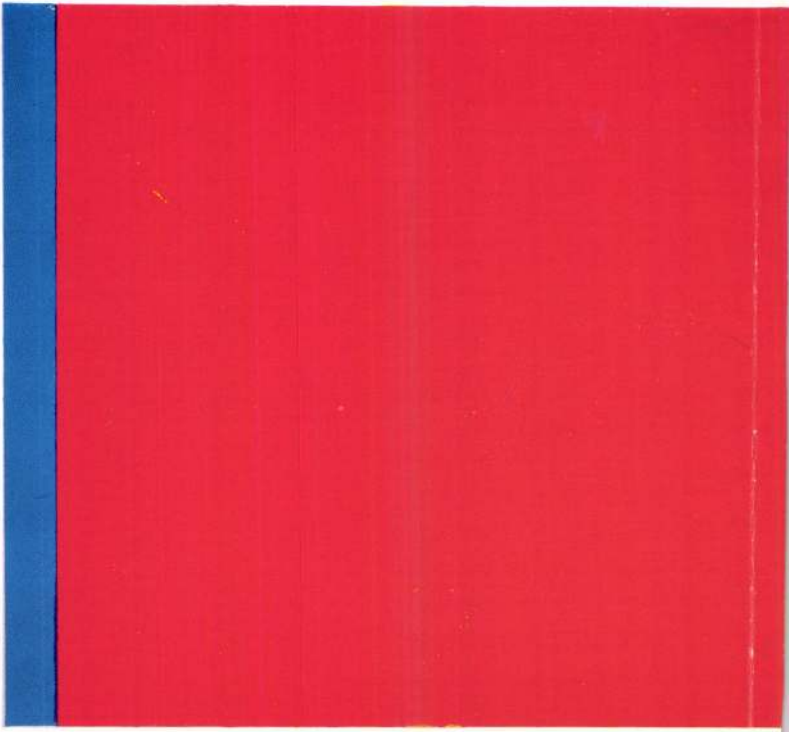

78

Szabó Júlia

„Ki fél a pirostól, a

Kolos-Vary

A Szépművészeti Múzeum XX. századi gyűjteménye – mely télen nem volt látható fűtés hiányában – ismét megnyílt. A tárlat újabb művekkel gazdagodott, mely között a művész alkotása szerepel.

Magyar Nemzet, 1973. ápr. 19.

Kolos-Vary
festő

A pécsi képtárban láthatók
a művész alkotásai.

Romváry Ferenc: Pécs - a muzeumok városa.
Művészet, 1973. szeptember - 33.oldal

Sigismund Kolos-Vary: „Fátyol fenn a magasban"

Sigismund Kolos-Vary

1021

1972. augusztusában a Műcsarnokban retrospektív kiállításon mutatkozott be Sigismund Kolos-Vary (Kolozsváry Zsigmond) magyar származású francia festőművész. 1926 óta él Párizsban és a Párizsi Iskola élcsapatába tartozik. Rendszeresen vesz részt a Salon de Mai kiállításain és gyakran külföldi nemzetközi tárlatoknak is résztvevője; bemutatta munkáit Svájcban, Németországban, Hollandiában, Svédországban, Angliában, Kanadában, Japánban.

Néhány évvel ezelőtt jelent meg Neuchatel-ben a Kolos-Vary monográfia Marcel Brion francia akadémikus tollából, amely közli Kolozsváry Zsigmond önéletrajzát is. Ez a különös önvallomás rávilágít egy ma már világhírű magyar festőművész életútjára, s bepillantást enged emberi és művészi lényének mélységeibe. Május 19-én töltötte be 75. életévét, ebből az alkalomból önéletrajzából közlünk egy részletet.

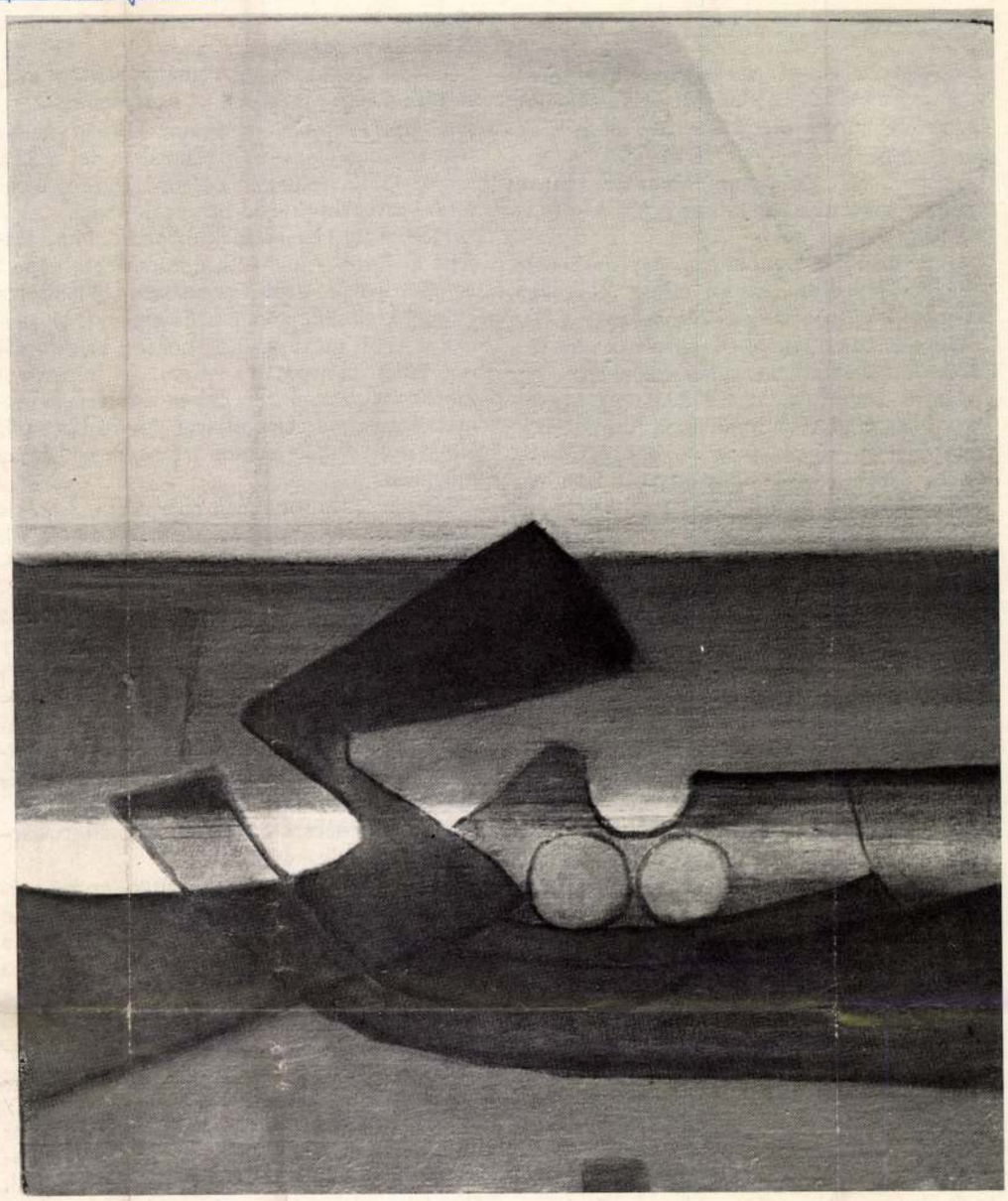

73

Az iskolában csak kényszerből tanultam, egyébként szórakozott, álmodozó gyerek voltam. Egyetlen szó varázsos érintésére mint Bellerophon, Pegazusom hátára pattanva indultam harcba a Chimérák ellen.

Elemista és középiskolás koromból csak egy iszákos ember, tanítóm, reszkető kezével felmutatott csipkés falevelekre, exotikus lepkék elbájoló, tarka szárnyára, kitömött madarak görbe csőrére, karmaira, dús tollazatára, meg a huszárdolmányra és piros csákóra emlékszem, amelyeket rajongó szeretettel és határtalan szenvedéllyel rajzoltam.

Vízesés moraja. Fűrészpor és enyv szaga. Matrózgalléros kis gimnazisták. Íme Kolozsvár, Erdély fővárosa.

Az iskolai műhelyben egy gyalupadon ülve szemléltem művemet, egy billegő széket. A padlón a forgács kérdőjelekké kunkorodott. Milyen jövő vár rám? Ebben a gyakorlati oktatást gyűjtő iskolában kell eltöltenem egy évet, hogy azután a budapesti Iparművészeti Főiskolán felvételre jelentkezhessem. Mert apám, aki biztos megélhetést nyújtó pályán akart látni, azt tanácsolta, legyek belső építész. Amikor a budapesti főiskola felvételijén elbuktam, nem mertem hazamenni. Így hát kék porral borított kézzel díszítő rajzot tanultam úgy, hogy tűvel számtalan apró lyukat szurkáltam. Ez a szurkáló-másoló mesterség maga volt a bűnhődés, a reménytelenség! Valaki ezt az állást találta számomra, s én egy hét múlva lógó fejjel otthagytam. Három hónappal később egy bánffyhunyadi ügyvéd irodájában rontottam a papírt, irnok lettem.

1914. Ágyúdörgés. Előttem papírlapon Foch, Nikita és a Minden Oroszok Cárja vigyorognak: unalmamban karikatúrákat rajzoltam.

Fehéren, portól borítottan, meg sem moccanva álltak nekem Sokratés, Apolló és Dávid, s miközben őket rajzoltam, megfeledkeztem a sebesült katonák véréről és a zubbonyaikból áradó szagról. A budapesti Képzőművészeti Akadémia folyosóin találkoztam e befáslizott, gipszkötéses emberekkel, akiket itt ápoltak. Ragyogó sikerrel letett felvételi után ugyanis beiratkoztam az Akadémia grafikai szakára.

Őrült gyorsasággal pergő naptár ütemében űzték el az élő modellek a gipsz-apollókat, míg egy szép napon engem is besoroztak. Ott álltam a kaszárnya négyszög alakú udvarán, frissen beöltöztetve egy véráztatta egyenruhában.

73. Sigismund Kolos-Vary: Fátyol fenn a magasban, 1972
74—77. Sigismund Kolos-Vary: Kompozíció I—IV.

Sigismund Kolos-Vary

Első párizsi utamat egy halottnak köszönhettem, aki életében bandzsított és keményített ingmellén hordta a szakállát. Az elhunyt vezérigazgató háromhónapi franciaországi tartózkodást tett számomra lehetővé: bankja számára elkészítettem a portréját. A mai napig hálás vagyok neki.

Gare de l'Est, Boul'Miche, egy midinette, szakállas polgárok tetőtől talpig feketében, kalappal a fejükön, még a kávéházban is. Olyan kíváncsian bámultam őket, mint a Louvre és a modern művészet galériáinak remekeit.

Hamar tisztába jöttem e mesterek egyéniségével és eredeti látásmódjával. Amikor ezen a problémán elgondolkoztam, megértettem, mi az eredetiség. Mindnyájunknak van egy kisebb-nagyobb kertje, amelynek a fekvése, éghajlata, talajminősége adva van. Olyan magvakat kell benne elvetnünk, amelyek a legjobban fognak fejlődni. Sohasem szabad a szomszédot utánozni, még akkor sem, ha csodáljuk és irigyeljük pálmáit, exotikus növényeit. Maradjunk meg a magunk kis kertjében és termesszük alázattal szerény krumplinkat meg sárgarépánkat.

Nem hiszek a nemzeti művészetben. A haza az a környezet, amelyben gyermekkorunkat töltöttük, vagy amely ifjúkori érzelmeinket meghatározza. Az a hely, ahová életünk végén szeretnénk visszatérni meghalni. Ott ezen a helyen vannak a gyökerei fánknak, amely életerős, a falu tornyánál magasabbra szökő hajtást képes éltetni. S ez a fa fokról fokra terjed, regionálisból nemzetivé, nemzetiből kontinentálissá fejlődik, hogy végül felölelje az egész világot. Bach német, Mozart osztrák, Bartók magyar, de odáig fejlődtek, hogy behálózzák az egész világot, mert a saját talajukból sarjadtak. Ha Bartók Debussyt utánozná, senki sem értené meg, még a franciák sem.

Gondola! Gondola!

Nászút és tanulmányút Toscanán át Sienáig. Budapestre visszatérve sok időt töltöttem a fejemben összekuszálódott nagy művek kibogozásával. Uccello felejthetetlen benyomást tett rám.

Levest, halat, zöldséget, húst, süteményt ettem mindennap, ugyanabban az órában, mindig tejfeles mártással a Zytglocke árnyékában. Cailler, Köhler és Nestlé urak jól fizették a csokoládéjukat eladni segítő rajzaimat. Pénzt kerestem!... Ám egy nap borzadva döbbentem rá, hogy derék berni polgár lett belőlem. Habozás nélkül az ismeretlen festő nehéz életét választottam. Párizsba utaztam.

Mint a tengeri rákok, úgy tévelygetünk székeink, kerek asztalunk, ágyunk között, a záradó fehérnemű alatt abban a parányi szállodai szobában, amelyben feleségem a tésztát, én meg a képeimet készítettük. Ha jól emlékszem, az ebben a szobában festett képeim egyike volt az első, amelyet kiállítottam.

Egy évvel később, sok optimizmussal, műtermet béreltem. Egy vasárnap délelőtt kopogtattak. Az ajtónyílásban zömöken, aprón, szakállasan, kopasz fejjel, hunyorgó szemmel egy tatár kán: Pierre Guéguen, a költő és műkritikus jelent meg. Valahol meglátta egy képemet, hát a többit is látni akarta. Mme Povolozkynál, majd néhány évvel később a Galerie Pierre-ben rendezett kiállításaimhoz ő írta az előszót.

Ennyi erőlködés és reménytelenség után kezdtem végre megismerni a magam kis kertjét. Gyermekkori emlékeim fojtóan nehéz légköréből lendületesen támadtak fel bikák, mesés lovak, földeken dolgozó asszonyok és ókori partokon küzdő harcosok képei.

Modigliani Hélénájának modellje, Mme Héléne Povolozky kedvelte e korszakom képeit és Bonaparte utcai galériájában kiállította őket. Itt először adtam el festményt. Ugyanakkor több művésznél és néhány kritikusnál is erkölcsi támogatásra leltem, ami rendkívül fontos volt számomra. Ebben a galériában ismerkedtem meg Lipchitz-cel, André Loth-tal, Simával és André Salmon íróval, meg Picabia műveivel.

Felbátorodva kitartóan dolgoztam. S mégis hamarosan nyugtalanság, félelem fogott el, hosszú éveken át képtelen voltam koncentrálni. Sokat szenvedtem, mint később a barcelonai arénában, ahol értetlenül vettem részt a szépséges vérbíboros játékban, anélkül, hogy megakadályozhattam volna a térdre esett bika halálát. Egymás után hagytak el az egészségem, a jószerencsém, a siker, sőt még a barátaim is. Kénytelen voltam keményen megdolgozni a megélhetésünkért úgy, hogy hirdetéseket illusztráltam, meg az „Arc-en-Ciel" (Szivárvány) bábszínház számára készített bábjaim zsinórját rángattam.

Cow-boy viseletben, csizmásan, sarkantyúsan egy lengyel festő – ló híján kerékpáron – száguldott fel-alá a Rotonde és a Dôme, a Montparnasse két kávéháza és Bábel-tornya között. A művészek – egy részük karikával a fülében, másikuk az orrában – itt hajszolták a hírnevet, sőt halhatatlanságot, miközben a legtöbbjük majdnem éhen halt. Egész éjszakákat töltöttem a Dôme teraszán, vitatkozva vagy figyelve a tarka tömeget, amelyben Kiki, Kisling modellje, szemezett a csodálóival. Itt ismerkedtem meg Robert és Sonia Delaunayval, Mondriannal, Vantongerlooval, Zadkine-nal, Michel Seuphorral, s itt jöttem össze a többiekkel is, akik akkor még ismeretlenek, vagy majdnem azok voltak, mint pl. Kemény és Soutine. S itt kezdte hinteni a nyugtalanság magvait a furcsa háború (drôle de guerre) is.

Picasso szelleme még mindig Schoelcher utcai hajdani műtermében lebegett, ahonnan szorongva figyeltem, hogyan ürülnek ki Párizs ütőerei, hogyan csukódik be számtalan szeme. Hogy megfeledkezzen az ütemes csizmadobogásról, amelyet az elhagyott házak felerősítve vertek vissza, tollal, nagy műgonddal, igen realisztikus csendéleteket kezdtem rajzolni, de ugyanakkor poétikus képeket is festettem.

Mint valamilyen ismeretlen horpasz hasú állat, úgy nyelték el lassan a Gurs-i tábor fekete barakkjai a spanyolokat, zsidókat, mindenféle nemzetiségű kereskedőket, ellenállókat, asszonyokat és gyerekeket. Szöktünk Párizsból, hogy csatlakozzunk az ellenállásban résztvevő barátainkhoz, de szökésünk balul ütött ki: Pétain csendőrei a demarkációs vonalon elfogtak minket és táborba vittek, ahol hatezer internálttal együtt vártuk, mi lesz velünk. Időtöltésből, meg azért is, hogy hasznossá tegyem magam, no meg azért is, hogy több ételhez jussunk, arcképeket rajzoltam, cerузzámmal fény-árnyék (clair-obscur) modorban ragadva meg lefogyott, lerongyolódott modelljeim beesett, a gyenge lámpával alig megvilágított arcát. Kérték, hogy egy vajaskenyérért, egy kiló babért csináljak róluk „fotót", csakhogy képet küldhessenek a feleségüknek. Nem tehettem mást, csalnom kellett: teltnek, mosolygónak, elégedettnek ábrázoltam őket.

Karikatúrákat is rajzoltam, ezzel fejezve ki azt, amit másképp nem mondhattam ki: az igazságot. Támadtam a tömbparancsnokokat, a cenzúrát, az őröket, az ügyvitelt. Megrajzoltam a tábor testes parancsnokát, amint talicskában tolja kövér hasát a csonttá fagyott internáltak sorfala előtt. A következő szöveget írtam alá: „A munkakötelezettségre vonatkozó X. törvény értelmében."

Ismét bekövetkezett a béke. Második házasságomból született François nevű kisfiamat a térdemen ringatva Antony-i parányi lakásunk kicsiny szobájában, végiggondoltam a háború előtti életemet. Láttam magam, tíz évvel fiatalabban, Jean Cassou vagy Supervielle társaságában. Mindketten sokat jelentettek számomra, s ragaszkodásukkal, érzékenységükkel sok mindenben támaszaim voltak. Gondoltam eltűnt barátaimra is, akiket elsodort a háború vihara meg a nácik üldözése. Szememre vetettem magamnak, hogy még élek, hála egy odaadó barátnőnknek, aki megszöktetett minket a táborból és svájci barátainál helyezett el.

Visszatérve tehát ebben a kis házban keservesen kezdtem újra az életet, mert a szenvedés évei nem mozdították előre gyógyulásomat. Ebben a kis szobában festettem egy sorozatképet petróleumlámpa témára, amelyeket – jobb hely híján – a pincében mutattam meg Francis Ponge-nak, Pierre Courthionnak és Pierre Guéguennak, hallgatva dicséretüket vagy szigorú bírálatukat. Ebben a pincében képeim nagy része megpenészedett.

A körhinta bájos melódiája, a villamos fémes zöreje, kisfiam sötét pillával árnyékolt ragyogó szeme segített rövid időre feledni a Gurs-i táborból sokezer elhurcolt szívszaggató búcsúját, Dupont fegyőr ordítását, a tettétől álmában kísértett fiatal gyilkos „add ide a késemet" kiáltását, a hullarablónak az Annecy-i börtön pavilonjai körüli ugrálását. François-val a vállamon ugyanabból a szemszögből néztem a Szent Mihály rakpartot a Notre Dame-mal, amelyből Marquet festette meg, mert abba a házba költöztem, amelyben Marquet és Matisse fiatal korukban laktak.

Ebben a lakásban dolgoztam mindig késő éjjelig, két reklámrajz között néhány ecsetvonást festve képemen, s ugyanitt próbáltam anyagba átültetni a bennem fogant téreszmét, amelyet csak tizenöt év múlva tudtam realizálni rue des Beaux Art-beli műtermemben, harmadik feleségem társaságában. Véletlenül ugyancsak itt fedeztem fel, hogy a szem nem balról jobbra olvas, ahogyan azt az iskolában tanultuk, hanem a vizuális érdeklődéstől függően szabadon csapong a térben, amelyet csupán a láthatár korlátoz. A korszerű emelő szerkezetek segítségével a láthatár egyre bővül, úgyhogy már fogalmunk lehet a majdnem korlátlan térről. Ettől a gondolattól és a végtelenség érzetétől vezetve festettem egy sor vásznat, amelyek kifejezik a „kivetítettség" érzetét és legutóbbi korszakomat képviselik.

ARGUS
DOKUMENTATIONS-SERVICE PRESSE, RADIO, TV
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE AG
CH-8030 Zürich Telefon 01 252 49 37

L'Impartial
La Chaux-de-Fonds (CH)
Tir.q.30 979

27. Juni 1983

KOLOSVARY Zsigmond

1021

la voix d'une région

Le peintre hongrois Sigismond Kolos-Vary n'est plus



Le peintre hongrois Sigismond Kolos-Vary est mort hier à l'hôpital de La Chaux-de-Fonds à l'âge de 84 ans. Né en 1899 en Hongrie, ce peintre vivait principalement à Paris mais faisait de fréquents séjours dans le canton de Neuchâtel.

Après l'étude des beaux-arts à Budapest, Kolos-Vary est venu à Paris puis en Suisse où il a notamment illustré les productions NPCK à Vevey. Il a commencé à atteindre une certaine renommée dans les années 50. Au début des années 60, il est venu à La Chaux-de-Fonds et il a vu ses œuvres exposées dans différentes galeries du canton. Un des thèmes principaux de sa peinture abstraite était la lumière et le soleil.

Avec Kolos-Vary disparaît, selon les spécialistes, un des grands noms de la peinture contemporaine.

● ***Nous reviendrons plus en détail sur l'œuvre et la vie de cet artiste hors du commun dans une prochaine page «Expressions».***

(ats, Imp.)

Germaine Monteil

EXCLUSIF ET FÉMININ



Donnez une chance à votre peau grâce à GERMAINE MONTEIL et à sa gamme de produits de soins anti-déshydratants SUPPLEGEN au collagène.

Promotion et conseils personnalisés du 27 juin au 2 juillet 1983.
Pendant la promotion, pour tout achat GERMAINE MONTEIL dès Fr. 30.—, une trousse de beauté vous est offerte (jusqu'à épuisement du stock).

droz

place de la gare
la chaux-de-fonds

parfumerie
droguerie

Prix-choc pou

Un événement au Musée des beaux-arts

Le tour d'un monde et autres peintures de Kolos-Vary

1021 L'Impart 11.11 Kolos-Vary



Le peintre Kolos-Vary devant une de ses toiles. (photo Impar-Bernard)

Vernissage particulièrement brillant que celui du peintre hungaro-parisien Kolos-Vary, samedi en fin d'après-midi au Musée des beaux-arts. Une assistance exceptionnellement nombreuse se pressait dans les trois salles du rez-de-chaussée, où M. André Sandoz, président de la Société des Amis des Arts, put saluer en toute déférence et cordialité M. et Mme Kolos-Vary, venus assister à la cérémonie, le frère de l'artiste, le préfet Haldimann, représentant le gouvernement neuchâtelois, le vice-président du Conseil communal Robert Moser et, entre autres personnalités, M. et Mme Marcel Joray, l'heureux éditeur d'un volume rédigé par l'académicien Marcel Brion (bien connu des Chaux-de-Fonniers puisqu'il avait consacré une pénétrante étude à notre concitoyenne la romancière Monique Saint-Hélier) et paru dans ses remarquables monographies du « Griffon », ainsi que le directeur de la Galerie Numaga, M. Gilbert Huguenin, qui avait prêté les toiles ne faisant pas partie de ce fameux « Tour d'un monde » présenté en cycle dans la troisième salle.

M. Paul Seylaz, en une introduction rapide mais pleine d'aperçus intéressants, dont nous reparlerons d'ailleurs comme de l'exposition elle-même (de tels vernissages étant en effet destinés à faire connaître l'exposition, mais pas à la connaître soi-même, nous y retournerons donc, en vous conseillant vivement d'y aller vous aussi), situa cette « tentative peut-être unique dans l'histoire de l'art moderne : vingt toiles qui forment un tout, mais sont parfaitement isolables, et représentent la vision thématique et non-figurative mais orchestrale d'un « monde ». L'exposition dure jusqu'au 22 mai. Dans quinze jours, Radice, le futuriste italien, l'accompagnera. Nous nous réjouissons, et tenons à féliciter le Musée des beaux-arts de son goût et de son activité toute au service de notre culture. D'ailleurs, M. Marcel Joray nous disait toute l'estime et même l'admiration qu'il ressent pour sa tenue et sa richesse.

Au cours du vernissage, avec une bonhomie souriante, M. Kolos-Vary signait l'ouvrage richement illustré qui lui a été consacré par le « Griffon ».

J.-M. N

KOLOZSVÁRY Zsigmond

LŐRINC László: Egy hajdani szivárvány szinei : Blattner Géza párizsi bábszinháza. = Müvtört. Ért,1991.1-2. 18.p. sk.k.ill.

től 1550 novemberéig dolgozik. (OL Vár és Kam. ir. sor. fol. lat. 1180. Egri vár szd.)

POJÁCSEK Tamás parádi hutamester. A parádi új hutában 1767-ben az útmenti kereszt gondozója. (Canvis. Parád.)

POJTNER Lipót gyöngyösi ácsmester. Boconádon Szeleczky Márton számára gabonásházat épít 1765-ben → Mertz Ferenc, → Toldi Ferenc, → Kulcsár György és → Karl János mesterrel együtt. (EÁL Polg. per. 823.)

POLCZHOFFER Márton bécsi kőművessegéd. Egerben 1752-ben → Valner J. egri kőművesmester segédjeként írják össze.

POLDEMANN János kőműves. Egerben 1800—1834 közötti adóösszeírások említik.

POLERECZKY egri ácsmesterek. I. György 1734—57 között, II. György 1784 után, III. György József 1840 körül. Utóbbi nemességet nyert, bár a Polereczky-család feltehetően azonos a Túróc megyéből Egerbe bejött s ott 1613-ban címeres levelet nyert lengyel eredetű famíliával, amely 1766-tól Heves megye előtt is több ízben igazolta nemességét. (Orosz Ernő, Heves és volt Külső-Szolnok egyesült vármegyék nemes családai. Eger, 1906. 235. old. és Kempelen, Magy. Nemes Családok. Bp. 1914., 235. old.) A családhoz tartozott még Polereczky Károly egri ácsmester, akinek húga, Anna, első ízben → Pichler György egri kőművesmester, másod ízben → Zwenger József egri kőművesmester felesége volt s így Eger két nagy kőművesnemzetségével atyafiságban állottak. (EÁL Eger v. ir. 1778 : 122. sz.) Rajtuk kívül Polereczky Alajos, Polereczky Ferdinánd és Polereczky József egri ácsmesterek is szerepelnek irataikban, valamint Polereczky Sebestyén egri bádogosmester egészíti ki a nemzetség névsorát. A jellegzetes kézműves-vállalkozó dinasztia kiterjedt atyafisági kapcsolataival, nemesi rangjával a legrégibb és legnagyobb befolyású egri családok egyike. Hivatalnokoskodó leszármazottaik a legújabb időkig

ARGUS
DOKUMENTATIONS-SERVICE PRESSE, RADIO, TV
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE AG
CH-8030 Zürich Telefon 01 252 49 37

Le Pays
Porrentruy (CH)
Tir.q.10 508

1021

27. Juni 1983

EN BREF

Mort du peintre hongrois Sigismond Kolos-Vary

Le peintre hongrois Sigismond Kolos-Vary est mort hier à l'Hôpital de La Chaux-de-Fonds à l'âge de 84 ans. Né en 1899, en Hongrie, ce peintre vivait principalement à Paris mais faisait de fréquents séjours dans le Canton de Neuchâtel. (ats)

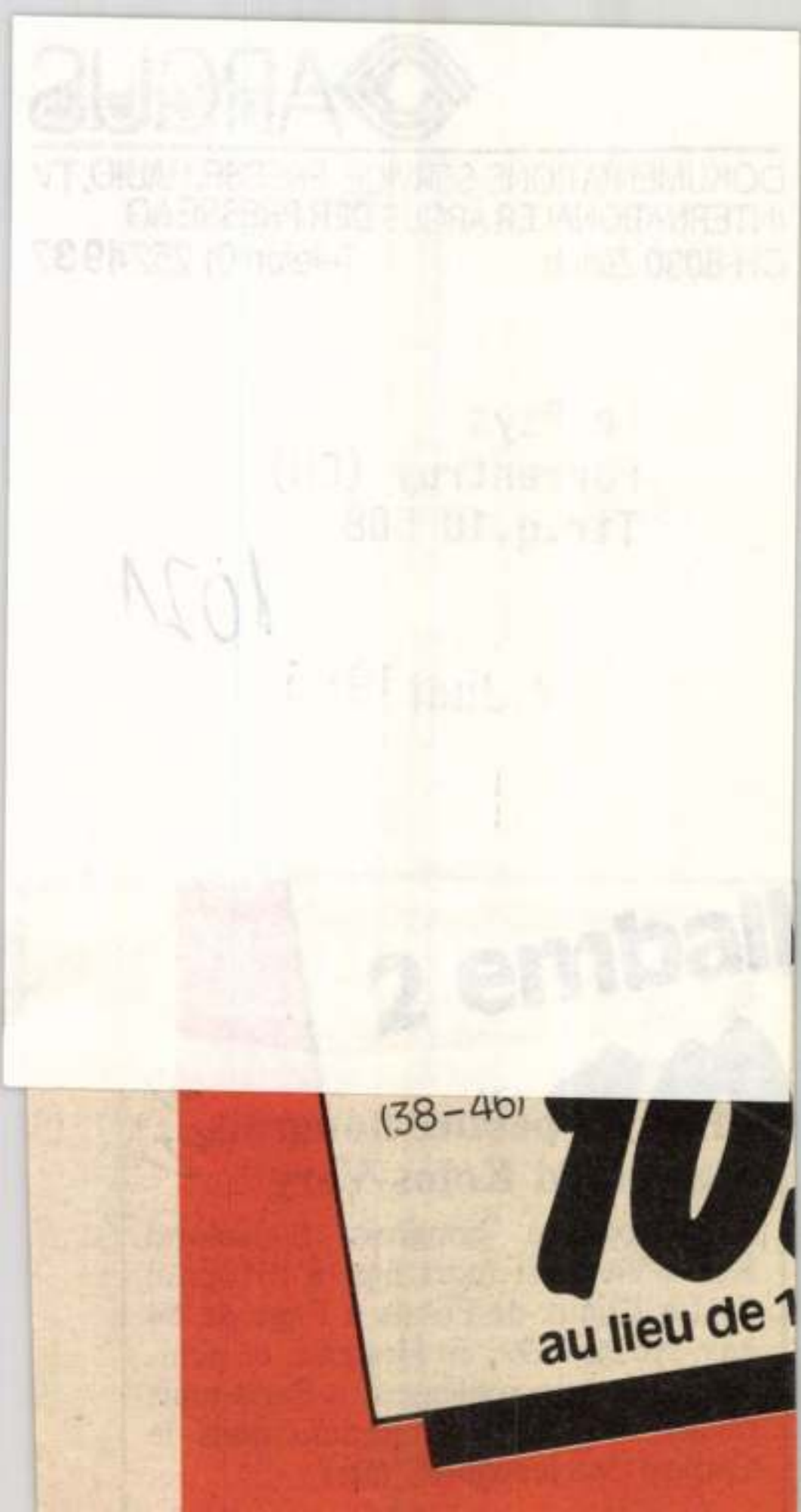
(38-46)
au lieu de

ARGUS

Internationaler Argus der Presse AG, 8030 Zürich, Postfach, Tel. 01 344937. Argus International de la Presse SA, 1228 Plan-les-Ouates/Genève, Case postale, Tél. 022 71 26 62. Weitere Angaben über untenstehendes Organ/précisions supplémentaires sur la publication mentionnée ci-dessous: Argus-Media-Information Tel. 01 344937

Kolos-Vary

FAN-L'Express
Neuchâtel (CH)
Tir. q. 36 151

1021

30.Mai 1978

Vernissage de l'exposition Kolos-Vary

(c) Un très nombreux public a assisté samedi, en fin d'après-midi, au vernissage de l'exposition de peintures Kolos-Vary, un Hongrois de grande renommée qui était présent au vernissage. M. Roger Tissot, propriétaire de la galerie, a souhaité la bienvenue au public et a remercié Mme L'Eplattenier et M. Zürcher, du Manoir de La Chaux-de-Fonds, qui ont préparé l'exposition, ainsi que l'artiste d'avoir bien voulu présenter ses œuvres dans le Jura.

C'est M. Zürcher qui a présenté l'artiste, peintre d'un genre particulier, dont les œuvres ont vraiment quelque chose de hongrois, pays isolé, dont les habitants parlent une langue différente des langues traditionnelles.

L'immeuble

De notre correspondant

Le Conseil général de Fontaines a siégé jeudi soir, sous la présidence de M. Albert Challandes.

Pour la participation financière à la Société coopérative neuchâteloise de valorisation du bois, non seulement un rapport détaillé en avait été envoyé aux membres du législatif, mais l'exécutif avait invité M. Charles Maurer, gérant d'OFFIBOIS, à venir renseigner l'assemblée sur les buts de la future coopérative. Jusqu'à ce jour, et depuis plus de vingt ans, quelques communes forestières neuchâteloises s'étaient mises en commun pour vendre, aux meilleures conditions, le bois de

KOLOZSVÁRY Zigmond

91 4. 61

(Sigismund Kolozsvary)
Paris

Új Művészet

Új Művészet

Sigismond Kolos-Vary festo

Vasarely adományának figyelemre méltó része a kortárs művészek alkotásainak sora, mely a Modern Magy. képtár birtokában addig volt európai anyaggal kiegészítve egy jelentős nemzetközi gyüjtemény alapjait képezheti. Az ő müve is egyike volt ezeknek. 334.old. 7.jegyz

Romváry Ferenc: A Modern Magy, Képtár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Sigismund Kolos-Vary, festo

A Pécsre látogató, Párizsban élő idős mester Kolozs-Vary három rézkarcot, -Urbán János egy a svájci kortárs művészetet reprezentáló 12 lapos albumot ajándékozott a Modern Magyar Képtárnak. 334.old.12.jegyz

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Kolos-Vary, Sigismund/Kolozsvári Zsigmond/, grafikus

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1896 és 1919 között

Kolos-Vary Sigismund/Kolozsvári Zsigmond/, grafia szakon 54.old

Mesei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola/1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 87.old

Műv.Tört.Írt. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

KOLOS-VARY ZSIGMOND, festő

Aug. 20.a Külföldön élő magyar mesterek-Budapesten.c. kiállításon szerepelnek:Kolos-Vary Zsigmond,Pátkai Ervin,Szász Pál, Székely Péter,Vál Aurélia,stb. müveikkel. 26.old

László Miklós: Külföldön élő magyar mesterek-Budapesten. 24.old

Muzsák,Múzeumi Magazin, 1970. 2.sz. Bpest.

Kolozsváry Zsigmond

Az 1938-as absztrakt kiállításon részt vett a művész.

Merei Ossó: Párizs is ittkon vonzásában.
Művészet, 1978. május - 4 lap.

Kolos-vary, Sigismund (1899-)

„Kompozíció" Szitanyomat 50x32 cm

J.l. j.: Kolos-vary 48/100 Védett

Kiállítási ár: 6000 ft

BÁV 49.Képaukció Budapest,1979.szeptember

Kolos-Vary, [Sigismund], festő
[Kolozsvári Zsigmond]

h.: Kézi kálmán

2.

(baracs): Bartók-emlékalbum

Esti Hirlap, Bp. 1978-nov-11.

Kolosvary Zsigmond, festő
[Kolos-Vary, Sigismund]

L: Csernus T.

683-706

Béládi M. Bevezetés a nyugati magyar irodalomba
Jelenkor, Pécs, 1981. júl-aug.

XXIV/7-8

KOLOZSVÁRY ZSIGMOND

Aukción:

Sigmund Koloszvary: Landarbeiter.
Öl auf Karton, 17x12 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
455. Kunstversteigerung, Juni 1981.
Katalogus 360.sz., 61. old.
Kép: Taf. 30.

KOLOSVÁRY ZSIGMOND

/ 1899 - /

Aukción:

Sigmund Kolosvary: Das freche Kücken.
Öl auf Leinw., 59x79 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
452. Kunstversteigerung. 1981, Jan.
Katalogus 450.sz. 57.old. kép: Taf. 24.

Kolos-vary
Müvei is szerepelnek a kárlatou

Bodri Ferenc: A modern müvészet
állandó kárlata Budapesten.

Rajztanitás 1974/1 28 old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

OKT 2

Sigismund Kolos-Vary
1021

Einleitend nur so viel, daß der Titel wirklich zweideutig ist, doch werden wir versuchen, den Traditionen unserer Chronik gemäß beide Interpretierungsmöglichkeiten zu klären. Es geht hier einerseits um die Auslandserfolge ungarischer Künstler, die in Ungarn leben, andererseits um aus Ungarn stammende Künstler, die sich in einem anderen Land niederließen, wo sie arbeiteten und auch bekannt wurden, sich jedoch stets für Ungarn hielten und auch heute halten. Diese Haltung bezieht sich natürlich nicht nur auf die Künstler. Gerade in den letzten Jahren suchten — und fanden — weltberühmte Persönlichkeiten ungarischer Herkunft Kontakt zum Vaterland, wie Nobelpreisträger Dénes Gábor oder der Nobelpreisträger János Selye. Wer wollte, der fand auch den Weg nach Ungarn. Jeder wurde hier unabhängig von Ruhm oder Größe freundlich empfangen, sei es — wählen wir stilgerecht bildende Künstler als Beispiel — Amerigo Tot (Imre Tóth), Victor Vasarely (Viktor Vásárhelyi) oder sonst jemand, der sich dem Vaterland aufrichtig und in freundschaftlicher Gesinnung näherte.

Ausstellungschronik

Im August sahen wir in der Kunstgalerie die Ausstellung zweier in Frankreich lebender Künstler ungarischer Abstammung.

SIGISMUND KOLOS-VARY

Es wurde im Jahre 1899 in Bánffyhunyad, Siebenbürgen, geboren. Er absolvierte die Hochschule für Kunstgewerbe in Budapest, unternahm anschließend Studienreisen in Italien, der Schweiz, Frankreich und Spanien. Schließlich ließ er sich in Paris nieder, wo er vom Jahre 1928 an regelmäßig seine Werke ausstellt. Vor den Schrecken des zweiten Weltkriegs emigriert er in die Schweiz und arbeitet auch hier fleißig. Er stellt seine Bilder in Genf und Bern aus. Im Jahre 1946 kehrt er nach Paris zurück, und von da an führt seine Laufbahn in ungebrochenem Bogen zum Weltruhm. Seine Werke werden beinahe in jedem Land Europas entweder in selbständigen oder in Gruppenausstellungen gezeigt, sie sind von Algier bis Milwaukee, von Budapest bis Jerusalem in Privat- und öffentlichen Sammlungen zu finden.

Bei seiner jetzigen Budapester Ausstellung konnten wir vornehmlich eine Auswahl seiner in den letzten 10 Jahren geschaffenen Werke sehen. Doch zeigen etwa ein Dutzend Werke — den Weg des Künstlers symbolisierend — die Jahre des Beginns und der Entfaltung. Unter diesen ist am interessantesten der aus dem Jahre 1928 stammende „Akt", der die Wirkung des französischen Postimpressionismus und seiner ungarischen Anhänger (die Gruppe der Acht und der Aktivisten) gleichermaßen zeigt. Mitte der 30er Jahre verschiebt sich seine Kunst vom Expressionismus in die Richtung des Surrealismus. Diese Kategorien sind jedoch einerseits allzu eng, andererseits viel zu weit, um das Wesen der Kunst von Kolos-Vary durch sie eindeutig bestimmen zu können. Zum Teil ist es deshalb nicht möglich, weil der Surrealismus im Falle jedes einzelnen als Surrealist bezeichneten Künstlers (Miro, Dali, Picasso) auf ein völlig individuelles Zeichen- und Formensystem basiert. So ist es auch im Falle von Kolos-Vary. Zum anderen ist die vorhin erwähnte Kategorie deshalb nicht völlig am Platz, weil der Künstler „seinen Surrealismus" mehr als ein Jahrzehnt hindurch reifen läßt, um dann völlig anderswohin zu gelangen. Wir könnten auch sagen, daß diese Jahre der Entwicklung die Zeit der Abklärung, Beruhigung und des Drangs nach dem Einfachen sind.

PIERRE SZÉKELY

Er wurde 1923 in Budapest geboren. Seine Eltern, die selbst bildende Künstler bzw. Kunstgewerbler waren, unterstützten sein sich früh entfaltendes Talent dadurch, daß sie ihn parallel mit den Studien in der Schule auch Ars-Kollegien besuchen ließen. Und nicht ohne Erfolg. Noch als Gymnasiast gewann er einen ersten Preis bei dem Internationalen Zeichen-Wettbewerb für Schüler in Cleveland. Nach dem Krieg ging er nach Paris um zu studieren und er bleibt auch dort, in der „Hauptstadt der Kunst". Sieben Jahre später gewinnt er auch hier ein Preisausschreiben und erhält Aufträge zur Schaffung monumentaler nonfigurativer öffentlicher Statuen. Der dreißigjährige Künstler bekommt eine Bestellung nach der anderen. Székely zeigt eine Zuneigung zu den monumentalen Formen, und dies führt ihn eindeutig zu engeren Verbindungen zur Architektur. Seine Plastiken sind keine Ergänzungen der Gebäude, sondern sie sind ihre ebenbürtigen Partner. Dies hat zur Folge, daß er den Auftrag zusammen mit dem Architekten erhält, gleichzeitig mit ihm, er muß also nicht zu einem fertigen Werk eine Plastik entwerfen, sondern Bildhauer und Architekt können gleichzeitig miteinander entwerfen und arbeiten. Und das ist ein großer Vorteil.

Székely ist ein einfallsreicher Künstler. Wir könnten auch sagen, er habe viel Phantasie. Deshalb ist es möglich, daß seine Spielplastiken an öffentlichen Plätzen jene am liebsten haben, für die sie bestimmt sind: die Kinder. Der Künstler arbeitet mit einfachen Formen und gebraucht verschiedene Stoffe: Marmor, Granit, Kalkstein, Sandstein, Tuff, Basalt, Stahl, Eisen, Kupfer, Bronze, Blei, Gold, Zement, Beton, Stahlbeton, Glas, Gips, Plastik, Asphalt, Kautschuk, Silikon, doch vermischt er diese Stoffe selten. Eben deshalb sind seine Werke homogen, rustikalisch und unabhängig von ihrer Größe immer monumental.

Seine eigenartige Bearbeitungstechnik soll noch hervorgehoben werden, die der Künstler als Ergebnis seiner Experimente entdeckt hatte und die er selbst supersonische Flamme nennt. Durch Anwendung dieses Mittels „haut" er und zwar so, daß er zuerst die Steine aufeinander baut, dann verschmilzt er sie ineinander oder trennt sie mit der Flamme, er wölbt und tieft Formen aus. Seine Werke genauso wie die von Kolos-Vary sind in allen Teilen der Welt bekannt und in Museen und Privatsammlungen aufbewahrt. Unter anderem auch im Budapester Museum für Bildende Künste und im Villányer Freilichtmuseum.

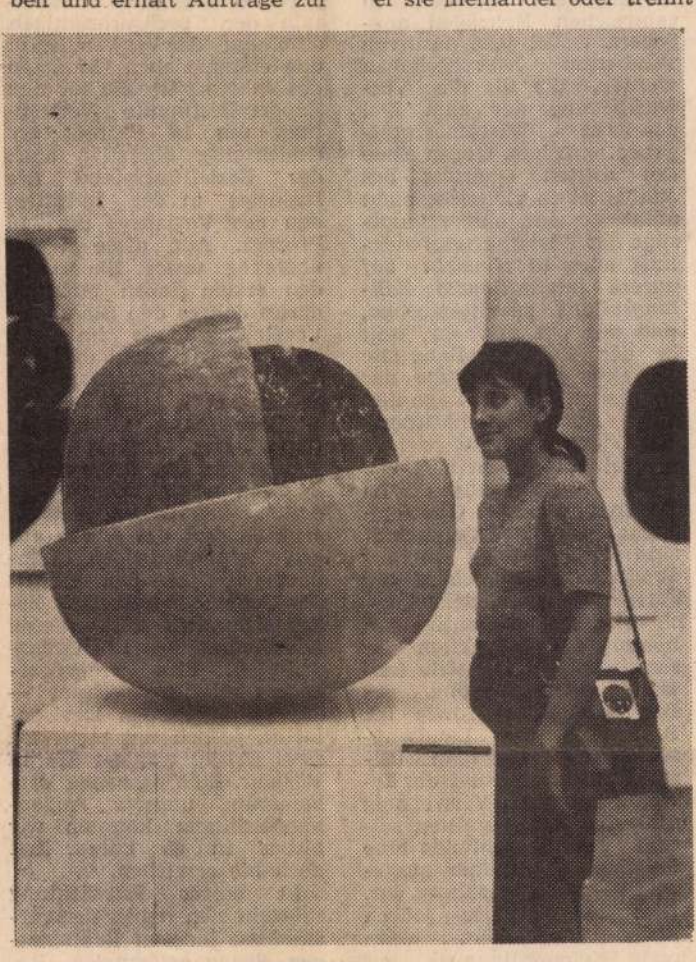

Entfaltung
Statue von Pierre Székely

EMIL VÉN

Er unterscheidet sich von den beiden vorhin erwähnten Künstlern darin, daß er in Ungarn lebt und schöpft. Der dieses Jahr 70jährige Künstler malt jedoch mit Vorliebe Mediterran-Landschaften. Das kann vielleicht u. a. auch dadurch erklärt werden, daß er in Fiume an der Adria geboren ist und seine Jugend auch hier verbrachte. Diese Landschaft ähnelt sehr der italienischen Mediterran-Künste. Bei seiner jetzigen Ausstellung im Ernst-Museum dominierten vor allem die ausgewählten Bilder der letzten Jahre.

Diese Gemälde wurden zum Großteil an der italienischen und französischen Riviera geschaffen. Ihr Thema sind das Meer, das Meeresufer, Sonnenschein, Badende, Felsen, kleine gewundene Straßen, Häuser, in erster Linie also Landschaftsbilder. Doch sind sie interessanterweise viel mehr als das: Die Natur selbst, das Universum ist mit schwelgenden und flimmernden Farben, mit unerwarteten und verblüffenden Effekten auf die Leinwand aufgetragen.

András Kenessei

Gleichgewicht der Volkswirtschaf und Zahlungsbilan

Im laufenden Jahresplan wurde die *Verbesserung des inneren und äußeren Gleichgewichts* der Volkswirtschaft als wichtigste Aufgabe gestellt, wobei darauf geachtet werden muß, daß kein Bruch im Tempo unserer Wirtschaftsentwicklung eintreten darf und eine weitere Erhöhung des Lebensstandards anzustreben ist. Diese Forderung fügte sich in die Realisierung der langfristigen Zielsetzungen des 4. Fünfjahrplanes ein.

Die Hauptzüge unserer diesjährigen Wirtschaftsentwicklung wurden in den vergangenen Monaten in zahlreichen Beiträgen analysiert, wobei jene positiven Tendenzen hervorgehoben werden, die für die Verwirklichung der zum Ziel gesetzten Wirtschaftsaufgaben sprechen. Gegen Ende des dritten Quartals des Jahres ist es vielleicht nicht uninterressant, einige Hauptzüge der Wirtschaftsentwicklung auch *in Hinsicht auf unsere internationale Zahlungsbilanz* zu untersuchen, und das um so mehr, weil in der Zahlungsbilanz alle charakteristischen Züge der gegebenen inneren Lage und der Außenwirtschaftsposition der Volkswirtschaft komprimiert erscheinen.

Die Voraussetzungen zum besseren inneren Gleichgewicht der Volkswirtschaft sind 1972 sowohl *in der Produktion als auch in der Verteilung* gewährleistet. Eine etwa sechsprozentige Erhöhung der Produktion der sozialistischen Industrie (unter Berücksichtigung des Bruttoproduktes) sowie die Ergebnisse der Landwirtschaft (worauf man beispielsweise aufgrund der Erweiterung der Verwertung schließen kann) stellten seitens der Warenfonds eine Möglichkeit zu einer ausgewogeneren Entwicklung dar. Dies allein hätte jedoch nicht ausgereicht, wenn nicht gleichzeitig auch auf dem Gebiet der Verteilung — dank den im Rahmen des Fünfjahrplanes getroffenen wirtschaftspolitischen Maßnahmen — eine wichtige Änderung eingetreten wäre, und zwar in dreierlei Hinsicht.

1. Die wichtigsten Wirtschaftsindizes zeigen zunächst — im Vergleich zum Vorjahr kann dies als eine der wichtigsten Veränderungen betrachtet werden — die sukzessive Normalisierung der Investitionsnachfrage. Diese Tendenz zeigt sich einerseits in der finanziellen Erfüllung der im sozialistischen Sektor vorgenommenen Investitionen, andererseits in der Umorganisierung des Verwertungsumsatzes der Industrie. Innerhalb der gesamten industriellen Verwertung — sie stieg in den ersten sieben Monaten dieses Jahres aufgrund der vergleichbaren Preise um 6 Prozent an — lag das Gesamtvolumen der investitionsgebundenen Verwertung um 7% niedriger als in der gleichen Periode des Vorjahres. Die Dauerhaftigkeit dieser Veränderungstendenz zeigt sich in der Tatsache, daß die Gesamtbestellung der zu den Ministerien gehörenden Industrie Anfang des dritten Quartals zwar um 7 Prozent höher lag, der Wert der Investitionsbestellungen jedoch um 13 Prozent gesunken ist.

2. Für die erste Hälfte des Jahres war — auf Volkswirtschaftsebene — nicht die Akkumulation von Vorräten, sondern der Verbrauch eines Teiles der im vorigen Jahr angehäuften Vorräte charakteristisch. Dies hängt offensichtlich mit der strengeren Kreditpolitik zusammen.

3. Die auf die Vorratslage und auf den Umsatz des Binnenmarktes besser abgestimmte Bestellungspolitik des Binnenhandels ermöglichte die Verwertung auf dem ausländischen Markt in höherem Maße.

Durch diese wichtigen inneren Prozesse wurde naturgemäß die Position der Außenhandelsbilanz gestärkt, und es erfolgte eine Beschleunigung der sich in der zweiten Hälfte des Vorjahres abzeichnenden positiven Tendenzen, die eine schnellere Erhöhung des Exportes und gleichzeitig die Verminderung des Imports ermöglichten. Innerhalb der sechsprozentigen Erhöhung der Verwertung in den ersten sieben Monaten des Jahres stieg die für den Export bestimmte Verwertung um 16 Prozent an. Gleichzeitig überstieg auch der Bestellungsstand des Exportes in der Industrie den des Vorjahres um 16 Prozent. Auf diese Weise überstieg unser Export in den ersten sieben Monaten dieses Jahres den Stand der Vergleichsperiode im Vorjahr um 21 Prozent (bei den sozialistischen Ländern ergaben sich 21% und bei den kapitalistischen Staaten 22%). Der Import sank gleichzeitig um insgesamt 6 Prozent. (Der Import aus den sozialistischen Staaten sank hierbei um 5, der aus den kapitalistischen Ländern um 9%.) Das Defizit der Außenhandelsbilanz belief sich auch unter diesen Umständen — in Grenzparitäten, also Transportkosten mit eingerechnet — auf 1,6 Milliarden Devisenforint, jedoch um mehr als zwei Drittel weniger als im Vorjahr. Eine derartige Verbesserung unserer Außenhandelsbilanz konnten wir bisher in so kurzer Zeit noch nie erreichen.

In dieser Entwicklung spiegeln sich neben den veränderten inneren Bedingungen, denen erstrangige Bedeutung zukommt, die Auswirkungen der günstiger gewordenen Voraussetzungen der auswärtigen Märkte wider. Durch die Warenverkehrsabkommen in sozialistischer Relation wurden Möglichkeiten zur dynamischen Erweiterung des Exports geschaffen. In mehreren kapitalistischen Relationen hat sich in der ersten Hälfte des Jahres das Tauschverhältnis im Außenhandel — vor allem dank der günstigeren Preise einzelner Exportprodukte — erheblich verbessert, was zur Verminderung des Defizits in der Außenhandelsbilanz merklich beitrug und wodurch der im vorigen Jahr eingetretene Preisverlust wieder ausgeglichen werden konnte.

Aufgrund der bisherigen Daten und der Bestellungs- und Vertragsangaben kann man voraussichtlich mit einem annähernd im Gleichgewicht stehenden Saldo in der jährlichen Außenhandelsbilanz rechnen, was in der Außenhandelsrelation die Schaffung von noch günstigeren Voraussetzungen bedeuten würde.

Die erwähnten Veränderungen lassen auch in der Zahlungsbilanz ihre günstigen Auswirkungen entsprechend zur Geltung kommen. Darüber hinaus wird die Zahlungsbilanz aufgrund der bisher vorliegenden Daten und der noch im restlichen Teil des Jahres voraussichtlich sich geltend machenden Tendenzen auch durch eine weitere günstige Auswirkung von Faktoren außerhalb des Warenverkehrs begünstigt. So muß die dynamische Erweiterung des Fremdenverkehrs in diesem Jahr (die Netto-Deviseneinnahmen werden um 30—35 Prozent höher liegen als im Vorjahr) hervorgehoben werden. Die höheren Leistungen der Transitlieferungen, die Verringerung der Zinsenausgaben usw. sind hinsichtlich der günstigeren Entwicklung unserer diesjährigen Zahlungsbilanz ebenfalls von Vorteil, und das kann auch über die planmäßige Erweiterung des mittel- und langfristigen Kreditverkehrs gesagt werden. Alles in allem kann man in diesem Jahr wieder mit einem erheblichen Aktivum der Zahlungsbilanz und dementsprechend mit der weiteren günstigen Gestaltung der Liquidität rechnen.

Selbstverständlich dürfen wir uns mit der Festlegung dieser Fakten nicht zufriedengeben. Es wäre ange-

IM SPI

ERWEITERUN

Vor kurzem hielt sich unter Leitung von Dr. *Ioan Ursu*, dem Vorsitzenden des Zentralrates für Wissenschaft und Technologie der Rumänischen Sozialistischen Republik, eine technisch-wissenschaftliche Delegation in Budapest auf. Die ungarische Partnerdelegation wurde von Dr. *Miklós Ajtai*, dem stellvertretenden Vorsitzenden des Ministerrates und Präsidenten des Landesrates für technische

UNGAR

Péter Vályi, stellvertretender Ministerpräsident, und *Iosif Banc*, Sekretär des Zentralkomitees der Rumänischen Kommunistischen Partei, Vorsitzende der ungarischen bzw. rumänischen Sektion der gemischten Kommission für wirtschaftliche Zusammenarbeit, unterzeichneten zum Abschluß der in der Zeit vom 18. bis zum 21. September abgehal-

Seien Sie willkommen

Suchen Sie un
die IBUSZ-Dienststel
Wir sichern Ihnen a
und inhaltsreiche

Wählen Sie
Progra

Wir stellen Ih
Alte ungaris
Spezialitäten der
Ungaris
Wir sorgen für
Unte

Sigismund Kolos-vary festőművész

a Műcsarnokban, Pierre Székely-el közös tárlata nyílt, a Franciaországban élő magyar művésznek.

„Hogy a fény ne haljon meg" – „Ezen a drámai éjszakán" c. művei (említve)

Losonci Miklós: augusztusi körkép.

Pest m. Hírlap, 1972. aug. 31.

KOLOS-VARY MARGIT/TAO/

Magyar származású festő, grafikus, Kolos-Vary Sigismund felesége. Művészeti oktatásban képzőművész édesapjától részesült, majd Ausztriában, Insbruckban filozófiát, Párizsban pedig zenét tanult. 1945-ben telepedett le Franciaországban. Nagyobb szabású kiállításai az Egyesült Államokban, Franciaországban és Svájcban voltak. Nonfiguratív műveivel állandó résztvevője volt a külföldön élő magyar képzőművészek alkotásaiból rendezett tárlatoknak.

KOMPOZÍCIÓ, 1972
papír, vegyes, 160x115 mm.
j.j.l.: TAO 72
Ltsz.: K. 85.244.1.

IN MEMORIAM 1919 I.
papír, linómetszet, 200x150 mm.
j.b.l.: TAO
j.l.: IN MEMORIAM 1919 I.
Ltsz.: K. 85.296.1.

IN MEMORIAM 1919 II.
papír, linómetszet, 200x150 mm.
j.j.l.: TAO IN MEMORIAM 1919 II.
Ltsz.: K. 85.296.2.

FEJEK I.
papír, linómetszet, 240x180 mm.
j.n.
Ltsz.: K. 85.297.1.

FEJEK II.
papír, linómetszet, 240x180 mm.
j.n.
Ltsz.: K. 85.297.2.

FEJEK III.
papír, linómetszet, 240x230 mm.
j.n.
Ltsz.: K. 85.297.3.

KOMPOZÍCIÓ, 1979
papír, akryl, 500x650 mm.
j.j.l.: TAO 79
Ltsz.: K. 85.469.1.

"Kolos-Vary Margit a nonfiguratív művészetnek azt az útját járja, azt az irányzatát képviseli, amelyben a primátus, a hangsúlypontozás nem a geometrikus absztrakt festészet esetében oly gyakori színeffektusok, hanem inkább az önmagukba záródó formák érzelemkorbácsoló hatására épít"-

Almási Tibor

IRODALOM

Tisztelet a szülőföldnek. Budapest - 1982. Katalógus.
Seregélyi György: Magyar festők és grafikusok adattára. Szeged, 1988. 322.o.



ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

Könyvtár
Budapest
26 757

KOLOS-VARY, SIGISMUND
1899 - 1983

Kolozsváry Zsigmond néven magyar származású festő, grafikus. Művészeti tanulmányokat a budapesti Iparművészeti Iskolában végzett. 1926-ban telepedett le Párizsban. 1941 és 1943 között megélte az internáló táborok borzalmait. 1943-tól 1946-ig Svájcban élt, majd visszatért Párizsba. Kiállításai voltak Párizsban, Oszlóban, New Yorkban, Rotterdamban, Genfben, Nyugat-Berlinben, Japánban. Budapesten, a Műcsarnokban gyűjteményes kiállítása Pierre Székellyel 1972-ben volt. Kezdetben geometrikus tájakat, az ötvenes években absztrakt, míg a hatvanas évektől lírai-absztrakt ihletésű kompozíciókat festett.

KOMPOZÍCIÓ, 1978
papír, pasztell, 380x535 mm.
j.j.l.: Kolos-Vary 78
Ltsz.: K. 85.67.1.

KOMPOZÍCIÓ, 1982
papír, pasztell, tempera, szén,
400x590 mm.
j.j.l.: Kolos-Vary 82
Ltsz.: K. 85.68.1.

A HALÁL ROKONA, 1977
papír, olaj, ceruza, szén, tus,
445x495 mm.
j.j.l.: Kolos-Vary 77 A mű alatt:
ADY: A HALÁL ROKONA
PARENT DE LA MORT
Ltsz.: K. 85.69.1.

TÁJ, 1973
papír, rézkarc, aquatinta,
250x200 mm.
j.b.l.IV/X j.l.: Kolos-Vary 73
Ltsz.: K. 85.242.1.

KOMPOZÍCIÓ, 1958
papír, szitanyomat, 270x207 mm.
j.j.l.: Kolos-Vary 1958
Ltsz.: K.85.243.1.

LX
karton, kollázs, 295x214 mm.
j.j.l.: Kolos-Vary
Ltsz.: K.85.304.1.

DOMBOLDAL, 1918
zsírpapír, szén, 237x334 mm.
j.j.l.: Kolozsváry Bern. 1918/?/
Ltsz.: K. 85.542.1.

PÁRIZS, 1919
zsírpapír, szén, 328x250 mm.
j.j.l.: Kolozsváry Paris 1919/?/
Ltsz.: K. 85.543.1.

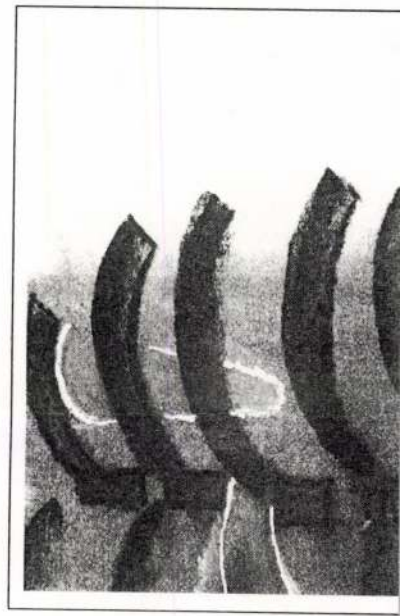

Ko

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

Könyvtár
Budapest
26 757

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

Kolozsváry.

Két nagy kiállítás áll a párizsi művészeti élet előtérében. Az egyik a Grand Palais termeiben nyílt meg, összehasonlítások '72 címmel, sürített szemlét kíván nyújtani a mai francia festészeti és szobrászati törekvésekről. A kiállítók közt féltucat magyar származású művész is szerepel: a legismertebb közülük Kolozsváry.

Nagyvilág

Magyar Hírlap 1972/182 bold.

ARGUS

Internationaler Argus der Presse AG, 8030 Zürich, Postfach, Tel. 01 34 49 37. Argus International de la Presse SA, 1228 Plan-les-Ouates/Genève, Case postale, Tél. 022 71 26 62. Weitere Angaben über untenstehendes Organ/précisions supplémentaires sur la publication mentionnée ci-dessous: Argus-Media-Information Tel. 01 34 49 37

1021

Tribune de Lausanne Le Matin
Lausanne (CH)
Tir. q. 54 765, dominical 114 105

Sigismond Kolos-Vary
7. Aug. 1974

ACTUALITE CULTURELLE

Kolos-Vary à Auvernier

UNE INVITE À L'ÉVASION

Pour leur exposition d'été — encore visible jusqu'au 31 août —, les deux galeries Numaga d'Auvernier ont ouvert leurs salles à une grande rétrospective de l'œuvre du peintre Sigismond Kolos-Vary. Hongrois établi à Paris depuis 1926, Kolos-Vary témoigne, à la lumière de ce panorama retraçant toute sa démarche picturale, d'une grande cohérence dans sa recherche, en même temps qu'une scrupuleuse honnêteté envers lui-même, qui lui a permis de traverser nombre de modes et de bouleversements picturaux en restant fidèle à lui-même.

Dès le début des années 30, sa personnalité de peintre s'affirme, tout d'abord au travers d'une certaine forme d'expressionnisme sur lequel plâne parfois le fantôme de Picasso. Son art, encore figuratif, recourt, comme celui de l'artiste catalan, aux déformations expressives, aux décompositions rythmiques. Puis les références au monde des apparences se font de plus en plus allusives, les pâtes, étalées à coups de couteau ou de spatule, se font plus épaisses, l'atmosphère devient souvent tragique.

Enfin, depuis le milieu des années 60, l'art de Kolos-Vary parvient, après un tournant capital dans son développement, à une forme de classicisme. Après les foudres et les orages, c'est comme un apaisement qui leur succède, presque une arrivée à la terre promise.

Les formes se sont décantées, dépouillées de tout ce qui ne constituait pas l'essentiel, évoquant, avec un minimum de moyens et un maximum d'intensité poétique d'étranges paysages qui apparaissent comme une bande de terre vierge, inhabitée, suspendue dans un espace sans limites et baignée dans une lumière qui fait naître des reflets où surgissent parfois deux soleils. Planètes inconnues ou paysages de rêve, les tableaux de Kolos-Vary sont composés de formes simples, presque schématiques comme des signes et qui ressemblent à des pièces destinées à s'imbriquer les unes dans les autres. La palette s'est éclaircie, allégée, se plaisant dans des harmonies subtiles à dominante claire. Immobile, comme suspendu dans l'espace et hors du temps, le monde de Kolos-Vary est une invite à l'évasion vers le mystère et le rêve.

Françoise Jaunin

TRIBU

MAL

Nixon s'acc

Le président Nixon a déclaré, hier, à ses ministres réunis en éance extraordinaire qu'il ne démissionnera pas de la pré-dence.

Des membres du gouvernement qui ont parlé aux jour-alistes à la sortie de la réunion (elle a duré une heure et demie), nt déclaré :

« Le président a l'intention de rester et de laisser la Consti-ution trancher. »

Le secrétaire au Trésor, M. William Simon, a déclaré :

« Nous avons des lois dans ce pays, et il a prêté serment de e conformer aux lois. »

Le président Nixon avait convoqué hier son cabinet en éance extraordinaire après avoir avoué publiquement qu'il a deux ans, il avait essayé de freiner une phase cruciale de 'enquête du FBI sur le Watergate.

Dans les milieux officiels de la Maison-Blanche on résumait ainsi la réaction de la classe politique aux révélations de lundi : « C'est mauvais. » Même ses plus fidèles supporters l'adjurent de démissionner.

Journalistes et photographes qui ont été admis un instant au début de la réunion du cabinet ont trouvé le président entouré par M. Henry Kissinger au visage grave et par le secrétaire à la Défense, M. James Schlesinger. Pour certains observateurs, M. Nixon est apparu fatigué. Bien qu'il ait eu un sourire en engageant une conversation animée avec MM. Kissinger et Schlesinger. — (ap)

▶ Lire en page 10

Geste pour le moins évocateur de Charles Sandmann, député républicain du New-Jersey (à droite, en haut). Ce défenseur acharné de Nixon n'a pas résisté à la dernière péripétie du mau-

Kolos-Vary Művészet, Budapest, 1972. Nov.

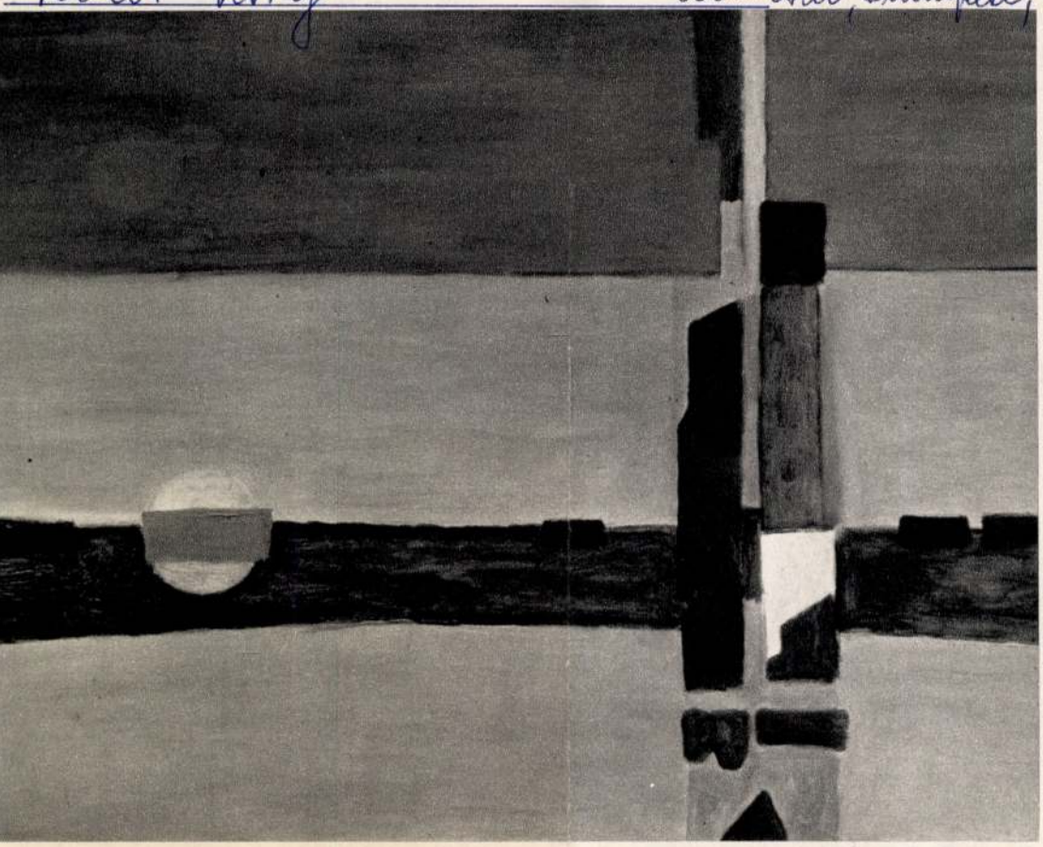

Kolos-Vary: A tenger kéménye – La cheminée de la mer – Морское ущелье

Kolos-Vary: Lebegés – Levitation – Парение

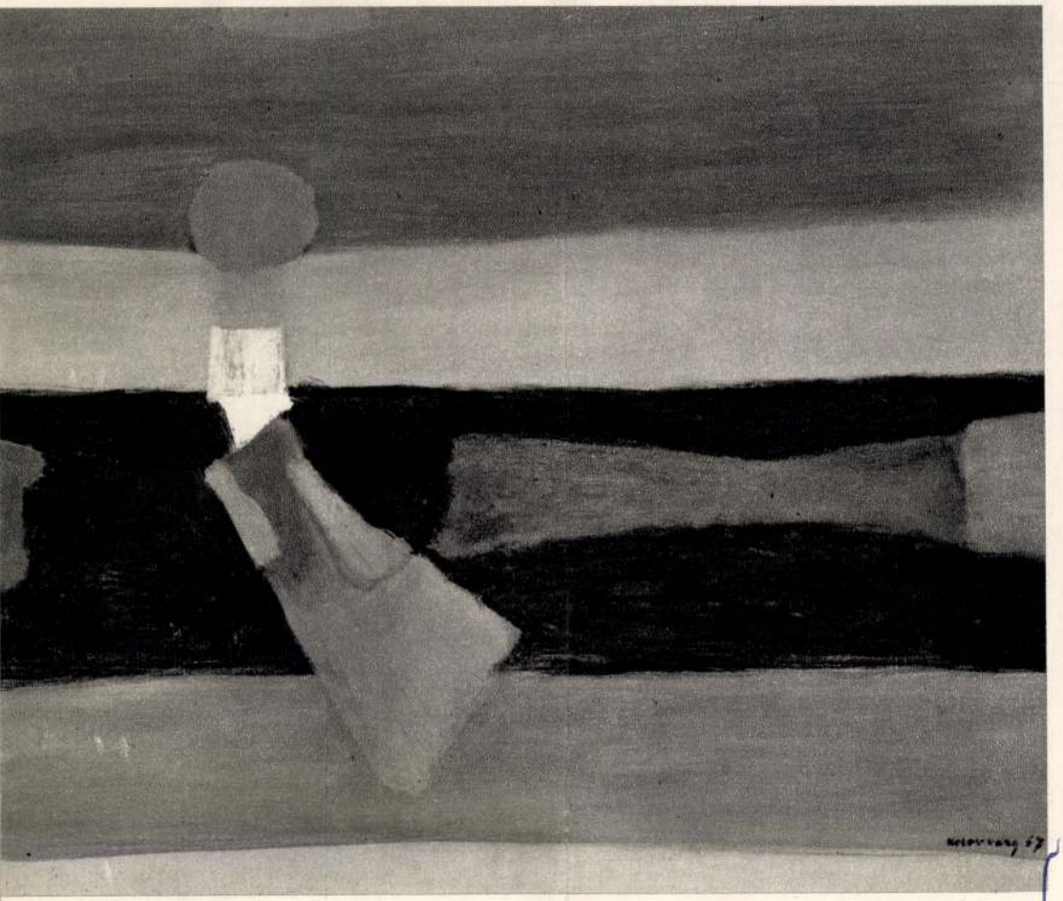

Három külföldi kiállítás Budapesten

Három kiállítás – három megdöbbenés. Mindhárom kiállításra Budapesten került sor a nyár végén: az Ernst Múzeum svéd tárlatára – a Műcsarnok francia-magyar kiállítására – és a Csehszlovák Kultúra felszabadulási metszet-kiállítására gondolunk.

Az „Ember és környezet" címen kilenc művészt bemutató svéd kiállítás megdöbbenésünket az elidegenedés ott dokumentált fokával vívta ki. Ez a kiállítás bebizonyította ugyanis, hogy mégoly általános gazdasági jólét és a még annyira éber szociális segítőkészség sem képes korunk emberét megmenteni az önmagával, pszichéjével és környezetével támadó, olykor feloldhatatlan konfliktusoktól. A festők közül Björn S. *Jonsson* a természetelvű, impresszionisztikus ízű festészet eszközével vetíti elénk pesszimista, bár formailag jobbára szépséges tájvízióit, míg Lena *Cronquist* és Bengt *Landin* már kereken kimondják (az olajtechnika, esetleg kollázs-szerű foto-manipuláció vagy vegyes technológia segítségével) az őket környező társadalom kíméletlenségével, brutalitásával, meg nem értésével szemben felmerülő vádjaikat. Kerstin Abram-*Nilsson* „Mi és ők" sorozatában a nők társadalmi mellőzöttségéről fest meghökkentő képet; Roj *Friberg* nagyméretű ceruzarajzai az álomszerű lebegés hangulatát a tárgyi hitelesség akribiájával ötvözik sajátos, néha szinte kábítószer-mámorokat idéző víziókká. Sture *Meijer* ellenfényben ábrázolt erőteljes olaj-tájképei és csendéletei ugyancsak belső szorongásról vallanak. A. *Arle* dinamikus bronz-lovai sokoldalú és kísérletező szobrászt reprezentálnak (Ember és kocsi, Esemény lóval stb.). B. I. *Persson* szarkasztikus ízű plasztikái a társadalomszatíra határán mozognak; technikai megoldásaikkal a Lukács György féle „különösség" határait túllépve, már-már egyfajta „ellenszenvesség" esztétikai kategóriájába torkollanak.

A kiállítás legpozitívabb élménye Olle *Adrinnak* egy vak gyermekek tonnebodai intézetében elhelyezett monumentális frize, melyet a művész egy új világ felé vezető „Érzékek vezérfonalá"-nak nevez. Prém, üveg, fém, fa és több más anyag ennek a „kitapintható" műalkotásnak anyaga.

*

Ám nemcsak a svéd kiállítás szolgál megdöbbentő elemekkel. A műcsarnokbeli *Kolos-Vary + Székely* kettős kiállítás azonban már azért megdöbbentő, mert nem más, mint *játék a végtelennel*. Mindkét külföldre szakadt művész „homo ludens" a javából. Egyikük (Kolos-Vary Zsigmond) az optikai, másikuk (Székely Péter) a plasztikai végtelent igyekszik meghódítani. Kolos-Vary festészete a Fauve-ok színvilágán s Cézanne forma – tér analízisén csiszolódva, többszöri „vedlés" (Nietzsche!) után jut el a lírai szín-mágia mai, transzcendentális lebegésű, áttételes „táj"-festészetéhez. Mai képein úgyszólván már mindig föld – ég – víz sejtelmes találkozásában, napok, szferikus fényforrások, vonal- és színakkordok egymásbaomlásán ámulhat a szemlélő.

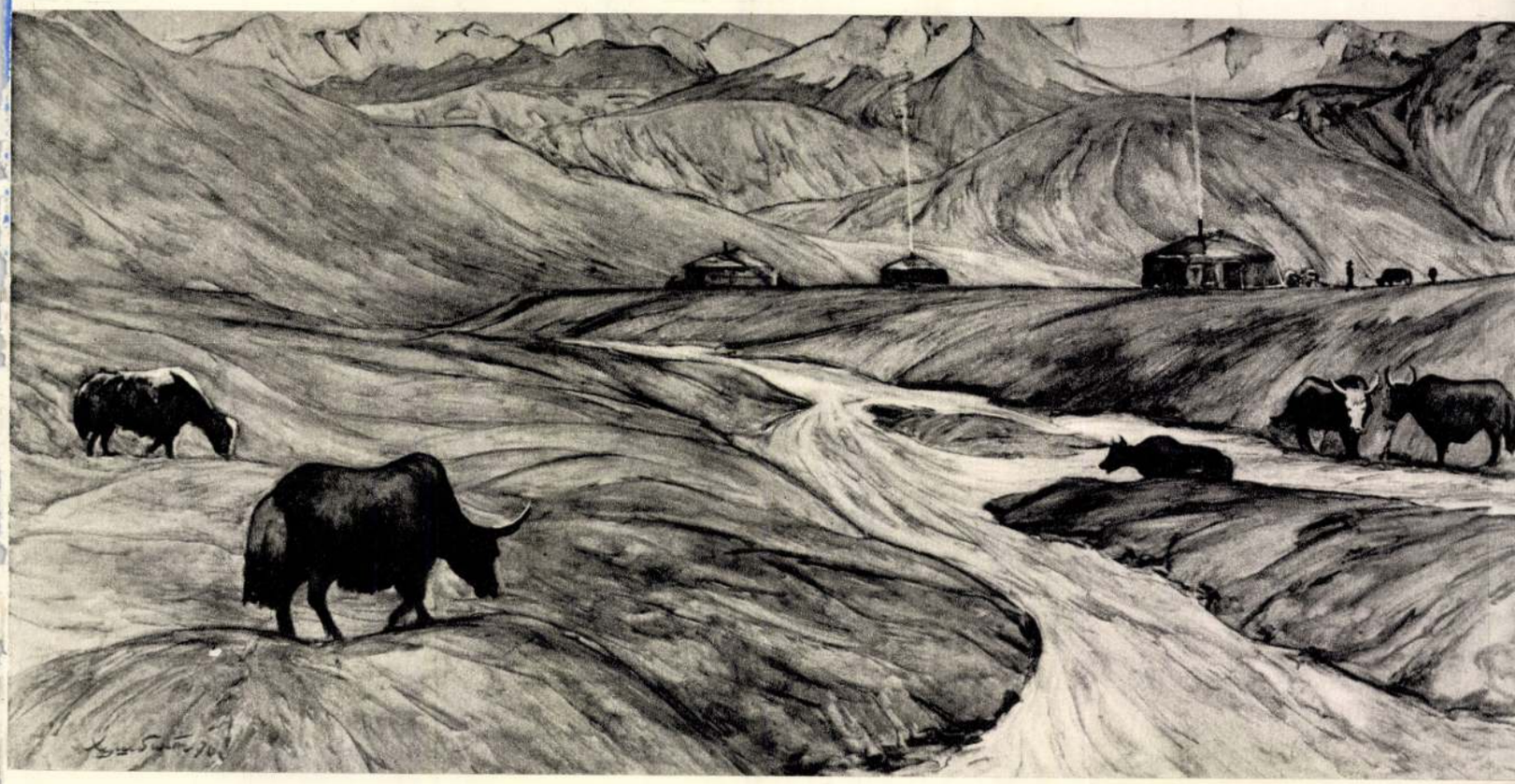

H. A. Husbaht: Jakok – Yaks – Яки

A Középázsiai Köztársaságok és Kazahsztán mai művészete

Üzbegisztán, Kazahsztán, Kirgizia, Tádzsikisztán, Türkménia képzőművészete a legfiatalabb a Szovjetunióban. Története a szovjet állam megalakulásával kezdődött, és fejlődése szorosan összefonódott az új szocialista kultúra kialakulásával.

Az új képzőművészet megszületésében döntő jelentőségű szerepe volt az orosz művészeti élettel kialakuló közvetlen, sokoldalú kapcsolatoknak. A húszas években a Káspi-tengeren túl elterülő köztársaságokban sok komoly szakmai tudású orosz művész telepedett le, maguk köré gyűjtötték a tehetséges fiatalokat és művészeti iskolákat hoztak létre. Ugyanakkor a helyi életformák, az itt élő népek díszítőművészeti alkotásai, a régi keleti miniatúrák az orosz művészekre is hatással voltak, és saját alkotásaikban érdekesen ötvöződtek össze az orosz művészet jellegzetességei a helyi hagyományokkal. Művészetük tanulságait napjainkban a köztársaságok számos fiatal művésze igyekszik értékesíteni; különösen jól megfigyelhető ez a törekvés Üzbegisztán mai művészetében.

Az „úttörő" orosz képzőművészek művei mellett a húszas évek közepétől megjelentek a helyi képzőművészek első munkái. Sokan közülük még ma is dolgoznak, nevet és tekintélyt szereztek maguknak a köztársaságokban, ahol élnek, sőt hazájuk határain túl is. Az ilyen művészek közé tartozik az üzbég I. Tánszikbajev, a kazah A. Kasztejev és a kirgiz G. Ájtijev – művészetükkel megismerkedhetnek kiállításunk látogatói.

Zömében azonban a kiállítás az elmúlt tíz év művészi terméséről ad képet. A legtöbb kiállító a középnemzedékhez, vagy a legfiatalabb művészek közé tartozik. A 60-as években a köztársaságok művészei felszámolták a 40-es, 50-es évek naturalista tendenciáit, és alkotómunkásságukat világosan érvényre jutó nemzeti színezet jellemzi. A közép-ázsiai köztársaságok és Kazahsztán művészete, ugyanúgy mint az egész szovjet művészet, hű a szocialista realizmus elveihez, a szocializmus eszméihez, az életigazságot fejezi ki, a jó, a humánum, a szép eszményeinek hordozója. A középázsiai köztársaságok és Kazahsztán alkotói, akik az elmúlt tíz évben elmélyült érdeklődéssel kezdték tanulmányozni a nemzeti művészeti hagyományaikat, sajátos módon fejlesztik tovább a szocialista realizmus elveit. A legtöbbször moszkvai és leningrádi főiskolákon elsajátított szakmai tudás mellett a nemzeti iskola kialakulásában nagy jelentőségű a hosszú évszázadok óta virágzó népi díszítőművészetek hagyományainak hatása, amint ezt a mostani kiállítás anyaga is világosan megmutatja.

Tárlatunkon főként új művek láthatók, de ezekben is érezhető a szerves kapcsolat a múlt művészetével. A koloritban, a színtársításokban, a festmények és grafikák sajátos ritmikai felépítésében a népi díszítőművészet számos jellegzetességét fedezhetjük fel. Sok művész alkotásaiban világosan érzékelhető a keleti miniatúrák tanulmányozásának hatása is. De a lényeges az, hogy a hagyományok értékesítése nem fajul száraz stilizálássá, felületes dekorativizmussá, hanem segíti a művészeket abban, hogy ki tudják fejezni viszonyukat a kor valóságához, meg tudják mutatni a természet és életük szépségeit, és szenvedéllyel, színesen tudják érzékeltetni az új élet építésének romantikáját, ennek az életnek sajátos szellemi atmoszféráját.

L. Akimova

Stúdió Galéria 72/IV. kiállítása

A fiatal képzőművészek stúdiójának negyedik kiállítását a szobrász szakosztály 18 tagja munkáiból rendezték.

Gáti Gábor fatáblákra helyezett ólomreliefeket állított ki: „Küzdő", „Műhely" címen.

Kampfl József hat kis bronz érmébe sűríti mély, pozitív tartalmú életszemléletét.

Ócsai Károly „Vizitációk"-at jelképez ólomba öntött, hegybe felnyurguló, zömök feszültségű plasztikáin. *Gyurcsek Ferenc* „Jobbágyfej", *Kő Pál* „Táltos" című művével szerepel.

Szőllőssy Enikő bronzéremsorozata, mint mindig, tenyérnyi területeken kozmikus viszonylatokat érzékeltet.

Seregi József „Szobor II", *Szentirmay Zoltán* „Gátfutók" c. ólomszobrot, *Janzer Frigyes* „M. portréjá"-t, *Várnagy Ildikó* „N. G. portréjá"-t, *Blaskó János* Színház című figurális bronz tábláját, *Asszonyi Tamás* hat érem művét, *Borbás Tibor* Áprily Lajos portréját mutatja be.

Csikszentmihályi Róbert érmején aranyló alapon szinte gótikus hajlékonysággal összefonódó fák lágy vonalozását láthatjuk, *Szabolcsi Péter* „H. Bosch", *Nagy István János* „Rippl-Rónai József" kiegyenlítő bölcsességét rögzíti le, *Fekete G. Dezső* „Munkásmozgalmi" plakettjét küldte el a közös kiállításra.

Végül a nemrégiben tragikusan elhunyt *Götz János* két munkájával találkozhattunk itt: „Fiú csikóval" című plakettjével, valamint „Kossuth Lajos" kis bronz szobrával. A helyiség szűkös volta miatt azonban a Stúdió Galériája inkább alkalmas egy-egy művész munkásságának bemutatására, mint kollektív kiállítások megrendezésére.

Vidos Zoltán

Kolos-Váry Boulogne-ban

A magyar származású Sigismond Kolos-Vary (Kolozsvári Zsigmond) műterméből származó festmények, rajzok, szobrok eddig sohasem látott rekordárat értek el egy boulogne-i árverésen. Az árverésre bocsátott 275 mű közül a legkorábbiak a húszas évekből származtak, a legkésőbbiek pedig 1983-ból. Festményei közül nem egy húszezer frank felett kelt el, míg a korábbi időkben ennek feléért lehetett árverésen hasonló méretű és kvalitású képeket vásárolni. Egy 1952-ből származó képéért 39 ezer frankot, a Marzotto-díjjal jutalmazott, 1960-as Afrika ébred című festményéért 24 ezer frankot, de egyes rajzaiért is magas árat, 4-5 ezer frankot fizettek.

A siker oka elsősorban természetesen az, hogy Kolos-Váry elismert művész volt. Számos közgyűjtemény őrzi képeit, mint például a lille-i, a jeruzsálemi, az algíri, a milwaukee-i múzeum vagy a párizsi Pompidou Központ.

Kolozsvári Zsigmond 1899-ben született az erdélyi Bánffyhunyadon. A budapesti Iparművészeti Főiskola elvégzése után, olaszországi és svájci utazását követően, 1926-ban Párizsban telepedett le, ahol két évvel később, a Miromesnil Galériában már önálló kiállítása volt. A Montparnasse negyed lakójaként hamar bekerült a „montparnók", Chagall, Sonja és Robert Delaunay, Mondrian, Soutine és más művészek által alkotott társaságba. Itt kötött ismeretséget többek között az író André Salmonnal és a párizsi Modern Művészet Múzeumának későbbi megalapítójával és első igazgatójával, Jean Cassouval. Az ekkoriban festett, expresszionista és szürrealista hatásokat mutató figuratív képeket elismerés fogadta, a galériák szívesen rendeztek kiállítást Kolozsvári alkotásaiból. A művész a háború elől Svájcba menekült, ahonnan csak 1946-ban tért vissza Párizsba. 1947-ben részt vett az Európai Iskola által rendezett francia–magyar kiállításon, és a későbbi években is mindig szívesen szerepelt külföldön élő magyar művészek csoportos tárlatain. Festészete az ötvenes évek elejétől absztraktta vált, és ebben az időszakban, valamint a hatvanas években születtek legjelentősebb művei. Nem véletlen, hogy a mostani árverésen is az e korból származó, többségében tájképeket idéző képeiért folyt a legnagyobb versengés.

Kolozsvári feleségével 1977-től Boulogne-ban élt. A város a harmincas évek elejétől nemcsak a Renault gyárról volt ismert, hanem arról is, hogy az École de Paris (Párizsi Iskola) egyik központjává vált. Ide költözött a festő Chagall és Volovick, a szobrász Lipchitz és Miestchaninoff, akiknek boulogne-i műteremházát nem kisebb építész, mint Le Corbusier tervezte. A városi múzeum a Párizsi Iskola képviselőinek alkotásaiból álló, igen jelentős festmény- és szoborgyűjteménnyel rendelkezik. Az a tény, hogy a múzeumban Kolozsvári festményei is helyet kaptak, valamint az, hogy Boulogne jelentős képzőművészeti múltjának hatására polgárai feltehetően az átlagosnál jobban vonzódnak a művészetekhez, minden bizonnyal hozzájárultak az árverés ígéretes sikeréhez.

Cserba Júlia

ja lezajlott magyarországi bemutatója döbbentett rá: a századelőn Schönberg kiemelkedő képességekkel rendelkező, sőt zseniális fiatalember volt, aki azonban – akarata ellenére – sokáig nem tudott elszakadni a késő romantikától: Wagner, Mahler, Richard Strauss örökségétől. Ezért – mint a politikában a baloldali forradalmárok – radikális változtatásra szánta el magát. Szakított a múlttal, és kitalálta saját kompozíciós rendszerét, a tizenkétfokúságot, ami nem más, mint egyfajta, matematikai összefüggésekre épülő zenei eszperantó. Márpedig a zene, a művészet nem matematikai, hanem morális kérdés: a komponistának minden egyes hangért felelősséget kell vállalnia. A dodekafónia viszont felelőtlen, mert megszüntette a múlttal, a hagyományos értékekkel, az élő zenei anyaggal való kapcsolatot. Egy szépen gyalult asztal vagy egy eredeti szamárbőr nem helyettesíthető műanyaggal. Schönberg halála után újabb korlátokat hozott a lengyel iskola és az úgynevezett szerializmus, ami zsákutcába vitte a zenét. Nyilvánvaló, hogy ezeket az irányzatokat a közönség nem szereti, ezért csak mesterségesen lehet őket életben tartani. Ehhez a mesterséges tápláláshoz kellettek az általtudományos ideológiák, amelyek nem vették figyelembe, hogy a zene nem a komponistáké, hanem az előadóké, és elsősorban a közönségé. Ez a zeneszerzői és zenetudósi szemlélet nem más, mint egy valóságos művészet- és szociálpszichológiai mián zajlik, hanem az, ha a fiatalok a Kisstadionban csápolnak.

– Ezek szerint Kodály Zoltán álmát – „Legyen a zene mindenkié!" – mára a popzenészeknek sikerült megvalósítaniuk?

– Nem szeretem a pop- és rockzenét – elsősorban azért nem, mert üzlet, pénz, hatalom társul hozzá –, de el kell ismernem, hogy tényleg nemzetközi nyelvvé vált. Amikor először hallottam, hogy a fiatalok a komolyzenét „szomorúzenének" nevezik, úgy éreztem magam, mintha hasba lőttek volna. Mostanra azonban kiderült, hogy igazuk volt; a helyzet valóban nagyon szomorú. Az elmúlt évtizedek zenei atombombái továbbra is pusztítanak. Még ma is vannak olyan esztéták és kritikusok, akik jogot formálnak arra, hogy eldöntsék, ki a jó és ki a rossz zeneszerző. Ezek az irányzatok mára túlélték önmagukat, de az utóvédharc – nyersebben fogalmazva: a végvonaglás – még ma is tart, és senki sem tudja, hogy mikor ér véget. Tartok tőle, hogy ezt én már nem fogom megélni.

– Hogyan ítéli meg azokat a zeneszerzői csoportokat, amelyek úgy próbálnak kitörni a jelenlegi szituációból, hogy a popzenéhez közelítenek, vagy visszanyúlnak a Schönberg előtti korok kompozíciós nyelvezetéhez, és századfordulós, „szecessziós" zenéket írnak?

– A popzenéhez való közelítés nem több, mint egy manír, amivel – Steve Reich és mások Aki tudomást sem vesz az elmúlt évt
lyamatairól, az mindenképpen gyanús
neodarabokat egyfajta szalonelegancia
ség jellemzi, ami azonban önmagában
elég az értékteremtéshez.

– És hogyan teremthet értéket a válságos helyzetben egy zeneszerz vagy hangversenyrendező?

– A zeneszerzőnek mindenekelő
kell önmagát, és azt kell írnia, amit gor
ben Angliában jártam, és döbbenten
tam, hogy a „szaktekintélyek" úgy
Benjamin Brittenről, ahogy itthon Kál
ről szokás. Brittent azonban nem ér
kritikusok és a zenetudósok: mindig
dolatait írta meg, s a zenéje értékes v
egyszerű, kristálytiszta. Úgy érzem,
nak és hangversenyrendezőknek a K
je-típusú öncélú fesztiválok helyett t
ne foglalkozniuk az elmúlt örven év
néjével. Jó lenne, ha egy hazai szólist
kar koncertjén mindig szerepelne
Ezt nem valamiféle nacionalizmus m
lem; csupán egy világszerte magát
természetes gyakorlatot kellene meg
A Bartók halála óta eltelt bő fél évs
születtek olyan, értékes alkotások, a
helyük lenne a hangversenytermek
vánszky Endre, Szabó Ferenc vagy S
nézeteit, stílusjegyeit, emberi vonása

Sigismond Kolos-Vary

7, Kovácsműhely, 1950. 54x65
8, Erdélyben, 1952. 114x146

S. Kolos-Vary és P. Szekely Kiállítás
Múcsasnok, 1972. aug-sept.

Sigismond Kolos-Vary

5, Diana, 1939. 81x100
6, Konyöklő nő, 1950. 54x65

S. Kolos-Vary és P. Szekely Kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

3, Nyuszi, 1939. 55x65
4, A cimbalmos, 1947. 50x61

S. Kolos-Vary és P. Szekely Kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

1, Akt. 1926. 55×60

2, Két nő és fegyver, 1938. 100×81.

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary 1.

(Mücsarnok) Erdélyi születésű, 1925-ben végez-
te be tanulmányait a budapesti Iparmű-
vészeti Főiskolán. 1926-ban Olaszországba
utazott tanulmányútra, majd Franciaország-
ban telepedett le. Munkássága három nagyobb
szakaszra oszlik. Az első körülbelül 1949-ig
tart; ezt monográfusa „képzeletbeli figura-
tív periodusnak" nevezi.

Laucz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Ihrlap 1972/233 6 old.

MDK

Kolosvary, Sigismond, [ ]
Sigismond Kolosvary,

„Lesconil 1967-1970."
(acryl, 100 x 81 cm.) : Repr.

Sigismond Kolosvary: „Lesconil 1967-1970."
Mümelléklet: 2.

JELENKOR, Pécs. 1971. január XIV/1.

Kolos-Vary, Zigmond, festő

Kiállítását aug. 18-án nyitják meg. (Műcsarnok.)

—:o Két művén ... 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. aug. 18.

Kolos-Vary, Sigismund, festő

Szerepel a Műcsarnok tárlatán.

—:□ „Két magyar számazású ....“ 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. aug. 10.

Kolos-Vary, Sigismund, Jestő

A Műcsarnokban nyílt meg tárlata.
(Közösen Pierre Székely szobrásszal.)
Művészetének általános elemzése
mellett példaként megemlített műve:
Ezüstözés.

Rózsa Gyula: Időnerű bemutatkozás 7.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 6.

Sigismond Kolos-Vary 2

De ez a szakasz sem egységes: első része, melynek jellegzetes példája az 1926-ban, közvetlenül párizsi utja előtt készült Akt, a századelő nagy francia művészei forma és színvilágának hatását mutatja. Ezt expresszívszimbolista, dinamikus, feszült képi világ váltotta fel, mely végül szürrealista alkotásokban oldódott fel.

Láncz Sándor: Kiállitásról kiállitásra

Magyar Hirlap 1972/233 6 old.

Sigismond Kolos-Vary 3

A második korszakot egy ötéves átmeneti időszak vezeti be (1949-1954): ennek során előbb az alakok, majd a tárgyak hűnnek el képeiből, sa figurális ábrázolástól a teljes elvontságig jut. el. Két jellegzetes műreprezentálja ezt az időszakot: A kovács-műhely (1950) és az Erdélyben (1952) Ez időtől kezdve fejlődése egyenes vonalú.

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/233 6 old.

Sigismond Kolos-Vary 4

Müvészetének kizárolagos ihletője a
természet, de ezt is rendkívül áttett formá-
ban jelenik meg vásznain. A vászon fel-
ső részén megjelenő sárga folt a nap vagy
a hold szimbóluma, míg az egymásba ol-
vadó háromszögű sikok a földet jelzik.
Mint írja, müvészetét az a gondolat inspi-
rálja, hogy „...a mikroszkopikus kép segítsé-
gével az univerzum nagyságát idézze fel".

Laucz Sándor: Kiállításról kiállításra

Magyar Hirlap 1972/233 6 old

Sigismond Kolos-Vary 5

Művészetének harmadik szakaszához

Szumátra (1966) című képével ért el az úgy-
nevezett „teljesség" periodushoz. Egységes szer-
kezet jellemzi a hatvanas évek közepe óta
készült képeit: tiszta, erős színek, melyek a
fény áradását jelzik, néhány vízszintes, egy-
két függőleges és ferde vonal revelálja a
természet végtelenül változékony, mégis né-
hány alapkonstrukcióra visszavezethető for-
máit.

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/233 6 old.

Sigismond Kolos-Vary 6

Legütöbbi képein már a természeti élménytől is elszakadt, pusztán a képteret aszto sikok és formák szines jeleivel operál; a képalkotó gondolatra pusztán a képek cimei utalnak.

Láncz Sándor: Kiállitásról kiállitásra.

Magyar Hirlap 1972/233 6 old

Zsigmond Kolos-Vary
festőművész (magyar származású)
önálló kiállítása a Műcsarnokban
megnyílt.

Magyar Hírlap 1972/229 Polgár.

Kolos Vary [ ], [ ]

[Kolozsvári Zsigmond]

A Népművészeti Múzeum Kolos Vary albertirokkal gyarapodott.

— : Hk

8.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 19.

Kolos-Vary [ ].

A XX. n.-i gyűjteményben több műve látható

↓

— : □ A Szépművészeti Múzeum

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. ápr. 19.

Sigismond Kolos-Vary

Ebben a fényterben, repr.

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Múcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

Triptichon I. II. III.

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-sept.

Sigismond Kolos-Vary

Nap és éj, repr.

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

Fátyol fenn a magasban, repr.

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Miltsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

Ezen a dvámoi éjszakán

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug – szept.

Sigismond Kolos-Vary

Hogy a fény ne haljon meg, repr.

S. Kolos-Vary és P. Székely Diallítása
Műcsarnok, 1972. aug – szept.

Sigismond Kolos-Vary

Szumátra, repr.

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug – szept.

Sigismund Kolos-Vary

Rédület, repr.

S. Kolos-Vary és P. Szelely kiállítása
Mucsarnok, 1972. aug – szept.

Kolos-Vary

~~Vary, Kolos~~

Fertő.

3 bis, rue de Beaux-Arts, Paris/France

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966. I. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n., Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill.

§ 32. 1.

Sigismond Kolos-Vary

Akt, rapr.

S. Kolosvary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug. — szept.

Sigismund Kolos-Vary

15, Gréta, 1971., 33x40
16, Gréta munka közben, 1971. 33x40

S. Kolosvary és P. Szélely kiállítása
Miskarcon, 1972. aug. — szept.

Sigismund Kolos-Vary

13. Kompozíció V., 1970. 38×46
14. —"— VI., 1970. 33×40

S. Kolosvary és P. Székely kiállítása
Miskarcon, 1972. aug. — szept.

Sigismund Kolos-Vary

11) Kompozíció III., 1970. 38 × 46

12) Kompozíció IV., 1970. 38 × 46

S. Kolosvary és P. Szélely kiállítása
Miskarcon, 1972. aug. — szept.

Siegmund Kolos-Verlag

Siegmund Kolos, 65 Frankfurt/Main
Mühlenweg 1, 1BF5. auf — Anruf.

Sigismond Kolos-Vary

9, Kompozíció I., 1970. 38x46
10, —— " —— II., —— " ——

S. Kolosvary és P. Székely Diallítása
Műcsarnok, 1972. aug – szept.

Sigismond Kolos-Vary

7./ A genfi nő, 1945. 37x48
8./ Peterdi Mária portréja, 1940. 50x65

S. Kolosvary és P. Sélely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug – szept.

Sigismond Kolos-Vary

5, Fiatal lány, 1945. 37 x 48
6, A Zöltő, 1945. 37 x 48

S. Kolosvary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug – szept.

Sigismond Kolos-Vary

3.) Kunyvet és Tagglóhéjat, 1940. 65x50
4.) Pofon, 1940. 65x50

S. Kolosvary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug – szept.

Sigismund Keles-Harry

S. Kelesvary és P. Gréhely Lia Lutaka
Millesvaral, 1972. aug – szept.

Sigismund Kolos-Vary

Rajzok 1–16-ig

1, Női fej, 1924., 34x50

2, A. salátástál, 1940. 65x50

S. Kolos-Vary és P. Szekely kiállítása

Műcsarnok, 1972. aug–szept.

Sigismond Kolos-Vary

53., Triptichon II közép rész, 1972. 97×130
54., —"— III, 1972. 97×130

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug.–szept.

Sigismond Kolos-Vary

51, Nap kék tükröződéssel, 1964. 60x73
52, Triptichon I baloldal, 1972. 97x130

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug.–szept.

Sigismond Kolos-Vary

49, Nap és éj, 1971. 93x130
50, Sárga harmónia, 1959. 79x92

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug.–szept.

Siegismund Koles-Varsy

S. Koles-Varsy bei P. Stefely Bildhauer
Müsarnet, 1972. aug.-sept.

Sigismond Kolos-Vary

47, Az éggépezetei, 1972. 60x73.
48, Fátyol fenn a magasban, 1972. 57x65

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug—szept.

Sigismond Kolos-Vary

45. Et Levitáció, 1972. 65 x 81
46. Ebben a fényben, 1971. 114 x 146

S. Kolos-Vary és P. Siklódy kiállítása
Mücsarnok, 1972. aug—szept.

Sigismond Kolos-Vary

43, Ezen a dhámai éjszakán, 1971. 81x100
44, Ebben az ismeretlen térben, 1972. 81x100

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug—szept.

Sigismond Kolos-Vary

41, A fény hajnala, 1972. 81×100
42, Hogy a fény ne haljon meg, 1972. 81×100

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug—szept.

Sigismund Kolos-Vary

39. Tavolban ... Brighton, 1971. 60×73
40. Függőleges fény, 1972. 81×100

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Miscarnol, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

37., Vitorlás a horizonton, 1971. 97×130
38., A tenger kéménye, 1971. 93×60

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismund Valas-Vary

37. Vitorlás a horizontra, 1971. 37×130

38. A tenger hemmingje, 1971. 33×60

S. Valas-Vary és T. Lédely Riallitása

Miscsarnak, 1972. arg-i ept.

Sigismund Kolos-Vary

35, Kék Kifli, 1970. 87 x 100
36, Arúr, 1970–71 97 x 130

S. Kolos-Vary és P. Székely Kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug–sept.

Sigismond Kolos-Vary

33.) Nyugtalanító éj, 1968, 73×92
34.) Legelő, 1969., 81×100

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok 1972. aug-szept.

Sigismund Wolf-Neuf

2. Wolf-Neuf Sigismund. Schöne Briefe Liebe
Mädchen Verlag 1915. Neuf - Neuf

Sigismond Kolos-Vary

31.) Éjszaka Fevenesben, 1968. 97x130
32.) Arben, 1968. 97x130

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

29, Lila tér II. 1967. 130x162
30, A mélységek békéje 1967-70
100x81

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

27, Szumátra, 1966. 81 × 100
28, Zöld Astra II. 1966. 146 × 114

S. Kolos-Vary és P. Szélek kiállítása
Miskarcon, 1972. aug-szept.

Szigetvári Vadas–Varga

SFG partámadó, 1956. 81 × 100

SFG Sólyi Antal – II. – 1956. 114 × 117

2. Vadas–Varga és T. Szabó László
Mikszáth, 1955. ong–tusz.

Sigismond Kolos-Vary

25, Tél, 1964. 100x81
26, Kék holdas est, 1965. 97x130

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Szigetvári Vadas-Varga

25 Tel. (36) 100x81

25 Tel. Vadász ref. (36) 37x130

2. Vadas-Varga 25 T. Szabó Nándor
MVSzövetség, 1935. Gyöngy-Kenyér.

Sigismond Kolos-Vary

23, Éjjeli repülés, 1962. 89x116
24, Interplanetáris dráma, 1963. 116x89

S. Kolos-Vary és P. Szekely Miállítás
Múcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

21, Appassionata, 1962. 55 x 38
22, Salogne, 1962. 114 x 146

S. Kolos-Vary és P. Szélely Kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug - szept.

Kolos-Váry, Zigismond

Pierre Székelyd kiállítása lesz a Műcsarnokban VIII. 18 – IX. 10 között.

Hück; Műgyűjtő, 1972/2. sz. 64. l.

c

Sigismond Kolos-Vary

19, Ernstörés, 1962. 97×130
20, Függőkert, 1961. 116×89

S. Kolos-Vary és P. Szekely Kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

17, Fél és anatás, 1961. 195×130
18, Kél mágia, 1961., 195×130

S. Kolos-Vary és P. Szelely kiállítás
Műcsarnok, 1972. aug - sept.

Sigismund Kelles-Varny

S. Kelles-Varny és P. Szélely Ildikóhoz
Münsterrel, 1372. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

15, Ősz ... valahol, 1958. 65x81
16, Felfeszerés, 1960. 146x97

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

13, Szétszilet, 1955. 114x146
14, Tükröződő pillantás, 1959. 100x81

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-szept.

Sigismond Kolos-Vary

11, A Föld emléke, 1952. 73×60
12, Feltámadás, 1955. 97×130

S. Kolos-Vary és P. Székely Kiállítása
Mücsarnok, 1972. aug-sept.

Sigismund Vodos-Varsy

11, A tétel emlője, 1952. 73×60

12, Testvérszeny, 1955. 97×130

S. Vodos-Varsy és P. Gáthely Ricillitás

Műcsarnok, 1972. anyag-szept.

Sigismond Kolos-Vary

9, Leszonil, 1952. 130×180
10, Fekete kémény, 1952. 100×50

S. Kolos-Vary és P. Székely kiállítása
Műcsarnok, 1972. aug-sept.

Siegmund Weiss-Varry

S. Weiss-Varry & P. Sidley Rialtitein
Müssarnoch, 1972. aug-sept.

Kolos-Vary

külföldön élő magyar müvész alkotása
megtalálható a Szépmüvészeti Muzeumban.

Magyar Hirlap 1975 14o/6

Kolos-Vary, Zsigmond, Jestő

L.: Kassák 4

Bodri J.: Kiállítási ... 1127-1130.

JELENKOR, Pécs, 1975 december XVIII/12

Kolos-Vary, Zigismund

Magyar eredetű festőművész. Szerepelt a címben jelzett kiállításon.

Passuth Krisztina: Modern francia grafika, képzőmüv. Almanach 1, Corvina 1969, 79. l.

Kolos-Vary Zsigmond, festő
[Kolozsváry Zsigmond] grafikus
Szerepel a Műszaknokban. (1970. aug.-szept)

Beke László: Külföldi magyar művészet?
1-6. a.

KRITIKA, Bp. 1970. október VIII/10.

Kolos-Vary Sigismond, festő, grafikus

In memoriam Kassák,

Repr

—: Külföldi magyar művének kiállítása

Műmelléklet: 3

KRITIKA, Bp. 1970. október VIII/10.

Kolozsváry Zsigmond

~ Párizsban élt

Hárs Éva: Martyn Ferenc 5.
Corvine 1970.

Zigismund Kolos-Vari

a Szépművészeti Múzeum a külföldön élő magyar művész alkotásaival gazdagodott.

Kádár Mária: Új szerzemények a múzeumokban.

Kelet Magyarország, 1971. júl. 25.

Kalos-Vary Zsigmond

hűve

most került a Janus Pannonius

Múzeum képtárába

N. N.: A képtár új szerzeményei

Dunántúli Napló 1970 XII. 19

Kolos-vary

a modern művészek állandó tárlatán szerepel a Szépművészeti Museumban a külhoni magyarok között Schöffer, Péri, Csáki, Forbat, Kolos-vary, Pán Márta, Pierre Székely.

Sajtotanitás 1974/1/28

Bodri F: A modern művészek állandó tárlata Bp-en

Kolos-vary /igy irja nevét a müvész maga is a rajzon/

Cimnélküli rajzát /részlet/ jelöléssel hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 14.
XVII. évf. 28. sz. 12. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Kolos-vary

1973 JUL 14

1021

M

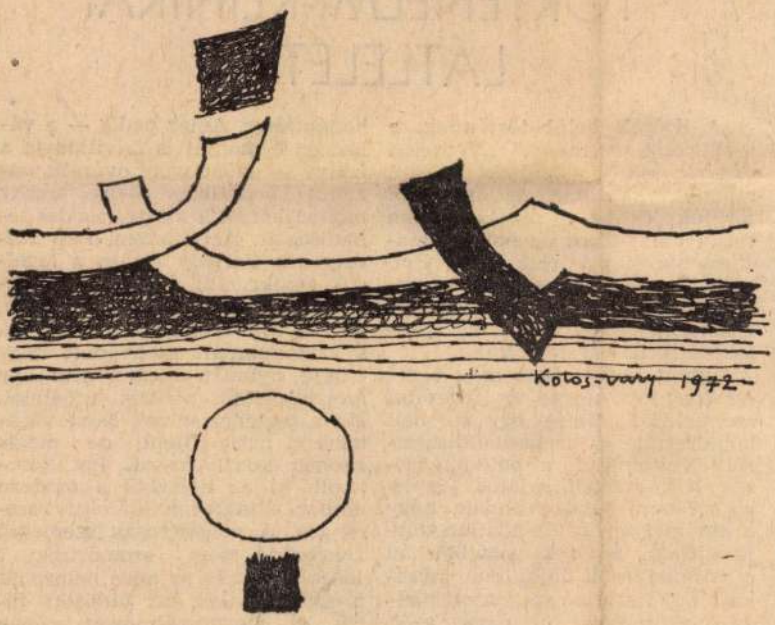

Kolos-vary rajza (részlet)

MÁGORI ERZSÉBET:

Rádió

K

TÖRTÉNELMI-KLINIKAI LÁTLELET

„A dolgok belül történnek, a többi csak esemény." „Védtelen vagyok, mint az idézőjel nélküli mondat." „Valamilyen forrásból jöttünk, és ez a forrás valaha tiszta volt." Ezek az epigrammatikus sorok a kitűnő költő, *Gergely Ágnes A tolmács című* regényéből valók, s valamelyest érzékeltetik ennek szellemét, intellektuális izzású tartalmát.

Miként határozható meg e mű néhány főbb jegye és filozófiai szemlélete? Dialóg egy sorsbeli közérzetről és rokonváltozatairól? Vallomások a boldogtalanság XX. századi sajátos jegyeiről? Finom jelzése annak, hogy a kor mélyén, a társadalom szerkezetében, a lélek gócaiban az ellentmondások fájdalma munkál? Egy fiatal nő szaggatott hangú beszámolóját olvassuk, azét, „aki több európai nyelven kívül sirályul, lóul is tud beszélni, de arról is, ami a szavakon túl van."

E kérdések hűséges megszólaltatója — tolmácsa — Gergely Ágnes, könyvének számos szereplője révén. Fogalmazása, mint honépítésre. Amaz pedig — a választás e módját is felvillantja a könyv — subát vagy overállt hazudik becsületes őseire, avagy mohón keresi a megtollasodás lehetőségeit. Azt hiszem, Pap Károly óta Gergely Ágnes a legelsők egyike, aki a szépprózai eszközeivel, magas művészi fokon, bátran fölmérte ezt a problémát, s vértanúhalált szenvedett nagy elődje nyomán megrajzolta egy mélylélektani sérülés utóéletét. Ezt a pszichózist veti össze valamennyi más előjelű, de mégis azonos konfliktussal. Így kerekedik ki az egészből a modern ember válsága: a kollektív szorongás. A magányosak szeméből tükröződő mély szomorúság, a kisebbségek és az apró nemzetek, a színesbőrűek, az üldözött hitek, a megfegyelmezett népek magánya, az ártatlanul bebörtönzötteké, a Dosztojevszkijt fordító japán Sintó úr és a kecses Akira államrendjének sorvasztó magánya, a kétszáz kilométeres sebességgel robogó vonatok magánya, a kelet-európaiké a nyugati tudományos

Kolozsvary Zsigmond festőművész 1

1899-ben született

Bánffyhunyadon, Ziallitása nyilt

a Műcsarnokban

Népszava 1972 szeptember 10

8. old.

Kolozsvary Zsigmond 2

Palyája mint az 1926-os „Akt" c. kompozíciója is mutatja, a századelő avantgarde törekvéseinek szellemében indult.

Népszava 1972 szeptember 10
8. old.

Kolozsváry Zsigmond 3

„Fekete Zémény"

„Szédület"

„Szél és aratás" c. Zépés emlétve

Népszava 1972 szeptember 10

S. old.

Kolozsváry Zsigmond 4

„Kék holdas éj"

„Függőlert"

„Interplanetáris dráma" c.

lépei említve

Nápszava 1972 szeptember 10

8. old.

Kolozsváry Zsigmond 5

„A mélységek bekéje"

„Az ég gépesetei" c. lépei

emlékve

Nápszava 1972 szeptember 10

8. old.

Kolos-Vary Zsigmond
festő

"Lebegés" (repro)

Bauer Jenő: Három külföldi kiállitás Budapesten.
MŰVÉSZET ,1972.október-november - 66. oldal

Kolos-Váry Zsigmond
festő-

Kolos-Váry festészete a Fauve-ok szinvilágán, a Cézanne forma és tér analizisén jutott el a mai áttételes tag festészether.

Bauer Jenő: Három külföldi kiállitás Budapesten.
MŰVÉSZET ,1972.október-november - 66:oldal

Kolos-Váry Zsigmond
festő-

Kolos-Váry mai képein ugyszol-
ván már mindig föld-ég-víz
sejtelmes találkozásában napok,
szferikus fényforrások láthatók.

Bauer Jenő: Három külföldi kiállítás Budapesten.
MŰVÉSZET ,1972.október-november - 66.oldal

Kolos-Vány Zsigmond
festő

1926-évi női aktja szemlélteti
a művészetben a tájnak és
embernek korábbi kapcsolatát.

Bauer Jenő: Három külföldi kiállítás Budapesten.
MŰVÉSZET ,1972.október-november - 66:oldal

Rolos-Vány Zsigmond
festő

Az ember és a realisabb milió
ábrázolás vonalredukcióit nét
hány korai tusrajza is felmutat-
ja.

Bauer Jenő: Három külföldi kiállitás Budapesten.
MŰVÉSZET ,1972.október-november - 66.oldal

Rolos - Vány Zsigmond
festő

A Műcsarnokban Rolos - Vány és Székely
Péter külföldre szakadt művészeink
tárlata nyílt meg.

Bauer Jenő: Három külföldi kiállítás Budapesten.
Művészet, 1972. október - november, 66 oldal.

Kholozsváry Zsigmond
festő

Képeit mutatta be a tárlaton.

Horvath György: Magyar szarmazasu művészek kulföldon
Nöl Lapja, 1970. szeptember - 39 szám.

KOLOZSVÁRY ZSIGMOND

Aukción:

Sigismond Kolos-Vary: Ohne Titel
Aquarell auf Papier, 27x20,5 cm. Sign. und dat.: 1958.

WIEN, Dorotheum
636. Künstauktion, 25.Mai-1.Juni 1982.
Kat. Nr. 163. S. 35.

Sigismond Kolos-Vary festő

Kiállítása lesz a Múzeumkban,

augusztus 18 – tól.

Magyar Nemzet 1972 július 30
11. old.

Kolos-Vary Sigismond

1

Művei szerepelnek a

Műcsarnok Ziállításán

- emlétve

Magyar Nemzet 1972 augusztus 25

4. old

Sigismond Kolosváry 2

„Akt", „Szél és aratás"

„Kék mágia" c. Zejei emlékve

Magyar Nemzet 1972 augusztus 25

4. old.

3

Kolos-Vary Sigismond

„Erüstizés"

„Függőkert"

„Akt" a lépés emlékve

Magyar Nemzet 1972 augusztus 25
4. old.

Sigismond Kolos-Vary festőművész

Viállításon szerepel augusztus 18-tól

a Múcsarnokban

Magyar Nemzet 1972 augusztus 11

4. old.

Kolos-Vary, [Sigismund], festő-

Aug. 18-án nyílik meg
tárlata. (Műemlékek.)

-: Képzőművészeti Kiállítások
augusztusban 7.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 2.

Kolos-Vary, Sigismond, festő
[Kolozsváry Zsigmond]

A Művészetben nyílik meg
kiállítása.

—. Külföldi művészeti kiállítások Budapesten,
magyar bemutatók külföldön 8.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 12.

Kolos-Vary, Zigismond, festő

Aug. 18-án nyílik meg kiállítása
a Műcsarnokban.

— :Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 15.

Kolos-Very, Zsigmond, festő

Aug. 18-án nyílt meg
kiállítása a Műcsarnokban.

—: Hit

8.

Népszabadság; Bp. 1972. aug. 19.

Kolozsváry [Kolos-Vary] Zsigmond, „festő"

Szerepelt az Összehasonlítások '72
c. kiállításon. (Párizs).

Bajomi Lázár Endre: Új párizsi napló
167 - 176.

JELENKOR, Pécs, 1973. Jelenkor XVI/2.

Kolozsvári Zsigmond

Részt vett a "XX. sz. magyar származásu művészek külföldön " c. kiállitáson.

Műcsarnok, 197o.

Major Máté: Külföldi magyar művészek kiállitása

Nagyvilág 197o/11 1715. old.

Kolosváry Zsigmond
festő

Mintáre a díszető-rajz mestersége
nem vált be a művész részére, így
egy bánffyhunyadi ügyvédi iroda-
ba ment irnokoskodni.

Önéletrajzból: Sigismund Kolosvary

Művészet, 1974. junius - 37 lap.

Kolozsváry Zsigmond (Sigismund Kolos-Vary)
festő

1972 augusztusában a Műcsarnok-
ban retrospektív kiállításon mutat-
kozott be Kolozsváry Zsigmond.

— (Önéletrajzából) Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974 junius - 37 oldal.

Sigismund Kolos-Vary

festő

Az internálótáborban készített kari-
katúráim támadtak a tömbparanes-
nokot, az őröket, a cenzúrát, az
ügyvitelt.

Önéletrajzból: Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974. Jannus - 37 lap

Sigismund Kolos-Vary

festő

Ön ellenállókhoz igyekezett felesége-vel Párizsból, de Pétain Csendőrei elfogták és egy internáló táborba vitték. Itt portré hat festett, rajzolt és karikatúrákat készített.

Önéletrajzból: Sigismund Kolos-Vary

Művészet, 1974. Junius - 37 cap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

A magyar származásu francia festőművész 1926 óta él Párizsban és a Párizsi Iskola él csapatáb a tartozik.

Önéletrajzból Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974. junius - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

A művész rendszeresen vesz részt
a Salon de Mai kiállításán és gyak-
ran külföldi nemzetközi tárlatokon
is.

Önéletrajzból Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974. junius - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

A művész bemutatta munkáit
Svájcban, Németországban, Hollandiában, Svédországban, Angliában, Kanadában, Japánban.

Önéletrajzból Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974. június - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

Néhány évvel ezelőtt jelent meg
Neuchâtel-ben a Kolos-Váry
monografia Marcel Brion fran-
cia akadémikus tollából.

Önéletrajzból Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974. junius - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

Május 19-én töltötte be 75. életévét Sigismund Kolos-Váry és ebből az alkalomból a Művészet az Évkönyvéből közöl részleteket.

Évkönyvéből Sigismund Kolos Vary
Művészet, 1974. június - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

„Fátyol fenn a magasban"
(1972)
„Kompozíció I.–IV"

} repró

Önéletrajzból Sigismund Kolos Vary
Művészet, 1974. junius – 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

Kolozsváng Zsigmond elemista és
középiskolás korában rajongó sze-
rzeletel és szenvedéllyel rajzolt, fa-
levelet, lepket, pesoscsakot stb -et.

Önéletrajzból Sigismund Kolos Vary
Művészet, 1974. junius - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary

festő

Egy gyakorlati oktatást nyújtó iskolában töltött a művész egy évet és utána felvételt nyert a budapesti Iparművészeti Főiskolán felvételre.

Önéletrajzból Sigismund Kolos Vary

Művészet, 1974. június - 37 lap.

Sigismund Kolos-Váry
festő

Belső építész akart lenni Kolozsváry Zsigmond, az Iparművészeti Főiskolán jelentkezett felvételre, ahol a felvételen elbukott. Díszítő rajzot tanult ennt án

Önéletrajzból: Sigismund Kolos Váry

Művészet, 1974. junius - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

1914-ben karikatúrákat rajzolt. Majd beiratkozott a budapesti képzőművészeti Akadémiára.

Önéletrajzból: Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974. junius - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

A művész első párizsi útjáról
hazaérkezése után a Mesterek
egyéniségével is eredeti látás-
módjával.

Önéletrajzból: Sigismund Kolos-Vány
Művészet, 1974-június - 37 lap.

Sigismund Rolos-Váry
festő

Cailler, Kohler, Nestlé csoholadé
schlaúnchat hesitete kolozsváry
Isigmond. Megd Párizsba utazott
feleségével.

Önéletrajzból: Sigismund Rolos-Váry
Művészet, 1974. junius - 37 lap.

Sigismund Kolos-Váry
festő-

Egy évi párizsi tartózkodás után
műtermet bérelt. Kiállítást rende-
zett Mme Povolozhynál, majd ki-
hány évvel később a Galerie Pier-
reben.

Önéletrajzból: Sigismund Kolos-Váry
Művészet, 1974. Junius - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary
festő

Mme Kléne Povolotzky a Bonaparte
utcai Galériájában kiállította Si-
gismund Kolos-Vary képeit. Ott
adott el a Művész először festményt.

Önéletrajzból: Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974 június - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary

festő

Volt idő, hogy a mesterkirdetéseket illusztrált, meg az „Arc-en Ciel" bábszínház számára bábjait rajzolta.

Önéletrajzból: Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974. június - 37 lap.

Sigismund Kolos-Vary

festő

A második világháborúban
Párizsból elszökött feleségével
hogy az ellenállókhoz csatla-
kozzon.

Önéletrajzból: Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1976. június - 37 lap

Sigismund Kolos-Vary
grafikus

Legújabb alkotásai a Műcsarnokban
voltak láthatók.

.-. Kiállitási naptár.
MŰVÉSZET, 1972, szeptember - 48.oldal

Sigismund Kolos-Vary
festő

A háboru után nyja nősült és
Francois hisfia született, aki el-
feleltette vele az internáló tábor bor-
zalmait. Abba a harba höltözött, ahol
Marquet és Matisse fiatal korukba
laktak.

Önéletrajzból: Sigismund Kolos-Vary
Művészet, 1974 - Junius - 37 lap.

Kolozsváry Zsigmond
festő

Az 1938-as „Párizsi magyar mű-
vészek" annu kiállításon részt vett.

Dövényi Kán: Gadányi Jenő.
Művészet, 1974. július - 26 lap.

Kolozsváry Zsigmond, [Jestő]

Megemlítve. („Párisi magyar ...")

Dévényi Iván: Rósa Miklós emlékezete
245-246

JELENKOR, Pécs, 1974. március XVII/3.

Kolozsváry Zigmond:

A 73 éves magyar származású francia képzőművészünk (festő) volt tárlata Augusztusban a Műcsarnokban. Kolozsvárytól – egy 20-as évekbeli olajfestményt és néhány 1940 körüli grafikát leszámítva – újabb munkái szerepeltek a kiállításon: finom, változatos kolorítú konfiguratív kompozíciók, amelyek tágas térségek — víz, mezőség, égbolt — hangulatát sugallják. Rokonszenves és kulturált művész, kibontakozóban az ízlése, képek a felületei, — az erő, a temperamentum és a kifejezésmód eredetisége azonban nem tartozik az idős festő fő erényei közé.

Vigília 1972 /11

782. old

Kolozsváry Zsigmond:

A kiállításon réntvett képei: „Akt" (1926); „Legelő" (1969); „Levitáció" (1971) – ezek valódi élményt nyújtanak.
Munkainak többségénél vinont zavaróak a hangzatos, patetikus címek („Ezen a drámai éjnakán" „Hogy a fény ne haljon meg" „Interplanetáris dráma") amelyek súlyos mondanivalót sejtetnek, holott a képek artisztikumnál, delikát színharmóniáknál nem adnak többet.

Vigília 1972/11

782. old

Kolos-Vary [Zigismond], festő, grafikus

[Kolozsváry Zsigmond]

Néhány grafikája a képzőművészeti Múzeum új szerzeményei közt szerepel.

—: Herkules a válaszúton 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. febr. 11.

Sigismund Kolos-Vari

A Szépművészeti Múzeum modern gyűjtemé-nye alkotásával gazdagodott.

Kádár Márta: Új szerzemények a múzeumokban.

Nógrád, Salgótarján, 1941. jún. 2.

Kolozs-Vary Zsigmond

festő

„Kompozíció"

(repro)

Bojár Iván: Gyarapodó nemzeti kincsünk.

Tükör, 1975. ~~[illegible]~~ szám 24 - 17 oldal.

Kolos-Vary Sigismond

Részvev a kiállitáson

XX. szd-i művészet
Szépművészeti Múzeum, 1975.

KOLOS-VARY Sigismond

1. Gotland acril 130 × 97 cm
2. Roscoff 100 × 81 cm

XX. Századi Művészet
Szépmüv. Múz. 1975.

KOLOS-VARY Sigismond

Gotland repr.

XX. Századi Művészet
Szépmű - Múz - 1975.

KOLOS-VARY Sigismond

Roscoff repr.

XX. Századi Művészet
Képmüv. Kiáz. 1975.

MDK

Sigismund Kolos-Vary, grafikus, festő.

[Kolozsvári Zsigmond, – n.: Bánffyhunyad, 1899.]

A Szépmüv. Múzeum Kolos-Vary-művel gyarapodott.

– : Ivókürt, homokbányában 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971 febr. 26.

Sigismund Kolos-Vary
festőművész

MEGHÍVÓ

4906 fővárosi ny. v 1

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE ÉS
A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

Sigismond KOLOS-VARY

FESTŐMŰVÉSZ ÉS

Pierre SZÉKELY

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

(FRANCIAORSZÁG)

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1972 AUGUSZTUS 18-ÁN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 4 ÓRAKOR

MŰCSARNOK

BUDAPEST, HŐSÖK TERE

VARY

90/2/10 - Suisse Imprimerie

KOLOS

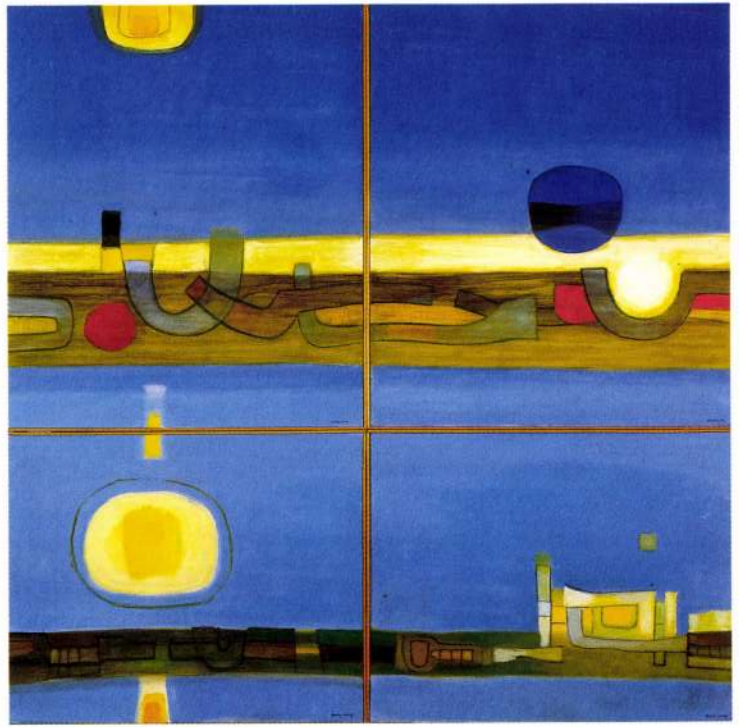

Sigismond KOLOS-VARY
"L'infini" 1975 - Huile sur toile 160 x 170 cm

Sous le haut patronage de

M. Jacques CHIRAC
Maire de Paris
et
de Son Excellence M. Gabor NAGY,
ambassadeur de la Hongrie en France

M. Pal Berényi,
Directeur de l'Institut Hongrois

vous prient de leur faire l'honneur d'assister au vernissage
de l'exposition des tableaux de

Sigismond KOLOS-VARY et Taô KOLOS-VARY

le mercredi 7 mars 1990 de 18 à 20 heures
qui sera inaugurée par Monsieur BREON, Conservateur en chef du Musée de Boulogne
Vin d'honneur

Ouverture du 8 mars au 20 avril
du lundi au vendredi
de 15 à 18 heures
jeudi jusqu'à 20 heures

Avec la participation de la Galerie KLEIN RONCARI
16, rue de Seine 75006 Paris - 43.29.63.93

Institut Hongrois
92, rue Bonaparte
75006 Paris
Tél: 43.26.06.44



TAO KOLOS-VARY
"Mirage nocturne"
Huile sur toile 130 x 97 cm
Grand Prix René Beja
Salon d'Automne 1989

Nous vivons dans un espace à quatre dimension : l'HYPER-ESPACE.

Avec cet ensemble de 20 Tableaux l'artiste essaye de faire sentir visuellement l'immensité de cet HYPER-ESPACE qui ne commence nulle part et ne se termine nulle part.

Il n'y a ni commencement ni fin, ni naissance ni mort, seulement éternelle transformation dans le continuité.

Le peintre découpe un morceau minuscule de l'espace qui devient une unité. Celle-ci peut exister isolée, mais peut se joindre à une autre unité. Liées étroitement l'une à l'autre, ces deux unités ne formeront de nouveau qu'une seule unité, jusqu'à l'infini, pour arriver à ne composer qu'une UNITÉ = le TOUT.

A ces tableaux, peints en trois dimensions, en variant ses couleurs selons les saisons, l'artiste ajoute la quatrième dimension = le TEMPS.

HOMMAGE
à
Sigismond KOLOS-VARY
(1899-1983)

Peintre et sculpteur



Né à BANFFYHUNYAD en Transsylvanie, il est, en 1915, élève à l'Ecole des Arts Décoratifs de Budapest.

En 1926, après un voyage d'étude en Italie et en Suisse, il se fixe à Paris, à Montparnasse ; là, il se rapproche des grands courants artistiques qui y foisonnent.

Tout au long de sa vie et dans l'ensemble de son œuvre, jamais il n'y eut aussi parfaite symbiose entre l'être intime de l'artiste et ses tableaux. Il se veut authentique, nous faisant partager ses cheminements esthétiques, ses aventures intellectuelles et spirituelles passant peu à peu de l'expressionisme pathétique aux formes de l'abstraction pure où se mêlent tour à tour vérité, humanisme, sérénité, amour de l'univers et quelque chose d'autre encore proche du mystère sacral.

Rien ne peut si bien traduire ce mystère que ces quelques mots qu'il laissa à la fin de sa vie : "Il n'y a ni commencement, ni fin, ni naissance, ni mort, seulement éternelle transformation dans la continuité... Découpons un morceau de l'espace, il devient alors une unité".

Ces œuvres figurent dans bien des musées et Collections privées. Paris, New-York, Milan, Genève, Tokyo, Amsterdam, Bâle, Anvers, ont accueilli ses nombreuses expositions.

Josiane NORAS

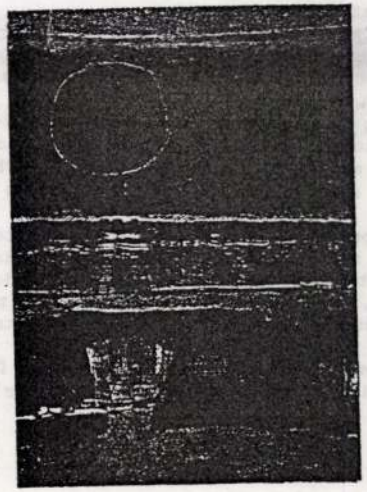

A partir du moment où les formes surgissent
de notre richesse intérieure elles rayonnent dans l'espace

TAÔ

K O L O S - V A R Y

KOLOS - VARY, d'origine hongroise, est né en Transylvanie en 1899. Après des études à l'Ecole Supérieure des Arts Décoratifs de Budapest, il vient à Paris en 1926 où il résidera jusqu'à sa mort en 1983. Il effectuera des séjours fréquents en Suisse où ses oeuvres seront particulièrement appréciées.
Dès la fin des années 20, alors qu'il est à peine âgé de 30 ans, des expositions personnelles lui sont consacrées.

Il voyage beaucoup à travers l'Europe et fréquente de nombreux artistes avec lesquels il se retrouve dans l'ambiance de Montparnasse : Chagall, Sonia et Robert Delaunay, Mondrian, Soutine...

C'est à partir des années 50 que son oeuvre atteint sa pleine maturité. Il est alors reconnu comme l'un des maîtres de la peinture abstraite contemporaine. Sa réputation franchit les frontières et ses toiles sont exposées dans de nombreux pays.
Il participe à divers salons ; en 1959, l'exposition de peinture française 'de Gauguin à nos jours", l'année suivante l'exposition "Ecole de Paris" présentée au Japon etc.

Des galeries de renommée internationale organisent des expositions en Allemagne, Etats Unis, Italie, Portugal, Suisse et à Paris (Jeanne Bucher, Henri Benezit, Iris Clert, Katia Granoff etc.).
Ses toiles figurent également dans plusieurs expositions de groupe en France et à l'étranger, groupes constitués par ses amis peintres aujourd'hui célèbres : Arp, Braque, Dali, Kandinsky, Klee, Picasso, Mathieu, Miro, Moore, Poliakoff, Hartung, Veira da Silva.
Des peintures de Sigismond Kolos-Vary ont été acquises par le Musée de Lille, le Musée National d'Art Moderne de Paris, le Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, les musées de Jérusalem, Alger, La Chaux-de-Fonds, Budapest, etc.
De nombreuses oeuvres ont été achetées par des collectionneurs de tous pays.

Un ouvrage préfacé par Marcel Brion édité en 1967 en Suisse offre une rétrospective de l'oeuvre de Kolos-Vary, abondamment illustrée.
Outre de nombreuses études publiées dans des revues ou dans les catalogues d'expositions, des chapitres sont également consacrés au peintre dans les ouvrages généraux traitant de l'art de notre temps : Dictionnaire de l'art contemporain (Larousse 1965), La peinture abstraite (Michel Seuphor 1966), Histoire universelle de la peinture (Bernard Dorival), Dictionnaire des Artistes (Benezit), Guidargus de la peinture (G. Schurr).

KOLOS-VARY Sigismund

/1899-1983/

1899-ben született Bánffyhunyadon. Tanulmányok: budapesti Iparművészeti Főiskola (1925-ben diplomázott). 1926 óta él külföldön. Festészettel, szobrászattal, grafikával foglalkozik. Jelentősebb egyéni kiállítások: Párizs (számos galériában, 1928-tól), Genf (Moos Galéria, 1943—45), New York, Nyugat-Berlin (1959), Rotterdam (1962), Oslo (1969), Auvernier (Numaga Galéria 1962, 66, 70), Amszterdam (Kunstring) stb. Rendszeresen szerepel a jelentős kollektív és csoportos kiállításokon (Salon d'Automne, Salon de Mai, Salon de Comparaison stb.). Budapesten 1972-ben Pierre Székellyel volt közös kiállítása a Műcsarnokban. Művei az alábbi gyűjteményekben szerepelnek: Musée de Lille, Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, Musée d'Alger, Jerusalem, Milwaukee (Egyesült Államok), La Chaux-de-Fonds (Svájc); budapesti Szépművészeti Múzeum, pécsi Janus Pannonius Múzeum. Irodalom: Michel Seuphor „Dictionnaire de l'art abstrait"; Bernard Dorival „Histoire universaire de la peinture"; „Les peintres célébres" (Ed. Maznod, 1964); „Dictionnaire des artistes universaires" (Ed. Hazan, Párizs); Marcel Brion „Kolos-Vary" (Ed. Griffon, Neuchâtel, 1967); „L'art et le monde" (Ed. Larousse, 1965); Magyar Művészeti Lexikon (Budapest, 1966) stb.

I974 Salon des Grands et Jeunes d'Aujourd'hui, Paris.
Salon "Comparaison" Paris.
Galerie Numaga, Auvernier (Suisse)

I975 Exposition Kolos-vary/Antonio Pelayez, Paris.
Salon des Grands et Jeunes d'Aujourd'hui, Paris
Salon d'Automne, Paris.

I976 Musée de Beaux-Arts, La Chaux-de-Fonds.(Suisse)

I978 Exposition de groupe à la Maison Hongroise Paris.
Exposition de groupe Galerie d'Art Matignon.
Exposition à la Galerie du Manoir, La Chaux-de-Fonds (Suisse)
Galerie 3I. Mouthier. Suisse.

I979 Galerie Numaga, Auvernier, (Suisse)
Palais des Arts et de la Culture. Brest.
Salon d'Automne , Paris.
Salon de Printemps I. Maison Hongroise. Paris.
" Présence Paris-Budapest" L'Orangerie de Luxembourg, Paris.

I980 Salon d'Automne. Paris;
Salon de Printemps II. Maison Hongroise Paris.
"Peintres et Sculpteurs Hongrois à Arceueil."

MUSEES

Musée de Lille
Musée National d'Art Moderne
Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris
Musée d'Alger
Musée de Jérusalem
Musée de Milwaukee,U.S.A.
Musée des Beaux-Arts,Budapest
Musée Janus Pannonius,Pécs(Hongrie)
Musée dse Beaux-Arts,La Chaux-de-Fonds,Suisse

COLLECTIONS

En Amérique,France,Allemagne,Suisse,Canada,Hongrie,
Hollande,Norvège,Suède,Angleterre.

BIBLIOGRAPHIE

Préfaces de Pierre Guégen et de Jean Cevenol,1930(Galerie Povolozki)
Préfaces de Pierre Guégen,1935(Exposition Galerie Pierre)
Article de Louis Parot dans la "Nef",juillet 1948 (à propos de l'exposition Galerie Jeannne Bucher)
Préface de Pierre Courthion,1935 (Exposition Centre Saint-Jacques)
Propos sur la peinture actuelle par R.V. Gindertael,1955 (Exposition Galerie Craven)
Biographie de Sigismond Kolos-Vary(documents)par J.A. Cartier
Dictionnaire de l'Art Abstrait de Michel Souphor
Lexikon abstrackter Malerei
Préface de Marcel Brion(à propos de l'exposition Galerie Craven)
J.L. Ferrier:la peinture de Kolos-Vary.Feuille d'Avis de Neuchatel 1959
Sandor Torday:Etude;Kränick van Kunst en Kultuur N°3 1961 Hollande
Michel Souphor: la peinture abstraite Paris 1962
Bernard Dorival: Histoire universelle de la peinture Paris
Pierre Courthion:Préface,catalogue de l'exposition Galerie du Fleuve Paris 1962
"Les Peintres Célèbres"Edition Maznod,Paris 1964
Who's Who in art,12°édition(London)1964
Dictionnaire de l'art contempotain,Larousse 1965
Magyar Müvesti Lexikon,Budapest 1966
G. Molnar:Entretien avec Kolos-Vary,Latohatar n°3-4,Budapest 1966
J.Frank:Kolos-Vary,Elet es Irodalom n°29 Budapest 1966
J.A. França:Kolos-Vary,Aujourd'hui n°52 Paris.1966
Benezit:Dictionnaire des Artistes Paris 1966
Karl K. Bingstrom:Etude en préparation Norvège
Marcel Brion:Kolos-Vary,édition Griffon Neuchatel (Suisse) 1967
Marcel Brion:Kolos-Vary,Die Kunst,février 1963,Munich (Allemagne)
Dictionnaire Universel de l'art et des artistes n°2 edition Hazan Paris
Marcel Brion:Kolos-Vary,Coloquio n°46,Lisbonne (Portugal)
Bulletin du Musée Hongrois des Beaux Arts n°31,1968:"Trois oeuvres de Kolos-Vary au Musée des Beaux Arts"
Quolioquio n°52,février 1969.H Galy-Carles:"L'univers imaginaire et poétique de Kolos-Vary"
Magyar Moderne Müveszeti,edition Corvina,1968 Lajos Nemeth
"Lart et le Monde" 2°volume.René Huygh et Rudel,edition Larousse
L'Annuaire National des Beaux Arts,2° tome,1969-70
Publication:Dany Thibeaud,Patis
Dictionnaire Universel de la Peinture n° 4
S.N.2 Dictionnaire Robert
"Contemporary Artists" Edition Colin Naylor, G. P. Orridge. London_-New-York.
"Art du XX.°- Siécle". Edition Corvina Budapest I978.

EXPOSITIONS

1928 Galerie Miromesnil,Paris
1929 Galerie Bonaparte,Paris
1930 Galerie Povolozki,Paris
1935 Galerie Pierre,Paris
1936 Exposition de groupe avec l'Atelier 17
1943-45 Galerie Moos,Genève
1943-45 Exposition de groupe à la Kunsthalle de Berne
1946Exposition organisée par l'U.N.E.S.CO.,Musée d'Art Moderne,Paris
1947 Exposition d'artistes hongrois,Galerie Busy,Paris
1948 Galerie Jeanne Bucher,Paris
1953 sélectionné pour le Ptix de la Critique
1954 Exposition au Japon avec les artistes sélectionnés pour le Prix de la Critique
1955 Galerie d'Art Moderne, Bâle
1957 Groupe,sélection de 60 artistes du 12° Salon des Réalités Nouvelles Musée des Beaux Arts de Nantes
1957 Sélectionné pour le Prix de Lissone
1958 Galerie Craven,Paris
1959 Galerie Numaga,La Chaux de Fonds(Suisse)
1959 Groupe Bologne,Viareggio,Turin,Rome
1959 Exposition Peintures Fraçaises,de Gauguin à nos jours,en Pologne, organisée par l'association française d'Action artistique
1959 Exposition de groupe,Galerie Craven;Paris
1959 Microsalon,Paris,Berlin,New-York,Galerie Iris Clert
1959 Nouvelle Ecole de Paris,Kunsthalle,Mannheim(Allemagne)
1960 - 1961 Exposition"Ecole de Paris" au Japon,Groupe,sélection de 50 artistes du 16° Salon des Réalites Nouvelles,[illegible] Drian Galleries,Londres.Kolos-Vary est invité à participér à diverses expositions entre autres au Salon Comparaisons, à la Galerie Numaga(Suisse),au Salon des Réalités Nouvelles. En outrre,sa peinture est sélectionné pour le Prix Marzotto, Caummunaute Européenne(Milan,Munich,Paris)

1962 Galerie du Fleuve,Paris
Sélection des Réalités Nouvelles,musée de Lille
Sélection du Salon Comparaison,Vienne
Invité d'honneur au Salon des Peintres Picards,Muséesd'Amiens
Salon d'Automne,Paris

1962 Galerie Numaga,Auvernier(Suisse)
Rotterdamche Kunsting,Rotterdam(Hollande)
1963 Exposition de groupe à la Galerie d'Artet la Vie,Lyon
Salon d'Automne,Paris
Devlin Gallery,Jamesvil,U.S.A.
Galrie Katia Granoff,Paris
1964 Salon des Grands etJeunes d'Aujourd'hui,Paris
1965 Exposition Art français contemporain en Finlande
Salon d'Automne,Paris
Salon Comparaison,Paris
Galerie Katia Granoff,Paris
1966 Galerie Numaga,Auvernier (Suisse)
Sélectionné pour le Prix des Onze
Exposition "Donner à voir"Galerie Zuzini,Paris
Expressions et Rencontres,Musée des Beaux-Arts,Neuchatel(Suisse)
à participé pendant dix ans au Salon de Mai,Paris
1967 Salon Compariason,Paris
Salon des Réalités Nouvelles,Paris
Sélection du Salon Comparaison à Copenhague
Galerie Simone Heller.Expo. particulière à l'occasion de la parution de la biographie "Kolos-Vary",édition "Griffon"(Suisse)
Sélectionné au Salon d'Automne à Tkyo(Japon)
1968 Galerie municipale de Rosenheim(Allemagne)"Oeuvres originales d'art graphique français contemporain"
Galerie Numaga,"De Max Jacob à nos jours"
Musée des Beaux-Arts de Budapest"Graphique moderne français"
1969 Galerie K.B.,Oslo
1970 Exposition "Magyaarok",Galerie Zuzini,Paris
"Les artistes d'origine hongroise du XX° siècle à l'Etranger",Budapest
Galerie Numaga,Avernier(Suisse)
1971 Galerie de Seine,Paris
1972 Salon des Grands et Jeunes d'Aujourd'hui,Paris
Salon des Réalités Nouvelles,Paris
Salon Comparaison,Paris
1972 Exposition Kolos-Vary/Székely Műcsarnok,Budapest
Salon d'Automne,Paris
1973 Salon d'Automne,Varsovie(Pologne)
Galerie Dinastra,Lisbonne

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

Sigismund Kolos-Vary

1972 AUG 19

Népszabadság

képzőművész

— MAGYAR SZÁRMAZÁSÚ FRANCIA KÉPZŐMŰVÉSZEK tárlata nyílt meg pénteken a Műcsarnokban. Sigismond Kolos-Vary festőművész és Pierre Székely szobrászművész néhány alkotásával két évvel ezelőtt már megismerkedhetett a budapesti közönség.

ban. A ke[illegible]
Dékány Endre még az [illegible]
[illegible]galomból ismerik egymást. A

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Sigismond Kolos-Vary

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

festőművész

1972 AUG 16

FRANCIA TÁRLAT

1972

Budapesten augusztus 18-án a Műcsarnokban nyílik meg két, Párizsban élő magyar származású francia képzőművész: Sigismond Kolos-Vary festőművész és Pierre Székely szobrászművész tárlata. A mintegy 100 alkotást felvonultató bemutatót a közönség szeptember 10-ig tekintheti meg.

KOLOS-VARY, Zsigmond.

Brion, Marcel: Kolós-vary. = Irodalmi Ujság, 1963. november 15. 5. ill.

Lengyel László = Irodalmi Újság 1965. dec. 1. 2.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Kolosváry Bálint

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 DEC 1-1

1021

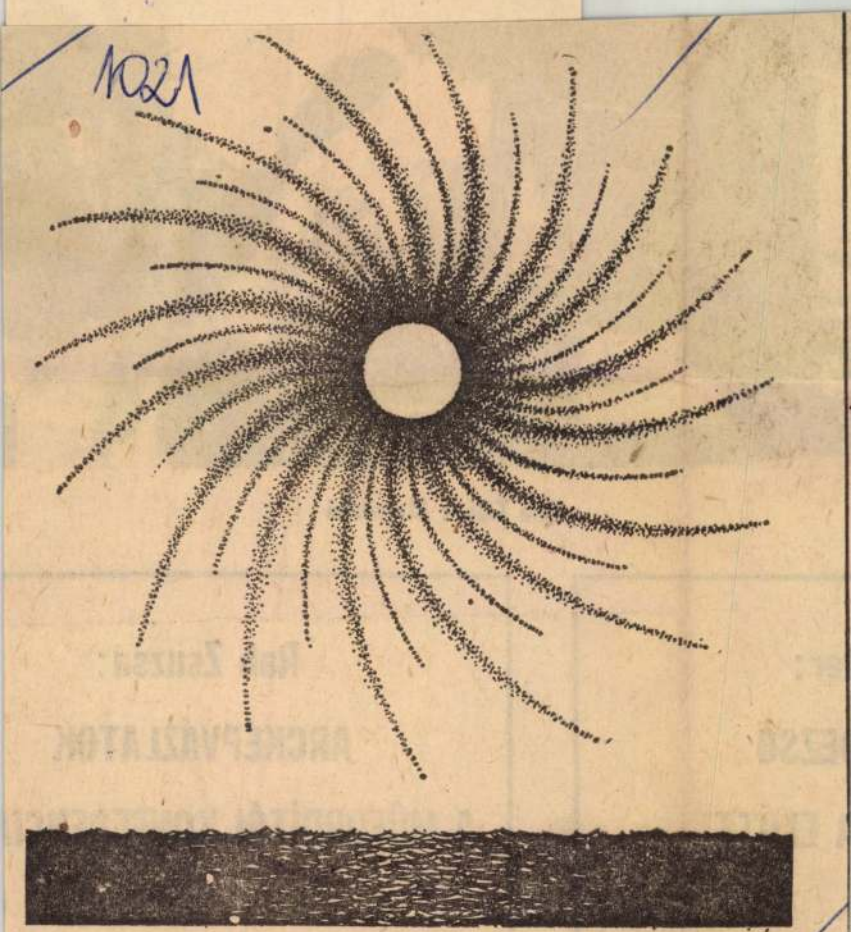

Kolosváry Bálint: Nap

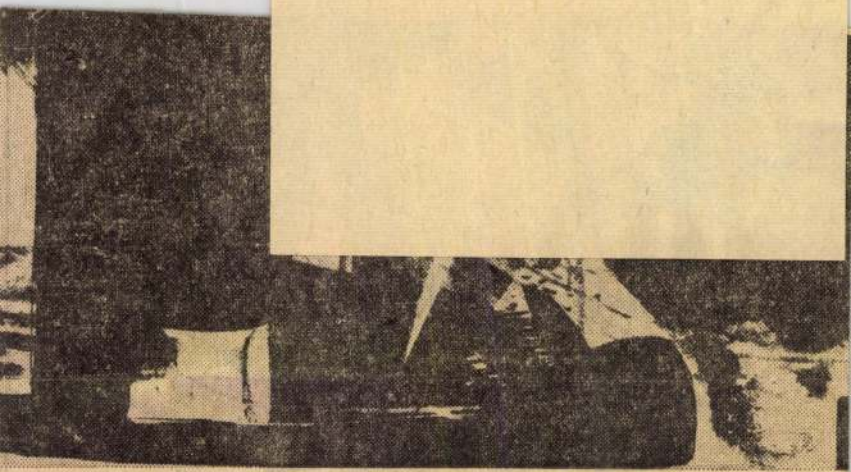

Zala Tibor: Mementó

ter:

DEZSŐ

A ELŐTT

(5. old.)

Rab Zsuzsa:

ARCKÉPVÁZLATOK

A MŰFORDÍTÓI KONFERENCIA

Kolosváry Bálint

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 DEC 22

Szabad Föld

GYURI: Na, akkor szervusz neked karácsony. *(Rókushoz.)* Hallotta ezt, önkéntes úr?

1021



(Kolosváry Bálint rajza)

RÓKUS: Hát, ez éppen jól beült nekünk.

a az érdeklődőket, „szak-
elieket", s (egyelőre) kívül-
kat egyaránt. Az itteni
zerő, az eddigi rendezvé-
k tanúsítják — kezdettől
a, messze túlsugárzik a vá-
a megye határain.

törzstagok közt, akiknek
n vagy olyan külön-külön
jteményeiből is megtelnék
: kétszer ennyi tárló — szép
nmal akadnak budapestiek,
v távolabbi országrészekből
ık. Ez a személyes összeté-
a maga „országosságában"
angsúlyozza a *Kéri Vencel*
ággyűlési képviselő, a Do-
Szénbányák igazgatója
nyitotta kiállítás ünnepé-
ségét, amelyet tovább emelt
égi társadalmi aktivistákat
ő emléklap-átadás aktusa.
és, *az alkalmi postahivatal*
ízménye", *ahol külön e cél-*
ésett díszbélyegző lenyoma-
l márkázzák az ügyszintén
lmi lapokat. Stílusos tombo-
lénkíti a kiállítást: mit is
olhatnának ki mást, mint
ből egyébként egy kollekció
int egy divatos gyűjtésterü-
égére — szintén üvegszek-
ben látható: kaktuszt...

látnivalók leltárából ter-
etesen nem maradhat ki a
ıcímke, képeslevelezőlap,
éta, régi pénz. Büszkén fe-
ik fel különben, hogy az
: kuriózum: sajtótermék
918. márciusában, egyetlen

szerezte be h
legrégibbek egy
kelta pénz. Öv
kat is beleértv
sebb gyűjtemé
társaság szüks
lyeket intézmé
magánosok boc

Pintér Lászl
sik fel a körn
akiknek földjé
lágra bukkan
gyanús" tárgy
helyi római te
valahogy így
barlang felfed

A spanyol
Hírlapja-példá
bélyegecskék
nem tartozó
kon: *ebben e*
gött ott van
közérdekűbb
külön kedvtel
adtán társada
képes adni.

Kutak,

Az Alsó-
gazdálkodá
sulás kör
öt vízgazd
több, mint
területen t
Irányításul
alatt 500
vült a víz
hálózat, a
110 millió
gel — to

A megy
tervek sze
rövidesen

ípusú,

Kolosváry Bálint

"Nap" cimmel mutatja be a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. dec. 11.
XV. évf. 50. sz. 2. lap

Kolosváry Bálint

"Dalmát táj" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. jan. 29.
XVI. évf. 5. sz. 16. lap

Kolosváry Bálint

"Táj" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. jan. 8.
XVI. évf, 2. sz. 3. lap

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 MÁR 6-7

1021

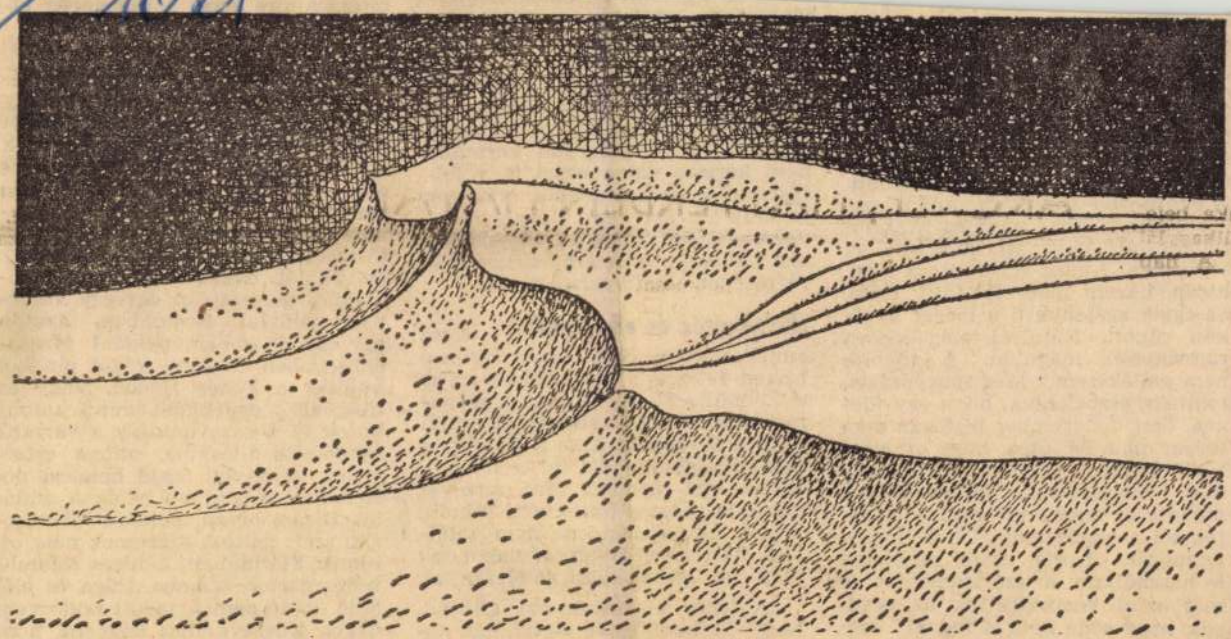

Kolosváry Bálint: Hófúvás

Kolosváry Bálint

„Engem tizenkét éves koromban úgy megvertek az utcán, hogy négy hétig feküdtem a kórházban. Heregyulladást kaptam" — mondta Dunbar. Miért verték meg? Nem tudja, csak sejti. Egy fehér lány ment előtte. „Ő ment előttem, nem én utána. Nem is néztem igazán. A 93. utcába indultam, apám egy orvos-barátjához. Anyám gyakran fulladozott, és aznap kifogyott az orvossága. Amint túljutottam a 96. utcán, három fehér fiú állt elém, az egyik szájonvert, a másik ágyékon rúgott. Hátulról még ketten rámvetették magukat. A többire nem emlékszem." Még magyarázta, mintegy észbekapva, hogy egy idegen, öreg fehérember biztosan nem tudja, mi a 96. utca, hogy ott végződik Harlem. Dunbar nem színpadias hangsúllyal, önsajnálkozva mondta el megveretésének történetét, sőt a végén még el is röhintette magát. „Tudja, uram, még nem is használtam a szerszámomat és már azzal rémisztgettek az orvosok, hogy soha nem is fogom." Igazuk volt, zúgták rá a többiek és most végre, először, lerúgták a hátukról politikai és társadalmi terhüket és csikómód ugrándoztak. Kiitták a tokajit és izlett is nekik.

[illegible] az Egyesült Ál-
ső bírósága 1954-ben
szegregációs törvényt
éppen akkor kötelező
fehér-fekete iskoláka
azzal felel, hogy ezt
gedményt nem tették
fehérek, ha az ameri
nem kereste volna ez
szabaduló afrikai fek
jóindulatát. Ha nem l
versengés lett volna a
oka, mondja Baldwin, akkor már régesrégen elhatározták volna.

(Elkülönítés és elkülönülés) Nem emlékeztettem őket végszavunkra, hiszen folyton a szegregációról, az elkülönülésről beszéltek. A szeparatizmus ebből a szükségből csinál erényt. A valódi, azaz a kétoldalú integrációnál vettük fel a fonalat. Hiram egy mondást idéz, amelyet azóta is sokszor hallottam, mindig idézet formájában, de nem találtam meg az eredetét: a vakondok nem tud üzletet kötni az elefánttal.

„A fehér elefántok azt állítják, hogy ők bennünket elefántnak tekintenek. Az integráció hívei ezt el is hiszik. Én nem „ — mondta Hiram. „Vannak feketék, akik a fehéreket vakondokká akarják lefokozni. Ez fordított fajgyűlölet. Mi,

[illegible] Azon is
visszahúzódtak az országos nagy politikától, összefogtak és megerősítették helyzetüket egy-egy városban, például Bostonban, azután egy-egy államban, például Massachusettsben és lám, végül elnököt küldtek a Fehér Házba. Vagy az írek, akik egyébként mind katolikusok is. Visszavonultak a városok rendőrségi állásaiba, onnan erősítették gazdasági, majd hatalmi pozicióikat. A legjobb példa a zsidóké. Hiram olyan példára hivatkozik, amit nálunk szeretnek nem elhinni: Floridában, a híres Miami-i tengerparton számos drága és előkelő szálló nem fogadott zsidó vendéget. Közbe kellett vágnom: honnan tudták, hogy zsidók, hiszen Amerikában még igazolványt vagy útlevelet sem kérnek a szállóban, az útlevélben pedig egyébként sem szerepel a vallás rovat.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 AUG 31

Kolosváry Bálint

1021

(12. old.)

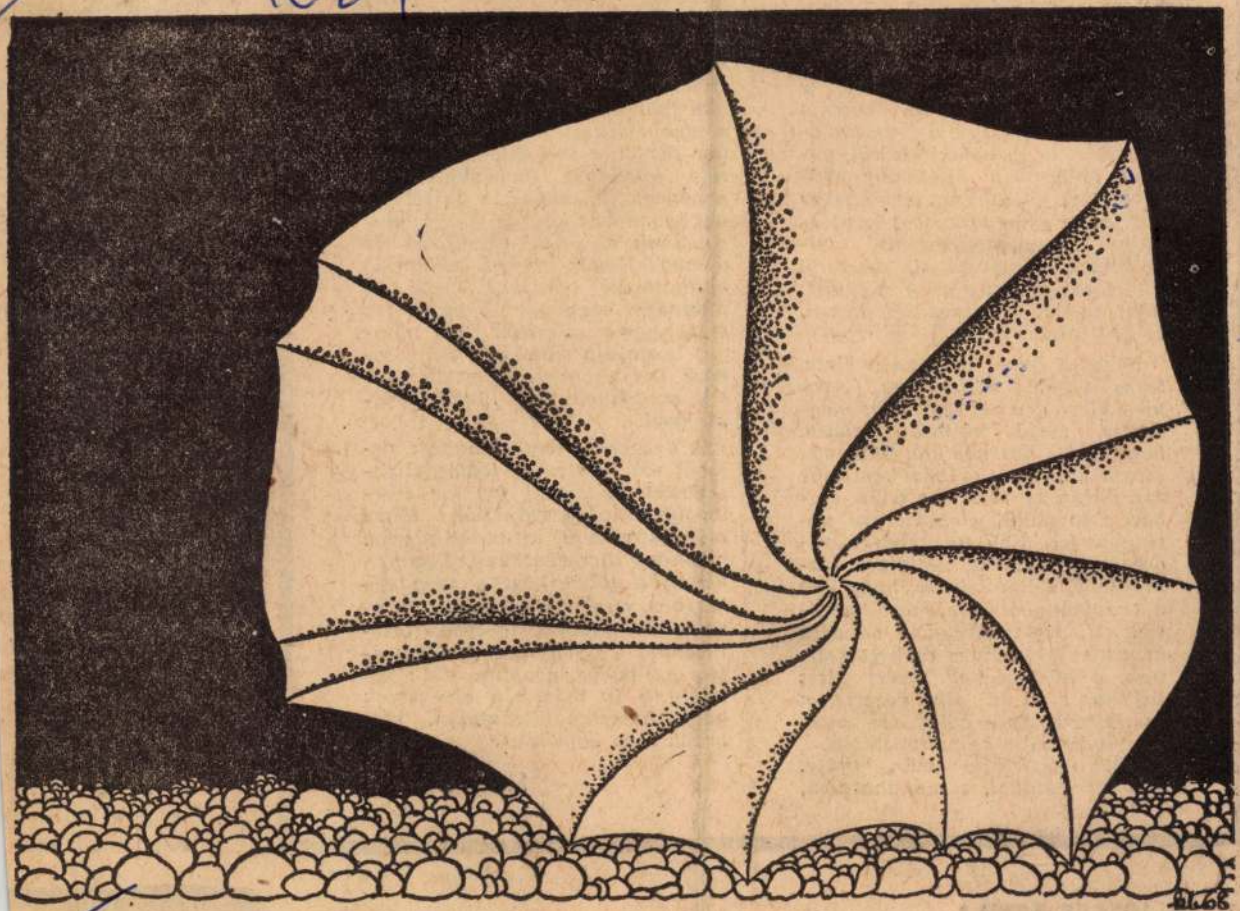

Kolosváry Bálint: Kagyló

de nemcsak jó emléke maradt — érezzük, gazdag is volt. Különösen, ha a mi nemzedékünk érzésvilága felől szemléljük. Korunk emberi sorsának majd' minden jellemző vonását megtaláljuk e három évtizeden. Nem nagyon szoktuk hangsúlyozni mostanában már, hogy valaki alulról, nagyon mélyről, a küszködők világából tört föl, annyira természetes volt ezzel a generációval kapcsolatban. Talán még azt se hangoztattuk nyomatékkal, mennyi kitartással szerezte meg mindazt, amit tudásnak nevezünk, hiszen ez is köztudott volt.

Baranyi Imre barátunk élete, sorsa is példa mindezekre. Arra meg bizonyosan a legszebb: megérezte, majd pontosan tudta, hogy nincs hasznos élet csak egy szívós akarat, elszánás kereteibe zárva, hiszen korunk a teljes embert a társadalom egészében nevelheti föl. Vállalta tehát a tudományos munka mellett a társadalmit, a közéletit is, hogy épp a tudományból leszűrhető tanulságokat, tapasztalatokat adhassa át azon melegében embertársainak, a közösségnek. Ezért lett kritikus s ez az elv vezette a szerkesztőt. És a polémiára, vitára mindig kész kommunistát is.

Aki tapasztalta már, tudja, mennyi gonddal, s mondhatnám,

...ában senki szívügyének.

Ez is közösségi g... mazása, megvalósí... szerteágazó feladatv... nyel. Baranyi Imre ... szerült sokat vállalni ... tette, mert minden mozzanatában összekapcsolódott a munkája a már említett szívügyével. Olykor persze a sok átlóval meghúzott föladatok elviselhetetlenül nehéznek látszanak, a jól fölépített gondolatsorok is összgubancolódnak, az ember a vállalás és a megvalósítás közötti különbség keresztezési pontjára kerül és pillanatra megdöbben, vagy úgy érzi, nagyon elfáradt. Ez a pillanat hozta-e a tragédiát, talán sohase tudjuk meg. Nemzedékünk lett szegényebb egy kiváló egyéniséggel.

A debreceni temető nyitott sírjánál ezt éreztem a legfájdalmasabban. Hiányozni fog kis szerkesztői kollektivánkból, többé már vitatkozni se tudunk vele, nemhogy dicsérhetnénk. Egy sírhalom a többi közt a szép sírkertben, ahol nagy árnyak lebegnek s ahol a tovagombolyodó történelemből egy-egy szál fut visszafelé a sirokba, azokhoz, akik helyettünk is már rég elvégeztek halaszthatatlan föladatokat, vállaltak szép ügyeket.

Simon István

rovatait, amelyekl
rigófüttyön civa
tesvéreim az eb
emberevő rokon
fejét követelik.

Bár ez utóbbib
ezen a járművön
morfózis. Arra m
normális, fegyeln
varias ember szá
nek. Imbolyog v
a hőségben, mint
re hernyó. Testen
szakadozó önura
egy férfi, le akar
karján a zakója.
mindenkit vele.
megakadt egy orv
pőn, mikor már
dühtől. De egyelő
sabban alig titko
hogy fönnakadt
próbálkozik, de a
csípő hatalmas
növekszik, gáttá
se ki, se be. A
veszi a közleked
ség támad, még

A JÓZSEF ATTILA SZABADEGYETEM

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-746, 340-726

SZABAD FÖLD

1971 JAN 24

1024

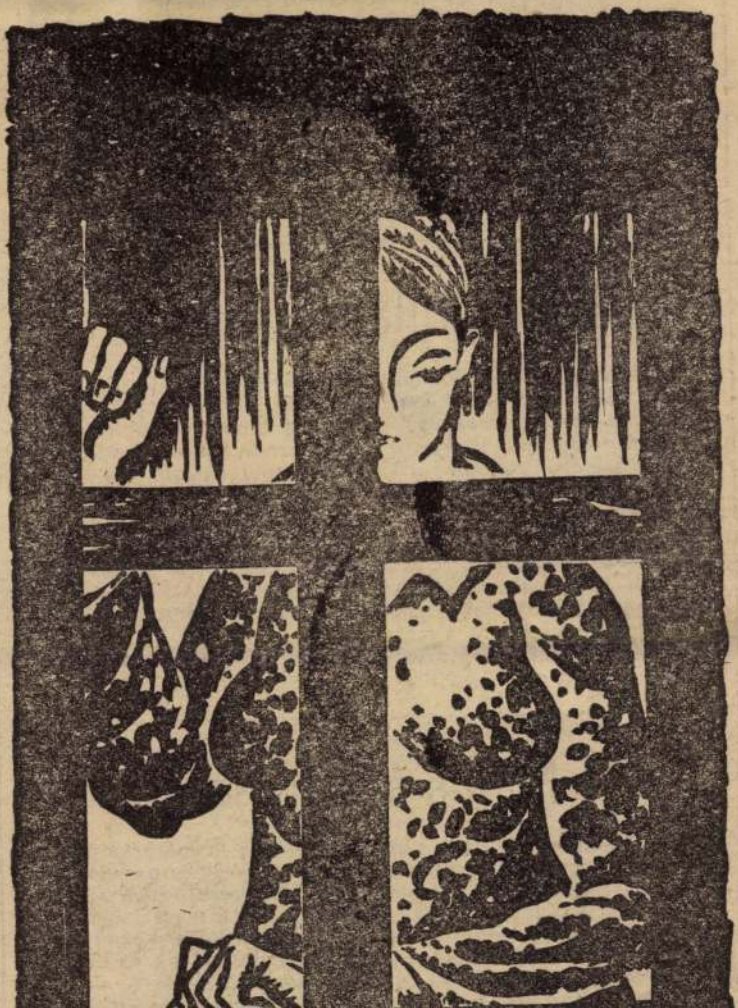

Kolosváry Bálint rajza.

Kolosváry Bálint

haza, és álmodozzam olyan ruháról, amilyet szeretnék magamnak.

Idős asszony vagyok, nincsenek túlzott igényeim. De nemcsak álmodozni akarok, hanem vásárolni is szeretnék, koromnak megfelelő méretben, szolídabb színű készruhát, s olyan cipőt,

Sokat tanultam a lapból

Az új esztendő alkalmából szeretettel köszöntöm a *Szabad Föld* szerkesztőségét és minden dolgozóját. Huszonöt évvel ezelőtt, amikor azt sem tudtuk, hol és hogy kezdjünk hozzá az élet megindításához, itt járt nálunk egy újságíró. Megkért bennünket, „írassunk újságot". Én magam is vonakodtam ettől, hiszen ki ért rá akkor újságot olvasni. De azért megrendeltem a Szabad Földet és igaza lett az újságírónak. Valóban sokat tanultam a lapból és sokat segített munkámban. Minden héten alig vártam, hogy kezembe vehessem az újságot. S most, hogy megjelent lapunkban az újságírók fényképe, kerestem köztük azt a fiatalembert, aki akkor itt járt nálunk. De hát, azóta 25 év telt el...

Szabó József,
Sárosd

Nincs alkatrész

A hejőpapi önkéntes tűzoltóság 400-as kismotorfecskendőjének áramleszedője még a nyáron elrepedt és használhatatlanná vált. Azóta hiába szeretnénk beszerezni ezt az alkatrészt, nem kapunk. Nyugtalanít bennünket a gondolat, hogy egy esetleges tűz esetén mihez kezdünk tűzoltófecskendő nélkül. Érthetetlen előttünk, miért nem gondoskodnak az illetékesek megfelelő minőségű és mennyiségű alkatrészről — tekintettel a tűzoltófecskendő nem mindennapi fontosságára —, hogy szükség esetén beszerezhetők legyenek azok a szaküzletekben.

Tóth János
Hejőpapi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Kolosváry Bálint

1021



Kolosváry Bálint rajza

In mem

A?

gyermekközösségbe ágyazva képzelte el pedagógiájának megvalósítását. És ha itt áll a legtávolabb egymástól a szándék és a megvalósulás — ezért legkevésbé Kodály hibáztatható. Ahogy Vitányi és munkatársai írják: „a népdal (avagy bármi más) élményszerű közös énekléséhez nemcsak jó metódus, hanem jó közösség is kell."

Szerencsés a tanulóknak az a *kisebbsége*, amely ma nyolc éven át az intenzív Kodály-pedagógia hatásaival telitődhet. És a többiek, a *nagy többség*? Siránkozás helyett *máris* jó volna néhány új ének-zenei tagozatot — kiváló pedagógusokkal — jellegzetesen „proli" vidékre telepíteni.

Anyanyelv, matematika

A Kodály-módszer csak példa a túlterhelés nélkül (tehát emberséges módon) felgyorsító, felzárkóztató pedagógia lehetőségeire. A „tehetséges munkás és paraszt származású fiatalok támogatása" címen unos-untalan emlegetett jelszó nem hatol a probléma mélyére. Az igazi feladat: kialakítani e tehetségek *kibontakoztatásának* feltételeit és legjobb útjait — már a *legkorábbi életévekben.* A külön tanfolyamok, korrepetálások legfeljebb pótszerek lehetnek, néha hasznosak, néha egyenest károsak. A baj az, hogy rendszerint akkor futunk a százalékok és az átlagok után, amikor már késő, amikor már csak a statisztikát lehet szépíteni. *Jó iskolát* kellene csinálni *minden magyar kisiskolás* részére (ebből nyernének a legtöbbet a felsőbb iskola-fokozatok is). Jó, korszerű iskolát, amely nem késik el, nem pótszerek után kapkod, hanem *valóban hatékony, intenzív pedagógiai eljárásokat* alkalmaz. A pedagógus irányító kérdései nyomán, játékosan, egymással vitatkozva bukkannak rá az egyre magasabb absztrakciós színvonalú következtetésekre. *Ebben* a szórakoztató, a gyerekeket lebilincselő játékban (amely mellesleg *halmazelméleti, logikai és algebrai* fogalmak kialakulását készíti elő) minden „előlről kezdődik" és a hátrányos indulásúak már korántsem esélytelenek.

Vagy: most már jól tudjuk, hogy az iskolai oktatás egész fogalmi nyelve idegen, sőt taszító az alacsonyabb logikai szintű beszédet használó családok kisgyermekeinek. Mire az ilyen gyerek úgyahogy beletanul az iskola nyelvébe — lemarad magával a tananyaggal. És máris szembetalálja magát a még nagyobb nehézséget jelentő írott szöveggel, a tankönyvvel. Az elmaradás ekkor már majdhogynem behozhatatlanná válik. De miért ne lehetne az egész óvodai és alsótagozati *anyanyelvoktatást* olyan játékos nyelvi gyakorlatokra építeni, amelyek éppen ezt a magasabb nyelvi-logikai szintre átlépést alakítanák ki?

Reális esély vagy illúzió?

Ha igaz az, hogy minden társadalomnak olyan az iskolája, amilyet megérdemel, akkor a mienk valamivel jobbat érdemelne. De né áltassuk magunkat: az iskola nem tehet csodát, nem lehet megváltója a társadalomnak. Ha az iskolát körülvevő világban jelentős különbségek vannak az egyes társadalmi rétegek objektív helyzetében és kulturális színvonalában, akkor ezt az iskola maga nem változtathatja meg. Hamis az a látszat, hogy az iskola a társadalmi mobilitás legfőbb lendítője és a társadalom nyi-

A Kiállítási Intézmények
meghívja Önt

KOLOSVÁRY BÁLINT
grafikusművész
kiállítására

Fényes Adolf Terem
Budapest
VII., Rákóczi út 30.

●

Megnyitja:
Hernádi Gyula

1972. május 19-én
délután 1/2 6 órakor

Nyitva: május 19 - június 4.

Kolozsvary Balint grafikus

kiállítása május 19-én
nyílt meg a Fényes Adolf Teremben.

Magyar Nemzet 1972 május 20
4. old.

Kolozsvary Balint

3

Mihaltz Pält vallja mesterének

Magyar Nemzet 1972 május 26
4. old.

A Kiállítási Intézmények
meghívja Önt

Kolosváry Bálint
grafikusművész

KOLOSVÁRY BÁLINT
grafikusművész
kiállítására

Fényes Adolf Terem
Budapest
VII., Rákóczi út 30.

●

Megnyitja:
Hernádi Gyula

1972. május 19-én
délután 1/2 6 órakor

Nyitva: május 19 - június 4.

Kolozsvány Bálint mudrés - fertő

„fej," lino, (repr.)

szerepel a kiállitéson

Péter J: Vasatos képzőművészek VI. orsz. kiáll.

Népszava 1956 aug. 16. 84 évf. 193 sz. 7 l.

„ Tisztelet apámnak, aki mindvégig megőrizte

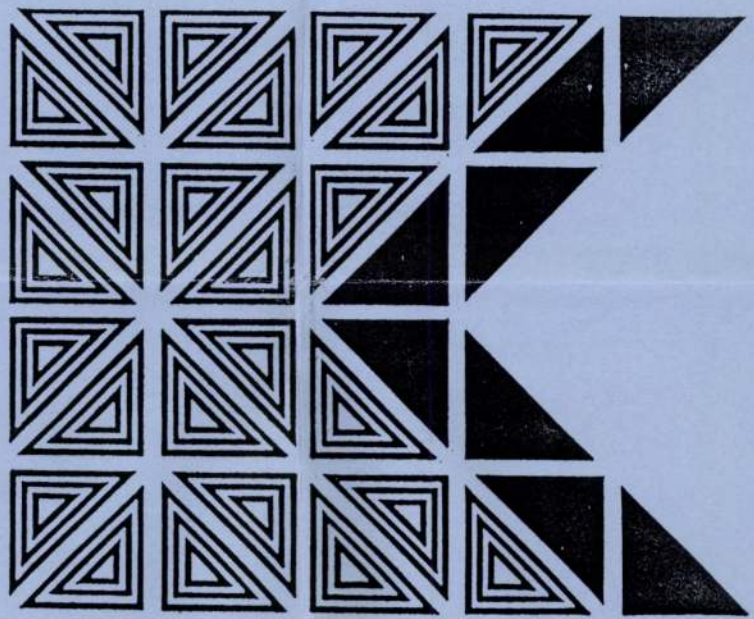

szeretett szülővárosának, Kolozsvárnak emlékét "

Kolosváry Bálint

grafikusművész
kiállításának megnyitójára

*

A tárlatot megnyitja *Csernitzky Mária* művészettörténész
Közreműködik *Bálint Péter* színművész

A kiállítás megtekinthető 1998. szeptember 3-tól október 9-ig
kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken 10-18 óráig.

"Minden magyar felelős,
minden magyarért."

Szabó Dezső

Vármegye Galéria
H-1052 Budapest, Vármegye utca 11.
Tel/fax: 318-8148

Adókedvezményre jogosító támogatásukat az
OTP 11786001-20054214 számú számlájára várjuk.

Honlap
http://www.hunpro.hu/mmf/ema/

Az Erdély Művészetéért Alapítvány
Vármegye Galéria
(Budapest V. Vármegye utca 11.)

tisztelettel meghívja

1998. szeptember 3-án, csütörtökön 17 órára

Bardoli István
MTA Művészettörténeti Intézet
Magyar Művészek Lexikona
Budapest
Úri utca 49.
1014

Vármegye Galéria
1052 Budapest, Vármegye utca 11.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1972 JUN 19

Bálint Kolozsváry
1921

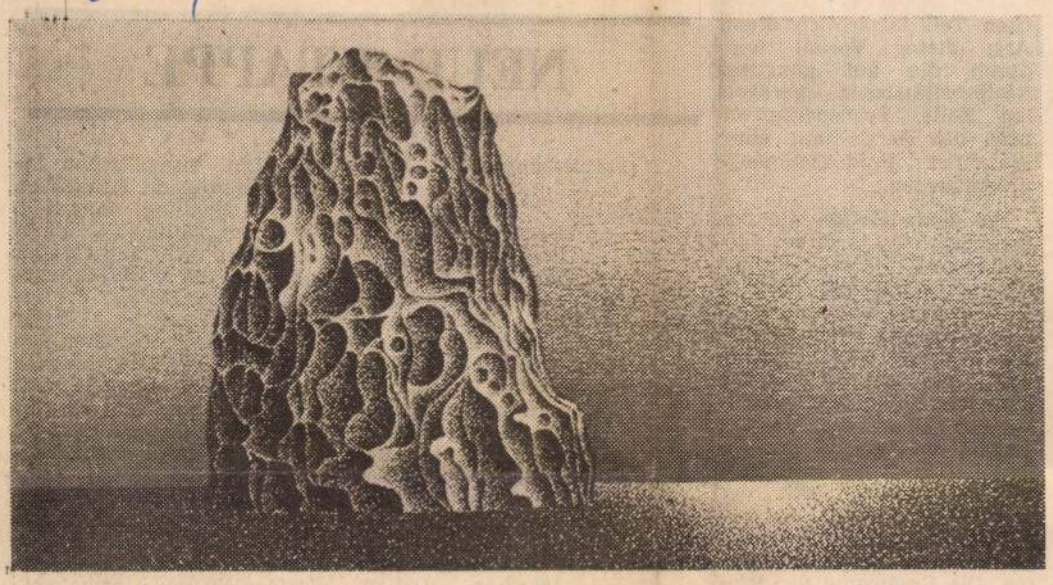

Einsamer Fels
Grafik von Bálint Kolozsváry,

Ausstellungschronik

Drei junge Künstler

Unter den vielen Ausstellungen des Monats Mai fiel unsere Wahl deshalb auf die folgenden drei, weil sich in ihnen — wie im Tropfen das Meer — die ganze bildende Kunst dieses Landes widerspiegelt in all ihren Merkwürdigkeiten, ihren Kunstgattungen und technische Lösungen, ihrer Gedankenwelt, ihrer Traditionsverbundenheit oder gerade im Bruch mit den Überlieferungen.

ESZTER JAKAB

präsentierte ihre Werke — elf Gemälde und sieben Feueremail-Arbeiten, alle Erzeugnisse der letzten Zeit — in den bekannten Kellerausstellungsräumen in der Franzstadt. Was auf den Bildern als erstes ins Auge sticht, ist die Farbe, denn es ist selten und darum überraschend, daß ein junger Künstler sein Kolorit auf eine einzige Farbe, das Grau, beschränkt. (In der Klammer sei hierzu bemerkt, daß der überragende Maler unseres Jahrhunderts, Mondrian, in seiner Farbenlehre zwei Gruppen unterscheidet: die sog. *Farben* — das sind die Grundfarben Rot, Blau und Gelb — und die sog. *Nichtfarben* — Weiß, Schwarz, Grau). Warum dominiert also auf der Palette der jungen Künstlerin diese „Nichtfarbe"?

Sieht man sich ihre Bilder aufmerksam an, so findet man auch die Erklärung. Die grauen Farbtöne von Eszter Jakab sind nicht einfach grau, und sind es gar nicht eindeutig. Es ist durchaus nicht zu gewagt zu behaupten: ihr Grau ist farbig. Farbig und abwechslungsreich, es vibriert darin ein mit intellektueller Maßhaltung bewußt zurückgehaltenes Schwelgen in Farben, das aber dem substantiellen Inhalt untergeordnet wird. Die Schlußfolgerung liegt nun auf der Hand: Eszter Jakab ist eine disziplinierte Künstlerin. Sie gehört zu jenen, die genau wissen, was sie wollen, und ihre Absicht restlos durchführen.

Was hat also die sympathische Künstlerin uns zu sagen und wie schafft sie es? Ihre schönsten Bilder sprechen von der Einsamkeit und von der Kreuzigung. Die beiden Themen — eine der fundamentalen Lebensempfindungen unseres Jahrhunderts und das zweitausendjährige Martyrium — stehen in enger Verbundenheit miteinander, nicht nur auf den Gemälden der Eszter Jakab, sondern eigentlich auch in uns selbst und in unserer Umwelt.

Ihre Feueremail-Arbeiten zeigen erst richtig, wie gründlich sie die Farben und ihre Anwendung kennt. Mit unbestechlichem Sinn handhabt sie diese neuerdings modisch gewordene Technik, ohne ihr handwerkliches Können effekthascherisch zu mißbrauchen; sie stellt es vielmehr ebenso diszipliniert in den Dienst des künstlerischen Gehalts wie die herkömmliche Öltechnik.

Die Themen ihrer Feueremailwerke sind größtenteils vom Mittelalter inspiriert. Zwei Ikone, zwei Triptychone und ein Madonnen-Bildnis verdeutlichen diese Verbundenheit und bringen zugleich ihren vorzüglichen Sinn zur Geltung, mit dem sie das archaische Thema mit aktuellem Inhalt ausfüllt. Tiefes Glühen und ahnungsvolle Mystik atmen diese Stücke; jedes erweckt den Eindruck eines prachtvoll gearbeiteten Kleinods.

BÁLINT KOLOZSVÁRY

stellte seine Graphiken im Adolf-Fényes-Saal zur Schau. Er ist ein wissenschaftlich exakter und traumhaft visionärer Künstler der vormenschlichen oder — mit einer Prise Pessimismus — nachmenschlichen Welt. Kampf und Stille der Naturkräfte — Dünen, Küste, Tornado — alternieren auf seinen Bildern. Mit peinlicher Genauigkeit, kühl und trokken legt er seine Themen dar, mit einer schier erdrückenden Gründlichkeit und einem überwältigenden Grad von fachlichem Können. Kolozsváry ist ein fleißiger und präziser Künstler, der selbst seine Visionen von Emotionen freihält. Eines seiner Bilder (Das Meer) wird aus dem Netzwerk von komplizierten, dünnen Linien und Punktekonglomeraten von unterschiedlicher Dichte aufgebaut. Schon beim ersten Anblick kommt die überwältigende Wirkung der effektiven Handarbeit mit ihrem hohen Anspruch auf Geduld und Genauigkeit zur Geltung. Wüßten wir nicht, daß wir das Werk eines Graphikers vor uns haben, könnten wir es getrost mit der Foto-Graphik eines Computers verwechseln. Das Unheimliche ist aber gerade die Tatsache, daß es ein Werk von Menschenhand ist. Auf einem anderen Bild dominiert ein einsamer Fels, umspült von den Meeresfluten. Die komplizierten konvexen und konkaven Biegungen scheinen greifbar reell zu sein. Doch ebenso wie die andere Bilder läßt auch dieses keinerlei Emotionen aufkommen. Es beschreibt und konstatiert.

Ohne die Form als Ausdrucksmittel gänzlich zu verwerfen steht der Stil Kolozsvárys dem der Nonfigurativen nahe. Aber er ist so eigenständig, so stark von der eigenen künstlerischen Persönlichkeit geprägt, daß man ihn mit keinem anderen verwechseln kann.

GÁBOR ATTALAI

stellt seine Textilien — Ergebnisse interessanter Versuche — im Ausstellungssaal des Instituts für Kulturelle Auslandsbeziehungen aus. Sein einziger Werkstoff ist der Filz, — allerdings in höchst abwechslungsreichen Farben —, sein einziges Werkzeug die Schere. „Aufgehängt bietet der Filz schon nach ganz einfachen Ausschnitten unter dem Einfluß der Gravitation unzählige Varianten", meint der Künstler. „Er gewährt völlig andere Möglichkeiten des Ausdrucks als Stein, Beton, Bronze oder Eisen." Diese Theorie wird von seinen spielerisch einfachen und verblüffend komplizierten Filzplastiken bis zur Vollendung bestätigt, obgleich der Künstler lediglich aus einem Stück von einigen Quadratmetern, symmetrisch zu beiden Seiten einer senkrechten Mittellinie, einige Streifen ausschneidet — und der Rest ordnet sich infolge der Gravitation zu einem selbständigen Kunstwerk. Ein anderer Kunstgriff Attalais: die in gleicher Breite ausgeschnittenen Filzstreifen werden zu einer Spirallinie aufgerollt, bis eine Rolle von ungefähr 15—20 cm im Durchmesser, entsteht. Da die aufgerollten Filzstreifen von zwei bis drei verschiedenen Farben sind, entstehen Formationen, die etwa an stark vergrößerte Teile eines Fingerabdruckes oder an Konditorware erinnern. Sie wirken aber höchst dekorativ und fordern ihren Platz in den modernen Wohnungen und den Innenräumen öffentlicher Gebäude.

Attalais Kunst beruht auf derselben Grundlage wie die Vasarelys: man nehme einige einfache Formen, spiele ein wenig mit ihnen und unversehens entsteht ein selbständiges Kunstwerk. Diesen Gedanken hat Attalai, neben zahlreichen Ausstellungen in Ungarn, auch in mehreren Städten Europas im Rahmen von Einzel- und Gruppenausstellungen vertreten: in Göteborg, Wien, Bukarest, Bern, Madrid, München, Oldenburg, Barcelona, Hamburg, Wildeshausen, Brno, Saarbrücken, Lecce, Reykjavik und Kairo.

Nach seiner jetzigen Ausstellungen können wir eindeutig feststellen, daß er der Textilkunst neue Perspektiven eröffnet hat. Seine spielerisch ernsthafte Attitüde ist mehr als bemerkenswert.

András Kenessei

...operation

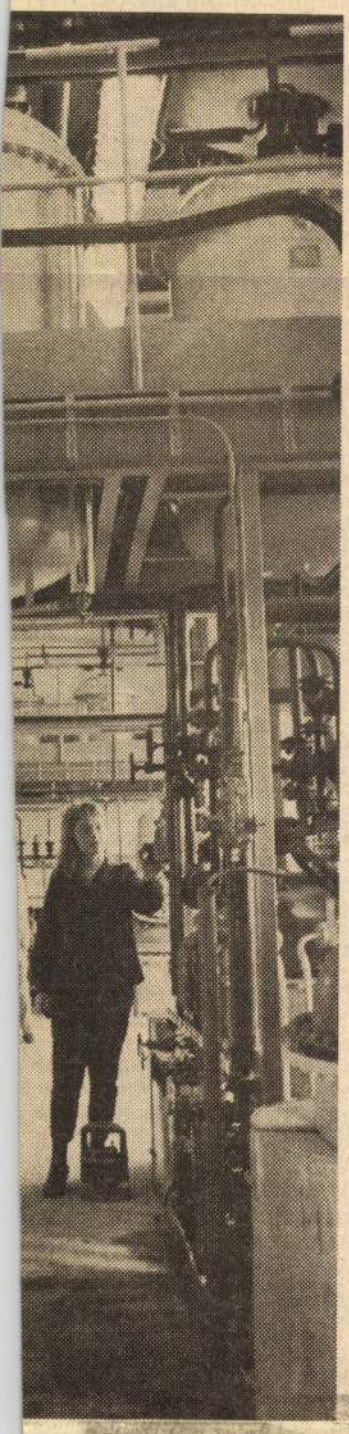

tion mit dem ungarischen Partner in bezug auf die Adjustierung vorteilhaft — die bisherigen Kooperationen sind zu einem beachtlichen Teil tatsächlich dieser Art; dieser Vorteil wird durch die auf günstiger Reziprozitätsbasis geregelten Zölle, Transportspesen bzw. die Herstellung einer rentablen Produktenmenge unterstrichen.

Bei Grundstoffen die der ungarische Partner, das ge-Importweg bezieht, streben die in bezug auf Grundstofflieferung vereinbarten Kooperationen — ungeachtet der weiteren Auswirkungen der Kompensation und der kommerziellen Beziehungen — vor allem die Verhinderung des Imports aus anderen Quellen an. In diesem Fall verpflichtet sich der ungarische Partner das gegebene Produkt nur von der betreffenden Firma zu kaufen. Die Ergänzung der Produktenauswahl wird von westlicher Seite hauptsächlich von kleinen Firmen angestrebt.

Die Kooperation kann sich auf verschiedene Formen der Forschung erstrecken. Das Außenhandelsunternehmen MEDIMPEX und die Pharmazeutische Vereinigung haben bereits mit mehreren ausländischen Unternehmen Kooperationsabkommen, kombiniert mit Kauf und Verkauf von Lizenzen und Know-hows, vereinbart.

Die Mitgliedunternehmen der Pharmazeutischen Vereinigung haben mit mehreren Firmen Kooperationsabkommen im Forschungswesen geschlossen, und zwar zur Filtrierung von neuerdings hergestellten Verbindungen sowie für den geteilten Absatz der als wirksam befundenen Verbindungen auf später festzusetzenden Gebieten. Weitere Abkommen wurden vereinbart in bezug auf den Informationsaustausch über die im Ergebnis der wissenschaftlichen Forschung hergestellten neuen Originalpräparate, auf das Vorkaufs- bzw. Herstellungsrecht (Option) — auf Reziprozitätsbasis — der hergestellten Verbindungen, auf ihren Vertrieb in den vertraglich festgelegten Ländern bzw. auf den Ankauf von Grundstoffen (ebenfalls auf Reziprozitätsbasis).

Miksa Almási

LIEBER GAST!

In allen Reiseangelegenheiten –

Besorgung von Geldwechsel, Hotel-Reservation und Zimmernachweis, Fahrkarten und Platzkarten für Inlandreisen, Flugkarten, Schiffbillets, „Rent a car"-Dienst – stehen wir Ihnen bereitwilligst zur Verfügung.

NE...

(Fortsetzung von S. 1)

schaftliche Zusammenarbeit, als dies bisher der Fall war. Die Regierungen planen nicht nur die wirtschaftliche Entwicklung der eigenen Länder sondern auch ihre internationalen wirtschaftlichen Beziehungen für längere Perioden. In den RGW-Ländern ist man dabei, die Zusammenarbeit für längere Perioden als die bisherigen Fünfjahrpläne zu prognostizieren. Die moderne Produktion verlangt immer mehr die Erschließung und dauerhafte Sicherung von größeren Märkten. Daher wächst das Interesse der westeuropäischen Länder an den Märkten der sozialistischen Länder, und auch diese sind daran interessiert, die Produkte ihrer expandierenden Volkswirtschaft, vor allem ihre industriellen Produkte, auf den Märkten West-Europas in wachsendem Maße absetzen zu können.

Immer größere Bedeutung gewinnen die Kooperationsabkommen, die bei der Herausbildung dauerhafter Produktionsbeziehungen behilflich sind, zumal sie neben Waren auch Technik vermitteln. In der Landwirtschaft wird der Abbau des in den einzelnen Ländern praktizierten Protektionismus immer dringlicher, wodurch der Umsatz von landwirtschaftlichen Produkten gefördert werden könnte. Die wichtigste Voraussetzung, die einen kräftigen Aufschwung des Handels zwischen den sozialistischen und kapitalistischen Ländern gewährleisten kann, ist die völlige Abschaffung jeglicher Diskriminierung. Der Handel kann sich nur auf der Grundlage der Gleichberechtigung entwickeln, und Regierungen wie Wirtschaftskreise müssen vom Prinzip der gegenseitigen Vorteile ausgehend, die wirtschaftlich geeignetsten Lösungen zur langfristigen Intensivierung des Handels suchen.

Die in Europa vorhandenen geistigen Kräfte und das mächtige technische Wissen können vervielfacht werden, falls die europäischen Länder ihre Kräfte im Interesse einer schnelleren und wirkungsvolleren wirtschaftlichen Entwicklung vereinen.

Der schnelle technische Fortschritt und die rasche wirtschaftliche Entwicklung der europäischen Länder brachten die Erkenntnis mit sich, daß eine ganze Reihe von Problemen, die ehedem als „interne Angelegenheit" des eigenen Landes betrachtet wurden, nur dann wirklich wirkungsvoll gelöst werden können, wenn sich nicht bloß ein-zwei Länder zusammentun, wie dies früher geschah, sondern die kollektiven Anstrengungen aller Länder des europäischen Kontinents zum Einsatz ge-

der. Die europäischen Integrationen sind Realitäten. Die Entwicklung innerhalb der Integrationen bannt aber noch nicht die Gefahr, daß sich die Wirtschaftsbeziehungen im Kreis der integrierten Länder zwar kräftigen, aber zwischen den Ländern der verschiedenen Integrationen, zwischen den sozialistischen und kapitalistischen Ländern Europas eine Stagnation besteht. Diese Stagnation kann nur durch eine bewußte, eine positive Lösung anstrebende Wirtschaftspolitik vermieden werden. Die Frage ist einstweilen noch nicht entschieden, welche Wirkung die baldige Erweiterung der EWG und ihre weitere Entwicklung auf dem Wege der Integration auf die Gestaltung der Beziehungen zu den anderen Ländern, so auch zu den sozialistischen Ländern Europas haben wird. Die EWG hat vorderhand keine Konzeption, die die zukünftige Entwicklung der wirtschaftlichen Beziehungen zu den sozialistischen Ländern erkennen ließe.

Anders ist es bei den RGW-Ländern. Das Komplexprogramm der Integration der RGW-Länder spricht es sehr klar aus, daß die Integration gegen keinen einzigen außenstehenden Staat und keine Staatengruppe gerichtet ist, und die RGW-Länder zu keiner geschlossenen, Außenstehende diskriminierenden Wirtschaftsgruppierung werden wollen. Im Gegenteil, diese Integration ist auf die breite Entwicklung der Beziehungen mit der anderen Ländern der Welt, mit den entwickelten kapitalistischen Ländern ebenso wie mit den unterentwickelten Ländern ausgerichtet, sie wünscht die Arbeitsteilung zwischen den RGW-Ländern in die Arbeitsteilung der Welt einzubeziehen.

Die wirtschaftlichen Bedingungen für eine weitere gesamteuropäische Zusammenarbeit sind gegeben. Was braucht man, damit sich diese Zusammenarbeit entfalten könne? Die Antwort auf diese Frage ist eindeutig. Man muß die politischen Spannungen verringern, man braucht eine entsprechende politische Atmosphäre, eine aufeinander abgestimmte Politik der europäischen Regierungen, um mit gemeinsamen Anstrengungen die Kräfte dieser Länder zur Ausnutzung der herangereiften Möglichkeiten der gesamteuropäischen Zusammenarbeit zu vereinen. Die traditionellen Methoden und Mittel genügen nicht mehr. Die Europäische Wirtschaftskommission kann auch keinen bedeutenden Schritt vorwärts tun — dies bewies auch ihre letzte Jubiläumstagung — wenn die politische Entscheidung fehlt, die zur Lösung dieser wichtigen Fragen grünes Licht gibt. Die Inkraftsetzung der deutschen Verträge, die Festigung der Bedingungen eines

Kolosvary Bálint felv.

Műsor

Fővárosi moziműsor

1998. szeptember 3–9.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

JACKIE, A JÓ FIÚ (Mr. Nice Guy) Színes, feliratos amerikai film* CINEPLEX ODEON, CINEMA CITY, CORVIN FILMPALOTA, HOLLYWOOD MULTIPLEX, KOSSUTH.

ÉJFÉL A JÓ ÉS ROSSZ KERTJÉBEN (Midnight in the Garden of Good and Evil) Színes, feliratos amerikai film* CINEPLEX ODEON, CORVIN FILMPALOTA, DUNA, HORIZONT.

JULIE DeMARCO (The Pallbearer) Színes, feliratos amerikai film* BROADWAY, KOSSUTH, VÖRÖSMARTY.

ALKOTÁS: XII., Alkotás út 11. Tel.: 355-5819. Helyár: de. 200 Ft, dú. + éjjel 300 Ft. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! A bűvös kard – Camelot nyomában (mb. am. rajzfilm) n2. (lege stereo) Titanic (mb. am.)* h3. (lege stereo) Tekintettel a film hosszúságára, helyár: 350 Ft. A kód neve: Markúr (am.)** 6. (lege stereo) Hat nap, hét éjszaka (am.)* 8. (lege stereo) Halálos fegyver 4 (am.)* éjjel 10. (lege stereo) Anastasia (mb. am. rajzfilm) 5–6-ig de. 10, f12. (lege stereo)

ÁTRIUM: II., Margit krt. 55. Tel.: 212–5398. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est–klubkártya- tulajdonosoknak! Godzilla (mb. am.)* 10, h1, f4, n7, 9. (dolby stereo)

BÁSTYA: VII., Erzsébet krt. 8. Tel.: 322–2426. Helyár: de. 330 Ft, du. + éjjel 390 Ft. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény a délelőtti és az első délutáni előadásokra. Godzilla (mb. am.)* 11, f2, 4, f7, 9.

BROADWAY: VII., Károly krt. 3. Tel: 322-0230. Helyár: 400 Ft. JULIE DeMARCO (am.)* 4, 6, 8. (lege stereo)

CINEPLEX ODEON MULTIMOZI (Pólus Center) XV., Szentmihályi út 131. Telefonszám: 419–4224, 419–4225, 419–4226, 419–4227, 410–2453. Helyár: 550 Ft. Gyerek- és nyugdíjasjegy: 350 Ft. Keddi egységes helyár: 350 Ft. Hétköznap 16 óra előtt minden jegy: 350 Ft. Minden pénteken és szombaton éjféli előadások. (sdds digital, dolby digital, DTS) Akció! 1 éves, 2 személyre szóló állandó belépőt nyerhetsz nyári hűségakciónkban! Godzilla (am.)* 10, h1, f4, h4, f7, h7, f10, h10. 4-5–ig éjjel n1 is. JACKIE, A JÓ FIÚ (am.)* n12, f2, 4, n7, f9. 4–5-ig éjjel 11 is. ÉJFÉL A JÓ ÉS ROSSZ KERTJÉBEN)am.)* n2, n5, n8. 4–5-ig éjjel f11 is. A lény 2. (am.)*** 7. Halálos fegyver 4. (am.)* 1, n5, 9. 4–5-ig éjjel h12 is. Hat nap, hét éjszaka (am.)* f1, n6, éjjel 10. Mr. Magoo (mb. am.) de. f11. Életre-halálra mények: 50%-os kedvezmény a nyugdíjas-mozibérlettel rendelkezőknek minden délelőtt az első előadásokra, 10% kedvezmény a Pesti Est-Cart-tulajdonosoknak hétköznap 16 óráig. Kedvezményes parkolás mozijegygyel a Corvin Parkolóházban, a Futó utcában. Légkondicionált termek, aktív székek a Kordában. Godzilla (mb. am.)* 10, 11, 1, 2, 4, 5, 7, 8, éjjel 10, 11. Halálos fegyver 4 (am.)* 10, n1, h3, n6, h8, éjjel n11. (dolby digital) JACKIE, A JÓ FIÚ (am.)* h1, 3, n6, h8, éjjel n11. (dolby digital) ÉJFÉL A JÓ ÉS ROSSZ KERTJÉBEN (am.)* 3–8-ig este n9, h10. 9-én este n9. (dolby stereo) A lény 2. (am.)*** h3, h7. (dolby digital) Hat nap, hét éjszaka (am.)* h2, h5, h9. (dolby digital) A kód neve: Merkúr (am.)** h4, éjjel h11. (dolby digital) 2 apának mennyi a fele? (francia nyelven, magyar felirattal!)* 6. (dolby stereo) Titanic (mb. am.)* de. n11. (dolby digital) A bűvös kard – Camelot nyomában (mb. am. rajzfilm) de. f11. (dolby digital) Lesz ez még így se (am.)* n1. (dolby stereo) A NAGY LEBOWSKI – Premier előtt! Csak Corvin-klubkártyával! 9-én este h10. (dolby stereo)

DUNA: XIII., Hollán Ernő u. 7. Tel.: 320–4947. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est- klubkártya-tulajdonosoknak! Halálos fegyver 4 (am.)* f2. 3–4-ig és 7–9-ig de. 11 is. (dolby stereo) ÉJFÉL A JÓ ÉS ROSSZ KERTJÉBEN (am.)* 4, 7. (dolby stereo) Anastasia (mb. am. rajzfilm) 5–6-ig de. 11. Egységes helyár 100 Ft. (dobly stereo)

FLÓRIÁN: III., Flórián tér 3. Tel.: 368–9250. Hétfőn és kedden 50% kedvezmény! Hat nap, hét éjszaka (am.)* h5. (lege streo) Halálos fegyver 4 (am.)* n7, f9. (lege stereo) Godzilla (mb. am.)* 4–5-ig éjjel f11. 5–6-ig de. 10, n1, f3. (lege stereo)

HORIZONT: VII., Erzsébet krt. 13. Tel.: 322–2499. Helyár: de. 300 Ft, du. + éjjel 400 Ft. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény. Halálos fegyver 4 (am.)* 12, f3. (lege stereo) ÉJFÉL A JÓ ÉS ROSSZ KERTJÉBEN (am.)* 5, 8. (lege stereo) A kód neve: Merkúr (am.)** 4–5-ig éjjel 11. (lege stereo)

HUNYADI: XIX., Üllői út 283. Tel.: 282–9510. Helyár: 350 Ft. A matinék

los fegyver 4 (am.)* 10, f1, 3, f6. 3–8-ig 8, éjjel f11 is. 4–5-ig éjjel h1 is. (dolby digital) JACKIE, A JÓ FIÚ (am.)* n11, n1, n3, n5, n7, n9, éjjel n11. 4–5-ig éjjel n1 is. (dolby digital) Hat nap, hét éjszaka (am.)* 11, n2, h4, 6, f9, éjjel h11. (dts digital) A lény 2. (am.)*** h11, 1, f4, h6, h8, h10. 4–5-ig éjjel h12 is. (dts digital) Mr. Magoo (mb. am.) h3, h5, 7, n10. 5–6-ig de. f11, h1 is. (dolby stereo) Deep Impact (am.)* 4–5-ig éjjel n12. (dts digital) A kód neve: Merkúr (am.)** 4, f7, 9. (dobly digital) A bűvös kard – Camelot nyomában (mb. am. rajzfilm) 5–6-ig 10, 12, 2. (dolby stereo) Ál/arc (am.)** n12, h2, 5, f8, éjjel 10. (dolby digital) Életre-halálra (am.)** n12, h2, 5, f8, éjjel 10 (dolby digital) Az ember, aki túl keveset tudott (am.)* h7, éjjel 11. 5–6-ig f2 is. (dolby stereo) 2 apának mennyi a fele? (mb. fr.)* f5, h9. 5–6-ig de. 11 is. (dts stereo) Vad vágyak (am.)*** este f10. (dolby stereo) Titanic (mb. am.)* h6. 5–6-ig de. n11, h2 is. (dolby stereo) Tekintettel a film hosszúságára, helyár: 490 Ft, h6-tól 790 Ft.

KOSSUTH 4 MOZI: XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771. Helyár: 350 Ft. Csütörtöktől–vasárnapig 16 óra után: 1-2 terem: 490 Ft, 3–4 terem: 400 Ft. JACKIE, A JÓ FIÚ (am.)* 3-án f11, f1, f3, f5, f7, éjjel f11. 4–9-ig f11, f3, f5, f7, f9, éjjel f11. Zárt körű rendezvény: Rádió Bridge premier – 3-án f9. (sdds digital) JULIE DeMARCO (am.)* 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. (dolby digital) A kód neve: Merkúr (am.)** 10, f1, 3, f6. (6. h. prol.) (dts digital) A lény 2. (am.)*** este 8, 10. (3. h. prol.) (dts digital) A varázsige: I love you (am.) 11, 2, f5, 7, f10. (4. h. prol.) (dolby stereo)

KŐBÁNYA: X., Szent László tér 15. Tel.: 260-8599. Helyár: 380 Ft. Godzilla (mb. am.)* f4, n7, 9. (dolby stereo)

METRO: VI., Teréz krt. 62. Tel.: 353-4266. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Godzilla (mb.am.)* 11, h2, f5, n8, éjjel 10. (lege stereo)

Kamaraterem: Flubber – A szórakozott professzor (mb. am.) 5–6-ig de. f11, 12. Egységes helyár: 200 Ft. Bean – Az igazi katasztrófafilm (am.) 3-án és 7–9-ig 3. 4–6-ig n4. Sikoly (am.)*** 4–6-ig f2. Zimmer

Camelot nyomában (mb. am. rajzfilm) 4. A miniszter félrelép (magyar)* 3-án és 8-án 6. 4-én 8. A varázsige: I love you (am.) 4-én, 7-én és 9-én 6. 3-án, 6-án és 8-án 8. Szép remények (am.) 5-én 6. 7-én 8. Értelem és érzelem (am.) 6-án h6. Remeo és Júlia 8am.)** 5-én 8. Az esőcsináló (am.)* 9-én 8. Az ember, aki túl keveset tudott (am.)* 5-én éjjel 10. Anastasia (mb. am. rajzfilm) 5–6-ig de. 10. Egértanya (mb.am.) 5–6-ig 12. Az ötödik elem (mb. fr.)* 5–6-ig h2.

BLUE BOX MOZIKLUB: IX., Kinizsi u. 28. Tel.: 218-0983. Helyár: 200–300 Ft. 12 majom (am.)** 3-án f5. Csungking expressz (hongk.)* 3-án 7. Az angol, aki dombra ment fel és hegyről jött le (angol) 4-én 5. Hatalmas Aphrodité (am.)* 4-én 7. Csinibaba (magyar) 5-én 5. Hullámtörés (dán–finn–fr.–német)** 5-én 7. Káma–Szútra (am.–indiai)** 6-án 5. Salemi boszorkányok (am.)* 6-án 7. Wittman fiúk (magyar)** 7-én 5. Kolja (cseh) 7-én 7. Holdfényszelence (am.)* 8-án 5. Éjszaka a Földön (am.)* 8-án 7. Játsz/ma (am.)** 9-én 5. Sekély sírhant (angol)** 9-én 7.

Kertmozi: Punta Grande 3-án 9. Nyugattól keletre, avagy... 4-én 9. Kopaszkutya 5-én 9. Egészséges erotika 6-án 9. Zongoralecke 7-én 9. Krémes érzések 8-án 9. Eszkimó asszony fázik 9-én 9.

CIRKO–GEJZÍR: VIII., Lőrinc pap tér 3. Tel.: 266–1920 Helyár: 300 Ft. Törökfürdő (olasz–török)** 3–6-ig 7. Latcho Drom (T. Gatliff) 3-án 9. Rablóhal (Coppola)** 4-én 9. Rövidfilm a szerelemről (K. Kieslowski)** 5-én 5. Halott ember (J. Jarmusch)* 5-én 9. Mina Tannenbaum (M. Dugowson) 6-án 5. Párnakönyv (P. Greenaeay)** 6-án 9. Megáll az idő (Gothár P.) 7-én 7. A kertben (M. Sulik) 7én 9. Element of crime – A bűn mélysége (L. von Trier)** 8-án 7. Vad éjszakák (Collard)** 8-án 9. Stalker I–II. (A. Tarkovszkij) 9-én 6. Eső előtt (M. Mancevski)* 9-én 9.

EURÓPA: VII. Rákóczi út 82. Tel.: 322-5-419. Helyár: 200–350 Ft. Csütörtökönként egységes 200 Ft. A Sakál (am.)** 3–5-ig n1. Sikoly (am.)*** 6–9-ig f1. Az ember, aki túl keveset tudott (am.) f3. Titanic (angol nyelven, magyar felirattal)* 3–5-ig f5. Tekintettel a film hoszzúságára, minden előadás f5 órakor. Este 7 óráig 50%-os kedvezményt adunk ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre. A bérletek ára 300 Ft, kapható a pénztárnál. 15 főtől 50%-os csoportos kedvezményt biztosítunk minden előadásra. Fotókiállításnak helyet biztosítunk! Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! A mozi vendégei részére bicikliőrzést biztosítunk az előadás időtartamára!

Chaplin terem: A szélhámos (orosz–fr. P. Csuhraj)* f6, f8, f10. (**)

Tarkovszkij terem: Az élet sója (am.)* 5.10, 7.10, 9.10. (**)

Bunuel terem: Trainspotting (D. Boyle)** 3-án n6. (**) sekély sírhant (D. Boyle)** 4-én n6. (**) A játékos (Makk K. angol nyelvű, magyar feliratos!)* 5-én n6. (**) Eső előtt (ang.–macedón)* 6-án 5. (**) Salo, avagy Sodoma 120 napja (Passolini)*** 7-én n6. (**) Az ikrek visszavágnak (K. Allen)** 8-án n6. (**) Teljes napfogyatkozás (A. Holland)** 9-én n6. (**) Ponyvalevél (norvég, P. Sletaune)* Kísérőfilm: Villamos (Nyitrai Márton) n8. 4–7-ig este n10 is. (**) A maconi gyermek (P. Greenaway)** 3-án 7.25. (**) Az utolsó belövés (W. C. Hall)** 3-án 9.40. (**) A játékos (Makk K. angol nyelvű, magyar feliratos!)* 4-én 6. (**) Tiltott nő (P. Harel) 4-én 8. 6-án 5. (**) Titkok és hazugságok (M. Leigh)* 4-én éjjel 10. (**) EXTrémek (holland)*** 5-én 5.25. (**) Cigányok ideje (E. Kusturica)* 5-én 7.05. (**) Intim kapcsolatok (P. Goodhew)** 5-én 9.25. (**) Hullámtörés (L.von Trier)** 6-án 7. (**) Az erőszak vége (W. Wenders)** 6-án h10. (**) Rizsporos intrikák (fr. P. Leconte)* 7-én 5.25. (**) Tűzvirágok (T. Kitano)* 7-én 7.25. (**) Az ikrek visszavágnak (K. Allen)** 7-én 9.25. (**) Vérfagyasztó (R. Braddock)** 8-án 5.25. (**) A játékos (Makk K. angol nyelvű, magyaros feliratos)* 8-án 7.05. (**) Underground (E. Kusturica)* 8-án 9. (**) Titkom virága (P. Almodóvár)** 9-én 5. (**) Witman fiúk (Szász J.)** 9-én 7. (**) Ifjúsági mozibérlet érvényes! Odüsszeusz tekintete (T. Angelopoulos) 9-én h9. (**)

Huszárik terem: Priscilla, avagy a sivatag királynőjének kalandjai (ausztrál)* 3-án h6. (**) Itt van Eldorado (C. Binamé)** 3-án h8. (**) Holdfényszelence (T. Dicillo)* 3-

L. Visconti, M. Monicelli) 5-én 7. I. rész: 7-én f5. II. rész: 8-án f5. Tacskó (német, A. Weidenmann) 6-án f5. Április 19-e (indiai, R. Ghosh) 6-án f7. Ájulás (am. T. Kalin) 6-án 9. Népmese (indiai, K. Mehta) 7-én f7. Őrizetbevétel (fr. C. Miller) 7-én f9. Hamu és gyémánt (lengy. A. Wajda) 8-án f7. Féligazság (indiai, G. Nihalani) 8-án f9. A barátnők (olasz, M. Antonioni) 9-én f5. Fiúk a rács mögött (V. De Sica) 9-én f7. Cipőtisztítók (indiai, P. Arora) 9-én 8.

SZINDBÁD: XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773. Pénztárnyitás 4 órakor. Jegyelővétel az egész műsorhétre. Este 7 óráig ifjúsági és nyugdíjas mozibérletre 50% kedvezmény! A bérlet ára 300 Ft. illetve 200 Ft, kaphatók a pénztárban. 15 fő felett 50% kedvezményt adunk minden előadásra. Fotókiállításnak helyet biztosítunk. Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! A termek légkondicionáltak.

Latinovits terem: Turisták (fr. P. Harel)* n6, 7, h9. (**)

Dajka terem: A nyár meséje (fr. E. Rohmer) 3-án h5. (**) Gyóntatószék (kanadai–ang.–fr.)* 4-én 5. (**) Káma–Szútra (am.–indiai)** 3-án este 9. 5-én 5. (**). Mikrokozmosz (fr.) 6-án 5. (**) Párizsi randevúk (fr. E. Rohmer) 7-én 5. (**). Kisvárosi ünnep (fr. J. Tati) 8-án 5. (**) Mint a királyok (fr.)* 9-én 5. (**) Hét év Tibetben (am.)* h7. Ragyogj! (ausztrál)* 4-én 9. (**) Halott ember (am.)* 5-én 9. (**)

JAM JARMUSCH-fesztivál: Florida, a paradicsom 6-án 9. Éjszaka a Földön 7-én 9. Mystery Train 8-án 9. Törvénytől sújtva 9-én 9.

TABÁN: I., Krisztina krt. 87–89. Tel.: 356–8162. Helyár: 300 Ft. Este 7 óráig ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Gyerekeknek hét végén, az első előadásra félárú jegy váltható. Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est- klubkártya-tulajdonosoknak! Almodóvar: Kika (sp. P. Almodóvar)** 3-án f7. Titkom virága (sp. P. Almodóvar)** 3-án f9. (**) Beavis és Butthead lenyomja Amerikát (am. kultuszrajfzilm)* 4-én n6. Sekély sírhant (angol, D. Boyle)** 4-én h7. (**) Az élet sója (am. D. Boyle)* 4–5-ig f9. Vakondmesék (rajzfilm–összeállítás) 5-én 4. 6-án f4. Az idő urai (fr.–magyar rajzfilm) 5-én 5. Trainspotting (angol, D. Boyle)** 5-én h7. (**) Tündér Lala (magyar) 6-án f5. Szerelemben, háborúban (am. R. Attenborough)* 6-án 6. Fedőnee: Donnie Brasco (am. am. M. Newell)** 6-án 8. A Rémkirály (V. Schlöndorff)** 7-én f6. Az igazi Mao (Sik-

TOLLHEGYEN

Guta

Csak a guta meg ne üsse a szabaddemokrata politikusokat, mert a gutával még így, a nyár végén sem lehet viccelődni. Hébe-hóba ugyanis még előfordulhatnak harminc-harminckét fokok (ilyenkor még aktív a guta), hozzájön, teszem azt, két pozitív Fidesz-hír, egy-két sikeres kormánytárgyalás, már kap is szívéhez az SZDSZ-ember, rohan patikába, vajákos asszonyhoz, hogy jaj, Istenem, valami rettenetesen lüktet a fejemben, csak azt nem tudom, micsoda.

Én pihenést, nyugalmat, hosszú erdei sétákat javasolnék a Mérleg utcai csapatnak. Megterhelő volt az eltelt négy esztendő, ilyenkor a legjobb egy kis kikapcsolódás, távol a nagyvilág zajától, a közélet zsivajától. Ez mindannyiunknak jót tesz, legyen az ember nyakas párttag, lenge szimpatizáns, vagy akár markáns jobboldali. Mindannyiunk érdeke, hogy nyugodjék az SZDSZ békében.

Fogalmazhatnék a visszájáról is. Emelkedne a párt imázsa, ha a folyamatos piszkálódás (így a piszok kormány, meg úgy, mondjon le Orbán, Pintér, Simicska és még sokan mások) helyett esetleg kiállna valaki a pódiumra, hogy itt vagyunk, hé, jóemberek, már meg ne haragudjanak az elkövetett svindlikért, mi sem gondoltuk komolyan, csak hát vitt a vérünk, merthogy az ember eredetileg csibész. Szóval, bocs.

Bocsánatkérés azonban nincs, hol Magyar Bálint (ő most a legelső ember), hol Kuncze, hol meg Horn Gábor macerálja a túlsó oldalt, hogy szégyellje magát mindenki... Közben ott lebeg a gutaütés veszélye.

SZDSZ-éknél tehát a jelek szerint marad a régi stílus. (A kockázatok és mellékhatások tekintetében kérdezze orvosát, gyógyszerészét.)

PILHÁL GYÖRGY

Szociális vásár a Vöröskeresztnél

A legdrágább ruha sem kerül többe 500 forintnál

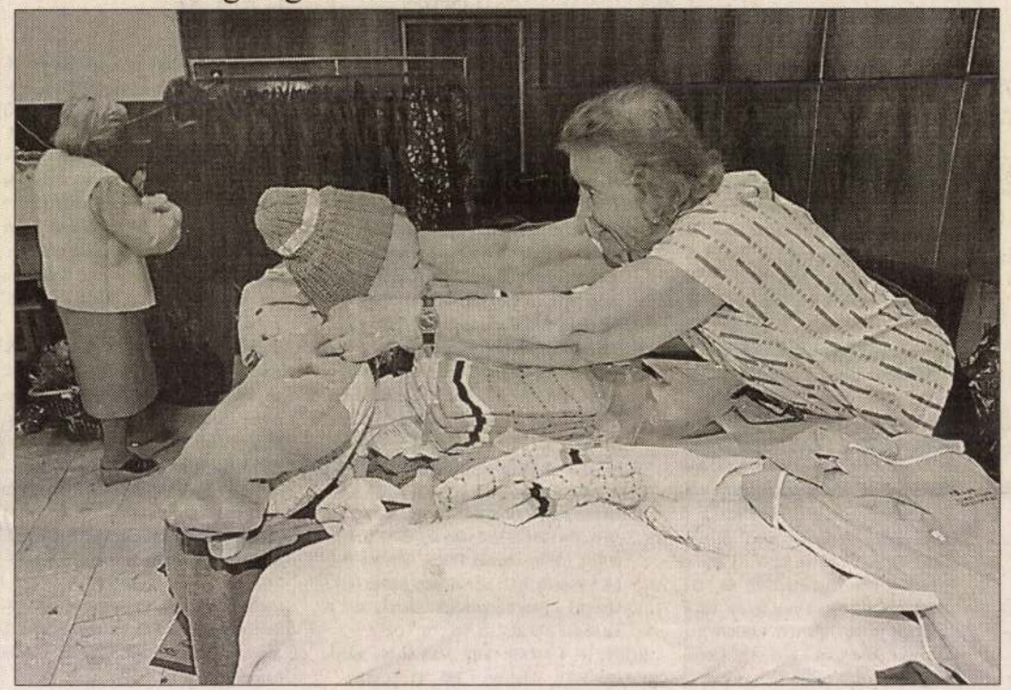

A kicsik is találnak maguknak megfelelő ruhadarabokat FOTÓ: KURUCZ ÁRPÁD

Három napig tartó szociális vásár kezdődött tegnap a Vöröskereszt V. kerület, Arany János u. 31. szám alatti székházában. A rászorulók a piaci árnál lényegesen olcsóbban vásárolhatnak háztartási cikkeket, élelmiszereket, többek között tésztafélét, konzervet, cukrot és lisztet. Ruhákat, farmernadrágot, férfi inget, női blúzt, kabátot, cipőket és gyermekruhákat is szép számmal találhatnak az érdeklődők.

Egyes ruhák már 50 forinttól kaphatók, de a legdrágább darab ára sem haladja meg az 500 forintot. Az árusításból származó bevételt a Vöröskereszt idős rászorulók támogatására fordítja. A segélyek elosztását az országos és a fővárosi vöröskereszt szervezetek karöltve végzik.

Z. N.

Évadnyitó Szegeden

Tegnap délután évadnyitó társulati ülést tartottak a Szegedi Nemzeti Színházban. Mint azt a nagy múltú teátrum igazgatója, *dr. Nikolényi István* elmondta, ezúttal is embert próbáló tempót diktálnak, hiszen céljuk, hogy minél több bemutatóval rukkoljanak az igényes és értő közönség elé.

Az első előadásra október 2-án kerül sor, amikor bemutatják Mozart Don Giovanni operáját, majd azt követően a Régi idők focija című drámát tűzik műsorra. Később újabb dráma, a szegedi kortárs balett, operett, daljáték, opera, színmű, zenés vígjáték, koncertopera váltja egymást. Idén a gyerekeknek két darabot szándékoznak bemutatni: a Pinocchiót és a Hamupipőkét. Novemberben Baka István-emlékestet tartanak. Ugyanettől a hónaptól kezdődően felújított operák, balettek és prózai darabok is repertoáron lesznek.

Megtudhattuk továbbá, hogy a színháztól ezúttal tizennyolcan váltak meg, de közülük heten visszajönnek fellépni. Három színművész, két segédszínész és három magánénekes szerződött a prózai, illetve az operatársulathoz. Ugyanakkor egy görögországi magántáncos, valamint *Peter Frey* koncertmester is a Szegedi Nemzeti Színházhoz szegődött.

BÁLINT

Visszaépítik az eldózerolt római kori emlékeket

Egy bankfiók épületének alapozása során a földmunkát végző markológép páratlan értékű római kori emlékeket zúzott össze, forgatott ki a földből Szombathelyen. A gondatlan munkavégzés miatt megsérült a Borostyánkő út egy szakasza, az azt kísérő impozáns árkádsor maradványai, valamint az ókori szennyvízhálózat egy része.

A szombathelyi Savaria Múzeum szakembereinek most egy földkupacból kell apránként kiválogatniuk ami menthető, és az építkezés befejezése után, [illegible] a teljes területet föltárták volna, illetve bemutatnák.

Sosztarits Ottó, a múzeum régészeti osztályának vezetője az MTI munkatársának érdeklődésére elmondta: elkezdődött a károk felmérése. Az építkezés megrendelője, a generálkivitelező és annak alvállalkozója igyekszik mindent megtenni a károk enyhítéséért. A régész szerint egyelőre nem lehet felelősséggel nyilatkozni az okozott anyagi kár mértékéről, az ugyanis csak a részletes [illegible]

Festmények és grafikák

Kolosváry Bálint kiállítása

Ma délután 17 órakor nyílik meg a Vármegye Galériában (V. ker., Vármegye utca 11.). *Kolosváry Bálint* festő és grafikusművész tárlata, melyet a mester 70. születésnapjának tiszteletére rendez az Erdély művészet elvontnak látszó jelenségeit kutatja, s az élő és élettelen világ formarendszereinek hasonlóságát és különbözőségét mutatja be művein. A tárlatot megnyitja és a festőt bemutatja, munkásságát méltatja *Cser-[illegible]*

Tanévkezdés a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen

Tegnap volt a tanévnyitó a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen, amely három katonai felsőoktatási intézmény integrációja révén jött létre 1996. szeptember elsején – tájékoztatott [illegible] lyezkedhetnek el. Mások a fegyveres erőknél vagy a rendvédelmi szerveknél jelentkezhetnek, hadnagyi, vagy [illegible] rangfokozattal.

Kolozsváry Bálint, grafikus

Tárlata a Fényes Adolf Teremben

tekinthető meg.

—: A hét végi kulturális programból

9.

Népszabadság, B[illegible].1972. jún. 3.

KOLOSVÁRY BÁLINT grafikus

Galéria

„Az Univerzum mindenkiben

– interjú Kolosváry Bálint grafikusmű

Az érdeklődők október 9-ig tekinthetik meg a Vármegye Galériában (Budapest, Vármegye utca 11.) Kolosváry Bálint grafikusművész kiállítását. A művész 1928-ban született Szegeden, tanulmányait Budapesten végezte. Érdeklődése hamar a könyvművészet felé fordult. Főleg könyvgrafikával foglalkozik: a könyvek külsejének megtervezése, a korszerű grafikai technikák és tipográfiai megoldások foglalkoztatják. Munkásságának egyaránt része a grafika és a festés, műveiben a természet elvontnak látszó részjelenségei kapnak szerepet és megmutatkozik az élő és élettelen világ hasonlósága is. A természeti formák ihlető erején kívül Kolosváry Bálint művészetében nagy szerepet kap az emlékezés is. „Számsorok szépsége" című önéletrajzi írásában így vall erről:

„...Az emlékezés maga az öntudat. Minden, amit felfogok, az érzékelés időbeliségének következtében a múltból származik. Tudatom egész tevékenysége – még a jövőbe tekintés is – nem más, mint a múltbeli események rendszerezése. Az időfolyamat



egységes, ebben a tekintetben a jövő is a múlthoz tartozik. A jelen silány illúzió, a valóságban csupán kiterjedés nélküli választóvonal, amely szüntelenül változtatva helyét a jövő irányában halad, a múlt tartományát szélesítve mindaddig, amíg a létezés tart....Hogyan lépek be az életbe? Öntudatom számára nem a születéssel, hanem a feleszméléssel kezdődik a létezés, akkor, amikor első emlékeim is megragadnak a tudatomban. Emlékek az első élményekről, amelyeket nem lehet elfelejteni, bármennyire jelentéktelenek is. Másodpercek tört részei, képük megrögződik az ébredő elme fényképezőgép-lemezén...Vannak, akik félnek a múlttól és a jövőtől, a képek jelszerű értelmétől. Félnek a katona elfolyt vérétől, a lövészárokban nyugvó halottaktól, a nyomtalanul eltűnt embertől, aki nem jön vissza soha, a semmivé vált szerelmektől, az örökre elcsendesült szavaktól, énekektől. Félelmük nem alaptalan. Meg kell-e várni, amíg a múlt tudása vagy a jövő sejtése felfalja a jelen élvezetét, és az elburjánzott gondolkodás megkeseríti magát az életet? Miképpen találja meg ismét az ember az elveszett gyermekkor derűjét? Ha a pillanatok képeinek elraktározása maga az öntudat, úgy éppen ezek közül a képek közül a szépek szeretete vezet vissza az önfeledt létezés ősi örömébe."

A művésszel a geometrikus formák természetes eredetéről és a világ apró részleteiben rejlő szépségekről beszélgettünk.

– Az Ön művészetében nagy szerepet kapnak a részletformák. Mi ennek az oka?

– Régóta érdekel a geológiai formavilág és az élővilág hasonlósága. A családom Erdélyből települt át és talán erdélyi származásom miatt él bennem egy ösztönös vonzódás a hegyekhez, formáik szépségéhez. Az idők során ezzel kezdtem el foglalkozni . A hegyeket különbözőképpen örökítettem meg a naturalisztikus megjelenéstől a geometrikusabb rajzstílusig és megdöbbentő szépségek bontakoztak ki munkám során. Lehet, hogy képeimet sokan elvontnak látják, de valójában nem elvontak, hanem a természet mindenhol megtalálható formái – más kezelésben. Azokat a geometrikus elemeket, amelyeket én felhasználok, tulajdonképpen mindennap láthatjuk az elektronika jóvoltából. A művésznek nincs más feladata, mint hogy kiválassza azokat a részleteket, melyek egy érzést, egy hangulatvilágot tudnak közvetíteni.

Összességében véve: nem lehet elválasztani az elvont művészetet a természethűtől, mert az elvont formák megtalálhatóak a természetben, az Univerzum mindenben és mindenkiben tükröződik.

ZORA

Belváros-Lipótváros

...ips

...tükröző...

...ésszel –



...8.
...rá-
...II.
...sre

...iak
...An-
...l-e,
...bá
...ek,
...ko-

...zások, atlétika, aszfaltrajz-verseny, futó- és sakkverseny, focizási, kosarazási, ping-pongozási, teniszezési, homokozási lehetőség, rossz idő esetén videovetítés.

Egy uzsonnára meghívjuk a résztvevő családokat, de egész nap büfé is áll a vendégek rendelkezésére. A tábor megközelíthető a díjtalanul igénybe vehető külön autóbusszunkkal, amely 10 és 11 órakor indul a Polgármesteri Hivatal (Erzsébet tér 4.) elől, vagy a 22-es autóbusszal a Moszkva tértől (leszállás a Vízművek megállónál).

BELVÁROS-LIPÓTVÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Verspályázat

A Belvárosi Ifjúsági Ház verspályázatot hirdet

„A Dunánál '98"

címmel.

Pályázni korábban még nem publikált alkotásokkal lehet (személyenként maximum 3 vers).

Az eredményhirdetésre a Lipót Napok rendezvénysorozatának keretében, 1998. **november 14-én 11.00 órakor** az **Országos Idegennyelvű Könyvtár olvasótermében** (Bp. V. Molnár u. 11.) kerül sor, amelyről az érintettek értesítést kapnak.

I. díj 30.000,- Ft
II. díj 20.000,- Ft
III. díj 10.000,- Ft

A pályázat jeligés. Kérjük, a jeligét tüntessék fel a kéziratokon, valamint a pályázó nevét, lakcímét rejtő lezárt borítékon.

A pályázatokat az alábbi címre várjuk:
Belvárosi Ifjúsági Ház, 1364 Budapest, Pf. 40.
Beküldési határidő: 1998. október 31.

...sef
...eménye
...jánlásával segítették
...Belváros-Lipótváros
...lyam 23. számában
...a következők szerint
...gép beszerzése
...k, kézikönyvek)
...ef Általános Iskola
...alapítvány céljának
...gondozás pedagógiai
...t, sokszorosítását, a
...tását.
...npolgárok további
...apítványi céljaink

...ALAPÍTVÁNY KURATÓRIUMA
...ADÓSZÁM: 19651154-1-41
...823-22220828-00000000
...AZ ALAPÍTVÁNY KÉPVISELŐJE

Közlemény

Az „Alapítvány az Apáczai Gimnáziumért" alapítvány kuratóriuma nevében tájékoztatjuk Önöket arról, hogy az 1996. évi CXXXVI. törvény 6. § (3) bekezdése alapján az állampolgárok részéről alapítványunk számára felajánlott összeget, 1.802.490 Ft-ot, azaz 1996. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át mire használtuk fel:

Nyugdíjas tanáraink támogatására:
210.000 Ft
Az Apáczai Bál támogatására:
321.250 Ft
Az iskola tanulói számára rendezett hajókirándulás támogatására:
275.800 Ft
a tiszaninokai táborunk területén felépített „Esőház" költségeinek részbeni fedezésére:
995.440 Ft

Ezúton is köszönjük támogatásukat.

PÓSFAI PÉTER
ELNÖK

ZSIGRI FERENC
TITKÁR

Kalocsay Bálint graf.

Kitekintő

A hadüzenet nélküli háború

„Az Oszama bin Laden vezette szervezett terrorizmus kézzel foghatóan bizonyította, hogy amerikai állampolgárok ellen indított háborút, egyértelművé tette, hogy a jövőben hasonló akciókat fog végrehajtani" – nyilatkozta *Madeleine Albright,* amerikai külügyminiszter a New York Times munkatársának röviddel az Afganisztánt és Szudánt ért amerikai katonai megtorlóakciók után.

Oszama bin Laden londoni szóvivője egy londoni arab nyelvű újságnak nyilatkozta, hogy az amerikai rakétatámadásra ők is készek a válaszadással, a hadüzenet nélküli háború már elkezdődött. Laden fenyegetőzéseit mérlegelve az amerikai hírszerzés, az amerikai diplomácia szakértői előtt már kirajzolódtak egy új „harctér" körvonalai, mely harc egyetlen célpontja, a megsemmisítendő ellenség már a továbbiakban nem az „állam", hanem az „ember". Ebben a furcsa háborúban a legmodernebb fegyverek sokszor nem olyan hatásosak, mint egy jó időben és helyen elrejtett nagy hatásfokú időzített bomba. A feltételezhetően Afganisztánban élő bin Laden kétségtelenül új „színeket" jelenít meg a nemzetközi terrorizmus palettáján, szervezete különbözik minden eddigi formációtól: nincs központja, hálózatáról senkinek sincs tudomása, nincs konkrét tartózkodási helye sem, ahol le lehetne rá csapni. A magukat egy szent ügy felkent harcosainak képzelő fanatikusok Egyiptomtól, Szudánig, Pakisztántól Indonéziáig szinte mindenütt megtalálhatók, és mindenkor készek terrorcselekmények elkövetésére.

Ez a mozgalom inkább vallási, mint politikai érdekektől motivált, elsőrendű célja „Amerika és a vele szövetséges imperialista hatalmak megsemmisítése, az iszlám országok közötti határok megszüntetése és egyesítése a próféta zászlaja alatt."

Az amerikai hírszerzés szerint az államilag támogatott terrorizmus leáldozóban van, erre példa a PLO és az iráni kormányzat bizonyos kompromisszumkészsége az elmúlt években.

Négy szélsőséges, elsősorban Amerika-ellenes terrorista mozgalom: a Hezbollah, a libanoni székhelyű síita szervezet, a Hamas néven elhíresült palesztin szervezet az Iszlám Dzsihaddal, valamint az Algériai Iszlám Csoport egyike nem volt bizonyíthatóan amerikaiak elleni támadások végrehajtója az utóbbi két év alatt.

Óvatos becslések szerint 3000 főre tehető azoknak a fegyvereseknek a száma, akik bin Laden zászlaja alatt bármikor akcióba vethetők. Többségük megjárta a szovjetek elleni afgán háborút az 1979–1989 közötti időkben, ahol komoly harci tapasztalatokra és hallatlan harcedzettségre tettek szert a hegyek között folyó harcokban, kíméletlen időjárási viszonyok mellett.

Bin Laden már ezekben a háborús években is komoly pénzeket áldozott „hadseregének" ellátására, támaszpontjainak kiépítésére. Az érdekesség kedvéért megemlítendő az a körülmény is, hogy a több százezres áldozatot követelő, majd tíz évig tartó háborúra nem csak bin Laden költött el sok pénzt; a CIA, az amerikai hírszerzés mintegy 3 milliárd dollárt áldozott erre a háborúra!

Minden valószínűség szerint ma bin Laden különítménye a világ legjobban felszerelt, legütőképesebb terrorista szervezete, és ha hihetünk a történelemnek, elképzelhetetlen, hogy Amerika valaha is háborúba keveredjen egy ilyen hadsereg ellen az afgán hegyvidékek lankáin. Két szuperhatalom harapott itt már fűbe és szenvedett csúfos vereséget: az angolok a múlt század végén, a szovjetek pedig a 80-as években. A szovjetek Scud rakétákkal próbálták meg az afgán felkelők táborát szétzúzni speciális kommandósaik segítségével, de csúfos vereséget szenvedtek.

Bin Laden állandó kapcsolatot tart két kiemelkedő terrorista mozgalommal, az Iszlám Csoporttal és a Dzsihaddal, mely két szervezet hallatlan nagy tapasztalatokat szerzett politikai gyilkosságok kivitelezésében. E két csoport felelős *Szadat* volt egyiptomi elnök meggyilkolásáért 1981-ben, 1995-ben ugyancsak ez a csoport hajtott végre sikertelen merényletet *Mubarak* jelenlegi egyiptomi elnök ellen. Mindkét arab vezető Amerikabarát külpolitikát folytatott, ezért váltak a terrorizmus célpontjaivá. Ugyancsak ez a két szervezet vállalta a felelősséget a közelmúltban turisták ellen elkövetett luxori merényletért, mely akciónak 85 ember esett áldozatul.

Lehet, hogy néhányan eltúlozzák azt a veszélyt, melyet a terrorizmus bin Laden-i veteránjai Amerikának okozhatnak, külképviseleteken és otthon egyaránt. Mi kárt okozhat egy pár ezer főből álló fanatikus csapat robbanószerkezeteivel, időzített bombáival a világ legnagyobb hatalmát megtestesítő Egyesült Államoknak? Több tanulmány látott már napvilágot, melyekben a szerzők bizonygatják, hogy 1989 óta csupán 98 amerikai vált terrorcselekmények áldozatává, ez alatt az idő alatt közel ezer amerikait ért viszont halálos villámcsapás. Furcsa összehasonlítás, egy terrorista csoport akcióinak sikerességét nem szabad egyértelműen az áldozatok számával magyarázni, azt kell mérlegelni, menynyire sikerül egy terrorista szervezetnek állandó rettegésben tartani egy népet vagy népcsoportot, mert nem igaz a közmondás: félni sokkal rosszabb, mint megijedni !

In memoriam Olof Palme

Stockholm utcáin járva a turista esetleg észre sem veszi a tunnelgatani metróbejárat közvetlen közelében, a járdán elhelyezett kis réztáblácskát, melyre szerényen ezt a szöveget gravírozták: „ezen a helyen gyilkolták meg *Olof Palmét,* Svédország miniszterelnökét" – tudósítja a már 12 éve történt tragédiáról olvasóit a New York Times. A tragédiával kapcsolatban még ma is teljes a bizonytalanság, sok még a fel nem derített, rejtett összefüggés. „Olof Palme halálával nyert bizonyosságot az a szomorú tény, hogy Svédország sem érezheti magát teljes biztonságban, ugyanúgy válhat a nemzetközi terrorizmus célpontjává, mint bármely más ország a világon" – nyilatkozta *Nina Ersman* svéd diplomata.

Olof Palme nagy formátumú politikus volt, egy olyan államférfi, aki elítélte annak idején az amerikaiak vietnami háborúját, felelőtlen kalandnak nevezvén azt, és szavát hallatta szinte minden nemzetközi fórumon a dél-afrikai rezsim apartheid politikája ellen is.

1986. február 28-án érte a halálos lövés Stockholm belvárosában, amint feleségével együtt sétált hazafelé mozielőadás után. A gyilkossági ügyben indított rendőrségi nyomozás, majd az azt követő bírósági eljárás során számos botrányra, összefonódásra derült fény: egy igazságügyminiszter, egy rendőrfőnök és számos magas beosztású államapparátusi vezető volt kénytelen lemondani.

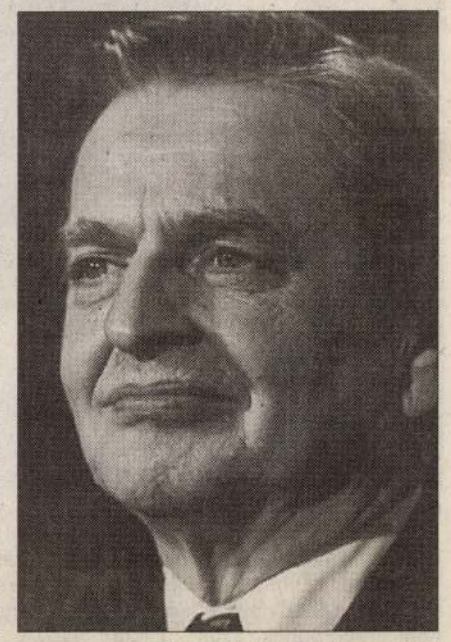

Marten Palmer, a meggyilkolt miniszterelnök fia családjával együtt mind a mai napig nyomoz a valódi tettes, vagy tettesek után, és nevetségesnek, beteg elmék szőtte kitalációknak nevezte azokat az elképzeléseket, melyek szerint a miniszterelnök meggyilkolásában a CIA, az olasz maffia, a kurd felkelők, az izraeli titkosszolgálat, sőt maga a NATO is részt vett volna. A család továbbra is ragaszkodik a minden részletre kiterjedő igazság felderítésére, annak pontos tisztázására, hogy mi is történt azon a bizonyos éjszakán. A gyilkosságot – a hivatalos verzió szerint – *Christer Pettersson* követte el, az az 51 éves kábítószerfüggő férfi, akit életfogytiglani börtönbüntetésre ítélt a bíróság 1989-ben, majd ezt követően egy fellebbviteli bírósági döntés alapján még 1970-ben egy drogkereskedőt szúrt halálra. A svéd legfelsőbb bíróság megítélése szerint az alsóbb fokú bíróság ítéletét közvetett bizonyítékokra alapozta csupán, nem járt el megfelelő körültekintéssel, ezért úgy döntött, hogy Pettersson szabadlábra helyezi, és részére 40 000 dolláros kártérítést állapított meg a hibás ítélet miatt.

Az ügyben benyújtott per-újrafelvételi kérelem során újabb tárgyalássorozat indult, de most sem sikerült közvetlen bizonyítékokkal Pettersson bűnösségét beigazolni, arról nem is beszélve, hogy az inkriminált fegyver, egy 357-es Magnum, mind a mai napig nem került elő a stockholmi öbölből, mely után éveken keresztül több száz hivatásos búvár kutatott.

Nagyon kicsi a valószínűsége annak, hogy valaha is sikerül lakat alá tenni Olof Palme valódi gyilkosát. Többen meggyőződéssel állítják, hogy a volt miniszterelnök meggyilkolásával egy erőszakfolyamat indult el Svédországban, melyre a korábbi években soha példa nem akadt az ország életében. Itt említik meg az 1994-es komphajó rejtélyes elsüllyedését a Balti-tengeren, melynek során több mint ezer ember vesztette életét, ugyancsak ebben az évben egy őrült katonatiszt gépfegyverével lőtt halomra hét ártatlan áldozatot. 1995-ben nagy felháborodást okozott az a tömegmészárlás, melyet egy részeg fiatalember követett el, mert nem engedték be egy diszkóba. Itt négy fiatal halt meg a helyszínen, és több mint húszan sebesültek meg súlyosan. Ezek az esetek nyilvánvalóan nem állhatnak közvetlen ok-okozati összefüg-

Dagesztán az iszlám fundamentalisták Mekkája

Dagesztán, ez a rejtélyes, sokszínű kaukázusi ország jelenleg is autonóm köztársaság, státusát mind a mai napig sikerült megőriznie. Az utóbbi időkben a nemzetközi sajtó is felfigyelt arra a nyugtalanító jelenségre, hogy milyen nagy mértékben erősödnek a kaukázusi országokban – de leginkább Dagesztánban – az iszlám fundamentalista mozgalmak, hogyan formálják át sorra az egyes országok arculatát. A dagesztáni politikai vezetés, mi tagadás, aggodalommal szemléli az eseményeket, a kihívásra egyértelműen elnyomással és a mozgalom teljes visszautasításával válaszol – írja a The Guardian.

A múlt héten, amikor az Oroszországot sújtó gazdasági válság csalhatatlan jelei már Dagesztánban is mutatkoztak, a mérsékelt muszlimok egyik szellem[illegible] terrorcselekményt egyértelműen a fundamentalisták számlájára írta a közvélemény.

A több éve tartó csecsen viszály mellett Moszkva számára a dagesztáni események meglehetősen nyugtalanítóak, de tudomásul kell vennie, hogy gazdasági gondjai mellett még egy szélsőséges fundamentalista mozgalom előretörésének is csupán egykedvű szemlélője lehet.

„A fundamentalisták azért jelentenek hallatlanul nagy veszélyt az övezetben, mert létszámuknál fogva jelenleg ők képviselik az egyetlen ütőképes fegyveres erőt" – nyilatkozta *M. Magomedkanov* dagesztáni vezető. Nagyon sokrétű Dagesztán lakosságának vallási megosztottsága: többségük vallását nyíltan vállaló muszlim, ők az „államvallás" követői, amely itt furcsa keveréke az [illegible]nak, a több száz éves hea[illegible] és a ateista hagyományoknak. A másik irányzat a fundamentalisták, ők képviselik a tálib fanatikusok eszmevilágát kalasnyikovokkal, modern fegyverekkel, és állandó harci készültségben állnak az „imperialista" gonosz erők ellen. A harmadik irányzat neve wahhabizmus, mely azt vallja, hogy kizárólag a korán és Mohamed próféta példabeszédei képezik az iszlám társadalom és a törvények alapjait; minden, ami ettől eltér, az elítélendő. A különböző vallási nézetek állandó villongások, nem egyszer halálos kimenetelű családi háborúzások forrása. Júniusban a dagesztáni hatóságok kemény közbenjárása révén sikerült némileg visszaszorítani a fundamentalistákat, a tisztogat műveletek során ezek a csoportok a szomszédos Csecsenföldre menekültek, ahol – megfigyelők vélem[illegible] szerint – kiképzőt[illegible] fejleszthetik tov[illegible]

Moszad-ügynök az interneten

Köztudott, hogy Izrael és Szíria hosszú ideje nincs egymással „beszélő viszonyban", ezért hatott igazán a meglepetés erejével az a sajtóközlemény, amely tudósítja a világ köz-véleményét, hogy egy szíriai internet-társaság jeruzsálemi felkérésre szerkesztett egy olyan honlapot, melyen a jövőben eredeti szíriai zene hallható – írja a Washington Post.

A www.elicohen.com címen elérhető mintegy 90 oldal terjedelmű jeruzsálemi internetanyag *Eli Cohen* izraeli hírszerzőnek kíván emléket állítani, akit 1965-ben Damaszkuszban akasztottak fel, miután kémtevékenységére fény derült.

A meglehetősen kényes témájú internetes anyag összeállításában – amely a Moszad izraeli titkosszolgálat szíriai akcióiról ad részletes beszámolót – [illegible] hivatalos formában egy [illegible]társaság is köz-

Kolosváry Bálint hetvenéves

A grafikus és a könyvművész köszöntése

A tízéves Erdély Művészetéért Alapítvány támogatásával nyitották meg tegnap, a Vármegye Galériában Kolosváry Bálint grafikusművész kiállítását. A művész 1928-ban született Szegeden, tanulmányait Jassik Álmos Grafikai iskolájában, majd az Iparművészeti Főiskola alkalmazott grafika szakán folytatta. Érdeklődése már gyermekkorában a könyvművészet felé fordult, amely tevékenységével a későbbiekben országos megbecsülést vívott ki magának. Emellett több önálló kiállításon mutatta be alkotásait.

Jassik Almost az utókor, mint a szecesszió korának kiemelkedő illusztrátorát tartja számon – meséli *Kolosváry Bálint.* – A mester ügyelt arra, hogy markáns stílusa ne befolyásolja növendékeinek művészi látásmódját, s ezért elsősorban a mesterségbeli fogások tanítására helyezett hangsúlyt. Pedagógiai módszere meghaladta korát, hiszen az akkor még Európa-szerte újdonságnak számító Bauhaus szellemiségében oktatott. Neki köszönhetően ismertem fel a könyv művészi tervezésének fontosságát. Bár az olvasók elsősorban a kiadványok tartalma iránt érdeklődnek, azok külseje is hat rájuk.

Egy könyv tartalma menynyiben befolyásolja az Ön alkotómunkáját?

Kikerülhetetlenül, mivel a külső megjelenésnek minden esetben igazodnia kell a szerző által papírra vetett gondolatokhoz. A könyvkiadás kollektív munka, így gyakorta előfordul, hogy elképzeléseim nem valósulhatnak meg maradéktalanul. Minden esetben egyeztetni kell a szerzővel, a szerkesztővel, illetve a kiadóval, a rendelkezésre álló pénz pedig meghatározza a nyomdai lehetőségeket. Még a legszárazabb statisztikai kiadványt is vonzó külsőbe kell öltöztetni. Sohasem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy egy könyv évtizedekig, akár évszázadokig is fennmarad, szemben a plakátokkal vagy más alkalmazott grafikai alkotásokkal, s ennélfogva ízlésformáló ereje rendkívül jelentős.

Egyéb grafikai tevékenységét befolyásolta-e a könyvtervezés?

Természetesen. Sok elemet felhasználtam képgrafikáimban azok közül, amelyeket alkalmazott grafikusként dolgoztam ki.

Ön meglehetősen „átírt" módon ábrázolja a természetet...

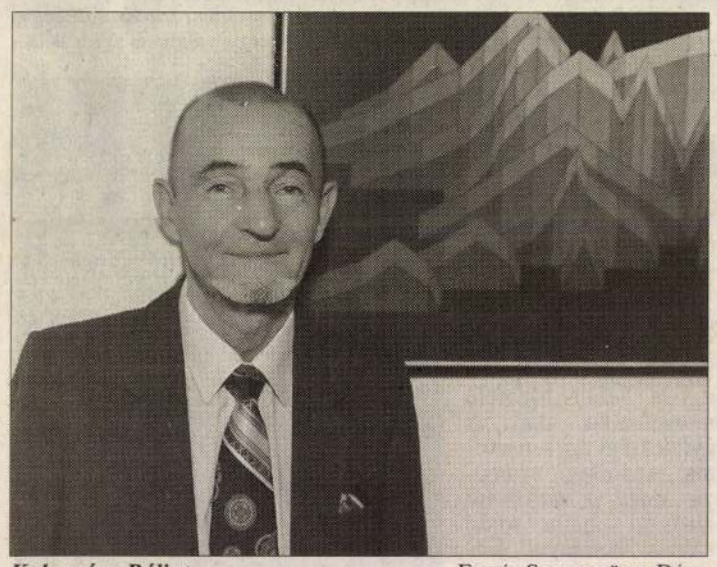

Kolosváry Bálint FOTÓ: SOMOSKÖVY BÉLA

Tiltakoznom kell. Képeimben nem olyan átírt módon jelenik meg a természet, mint ahogy látszik. Szerintem nem húzódik éles határ az elvonatkoztatott és a természethű művészet között. Létezik egy közvetlen környezetünkre utaló ábrázolásmód, amely a régebbi korokból fakad, s létezik a tágabb környezetre utaló látásmód, ami a modern világ vívmánya. Ha mikroszkópba pillantunk, gyönyörűséges formák tárulnak fel szemünk előtt, mégis idegenszerűek, hisz nem vagyunk hozzászokva, hogy ilyen módon lássuk a legismertebb tárgyakat. Rengeteg szépség rejtőzik mind a mikrovilág, mind a megavilág, az univerzum formáiban. A művész feladata, hogy kikeresse azokat a részleteket, amelyek kompozícióiban szépek, s képesek hatást gyakorolni a befogadókra.

DITZENDY ATTILA

SZÉLESVÁSZON

A még szörnyűbb Godzilla

Vakító fény hasít az éjszakába Francia Polinézia szigetei fölött. A Csendes-óceánon pusztító vihar tombol. Óriás lábnyomok szántják fel a földet Panama erdőségeiben. Az ismeretlen pusztító erő akadálytalanul folytatja útját egy kis sűrűn lakott sziget felé, melynek neve New York.

A világméretű rombolás okozója – egy hatalmas hüllő – hamarosan megjelenik Manhattanben. A városban kitör a pánik. Mozgósítják a hadsereget, de így is képtelenek megfékezni a fél New Yorkot romba döntő szörnyeteget. Nick Tatopoulos atomtudós és egy különös francia, Philippe Roche közös erővel igyekeznek megfejteni az irtózatos méretű lény rejtélyét, és megállítani a pusztítást, amíg még nem késő.

„A mi filozófiánk az, hogy eseményszámba menő filmeket csináljunk, melyekről már hetekkel a bemutató előtt beszélnek az emberek és alig várják, hogy beülhessenek értük a mozikba – mert ezeket egyszerűen látni kell." – nyilatkozzák A Függetlenség Napja készítői legújabb filmjükről, a Godzilláról. Félő, hogy ez a filozófia sikeres lesz. Pedig miről is van szó valójában?

Mini városban, mini helikopterek üldöznek egy öregedő mini játékszörnyet. Bizony Godzilla – vagy, ahogy a japánok mondják, „Gojira" – 1954-ben látta meg először a napvilágot. Hogy lehet az, hogy egy „élőlény" ne csak egyszer, hanem többször lássa meg a napvilágot? Már tudjuk, hogy a filmszakmában minden lehetséges. Meg aztán könnyű dolga van egy atomkori mutáns szörnynek. Mostanra már több tucat – divatos szóval élve – remake született a filmipar legnagyobb szörnyének történetéből. Ha mondjuk, irodalmi alkotásról beszélnénk, akkor egy másik idegen kifejezést használnánk: plágium. Ám a film világa kedveli a visszatérő motívumokat. (Lásd: *Roland Emmerich* rendezőnek és csapatának a Godzilla után következő filmje is egy újrafeldolgozás lesz – a Fantasztikus utazás; 1966).



„A megnyerő, emberszabású főszereplők"

Az amerikai csapatnak a legnehezebb dolga a Toho céggel, Godzilla hajdani kitalálóival volt. Ám amikor végül megnézték az USA-beli elnökválasztásokra készült A Függetlenség Napja című tudománytalanul-fantasztikus propagandafilmet, a japánokat lenyűgözte a produkció, és úgy döntöttek, hogy háziállatkájuk jó kezekben lesz.

Az egyetlen sarkalatos pont, amitől nem tágítottak, hogy az amerikai Godzillának ne négy, csak – a japán eredetihez hasonlóan – három ujja legyen a lábán. (Nahát, ezek a japánok!) Persze nem ártott az óvatosság, hiszen Emmerichék a történetet és a főhősét is alaposan megváltoztatták. A terepasztal szörnye a filmen már egyetlen lépéssel 500 métert tesz meg, és óránkénti 800 kilométeres sebességgel szalad.

Ahhoz, hogy teljes (mozgó)képet kapjunk, beszélni illik a jófiúkról is. Nick Tatopoulos atomtudós szerepében *Matthew Broderick,* a New York-i születésű színészcsemete, akit már számos kedves filmben megleshettünk és megszerethettünk, pl.: Promenád a gyönyörbe, Meglesni és megszeretni stb. A francia titkosügynököt, Philippe Roachét a spanyol származású francia színész, *Jean Reno* alakítja (eredeti nevén Juan Moreno). Emlékezetesek *Luc Besson* filmjeiben nyújtott alakításai (Metró, A nagy kékség, Nikita, Leon a profi). Úgy tűnik, kollégájához, *Christopher Lamberthez* hasonlóan, Amerikában is felível a pályája, ha olyan filmeket, mint a Mission: Impossible és a Godzilla ívelésnek lehet minősíteni. A jobb sorsra érdemes, markáns megjelenésű színész Hollywoodban alighanem akciófilmek főszerepeire lesz kárhoztatva.

Bár a film emberszabású főszereplői megnyerőek, az ember – trancsírozó, hajókat elsüllyesztő, házakat romba döntő makettszörny miatt – egyáltalán nem vehető komolyan. Gyermekbetegsége biztosan számos fiatalt vonz majd a mozikba, mert ez nem egy korhatáros alkotás. De nem is a Csizmás Kandúr. A hangeffektusoknak és a képi trükktechnika előrehaladtának köszönhetően nem csak az esztétikai színvonal rémisztő. Alighanem a legtöbb felnőtt néző hátán is égnek áll majd a szörny – akarom mondani a szőr. Ha pedig nem volt, akkor most majd kinő. Mert ez egy ilyen film.

LENGYEL TAMÁS

Keserves és boldog nevezetes dolgok

Az Atrium Hyatt Hotel kiállítótermében (Roosevelt tér 2.) hétfőn délután 17 órakor nyílik meg *Muhari-Papp Sándor Balázs* festőművész Keserves és boldog nevezetes dolgok című tárlata.

A tárlatot *Bayer Ilona* nyitja meg. Közreműködik *Tilless Éva* énekesnő, *Andrzej Bartynski* költő, énekművész és *Jerzy Jankowski* zongoraművész.

SEP

Kőből szabadult

Nagy Sándor tárlata a Vigadó Galériában

Szeptember 10-én, 17 órakor nyílik meg a Vigadó Galériában *Nagy Sándor* szobrászművész Kőből szabadult című tárlata. A kiállítást, mely a mester – főképp nonfiguratív vagy ennek határán mozgó – műveit mutatja be, *Gádor Magda* szobrászművész rendezte.

Megnyitja *Wehner Tibor* művészettörténész. A Nagy Sándor műveit bemutató tárlatot, melynek létrejöttét többek között a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, az Alkotóművészeti Közalapítvány és a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány is támogatta, szeptember 27-ig tekinthetik meg az érdeklődők, hétfő kivételével, naponta 10 és 18 óra között.

BEREGSZÁSZI

A színház szerelmese

Sándor János legújabb

M.D.K.

Kolosváry Bálint

Cim nélküli rajzának repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. január 3.
XIV. évf. 1. sz. 12. lap

Kolozsváry Bálint, grafikus

Kiállítása a Fényes Adolf
teremben látható.

– A hét végi kulturális programból 11.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 27.

Kolozsváry Bálint, grafikus

Kiállítása nyílt meg a Fényes Adolf Teremben.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 20.

Kolozsváry Bálint, grafikus

Kiállítása nyílik meg a

fényes Adolf Teremben.

— : Hallottuk 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. május 16.

Kolosváry Bálint, grafikus

A fényes Adolf Teremben megnyílt kiállításának ismertetése.

A művész maga vall műveiről, módszereiről, művészi céljairól. Megemlített alkotásai: Hóvihar, és a Tengeri utazás, a Tél c. sorozatok.

(bé): Tengeri utazás 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. máj. 19.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kolosváry Bálint

SZABAD FÖLD

Budapest

1972 NOV 7.

— Tegyen zsebkendőt az orrához! — kiált egy asszony Dulóra.

tömeg veszi körül a helyszínt.
És Gábor most támolyog elő, karján

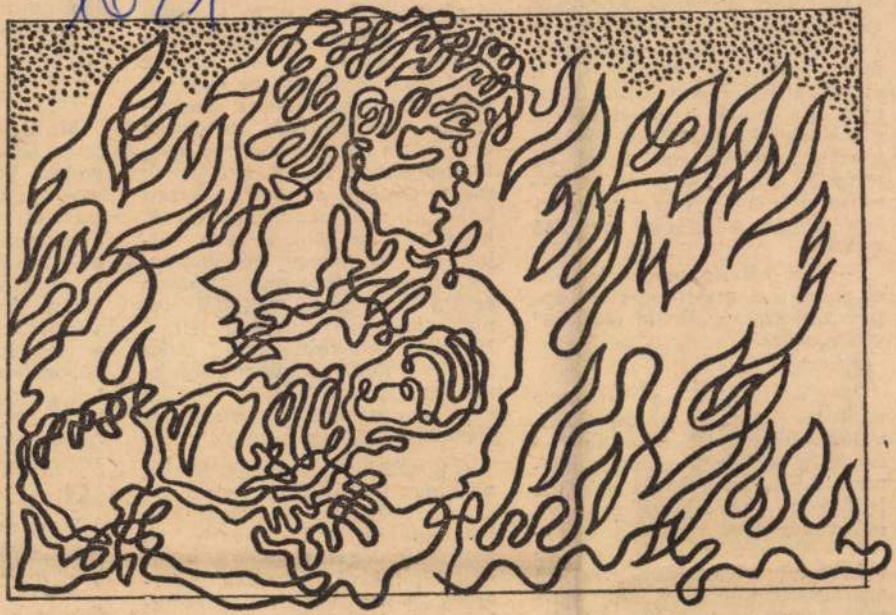

Kolosváry Bálint rajza

pajev mari zeneszerző operájá
ban gyönyörködünk a Joská
Ola-i (Mari Autonom Köztársa
ság fővárosa) operaházban. A
Pugacsov-lázadásban részt vet
mari parasztok sorsát keltil
életre a hazai művészek. Teg
nap egy másik nemzeti operá
mutattak be, ugyancsak honi ze
neszerző művét, az „Elnet"-et
mely az alig több mint fél év
századdal ezelőtti parasztfelke
lést állítja színpadra megráz
erővel.

S csak néhány napja készült
el az első nemzeti balett, Lup-
pov zeneszerző „Erdei legenda"
című műve.

■

Maribán, ahol a finnugor
nyelvrokonaink — az ősidőkben
valószínűleg közeli rokonaink —
élnek, a szovjethatalom győzel-
me előtt nemzeti opera, színház,
irodalom vagy képzőművészet
egyáltalán nem volt. Sőt, e sza-
vak értelmét is csak kevesen
fogták fel. A cári idők legutolsó
száz esztendeje alatt mindössze
száz könyvet adtak ki, az is ál-
talában vallási tárgyú volt, és
csak kevesen olvashatták, mert

[illegible] Hermann Júlia, a mari népzene
értője és Vikár Béla, Kodály ta-
nítványa nem keveset tettek.
Hálásan emlékeznek meg Beke
Ödönről, néhai akadémikusunk-
ról, aki igen termékeny segítője
volt a népköltészet összegyűj-
tésének és feljegyzésének.)

A közeli köztársaságok, főként
az orosz köztársaság pedagógu-
sai és művészei ellátogattak a
legtávolabbi településekre is,
ahol különleges pedagógiai mód-
szerekkel kiválogatták a tehet-
séges, öt-hat éves korú gyerme-
keket. Ezeket a kislányokat, fiú-
kat azután behozták Joskár Olá-
ba, kollégiumokkal ellátott inté-

[illegible] dolgozásait
nyolc éves k
sának. Ha e
végzik az ált
a rendes tan
három órát k
tek elsajátítá
ki a megfel
majd onnan
temre kerül.

■

Most nagy
a kis köztárs
unió megalak
dulójára. Egé
fennmaradás
szernek kösz

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Kolosváry Bálint

1973 JAN 6-

1021

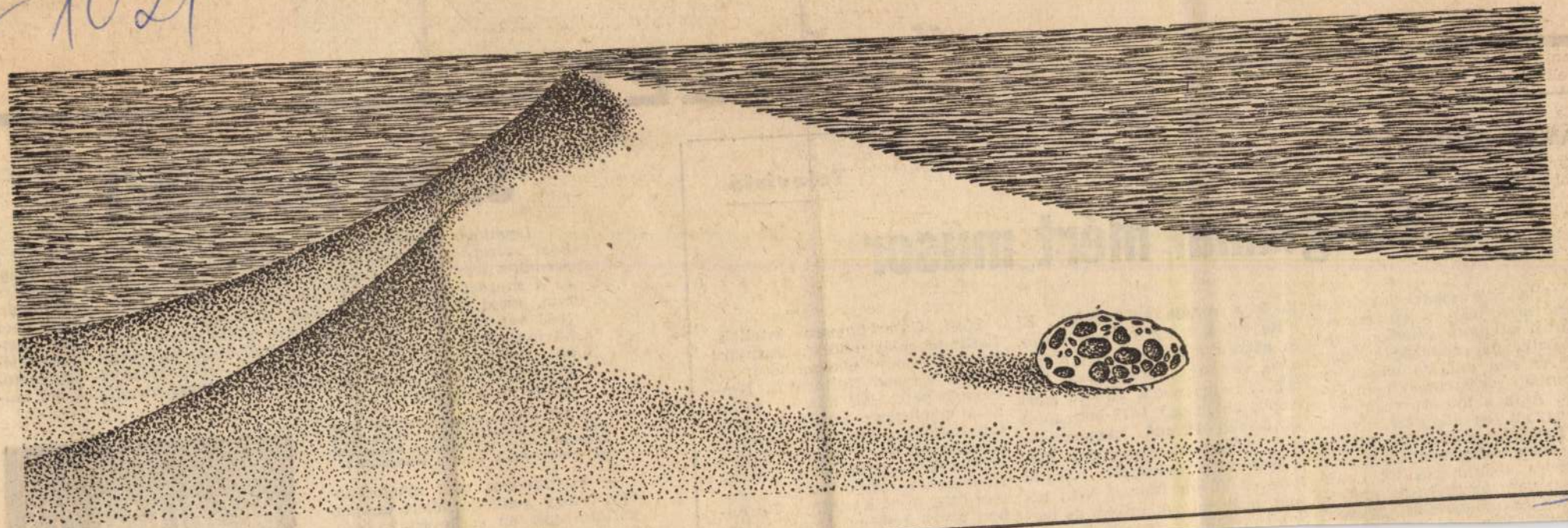

Kolosváry Bálint: Reggel

VÁMOS MIKLÓS:

MŰVÉSZET

HÁMOS GYÖRGY:

Televízió

Maligánnal mért műsor

A tévékritikusokat kötelezni kellene arra, hogy a szilveszteri műsorról alkotott véleményüket még szilveszter éjszakáján írják meg. Az sem baj, ha ebben az időpontban történetesen nem józanok. Akik a műsort végignézték: ugyanilyen állapotban vannak. Kritikus és közönség között tehát eddig soha nem tapasztalt egyetértés alakulhatna ki. Csak egy baj van: az italra az emberek a legkülönbözőbb módon reagálnak. Van ... lo és a ruhája gyönyörű... Ki hitte volna, hogy humora is van, és ekkora gyereke... És magányos, szegény... Szabad ezt tűrni?... Nála csak a *Takács Mari* szebb; különösen 1872-ben, mint az Estvéli Híradó bemondónője... Akkor talán még ő is magányos volt, istenem... *Antal Imre* és *Vitray Tamás!* Nem tudom, hogy melyik kisebb és melyik nagyobb. Kicsiben ilyen

Hofi Géza humora intellektuális-plebejus humor. Annyira eredeti, hogy elképzelhető: ő lesz a színpad Karinthyja. Nincsenek patronjai, minden pillanata meglepetés. Élesen lát, élesen fogalmaz, s legjobb komikus színészeink — a klasszikusokra gondolok — színvonalán játszik. Hamarosan másolni fogják, éppen úgy, mint Karinthyt. De éppen olyan reménytelenül. Az elnehezedő szempillájú néző meg-

Szőnyi Ferencnél

Legutóbb Otellóként lépett az Operaház színpadára. Ezzel a hősi szerepkör jóformán valamennyi jelentős tenoralakját megformálta már. Tanulmányait a budapesti Zeneművészeti Főiskolán és a drezdai opera stúdiójában végezte, később Karl Marx-Stadtban, majd Stralsundban énekelt. A Magyar Állami Operaházhoz 1963-ban szerződött. Első figyelemre méltó sikerét a Wozzeck Tamburmajorjaként aratta. Grafikusi múltjával, karvezetői diplomájával, zeneszerzői kísérleteivel, sokoldalú érdeklődésével meglehetősen különbözik a „csak" éneklésüknek, hangszépségüknek élő művészek többségétől.

— Azt hiszem, bántó kicsengés nélkül megkérdezhetem: véleménye szerint miért egyoldalúan képzettek az énekesek, s főleg a tenoristák?

— Fogalmazza csak nyugodtan úgy, ahogy gondolja: miért tartják korlátoltnak az énekeseket? Azt hiszem, azért, mert szükségszerűen belebonyolódnak hangjuk örö-

BESZÉLGETÉS ZENEMŰVÉ-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1973 MAR 17
1973 MAR 1021

Menekülne már, nincs hova
talptól nyakszirtig marcangolja
a gyönyör vérengző foga

parittya kő
szobor
egyhelyben közeledő

Hymennek forró lobogója
leterít, elterül

Kolosváry Bálint

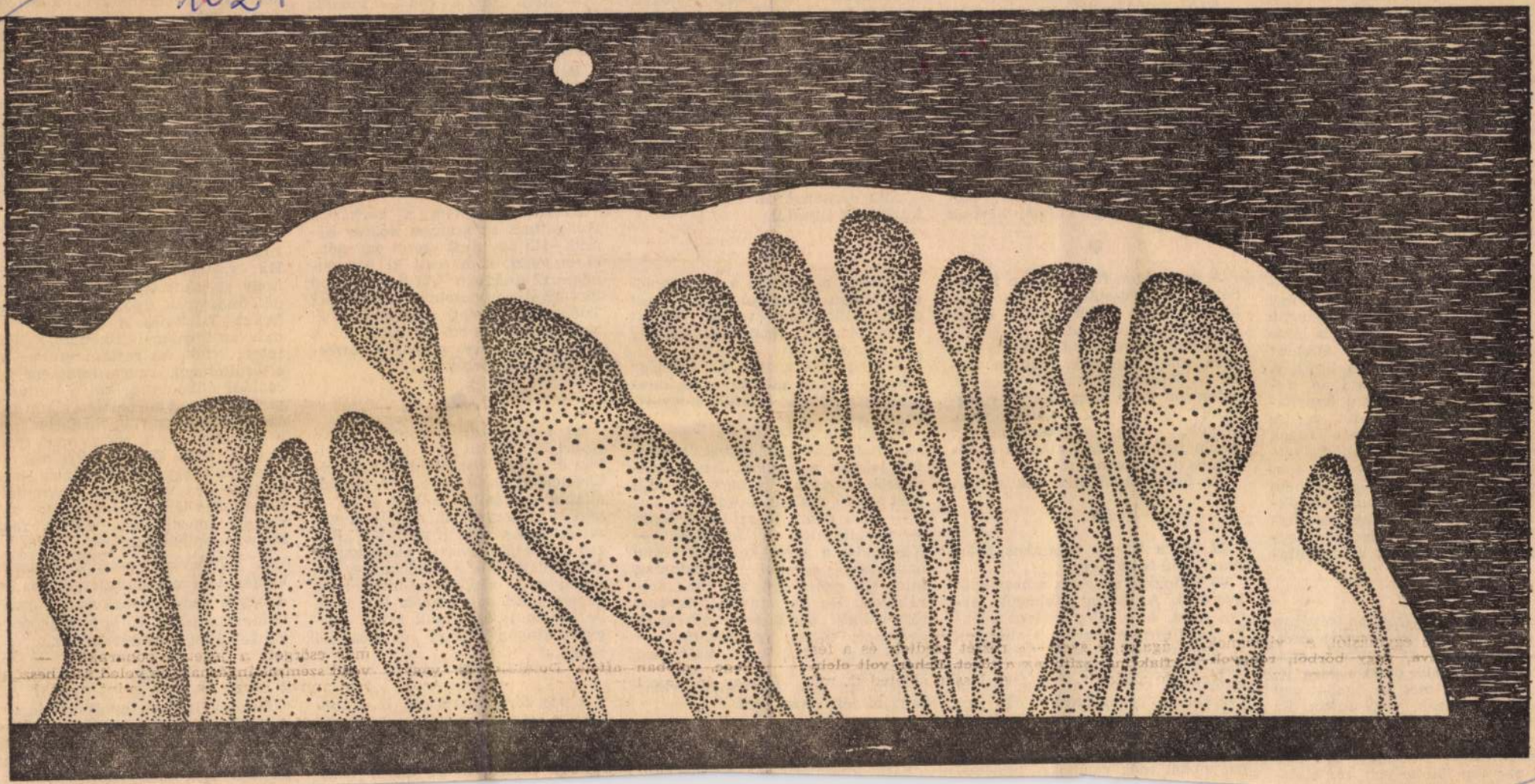

Kolosváry Bálint: Márványhegy

szült, ő háromhónapos terhes volt. Elhatározta, ha szólnak, ha felajánlják a beosztást, őszinte lesz. Megmondja, gyereket vár. Ha ennek ellenére is őt választják — elvállalja. Otthon így beszélte meg az urával.

— Amikor a főnököt elbúcsúztattuk, rajtam már jól látszott az állapotom. Nem is ajánlott fel nekem senki semmit. Az új főnököt én vezettem be a munkába, s neki jelentettem be: mikor kezdem meg a szülési szabadságomat. Az a gyerek épp rosszkor jött, jó órában mondjam — kopog az asztallapon, alulról felfelé, ahogy szokás.

A második gyerek másfél éves. Tordainé jó munkaerő, dehát a gyerek...

— Boldog vagyok a gyerekekkel, de még egyszer nem szülök, mentsen isten! Ha nem szeretném úgy az itteni munkámat, könnyebb volna. De így...? Napok óta lázasan ébred a gyerek. Mit tehetek? Kúpot adok, az leviszi a lázát. A bölcsődébe hőemelkedéssel se veszik be. Most pedig nem hagyhatom itt a műszakot. Hét végére egyenesben leszünk, nem fogok annyira hiányozni, beállhat helyettem bárki. Akkor majd otthon maradok a kicsivel. A kúpozást nem tudja senki, de ha a munkát gyakran itthagyom? Gyerekes asszonyra úgyis könnyen rámondják: megbízhatatlan, nem lehet rá számítani.

●

Szabadságos időszakban sóváran hallgatja a fiatalok tervezgetését. Az ő szabadságuk! Egyik gyerek bölcsődés, a másik óvodás. Még jó, ha a bölcsődét meg az óvodát egy időben tatarozzák, vagy festik. Ez többnyire két hétig tart. Kéthetes a nyári szünet a gyermekintézményekben. A szabadság is két hét. Ami pár nap fölötte volt, rég elvitte a gyerekek betegsége

is kéne tenni a lakást, ideje volna tévézni, átlapozni az újságokat, elmenni egy kicsit, moziba, vagy sétálni, be a városba, mint amikor még nem voltak a gyerekek...

Néha sajnálkozik önmagán, máskor vigasztalódik. Szépek, okosak, kedvesek a gyerekek és majd, ha felnőnek, könnyebb lesz velük. Még nem tudja, az iskoláskor mennyire lefoglalja a szülőt. Olykor eltűnődik; hogyan lehetne könnyíteni a munkásanyák sorsán? A kereskedelem ügynökölhetne, jöhetne házhoz, a szolgáltatóknak is adna tippeket. Hiszen nincs minden házban nagymama! Két ember pedig, úgy látszik, kevés a feladathoz.

●

A napokban, főnökével, a jó kedélyű üzemvezetővel találkoztam. Meggyőzhető ember, szeret lelkesedni. Diadallal mesélte:

— Behoznánk Tordainét az irodára, főművezetőnek. Szóltam neki. Valósággal kétségbeesett. „Mentsen isten, nem akarok előrelépni!" — ezt ismételgeti folyton. Maguk, nők, javíthatatlanok... Aztán rajtunk kérik számon a nőhatározat végrehajtását!

Az üzemvezető meg van sértve.

●

M.-né, a három műszakos gyári munkásnő is szót kér.

— Sehogyse akartam a harmadik gyereket. Az uram erősködött, aztán most, hogy alig kétéves a legkisebb fiúnk, elhagyott bennünket. A legnagyobb is csak hatesztendős. A férjem szalmaszálat se tett keresztbe otthon, de legalább a gyerekeket ráhagyhattam. Ő egy műszakban dolgozott, világéletében. És bizony a fizetés csak több volt, mint a gyerektartás... A két nagyobbal még valahogy elboldo-

gítség.

— A szomszédban a német asszony... Ő még gyermekkertésznek tanult. Nyugdíjas, más szakmából, de legalább tíz gyerekkel foglalkozik. Papír nélkül magánóvodát tart fenn. Senki se haragszik rá, sőt, a szülők egyenesen áldják. Nehéz bejutni hozzá. A szomszédság okán felvenné a kisfiamat, de én őt megfizetni nem tudom. Ha az állam valósítaná meg ennek a nyugdíjas asszonynak az ötletét, — az biztosan olcsóbb volna. Bár, én nem értem... Miért nincs nálunk ingyenes gyermekfelügyelői, gondozói hálózat?

Ami kettőnek is sok — azzal küszködik egyedül.

●

Köszönt a folyosón a főtechnológus. Magas beosztású férfiú; most a negyedik feleségével él. Ügyelt rá: a házasságokban csak egy-egy gyereket hagyjon.

— A gyerek kötöttség, ne légy csacsi — ezzel csitítja a legfiatalabb asszonykát. — Örülj, hogy vígan élhetsz.

Példálózik D.-ékkel, a magukra hagyatott idős házaspárral. Melléttük laknak a házban. Írnak ilyenekről eleget az újságok, mutatja őket a tévé, szólnak a rádióból.

— Nem olyan jó szülőnek lenni — figyelmezteti a feleségét. — Küszködsz a gyerekkel és a végén ugyanúgy egyedül maradhatsz, mint aki egész életében csak szórakozott. De ha annyira vágyódsz rá, vállalj gondozásra elhagyott gyereket, állami gondozottat — biztatja az asszonyt. — Azért még fizetnek is.

Nem, azt nem. Mert megszeretné és fájna tőle elszakadni.

●

Sára adminisztrátor a gyárban:

„Mondtam a mondókám, anyám szegény esett összébb és összébb. Magyarázhattam, nem vagyok tizenhatéves, akire talán szégyen, mert gond az ilyesmi... Anyám szegény, szánnivaló volt.

— Rám jár a rúd — mondta csendesen.

Engem taníttatni akartak; apám korán megrokkant.

Beláttam, nem tehetem én meg velük, hogy unokát hozzak a házhoz, férj nélkül. Néztem, szótlanul, ahogy apám a rossz, nyeletlen kefével fésülgette a nemrég szerzett kölyökkutya bundáját. Olyan gyengédséggel... ami gyereknek járna.

Aztán elmentem a kórházba. Hallgattam az aranyos doktor bácsit: »Ha egy férfi szeret egy nőt... el is veszi, nem teszi ki ilyesminek.« Eltűnődtem: hát a régi világ törvényei parancsolnak a nőnek? Tudok egy esetet, a férfi elvette, akit nem szeretett. És aztán... A gyűrű, a név nem mindig az összetartozás ismertetőjele..."

●

Írt nekem egy asszony, Csikós Gabriellának hívják. Jugoszláviában él, ott a felszabadulás után eltörölték az asszonynevet. A családi állapot magánügy, a nőknél is. A szülők megegyeznek, melyikük vezetéknevét viselje a gyerek. „Engem, a kétgyermekes családanyát, Önöknél, amikor a tartózkodási engedélyemet meghosszabbították, a nevem után hajadonnak jegyeztek be. Azóta is mulatunk rajta: Magyarországon lehet asszonyból lány..."

●

A szervezési osztályon H. Erzsikét, a csoportvezetőt — egyike azoknak, akik ma lányként vállalták az anyaságot — vesztemre kerestem. Tudomásomra hozza, hogy

nálnak, az igazán a kártevés. A válás, én úgy gondolom, ugyanolyan természetes az életben, mint a kapcsolódás. Mégsem tudom megakadályozni, hogy a fiamat eleve ne skatulyázzák be az „elvált szülők gyereke" kategóriába. Azt tudatosítják bennük, hogy családi állapotuk és helyzetük „nem normális". Ha rajtam múlna, megtiltanám, hogy az iskolákban csak úgy vizsgálódhassanak, gyötörjék a gyerekeket. Tiszteljék a gyereket, ha már az anyáknál hibádzik a tisztelet... Sőt, ha rajtam múlna, én eltöröltetném, megszüntetném a családi állapot rubrikát a nyilvántartásokban. Van belőle valami haszon? Elvált vagyok, megbélyegzett a gyerekem, csak azért, mert rossz férjem volt. Őt kérdezgetnék, őt zaklatnák, azt nem bánnám. Ha a boltban úgy vehetném a garantáltan rendes férjet, mint a kiló cukromat, megérteném ezt a fene nagy megkülönböztetést.

A gebesovány asszony csupasz karján vastagon kidudorodik az ér, ahogy a nagy csavarkulccsal igazít valamit a gépen. Haja baboskendővel felkötve. Elfordul tőlünk.

●

Gazdag Lajosék gyermektelenek. A férfi szocialista brigádvezető a gyárban, az asszony gondozónő az üzemi bölcsődében. Középkorúak; ők már csak kettecskén maradnak.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 OKT 9

1021
Kolosváry Bálint

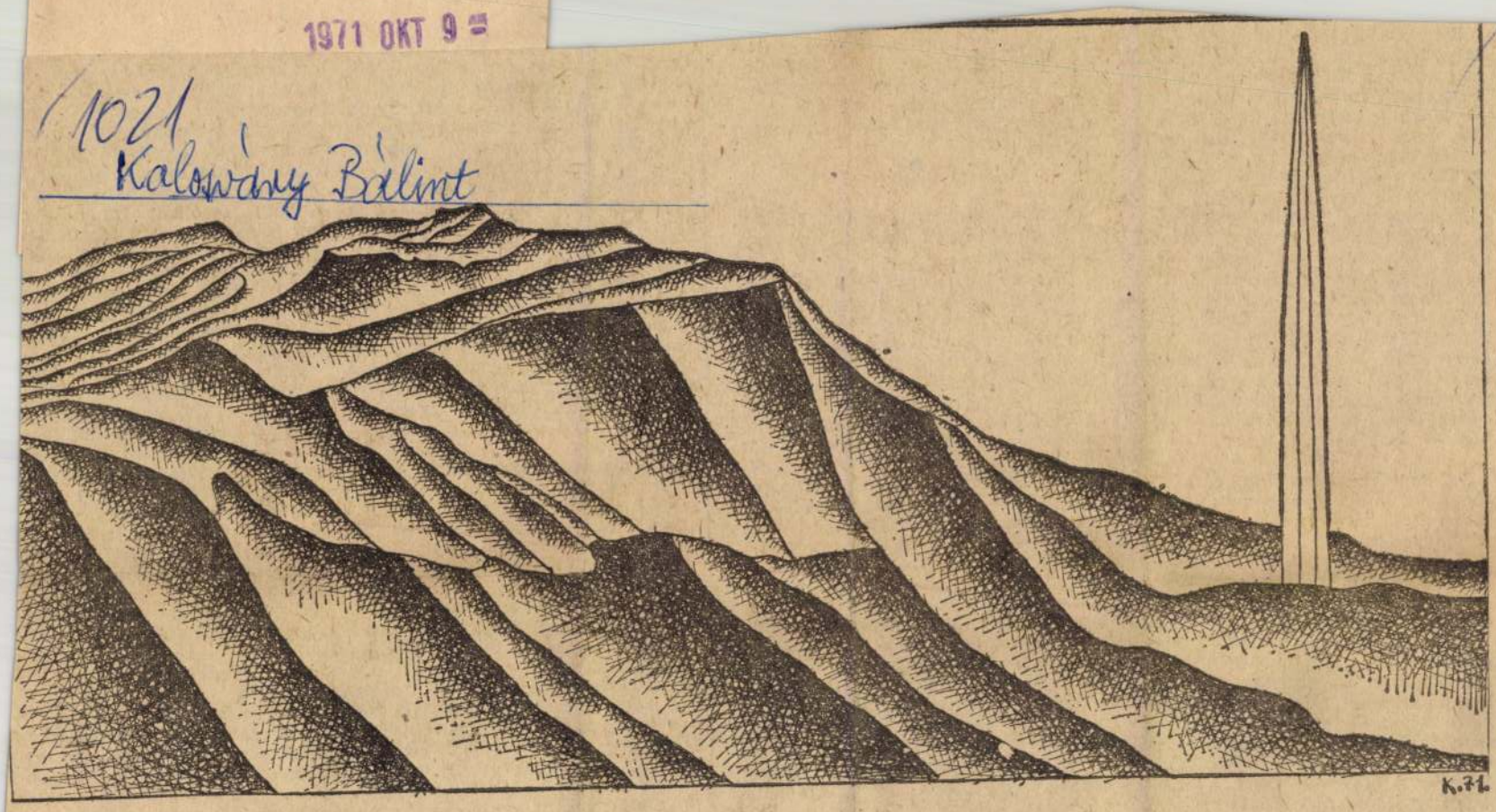

Kolosváry Bálint: Táj

Elég sok ilyen jellegű akció meg kampány fulladt kudarcba, hogy bátran levonhassuk a következtetést: hurkatöltővel senkibe se lehet műveltséget tömni; többet, igényesebb válogatással csak akkor olvas valaki, ha erre belső indítása van; az igényt, a belső felhajtóerőt kell fejleszteni.

Szükségtelen most végigmennem a mozgalom minden fontosabb fordulatán, a lényeg az, hogy sok vita, küszködés után így tisztázódott: az „Olvasó Népért" mozgalomnak egyfelől jóértelmű művelődési divatot kell teremtenie, másfelől a kulturális szolgáltatás fejlesztését kell szorgalmaznia. Nem intézménycentrikus tehát; nem lehet az, lévén — mozgalom.

●

Az önművelés, az önmagát formáló egyén és közösség szolgálatában kell történnie mindennek. A mozgalom munkásainak azért kell dolgozniok, hogy az olvasás, a szüntelen művelődés általános szokássá, elemi igénnyé növekedjék, és az ennek útjában álló szervezeti, társadalmi, hivatali akadályok elhárúljanak.

A magyar szocialista társadalom létkérdése, hogy minden dolgozó tagja elérje a kor megkövetelte tudás-szintet, s ennek ismeretanyagával éljen, munkálkodjék. Az a bizonyos sokat emlegetett gyorsuló idő mind nagyobb és nagyobb követelményeket ró mindnyájunkra. Ezért vált az önképzés a társadalmi haladás

sét elősegíteni, a [illegible] létrejövőkkel intézményesen kapcsolatot tartani. Ez a feltétele annak, hogy a szüntelen szembesítés ne maradjon elmélet, hanem mindennapi tevékenységgé váljék.

●

Antonio Gramsci annak idején így summázta a kultúráról vallott nézetét:

„Le kell szokunk arról, és fel kell hagynunk azzal, hogy a kultúrát enciklopédikus tudásnak tekintsük: ebben a szemléletben az ember csak mint befogadó van jelen, akit meg kell tömni empirikus adatokkal, nyers és összefüggéstelen tényekkel, amelyeket szótár módjára raktároz el magában, hogy aztán a külső világból jövő ösztönzés hatására minden alkalommal megadhassa a választ. A kultúrának ez a formája valóban káros, különösen a proletáriátus számára. ...Ez nem kultúra. A kultúra egészen más dolog! Saját belső énünk megszervezése és fegyelme, saját személyiségünk birtokbavétele, olyan magasabb fokú öntudat megszerzése, amelynek révén képessé válunk történelmi jelentőségünk, az életben betöltött funkciónk, jogaink és kötelességünk megértésére."

Negyven évvel ezelőtt fogalmazta meg ezt így Antonio Gramsci — ma is érvényes. Az „Olvasó Népért" mozgalom tevékenységének ez lehet a gondolati magva.

[illegible] dobáló pengé
léptek le a j
sen visszahők
szilánk röpül
lan kis halál
alól!... és ek
szélvédő üveg
test: váll és f
rá a test viss
utána rögtön
MOZDULAT:
a csuklóból behajló,
a terelő,
a sürgető, a hessentő, a fapofa mozdulat, a királyi, a főnöki, a gépesíthetetlen; a vérmérséklettől, a helyzettől, a pillanatnyi idegállapottól függően gyorsabb, lassabb vagy épp a fölénytől kenetteljes.

Látszatra persze semmi: pusztán csak jelbeszéd. Célszerű csuklómozgás, amit mindenki ért: én, te, ő, mi, ti, ők; a németek, az angolok, az arabok, a pápuák, a süketek, a bölcsek, a csepürágók, bárki. Tessék, tessék, embertársaim, át lehet menni veszélytelenül. Szabad a pálya, szabad a tér. Gyerünk, gyerünk minél gyorsabban (tetűk)!

Közmegegyezéses jel — mégis micsoda más tartalom és jelentés az egyik félnek és a másiknak is. Egyiknek víz, a másiknak tűz. Netán az autó miatt? Netán amiatt, hogy az autóslét a lépcsőzetesen fölépülő társadalmi lét magasabb állapota? Isten őrizzen attól, hogy ezt az elsőül fölkínálkozó gondo-

[illegible] sarkánypofák: Jöjjön rám, ma
barom! Nem lát a szemétől!
járókát ajánlom, apafej. A mar
majd gügyög odahaza a kis er
szakosnak. És így tovább.

Hogy a nevetségesség is ugya
úgy szedegeti áldozatait, mint
közlekedés? Hogy egy-egy ily
dugó közbeni összeszólalkoz
után rákvörös hullákkal, darabo
ra tépett áldozatokkal rohann
tovább az autók — ugyan kit é
dekel? Legkevésbé - tán azok
akiket érint, mert a legközeleb
átkelőnél máris föltámadnak
lepocskondiázott és helyben h
gyott „hullák"; ők lesznek újra
„nagyok", biztonságukat helyr
billenti az ismerős KÉZMOZDU
LAT:,
a csuklóból behajló,
a terelő,
a sürgető,
a látszatra semmivel se bántó
sőt, amely, ha meggondolom, mé
előzékeny is: tessék, tessék, lehet
menni, várok türelemmel, eddig
önök vártak, most én várok, ha
kell jövő tavaszig is, mire elol-
vad a hó, mire lebabázik a néni.

MSZ SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG
Kolozsvári Miklós
1972 OKT 27
1021

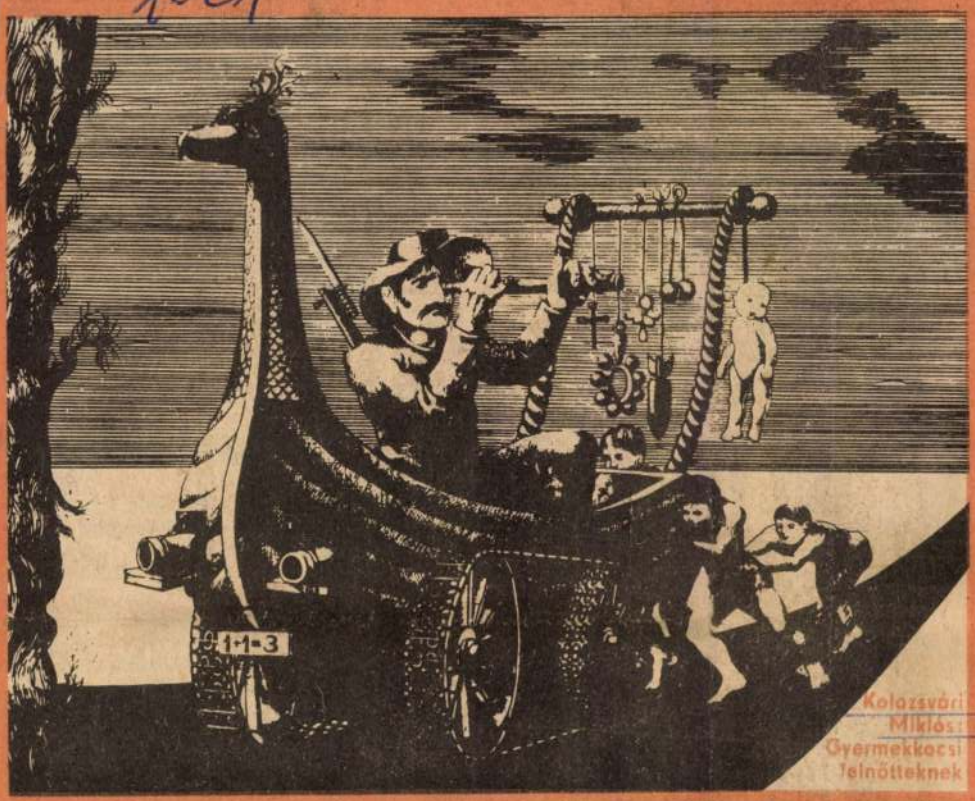

Kolozsvári Miklós: Gyermekkocsi felnőtteknek

KATONAMŰVÉSZEK

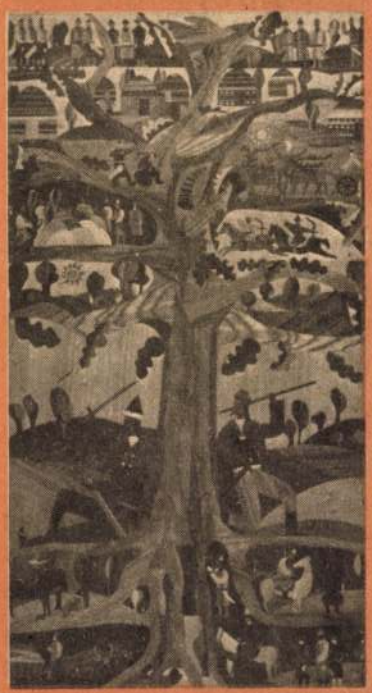

Hadnagy György: Attila monda (I. díj)

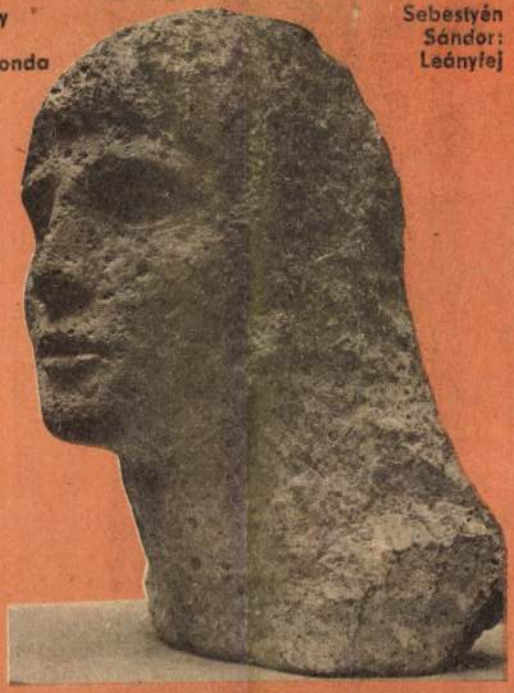

Sebestyén Sándor: Leányfej

Fotó: Urbán Tamás

A Néphadsereg Központi Klubjának első emeleti termeiben állították ki a jelenleg katonai szolgálatot teljesítők képzőművészeti, fotó- és barkácsanyagát.

Szívesen nézelődik a látogató a tárgyak között sétálgatva. Igényesen készített munkákat lát és nem veszi rossz néven, ha a példaképek hatása érezhető rajtuk. A legjobb értelemben vett amatőrök küldték ide munkáikat, hogy a zsűri döntsön felettük. Megítélésükkor ők sem a műfajok hivatásos művelőihez hasonlították a produktumokat. Nyilvánvaló, hogy elsősorban a részvevők önművelési tevékenységét értékelték. S e tekintetben a kiállítás anyaga méltán dicsérhető.

A bejárat két oldalán elhelyezett fotók adnak alaphangulatot az érdeklődőnek. A nagyteremben körben kaptak helyet a festmények, míg a vitrinekbe a fafaragások és az apróbb makettek kerültek. A kisteremben láthatók a grafikai lapok, az ötletes faintarziák, a dekoratív faliszőnyegek, a kis méretű dísztárgyak, a portréfejek, és nem utolsósorban a katonai oktatást szolgáló segédeszközök kicsinyített másolatai.

A díjazott munkák külön figyelmet érdemelnek. A festészeti és grafikai díjakat kapott alkotók fejlett ízlésről, komponáló készségről tesznek bizonyságot. Érdekes kísérlet a faintarziában készített, eredetmondai motívumokat feldolgozó munka. A fa természetes formáit, nemes anyagát és a mondai elemeket jól egyezteti össze.

Ha e bemutató jelentőségét akarjuk megfogalmazni, akkor két dolgot emelhetünk ki: ezeknek a művészi próbálkozásoknak jelentős ízlésnevelő, formakultúra fejlesztő hatásuk van alkotókra, befogadókra egyaránt. Másfelől: a néphadseregben szolgálatot teljesítő katonák szabadidejének hasznos és tartalmas kitöltésére adnak szép példát.

É. A.

...ályes, ha ...és jelzésű slágerlista-szelvényünket!

SLÁGERLISTA — 44

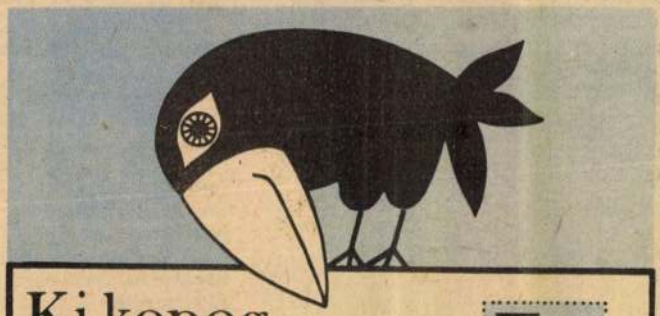

Ki kopog,
Mi kopog?

MAGYAR POSTA

Ez a holló azt kopogja
mindannyiunk ablakán:
januártól
minden címben legyen
IRÁNYÍTÓSZÁM!

vetelnek, meg nagyobb béreslakásokat csatornával, vízvezetékkel, meg a jó ég tudja még mivel.

Számolni tudni kell

Señor Graña rövid úton kiszámította, hogy áldozatok nélkül nem juthat ki szorongatott helyzetéből. De ha már fizetni kényszerül, gondolta, úgy kell intéznie a dolgot, hogy minél jobban járjon. Az új béreslakások építésénél sokkal kifizetődőbb egy erős csendőrőrsöt telepíteni a haciendára, még akkor is, ha ennek fejében időről időre meg kell tölteni néhány helyi és fővárosi felelős személy pénztárcáját.

Az így megtakarított összeget pedig érdemes a termelés és a gazdálkodás korszerűsítésébe fektetni, hiszen ez az elmaradott félfeudális gazdaság már az ő igényeinek növekedését sem nagyon fedezi. Ehhez természetesen gépek és új termelési eljárások kellenek, néhány embert is jobban meg kell fizetnie, de ha a többieknek ez nem tetszik, majd elintézik őket a csendőrök, hiszen azért pusztítják itt a drága marhahúst.

Señor Graña először a narancsültetvényt korszerűsítette, s az évenként kétszer szüretelt bőséges termés hamarosan igazolta számítását. Azután elküldte Victor Alvarez Guillent az Egyesült Államokba, hogy tanulmányozza a Missouriban kikísérletezett szabadneveléses csirketenyésztési eljárást és honosítsa meg a nagyjából azonos éghajlati viszonyokkal (többek között 22 Celsius-fok évi átlaghőmérséklettel) rendelkező Huandóban. A vállalkozás megint sikeresnek bizonyult, mert kevés befektetéssel (drótháló és hullámpalából épített tenyésztelepen) elérte, hogy négy ember 45 nap alatt nevel fel 25 ezer naposcsibét, 120 dekagrammos testsúlyig.

CSAK TÁRCSÁZNIA KELL A



ÁPISZ

221-408

VAGY A 229-630-AT

HA NEM TALÁLTA A KERESETT ÁRUT
PAPÍR- ÉS IRÓSZERBOLTJAINKBAN

SEGÍT ÖNNEK

AZ ÁPISZ VEVŐSZOLGÁLATA!

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 JAN 29

Kolosváry Bálint

1021

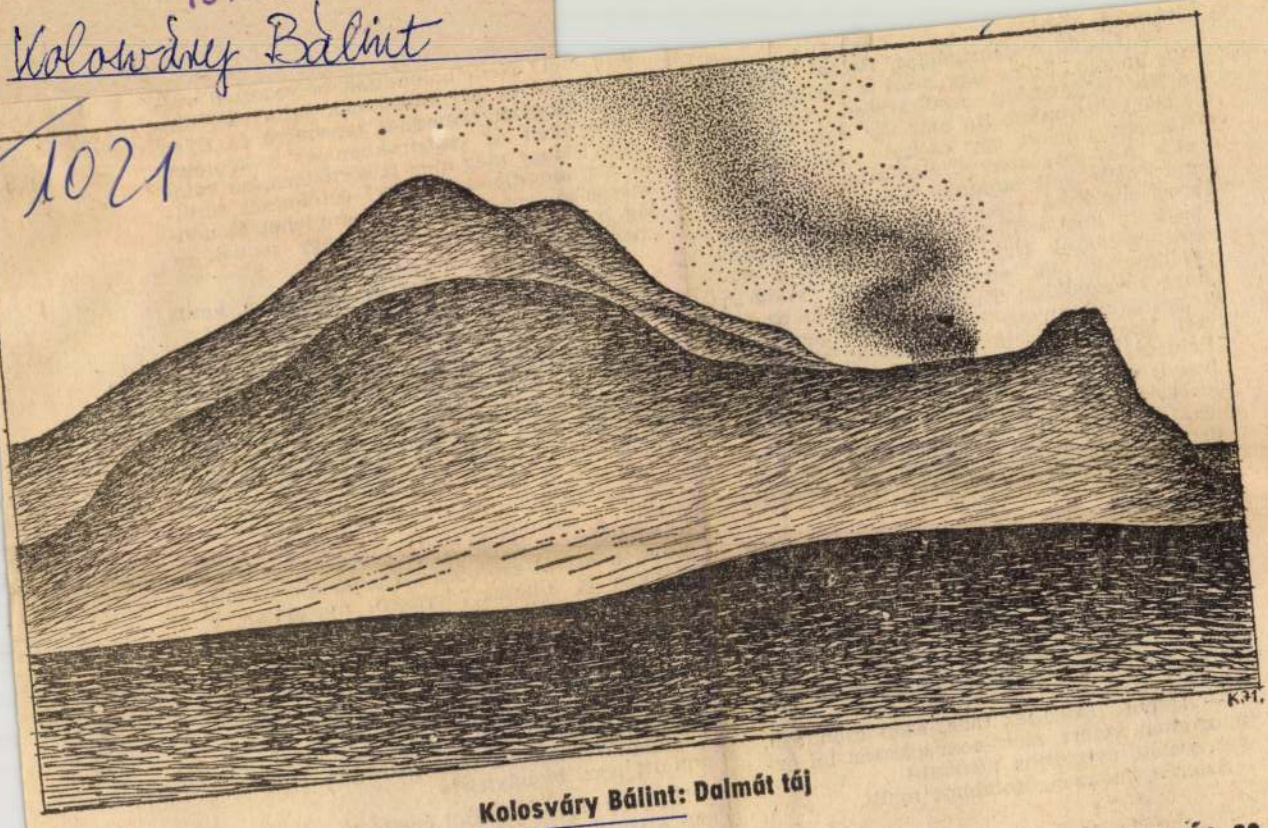

Kolosváry Bálint: Dalmát táj

1972. JANUÁR 29.

hogy ezt tűri!

— Hagyd a demagógiát, Bélám! Nem illik hozzád. És ne úgy nézd a kérdést, mint afféle dogmatikus erkölcscsősz. Nézd közgazdász szemmel. Ha már így van: egyrészt föl ment minket egy csomó kötelezettség alól. Aki már szerzett Sempiternint, annak már nem kell adnunk. Másrészt: gondold meg, mekkora vásárlóerőt von el a Sempiternin más területekről, főként a magánépítkezésektől. Nagy része azoknak a félmilliónak oda menne, balatoni villákba meg nyaralókba! Tudod, mit jelent az így fölszabaduló anyag- és munkaerő-kapacitás? Azt, hogy teljesítjük a lakásépítési tervet! Például!.... Egyébként ebből is elképzelheted: milyen nyomás alatt állunk, mennyi kísértés környékez minket, és milyen nagyon komolyan kell vennünk most a fegyelmet. Hiszen, ha csak valahol engedünk, valahol egy kis rés támad, összeomlik az egész nagyszabású akció!

—Nekem nincs ötszázezer forintom, sem négyszázezer, nem tudok forintot kiajánlani külföldre. Én csak forduljak le holnap a székről!

— Látod, ezt valóban nem szabad: így fölizgatnod magad. Azzal a lefordulással a székről te még várhatsz, még sokáig várhatsz, Bélám. De így fölizgatnod magad nem szabad!

— Helyes. Dögöljek meg, szép csöndben, nyugodtan. Azért, mert nem egészen fél évvel ezelőtt nyugdíjba mentem!

Szterényi a csengőgombhoz nyúlt.

örök el
na mag
ként? H
-gresszí
igény! H
ki azt n
mesen m
lág nagy
„hasfájás

Végül is, ugye: „majd megpróbálom, amit csak lehet". Ő is ezzel szokta lerázni az ügyfelet.

A görcsöt érezte, a gyerekkori imádságok görcsét. Amikor tudta: úgyis hiába.

Került egyet a Belváros felé, hogy kicsit kiszellőztesse a fejét. Nézte az embereket az utcán. Mert az feltűnő volt, milyen mások, külsőre is, a már megváltottak. És errefelé sok volt belőlük. Más a mozgásuk, a tekintetük, a biztonságuk. A Vörösmarty cukrászdában — ő még Zserbónak hívta — minden asztal zsúfolásig. Csupa megváltott. Hogyan is ülhetne, derűsen, nyugodtan, a Zserbó teraszán, aki nem megváltott?

Hazafelé az építkezésnél újra megállt. Nézte, ahogy a piros-kék-sárga acélsárkány tempósan föl-fölüti fejét a palánk mögött. És ő már nem utazik az észak-déli metrón. Pedig mennyien utaznak majd, mennyien tolonganak majd minden peronján. Ezen is, ami itt lesz. Mennyien!

Hirtelen olyan egyedül érezte magát, mint egy kiveszőben állatfaj utolsó példánya.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1973 SEP 24.

Bálint Kolosváry
1021

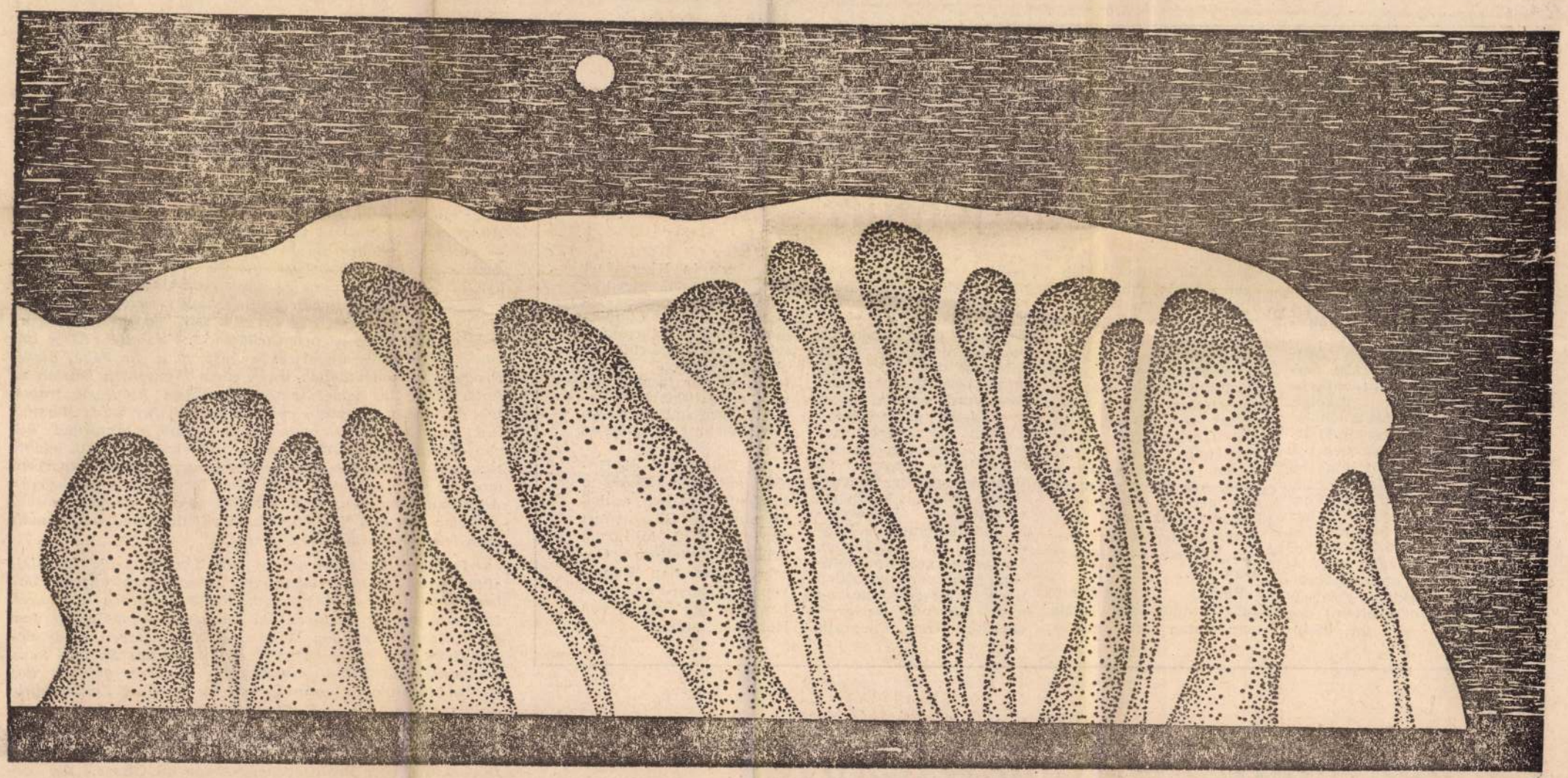

Grafik von Bálint Kolosváry

Abschluss bedeutender Geschäfte zwischen Ungarn und Österreich auf der Messe in Klagenfurt

Das Außenhandelsunternehmen Lignimpex, das dieses Jahr bereits zum dritten Mal die Messe in Klagenfurt mit einer selbständigen Ausstellung beschickte, erzielte erneut beachtliche geschäftliche Erfolge. Gemeinsam mit Fachleuten der ungarischen Holzindustrie befaßt sich das Unternehmen schon seit anderthalb Jahrzehnten mit dem Plan, die über den ungarischen Bedarf hinaus hergestellten Laubholzprodukte in einer größeren Menge als bisher auf den ausländischen Märkten abzusetzen. Hierbei nimmt das Akazien- und das Steineichenholz einen wichtigen Platz ein; dieses Holz wurde bis vor kurzem nur als Brennholz verwendet.

Auf der jüngsten Messe in Klagenfurt wurden Produkte gezeigt, die den ungarischen Laubholzexport — angefangen von den Grundstoffen bis zu den Halb- und Fertigwaren — veranschaulichen. Auf der Liste standen auch so traditionelle Exportartikel wie Papierlaubholz, Schnittwaren, Parkett- und Möbelelemente.

Bereits vergangenes Jahr ernteten die damals zum ersten Mal ausgestellten Verkleidungen aus Akazien- und anderen Laubhölzern großen Erfolg. Dieses Jahr erweckten die Exponate von Lignimpex auch das Interesse der Geschäftsleute: beachtliches Interesse wurde auch den auf der Messe präsentierten Platten der Marke „Refa" entgegengebracht, die sich in Ungarn als Bodenbeläge der Ikarus-Busse, sowie als landwirtschaftlichen, industrielle und kommunale Bauelemente gut bewährten. Die erste größere Lieferung geht voraussichtlich noch in diesem Jahr an eine führende österreichische Firma. Ebenfalls zur Messe in Klagenfurt wurde eine langfristige Vereinbarung ausgearbeitet, nach der Lignimpex einer österreichischen Papierfabrik in den kommenden Jahren Laubholz zur Herstellung von etwa 100 0ú0 m² Papier liefern soll und als Gegenleistung Zellulose erhält.

Die Delegation, die Ungarn auf der Messe in Klagenfurt vertrat, schloß in einem Gesamtwert von über 2 Millionen Schilling weitere Geschäfte für den Export von Akazien-Papierholz bzw. für den Import von Holzfaserplatten.

Zahlungsmittel – Tomatenpulver

aber die Tomate sehr hitze-

IM BRENNPUNKT

GEMEINSAME INVESTITIONEN

In den letzten Wochen hat Ungarn über die Realisierung einer gemeinsamen RGW-Investition ein zwischenstaatliches Abkommen in Moskau unterzeichnet. In Usti-Ilimsk wird — entsprechend den im Komplexprogramm des RGW vorgesehenen Integrationsbestrebungen — unter Mitwirkung der Mitgliedsstaaten ein Zellulose-Kombinat errichtet. Der gemeinsamen Ansprüchen entsprechende Betrieb optimaler Größe wird aufgrund des Prinzips der gegenseitigen Vorteile aufgebaut. Es ist offensichtlich, daß es allein unter Berücksichtigung der ungarischen Ansprüche im Falle dieses Produktes kaum möglich wäre, einen rentablen Betrieb zu unterhalten. Zur gemeinsamen Investition hingegen tragen wir durch die Lieferung von Gütern bei, für deren Herstellung unsere Voraussetzungen günstig sind. Aufgrund des zwischenstaatlichen Abkommens liefern wir z. B. leichte Bauelemente (aufgrund des zentralen Entwicklungsprogramms begannen wir mit dem Leichtkonstruktionsbau), Aluminium-Paneele sowie Installations- und klimatechnische Anlagen zum Bau des Kombinats. All dies sind traditionelle industrielle Exportartikel Ungarns.

Im Sinne des Abkommens erhalten wir als Gegenleistung nach der Inbetriebsetzung Zelluloselieferungen. Wie bedeutend dieser volkswirtschaftliche Anspruch eigentlich ist, kann am besten durch die Tatsache bewiesen werden, die bei den vor einigen Monaten stattgefundenen ungarisch-jugoslawischen Wirtschaftsverhandlungen zur Sprache kam. Es werden nämlich Verhandlungen darüber geführt, daß durch bilaterale Zusammenarbeit die gesamte Zelluloseproduktions-Kapazität geschaffen werden kann.

Außer dem Abkommen über den Bau des Zellulosekombinats sind Verhandlungen über andere gemeinsame Investitionen bzw, über Profilierungsverträge im Gange. Die gemeinsame Produktion von Selbstkupplungsschaltern für Eisenbahnwaggons, leistungsstarken Lastkraftwagen und Ein-

Kalocsáry Bálint grafikus.
a Tenyes Adolf teremben rendezték
meg kiállitását.

Kiállitási kalendárium.

Szocialista Müvészetért, 1942. jún. 5.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kolosváry Bálint

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 APR 1

1021

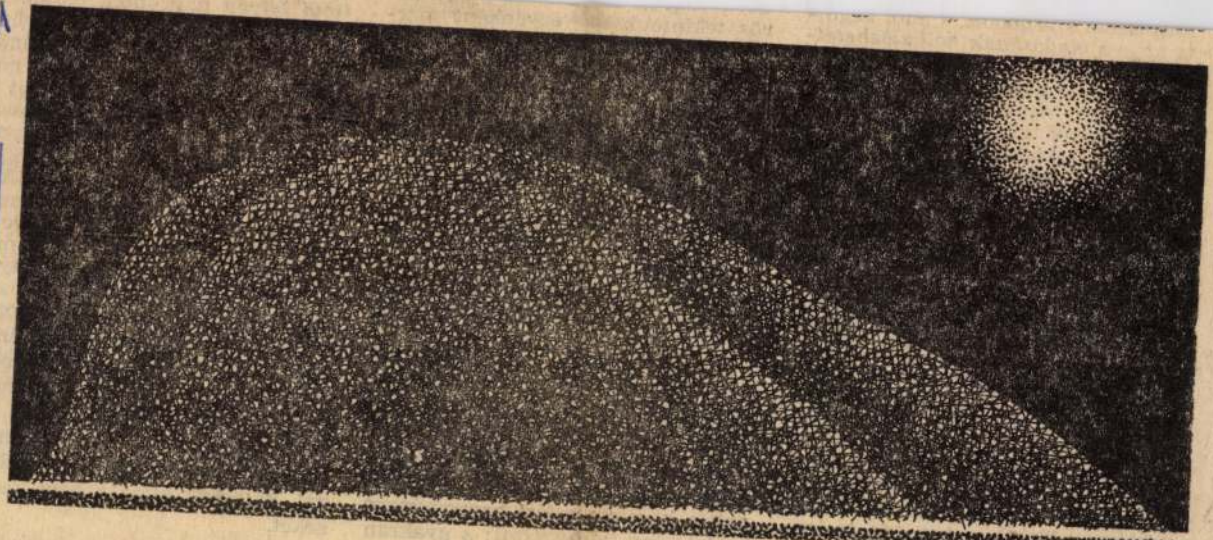

Kolosváry Bálint: Táj

művészete kifejlődött, s amely végül is az áru eladásának *nélkülözhetetlen* eleme lett. Ezért a könyörtelen vetélkedés szélsőségei nyilván még akkor sem fognak eluralkodni nálunk, amikor majd árubőség vagy választék tekintetében megelőztük az úgynevezett „fogyasztói társadalom" kapitalizmusát. Fejlődésünk jelenlegi fokán pedig, amikor az új gazdaságirányítási rendszer éppen csak bontakozik, legfeljebb néhány új márka és árucikk bevezetésénél van szükség külön reklámra, hiszen egyébként könnyen visszájára fordulhat az egész: nem lehet sípparddobbal hirdetni valamit, ami aztán (részben ennek hatására is) előbb kifogy, mint amikorra plakátját lemossa az eső. A dilemma, a nagyvállalatok kényelmessége, esztétikai igénytelensége ezek szerint magyarázható; nem véletlen, hogy reklámgrafikánk e tárlaton is leginkább olyan témák felé fordul,

rűs tekintetű, ám egyébké
cona bulldogot hasaltassun
fél-aktra (mint *Finta Józs*
páns plakátja teszi). De az
lószínű, hogy megrendelné
Gerencsér Judit művét,
egy karonülő reneszánsz k
hamvas feneke késztetne
(és vásárlásra!), mint járók
adásul ezzel a szöveggel: „
a bébipopsi — selymesen
gyogóan fiatal arcbőr — f
Nem, ez túl egyszerű, túl
volna; s üzleti ügyekben mi nem ismerünk tréfát.

Sajnos, életünk más területein sem. Különben miért volna elképzelhetetlen, hogy a filmek, s még inkább a színművek jó részét ötletesen hirdessük? Színházaink például a legritkább esetben szakítanak a ki tudja miért hagyományos hirdetmény-falragasszal; s gyakran

mű is: így *Kemény Györgyé*, aki a kontinensünkön szétáradó atomfelhő dermesztő látványát felidézve és tagadva érvel az európai biztonsági értekezlet mellett; vagy *Czeglédi Istváné*, aki a józan észben bízva egyszerűen annyit tesz: Nixon szavait szembesíti a vietnami valósággal. És reánk bízza a következtetéseket.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Kolosváry Bálint

1972 JAN 8
1021

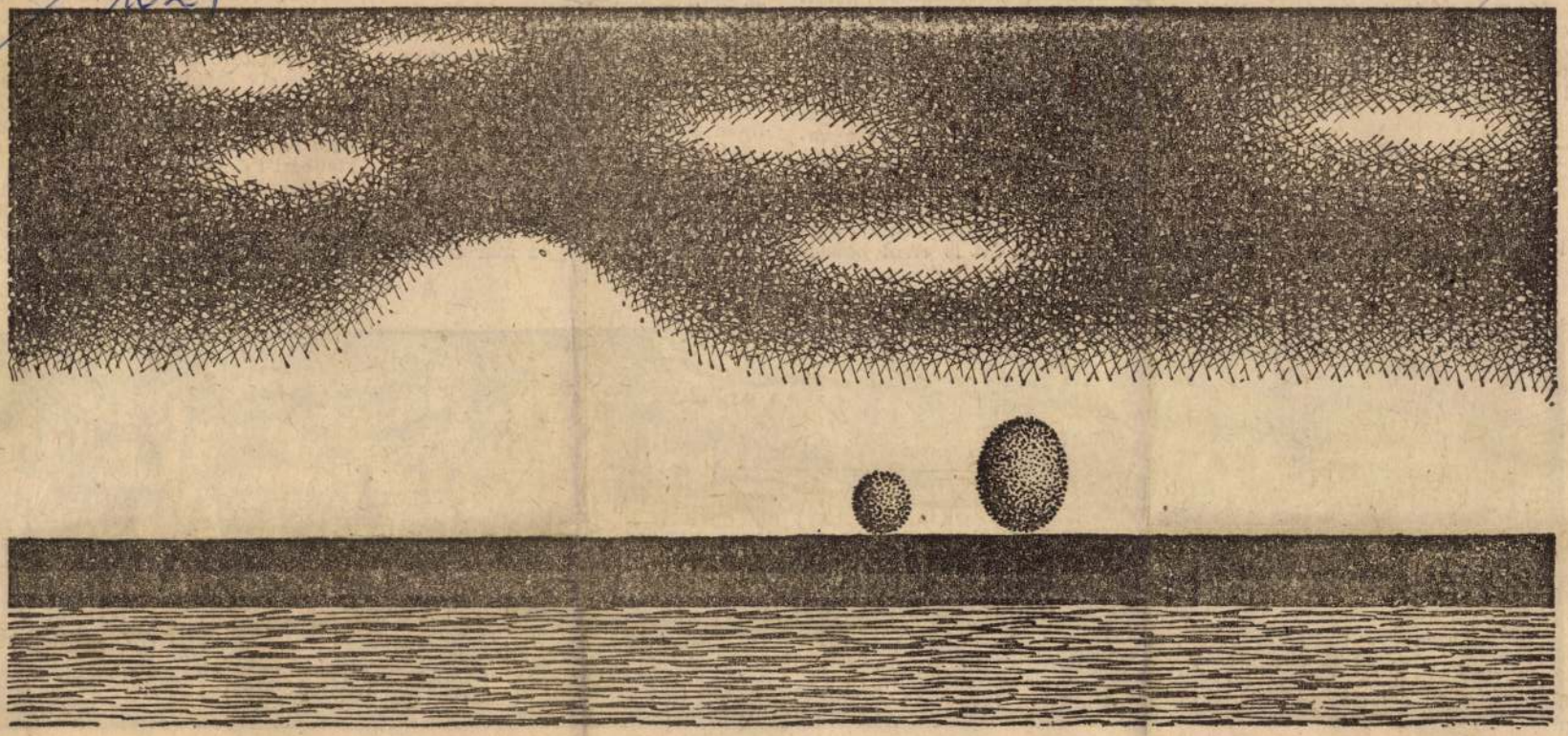

Kolosváry Bálint: Táj

zonyíték...

Most már úgyis mindegy. Jobb ez a bizonyíték nélküli hitetlenség, édes bizonytalanság, tamáskodva továbbadott szép magyar elsőszülöttségi legenda...

●

Karácsony előtt, a PEN közgyűlésén előadást tarthattam a modern

inkább: a szavára hallgatót), holott a színpadon jóformán semmi sem történik? (Szokás felemlegetni, hogy a III. felvonás cselekménytelen. Nagy tévedés! Az első kettő is cselekménytelen, csak nem vesszük észre, mert fogva tart a varázs.) Először Ssúcs Györggyel láttam, Párizsból jött (ezért?), Szomory kiváló ismerője, írt is róla. A szünetben bementünk Gábor Miklós öltözőjébe. Ott is erről beszél-

Kosztolányi is emlege
ry alkalmából. Nem
kérdése érdekli — u
nem az irodalomnak
csillag-jelensége, hogy
rokoni közelségben lá
ilyen távolságra legye
„Módszere az — a
hogy egy emlékre ráu
kapzsian, mániásan
den mézét. Ez Proust-ra emlékeztet. A kifejezés vágya már a rög-

ugyancsak Szomorynak jelölve ki az antipólust: „Az adomázó írók,



Pataki János: Leninváros

Kiállítása nyílt a Fényes Adolf Teremben

Magyar Nemzet 1972 május 26
4. old

Kolozsváry Balint

2

„Tél"

„Tengeri utazás" c. sorozatai emlékve

Magyar Nemzet 1972 május 26

4. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 OKT 11

ÉLET ÉS IRODALOM

Kolosváry Bálint

1021

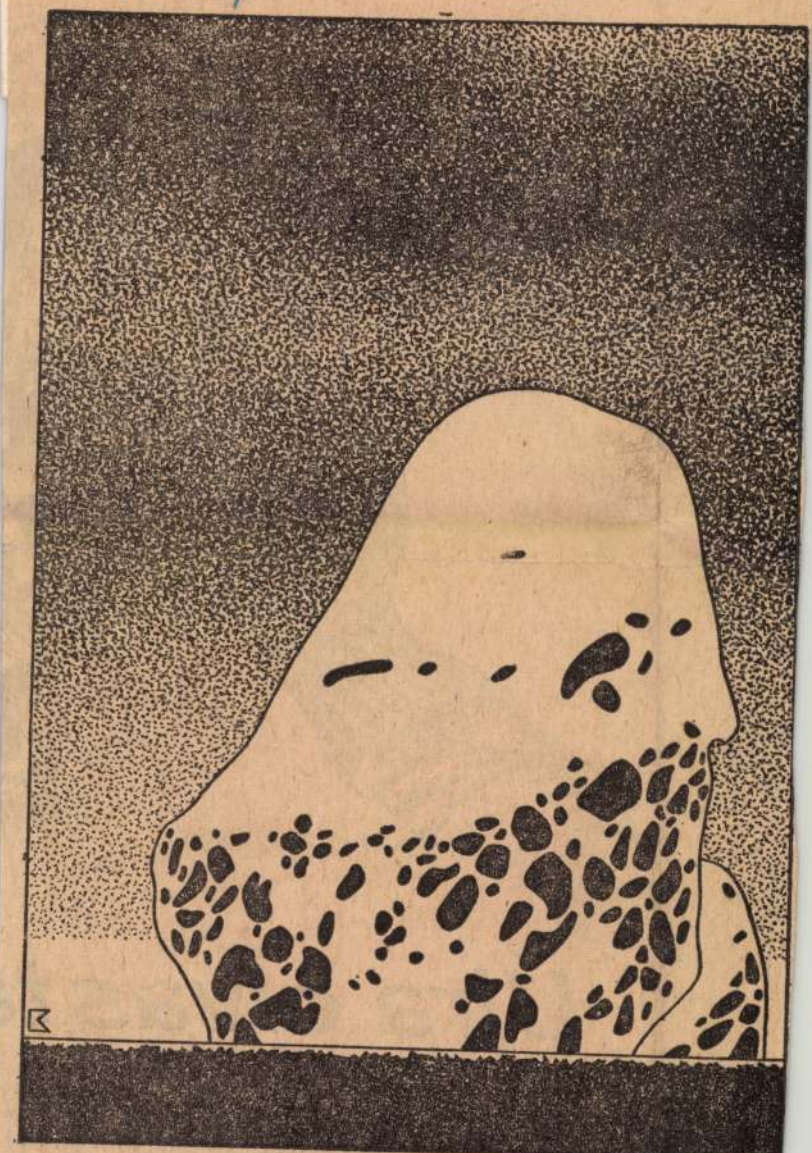

Kolosváry Bálint: Szikla



Újra olvas t

(Folytatás a 3. oldalról)

Cselekedjünk, ki ahol tud, aho-
van tud, hogy enyhítsük a bajt.

mit. Kötelességünk, hogy megte-
gyük. Hogy életünk nyomán gaz-
dagabb, anyagiakban, erkölcsiek-
ben, szellemiekben gazdagabb or-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 MÁJ 10

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kolosváry Bálint

1021

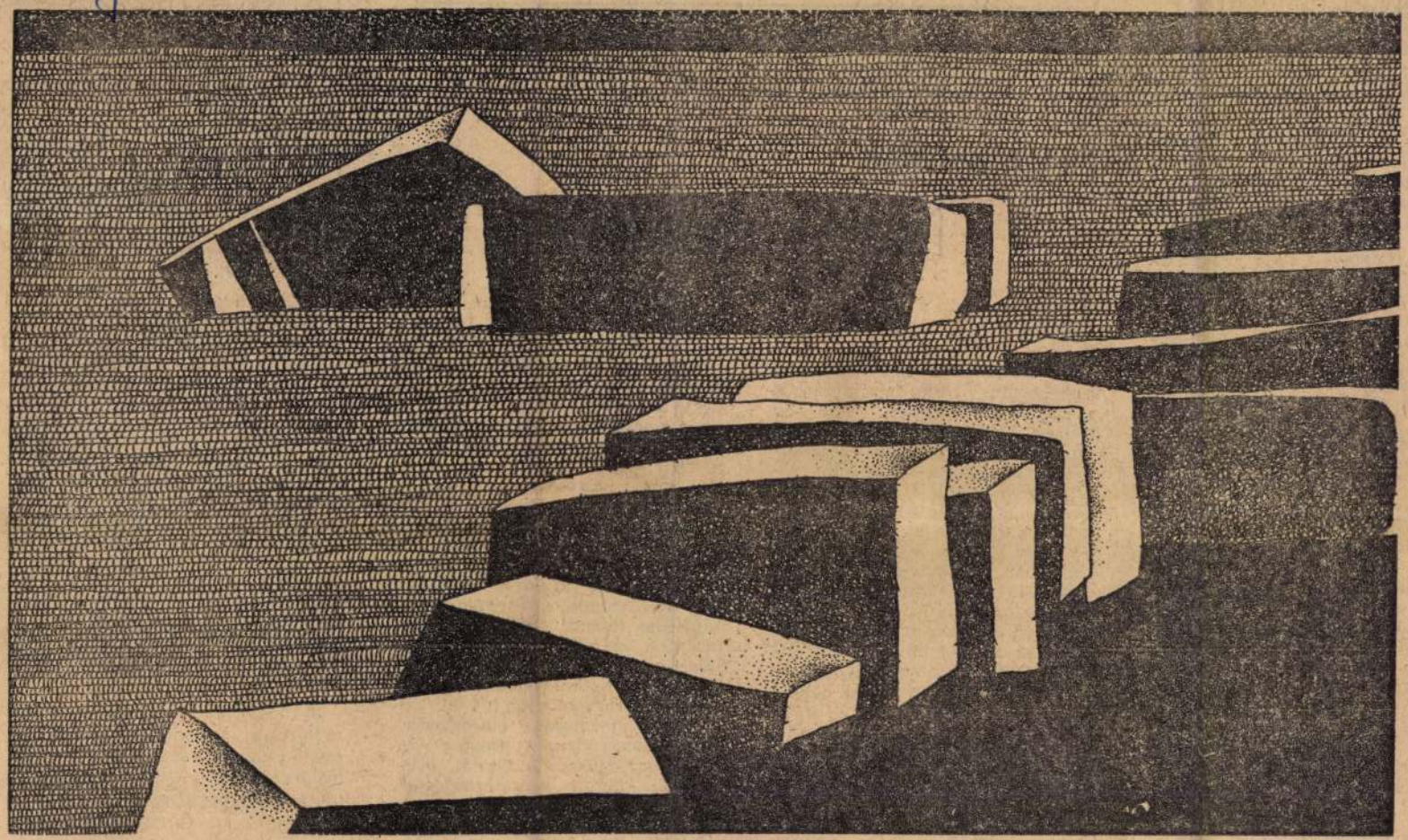

Kolosváry Bálint: Csendes hajnal

ek jól akarják ...
ilágban. Ehhez hol hiedelem kell,
ol pedig tudás.
A hét szekcióülés mindegyikén
lénk viták folytak. Ha nem is

Kolosváry Bálint: Este

SZALATNAI REZSŐ:

Nagycenken

Soprontól Nagycenk tizenhá-
om kilométer. Arra gondolok,
iért kell kimenni a faluba, mi-
or Sopronban éppen a központ-
an áll „a legnagyobb magyar"
áza? A városban megtekintené
indenki, Nagycenken csak az
eresi meg, aki Széchenyi hívását
allja. Ezt a hívást hallani lehet
- a kis falu képviseli Széchenyit,
z életmű keletkezése és hatása
zen a helyszínen észlelhető a
egjobban. A kastélyban nem ma-
ánkörű emlékek fogadják a lá-
ogatót, hanem egy országos élet-
ű megannyi mozzanata, társa-
almi ereje. *Itt él Széchenyi Ist-
án.*

Elsőnek a híres hársfasor tű-
ik fel. Négyszázötven öreg hárs,
armadfél kilométernyi úton. A
astély körül a többi fa, mely
ind ismerte őt: tölgyek, tisza-
ik, komor fenyők, vadgeszte-
yék, agg platánok. Mind él, rü-
yezik. Itt rohan az Ikva, mint az
lő, s a kastély főépülete úgy áll,
int egykor gazdája idején. Sze-
ették ezt a falut a Széchenyiek,
lagycenket maguknak fedezték
öl, ide telepedtek le, példa és kí-
érlet gyanánt. Az apa, akinek a
akobinus Hajnóczy volt a titká-
a, a nemzetnek ajándékozta
önyvtárát. Fia, István, már be-
ekarolt az egész országba. „Töre-
kedjünk inkább a közjóra, mint csak a saját hasznunk elérésére" — írta.

Széchenyi élete 1825-ben indul meg igazán. Nem tanulmánnyal — selyemtermeléssel. Pár év múltán tizenötezer szederfája lombosodik, nyolcezer szederfabokra és négyezer szederfa-gyepüje. Selyemfonodát épít, de már gőzgéppel. Megírja *A selyemrül* című könyvecskéjét. Aztán húsz mént és hatvan kancát vásárol Angliában, s megírja a *Lovakrúl* című könyvét. 1821-ben kezd el foglalkozni a juhászattal. Pár év múlva 25 ezer birka legel a cenki határban, nagy mennyiségű gyapjút tud piacra dobni. Mikor Pesten megnyitja a Nemzeti Kaszinót, kiderül, hogy a főúri fiatalság ismeri az összes divatos nyugati táncokat, csak a csárdást nem. A cenki juhászok megtanítják a főúri csemetéket a magyar néptáncra. 1825-ben ő az első, aki magyarul szólal meg a főrendi ülésen, ugyanabban az évben megalapítja a Magyar Tudományos Akadémiát.

Három évvel később értesíti jószágkormányzóját, hogy ossza ketté a cenki birtokot: „Legyen a parasztságé a határnak nagyobb s termékenyebb része!" Magának megtartotta a szikes és mocsaras földeket. „Éljetek józanon és mértékletesen" — üzeni a jobbágyoknak még jóval a szabadságharc előtt. 1830-tól megjelenik a *Hitel*... Az ember nem hisz a szemének, mi mindent alkotott, írt, végiggondolt, megvalósított. 1837-ben felépíti az első hengermalmot, iparosokat telepít a faluba, mindeniknek tíz hold jó földet s adómentességet ad. Fürdőt létesít, körorvost telepít le. Cukorrépát termeszt, cukorgyárat épít. Pozsonyban és Pesten reggelenként átússza a Dunát, elindítja a dunai versenyhajózást. Jön a Lánchíd, az Al-Duna szabályozása. Metternich Dunamániákusnak hívta Széchenyit.

józási tervét.

Egyszerű ember volt, nyugodt és határozott. Kemény Zsigmond írja, hogy Széchenyi egyszer új ruhában fogadta, s ahogy leült, a nadrágja szűknek bizonyult. Fölszakította mindkét nadrágszárát, legyintett s folytatta a szót. Londonban kiadott könyveiben leleplezte a Habsburgokat, akik jobban féltek tőle, mint Kossuthtól. A cenkiek kiváltképp szerették. Miután meghalt, Döblingből azzal a rendőrminiszteri rendelkezéssel hozták ide, hogy azonnal el kell temetni. A nagycenki pap nem engedelmeskedett. Hatezer ember, főként paraszt, gyalogolt a halottal a soproni állomásról, szakadó esőben, a cenki kriptához.

Már sötétedik, a kriptába nem mehetünk le, pedig azt is rendberakták már, akár a kastélyt. De minek is mennék a halotthoz? Fent már találkoztam azzal a Széchenyi Istvánnal, aki láthatatlanul is életet lehel.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1975 MÁJ 10

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kolosváry Bálint

1021

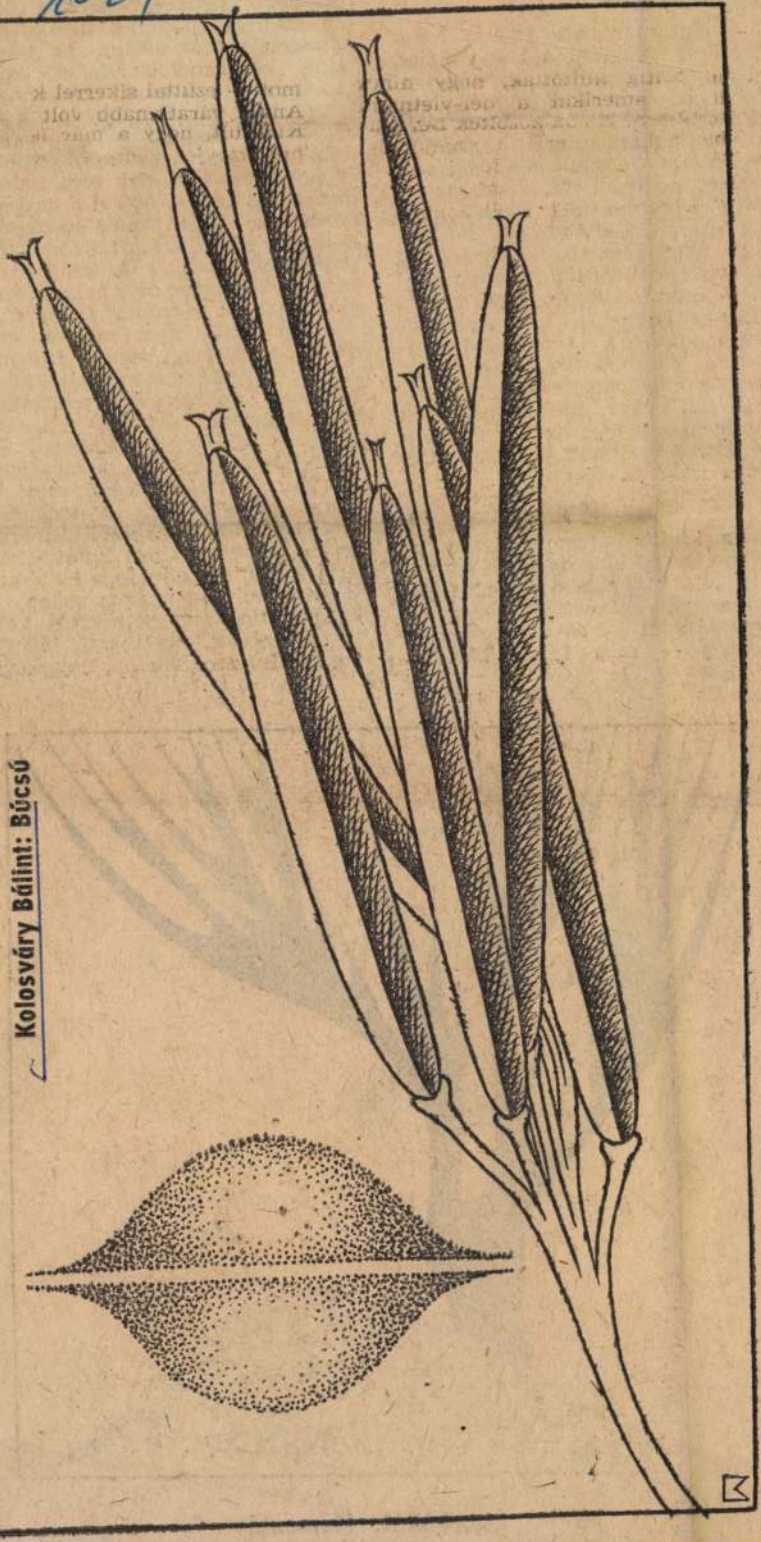

Kolosváry Bálint: Búcsú

két, vagy több kötet
ra lépett költőt azzal
mondják azt, amit ki
nehéz megmondani;

5. Ezt már nem m
matikus módon elő
bár a megállapítást i
tom: a nagy költői
„késési ideje" kör
emberöltőnyi, vagyis
esztendő. Ennyi id
ahhoz, hogy az adott
érje" nagy költőjét (
ha akar tőle elszakadni, ha egyszer megismerte és megszerette). A valaha forradalmi újdonságnak számító költészet kulturális monopóliummá, tananyaggá, agyonemésztett táplálékká, múzeumi darabbá, *kánonná* válik, vagyis éppolyan retrográd szerepet tölt, vagy tölthet be, mint amilyen szerepet az a nagy költő játszott, akinek a nevét utoljára írták „a zászlókra".

●

Az ideális természetesen az lenne, ha „költő és kora" spontán kölcsönhatásban állhatna, ha a nagy, közvetlen elődök elleni lázadás — és a megnemértettség — nem lenne kötelező

rásának állomásait, Balassi szerelmeinek adatait. A kanonizált szentek életrajza még mindig nagyobb lángot vet, mint műveik.

A jó költőt nem nagyon érdekli „a költészet maga". Rím és ritmus transzcendenciáját kész örömmel feláldozza a megértett és megértetett igazság oltárán. Ezek az igazságok természeti és társadalmi igazságok, s megértésük éppoly létfontosságú, mint a természettudomány, a technika legújabb fejleményeinek ismerete. Gőzgéppel hajtott autót senki sem keres, de gőzgépes költészetet még mindig nagyon sokan, a sugárhajtásos vagy rakétás költészet helyett. És teheti, látszólag büntetlenül, hiszen, úgymond,



Kolosváry Bálint: Mementó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1975 FEB 8
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kolosváry Bálint

ŰVÉSZET

1021

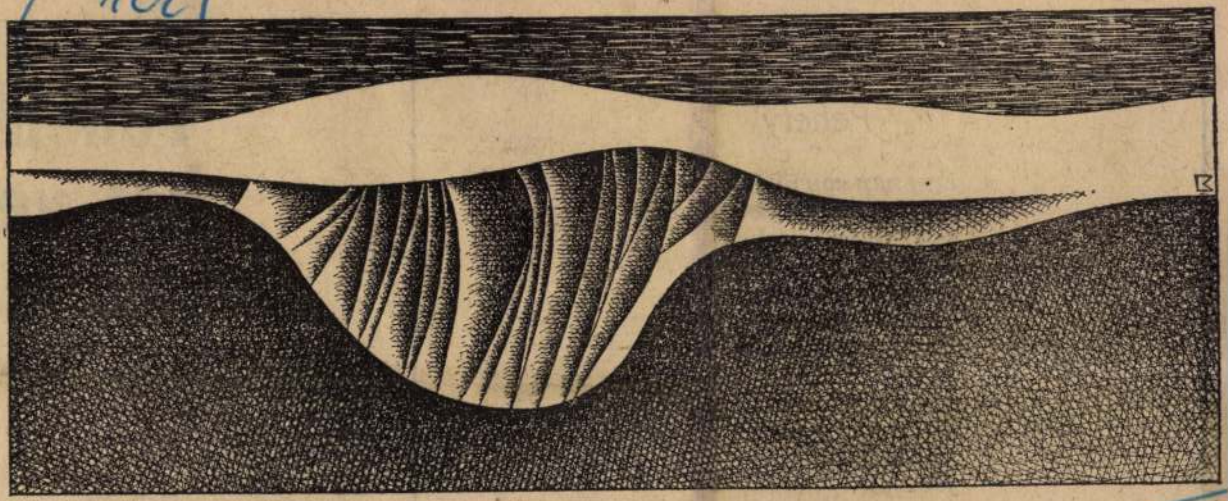

Kolosváry Bálint: Szakadék

KALÁSZ MÁRTON:

Pehely

Egy nap egy öltés,
idő, hódprémes bundádon,
s gázolván fejérben
két lábú, sok lábú
férgeid: ím, lódul
csengő-, kolomp-,
harang-karácsony
pilis-fölöttünk,
s fölsír fülünknél
érdes húr gyanánt
lélek, lélek
jövetele.

ALFÖLDY JENŐ:

Föllebl két ve

Hollós Korvin Lajos: old.); Kis Ferenc: Munk

Ha szó szerint értjük József Attila szavait: „vers, eredj, légy osztályharcos" — a Tanácsköztársaság és a felszabadulás közti időszak verseinek valóságos forradalmi tömegmozgalmáról beszélhetünk. Versekkel nem lehet ugyan aláaknázni, megdönteni egy társadalmi rendszert; vigasztaló és föl-

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 MÁJ 10

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Kolozsvary Bálint

1021

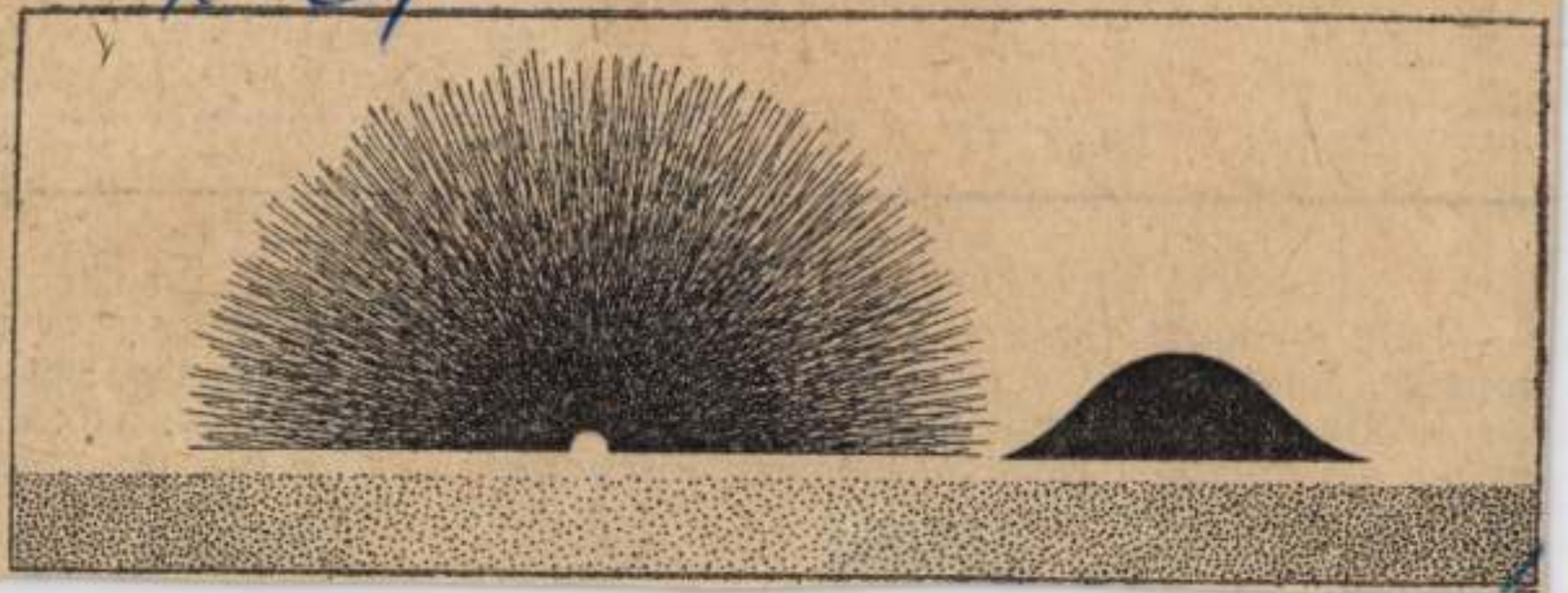

GYERI

— Mi a csudát fogsz? — fintorogtak a gyerekek.

— Akinek nem tetszik a kormányom, azt mindjárt fejbeverem vele – válaszolta öntudatosan a kisfiú. A barátom kisfia. Aki autón —

munkálás minőségét illeti. Pontosabbak szólva: lődörgő fiókokat, bárdolatlan színű fogantyúkat és gondatlan illeszteseket látok. Mintha a leereszkedés gesztusával készült volna: a gyereknek, aki pil-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 837-748, 348-776
1975 MÁJ 10

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kolosváry Bálint

1021



Kolosváry Bálint: Mementó

Kolosváry Bálint: Buss

Kolosváry Bálint

"Reggel" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. jan. 6.
XVII. évf.1. sz. 14. lap.

Kolosváry Bálint

"Part" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. május 2o.
XVI. évf. 21. sz. 14. lap.

Kolosváry Bálint grafikusmüvész

A Fényes Adolf Teremben május 19.-én nyitják meg a müvész kiállitását,-közli a lap a kulturális eseményekről szóló rovatában, "Belső terek müvészete" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. május 13.
XVI. évf. 2o. sz. 2. lap.

Kolosváry Bálint

„Szirt"c. müvét ,-melyet a nap korongjával
együtt ábrázol- bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 26.
XVI. évf. 35. sz. 4. lap.

Kolosváry Bálint

"Kagyló" cimmel a lap bemutatja a müvész képét.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. szept. 3o.
XVI. évf. 4o. sz. 15. lap.

Kolosváry Bálint 1.

(Fényes Adolf-terem) világa hasonlóan szükszavú mint Kérié. Egy mérnök jozanságával, konok precizitásával, s egyszersmind a matematika iránti szerelemmel rajzolja vászonra kavicsból, homokból, sziklából, vízből, felhőkből és fényből szövődő világát. Szinte kizárólag feketét használ fehér alapon, csak itt-ott egy-egy szint - kéket, pirosat, okkert - mintha egy szikár Gregorián-ének zengene.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/142 6 old.

Kolozsvary Bálint
grafikus

M.D.K

"Salome"

Élet és Irodalom, 1965. nov. 27 - 7lap

M.D.K.

Kodorváry Bálint
grafikus

Falu

Élet és Kodalom, 1965. okt. 23 - 3 lap.

Kolosváry Bálint

"Táj" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. okt. 9.
XV. évf. 41. sz. 4. lap

Kolozsvary Bálint

Kolozsvary is elhagy minden érzelgősséget, kerüli a tájábrázolás megszokott édeskéseségét, hogy helyette a világ érzelmességét hangsúlyozza. Ember előtti, éppen születőben levő világ ez, s bár sehol sem jelenik meg a képeken az ember alakja, mégis emberi, mert érzelme által szép.

Bozai Ivan: Festészetéről és kiállításáról.

Magyar Hírlap 1972/142 6old.

Kolosváry Bálint grafikusművész

A Fényes Adolf-teremben máj. 19.-én nyílik meg kiállítása.

Kiállítások.

Élet és Irodalom 1972. máj. 13.

Kolosváry Bálint

A Fényes Adolf-teremben rendezték meg kiállítását. Szinte kizárólag feketét használ fehér alapon képein.

Bajár Iván: A síkból a tér felé.

Magyar Hírlap, 1972. máj. 24.

Kolosváry Bálint

"Nap" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. febr. 24.
XVII. évf. 8. sz. 16. lap.

Kolosváry Bálint

"Márványhegy" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. márc. 17.
XVII. évf. 11. sz. 15. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 DEC 7

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kolosváry Bálint

1021

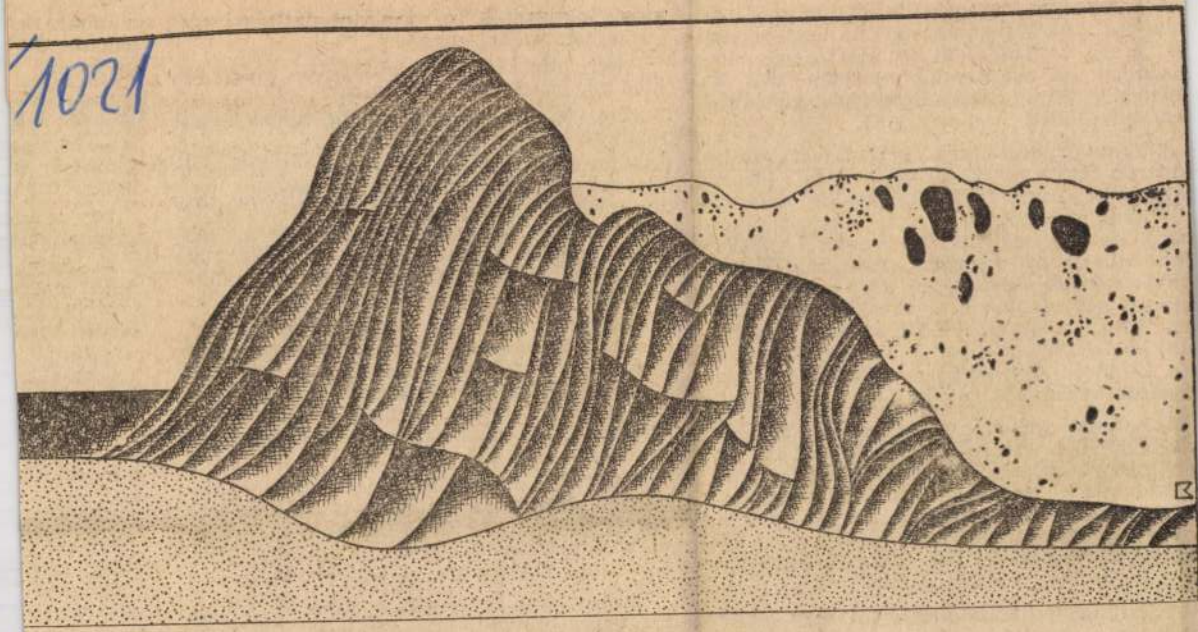

Kolosváry Bálint: Csíkos hegy

A katonai parancsnok hintón járt ki a alvakba. Hosszú ember volt; de lehet, hogy sak a feje miatt látszott így. Mert a feje ma-asan ült. Szürkés, pergamen színe volt a ejének. S mintha fából lenne faragva. Min-lenesetre hideg, holt anyagból.

A katonai parancsnok egy keleméri gazda idvarán látott egy jó formájú hintót. Mikor azatért a járási székhelyre, néhány katonát elküldött a hintóért. A gazda lovait is elhozatta, de azok nem tetszettek neki. A pékség használta ezeket a lovakat. A hintó elé két elivér szürkét szerzett. Két szép arabs mént. A járás két egymástól távol eső sarkából. Lehetett látni abban az időben szép lovakat fa-un, kiütköztek az odavaló illetőségű igavo-ók közül; a front után maradoztak el, s a ó gazda kezén kikupálódtak.

A katonai parancsnok céltudatos, apróléko-san gondos szemmel járt a határban. Az egyik szürkével egy újgazda szántott; az eke elől fogatta ki. A másikat úgy kerestette hozzá. A jegyzőknek kiadta, hogy írják össze a lovakat, negyvennyolc órán belül kéri a kimutatást, melyen fel kell tüntetve legyen a ló származása, valamint színe.

A katonai parancsnoknak volt egy pár ese lábú, világos pej lova, s egy pár tüzes ekete paripája is. Váltogatta őket a hintó

mégis elfo
Péter nem

Péter, m
utca végén

„Csak ne jöjjenek ki addig, míg elhalad mellettem" — mondta Péter.

A járókelő akkor ért oda, mikor a katonák kijöttek. Meglátta, hogy Pétert kísérik. Péter megismerte a járókelőt, s a járókelő is Pétert. Péter biccentett a járókelőnek, aki május elsején a gratulálók között volt. Jóllehet a járókelő idebámult, úgy tett, mintha nem ismerné Pétert.

A gabonakereskedő házába vitték Pétert. A gabonakereskedő házát kiürítették a katonai parancsnokság számára. A szoba, ahová kísérték, teljesen üres volt. Csak egy íróasztal állott benne, amelynek ki volt ütve az oldala. A sarokban egy szék, s a falon az ideiglenes kormány felhívása.

Péternek sokáig kellett várakoznia a szobában. Nem tudta kiszámítani az időt. Egy óra is lehetett, de kettő is. Nagyon hosszú volt. Az ablakon át egy darab kék eget lehetett látni. Vágyakozott a kék ég után.

Éhséget érzett, benyúlt a zsebébe. A csomagocska ott volt. Egy darab az otthonból,

mondta a r

— Miatta
hatottság fo
tartóztatták

Egy embe
csavart zász

— Már g
rendőrnek,
volt borzon
várakozássa

Azután e
deg félhom
nek tűnt.

A rendőr
pártnak vo
ter május
nem teszi
veséből, és

Reggel fe
Szíjai közt
Fegyverei
összezörren
volt akkori

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1972 SEP 30

Kolosváry Bálint

1024

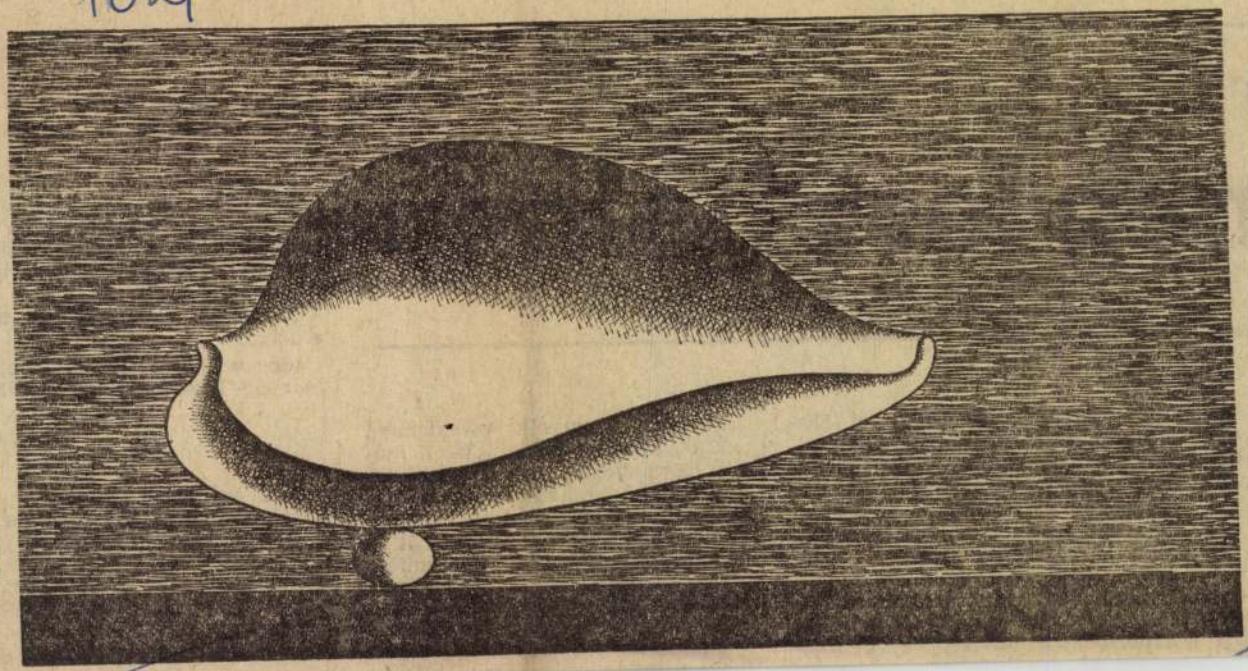

Kolosváry Bálint: Kagyló

ÓRTJA:

nap lesz holnap

Budapesten, Érden, Szegeden, Kiskőrösön, Pécsett, Szolnokon, Újszászon, Kecskeméten, Miskolcon. Ezer, ezerkétszáz ember jár ide vissza, itt van otthon, s az országban kétszáz-kétszázötven lakás ennek a községnek parányi része, „darabkája", hazulról hozott kolbásszal, otthoni nótával, muskátlival, lekvárral, aszalt szilvával és ákom-bákom levelekkel, a föld-

Paraszt származék valamennyi, „csak" az egyik százholdas, a másik hetvenholdas, a harmadik, a negyedik földnélküli paraszt fiatalja. Róluk azt mondhatom: mozgalmi töltés nélkül, a „korlátlan lehetőségek" útjára lépve teremtettek új életet, s magukról azt tartják, önerőből, saját személyükre hagyatkozva szereztek fürdőszobás lakást, szakmát, „hivatalt", ahhoz

Teszem a dolgom magam is. Öt esztendeje a kút volt a hűtőszekrény, mióta betemettük, a friss húst bödönbe rakjuk, a bödönt hideg vízzel töltött dézsába. Reggel semmi szaga.

A csapból vizet eresztek, teszem a dolgom.

Ide, a szülői házba is elkelne már egy kisebb fajta hűtőszekrény.

VI.

Újra az utcán, gyerünk vissza a központba. Tanácsháza, villamossági bolt, presszó, az iskolában állandó helytörténeti kiállítás, italbolt, autóbusz-megálló, hentesüzlet, borbélyműhely, női fodrász; egy bokorban minden.

Jolánka, az üzemi konyha adminisztrátora kikászálódik egy vén

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZABAD FÖLD
Budapest

Kolozsváry Bálint

1972 SEP 17

... fotorzsormester.

A kutyás fűttyszavára két újabb borjúnyi farkaskutya rohan elő valahonnan.

... lépésről lépésre hátrál az ember, de a kutya még haragosabban támadja.

(Folytatjuk)

1021



Kolozsváry Bálint rajza

Már kapható a szakbol
és az áruházakban, árc

babetta

MOPED

JAWA



MOTOKOV•PRAHA•CZECHOSLOVAKIA

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1972 SEP 11

Kolosváry Bálint

1021

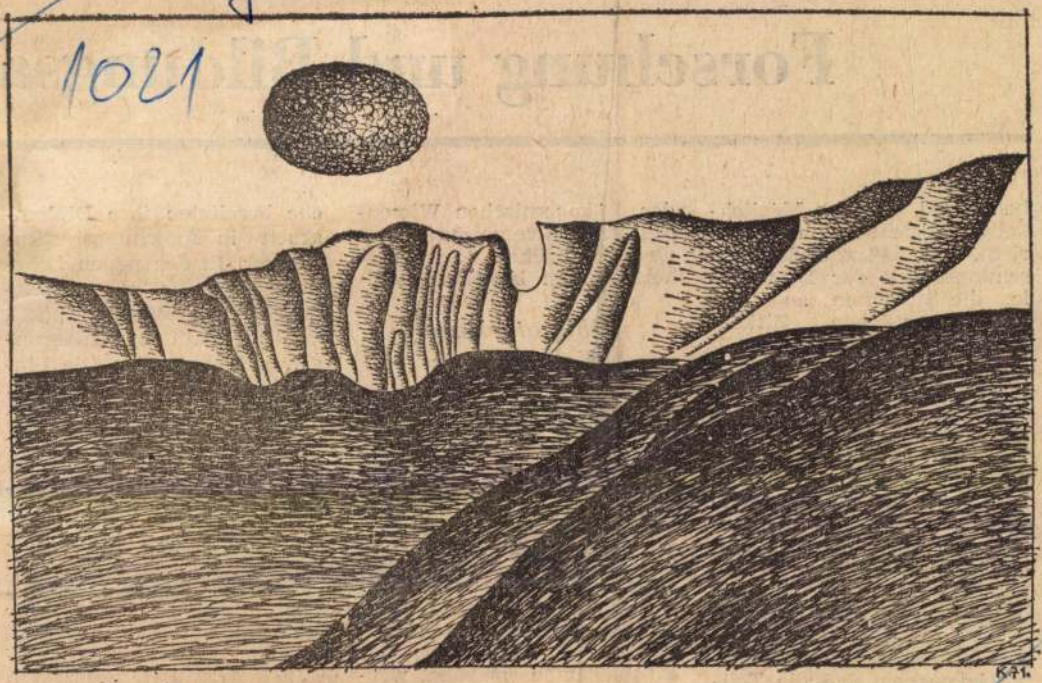

Grafik von Bálint Kolosváry

BUD

Forschun

bedeutend. Welche Möglichkeiten bestehen im Unterricht, in Anbetracht der Forschungsarbeit der Lehrstühle, die Studenten an den wissenschaftlichen Zirkeln teilnehmen zu lassen?"

„In diesen Zirkeln arbeiten abwechselnd 15—18 Prozent der insgesamt 800 Studenten. Die besondere Aktivität der Studenten in den wissenschaftlichen Zirkeln veranlaßte den Rat des Wissenschaftlichen Studentenzirkels, im Frühjahr und im Herbst Hauskonferenzen zu veranstalten, um für die Zentralen Wissenschaftlichen Studentenkreise besser gerüstet zu sein. Hier möchte ich bemerken, daß die Teilnehmer der Konferenzen zu mehr als 40 Prozent Arbei-

der ökonon
schaften zu v
dem sich frü
kelstudenten

Obligatorische Verteidigung

Andor Bálint betonte im Laufe unseres Gespräches, daß bis 1957 rund 15—20 Prozent seiner Studenten ihr Diplom nach der Verteidigung einer Dissertation erhielten. Dies ist jetzt für jeden Studenten obligatorisch, außerdem müssen im Hauptfach der Fachrichtung und in den ökonomischen Fächern eine neue Art von Staatsexamen abgelegt werden, bei dem die Studenten ihre Fähigkeit zu Planungs-

plan haben wir, im Vergleich zur Vergangenheit, zwei wesentliche Änderungen aufgenommen: Die Studenten wählen im fünften Semester unter den ausgeschriebenen Themen, und beginnen schon im sechsten Semester mit ihrer Diplomarbeit."

„Die Themen aus den Studentenzirkeln der ersten beiden Jahre können von den Lehrstühlen als Thema für die Diplomarbeit anerkannt werden. So werden in einzelnen Arbeiten Erfahrungen aus vier Jahren zusammengefaßt".

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 MÁJ 20

1021 Kolosváry Bálint

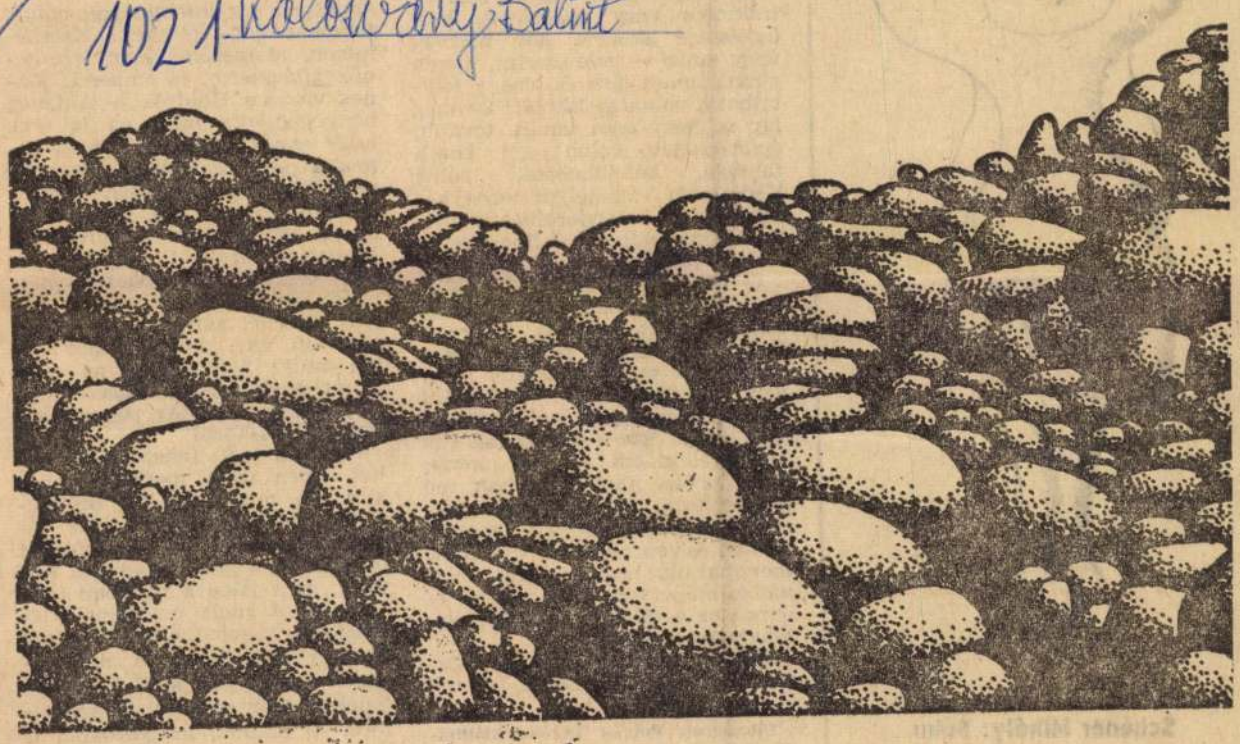

Kolosváry Bálint: Part

1972. MÁJUS 20.

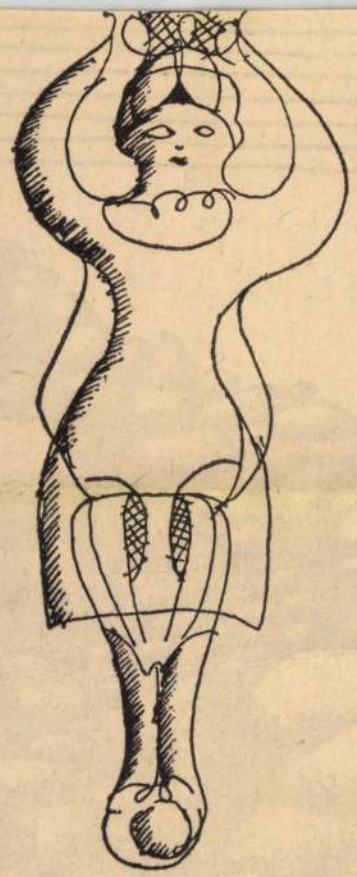

Schéner Mihály: Bábu

nök? Azt lehet
azért, mert so
ta, pedig éppen
volna lenni! Igaz.
kiből az lesz, am
ban vágyott, vagy
alkalmas. De Pol
hetett volna sok minden: juhász vagy földmíves — sorsa szerint, traktoros vagy műszerész, kézügyessége szerint, sőt mérnök vagy tanár — esze szerint, hiszen gimnáziumot járt, és bizony folytathatta volna az iskolát! De még így is, hogy nem tanult tovább: építkezhetett volna egy közeli faluban, beköltözhetett volna Kecskemét valamelyik toronyházába, vagy elvándorolhatott volna Dunaújvárosba, Budapestre, világot látni, szerencsét próbálni.

Ő nem: megmaradt a szülői házban, kifoldozta a zsúptetőt, és fafaragó lett, pusztai fafaragó. Tudatosan vállalta sorsát, persze, de közben nyilván érezte, hogy nem vállalhat mást: mindenütt másutt is megállná a helyét, hiszen ereje, esze és furfangja van hozzá elégséges — de érezte, hogy ez az, ahol legjobban tud majd létezni. Létezni érzése szerint, vágyódása szerint, gondolkodása és vonzalma szerint. Ezért mondhatjuk, hogy megint elhivatott embert termett a föld, és éppen ez a föld, ez a buckás, katángkóros homok.

Polyák Ferenc parasztokat mintáz, férfiakat és nőket, élettől

---

Elhangzott Polyák Ferenc kiállításának megnyitóján.

tai világot idézik. Közben pedig füstködökbe burkolóznak az országutak, pár kilométerrel odább felhőkarcolót építenek Kecskeméten, atomerőműveket létesítenek világszerte, és emberek jönnek vissza a Holdról. — Aki még nem gondolta meg, az is érzi, hogy ennek a régi világnak, ennek a paraszti életnek vége. Jó, még van, az országnak ezen a táján nagyon is van, de tíz-húsz év, és ide is betör a mindeddig jórészt kívülrekedt nagyvilág!... És ezért megkérdezhetnénk: miért azt faragja-formázza Polyák Ferenc, ami már csak aligalig van, ami jóformán már tisztán múlt? Miért nem az újat, amint diadalmas harsogással csorbítja-töri a maradék paraszti világot körös-körül?

Gyorsan azt felelhetjük erre: hát éppen azért, mert már aligalig van, mert meg kell örökíteni, át kell menteni!... Igaz válasz, jó válasz, de van felelet igazabb is: a jövő a jelenben rejtőzik, és a jelen a múltban gyökerezik. A múlt értékeinek, lényegének megértése nélkül nincs valamirevaló jelen, és nem létezhet semmilyen jövő. Ezt a történelem már sokszor bebizonyította — nálunk, magyaroknál is egy párszor.

Kolosváry Bálint

A vasutas képzőművész-köröknek volt tagja és fejlődött művésszé.

Losonci Miklós: Országos vasutas képzőművészeti kiállítás.

Pestmegyei Hírlap, 1974. júl. 11.

Kolosváry Bálint

"Csikos hegy" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. dec. 7.
XVIII. évf. 49. sz. 13. lap.

Kolosváry Bálint

"Rostok" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juni. 22.
XVIII. évf. 25. sz. 10. lap.

Kolozsváry Bálint

Rajz Füss Dénes Arctól arcig c. kötetének címlapjára.

Magyar Hírlap, 1970. IV. 30. 6. l.

Kolozsváry Bálint

Rillantás a tengerre repr.

Kolozsváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosváry Bálint

Kosut II. rész.

Kolosváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosváry Bálint

Magányos sikla I. repr.

Kolosváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosváry Bálint

51. Esti fények tollrajz 14,5 x 22,5

52 Flóra —"— 21 x 24

Kolosváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosváry Bálint

49. Tiszta ég, sűrke föld II.
tollrajz 14,5x22,5

50. Karszt II. —"— 16x25

Kolosváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosváry Bálint

47. Szélformálta alakzatok III.
tollrajz 15x38

48. Magányos szikla III. —||— 18x40

Kolosváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosváry Bálint

45. Homokdombok tollrajz 31,5x65

46. 1220 föld — " — és olaj 32x44

Kolosváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

43. Tompa fény akv. 24x34

44. Tüskefoszony tollrajz 21x42

Kolostáry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

41. Születés I. toll és akv. 17x29

42. Csendes kajnal tollrajz 13x28

Kolostáry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

39. Karst I. ceruza 16×24,5

40. Pillantás a tollrajz 15×34,5
tengerre I.

Kolostáry Bálint Tétényi A. Terem
1972.

Kolosváry Bálint

37. Fehér falak tollrajz 17x16,5

38. Szörny tollrajz 20,5x15,5

Kolosváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostány Bálint

35. Magányos szikla I. toll 14x27,5

36. Úszó sziget ceruza 13x21,5

Kolostány Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

33. Borongós nap akv. 15,5×32

34. A fény apotheózisa akv. 17×30,5

Kolostáry Bálint Ifjúsági A. Terem
1972.

Kolostány Bálint

31. Hajkal a tengeren toll és akv. 20×34

32. Kék komode akv. 18×33

Kolostány Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

29. Vihar felhő tollrajz 29x62

30. Tornádók ecsetrajz 24x57

Kolostáry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolozsváry Bálint

27. Magányos sirály olaj 40×80

28. Pillantás a tengerre II. tollrajz 40×98

Kolozsváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosváry Bálint

25. Tiszta ég, szürke föld I. ecset

26. Szélformálta alakzatok II. olaj
40x80

Kolosváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolozsváry Bálint

23. Emlék ecsetrajz 10,5 x 15

24. Lila reggel olaj 15,5 x 23

Kolozsváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosvárny Bálint

21. Születés II. aruza 13,5 x 24

22. Kavicsos part tollrajz 8 x 28

Kolosvárny Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

19. Halárzfalu ceruza 14x17,5

20. Dereglyék — " — 26x14

Kolostáry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosvány Bálint

17. Világos éjszaka I tollrajz 15x20

18. —"— —"— II ceruza 13x15,5

Kolosvány Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

15. Bizarr szint	fotórajz	16x24,5
16. Forgással	-4-	11x26

Kolostáry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

13. Sürke reggel tollrajz 15,5 x 22,5

14. A Medve-hegy -u- 11,5 x 16,5

Kolostáry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolozsváry Bálint

11. Gyötrelmes éjszaka tollrajz 9,5x19,5

12. Virrasztás -"- 9x24

Kolozsváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolozsvány Bálint

Kolozsvány Bálint Tiszys A. Tercsa
1942

Kolostáry Bálint

9. Homokos part lavírozott tus 9x21

10. Éjfélkor tollrajz 11,5x21

Kolostáry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

7. Sirokkó tollrajz 10,5x20

8. Fekete csillagok lavírozott tus
9x21

Kolostáry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostáry Bálint

5. Álmatlan éj tollrajz 15x19,5
6. Kozmos hó — " — 10,5x20

Kolostáry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolostány Bálint

3. Hóvihar tollrajz 10,5 x 21

4. Szélformálta alakzatok I. —"— 10x25

Kolostány Bálint Fényes A. Terem
1972.

KOLLARZ, Franz

SINKÓ Katalin: Az Alföld és az alföldi pásztorok felfedezése a külföldi és a hazai képzőművészetben. = Etnographia, 100. évf. 1/4.sz. 1989

139.p.

Kolosváry Bálint

1. Hófúrás után tollrajz 8x19,5

2. Hólepte táj —"— 10x21

Kolosváry Bálint Fényes A. Terem
1972.

Kolosváry Bálint

"Táj" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 1.
XVI. évf. 14. sz. 14. lap.

Kolosváry Bálint

"Táj" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 29.
XVI. évf. 18. sz. 16. lap.

Kolosváry Bálint

Két alakot ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. márc. 4.
XVI. évf. lo. sz. 4. lap.

Kolosváry Bálint

Meghatározhatatlan rajzát, -cim nélkül- hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. május 25.
XVIII. évf. 21. sz. 7. lap.

Kolosváry Bálint

"Csiga" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. május 18.
XVIII. évf. 2o. sz. 16. lap.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 MÁJ 25

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kolosváry Bálint

1021

TÁJÉKOZÓD

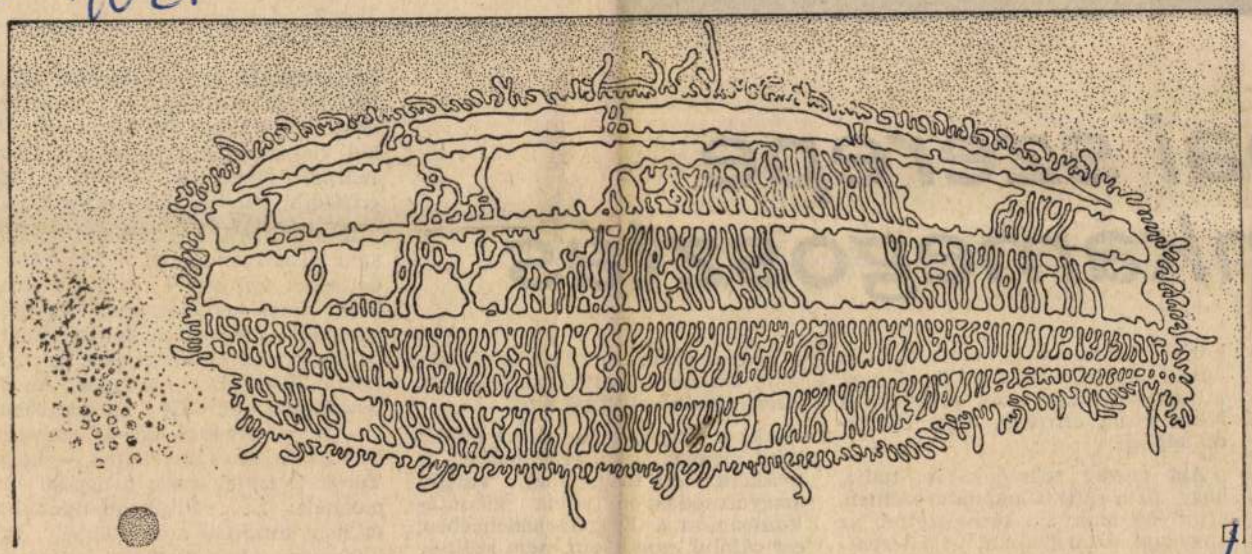

Kolosváry Bálint rajza

ISSZHANG

ai szerepe
nkamegosztás

kon a vonzalom is, amit Bartók, József Attila, Illyés és fiataljaink a nép kultúrája iránt éreznek. A kötés pedig erősebb, mint Hernádi képzeli.

Azt persze szerzőnk is tudja, hogy mi a szép a népművészetben, s milyen hiány: a természettel, az anyaggal, a tárgyakkal való teremtő kapcsolat milyen ősi vágya szeretne megelégülni ebben a kapcsolatban, de azt hiszi, hogy az erre való készség csak kevesek kiváltsága. Akik viszont nyitott lélekkel fi-

s nem kellene „tetté" avatni akként, amiként Bartóknak kellett. Hernádival is ezért pörölök.

Aki a lényegre figyel, az eredet iránt megélénkült érdeklődést is másként ítéli meg. Hogy valami magyarosodási láz volna kibontakozóban, itt, a Kárpát-medencében, ezt cáfolni, gondolom, nem szükséges. Az viszont igaz, hogy az embereket ma jobban érdekli, honnan jöttek, kik voltak, milyen emberek lehettek, akiktől származnak. Különösen értelmiségi körökben ész-

így gondolta Breuer. Hernádi Miklós viszont most úgy véli, „népművészeti szenvedélyünket nem lehet visszacsinálni, jó ideig velünk marad. Nemhogy lanyhulna, de erősödik, komolyodik bennünk".

Könnyű volna e sajátos mondat suta disszonanciáiból a kényszeredettséget tollhegyre tűzni, de élcelődni nincs kedvem, mert egy másik példa még ezt a kényszeredett belenyugvást is kétségessé teszi. S hozzá Török Erzsi ürügyén. Az őt búcsúztató nekrológ hangsúlyozza — terjedelméhez képest szembeötlő bőséggel és ismételten —, hogy Török Erzsivel maga a népdal is meghalt: „... rétegmegnyilvánulás és nem totalitás már többé, aki hallgatja, kegyeletből hallgatja, vagy ami rosszabb — úgy, mint egykor a cigányzenét. És ez a helyzet Erzsi távozásával véglegessé válik." — Mintha Toscaninivel

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 MÁJ 18

ÉLET ÉS IRODALOM
(Budapest)
Kolosváry Bálint
1021

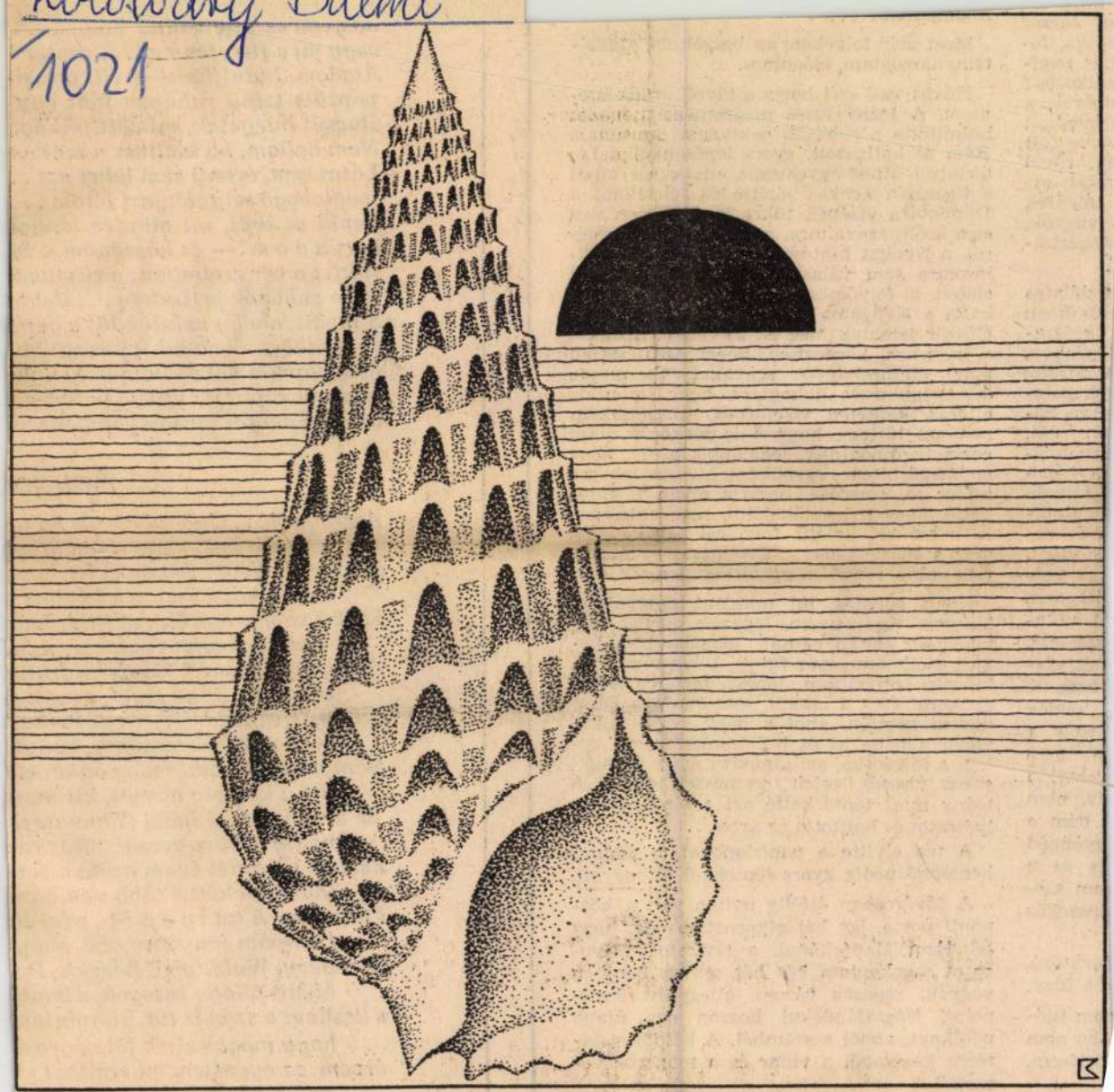

Kolosváry Bálint: Csiga

irodalomban...

Most már folyékonyan beszéltem, szavaltam, harsogtam, előadtam.

Hűvös, esti szél hozta a távoli erdők üzenetét. A leány kissé megremegett, felállt, lesimította a ruháját, nekivágott az útnak. Rám se hallgatott, gyors lépésekkel a Labirinttól kifelé igyekezett, messziről intett a Cismigiu árnyas sötétje és felcsillant a Dimbovica vizének tükre is. Egyetlen szót sem szólt, szavaimra, a költészet szépségéről, a Nyugat fontosságáról tartott szónoklásomra sem válaszolt. Szapora léptekkel sietett a folyócska partján, erélyesen lóbálta a Nyugatot, azt a számot, amelyben először jelentek meg N. J. versei. Szóltam a leányhoz, kérdeztem, miért nem beszél, már szemrehányó szavakat mondtam, dünnyögtem és dohogtam, hogy micsoda eljárás, képtelen viselkedés, tulajdonképpen azt hittem, hogy ő is megörül majd ennek a diadalnak, legalábbis azért, mert én megörültem, egyébként büszke lehetne reám; jó ismerőse, barátja olyan jelentős költő, hogy a legelőkelőbb, legjelentősebb, legszigorúbb ítéletű folyóirat közli... Ez már a Parnasszus... Ezt joggal elvárhattam volna, remélem megért engem...

Szent Kleofás, mi mindent zagyváltam össze... Keményebb, lágyabb szavak váltakoztak. Malka némán, magábazárva vonult mellettem, már futott. Elképedve, fulladozva próbáltam lépést tartani, aztán gyökeret vert a lábam, megálltam a Dimbovica partján, ahol a nagy zsilip felkavarja a habokat és hullámokat verve zuhan a folyócska, azt álmodva, hogy ő nagyszerű vízesés, gejzír, természeti csoda. A leány most tépte ketté azt a bizonyos folyóiratot és hajította az árba...

A víz elvitte a papírlapokat, a szigorú hercegnő pedig gyors léptekkel otthagyott.

A fővárosban éjfélig nyitva volt a központi posta, így hát elkocogtam oda, hogy feladjam Madárkának a táviratot: „Nyugatot megkaptam két hét múlva Bécsben vagyok, repesve várom, eljegyzést ünnepelni. Nászajándékul hozzon egy újabb példányt, abból a számból. A küldöttet kitépte kezemből a vihar és a tengerbe vezett."

Nem zuhanok le, tudom... Bebo
S mégis, ahogy nekilendül a gép
az nyilal át a bolond fejemen: ha
megsúgná-e neked valamely halk
hogy nem járt az utolsó percben
csak pünkösdi tüzes nyelvként lo

Antigo

Antigoné!... Gyönyörű, alt hang
volt Sárospatakon, hol görög
Medve (Szilágyi Benőnk) basszus
s elrévedt a szemem közben
Szólni se mertem Hozzá (hisz nag
csak dobogatta szivem, míg
Antigoné fölemelt fővel, kivirulv
büszkén állta helyét, s szólt
— *„Hogy?... Tessék... Icaként?..*
— Bornál részegítőbb, hogyh
Nem mertem fölkérni az önképző
azt a komoly hősnőt, kit majd
ér el a szörnyü halál (Thanatos)
váltig többre becsül, mint ro
Zsenge tizenhét évem azóta a sem
(harminchéttel több vén kap
Forgatom A n t i g o n é t, s fordí
Lámpám fényköre véd, hogy
Csengery, Waldapfel, Boeckh, Do
Mégis ahogy susogok, s lendi
s kezdem a szón is túl, kitapintan
hogy magasodjék föl végre a
érzem, az egyetlen, mi segíthet cé
az ha az emlék fog: az ha D

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-526

Kolosváry Bálint, grafikus

MAGYAR NEMZET

1982 MÁR 6

Kelet-Európa megjelölés [illegible]
jez valamit már a közép- rétegeit is több-kevesebb mér-

1021

A Magyar Nemzet galériája

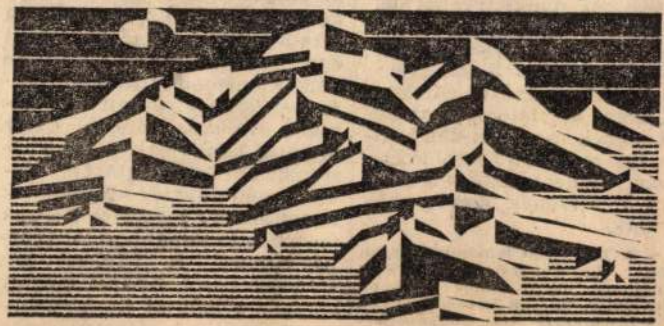

Kolosváry Bálint műve

rhettük a hagyom
zerekkel. De minc
ulnak „maszek"
magántanárnál
Gondoskodnunk
ogy a mi módsz
lekesebbek, tankönyveink cél-
atöröbbek legyenek, oktatóink
egalább ugyanolyan jól do-
ältak, mint a konkurrens-
képpen jelentkező magántaná-
ok. Nem azt látom tehát kö-
etendőnek, hogy ezeket a ta-
árokat működésükben korlá-
ozzák, hanem azt, hogy mi
állva a versenyt, még jobbak
együnk.

— A TIT tehát lemondott arról, hogy „elit"-képzést adjon, s arra törekszik, hogy mind nagyobb tömegeket vonjon körébe, esetleg a szívvonalnak tett engedményt is elfogadva? Itt a kisáliat-tenyésztő. Kresz-tanfolyamok s hasonlók fölvállalására gondolok.

dett semmire sem járni. Pedig erre a csömörre figyelmeztetett egy kalocsai felsőbbéves, de csak a harmadév második félévében jöttem rá, mit kell csinálni. *Koczkás* Sándor, *Czine* Mihály, *Török* Endre szemináriumai adták a legtöbbet. Nekünk, népművelés szakosoknak tartottak egy sorozatot Korunk természettudományos világképe címmel. A TTK-ról jött előadók közül *Kontra* György biológia-előadásai élményszámba mentek. A legmodernebb pedagógiai módszerrel tulaj-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kolosváry Bálint

SZABAD FÖLD
Budapest

1972 AUG 27

1021

...egedetlenül. ... Pöth Mihály ... kobor ... denki előtt elment a zacsko, ...

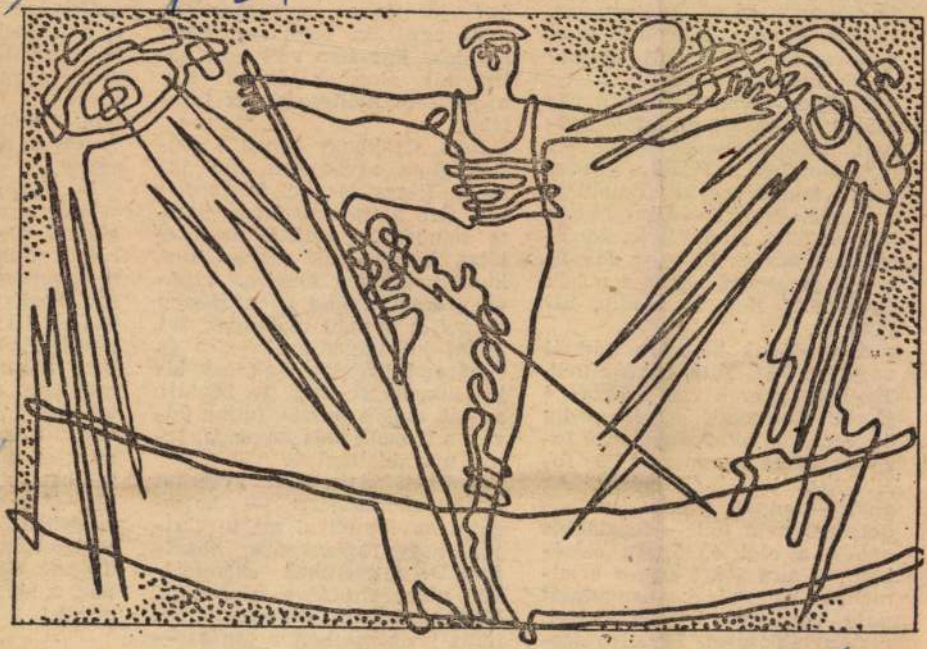

Kolosváry Bálint rajza

üzeme, 40—50 asszonyt foglal
koztat, a Férfifehérnemű Kts
20 asszonynak ad jó keresetet
Vagyis, minden a legjobb úto
van, amit csak az új életfor
mánk ígérhet és adhat.

Csakhogy: van a faluban pá
család, akiknek nem adott eny
nyit társadalmunk, legalább
így mondják a Petőfi Sándo
utca lakói egyik családra
„... szocialista társadalmunkba
hogyan élhet család ilyen körü
mények között. Egyesek dőzsö
nek a javakban, holott a másik
éhezik..." Nem is kérdik, ki-
jelentik.

A példának hozott családnál
vagyunk hát, Tóth Istvánéknál.
Tizenegy gyerek van, ezekből 4
állami gondozott, egyet pedig
örökbefogadtak. Az apa 1600 fo-
rintot keres havonta, 1020 fo-
rint családi pótlékot kap. Az
anya — ennyi gyerek mellett
dolgozni nem tud — legalábbis
ebben a régi életforma élésé-
ben —, ami a szó szoros érte
mében béresházak hangulatát
adja. Az iszonyú elesettséget,
reménytelenséget. Egyetlen szo-
ba van, ami valamikor kamra

kuncsorognak a máséra. A nö-
vő gyerek mindig éhes. Hiszen
az így is 9 tagú családnak 291
forint jut havonta kosztra és
ruhára: fejenként. Van egy kis
hízójuk, de se kert, se háztáji,
se kút, csak a puszta, fátlan ud-
var, s a zsellérház kamrája, te-
nyérnyi ablakkal...

— Nem adok több gyereket
állami gondozásba! — hajto-
gatja az édesanya, ezt megért-
jük, hogy ragaszkodik hozzá-
juk. De a gyerekek szeretetével nincs elintézve a sorsuk. Még azzal sem véglegesen, ha, mint jelen esetben a tanács — ingyen házhelyet ad, amelyre

sal megnyu
tünket. Har
nevelésével,
beri magat
munkára, a
követel!
hogy ő is
mint annyi
faluban, a
biztosítani
csődében;
világosítani
Tóthné els
nek, s nem
gának!

MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 MÁR 3

Budapester Rundschau

Kolosváry Bálint

1081

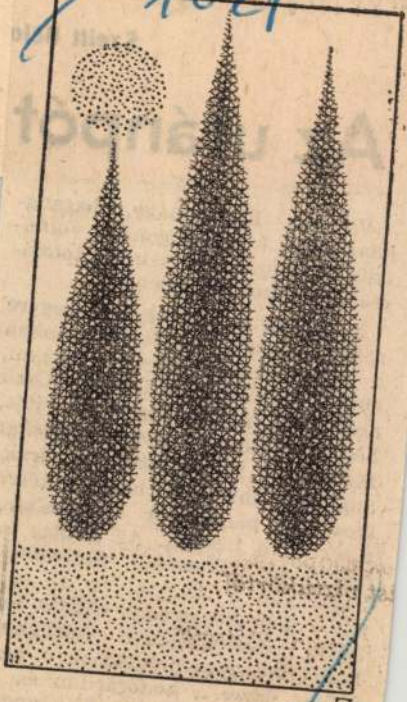

Kolosváry Bálint: Három ciprus

Valóban ilyen nagy, harangkongatásra késztető gondok volnának legmagasabb szintű tolmácsaink céhközösségében?

Meglehet. De a mai, s az egyre romló állapotok okait nem abban a két pontban kellene keresni, ahol a vita összesűrűsödött. (Csak azok tájékán). Hiszen nem vitás, hogy a fordítói *honoráriumokat* zsebpénzzé zsugorították az árak; ám tudnunk kell, hogy a többi irodalmi pályán is aránytalanul alacsony a fizetség. Az is igaz lehet, hogy *tehetséges fiataloknak* híján van a szakma, de az egyszerű panaszkimondás mögött mélyebb összefüggések húzódnak. Legyünk rosszindulatúak: nem függ-e össze a honorárium és az utánpótlás „gondja"? Miképpen? Távolról sem csak az a magyarázat, hogy az új nemzedék nagy pénzéhségében elkerülné a fordítói műhelyeket és várakat. Arul

Kolosváry Bálint

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1970 MÁJ 30

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

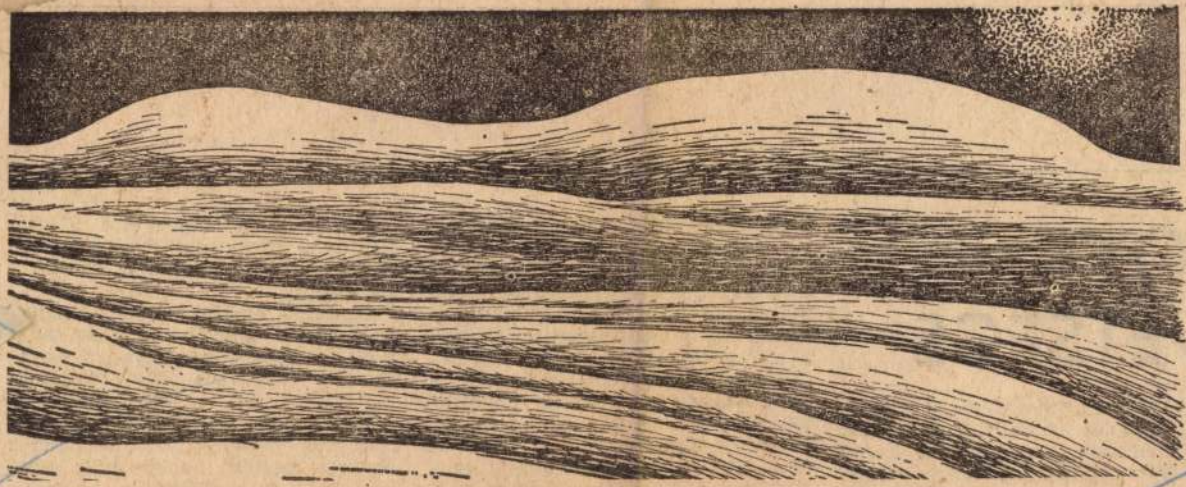

Kolosváry Bálint: Táj



RTOTT
ÖVETSÉGE

k zik bizonyos atmoszférikus ellen-
et állásba. Egyes kritikusok és iroda-
a, lomtörténészek azt állítják, hogy
r. ez a kor az irodalmi szerepválla-
k lás váltásának a kora. Két típust

hogy a szövetség a maga eszközeivel segített közvetlenebbé tenni a jóviszonyt politika és irodalom között, az elmúlt közgyűlés óta több magas párt és állami vezető találkozott konzultatív, vagy tájékoztató megbeszéléseken az írókkal. „Sajnos, legkevésbé rendezett a kapcsolatunk az irodalmi folyóiratokkal" — mondotta ezután és felvetette a Kortárssal, az Új Írással és a Kritikával való viszony rendezetlenségének problémáját. —

E két téma napirendre tűzésével nem várhatunk sokáig. Mindkettő sürgős, de talán a kritika a sürgősebb.

Irodalmi életünkben egy nagyon realista és nagyon messzetekintő politika égisze alatt olyan egészséges és szerencsés helyzet alakult ki, amelyben a legkülönbözőbb, természetesen nem ellenséges törekvések nemcsak hogy megférnek egymás mellett, hanem már azzal is fölösleges vesződniük, hogy a

Kolosváry Bálint

"Szikla" cimmel a lap hozza a müvész rajzát.
Repr.

A kép Zámbó István kiállitásáról közölt rajzának hátlapján található, az Élet és Irodalom 4. lapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. okt. 11. XIX. évf. 41., sz. 3. lap.

Kolosváry Bálint

Egyik müvét -cim nélkül- bemutatja a lap a Fényes Adolf teremben rendezett kiállitásról.
s.i. sign.-val részletesen ismerteti a lap a kiállitás anyagát s kiemeli "Magányos szikla" és a "Pillantás a tengerre" c. alkotásait. Tájakat, tárgyakat rajzol, "parok, dombok , karsztvidékek gyürődéseit, nappalok és éjszakák fénytöréseit.. figurálisan hiányzik müvészetéből az ember, de helyette az emberit adja vissza."
Repr.
Film·Szinház Muzsika, Bp. 1972. május 27. XVI. évf. 22. sz. 21. lap.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kolosváry Bálint
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 JUL 25

1021

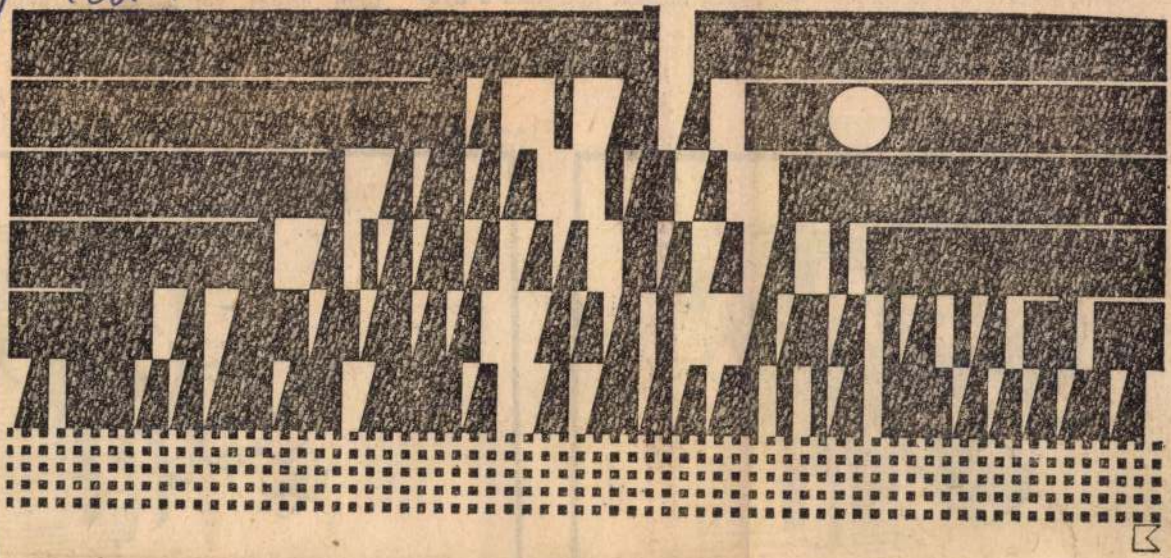

Kolosváry Bálint rajza

szerepel a felvételi tárgyak között. Ennek törvényszerű következménye, hogy azok a tanulók, akik esetleg érdeklődnének is, az igazgató és a szaktanár minden jó szándéka el-

nek a senkiföldjén ma
a jó öreg magyar köd
mában.

Tim

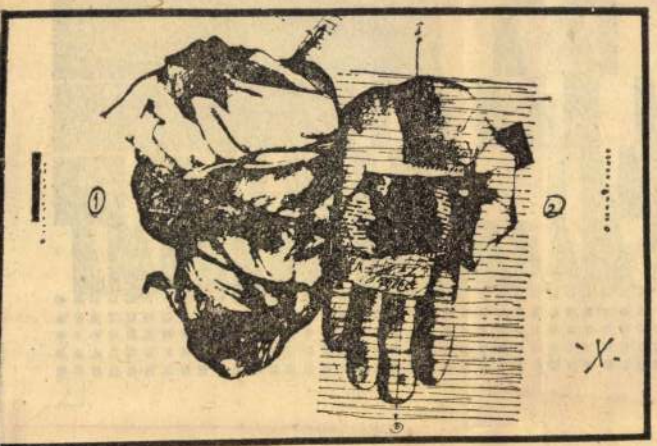

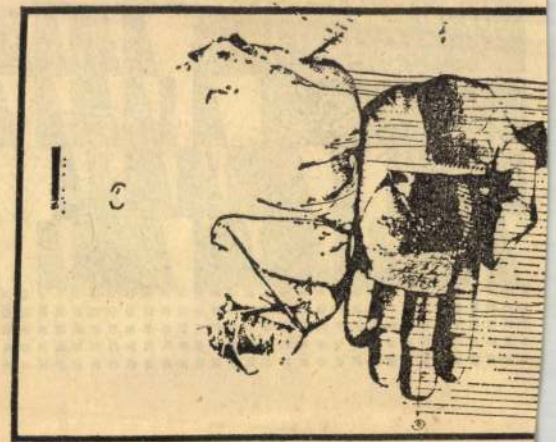

Jovián György rajzai

Az Erdély Művészetéért Alapítvány
Vármegye Galéria
(Budapest V. Vármegye utca 11.)

tisztelettel meghívja

1998. szeptember 3-án, csütörtökön 17 órára

KOLOSVÁRY BÁLINT

Kolosváry Bálint

grafikusművész
kiállításának megnyitójára

*

A tárlatot megnyitja *Csernitzky Mária* művészettörténész
Közreműködik *Bálint Péter* színművész

A kiállítás megtekinthető 1998. szeptember 3-tól október 9-ig
kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken 10-18 óráig.

"Minden magyar felelős,
minden magyarért."
Szabó Dezső

Vármegye Galéria
H-1052 Budapest, Vármegye utca 11.
Tel/fax: 318-8148

Adókedvezményre jogosító támogatásukat az
OTP 11786001-20054214 számú számlájára várjuk.

Honlap
http://www.hunpro.hu/mmf/cma/

Sinkovits Péter
főszerkesztő
Új Művészet Szerkesztősége
Budapest
Báthori utca 10.
1054

Vármegye Galéria
1052 Budapest, Vármegye utca 11

„ Tisztelet apámnak, aki mindvégig megőrizte

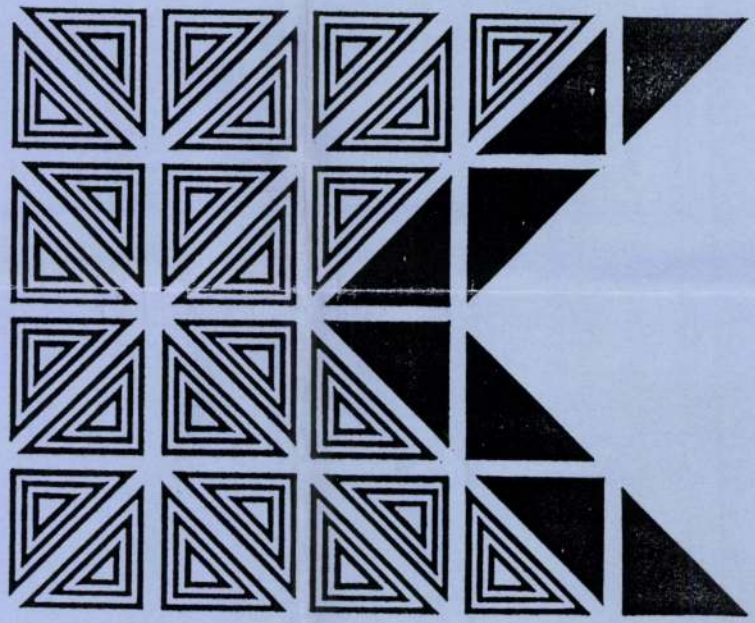

szeretett szülővárosának, Kolozsvárnak emlékét "

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1970 NOV 2.

probléma és kérdés ma is megoldatlan, ma is továbbgondolást

házmegreformálása végett összehívta, egy éjjelen lovásznak öl-

1021

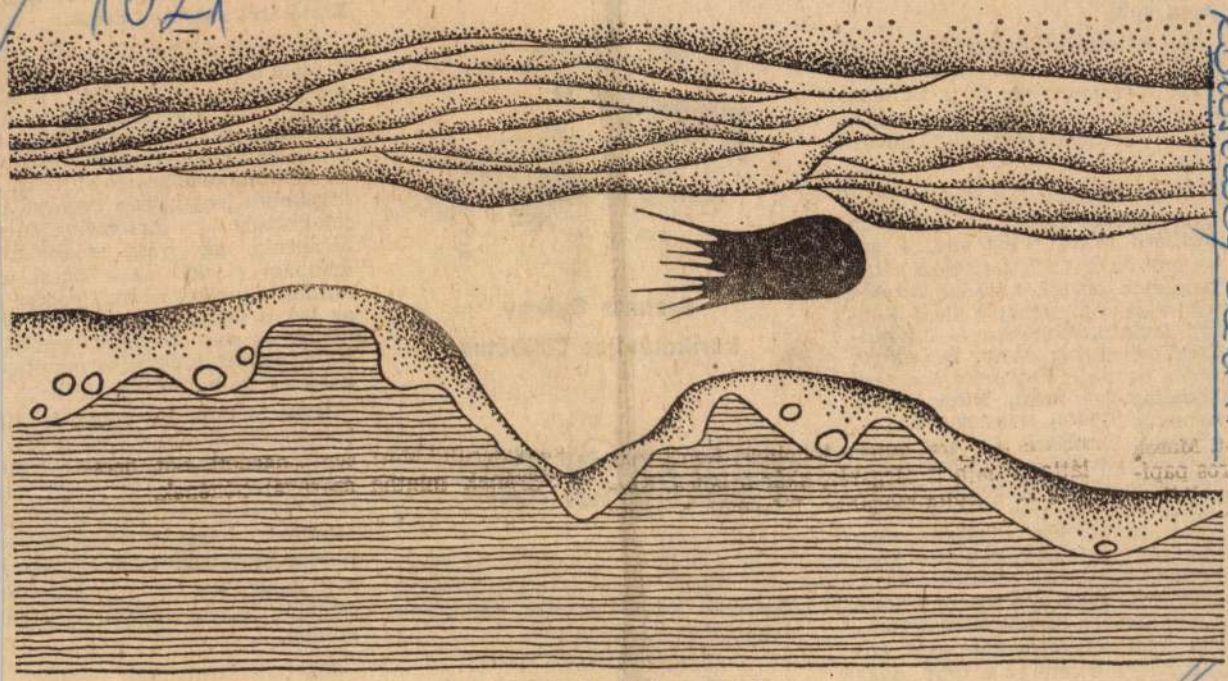

Kolosváry Bálint: Sirokkó

halálos baleset történt a mezőgazdaságban, és a vizsgálatok szerint 75 áldozat részeg volt.

Az erőszakos bűntettek, gyilkosságok, garázdaságok elkövetőinek fele, háromnegyede ittas, amit az igazságügyi szaknyelvben „alkoholos befolyásoltságnak" neveznek.

Tény, hogy az alkoholforgalom népgazdasági jövedelme évi nyolcmilliárd forint felett van. A kár — ami az anyagi veszteségeket, a balesetek orvosi, kórházi kezelési költségét, a táppénzt, a kieső munkát foglalja magában — 3,5 milliárd körül ingadozik. De ebben nincs benne a koporsók ára és a hozzátartozók sorsa. Nincs benne annak a 120 000—130 000 idült, elvonásra, kezelésre járó alkoholistának a költsége; a környezetükhöz tartozó négy-ötször annyi embernek a gyötrelme, a felnövekvők sorsa (terheltség, ideggyengeség, bűnözésre való hajlam, züllött környezet, könnyek, tettlegességek, botrányok stb.). Nincs benne, hogy a rendőrség, a bíróságok munkájának felét, kétharmadát ezek adják. Nincs benne az a tény, hogy ma már a halálozások okai között a szív- és érrendszeri megbetegedések és a rák mögött a harmadik

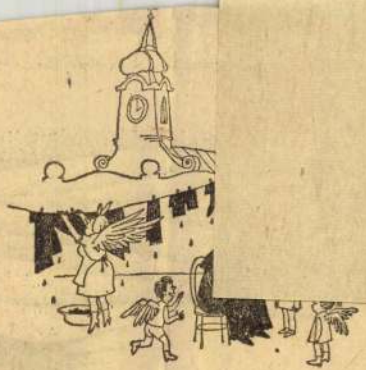

Brenner György karikatúrája: Cölibátus

PORLADÁSI IDŐ

Sétál a látogató a Kerepesi temető napsütött hantjai, gondozott parcellái között, amikor egy jókora tábla figyelmezteti:

PORLADÁSI IDŐ 25 ÉV!

Hogyhogy huszonöt? Ki tudja ezt ilyen pontosan? Hiszen még Hamlet sírásója is bizonytalan

írásomból lenyugözön sugárzó t jékozottságot dicsérték, ne Mindenki az iránt érdeklődö árulnám el, ki az a fiatal í akinek új elbeszéléskötetében az izé, a gruppszex, annak a s nőnek és sok férfinak együtt izéje, szóval tudom, ugye, olva ható, és mi a novella címe.

Nyilván jobb lett volna, ha cil kemben közlöm az ifjú prózai nevét és elbeszéléskötete cím Akkor senki nem ír, senki ne telefonoz oly esengőn a címér Mindenki megveszi — nem, ne Babits Eratóját, melyhez cikken mel mégiscsak kedvet akartai csinálni, hanem az ifjú elbeszél kötetét.

Ezt igazságtalannak éreztem.

Ezért minden szóban érdeklő dőnek azt feleltem, és minden le yélírónak itt felelem: egyetle

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

1970. DEC 12

Kolosváry Bálint

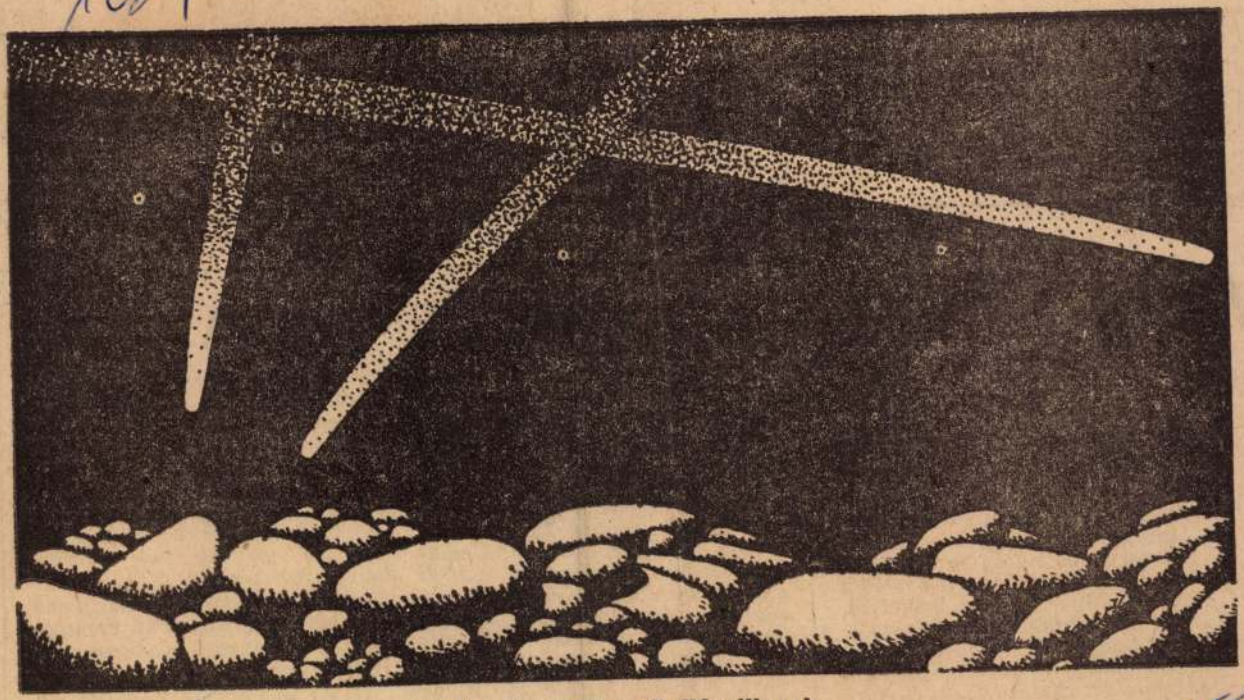

Kolosváry Bálint: Hullócsillagok

RVÉNYEK

amaturgiáról

mely
dmé-

vélik,
művé-
csú-
mint
yítja,
nikor
gya-
nikor
han-
. De
tand-

vagy tehetséges forgatókönyvíró gyenge filmet rendez — rendezői képességek híján.

„Soha a film történetében nem volt még olyan világosan érezhető a művészek és nézők érdeklődése az aktuális politikai problémák iránt, mint ma" — írja Vajszfeld. Párizsi emlékeit idézvén, megállapítja, hogy 1968 májusi viharában a legnagyobb visszhangot nem Bergman, Truffault vagy Godard filmjei váltották ki, hanem különös módon egy ismeretlen fiatal

ÓH! CENZÚRA!

A „legfesztelenebb, legmeztelenebb, legbotrányosabb" színházelőadásként reklámozott Óh! Calcutta! több mint kétéves New York-i sikersorozat után már Londonban is túljutott a századik előadáson, ami tulajdonképpen nem is meglepő.

Igaz, jellegzetesen a miniszoknya korához tartozik, s a midi és a maxi korában már-már nevetségesnek tűnik az a görcsös igyekezet, amivel mindent meg akarnak mutatni (és meg is mutatnak), mindent ki akarnak mondani (és ki is mondanak). John Lennon (hogy a számos társszerző közül csak a nevesebbeket említsem) egy szervez-

ték az írót, a rendezőt és a producert, miszerint „az előadás erkölcstelen, s mint ilyen, alkalmas arra, hogy a nézőket megrontsa és elzüllessze".

A feljelentésre a nyilvános főpróbák alatt, öt nappal a bemutató előtt, és két évvel az új színházi törvény életbelépése után került sor.

Korábban a mindenkori „Lord Chamberlain", illetve a vezetése alatt álló hivatal gyakorolta a színházi cenzúra jogát Angliában.

Az új törvény megszünteti az előzetes cenzúrát, viszont lehetővé teszi, hogy a nyilvános előadá-

1021

Kolosváry Bálint



ICCHOKAS MERAS

MI TARTJA A VILÁGOT?

Egy fiatal falusi teremtés „törvénytelen" gyermeket hoz a világra, elveszti azt, de szíve parancsára mások gyermekeinek egész sorát neveli föl. Körülötte háború örvénylik, emberi önzés teszi kínná az életét, rázúdul az elhagyatottság, a lenézettség millió fájdalma.

Mi tartja a világot?

Ezt a kérdést teszi fel az író is és a regény egész tartalma, válaszol rá: a világot, az egymást követő nemzedék folyamatosságát a kiapadhatatlan anyai szeretetnek, mindig élő és minden áldozatra kész áradása tartja fenn.

A regény a nálunk eddig kevéssé ismert szovjet-litván irodalom egyik gyöngyszeme. Szerzője *Icchokas Meras* hazájának fiatal íróművészei közé tartozik. Mindössze 35 éves, neve csak 10 évvel ezelőtt bukkant föl a litván irodalmi folyóiratokban. Első elbeszéléskötetét, az 1960-ban megjelent *Sárga rongydarabot* és a három évvel később megjelent *A Föld mindig él* című könyvét, továbbá az ugyanazon esztendőben kiadott *A múló pillanat* című regényét hamarosan oroszra is lefordították, alkotójukra az egész ország irodalmi közvéleménye fölfigyelt.

Meras filmszerű előadásmódja különösen alkalmassá teszi művét folytatólagos közlésre. Érzelmi telítettsége pedig már az első oldalakon megragadja az olvasó szívét. Olvassuk csak, a lelki megpróbáltatások milyen szakadékáig viszi el kis hősnőjét, aki a regény szerint tanújává lesz annak, hogyan zajlik le nagyravágyó, hűtlen szerelmének esküvője egy úri kisasszonnyal!

„... Megjöttek. A habosra hajszolt fiatal csődör felágaskodott, és megállt a kiskapu előtt, mintha gyökeret eresztett volna. Hollófekete szőre ragyogott, s a zablájára fehér tajtékcsomók tapadtak. Leugrottak a magas trónról, a fejükön margaréta, kakukkfű vagy pitypang koszorú. Nézte őket a tornácról, az udvarról vagy a poros ablakon át, és egyáltalán nem érzett sértődést... Türelmesen álldogállt a padláson, a poros ablak előtt, benézett a szomszéd házban fényesen kivilágított szobába, a magasra vetett, széles ágyra. Várt, várt. Nagyon későn, vagy talán korán — hajnaltájban — Birute belépett a szobába. Levetette fejéről a rutakoszorút, a fehér fátylat és a sarokba dobta. A menyasszonyi ruha fehér körben hullt a padlóra. A karcsú kis alak az ágyba siklott, és magára húzta a paplant. Ekkor bejött ő..."

Az ő nem más, mint a könyv főalakjának, Veronikának hűtlen szerelmese.

Az olvasó Meras stílusának és emberségének hatására már maga is választ keres a kérdésre. Egy, számára idegen, távoli világban találkozik mindazokkal a problémákkal, melyek minden érző, társaiban bízó, a szeretetet forrón sóvárgó ember számára mégis csak ismerősek. Szokatlan hangzású neveket viselnek a történet szereplői: Rimantas, Birute, Rimukas, Juozukasa. A felszabadulás előtti litván faluban mégis ugyanazok a jelenségek töltik el félelemmel vagy bizakodással az ott élő parasztok szívét mint amelyek például Móricz Zsigmond tiszántúli földműves embereinek érzelemvilágára hatottak.

Icchokas Meras az emberi lélek nagyszerű ismerője. Veronika személyében olyan hősnőt alkotott, aki szeretetével környezete fölé magasodik, embersége pedig azt példázza — nincs az az elesettség, amelyben nem lehet az ember óriás, ha van becsületes életcélja.

Lapunk következő számától kezdve *Borodszky Erzsébet* költői fordításában folytatásos regényként hétről-hétre közöljük a

Mi tartja a világot?

című regényt. Az illusztrációkat a Szabad Földből jól ismert kitűnő grafikusművész *Kolosváry Bálint* készítette.

Ne mulassza el! Olvassa hétről-hétre lapunk új folytatásos regényét! A jövő héttől — tehát karácsonyi lapszámunktól kezdve — hetenként kézhezkapják olvasóink Icchokas Meras gyönyörű írását:

Mi tartja a világot?

varon nénike topogott

sítások...

érzék

ermek-
lógusa,
s kép-
néhány
számos
ot ter-
n örö-
kö-
porod-
on mi-

em a
kei —
Ottó.
alkozó
k kü-
okból,
meg-
cikánk
negál-
áram-
fontos
mek a
rkedik
ározza

ent-
kból,
ege-

na

érdeklődési körét, esztétikai érzékét, fejleszti az ízlését és a rend harmóniáját. Túlzás nélkül állíthatjuk, a nevelés igen fontos eszköze.

— Gyakran halljuk a szülőktől, miért lila az elefánt és miért rózsaszín a mackó. Kifogásolják a fintoros figurákat és a szeplős babákat is.

— A gyermekek rendkívül érzékenyek a színekre, a szürke színt általában nem szeretik. Nekünk viszont az a célunk, hogy a legváltozatosabb színekkel felkeltsük a gyermekek érdeklődését, s ezáltal minél több tárggyal ismerkedjenek meg. A komikus figurákra rendszerint felfigyel a kisgyerek, ugyanakkor fejleszti a humorérzékét. Gyakori eset, hogy ezek a tárgyak a legkedvesebb játékok.

A szakemberekkel folytatott beszélgetések arról győztek meg bennünket, hogy még több pszichológust, ipar- és képzőművészt kellene bevonni a tervező és kivitelező munkába, hogy olyan játékok kerüljenek forgalomba — a trafikokban is —, amelyek fejlesztik a szellemiséget, a technikai és szépérzéket egyaránt.

Sárdi Ferenc

ló orvosok

pártiskola tanárai, az utóbbiakat pedig a miskolci rendelőintézetek kiváló orvosspecialistái tartják. A járás három községében, Szerencsen, Tiszalucon és Tiszaladányban egyébként a Debrecenben idén végzett orvosok közül négyen kezdték meg gyógyító munkájukat.

on-
az
ze-
től
nta
nai
szt.
rei

ázi csikók

ni
ó-
40

csikót ad át a Lósport Vállalatnak. Jelenleg 140 lovuk fut az ügetőn, 11 pedig a galoppályán. Rádiházán körülbelül másfél évszázados múltja van a versenyló-tenyésztésnek, de nagyobb arányban csak 1949-től

LEVELEZ

A fejlőd

Két alkalommal is
lágyi Józsefné, sobori
helyi postán nem tudo
mokratikus Köztársaságban szakmunkásként dolgozó fiának.
Levelében közölte az adatokat és egy üres, külföldre szóló csomagszállító szelvényt mellékelt. Miután a kitöltött szelvényt visszaküldtük részére — a csomag eljutott a címzetthez.

Másik levelében viszont az NDK-ból érkező csomaggal kapcsolatos problémájáról írt Szilágyi Józsefné. Fia, aki visszaérkezett külföldi munkahelyéről, holmijának egy részét postán küldte haza. A csomag megérkezett, s mint minden külföldi küldemény, ez is vámkötelesen.

Ám ilyen esetben kérni lehet a vámmentességet. Szilágyiék kérték, de az engedély megérkezéséig a csomag a postán maradt. S amikor megkapták a vámmentességre az engedélyt, a helyi posta csak megőrzési díj ellenében akarta kiadni a csomagot. Ez volt érthetetlen Szilágyiéknak, hisz nem az ő hibájukból kellett a küldeményt visszatartani. S mert egyre húzódott az ügy, ismét kérték szerkesztőségünk segítségét. Erre azonban már nem volt szükség, mert levelük elküldése után nemsokára megkapták a csomagot.

A magyar postának nemzetközileg elismert tekintélye van. Hiszen nem egy esetben szinte rejtvény a címzés, a levél mégis eljut rendeltetési helyére — a nagyvárosok rengetegében éppúgy, mint a tanyavilágban. Az utóbbi években azonban a posta munkája egyre bonyolultabbá válik — az élet fejlődése sok új feladatot ró a postai dolgozókra. Példa erre az előbb ismertetett eset is. Egyre többen mennek külföldre tanulni, vagy dolgozni, és növekszik a külföldi postai forgalom. Nemcsak városainkban, hanem eldugott kis falvainkban is. Ezzel a fejlődéssel a legkisebb falu postahivatalának éppúgy lépést kell tartani, mint a központi postahivataloknak. Vagyis: tájékozottnak kell lenniük a külföldi forgalmat illetően is, hogy a szükséges felvilágosítást megadhassák, hogy rendelkezésszerűen járhassanak el.

A fentiekkel csak erre szeretnénk felhívni a falusi postahivatalok dolgozóinak figyelmét.

Tóth Béláné

A Galga-völgyiek kérelme

Figyelemmel olvasgatom a *Szabad Földet*, és így ragadta meg a figyelmemet a turai hőforrásról írt cikk. Igen, a forrás vízét hasznosítják a kertészkedésnél. De arra nem gondolnak, hogyan szolgálhatná még a nép javát. A Galga-völgye az ország egyik legsűrűbben lakott területe. Mintegy húszkilométeres körzetben, tíz nagyközség paraszti dolgozó népe lakja. Tura, Mácsa, Galgagyörk, Iklad, Aszód, Kartal... Miért ne lehetne itt egy olyan gyógyfürdőt létesíteni, mint például Budapesten, a Dagályfürdő?

A turai hőforrás már 8—9 éve ontja áldásos gyógyvízét. Így is meggyógyított már betegeket, de mennyi haszna lehetne, ha kiépítenék! Elmesélte például egy turai bácsi, hogy amikor már semmi sem használt a feleségének, mert a lába olyan beteg volt, akkor elvitte a hőforráshoz, és annak gödreiben fürdette, amitől meg is gyógyult. Ma is dolgozik.

Tekintsék szívügyüknek a Galga-völgy dolgozó népének kérelmét!

Csobán Istvánné
Aszód

SZABAD FÖLD
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Kolosváry Bálint

"Sirokkó" cimmel a lap bemutatja a müvész rajzának repr.-ját.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. nov. 28.
XIV. évf. 48. sz. 1o. lap

Kolosváry Bálint

"Reggel" cimmel hozza a lap a müvész alkotásának repr.-ját.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. nov. 7.
XIV. évf. 45. sz. 15. lap

Kolosváry Bálint

"Táj" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. febr. 21.
XIV. évf. 8. sz. 15 lap

MDK

Kolesváry Endre, festö

A vájunál. Olf.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat.1932.junius. Kat.

Kolosváry Endre MDK

Pipára gyujtó csikós, olf.

Uj Szalon 1934. máj.
Tavaszi kiállitás

MDK

Kolosváry Endre, festő.

Szántás, of.

Műterem. - 32. csop. kiáll. - 1942 VII. 12-től. - Kat.

Karetta, régi VIII. 61.

Kolosvári János

[illegible] Kolosvári István

cd. Szőke János

rév komáromi festő antalosok –

1696-ban alkudtak meg a körösi ecclésia tagjaival templomuk padlásolására és festésére 160 rénes forintokban és 30 komáromi mérő buzában

lásd Török-magyarkori állami okmánytár V. 221. l.

vod Foglár 18. l.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kolosváry Bálint, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 NOV 19

1021

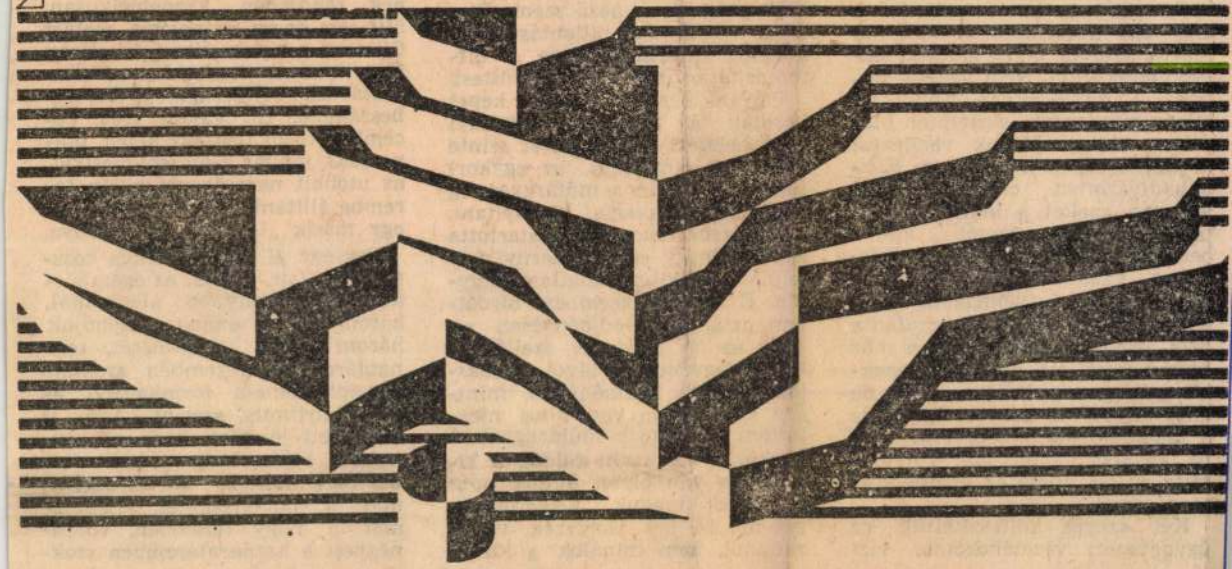

Kolosváry Bálint: Akasztó-domb

Nem vagyok babonás, írtam fenn. Dehogyisnem. Létra alatt a világért sem mennék el, és hajlandó vagyok, visszafordulva akár egy háztömböt kerülni, ha fekete macska ment előttem keresztbe az úton. Nem vagyok babonás a művészetben. Távol áll tőlem mindenféle esztétikai hiedelem, tévhit. Mások rendezési hiedelmei ellen már írtam *Közhelytáblázatom* címmel. Most azonban azokat a kiállítási tévtanokat veszem számba, amikben saját magam hittem, valamikor gyakoroltam, sőt cikksorozatomban axiómaként hirdettem. Csak éppen meghaladta őket az idő. A gyakorlatban már hosszú évek óta nem élek ezekkel a képrendezői fogásokkal, de amit én tudok, nem tudhatja az a tárlatlátogató, az olvasó: hiába, egykori babonáimat kinyomtatta az *ÉS*. Ideje az *errata* közreadásának.

Két szögre fölfeszítettük az úgynevezett vezetékdrótot; víz-

tól. Ezt a változó maga
azonban úgy kell
hogy a fal ne ugráljon
különbségeket a néző s
re se vegye, első pillar
vonalba állítottnak lás
ferenciáltan beállított

Pályám kezdetén an
hordtak a terembe,
csak belefért. Egyik ke
érintette a másikat, a
rendező nyilván a műt
gazdagságát akarta bi
s a *horror vacui* viss
kezét, nehogy egy szemernyi falfelületet is kihasználatlan hagyjon. E nézettel szemben hirdettem aztán — eredményesen —, hogy az új rendezés szellős, a képek legyenek jó távol egymástól. Minden festménynek mintegy holdudvara van; tilos megsérteni egy másik műtárggyal. A képköz, ez a senki földje, a kiállításon van olyan fontos, mint a művek maguk. Megerősítem ezt ma is, így rendezek változatlanul, nem csinálok a kiállí-

Egy-egy alkotói periódus hosszú idő. Van, akinek az egész élete, a mozgékonyabb alkatoknál, három-hét év, ennek a mondjuk három évnek a termését, sem naptárral a kezemben szoktam aggatni, hanem formanyelvi és gondolatritmus szerint. Arra is rá kellett jönnöm, hogy a nagyméretű tábla, meg a *petit forma* más műnem. Más a regény, más a novellaskötet. Szimfóniát a nagy teremben, vonósnégyest a kamarateremben szok-



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Kolozsvári Ferenc

1798
sept. 29

Centum vir

Kolozsvári asztalosok

3. l.

Kolozsvári Bálint

hémítette John H. Perry: Vegyészmérnökök kézikönyve I. c. műve barkoló és kötéstervét

Díjanott 1. kép magyar könyv 68"/

Magyar grafika 1968 mell.

Kolosváry Bálint

Szakasits Árpád: Válogatott beszédei és írásai – barkoló és kötéstervét készítette

Díjavott. (akép uzsor könyv 66 "/

Kolos-Vary festő

Szerepelni fog az alábbi tárlaton Összel

S.M: Káradunk külföldre szakadt nagy magyar művészeinek kiállítása Bp-en

Magyar Hírek 1970 I. 24

Kolosváry Bálint

"Táj" c. rajzának repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. május 3o.
XIV. évf. 22. sz. 5. lap

Kolosváry Bálint

Longos illusztráció Daphnis és Chloé c. Szines lino 8,6 x 5,8
kisrepéghez

— " — — " — " " 12,5 x 7,2

— " — — " — " " 6,5 x 6,8

II. Miskolci Orsz. Grafikai Biennale. Miskolc 1963.
Herman Ottó Múzeum. K. áll. Zat. Bev. Kocsogh
Ákos

Kolosváry Bálint

"Táj" c. képének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. márc. 28.
XIV. évf. 13. sz. 11. lap

Kolozsváry Bálint

KOLOSVÁRY BÁLINT grafikusművész kiállítása tegnap nyílt meg a varsói Magyar Intézetben.

AZ

Magyar Hirlap 1979/286/8

Kolozsváry Bálint

Varsói kiállitásáról a lap hozza egyik művét.
Repr.

Fenti Művet lásd: Khell Csörsz: "Aranyborju" c. rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec. 15.
XXIII. évf. 50. sz. 3. lap.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kolosváry Bálint, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 OKT 14

1021

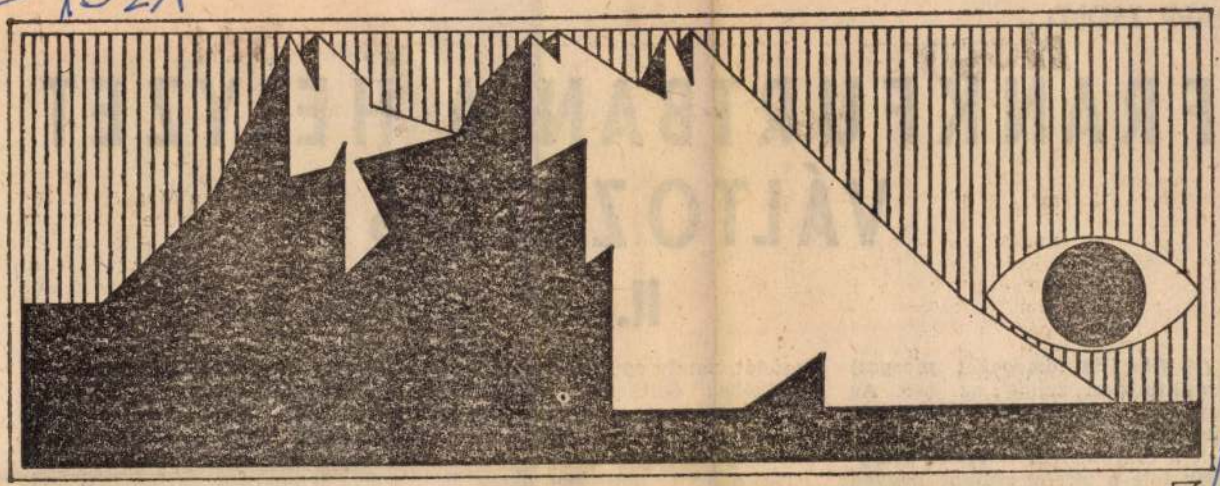

Kolosváry Bálint: Cser-hegy

PAPP ZSOLT:

FRANKFURTBAN A HELYZET VÁLTOZATOS

II.

(A filozófia tömegeket mozgat) Frankfurtban zuhog az eső. Az egyetem óépületének aulája elé tízes-húszas csoportokban érkeznek a csuromvizes fiatalok, zsúfolásig tele a terem, amikor negyed egykor Ludwig von Friedeburg professzor a mikrofon elé lép, és megnyitja a kétnapos Adorno-kon-

pozíciót, amely *egyén* és világ kettősségében építkezik, hanem az ént, az embert, a kommunikatív létezés minőségében lehet és szabad meghatározni.

Itt, miként más pontokon is, nem kevésszer hangzott el Jürgen Habermas neve, akinek *kommunikatív cselekvéselmélete* fokozódó

(Adorno—Kohl 2:1, gondoltam, ez is Frankfurt.) A kancellár eljött, hogy segítsen CDU-s kollégájának, Wallmann főpolgármesternek, aki a szeptember végi választásokon a szociáldemokrata tartományi miniszterelnök helyére tör. Lendületes beszédét a késő délutáni bágyadtságban mint ténfergő őszi le-

Kolozsváry Bálint grafikusművész

1982. III.9. Kossuth S.Gyné

1021

Esti magazin

- Itt az Esti magazin.
- Kolozsvári Bálint grafikusművész kiállitása ma nyilt meg a budapesti FESZEK Klubban. A művészt Szatmári Ilona kérte mikrofonja elé.

- Szerkesztett hegyek, avagy hegyek szerkezete? Ahogyan a grafikusművész látja és fehér lapokra fekete tussal lerajzolja a talányos hegyvidéki tájat. Kolozsvári Bálint ilyen grafikáiból nyilt ma kiállitás a FESZEK Klub körtermében.

- A természet szemlélése közben engem mindig foglalkoztatott az, hogy vajon látható dolgok mögött mi van? Nem kell különleges dologra gondolni, elég, hogyha az eszünkbe jut, hogy a hegyek mélyében különböző rétegek, geológiai formációk rejlenek. Ezeknek ugyanugy meg van a maguk szépsége, mint a

erdőknek, vagy a látható domboknak, hegyeknek, völgyeknek. Ezeknek a szépsége néha olyan megejtő és olyan gyönyörü, hogy kár volna nem észrevenni.

- Mondja a müvész.

- Ezekhez viszont nem lehet másképp hozzájutni, csak szerkesztés utján. Én nem félek attól, hogy egyesek szerint ez nem tartozik a müvészet tárgykörébe, szerintem ugyanugy a müvészetnek egy felhasználható utja, módja, mint bármi más is a mai modern müvészetben.

- A körterenben Tihany környékének hegyeit és a Mátra hegycsucsait látjuk, sajátos formációkban.

- Ezek természetesen nem ugy jelennek meg, mint egy szines fényképen, vagy egy hagyományos értelemben vett tájkép ábrázoláson. Ezeknek a formái geometrikus alakzatokra vannak felbontva.

- Megszerkesztett formák.

- Mégpedig azért, mert ugy érezten, hogy egy hegynek a statikus nivoltához jobban illik a függőleges-vizszintes vonal. Ez engem régóta érdekel, gyerekkoromon óta, mert az állandóság egy kis távlatot nyit az ember előtt, az ember és a világegyetemnek a viszonyát valahogy jobban tükrözi is. Ez egy olyan sajátos hangulatot ad minden képnek. A mai modern tudománynak rengeteg olyan területe van, ahol a legkülönbözőbb dolgokat ábrázolják.

- Igen, igen. Gondoljunk csak a mikroszkóp által feltárt csodálatos világra.

- És ezekben mind olyan sok szépség van, amelyeket a müvészeknek meg kellene ragadniok két kézzel. T.i. a tudomány ezeknek csak tiszta informativ jelentőséget ad. De nagyon sok olyan van ezek közt, amik gyönyörüek és kár elveszni hagyni.

- Kolozsvári Bálint nagyon hires grafikus. Hogy mást ne mondjunk, tavaly jelent meg 500-adik könyvboritója.

- Ez az 500-adik Sándor Iván tanulmánykötetének könyvboritó terve volt. Valljuk meg őszintén, a könyvnek is kell reklám, persze más jellegü, mint egy kereskedelmi árunak, de nagyon fontos, hogy szép és gusztusos kivitelben jelenjen meg, mert egyrészt illő is a könyvnek a komolyságához, fontosságához, másrészt pedig szükséges azért is, hogy az emberek észre vegyék és jókedvvel fogják a kezükbe.

Kolosváry Bálint, opafikus

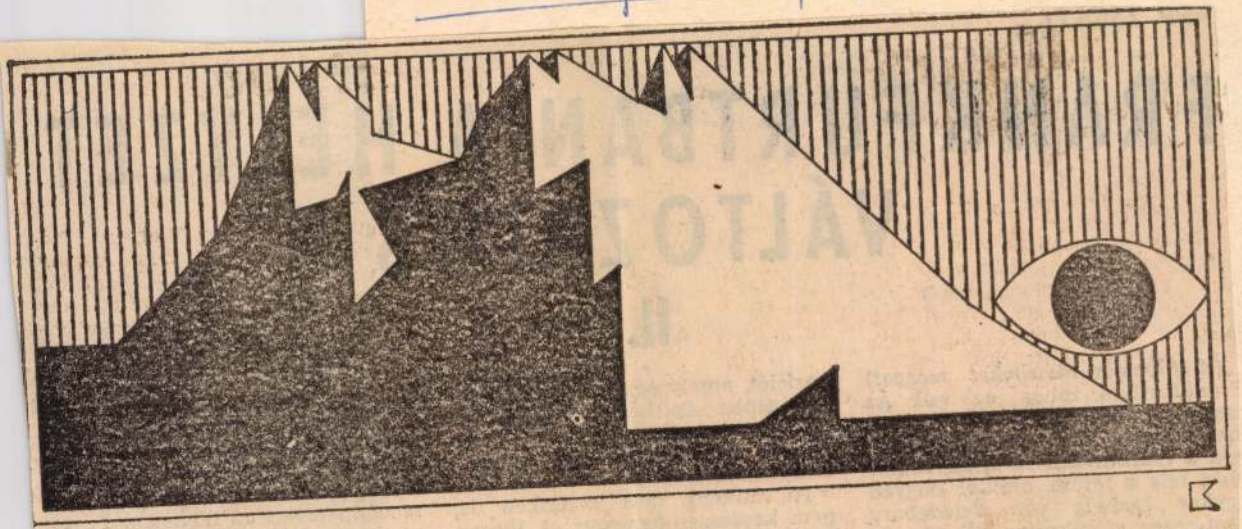

Kolosváry Bálint: Cser-hegy

5.

Élet és Irodalom Bp. 1983. okt. 14. XXVII/41

HELYZET

orno—Kohl 2:1, gondoltam, ez
Frankfurt.) A kancellár eljött,
y segítsen CDU-s kollégájának,
lmann főpolgármesternek, aki
eptember végi választásokon a
áldemokrata tartományi mi-
terelnök helyére tör. Lendüle-
beszédét a késő délutáni bá-
ságban mint

Kolosváry Bálint, grafikus



Kolosváry Bálint rajza

10

Kolosváry Bálint: Rajz
Élet és Irodalom, Bp. 1986 ápr. 11. XXX/15

rmék
nentén

ányra. Épp ezért Magyaror-
ágon ma kevesebb az agyké-
gsejt, mint húsz évvel ezelőtt,
számuk továbbra is folyama-
san csökken. Ennek bizony-

Kolosváry Bálint, szobrász

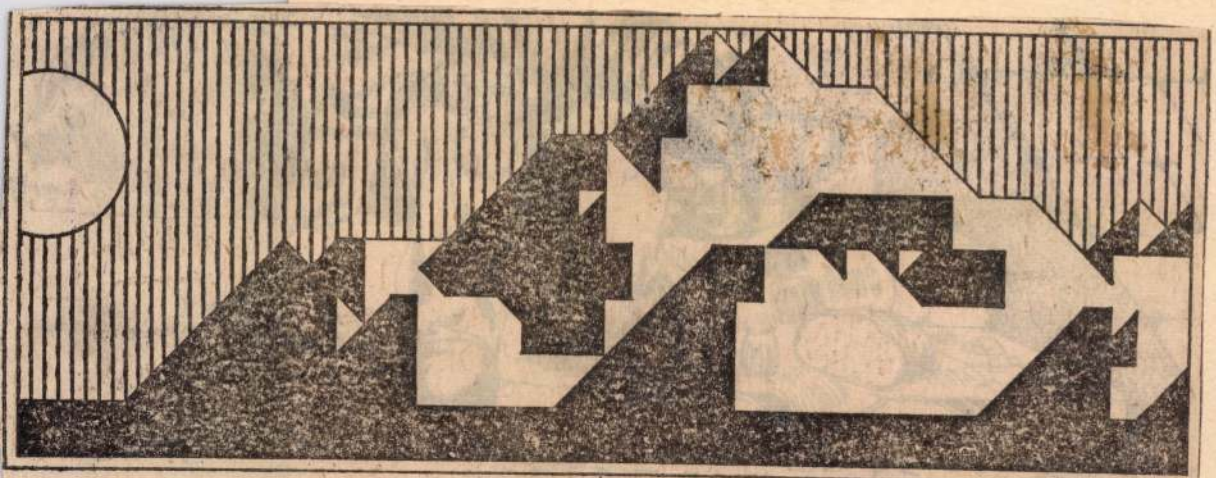

Kolosváry Bálint: Nárád-oldal

1.

Élet és Irodalom, Bp. 1983. nov. 11 XXVII/45



KOLOZSVÁRI, Borisz (festő)

Magyar származásu, szovjet festő kiállitása volt az esztergomi Vármuzeumban.

WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika : Komárom megye 1986. március, április. = Uj Forrás, 1986/4. 72.p.

MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kolosváry Bálint
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 NOV 1 1

1021

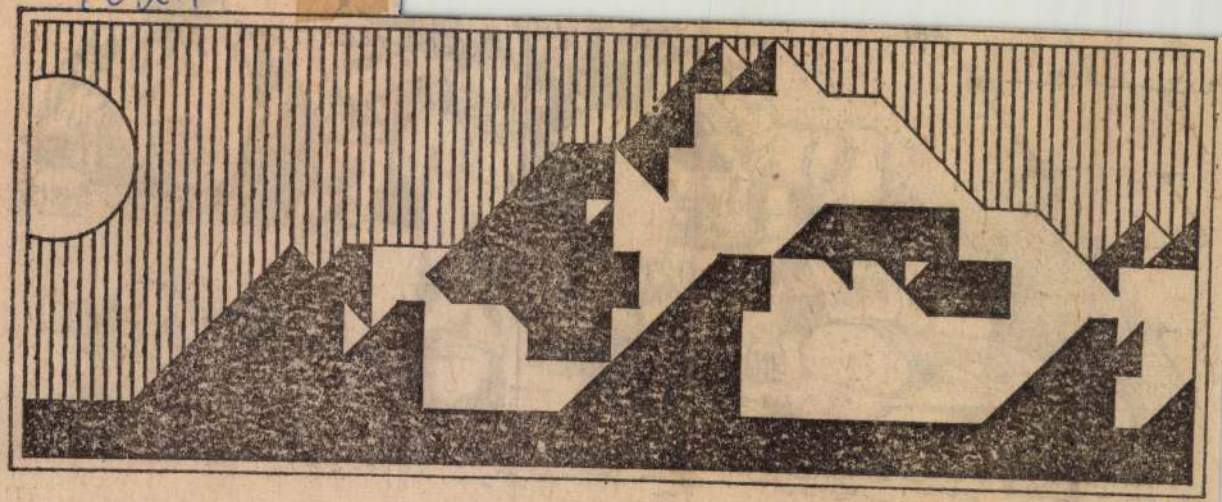

Kolosváry Bálint: Nárád-oldal

ÁRA: 6,– Ft



Balogh Lajos: Hogyan úszik el a dinnyehéj?

Kolozsváry Bálint, grafikus - portréja

- Tegnap nyilt meg a Fészek Művészklub Hermann Lipót termében Kolozsvári Bálint grafikusművész kiállitása. Erdei Grünwald Mihály a helyszinen készitett riportot a kiállitó művésszel és a tárlatot megnyitó Hernádi Gyula iróval.

- Itt arról van szó, hogy egy olyan módszert dolgoztam ki magamnak, amivel ezerféleképpen lehet a tudomány által felkutatott régiókba bemerészkedni a művészeknek is...
- Milyen régiók ezek? Mert itt az egész sorozat tulajdonképpen olyan tanulmányokból áll, amelyek valamiféle hegycsucsot, hegyoldalt ábrázolnak.
- Valóban, de a hegyeknek van belsejük is, amik a közönséges halandó számára hozzáférhetetlenek. A hegyek belsejében lévő alakzatok, rétegződések csak mérések alapján tapogathatók ki és ezeknek a belső formáknak is olyan szépségeik vannak, amik méltók arra, hogy egy művész megörökitse.
- Kolozsvári Bálint nem tartozik a surun kiállitó festők közé. A 10 évvel ezelőtti kiállitást a Fényes Adolf terem-

1982. III. 10. Petőfi 10.45 /Ami/.
Láttuk, hallottuk.

ben Hernádi Gyula nyitotta meg ugyanugy, mint a mostani kiállitást. Gondolom, egy ilyen kiállitás megnyitás nem alapulhat pusztán barátságon. Tehát nyilvánvaló, hogy valamilyen szempontból közelállónak érzi Kolozsvári Bálint grafikusnak a muveszetét?
- Igy igaz. Először arra szeretnék reflektálni, hogy Kolozsvári Bálint mér állit ki ilyen ritkán. Azt hiszem, hogy ennek a legfőbb oka az, hogy ő egy nagyon halkszavu ember, halkszavu személyiség és nem alakitott ki maga köré olyan legendákat, amely legendákra Magyarországon szükség van ahhoz, hogy valakit jobban... hát... idézőjelbe, futtassanak. Én remélem, hogy ez a kiállitás is, meg a következő be fogják bizonyitani, hogy Kolozsvári Bálint tényleg egy nagyon erdeti muvész és valóban nem a barátság az, ami... ami engem arra ösztönöz, hogy a kiállitását megnyissam. Én ugy gondolom, hogy nagyképuség nélkul talán azt mondhatom, hogy a muvészet az valóban szabadság szükséglet szimbolikus kiélése és Kolozsvárinak ezek a formái, amelyeket itt is láthatnak a nézők, illetőleg a látogatók, ezek a formák ezek valóban a legnagyobb mértékben ezt a formáknak, a formai információnak azt a szabadságtartalmát fejezik ki, amelyiket én az irásaimba szeretnék idönként kifejezni, ilyen értelembe érzem rokonnak.
A geometrikus formák mögötti, illetőleg a felszini formák mögötti mély rétegnek egy nagyon pontos és nagyon furcsa analizise, amelyik azt bizonyitja tényleg, hogy a világ, amit tudunk is, de amikor találkozunk ezzel a felismeréssel, akkor az embert mindig egy kicsit meghökkenti, hogy milyen variábilis. Hogy az ember lát egy hegyet, amelyik hát a maga esetleges formájával olyan amilyen és akkor egyszer csak tudományos mérések és arányok alapján különböző adatokat hoznak elő és abból egy muvész egy olyan furcsa formát teremt meg, amelyik forma egy teljesen önálló szubsztanciává válik. Ugyanolyan heggyé válik, csak ez a hegy ez a mi hegyünk, ez az emberi mondom szabadságnak, tehát a variabilitás teremtésnek a hegye.
/zene/

Kolosvári Dezső/Diósgyőri Vasgyár/ MDK

A 60 éves vasas szakszervezet kongresszusának tiszteletére rendezett kiállításon szerepelt /Pesterzsébet Vasas Művelődési Ház/.

"Kőbányában"

Ecsery Elemér: A vasas képzőművészek kiállítása. Vasas, 1963 ápr.

MDK

Kolosváry Endre, festö

Humor és Magyar · Olajf.

Nemz. Szalon. -Téli tárlat. 1932. dec. Ka t.

MDK

Kolosváry Endre, festö

Portyázó öseink. Olajf.

Nemzeti Szalon.-Őszi Tárlat. 1932.szept. Kat.

Kolosváry Endre, festö

116. Feltünik a kereszt. Olf.
117. "Hazafelé" "

Uj Szalon. Megnyitó Kiállitás. Bp.1934.ápr. Kat.

MDK

Kolosváry Endre

Vihar után a Hortobágyon, of.

Terelés, of.

Uj Csalog ...karácsonyi kiáll. 1934. dec.

6. l.

MDK

Kolosváry Endre

Képzőművészet 1932. 43.l.

Kolosvári Josef, asztalosmester MDK

XVIII.sz. harmadik negyedében szerepel a kolozsvári céhkönyvben.

14.o. (12.jegyz.)

Balogh Jolán: Kolozsvári reneszánsz láda 1776-ból.
KelemenEml. 9-23.o.

mDK

Kolossa Ferenc, ép.hallg.

a Wellisch Alfréd-alapitványi pályázat második díját kapta.

Felállitja a negyedik müdzeki osztályt a főváros.
Nemz. Ujs. 1939.ápr. 2o. 1o.1.

MD K

Kolossy Ferenc, ép. hallgató

a Wellisch Alfréd alapitványi pályázat
II. díját kapta.

Kiosztották a Mérnök egylet kitüntetéseit.
Pesti Napló. 1939. ápr. 2o. 12.1.

Kolosváry Endre

KOLOSVÁRY ENDRE ÉS BORSODY B. DEZSŐ MŰTEREMKIÁLLITÁSA

Kolosváry Endre festőművész és *Borsody Bindász* Dezső szobrászművész műterem-kiállitást rendezett, amelyet szombaton délelőtt nyitottak meg. A megnyitáson a kultuszminisztérium *Wlassics* Gyula államtitkárral és vitéz *Hadász* Aladár miniszteri tanácsosokkal képviseltette magát, ugyszintén képviseltette magát a főváros és művészeti egyesületek is. A kiállitás anyagából a megnyitás után egy képet és egy szobrot az állam is megvásárolt. Megtekinthető e kiállitás április 5-ig IV., Egyetem-tér 5. V. em. műteremben. *(B. A.)*

M. 936. III. 29.

M. 936. III. 29.

M.D.K.

Kolosy György, keramikus

1872-ben a recéci porcelángyárban "Masszaőrlő".
180.o.

Kihalik Sándor: A magyar porcelángyártás kezdetei
168.o.

Folia archaeologica, VI. 1954. Bp. Tankönyvkiadó Váll.
Bp. 1954

MDK

Koloszár Jenö, festö

Andrássy ut vége. Vizf.
A vásárcsarnok. "

A Magy. Akv.- és Paszt.fest.Egy. X.kiáll. 1923 nov.
Nemz. Szal. Kat.

MDK

Koloszár Jenő, graf._festőm.

"Jónás" jeligéjű pályatervével nyerte el az első dijat K.J. / 274 müvészi rajz érkezett be./

Plagizált rajzzal nyerte el az állatkerti plakát pályázat diját Tayy Lajos festöm.
Hétfői Napló. 1926. aug.23. 5.1.

Koloszár Jenő, graf. - festőm.

"Jónás" jeligéjő pályatervével nyerte el az első díjat K.J. / 274 művészi rajz érkezett be./

Plagizált rajzzal nyerte el az állatkerti plakát-pályázat díját Tary Lajos festőm.
Hétfői Napló. 1926. aug.23. 5.1.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kolosy Dragos László
grafikus

DOLGOZÓK LAPJA

1982 FEB 19

1021

DOLGOZÓK LAPJA

1982. február 19., péntek

Értetlen arcok egy kiállításon

Minden korban voltak művészi csoportosulások, ezeket általában a közös irányzat, érdeklődés, politikai együvétartozás hozza létre. Tatán alakult egy ilyen csoport — négy fiatal amatőr fotós és grafikus és iro-



Arcok és képek

dalmár a tagja, a társulást Excelsior Stúdiónak nevezték el. A közelmúltban a stúdió egyik tagja, *Kolosy Dragos László* grafikáival, kollázsaival mutatkozott be a tatabányai Bányagépgyár kultúrtermében. A kiállítást megtekintve a nézőben felmerül a kérdés: a sokszor filozófikus címmel ellátott grafikák —, amelyek egyébként szinte semmilyen figurális elemet nem tartalmaznak — nem csupán a meghökkentés eszközei-e?

A Biztosító kerek altestű reklámhölgye és folyóiratok látványos fotóinak látszólag spontán kollázzsá rendezése, néhány kiegészítő grafikai elemmel, érdekes próbálkozás, csakhogy ezt a műfajt a század első felében már olyan művészek, mint Rodcsenko, Moholy-Nagy László, Picasso, rövid időn belül megunták, zsákutcának találták, fel is hagytak vele. A próbálkozás itt sem hoz igazán új eredményeket — legfeljebb a meghökkentést szolgálja.

A kiállítások közönsége ugyanis képet akar elsősorban látni, és nem a képek mellé kiakasztott oldalnyi információt olvasgatni, aminek ismerete feltétlen szükséges ahhoz, hogy egyáltalán megtudjuk, mire utal a cím. Az a tény, hogy az alkotások írásos kiegészítést, tartalmi magyarázatot igényelnek —, jelzi hogy nem állnak meg önmagukban, nem autonóm alkotások. Ez megkérdőjelezi: ezen az úton érdemes-e, lehet-e tovább haladni?

—dorzsolt

Félidőben a rekonstrukció

A kármi legyek, ha ezek nem cukorhegyek". Gyermekkorom kedvenc verses meséjének két sora jutott eszembe, amikor megláttam az óriási raktárt padlótól a plafonig tele hófehér kristálycukorral. Innen csiga viszi a terméket a Na-

1980. nyarán megszűnt a cukoripari Tröszt és ezzel a „közös kalap". A hirtelen megnövekedett terhek átmenetileg megtorpantották a rekonstrukciós folyamatot. Azóta a munkák üteme ismét felgyorsult, de a még szükséges százmilliók előteremtéséhez csak

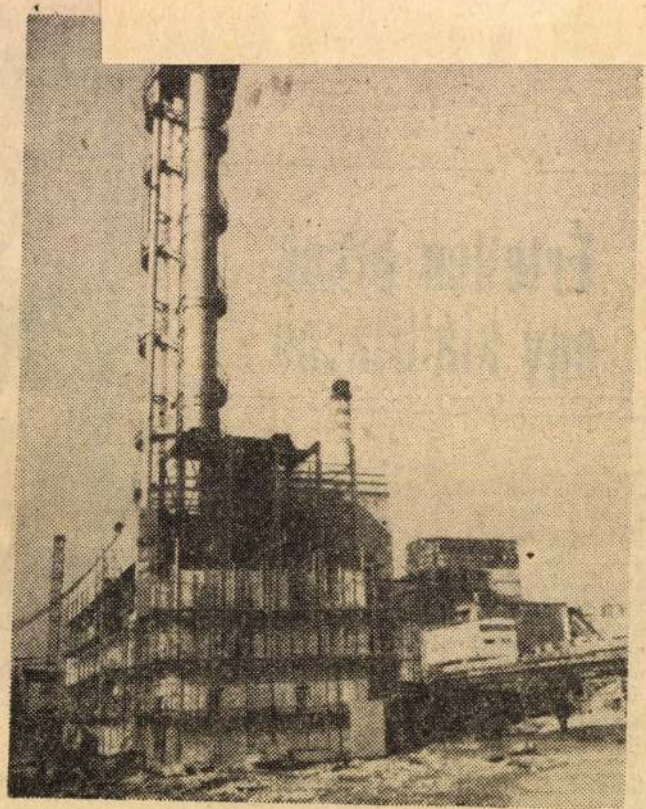

gema csomagoló gépekre, hogy a sor végén a szorgos aszszonykezek már a boltok polcairól jól ismert kilós zacskókat készíthessék elő szállításra.

Mert szállítani, szerencsére van mit. Az ácsi cukorgyárban a 131 napos kampány során 263 620 tonna cukorrépát dolgoztak fel és ebből több mint 3000 vagon cukrot állítottak elő. Mindezt — az 1976-ban kezdődött rekonstrukció eredményeként — a korábbiaknál olcsóbban és kevesebb energiafelhasználással.

Az utoljára 1938-ban felújított gyár átfogó rekonstrukcióját az V. és VI. ötéves terv során végzik. Ezzel a naponta saját erőre és hitelek igénybevételére támaszkodhatnak. (Miközben a kampánytól-kampányig tartó nagyjavítás is kb. 40 milliót emészt fel évente).

A jelen biztató, a jövő megalapozottnak látszik. *Zeumann Ferenc* főkönyvelő és *Soós István* főmérnök már a VII. ötéves terv feladatait körvonalazzák okos előrelátással.

Ez az a pont, ahonnan időben érdemes visszaugrani a hetvenes évek elejére. A cukor világpiaci ára szinte fillérekben volt csak mérhető. Abszolút logikusnak és kézenfekvőnek tűnt, hogy ne fejlesszük a hazai cukoripart. Ne ruházzunk be súlyos milliárdokat cukorgyárakra, ha olcsón

Az előrelátók befektetett tőkéjük sokszorosát kapták vissza. Akiknek illúzióik voltak — miután cukorra az áraktól függetlenül mindig szüksége van az országnak — azoknak mélyebben kellett a zsebbe nyúlni. Rövid idő alatt egy

Tények bizonyítják, hogy a gazdasági mozgóháború kellős közepén egy-egy célzott és jól időzített „árhullám" nem csak iparágakat, de —, monokultúra miatt konjunktúra-érzékenyebb — országokat is képe

Käthe Kollovitz
rajzmüvész

M.D.K.

A Mücsarnokban rendezett kiállításával kapcsolatban. A takácsok bázadás a "cimű kípe.

Dutka Mária:
Élet és Tudomány, Bp. 1958. 4 sz.

143 l.

Käte Kollwitz festönö

Uj Világ.1949.11.sz.márc.18. 7.l.

Kobors Barnabás szobrász

[Kobors Barnabás szobrász : FMS Galéria, Veszprém, 1984. szept. 14. - okt. 14. / bev. Bezeg Berreg János]

[4] p. ill. Veszprém : [Ksz], 1984

Papierindustrie-Unternehmen]. – [Bp.] : PV, [1985]. – [36] p. : ill., színes ; 28 cm
ISBN 963 02 3564 1* fűzött : ár nélkül
75(439)Mészáros G.

3221.
Miklosovits László
Arany-illusztrációk / Miklosovits László ; az ajánlást írta Keresztury Dezső. – Nagykőrös : Arany Múz., 1982 [!1984]. – [40] p. : főképp ill. ; 24 cm. – (Az Arany János Múzeum kismonográfiái,
ISSN 0230–1288 ; 3.)
Példányszám: 500
ISBN 963 01 6105 2* fűzött : ár nélkül
76(439)Miklosovits L.:894.511Arany J.

3222.
Moldvay Győző
Eroica : Kohán György életútja / Moldvay Győző. – [Eger] : [Heves m. Lapk. Váll.], 1985. – 80 p. : ill. ; 20 cm
ISBN 963 01 6176 1 [!ISBN 963 02 3787 3*] fűzött : 25,- Ft
Kohán György (1910-1966)
75(439)Kohán Gy.(092)

3223.
Moore, Henry
Henry Moore on sculpture (magyar)
A szobrászatról / Henry Moore ; [az utószót Sík Csaba írta] ; [ford. Mándy Stefánia]. – [Bp.] : Helikon, 1985. – 134 p. : ill. ; 25 cm
Eredeti cím: Henry Moore on sculpture. – Bibliogr.: p. 127-129. –
Példányszám: 9000
ISBN 963 207 860 8 kötött : 130,- Ft
73(420)Moore, H.

Koloszár Jenő

Budapest. 1940. sept.

Koloszár Jenő tervező-építőmester, I. Krisztina-krt 73. **357-495**

FELSŐMAGYARORSZÁGI RÁKÓCZI-MÚZEUM

KASSA
TELEFON 24-37.



Nagyságos
Dr Szentiványi Gyula
MOB titkár Úrnak
B u d a p e s t
Högyes Endre-utca 10
Müemlékek Orsz.Bizottsága

Kolozsvári Endre

Szerepelt a Nemzeti Szalon téli tárlatán.

B H. 1932. XII. 25.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

1021 Kolonár Sándor

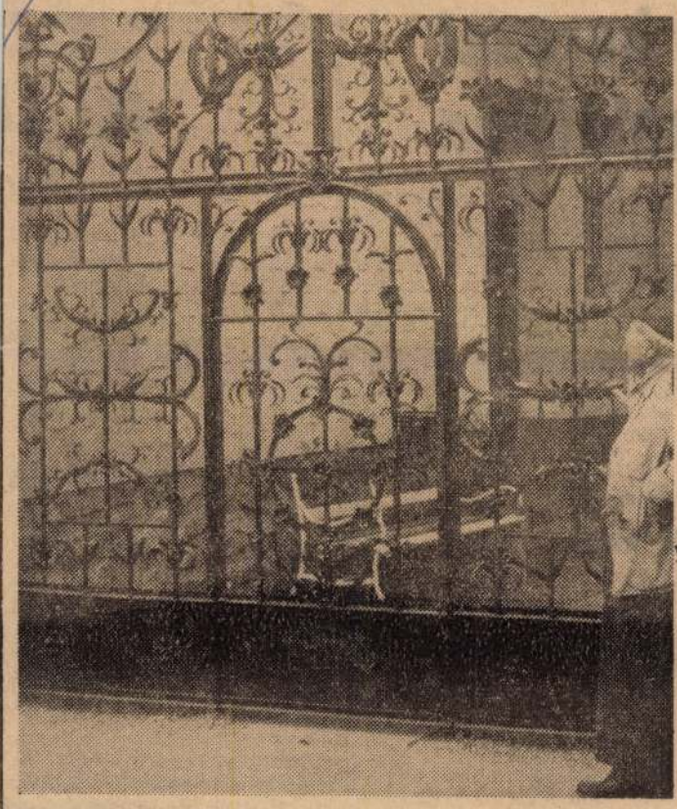

VASRÓZSÁK

Azelőtt is tudta, hogy a vasban rózsák rejtőznek, de egyetlen órát sem szakíthatott az idejéből avégett, hogy az éjfekete levelek, szirmok napfényre jussanak. Csengett az üllő; fehér fényű arcán pirosan izzott a patkóvas, sercent, füstölt a szúrós szagú szaru, s a műhelyudvaron halomban várt a rengeteg kovácsmunka.

A rózsák, szőlőlevelek, sziszegő kígyók, kecses ágú gyertyatartók pedig ott szunnyadtak a vastömbök mélyén és Koloszár Sándor kovácsmester szívében. Évtizedek teltek, megőszült a mester, fiai is mesterré nőttek a szakmában, és egyszercsak lesújtott valami... Mint a villám. Kezéből kiesett a nagy kalapács, mentőautó szirénázott a fertőszentmiklósi faluvégen. Mintha a nyirkos földből tört volna föl a lehelet. Szív. Vége a patkolásnak. De a rózsák — valahol a vastömbök mélyén — bontogatni kezdték fekete szirmaikat. „Valamit itthagyni, valami gyönyörűt készíteni búcsúzóul, emlékeztetőnek... Rózsát, akármit, itt az utolsó alkalom."

— Amikor egy kicsit összeszedtem magam, a doktor úr azt mondta: valami könnyű, kellemes elfoglaltságot kellene találnom. Elhatároztam, hogy készítek egy egyszerű kaput, mert már elég rozoga volt a régi, és a tetejére pár szál virágot kovácsolok. A rózsák készültek el leghamarább. Aztán arra gondoltam, hogy a kapu egész tetejét befonom virággal. Mikor ez is megvolt, mondom, az egész kaput magam kovácsolom. A fiaim csóválták a fejüket: „Nem lesz abból semmi, édesapám"; a feleségem meg pörölt, mert őt hívtam néha segítségül. Amikor a kapu felét elkészítettem, már a fiaim is biztattak. De a feleségem, szegény, még akkor is pörölt. Két és fél évig kalapáltam, formáltam, simogattam a vasat, mire — tavaly aratáskor — felállíthattuk a kaput.

A fertődi hercegi kapu körül gyerekeskedett. Aztán elkerült német szóra Ausztriába, ott is látott néhány díszes vaskapút. Mindössze ennyi az előtanulmány... Mindig nevezetes ember volt a környéken, egyrészt mert jó kovács volt, másrészt, mert a híres „Laci-banda" cimbalmosaként muzsikált. Döngette az üllőt hatalmas kalapáccsal, s apró, puha kalapácsokkal rezegtette a húrokat. Rózsák, népdalok nyíltak, teljesedtek... Most pedig, aki a háza elé kerül, gyönyörködve nézi a vaskaput, mely csillogó feketén kivirágzott... **— Szapudi —**

segíteni ezen a helyzeten? —

b kereset kaidőben

— Kellemesen csalódtunk az emberekben — mondja *Dohovics József* főmérnök — Nagy megértéssel, igyekezettel viszonozzák a kedvezményt. A présházban például a januári teljesítmény 10 tonnával múlta felül az előző, évek óta kialakult átlagot. A keresetek ennek megfelelően alakultak. A húzóműhelyben mintegy 200 forintos az átlagos emelkedés. S az emberek még többet termelnének, ha lenne miből . . .

ok, bajok

csapokhoz csavarok kellenének.

— *Ezek főleg külső kooperációs nehézségek. Belső zavarok nem adódtak?*

— Nem is kevés! Egyidőben hibásodott már három, nagyteljesítményű gép. Javításuk kétheti munkába került. Kevés a csiszoló munkás, általában több férfierő kellene — válaszol Dohovics elvtárs.

Bizakodással, lendülettel

A főmérnök hangsúlyozza, hogy e zavarok, nehézségek egyáltalán nem csak az 1968. év kezdésének jellemzői. S a legcsekélyebb mértékben sem az új gazdasági mechanizmussal kapcsolatosak, sokkal inkább a régi örökségei. A kooperációs partnerek még szorosan tapadnak a régi, negyedéves terminusokhoz, ezért minden jel arra mutat, hogy a negyed végére rendeződnek a dolgok. Ennek a szemléletnek és gyakorlatnak azonban most kellemetlenek a pénzügyi következményei: a tűk, csavarok nélkül félkészek a termékek, s így nem értékesíthetők. Az első hónapra tervezett bevételnél kevesebbhez jutott a Fémszerelvénygyár. Kiadásának fedezésére bankkölcsön felvételére kényszerült, ennek kamata pedig az önköltséget terheli.

Ennek tudata a gyári vezetőket nyomasztja, de bíznak abban, hogy az első negyed végére pénzügyi vonatkozásban is elrendeződnek a dolgok. Nagy energiával dolgozik az egész beszerzési apparátus azért hogy a hiányzó alkatrészeket „felhajtsa", nehogy a munkások lendületét, munkakedvét az anyag és alkatrész hiánya megtörje.

JL-né

Gyártócsarnok f

A j

av

A Sopron Faforgács-feldolgozó Vállalat „önmagán" kísérletezik. A gyár udvarán nemrég állítottak fel egy U alakú, százharminc méter hosszú gyártócsarnokot. Az ajtajától az oldalfaláig minden része fából van. Tíz centiméter vastag faforgácspanelekből.

Pénzzé tett idő

A lealapozott, vasszerkezetű, tizenkét méter széles csarnok építése nem egészen két hétbe telt. Ha nem számítjuk, hogy a gyár magának épített, új üzeme akkor is sokkal olcsóbb lesz a hagyományosnál. Az ország első, fából készült gyártóműhelyének fala majdnem kilencven centiméter keresztmetszetű téglafal hő- és hangszigetelésével egyezik meg. Száz kilométeres sebességgel tomboló szél rohamát könnyűszerrel kiállja.

Kecskeméten 300 négyzetméter alapterületű irodaház,



GAZDAGODOTT AZ OR
lődő idegenforgalmát szolgálj
szálló, amelynek műszaki á
A májusban nyíló hotel mind
is tartozik. (Ks.)

Beszélgetésünk vallomás volt. Elmondva egyes szám első személyben. Szombat délelőtt

Kolozsár Jenő

Villanyos plakát

Reklamélet

1935. 1. sz.


Dreher
Dreher
Koffie Likeur
TÖRV. VÉDVE
DREHER-HAGGENMACHER
ELSŐ MAGYAR RÉSZVÉNY-
SERFŐZŐDE R.T.
BUDAPEST KŐBÁNYA
MAGYAR GYÁRTMÁNY
cca 1 L
Koffie Likeur
F.K.: FERTÁLY JÓZSEF
KLÖSZ BUDAPEST

Kolozsár Jenő

1923. nov.

M Akv Pf Egy
ki II. Nemzeti szalonban

Andrássy út vége, vrf. 8000.-
A vásárcsarnok, vrf. 8000.-

nem Kolozsár-e?
utána nézni!

Herend h.n. VII. 165.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDU-BIHARMEGYEI
NÉPUJSÁG

Käthe Kollwitz
1967 JAN 15.

1021

Intelem és figyelmeztetés

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT KÄTHE KOLLWITZ (1867—1945)

A múltat idézően is forradalmár, lázadó ősök leszármazottja. Egész életében az elesettek jogaiért küzd. Művein a megalázottak és megszomorítottak Dosztojevszkijt idéző alakjaival találkozunk: a halott gyermekére boruló anyával, a bombatámadások félőrültjeivel, a marcangoló éhség és a nyomor páriáival, a holnap reménytelenségével, a fanyarságba hervadt mosollyal. A képzőművészetben kevés a példa az anyai fájdalom ily magasfokú megnyilvánítására. Legutóbb egy Interfoto juttatta Kollwitzot eszembe: a megáradt folyón vietnami anya menekül gyermekeivel, arcán a fájdalomban megedződött elszántság. Egy a sok millió anya közül, mint Käthe Kollwitz, aki ezt képileg is kifejezte grafittal, tollal, fametszettel, rézkarcban, sőt szobraiban is, eme tömbszerű plasztikákban, ahol a sehol át nem tört kő tömege is kifejezésre juttatja a szeretetben összefort együvétartozást. Egyéni fájdalmát egyetemes érvényűvé emelte s ehhez a grafika fehérrel-feketével előadó technikája különösen alkalmasnak mutatkozott. A mosoly csak ritkán, szinte fanyar időszerűtlenséggel jelenik meg nála. Művészetének eme tragikus mélységeit Péter fia halála nyitotta fel, aki a világháború első évében esett el, míg unokáját — akiről anynyi kedveskedő rajzot készített — a második világégés követelte áldozatul. De a múlt is kötelezte. Nagyapja otthagyta egyházi szolgálatát, polgári forradalmakban vett részt — apja egyideig jogász, de nem sokáig szolgálta államát, kőművesnek állt. Sógora a baloldali Vorwärts c. lapot szerkesztette.

Leánynevén Käthe Schmidt. Karl Kollwitzhoz, Észak-Berlin proletárnegyedének orvosához ment feleségül. Férje agyonzsúfolt rendelőjében vérű jelenetei kínálkoztak alkalmasnak, ezeken is a menetelő, vagy rohanó forradalmi tömegek dinamikája, a parázsló szemek, lázadásba feszült arcok, kezek mozdulatai ragadták meg, amelyeket gyakran egyetlen jajkiáltásba tömörített, sőt torzított. Minden művéről szilárd politikai hitvallását olvashatjuk le, minden grafikája intelem és figyelmeztetés a háború ellen, ami napjainkban oly időszerűvé teszi, a vietnami háború megfékezésének drámai erőfeszítéseiben.



Käthe Kollwitz: KARL LIEBKNECHT EMLÉKLAP (Fametszet)

Érzelmének hevülete rokon *Derkovits: Dózsa-sorozatával.* Azonban Derkovits drámaibb, Kollwitzban, a nőművészben nyilván lírai-romantikus érzelmek is megcsillannak. A magyar festő gátat nem ismerő forradalmár, a német grafikusban sok a fájdalmas beletörődés, a szenvedésben már elfáradt reménytelenség.

Hitlerék őt s a hozzá hasonló expresszionista művészeket az „Entartete Kunst" (az „elfajzott művészet") kiállításain mutatták be, amelyben nyilván szerepet játszott a nemes értelmű forradalmi megnyilvánulások megsemmisítése. A megbélyegzettek galériájában szerepelt Käthe Kollwitz is, pedig kevesen küzdöttek így a művészet fegyverével a humánumért, az embertelenség ellen.

Dr. Tóth Ervin

Színház é

Egy esztendő

Színészek mondták s elhiszem nekik: rendkívüli élményt és felelősséget is jelent úgy játszani a színpadon, a színház megszokott keretei között, hogy tudják, nemcsak a nézőtéren ülők figyelik mozdulataikat, hanem három- vagy négymillió ember. Mert az egymillió előfizető mellett azokon az estéken, amikor színházi közvetítés van a tv-ben igen sok vendég ül. Közismert, hogy ez a televízió egyik — társadalmi rétegektől függetlenül — legnépszerűbb műsora.

Milliós közönség előtt

Szakemberek bizonyára sokan és sokáig vitáznak még arról, hogy a közvetítés képes-e úgy visszaadni a színházi előadást, hogy annak teljessége érvényre jusson. Nekem más szempontjaim is vannak. Az ország lakosságának nagy része, falvakban, tanyákban, vidéki városokban úgy jut el színházba minden jószándéka ellenére is, ha a televízió elviszi otthonába vagy a klubba a színházat. A színpadi összefüggések egyszeri jelenléte a közvetítéssel nem oldható meg, de ezért a művészi hiányért sokszorosan pótol a művészi és népművelési jelentőség, hogy a legeldugottabb helyeken is láthatják a magyar színházkultúra javát, a színpadi varázs csakúgy szétáradhat a tanyai szobákban is, mint a Nemzeti Színház nézőterén.

Ennek alapvető jelentősége van, népművelésünk talán mind a mai napig nem ismerte fel, vagy legalábbis nem alkalmazkodott ehhez eléggé. Tanyasi asszonyokkal beszéltem, akik a Film Színház Muzsikát járatják csak azért, hogy a tv-ből ismert színészekkel tovább ismerkedhessenek. Drámák, rendezők, színészek nevei válnak milliók között ismertté, a művészi nyilvánosság pedig új korszerű követelményeket állít színész és rendező elé. A színháznak ilyen közönsége soha nem volt. És ezzel, a közönség és színház egymásra találásával a televízió példátlan jelentőségű feladatot hajtott végre.

Élmények

Élményeket bőségesen találok a tavalyi közvetítések között is, ha utólag, már lehiggadt szemmel nézem végig a listát, akkor is. Az Oppenheimer-ügy a Nemzetiből, a Léda a Katonából, a II. Richárd a Tháliaból, a Karamazov testvérek a Vígből, a Sirály Debrecenből, Rozov darabja Szolnokról, a Yerma a Madáchból vagy a Shakespeare—Brecht féle Coriolanus a Nemzetiből igazi, nagy színházi élményt jelentettek. S azt is nyugodtan bevallhatom, az év végi összegzésnél ezek a nagy élmények a meghatározók.

A személyes emlék, az egyén számára legtöbbet jelentő alkotás emlékezetét bizonyára mindenki hasonlóképp őrzi és raktározza. S ha az előbb a népművelés alkalmazkodására vonatkozóan megjegyzést tettem, éppen azért, mert úgy látom, a népművelés nem használja fel eléggé a műkedvelő művészeti mozgalomban sem, az ismeretterjesztésben sem, a szakköri mozgalomban sem a televízió színházi közvetítéseinek tapasztalatait, azok hatására nem épít eléggé. De ez egy másik kérdés.

A képernyőn is a lélek ünnepe

Maradjunk most a színházi közvetítéseknél. S a kiemelkedő jelentőségű közvetítések felidézése után hadd jegyezzem meg azt is, hogy az egyetemes magyar színházkultúra kialakítása szempontjából is döntő jelentősége van a televíziónak. A vidéki színházak egyenrangú partnerként jelentkeznek egy-egy produkcióval, de megfordítva egy-egy vidéki színház számára a közvetítés lendületet, felelősséget, művészi igényességet is jelenthet.

Azért tartottam fontosnak a fentieket hangsúlyozni, hogy következő megjegyzéseim ne tűnjenek a kívülálló szemlélő akadékoskodásainak. Ha rajtam állna, minden második este színházi közvetítés lenne a televízióban a sok gyengécske film helyett. Mert a színház még így, a képernyőn látva is a lélek ünnepe.

Az alapvető kérdés, amire a továbbiakban felelni kell ez: helyes arányban s megfelelő szinten közvetíti-e a televízió a magyar színházkultúrát, a korszerű törekvések elfoglalják-e a megfelelő helyet, s egészében véve mit mutat színjátszásunk, színművészetünk s drámairodalmunk helyzetéről a televízió színháza.

Kevés a mai szerző

A válasz összetett. Néhány bizonyítékot mondanék erre. Feltehetően jól számoltam: ötvenkét színházi közvetítést láttunk 1966-ban. Ebből mindössze hat mai magyar drámát, de még ha Szabó Magda Fannyját ideszámítom, akkor is hetet. A hat darabból kettőt Németh László írt, s ezek csak a szerző életkora s nem tematikájuk alapján kapcsolódnak a mához, csakúgy, mint Illyés Gyula parasztkomédiája. Csizmarek Mátyás gyengécske komédiáját sem köti a mához semmi, ha csak az nem, hogy a szereplők ezt többször megemlítik. Marad két darab, Gyárfás Miklós és Salamon Pál műve. Valóban elegendő ez? Valóban ilyen arányban van jelen a mai magyar dráma színpadjainkon? Nem hiszem. Mind a műsorrend, mind a vidéki színházak kezdeményezései r

A magyar műv
ben is alacsony a
venkét közvetítés
zennégy magyar
opera) láthatott a
oka persze az is,
mostohán bánnak
örökséggel s új
még az olyan sike
őket, mint Mózes
Hunyadiak. S volt
zött két olyan gy
mint A bolondok
kalap. S ha hozzát
ka operettjét s Er
soroltuk, egyszeri
válik, hogy a mag
mairodalomból cs
és Móricz Zsigmo
lentett igazi élmé

Kevés a mai sze
maírók között is,
szikussal mindöss
szemben s a műv
tekintve az arány
témával alig néhá
kozik, ezek közül
története jelentet
műbb élményt, a
ból.

Mostohán bánik
cialista országok
is — tegyük hozz
Choinsky már em
lényegében csak
közvetített drámá
cialista drámai
Brecht már klass
az Egyetemi Szín
A nevelő úr című
ben sem növelte
rűségét, a Nem m
pedig nagyon ros

A műsorválaszt
tikus, nem tükrö
tényleges törekvé

Színl

Nem megfelelő
nya s részesedése
sekben. Bizonyára
dozása magyarázz
ból és a Madách
alatt mindössze e
láthattunk. Pedi
volt az a produkc
színművészet leh
lósulását leginkl
Számszerűleg az
hiszen huszonnég
hattunk a fővárosi
ebben volt az Eg
főiskolások egy pr
rom operaelőadás
téri rendezvény
meggondolatlanul
volt néhány kifeje
dukció, a már em
grófja, Az udvari
gyományai. Ilyen

Wolfgang Borchert:*

— Nem lehet. Itt
mondta Jürgen biz
Mindig? — ké

MDK

Kollwitz Kate

Kiállitási hir

Szocialista müvészetért 1968 jan.

MDK

Kollowitz Käthe

Kiállitási hir

Müvészet 1967 dec.p.48.

1967 JUL 9



100 éve született Käthe Kollwitz grafikusművész, a német munkásosztály elnyomásának és forradalmi harcainak megrázó erejű ábrázolója. Rajzai, metszetei, plakátjai és szobrai nagyszerű, s ma is átélésre késztető emlékei századunk első évtizedeinek. Az évforduló alkalmából közöljük 1910-ben készített önarcképét

Öltözködni tanulnak a magyar árucikkek

A csomagolás művészi, tudományos és ipari problémái

Néhány héttel ezelőtt egyszerre két esemény: egy kiállítás és egy hír hívta fel a közvélemény figyelmét egy új tudomány és művészet — *a csomagolás egyre növekvő jelentőségére.* A tárlat, amelyet tizenegy művész rendezett — reklámgrafikánk jeles mesterei —, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítótermében, a különféle — elsősorban fogyasztói — csomagolások esztétikumának, a külső, grafikai megoldások színvonalának emelését tűzte ki céljául a felsorakoztatott ötletáradattal. A hír pedig, amely a Dorottya utcai tárlat megnyitásával csaknem egyidőben jelent meg a lapokban, tudtul adta, hogy szeptember második felében az Anyagmozgatási és Csomagolási Intézet — az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökének jóváhagyásával — *országos csomagolási versenyt* rendez *HUNGAROPACK' 67* néven.

Az új gazdasági mechanizmusra készülődés tehát ezt az eddig elhanyagolt művészetet és — bátran mondhatjuk — tudományt is kiemelte méltatlan helyzetéből és végre jogaiba helyezte. A két esemény kétségtelenül mutatja ezt, de megbizonyosodhatunk

a helyzet rohamos javulásáról

akkor is, ha végigsétálunk az üzletek kirakatai előtt, s végigpillantunk az édességek, a odaítél majd a zsüri. Ezeket a szakminisztériumok — a Nehézipari Minisztérium, a Kohó- és Gépipari Minisztérium, az Építési- és Városfejlesztési Minisztérium, a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium — és más szervek — a SZÖVOSZ, az OKISZ, valamint a Magyar Nők Országos Tanácsa — ajánlották fel a területükhöz tartozó termékek legjobb csomagolásaiért.

A HUNGAROPACK'67 verseny jelentőségét tehát könnyű lemérni. Jelzi már az az általános érdeklődés is, amelyet az üzemek és a különböző szervek iránta tanúsítanak. A kör azonban még tovább bővül: az eredmények regisztrálásán és a legkiemelkedőbbek jutalmazásán túl a verseny lehetőséget ad a szakembereknek az előbbre lépésre, a tapasztalatgyűjtésre is, hiszen tartama alatt külföldi eredményeket és megoldásokat is felvonultató szakmai bemutató nyílik majd a Technika Házában, s emellett számos kerekasztal beszélgetést is rendeznek számukra, amelyeken a legkülönbözőbb témák kerülnek majd szőnyegre — olyanok, mint a műanyagok alkalmazása, a csomagolások nyomdatechnikai problémái, az üveg felhasználásának kérdése, és a papír fokozottabb alkalmazása a csomagolás területén.

A verseny, a szakmai bemutatók és a viták minden-

nem is olyan »szomorú« a helyzet, mint a borúlátóbbak feltüntetni igyekeznek, hiszen a hazai kétszázalékos arányt már bátran állíthatjuk szembe Franciaország 3,7 százalékos, vagy az Egyesült Államok 4,7 százalékos részesedési arányával. Teendőnk természetesen van, de az arányok mesterséges megváltoztatása, »fölpumpálása«, aligha eredményezhet reális fejlődést. Ennek az útját inkább *a csomagolóanyagok belső arányainak megváltoztatásában*, gyártásuk és felhasználásuk célszerűbbé tételében kell keresnünk.

A hazai csomagolóipar jelenleg döntő súllyal a »konzervatív« csomagolóanyagokat, a fát, az üveget és a textíliát használja. A papír és kartonlemez aránya, bár magas — 1963-ban 29,5 százalékos volt —, de nem olyan, mint kellene, s mint amilyen a világ legtöbb országában, ahol már ötven százalék fölött van. Viszonylag *kevéssé használjuk a fémeket és a műanyagokat* is, pedig a korszerű csomagolóiparnak ezek is egyre növekvő fontosságú anyagai. De hagyjuk az arányok részletesebb boncolását, s nyúljunk mélyebbre, vizsgáljuk meg

a csomagolóanyagok gyártásának

problémáját!

Kutatásunk meglepő ténynyel kezdődik: hazánkban csak elvétve található jelen-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1967 MÁR 3.

CSEPEL

Kollwitz K.

1021



Käthe Kollwitz rajza

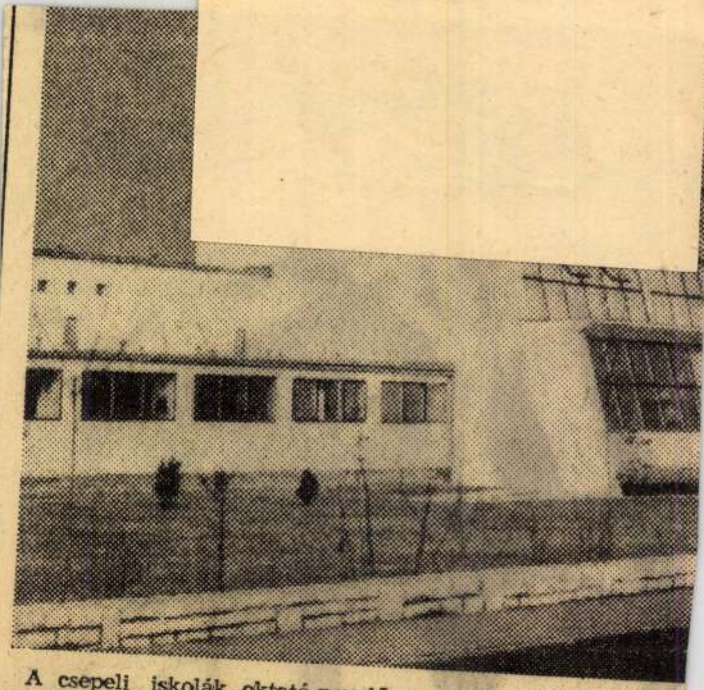

A csepeli iskolák oktató-nevelő munkája sokat fejlődött az elmlút években, az új oktatási reform szellemében. Mindinkább megfelelőek a keretek, hogy a kerület ifjúsága, elsősorban a munkásgyerekek kellő segítséget kapnak a tanulmányaik elvégzéséhez. Érdekes adat, hogy az utóbbi három évben ötszörösére emelkedett a felnőtt-oktatásban való részvevők száma.

A „külső feltételek" is egyre inkább kedvezőek. A XXI. ker. Tanács oktatási-egészségügyi osztálya költségvetéséből a Jedlik Ányos Gimnázium felújítására és kerítés-

építésére 19
ri tot fordít
másfélmilliót
Ligeti Károl
a Kalamár
iskolákra töl
ruháztak be.
iskolát tatar
gel, idén pe
Petőfi téri
tervünkben.

Képünkön:
erdő és Cse

Kolozsfestő

4)

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 553

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Miért jajong az unka?

Günter Grass: Békaszó

Alexander és Alexandra, özvegyember és özvegyasszony – mindketten jócskán benne a korban: kései szerelmük története a *Bor Ambrus* által fordított regény cselekményének egyik fő vonulata. Kényes téma, nem éppen könnyű írói feladat... Ámor ugyanis – az életben és a művészetben egyaránt – köztudomásúan az ifjúság kegyeltje. A tizenéves Rómeo és Júlia szenvedélye önmagában teljességgel a világ rendje szerint való. Pontosabban: ez a természetes – a „normális". De túl a hatvanon? Meszesedéstől rogyadozva, isiásztól görnyedve? Kényszeredett mosolyra késztető (s még jó, ha nem gúnyos kacajra). Legfeljebb Philemon és Baucis példázataként, vagyis a közös megöregedés, a maradandó érzelmek, a hűség ábrázolásaként tartja elfogadhatónak a szokások vezérelte tudat. Egyébként leginkább vígjátékokban, groteszk művekben a helye.

Persze, az igazi tehetségen ez a próbatétel sem foghat ki. Grass ábrázolásában tehát e kapcsolat egy pillanatra sem válik kinossá, nem fordul át merő komikumba, pedig a német író még a szerelem szexuális beteljesülésének részletezésétől sem riad vissza. De nem fenyegeti a könnyes-melodramatikus érzelgősség, a lektűr-szentimentalizmus veszélye sem, Alexander és Alexandra „regénye" fényévnyi távolságban van a nyugdíjasmagazinok sztorijaitól. A jelentős művészi sikerekben a narráció, tehát a jól választott elbeszélésmód kap igen fontos szerepet: a történetet az özvegyember feljegyzései alapján az író műbeli, alig stilizált hasonmása meséli el – folyvást kommentálva az eseményeket. A dupla áttételnek köszönhetően a finoman ironikus távolságtartás és a mély megértés kettőssége jellemzi az ábrázolást, az öregkori szerelem rajza többek között ezáltal válik hitelessé, mélyen emberivé: esendőségében is fölemelővé, megrendítő élménnyé. Rendkívülisége ellenére – teljesen természetessé.

A két idős ember virágvásárlás közben ismerkedik meg egymással, a csokrokat rég elhunyt szeretteik sírjára szánják. Kapcsolatuk voltaképpen a gdański temetőben kezdődik. Itt fogamzik meg a kettejük sorsát – az ébredő érzelmek mellett – egybekapcsoló vállalkozásnak az ötlete. A férfi ugyanis Németországban – annak nyugati elén – él, de itt, azaz Danzigban született. (Mellesleg Grasshoz hasonlóan, aki az egykori Hanza-várost ezért választotta több regénye színhelyéül.) Az asszony, noha lengyel, Vilniusban – Gdańskba gyermekkorában került. A történelem sodorta el őket szülőföldjükről, meglehetősen tipikus sorsok századunk Európájában. (Annyiban is, hogy mindkettőjük múltjában van valami stigma: a férfi Hitlerjugend volt, az asszony évtizedeken át párttag.)

Alexander és Alexandra a história e csaknem köznapinak számító kegyetlenségét kívánja – afféle kései igazságtételként – korrigálni. Roppant emberi, ám kétségkívül kissé különös elgondolásuk szerint most, amióta körös-körül tisztul a látóhatár, és „annyi minden válik valóra, ami esztendeje még elképzelhetetlennek látszott, lehetségesnek kell lennie, hogy ne csak az élőknek nyittassék meg egy jobb jövő, hanem a holtak is megnyerhessék jogaikat. Az eltűnések évszázadának vége a hazatérés jegyében fog lezajlani". Legyen tehát kinek-kinek elemi emberi joga, hogy a szülőföldjének temetőjében nyugodhassék!

E „népeket összebékítő" eszme jegyében alapítják meg a Lengyel–Német–Litván Temetkezési Egyesületet, s rögvest munkához látnak: terveznek, számolnak, pártfogókat keresnek, s eközben folyvást egy szép új világról álmodoznak, mely talán most eljöhet, hiszen sokak reménye szerint az elmúlt években valóban mintha más időszámítás kezdődött volna. Eleinte csak a humánus szándék adta lelkesedés viszi az ügyet előre, ám hamarosan egyre többen felismerik: nem is olyan rossz üzlet ez. S amint a vállalkozás gőzerővel beindul, amint meglepő gyorsasággal terebélyesedni



Günter Grass rajza könyvéhez

kezd, minden megváltozik: jönnek a rideg profik, akiket már egyáltalán nem érdekel a fogantató szép eszme, akiket kizárólag a minél nagyobb profit vonz. Ők bizony fütyülnek az eredeti terv ethoszára és – mondhatni – esztétikumára, legfeljebb elnézően mosolyognak rajta, mint holmi ódivatú különcségen, bogarasságon. Bármilyen morbid ötletet készséggel elfogadnak, ha busás haszonnal kecsegtet. „Haltató" szállodákat építtetnek a temető mellé, sportpályákkal, szórakozóhelyekkel a fiatalabb korosztályok számára. Gusztusos.

A két idős ember végül csalódottan hagyja ott az oly vonzóan induló egyesületet. Kudarc? Feltétlenül. Grass regénye szerint ahová a pénzvilág beteszi a lábát, ott többé nincs tere a humánus elképzeléseknek, magasröptű ideáknak. Persze, az író a „létezett" szocializmusról is igen rossz véleménnyel van, a *Békaszó* csüggedten részletezi a lengyel kommunista éra által hátrahagyott általános lepusztultságot, a gazdasági csődöt, az elhanyagolt környezetet, a mindenhol hulló vakolatot, a slamposságot. A politikáról pedig, akármilyen beállítottságú legyen is, végképp csak a lesújtó kritika hangján szól. Az ábrándok, mint már annyiszor, most is gyorsan szertefoszlottak: a régi helyébe lépő új sem nevezhető tökéletesnek. S miközben egész térségünk az Európa-mítosz bűvöletében él, Grass meglehetősen szkeptikus az öreg kontinens perspektíváit illetően: a regény végkifejletének mulatságosan – de kissé hátborzongatóan – groteszk látomása szerint az európai civilizáció nemsokára mindenestül el fog tűnni. Jönnek az ázsiaiak, és szép lassan, szinte észrevétlenül, de könyörtelen szívóssággal a maguk képére formálják az óvilágot. A vitalitást – az üzleti életben és az emberi kapcsolatokban egyaránt – rendre ők képviselik, ráadásul messzemenően szolidárisak egymással. Ne legyünk tehát túlzottan eltelve önmagunkkal!

Egyébként is a múlandóság élménye megannyi szállal fonja be a regény cselekményének szövetét. Késői szerelem, temetkezési vállalkozás és hozzá még a regény címében is megjelenő, rengetegszer visszatérő *békaszó* – az unka (biztos van ilyen, én még sohasem hallottam róla) brekegésének, jajongásának – hatásos metaforája: a memento mori jelzése. S végül ott a befejezés: az idős pár végzetes balesete, a váratlan, azonnali pusztulás tragédiája. Vagy mégsem? Mert e kétségtelen tragédia részben az író *gesztusa* is hőseinek, valamiféle kegyelemadás: nincs megalázó szellemi-fizikai leépülés, nincs egymás elveszítése, nincs több gyász számukra. Az autóbaleset kapcsolatuk emberi tetőpontján érte őket, ha van egyáltalán *mors bona*, akkor ez minden bizonnyal az.

A világ jobbára megváltathatatlan, csak a mellettünk élő Másikat boldogíthatjuk, de ennek meg előbb-utóbb véget vet a kaszás. Nem túl vigasztaló. Mégis: mögöttünk van egy borzalmakban bővelkedő évszázad, talán valamelyest „finomul a kín" (ha jönnének az ázsiaiak, csak nyerhetnénk velük – sugallja kajánul az író), s halála előtt – ajándék ez – az özvegyember és az özvegyasszony még megélhette a kivételes „késői harmóniát". Mit akarhatunk még? – kérdezi nem csekély rezignációval és jó adag iróniával az idősödő Grass az elégedetlenkedő olvasótól. Valóban, mit is? *(Európa)*

Balogh Ernő

Két szobor

Szilágyi Domokosnak (1938–1976), a romániai, s a közelmúltbeli egyetemes magyar költészet kiemelkedő egyéniségének szobrát (Kolozsi Tibor alkotását) most júliusban állították fel, a polgármesterrel folytatott hosszú vita, alkudozás után, Szatmárnémeti egyik új lakónegyedében.

A szobrok (ha nem a Hivatal szimpla propagandaeszközeként kerültek helyükre) vagy a nyomasztó tekintélytiszteletet erősítik az emberben, vagy számon kérő tekintetükkel nyomasztják a velük szembenézőt.

Szisszel azonban más. Annyira más, hogy nem is lehet egy szobrot, különösen nem a már köztérre felállítottat így nevezni, így megszólítani. Ez a dolog azonban olyan észrevétlenül történt, hogy ő nem napraforgómagot rágva megy az utcán, jön be, ül le a székre, hanem gipszbe, leszedhetetlen gipszbe öltözve néz éveken át maga elé a szerkesztői asztal közelében... A kolozsvári képzőművészeti főiskola udvaráról, egy kis kitérővel került hozzánk (a Korunkhoz) a szobor, előbb abba a terembe, ahol ő maga is sokszor járt. Aztán átjött a kisebb, a „főnöki" szobába, ott jobban meg tudott húzódni egy sarokban. És kitartott ezen a helyen az utolsó pillanatig. Volt úgy, hogy már csak ketten maradtunk a szerkesztőségi romokon, a papírhalmok, kifordított szekrények közt, az újabb átköltöztetést várva. Azaz dehogyis várva, ám nem tehetvén másként, tudomásul véve a kényszerhelyzetet, hogy majd az új helyiségeket alakítsuk a magunk ízlése szerint szerkesztőséggé, galériává, kiadóvá, érdemi találkozóhellyé. Mi sem természetesebb, mint az, hogy Szisz a Szamos partjára is velünk jött. A Szamos-part különben éppannyira része az életének, mint a Lápos mente.

Az elmúlt napokban végre ott is találkoztunk. Magyarlápo-son, a Cibles monumentális díszletei között, és persze Szatmárnémetiben, ahol most már a piacolók, a blokklakók is naponta találkozhatnak Szilágyi Domokossal – akárcsak két-három évtizeddel korábban a kolozsvári Dónát-negyedben, illetve a bukaresti Balta Alba tömbházai sűrűjében. Szatmári híveinek, a Kölcsey Kör tagjainak és különösen Muzsnay Árpádnak kitartó utánajárása folytán Szisz köztéri szoborként is látható immár. Ötvenötödik életévét ilyen ünnepélyesen érte meg. El tudom képzelni, hogyan érezné magát e merőben új, mert nyilvános szoborhelyzetben; mégis örülök az ünnepnek, annak, hogy ezúttal nem a szoborellenzők és szoborgyalázók győztek, hanem a lelkes szoborállítók.

Annak pedig legalább ennyire, hogy a költő ugyancsak jelen volt, főként a szatmári színházban, az emlékező és tudományos igényű előadásokban, elsősorban azonban Boér Ferenc Szilágyi Domokos-műsorában. Jelen volt az idősebb román költőtárs, Stefan Augustin Doinas (akadémikus, a Román Írók Szövetségének tiszteletbeli elnöke) meleg hangú beszédében, a költészet lényegét közelítő fejtegetéseiben is. Sajátos, igazán Szisszhez illő órák voltak ezek, mert az emberi sors shakespeare-i mélységű kérdései keveredtek a hétköznapi vagy éppen alpári gondokkal, azzal, amiben sajnos vagyunk. A földszinttől az emeletig botorkáltunk, lépkedtünk, szálltunk, ahogy azt *A láz enciklopédiája* tanítja.

Remélhetőleg még hosszú időn át taníthatja, hogyan lehet, hogyan érdemes emeletről emeletre haladni, botorkálva is kommunikálni. A költői szó romolhatatlanságával. (Amely tartósabb lehet a márványnak látszó betonnál.)

Kántor Lajos

MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY



Ogilvy & Mather

Sohasem volt nagyobb biztonságban

Államkötvény 1995/G

A Magyar Államkötvény rendszeresen kibocsátásra kerülő értékpapír. Tehát erre a befektetésre Ön mindig számíthat. Mint most is, hiszen itt az Államkötvény 1995/G. Az Államkötvény 1995/G 1993. augusztus 10-én 2 év futamidővel kerül kibocsátásra. Fix kamatozású értékpapír, melynek kamata évi bruttó 19,5%. A kamatok minden év augusztus 10-től esedékesek. A kötvény 1995. augusztus 10-én jár le, tehát ezután már nem kamatozik tovább és ekkor névértéken felvehető. A futamidő azonban nem jelent szigorú lekötést. Pénze a forgalmazóhelyeken ismertetett feltételekkel, a futamidő alatt is mobilizálható.

A Magyar Államkötvény 1995/G-t a jegyzési időszakban devizabelföldi, jogi- és természetes személyek, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok vásárolhatják a felsorolt forgalmazóhelyeken.

A jegyzés kezdőnapja:
1993. július 26.
A jegyzés zárónapja:
1993 augusztus 6.
Kibocsátási árfolyam:
100%, azaz száz százalék.

Az államkötvény bármely belföldi természetes és jogi személyre, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságra bármilyen korlátozás nélkül átruházható.

Mint minden állampapírra, az Államkötvény 1995/G-re is állami garancia érvényes, tehát mind a kamatfizetést, mind a törlesztést az állam szavatolja. A Magyar Államkötvény sohasem évül el, tehát lejárta után is bármikor visszaváltható.

Forgalmazóhelyek:

Országos Takarékpénztár Értékpapír Ügynökség Rt., 1051 Budapest V.,Vigyázó F. u. 6. • **Budapest Értékpapír és Befektetési Rt.,** 1052 Budapest V., Deák F. u. 5. • **Corvinbróker Kft.,** 1054 Budapest V., Hold u. 25. • **Creditanstalt Értékpapír Rt.,** 1051 Budapest V., Nagysándor J. u. 10. • **Daiwa-MKB (Magyarország) Befektetési és Értékpapírforgalmi Rt.,** 1088 Budapest VIII., Rákóczi út 3. • **Kulturvest Befektetési Kft.,** 1137 Budapest XIII., Újpesti rkp. 7. • **K & H Brókerház Kft.,** 1054 Budapest V., Alkotmány u. 21. • **Postabank Értékpapírforgalmazási és Befektetési Rt.,** 1051 Budapest V., József nádor tér 1. • **Quaestor Értékpapír Kft.,** 1015 Budapest I., Donáti u. 18. • **Talentum Értékpapír és Befektetési Ügynökség Rt.,** 1057 Budapest V., Akadémia u. 7. • **Aranybróker Értékpapír Ügynökség Kft.** 1054 Budapest V., Nagysándor J. u. 8.

MNB Főpénztára, 1051 Budapest, Hold u. 4. és az MNB megyei igazgatóságai.

MAGA A BIZTONSÁG

HALÁLOZÁS

Fájdalommal tudatjuk, hogy

KARCOS BÉLÁNÉ

született: Südi Piroska, életének 92. évében, 1993. július 14-én elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatását 1993. augusztus 4-én 16 órakor tartjuk a Szent Gellért Plébánia altemplomában. A gyászoló család. (162250/1K)

Fájdalommal értesítjük mindazokat, akik ismerték és szerették, hogy

PRIBULA JÁNOS

pedagógus folyó hó 9-én, életének 73. évében, súlyos betegségben elhunyt. Kívánsága szerint csendben eltemettük. A gyászoló család.

Szeretett feleségem

LANTOS JÓZSEFNÉ

sz. Mosberger Irén, hosszan tartó betegsége után elhunyt. A gyászoló család. (30500/2K)

Fájdalommal tudatjuk, azokkal, akik szerették és ismerték, hogy drága nagypapa, testvérünk, nagybátyánk, Feri bácsi,

HONT FERENC

nyugalmazott főkönyvelő, a Díjbeszedő Vállalat volt vezetője, 1993. július 16-án, türelemmel viselt szenvedés után, 79 éves korában elhunyt a balatonfüredi Szívkórházban. Temetése 1993. augusztus 2-án fél 2 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Emlékét kegyelettel megőrizzük: a gyászoló család. (Táviratcím: dr. Szabó Lászlóné, 8400 Ajka, Táncsics u. 1.)

A gyászoló család és az S.B.G. & K. Budapesti Ügyvédi és Nemzetközi Szabadalmi Iroda őszinte megrendüléssel tudatja, hogy az iroda elnöke,

DR. SASVÁRI TIBOR

ügyvéd folyó hó 25-én elhunyt. Temetésének időpontját az újságban rövidesen közölni fogjuk. (162576/1K)

Felejthetetlen, imádott férjem

DR. HOLLÓSY EGON

türelemmel viselt, hosszú szenvedés után 1993. július 22-én elhunyt. Zemplénagárdon helyeztük örök nyugalomra. Gyászoljak: felesége, született Kármán Éva, rokonai és barátai. (162667/1K)

Mély fájdalommal értesítjük mindazokat, akik ismerték, hogy a kőbányai születésű

SZAMOSVÁRI (Horabik) MIHÁLY

életének 78 évében elhunyt. Búcsúztatása 1993. július 30-án 14 órakor a Farkasréti temető főbejárati ravatalozójában lesz. A gyászoló család. (162617/1K)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A SZODOSZ budapesti Szenior Szakszervezeti Bizottság és a gyászoló család köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik Zathureczky Tibor búcsúztatásán részt vettek, vagy egyéb módon fejezték ki együttérzésüket, a pótolhatatlan veszteség okozta bánatban.

SÍRKŐAVATÁS

HELVEI GYÖRGY

sírkőavatása folyó hó 30-án, pénteken 11 órakor lesz a Kozma utcai zsidótemetőben. Helvei Györgyné, Patkó család, Vámos család. (162595/1K)

Hirdetések felvétele

Várjuk tisztelt hirdető ügyfeleink megrendeléseit. Hirdetéseiket elküldhetik levélben vagy telefaxon, illetve elhozhatják személyesen.

A magánmegrendelők

személyesen, készpénzfizetés ellenében adhatják fel hirdetéseiket a Hírlapkiadó Vállalat hírlapboltjában (Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.), a Referens Kft.-nél (Budapest XI., Bertalan Lajos u. 26.) és a Magyar Hirdető felvevőhelyein. A hirdetések levélben is feladhatók, a Hírlapkiadó Vállalat levélcímén (a befizetendő összegről a kiadó csekket küld). Érdeklődni lehet a 138-2399/563, 379-es telefonszámon.

Közületi hirdetések

felvétele megrendelőlevéllel, postán vagy személyesen. A megbízást előjegyezzük, a befizetendő összeget kiszámítjuk és írásban közöljük, faxon vagy levélben. A hirdetés befizetése történhet személyesen vagy átutalással. Levélcímünk: Népszabadság Rt. Hirdetési Igazgatósága, Budapest 1960. Címünk: Budapest III., Bécsi út 122–124. I. emelet. Telefon: 250-1680, 148-as, 149-es mellék. Telefax: 188-9567. Egri irodánk címe: Trinitárius utca 2. Telefon: (36) 313-522. Fax: (36) 312-899. Bővebbet a hirdetésmegrendelést visszaigazoló levelünkben. 100 000 forint feletti megbízást a megjelenés után számlázunk 8 napos inkasszóval.

Telefonos hirdetésfelvétel

2-69-71-00

hétköznap: 8-tól 20 óráig.
20 óra után üzenetrögzítő.
Szombat-vasárnap: 9-től 17 óráig,
17 óra után üzenetrögzítő.
Ha 14 óráig feladja hirdetését, lapunkban másnap megjelenik.

Állás

☎ **UTAZÁS, PÉNZ, NYELVTANULÁS!** Babysitter-közvetítés 17 országba. 112-3735. (25873/25T)

☎ **Újpesti költségvetési intézmény** azonnali belépéssel felvesz megfelelő képesítéssel rendelkező, számviteli osztályvezetőt és kontírozó könyvelőt. Jelentkezni lehet a 169-5817-es és a 169-5539-es telefonon. (31696/4H)

☎ **Munkák Ausztriában!** 252-6906. (31744/6T)

Kontírozni tudó
könyvelőt felveszünk,
számítógépes gyakorlattal,
valamint diszpécsert keresünk.
CSABA-GÉP KFT.,
Bp. XVII., Vasút sor 52.
Telefon: 158-6824.
(31177/6H)

☎ **Fiatal szobafestő-mázoló-tapétázókat** keresek. Rádiótelefon: 06 (60) 317-472. (24046/14T)

☎ **Értelmiségi házaspár,** 8 hónapos kisfiúhoz, szakképzett gondozónőt keres. Rövid bemutatkozó levelét és lehetőség szerint referenciáját „Bizalom 32025" jeligére a kiadóba kérjük. (32025/2T)

☎ **ARANYKERESZT** kőbányai munkahelyre szakképzett ápolót, segédmunkást keres. Érdeklődni a 157-5399, 141-es melléken. (30920/11H)

A Pest Megyei Flór Ferenc Kórház az alábbi munkakörök betöltésére keres munkatársakat: gazdálkodási előadó, raktárkezelő. Felvételi követelmény: érettségi, a munkakörtől függően gazdálkodói gyakorlat, raktárkezelői gyakorlat, raktárgazdálkodói képesítés. Az egészségügyben szerzett gyakorlat és a gazdálkodási előadói állás betöltésénél a KÁLÁSZ tanfolyami képesítés előnyt jelent. A gazdálkodási előadói állás határozott idejű szerződéssel tölthető be. Érdeklődni személyesen az anyag- és eszközgazdálkodási osztályvezetőnél lehet, az alábbi címen: Kerepestarcsa, Seemmelweis tér 1. (162161/1H)

☎ **Országos hatáskörű szerv** fiatal, diplomás, kellemes megjelenésű, szóban és írásban kifogástalan kifejezőkészségű **női munkatársat keres sajtó- és PR-menedzseri munkakörbe, angol- vagy németnyelv-tudással.** Bérezés a vonatkozó rendelkezésekre tekintettel, megállapodás alapján. A jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal „Kapcsolatépítés, elegancia 32064" jeligére a kiadóba kérjük. (32064/2H)

A BUDAPESTI TEJIPARI VÁLLALAT

azonnali belépéssel keres munkatársat,

SZÁMVITELI OSZTÁLYVEZETŐ

beosztásba.

A munkakör betöltéséhez szakirányú felsőfokú végzettség és vezetői gyakorlat szükséges.

Bérezés megegyezés szerint.

ÉRDEKLŐDNI: Sverteczki Józsefné gazdasági igazgatónál, a 166-5813 telefonszámon.

☎ **A KODOLÁNY JÁNOS FŐISKOLA** idegen nyelvű lektorátusa angol és német szakos tanári állás hirdet. Érdeklődni: a Főigazgatói Hivatalban 10-től 15 óráig lehet. Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59., telefon: (22) 316-123. (32184/1H)

☎ **Francia** nyelven beszélő munkaközvetítések belföldre és külföldre, minden szakmában állandó és alkalmi munkára. EUROPIQ, 1325 Budapest, Pf.: 157. Telefon: 111-1929. (32202/2H)

Francia multinacionális vállalat
budapesti központú
700 fős leányvállalata
keres francia vezérigazgató mellé
franciául és magyarul tökéletesen beszélő asszisztenst
(személyi titkárt), aki
a tolmácsolási, fordítási feladatokat ellátja,
megszervezi a vezérigazgató programjait, kapcsolatot tart a francia központ munkatársaival, kreatív, önálló munkavégzésre alkalmas.
Dinamikus fellépésű, nagy munkabírású, jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkező
női munkatársat keresünk,
akinek magas színvonalú munkáját magas jövedelemmel honoráljuk.
Jelentkezni lehet kétnyelvű életrajzzal, fizetési igény megjelöléssel,
Merlin Gerin VERTESZ Villamossági Rt.
Emberi Erőforrások Igazgatósága, 1116 Budapest, Fehérvári út 108–112.
Telefon: 161-2878.
(1625)

☎ **Állásközvetítés.** Tel.: 141-3293. (31443/4T)

☎ **Irodai** munkára keresünk építésztechnikusi végzettségű, agilis munkatársat. Németnyelv-tudás előnyt jelent. Telefon: 169-7052, vagy 169-9325. Cím: 1041, Deák Ferenc utca 91. (32218/2H)

☎ **A SZAKMA UNIÓ KFT.** németországi munkára felvesz kőműves, ács, vasbetonszerelőt, valamint futómacskás toronydarust. Telefon: 169-7052, vagy 169-9325. Cím: 1041 Budapest, Deák Ferenc utca 91. (32219/2H)

Merlin Gerin Vertesz Villamossági Rt.
zalaegerszegi gyára
felvételre keresi
az alábbi munkatársakat:
gyártástechnológus mérnököt
angol vagy francia nyelvtudással,
tervezőmérnököt, villamos felsőfokú végzettséggel,
gyakorlattal, angol vagy francia nyelvtudással.
Jelentkezni lehet kétnyelvű életrajzzal, fizetési igény megjelöléssel.
Merlin Gerin Vertesz Villamossági Rt.
Emberi Erőforrások Igazgatósága, 1116 Budapest, Fehérvári út 108–112.
Telefon: 161-2878.
(162520/1H)

☎ **Japánban élő,** japánul, angolul beszélő magyar állampolgár vállalatok képviseletét, esetleg idegenvezetés vállalna. Telefon: (82) 351-853, 9-től 17 óráig. (32224/2T)

Magas kereseti lehetőségekkel munkatársakat keresünk. Tel.: 133-8030, 168-5406, 8-16 óráig.

☎ **Sokoldalú házvezetőnő** elhelyezkedne. „Ottlakással 32283" jeligére a kiadóba. (32283/2T)

FIATAL, szakképzett festő-mázoló szakmunkást felveszek. 122-3449, 8–14 óráig. (161334/1K)

Otthon végezhető gépelést, viszonylag jól fizető munkát ajánlok. Válaszborítékért tájékoztatom. Kabai Sándorné, 1119 Budapest, Keveháza u. 19–21. 532. lakás. (30389/1K)

BUDAI pékség keres felvételre PÉKMESTERT. Feltételek: minimum 15 éves szakmai, legalább 5 éves vezetői gyakorlat, erkölcsi fedhetetlenség. Bérezés megegyezés szerint. „Korrekt NSZ 162195" jeligére a Hírlapkiadóba. (162195/1K)

Francia, multinacionális konszern magyarországi vállalata
FELVESZ BELSŐ KOMMUNIKÁCIÓS ÉS OKTATÁSI FELELŐST,
akinek feladata a 700 fős vállalat képzési feltételeinek kidolgozása, az oktatás megszervezése, együttműködve a konszern képzési központjával, az aktuális kommunikációs feladatok meghatározása, a vállalati belső újság tartalmi és formai előkészítése.
Munkáját az Emberi Erőforrások igazgatójának közvetlen irányításával végzi.
Követelmények:
kiváló francia- és magyarnyelv-tudás, a francia kulturális, társadalmi viszonyok ismerete, kiváló kommunikációs készség, kreativitás, dinamizmus, felsőfokú humán végzettség, számítástechnikai ismeretek (szövegszerkesztés, táblázatkezelés, DTP).
Előnyt jelent:
angolnyelv-tudás, újságszerkesztésben szerzett gyakorlat, hosszabb franciaországi tartózkodás tanulás vagy munka céljából.
Az állás legkésőbb szeptember 15-én töltendő be. Jelentkezéseket kétnyelvű életrajzzal, fizetési igény megjelölésével és egy kísérőlevéllel, mely tartalmazza, hogy mi motiválta a jelentkezésnél, a következő címre kérjük elküldeni: Merlin Gerin Vertesz Villamossági Rt. Emberi Erőforrások Igazgatósága. 1116 Budapest, Fehérvári út 108–112. Telefon: 161-2878.
(162283/1H)

PÉKSÉG keres felvételre két műszakos munkarendbe szakmunkásokat, csoportvezető dagasztót. Bérezés megegyezés szerint. Érdeklődni személyesen: Solymár, Bajcsy-Zs. u. 28. Időpont-egyeztetés: (26) 339-043-as telefonon. (162196/1K)

☎ **Villanyszerelőt azonnali belépéssel** felveszek. Fizetés megegyezés szerint. 180-7403 (egész nap). (32316/2T)

MERLIN GERIN VERTESZ VILLAMOSSÁGI RT.
zalaegerszegi gyára
határozott időre felvételre keres felsőfokú raktárgazdálkodási tanfolyammal, gyakorlattal rendelkező raktárost,
valamint
középfokú raktárgazdálkodási végzettségű raktárost.
Mindkét esetben számítógépes adatrögzítési ismeret szükséges. Jelentkezni lehet levélben, kétnyelvű életrajzzal, fizetési igény megjelöléssel.
Merlin Gerin Villamossági Rt.
Emberi Erőforrások Igazgatósága, 1116 Budapest, Fehérvári út 108–112.
Telefon: 161-2878.
(162522/1H)

Felveszünk kőműves- és ácsbrigádokat folyamatos munkára Budapest-Zuglóban. Érdeklődni: Budapest XIV., Telepes u. 100–118., Radics József építésvezető úrnál.

☎ **Bérmunkában blúzok,** szoknyák, nadrágok, bermudák varrását ipari gyorsvarrógépekkel, interlock gépekkel vállaljuk. Cím: Szociális Foglalkoztató, 2092 Budakeszi, Fő út 206. Tel.: 176-6723. (32417/2H)

Fővárosi és vidéki vállalkozókat keres budapesti cég MABISZ minősítésű biztonsági zárak értékesítésére és beszerelésére, kedvező kereseti lehetőséggel. Jelentkezés levélben: „Parallel" jeligére, 2377 Örkény, Pf. 42.

Gyulakeszi, Kisapáti, Raposka községek önkormányzatai pályázatot hirdetnek Tapolca székhelyű körjegyzőségükön KÖRJEGYZŐI állás betöltésére.
Pályázati feltételek:
állam- és jogtudományi egyetemi vagy államigazgatási főiskolai végzettség, legalább 2 éves szakmai gyakorlat.
A pályázathoz mellékelni kell: részletes önéletrajzot, végzettséget igazoló irat másolatát, erkölcsi bizonyítványt.
A pályázat benyújtásának határideje: 1993. augusztus 15.
A pályázatot Tóth József polgármester, 8286 Gyulakeszi, Kossuth u. 55. címére kell benyújtani. (32557/1H)

Jövedelmező otthoni munka, bedolgozási szellemi munka, könnyű, tiszta másolás, válaszborítékért tájékoztatom. Cím: Dormándi Attiláné, 1162 Budapest, János út 105.

Jövedelmező otthoni munka (másolás). Válaszborítékért tájékoztatom: Lak Attiláné, 8413 Eplény, Álmoshegyi u. 9.

Külföldi munkahelyek. Válaszborítékért tájékoztatom. 3901 Szerencs, Pf. 31.

Kiegészítő jövedelemhez, és bedolgozási munkához juthat. Válaszborítékért tájékoztatom. Maricsekné, 2521 Csolnok, XII-es akna.

☎ **Azonnali belépéssel** felveszek szobafestőmázoló szakmunkásokat. (Ideiglenes munkára is.) Tel.: 167-0032. (32499/2T)

Rendészeti szolgálatra munkatársakat keresünk 45 éves korig. Fegyvervizsgával rendelkezők előnyben. Jelentkezni 11 és 13 óra között, 186-7601. (359159)

Közlemények, információk

Elveszett

☎ **Gulyás és Siklósi Kft.** bélyegzője a megjelenéstől számítva érvénytelen. (32501/1T)

SZAPORT Cipőgyártó Rt. Nyíregyháza, Repülőtér Anyagbeszerzés 1. feliratú bélyegzője elveszett, használata 1993. július 21-től érvénytelen.

Utazás

☎ **MÜNCHEN:** kedden, csütörtökön és vasárnap. Felvilágosítás és jelentkezés: 117-1256, 117-1356. (28454/23H)

☎ **STUTTGART** 2 hetente csütörtökönként 6000 Ft-ért. Felvilágosítás és jelentkezés: 117-1256, 117-1356. (28456/9H)

☎ **Nyolcnapos alpesi mesevár** 11 485 Ft, autóbusszal, kirándulásokkal, Münchennel, Innsbruckkal, Salzburggal, Berchtesgadennel, Garmisch-Partenkirchennel, salzkammerguti tavakkal, mindig MOTEAMMAL. 252-9922. (27821/33H)

SZENZÁCIÓ: SPANYOL TENGERPARTI NYARALÁS: 10 nap, 7 éjszaka, félpanziós, 3 csillagos szállodában, utazás luxusbusszal, júliusban 21 900, augusztusban 25 900 Ft-ért. CIPRUS–IZRAEL–EGYIPTOM: 10 nap félpanzióval 74 900 Ft. CIPRUS–IZRAEL: 10 nap félpanzióval 64 900 Ft. IZRAEL: 8 nap félpanzióval 75 900 Ft. ANGLIAI KÖRUTAZÁS: 7 nap félpanzióval 34 900 Ft, OLASZ KÖRUTAZÁS: 5 nap félpanzióval 13 900 Ft. EGYIPTON–IZRAEL–KÖRUTAZÁS: 14 napon át 104 900 Ft. ISZTAMBUL: 6 nap MERCEDES busszal 7990 Ft. MINDEN RÉSZVÉTELI DÍJ AZ UTAZÁSI KÖLTSÉGET IS TARTALMAZZA! KING DEVRAN TRAVEL, 1074 Bp., Rákóczi út 64. 121-0913.

Athén különrepülőgéppel, kapcsolható városlátogatáshoz, körutazáshoz, valamint többféle üdülőprogramhoz, pl.: Athén – szálloda reggelivel már 1600 Ft-tól, Tolo, illetve Kamena Vourla – apartmanok már 5360 Ft-tól, Kamena Vourla, Drepano – szálloda félpanzióval már 15 890 Ft-tól, Anavvisos – szálloda teljes ellátással már 23 980 Ft-tól. Plusz repülőjegy 19 000 Ft. COLOSSUS TRAVEL, a görög utak specialistája! 1051 Budapest, Arany János 16., telefon: 131-9596, 111-7049, 269-4641. (159854/1H)

PÁRIZS? Akkor Párizs Tours! EuroDisneyvel, Loire menti kastélyokkal is. Luxusautóbusszal, programokkal, vacsorával: 19 900–28 900 Ft. Jókai tér 7., 269-2500, 169-2510. (160184/1K)

Repülős utak szállodával és félpanzióval: Tunézia 37 900 Ft-tól, Mallorca 42 200 Ft-tól, Ciprus 60 800 Ft-tól, Kréta 39 900 Ft-tól, Korfu 41 200 Ft-tól, Bulgária 19 900 Ft-tól. NORDIC-STAR BT., VII., Erzsébet krt. 22. Telefon: 141-0380, 268-0586. **Spanyol tengerpart** szállodával, félpanzióval, autóbusszal 19 900 Ft-tól. **Olasz és görög apartmanok** 12 600 Ft-tól, üdülőjáratok az olasz és spanyol tengerpartra 4000 és 10 000 Ft között. NORDIC-STAR BT., VII., Erzsébet krt. 22. Telefon: 141-0380, 268-0586. **NONSTOP utak:** Zürich–Bern 5000 Ft, München 3500 Ft, Stuttgart 6000 Ft, Velence 2500 Ft, Trieszt 2300 Ft, Bécs 1200 Ft, Szafáripark 1900 Ft-tól, Isztambul 7990 Ft. NORDIC-STAR BT., VII., Erzsébet krt. 22. Telefon: 141-0380, 268-0586.

AUTÓBUSZOK BÉRELHETŐK! NORDIC-STAR BT. BUSZCENTRUM, VII., Erzsébet krt. 22. Telefon: 268-0542.

☎ **Üdülés Costa Braván,** háromcsillagos szállodában, teljes ellátással, luxusbusszal, augusztus 13-tól 22-ig: 23 500 Ft-ért, szeptember 24-től október 3-ig: 17 900 Ft-ért. Érdeklődni: 117-1256 vagy 117-1356. (30349/9H)

A CIPOLLINO UTAZÁSI IRODA AJÁNLATAI: SZENZÁCIÓ AZ ISZTRIÁN! 8 nap főszezonban, háromcsillagos szállodában, svédasztalos reggeli + többfogásos vacsora, uszoda, casinó, éjszakai bár, saját strand: 13 800 Ft. **TERMÉSZETBARÁTOKNAK:** tengerparti nyaralás, 8 nap, szállás félpanzió 11 000 Ft-tól, a kutyus is utazhat! Apartmanok nagy választékban. JELENTKEZÉS: 1132 Bp., Nyugati tér 4. Telefon: 112-9328. Nyitva tartás: hétfőtől péntekig: 9-től 19 óráig, szombaton 9-től 13 óráig.

A CIPOLLINO UTAZÁSI IRODA AJÁNLATAI: ILYEN MÉG NEM VOLT!!! Franciaországi körutazás, 11 nap: Loire, Normandia, Bretagne, Elzász, augusztus 27.–szeptember 6. Párizs a svájci Alpokon át, 7 nap: augusztus 4–10., augusztus 18–24. JELENTKEZÉS: 1132 Bp., Nyugati tér 4. Telefon: 112-9328.

CIPRUSI PIHENÉS 14 800 Ft-tól/fő/hét + repülőjegy. Fakultatív IZRAEL és EGYIPTOM. Aphro Idée, 118-4354. OIH R 0303/1992.

10 NAPOS KÖRUTAZÁS A SZENTFÖLDÖN! Gazdag programokkal (Alsó-Galilea, Jeruzsálem, Holt-tenger), félpanzióval, 86 990 Ft-ért. Ezenkívül fakultatív kirándulások. Indulási időpontok: október 12., 26., november 9. Jelentkezés: SIOTOUR, 1072 Budapest, Klauzál tér 2. 122-6080, 142-1197, 1052 Budapest, Fehérhajó u. 12. 266-1987.

AKI LENT JÁRT, ÚJRA VISSZAJÖN! Nyaralás az Adria gyöngyszemén, Rab-szigeten. 1 hét, félpanzió, 3-4 csillagos szállodákban, minden szombattól, már 8950 Ft-tól. Autóbusz indul minden pénteken este, ára: 3500 Ft/fő. Próbálja ki, nem bánja meg! Jelentkezés: GREAT TOURS KFT., 1086 Budapest, Karácsony S. u. 7–11. Tel./fax: 113-9905, 134-1030, 134-5609. (30164/1H)

Los Angelesbe utazik? Olcsó apartmanok reggelivel, repülőtérhez közel, szállással. Hívja: 00-13102153019, 118-6230. (161049/1K)

AUTÓBUSZ-RENDELÉS, mikrobuszbérlet. 131-7933, 131-7186. (161627/2K)

Velence–Jesolo–Tarvisio: augusztus 18–22., 8950 Ft. Francia Riviéra: Nizza, Cannes, Maroco, Monte-Carlo, szeptember 10–19. 15 950 Ft. Sörfesztivál Münchenben + Salzburg: szeptember 30-tól 5 nap, 11 999 Ft. Videós, WC-s luxusautóbusszal. Fölszállás: Kecskemét–Tiszakécske–Szolnok–Budapest–Székesfehérvár–Veszprém–Körmend–Szentgotthárd, illetve a Sörfesztiválra: Budapest–Tatabánya–Győr–Mosonmagyaróvár. Nagyalföldi Utazási Iroda, Szolnok (56) 376-150, (56) 424-333.

☎ **SZUPERÁR! Bibione legszebb részén,** úszómedencés, vízparti apartmanok 4200 Ft-tól/fő/hét. AKROPOLISZ, Wesselényi u. 18., 269-6599. (31533/6H)

☎ **GÖRÖGORSZÁGI apartmanok, szállodák:** Nei-Pori, Athén, Korfu, Paros, Kréta. Egyéni, buszos, repülős utak. AKROPOLISZ, Wesselényi u. 18. 269-6599. (31536/6H)

FELHŐTLEN NYARALÁS! OLLÉ! A Kanári-szigeteken az Extertoursszal, közvetlen tengerparti, háromcsillagos apartmanszálloda stúdiójában illetve apartmanjában. Időpont: 1993. augusztus 29.–szeptember 12. Utazás: repülőgéppel. Részvételi díj: Stúdió: 56 900 Ft/fő. Apartman: 59 800 Ft/fő. Fakultatív félpanzió: 19 900 Ft/fő/2 hét. Jelentkezés és felvilágosítás; Extertours, 1086 Budapest, Üllői út 14. Telefon: 133-0157, 133-0732. 1052 Budapest, Szent István tér 15. Telefon: 111-4822.

REPÜLJÜNK EGYÜTT NYÁRON IS! KEDVEZMÉNYES ÁRAINK: Amszterdam: 20 000 Ft, Frankfurt: 20 000 Ft, New York: 55 000 Ft, Miami: 65 000 Ft, Los Angeles: 75 000 Ft, San Francisco: 75 000 Ft, Montreal: 60 000 Ft, Toronto: 55 000 Ft, Mexico: 70 000 Ft, Rio de Janeiro: 95 000 Ft, Buenos Aires: 95 000 Ft, Peking: 90 000 Ft, Tokió: 88 000 Ft, Szöul: 90 000 Ft. VÁRJUK JELENTKEZÉSÜKET: PAR AVION TRAVEL, 1013 Budapest, Pauler u. 11. Tel: 202-3764, 1061 Budapest, Andrássy út 5. Telefon: 269-6532, 268-0627. 8600 Siófok, Fő u. 174–176. Telefon: 06 (60) 333-343. HUNGAROCAMION TRAVEL, 1148 Budapest, Hungária krt. 140–144. Telefon: 252-7679, 251-4666.

☎ **PÁRIZS DIESNYLEND.** Részvételi díj: 5800 Ft, augusztus 13-tól hetente. Felvilágosítás: 117-1256, 117-1356. (31880/1H)

☎ **AUTÓBUSSZAL** FOLLONICÁRA: augusztus 20-tól 29-ig, apartmanházakban. Részvételi díj: 18 900 Ft. Felvilágosítás: 117-1256, 117-1356. (31883/2H)

☎ **NAGY OLASZ KÖRÚT:** 8 éjszaka szállodában, félpanzióval, idegenvezetéssel. Időpont: szeptember 20-tól 30-ig. Felvilágosítás: 117-1256, 117-1356. (31884/1H)

MÉG NEM KÉSŐ! Családoknak és baráti társaságoknak ideális nyári üdülőprogramok stresszmentes környezetben, vízparton és hegyvidéken **BELFÖLDÖN:** Bánk, Sopron, Bükönyvölgy, Farkasgyepű, Balaton, Hajdúszoboszló, Gyula, Hévíz, Mátrafüred. Egyhetes turnusok 1315-9480 forintért. **KÜLFÖLDÖN:** Horvátország, Bulgária, Görögország, Olaszország, Lugano, Salzkammergut, Bódeni-tó, London. Egyhetes turnusok 3200-24 000 forintért. **Car Tour,** 1056 Budapest, Irányi utca 17. 118-0562, 118-1133/402.

☎ **München, hetente háromszor, 2500 Ft-ért.** (33) 315-516. (27015/28T)

A RIVIERA TRAVEL ajánlataiból: Tunézia! Főszezoni akció. Különrepülőgéppel Budapestről, Hotel Tanit-Hammamet. Közvetlenül a tengerparton, svédasztalos félpanzió, ingyenes sportolási lehetőségek, fakultatív programok. Indulási időpontok: július 31., augusztus 7., 14., 21. Részvételi díj: 1 hét: 37 900 Ft, 2 hét 49 900 Ft. Mallorca! Különrepülőgéppel Budapestről, tengerparti szállodák, svédasztalos ellátás, fakultatív programok, gépkocsibérlés. Időpontok: július 31-től 1 hét 39 900 Ft, augusztus 7-től 2 hét 55 900 Ft. Rendkívüli utószezoni akció: szeptember 4., 11., 18-i indulással, 1 hét 32 900 Ft-tól! Ajánlataink megtekinthetők videofelvételeken. Jelentkezés: RIVIERA TRAVEL, 1051 Budapest V., Arany János u. 15. Tel.: 269-1606, 269-4085. Fax: 269-1607.

PULÁBAN, ISZTRIAI-FÉLSZIGETEN háromcsillagos, úszómedencés szállodák, Hotel Medulin és Hotel Park félpanzióval csak 14 000 Ft/fő/hét. Utazás egyénileg. Gyerekeknek 30–50 százalékos kedvezménnyel. Jelentkezés: LARA TRAVEL KFT. 1073 Budapest, Erzsébet krt. 58. III. 17. Telefon: 268-0133, 268-0134. A TENGER VÁR ÖNÖKRE!

☎ **A Dunakanyarban, a Pilis hegység lábánál kedvezményes nyaralási lehetőséget biztosítunk** összkomfortos, panziós elhelyezéssel (550 Ft/fő/nap) illetve turistaszállásos faházakban (300 Ft/fő/nap). Étkezési lehetőséget biztosítunk napi 450 Ft/fő árban. **A közelünkben lovaglási, horgászási lehetőség van. További információ** a 06 (33) 313-735-ös telefonon. (32205/2H)

Rendkívüli ajánlat 28 500 Ft helyett 21 900 Ft. NIZZA 12 nap szállodában, reggelivel, luxusbusszal, MONACÓI, CANNES-I városnézéssel, 1993. 08. 9–20. EGYIPTOMI KÖRUTAZÁS 9 nap, KAIRÓ–LUXOR–HURGHADA. Háromcsillagos szállodában, reggelivel, idegenvezetéssel, 1993. 08. 16–24., 54 900 Ft. Szeptembertől havonta 12 napos körutazás. KAIRÓ–LUXOR–ASSZUAN–ABU SIMBEL–HURGHADA, 67 900 Ft. MEXIKÓI KÖRÚT, ACAPULCÓI NYARALÁSSAL: 10 nap, 1993. 09. 12–21., 111 000 Ft. Egyéb ajánlataink: SRÍ LANKA, MALLORCA, TUNÉZIA. Címünk: Szeged, Oroszlán u. 1. Tel.: (62) 471-066. Budapest, Váci u. 9. Tel.: 137-7590.

☎ **Csak fiataloknak!** Van még néhány hely második buszunkon, sátras, önellátó, kis európai körutunkra, augusztus 5–25-ig. Tel.: (56) 340-621, 8–12-ig. (32272/3H)

SHALOM, IZRAEL! 8 napos izraeli utazások, EL AL repülőjárattal, félpanzióval, városnéző és kulturális programokkal, magyar nyelvű idegenvezetővel, 1993. október 21–28., november 4–11. időpontokon, 67 900 Ft-ért. 11 napos, nagy izraeli körutazás eilati üdüléssel, félpanzióval, 1993. szeptember 2–12., november 4–14., időpontokban 89 900 Ft-ért. **ÜDÜLÉS A VÖRÖS-TENGER IZRAELI PARTJÁN, EILATON.** Az örök napsütés, a pálmafák, a sivatag, a vörös hegyek, a kristálytiszta tenger és a luxusszállodák várják Önt Eilaton a Chemol Travel Utazási Iroda szervezésében. Október 26-tól keddenként közvetlen budapesti indulással EL AL járattal visszük utasainkat Eilatra. Elhelyezés 3 és 4 csillagos szállodákban, büfé reggelivel 48 900 Ft-tól. Késő ősszel és télen is meleg várja Önt Eilaton. Jelentkezését várjuk szeretettel a **CHEMOL TRAVEL UTAZÁSI IRODÁBAN,** Budapest V., Vörösmarty tér 2. Telefon: 117-2266, 117-2148, 117-2154.

UTAZZON A TAN-TÚRÁVAL A SZENTFÖLDRE! Exkluzív kínálatunkból: **Izrael–Egyiptom** 9 nap félpanzióval, október 10-től 79 900 Ft. **Körutazás Netanyáról** 8 nap félpanzióval, október 5., november 11., 25., december 9., 64 500 Ft. **Eilat** – luxusüdülés, négycsillagos szállodában, október 26-tól hetente 49 800 Ft. **TAN-TÚRA Utazási Iroda, 1065 Budapest, Lázár u. 6.** (Szombaton is nyitva vagyunk!) 131-5368, 132-5527.

Ne hagyja, hogy elmúljon a nyár egy csodálatos üdülés emléke nélkül! **A SIOTOUR** kedvezményes olaszországi autóbuszos ajánlata: NYARALÁS LIGNANÓBAN apartmanokban, önellátással augusztus 22–29. között. Fakultatív kirándulás Velencébe és Gradóa. Részvételi díj: 14 990 Ft/fő. Jelentkezés a SIOTOUR budapesti irodáiban, 1072 Bp., Klauzál tér 2. 122-6080, 142-1197. 1052 Bp., Fehérhajó u. 12. 266-5962.

OLASZ APARTMANOK AKCIÓS ÁRON! Telefon: 269-7557, 141-1156. DOMI TOURS, 1078 Budapest, Nefelejcs u. 41.

Az Autóklub utazási irodája, az Automobil Travel ajánlja: MÁLTA 9 nap/8 éjszaka, repülővel, félpanzióval 1993. szeptember 4–12., 61 000 Ft; 1993. október 16–24., 55 000 Ft. TUNÉZIA 8 nap/7 éjszaka, repülővel, félpanzióval, 1993. szeptember 2–9. 39 000 Ft. ELBA SZIGETE autóbusszal, félpanzió, 1993. szeptember 19–25., 27 000 Ft/fő. HORVÁT TENGERPART, Kraljevica, Novi Vinodolsi, Krk-sziget. Szombati turnusváltás, egyénileg, félpanzió. Főszezonban: 13 160 Ft/főtől, utószezonban: 10 430 Ft/főtől. BULGÁRIA: Napospart, Aranyhomok, Druzsba szállodai elhelyezéssel, 8 nap/7 éj, vasárnapi turnusváltás, repülővel már 19 900 Ft/főtől.

☎ **Last Minute a Musztáng Utazási Irodánál!** Costa Brava–Lloret de Mar 10 nap, utazás luxus Naoplan autóbusszal, teljes panzió, szállodai elhelyezés. Időpont: augusztus 2–11-ig. Ha július 28–29-30-án befizet, az ár mindezért **CSAK 19 990 Ft!!!** 1153 Budapest, Szerencs u. 32. Tel./fax: 169-0379. (32574/1H)

GYERMEKLOVASTÁBOR A PAR AVION TRAVEL szervezésében HORTOBÁGY-MÁTÁN 8-tól 14 éves korig. Progam: lovaglásoktatás, elméleti ismeretek, a nemzeti park bemutatása, pusztai fogatkirándulás, úszás, labdajáték-lehetőségek. Időpont: 1993. augusztus 8-tól augusztus 29-ig 7 éjszaka/turnus (vasárnaptól-vasárnapig). Elhelyezés: 5 db 4 ágyas faházban. Teljes ellátás: 5 x/nap. Részvételi díj: 8300 Ft/fő. Jelentkezés Budapesten: VI., Andrássy út 5., V., József A. u. 12. IV/1. Telefon: 266-0244, 266-0243. Siófokon: Fő u. 174-176. Telefon: 06 (60) 333-343.

☎ **EGYEDÜL CSAK A MAKROVILÁG SZERVEZI;** Zarándokút Párizs-Lisieux-Nevers-be augusztus 16–21-ig 15 980; Lourdes-Nevers-Ars-Taizé-be augusztus 16-22 16 900. Tel: 118-3636. (32563/1H)

AMERIKAI körutazások, floridai nyaralás repülőgéppel, szállodával, Chevrolet bérautóval együtt 71 000 Ft-tól. Kedvezményes retúr repülőjegyek Amszterdamba, Frankfurtba 19 500 Ft-ért, Amerikába 51 000 Ft-tól. Amerikai repülőjegyéhez INGYENES Chevrolet bérautót biztosítunk az USA-ban. MERCATOR TRAVEL, 1065 Budapest, Bajcsy ZS. út 65. Telefon: 269-4395, fax: 269-4396.

DÉL-GÖRÖGORSZÁG: LIVANATES, ÚSZÓMEDENCÉS HOTEL A TENGERPARTON, félpanzióval és luxusautóbusszal, 16 700–20 300 Ft-ig. Kaloni a Peloponneszosz-félszigeten, apartmanok közvetlenül a tengerparton, luxusautóbusszal, 11 300–16 300 Ft-ig. Hotel 30 méterre a tengertől, félpanzióval és repül

KOLOZSI GYÖRGY, molnár

1832-ben már többen dolgoznak. Egyes pontokon megduplázódott a létszám. Érdekes, hogy a két molnárnak, Kolozsinak és Segdinszky Józsefnek lényegesen magasabb a készpénz fizetése, mint a számtartónak, Ducsay Jánosnak. 256. old.

KATONA IMRE: A telkibányai kőedény- és porcelángyár alapítása és működése 265. old.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

Kolocsi István

Az ördi Deskovits Képzőművész Kör
Tagja
Csendélet prepró,

Nagymuvalás 1967 II. n. 34 old.

MDK.

Kolozsi István

Csendélet

Népmüvelés 1967 2.

MDK.

Kolozsi Péter. ép.

Az ambrózfalvai templomot javitja ki.

Versenytárgyalások eredménye:

Épitőipar, 51 sz. 1912.dec.22. 524.

Kolozsi Péter. ép.

Az emberölésnek tanpiomot tevitték ki.

Versenytárgyalások eredménye:

Építőipar, 31 sz. 1913.dec.22. 824.

A MAGYAR FOTOGRÁFUSOK HÁZA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

kolozsi beáta

Ott és akkor



című kiállításának megnyitójára
1999. december 6-án 18 órára
a II. emeleti kiállítótérbe
Megnyitja: Zátonyi Tibor

6. „Diploma *u t á n*"

grafika: Murakeözy Gabriella, nyomda: Pesti Nyomda Kft.

6. „Diploma u t á n"

A kiállítás megtekinthető
december 12-ig
naponta 14.00 és 18.00 óra között.

A **Siemens** és a **Mai Manó Ház** összefogtak: diploma után azonnal kiállítást szerveznek a frissen végzetteknek. Jöjjön el Ön is, és szavazzon: a hét fiatal művész közül ki kapja meg a 100 ezer forint értékű **Siemens - díj**at.

Mai Manó Ház
1065 Budapest Nagymező utca 20.

A kiállítás fő támogatója a **Siemens**

.....

Kolozs Ferenc

Kerezsi Endre: Az atlétika célgimnasztikája. Téli tréning. A rajzokat készítette Fenyő. Bp 1936 Centrum. 8-r. 176 l.

Bécs.

A térrajzban feltüntete
resztény csapatok küzde[nek]
dig a Duca di Lorena és a Re d
ra a Fuga di Mustafa Cara Gran
lebegő mondatszalagon:

VIENNA assediata dalle Armi
Soccorsa, e liberata gli
con la diffata dell'
Esercito Turchescho e perdit
il Pontificato di N.S. PA
Data in luce da Gio: Giacomo
Insegna di Parigi, con l
del S. Ponte.

és az angyaloktól tartott dra
dete 1. Gli due Baluardi di
di Lorena.

Rm., mér. a rl. 42.8:

140-95

M. D. K.

KOLOZS Lajos építőmester

Lajos u. 102. fg. lakóház emeleti raktártermeinek lakásokka való átalakítása (1922.)

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 410. l.

MDK

434. Kolozs Lipót, ép.

Szül.: Bezdéd, 1880 Okl. kelte: 1902 Sz: 2552

A m. kir. József Műegyetemen oklevelet, absolutoriumot vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig.

EP-IP - EP-MÜV 1931. márc. 1. 41. l.

Kolozs Lipót

építész.

Szül. Bezdéd 1880.
Oklevelet nyert 1902.

Névjegyz. műegyetem II. l.

10730.

·czélben, parókával, lehajtott gal-

104-901
5-901-6.

Kolozsborsa

ref. templom

Klenodiumok leírása, rajzai.

Debreczeni László

1929. 163–164. l.

28
Simon és Júdás

Csütörtök
29
Nárcisz pk.

Péntek
30
Rodr. Alfonz

Szombat
31
Farkas pk.

Nap kelte 6 ó. 40 p. — Nyugta 16 ó. 46 p.

1942 • 44. hét **Október** **X. hó • 31 nap**

Izraelita naptár

Markhesvan

V	14	
H	15	Seni b.
K	16	
S	17	
C	18	
P	19	
S	20	S. Vaj.

Kolozsgyula
ref. templom
Klenodiumok leí-
rása, rajzai.

Debreczeni László
1929. 169. l.

Vasárnap

15

Nagy Albert

☽ Első negyed 7 ó. 56 p.

Hétfő

16

Ödön pk.

Kedd

17

Csod. Gergely

Szerda

18

Protestáns naptár

November

V	15	Lipót
H	16	Ottmár
K	17	Horte.
S	18	Ödön
C	19	Erzséb
P	20	Jolán
S	21	Olivér

Ó görög naptár

November

V	2	Acind.
H	3	Acep.
K	4	Nikan.
S	5	Episzt.
C	6	Pál pk.
P	7	Hieron
S	8	Mihály

Izraelita

Kolozsfesti

Magyar Múzeum

1928. 553

Könyvismertetés: Velics László: Vándor-
előadásaim az egyházművészetről
VI. 307. 308.

Kolozs Ágnes foto

Biedermeier kislányruha
öltöztetőbabával

----KIállitások
MÜVÉSZET,1979/6. - 45.lap

Lánc-lánc, eszterlánc
Iparművészeti Múzeum



Biedermeier kislányruha öltöztetőbabával (Fotó Kolozs Ágnes)

Kalocsa Barnabás népi szobrászat

Megnyílt a Kossuth u. 1. sz. kiállítóterem-
ben a népi szobrászok bekülgött és a
pályázaton elfogadott műveinek kiál-
lítása, — melyen huszepelnek munkái.

Szabó Ernő: Népi szobrászat 1944.
Hajdúkerületi Napló, 1944. jún. 26.

Mesterkurzusok a keszthelyi kastélyban

A hárfamuzsika királya

Július 5-én a keszthelyi Festetics-kastély tükörtermében megtartott hangversennyel kezdetét vette Aristid von Würtzler és Sylvie Kowalczuk hárfaművészek mesterkurzusa. Amikor másnap beszélgetésre kértem Aristid von Würtzler urat, már javában gyakoroltak a kurzus résztvevői.

— Művészcsaládból származom, édesapám muzsikus, zeneesztéta volt — meséli a kezdeteket Würtzler Arisztid. — *Gyermekkoromban zongoráztam, de mire főiskolás lettem már monogámiában éltem a hárfával, jóllehet még mindig zongorát kellett tanulnom. A hárfa, mint anyagi valóság, gondolatban elérhetetlennek tűnt számomra, csak a hangja hálózott be, ejtett foglyul. Édesapámtól két évet kaptam arra, hogy bebizonyítsam: magas színvonalon játszom a ritkának számító hangszeren. Éjjel nappal gyakoroltam, négy év anyagával két év alatt végeztem. Ettől kezdve számomra a világ már csak zenéből állt. Ez időben kezdtem foglalkozni a zeneszerzéssel, de saját kompozíciókkal is próbálkoztam: Wagner, Debussy — és szinte mindenki — stílusában. Üzött, hajtott a zenei ambíció. A fejem felett Damoklész kardjaként ott lebegett apám kétéves ultimátuma: „Fiam, ha két év alatt az élvonalba kerülsz, akkor folytathatod, ha nem, akkor más pályára adlak."*

Minden nap újult erővel folytattam a munkát, növekvő szorgalommal birkóztam a feladatokkal. A zenén kívül semmi sem érdekelt. Senki sem csodálkozott, én pedig a világ legtermészetesebb dolgának tartottam, hogy egy szép napon a Liszt Kodály Zoltánnál, akit a zenében nyújtott teljesítményéért és emberi nagyságáért a mai napig Isten földi helytartójaként tisztel. 1956-ban — 21 éves korában — mint a Magyar Állami Hangversenyzenekar hárfása mondott búcsút szülőhazájának, s a nagy Amerikába „költözött". Sok évébe telt, míg végül sikerült „betörnie" az ottani nem túl könnyű zenei világba, mivel se pénze, se kapcsolatai nem voltak, pusztán csak a tehetségére és az elszántságára alapozhatta reményeit.

— Tulajdonképpen csak a kezdet volt nehéz, az első megkapaszkodás. Aztán szép sorjában jöttek a dolgok: bekerültem az amerikai zenei életbe, és lépegettem előre, nem mindig csigalassúsággal. A detroiti szimfonikusoknál kezdtem, majd igen hamar átkerültem New York-ba, előbb kisegítő hárfásnak, majd Bernstein hallgatott meg a Carnegia Hall-ban és felvett a New York-i Filharmonikusok zenekarába.

Ettől kezdve ment minden mint a karikacsapás. A New York-i egyetem professzoraként megalapította az azóta világhírűvé vált New York-i Hárfaegyüttest. Játszott a Fehér Házban több elnök országlása idején, élvezte játékát a pápa és a világ számos koronás fője. Örökké úton van, mindig „más kontinensről" intézi ügyeit. Idén negyedik alkalommal rendezi meg mesterkurzusát.

— Először 1987-ben Ujfalussy József zeneakadémiai rektorsága alatt szerveztem mesterkurzust Budapesten, ahol 24 magyar hárfás tanult nálam. Több ok miatt — melyekre most nem térek ki — elhatároztam, hogy a kurzus székhelyét Keszthelyre teszem át. A Festetics-kastély ideális színhely, az idegenforgalmi szezonban Magyarország egyik leglátogatottabb helye. A tervek nagyok, dr. Czoma Lászlóval nemzetközi zenei centrumot szeretnénk létrehozni. Az idén egyébként 10 országból 12 fő jelentkezett a kurzusra. A résztvevők nagyon tehetségesek és ami fontos: szorgalmasak. Boldog vagyok és sokat jelent számomra, hogy a kastélynak sikerült szereznem egy amerikai hárfát.

A közeljövőben Koppenhágában rendezik meg a hárfa világkongresszust, ahol 40 ország képviselteti magát. Itt kéz a kézben küzdünk majd azért, hogy a hárfát elismerjék mint nemzetközi szólóhangszert és ez a műfaj a művészet csúcsára kerüljön. Nekem ez a legfontosabb!

— sámel —



KULTURMIX

A Tolna megyei önkormányzat Babits Mihály-díjat alapított, s ezt első alkalommal Csányi László szekszárdi írónak adományozta.

❁

A berlini Mernd Bauer Verlag által meghirdetett európai drámapályázatra 25 magyar szerző 27 pályaművet küldött be. A hazai előzsűri — Bereczky Erzsébet, Eörsi István és Görgey Gábor — három drámát, Nagy András Alma, Pozsgai Zsolt Arthur és Paul, valamint Thuróczy Katalin Cselédklozet című drámáját küldte tovább a nemzetközi zsűrinek értékelésre. Döntés jövő év márciusában lesz majd, a díjakat májusban adják át a győzteseknek Kasselben.

❁

Az idén is megrendezik a Kapolcsi Művészeti Napokat. A hét végén Kapolcson, Petenden és Dörögdön szerepel az Arany János Színház, Mácsai Pál buszszínháza, a Veszprémi Petőfi Színház, a Merlin Stúdió, a GNM Színitanoda, egy San Francisco-i néptáncegyüttes, Földes (Hobo) László, Cseh Tamás és Galkó Balázs mint nyári Mikulás.

❁

Születésének 55. évfordulóján felavatták Szatmárnémetiben a 38 éves korában öngyilkosságot elkövetett költő, Szilágyi Domokos szobrát, Kolozsi Tibor alkotását.

❁

Három koncerten 200 ezren hallgatták meg a párizsi Parc des Princes stadionban az 50 éves Johnny Hallydayt, a „francia Elvist".

❁

Az 1789-es nevezetes napra emlékezve, július 14-én 19 órai kezdettel bált rendeznek a Francia Intézet előtt a Francia Nagykövetség és több, magyarországi képviselettel rendelkező francia vállalat közreműködésével. A zenét és a jó hangulatot Daniele Ponty „harmonika Európa-bajnok", Denis Dionne, a strasbourgi Ütősegyüttes tagja és a magyar Oldmobile Band szolgáltatja. 22 órakor pedig tűzijáték lesz a Dunán.

❁

Finn, koreai, osztrák és magyar fiatalok részvételével nemzetközi vonószenei tábor nyílt pénteken Kecskeméten, a Kodály Iskolában. A tíznapos kurzus együttesen félszáz hallgatója a rendszeres hangszeres órákon kívül sokrétű foglalkozások keretében bővítheti — mind elméletben, mind gyakorlatban — tudását. A táborlakók nyolctól tizennyolc éves korú zenei általános, illetve szakközépiskolás tanulók.

❁

Két világ találkozik szeptemberben Londonban és talán a rockrajongók is beleszeretnek a sakkba. Bono, a ír U2 együttes 33 éves énekese megmérkőzik a 30 éves Garri Kaszparovval a sakktáblán. Bono 10 ezer fonttal fogadott arra, hogy legyőzi a világbajnokot. A sztár külön ígéretet tett, hogy további 10 ezer fontot ad jótékony célra, ha veszít.

Kolozsi Tibor szobája

APRÓHIRDETÉS

ZALAI HÍRLAP REKLÁMIRODA, Zalaegerszeg, Kossuth u. 45-49, Tel.: (92) 312-575, fax.: (92) 312-580, Nagykanizsa, Király u. (93) 311-150 Tel/fax: (93) 310-226, Keszthely, Kossuth u. 33., Tel.: (83) 312-360 (83) 314-283

JÁRMŰ

Lancia Y 10 Fire 1986-os kisfogyasztású, katalizátoros, extrákkal eladó. Irányár: 360 ezer Ft. Tel.: 92/366-030. (151649/1K)

1972-es VW lakóautó 1994 októberig műszakiztatva eladó. Irányár: 128.000,-Ft. Érdeklődni: Szigeti, Zalaapáti, Arany J. u. 19. (151867/1K)

Eladó 14 éves, 1200-as LADA friss műszakival, megkímélt állapotban. Irányár: 85.000,- Ft. Érdeklődni ma 18 óra után: Zalaegerszeg-Pózva, Felsőerdő út 30. Szabó. (151958/1K)

Jó állapotú Skoda 105-ös, '95 márciusig műszakizva eladó. Irányár: 40.000,- Ft. Bak, Fenyősalja 26. (152006/1K)

Daciát, dízel Arót vennék, helybe megyek. Telefon: 88/320-807. (150457/3H)

8 év alatti DACIA, ARO gépkocsikat (karambolosokat is) készpénzre felvásárolunk, továbbá WARTBURG, BARKAS, TRABANT, SKODA, IFA, IZS, NYSA, UAZ, ZUK gépkocsik (8 év alattiakat) bizományi értékesítését rövid határidőre vállaljuk. Készpénzre felvásárolunk bontásra sérült, vagy ép keleti típusú, illetve nyugati típusokból bontott alkatrészei is nagy választékban kaphatók. Nyitva tartás: hétfőtől péntekig: 7.00—15.00 óráig, vasárnap: 8.00—12.00 óráig. „FERR" AUTÓKERESKEDELMI KFT. Győr, Pápai út 4. szám. Telefon: 96/311-611/24, 96/313-290/24. (151163/3H)

6 éves LADA NIVA jó állapotban eladó. Telefon: 92/363-079. (151436/1K)

Trabant 1.1 eladó. Bak, József Attila út 3. Telefon: 92/361-087. (151541/3K)

VW Golf 1.1 műszakival, zöldkártyával, gyári tetőablakos, eladó. Zalaegerszeg, Pózva, Vasút u. 15. (151608/1K)

Eladó 1992-es APRILIA RED ROSE CHOPPER 125 cm³-es. Érdeklődni: 7.00—15.00-ig 88/371-907, 88/372-811. (151613/1H)

Opel Corsa 1300 i, 1989 évi sérült, Nissan Sunny 1600 i 1991 évi sérült, Ford Orion CLX 1400 i 1991 évi ép, eladók. Érdeklődni: 92/315-835 telefonon, 15 óra után. (151667/2K)

Fo rd Fiesta 1.1 jó állapotban érvényes műszakival, zöldkártyával eladó. Lenti, Néphadsereg 4/4.

Opel Ascona S 1.3-as (1981-es) friss műszakival, zöldkártyával, extrák-

150 köbcentis MZ érvényes műszakival, valamint kapálógéphez utánfutó eladó. Gutorfölde, Jókai u. 131. (151852/1K)

250-es ETZ teljes spollerrel felszerelve sürgősen eladó. Érdeklődni minden este 17.00 óra után: Zalaegerszeg, Átalszegett u. 23/B. II/8. (151909/1K)

FORD TAUNUS 1977-es Coupe eladó, alkatrésznek is (1,6 l motor) könnyű fémfelni, vonóhorog, új ülések stb. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Lukahegy u. 12. (Arany oslapi Forrásnál). (151931/1K)

ALFA ROMEO 10 éves, felújítottan eladó. Érdeklődni: 92/369-203-as telefonon. (151936/1K)

250-es ETZ jó állapotban, olcsón eladó. Zalaegerszeg, Köztársaság u. 71. IV/30. (151956/1K)

FORD ORION 1.8 D 4 éves, családi okok miatt sürgősen eladó. Keszthely, Esze Tamás utca 33. (151970/1H)

Nissan Cabstar 2,5 D. platós teherautó, 1985, eladó. Zalaszentgrót 360-121. (151987/1K)

Ford Escort ó éves reális áron eladó. Érdeklődni: 17 óra után. Telefon: 83/360-283. (152018/1K)

LADA 2107-es 1990-es évjárású, sok extrával eladó. Sormás, Arany J. u. 18. Telefon: 93/319-444. (152052/1K)

Eladó 1300-as DACIA 1,5 év műszakival, zöldkártyával, felújított motorral 40.000,- Ft-ért. Ugyanitt egy jó állapotban lévő SKODA 105-ös 120-as motorral, vonóhoroggal, új szelepekkel és gumikkal, lejárt műszakival 20.000,- Ft-ért. Becsehely, Kossuth u. 163. (152055/1K)

INGATLAN

Eladó egy új, 3 szobás, garázsos, tehermentes családi ház 3 millió forintért. Zalaegerszeg (Pózva) Felsőerdő u. 16. (151798/2K)

Kétszobás étkezős, teljesen felújított OTP öröklakás 1.600.000,-Ft-ért eladó. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Vízslaparki u. 33. VI/52. (151859/2T)

Nagykanizsán lehetőleg a belváros környékén I., vagy II. emeleti, 2 szobás lakást vásárolnék készpénzért, azonnali, illetve közeli beköltözéssel. Leveleket: „Megbízható" jeligére a Zalai Hírlap nagykanizsai szerkesztőségébe kérek. (151527/4K)

Nagykanizsán, a Csányi u. 13. alatt 1,5 szobás, összkomfortos lakás eladó. Érdeklődni: Denéné, Bethlen

5 szobás családi ház eladó. Nagykanizsa, Herkules u. 15. (152053/1K)

VEGYES

VÁGÓCSIRKE eladás 80,-Ft/kg. Teskánd, Petőfi u. 111. (151787/1K)

Kecskék eladók. Irányár: 5.000,-Ft. Karmacs, Árpád út 10. (151868/1K)

1500 dízel GOLF 170.000,- Ft, 50 cm³ Puch: 12.000,- Ft, betonkeverő: 6.000,-Ft, automata mosógép: 7.000,-Ft, 12 V 44 Amperórás fél éves akku: 2.500,- eladó. Körmend, Béke u. 24. (Kórház mögött). (151883/1K)

Olcsón vagy akár ingyen fűthet kazánjainkkal. Tüzelőanyagul: szalmabála, kukoricakóró, méteres fahasábok, faforgács, szőlővenyige stb. Használják családi házak, mezőgazdasági létesítmények, fóliák fűtésére. Felbélyegzett válaszborítékért ellenében ingyenes ismertetőt küldünk. CALOR 2000 Kft. 9155. Lébény, Pf.: 9. (147690/6H)

Kárpótlási jegy 5 m Ft eladó. Ajánlatokat: 06/11-555-211-es telefonon a 765-122-es személyhívóra. (148348/8K)

Nyaralása nem biztosított? Kérjen segélyezési lapot. Felbélyegzett válaszborítékért küldöm. László Károlyné 8500 Pápa, Mándi Márton István u. 2. (149236/19H)

Új kutak ásását, régi kutak felújítását, emésztőgödör ásását vállalom. Tóth-Rákos, Sormás, Kossuth L. u. 5. Telefon: 82/317-620. (149793/4H)

VÁLLALKOZÓK! Számla nélküli, régen meglévő családi tulajdonú gépeiket, eszközeiket költségként elszámolhatják 1% + ÁFA-ért. Telefon: 42/317-447. Sztanex Bt. (150329/2H)

77.000,- Ft-ot kereshet a PROFIT-tal. Társait mi szervezzük. Telefon: 82/321-121. (150928/2H)

Szén! Közületek és magánszemélyeknek. Telefon: 34/339-887. (150935/2H)

SZÉN! Közületek és magánszemélyek részére. Szénszállítás művíáron + fuvardíj. Telefon: 34/360-948.

FLIPPERAKCIÓ! Williams flipperek, állóvideók programmal már 35.000,- Ft-tól, valamint óranyerő automaták kaphatók. Érdeklődni: Szombathely, 06/94/315-620-as telefonon. (151100/2H)

Kárpótlási jegyet vennék napi áron készpénzért. Tel: 72/317-943.

ALBÉRLETKÖZVETÍTÉS (kiadónak díjtalan) Európa Ügyfélszolgálat Keszthely, Bakacs u. 5. Tel/Fax: 83/311-034. (151190/2H)

Lenti és Környéke Takarékszövetkezet közleménye! Tájékoztatjuk Tisztelt Ügyfeleinket, hogy 1993. augusztus 1-jétől a látra szóló — lekötési idő nélküli — könyves betétek után nettó 11,5% kamatot fizetünk. Útba esik jövet-menet a TAKARÉK-

Andráshidán vagy 10 kilométeres körzetében bérelnék méhek tartására alkalmas területet. Ajánlatokat „Ősz 151571" jeligére levélben a Zalai Hírlap Reklámirodájába kérek. (151571/2K)

975.000,- Ft éves bevételt érhet el, szagtalan, kis helyigényű, USA, kanadai, skandináv importból származó fűttetovált, államilag minősített CSINCSILLA tenyészállatainkkal, komplett tenyésztési technológiával. 100%-ban exportra termelünk. 10 éves szerződést kötünk. Prospektust, szakkönyvet biztosítunk. Kárpótlási jegyet 100% névértékben elfogadunk. Wanger és Társa, megbízottja Hofvimmer Zoltán, Szombathely, Svághy (volt Partizán) utca 29. Érdeklődni személyesen vagy telefonon: 94/319-936. 15.00 óra után. (151595/1H)

Zalaegerszegen, városközpontban 22,5 m² üzlet és 16 m² raktár kiadó. Telefon: 92/316-334. (151605/2K)

2-es váltvaforgatós eke eladó. Zalaegerszeg, Pózva, Vasút u. 15. (151609/1K)

SVÁJCI használt KERÉKPÁROK (női, férfi, gyermek) árusítása nagy választékban, mindennap! Zalaegerszeg, Tüttössy u. 6. és Béke u. 1. (151610/1K)

Jelenleg is üzemelő 4 tégelyes hagyományos fagylaltgép teljesen felújítva, olcsón eladó. Érdeklődni: Zalacsány, STOP vendéglő. (151635/1K)

Kettes váltvaforgató KMF eke burgonya kipörgető, használt kis Dutra gumik és Ford Taunus szélvédő eladó. Telefon: 92/352-141. (151672/1K)

Tőkebefektetők, tőkeigénylők jelentkezését várjuk. Európa Ügyfélszolgálat Keszthely, Bakacs u. 5. Telefon/fax: 83/311-034. (151688/1H)

BIEMME SPORT babakocsi reális áron eladó. Nagykanizsa, Munkás u. 16/C. 16 óra után, Göllesz. (151718/1K)

Commodore 64 számítógép tartozékaival, továbbá bontott cserép, járólap eladó. Telefon: 93/313-774. (151735/1K)

Év végi sorsoláson vehet részt, ha az

IDEA DISZKONTNÁL

VÁSÁROL!

I. díj: SUZUKI SWIFT személygépkocsi,
II. díj: KANÁRI SZIGETEK utazás,
III. díj: SZÍNES TELEVÍZIÓ,
IV-XV. díj: ARANYLÁNC.

Előleg befizetése nélkül, hitelre is megvásárolhatja az alábbiakat:
Funai 55 cm tv: 31.000,-



EPFORG KFT.

ÉPÍTKEZŐK, VISZONTELADÓK!
A LEGKEDVEZŐBB ÁRON SZEREZZE BE CEMENT ÉS MÉSZHIDRÁT SZÜKSÉGLETÉT A BCM RT. MÁRKAKERESKEDŐJÉTŐL, AZ ÉPFORG KFT-TŐL!

Cement: 350/10:	606,40 Ft/q + ÁFA,
Mészhidrát:	556,80 Ft/q + ÁFA.

50 q feletti vásárlás esetén 30 km-es körzetben díjtalan házhoz szállítás!
Nagyrécsei telephelyünkön 10 q vásárlás FELETT INGYENES FELRAKÁS!
Viszonteladókat a gyári ár alatti áron szolgálunk ki:

CEMENT zsákos:	470,40 Ft/db + ÁFA,
Cement ömlesztve:	440,00 Ft/db + ÁFA,
Mészhidrát:	408,00 Ft/db + ÁFA.

NAGYRÉCSE Tel.: 24. Letenye, József A. u. Tel.: 211

ALUSÉP KFT.
Társaságunk folyamatosan értékesít elfekvő készleteiből kedvezményes áron:
— különféle vasanyagokat
— kereskedelmi árukat
— szerszámokat.
Érdeklődni a raktárakban lehet.
(151974/1H)

Fiatal házaspár keres egyszoba összkomfortos, lehetőleg erkélyes, telefonos lakást Zalaegerszegen,

Kettő fejős kecske, kettő gida és kettő gödölye eladó. Érdeklődni: 92/377-101-es telefonon. (151836/

Kiadó 30 és 40 négyzetméteres épület raktárnak vagy műhelynek. Zalaegerszeg, Ságodi u. 91. (151933/1K)

Jó szervezéssel 2,5 milliót kereshet SZUPER PLAY EXTRÁVAL legálisan. Válaszboríték: Balatonalmádi, Veszprémi út 128., vagy este 88/351-

APROPÓ

Vakáció-akció

FILIP GABRIELLA

Csak pihenjenek a tanárok! Semmi fölösleges idegeskedés! Vannak, akik ilyenkor is érettük dolgoznak. Mindent megtesznek nyugalmukért.

Például mi is azért vagyunk. Már júliusban közöltük, hogy lesz tankönyv, mert mondta a Nemzeti Tankönyvkiadó illetékese. (Igaz, valamivel később pontosítottunk, mert megtudtuk: attól még nem biztos, hogy az iskolákba is időben megérkeznek a könyvek, ha kikerülnek a nyomdából az első példányok.) Aztán dolgozik az érdekképviselet is. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete például konferenciát rendezett, hogy tapasztalatokat szerezzenek arról, más országokban miként élnek és dolgoznak a tanárok. Megtudtuk például, hogy Kelet-Európa-szerte egyre inkább előtérbe kerül a sztrájk, mint a tiltakozás legsúlyosabb eszköze. (Ez igazán megnyugtató. Ha mások sztrájkolnak, miért ne sztrájkolnánk mi is?!) Mindemellett a németországi, cseh, szlovák, lengyel és magyar tanárszakszervezet képviselői megtárgyalták a szakszervezetek és a politika, illetve az egyház és a közoktatás viszonyát. (Ezt szintén jó tudni. Legalább mi is hivatkozhatunk a francia példára. Ahogy Pokorni Zoltán is tette: Franciaországban a hittan nem része a tanrendnek, viszont az iskolának biztosítania kell az erre szánt időt.) De a leglényegesebb mégis az volt, hogy kimondatott: a szakszervezeteknek nem az egyes pártokat kell támogatniuk. Hanem az országgyűlési képviselőket...

Azt ugyan nem mondták, de biztosan gondolták, hogy esetleg még a pedagógusokat is.

MOZI

A sárkány

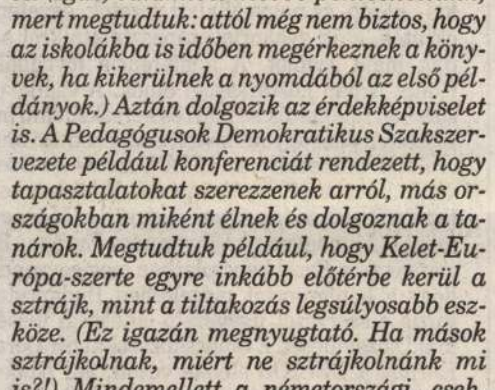

Bruce Lee-t, a Sárkányt névrokona, Jason Scott Lee alakítja

(ÉM – CsM) – Tagadhatatlan, Bruce Lee máig legenda. És talán mindörökre az is marad. Utánozhatatlan, titkokkal teli. Erre a legendára épít, és ezt fejleszti tovább a jó előre beharangozott új mozibemutató is: A sárkány – Bruce Lee élete.

A legendás hős Amerikában született, de ez csak véletlen volt – éppen San Franciscoban turnéztak szülei, mikor a világra jött. Tizennyolc éves koráig Hongkongban élt, ám az már nem a véletlenen múlt, hogy újra Amerikában kötött ki. Heves vérmérséklete miatt a biztos halált hagyta ott a városállamban a Sárkány évében és a Sárkány órájában született fiú... Bruce Lee vallotta, a harci művészetek önismeretet jelentenek.

Valószínűleg ez az (élet)felfogás segítette abban, hogy legyőzze az amerikaiak ellenállását, legyőzze a kínaiak kitagadását, és ne maradjon egyedül, sőt az egész világnak megmutathassa rendkívüli tehetségét, egyéniségét. De vajon az akarat diadala vagy valóságos csoda volt, hogy egy orvtámadás utáni bénaságából nemcsak felállt, nemcsak járni kezdett, de újra harcolt, sőt ezután kezdte forgatni filmjeit? És vajon mi okozta harminckét éves korában máig rejtélyes halálát? Csodálatos titkokat sejtető kérdések ezek, amelyekhez a film nézése közben csatlakozik még egy.

Édesapja szerint ugyanis nemcsak földi ellenségei miatt kellett elhagynia Sárkánynak Hongkongot, de a Démon miatt is, aki elvitte bátyját, és aki most is lesben áll, mert őt akarja – vagy a fiát. Bár kiderül, ez a Démon valójában a bennünk lakozó félelem, és bár Bruce Lee éber álmában legyőzte őt, mégis, néhány héttel ezután a küzdelem után kómába esett és meghalt. És most, nem is oly rég, fiatalon és egy érthetetlen baleset során filmforgatás közben meghalt a fia is...

Szilágyi Domokos betonban

GYÖNGYÖSI GÁBOR

Szatmárnémeti (ÉM) – Szilágyi Domokos szobrot kapott Szatmárnémetiben, emléktáblát Nagysomkúton, s ugyanazt Magyarláposon a szülőház falán, de az ünneplők egy része meglátogatott Batizon, közvetlenül Szatmárnémeti mellett fekvő községben is egy házat, annak okán, hogy a költő ott töltötte gyermekkorát, a falu református papjának ötgyermekes családjában.

Batiz mindössze öt-hat kilométerre fekszik Szatmárnémetitől, Mikola, (Gellért Sándor száműzetésének helye) Egri (Csúry Bálint, nagy nyelvészünk szülőhelye) szomszédságában. Így egészítve ki azt a talpalatnyi földet, amely az erdélyi magyar irodalmi élet észak-nyugati sarkában ezt a nyugodtan modernnek nevezhető triászt adta, nevelte és útjára indította.

Szilágyi Domokost talán a legszerencsétlenebbül. Nem azért, mert a sokgyermekes református pap fiának néha gyalog kellett megtennie azt a néhány kilométert – Batiztól a szatmári Református Főgimnáziumig, amelynek ő életkora szerint (1938-ban született), alig egy-két évig, 1947-ig lehetett volna rendes tanulója, hanem azért, mert mint pap gyermeke, a hallgatásra ítéltek közé kellett tartoznia. Az erdélyi iskolarendszer államosításának, egy kaptafára húzásának ezek az évei Szilágyi Domokosnak nem az örömévei jelentették. A szuper érzékeny fiú, akinek lépten-nyomon érzékelnie kellett hátrányosan megkülönböztetett helyzetét, ebben az iskolában legfeljebb annak örülhetett, hogy kiváló, a magyar irodalmi életben mind a mai napig megbecsült szerepet játszó társaság fogadta be. Az önképző körök tiltása ellenére olyan – az anyaországban is elismert nevek szerveződtek ott két-három éves korkülönbséggel legalább a szünetekben eszmecserélő társaságokba, mint Páskándi Géza, Baróti (Bretter) Pál, Bretter Zoltán, Banner Zoltán, Láng Gusztáv, – szerénytelenség ne essék szólván – e sorok írója, de azelőtt nem sokkal, akikről csak hallomásból tudtunk, Kiss Ferenc, neves irodalomtörténészünk és Végh Antal, hogy csak a ma élő, vagy a közelmúltban elhunyt nevesebbeket említsem, aki e háború utáni korban megfordultak ennek az iskolának a falai között.

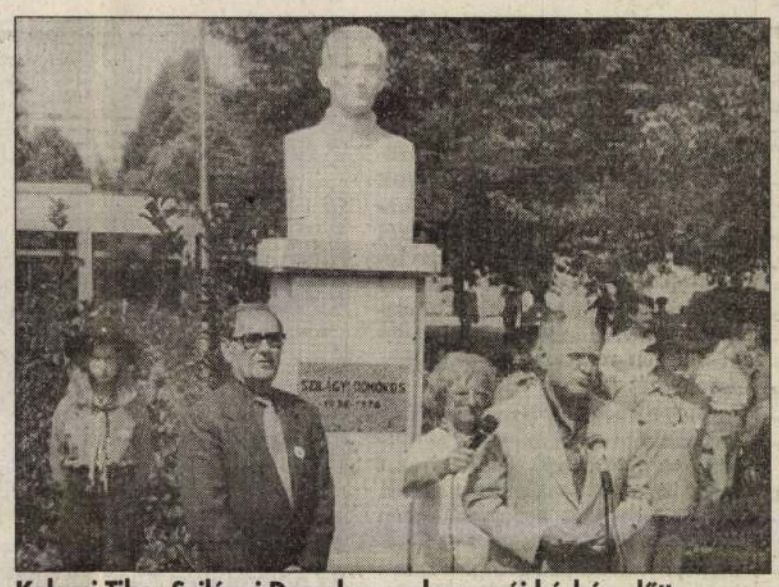

Kolozsi Tibor Szilágyi Domokos szobra az új kórház előtt

Sajnos, Szilágyi Domokos immár hét esztendeje az elhunytak közé tartozik. Önkezével vetett véget életének, amellyel gyógyszereit, s harmincnégy éves korától görbebotját szorongatta hosszú éveken át, s amelyek olyan szótlanná tették, hogy három-négy év alatt nem mondott ki húsz szónál többet. A gyógyszerek a lelkét, a görbebot a testét tartották egyenesen, amíg maradt kedve felülről nézni akkori emberellenes világunkat, amelyben némi vigasztalást számára csak Hervay Gizellával, a költőnővel és volt feleségével közös gyermekük, Kobak káprázatos szellemi fejlődése- amelynek jeleit az anya három kötetben adta ki – nyújtott némi vigasztalást.

Aztán mindössze annyit tudtunk meg, hogy Domi kiment a Kolozsvár fölé magasodó Hója-erdőbe, magával vitte botját és gyógyszereit, s ez utóbbit bár ne tette volna. Három nap múlva, amikor megtalálták, botja mellette feküdt, de gyógyszerei hiányoztak. Aztán egy esztendő múlva elment utána Kobak, Attila nevű fia, aki az 1977-es bukaresti földrengés áldozata lett. Az anya Hervay Gizella öt évig bírta még nélkülük, 1982. július 2-án, azon a napon, amikor közös gyermekük apja – elment utánuk.

Most, július 3-án Szilágyi Domokos szobrot kapott Szatmáron. A Forradalom hősei-térnek nevezett lakótelepi piaccal szembeni kis parköblben, egy út és egy parkolóhely között állították fel nagy sietve – anyagiak híján – betonból készített mellszobrát, Kolozsi Tibor kolozsvári szobrászművész alkotását, amelyet nem engedtek a szatmári Láncos-templom cintermének maradványában elhelyezni. Azon a helyen, ahova szánták, hajdan a felrobbantott Kölcsey-szobor állt. A Hymnus költője az úgynevezett román forradalmat követő „engedékenység" első heteiben, hónapjaiban szinte észrevétlenül „felállt" a Láncos-templom előtt. Arra a széles utcára néz, amely valamikor az ő nevét viselte, most pedig a már régen rehabilitált Antonescu marsalét. Kölcsey – a „szatmári szegény nép" szószólója a pozsonyi országgyűlésben – most szobor alakban is lehajtja a fejét. Valamiért – amiről nem ő tehet – szégyenkezik.

Szilágyi Domokos betonba öntve, háta mögött a szatmári árvízkor ajándékba kapott új kórházzal nézi a piaci sokadalmat. Talapzatán a Szilágyi Domokos 1938 – 1976 felirat az itt mostanában megforduló embereknek nem mond semmit. Találgatják, ki lehet ez a fehérlő kőszobor a román Forradalom hőseinek terén.

A szerzetes tetovált pontjai

Glonczi Ernő, az elsőkötetes költő és kórházi ápoló

Miskolc (ÉM – FG) – „Hogy hallgassam el az elmondhatatlant, hogyan mondjam el a nyilvánvalót?" – ennyit írt mottóként első kötete, A vízesés zajához című versgyűjteménye élére Glonczi Ernő. Aztán szeretettel és örömmel ajánlja a könyvet és hallgat. Mit mondhatna még magáról?! Minden benne van a versekben. A legbensőbb titkait osztja meg velünk. Nem sok mindent lehet ezekhez hozzátenni. Vagy mégis?!

Kezdjük mindjárt egy nyilvánvaló kérdéssel. Cigány költőnek vallja magát? Igen, cigány. Le sem tagadhatná. Nem is tagadja, de nem tulajdonít neki nagyobb jelentőséget. Elsősorban földlakó, európai, Magyarországon él, és többek között cigány. Soha nem okozott neki gondot a származása, nem érezte hátrányát, és nem gondolja, hogy erre való hivatkozással valami különleges bánásmódot igényelne. De most, hogy szóba jött a cigányság, szívesen emlékszik vissza gyermekéveire. Az inánci cigánytelepről beszél, ahol nagyapja, az öreg lókereskedő még cigányvajda volt. Esténként a tűz körül ő is ott fülelt, tátott szájjal figyelte az idős emberek letisztult bölcsességét...

Amikor az iskoláiról kérdezem, először csak legyint. Nincs jelentősége, sokfelé járt. Az édesapja az LKM-ben dolgozott, így volt, hogy Miskolcon éltek, és akkor itt járt iskolába. Meg még máshol is... Hosszú hallgatás után megmutatja a kezét: ez az öt tetovált pont azt jelenti, négy fal között egyedül. Mindenkinek csinálnak ilyet, aki a zártintézetben lakik.

– Egy túlbuzgó ifjúságvédelmis kiderítette, hogy veszélyeztetett vagyok – emlékszik vissza gyermekkorára –, ki tudja miért, de a testvéreimet otthon hagyták, csak engem vittek el a megyaszói gyermekotthonba. Innen a harmadik szökés után áthelyeztek Zalaegerszegre, zártintézetbe. Ott már nehéz fiúk között, profi kisbűnözőkkel éltem együtt tizennyolc éves koromig. Akkor tetoválták a kezemre ezt az öt pontot. Nem szégyellem. Ez is hozzám tartozik...

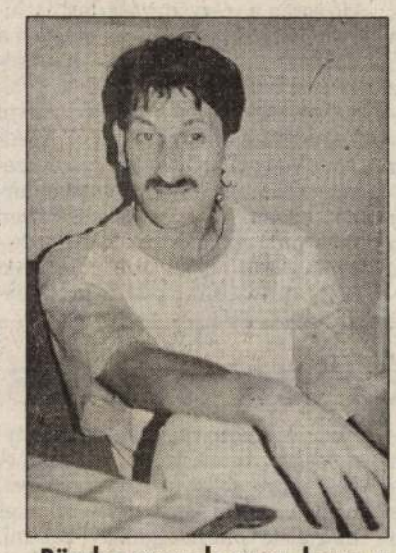

„Büszke vagyok arra, hogy a megyei önkormányzat támogatásával jelenhetett meg az első kötetem. Ezek szerint mások is látnak benne fantáziát..."

Fotó: Dobos Klára

Bizonyára sokat tudna mesélni az intézetben történtekről. Elborzadhatnánk: hogy mik vannak a világban?! De a sötét dolgok helyett inkább kedves tanáraira emlékszik. Egy fiatal házaspár volt, akiknek megmutatta első verseit, ők biztatták: folytassa, érdemes. És velük töltötte az időt az irodalmi szakkörben, az énekkarban. Csak ők voltak azok, akik nem úgy tekintettek rá, mint egy leendő bűnözőre. Tizennyolc évesen, kikerülve az intézetből sokáig kereste a helyét a világban. Hazajöhetett volna a szüleihez, hiszen nem volt harag közöttük, de meg akart állni a saját lábán. Budapest, Győr, Eger és Nyíregyháza után végül Debrecenben kötött ki. Ahogy megérkezett, mindjárt lett albérlete, másnap állása a klinikán. A munka mellett elvégezte az egészségügyi szakiskolát, azóta több szakosító tanfolyamra járt, s jelenleg is az egészségügyben dolgozik, a vasgyári kórház baleseti sebészetén ápoló. Mert közben hazaköltözött Miskolcra, de már nem egyedül, hanem a feleségével és a kislányával. A kis Zsanett most fejezte be az első osztályt, nem kis büszkeséggel meséli a papa, hogy kitűnő volt a bizonyítványa...

De térjünk vissza a versekhez! Hogy miért ír verseket?! Mert így sokkal tömörebben, sokkal kifejezőbben képes összefoglalni mindazt, ami megfogalmazódik benne. Mint mondja, sors- és társadalmi kérdések foglalkoztatják: miért vagyunk itt, miért élünk, merre kell haladnunk. A költő a saját érzékenységének köszönhetően olyan hullámhosszakra is képes ráhangolódni, melyek már hétköznapi világon túli régiókba vezetnek. Mert természetesen hisz a transzcendens dolgokban. Bizonyítékként el is mesél egy esetet. Még gyerekkorában járt egyszer Krakkóban, és rájött, hogy ismeri a várost. Ő vezette a többieket, tudta, mi hol van, pedig akkor volt ott először. Aztán Debrecenben az egyik doktornő korregressziós hipnózis segítségével kideritette, hogy 1849-ben krakkói szerzetes volt...

Úgy érzi, ezekről a dolgokról is beszélnie kell. Azt látja, hogy nagyon felületesen élünk, máról holnapra. Nem gondolunk a múltunkra, a jövőnkre. De tudja, hogy még neki is sokat kell tanulnia, hogy minél jobban megértse a valóság mögött rejtőző tényeket.

Avasi vásárnap

Miskolc (ÉM) – A Miskolci Nyári Fesztivál keretében ezen a hétvégén, augusztus 1-jén rendezik meg a negyedik avasi vásárnapot. Délután két órakor a Dionysosban lesz a vásárnyitó, majd három órakor Szabó János grafikusművész környezetvédelmi grafikáiból nyílik kiállítás, négy órakor Pető János tárlatát nyitják meg. Ugyancsak délután négy órától láthatók az Arany Koronában Máger Ágnes festőművész szárnyasoltárai. Az Alabárdosban Jószay Zsolt szobrait tekinthetik meg az érdeklődők. A Pókerben Pollner Erika, Novák Tamás, Seres Zsuzsa, Grósz Zsuzsa és Bihari Zoltán művész-tanárok mutatkoznak be. A gyerekek bábszínházi előadáson szórakozhatnak, lesz rajzverseny, este hét órától népitánc a Zöldért Rt. udvarán. A Dukátban este nyolc órától Szalay Antal muzsikál, kilenc órától pedig Horváth Zsuzsa énekel a Dionysosban. Ezt követően jazzkoncert lesz, és a város ifjú zenészei is bemutatkoznak.

A rendezvény szervezői meghívták Szász Endrét is, akivel – a műsorfüzet szerint – este hat órától a Dionysosban beszélgethetünk a menedzserművész típusáról.

Matyó fesztivál

Mezőkövesd (ÉM) – Kilencedik alkalommal rendezik meg a ezen a hétvégén a Matyóföldi Nemzetközi Néptáncfesztivált. A programot szombaton délelőtt 11 órakor a szabadtéri színpadon Pap János polgármester nyitja meg, majd a Pakisztán népművészete című kiállítást Ichalid Amir Khan nagykövet ajánlja az érdeklődők figyelmébe.

Szombaton és vasárnap is egésznapos folklórműsor lesz a szabadtéri színpadon hazai és külföldi együttesek részvételével. Vasárnap délután öt órától a táncosok a város főutcáján vonulnak fel a nagypostától a Közösségi Házig, ahol este hétkor kezdődik a díjkiosztó gálaműsor.

Vendégtáncosok

Kazincbarcika (ÉM) – Kapcsolódva a matyó néptáncfesztiválhoz, Kazincbarcikán is bemutatkoznak a mezőkövesdi vendégegyüttesek. Július 31-én, szombaton délután 3 órától színes felvonulással szórakoztatják a város lakóit, 4 órakor pedig megkezdődik az Egressy Béni Művelődési központ színpadán a hazai és külföldi együttesek műsora.

Jamboree-hír

Gödöllő (ÉM) – 1933 nyarán Gödöllőn találkoztak a világ cserkészei. A hatvan évvel ezelőtt megrendezett jamboreera emlékezve ezen a hétvégén cserkésztábor nyílik a Gödöllőn. Miskolcról a 19. Számú Bükk, a Hunyadi, a Szent Imre, az Erő és a Nagy Lajos Cserkészcsapat képviselői vesznek részt a nemzetközi találkozón. A felnőttek között ott lesz többek között dr. Bíró Antal is, a 19. Számú Bükk Cserkészcsapat tisztje, aki 1933-ban kiscserkészként vett részt a jamboreen.

A kultúráért

Bonn, Naumburg (MTI) – Véget ért Naumburgban a magyar-német kormányközi kulturális vegyesbizottság hatodik ülése. A Biszterszky Elemér kulturális államtitkár és Wiltrud Holik nagykövet által folytatott háromnapos megbeszélés középpontjában az egyetemi és főiskolai kutatások, illetve képzés terén megvalósuló együttműködés állt. A felek igen sikeresnek minősítették tárgyalásaikat, amelyek során megállapodás született egyetemi hallgatók és oktatók cseréjéről, német és magyar felsőoktatási intézmények közötti partnerkapcsolatok fölvételéről, valamint a Magyarországon élő német nemzetiségnek nyújtandó támogatásról.

Novy Bor-i nagydíj

Novi Bor (MTI) – Pécsi énekkar hozta el a pálmát a csehországi Novi Borban rendezett nemzetközi kórusfesztiválról. A pécsi orvosjelöltekből, jogász-, közgazdász- és bölcsészhallgatókból álló harmincöt tagú énekkar Kutnyánszky Csaba és Lakner Tamás karnagyok irányításával érte el a rangos nemzetközi dalosfesztivál legjobb kórusának kijáró elismerést.

Kolozsi Tibor Szobrán

Borsodi Diánák

Miskolc (ÉM) – A közvélemény igazi, „férfias" sportnak tartja és könyveli el a vadászatot. Azt viszont már kevesebben tudják, hogy megyénk vadásztársaságaiban, amely mintegy 3300 vadászt tömörít, ha nem is nagy, de azért jelentős számban találhatók nők is. A „Borsodi Diánák" is vadászvizsgát tettek, lőismeretből, a fegyver kezeléséből csakúgy, mint a vadgazdálkodással-vadászetikával kapcsolatos tudnivalókból. A férfiakkal egyenrangú partnerként vadásznak a női vadlövők például a Borsodi Bányász, a tokajhegyaljai vagy éppen a csereháti vadásztársaságokban – nem is kevés sikerrel. Részt vesznek például ebben az időszakban az őzbak selejtezésben is.

Bár eredetmondánk csak a férfiak „szarvasűzéséről" tesz említést – feljegyzések, krónikák bizonyítják, hogy a középkor magyar asszonyaitól sem volt idegen a vadászat. Nagy Lajos királyunk Mária lánya az 1395-ös évben a Buda melletti nyéki kastélyból indult magányos vadászatra, amely halálával végződött. Gersei Pethő Benedékné is nem sokkal gyermekágya előtt még lóhátról karvallyal úzte a nyulat. Nem kevésbé szenvedélyes vadász volt a szerencsétlen sorsú II. Lajos király felesége, Habsburg Mária, akiről feljegyezték, hogy „...sem a szarvas agancsától, sem a medve karmától nem retteg." Ilyen „elődei" voltak napjaink borsodi vadász-asszonyainak, akik ha medvére már nem is, de egyéb nemes vadra ráfoghatják fegyverüket.

Vásárközponti tűz

Budapest (MTI) – A Budapesti Nemzetközi Vásárközpont területén péntek délután 2 óra körül még nagy erőkkel, tucatnyi tűzoltóautó bevetésével oltották, de még mindig nem sikerült megfékezni a B pavilonban keletkezett tüzet. A Hungexpot minden bizonnyal tetemes anyagi kár érte. Kovács István, a cég elnök-vezérigazgatója az MTI-nek elmondta: a B pavilon értéke megközelíti az 1 milliárd forintot. Jelentős szellemi értékek is a tűz martalékává váltak. A tűzben veszett a Hungexpo világkiállítási stúdiójának szinte teljes dokumentációja, a vállalat marketing- és PR-igazgatóságának, valamint sajtóosztályának iratanyaga. Veszélybe kerülhet az őszi BNV-vel egyidőben tervezett Hoventa Nemzetközi vendéglátóipari szakkiállítás megtartása is. A rendezők az épületben már 5000 négyzetméter kiállítási területet adtak el.

Rézcsőszerelési tanfolyam

Miskolc (ÉM) – A közelmúltban a Magyar Rézpiaci Központ, Miskolcon is beindította rézcsőszerelési tanfolyamait. A képzés során az észak-keleti térségben élő és dolgozó szakemberek szerezhetik meg a speciális ismereteket. Az elméleti és gyakorlati képzést vizsga követi, s az erről szóló tanúsítvány a végzetteket különböző kedvezményekre jogosítja. Az elméleti és gyakorlati képzésből álló tanfolyamnak a Kós Károly Építőipari Szakközépiskola ad otthont, valamint biztosítja az oktatáshoz szükséges MRP tananyagot, a korszerű szerszámokat, valamint a szerelési anyagot. A tanfolyamot végzettek sikerrel pályázhatnak igényes hazai, vagy külföldi rézcsőszerelési munkákra.

Bezárt a vasércbánya

Párizs (MTI) – Pénteken megszüntették a fejtést az utolsó francia vasércbányában, a lotaringiai Moyeuvre-Roncourt bányájában. A bányabezárások előtt még több mint félszáz helyen folyt a vasérc kitermelése ebben a körzetben. Most az utolsó 350 bányásznak is felmondtak, mivel a termelés nem kifizetődő és a környék kohászati üzemei már régóta külföldről kapják a szállítási költségek ellenére is sokkalta olcsóbb ércet. A lotaringiai vasércbányák többségéhez hasonlóan azok, akik elérték a korhatárt, nyugdíjba, vagy korkedvezményes nyugdíjba vonultak, mintegy 125 bányászt tudtak más munkakörben elhelyezni, száznál több bányász azonban eddig még nem jutott munkához.

Finiséhez érkezett a kárpótlás

Miskolc (ÉM – SZD) – Finiséhez érkezett az úgynevezett I-es számú kárpótlási törvény végrehajtása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Mint ismert, a törvény az 1949. június 8-ika utána az állam által alkotott jogszabályok végrehajtásával elkövetett vagyoni sérelmek kárpótlásáról rendelkezik. E törvény szellemében a megyei Kárrendezési Hivatal 53 ezer kárpótlási kérelmet iktatott, amiből kárrendezési döntést 50 ezer ügyben hozott.

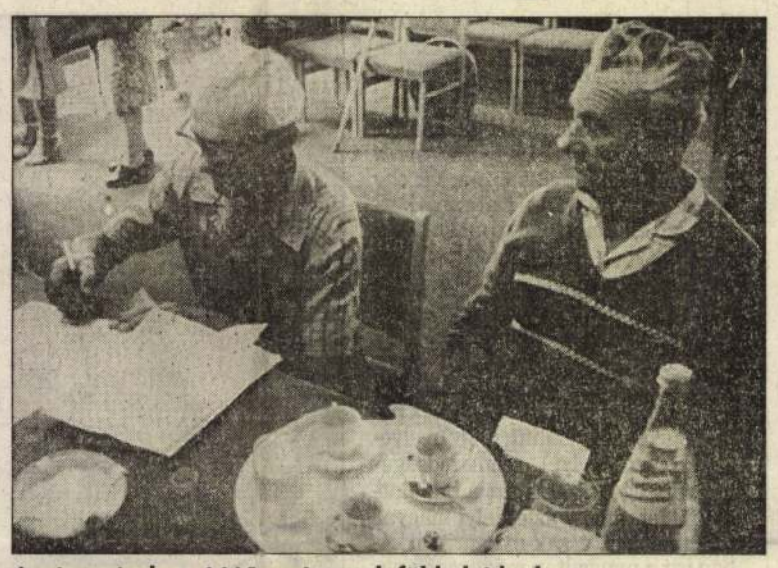

Az árveréseken 4461-en jutottak földtulajdonhoz

Fotó: Fojtán László

Az iménti számok bizonyára érzékeltetik a hivatali apparátus erőfeszítéseit, hiszen egyetlen határozat meghozatalához esetenként akták, iratok sokaságát kellett tételesen megvizsgálni, és a meghozott határozat terjedelme pedig meghaladta a huszonöt-harminc oldalt. Mindez persze a kérelem elbírálására váró ügyfél számára közömbös, ám úgy véljük, helyes, ha leírjuk, enyhítendő mindazt a feszültséget, ami az idegölő munka során, a hivatal tisztviselőben felhalmozódott, hiszen – mint szoktuk mondani -: kaptak eleget.

– A döntéseket nem a kárpótlási kérelmek beadásának sorrendjében hoztuk meg – mondja dr. Tergaleczné dr. Nagy Ilona, hivatalvezető-helyettes. – Bizonyos szempontok miatt változott a sorrend, a technikai lehetőségek csak azt tették lehetővé, hogy az egyszerűbb ügyekben, például az egy vagyontárgyra vonatkozó kérelmekben hozzunk döntést. Igyekeztünk előrehozni az idős emberek kérelmének elbírálását, vagy azokét, akik valamilyen meghirdetett árverésben voltak érdekeltek; hiszen az árverések megtartásának törvényi követelménye volt, hogy megfelelő szintű és mennyiségű aranykorona értékre számított kárpótlási kérelem legyen annál a szövetkezetnél, ahol az árverésre sor került. Tehát bizonyos prioritásokat figyelembe kellett venni.

Kétszázhúszezer, úgynevezett F-jelű igénylőlap a termőföld iránti, 10 000 H-jelű lap a belterületi ingatlanok, 6 000 V-jelű a vállalkozások elvétele miatti kárpótlási kérelmet tartalmazta. A bizonyító iratok sok esetben hiányoztak, vagy hiányosan csatolták a kérelmekhez, ezért a kérelmek mintegy 80 százalékában volt szükség hiánypótlásra. Úgyhogy korántsem ment olyan simán, zökkenőmentesen a kárpótlás folyamata, ám a nehezén már túljutottak, s öröm látni, tapasztalni azoknak az elégedettségét, akiknek kárpótlási ügye rendeződött. A hivatal egyébként, például a földárverések révén most is kapcsolatban van a kárpótoltakkal, a fogadási napokon pedig esetenként két-háromszáz ügyféllel foglalkoznak, s amint a hivatalvezető-helyettes mondja: – ilyenkor meglehetősen paprikás a hangulat. Nem úgy a földárveréseken, ahol – annak ellenére, hogy pénzről, tulajdonról kell dönteni, s a döntés az ember, a család életvitelét, jelenét, jövőjét határozza meg – érzékelhető a nyugalom. Eddig a megyében megtartott 328 árverésen 4461-en jutottak földtulajdonhoz, megegyezéssel pedig 218-an szereztek földrészletet. Aki akart, az földhöz juthatott és juthat a soron következő árveréseken. A tapasztalatok szerint kevesen választják az új életformát követelő, befektetéseket kívánó földtulajdont, az idősebbje nem bír vele, kevés az erő és a pénz, hiszen a földtulajdon még önmagában nem elegendő a boldoguláshoz. Így aztán megmarad a szerény kamatot hozó kárpótlási jegy. A falvakban tömegével jelentek meg a spekulánsok, és féláron, vagy még alatta is veszik a jegyeket. A spekuláns persze tudja, jó üzletet csinál, hiszen pontosan úgy fest ez a tranzakció, hogy ő ezer forintért csak ötszázat, vagy még kevesebbet ad.

– Ezért aztán a lehető legrosszabb döntés a kárpótlási jegy eladása – mondja dr. Nagy Ilona. – A kárpótlási törvény ugyanis számos lehetőséget ad a jegyek jó felhasználására. Ezek közül az első az árveréseken való földvásárlás, de a jegyekért lehet állami üzletrészeket, önkormányzati tulajdonban lévő lakást vásárolni, felhasználható vállalkozói hitelek felvételekor, hiszen önrészként elfogadják a jegyeket, de életjáradékra is lehet fordítani.

– A lehetőségek közül mégis melyik lenne a legjobb befektetés?

– Szerintem a földvásárlás, mert mindig lesznek, illetve alakulnak olyan szervezetek, amik és amelyek a mezőgazdaságból, a földből akarnak megélni. Ehhez pedig föld szükséges, s ha nincs, akkor bérelni kell. Jó befektetésnek tartom a privatizáció során a részvényvásárlást is, hiszen hosszú távon mindenképpen a gazdaság, a vállalkozások fellendülésével kell számolni. Sajnos, a falvakba csak kevés a privatizációval kapcsolatos információ jut el. Az Állami Vagyonügynökség egy-két szerény példányszámú napilapban hirdet ugyan, de ezentúl semmilyen más propagandáról nem beszélhetünk. Csak abban bizakodhatunk, hogy a privatizáció kellő felgyorsulásával erőteljesebb lesz a propaganda, hiszen Sepsey Tamás államtitkár, az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal elnöke szerint a legjobb kisbefektetői program a kárpótlásra jogosultak tulajdonhoz juttatása. Ugyan ő jelentette ki, hogy a privatizáció megvalósíthatatlan kárpótlás nélkül, hiszen várhatóan 200 ezer földtulajdonos kárpótlási jeggyel szerez földtulajdont, több mint egymillióan jogosultak kárpótlásra, s számukra a privatizációs kínálat jelenti a jegy felhasználhatóságát. De a privatizáció során vásárolhatnak tulajdont a hozzájuk került jegyekből az önkormányzatok és a szövetkezetek is.

A propagandában, a lehetőségek ismertetésében fontos szerepük lehetne azoknak a bankoknak, cégeknek, ügynökségeknek, amelyek a privatizációban részt vesznek – állítja a hivatalvezető-helyettes, aki nem véletlenül használja a feltételes módot. Az is fontos lenne, hogy mind többen ismerkedjenek meg a piacgazdaság alapelveivel, a működés hogyanjával, miléntjével.

– A kárpótlási határozatok nem nagy összegről szólnak – mondja. – Részvényt vásárolni viszont csakis bizonyos nagyságrend felett érdemes, mert csak így képződik érdemleges haszon, jövedék. Ennek ismeretében kell tehát vásárolni, mondjuk a családnak összeadni a jegyeket, és ily módon befektetni. A kárpótlásra jogosultak többsége idős ember, nemigen gondol a privatizációra, tőzsdére, üzletre, befektetésre. Ha a család, a hozzátartozók nem segítenek, akkor bizonyosan eladja a jegyet az első üzérnek, spekulánsnak, féláron, vagy annyiért, amennyit éppen kínál érte. Nem győzöm elégszer mondani: ne tegyék! Már csak azért sem, mert a szövetkezeti, gazdasági földek árverését követően lesz még egy szakasz, amikor az állam által kijelölt földeket árverezik. És akkor már az árverési jogosultságnál nem lesznek még a mai szempontok, s csak a saját jogon szerzett kárpótlási jeggyel lehet majd részt venni az árveréseken.

Gabonamérleg aratás közben

Budapest (MTI) – Az aszályos időjárás ellenére is meglesz hazánkban a hazai fogyasztáshoz szükséges kenyérgabona-mennyiség. Hiányra csak akkor lehetne számítani, ha a gabonatermés csupán 2,2-2,3 millió tonna körül alakulna – jelentette ki Makay György, a Magyar Gabonafeldolgozók, Takarmánygyártók és Kereskedők Szövetségének főtitkára.

Elmondta: legutóbbi becsléseik szerint 3,3-3,4 tonna termés várható hektáronként az országban búzából. Ez azt jelenti, hogy országosan mintegy 3-3,4 millió tonna gabona takarítható be. A termelők viszont 3 millió tonnára, vagy az alatti mennyiségre becsülik a termést. A szakember felhívta rá a figyelmet, hogy a szóban forgó előrejelzéseket megfelelő óvatossággal kell kezelni. A termelők ugyanis napjainkban már gyakran kereskedők is, és ezért spekulálnak, főként a magasabb ár reményében. Ezért megesik, hogy alábecsülik a hozamot. Az viszont tény, hogy a kereskedők eddig csupán az 50-60 százalékát vehették meg annak a mennyiségnek, amennyit valójában meg szerettek volna vásárolni gabonából.

Az aszály hatására viszont sok a minőségi gond. A betakarított búzában 5-30 százalék között mozog a csökkent értékű szemek aránya. Emellett nem kisebb problémának mondta a főtitkár, hogy irreálisan magas jelenleg a gabona tonnánkénti ára. Július végén a tőzsdei ár már több mint 11 ezer forint volt, míg a termelőktől 9-10.000 forintos árakról érkeztek jelzések – pedig az aratás még be sem fejeződött. Ez azért veszélyes – utalt rá a szakember –, mivel ez már meghaladja a világpiaci árat, és a hazai takarmányárakat is megemelheti. Ám az ilyen magas árakat nem biztos, hogy a piacon korlátlanul érvényesíteni lehet majd a termékekben.

Munkahelyteremtés olasz segítséggel

Tatabánya (MTI) – Rövidesen megkezdődik a termelés Tatabányán abban az olasz–magyar érdekeltségű kisüzemben, amelynek létrehozására nemrég írtak alá megállapodást. A beruházás megvalósítására a milánói érdekeltségű Due-Erre Fib fantázianevű olasz-magyar kft., valamint a tatabányai önkormányzat és a Komtávhő Rt. kötött szerződést. Az olasz partner bérbe vette a Komárom-Esztergom megyei Távhőszolgáltató Rt. tatabányai telephelyén megüresedett 2000 négyzetméteres üzemcsarnokát; itt ruházati kiegészítő kellékek és különféle fémbizsuk gyártására rendezkednek be. A termékek 70 százalékát exportálják. Az olasz présgépek a jövő héten érkeznek meg Tatabányára. A megállapodásban újszerűnek számít, hogy a tatabányai önkormányzat, amely kezdeményezője volt a munkahelyteremtésnek, magára vállalta az üzemcsarnokért járó bérleti díj felének kifizetését.

Az olasz partner arra vállalkozott, hogy az üzem indulásakor 25 munkanélkülinek ad állást az üzemcsarnokban, 50 családot pedig bedolgozóként foglalkoztat. A létszámot a csarnokban októberig ugyancsak 50 főre egészíti ki, s ehhez minden évben újabb 10 munkavállaló csatlakozhat, amíg el nem érik a százas létszámot.

Menedzser-konferencia

Miskolc (ÉM) – Az SZVT 1993. szeptember 2-4. között Nemzetközi Menedzser Konferenciát rendez. A tanácskozást az országban végbemenő társadalmi-gazdasági rendszerváltozáshoz történő hozzájárulás céljából szervezi. Nem vitatható ugyanis, hogy a közép- és kelet-európai országok piacgazdaságba történő átmenete megkérdőjelezi az e régiókban eddig alkalmazott vezetéselmélet és -gyakorlat helyességét. Az átalakulás új feladatot jelent a vállalati menedzsmentek számára. Ezek teljesítéséhez kíván a Társaság érdemi segítséget adni.

Az előadók belföldi és külföldi szakemberek, kis-, közép- és nagyvállalati vezetők, egyetemi oktatók, akik gyakorlati tapasztalataikról adnak majd számot. A konferencia fővédnöke Göncz Árpád köztársasági elnök. A védnökök sorában találhatók az ipari és kereskedelmi miniszter, a pénzügyminiszter, a nemzetközi kapcsolatok minisztere, az MTA Vezetés- és Szervezéstudományi Bizottsága stb. E körben tartozik a CECIOS (European Council of Management – Management Világtanács Európai Bizottsága) is. Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a konferenciát megelőzően Budapesten tartja e szervezet ügyvezető elnökségi ülését, majd közgyűlését. E tanácskozásokat Sir Derek Hornby a CECIOS elnöke vezeti, aki ALbert Krygier úrral a Világszövetség (CIOS) elnökével együtt részt vesz a konferencia munkájában is. A rendezvényre várják mindazok jelentkezését, akiket érdekelnek a piacgazdaságba való átmenet, valamint a tulajdonosváltás problémái.

Jelentkezni lehet az SZVT Titkárságán (Budapest, II. Fő u. 68. Postacím 1371 Bp. Pf. 433. Tel/fax: 202-0856)..

Osztrákok az expón

Budapest (MTI) – Ausztria már kész költségvetéssel, 400 millió schillinggel rendelkezik az 1996-os budapesti világkiállításon való jelenléthez – jelentette be Engelbert Wenckheim osztrák expó-biztos abból az alkalomból, hogy pénteken tájékoztató jellegű megbeszélésen fogadta Barsiné Pataky Etelka, az 1996-os budapesti világkiállítás főbiztosa. A vendéget elkísérte Erich Kussbach Ausztria budapesti nagykövete is. Mint ismeretes: Ausztria mellett eddig már a Vatikán is bejelentette részvételi szándékát.

ÁRFOLYAMOK

Budapest (MTI) — A kis tételben folyó kereskedéstől eltekintve 80 üzletben összesen 208,01770 millió forint forgalmat bonyolított le a Budapesti Értékpapírtőzsde a tegnapi napon árfolyamértéken. A részvények forgalma (39 kötés) névértéken 39,5900 millió forintot, árfolyamértéken számolva pedig 79,6300 millió forintot tett ki. A Pillér Első Ingatlanbefektetési Alap forgalma 839 000 forint volt árfolyamértéken. A kárpótlási jegy árfolyamértékű forgalma 17,5310 millió forintra rúgott.

Kárpótlási jegy

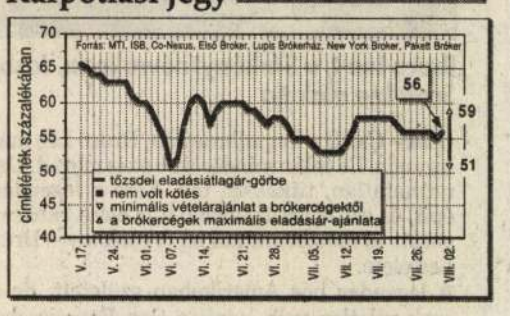

Tőzsde

Index (ideiglenes) 1993. júl. 30-án: 831,12 +5,35

Hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1993. július 30.

Pénznem	Valuta Vétel	Valuta Eladás	Deviza Vétel	Deviza Eladás
Angol font	141,28	144,08	141,28	144,08
Ausztrál dollár	65,13	66,37	65,13	66,37
Belga frank *	262,79	267,45	262,79	267,45
Dán korona	14,09	14,35	14,09	14,35
Finn márka	16,07	16,47	16,07	16,47
Francia frank	16,08	16,36	16,08	16,36
Holland forint	48,80	49,66	48,80	49,66
Ír font	132,03	134,63	132,03	134,63
Japán yen *	90,49	91,69	90,49	91,69
Kanadai dollár	74,15	75,55	74,15	75,55
Kuvaiti dinár	316,24	321,74	316,24	321,74
Német márka	54,89	55,85	54,89	55,85
Norvég korona	12,75	12,99	12,75	12,99
Olasz líra **	59,11	60,39	59,11	60,39
Osztrák schill.*	780,45	794,05	780,45	794,05
Portugál esc.*	53,81	54,91	53,81	54,91
Spanyol peseta*	66,61	68,13	66,61	68,13
Svájci frank	62,56	63,64	62,56	63,64
Svéd korona	11,58	11,84	11,58	11,84
USA-dollár	95,46	97,02	95,46	97,02
ECU (KP)	106,17	108,13	106,17	108,13

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban.
*: 100 egység, **: 1000 egység

<Kolozsmegyei
fatemplomok>

Szinte Gábor:
< > Ethnografia.
1913. 3-40. l.

Kolozsmonostori

monostor és templom

Kolozsvárhoz vagadt ~~[illegible]~~ Kolozsmonostor falu szélén.

Kővári Erdépeml.

258, 259 –

262. l.

lrafordult. Keblét kitün-
elől kopasz; előrefésült
za világosbarna; szeme
illája fekete.

— Lelt. sz. 713. — Értéke
h-féle ereklyemúzeumból. —
okat l. a 62. lapon az 580
s 23-án (107–95). — Átvételi
másul vette az 1896 április

Kolocsmonostor

r. k. templom kapolna

Gerecze

1) alaprajz 1:100

megtartok
a kápolna helyreállítási tervei

Gyulas. 1894

1) alaprajz 1:100.

2) ugyanaz 1:100 jelen állapot 1894.
hungati homlokzattal.

3) helyreállítás Kerentmetnek
ésdéli oldal.

4) 2db mavolat ugyanezekről.

5) terneszet ugyszegi főpárhány profilok.

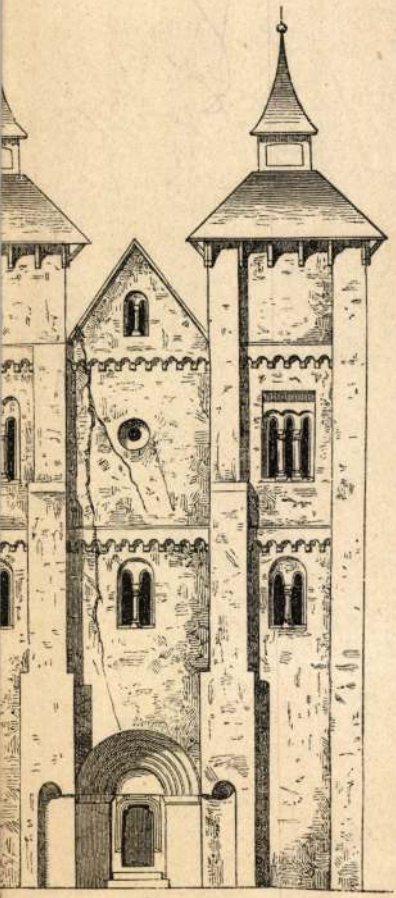

2.

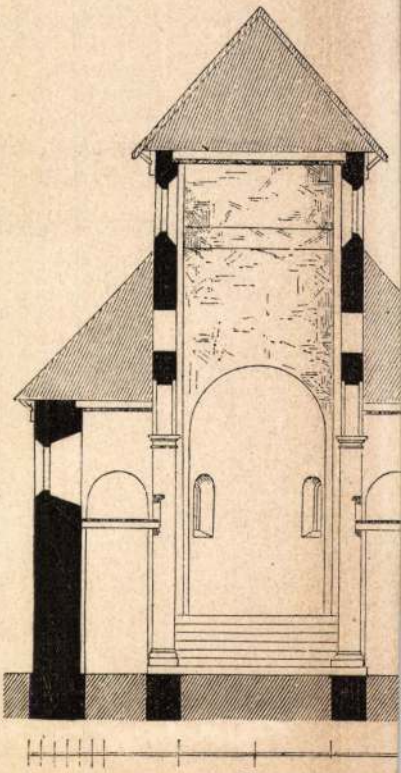

3.

Kolozsmonostor

Kálvária – Kápolna

283 l.

Zádor – Rados

Kolozsmonostori

Kálvária

Repr.

Erdélyi Múzeum

1933. III. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kolozsmonostori

régi jezsuita rendház

és templom

Mai kontokrat

Repr.

Erdélyi Múzeum

1931. 118. l.

Rendház és konvik-

tus alaprajza. Repr.

u. o. 1931. 123. l.

Keleti és déli oldala.

u. o. 1931. 129. l.

Nyugati oldal.

127. l.

Kolozsmonostori

kálvária

Repr.:

Erdélyi Múzeum

1933. 111, 0

NTTÁRGYAK

SZENT SEBESTYÉN
Dombormű alakos háttérrel.
Német munka, XVIII. század.
Fakeretben. Elefántcsont, 8·5×11·5 cm.
Egyhműv. kiállítás, 1930., 159. szám.

KORSÓS NŐ
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 4·6 cm.

INDIAI KIRÁLY TEVEHÁTON
Dombormű dobozban.
Német munka, XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 10 cm.

MÁRIA TERÉZIA NÉGYESFOGATA
Modell.
XVIII. század.
Elefántcsont.

ÉREM,
előoldal Férfi és nő arcképe, hátoldal: Haldokló férfi. Zsidó felirattal.
XVIII. század.
Elefántcsont, átm. 5·3 cm.

ROKKA,
aranyozott ezüstrészekkel.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 18 cm.

KANÁL,

Kolosmonostori bencés apát.

templom

gótikus

Repr.

Kiss Lajkl kath. Magy

468. l.

Kolozsmonostori templom

l.

Balogh Erdélyiren

I. 38/30. l.



HEIN. Arczkép.

Kolozsmonostori

Kápolna

gótikus

Kepe repr.

Szádeczky Lajos

Kovacsóczy Farkas

1576-1594.

M. Tört. Életr.

Bp. 1891. 122. l.

Kolozsmonostori

bencés apátság

Magyar Kolozsmonostor

l.

Ger MRE 59. l.

g

.

kissé jobbra hajtva ~~tartó~~ nő jobb kezének
pső-ujját szájára ~~teszi~~ tette, bal kezét pedig
e ~~tartja~~. Fejen koronát ~~van~~ visel, ruhájú derekán
~~tette~~ o; díszét ~~mint~~ a nyaknál ~~és~~ meg az uja-
ott csik, és aljan ~~pedig~~ széles prém képezi.
PPO" kezdetű o „TEMPERANZA" befejezésű
ábrázolt alak ~~nak~~ csak mellig látható
üzert ~~is~~ hord.
, méretei 265·5 x 56 cm.

1258.

ov lira

II. 29-én az Iparmüvészeti Muzeumban he-
(480 97)

Kolozsmonostori konvent

Temploma

Kimnach László rajza

Repr

Szilágyi Magy. nemzet

tört. III. k. 601. l.

[Kolorsmonostori apát-
sági zárda]

Jakab Elek: A < >
mint üldözőtek men-
helye. Századok 1889.
1, 97. l

Kolozsmonostori bencés apátság

Sörös Pongrác:

Csomor Lajos: A kolozsmonostori bencés apátság és birtokai 1556-ig. Századok 1912. 527. l.

Könyjem.

Kolozsmonostori régi
benedekrendi templom

Kelemen Lajos cikke
Magyar Hírlap
1924. IV. 21. 7.

Sza Kelemen

Vas. Ujs, 1857.

gondja volt, hogy egymástól messze ne álljanak; miután táborát sánczczal nem vette volt körül, hogy véletlen meg ne rohantassék, bizonyos távolra öröket állitott sürüen egymáshoz. A hadvezér ügyessége kémeket is szokott tartani; Kücsid, Apafarkas, Ogmánd, Szoárd, Kadocs kémek jeles hadi szolgálatokat tettek a honfoglaló hadaknak.

II. Az egész ősmagyar hadászat is ügyes, gyakorlott ész szüleményének képében tünik fel, s majd mindig fényes sikert eredményezett. Elölovasait nem bocsátotta vakmerön az ellentáborra, átalában nem tovább három vagy négy nyillövésnyinél a könnyü lovasságtól; ha pedig szerencsével mutatkozott az ütközet, a kergetésben sem botorúl nem heveskedett, sem hanyagúl magát nem viselte; mert a magyar, azért hogy az első csatában talán meggyözetett, a harczot, más nemzetként, abban nem hagyta, hanem mig vitéz ereje kifogyván, teljesen el nem csüggedt, mindent elkövetett, mikép ellenségét bármi uton ismét megtámadja. Üző ellenségét mindenkor nyilai záporával szokta fogadni, és ezt olly serényen irányzani, hogy kikerülni csaknem lehetetlen vala, s ezerek roskadtak össze egyszerre alatta. Megtámadásoknál gondosan kileste az időt, és nem annyira összevagdalkozással vagy szemközt hadakozással, mint inkább hadi fortélylyal, véletlen megrohanással s a szükséges szerek elfoglalásával ügyekezett tönkre tenni az ellenséreget. Azért szaladást szeretett gyakran színlelni; de hirtelen ismét visszafordult, uj erővel kezdte meg a csatát, s midön az ellenfél tombolt győzelmi örömében, akkor boritotta el a véletlen halállal. „Az unokákban is megismerhetitek a vitéz apákat“ (!) — mond a krónika. Leginkább szeretett távolról nyilazni, azután lest vetni, az ellenséget megkerülni, hadai kiterjesztett mindkét szárnyával bekeriteni, vagy színlett hátrálással s rögtöni visszarohanással szerteágazó csapatokban zaklatni. Ha megszalasztotta, nem elégedett meg, hogy csak egy darabig üzze, hanem minden egyéb gondot félretéve, nyakáról mindaddig nem tágitott, mig azt egészen semmivé nem tette. Ha pedig az ellenség valamelly erős helyre vonult, szükségeit s fogyatkozásait gondosan kikémlelte, s azokhoz képest szakadatlan megtámadásokkal nyugtalanitotta, hogy vagy inség által keritse kezére, vagy önkényes feltételekre kényszeritse, mellyeknek mindig a könnyebbjét szokta elébb elészabni, s csak ha azok elfogadtattak, a nehezebbjét. — A hadi erőknek illyetén szervezése, a csapatoknak czélszerü fegyelmezése csak az elfogulttal nem gyanittathatja a régi magyarok között fennállott rend s ezzel együtt járó bizonyos müveltségi fokozat létezését. Igaz ugyan, hogy egyik oka azon számos diadaloknak, mellyeket a maroknyi de lelkes nép fegyverei arattak, s nevét keleten mint nyugoton félelmessé tették, abban létezett, hogy Európa akkor még majdnem egészen gyalog, az ázsiai hadászattal ismeretlen, bomladozó kiséretekből összecsoportozott seregeket állitott a rohanó magyar lovas hadaknak elébe; de tagadhatatlan az is, miként harczmódjok, melly szerint nem annyira kéztusában, mint kiszámitott hadi fogások, fordulatok és cselszövények által verték meg az ellenhadakat, — nyilván bizonyitja, hogy eszök sebes, éles, gyakorlott volt.

III. Illy módon szervezett s igy fegyelmezett hadseregekkel bátran indulhattak meg a nagy utra. Egy perczig sem csodálkozhatunk, ha nekik Kiew és Lodomér meghódolnak, s a halicsi herczeg kegyelemért esd; Árpád pedig diadalról diadalra vezeti rendtartó bátor harczosait. Szalán és Ménü-Marót elölök menekülnek, Gyalu és Szvatopluk legyözetnek, s a négy folyamok szép hazája, ez ősi birtok, ujra sajátukká lesz. Illy nemzet, melly nyilt csatákra kel az ősi föld bitorlóival, melly a különböző ajku népek főnökeivel követségeket vált, emberségesen alkudozik, melly a békés kiegyezkedést a véres csatáknak elejébe teszi, s csak akkor kel jogdöntő végharczra, ha hajthatlan dacz öt erre kényszeriti, — illy nemeslelkü, bátor hadi nép gyülevész népcsöcseléknek, rablóbandának, a történelmi valóság s emberi méltóság irgalmatlan megsértése nélkül nem nevezhető.

IV. A Görög-révnél Szalánon nyert győzelem után Árpád s diadalmas harczosai azon tóhoz jöttek, melly Körtvélytónak mondatik, s harmincznégy napig a Gyümölcsös erdő mellett mulattak; hol a vezér s népfönökök a nemzet minden szokásos törvényeit és jogait rendbe szedték, hogy tudniillik miként szolgáljanak a fejedelemnek, s a föembereknek; miként hozzanak itéleteket minden egyes vétek megboszulására; hol a vezér a vele levő nemeseknek különböző jószágokat is ajándékozott lakosaival együtt; a helyet pedig, hol mindezek elrendeztettek, a magyarok saját nyelvökön Szernek (ma *Pusztaszernek* hivják) nevezték. E hely Sövénynyel határos, hol Etele, Pannonia megvétele után, nyugoti hadjáratait ünnepies gyülésben elhatározta. — Azon nép, melly a meghóditott hon szervezésére ennyi bölcseséggel intézkedék, épen nem volt féktelen vadonczok csordája.

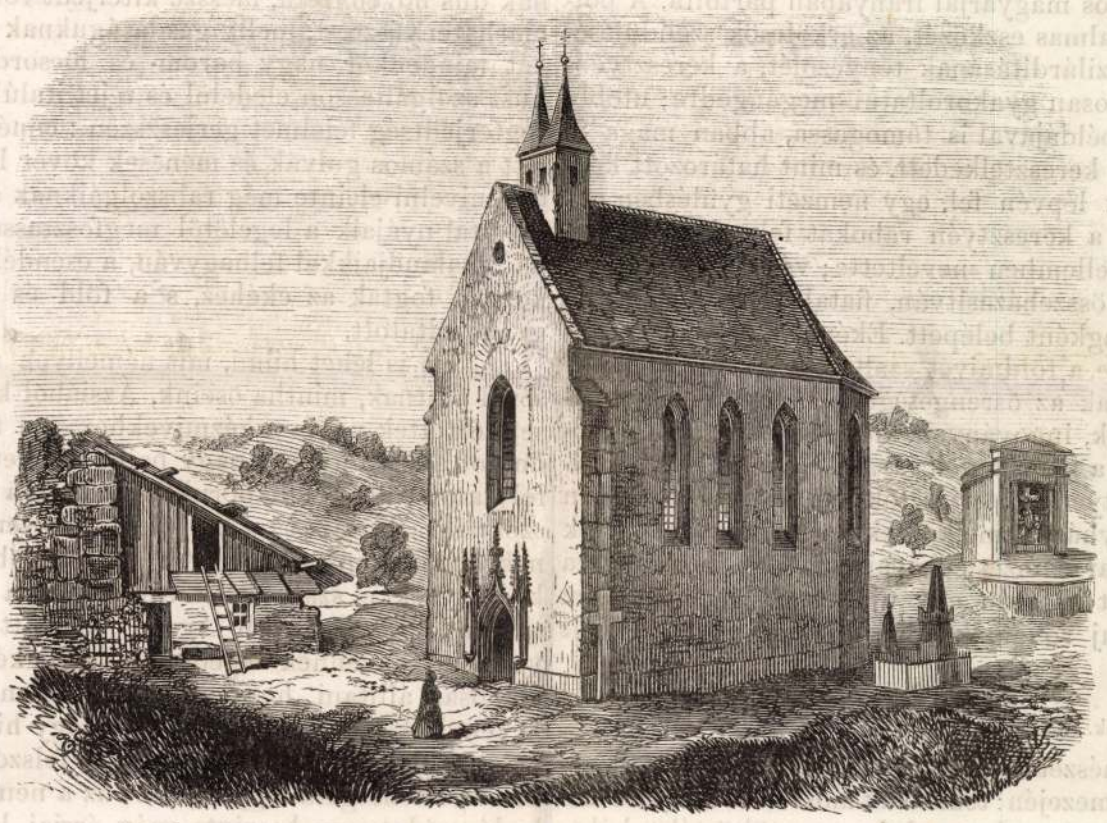

A kolosmonostori apátság maradványa. — (Lásd a szöveget 319. oldalon.)

3. §. Hadi kalandok. Miveltségi állapotok. Társadalmi élet.

I. Még a hadi kalandok sem voltak kedvező befolyás nélkül őseink szelidülésére, s európai miveltségének emelésére. Tagadni nem lehet, miszerint nemzetünknek a fejedelmek alatti kalandos életszakasza szemeit kinyitotta, eszmekörét tágitotta, a különböző népek erkölcsei- s szokásaival közelebbi ismeretségbe hozta, világnézetét magasabb látpontra emelte, s miután közölök sokan hadifoglyaikká lettek, a velök folytatott együttlakás az európaisodás befogadására az utat elöttök egyengette. Más felöl e hadi kalandok Európa nemzeteit eszméletre ébreszték, szükséges véderőkről, népszövetségről gondoskodni kényszeriték, s az europai legrégiebb erődök, falakkal kéritett városok keletkezésének, habár közvetve is, tényezői lettek.

A magyar harczos apáktól születvén, harczban növekedett; e mellett élénk képzelmü s pompaszerető levén, a munkát pedig kalandszereteténél fogva, bajnoki felfogása szerint, szabad férfiúhoz méltatlannak tekintvén, életszükségeit más, mint zsákmányló kirándulások által ki nem elégithette: mirenézve őseink világélete a IX. és X. században többnyire harczos kirohanásokban tölt el. A keleti birodalom ugy Olasz, Német, Helvét és Franczia, sőt Spanyolország is huzamosan szenvedtek csapásai alatt. E hadi kalandok pusztitók voltak ugyan, mint a középkori egyéb vándornépeké: de a kegyetlenség, melly sokféle háboruit az uj és legujabb kornak is bélyegezte, őket épen ama nemzeti és ősjellemü korukban soha sem undokitotta. Sőt erkölcsi felsőbbségöknek elvitázhatlan jelei azon ildom és mérsék, mellyel a nekik hódolt népekkel bántak. Ők tudniillik e hazában lakott különböző faju s ajku népeket, mellyek közt a keresztyénség is széltiben el vala már terjedve, népiség és vallás különbség nélkül magokhoz hasonló társaknak tekintették, szabadságukat s a szerzett birtokot velök s meghódolt fejedelmeikkel megosztották, ugy hogy az európai magyar birodalom legelejétől fogva, csak egyen-

jogu, szabad és nemes magyarokat ismert : egyedül az önként hódolni nem akarók, s ellenállásukkal a győzelmes sereget felboszontók fosztattak meg birtokuktól, s rablánczra füzetvén, a fejedelem táborába küldettek, ki aztán őket az ország külön részein letelepitette, s vagy marhatenyésztésre alkalmazta, vagy a várak szogálatára rendelte; de ezeknek is hadi szolgálatba lépés által nyiltan állt mindenkor a szabadságra való ut. Ez igazságos és bölcs eljárásnak köszönhette a magyar nemzet ez uj földöni megmaradhatását, s csak ezen valódi mesterfogásból, emberséges bánásmodból fejthető meg, mikép merheté a magyar legjobb erőit folyton a hazán kivül hadi kalandok által elfoglaltatni a nélkül, hogy itthon az önállásuktól elesett népek forradalmától, vagy a boszus külföld betöréseitől tartania kellett volna.

II. De e gyakorlati életbölcseség az európai vendégnépnek még korán sem biztositja az uj hazát. Neki mélyebb belátásu s tovább számitó vezérszellemre volt szüksége. Ezt Gyéza fejedelemben adá meg neki a gondviselés kedvezése, ki szelidebb természetü volt, mint apái. E fenkelt lelkü honatya jól látta, miszerint e hadi kalandok Európát elvégre is olly szövetkezésre kényszeritik, melly az uj haza végromlását, s a nemzetnek kimaradhatlan veszedelmét vonja maga után. Mirenézve e bölcs fejedelem azon vészterhes kalandoknak véget vetendő, az európai hatalmakkal követségeket váltott s békekötésre lépett; itthon népét a zsákmánylás helyett a szerzés más eszközeire, különösen a földmivelés- és kereskedésre utasitotta; a külföldi leteleplöket daczos magyarjai irányában pártolta. A polgárisodásnak kiválólag hatalmas eszközét, az erkölcsök szelidülésének, az uj álladalom megszilárditásának tényezőjét, a keresztyénséget hirdettetni, s nyilvánosan gyakoroltatni megengedte; utóbb, hogy e fontos ügyet saját példájával is támogassa, abban maga is oktatást vett, végre meg is keresztelkedett, és mint határozott képviselője a keresztyénségnek lépvén fel, egy nemzeti gyülésben annak felvételét elrendelte, a keresztyén rabokat felszabaditotta, s fiát európai s keresztyén szellemben neveltette; végre a szomszéd fejedelmekkel gyermekeit összeházasitván, fiatal birodalmával az europai államcsaládba uj tagként belépett. Eként az egyes törzsökfejek negéde meg volt törve, a földmives szabad, az ipar fel kezdett virágozni; irtó fejszék dultak az ősrengetegekben, csatornákra vétettek a büzhödő posványok, ingoványok, mellyeknek nyomain mosolygó virányok fakadtak; a kereskedők járás-kelése széles birodalmában biztositva, a keresztyén hitterjesztők mindenfelé szabadon működhettek, s uj Isten egyházai emelkedtek a régiek mellett. Ezek által az uj évezred a magyar nemzet európaisodását már biztositva lelte, és Németország kelet határán egy uj keresztyén birodalom emelkedett, melly ázsiai uj rohamok ellen egykor védfalul volt szolgálandó.

4. §. Békefoglalkodások. Földmivelés. Kézmü-ipar. Kereskedés.

I. Láttuk őseinket természetes elhivatásukban, a hadvész fergetegei közt, a duló csaták vérmezején: tekintsük most őket a béke csendes napjaiban a cselekvés terén; mit tettek, hogyan töltötték a békeidőt; mik valának a csatazaj csillapultával kedvencz foglalkodásaik.

Béla jegyzője mondja ugyan, miszerint „minden körülfekvő tartományoknak javait az ő kezeikbe adta az Isten :“ állitani azonban még sem lehet, mintha ők e fegyverrel gyüjtött szerzeményekre támaszkodva, békés napjaikat hivalkodva töltötték volna. A béke idejét részint hadi készületek-, részint élelemszerzésre fordiotották; halászat, vadászat volt legközönségesebb foglalkodásuk, miket nem egyedül mulatságból, hanem szükségből is gyakoroltak : ezek levén fő forrásai táplálékuk- s ruházatuknak. A börcserzés általuk terjedt el Európában, s a nyers bör kikészitését tőlök tanulták el a németek. Szabadságszeretetök még ez uj hazában is sokáig nem türhette a városi élet korlátait; ennélfogva, jóllehet városokat bejöttökkor, főleg a felsőbb dunamelléki vidékeken, már többeket találtak; mégis az egy tanyáról másra költözködő életet az uj honban is sokáig folytatván, szabadban, sátorok alatt laktanak. Az ezekhez szükségelt vászonszöveteket önmagok késziték el, valamint harczi lobogóik, becses prémekkel segélyzett kaczagányaik, daliás kalpagaik, s fényes fegyvereik is müképzettség — s müszorgalomra engednek következtetni. Az ifjak vadászat közt nőttek fel; s edződtek meg a harczok kemény s veszteli munkáira; a lovaglásban s fegyverforgatásban apáik által kicsinységöktől fogva szüntelen oktattattak. A leventék hadjátékokban gyakorlák bajnoki erejöket, ügyességöket. Egyébiránt a harczosok, főleg télen által, kard- és nyilkovácsolás s egyéb hadi készületekkel foglalkodának. Kitünik ez mind fegyverkezésök — mind ruházatjokból. Harczaikban több nemü, nem európai szabásu, fegyverekkel éltek. A csatára pánczélt és sisakot öltének fel, a nemesebbek vasból és rézből, legtöbben vastag bört használtak mind magok, mind lovaik fedezésére; volt azon kivül paizsuk is hasonló anyagból. Már pedig ezen ruha- és fegyvernemüek szükségkép feltételezik a timárok, vargák, szücsök, kovácsok, kardcsiszárok s egyéb kézmüvesek létezését. Hogy nemzetünk körében müértő épitészek is voltak, kételkednünk nem engednek történetlapjaink, ha azokat figyelemmel olvassuk. Árpád vezér mesterembereket fogadván, Csepel szigetén nagyszerü fővezéri palotákat épittetett. A honfoglalás nagy müvének bevégeztével, az ország határainak ellengátokkali megerősitése; továbbá a fejedelmek korában több helyütt a honban keletkezett várak, mint : Szabolcsvár, Tasvár vagy Sárvár, Borsodvár, Örs-ur vára, Várad nevü földvár, Borsvár, Borsod, Zólyom vára, Feketevár vagyis Csorongrád, Csörsz vára, Pejtővár, Csákvár, mind olly müvek, mellyek avatott épitészeket, vagy legalább szakértő müvezetőket feltételeznek, minők nélkül Gyéza fejedelem sem foghatott volna a pannonhalmi benczés monostor és szentegyház, valamint több helyeken megkezdett istenházak épittetéséhez.

A marhatenyésztésnek meg kellett előznie, a dolog természeténél fogva a földmivelést. Őseink arra kitünő gondot forditván, ezt egyideig foglalkodásuk körébe nem vették fel. Ázsiai hazájoknak dus növényzetü, messze kiterjedt rónáin jókor megkedvelték a marhatenyésztést, melly gazdaságuknak fő részét tette. Hadjárataikat mindenkor nagy barom- és lócsorda követte, nemcsak hogy hust szolgáltasson eledelül és tejet italúl; de hogy a sokaság és seregterjedtség félelmet gerjeszszen : ennélfogva gondoskodniok kellett a számos gulyák és ménesek kövér legelőjéről; mirenézve a földet mivelni eleinte még rabszolgáiknak sem engedték meg, nehogy ez által nyájaik a legelőtől megfosztassanak. Csak később, miután hadi kalandjaikkal felhagyván, a csendélet malasztjaival megbarátkoztak, fogtak az ekéhez, s a föld- és szőlőmivelés szorgalmasan gyakoroltatott.

Nem is lehet hinni, mit némellyek nemzeti becsületünk sértésével állitnak, mintha őseink, Ázsiából kijöttökkor, s azután is mit sem értettek volna a kézmivekhez és a földmiveléshez. Nekik elég dolgot adott ugyan a nagy bajjal szerzett haza őrzése, az e mellett folytatott kül- s belháborukkal együtt; a föld- és szőlőmivelést tehát szolgáikra bizták, és a külföldről ide seregestül beköltözött idegenekre, kiket már Árpád, Gyéza, s később főleg szent István nagy kedvezésekkel szállitottak váraik aljába s majorjaikba: azért mindazáltal koránsem volt Árpád fiai előtt ismeretlen a földmivelés, valamint az ennek segédül szolgáló kézmüvek sem. Kimerné ezt alaposan állitani, hogy az a nemzet, melly már ezer évvel ezelőtt jó fenyiték tartása mellett olly nagy hirt szerzett magának, hogy kelet és nyugot derék császáraitól felszólittatott ezeknek bolgár és morva ellenségeik legyőzésére; az a nemzet, melly a keleti gazdálkodásmódot ugy beszivta még ázsiai lakában, hogy ahhoz még most is állhatatosan ragaszkodik; az a nemzet, mellynek olly igen vérében van a szivet és elmét meg nem kötő földmivelés, ló- és baromtenyésztés, hogy még most is kerüli a város falait csak azért, hogy mint született földmives és tenyésztő, a természet emlőjén függhessen, és ha városban lakik is, nem annyira a nyereséghajtó kereskedésnek, mint a mezei gazdálkodásnak él, mint legtöbb magyar városaink példája mutatja; az a nemzet, mellynek némberei még most is utolérhetlen ügyességgel üzik azon munkát, melly más népeknél czéhbeli mesterség, például a kenyérsütést; de üzi és üzte a szövést, fonást, varrást és himzést; az a nemzet, mellynek ide jöttekori családi állapotját, életmódját, miveltségi fokát nem jegyezték ugyan fel néprajzi hüséggel történetiróink, csupán hadi viselt dolgaik leirására függesztvén gondjukat : de a melly — polgári szerkezetéből jól kiszámitott vállalataiból, testi s lelki nagy tehetségeiből, egyszerü és igen természetes vallási fogalmaiból és szertartásaiból itélve, — aligha állott alsóbb fokán a miveltségnek, mint az akkori Európa bármellyik nemzete; kimerné állitani, hogy ez a nemzet, bár vándornemzet volt is és ollyan, melly követvén az akkori idő szellemét, néhány száz mérföldről sietett hazájába hegyen-völgyön, tüzen-vizen keresztül, olly bárdolatlan vala, hogy a föld- és szőlőmiveléshez nem értett volna, mellynek termékeivel élt már az Etel és Don mellett vallási áldomásaiban; hogy az életmódjához megkivántató legyegyszerübb eszközök készitését

nem tudta, és mindent mostani lakhelyén tanult volna német és tót betelepültjeitől, kik földjeit müvelték, és a kiket némellyek elfogultan tartanak öseink oktatóinak a mezei gazdászatban s európai háztartásban.

II. A régi magyarok kereskedésére vonatkzó adatok hiányzanak ugyan ősi emlékeinkben; de könnyen hihetjük, hogy ez is létezett nálok, ámbár még igen csekély állapotban; miután egy külföldi iró megjegyzi rólok, hogy a menyét, nyest és czoboly bőrökkeli kereskedést ők kezdették Európában. De egyébiránt is, nem fogunk tőlök némi csekély csere-kereskedést megtagadni, ha meggondoljuk, hogy ezen hadkedvelő népnek többfélére, pl. vasra, rézre stb. volt szüksége, miket hogy a föld kebléből bányamivelés által nyert volna, még hihetetlenebb, mint kereskedésének létezése. Később, miután kalandozni megszünvén, a békeáldásait élvezék, igen szép elömenetelt tettek a kereskedési szorgalomban is, s majdnem egészen magokhoz ragadták a bolgárok élénk levantei kereskedését.

(Folytatása következik.)

A kolosmonostori apátság maradványa.

Hazánk történetében s korábbi törvénykönyvében gyakran találkozunk a kolosmonostori apátság említésével. E hajdan fényes és hatalmas apátságnak valóban csak neve és czime maradt fenn s minden, mi reá emlékeztet, azon domb forma magaslaton látható góth modorban épült kettős fatornyu kápolnából áll, mellynek alakját, a körülte álló kunyhókkal együtt mai számunkhoz mellékelt rajzunk mutatja.

Kolosmonostor helysége mintegy folytatását, külvárosát képezi Kolozsvárnak, ezzel csaknem megszakadás nélkül függ össze. A helység végén emelkedik azon magaslat, melly mostani alakjában kalváriául használtatik, de mellyen régibb időkben az apátság kiterjedt, nagyszerü épületei állottak.

Az apátságot még I Béla király alapitotta 1061—63 esztendőben, birtokául adván Kolosmonostor helységét. Nagyban gyarapiták azt a következett királyok, különösen Sz. László, ugy hogy a kolosmonostori apátság 40 falunak volt ura és birtokosa. 1241-ben a tatárok pusztitották ki az apátságot, mellyet több év mulva IV Béla állitott ismét helyre. 1463 óta, igen hatalmas apát uralkodott itt, Pécsvárady Péter, kit Mátyás király küldött ide. Ez, önszántából, félelmes erősséggé változtatta az apátságot, min Mátyás király megboszankodván, annak lerombolását parancsolta meg. 1553-ban, midőn a reformatio terjedésével, az egyházi javak Erdélyben a status javára lefoglaltattak, a kolosmonostori apátság is megszünt s miután javai részint a kormány, részint egyesek kezére kerültek, ez időtől fogva mai napig csak a kolosmonostori czimzetes apátság neve maradt fenn.

E szomorú felforgatás után nem sokára Báthory István testvére Báthory Kristóf 1579-ben Monostort hat faluval együtt a jézuitáknak adományozta, mi által a Kolozsvárt ma is fennálló rom. kath. felsőbb tanintézetnek tette le alapját. Nemsokára a szerzetesek kénytelenek voltak ugyan innét eltávozni, de I. Leopold idejében ismét visszatértek s itt is maradtak mindaddig, mignem a szerzet 1773-ban eltöröltetett. Javaik a kincstárra maradtak s tanulmányi alapúl jeleltettek ki. A zárda épületnek ma már helye sem látszik, a levéltár mai nap is a kolozsvári plebánia templomban van elhelyezve. A zárda templom a rajzban itt láthatónál sokkal nagyobb volt, de pusztulásnak indult; 1787-ben, az II József császár alatti török háboruban már raktárul használtatott, 1818-ban pedig erdélyi püspök, később esztergomi primás, Rudnay Sándor, köveiből épitteté a kolozsvári rom. kath. lyceumot. A rajzunkon látható kápolnát a régi templom szentélyéből épitették.

Offenbánya,

egyike a legnevezetesebb erdélyi bányásztelepeknek.

Offenbánya, egyik a legrégibb erdélyi arany-ezüst-bányászatok közül. Annyi bizonyos, hogy a rómaiak nagyban üzték itt a bányászatot, és különösen az aranymosást. Maig is láthatók a bányákban a római mivelet maradványai, nemkülönben egy régi kőfallal keritett bástyának, azután templomnak romjai. — Az idők mostohasága miatt több századig pusztán és felhagyva maradván ezen előbb nevezetes bányászat, valami négy századdal ezelőtt másodszor is megtelepittetett és mivelni kezdték, még pedig olly szerencsével és előmenetellel, hogy bizonyos adatok szerint csak az aranymosók (auri lotores) többre mennének 600 egyénnél, azonkivül ezen helység határán most is valami 18 kisebbszerü olvasztó-kemencze helyei tisztán kivehetők a hátramaradt nagy salak-halmazokból. Melly nagy kincsnek hire a dicső emlékü Mátyás királynak tudomására menvén, hogy a hir valóságáról tisztábban meggyőződhessék, személyesen, de ismeretlenül (incognito) köz állitás szerint egy biztosával a havasokon keresztül Kolozsvár felől ide hatolt, és egy az akkori bányanagy szállásához közellevő korcsmába, mellynek romjai most is megvannak, beszállott. Másnap nagy ünnep tartatván, a bányanagy a fentebb emlitett római bástya mellett a most is épségben levő tiszti-szállásból, népmonda szerint, a bástyában levő templomba (mellynek romjai most is megvannak) arany tányérokon lépdelve ment be. A mit meglátván a dicső király, minekutána hat főtt tojást mint utazó megevett, illy tartalmu czédulát hagyott hátra tányéra alatt :

Itt volt Mátyás király, megevett hat tojást,
Látta arany csészén járni a kamarást.

Azonban megint gyász borult Offenbánya felett. A rémitő emlékezetü vad tatárok a sok kincsnek hallatára ide is behatolván, nemcsak feldultak, elraboltak és felégettek mindent, hanem a nagyszámu lakosságnak is egy részét az emlitett bástyában és nagyszerü templomban elbujva feltalálván, mind lekonczolták; más menekült részét pedig valami *la vályljá drákuluj* nevezetü szorosnál körülvévén, azt is egy szálig levágták.

Ezen borzasztó eset után megint huzamosabb ideig pusztán maradt ezen gazdag kincseknek fészke. Mig végre harmadszor is a Bánságból ide hozott, vagy küldött, többnyire német bányászok által lassankint szaporodni és telepittetni kezdetett.

Rendre származott ide a szomszéd havasi falukból több román család, a kik nagyobb részt földmiveléssel és marhatartással foglalatoskodnak, de sokan az itteni részint cs. királyi, részint társasági (werkesi) bányászathoz is alkalmazzák magukat. A mostani lakosság száma összesen mintegy 1500 lélek, de a mintegy álomban látott régi kincsnek és gazdagságnak csak a hire maradt a mostani ivadékra. Most mind a két részről levő bányamivelet csak alig tarthatja fel magát, mig a gondviselés egy jobb áldásra nem vezet. — Van még is Offenbányának most is egy olly nevezetessége, mellynek megszemlélésére bátran jöhet ide a távolabbi utazó is, t. i. a hires és az egész országban egyetlen remek *érczolvasztó-kemencze*, vagy *kohó*. Ebben láthat az ember négy nagyszerü és legujabb találmányu külön négy-négy fuvó ládával ellátott olvasztó-kemenczét, külön *amalgamácziót*, vagy is a fekete rézérczek tűz általi kitisztitását, és arany ezüst nagyszerü tisztáló-kemenczét (Treibherd). — Van még benne a kemenczékhez megkivántató kőtörő- és örlőmalom ; — és több, u. m. lakatos-, asztalos-, kovácsműhelyek mind egy, még pedig legkisebb fagerendák és szarufák nélkül, csupa ivekre (árkusokra) állitott fedél alatt. De van még egy más nevezetessége is Offenbányának, és ez azon eredeti *uj csinált ut*, melly folytonosan az Aranyos vize mellett Topánfalván keresztül Magyarország felé vezet. — A mit évezeredek alatt megtenni lehetetlennek tartottak, az már valósággal megvan! *Verespatak* ugyancsak legrégibb, még a rómaiak előtt is ismeretes gazdag bányászszomszéd-helységbe, mint szinte Offenbányára, ugy a vidéki havasi falvakar csakis lóháton lehetett eddig az országból élelemszereket és egyebeket szállitani; de már most ott állunk — hála a gondviselésnek! — hogy maholnap hintóval is idejöhet még maga a Felség is, a ki ezelőtt lóháton is nagy bajjal látogathatta meg ezen havasi vidéket és a hires *Detonátát*. — *Vojth Simon.*

Nönevelésünk s egy uj nönövelde Losonczon *).

(Vége.)

Hogy pedig leányaink olly nevelésben részesülhessenek, minőt nemök, rendeltetésök méltósága a közjólét érdekében is korunktól joggal és sürgetve követel: jó alkalomnál alig van egyébre szükség. Mert mihelyt vidékenkint olly nevelő-intézetekről gondoskodva van, mellyben a képző erők czélt s irányt egyképen ismert biztos befolyás által kiképezetten visszaadott egyénekben e helyes nevelés előnyeit mintegy megtestesitve hozzák közelebb szemeihez a rövidebb látóknak is : lehetetlen, hogy az igy nevelésileg tisztult, emelkedett szép lélek a szülői hanyagságot meg ne szégyenitse, meg ne törje, s a szülőket a neveltési teren nemes versenyre ne buzditsa. Az alkalom csábitó hatalmát, s a példa rábeszélő erejét ismeri mindenikünk.

A vidék különböző helyein illy nönöveldéket létesiteni pedig nem volna épen olly nehéz, miként az első tekintetre látszik. A legnagyobb nehézség, mi e téren felmerülne, alkalmas nevelő egyének megszerzése volna; mivel azon felül, hogy illy pálya külön készültséget igényel, a nönevelőnek vele született gyöngédséggel szükséges birnia. Mert mig a fiú irányában alkalmazott szigor, heveskedés kevésbé ártalmas nyomokat hagy úgy is keményebb ter-

*) Azon megjegyzés következtében, mit a szerkesztőség beküldött müvem bevezetésére nézve tőn, iratomat ujolagos vizsgálat alá vetettem. Lehet, a szerkesztőnek van igaza, én azonban müvem előrészében igaztalanság helyett csak azon szigort találtam, melly soraim mindegyikéből eléggé kitünik. Használtam pedig czélzatosan e szigort azért, hogy elég hatályos eszközül szolgáljon azon szivek vastag kérgének áttörésére, mellyekre leginkább hatni megkisértém. Fájdalom, ugy van! Családi életünk olly mértékben van demoralizálva, miképe ragályos baj ellen — mint a szerk. jegyzetben is mondatik — eléggé heroikus szerekkel fellépni nem lehet. *M. S.*

mészetében : növel szemközt magához mindenkor hü, szemes, s minél ovatosabb eljárásra köteleztetünk, hahogy kedélyét elvadítani s természetének vele született lágyságát, végtelen kárára, elkeményiteni nem akarjuk. Pedig tanitóink személyzeténél épen a gyöngédség az, mi modorukban tanitványaikkal szemben leginkább hiányzik.

Ezen nehézség körüli aggodalom is sokat veszit azonban sulyából, ha eszünkbe jut, mire a köztapasztalat tanit, miszerint csak megnyitni kell a pályatért, s a végzetszerüen e pályára rendelt tehetségek elkészülten fognak jelentkezni.

Miként volnának pedig illy növeldék a vidék különböző pontjain létesithetők, arról szerény nézeteimet egy külön czikkben szándokom kifejteni. Ezuttal annyit kivánok megjegyezni egyedül, mikép illy növeldék szervezeténél nem csekély figyelmet kellene forditani arra, hogy a nevelés malasztjában az illetők *minél jutányosabban* részesittessenek. Legnagyobb levén a középmóduak osztálya, ez osztály érdekeit s viszonyait kellene itt mindenek felett szem előtt tartani. Mivel ha fontolóra veszszük, mennyi nehézséggel kell megküzdenie a szülőnek azon elhatározásig, hogy leányát növeldébe adja, részint mert a neveltetés igényelte költségeket módjával arányban nem találja, részint mivel közelében növelde nem létezvén, gyermekét idegen messze világba, ismeretlen viszonyoknak átadni szülői gyöngédsége ellenzi; s ennyi áldozatok után, gazdagon remélt örömek helyett azon leverő valóval találkozik sokszor, hogy a hazahozott gyermek egykor olly vidám kedélye a növeldében reá ügyetlenül halmozott terhek alatt, miket szivviditó, lélekemelő szórakozással ellensulyozni elmulasztottak, összerogyott, s a fiatal, egykor olly rugalmas akarat, kedvét, erejét a további önképzéshez végkép elvesztette : mint mondom, ha mindezt számitásba vettük, sajnálni inkább, mint csudálni lehet, hogy mig korunk minden életrevalóbb eszméje tért, életet vivott ki magának, a nönevelés mindezek megett háttérben maradott.

Mind ezek következtében hiszem, mikép a közönség érdekében is teszem, ha határozatomat a nyilvánosság elé állitom ezennel.

A losonczi evang. egyház által nehány hó előtt leánytanitónak elválasztatván, ezáltal alkalmat, tért nyertem, nöneveléssel foglalkozó, s több év során viselt házi nevelői pályámon nyert kedvencz eszméimet valósitani, s magamat olly *nőnövelde* szervezetére elhatározni, melly korunk szükségeit, viszonyait szem előtt tartva, a lehetőségig jutányos dijért a szülők magasb igényeinek is megfelelni képes legyen.

Ezen folyó évi october 1-én megnyitandó nönöveldének tervrajza pedig a következő ;

A tanfolyam négy évre, s ugyanannyi osztályra fog kiterjedni.

Az osztályonkint, részben magyar, részben német nyelven előadandó tanok pedig a következők lesznek :

Első osztályé : olvasás és irás mind a két nyelven; természetrajzból az állat és növényország; földrajzból az osztrák birodalom, különös tekintettel Magyarhonra; számtanból a négy első müvelet, s fejbőli számolások gyakoroltatása; éneklés.

Második osztályé : helyes olvasás és irás mind a két nyelven; magyar és német nyelvtan; fogalmazási kezdeményezés; vallás és erkölcstan elemei; természetrajzból az ásványország; földrajzból földünkm athematikai ismertetése s Európa; számtanból a négy első müvelet gyakorlati alkalmazása, törtek s fejbőli számolások folytatása; honunk történelme; éneklés.

Harmadik osztályé : magasb olvasás; vallás és erkölcstan magasb szempontból; természettan; földrajzból Európán kivül minden földrészek; számtanból arányok, egyszerű s összetett szabály, gyakorlati alkalmazással; fogalmazása minden a női élet körébe tartozó iratoknak ; világtörténelem; egészségtan; női hivatás ismertetése; éneklés.

Negyedik osztályé : honunk s a világ történelmének tüzetes átnézete; női hivatás tüzetes fejtegetése Ehrenberg szerint; egyháztörténelem; számtani összes ismeretek gyakorlása; magyar költészet, s a magyar és német irodalom jelesb termékeinek ismertetése; hitregetan (Mythologia); aesthetica; társalgás s illemtan; neveléstan; szépirás.

Nem kötelezett tanok, mellyekben alapos oktatás fog külön mérsékelt dijért kiszolgáltatni, lesznek : franczia nyelv, zongora, lant, rajz, s a kézi munkák, s ez utóbbiaknál különös tekintettel a fehérnemüek s mindennemü női öltönyök szabályszerü kiállitásának betanitására.

Ugy a magyar, mint a német nyelv alapos tanszerü betanitása biztositatik.

Minthogy pedig a *kertészet* nöink életével, a mint tudjuk, igen sok oldalról érintkezik, nemcsak kedves szórakozás, nemes s szintolly hasznos időtöltésre kifogyhatlanul uj meg uj alkalmakat nyujt, de a házi kör megkedvelésére s az izlés finomitására hatályos tényezőül tekinthető : azt mint korszerü s nevelésileg is jótékony eszmét honositani növeldémben elhatároztam. Gondoskodtam olly kertről, mellyben minden növendékemnek annyi tér jut, a mennyi szükséges arra, hogy kicsinyben önálló kezelés mellett mind a virág s konyhai vetemény, mind pedig a gyümölcsfák okszerü tenyésztése, s különféle oltási módok általi szaporitásukról magának gyakorlati ismereteket szerezni alkalma legyen. Az eladandó s mindenkor a legnemesb fajokról szaporitandó gyümölcsoltványok jövedelme egy növeldei külön könyvtár létesitésére fog fordittatni.

Ezen programmban kifejezett igéreteimnek megfelelni menynyire leszek képes, törekedni fogok azt az évenkint megtartandó nyilvános vizsgák alkalmával felmutatni; s minden ügybarátnak, ki ezen kérdés által magát rövidebb időközönkint is netalán érdekeltetné, számot bár mikor adni, kedves kötelességemnek ismerendem, — növeldém különösen az egyházi elöljáróság felügyelete alatt állván. —

Minden lehető költségek egy egy tanévre — october elejétől julius végeig — következőleg állapittatnak meg :

Élelmezés, szállás, mosás s kiszolgálatért		150 ft.
Kötelezett, s osztályonkint elősorolt tanokért . . .		15 „
Nem kötelezett tanok :		
Franczianyelv		20 ft.
Kézi munka		10 „
Zongora	tanitásaért	60 „
Lant		40 „
Rajz		10 „

A tandij fél — az élelmezési illeték csak negyedévenkint előre fizetendő.

Megjegyzendőnek vélem végre, mikép a helybeli evang. gymnasium jeles ásvány és növény gyüjteménye s egyéb tankészleteiben, a városi ismert bőségü közkönyvtárban jelentékeny segélyre találandok. Nöm, ki a miskolczi nönöveldében pár év előtt segédnői minőségben nyilvánosan is kijelentett elismeréssel müködvén, azóta a női öltönyok mérték szerinti szabását s szabatos kiállitását szakértöktől megtanulta, fogja vezetni a női munkálatokat. A franczia nyelvről ugy van gondoskodva, hogy az intézetben szállásolandók javára a németen felül a franczianyelv is házi tarsalgási nyelvül fog használtatni.

E sorokat azon ohajtással zárom be, vajha sikerülne úgy, miként kivánom s törekedni akarok, megfelelni mind azon szülők várakozásának, kik bizalmukkal megtisztelni fognak! s szerencsés lehetnék nőink életviszonyai javitására lenditeni annyit, mennyi egyes erőtől telhetik, s mennyit egyes erőnek eszközölni polgári kötelessége!

Moravcsik Samu.

TÁRHAZ.

Kakas Márton a szinházban.

XLVIII. Levél. *Katalin, a zsiványkisasszony.* Tánczos látvány igen sok felvonásban. Szerzette valaki, a ki csak prédálja, de nem találta fel a puskaport.

Tudja azt szerkesztő ur, hogy én a balletet rendkivül szeretem. A ballet iránt hevülni valódi nemes tulajdonság, s a mióta magasra jutott ösömet Kakas Mártont méltóztatott megén ekeltetni, én is gavallérnak tartom magamat s keztyűben járok. Tehát szóljunk Katalinról. Az első felvonás egy mély hegyszakadékba vezet bennünket, a hol mindenféle olasz Zöld Marczik tanyáznak s daczára a policzáj jelenlétének a jámbor embereket ott nyilvánságosan kifosztogatják. Legelőször is lejön a verembe egy szerencsétlen festő, a ki ugy találja, hogy ott nagyon szép a *kilátás*, s mindjárt neki is telepedik, hogy egy vörös könyv táblájára a sugólyukat, meg a hatvannégy előlámpást lerajzolja a műtárlat számára. Ebben a gonosz vállalatában szerencsére megakadályozzák a zsiványok, mindenfelől rárohanván, mire a festő haragba jön,

Kolosmonostori

apátsági templom

gotikus

Vas. Ut.

1857. 317. l.

319. l. képpel

A MŰEMLÉKEK ORSZÁ

BUDAPEST, VI., ÁLI

4/1928.

.....szám.

M. Kir. Képzőművészeti Főisk

Hivatalán

ott maga is, barma is, az idő viszontagságainak kitéve, rongálva van, kivált éjeken át, hajlék nélkül, minthogy nincs szállása, tanyaja. Rögtönzött gunyhó pedig, a mellett, hogy idővesztéssel s a munkára szükséges erő fogyasztásával jár állitása, a gazdát is nyomorultúl, barmát pedig egyátalán nem védi meg. E mellett sokszor nincs is miből menhelyet készitni csak maga számára is. S e sok jövés-menés mennyi *időt pazarol el* hasztalanul, söt a kifárasztásra : nem is szükség emliteni. De *költséges* is igy nagyon a gazdálkodás, ha meggondoljuk, mennyivel, vagy mennyiszerte kerül többe a gazdának és a dolgozó személyeknek átalában illy messze ki- és vissza járása vagy vitetése, a terményeknek s a szükséges szereknek oda és onnan haza szállitása, akár gyalog akár szekérrel történjék ez, mint a mennyibe olly helységekben kerül, hol a földek a helységhez mind közel lévén, könnyü azokat mindennap hazulról mivelni. S több a kényelem is ez utóbbi esetben, hol az ember s barom nincs rongálva, s a gazda nem kénytelen házi kényelmeinek nagyobb részéről lemondani. S még az emlitett terhek mellett is ***rosszabbul megy a gazdaság*** a nagy határokban a föld távolléte miatt, mint a kis határu helységekben, hol a gazda nem csak mindennap, de egy nap többször is megtekintheti földjét, mikor szükségesnek tartja, s nagyjában már a helység végéről is, vagy legfölebb a szomszéd dombról, beláthatja.

Mindent összevéve bizton lehet állitani, hogy a gazda a lakához kétszerte

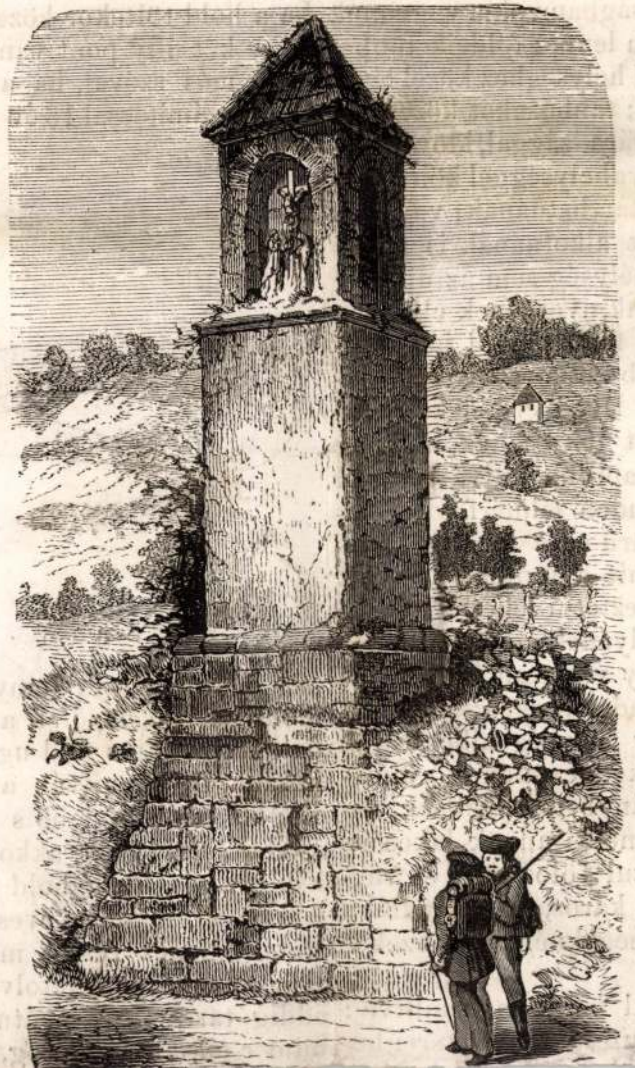

dolog, mint haszonhajtásra szállásokat (majorokat, tanyákat) tartani; noha az ártatlan gyönyörüséggel a hasznost is lehet összekapcsolni. — Gazdasági tekintetben nagyon sokat segithet az emlitett bajokon a földbirtoknak, egy darabba összefoglalása, vagyis a tagositás. Merilly módon legalább annyit el lehet kerülni, hogy a gazda ne legyen kénytelen a helységi lakán kivül több szállásokat tartani földein, ha azok távol esnek a helységtöl; s elég lesz egy tanya (major, szállás) az egész gazdaságához, mellyen természetesen nem uradalmat, hanem egy közönséges, legfölebb jó módu földmivelönek gazdaságát kell érteni. De a kéttelé gazdálkodás bajai igy sem szünnek meg. Ezekhez hozzájárul még azon nehézség, melylyel a szétszórt szálásokon állandóan lakó tetemes számu népességnek tanittatása össze van kötve. Ugy szinte ama másik is, melly szerint a szállásokon lakóknak mindig sok b[illegible]al jár a helységi községet illető ügye[illegible]n eljárni, valamint a községekn[illegible]oajosabb igen távol lakó polgára[illegible] szükséges közlekedést föntarta[illegible] még egy, a mi bátorsági teki[illegible] figyelmet érdemel; az tudniil[illegible]gy az igen félreeső szállásokon [illegible] magános lakaikon mindig in[illegible]téve vannak a rosz emberek r[illegible]nak, mint a helységek lakói[illegible]ezetesen a marha-lopásokat e[illegible]mozditja elő, mint szintén az is, [illegible] helységek ritkább volta miatt az [illegible]e rosz emberek inkább kikerülik a [illegible]ajtaérést, s magukat az ellent nem állható félreeső tanyákon erőszakkal be-

Rákóczi-emlék Kolosmonostor mellett.

vonni, hogy a többi ne részesüljön kevesebben. Nyereség lenne pedig benne: hogy az, ki elégnek tartaná csak egy helyen gazdaságot folytatni, eladhatná az anya-helységben levő házát, rendesen jó áron, s az uj faluban egyetlen szállásról kényelmesen mivelné illy módon közel kézügyben eső földjét: nagyobb bátorságban volna vagyonuk mindnyájoknak, mint a szétszórt szállásokon lenne; földeik többet érnének, talán két-három annyit azonnal, az uj helységhez közel létök miatt, mint félreeső tanyaföldül értek volna; tanházakat közerővel helyben állithatnának; kevesebb költséggel, fáradsággal, idővesztéssel, és jobb sikerrel gazdálkodhatnának; az anyahelységgel könnyebb lenne összeköttetésök, mellyet ezután is föntarthatnának; vagy ha számos voltok miatt egészen külön helységet alkotnának is utóbb egymástól, ebben sem vesztene sem az anya-helység sem az uj, mert mindegyiknek lakosai saját földjükön laknának, nyernének ellenben annyiban, hogy a mindenesetre költséggel és fáradsággal járó küldözgetéstől mentek volnának; ha pedig utóbb elszaporodván és kiterjeszkedvén házaikkal, egymáshoz nagyon közel érnének, akkor ismét egy nagy város neve alatt egy községet tehetnének, a dolog ugyanaz lenne, mert a nagy városok is csak apróbb külvárosokból állannak. Nyerne az utas is ebben, mert minden félmérföldre embert, s nyughelyet találna, s a viritó faluk sürü sora mindig szivemelő tekintet. Nyerne a közgazdászat is, mit a föntebb elsorolt előnyök és hátrányok egybevetéséből következtetni lehet.

Az igy alakitandó faluk azonban mind helyének megválasztásában, mind kiosztásában és rendezésében nagy vigyázat, előrelátás volna szükséges. Mert sok ezer ember és maradékai egészsége, megmaradása, elömenetele, kényelme függ egy helység alkotásától. Egyetlen egy falu rosszul választott helye, kedvezőtlen körülményeinél fogva, nemzedékről nemzedékre járványbetegségeknek, vizárnak, vagy egyéb szerencsétlenségnek tehetné ki annak lakosait. Sőt a jólválasztott helyet is lehet olly rosszul fölosztani és rendezni, hogy e hibák a lakosokra mindenkorra káros, vagy legalább igen kényelmetlen hatással lennének. Uj helységeknél pedig ezeket többnyire el lehet kerülni.

Végül nem látszik egészen helyén kivül lenni megemlitve: milly hasznos lenne, a helységek alakitásáról, utczái, telkei, terei be-

hogy a föld és a hold nem ugyan azon egy sikban mozognak. A holdpálya ugyanis mintegy 5 fok alatt hajlik a földpályára s igy legtöbbnyire megesik, hogy a hold majd a földárnyéka felett, majd alatta menvén el, nem homályositatik el. Ez csak akkor lehetséges, ha a hold töltekor közel áll azon pontok egyikéhez (megjegyezvén, hogy két illy pont van), hol a föld- és holdpálya egymást metszik, vagy más szóval, ha a hold töltekor közel áll az ő csomójához, mi közép számitással 18 év alatt huszonkilenczszer szokott megtörténni.

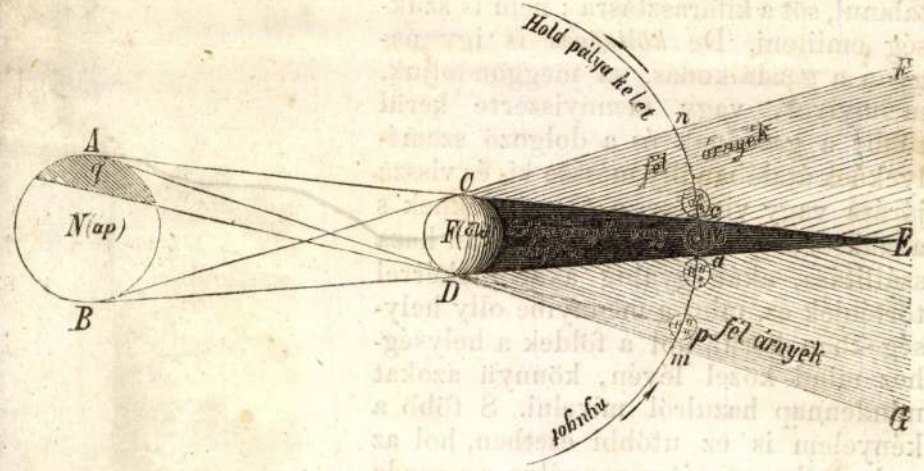

A tünemény könnyebb felfogására jelentse az ide mellékelt idomban *N* a napot, *F* a földet, *abc* pedig az *mn* pályán haladó holdat. Ha a nap s föld ugyanazon oldalaihoz *ACE* és *BDE* érintőket huzzuk, *CED* nyilván a föld teljes, vagy is vetett árnyékát tünteti elő; ha pedig a jobb s bal, vagyis az ellenoldalakhoz vonjuk *BCF* és *ADG* érintőket, akkor *FCDG* a föld félárnyéka határait jelelik ki. Ugyanis, ha a hold az ő pályáján *m* ponthoz érkezik, s innét *a* felé halad, mindig kevesebb részt lát a napból, ugy hogy *p* pontnál annak kilencz részét már nem szemlélheti, *a* pontnál pedig a föld teljes árnyékába hatolva a nap előtte elenyészik. Ezen elsötétülés addig tart, mig *c* pontnál a teljes árnyékból ismét kimerül, s a mint *c-től m* felé mozog, mindig nagyobb és nagyobb rész tünik fel

KOLOZSVÁR



KERESZTÉNY SZÓ
KOLOZSVAR
1990 -02- 25

A kolozsvári ledöntött Dónát-szobor
(Csomafáy Ferenc fotója)

Lászlóffy Aladár

Adventi litániák

(Confiteor)

Megbántam én annyi szerelmet,
mert mindenik megtagadott,
de önmagamtól mégis elvett,
ezért a bűnös én vagyok.

Megbántam már a történelmet,
mert mindig sorsomra hagyott,
miközben olyan gőggel vert meg,
mint aki örök életet adott.

Megbántam minden szövetséget,
én kérdeztem, ő hallgatott,
egyedül már a szégyen éget —
hallgatok

---

aligha lehet itt már egynek
magára venni minden vétket.

(A hit)

Ha eljön a küldött s megerősít engem,
mikor az időnek decemberét tengem,
mikor elpazarolt napok görgetege
mögött alig kéklik indulásom ege,
ha eljön valaki s megerősít abban:
váltsd meg a világot szenvedett-
magadban,
talán megemelem Káin-hagyta késem
s megbánásom végső üzenetét vésem.

Olyan nagyon némán, olyan nagyon
mélyen

A Római Katolikus Nőszö

A Gondviselés kegyelméből, a gyulafehérvári Egyházmegyei Hatóság hozzájárulásával újrakezdi működését az 1923-ban Romániában, egyházi és állami jóváhagyással megalakult Római Katolikus Nőszövetség, amelytől a Román Népköztársaság az 1940-es évek végén törvényerejű rendelettel megvonta a működési engedélyt.

A Római Katolikus Nőszövetség jelenlegi központja Gyulafehérvár. Az egyházmegye plébánosainak segítségével a jövőben folyamatosan megalakítja a helyi — városi és falusi szervezeteit, remélve, hogy — miként a múltban is — a többi egyházmegye katolikus női is csatlakoznak hozzá:

Célja:

a) Felébreszteni a családanyákban és a leányifjúságban a jövő nemzedék felelősségét, hogy a társadalom alapsejtjében, a családban kibontakozzék a hitében erős, erkölcseiben tiszta, egyházához és nemzeti kultúrájához hű, állampolgári kötelességeit becsületesen teljesítő emberideál.

b) Felébreszteni a hivatástudatot minden pedagógus, egészségügyi vagy szociális intézményben dolgozó tagjában, hogy munkáját elsősorban az emberi személy szolgálatának tekintse, ne pusztán kenyérkeresetnek.

Ezen célok megvalósítása érdekében a következő szakosztályokat szervezi:

1) Római katolikus asszonyok szakosztálya (az egyházközség templomainak, liturgikus életének szolgálata, a hívek közt jelentkező ínségek orvoslása).

2) Római katolikus dolgozó leányok szakosztálya (készület az anyai hivatásra, a hitet és a nemzeti értékeket ápoló otthonalakí

az előkészület alakja, szerepel hiányos olvasmányban: Ter 9,8-15 és szentlecke: 1 Pét 3,18-22). Jézus megkísértésének története részletesebben szerepel Mt-nál és Lk-nál. Mk csak megemlíti a megkísértést, de ennek a rövid szakasznak is mély teológiai mondanivalója van.

Először is feltűnik a kísértés ténye. Jézus, az Isten Fia, kísértést szenvedhetett? Nem ellenkezik ez istenségével? Mk nem is mondja, hogy miben állott a kísértés, de Mt és Lk részletezi: a sátán rá akarja venni Jézust, hogy földi célokra használja isteni erejét. Mk is említi, hogy a sátán kísértette meg Jézust. A sátán tiszta szellem, tudása is magasabbrendű, mint az emberé, de szintén korlátolt, mert teremtmény. A hittitkokat a sátán sem foghatja fel. Értetlenül áll az Istenember előtt, és próbára teszi. Jézus éppen ember voltában szenvedhetett kísértést. A negyedik evangélium nem szól a kísértésről, de sokszor említi, hogy Jézust élete folyamán mindig kísértették ellenfelei. Mivel Jézus és a bűn összeférhetetlen, a kísértés nem lehet bűn. A kísértés csak alkalom arra, hogy megmutassuk, kik vagyunk (Krisztus követése).

vagy hiányt
meg Isten, hogy erőnket n
nek essünk alá. A sátán is "
vagyis próbára tette: kicso

Jézust a Lélek vitte ki a
lek a harmadik isteni szem
van az Atyával és a Fiúval
tesz, az egész Szenthároms
lélek végigkíséri Jézus föl
angyali üdvözletkor, a m
stb. A Szentlélek "az Atyától
zik", mondjuk a Hiszekegyb
netel után Jézus küldi el n
Szentlelket az első pünkösd

Mk-ban a "puszta" az
semmi sem választja el Ist
pusztai vándorlás eszményi
sátorozott együtt a választo
éven át. A párhuzam tökélete
napon át maradt a pusztában.
a bűn rabságából vezeti ki n
hisznek benne -, és elvezeti
Ígéret Földjére. A 40 jelképes

KERESZTÉNY
KOLOZSVÁR

KOLOZSVÁR



1988-ban már csak otthonok "emlékét" őrzi a kolozsvári Szabók bástyája és környéke.
(Rohonyi D. Iván felvétele)

1988. II. 17.



Kolozsmonostor

A kolozsmonostori Kálvária-templom beszédes kövei. Benedek-rendi apátság volt itt, a XI. század első felében létesült, I. Béla korában (1059-1063). És a templom az Erdélyben ritkaságszámba menő Benedek-rendi monostor temploma. Történelmi kövek, faragott, vésett emlékek. 1580-ban itt iskolát szervez a jezsuita rend.
T. Gulyás László fotója.

KERESZTÉNY SZÓ
KOLOZSVÁR 1991 -03- 17

Valószínűleg sokan ismerik ezt az érdekes ever
fákon (alma, körte, nyír, kőris) és tűlevelűeken
gömb alakú cserje. Félparazita növény, mely a gaz
úgynevezett hausztoriumokat növeszt, s ezek seg
edényekben keringő nedvet. Szára fás, ízekre ta
álvillásan elágazik, színe sárgászöld. Ép szélű lev
álbogyós termései vannak. Az álbogyó fehéren át
darab háromélű mag foglal helyet.

A ragadós, enyvszerű anyagot tartalmazó álbog
oly módon, hogy csőrüket, amelyben a magot ta
(ugyanis vízben vagy földön nem csírázik), vagy a
lenül halad át a bélcsatornájukon, kiürül és a fára

A fagyöngy németből fordított nevei - bábasep
utalnak, hogy ősrégi gyógynövény és varázsfű vol
jából madár- és légyfogó lépet készítettek, mégpe
hosszú ideig főzték.

A kelta papok (druidák) szent növényként t
szokás volt, hogy az első téli újhold után a hatodik
és aranysarlóval vágta le ünnepi ceremónia kíse
gyöngy-bokrokat az arra kijelölt férfiak a fa alatt
fel, nagyon vigyázva arra, hogy ne érintkezzen se
Ezután pedig a fagyöngyből, az áldozati állat véré
áldásos italt főztek.

A német néphit azt tartja, hogy a fagyöngy a
termékenység szimbóluma.

A középkori füvészkönyvek is sokat foglalkoz
nálatáról időlegesen megfeledkeztek, majd Knei
újra, és napjainkban is széles körben teának, valam
ként használják.

Könyvesház 1992/1.

BENEDEK ELEK IRODALMI LEVELEZÉSE

1928. március 19. — 1929. augusztus 16. Másfél esztendő. Benedek Elek életének utolsó hónapjai. A közélettől némiképpen elszigetelődött, kisbaconi magányába visszahúzódó író küzdelmes végnapjainak dokumentumát tartja kezében az olvasó. Leveleket, amelyeket Elek apó írt vagy kapott. S legyenek azok üzleti ügyekről szólók vagy egészen személyes hangvételűek, egységes egészet képeznek. A kronológiai sorrendet vezérelvnek tekintő Szabó Zsolt munkája nyomán elénk tárul egy, a maga nemében rendkívül sajátos egyedi írói pálya, amely egyedisége ellenére is modellértékű lehet. Személyes vonatkozásai és a hozzá kapcsolódó események, történések híven példázzák a jellegzetes erdélyi sorsot.

Benedek Elek irodalmi levelezésének első kötete 1979-ben jelent meg. Az anyagot sajtó alá rendező Szabó Zsolt a gyűjteményt két részesre tervezte. Az időközben előkerült dokumentumok viszont változtattak az eredeti elképzelésen. Az 1984-ben napvilágot látott második kötet után szükségessé vált egy harmadik megjelentetése is.

Az első két kötetben közzétett, mintegy 600 levél alapján nemcsak Benedek Elek személyéről, irodalmi és irodalomszervezői munkásságáról kapunk hű képet, hanem megelevenedik előttünk a 20-as évek irodalmának ésközéletének meganynyi vonatkozása, a romániai magyar irodalom születésének a körülményei, az írók, költők mindennapjai, egymáshoz fűződő kapcsolataik, az irodalmi élet sajátos megnyilvánulásai, irányzatok, csoportosulások, szövetségek és ellentétek, összefogás és hadakozás, rokon- és ellenszenvmegnyilvánulások — egyszóval maga az élet.

Az újabb, 226 levelet tartalmazó harmadik kötet csak finomítja a képet. Kiteljesíti. Sőt, talán nem túlzás azt állítanom: az egésznek mintha fájdalmas aktualitása lenne számunkra. A Cimbora haláltusája, szerkesztőjének a lap megjelenéséért, fennmaradásáért folytatott emberfeletti küzdelme, amely felőrölte idegzetét, és nem csekély mértékben járult hozzá a végzetessé váló agyvérzéshez — mindennek több vonatkozása ismerősen cseng. A gazdasági nyomor fokozódása, az állandóan emelkedő papírárak és nyomdai költségek, a forgótőke hiánya, a nem megfelelő adminisztráció — olyan gondok, amelyek ma sem hiányoznak mindennapjainkból.

Az 1921-ben végleg hazatelepedett író kisbaconi elvonultságában sem volt magányos. Távolról sem. Hiszen leszámítva a különböző intézményeket és irodalmi társaságokat, az író-szerkesztő nem kevesebb mint 108 személlyel levelezett, s a három kötet névmutatójának tanúsága szerint leveleiben 900 személyről



Benedek Elek ex librise, rajzolta Jaschik Álmos

esik szó. Benedek Elek részéről a kapcsolattartás -teremtés eme módozata nemcsak számára volt jelentős, de kora irodalmi életének alakulása és az utókor szempontjából is. Olyan tükör ez, amelybe bepillantva megláthatjuk egykori saját magunkat. Mégpedig olyanoknak, amilyenek valójában voltunk. Sőt, azt is megállapíthatjuk: a világ nem sokat változott azóta. Mert most is megvannak a magunk Tamási Áronjai és Sipos Domokosai, de megvannak a Szabó Dezsői és Kristóf Györgyei is, éppen csak Elek apónk nincsen. Vagy talán nem vettük volna észre? Mert az emberi viszonyulások most is ugyanazok, a problémák egynémelyike is hasonló, csupán a ritmus más. Az iram. Így aztán esetleg elmegyünk tények és emberek mellett anélkül, hogy észrevennők őket. Pedig milyen nagy szükségünk lenne mostanság is egy Benedek Elekre, aki elmondaná, ahogyan levélben leírta annak idején Nicoale Iorgovannak, hogy: "Mi erdélyi magyar írók nem kacsintgatunk sem Keletre, sem Nyugatra, sem Északra, sem Délre. Mi erdélyi magyar írók tudjuk, hogy Erdélyen kívül nincsen számunkra hely, de tudniok kell ezt az erdélyi román írótársainknak is. Agyunknak és szívünknek minden csepp vérét egy gondolatnak a szolgálatára kell áldoznunk: európai színvonalra emelni az erdélyi lelkű és zamatú irodalmat, ennek az irodalomnak a segedelmével megteremteni /.../ a velünk egy földön élő népekkel a hátsó gondolatok nélkül való megértést, a békességes-barátságos együttélés lehetőségét".

Ha egyetlen szóban kellene meghatároznunk Benedek Elek leveleinek lényegét, azt mondhatnók: a szeretet. Ez irányította minden megmozdulását, ennek a jegyében állt az elesettek mellé, ennek a jegyében támogatta a fiatal írókat "fiait és lányait". És ezért sebezte meg olyannyira a Szabó Dezső irányából érkezett, személye elleni megalapozatlan támadás. "Másvalakinek a védelmében (Tamási Áronról van szó) ért a szerencse, hogy ez a gazember néhány pengőt keressen rajtam" — írja fiának, Benedek Marcellnek.

A levelek hangvétele közvetlen, stílusuk könnyed, tréfálkozó, helyenként gunyoros. Az ismeretszerzésnek sajátos, eredményes és legszórakoztatóbb módját szolgáltatja a gyűjtemény. Az olvasó az említett korszakról a szemtanúk, maguk a szereplők vallomásai alapján alkothat képet magának. Miközben a lehető legszubjektívebb módon ismerkedik meg nemcsak Benedek Elekkel, de a hozzá írott levelekből irodalmunk szinte valamennyi jelentősebb képviselőjével.

S amint a leveleket közzéadó Szabó Zsolt írja az előszóban, a könyvből "a ma számára hasznos tanulságokat vonhatunk le magunknak".

Mert ebben érezzük Benedek Elek mának szóló üzenetét a helytállásra, a cselekvő hazaszeretetre, a valós alapokon nyugvó ön- és honismeretre, a pillanatnyi megtorpanásokon, buktatókon való felülemelkedésre, kitartásra, a hiábavalónak látszó küzdelmek újrakezdésére a nemes célok érdekében — erre biztatnak már első nyilvános szereplésének szavai: "dolgozzatok, dolgozzatok", és nyolc esztendő múltán erre rímelnek utolsó, befejezetlen levelének zárószavai is: "fő, hogy dolgozzanak!"

NÉMETH JÚLIA

• ***Benedek Elek irodalmi levelezése III. 1928—1929.*** Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1991.

cseppet sem számított könnyű vállalkozásnak valaminek a Házsongárdi temetőben tisztázás igényével utánanézni.

Ezért szolgál örömünkre ez a könyv is, hiszen ismét a figyelem központjába hozza a kolozsvári Házsongárd kifogyhatatlan forrásnak tekinthető kincseit, és sürgetőbbé teszi mint bármikor a tudományos kutatás eszközeivel végzendő felmérések, a konzerválás és restaurálás égető szükségét. Nem is szólva arról, hogy a temetőben a Herepei János által leírt kövek közül is megvan még néhány. Már csaknem olvashatatlan az Apáczai-emlékoszloppal szemben látható Fojt Jakab gyógyszerész megcsonkított tumbája, s egyik sétánk alkalmával sikerült felfedezni Gombos János hóstáti gazda 1795-ből származó sírkövét, amelyet Herepei bár nem írt le, de több helyen is említést tesz nemes egyszerűségéről. Bizonyára lesznek majd fiatal kutatók, akik felvállalják ezt a munkát. Hiszen talán nincs is nagyobb öröm annál, mint amikor az ember felfedezi a régi követ s elolvashatja csodálatos feliratát: "It niugszik az Ur/ban nemes és nem/zetes Gombos/ János Uram", vagy pedig: "...Istennek s sok szegénynek éltem/ árva s eözvegy elöt ajtot be nem tettem/ tizen-két esztendőt Hocz Sárával laktam/ de csillagh napjáig soha meg nem untam...".

Gaal György szavai szerint a Házsongárdról könyvet lehetne írni. Nem is egyet, tehetnénk hozzá most, egy tucat esztendő múltán. Hiszen két könyv már megjelent róla, s még mindig nem mondhatjuk el, hogy komolyan számba vettük egykori művészeink, például Szervátiusz Jenő vagy esetleg Pákei Lajos Házsongárdi munkásságát, nem készült el a temető művészi alkotásainak összeírása, nem tudunk róla, hogy valaki is megpróbálta volna heraldikai hozzáértéssel megörökíteni a Házsongárd egyre jobban porladó címereit, napról napra eltűnő mester- és mesterségjegyeit.

Érdemes vállalkozás lenne mindezeket egy csokorba fogva az olvasónak, s egyben az utánunk jövőknek az asztalára tenni. Érdemes lenne művészeti, művészettörténeti és művelődéstörténeti irodalmunkban pótolni ezt a hiányt. Nagyjaink emlékezetére. A kegyeletért. Megmentésképpen utódaink számára. A szépnek és az érdemesnek az idő falánksága elöli megóvásáért. Miérettünk, tehát, s nem végső soron a Házsongárdért. Reménykedünk, hogy vannak még olyanok közöttünk, akik Illyés Gyulával együtt vallják: "Itt maradok meg hírvivőnek/ őrzeni kincses temetőket/ Főbe lőhetnek, ha tetszik,/ mi ott fészkel, égbe menekszik".

TIBORI SZABÓ ZOLTÁN

JEGYZETEK

1. Kelemen Lajos: ***Művészettörténeti tanulmányok,*** *II. Buk. 1982; 2. Gaal György:* ***Házsongárdi Panteon,*** *In: Korunk Évkönyv, 1980; 3. Herepei János:* ***A Házsongárdi temető régi sírkövei.*** *Adatok Kolozsvár művelődéstörténetéhez. Bp. 1988; 4. Lászlóffy Aladár:* ***Házsongárd.*** *Fényképezte Kántor László. Bp. 1989; 5-6. Jakab Elek:* ***Kolozsvár története,*** *II. Bp. 1888, 347-8. l; 7. Kohn Hillel, Zsakó Gyula:* ***A kolozsvári Házsongárdi temető sírkövei 1700-ig,*** *In: Erdélyi Múzeum Füzetek 5-6., 1911; 8. Nagyajtai Kovács István:* ***Vándorlások Kolozsvár várfalai körül,*** *In: Nemzeti Társalkodó, 1840. aug. 28.; uő.:* ***Kolozsvári régiségek,*** *In: Tudománytár, XIV/67-76; 9. Deák Farkas:* ***A kolozsvári temetőben.*** *In: Vasárnapi Újság, 1875. okt. 31; 10. Kővári László:* ***Kolozsvár emlékoszlopai,*** *In: Vasárnapi Újság, 1856; 11. Kelemen Lajos: i.m., 93 old; 12. Hobán Jenő:* ***Emlékezzünk régiekről,*** *In: Ellenzék, Kolozsvár, 1940. 63, 69, 80, 86, 92. sz; 13. Imre Lajos:* ***Házsongárdi temető,*** *gépelt kézirat; 14. Kiss András:* ***Házsongárdi krónika,*** *In: Igazság, 1972. szept. 6. ; uő., In: Új élet, 1972, 16. sz; 15. *** In:* ***Kincses Kolozsvár*** *szerk. Bálint István János Bp. I. 1987, 492-522. l; 16. néhai Debreczeni László szíves közlése, 1982; 17. B. Nagy Margit:* ***Stílusok, művek, mesterek.*** *Buk. 1977. 87-9. l; 18. Murádin Jenő:* ***Szabó Vera (1890-1966),*** *In: Képzőművészeti Írások 1984, Buk. 1984, 65-86. l.; 19. Herepei János:* ***Kolozsvár történeti helyrajza,*** *befejezetlen kézirat.*

FERENCZES ISTVÁN: ***Indián a Hargitán.***

Versek gyerekeknek és szülőknek. Bukarest, Kriterion Kk., 1990.

A Forrás nemzedék második hullámával induló Ferenczes István már 1972-ben megjelentette első verses kötetét. Azóta számos riporttal, verssel van jelen a hazai magyar irodalomban. Ezekben erkölcsi — folklorisztikus — nyelvi örökségét próbálja összegezni, egyeztetni a modern világ közérzetével.

Legutóbbi kötetének versei négy részre tagolódnak. Az elsőbe tartozók komorabbak, borúsabbak, érződnek bennük kisebbségi létünk buktatói, a székely falusi világ felbomlása, napjaink visszásságai.

A második részben az anyanyelv muzsikáját zengik a fülbemászó versek. Hirtelen egészséges, csillogó derűt árasztanak, egyszerű kis dalok váltakoznak tanulságot rejtegető állatmesékkel. Egyik legszebb verse: *A szelíd holló.*

Halandzs Pál, a harmadik rész hőse, nem más mint játékos nyelvi lelemény, eredeti "valós halandzsa".

"Tüzem, zászlóm, rózsaág" a negyedik rész címe, amelyben Ferenczes István a virágénekek mintájára és a népdalok ütemére alakítja verseit *(Tündérerdő, Ki lakik a szemeimben).*

Amint az alcímből is kitűnik, a versek mind a gyerekeknek, mind a szülőknek szólnak, ki-ki megtalálja a magának valót.

Kedves, szórakoztató kötet, bár még a nagy elődök, Tamkó Sirató, Weöres, Kányádi hatása érződik rajta, valószínűleg a lelki rokonságból, gyerekszeretetből fakadóan.

Zsigmond Márton kifejező illusztrációi a cigla levegőjét oltják a versek világába.

SZILÁGYI DOMOKOS: ***A fájdalmasan vigasztaló.***

Költemények. Kolozsvár, Dacia Könyvkiadó, 1991.

"Nem vitás, minden költő, minden művész — világot költ újra. Kérdés csak az: világa mekkora" — idézhető éppen Szilágyi Domokos egyik mindmáig kéziratban ledlező tanulmányából, 1965-ből. Azt a világot, melyet az oly hirtelen, oly tragikusan elhunyt költő költött újra, méreteiben, gazdagságában, mélységeiben, talán a majdan megjelenő kritikai kiadásban (s abban minden sorának helye lesz) fogjuk teljes egészében átérezni, fölfedezni.

Közel másfélszáz verset tartalmaz e kötet, melyet egyik legavatottabb Szilágyi Domokos-szakértőnk, Cs. Gyímesi Éva válogatott és a költő legjelentősebb, legkifejezőbb alkotásait foglalja magába. Időrendi sorrendben követik egymást a versek, az első Forrás-kötettől a posztumusz versekig. Átfogó válogatás azok számára, akik már ismerték, szeretik költeményeit, de főleg azok számára, akik csak most ismerkednek meg vele, már csak életkoruk miatt is, a diákság.

A bevezetőt a költőtárs Lászlóffy Aladár jegyzi. A kötet rövid életrajzi és bibliográfiai összefoglalót is tartalmaz.

SIMON FERENC



6. Stephanus Láday (1873—1936) jogász, igazságügyi népbiztos síremléke Szabó Vera szobrászművésznő kiemelkedő alkotásai közé tartozik, s egyben a temető egyik legszebb szobrászi alkotása.

Herepei, azzal az ürüggyel, hogy az általa több évtizeden keresztül megtalált és a régészet eszközeinek segítségével vizsgált Házsongárdi sírköveket nekünk bemutassa, Kolozsvár 16—18. századi művelődéstörténetének jónéhány vetületét igyekezett tisztázni.

Százötvenegy követ vont nagyítólencséje alá, 1585. és 1750. közöttieket, figyelemre méltó következetességgel utalva minden egyes esetben a kövek fizikai állapotára, anyagára, pontos alakjára, méreteire, a kidolgozás mikéntjére, a betűfaragás technikájára. A sírfeliratokat pontosan rögzítette, s nem egy esetben nagy szakértelemmel kiegészítette. Majd levéltárak, könyvtárak és kézirattárak mélyéről felszínre hozott adatokra támaszkodva, az illető halott családi szálait bontogatva, társadalmi helyzetét igyekezett tisztázni. Annak érdekében, hogy a családkutatási adatokra, eredményekre támaszkodva, Kolozsvár korabeli történetének részleteit tisztázhassa.

Óriási munkát igénylő kutatásai meghozták azonban a remélt eredményt. Herepeinek sikerült szemünk elé tárni városunk történelmének egyik legérdekesebb fejezetét: azt az évszázadot, amely magába foglalja az 1580-as esztendők nagy pestisjárványaitól kezdve, Mihály havasalföldi vajda fennhatóságát, Basta rémuralmát, a Bethlen Gábor és a Rákócziak nevével fémjelzett aranykort, de Erdély hanyatlását is, osztrák kézre jutását s a kurucok szabadságharcát.

Megelevenednek előttünk a középkori város előkelőségei és polgárai, tudós professzorai és hitbuzgó papjai, a céhek elöljárói és egyszerű kisiparosok, gazdag ötvösmesterei, tehetős tímárai, szűcsei, szabói és szíjgyártói. De ott vannak a finom vonalakkal megrajzolt képben az íródeák, a nyomdász, a hóstáti gazda, az özvegy és az árva, a kálvinista és az egy Istent imádó magyar, valamint a lutheránus szász is. Tehát a kincses város valamennyi lakója.

Több mint négy évszázados temetőnket eképpen jellemzi: "A Házsongárdi temető az igazi Kolozsvár. (...) mielőtt belépnél a mai világot a befejezett élettől elválasztó vaskapu küszöbén, jusson eszedbe, hogy csak óvatosan nyomd le a kilincset, mert amint beteszed a lábad az elmúlt Kolozsvárra, egyszerre tolul eléd a saját gyermekkorodtól kezdve az előtted jártak emlékéig minden, már réges-régóta elhalványodott kép". Herepei János munkáinak csak töredéke vált kiadás révén közkinccsé. Sajnos azonban a mostani könyvből is kimaradt az a tanulmány, amelyet ugyan Herepei más, szintén kéziratban maradt kötetbe iktatott[19], de amelynek ebben a kötetben lett volna a helye: a Házsongárd név származásának tanulmánya. Ez azonban csupán kis mértékben csökkenti a könyv értékét.

Lászlóffy Aladár mintha éppen a fentebb kifejtett ismeretfelidéző kényszernek engedett volna. Hiszen könyvének szövege kevés újdonságot hoz Gaal György feltérképező, forrásmunka értékű tanulmányát, illetve Herepei János monográfiáját követően. Kántor László fotói sem hoznak sok újdonságot, ezidáig ismeretlen dolgokat. S ennek ellenére, ki kell hogy mondjuk: e könyv nélkül szegényebbek lennénk.

Lászlóffy Aladár történelemmel teleszőtt, lírai hangvételű temetősétát ajánl nekünk. S bár nagyrészt azt ismételi el, amit már másoktól is hallottunk, teszi ezt olyan mesterien, hogy archaizáló szövegének sorai közül egyszerre lépnek elénk a város tudósai, katonái, színészei, festői, papjai, vagy egyszerű, hétköznapi emberei, a maguk gondjával-bajával; kivallatja a Házsongárdot, s az vall neki engedelmesen. Kántor László fotói sem csupán a dokumentumfelvételek sorát hivatottak bővíteni. Lencséje megkeresi azokat a köveket, a köveknek azokat a részleteit, amelyek talán a legtöbbet képesek elárulni arról, amik voltunk. Kántor a "tört kövön és porladó kereszten" is megtalálja a megörökíteni érdemest, s azt a legnagyobb egyszerűséggel, de művészien teszi.

Könyvük végén a szerzők közzéteszik a Gaal György 1980-as tanulmányának eredményeképpen összeállt térképet, a forrásnak megjelölésével. Sajnálatos módon azonban megfeledkeznek a forrást jelölni az ugyanott közölt sírok listájának esetében. A közölt lista ugyanis szintén a Gaal György kolozsvári tanár munkáján alapul, bár több esetben rákerültek az időközben idetemetettek nevei is. A névsorból viszont érthetetlen módon kimaradt néhány olyan név, amelyet bár a Gaal-névsoron megtalálunk, a Lászlóffy-listán hiába keresünk: Jósika Sámuel politikus, Maizner János nőgyógyász egyetemi tanár, Emil Pop biológus, Stela Simonetti-Grecu operaénekesnő, Brósz Irma festőművész, Vescan Teofil fizikus, egyetemi tanár, Jéger Andor orvos, Barabás Ábel irodalomtörténész vagy Bartosné Lengyel Katalin tankönyvíró. Bosszantó kihagyások, de tudatában vagyunk annak, hogy az 1989. előtti időkben

7. Szerváciusz Károlyné (1876—1928) síremlékét fia, Szervátiusz Jenő készítette 1952-ben. Egyike a szobrásznak a Házsongárdban található legszebb alkotásainak. Felirat Szerváciusz / Károlyné / 1876—1928 / Édesanyámnak / faragtam Szervátiusz Jenő / 1952



köveket, részben a kegyetlen idő emésztette meg, részben pedig az emberi érdektelenség és tudatlanság áldozataivá lettek. A múlt század végén például maga a város vezetősége rendelte el a régi, elhanyagolt sírok emlékeinek összeszedését és újrahasználását építkezésekre vagy pedig új sírkövek faragására.

1911-ben az Erdélyi Múzeum 5—6. füzetében közölt Kohn és Zsakó-féle összeírás[7], a temetőben akkor található hatvankét 1700-nál korábbi sírkő feliratát és méretét örökíti meg. Zöme ezeknek a köveknek (valamint más olyan köveknek, amelyekről pontos tudomásunk van[8,9,10]) napjainkig elveszett, bár az is igaz, hogy időközben a sírásások alkalmával, a földből addig ismeretlen sírkövek kerültek elő. A 19. század második felétől kezdve azonban, a temetőlátogató sokkal több régi síremlékkel találkozik. A Kohn-Zsakó-féle tanulmányon kívül, a Házsongárddal foglalkozó írások közül kiemelkednek: a valahol lappangó Knapienszky-félekataszterijellegűösszeírás ("Knapienszky Kázmér lengyel eredetű kataszteri kishivatalnok volt, de rendkívül érdekes munkában töltötte élete jó néhány esztendejét. Üres idejét arra használta föl, hogy elkészítette a kolozsvári köztemető néhány ezer sírjának kataszteri térképét, s lemásolta az összes sírfeliratokat. Munkájának hatalmas kötetet kitevő kéziratát a városi levéltárba adta be. Innen azonban ez a ma már pótolhatatlan érdekességű munka elveszett"[11]), a már említett Kelemen Lajos temetői sétáit megörökítő cikksorozat[12], az előbbiekben is idézett Gaal György teljességre törekvő tanulmánya, az Imre Lajos teológiai tanár ezidáig szintén kiadatlan munkája[13], valamint a Kiss András főlevéltáros közlései[14]. Tudomásunk van ugyanakkor néhány szintén kéziratban lévő kisebb-nagyobb terjedelmű munkáról, s olyan tanulmányról is, amelynek — sajnálatosan — csak rövidített változatát adták közre.[15] Az említett írások zöme a Házsongárdi temetőt a művelődéstörténeti vizsgálódás eszközeivel közelíti meg. Csak "a lappangó Herepei-monográfia kartonjai foglalkoznak betűforma, írásmódszer, kőfaragás és pontos feliratrögzítés kérdéseivel, teljességre törekedve"[16]. Kelemen Lajos foglalkozás szerinti csoportokba osztva mutatta be a Házsongárd nagy halottjait, míg Gaal György parcellánként fésülte át a temetőt, s közben sok művelődéstörténeti érdekességet említett meg. Néhány kripta tanulmányozását, művészettörténeti eszközökkel való szakszerű vizsgálatát B. Nagy Margit végezte el.[17] Művészeti avagy művészettörténeti szempontból végzett tanulmányozása a Házsongárdnak, valamely irányban teljességre törekedve, tudomásunk szerint ezidáig nem látott napvilágot. 1984-ben viszont, amikor a szobrászművésznő munkássága szóba került, Murádin Jenő számba vette Szabó Vera házsongárdi alkotásait is.[18]

Valamennyi megjelent munka fontos számunkra. Hiszen csak állandóan felfrissítve ismereteinket elmúlt dolgainkról, leszünk képesek megérteni elődeink akaratát, átmenteni utódainknak a régiek üzenetét és nemes emlékezetét. Ez pedig megfeszített munkát igényel, állandó kutatását a rejtettnek tetsző értelmeknek és összefüggéseknek. Mígcsak a véletlennek avagy éppen a tudatosságnak köszönhetően megmenekített emlékeink mozaikcserepei érthető képpé állnak össze. Mígcsak a régi kövek meg nem szólalnak.



3. Gombos János (?—1795) hóstáti gazda sírköve. Felirat: "It niugszik az Ur/ban nemes és nem/zetes Gombos/ János Uram"

Herepei János az efféle vizsgálódásoknak, a kövek megszólaltatásának egyik kiemelkedő és elismerésünket mindenképp kiérdemlő mestere volt. Munkássága révén több ezer oldalnyi anyagot hagyott ránk Erdély középkorának dolgairól. A Házsongárdi temetőről írt tanulmánya pedig csaknem szó szerint is a kövek vallatásának műhelytitkaiba nyújt bepillantási lehetőséget.

4. Bethleni gróf Bethlen Mária emléktáblája a bethleni gróf Bethlen kriptában.

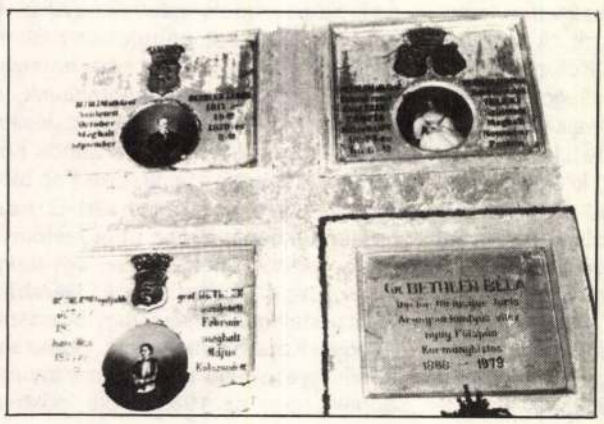

5. Bethleni Bethlen kriptába temetett családtagok címerrel és freskó-portrékkal díszített kriptatáblái. Lent, jobb oldalt Bethleni gróf Bethlen Bélát (1888—1979), az egykori főispánt és észak-erdélyi kormánybiztost fedő tábla.



Könyvek a Házsongárdról

Anatole France írta: "Az ősök sírjai avatják az országot hazává." S mennyi igazságot tartalmaznak szavai! Hiszen minden idők unokái számára előbb-utóbb elérkezik életüknek az a pillanata, amikor őseik sírhantja mellett állva, értelmet fürkészve pergetik vissza az elmúltakat, hogy erőt merítsenek az eljövendőkre.

Erdély egyik legrégibb és talán legszebb fekvésű, ma is rendeltetésszerűen használt köztemetője a kolozsvári Házsongárd; története több mint négy évszázaddal ezelőtt kezdődött, s benne szűkebb pátriánk nagyjainak egész sora nyugszik. Bár a mindenképp érdekesnek ígérkező téma az idők folyamán sok tollforgatót csábított, a Házsongárdról írni nem könnyű vállalkozás.

"A köztudat a temetőket az örök nyugalom helyének szeretné tartani, de ez ma, főleg a nagyvárosokban, igazán csak általtás" — mondotta máig, és még ezután sokáig ható érvényességgel Kelemen Lajos, a Házsongárd szakavatott ismerője.[1] S valóban, a temető cseppet sem az örökkévalóságnak, de sokkal inkább emberi múlandóságunk tudatosításának mindenkori helye. Ennek ellenére, Gaal Görgy szavaival élve, az ember "a város szellemét talán csak itt, a megbékélt holtak kertjében tudja igazán megérteni".[2] Fáradhatatlan munkája eredményeinek közzétételekor, a kolozsvári tanár-szerkesztő 1980-ban kijelenti: a Házsongárdról könyvet lehetne írni. S ma már könyvespolcaink féltett kincse az a két könyv, amely csaknem egy évtizeddel később látott napvilágot.

A megjelenés sorrendjében, az első kötet[3] híres kolozsvári pap-tanár család egyik tagjának, Herepei Jánosnak, az Erdélyi Kárpát Egyesület Múzeuma gondozójának, s a Székely Nemzeti Múzeum egykori igazgatójának a munkája. Herepei János Szegeden hunyt el 1970-ben, az 1950-ben lezárt kéziratát viszont — bár az idők folyamán olyan kiválóságok lektorálták mint például Balogh Jolán, Bácskai Antal és Tarnóc Márton — csupán négy évvel ezelőtt sikerült kinyomtatni.

A második könyv[4], bár szintén nehéz időkben készült el, amikor Romániában cseppet sem volt ajánlott magyar múltról írni, kinyomtatásáig kevesebbet kellett hogy várjon. Nem kevésbé igaz, hogy terjedelmét és a benne feldolgozott információmennyiséget tekintve, az előbbi mindenképp munkaigényesebb, hiszen forrásmunkáinak összegyűjtése és azok adatainak ellenőrzése, illetve megírása, majd sajtó alá rendezése feltehetően időigényesebb művelet volt. Ez azonban cseppet sem jelenti, hogy valamiféle rosszul értelmezett párhuzamosságot szeretnénk keresni a két munka között, hogy egyik hiányosságait a másik előnyére (vagy fordítva) szeretnénk írni.

Feltehetjük azonban — és sokan fel is teszik — a kérdést: érdemes-e egyáltalán a kolozsvári temetőről könyvet, több kötetet írni? Hogy könnyebben eljuthassunk a válaszhoz, lássuk előbb, miért oly kedves nekünk ez a temető, elevenítsük fel születésének körülményeit, és vegyük számba azokat, akik a Házsongárd tanulmányozásával behatóbban foglalkoztak.

"Születésének" pillanataként joggal tekinthetjük az 1585. május 11-i városi közgyűlést, amikor a pestisjárvány idején, a kolozsvári százak tanácsa a következő döntést hozta: "Látván Istennek ostorát, a halálozások naponként való gyarapodását és a temetőhelyek alkalmatlan voltát a sok benne fekvő testek miatt, mely szerint a hol sírt ásnak, mindenütt eleven testre találnak: együtt a felső tanácscsal elhatározták, hogy a torda-utczai *Kis-ajtón* kívül való földben, a hol mostan a dinyét vetették, egy jó és tágas darab helyet szakaszszanak temető helynek, a hová mind szegény és gazdag személyválogatás nélkül temetkezzék, mely helyet jó örökös sövénynyel befogjanak".[5] Az utókor, nem éppen szívesen, de eleget tett a határozatnak. Ezért számolhatunk a Házsongárdban azzal a nagyon kevés helyen tapasztalt ténnyel, hogy egymás mellé kerültek itt gazdagok és szegények, unitáriusok, katolikusok és kálvinisták (később ortodoxok is), magyarok és szászok (majd románok), híresség és ismeretlen hétköznapi emberek, mintegy földöntúli megbékélés szimbólumaként.

A temető első két századából nagyon kevés síremlék maradt meg. Pedig már működésének első évében, a július 6-i közgyűlés kimondja: "A kik a sírok felibe követ akarnak tétetni, faragtatni, legyen megengedve".[6] Ezeket a

1. Mauksch Tóbiás (1727—1802) gyógyszerész sírkövének tetődísze. A sírkő felirata: "MEMORIAE/TOBIAE MAUKSCH/CIVIS. PHARMACOPOLAE/SENATORIS/ECCL. EVANGEL. CURATORIS/DE. SALUTE. CIVIUM/INSTITUT. PHARMACOPOLIIS/DE ECCLESIA/AUCTO. EINSDEM. AERARIO/DE. SUIS/TENERRIMO. AMORE/DE. OMNIBUS/HUMANITATE/OPTIME. MERITI/VIDUA FILII, FILIAE, GENERI/GRATI. MOESTIQUE/POSUERUNT/VIXIT. ANNOS LXXV./OBIIT. XXXI. JAN. ANNO. MDCCCII." (A szerző felvételei)



2. Popp Luisa (1798—1867) nevelőnő sírkövének tetődísze. A sírkő teljes felirata: "Ki nyugszik itt? senki: /Csak hamvadó földrész/ Mert ami éltete /A lélek és az ész/ Hatvan kilencz évet/ E porban eltöltvén/ Égbe vágyott vissza: /Mint nem földi növény./ Frankhonban tetszettfel/ éltének hajnala.../ Kolósvártt hongzattel/ Végső hattyudalá. /Eszét lelkét szivét/ Csak azon járatá,/ Hogy a kisdedeknek/ Válnék örangyallá. /Kivolt hát ki ezen/ Porházat éltette?/ POPP LUISA.../Béke viraszszon felette!/ Október?6 1867"



kozott ki. Nagy műveltségű, de rendkívül szerény és segítőkész ember volt. Nagyon sok fiatal, kezdő írót, költőt indított el a pályán. Én lelkileg nagyon közel kerültem hozzá, és nagy-nagy hálával gondolok rá. Első fordításaim 1960-ban jelentek meg az Arany János verseit tartalmazó **Poeme — Költemények** című kétnyelvű kötetben. Egyaránt fordítottam epikus jellegű és lírai költeményeket. Nagy csodálója vagyok a népköltészetnek is. A népballadákat pedig különösképpen kedvelem. Azt a feszültségekkel terhes, drámai fordulatokban bővelkedő sajátos világot, amelyet a népi alkotóknak maximális tömörítéssel sikerül megelevenníteniük. **Magyar népballadák — Balade populare maghiare** címmel 1978-ban jelent meg kétnyelvű fordításkötetem. Úgy érzem sikerült felvillantanom a konkrét szövegen túli világot is, a magyar népballadák olyannyira sajátos hangulatát.

— Kedvenc költője Arany János. Ballada fordításait 1982-ben jelentette meg. De másoktól is fordított...

— Arany Jánoson kívül lelki rokonság fűz Áprily Lajoshoz és Kosztolányi Dezsőhöz. Csak olyan szerzőktől fordítok, akik úgy érzem, alkatilag közel állnak hozzám. Így aztán költői tevékenységem és a műfordítói munka kölcsönösen kiegészítik egymást. Kifejezetten serkentőleg, jótékonyan hat egyik a másikra. Mert meg kell mondanom, hogy verseket már iskolás korom óta írok.

— Milyen elvek szerint fordít? Törekszik-e a szöveg tökéletes visszaadására?

— Minden esetben szöveghűségre törekszem, de olykor még ennél is többre. Mert, különösen versek esetén, a fordítónak arra is rá kell éreznie, amit a költő szavakban meg sem fogalmazott, arra a hangulatra, amit a vers egésze sugall. A jó fordítás ezt is képes visszaadni. Természetesen a román és magyar nyelv struktúrája közti különbség nagyon komoly feladat elé állítja a fordítót. Elég csak a magyarban oly gyakori időmértékes verselést említenem. Ennek megfelelőjét nehéz a románban megtalálni olyanformán, hogy a ritmus is megmaradjon, és a vers tartalma, hangulata se szenvedjen csorbát. Ez több mint mesterség, ez már művészet. A fordítónak tökéletesen kell ismernie a művet mielőtt munkához látna. Jómagam magyar barátaimmal mindig mindent megbeszéltem. Különösképpen nagy segítségemre volt ilyen vonatkozásban Veress Zoltán. Most is levelezünk, a távolsággal sem szűnt meg a kapcsolat közöttünk. A fordítás egyébként iszonyatos felelősséggel jár. És nagyfokú alázatot is követel ugyanakkor. Felelősség azért, hogy a fordításban is teljes pompájában csillogtassuk meg mindazt, amit a költőnek az eredetiben sikerült elérnie. És alázat, mert, igenis, azt kell visszaadnunk, amit az alkotó elképzelt. Sem jobbat sem rosszabbat annál. A fordítónak azonosulnia kell a szerzővel, bele kell élnie magát a műbe, olyannyira, hogy azt sajátjának érezze. A jó fordító társszerző is egyben. Ha mindezt nem sikerül megvalósítania a fordítás üres, száraz, élettelen lesz. Fércmunka. Még egyszer szeretném hangsúlyozni, mennyire lényeges, hogy olyan költőktől fordítsunk, akikkel lelki rokonságot érzünk. Ez megkönnyíti a szavakon túli, a szöveg mögötti mondanivaló értelmezését, a sajátos, verbálisan ki nem fejezhető hangulat érzékeltetését. Mert a hűséghez ez is hozzátartozik.

Igyekeztem minél többet fordítani a magyar irodalomból a magam gyönyörűségére is, és azért, hogy ezt az élvezetet, amit a versek nyújtanak számomra másokkal is megosszam, hogy megismertessem a verskedvelő román olvasót a magyar líra gyöngyszemeivel. Azokkal, amelyek számomra a legkedvesebbek. A válogatás természetesen szubjektív, de, gondolom, így sem érdektelen. 1978-ban **Muzica toamnei** címmel jelentettem meg Áprily fordításaimat. Az 1982-ben napvilágot látott Arany János **Balade** című kötet után a Kosztolányi fordítások következtek **Cîntec de fericire şi tristeţe** címmel, 1983-ban. Prózát is fordítottam. Antonius Samarakis görög író regényét, **Fisura** címmel jelent meg 1976-ban. Érdekességként jegyzem meg, hogy Bartha Béla vitorlázórepülésről szóló könyvecskéjének fordításához is hozzájárultam. Önálló verseskötetem **Amurg însorit** címmel 1989-ben jelent meg. Foglalkoztam és foglalkozom továbbra is a biblikus témák feldolgozásával, versbe öntésükkel, magyarázatukkal, tovább gondolásukkal. 1990-ben jelent meg harminchét krisztusi példázat lírai feldolgozása (**Parabolele Mîntuitorului**), egy évvel később pedig a Hegyi Beszéd és Jézus Krisztus csodatételeinek versekbe foglalt történetei a négy evangélium alapján (**Cuvîntare de pe munte — Fericirile, minunile săvîrşite de Isus Hristos** 1991). Mindez nagy-nagy lelki megnyugvást és örömet jelent számomra.

— Végezetül, hadd kérdem a terveiről is.

— A terveim érdeklik? Hát nézze, már évek óta kiadóra vár a népballadafordításaim második kötete, egy válogatás Dsida Jenő verseiből és jó barátom, Veress Zoltán gyermekeknek írott műveiből készült fordításkötetem. Ilyen tartalékok mellett újabban már nem fordítok. De az írást természetesen nem hagytam abba. Most már saját verseim számát szaporítom. S amit nagyon szeretnék, hogy már kész köteteim mielőbb napvilágot láthassanak.

— Én pedig, hogy vágya mielőbb teljesüljön, s még számtalan kötettel örvendeztesse meg híveit, a szép versek kedvelőit. S egyben engedje meg, hogy megköszönjem Önnek a beszélgetést, és azt a több évtizedes fáradhatatlan munkát, amit költészetünk népszerűsítése érdekében kifejtett.

NÉMETH JÚLIA







Könyvtári állományunkat az állati kártevők, valamint a mikroorganizmusok is fenyegetik. A könyvek szempontjából kártékony állatok többsége a rovarok osztályába tartozik, melyek főleg a keményítő-alapanyagú ragasztókat kedvelik, de a rágcsálók is okozhatnak károkat. Ha mire észrevesszük, nagyon elterjedtek ezek a kártevők, ajánlatos értesíteni a fertőtlenítéssel illetve rovartalanítással foglalkozó szövetkezetet, így biztosan hosszú távon megszabadulunk tőlük. Ha a könyvállomány csak elenyésző részét támadták meg az ízeltlábú "könyvbarátok", elég a kereskedelemben kapható rovarölő permettel kezelni a sérült köteteket — és persze a szomszédos példányokat is.

Megtörténhet, hogy könyveink olvasói közül fertőző betegségben szenved valaki. Ilyenkor ajánlatos baktérium-mentesíteni a használt könyveket: ibolyántúli sugarakat sugárzó lámpákkal felületi sterilizációt biztosíthatunk. Ehhez azonban föltétlenül védő szemüveget kell használni.

Könyveink sokszori olvasás során mechanikailag károsodnak. Ilyen esetben könyvkötő szakemberhez fordulunk. Ha egyes köteteken rongálódást, anyagbomlást észlelünk, restaurátorhoz kell fordulnunk. A restaurálás mikrobiológiai, kémiai és fizikai, könyvkötészeti műveletekkel szorosan összefüggő eljárások összessége, melynek célja a könyv eredeti jellegének megtartása, illetve az eredeti állapot visszaállítása. Természetesen ezt a műveletet csak szakember végezheti.

A Könyvtári Szemle 1971/4. számában Kali Sándor, a Kolozsvári Egyetemi Könyvtár könyvhigiénia és restauráló laboratóriumának akkori vezetője a könyvegészségtan általános problémáiról és az általa létesített laboratórium addigi tevékenységéről számolt be. A cikkből kitűnik, hogy a nagy könyvtárakban hogyan végzik az ellenőrzési, megelőző és restauráló munkákat, azok taglalásától ezért most eltekintettünk.

Jelen írásban inkább a szerényebb magánkönyvtár konzerválása során (is) felmerülő kérdéseket érintettük, abban a reményben, hogy talán sikerült egy-két használható gondolatot is felvetnünk.

SIMON JUDIT

Több, mint ígéretes kezdet

Tény és való, hogy a tudományos kutató munkának is megvannak a maga időbeli konvergenciái. Mikor az ötvenes években a Szegedről érkezett Keserű Bálint fiatalos lelkesedéssel látott neki a kolozsvári könyvtárakban a kutatásnak, itteni támogatói — köztük Jakó Zsigmond is — nem mulasztották el az alkalmat, hogy felhívják a figyelmét a tolnai magányában kényszerű tétlenségben élő Herepei János munkásságára. Keserű Bálint élt is az alkalommal, felkereste a méltánytalanul számüzöttet, s miután családja közéleti befolyását is felhasználva sikeresen egyengette a remete Szegedre telepedésének az útját, egy évtizedes együttműködésük gyümölcseként megszületett az *Adattár XVI—XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez* első három kötete, amelyek Herepei János gazdag gyűjteményéből XVII. századi adatokat adott közre, s mint ilyen típusú kiadvány nemcsak nélkülözhetetlen munkaeszközzé vált a számunkra, hanem valósággal egy új régi magyar művelődéstörténeti központot teremtett. Az évek során kiterebélyesedett vállalkozás a magyar múlt egyre szélesebb pászmáját képes befogni. Az idén megjelent 16/1. sz., az Erdélyi Múzeum-Egyesület bevonásával készült kötete már főcímében jelzi az újabb tematikai nyitást.

Jóllehet Jakó Klára elsőkönyves szerző*, művében még sincs nyoma az útkeresésnek: tiszteletparancsoló határozottsággal tudja, hogy mit akar, kutatásának jelenlegi stádiuma milyen összegezésre jogosítja fel, s hogy a jövőben milyen irányban kell tájékozódnia. A fiatalság erénye, a fogékonyság a naprakész információk sokaságában érvényesül, s ez a tudományos értekezésekben, sajnos, párját ritkítóan kimunkált mondataival párosulva valami vonzóan üde stiláris jelleget kölcsönöz érvelésének. Banális, de ebben az esetben mindenképp találó hasonlattal élve, az egész dolgozat értő szeretettel elrendezett virágkosár képzetét kelti bennem, olyan dús virágcsokorét, amelynek szirmain harmatként csillan meg gyakorta a felfedezés öröme.

De térjünk a tárgyra! A mű vezérgondolata már a *Bevezetés* első soraiban kirajzolódik, nevezetesen az, hogy Báthory István gondoskodása — aki az általa alapítandó kolozsvári jezsuita egyetem könyvtárába gyűjtette össze az egyházi intézmények könyvtárainak, valamint a gazdátlanul kallódó magángyűjteményeknek a XVI. század addigi viszontagságait átvészelt roncsait — nemcsak annak egyedüli lehetőségét teremtette meg, hogy az erdélyi középkori könyvtárfejlődés magyar ágáról dokumentált képet alkothassunk, hanem ez a könyvtár a maga összetettségében az első erdélyi egyetem falai között folyó oktatói és szellemi munka hű tükre.

Jakó Klára azonban korántsem érte be a könyvtár hányatott sorsának felderítésével és állományának hézagpótló rekonstrukciójával, hanem a még fellelhető köteteket lehetőleg egytől egyig kézbevéve messzemenően igyekszik kiaknázni a bennük rejlő kortörténeti értékű glosszákat és a régi erdélyi könyvdíszítő, könyvkötő művészet majdani tudományos vizsgálatánál hasznosítható elemeket.

Módszertani szempontból már az is előrelépést jelent a sorozat előző köteteinek zömével ellentétben - ahol a Herepei János nyomdokain járó szerzők jobbára beérték adalékaik építőkockaszerű egymás mellé rakásával anélkül, hogy "összegyalulnák" — Jakó Klára szilárd történeti keretbe ágyazza a maga kutatási eredményeit: az egyetemi oktatás erdélyi előzményeiből kiindulva szerves összefüggések feltárásával vázolja a kolozsvári Báthory-egyetem és könyvtára történetét 1607-ig bezárólag. Nos, az így csatarendbe állított új adatok — amelyeket, ha szükséges és módja van reá, naprakész jegyzetapparátussal is alátámaszt — egy egész sor új vonatkozás megvilágítását ill. a valós tényeket ködösítő tévedés eloszlatását teszik számára lehetővé. Pontosan körülhatárolja a könyvtárszervezés minden egymást követő fázisát és az azokban döntő szerepet vállaló személyek hozzájárulását a könyvtárállomány gyarapításához illetve megóvásához, Szamosközy István és a kiírt szándékosan felnagyító szemtanúk állításával szemben bebizonyítja, hogy a kollégium 1603-as elpusztítását a könyvtár kevésbé sínylette meg, mint a június 6-i támadást követően a könyvtár kezelésére kirendelt bizottság tagjainak önkényes garázdálkodását. Döntő fontosságú megállapításnak tartom azt is, miszerint a jezsuita atyák az 1588/9-es tapasztalatokból okulva, 1606. nov. 11-i kiűzetésük alkalmával nem vitték magukkal a könyveket, hanem Kolozsvárt és a Székelyföldön megbízható híveik között osztották szét előzetesen, úgyhogy ennek a józan eljárásnak köszönhetően a könyvek nem szóródtak ismét szét a nagyvilágban, hanem a könyvtár Kolozsmonostoron megőrizhette viszonylagos folytonosságát.

Hajdani könyvesember létemre valósággal felvillanyozott az az ötletesség, ahogyan az egyes könyveknek a jezsuita egyetem birtokába kerülését négy "possessor-beírástípus" alapján állítja időrendbe s ezáltal a lehetőségekhez mérten tiszta képet alkot a könyvállomány vásárlás útján történt gyarapodásáról. Könyvtárban megőszült kutatók rutinját megszégyenítő hatékonysággal különíti el a donációk esetében az egyes ajándékozott könyveket az összefüggő, határozott profilú több darabból álló gyűjteményektől. Valójában két nagyobb önálló állagról van itt szó: az ún. *Haczaki-könyvtár*ról, amelynek vizsgálata Haczaki Márton nagyváradi kisprépost mindmáig kellőképpen nem ismert életútjára vonatkozóan szolgáltat támpontot; a másik a *Wolphard-Kakas-könyvtár*, amelyről Jakó Klára behatóan elemzés után meggyőző érvekkel bizonyítja be, hogy Kakas István tulajdonképpen csak a Wolphardok (Adorján és Hilárius humanista beállítottságú egyháziak, István pedig városvezetésre is alkalmas művelt kolozsvári kereskedő-polgár) magatartás- és személyiségtörténeti szempontból jelentős könyvgyűjteményeit ajándékozta volt a jezsuita kollégiumnak.

Egy szűkre szabott könyvismertetés keretében aligha térhetünk ki mindarra, ami a *Bevezetőben* megragadott s még kevésbé arra, amit a könyvtár rekonstruált katalógusában (felkutatott 500 műnek 90%-a Kolozsvárt, az Akadémiai Könyvtár anyagában található), valamint a könyvjegyzék sokoldalú hasznosítását megkönnyítő háromféle mutatóban a magam számára tanulságost találtam.

Azt az egyet viszont még végezetül tárgyilagosan le kell szögeznünk: a jelen kötetben mutatkozó "oroszlánkörmök" a romániai — sőt nemcsak az itteni — magyar művelődéstörténeti kutatás vonatkozásában olyan ígéretes biztosítékot képviselnek, ami a könyvtártudomány minden igaz barátját örömmel töltheti el.

KÖLLŐ KÁROLY

---

* *Erdélyi könyvesházak I. Jakó Klára: Az első kolozsvári egyetemi könyvtár története és állományának rekonstrukciója 1579—1607. Szeged 1991.*

LIGETI ERNŐ DEDIKÁL

Habent sua fata libelli... Való igaz, hogy a könyveknek is megvan a maguk sorsa.

Kis formátumú, piros vászonba kötött, kétkötetes könyv került a kezembe, Ligeti Ernő: **A kék barlang** című regénye. Kiadta az Erdélyi Szépmíves Céh Kolozsváron, 1927-ben.

A századeleji Nagyváradon indult író-újságíró-költő, lapalapító Ligeti 1924-ben Kádár Imrével, Kós Károllyal, Nyírő Józseffel, Paál Árpáddal és Zágoni Istvánnal létrehozta a később nagy eredményekkel büszkélkedő Erdélyi Szépmíves Céh könyvkiadó vállalatot. Intellektuális lírájú verseivel, az erdélyi társadalmi élet krónikásaként megírt regényeivel tette maradandóvá nevét a romániai magyar irodalomban. 1944-ben Budapesten a nyilasok gyilkolták meg származása miatt, feleségével együtt. Csak nemrég kapta meg a megérdemelt elégtételt az utókortól: a kiadók több művét újra megjelentették. Az irodalomtörténet a **Súly alatt a pálma** című visszaemlékezését tartja legjobb művének, de regényei, elbeszéléskötetei is kedveltek voltak. Sikere volt **A kék barlang**nak is, de most nem ezért hozom szóba. A regény e nálam levő példánya a benne rejlő **kettős** ajánlás révén érdekes dokumentum, némileg új oldaláról mutatja be az írót, ezért ajánlom az életrajzírók figyelmébe.

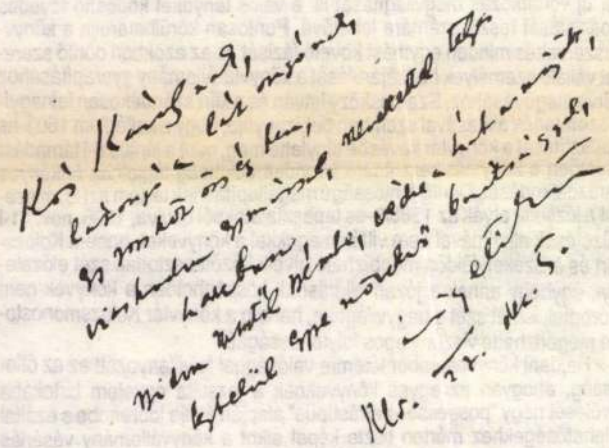

Tudvalevő, hogy mennyire emeli egy könyv értékét a szerző sajátkezű aláírása, különösen, ha ajánló sorokat is írt hozzá. Ezúttal azonban mint említettem — ritka eset! — a könyvben két dedikáció is olvasható. A belső címoldal előtti üres lapon a következő sorok állnak:

"Bárd Oszkárnak szeretettel küldöm e könyvet. Klv. 27. dec. 5. Ligeti Ernő."

A könyv valóban Bárd Oszkár tulajdonába került és a halála után még két évtizeden át érintetlenül őrzött könyvtárából bukkant elő, annak eladásakor.

A Dés melletti Galgón letelepedett Wittenstein Oszkár körorvos Bárd Oszkár álnéven írt verseket, drámákat, prózát, adott ki lapot, egyúttal azonban író-barát is volt, amolyan mécénásféléje a kolozsvári író-körnek. Az akkori idők egyik tanúja meséli, hogy nem egy kolozsvári írótól, költőtől hallotta a nevezetes mondatot: "Megyek Oszkárhoz dolgozni!" A városi élet zajlásába beleunt irodalmár ilyenkor hetekre-hónapokra beköltözhetett a vidéki orvos-író kúriaszerű házába, ahol a Szamosig nyúló kert csendjét, a házigazda vendégszeretetét, éjszakába nyúló irodalmi vitákat élvezve, nyugodtan alkothatott. Talán egy ilyen kiruccanást akart meghálálni Ligeti is dedikált könyvével.

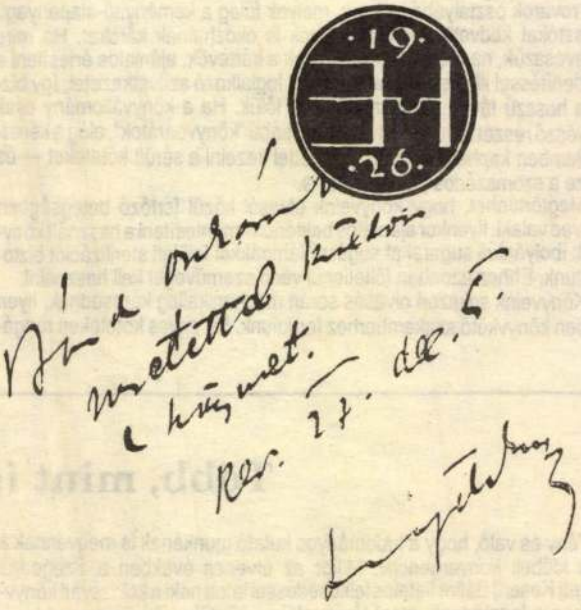

Ám a könyv tulajdonképpeni érdekessége a második ajánlás. Mert — mit tesz a véletlen vagy a szórakozottság — az utolsó előtti fehér lapon ugyanaznapra keltezett dedikáció rejlik, amelyről mostanáig senki sem szerzett tudomást.

Nem követek el kegyeletsértést, ha most, a felfedező örömével hozom napvilágra, ezt az őszinte megnyilatkozást, amely Kós Károlynak szól, az erdélyi Mesternek. Tudnivaló, hogy Kós Károly, sokoldalú munkássága során építészként is dolgozott, még Erdélybe való végleges visszatérése előtt, Budapesten műtörténeti munkákat közölt; könyvkiadót létesített, majd ennek igazgatója lett; főiskolai tanárként is működött, és eközben balladákat, regényeket, színműveket alkotott (Varjú nemzetség, A Gálok, Budai Nagy Antal, Az országépítő), továbbá számos könyvet illusztrált.

Ennek a Kós Károlynak szóló, második dedikációnak a szövege érdekes fényt vet a könyvkiadó létrehozásában együttműködő két irodalmár kapcsolatára, amely nem volt mentes a közös ügy érdekében folytatott vitáktól. Erre utal a szerző, amikor kimondja, hogy életüket "szeretetteljes harcban", ám "legbelül egyre növekvő barátsággal" élték. Egyébként a teljes ajánlás szövege a következő:

"Kós Károlynak, lázongó a lázongónak, egy sorsközösségben, viaskodva egymással, szeretetteljes harcban, szidva szemtől szembe, védve a háta mögött, legbelül egyre növekvő barátsággal. Ligeti Ernő, Klv. 27. dec. 5."

KERESZTES ZOLTÁN



KELLER EMESE: Társszerzők

KERESZTÉNY SZÓ
KOLOZSVÁR
1990 -02- 25
KOLOZSVÁR

A kolozsvári megrongált Szentháromság-szobor
(Csomafáy Ferenc fotója)

széd

szenvedő keresztény panaszos imáját: l azokért, akik Téged megfeszítenek, s akik Téged szeretnek ...
gkihívóbb botrányköve és legáthatolha-envedés. S a Te hited ezen az irgalmat-t meg. Még szorosabban karoltad át a Aki keresztre feszítette Magát, hogy a elviselni az elviselhetetlent. Hitted, gy a kihunyó életek az Ő öléből új, el ek ...
az Isten Magához vont Téged, s arra azokért, akiket itthagytál: Szeretteidért, viseléséhez erőt nyerjenek; és érettünk, felé botorkálunk, hogy megkapjuk a rtás kegyelmét, a Te győzelmes hitedet.

ardi temetőben,

Kikkel tárgyaltak és milyen eredménnyel?

Az egyházközi küldöttségben katolikus részről ketten vettek részt. Dr. Robu Ioan, püspök, bukaresti apostoli kormányzó, és Dr. Dászkál István, a Szentszéknek tetsző időre kinevezett nv.-i ordinárius (ad nutum S. Sedis). Nem tárgyalni mentek, hisz az részletes megbeszélést jelent, hanem hatni a közvéleményre és befolyásos személyekre, hogy Románia kapja meg a legnagyobb vámkedvezményt, mert teljesíti annak egyik előfeltételét: a vallásszabadságot.

A vallásszabadság fogalmát nem minden egyház érti teljesen egyformán:

KOLOZSVÁR
KERESZTÉNY S.-J.
VÁLASZOLOK
1990 -08- 12

Hazsongárdi Madonna (Fotó: Fogarasi)

síteni. Ki viszi el nekik az Eukarisztiát?

Tarziciusz vállalkozik rá, ez a feladat örömmel tölti el. Útközben pogány fiatalok állították meg. Ő erre meggyorsította lépteit, hogy elkerülje őket. Összeszedett viselkedése gyanút keltett.

— Valamit visz a ruhája alatt — mondotta az egyik.

— Mutasd meg, mit viszel! — faggatta a másik.

— Biztosan valami keresztény titkot visz — szólt valaki. — Vegyük el tőle!

Nekiestek, ráncigálták, földre tepertek, de ő keményen védte „kincsét" Mire elkergették a suhancokat, már késő volt. A sok ütésbe, rúgásba, taposásba belehalt. A Szentséget azonban nem engedte meggyalázni (257).

Az őskeresztények NEMCSAK VÉRÜKKEL tanúskodtak Krisztus mellett, hanem

egymáson segítettek,

semmiféle előnyért nem ártottak senkinek,

munkájukat becsületesen végezték,

áldozatat, s így — együtt (!) — van ige

1990 -05- 27



Mária-szobor a kolozsvári ferencesek templomában

KOLOZSVÁR
KERESZTÉNY SZÓ
KOLOZSVÁR

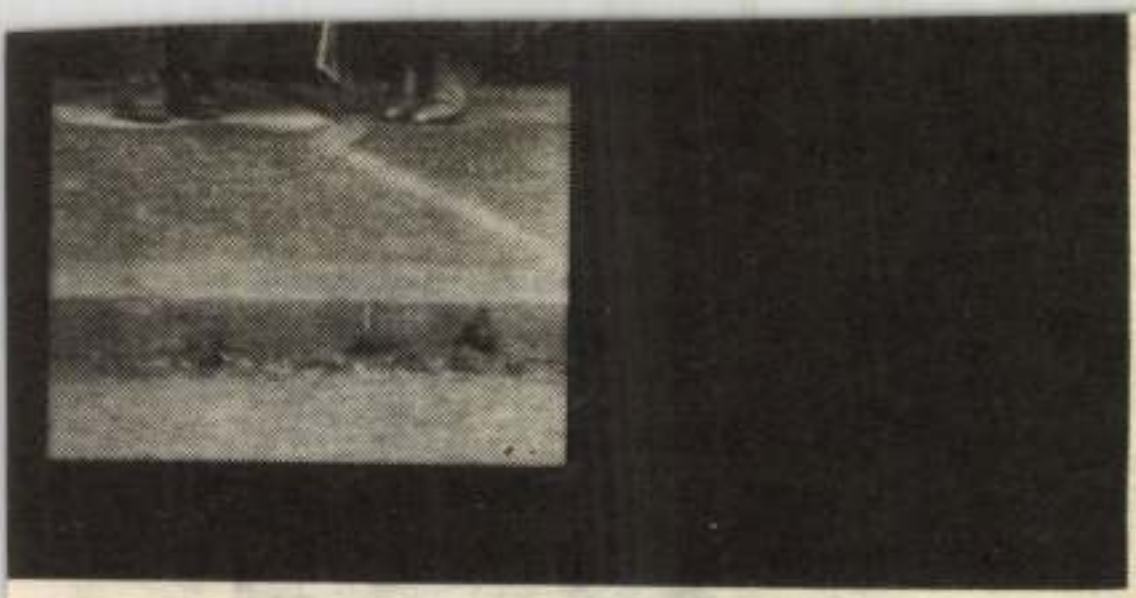

s, 1990 (Gyurka Elod fotói)

mcsak a tudománynak, nemcsak a mű-
van elmélete, hipotézise, maga az emberi
z emberi élet magyarázó elmélete a hit.
engedik — szomorú barátaink kezét.

---

kás 1633-ban Bibarcfalván

arhelyszék középkorból fennmaradt tör-
indennél hívebben tükörzik az ott lakó
ményeit. Ez a számunkra igen értékes
hozza a mához a több, mint háromszáz
küzdelmes mindennapjait a születéstől

s vívódást feltáró peres iratokból ezúttal
n keresetet bemutatni, amelyet a Bibarc-
ifjabb Tokos György özvegye indított
ügyvédje, máréfalvi Nagy Pál útján fér-
kos János ellen. A kereset ugyanis egy

Város Kolozsvár alatt



Kép a Caragiale parki ásatásokról

Szenzációs felfedezést tettek Kolozsvárott az egykori Karolina (ma Múzeum) téren és a Caragiale parkban a Történeti Múzeum régészei: egy hajdan volt, mára elsüllyedt, az évszázadok során meg-megújuló település nyomaira bukkantak. 1991 őszén kezdtek dolgozni Kolozsvár óvárosának említett pontjain az eszkavátorok: egy tömbház építésekor, az alap kiásása közben különös romokra bukkantunk. A patrimónium őrzésére vonatkozó törvény értelmében az építkezést azonnal leállították, a terület pedig a tudományos kutatás helye lett.

Eddig is ismert volt, hogy Kolozsvár egykori helyét sűrűn lakták már a bronzkorban; erről tanúskodnak az ún. Wittenberg kultúra és a késő bronzkor periódusába tartozó leletek. A Caragiale parkbeli ásatások egyik legfontosabb lelete egy kőbalta darabja, amely bizonyosan bronzkorinak minősült, és amelyet nem az eredeti helyzetében találtak: elmozdították azt a római kori építkezések.

A Karolina téren egy bronz sarlótöredéket is feltártak; ezt a késő bronzkorra datálták, de tartozhatott a Wittenberg kultúrához is. Vizsgálata még tart. Ebben a kulturális régióban máshol is találtak már ilyen korú és típusú szerszámokat; együttes vizsgálatuk alapján állítják a kutatók, hogy olyan földművelők munkaeszközei voltak, akik erődített, mégis elég nagy településeken éltek – mezőgazdaságuk, állattenyésztésük szükségleteinek megfelelően változtatták lakhelyeiket. Igen gazdagok a vidék rézforrásai, az egykori lakók öntötték vagy kovácsolták fém eszközeiket. S ezeket a szerszámokat, tárgyakat óriási mennyiségben állították elő.

A bronzkor után a legépebben megőrződött réteg a római kori: máig több, ebben a korban emelt, igen nagy épületet fedeztek fel. Rendeltetésüket még nem tisztázták. Valószínű, hogy a város gazdag, nemes polgárainak házai voltak. Központi illetve padlófűtésüket vizsgálva, megtalálták az ún. hipokausztumot is, a tartályt, amelyben a vizet melegítették.

Ez év nyarán egy fal alapjainál valódi kincset találtak: érintetlen és lefedett agyagedényben 1268 római pénzérmét. Az 1–2. században használt dénárok és III. századbeli antoniniánuszok többnyire ezüstből készültek.

A lelet numizmatikai értéke felbecsülhetetlen, hiszen fontos információkat nyújt az egykori provincia gazdasági életéről. Közvetlenül a pénzérmék fölött erősen égett réteg került elő, vagyis valaki elrejtett egy római tiszt kétévi fizetésének megfelelő összeget, mert menekülnie kellett – valószínűleg a gótok elől –, és úgy tervezte, később visszatér.

A római kor távozása, a Krisztus után 270-et követő korokról semmi sem árulkodik, a római utáni legelső archeológiai leletek már a 11. századból származnak. A sors iróniája? Mármint az, hogy az ásatások Constantin Daicoviciunak, a dákoromán kontinuitáselmélet atyjának a szobrától mintegy tíz méterre folynak... A régészek némelyike nem csügged, ha nem is találtak bizonyítékokat – mondják –, azt senki sem vitathatja, hogy a római kor után a vidéket sűrűn lakták. És a régészek sem találják meg minden ásatásnál valamennyi réteget. Ha mégis, az kivételes eset...

A középkori anyag már gazdag: lakóházak várnak feltárásra, amelyek bizonyára a katolikus egyház tulajdonában voltak. Egyelőre feltartóztatják a munkát a mai épületek, de beszédesebbek lesznek a pénzérmék: a 12.–15. századból valók.

Az állapotuk olyan, hogy egyetlen érme tisztítása két hónapig is eltart, miligrammonként kell eltávolítani róla a rárakódott szennyet. A talált kerámiatöredékek 16.–17. századi korsók, kannák elemei, restaurálásukat nehezíti, hogy később újabb és újabb építkezések forgatták fel a talajt.

A Karolina téri ásatások 4 m 60 cm mélységig jutottak el, itt akadályt jelentett a vízátnemeresztő réteg. Az első rétegben római kori dák kerámiát találtak: az edényeket kézzel alakították, összetételük sokkal porózusabb, mint a rómaiak korongon formázott edényeié. Rábukkantak egy római katonai pecsétre is, a felirata: „EX. D. P." – vagyis „Exercitus Daciae Porolissensis", „Dacia Porolissensis hadseregének parancsnoksága", 121–170-ből származik. Az utolsó római rétegben pénzérmére leltek 240–250-ből, igen rossz állapotban őrződött meg.

A fölötte lévő, erősen égett szinten faekét találtak, a 6.–8. században megfelelő rétegben pedig egy lakóházat, középen kőkemencével, mellette kerámia töredéket. Lassított korongon formázták, mintázata a szlávra és a rómaira egyaránt hasonlít. A lakást tűz rombolta le, fölötte több szint üledék és hamu. Az ásatás eredménye néhány Árpád-kori pénzérme is, a legkorábbi 1066-ból, a többiek a 12.–13. századból. Ekkor Erdély Közép-Európához kapcsolódott, az érmék pedig jelzik, Kolozsvár urbanizálódni kezdett.

Ezen rétegek felett már nem tapasztalták későbbi korok beavatkozását: 10., 11., 12. és 13. századi kerámiát találtak – óriási mennyiségben. A főtéri templom építésétől kezdve a mai Karolina téren nem építkeztek, Hunyadi János és utódai a ma kutatójának segítettek.

A modern csatornázások és építkezések viszont rengeteget romboltak: 1977-ben a Central üzletház építésekor antik római templomot törtek össze. 1985–86-ban a Múzeum téren telefonközpontot létesítettek: az eszkavátorok ugyancsak egy római kori templomot kapartak szét.

A munkát nem állíthatták le, nem engedték a nemzet hősének bölcs útmutatásai. A régészek mentették, ami menthető volt, lerajzoltak mindent. Sovány vigasz. Arra lenne szükség, hogy a városrendezők sokkal jobban tiszteljék a történelmet.

A szükséges befektetés relatíve kicsi, annyi pénzre lenne szükség, amennyibe egy rövid utca aszfaltozása kerül. A Történeti Múzeumnak egyelőre arra sincs pénze, hogy a kiásott földet elhordassa.

Józsa T. István

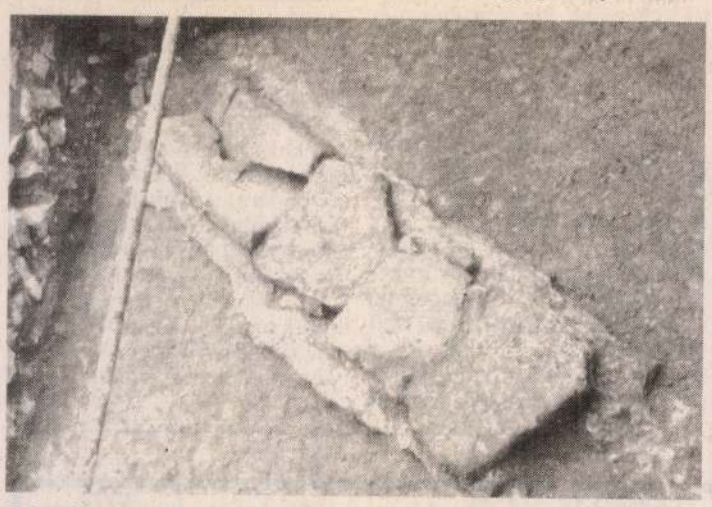

Római kori vízvezeték a Karolina téri leletekből



A kincs száz megtisztított darabja



A fal tövében rábukkantak az elásott agyagedényre

ÜZENETEK A FÖLDRŐL

Nem tudjuk, vannak-e Földön kívüli civilizációk, de sokan úgy hiszik, hogy igen. Azt sem tudjuk, hogy próbálnak-e üzenni, vagy jelzést adni magukról. A SETI program keretében mindenesetre megpróbáljuk lehallgatni esetleges rádiójeleiket. De mi, innen a Földről vajon küldünk-e üzeneteket nekik? Igen, sokféle üzenet van útban a Földről a csillagok felé. Vannak tudatos üzenetek, amelyeket úgy terveztek, hogy az emberiségről néhány alapvető információhoz jussanak azok a lények, amelyek esetleg felfogják és dekódolják ezeket. Vannak nem szándékos üzeneteink is, melyek mindenképpen árulkodnak jelenlegi technikai fejlettségünkről. Ilyenek például az URH rádió vagy tévéadások, amelyek az ionoszférán áthatolva immár több mint 40 éve kijutnak a világűrbe. Katonai radarberendezések hatalmas teljesítménnyel pásztázzák az égboltot. Ezek a jelek sok-sok fényév távolságból is megfigyelhetők.

November 16-án éppen 18 éve, hogy az ember első tudatosan megtervezett rádióüzenete elhagyta a Földet a Hercules gömbhalmaz irányába. Ez a gömbhalmaz 24 000 fényév távolságban van tőlünk, tehát az üzenet a címzettig még hosszú ideig lesz úton. A mindössze 3 perces jelsorozatot a hatalmas Arecibo rádióteleszkóppal sugározták ki igen keskeny nyalábban. Azonban mire a jelek a gömbhalmazhoz érnek, a nyaláb annyira feltágul, hogy háromszázezer csillag körzetében lesz fogható. Mit lehet kiolvasni belőle? A földi élet alapját képező kémiai elemeken, és a DNS-re vonatkozó utaláson túlmenően az ember vázlatos alakját, méretét, a Föld helyét a Naprendszerben és végül az üzenetet küldő rádióteleszkóp alakját, méretét rejti kódolva az üzenet.

Azokat az amerikai űrszondákat, amelyek elhagyják Naprendszerünket, felkészítették arra a rendkívül kis valószínűségű esetre, hogy valamikor Földön kívüliek kezébe kerülnek. Az 1972-ben és 73-ban útjukra bocsátott Pioneer 11 és 12 szondákon egy-egy 12x15 cm-es arany borítású alumíniumplakettet helyeztek el. A plaketten egy emberpár látható, valamint csillagászati információ arra vonatkozóan, honnan és mikor indult útnak az űreszköz. A Pioneerek hosszú bolyongásra számíthatnak, amíg más csillag közelébe érnek. A másodpercenként 11 km-es sebességükkel 80 000 évbe telne, amíg a hozzánk legközelebbi csillagig eljutnának. De történetesen nem is ebbe az irányba haladnak. A plakett azonban feltehetően még 100 millió évig olvasható marad.

Sokkal változatosabb üzenetet tartalmaz korunkról a Voyager űrszondákban elhelyezett kazetta, amely egy komplett digitális lemezjátszót hordoz magában, a lemezen kép- és hanganyaggal. A képeken különböző fajtájú emberek, földi tájképek, repülőgépek és az élet sajátos jelenetei. A hanganyag emberi, állati és természeti hangok reprodukciójából, zenei művekből (Bachtól a rock and rollig, sokféle népzenével) áll.

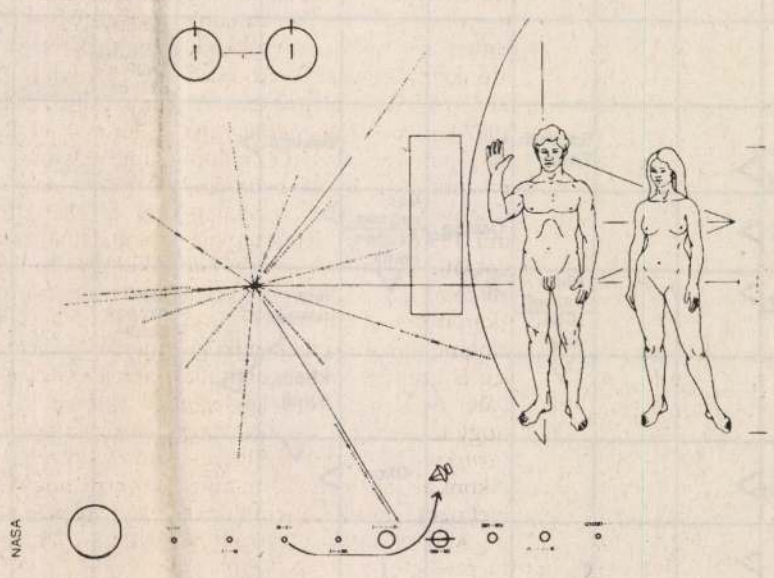

A Pioneer 11 űrszondán elhelyezett üzenet, ami már elhagyta a Naprendszert

Van egy üzenetünk a késői utókornak, egy évmilliókkal később a Földön élő szupercivilizációnak is. A LAGEOS nevű műhold 6000 km magasságban kering precíz kör alakú pályán. Ez egy igen súlyos 60 cm átmérőjű gömb, ami lézersugarak visszaverésére alkalmas tükröcskékkel van beborítva. A kontinensek mozgását lehet a LAGEOS hold segítségével megmérni. Pályája olyan stabil, hogy becslések szerint legalább 8 millió évig fog még a Föld körül keringeni, mielőtt bekerül a légkörbe és elég. Ezért a borítása alatt elhelyeztek egy rajzsorozatot, amelyből megállapítható, honnan és milyen céllal bocsátották fel. Ábrázolták, hogy a kontinensek hogyan helyezkedtek el 200 millió évvel ezelőtt, korunkban és milyen lesz az ábra 10 millió év múlva.

Láthatjuk, hogy a civilizációknak az a törekvése, hogy valami maradandót alkossanak, ezeknek az évtizedekben nekünk is sikerült. A Naprendszerben, sok helyen ott vannak szándékos, vagy akaratlan üzeneteink, a csillagközi térben úgyszintén. Ezek maradandóbbak, mint a piramisok. Vajon lesznek-e, akik meg is kapják a Föld üzeneteit?

Dr. Fejes István

Mit üzennek a csillagok?

A 49. héten, november 30-tól december 6-ig



Kos (III. 21–IV. 20) A pénzszerzését irányító planéták (a Vénusz és a Plútó) 2-án szextilben vannak egymással és ezekben a napokban anyagi sikerrel kecsegtetnek. A 10. házban álló Uránusz és Neptunusz egyébként is erőteljes támogatást nyújthat karrierje építésében. Meg van győződve arról, hogy bármit el tud intézni. Péntek kivételével valóban rendkívül jó passzban lehet és mindenben sikeres. Szívügyekben is. Szerelmi élete különösen 5–6-án lesz intenzív. Ádvent második vasárnapján házasságkötés, eljegyzés szerencsés csillagzat alatt áll.



Bika (IV. 21–V. 20.) Kitűnő szórakozások, társasági örömök, partik, jól sikerült összejövetelek fémjelzik a hét első felét. Ezt a kedvező képet ugyanakkor pénteken beárnyékolhatják az üzletfelekkel, intézményekkel, hatóságokkal kapcsolatosan felmerülő nehézségek (adó- és egyéb ügyek) – jelzi egy Nap–Mars másfélnegyed fényszög is 4-én. Érdemes ezekben a napokban a hátráló mozgást végző Mars (a 3. házában van) hatásait is figyelemmel kísérni. Alkalmas periódus arra is, hogy a karácsonyi, újévi üdvözlőlapokat megírja. Szívügyekben meglehetősen passzív, nem ajánlatos Kos-, Oroszlány, vagy Nyilas-szülöttel kalandba keverednie.



Ikrek (V. 21–VI. 21.) A kozmikus erőterek jelzései szerint ez lesz az év legszebb, legszerencsésebb periódusa. Akár új és nagyon sikeres vállalkozásba is kezdhet, ami hosszú időre biztosíthatja anyagi jólétét. Lendületét fokozza, hogy uralkodó bolygója keddtől a Merkúr a Skorpió jegyében előretartó mozgásba kezd. Munkavállalóként egy kedvezőnek látszó álláslehetőség rákényszerítheti (30–1-én) néhány kockázatos lépésre. Ebben a kozmikus szituációban nem célszerű habozni! Szerelmi ügyeiben a Vénusz és az 5. házban haladó Jupiter segíti. Főleg 30–1–2-án.



Rák (VI. 22–VII. 22.) A születési jegyében álló Mars november végétől hátráló mozgást végez és negatív hatására könnyen kifuthat az időből. Aligha végezheti el a legfontosabb üzleti ügyeit, dolgait, mert lényegtelen apróságok rabolják el a hasznos időt. Nyugodtan visszafoghatja jótékonykodási hajlamait, mert különben a hónap közepére kimerülhet anyagilag, testileg és lelkileg is. Ellenben ne mulassza el a karácsonyi ajándékok beszerzését! Vénusz a 7. házát sugározza be és szívügyekben boldog napokat ígér (3–5–6-án). Különösen a Bakban álló szerelembolygó támogatására számíthat.



Oroszlán (VII. 23–VIII. 23.) E héten semminemű utazás nem ajánlatos. Mindennapi kiadásai munkavállalóként és vállalkozóként is megemelkedhetnek. Uralkodója, a Nap a Nyilas jegyében jár, ezért testileg-lelkileg kifáradhat. A Mars hátráló mozgása miatt sem alakithatja üzletmenetét úgy, ahogy ezt sikeres periodusaiban megszokta. Sok ember veszi körül, de jelenlétük csak határozatlanságot, a kibúvókat és az illúziókat szaporítja. Szívügyekben a 6. házban haladó Jupiter nyomán sok Oroszlán életük legszebb pillanatait éli át (eljegyzés, házasság, első szerelem). Legjobb napok: 1–2–3–6-a. Jupiter kalandokat jelez 1–4-én.



Szűz (VIII. 24–IX. 22.) Uralkodója, a Merkúr a Skorpióban 1-jén előretartó mozgásba kezdett. Kozmikus erőterei ugyan vitalitását, úgybuzgóságát növelik, ugyanakkor kifáraszthatja a vállaira nehezedő terhek sokasága. Csak akkor sikerül feladataival megbirkózni, ha kevesebbet vállal magára. Amit azonban vállalkozóként, munkavállalóként megígér, azt teljesítse! A Mars a 11. házban retrográd mozgást végez és agresszív nyomást gyakorol a szűzekre. És valamilyen formában tönkreteheti partnerkapcsolatát, elronthatja intim örömeit (különösen 30–4–6-án).



Mérleg (IX. 23–X. 22.) Péntekig – a születési jegyében tanyázó Jupiter fényszögei miatt – elsősorban vállalkozóként jó passzban lehet. Különösen az 1-jei Nap–Jupiter szextil okozhat az üzletmenetben kedvező változásokat. A periódus utolsó napjaiban azonban nehezen leküzdhető akadályok merülhetnek fel. A Mars hátráló mozgása is nyomasztja, akadályozza karrierjét. Uralkodója boldogságot jelez a családi éleben, fényszögei különösen 2–3–5-én biztatóak szívügyekben. Sok Mérleg szerelmi házasságot köt, vagy legalábbis legjobb úton halad afelé.



Skorpió (X. 24–XI. 22.) A nap még erőteljesen a pénzzel és a jövedelemmel kapcsolatos 2. házban halad, a Merkúr pedig születési jegyébe lépve 1-jétől direkt mozgást végez. E két planéta nagyot lendíthet vállalkozásában, üzletmenetén, kereseti lehetőségein. Hétfőn azonban fontos anyagi döntéseket még ne hozzon – veszteséget, csalódást jelez több bolygó fényszöge is. Szerencsés ingatlanforgalmat biztosíthat Szaturnusz 5–6-án. Egyik uralkodójának, a Marsnak a mozgása nem „engedélyez" szerencsés utazást, sem bel- sem külföldön. A szerelem legszebb napjai 1–2–3–5-én várhatók.



Nyilas (XI. 23–XII. 21.) A Nap még közvetlenül aspektálja jegyét és kedden uralkodójával a Jupiterrel kivételesen jó fényszöget (szextilt) alkot! Bátran, optimista módon alapozhatja meg e napokon 1993. évi terveit. Nemcsak új üzleti kapcsolatokat, barátokat ígér ez a fázis, hanem hasznos segítőket is, akik tanáccsal, kölcsönnel járulnak hozzá vállalkozói avagy esetleg otthoni gondjainak megoldásához. Arra azonban ügyeljen, hogy péntek rossz csillagzat alatt áll, ezért célszerű minden tekintetben passzívnak lenni. Szívügyei harmonikusan alakulhatnak (hétfő és péntek kivételével).



Bak (XII. 22–I. 20.) Karrierje még előreívelhet. Ne tévessze meg, hogy a hétfő szeszélyesen alakulhat, és ne üljön fel a folyosói pletykáknak, hiszen – a Nap erőterei jóvoltából is – jó hasznát veheti megérzéseinek és ellenfelei konkurensei fölé kerül. Ne kockáztasson tőkebefektetéssel 30-án és 4-én sem! Vénusz szívügyeinek nagy segítője lesz (születési jegyében van), ám 5-én (szembenáll a Marssal) érzelmi életében ártó hatással lesz jelen. Parnerkapcsolatában feszültséget, társaival veszekedést szíthat!



Vízöntő (I. 21–II. 20.) A hangsúly, a társasági eseményekre tevődik át, ám a kellemest a hasznossal egybekötve sikerülhet eredményes vállalkozásokba kezdeni, hasznos üzleteket kötni. December első három napjában ugyancsak különösen oda kell figyelnie pénzügyeinek alakulására. Ebben a fázisban akkor cselekszik helyesen, ha nem keveri össze az anyagiakat a szellemi értékekkel. Sok Vízöntő lesz először, vagy újra szerelmes ezen a héten (partnerként előtérbe kerülnek most saját jegyűek, valamint a Mérlegek és az Ikrek.)



Halak (II. 21–III. 20.) Lehet, hogy a munkában, az év végére nagyon elfáradt, de mégis lehetősége adódik arra, hogy vállalkozóként üzleti ambícióit, megvalósítsa. Erre elsősorban 1-3-5-én adódhatnak lehetőségek.Több bolygókapcsolat is társasági életének megélénkülését jelzi, összejöveteleken, vendégségben az érvényesülése szempontjából fontos befolyásos személlyel is találkozhat. A vonzásköréhez tartozókból egy segítő kész szűz-, vagy egy Halak szülött támogatja, ellenben a Rák- vagy Skorpió-napúak idegesítik, miként az Ikrek-jegyéből is eltávolodhat valaki (30–3–5–6-án) parnerkapcsolatai most aligha harmonikusak, kivéve 1–2–3-át, amikor a Hold közvetlenül aspektálja jegyét.

Kalendárium

Kelemen, a harmadik utód

Rómában, egészen közel a Colosseóhoz szelíden meghúzódó templom várja a világból ide érkezőket. Méltán számíthat látogatásra, hiszen valóságos látványcsodák várják ott az embert. Stendhal találta fején a szöget, amikor ezt írta: *„Emlékezni kell erre a templomra, ha valakit a tudásvágy arra ösztönöz, hogy elmélyedjen a civilizáció és a lelki üdvösség ama nagy folyamatának a tanulmányozásában, amelyet kereszténységnek neveznek. S. Clemente temploma e tekintetben a legfigyelemreméltóbb Rómában."* A látvány: a történelem. Három bazilika épült itt egymásra; lenn a mélyben, vagy harminc méterre a föld alatt, Nero, „a véres költő" és császár idején épült Cloaca Maxima zúg, a szennycsatorna, fölötte, Mitrász-szentély, a kereszténység egyik „elővallásának" kultikus helye, szoborral: a fény harcol a sötétséggel...

A templom névadója: *patrónusa* Szent Kelemen vértanú pápa, akinek emlékét 11. századi falfreskók idézik, a Rapiza család megrendelése nyomán: a képlegendák elmondják, hogy a pogány Sisinnius felesége: Teodóra titokban misére járt Kelemen pápa lakóházába. Sisinnius követte feleségét, majd hirtelen megvakult. Kelemen látogatta meg, és meggyógyította a rómait, ő azonban nem állt el a bosszútól: szolgáinak megparancsolta, fogják el a pápát és vigyék el. Erre újabb csoda történt: miközben nekiestek a jótevőnek, észrevették, hogy csupa kődarabokat kötöznek, ezeket cipelték aztán magukkal Kelemen pedig a kíséretével csendesen távozott. Feliratok olvashatók a freskók alatt, valóságos nyelvemlékek, hiszen a latinból az olaszba való átmenet első nyomai ezeken az írásokon tanulmányozhatók. Például Sisinnius szavait ekként „hallhatjuk": *„Rajta, Gosmari és Albertel, ti kurafiak, húzzátok erősen és cipeljétek!"* De elolvashatjuk a távozó Kelemen szavait is: *„Keményszívűségtek miatt megérdemlitek, hogy köveket cipeljetek!"*

Kelemen történeti nyomait keresve, az egyik fiatal magyar tudós: Vanyó László professzor munkájával találkozunk. (Az ókeresztény egyház és irodalma.) A szent pápa, akinek ünnepét november 23-án ünnepeljük, és számtalan Kelemen nevű férfi védőszentje, egy kicsit „elvész" a történeti adatok különbözőségében. A tudós Iréneusz szerint Kelemen Szent Péter, az első pápa harmadik utóda volt. Jeromos, a bibliafordító véleménye: Kelement maga Péter rendelte utódául. A 4. században aztán Epiphaniosz megpróbálta az egyeztetést: Kelement valóban Péter helyeztette a pápai székbe, de ő Linus javára lemondott az elsőbbségről. A Kelemen-regény, amelynek utolsó változata ugyancsak a 4. századra dátumozható azt mondja: római Szent Kelemen Domitianus császár unokaöccsével azonos, akit Flavius Titus Clemensnek hívtak, Origenész, a jeles teológus Kelement az egyik Szent Pál-levél szereplőjével azonosítja: Pálnak volt a tanítványa és a munkatársa. Zsidó-kereszténynek tartja. Kelemen híres, megmaradt leveléből, amit a korinthusiaknak írt kiderül: remekül ismerte az Ószövetséget. Minden bizonnyal ismerte Pétert és Pált is – jegyzi meg Vanyó professzor, és 92–101 között lehetett Róma püspöke. Regényéből kiderül: Traianus császár őt a Krímre száműzette, ahol számtalan kereszténnyel márványbányában dolgozott. Nyelvünkön az Érdy-kódex eleveníti fel a legendát: A bányászok a rossz bánásmód miatt és a vízhiánytól panaszkodtak Kelemennek: *„Mondanák őneki az népek, hogy hat mélyföldről hordanak vizet hátokon. Azt hallván, mondá: imádkozjatok. Ő es imádságra adván magát. Ime láta távol egy szép fejér bárányt, az jobb lábával vermőt vájván. Azt jelentvén, hogy ott megásnák és Uristen vizet adna őnekik. És mikoron megásták volna, íme nagy szép kútfő fakada fel, kin nagy ervendetes hálát adának az Uristennek."* A csoda láttán többen megkeresztelkedtek, mire a császár nagy követ köttetett Kelemen nyakára és a tengerbe vettette. Költői képek sorával folytatja a szerző a „históriát": a tenger „megszáradt", a mélyben kápolna fogadta Kelemen híveit, benne kőkoporsó a mártír testével mellette a nyakára kötött kő...

A középkor és a barokk különös szeretettel gondolt a vértanú pápára, a bányászok egyik védőszentjére. Magyarország is felmutat néhány szép Kelemen-templomot, kápolnát például Selmecbányán, Rozsnyón, ahol búcsúnapján a szentnek a bányászok díszruhában, égő gyertyával templomba mentek.

Tóth Sándor

Negyvennyolc éve történt

A nem túl távoli történelem egy jelentős eseményére emlékezünk a rejtvény számozott soraiban. Az esemény, amelyet a rejtvényben találnak meg, pontosan 48 éve, 1944. november 28-án kezdődött. Kérjük olvasóinkat, hogy **1992. december 12-ig** a számozott sorok megfejtését küldjék be szerkesztőségünkbe, amelynek címe: **Új Magyarország Budapest, Postafiók 199. 1410** – A lapra írják rá: **„48 éve történt" Tíz olvasó nyer egy-egy 500 Ft értékű utalványt.**

Farkas Nándor

1992. november 7-i Bölcsek köve címmel megjelent rejtvényünk helyes megfejtése: A középkorban az alkimisták által keresett fantasztikus anyag, ezzel akarták a fémeket arannyá alakítani.

A nyeretesek névsora:
Fűrész Judit, Mezőfalva; **Árbócz Imréné,** Kőszeg; **Horváth Jenő,** Győr; **Szántha István,** Tápiószele; **Deme Tamás,** Budapest; **Baleczky Istvánné,** Budapest; **Nicolas Bonnerot,** Nagykáta; **Széllné Szász Márta,** Paks; **Glózer Károly,** Budapest; **Bence Ágnes,** Budapest.

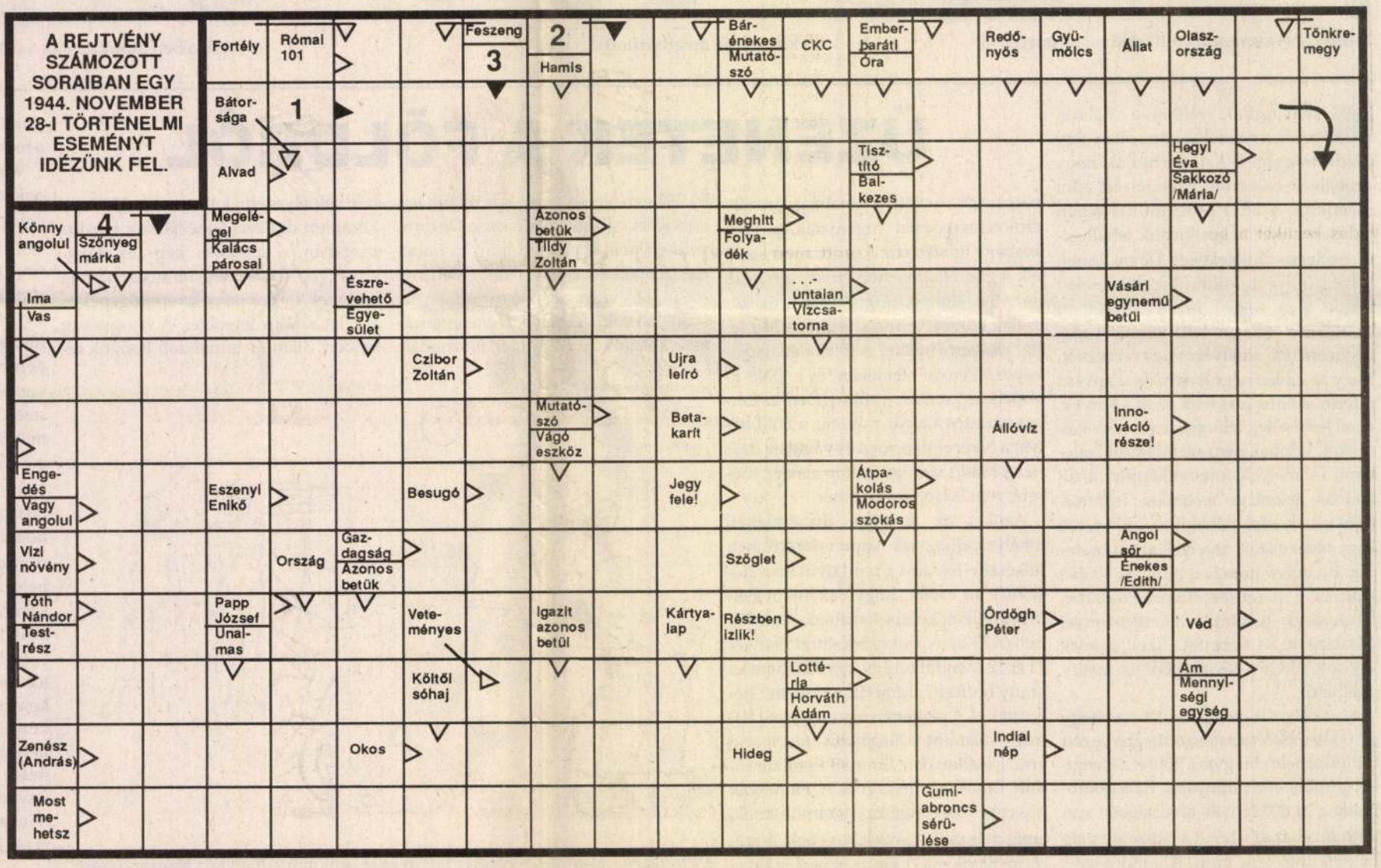

KOLOZSVÁR

a hun eposz és a Toldi-trilógia megírását kívánta Aranytól, lírai költészetét kevésbé értékelte.

Az év elteltével Salamon Ferenc visszaköltözött Pestre, de Arannyal ezután is levelezésben állott. Tőle kaphatott pesti irodalmi híreket, és amikor úgy látszott, hogy egy kissé megmozdulhat az élet, hozzá fordult nyugtalan és immár türelmetlen vágyakozással: „Társaság kell nekünk, szépirodalmi társaság." (*Arany János levelezése* II. 136.)

Említsük meg ezek után az ötödik erdélyit, Szilágyi Sándort is, aki 1853-ban került Nagykőrösre mint történelemtanár. Szilágyi történeti munkáit Arany bizonyára jól ismerte, tőle tudhatta meg Nagykőrös törökvilágbeli jellemző történeteit, és ő fordíthatta a figyelmét a régi, helyi mondák felé is. A nemzet múltja felé forduló, a nemzet sorsán töprengő költő és egy történész ismeretsége, személyes kapcsolatai nyilván gondolatokat ébresztők lehettek.

Csak néhány évig tartott Aranynak az Erdélyből, az enyedi kollégiumból kirajzott fiatal tanárokkal való együttléte Nagykőrösön. Ezek az évek az összefogásnak, az egymás megsegítésének értékes évei voltak számukra, és olyan alkotó légkört alakítottak ki, amely a költőt is megfogta. Arany János nem talált bennük versenytársra, költészetüket könnyen elintézhette egy legyintéssel, de a jó barátokat évtizedek múlva sem feledte el, örvendett a leveleiknek. Legtartósabbnak a Mentovichcsal való levelezése látszik, de Erdélybe ő is hiába hívta a leánya halála után megtört apát.

Arany életében az enyhülés, a megnyugvás, a fölfrissülés tiszta szigeteinek tekinthetjük azokat az órákat, amelyeket fiatal erdélyi barátaival töltött. Jólesik megállapítanunk, hogy egy nagyenyedi pedagógus törekvései kisugároztak a széles világba, eljutottak a nemzet nagy költőjéhez is, és építettek akkor, amikor a lelkek békéjét durva kezek mindenütt összetörték.

Vita Zsigmond

Stílusok találkozása Kolozsváron

Történelmi fejlődésének minden szakaszában Kolozsvár következetesen terjeszkedett, szétágazódott, s az egymást követő korok igényeinek megfelelően új útvonalakkal, épületekkel, új stílusokkal gazdagodott. A város múltja — sok tekintetben — ezeknek a stílusoknak egymást követő rendszeréből áll; e stílusok nyelvén szólnak hozzánk az eltelt századok, s mindegyik a maga módján más-más életmódról, társadalmi létről s a hasznos és szép fogalmát illetően más-más elképzelésekről vall.

Az ókor és a korai középkor viszonylag kevés emléket hagyott ránk, s ez lehetetlenné teszi a hajdani Napocát alkotó antik római település rekonstruálását. A fenti korszakok stílusképének a feleleventése éppen ezért feltételezésen alapul, de az egész Erdélyt végigpusztító 1241-es tatárjárás miatt hasonló köd borítja a középkori Kolozsvár magját alkotó Óvár képét is. A kezdetleges erődítéseket — amelyek vesszőpalánkkal megerősített földhányásból és védőárkokból állottak — megsemmisítette, s a vár valamennyi védőjét kardélre hányta a barbárul pusztító

így megvolt a képesítése arra, hogy a középiskolai osztályokban számtant tanítson. Később (1853) apjával együtt számtankönyvet is írt.

Ifj. Szász Károly mint tanár bizonyára eltörpült az apja mellett. Tolnai Lajos szerint „minden volt, csak tanár nem" (i.m. 53.), de a környezetében mindenki hamar megszerette. Vidám kedélye Aranyra is jó hatással lehetett; előfordult, hogy Ferenc napjára együtt faragtak névnapi köszöntőverset.

Ezek a fiatal tanárok a következő években is összetartottak. A vidám társaságnak a hatását Arany észrevétlenül vitte be költészetébe. Kedélyének szikrái a nagykőrösi évek elején egy-egy versében föl-fölcsillannak. Itt írja a *Poétai receptet*, a *Jóka ördögét*, a *Magyar Misit*, az *Alkalmi verset*, az *Árkádia-félét*, *A bajuszt*, amelyekben az elkeseredést az öngúny, az élcelődés, a tréfás, szatirikus hang váltja fel. A következő évekre esik Arany ballada-költészetének jelentős része, ekkor írja több kisebb elbeszélő költeményét és a *Buda halálát*. Ebben az időszakban jelenik meg együtt a *Toldi* és a *Toldi estéje*. Ez a társaság azonban hamarosan szétszóródott, csak Mentovich maradt egészen 1856-ig Nagykőrösön. Arany levelei ekkoriban válnak egyre panaszosabbakká. A nagykőrösi magány mindinkább ránehezedett.

Az 1854—1855-i tanévben újra egy erdélyi fiatal tanár került Nagykőrösre: Salamon Ferenc. Salamon Enyeden annak az önképző társaságnak volt a tagja, amely 1844-ben ifj. Szász Károly kezdeményezésére jött létre. A társaság tagjait csak a Szász Károly visszaemlékezéséből ismerjük, Bodolay Géza, a kérdés monográfusa hiányos adatokat közöl róluk (Bodolay Géza: *Irodalmi diáktársaságok. 1785—1848.* Budapest, 1963. 302—304.). Teljesen megfeledkeztünk eddig Salamon Ferenc szerepéről ebben a fiatal társaságban, amelynek pedig Szász Károly szerint ő volt „legmunkásabb s tehetségre is legjelentékenyebb tagja [...]. Szépirodalmi kísérletei, versben és prózában [...] eszmei tartalomra kimagaslottak a mi kísérleteink fölött; de mint kritikus is itt lépett fel először kicsiben, de hozzánk képest kiválóan. Minden darabot, amit felolvastunk, ő vett legalaposabban bonczolás alá, s mi szívesen elismertük fölényét".

Salamon számtant és természettudományokat tanított, így jogos Dánielisznek az a feltevése, hogy ez a nagykőrösi tudós környezet hatással lehetett Arany magyartanári munkásságára és különösképpen a tanítványainak adott természettudományi vonatkozású tételek címeinek a kiválasztására. Amikor ilyen címeket olvasunk: „A régiek találmányai az újakkal összehasonlítva", „Mit olvashatunk a természet könyvéből?" vagy „Volt-e a hajózás feltalálása befolyással az emberiség fejlődésére?", akkor feltétlenül a természetkutató barátokkal való beszélgetésekre, esetleg a már megjelent vagy éppen kiadás előtt álló munkáikra kell gondolnunk. Azt is valószínűnek tartjuk, hogy a fenti és a hozzájuk hasonló kérdések Arany egész gondolkozására is hatással voltak.

Meglepőnek látszik, hogy az 1850-es évek elején Salamon inkább természetkutatónak, semmint történésznek indul, de ez a sokoldalúság, a különböző műveltségi körök egységbe olvasztása nem ritka a korabeli értelmiségnél. Szász Károly tanítványai az irodalmi önképzéstől zökkenő nélkül jutottak el a természettudományos kutatásokhoz, minthogy azonban önálló kutatók a korabeli viszonyok miatt alig lehettek, ezért inkább az irodalmi életben helyezkedtek el.

Salamon Ferenc kritikai munkássága nagykőrösi tanári éve után indult (*Arany János és a népiesség, Néhány szó Arany Toldijáról. Budapesti Hírlap*, 1856), de valószínűleg elsősorban ottani élményeiből táplálkozott. Ő Aranyban a nagy nemzeti költőt látta, és elsősorban elbeszélő költészetét értékelte. Ez a felfogás főként

Aranyhorda. Az echternachi kolostor egykorú feljegyzései tesznek említést a tragédiáról, a borzalmas hadjárat áldozatainak magas számáról.

Mindaz, amit az akkori Kolozsvárról tudunk, csupán dokumentáris tájékozódásra szorítkozik. Viszonylag gazdag forrásanyag utal a kolozsmonostori bencés kolostor történetére. Ez erős feudális egyházi intézmény lévén, állandó összeütközésben állt a gyulafehérvári püspökséggel, a város világi uraival, sőt még a királyi hatalommal is. A kolostorra vonatkozó legrégibb írott forrás 1222-ből való; ezt egész sor okirat követi, de létének az egyetlen kézzelfogható bizonyítéka a jelenlegi Kálvária-kápolna karzatfalába vésett oroszlán alakja. A román kori szobrászatban, a gonosszal, a sötétség erőivel való összeütközésben, az oroszlán ikonográfiai motívuma igen gyakran szerepel az erő szimbólumaként. A látszólag kezdetleges, domborműben mintázott formák tagolása kifejező, nagy összefogott síkok határolják a vadállat testét. A lakonikus egyszerűség és nyers kifejezőerő a román stílus elementáris lüktetésének bizonyítékai — megalkotása valószínűleg 1230—1240 közé tehető.

Miután a második tatárjárást is átvészelte, a XIII. század Kolozsvára gyors iramban hozzáfogott a vár újjáépítéséhez. A régi Castrum megerősítését sürgető V. István király akciójáról egy 1291-es okirat emlékezik meg. Az új védelmi övezet — a legrégibb azok közül, amelyek mindmáig fennmaradtak — masszív kövekből épült, a sarkokat és a kapukat, e legsebezhetőbb pontokat tornyokkal és bástyákkal látták el. A külső falból, amelynek építéséhez a római kori köveket is felhasználták, elég részlet maradt ahhoz, hogy körvonalát megállapíthassuk. A központi rész a mai Múzeum térnek felel meg. A főkapu a Mátyás-ház előtt állott, azon a részen, ahol a Főtér felől jövet az utca összeszűkül, majd a ma is látható formában hirtelen szélesedni kezd.

A várost környező 40 jobbágyfaluból (Kolozs, Szentlászló, Vista, Szamosfalva stb.) származó kőfaragók feltehetően tevékenyen kivették részüket a román kori Kolozsvár felépítésében. A Történelmi Múzeum lapidáriumának egyes darabjai őrzik a kezük nyomát; ezek a természetes szépség, egy nyers, kevésbé kifinomult stílus hordozói, az akkori kemény idők hiteles bizonyítékai.

A virágzó városi kultúra fészkéből, az Itáliából jött Anjou-királyok védelmét élvező, az 1316-tól szabad királyi város rangjára emelt „Civitas Kulusvar" gyors fejlődésnek indult. A földművelés és a szőlőtermesztés mellett a kereskedelem és az ipar is fellendült. Megerősödtek az intézmények, és a kereskedelmi utak számának a növekedésével a gazdasági élet is virágzásnak indult. A kereskedelmi kapcsolatok nem rekedtek meg Erdély és Magyarország fontosabb központjainál, hanem az eddig nem érintett távoli országokba is kiterjedtek. A legkülönfélébb árucikkeket csereberélő kalmárok eljutnak Cseh- és Morvaország vidékeire, Lengyelországba, Bécsbe és Velencébe. Ezeken az utakon közlekedtek a művészet hírnökei is, akiknek Kolozsvár fokozatosan kialakuló új formavilágát köszönhette.

A XIV. századtól kezdve a fejlődő városrendészet figyelme a fontosabb utcákkal azonos négy égtáj felé irányul: a Híd utca (platea pontis), a Közép (media platea), valamint a Király utca (platea regis) — valamennyit már 1362-ben és utána is e neveken emlegetik. A városnak — amelynek jelképe a három bástya lett — megépítik első kórházát, az aggmenházat, a gyengélkedőt és egy iskolát, ahol a szabad művészetek magiszterei tanítottak, közülük többen a bécsi egyetem diplomájának birtokosaként.

A Szent Mihály-templom építését 1348—49-ben kezdeményezték, ami a püspöki hatalom önkényuralmával szemben a városnak vallási alapon való függet-

lenedését hivatott jelképezni. A város első gótikus építőtelepe, amit „extra muros", azaz a „falakon kívül" létesítettek, már az új központot jelezte, s azonos lévén a jelenlegi Főtérrel, máig is az maradt. Egy 1405-ös engedély alapján később az egész települést kiszélesítették. Tágasabbá tételének célja megfelelőbb keretet biztosítani a lakosság egyre pezsgőbb életének; ehhez kedvező feltételeket teremtettek Zsigmond királynak a város számára biztosított kiváltságai is. A céhekbe tömörült kőművesek és kőfaragók a kedvező körülményeket kihasználva, szorgalmasan tevékenykedtek a város alakításában. Szeben, Brassó és Beszterce mellett a XV. században Kolozsvár volt a kőművesek (muratores) és a kőfaragók (lapicida) egyik leghíresebb erdélyi központja — az utóbbiak gyakran az építőművészek szerepét is magukra vállalták. Ezekről a mesterségekről, amelyeknek jelentősége egyenes arányban nőtt az építkezés ütemével, számos említést találunk a korszak dokumentumaiban. Az építőtelepek állandó kísérőihez tartoztak még az ácsok (carpentari) és a színes üvegablakokat készítő üvegmívesek (wytripari) is.

A középkori Kolozsvár polgári és katonai építkezéseinél a döntő szerep a helyi mesterekre hárult. Az új körlet — az Újvár — a réginél négyszer lett nagyobb, és egy szabálytalan négyszöghöz vált hasonlóvá. A kemény falakat éppen csak nagyolt, szögletes formájú kövekből építették, melyeket belülről az ellenálló erő fokozására szabályos közökben támpillérekkel erősítettek meg. A konzolokon nyugvó őrhelyek, valamint a beiktatott vízfolyosók a falak védelmét szolgálták, de ugyanez volt a rendeltetésük a négy találkozási pontot megerősítő bástyáknak — a közéjük épített tornyokkal —, amelyek a város kapuit védelmezték. Összesen 18 ilyen torony és bástya volt, mindegyik egy-egy céh tulajdonában, melyekre karbantartásuk, lőszerrel és fegyverrel való ellátásuk, valamint veszély esetén a védelmük hárult. A XIX. századból fennmaradt fényképek, okiratok, valamint rajzok alapján rekonstruálhatók a múlt században kezdeményezett urbanisztikai korszerűsítés áldozatául esett erődítés alapvető vonásai. A fáradságos munkával emelt falakból, melyeknek építése a XVI. századig elhúzódott, csak az 1627—29 között újjáépített Szabók bástyája, vagyis a Bethlen-bástya maradt meg, a hozzá tartozó várfal rövid szakaszával. A forrásanyagra támaszkodva azonban valamennyinek az arculatáról egységes képet alkothatunk.

A főbejárat vagy a Közép-kapu — amelyet a mészárosok céhe emelt 1449-ben — a várfal keleti oldalán állott, a Közép utca tornyával megerősítve. Kolozsvár bástyáinak a többségéhez hasonlóan hasáb formában emelkedett ki, a két emeletén konzolokon nyugvó vízfolyosókkal. A lakatos céh gondjaira bízott Hídkapu és bástyája az északi bejárat védelmét látta el 1477-től, a Monostori torony pedig a nyugati kaput védelmezte 1476-tól. Az utóbbi kettő között (északnyugatra) helyezkedett el az ezüstművesek sarokbástyája.

A XV. század polgári építkezéseire vonatkozóan, sajnos, csak igen kevés tárgyi emlékkel és forrásanyaggal rendelkezünk. A hagyományos faépületek mellett már találunk téglából épített házakat is, melyeket a város vagyonosabb rétegei, különösen a patríciusok emeltek. Ezek azonban egyelőre szórványos, kivételes példák. Az uralkodó épület továbbra is az egyszerű alaprajzú, zsindellyel vagy szalmával fedett faház marad. Ennek az alaprajzi beosztása a következő volt: egy nagyobb, utcára néző szoba, ezt követte a pitvar-konyha, majd egy harmadik helyiség, amit többnyire kamrának használtak. Hosszanti irányban elrendezve, egy keskeny udvarra nyílottak, ezen keresztülhaladva a ház túloldalán levő keskeny utácskába lehetett bejutni. A korszak szokványos lakóháza lényegében nem különbözött a paraszthéztól, amiből kialakult.

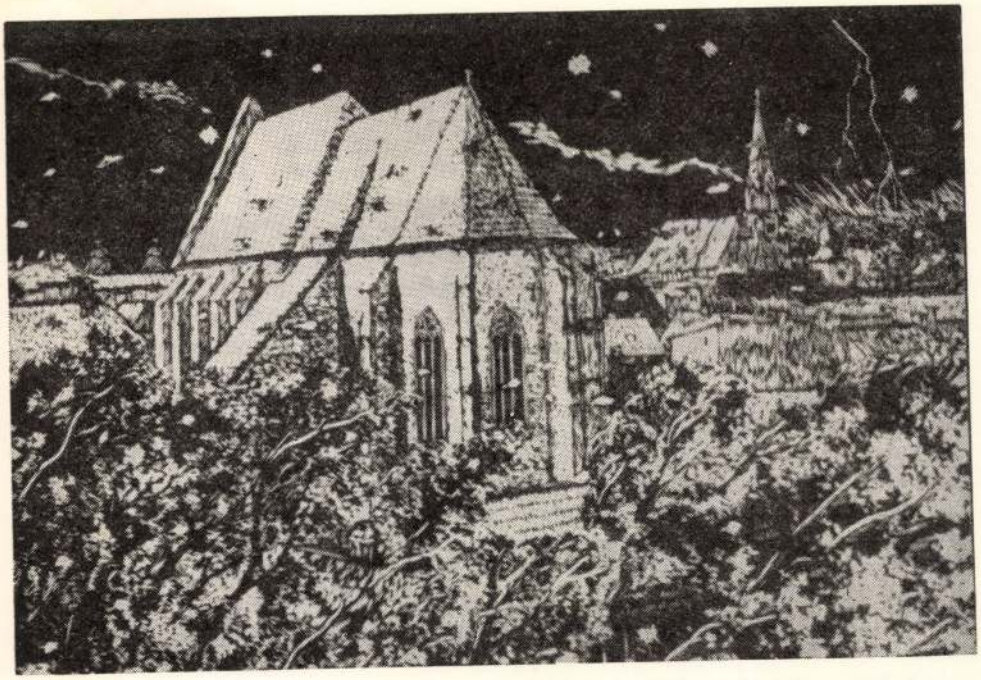

A XV. század legérintetlenebbül megmaradt épülete az uralkodó nevét viselő Mátyás király szülőháza (ma a Ion Andreescu Képzőművészeti Intézet). A történelmi nevezetességű épület valószínűleg 1440 előtt készült, de magán hordja a következő évszázadok módosításainak jól látható nyomait. A belső ajtó- és ablakkeretek közül — amelyeket teljesen leegyszerűsített ferde metszésű profilban faragtak — számos darab megőrizte eredeti formáját. A XVI. század első évtizedeiben készült az épület széles csúcsíves kapuja, valamint a négyszögletes, kőből faragott ablakkeretek, melyeket fogazatos párkányrészlettel is kidomborítottak. Zárókövének heraldikus pajzsához hasonlóan késői gótikus kapu látható még a Lenin utca 14. szám alatt.

A Szent Mihály-templom főhomlokzatával szemben, az ellenkező oldalon emelt hajdani plébánia épületének részleteiből csak két ajtókeret és a főkapu maradt ránk, amely három párhuzamos domborlécből, gyűrűfelületből áll, s enyhén megtört ívben végződik, mintegy vázolva az átmenetet a reneszánszra jellemző félkörív felé. A zárókövet címer díszíti, rajta lőrésekkel ellátott torony látható kapuőrző oroszlánnal, valamint a G. S. monogram, a Schleynig Gergelyé, aki jelentős támogatást nyújtott az egyházközség épületének a felépítéséhez. 1477-es keltezéssel ugyanezek a kezdőbetűk láthatók a mai antikvárium belső gótikus ajtókeretén, amelynek felső részét pálcatagok díszítik. Az ajtókeret fokozatos tagolása a gótikára jellemző, befelé szűkülő bélletes kapuzat.

Ez lenne röviden mindaz, amit a gótikus Kolozsvár katonai és polgári építészetének urbanisztikai egységéből megmaradt. A sérüléseknek kevésbé kitett, és nem a múló időnek, hanem az „örökkévalóságnak" szentelt egyházi épületek, ha nem is érintetlenül, de eredeti állapotukhoz viszonyítva elhanyagolható eltérésekkel maradtak ránk. Ez a megállapítás természetesen nem vonatkozik egyformán az összes emlékekre.

Kolozsváron a XV. században a plébániaival és a három monostorival együtt négy gótikus építőtelep létezett. A Szent Mihály-templom építése a városi lakosság több nemzedékének a munkája; az egymást követő szakaszokkal együtt 130 évnél tovább tartott. Az eredetileg kereszthajó nélküli templomnak 1350 és 1380 között a karzata és az oldalfalai épültek fel. Röviddel ezután a következő fázisban már módosítottak az eredeti terven, s a régi alaprajzot a terjedelmes csarnoktemplomhoz hasonlóan átalakították. A templom bővítését a három hajó meghosszabbításával és kiszélesítésével érték el, a mellékoltárokat két ferde falrésszel kapcsolva, ami fortélyos megoldásról árulkodik. Az anyagi nehézségek miatt félbeszakadt építkezésről, valamint a folytatásához szükséges adományok sürgetéséről az 1401-ben és 1402-ben kiadott két pápai bullából tájékozódhatunk. A XV. században a templom vagyona ingóságban és ingatlanban egyaránt számottevően gyarapodott, amihez a hagyatéki adományok és a gazdag városi patríciusok „színarany pengő forintjai" is hozzájárultak. De hozzá kell számítanunk még ezekhez Zsigmond, valamint Mátyás király támogatását is — az utóbbi szentesítette 1462-ben a plébániák igen fontos gazdasági kiváltságait. Az egyház ingatlan vagyonát egy 1521-es okirat írja le: termőföldekből, egy halastóból, házakból, szőlőskertekből és mészárszékekből állott. Az utóbbiakat különösen helyénvaló adományoknak tekintették, mivel Szent Mihály mellesleg a mészárosok céhének volt a védelmezője. Végül is a kedvező körülmények között az építkezés 1410 és 1480 között eléggé folyamatosan haladt, kivéve az 1437—1438-as felkelést követő rövid időszakot, amikor a felkelők támogatása miatt ideiglenesen felfüggesztették a város kiváltságait.

A hozzávetőlegesen 1350 és 1480 között emelt épület az érett és késői gótika közötti átmenetet képviseli, s az első erdélyi csarnoktemplom kiforrott típusa. A kórusnak és a mellékoltároknak sudár pillérekre támaszkodó csúcsíves keresztboltozata van, de a bordázat magasba törő lendületét megszakítják az 1370 és 1380 között faragott gazdag díszítésű oszlopfők növényi, állati és figurális változatú kompozíciói. Az uralkodó növényi motívum, az antik akantuszlevél mellett gyakran előfordul még a szőlő, a tölgylevél vagy a napraforgó korongja. A levelek csipkézett lombjai között elszigetelten vagy kisebb jelenetekbe csoportosítva maszkok és moralizáló-nevelő célt szolgáló emberi alakok láthatók. A rövidre fogott, de kifejező történetbe az üdvözülés gondolatát szőtték, mint ami nemcsak imádsággal és tanulással, hanem munkával is elérhető. Az említésre méltó kompozíciók közül egy vadászjelenet, a kecskéjét fejő paraszt, tanító és tanuló, de különösen a vésőjével és kalapácsával dolgozó kőfaragó alakja emelkedik ki szépségével. A kőfaragó a mesteremberek jellegzetes ruhájában, csuklyáját hátára dobva, fedetlen fővel ül a széken tornyocskát faragva. A munka révén történő üdvözülés gondolata itt újító jellegű vallásetikai felfogás alapja, amely értékeli az emberi tevékenységet, a művészt pedig a valóság közvetlen megfigyelésének az értékesítése felé tereli.

A felfelé törekvés hangsúlyozásával, valamint a falak áttört és hosszú, sima felületei közötti egyensúlyra törekvésével a karzat képe még az érett gótika jellegzetes felfogásába illeszkedik bele. A három hajónak későbbi jellegű, gazdag profilozású, erős oszlopokból kibontakozó csillagboltozata van. Az oszlopfők hiánya még inkább hangsúlyozza a magasba szökkenés irányát, ami csak a boltívek születési pontjából szétágazó bordáknál szakad meg. A csillagboltozás dekoratív képe nem csökkenti, hanem ellenkezőleg, a kontraszthatás révén felfokozza a gótikus tér monumentalitását. A templombelső téralakítása világos és harmonikus, a nagy csúcsíves árkádok lehetővé teszik a szabad közlekedést a ha-



Gy. Szabó Béla metszetei

jók között. A templom délnyugati sarkában, a Schleynig-kápolnában már megjelenik az első kolozsvári hálóboltozat is (1470—1480).

A mozgó lángnyelvekhez hasonló dekoratív ablakkeretek a késői gótika formáiban pompáznak. A bécsi Szent István-dóm szórványosan megfigyelhető stílushatásánál — ami a főhomlokzaton különösen feltűnő — sokkal erősebb a kassai Szent Erzsébet-templomé; ez többek között az oldalfalak kapuin is fellelhető. A két tervezett torony közül csak az északnyugati készült el 1511—1543 között; ezt az időjárás viszontagságai és a földrengések miatt erősen megrongált állapotban a XVII. században lebontották. A ma is álló neogótikus tornyot a múlt században építették. Külseje masszív, s habár az ablaknyílások meglehetősen tágasak, mégsem befolyásolják kedvezőtlenül a falak tömörségét. A támpillérek ritmikus váltakozása — ami az egész architektonikus tömbön érvényesül — az építmény „időtlenségét" hangsúlyozza, méltóságteljes monumentalitást kölcsönözve az egész építészeti egységnek.

A középkori Kolozsvár egyedüli olyan építménye a Szent Mihály-templom, ahol a hajdani falfestményeknek egy része még épen maradt. A Schleynig-kápolnában még láthatók a „Kálvária" ciklusának különböző részletei a keresztrefeszítéssel együtt. A drámai hatást egyszerű, de mégis megrendítő, naivan ünnepélyes eszközökkel érték el. A tiroli és cseh hatásoktól átszínezett, 1410 és 1420 között készült alkotás észak-itáliai stílusrokonságot mutat.

A második gótikus építőtelepet 1486-ban nyitották meg a Szabók bástyájának tőszomszédságában, a Farkas utcában. Mátyás király, aki a munkálatokat anya-

gilag is támogatta, 1490-ben Kolozsvárra küldte a minorita szerzetes Jánost (Joannes) egész kőfaragó műhelyével együtt. A szerzeteseken kívül azonban kolozsvári mesterek is dolgoztak, okiratok emlékeznek meg pl. György (Georgius) „lapicida" vagy Benedek (Benedictus) kőfaragó nevéről.

A volt minorita, ma református templomot valószínűleg 1516-ban fejezték be, mely egyetlen tágas hajójával az egyhajós típusúak csoportjába tartozik. A világos belső térkiképzés — ami a szószékről lehetővé teszi a hívek egyetemes áttekintését — általában a prédikáló rendek sajátos törekvésének a kifejezője. Az alaprajz prototípusa valószínűleg itáliai eredetű (tekintettel arra, hogy a ferences minorita rend központja Assisiben székelt), és késői osztrák példák közvetítésével került hozzánk. A változtatások elsősorban a kereszthajót érintették, amit elhagytak, a karzatteret ezzel szemben kibővítették. A rendeltetés szempontjait ezentúl gazdasági érdekek befolyásolják, előnyben részesítve a kisebb terjedelmű, kevésbé költséges építményeket. Karzatát — amelyet a Szent Mihály-templomé ihletett — a lenyűgöző hatás kedvéért meghosszabbították. A csillagboltozatot a központi tengelyre applikált négyszögekkel képezték ki, jelezve az átmenetet a hálóboltozat felé, nagyobb jelentőséget tulajdonítva így a késői gótikára jellemző bordázat díszítő szerepének. A hajó a karzat boltozatát már komplexebb változatban ismétli meg, az ornamentális elemeket négyszögek mezőjévé és sűrű bordahálózattá változtatva. A XVII. században (1642—1643) a kurlandi mesterek rekonstruálta boltozat mai képe lényegében azonosnak mondható az eredetijével. Az ablakok lángnyelv-motívumai játékos képzelőerővel párosult kezdeményező szellemről tanúskodnak, körformában komponálva a spirális rozettákat és kígyózó örvényvonalakat. A templom külsejének faragatlan kövei szigorú tartást kölcsönöznek az épületnek, ezt az erős támpillérek is hangsúlyozzák. 1581-es és 1782-es keltezésű okiratok beszélnek az utólag megsemmisült kolostor beosztásáról: egy ebédlő, tálaló, konyha, négy tűzhely (hypocausta) és 20 cella, egy gyengélkedő és egy gazdag könyvtár alkotta. A templom, amelyről az olasz Giovanni Argenti úgy ír 1603-ban Aquaviva jezsuita rendfőnöknek, mint a „legszebbről egész Erdélyben" (la piu bella in tutta Transilvania), ma is lenyűgöző tökéletes harmóniájával és fenséges monumentalitásával.

Egy másik építőtelep, amelynek tevékenységéről még mindig igen keveset tudunk, a volt kolozsmonostori bencés apátsághoz tartozott. Az 1296-ban megkezdett helyreállítási munkálatok a XVI. század első évtizedéig eltartottak. Az újjáépített kőépületet azonban 1466-ban Mátyás király parancsából büntetésképpen lerombolták, mivel a kolostor támogatta az erdélyi feudális nemesség királyellenes megmozdulását. Az építészeti együttesből nem maradt más. csak az 1508-ban befejezett ún. Kálvária-kápolna; ennek hajóját 1918-ban teljesen lebontották. Neogótikus stílusban hiányosan újjáépített formája erősen vitatható az eredetihez viszonyítva. Csupán a sokszögű karzat, a sekrestye és a helyreillesztett nyugati kapu való az 1470—1508 közötti időszakból. A kapuzat fölött levélmotívumokkal díszített gyámkövön egy kis kőbaldachin árnyékában bontakozik ki a Szűzanya szobra a gyermekkel. A kötetlen „rond bosse" (körplasztika) felfogásához hasonlóan a szobor mintázása már nagyvonalúbb, függőleges irányát a redők nyugodt hullása is hangsúlyozza. A madonna megjelenítése mögül átdereng a nép egyszerű asszonyának az arca, amelyet a távoli tragédia sejtelme enyhén beárnyékol. A természetes méltóság és harmonikus formanyelv mintegy háttérbe szorítja a gótikus stilizálás nyomait, érzelmeinek mélyen emberi voltát hangsúlyozza. Az ismeretlen kolozsvári szobrász tehát 1520—1530 között már túlhaladta a különben még uralkodó gótikus hagyományokat, behatolván a reneszánsz stílus területére.

A negyedik kolozsvári építőtelep létezéséről 1428-ban tesznek említést a domonkosrendi kolostor emlékiratai (a később ferences kolostor helyén ma a Zeneművészeti Középiskola áll). Hunyadi János, majd Mátyás király és utódai támogatását élvezve, az építkezés jól haladt a XVI. századig. Egy 1509-es dokumentum a kolostor kőfaragó és üvegkészítő műhelyeiről ír, egy valamivel későbbi pedig (1529) Urbanus dominikánus testvért említi mint kőfaragót. A XVIII. században eszközölt módosítások és barokk hozzáépítések ellenére a hajdani gótikus külső és alaprajz jól megkülönböztethető. Csak a templom épülete kapott barokk köntöst teljes egészében, de a déli homlokzaton még mindig látszanak a régi gótikus támpillérek. 1500 előtt emelt gótikus boltozatával és megnyújtott karzatával ez is egyhajós típus volt.

A barokk átalakítások a tulajdonképpeni kolostori épületekre is kiterjedtek, amelyek egy belső udvar körül, négyszögű formában helyezkedtek el. A nyitott, csúcsíves árkádokkal kiképzett folyosóból csak az északi szárny maradt meg, barokk stílusban átépítve. Ennek a szárnynak a földszintje, habár hiányosan, de őriz még valamit a régi helyiségekből. A refektóriumon kívül itt kapott még helyet a tálaló és a konyha a két éléskamrával, a nyugati szárnyban pedig valószínűleg a fogadóterem volt. A folyosóval az ebédlő hatalmas, pálcamíves ajtón keresztül közlekedett. A csúcsíves boltozat érdekes dekorációja a zömök központi oszlopból kiinduló bordázat legyezőszerű kibontakozása miatt hatalmas hálózatra emlékeztet. Sajátos részlet a szószék fülkéje, ahonnan az étkező szerzeteseknek részleteket olvastak fel az evangéliumból, nehogy a testükkel való foglalatosság miatt a világi élvezeteknek essenek áldozatul. A gótikus csipkézettség a fülke képét finoman cizellált kőékszerhez teszi hasonlóvá. A keleti szárnyban épült a „sub rosa" tanácsterem. A boltozás, amelyet a sűrű hálós bordázat kizárólag díszítő szándékkal megkettőzött, a kolozsvári gótikus boltozási rendszer formakincsének végső teljesítménye. A kolozsvári világi építkezés — noha az egyházi építőtelepek jelentékeny száma ellensúlyozta — kezdeményező és irányadó szerepet játszott nemcsak a boltozási rendszerek, hanem a díszítő formák szerkezetének a kialakulásában is. A Kolozsvárra Bécsből, de különösen Kassáról jött kőfaragók közvetítette hatással gazdagodva — ehhez járulnak még az egyházi építkezés minorita, dominikánus és bencés változatának a jellegzetességei — a középkori Kolozsvár gótikus építészete határozott egyéni vonásokat fejlesztett ki, s hatása Erdély egész területére kiterjedt.

A XVI. század második felének Kolozsvára az egyik „legszebb és legegészségesebb" városa volt Erdélynek, s „az egész ország kulcsának" tekintették; csodálattal beszél róla Giovannandrea Gromo, János Zsigmond testőrgárdájának olasz származású parancsnoka. Ezeket a jelzőket gyarapítja még a „főváros" (civitas primaria) és a „kincses város" kifejezés — utóbbi a virágzó ezüstművesség miatt. Ennek a századnak az elején vonult be a reneszánsz stílusa, a polgári építészet és az urbanisztika fejlődésének egyenes következményeként.

A kolozsvári patríciusok új igényekkel lépnek fel a lakóházaik művészi kivitelezése és kényelme tekintetében. Míg a külvárosban továbbra is faházakat építenek a szerény jövedelmű lakosság és a szegénység részére, a város központjában időtállő tégla- és kőépületeket emelnek a gazdag kereskedők és a mesteremberek. A városi előkelőség házai a tulajdonosok foglalkozásaihoz alkalmazkodtak, a földszinten üzlethelyiséggel, műhellyel és raktárral. A lakószobák az emeleten és az udvar felőli szárnyban voltak, díszítésük végett az ajtó- és ablakkereteiket faragott kőmotívumok szegélyezték.

A reneszánsz épületek közül az egyedüli XVI. századi emlék a töredékében

ma is álló főtéri Wolphard—Kakas ház. A kiemelkedő személyiségű Adrianus Wolphard, aki vikárius (püspöki helytartó) és Budán királyi tanácsos volt, a bolognai egyetemen végzett humanista tanulmányokat. Mint az itáliai reneszánsz csodálója, olasz kőfaragókat szerződtetett, akiknek számos ajtó- és ablakkeret díszítését köszönhetjük. Ilyenképpen a reneszánsz építészete Kolozsváron itáliai gyökerekből sarjadzott: toszkánai, lombárd vagy éppen velencei-lombárd hatásokat mutat; ezt tanúsítják a kolozsvári kőfaragók kedvenc motívumai, de nem másolták gépiesen, hanem egyéni stílusban ültették át őket. A korszak másik jellegzetessége az import alkotások előfordulása, mint pl. a Szent Mihály-templom sekrestyéjének belső kapuzata. Az 1528-ban készült kapu olasz és sajátosan délnémet elemek keveredését mutatja, ami Anton Pilgram vagy Daucher bécsi műhelyére enged következtetni. A kapuzat belső vagy külső oldalára általában oktató-moralizáló szövegeket vésték, amelyek iránt a reneszánsz kori kolozsváriak különös vonzalmat tápláltak. A Történelmi Múzeum lapidáriuma egy tágas utcai kapuzatot őriz; frízét kerek medalion díszíti, amely három meztelen férfi akrobatikusan lendületes táncát ábrázolja: antik vázaképre emlékezteti a nézőt. A kompozíciót didaktikus-moralizáló felirat keretezi „in antiqua" (azaz római eredetű antikva betűtípussal) faragva: COMMORANDI NATVRA DIVERSORIVM NOBIS NON HABITANDI DEDIT — ANNO SALVTIS 1571 (A természet szórakozásra teremtette a kocsmát, nem azért, hogy benne lakjunk.)

A legismertebb kolozsvári kőfaragók közé tartozott Seres János és Diószegi Péter — utóbbi származásának kidomborítására a „Claudiopolitanus" jelzőt is használta —, valamint Benedek mester (Benedictus), aki 1646-ban a szebeni Elias Nicolaijal együtt a kolozsvári belvárosi református templom gazdagon díszített reneszánsz stílusú szószékét készítette.

A korai barokk jelei Kolozsváron csak a XVII. század első felében mutatkoznak, amikor a reneszánsz már kezd veszíteni hatásából. Teljes egészében azonban csak a XVII. század utolsó évtizedeiben és a XVIII. században bontakozott ki, s gyors virágzásnak indult nemcsak Kolozsváron, hanem egész Erdélyben is. A világi építészet elsősorban a nemesség palotaépítkezési igényeit elégítette ki, aminek legszebb példája a kolozsvári Bánffy-palota — ma a Művészeti Múzeum impozáns épülete. A különféle hozzáépítésektől megszabadulva az arányaiban és kiegyensúlyozottságában délkelet-európai vonatkozásban is egyedülálló szépségű belső udvar félköríves oszlopsorának a helyreállítása folyamatban van. A kolozsvári barokk jellegzetességeihez tartozik még a papi rendek — különösen a jezsuiták — vetélkedése a templomépítésben, akik bécsi, különösen udvari építészeket foglalkoztattak.

Kolozsvár barokk építészetét, amelyet a mérsékeltebb formamegoldások vonzottak, mintegy természetes és diszkrét átmenetnek tekinthetjük a nálunk a XIX. században jelentkező klasszicizmusba. Ezzel szemben az eklekticizmus a neogótikától a neoreneszánszig és neobarokkig az összes stílusirányzatokat felújította, mély nyomot hagyva nemcsak a múlt század Kolozsvárának képén, hanem befolyásolta a XX. század első évtizedeinek építészetét is.

A modern Kolozsvár történelmi levegőjű központja csodálatos múltra tekint vissza, művészettörténete az építészeti stílusok sajátos kibontakozását és kölcsönös hatását mutatja. Ezek tanulmányozása és kutatása izgalmas feladat: a díszítő formák vándorlásának nyomonkövetésével, a város gazdasági és művelődéstörténetével párhuzamosan betekintést enged az európai stílusirányzatok alakulásába is, amelyeket Kolozsvár tipikusan egyéni színekkel gazdagított.

Viorica Guy Marica

Erdély veszélyeztetett fővárosa

Jegyzetek Kolozsvár múltjáról és jelenéről

Kolozsvárnak igen gazdag és küzdelmes, több mint másfél ezer esztendőre visszavezethető története van. A római korban már lakott település volt a helyén: a régi feljegyzésekben Castrum Clus néven, illetve egy másik, polgári településként Napoca néven szerepelt. Elterjedt vélemény szerint a telepet Claudius császár létesítette, állítólag innen származik a Clodia név, illetve a város latin: Claudiopolis nevezete. A római légiók 274-ben történt kivonulása után a korábban romanizált népességnek több mint ezer éven át nincs semmi nyoma. Az egykori római települést ezután gótok, hunok, majd gepidák lakták, s megfordulhattak területén az avarok is.

Az ősi város

Az Árpád-házi királyok korából Kolozsvárról viszonylag kevés megbízható adatot ismerünk, mindenekelőtt egy 1173 és 1175 között keletkezett oklevelet, amelyben Tamás clusi vármegyeispán neve szerepel. Kolozs megyének tehát már a korai Árpád-korban léteznie kellett. Ezután szaporodnak meg az okleveles adatok, majd a tatárjárás pusztításai következtében a város jelentősége csökkent (erre utal a luxemburgi Echternach város kolostorának krónikája, amely a Clusa városában lakó magyarok legyilkolásáról ad hírt), a kolozsmonostori bencés apátság is elpusztult és a város fejlődése csak V. István korában lendült fel újra, aki a településnek 1267-ben városi kiváltságokat adott.

Kolozsvár ebben az időben vált fallal körülvett várossá, lakói ekkor részben magyarok, részben német és flamand „hospesek". Később gyors fejlődésnek indult, Zsigmond királytól 1409-ben új városi kiváltságokat kapott és az úgynevezett „kulcsos városok" közé került. Ez azt jelentette, hogy teljes önkormányzattal rendelkezett, s ezután nem tartozott sem az erdélyi vajda, sem a gyulafehérvári püspök hatalma alá. Kolozsvárott született 1440-ben Mátyás király, aki később ugyancsak kiváltságokkal halmozta el szülővárosát. Közben felépült a gótikus Szent Mihály-templom és a várost védő erődítmény, s Kolozsvár a királyság egyik leggazdagabb városa lett: ekkor kapta a „kincses Kolozsvár" elnevezést.

Mátyás halála után, különösen a Dózsa György vezette parasztháborúban, a város újra hanyatlani kezdett, a Szapolyai János-féle nemzeti királyság és a reformáció azonban megint fellendítette: akkor ment végbe a korábbi német–szász polgárság teljes elmagyarosodása. János Zsigmond, az első erdélyi fejedelem 1557-ben főiskolát alapított, ám három esztendővel később ezt Gyulafehérvárra helyezte át. 1550-ben Heltai Gáspár nyomdát létesített, amely hosszú időn át az erdélyi magyar könyvkultúra legfontosabb műhelye volt. A protestáns városi tanács az 1556-os erdélyi országgyűlés határozata értelmében felszámolta a katolikus egyházi intézményeket. Ezen Báthori István változtatott, midőn 1579-ben megalapította a jezsuita kollégiumot, amely később Mária Terézia rendelete folytán a piaristák tulajdonába került, s egy időben akadémiaként működött.

Kulturális központ

A város a 17. században az erdélyi fejedelemség fontos közigazgatási és kulturális központjává vált: 1600-ban itt tett fejedelmi esküt Bocskay István, és 1613-ban itt választották fejedelemmé Bethlen Gábort. Ekkor indultak meg a nagyszabású főúri építkezések, jöttek létre az erdélyi reneszánsz és barokk nagyszerű emlékművei. Általában előrehaladt a városiasodás, igen eredményesen fejlődött a céhes ipar. II. Rákóczi György szerencsétlen lengyelországi hadjárata után az Erdélyre támadó török seregek Kolozsvárt is ostromolták, s noha nem tudták elfoglalni, fejlődése ismét elakadt. A fejedelemség bukása után a bécsi kormány Nagyszebenben állította fel az erdélyi kormányzatot: a Guberniumot, ez azonban 1790-ben Kolozsvárra került, így ismét a Szamos-parti város lett Erdély fővárosa.

Itt tartották az erdélyi országgyűléseket, így az 1791-es országgyűlésen hívta létre Aranka György az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaságot, 1792-ben alakult meg a Magyar Nemes Színjátszó Társulat, az 1794-es országgyűlés hozott határozatot az „országos színház" felépítésére, s 1813-ra épült fel a Farkas utcai színház, a hazai színházi kultúra első otthona. 1848 májusában mondta ki az erdélyi országgyűlés a Magyarországgal történő „uniót", Kolozsvár azonban ezután is az erdély magyar politikai élet központja maradt.

A város élete a kiegyezés után lendült fel ismét, határában ipartelepek jöttek létre, 1872-ben megnyitotta kapuit az ország második tudományegyeteme, s ugyancsak Kolozsvárra települt át az eredetileg Nagyenyeden működő református teológiai akadémia. A város további középületekkel gyarapodott, Nemzeti Színház és számos iskola épült, 1902-ben leplezték le Fadrusz János nevezetes Mátyás király-lovasszobrát, amely most a politikai küzdelmek középpontjába került, minthogy Gheorghe Funar polgármester olyan feliratot helyeztetett el talapzatán, amely sérti a történelmi igazságot és a magyarság nemzeti önérzetét.

1918 karácsonyán Kolozsvár, mint az erdélyi magyar politikai és kulturális élet központja került a bevonuló román hadsereg kezébe, ám ezután is az erdélyi magyarság első számú városa maradt. Itt alakultak ki az erdélyi magyar élet legfontosabb intézményei: Kolozsvárott volt a Magyar Párt központja, itt működtek az Ellenzék és a Keleti Újság című lapok, az Erdélyi Helikon, a Pásztortűz, a Korunk és az Erdélyi Fiatalok című folyóiratok, az Erdélyi Szépmíves Céh és a Minerva nevű könyvkiadók, a legnagyobb erdélyi magyar színház, és Kolozsvár volt az erdélyi magyar gazdasági élet központja is.

Egy kis statisztika

Kolozsvárnak eredetileg alig volt román lakója, csupán a Torda felé vezető út mellett: Felek községnek volt némi román lakossága. Nicolae Togan román görögkatolikus lelkész 1898-ban Nagyszebenben közreadta Samuil Micu-Klein román görögkatolikus püspök 1733-ból való egyházi összeírását *(Romani din Transsylvania 1753)*, amely községenként tüntette fel a román családokat. Eszerint Kolozsváron a 18. század elején mindössze tíz román család lakott. Ebben az időben Acsády Ignác adatai szerint a városnak 10 452 lakója volt.

Románok nagyobb számban csak a 19. század második felében telepedtek meg Kolozsvárott, s egészen addig, amíg a trianoni szerződés Kolozsvárt a román államnak juttatta, nem volt számottevő szerepük, a magyarság azonban még ekkor is, egészen az ötvenes évek közepéig számottevő számbeli fölényben volt. Ennek érzékeltetésére álljon itt néhány számadat: 1920-ban a város lakosságának 83%-a magyar, 12%-a román, 1930-ban 54%-a magyar, 34%-a román és csak 1956-ra lett mindössze 47%-ban magyar és közel 50%-ban román. Azóta viszont a magyarság aránya igen nagy mértékben visszaesett, és ma már csak a város lakosságának egyharmad részét alkotja.

Azt, hogy Kolozsvár etnikai arányait közel négy évtized leforgása alatt ilyen radikálisan át lehetett alakítani, mindenképpen előre elhatározott és eltervezett, módszeres és erőszakos politikára utal. A bukaresti kormányok ugyanis nem arra a következtetésre jutottak el a két világháború közötti nemzetiségi konfliktusok, majd Erdély területének 1940-es megosztása következtében, hogy az erdélyi magyarsággal (az egész magyarsággal) valamilyen tisztességes és tartós kompromisszumot kell kötni, amely „hosszú távon" teszi lehetővé a két nép együttélését és együttműködését, ellenkezőleg, arra a következtetésre, hogy az erdélyi magyarság történelmi lakóterületeit lehetőleg telepesek odairányításával meg kell bontani, és történelmi intézményeit, amelyek kultúráját fenntartották, ősz-sze kell roppantani.

A nagyromán politika

Ennek a politikai folyamatnak olyan szakaszai voltak, mint az ősi egyházi kollégiumok: a piarista, a református és az unitárius középiskola államosítása, a kolozsvári magyar orvosi egyetem Marosvásárhelyre költöztetése, a Bolyai Tudományegyetem, illetve számos magyar iskola és kulturális intézmény felszámolása. Leginkább pedig az a módszeres telepítési politika, amelynek keretében tízezrével telepítették Kolozsvárra a havasalföldi, moldovai és délerdélyi románokat, miközben a beköltözés engedélyhez kötésével megakadályozták azt, hogy Kolozsváron találjon otthonra a Székelyföld vagy az egészen közeli Kalotaszeg magyar népfeleslege. Ebben a tekintetben a régi Kolozsvár határában: Monostoron, Györgyfalván vagy a Torda felé vezető út mentén felépített új lakótelepek jelentették az elrománosítás legfőbb eszközét.

Egy sok-sok évszázadra visszatekintő város arculatát és levegőjét persze így is nehéz megváltoztatni. Kolozsvár templomai és palotái, terei és köztéri szobrai ma is minden tekintetben magukon viselik a magyar történelem és kultúra nyomát. A nagyromán politika persze, ezeknek a nyomoknak az eltüntetésével vagy elhalványításával is megpróbálkozott. Nemcsak a régi magyar utcanevek „románosítása" mutatja ezt, hanem – még a két világháború közötti időben – a város közepébe épített hatalmas és ormótlan ortodox katedrális vagy az egykori Széchenyi téren felállított – mértéktartónak ugyancsak aligha nevezhető – Mihai Viteazul-lovasszobor is, miközben Ceausescu rémuralma idején az is szóba került, hogy Fadrusz János nagyszerű Mátyás király-szobrát a főtérről ki kellene telepíteni. E soviniszta stratégiát Funar most más módszerekkel próbálja érvényesíteni.

Keserűség és manipuláció

Mindez kiegészül a város történetének módszeres meghamisításával; ez a törekvés egyaránt jelen van az úgynevezett tudományos munkákban, például Samuil Goldenberg 1958-ban megjelentetett várostörténeti monográfiájában és a politikai nyilatkozatokban, például legutóbb Gheorghe Funar nyilatkozatában, amely szerint „a város lakossága (...) többségében mindig román volt és ma is az", sőt hogy magyarok egyáltalában nem, legfeljebb elmagyarosodott cigányok, zsidók, németek és románok élnek Erdély fővárosában.

Szomorú dolog, mégis több mint érthető, hogy az ilyen módon átalakított és románosított Kolozsvár, miként ezt Funar tevékenysége is tanúsítja, mára a nagyromán sovinizmus és a „vatrás" mozgalom egyik központjává vált. Azoknak a kolonizátortömegeknek ugyanis, amelyeket a bukaresti hatalom Erdély egykori fővárosába telepített, semmi közük sincs Kolozsvár történelmi hagyományaihoz és az ugyancsak hagyományos erdélyi toleranciához. Sőt, akkor lesznek igazán és véglegesen otthonosak Kolozsvárott, ha lerombolják ezeket a hagyományokat, s felszámolják a város magyar kulturális jellegét.

Innen származik a Vatra Romaneasca meghatározó szerepe a város politikai életében: minthogy a betelepített és tulajdonképpen gyökértelen tömegek érzelmeit és ideológiáját hitelesen és támadó módon éppen a Vatra fejezi ki. Kolozsvár egykoron nagy múltú és művelt európai városnak számított, ma pedig, fájdalom, az elkeseredett és hatalmi tébolyba átcsapó kisebbrendűségi érzések és a súlyos etnikai konfliktusokkal fenyegető hatalmi manipulációk színhelye.

Az erdélyi és különösképpen a kolozsvári magyarságnak ilyen mostoha körülmények közepette kell anyanyelvi kultúráját és ősi fővárosát védelmeznie. Jó volna, ha mindebben segítségére sietne az európai közvélemény, az európai politika.

Pomogáts Béla

A népművészet ifjú mestere

Földből, vízből, tűzből

Lőcsei Krisztina nyergesújfalusi lány bizonyult az ország legjobb fiatal fazekasának az idén. Arról kérdeztük, amiről a kívülálló a legkevesebbet tud: mit jelentenek a virágok, szarvasok, madarak és a különböző „életfák" az edényeken?

– Némely népcsoportok átvonultak, hódítottak, ide menekültek vagy egyszerűen csak itt tartózkodtak a Kárpát-medencében, mert megtetszett nekik ez a táj. Mármost az ember sohasem nélkülözhette az edényt. Évezredes hagyományok szerint készíti és díszíti ezeket – festi az indákat vagy a pávaszemeket akár. Ezért a mai gölöncsérek sem pingálhatnak egyetlen virágszirmot sem a cserepekre csak úgy, véletlenszerűen. Például a lótuszvirágot néhai egyiptomi kollégáink ábrázolták életfaként. Mi a tulipán-motívumot használjuk hasonló céllal. Az ég és a föld felé mutató szirmai a születést és a halált jelképezik. Az átlós irányban festettek pedig a szerelmet és a bánatot sugallják. A visszanéző szarvas az üldözött habánok nehéz sorsára utal. A szekfűt és a gránátalmát a törököktől vettük át. Az utóbbi a termékenység jelképévé vált ezen a tájon is. Akárcsak a hal, amely a vásárhelyiek edényein látható.

– *Éppenséggel hódmezővásárhelyi kollekciójával nyert a pályázaton.*

– Változatos formák, gazdag színvilág és megannyi használható motívum jellemzik ennek a tájegységnek a fazekashagyományait. Szerintem „kincsesbányára" támaszkodva terveztem a pályázati anyagomat. Éppen ezért határoztam úgy, hogy a vásárhelyi hagyományok szerint dolgozom ezután is.

– *Gyakran leszólják a népi iparművészeket, mondván, hogy csak reprodukálnak, azaz másolják az edényeket. Ezek szerint nem alkotók, nem „önmegvalósító" művészek.*

– Nem készítek olyan edényt, amely pontos mása az eredetinek. Nem is tehetném ezt, hiszen a megváltozott, mai használati igényeknek és a saját szememnek tetszően kell alakítanom a formát és a díszítést. A magára adó fazekas nagyon ritkán korongozik olyan tárgyat, amely csakis díszként lóghat a falon. Mellesleg nem szégyellem a kalamárisomat. Ezt a tintatartót azért készítettem, mert szeretném megőrizni a formáját! Tudomásom szerint csak a vásárhelyi Mónus család csinál hasonlót... Arról nem is beszélve, hogy ha akarnék, akkor sem tudnék sorozatot gyártani belőle, mert rendkívül munkaigényes. Radírt, tollat, apró eszközöket tartok benne az íróasztalomon. Már akkor tudtam, hogy lelke van, amikor kivettem az égetőkemencéből. Azt hiszem, ő is kikérné magának, ha valaki reprodukciónak nevezné...

– *Szerinted végül is ki kapta meg a díjat?*

– Sajnálatos tény, hogy egyre kevesebb fazekas gyakorolja a manuális díszítési módokat. Nem használnak írókát, nem bajlódnak a földfestékekkel, oxidokkal. Elfelejtik vagy meg sem ismerik a motívumok értelmét. Egyszerűen leöntik a cserepeket a készen kapható mázakkal. Az így készített edény jellegtelen, stílustalan – magyartalan. A barna mázzal beöntött borvizes butykos se nem német sómázas edény, se nem magyar pálinkás butella... Úgy gondolom, hogy sikerült elkerülnöm a hasonló szakmai tévedéseket. Talán a jövőben is megóv ezektől az a törekvésem, hogy újra és újra „elindulok a kályhától". Végül is a gölöncsérmesterség az egyik legősibb foglalatosság. Nem kell hozzá más, csak egy kis föld, víz és tűz. No meg a saját kezem, a szemem és a lelkem.

Szilas Zoltán





Nagy Béla felvételei

Vesszó – Paripa

Ha egy verseskötet címeként azt olvassuk: *Oxigén*, bizonyára eszünkbe jutnak olyan szlogenek, mint ki olvas ma verset, vagy verseskötetet nem üzlet kiadni. Bartos Aranka címadó versében is felsejlenek ezek a gondolatok: *„Fényt gáncsol a sötét, maradni kevés, / elmenni nem elég."* Az *Anyám szólt* című versben a szavak, a gondolatok tisztaságára, a művészi felelősségvállalásra figyelmeztet: *„A föld nem fekete, / a nap minden színe várakozik / benne, amit életve a nektárt / szüretelő lepke sem láthat, / mert a nyers fényben ezer / árnyalata tűnik el."* A verseket olvasva akaratlanul mély lélegzeteket kell vennünk, mert bennük lüktet az erdők, a természet tiszta levegője, ahol a *"...mogyorófa aranycsík / virágai bátrak fényleni, fény-gregoriánt zengeni."* *(Barkák)*, vagy *„Fehérhabos bokrok ágain / dérsasok állnak,... / verebek mókáznak, vibrál köröttük / a levegő, berúgnak egymástól, s lebegő / hangulattal csipegetik a fagyragadozókat, / szomjukat oltván..."* *(Deres táj kisfiúval)*.

(parcsami)

Termőföld-árverési hirdetmények

A Csongrád megyei Kárrendezési Hivatal **Szegvár** községben, a **Puskin Mgtsz., Szegvár** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Szegvár, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Szegvár	c-1	0432/5-a	48 ha 7842 nm	szántó	1323,00	

A Fejér megyei Kárrendezési Hivatal **Szabadhídvég** községben, a **Pélpusztai Állami Gazdaság** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Szabadhídvég, Kultúrház
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra (az árverésre jelentkezés: 8 órától)
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Szabadhídvég		0182 a	62 ha 0060 nm	szántó	1751,78	

A Fejér megyei Kárrendezési Hivatal **Iszkaszentgyörgy** községben, az **Új Élet Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Magyaralmás** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Iszkaszentgyörgy, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra (az árverésre jelentkezés: 8 órától)
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Iszkaszentgyörgy		074/2 b	1 ha 4156 nm	nádas	17,27	
		087 c	4 ha 0469 nm	nádas	49,37	
		087 f	7436 nm	gyep, legelő	5,21	

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Kárrendezési Hivatal **Jászapáti, Jászivány** községben, az **Velemi E. Mezőgazdasági Termelőszövetkezet Jászapáti** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Jászapáti, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 9 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Jászapáti	A-1	051/11-ből	9 ha 1988 nm	szántó	231,81	
	E-1	0188/7-ből	75 ha 1307 nm	szántó	1809,39	1 alappont
	H-2	0295/39-ből	36 ha 1403 nm	szántó	839,54	
	H-3	0282/4	17 ha 6499 nm	szántó	560,62	
		0294/7	3 ha 5547 nm	szántó	89,58	
		0294/7	4175 nm	műv. alól kivett		
	H-8	0285/8	6000 nm	szántó	12,54	
		0285/23	1 ha 0960 nm	szántó	15,23	
		0285/23	1 ha 2277 nm	legelő	14,98	
		0285/38	22 ha 8752 nm	szántó	567,85	
		0285/38	4 ha 0875 nm	legelő	49,87	
		0285/38	5248 nm	műv. alól kivett		
		0285/40	27 ha 8948 nm	legelő	324,72	
		0285/42	7839 nm	szántó	16,38	
		0286/126	5782 nm	szántó	8,04	
Jászivány	I-10	0149	65 ha 3886- nm	szántó	1734,33	

A Komárom-Esztergom megyei Kárrendezési Hivatal **Kisbér** községben, a **Virágzó Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Kisbér** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Kisbér, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Kisbér	K-12	0129/2 a	24 ha 5899 nm	szántó	417,00	
		0129/2 c	5 ha 0655 nm	gyep	19,25	
		0132	4 ha 8041 nm	szántó	63,41	
	K-15	0142 c	27 ha 1914 nm	szántó	660,75	
	K-1	021/1	1 ha 4616 nm	szántó	4,09	
		021/12	3237 nm	szántó	1,91	
		021/13	1 ha 0790 nm	szántó	6,37	
		021/15	5690 nm	szántó	3,36	
		021/16	5783 nm	szántó	3,41	
		021/17	4 ha 2768 nm	szántó	25,23	
		021/18	1 ha 5325 nm	szántó	9,04	
		021/19	1 ha 5351 nm	szántó	9,06	
		021/2	7175 nm	szántó	2,01	
		021/20	1 ha 5541 nm	szántó	9,17	
		021/21	1 ha 5538 nm	szántó	9,17	
		021/24	6733 nm	szántó	3,97	
		021/25	6747 nm	szántó	3,98	
		021/26	1 ha 6853 nm	szántó	9,94	
		021/27	1 ha 7365 nm	szántó	16,32	
		021/28	8290 nm	szántó	7,79	
		021/29	5755 nm	szántó	5,41	
		021/3	5736 nm	szántó	1,61	
		021/30	5755 nm	szántó	5,41	
		021/31	5755 nm	szántó	5,41	
		021/32-39	3 ha 3578 nm	szántó	31,56	
		021/4	1 ha 7426 nm	szántó	4,88	
		021/5	7605 nm	szántó	2,13	
		021/7	8341 nm	szántó	2,34	
		021/8	6377 nm	szántó	1,79	
		021/9	5823 nm	szántó	1,63	
	K-41	0265/6ab	1 ha 2171 nm	gyep	24,34	
		0265/6c	27 ha 7642 nm	szántó	623,07	
Pinka		07	11 ha 1020 nm	szántó	97,05	

A Komárom-Esztergom megyei Kárrendezési Hivatal **Kisbér** községben, a **Kisbéri Á. G., Kisbér** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Kisbér, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Kisbér	222	051C	1 ha 5000 nm	szántó	8,80	

A Nógrád megyei Kárrendezési Hivatal **Iliny** községben, a **Hazafias Népfront Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Őrhalom** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Iliny, Kultúrház
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Iliny	Veresoldal (lapos)	06/28	16 ha 7927 nm	szántó	193,22	
	Bükerdő	030	11 ha 4741 nm	erdő	51,63	
	Szénégető	037/7	12 ha 1605 nm	gyep	10,94	földm. jelek elh. szolg. joga a N. M. FH részére (földmérési alappont)
	Szénégető	037/9	7 ha 5368 nm	gyep	6,78	
Csitár	Pusztatemplom	0109/4	9 ha 2280 nm	szántó	186,69	
	Bikarét	0112/3	5 ha 6530 nm	gyep	118,15	
		0114/5	1 ha 5363 nm		32,11	

A Somogy megyei Kárrendezési Hivatal **Buzsák** községben, a **Forrás Mgtsz., Buzsák** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Buzsák, Tsz. ebédlő
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10.30 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Buzsák		07/1a-ból	15 ha 5495 nm	szántó	365,16	földm. j. elh. bizt. h. j.
		07/1c	1 ha 4384 nm	erdő	6,04	
		07/1f	1 ha 4829 nm	erdő	6,23	
		07/1h	9424 nm	erdő	3,96	
		07/1j	5 ha 432 nm	erdő	14,12	
		07/1k	3 ha 1732 nm	erdő	8,88	
		07/1l	3831 nm	erdő	1,07	
		09a	10 ha 6108 nm	szántó	184,63	
		09b	1 ha 8747 nm	erdő	5,25	
		09d	3 ha 191 nm	rét	57,66	
		09f	4 ha 2698 nm	erdő	17,93	
		09h	8 ha 753 nm	rét és árok	154,24	
		09j	3756 nm	erdő	1,58	
		39/1a	28 ha 3404 nm	legelő	215,39	földm. jel elh. b. h. j.
		391d	14 ha 9036 nm	rét	169,20	
		0281/1	115 ha 6961 nm	szántó és árok	1861,46	földm. jel elh. b. h. j.
		0290a	33 ha 1231 nm	szántó	472,84	
		0290b	2 ha 4743 nm	erdő	13,06	
		300	29 ha 5498 nm	szántó	549,17	
		1087	2550 nm	szántó	4,44	
		1413/2	1597 nm	szántó	4,02	
		1536	1425 nm	kert	3,22	
		1634/1	2643 nm	szántó	4,60	
		1635	1101 nm	kert	3,83	
		1727/2	3092 nm	szántó és árok	7,79	
		1928	2087 nm	szántó és út	6,53	
		1935/2a	1 ha 6228 nm	szántó	50,79	
		1935/2b	3741 nm	rét	13,02	
		1949	4195 nm	szántó	13,13	
		1950/2	1 ha 2462 nm	szántó	39,01	
		1959/2	2623 nm	szántó	8,21	
		1974/2	3806 nm	szántó	11,91	
		1983/2	1262 nm	kert	4,39	
		2002/3	6930 nm	szántó	21,69	
		2033/1a	1929 nm	szántó és árok	4,86	
		2033/1b	2961 nm	erdő	1,24	
		2152	667 nm	kert	2,32	
		2154	317 nm	kert	1,10	
		2187/2	2507 nm	szántó és út	7,83	

A Tolna megyei Kárrendezési Hivatal **Nagyvejke** községben, a **Búzavirág Mgtsz., Aparhant** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Nagyvejke, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. írt.
Nagyvejke		09-a	64 ha 6911 nm	szántó	778,79	

A Veszprém megyei Kárrendezési Hivatal **Marcaltő** községben, a **Hunyadi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Pápa (Vaszar)** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Marcaltő, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Marcaltő		037/a	6 ha 9920 nm	szántó	208,41	
		037/b	4737 nm	erdő	2,98	
		044/4	6 ha 1114 nm	szántó	223,07	
		0137/a	20 ha 1740 nm	szántó	421,64	34,2 Ft/Ak *
		0203	4 ha 2055 nm	szántó	105,10	79 Ft/Ak *
		0210	80 ha 8714 nm	szántó	1627,41	
		0305/b	43 ha 5620 nm	szántó	1215	

* Meliorációs költség.

A Veszprém megyei Kárrendezési Hivatal **Bakonyjákó** községben, a **Forrásfő Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Tapolcafő** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Bakonyjákó, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla: .

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Bakonyjákó		067/f	8 ha 1415 nm	gyep	47,37	
		069/a	2 ha 7556 nm	gyep	12,40	
		069/b	4 ha 8018 nm	szántó	60,02	
		069/d	31 ha 2206 nm	szántó	160,37	
		069/g	1 ha 8565 nm	gyep	8,35	
		072	31 ha 3330 nm	szántó	275,16	
		076	16 ha 4400 nm	szántó	114,40	
		077/b	2 ha 5600 nm	gyep	11,52	
		077/c	7 ha 4013 nm	gyep	33,31	
		077/d	2 ha 2132 nm	gyep	9,96	
		091/a	17 ha 8036 nm	gyep	80,12	
		091/d	4200 nm	gyep	1,89	

A Veszprém megyei Kárrendezési Hivatal **Takácsi** községben, a **Hunyadi Mgtsz., Pápa, (Vaszar)** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Takácsi, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Takácsi		0190	1 ha 5258 nm	erdő	3,65	
		0192/2 c	6415 nm	erdő	1,54	
		0192/2 a	1 ha 9071 nm	erdő	4,58	
		0192/2 b	7311 nm	gyep	2,78	
		0197/1	22 ha 5726 nm	szántó	315,98	
		085/1 a	2 ha 0874 nm	gyep	27,55	777 Ft/Ak *
		085/1 b	5082 nm	erdő	1,22	777 Ft/Ak *
		086/a	5 ha 7402 nm	erdő	13,78	
		086/b	2917 nm	gyep	1,11	
		089	2 ha 3310 nm	erdő	5,59	
		0180/1 a	8 ha 1629 nm	szántó	120,60	232 Ft/Ak *
		0180/1 b	7438 nm	gyep	18,07	232 Ft/Ak *
		0180/1 c	1525 nm	erdő	0,37	232 Ft/Ak *
		0180/1 d	1 ha 1902 nm	gyep	14,52	232 Ft/Ak *
		011/5 a-ból	4 ha 0991 nm	gyep	62,11	
		011/5 b	8 ha 1061 nm	szántó	75,22	
		013/5 a	15 ha 6780 nm	szántó	114,23	
		013/5 b	1 ha 1479 nm	gyep	14,00	
		013/3	6804 nm	szántó	7,82	
		03/1 a	94 ha 7529 nm	szántó	2281,46	
		03/1 a-ból	4097 nm	erdő	0,98	
		0197/1 c	22 ha 5726 nm	szántó	315,98	
		0203	11 ha 0357 nm	szántó	277,72	

* Meliorációs költség

A Zala megyei Kárrendezési Hivatal **Csonkahegyhát** községben, a **Göcsej Mgtsz., Kustánszeg** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Csonkahegyhát, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverés ideje: 1993. január 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Csonkahegyhát		056/3 a	3 ha 6545 nm	legelő	9,50	
		056/3 c	10 ha	legelő	30,00	
		072	6 ha 6757 nm	erdő	10,68	
		0169/2 a	17 ha 2546 nm	szántó	78,55	
		0174-ből	4 ha	erdő	6,40	
		0196 b	3 ha 4154 nm	szántó	15,09	
		0185/4	7276 nm	szántó	3,27	
		0185/5	2877 nm	szántó	1,29	
		0203/2	4341 nm	szántó	1,95	
		0216/1-ből	2 ha 9027 nm	szántó	30,06	
		0226	1 ha 401 nm	szántó	7,90	
		0229/1	734 nm	gyümölcsös	1,66	
		0229/3	1984 nm	szántó	1,51	

A Bács-Kiskun megyei Kárrendezési Hivatal **Kiskunfélegyháza** városban, a **Zöldmező Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Kiskunfélegyháza** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Kiskunfélegyháza, Szabadság tér 3., Szakszervezetek Szakmaközi Bizottsága
2. Az árverés ideje: 1993. január 30., 11 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Kiskunfélegyháza		0537/1/a-ból	115 ha 1222 nm	gyep	998,11	
		0537/1/b	3 ha 2573 nm	erdő	12,38	
		0537/1/c	3 ha 8668 nm	szántó	60,32	
		0537/1/d	2200 nm	szőlő	6,12	
		0537/1/f	7690 nm	szántó	9,07	
		0538/1/a-ból	32 ha 3822 nm	gyep	262,02	
		0538/1/b-ből	5763 nm	szántó	4,38	
		0595/1/b	15 ha 2151 nm	gyümölcsös	637,32	földm. j. elh. b. h. j.
		0595/1/f	7 ha 1706 nm	szőlő	269,89	
		0595/1/h	4 ha 7395 nm	szőlő	150,93	
		0595/1/j	9628 nm	gyep	4,91	
		0595/1/k	2 ha 6979 nm	szőlő	125,40	
		0595/1/m	2 ha 6751 nm	szőlő	120,91	
		0595/1/n	2738 nm	gyep	2,38	
		0595/1/p	5 ha 4662 nm	szőlő	183,22	

A Veszprém megyei Kárrendezési Hivatal **Békás** községben, a **Kinizsi Pál Mgtsz., Mezőlak** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Békás, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. január 30., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Békás		02/a-ból	14 ha	szántó	200,00	1158 Ft/Ak *
		09	53 ha 3908 nm	szántó	873,8	553 Ft/Ak *
		027/1 a-ból	12 ha	szántó	200,00	814 Ft/Ak *

* Meliorációs költség.

A Bács-Kiskun megyei Kárrendezési Hivatal **Kiskunfélegyháza** városban, a **Zöldmező Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Kiskunfélegyháza** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Kiskunfélegyháza, Szabadság tér 3., Szakszervezetek Szakmaközi Bizottsága
2. Az árverés ideje: 1993. január 30., 11 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Kiskunfélegyháza		0519/4	1 ha 1861 nm	gyep	9,49	mag. korl.
		0519/16/a	65 ha 6579 nm	gyep	564,91	
		0519/16/b	1 ha 0485 nm	szántó	16,36	
		0519/16/c	9 ha 1718 nm	szántó	115,28	
		0519/16/j	5 ha 1744 nm	szántó	92,14	
		0519/16/l	1 ha 7036 nm	gyep	14,82	
		0530/1/a	36 ha 2969 nm	erdő	119,23	földm. j. elh. b. h. j.
		0530/1/b	6534 nm	gyep	3,20	
		0530/1/d	1 ha 2778 nm	gyep	6,26	
		0530/1/g	5575 nm	gyep	4,46	
		0530/1/l	3 ha 5915 nm	szántó	42,38	
		0530/1/n	16 ha 3945 nm	szántó	200,66	
		0530/1/p	1 ha 0729 nm	gyep	9,33	
		0530/1/f	5 h 1032 nm	gyep	40,83	
		0530/1/h	8 ha 7294 nm	erdő	31,47	
		0530/1/k	9012 nm	erdő	3,42	
		0530/1/j	2 ha 4054 nm	gyep	17,80	
		0530/1/s	3402 nm	gyep	2,96	
		0531/1/c	1870 nm	gyep	2,08	
		0531/1/f	4 ha 4754 nm	szántó	56,61	
		0531/1/g	9349 nm	szántó	7,11	
		0531/1/d	3 ha 1301 nm	gyep	32,34	
		0531/1/k	15 ha 5531 nm	szántó	188,66	
		0531/1/m	12 ha 3496 nm	szántó	141,25	
		0531/1/p	2 ha 7266 nm	szántó	38,73	
		0531/1/s	6432 nm	szántó	10,03	
		0531/1/r	15 ha 6828 nm	erdő	56,19	
		0532/1/a	50 ha 9032 nm	szántó	600,86	
		0532/1/d	1 ha 4595 nm	gyep	14,77	
		0532/1/h	2 ha 4822 nm	szántó	21,00	
		0532/1/k	5035 nm	gyep	8,76	
		0532/1/m	9210 nm	nádas	7,00	
		0532/1/n	2960 nm	gyep	3,61	
		0534/1/a	3 ha 3960 nm	szántó	30,01	
		0534/1/c	2 ha 5781 nm	szántó	30,42	
		0534/1/d	7542 nm	gyep	6,56	
		0534/1/h	2028 nm	szőlő	5,67	
		0534/1/k	4280 nm	gyep	5,95	
		0534/1/l	6 ha 6014 nm	gyep	91,76	
		0534/1/m	6255 nm	szántó	4,75	
		0534/1/n	16 ha 7910 nm	erdő	63,81	
		0534/1/p	7 ha4474 nm	szántó	104,38	
		0534/1/r	8700 nm	gyep	9,66	
		0535/1/a	7 ha	szántó	69,39	
		0535/1/b	5423 nm	gyep	4,34	
		0535/1/d	7671 nm	szántó	5,83	
		0535/1/f	1 ha 2237 nm	gyep	6,00	
		0535/1/m	4 ha 4132 nm	szántó	57,05	
		0535/1/n	2 ha 9936 nm	gyep	42,12	
		0535/1/p	6429 nm	szántó	7,59	
		0535/1/r	1 ha 2271 nm	szántó	14,48	

A Baranya megyei Kárrendezési Hivatal **Alsómocsolád, Köblény, Szalatnak** községben, a **Béke Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Mágocs** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Mágocs, Kiskultúrház
2. Az árverés ideje: 1993. február 1., 9.30 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Alsómocsolád		0105	12 ha 5027 nm	szántó	118,92	
		0113/2	0 ha 1612 nm	szántó	2,13	
		0113/3	0 ha 1604 nm	szántó	2,12	
		0113/4	0 ha 1534 nm	szántó	2,02	
		0113/6	0 ha 3134 nm	szántó	4,14	
		079/a	7 ha 2793 nm	szántó	12,32	
		046/a	15 ha 9304 nm	szántó	109,61	
		084	5 ha 1203 nm	szántó	67,59	
		087	9 ha 2424 nm	szántó	104,98	
		078/12 c	5 ha 5645 nm	szántó	56,36	
		0127	4 ha 2893 nm	erdő	6,86	
		078/1 a	15 ha 0135 nm	erdő	24,02	
Köblény		08/a	40 ha 6768 nm	szántó	372,97	
		042/f	7 ha 0217 nm	erdő	11,23	
Szalatnak		06/a	11 ha 5171 nm	szántó	209,61	
		0101/b	8 ha 3788 nm	szántó	120,60	
		030/2	2 ha 6095 nm	erdő	4,18	
		117/1	1 ha 0620 nm	gyep	8,07	
		097	0 ha 3622 nm	gyep	0,33	
		090	6 ha 3536 nm	gyep	48,29	

A Baranya megyei Kárrendezési Hivatal **Siklósbodony, Görcsöny, Hegyszentmárton** községben, az **Ezüstkalász Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Baksa** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Baksa, Körjegyzőség
2. Az árverés ideje: 1993. február 1., 9.30 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Siklósbodony		011/a-ból		szántó	601,66	
		011/b	1 ha 3335 nm	erdő	2,53	
		011/1-ből		gyep	4,90	
Görcsöny		022-ből		szántó	52,20	
Hegyszentmárton		120/4-ből		szántó	61,80	

A Bács-Kiskun megyei Kárrendezési Hivatal **Jánoshalma** városban, a **Petőfi Mgtsz., Jánoshalma** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Jánoshalma, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. február 1., 11 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Jánoshalma	Gyékényes	0179/3	12 ha 6415 nm	szántó	355,79	
		0198/16	70 ha	szántó	1380,00	
	Kőhegy	0265/1	25 ha 9000 nm	szántó	372,45	
		0269	8 ha 0313 nm	szántó	78,86	
	Gyékényes	0320	15 ha 4728 nm	szántó	318,04	
		0333/1	43 ha 4000 nm	szántó	982,00	bányaszolg. jog 1 ha 3720 nm-re
	Halomi tábla	0352/4	48 ha 0113 nm	szántó	1053,93	

A Bács-Kiskun megyei Kárrendezési Hivatal **Kiskunfélegyháza** városban, a **Petőfi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Kiskunfélegyháza** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Kiskunfélegyháza, Szabadság tér 3., Szakszervezetek Szakmaközi Bizottsága
2. Az árverés ideje: 1993. február 1., 11 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Kiskunfélegyháza		0408/16/a	19 ha 2076 nm	szántó	467,03	
		0408/16/c	1 ha 0538 nm	gyep	12,80	
		0408/16/d	10 ha 1773 nm	gyep	95,66	
		0408/17/a	12 ha 6230 nm	gyep	133,60	
		0408/17/h	10 ha 6158 nm	szántó	201,30	
		0408/17/d	1 ha 1855 nm	szántó	18,49	
		0435/35/b-ből	24 ha 0700 nm	szántó	502,00	
		0527/1/a	33 ha 7892 nm	szántó	256,80	
		0527/1/c	45 ha 5286 nm	gyep	370,43	

A Bács-Kiskun megyei Kárrendezési Hivatal **Kiskunfélegyháza** városban, a **Zöldmező Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Kiskunfélegyháza** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.
1. Az árverés helye: Kiskunfélegyháza, Szabadság tér 3., Szakszervezetek Szakmaközi Bizottsága
2. Az árverés ideje: 1993. február 1., 11 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Kiskunfélegyháza		0109/5/a-ból	8 ha 2813 nm	szántó	245,64	
		0109/5/b	5 ha 1272 nm	gyep	44,61	
		0109/5/c	7420 nm	szántó	8,76	
		0513/9/a	22 ha	gyep	228,00	
		0517/16/b	50 ha	szántó	583,69	
		0517/17	1 ha 7528 nm	szántó	20,68	
		0517/20	5 ha 4110 nm	szántó	59,25	

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kárrendezési Hivatal **Szikszó** városban, a **Béke Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Szikszó** által kijelölt termőföldterületre az árverezést kitűzi.
1. Az árverés helye: Szikszó, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverés ideje: 1993. február 1., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Szikszó	Bozsószer	045/4	50 ha 1484 nm	szántó	674,51	VSZ, GSZ
	Rókalyuk	0110/1	15 ha 6808 nm	szántó	368,50	
		0110/2 A	20 ha 3105 nm	szántó	463,36	
		0110/2 B	5 ha 0143 nm	erdő	14,04	ET
		0112/1	7 ha 4871 nm	szántó	149,74	
		0113/7	13 ha 3946 nm	szántó	267,89	
	Malompást	0123 A	39 ha 7959 nm	szántó	795,92	
		0123 B	1855 nm	árok		
	Szabadpást	0125 A	40 ha 5651 nm	szántó	743,91	
		0125 B	3 ha 6087 nm	mocsár		
		0125 C	7455 nm	szárító	11,03	

KOLOZSVÁR

Új MAGYARORSZÁG jegyzet

Növényolajfolt...

Saját termékével eltávolíthatja-e a neve körül keletkezett foltot a *Növényolaj-ipari és Mosószergyártó Vállalat?...* Egyelőre az Állami Vagyonügynökség mosakszik: igenis, helyesen adták el a cég nagy részét egy holland vállalatnak – bizonygatják a Pozsonyi utcai kék házban.

A magyar ajánlat, amelyet a *Mentor Szövetkezet* nyújtott be, „lehet zseniális, de semmiképpen sem komoly". Így értékeli a vagyonpiacon megjelenő honi vállalkozás pályázatát a vagyonügynökség igazgatója.

Abban a mezőnyben, melyben ott sorakozik a *Cereol Holding*, az *Unilever*, a *C-Itoh*, a *Continental Grain Company*, a *Leumi Oktupus*, a *Bankers Trust Company*, túl szolídnak tetszik az *Agrimpex* meg a Mentor.

Ilyen cégnevek mellett nem sokat ér az ígéret: bármelyik külföldi ajánlattevőnél nagyobb *szerződési*(?) árat kínál a honi próbálkozó. Bankgarancia nélkül csak mosolyt – s nem növényolajat – fakaszt a terv: százhúszmillió dolláros beruházást hajtana végre a magyar ajánlattevő...

És a – miként maga az igazgató fogalmaz – „földhözragadt hivatali gondolkodás" nem tud mit kezdeni ilyen hangzatos programmal: új zsíralkoholgyárat építek, lerakva a természetbarát alapanyagon nyugvó hazai vegyipar alapjait...

Biztos pénzbevétel kell a vagyonügynökségnek, s megalapozott remény arra, hogy az új – külföldi – üzlettárs hasonló összeget fektet majd a fejlesztésbe is, itthon. Érthető, elfogadható érvek.

Aki mégsem tudja követni az észjárást, *növényolajozza* meg elméje kerekeit, s hogy tisztuljon a kép: használjon importmosószert.

M. P.

Légihíd Kuala Lumpurba és Bangkokba

Igencsak sikeresnek mondható a minap Délkelet-Ázsiából hazaérkezett magyar delegáció útja. Mind diplomáciai, mind pedig gazdasági eredményekkel teli tarsollyal tértek haza a szakemberek. Az államközi szerződések közül külön figyelmet érdemelnek a Malajziával és Thaifölddel kötött légügyi egyezmények. Ezekről *Molnár Éva*, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium nemzetközi főosztályának vezetője tájékoztatta lapunkat.

A magyar légügy-diplomácia már a 80-as évektől arra törekszik, hogy kormányközi egyezmények útján szolgálja a Malév piacszerzési érdekeit. Japán és az „ázsiai tigrisek" (Korea, Szingapúr, Hongkong, Malajzia, Thaiföld) gazdasági erősödése új „légipiacok" megjelenését hozta magával.

Ebben a fontos régióban sikerült Magyarországnak légügyi egyezményes kapcsolatokat kialakítani. A most létrejött magyar–maláj és magyar–thaiföldi egyezmények következtében a két ország közötti járat üzemeltetése akár egyoldalúan is megkezdhető. További előnyt jelenthet az érintett légijáratok közötti együttműködés keretében a légi közlekedési kiegészítő tevékenység is. Nem elhanyagolható üzleti szempont, hogy harmadik ország forgalmában is részt vehetünk.

Annál is inkább örvendetes ez, mert Magyarország az európai légi közlekedés egyik regionális központjává kíván válni. Természetesen ez feltételezi a jól kiépített, fejlett repülőtéri és légi irányítási infrastruktúrát.

További újszerűsége az egyezményeknek, hogy a partnerországokban nem csupán a fővárosban üzemeltetjük majd légijáratainkat, hanem minden nemzetközi repülésre megnyitott repülőtereiken is.

*

Szerkesztőségünk megbízható forrásból úgy értesült, hogy kapacitáshiány miatt a Malév csak 1994-től tervezi Malajziába, illetve Thaiföldre közvetlen és nagy távolságú járatok időszakos indítását.

V. László Gyula

A privatizációt késleltetni veszélyes

Beteg patikák

A gyógyszertárak régóta húzódó privatizációja novemberben több önkormányzati szövetség tiltakozása miatt elakadt. Vajon sikerül-e kimozdulni a holtpontról? Lapunknak Szabó Sándor, a Magyar Gyógyszerész Kamara elnöke nyilatkozott.

A privatizáció további elodázása zavart okozhat a gyógyszerellátásban – mondta a kamara elnöke. A már érvényes gyógyszernagykereskedelemről szóló rendelet szerint a gyógyszertári központok az ország területén bárhová szállíthatnak, azonban az állami gyógyszertárak csak attól a központtól rendelhetnek, ahová tartoznak. Ez azt eredményezi, hogy a magángyógyszertárak szinte minden gyógyszerhez hozzájuthatnak, míg az államiaknál egyre több a hiánycikk. A központok vezetői is elbizonytalanodtak, szüneteltetik a beruházásokat, a gyógyszerészek pedig kétséggel fogadják az esetleges fejlesztéseket, mert a privatizáció során árfelhajtó szerepük lehet. A magángyógyszerészetről szóló rendelet alapján mintegy háromszáz magánpatikát nyitottak az országban, és közel ötszáz további kérelmet adtak be.

A rendelet sajnos nem tisztázza az alapítás körülményeit, és nem szerepel benne a gyógyszertár mint közegészségügyi intézmény védelme. A kamara által előkészített törvényjavaslatban szerepel, hogy ötezer lakosonként szabad alapítani egy gyógyszertárat. Ezzel biztosítható, hogy a közegészségügyi jelleg megtartása mellett a patikák életképesek lehessenek. Indokoltnak látszik a privatizáció megkezdéséig, vagy a törvény elfogadásáig a gyógyszertár-alapítási kérelmek elbírálását felfüggeszteni, mert a jelenlegi helyzet a privatizálandó hálózat leértékelődésén túl, a gyógyszerésztársadalom megosztottságához is vezet.

Novemberben az Állami Vagyonügynökség – a népjóléti tárca és a gyógyszerészkamara egyetértésével – a hatályos jogszabályok alapján elindította volna a privatizációt, azonban az önkormányzatok az együttműködést megtagadták. A vita oka, hogy kit illetnek az alapítói jogok. A parlament erről döntött, de egyes önkormányzati szövetségek ezt nem ismerik el. A Magyar Gyógyszerész Kamara álláspontja szerint a privatizációt – amelyik megyében lehet – az érvényes törvények alapján el kell indítani akkor is, ha a bevételek sorsa később dől el.

A gyógyszertári központok a Rákosi-rendszer szülöttei, jelentős tanácsi segítséggel épültek. A hálózat azonban rajtaütésszerű államosítással került a tulajdonukba. A gyógyszertárakat a privatizáció során le kell választani a központról, amely ezután gyártóvá, nagykereskedővé alakulhat, akár részvénytársasági formában, önkormányzati résztulajdonnal. Az az elképzelés, hogy a központokat a hálózattal együtt kell továbbműködtetni, a jelenlegi szovjet típusú irányítást konzerválná. A gyógyszerellátás sehol a világon nem működik így, ezt a formát a volt KGST-országokban – köztük Romániában is – már felszámolták. A monopolhelyzet megszűnése, a nyolcvanszázalékos adókedvezmény megvonása, valamint a társadalombiztosítás előlegezési rendszerének megváltoztatása máris komoly likviditási nehézségeket okoz a központoknak. A legújabb pénzügyi mérlegek drámai képet mutatnak az előző évekhez képest. Az átalakulás tehát gazdasági kényszer is.

A Magyar Gyógyszerész Kamara legutóbbi állásfoglalása szerint a gyógyszerellátásban tapasztalható riasztó jelek és a gyógyszerésztársadalom támogatását élvező privatizációs stratégia elég alapot ad ahhoz, hogy a magyar gyógyszerészet közös piaci normákhoz igazodó alakítását mindannyiunk érdekében el lehessen kezdeni – nyilatkozta Szabó Sándor.

Kakuk Tamás

MAI TÉNY

• Végső szakaszához érkezett az M1-es autópálya Győr–Hegyeshalom és az M15-ös Mosonmagyaróvár–Rajka közötti szakaszának finanszírozására, megépítésére és üzemeltetésére kiírt nemzetközi koncessziós pályázat. A befejező tárgyalások lefolytatására a Hungarian-Euro-Expressway Conzorcium kapott javaslatot.

• Konzultatív alapon működő szövetség létrehozását tervezi a VOSZ, az IPOSZ, az Ipar Szövetség és a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége. A szövetség miniszteri egyeztetést fog kezdeményezni – többek között – az új iparpolitikáról, a belföldi piac védelméről.

• A Tatán tegnap befejeződött háromnapos országos távközlési konferencián kijelentették: az évtized végéig elérhető a száz lakosra jutó 30 fővonal. A Magyar Távközlési Rt. hároméves törzsprogramja is ezt szolgálja, amely 1993 végére várhatóan 1,4 millió fővonalat eredményez.

• Hat–kilenc hónap múlva formailag is elkezdheti működését a vidék bankja, amely a Takarékszövetkezetek országos hálózatára épül. Az országban lévő 257 takarékszövetkezetből 235 kíván részt venni a vállalkozásban.

• A Debreceni Akadémiai Bizottság székházában tegnap aláírták az MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete helyi csoportjának alapító okiratát. A debreceni csoport a jövőben regionális központként fog működni, amely koordinálja a tudományos kutatásokat.

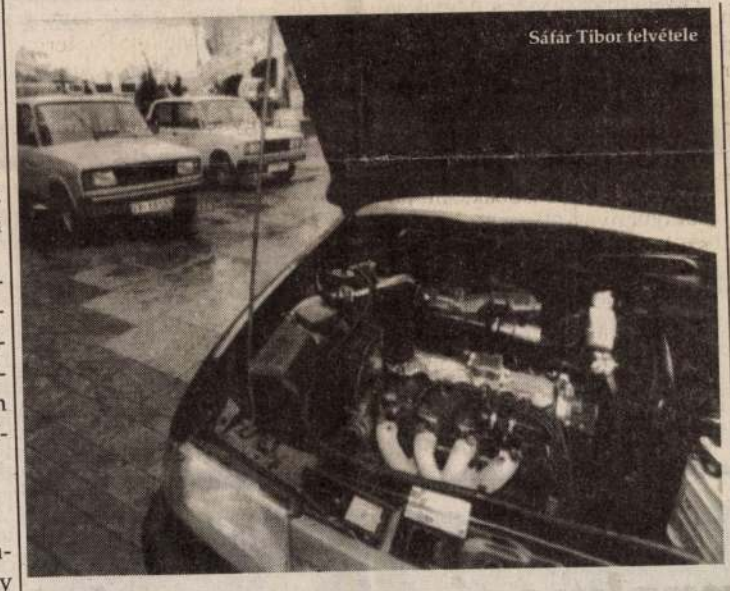

Sáfár Tibor felvétele

Omnibuszos utazás

Az Omnibusz Utazási Iroda legfrissebb ajánlata: az idén Törökország égei-tengeri és földközi-tengeri partszakaszát is megismerhetik a turisták, jelentették be az iroda tegnapi sajtótájékoztatóján. A cég május végétől hetente kétszer repülőgépen viszi utasait Törökországba, amely az utóbbi években nagyon népszerű lett a magyarok körében. A kedvező üdülési lehetőségek között tartják számon továbbá a spanyolországi, törökországi, olaszországi és horvátországi vakációkat, ahová a Volánbusz nemzetközi járataival a legtöbb esetben el lehet jutni. Az Omnibusz nem a fiókhálózatának bővítésére törekszik, hanem együttműködik a Margaréta katalógus szerkesztőivel, így próbálva növelni utasainak táborát.

(h)

Mit tegyünk a tisztább levegőért?

Gázzal olcsóbb

Autó vagy jó levegő? – többször cáfolták az ilyen kérdésfelvetés jogosságát a tegnap kezdődött *Tisztább levegőért* kétnapos konferencia magyar és külföldi résztvevői. A kettőt ugyanis nem feltétlenül kell szembeállítani. Elhangzott az is, hogy Magyarországon a közeljövőben még nem várható, hogy mindenki átváltson nyugati, katalizátoros autócsodára, tehát a Trabantok és a Dáciák még jó ideig szennyezik a levegőt. Hacsak nem állítják át őket a pb- vagy földgázüzemre.

Az Autó-Híd Részvénytársaság által szervezett és az ipari, a környezetvédelmi tárca, valamint az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága által támogatott konferencia a két nap alatt sorra veszi mindazokat a lehetőségeket, amelyekkel számottevően javítani lehet a levegő és a környezet tisztaságát. *Nagyistók László* vezérigazgató elmondta, ha csak ötven százalékig használnánk ki a rendelkezésre álló eszközöket, Budapesten akkor sem kellene a szmogriadó elrendelését fontolgatni, és nem tartanák számon a magyar fővárost Európa legszennyezettebbjei között.

A társaság nem tagadja, hogy ez az alkalom jó lehetőséget is nyújt az Autó-Híd által forgalmazott fogyasztáscsökkentő adalékok és más, környezetkímélő megoldások, valamint a gázüzemmódra való átállítás reklámozására, de a piac hasonlóképpen nyitva áll mindenki előtt. Nem titok, hogy a vállalkozói szféra ugrásra készen várja a gázautózás engedélyezését.

Somogyi János, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium illetékese az Új Magyarország kérdésére elmondta, hogy a közlekedési és az ipari tárca most dolgozik a rendelet előkészítésén. Eredetileg úgy tervezték, hogy már tavaly, az év vége előtt megjelenik a rendelet, ám a szakmai és jogi egyeztetés, valamint a külföldi tapasztalatok és a magyarországi lehetőségek feltárása a tervezettnél több időt vett igénybe, s minden valószínűség szerint csak a második negyedévben lát napvilágot ez a sokak által várt jogszabály. Az érdeklődők azonban már ma délután, a konferencia keretében tartandó nyílt napon is megtekinthetik és kipróbálhatják az átalakított gépjárműveket, pontos információt kaphatnak az átállítás és a gázüzemű autózás költségeiről. Erről egyelőre csak annyit: gázzal sokkal olcsóbb.

(péter)

Jaguar-szalon

Jaguar-szalon nyílt csütörtökön délelőtt Budapesten, a belvárosi József Attila utcában. Ez azt jelenti, hogy a világhírű angol autógyár érdemesnek találja a magyar piacot arra, hogy gyönyörű autóival jelen legyen ebben a térségben. Érdekesség, hogy miközben a nagy teljesítményű luxusautók iránt csökkent a kereslet, kevesebb fogyott az elmúlt esztendőben a Mercedesekből, a hetes és nyolcas sorozatú BMW-ből, addig a Jaguar legfrissebb eladási adatai húsz-ötven százalékos értékesítési emelkedést mutatnak. A magyar luxusautópiacon a Jaguar megjelenésével megtörik a német hegemónia, s ez nemcsak a Jaguár kiemelkedő paramétereinek, hanem a luxus kategóriában megvásárolható kocsik versenyképes árainak is köszönhető. Hogy ezek mennyire versenyképesek a magyar fizetőképes kereslettel, azt majd az idő eldönti. Az olcsóbb „macskák" 5,5, a drágábbak közel tízmillió forintba kerülnek. Az álmok arra valók, hogy megvalósuljanak. Reméljük, hogy ez a magyar vásárlók közül is mind többeknél realizálódhat. .

(h.k.j)

Kiválasztott nyilvánosság

A Magyar Távirati Iroda heti előrejelzése egyebek között sajtótájékoztatót jelzett csütörtökön a Budapesti Távbeszélő Igazgatóságon, ahol a fővárosi távközlési fejlesztési program első három évének eddigi teljesítményét értékelték.

Ott azonban kiderült, hogy az MTI-tükörben közzétett nyilvános meghívó csak az ellenség megtévesztésére szolgál. Az igazgatóság épületében ugyanis nem az érdeklődő sajtót, hanem annak csak kiválasztott és személyre szóloan meghívott képviselőit várták. Az öt orgánum között szerepelt egyebek mellett a Népszabadság, a Magyar Hírlap, a Világgazdaság, az Új Magyarország viszont nem. Munkatársunk jelezte, bizonyára félreértésről van szó, vagy a meghívó keveredett el, s ezért nem tudta felmutatni a személyre szóló invitálást, mire az igazgatóság illetékese minden kétséget eloszlatott. Nem történt semmi hiba a szervezésben, az eseményre kizárólag azokat a újságírókat várták, akiknek a neve szerepel az előkészített tárgyalóasztalon.

Ezután nem volt mit tenni, az Új Magyarország munkatársa elnézést kért, hogy akaratlanul is megzavarta ezt a kiválasztott nyilvánosság számára szánt összejövetelt, s távozott. Hogy mi történt Budapest hároméves távközlés-fejlesztési programjának eddig eltelt időszakában, azt nem tudjuk. Legalábbis a Budapesti Igazgatóságtól nem. A mindennapi gyakorlatból sajnos annál jobban...

H. K. J.

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai

érvenyben: 1993. február 25.,

devizanem	vételi árfolyam 1	közép egységre,	eladási forintban
angol font	122,83	123,18	123,53
ausztrál dollár	59,52	59,67	59,82
belga frank (100)	256,62	257,20	257,78
dán korona	13,78	13,81	13,84
finn márka	14,52	14,57	14,62
francia frank	15,60	15,64	15,68
holland forint	46,98	47,09	47,20
ír font	128,46	128,78	129,10
japán yen (100)	73,14	73,29	73,44
kanadai dollár	68,43	68,60	68,77
kuvaiti dinár	280,45	281,14	281,83
német márka	52,87	52,99	53,11
norvég korona	12,36	12,39	12,42
olasz líra (1000)	54,42	54,58	54,74
osztrák schilling (100)	751,47	753,17	754,87
portugál escudo (100)	57,43	57,57	57,71
spanyol peseta (100)	73,58	73,77	73,96
svájci frank	57,06	57,20	57,34
svéd korona	10,96	10,99	11,02
tr.es cl.rubel	27,43	27,50	27,57
USA dollár	86,11	86,31	86,51
ECU (Közös Piac)	102,16	102,41	102,66

A Magyar Nemzeti Bank valuta-, bankjegy- és csekkárfolyamok

érvényben: 1993. február 25.

Pénznem	vételi árfolyam 1	közép egységre,	eladási forintban
angol font	21,83	123,23	124,63
ausztrál dollár	59,22	59,84	60,46
belga frank (100)	55,31	257,64	259,97
dán korona	13,71	13,84	13,97
finn márka	14,33	14,53	14,73
francia frank	15,50	15,64	15,78
görög drachma (100)	38,72	39,14	39,56
holland forint	46,72	47,15	47,58
ír font	127,52	128,82	130,12
japán yen (100)	72,82	73,42	74,02
kanadai dollár	67,92	68,62	69,32
kuvaiti dinár	278,21	280,96	283,71
német márka	52,60	53,08	53,56
norvég korona	12,30	12,42	12,54
olasz líra (1000)	53,46	54,10	54,74
osztrák schilling (100)	747,69	754,49	761,29
portugál escudo (100)	57,12	57,67	58,22
spanyol peseta (100)	72,45	73,21	73,97
svájci frank	56,73	57,27	57,81
svéd korona	10,84	10,97	11,10
USA dollár	85,53	86,31	87,09
ECU (Közös Piac)	101,43	102,41	103,39

Információ tájékoztatás
a távfűtésről
Költségek - díjtételek - jogi szabályozások - elszámolási lehetőségek.
A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség
kiadványát - kézbesítő útján - rövidesen a postaládájukban találják a lakótelepi távfűtéses lakások lakói.
Kérjék! Várják! Olvassák!

Szobor után emléktábla?

Kolozsvári helyzetkép

Folyik a magyar emlékművek kisajátítása. Hiába a tiltakozás, az RMDSZ újabb tüntetése, a város az etnikumi provokációk színtere. Erdély szellemi központjának megcsúfolása a fasiszta-vasgárdista időket idézi. A csak az imént fölszerelt árbócszerű zászlórudaktól fényképezhetetlen a gótikus Szent Mihály templom, s az egykori Deák Ferenc utcán fölállított vásárosbódék balkáni piac hangulatát kölcsönzik a városnak. Tiltakozik a jobb érzésű román értelmiségi is. Mindhiába.



A Mátyás-szülőház az emléktáblával László Miklós felvételei

A hatalom hallgat. Cinkosan. Eltűri a kolozsvári fenegyerek újabb „funárkodásait" (mert már igévé vált a hírhedt név), s talán titokban bátorítja is kezdeményezéseit. Hogy mi a cél? A Vatra taktikája világos. Ha a magyarság rosszul érzi magát, ha megcsúfolva látja nemzeti szimbólumait, családok százai veszik útjukat a határ felé. Mint ahogy Marosvásárhely után is történt. A nemzetállam eszménye mindenekfelett való.

A Mátyás-szobor után a nagy király szülőházának emléktábláját vette célba a román egységpárti-vátrás helyi hatalom. Mert ugye fölháborító, hogy egy kolozsvári műemléképületen nmgyar tábla és magyar felségjelek ékeskedjenek?!

Újabb provokáció készült hát; lehetetlen észre nem venni.

Csírájában rekonstruálható a készülő merénylet.

Még a múlt év végén bocsátotta föl a Vatra a kísérleti léggömböt. A kolozsvári helyi román lapban egy botcsinálta történész (bőviben vagyunk belőlük mostanában) azt pendítette meg, hogy a szobor után az emléktáblát se hanyagolják el. Volt, aki emlékezett rá, hogy a gondolat már a *Ceausescu-időkben* fölmerült. Akkor egy Fulicea Virgil nevű román szobrász tett javaslatot egy másik emléktábla faragására, román felirattal, nemzeti szellemben. Nem maradt volna el a folytatás sem. Majd egy renováláskor, festéskor levennék az eredetit, s valahogyan elfelejtenék visszatenni. Így történt ez csak legutóbb *Lendvay Márton* nagybányai emléktáblájával is. Meg van tehát a praxis, a balkáni gyakorlat minden eshetőségre.

Kolozsvár polgárainak tulajdona az emléktábla, éppúgy, mint a Mátyás-szobor és virtuálisan az óvári szülőház is. Adófizető polgárainak hozzájárulásából és országos gyűjtésből-megajánlásból teremtődött meg az alap, hogy ezeket az emlékműveket létrehozhassák, s a szülőházat épségben megtartsák.

Ha visszalépünk az időben, s belelapozunk a száz-száztíz év előtti erdélyi sajtóba, meghatottan olvashatjuk, milyen lelkesen karolta föl a város polgársága a Mátyással összefüggő, a nagy király emlékét ébrentartó bármilyen kezdeményezést. Az 1881-es év nyarán vitatta meg a város értelmisége a tennivalókat a Mátyás-kultusz ébrentartására a gyorsan polgárosodó városban. Amit ott kimondtak, az ma is megszívlelendő feladat. Kolozsvárnak „sokszoros kötelessége gondoskodni arról, hogy minden, ami itt külsőleg reá emlékeztet – megmentessék az utódok számára". *(Magyar Polgár, 1881. július 17.)* Fontos momentuma a később történteknek ez a megbeszélés, mert itt már fölvetődött egy szobor fölállítása a város főterén, a katonai laktanyának használt roskatag szülőház felújítása, s persze az emléktábla is.

Tudós történészünk és filológusunk, *Szabó Károly* derítette föl minden kétséget kizáróan, hogy az óvári épület valóban *Hunyadi Mátyás* szülőháza. Az emléktáblának tehát ezen kell helyet kapnia. És gyűlt-gyűlt a pénz, kisemberek forintjai meg krajcárjai, erdélyi nemesek nagyobb megajánlásai, vagy éppen a városba látogató I. Ferenc József adománya, hogy hozzákezdhessenek a bronz emléktábla megtervezéséhez és megöntéséhez.

A kezdeményezés történetét követve jutunk el az 1888-as esztendőhöz, amikor a gondolat kivitelezhető formát öltött. Bemutatták az építész, *Pákei Lajos* tervét az emléktábla szövegéről és elképzelt alakjáról, díszítéséről. A polgárosodó város nagynevű építésze maga vitte föl terveit Budapestre, hogy városa nevében *Zala Györgynek* adjon megbízást a kivitelezésre. A századforduló, a millenáris idők talán legtöbbet foglalkoztatott szobrásza örömmel vállalta a feladatot – Erdélyben, Kolozsváron Mátyás-emléket állítani. Nem tudjuk, mennyit változtatott a terven (a szövegen mindenképp módosítottak), de a hollós-címeres és Mátyás-portrét teremtő emlékmű mindkét alkotójának legjobb tudását tükrözte. Felirata arról tudósította az olvasót,



A Mátyás-emléktábla a szülőház falán

hogy e házban született Hunyadi János és *Szilágyi Erzsébet* fia, MÁTYÁS, AZ IGAZSÁGOS, aki ez épületet minden teher alól fölmentette. Szólt továbbá arról, hogy *II. Rákóczi György* fejedelmünk e ház kiváltságait megerősítette, megjelölését pedig *Ferencz József* 1887. szeptember 23-i látogatásakor adományával támogatta. A város polgárainak büszkeségét tükrözték azok a sorok, melyekben a tulajdonos: Kolozsvár szabad királyi városa nevében szól az emlékház megjelöléséről.

A fölavatásra egy évvel később, 1889. szeptember 2-án került sor.

Ünnepelt a város. A kis téren, a szülőház előtt *Jókai Mór* olvasta föl Mátyásról szóló – az alkalomra írt – poémáját. A föllobogózott utcákon magyarok, románok, szászok közösen emlékeztek a reneszánsz kor nagy uralkodójáról, a mindannyiukénak vallott igazságos királyról.

Múlt és jelen összefüggéseiben érezhetjük a városvezető polgármester (*Albach Géza*) szavainak vágyteszi igazságát: *„Ígérem és fogadom a magam és utódaim nevében, hogy portól, szennytől és időtől megóvjuk e táblát, mely Kolozsvár legnagyobb fiának kegyelettel őrzött emlékét fogja hirdetni mindenkoron." (Erdélyi Híradó, 1889. szeptember 2.)*

Építő századok után érthetetlen és elfogadhatatlan a gyűlölet szította pusztítás.

Murádin Jenő

Könyvbemutató

Párhuzamos életutak

Talán az időzítés is szerkesztett eleme volt az Erdélyi Magyarok Egyesületének székhelyén – az Idegennyelvű Könyvtár tőszomszédságában – az éppen február tizenötödikére meghirdetett könyvbemutatónak. Pontosan százhuszonöt esztendeje, ezen a napon született az a *Veress Endre*, aki életének javarészét Kolozsvárt töltötte, Erdély történetével foglalkozván; belül pedig *Báthory István* fejedelem személye és kora állt kutatásainak középpontjában. Egész munkássága a Duna-völgyi népek egymásrautaltságának tudatosításában, az együttműködés kimunkálásáért végzett szolgálat volt, amelyet minden igaz román és magyar megbecsülése kísért.

Tény, hogy e jeles nap estéjén éppen *Gelu Pateanu*, a neves román író és műfordító avatta be a jelenlévőket *Nikolits Árpád* életének és írással kapcsolatos tevékenységeinek, viszontagságainak tanulságaiba, saját sorsából vett párhuzamok felelevenítésével. Nikolits Árpád hű képet vázolt a diktatúra előtti és utáni állapotokról: irodalom – politika – emberség összefüggésében. *Avartüzek* című regényét az író által alapított Kecsmetion Kiadó jelentette meg; ez a kiadó arról is nevezetes, hogy céltudatosan kívánja szolgálni a magyar irodalom megismertetését Romániában – s természetesen a viszonosság alapján, a román irodalomét is Magyarországon. Ennek jegyében például olyan kétnyelvű kötetek kiadásait tűzte maga elé feladatul, amelyek ismerete nélkül nehezebb lenne szót értenünk egymással. Igen nagy űrt pótló vállalkozása latin nyelvű költőinket a reneszánsztól a felvilágosodásig követő, tanulmányokat és műfordításokat tartalmazó, *Helikon Múzsák* két kötetének megjelentetése.

(inámi)

Egy nemzedék regénye

„Mi értelme van az írásnak? Megragadni a pillanatokat a maguk kegyetlenségében, azokat a pillanatokat, amelyekhez (mindezek ellenére) minduntalan visszatérünk, amelyektől újra elrugaszkodunk, melyek felé lassan haladva mindig felgyógyulunk" – olvassuk *Nikolits Árpád* egylélegzetű regényének mottójaként ezt a *Ronald Sukenick*-idézetet. Ez a regény 1986-ban, még Nagyváradon született, ott, ahol otthon volt az író, míg búcsút nem vett az elviselhetetlenné nehezült létezéstől, a szülőhazától.

Regénye hősei erdélyi értelmiségiek, ám az Avartüzek mégsem a kisebbségi sors kulcsregénye. Ádám és Péter, ez a két együtt induló, majd egymástól elszakadó, s életük legválságosabb periódusában újra egymásra rátaláló ember élhetne Kelet-Közép-Európa bármely „szocializmusában": Lehetnének akár Jan és Stanislaw. Vagy Vaclav és Bohumil, netán Igor és Arkagyij. Hiszen kicsiségünk és kiszolgáltatottságunk tragikumát nemcsak kisebbségi magyarként éltük meg; emberségében, értelmiségi létében, életminőségében az elmúlt (elmúlt?) fél évszázad milliókat alázott meg.

Az Avartüzek egyetlen nemzedék regénye. A háborút, majd az ötvenes éveket gyerekként, ifjúként megélő, egy rosszul megkonstruált és egyre sötétülő korban férfivá érő, örökös emlékezésre és önnön sorsának folytonos elemzésére kényszerülő, s annak elviselhetetlen terhe alatt már-már összeroppanó nemzedék regénye.

Ennek a hat esztendeig hol fiók, hol bőrönd mélyén dugdosott, s ma is égbekiáltóan időszerű kötetnek a hőseit alattomosan rontotta meg a történelem. Éppúgy, mint bármelyikőnkét itt, ezen a keleti féltekén. S akárcsak mi, a többség, ők sem váltak lázadóvá. Esendő emberek, akárcsak mi, valamennyien, akik vagy beleroppanunk, vagy föl sem fogjuk sorsunk igazi tragikumát. Élünk és tápláljuk az avartüzeket. Égetjük sorsunk emlékfoszlányait. S egy idő után talán már csak arra figyelünk: merre, s milyen magasra száll a fanyar illatú, keserű füst?

(Nikolits Árpád: Avartüzek, Kecsmetion Kiadó.)

-ervé-

Tánclépésben

Beszélgetés Nyakas Lászlóval

A reflektorok fénye, a közönség figyelme ritkán irányul egy-egy kartáncosra. *Nyakas László* operaházi kartáncos életében azonban ez az évad igazán rendkívüli: először *Seregi László* adta át neki – és *Venekei Mariannak* – minden díjak közül a legértékesebbet, azt a medált, amelyet a saját, kíméletlenül éles szemű kollégái szavaztak meg az évad legjobb kartáncosának. Nem sokkal ezután a táncvilág fővárosában, Párizsban bronzérmet szerzett egy rangos nemzetközi balettversenyen, ahol tiszta technikáját, ragyogó klasszikus tánctudását ismerte el ezzel a világhírű táncosokból – köztük *Nagy Istvánból* és *Keveházi Gáborból* – álló szakmai zsűri.

– Bár otthon, Kolozsváron engem inkább a zenetanulásra ösztönöztek, mégis a tánchoz vonzódtam. Nagyszerű iskolába jártam, a kolozsvári Balett Intézetbe, ahol kiváló mesterek készítettek fel a pályára. Óriási repertoárt tanulhattam meg tőlük. Olyat, hogy most, a párizsi balettversenyre is azért tudtam egyedül felkészülni, mert a repertoáromon szerepelnek azok a variációk, amelyekkel el lehet indulni a világban. S nem is csak ezt a mindig elővehető tudást kaptam meg tőlük, hanem még egy nagyon fontos dolgot: megtanítottak harcolni! Ki merem mondani, hogy kegyetlenül bántak velünk. Nem számított, hogy lázas vagy, vagy eltörött a lábujjad, akkor is végig kellett csinálni az előadást vagy a próbát. És számomra ma is ez a természetes! Meg az is magától értetődő, hogy mindennap gyakorolok, mert minden pillanatban felkészültnek kell lenni. Ha nincs közvetlen cél, akkor is. És arra is megtanítottak, hogy ezen a pályán örökös a harc, a versengés.

– Az intézet elvégzése után miért Temesvárra szerződött?

– A temesvári román operának fantasztikusan széles klasszikus repertoárja volt, *Stefan Gheorghe* nagyon jól irányította a társulatot. Mindent táncoltunk *A hattyúk tavától* a *Giselle-n* át a *Kalózig*.

– Akkor miért jött el mégis onnan?

– Mert nagyon megváltozott minden. Gheorghe után nem volt vezetője az együttesnek, széthullott a repertoár, szólisták is alig maradtunk, én meg úgy nem tudok dolgozni, hogy ne legyenek mellettem „ellenfelek", akikkel érdemes harcot vívnom.

– Tudatosan vagy véletlenül került a budapesti Operabaletthez?

– Két vágyam volt igazán. Az egyik, hogy Oroszországban fejleszthessem tovább a tudásom, nem sikerülhetett, mert nem tudtam anyagi támogatást szerezni. A másik az volt, hogy egyszer azt a csodálatos repertoárt azok mellett a nagyszerű művészek mellett én is táncolhassam, akiket a tévé magyar adásaiból ismertem. Mégis egy véletlennek köszönhetem, hogy az Operaház tagja vagyok. Ugyanis a temesvári Román Operával Szegeden vendégszerepeltem, s kihasználva az alkalmat, jelentkeztem *Krámer Györgynél*, aki akkor a Szegedi Balett vezetője volt. Rögtön szólista szerződést ajánlott, de még mielőtt visszamentünk volna Romániába, *Bokor Roland*, az Operaház menedzsere felhívott, hogy jöjjek Budapestre is próbatáncolásra, mert ebben a klasszikus irányultságú együttesben lenne a helyem. Ma sem tudom, honnan tudta, hogy ott vagyok Szegeden. Így történt. És ma is boldog vagyok, szinte meghatódom, hogy milyen csodálatos művészek között lehetek.

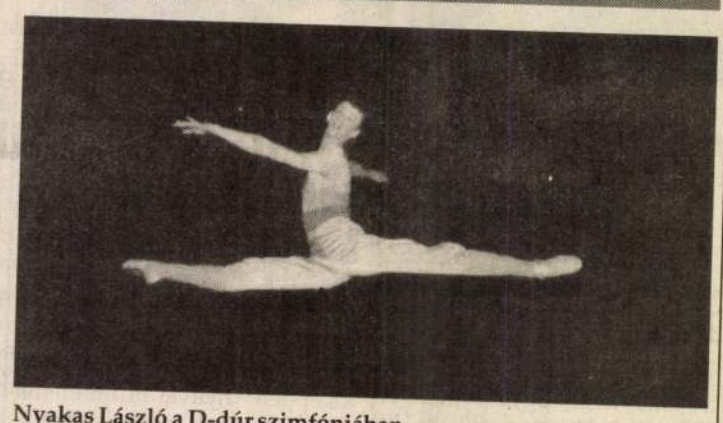

Nyakas László a D-dúr szimfóniában (Kanyó Béla felvétele)

– Pártay Lillától egy igazán nagy szerepet, Levint kapta. Egy másik főszerepet, a Csipkerózsika Hercegét, bár megtanulta, mégsem táncolta el.

– Levint a bizalomnak köszönhetem. Hittek benne, el tudom táncolni. Azóta is ez éltet, az évi hat-nyolc *Anna Karenina*-előadás. A *Csipkerózsika?* Ma is beteg vagyok, ha este az megy... S nem is azért, mert hiába próbáltam közel három hónapig úgy, hogy mellette minden karfeladatot megcsináltam. Az számomra természetes, hogy itt élek, bent a színházban, néha napi 10–12 órán át dolgozom. Inkább az bánt, hogy senki sem mondta meg, miért nem táncolhattam el.

– S most, a nemzetközi elismerés után?

– Gratuláltak, én meg újra reménykedtem. De úgy érzem, rám ebben a társulatban nincs szükség. Nekem az nem számít, hogy kineveznek-e szólistának vagy sem, hanem a szerepek hiányoznak. Ezért fogadtam el egy ajánlatot Düsseldorfból sok-sok szerep reményében. De előtte még egy régi álmomat szeretném megvalósítani. *Rahmanyinov* zenéjére egyfelvonásos balettet tervezek a kollégáimnak. Remélem, tavasszal bemutatjuk...

(F-a)

A krimi karikatúrája

Krimi. Kémkrimi. Politikai krimi. Persze ha ez lenne, nem írnék Kathó István a hóhér című művéről, sőt ha idejében, olvasás közben nem rémlik föl, hogy nemcsak krimit olvasok, abbhagyom. Csak annyit a történetről, hogy az ötvenes évek elején, Magyarországon, az elhárítás csapdát állít a „reakciósok"-nak, amibe azonban az ávéhások, a katonai elhárítók, katonai ügyészek, mi több, még egy isten hátamegetti olasz falucska papja és kikapós menyecskéje is belegabalyodik. A dolgot poéngyilkosság volna részletezni, merénylet olvasó és író ellen. Azt azonban elmondhatom, hogy az első soroktól kezdve átlengi a történetet a cselekménylebonyolítás, a jellemrajzokat valamiféle hamvas naivság, ami semmiképpen sem illik az öregróka Katkóhoz. Aztán ez a naivság lassan átlényegül a krimiműfaj paródiájává, valami leheletfinom módon. Csupa közhelypanellből építkezik az író, hőseinek múltja, jelleme, cselekvésmechanizmusa visszaköszön, gúnyos túllengetéssel. Ezt eléri azzal, hogy nem is törekszik naturalista hitelességre, egy idő után előbb csak naiv, majd bárgyú, később hülye a szereplők viselkedése, de úgy hülye, hogy az a műfaj és konkrétan a műfajon belüli kommunista krimi karikatúrája lesz. Amikor aztán már belelovaljuk magunkat a közönséges stílusparódia vagy műfajárnyalati különbségű pastiche olvasásba, hirtelen véresre fordul a történet, bizarra, groteszkre, abszurdra, feketehumorra. És kiderül, hogy az író nem a *Műfajt*, hanem magát a valóságot figurázza, a diktatórikus rendszer öklét, azt a szervezeti elvet, amelyben a gyilkos áldozat, az áldozat mártír, az intrikus a jó és az elvhű az áruló. Minden másképpen van – a valóságban, ha az a valóság diktatúra csinálta, és a regényben is, ha ez a diktatúrát olvasmányossá akarja varázsolni. Katkó előbb csak megfricskázza a műfaj (képzeletbeli) orrát, majd addig csavarja, csűri a mesét, amíg ki nem tekeri ennek a történelmi valóságnak a nyakát. És ez a valóság hátratekert fejjel úgy hátrál, mintha előre menne. (Széphalom, Könyvműhely, 1992.)

Szalay Károly

SZABADSÁG

KOLOZSVÁRI KÖZÉLETI NAPILAP

XVI. ÉVFOLYAM, 226. SZÁM • 2004. SZEPTEMBER 27., HÉTFŐ • ÁRA 5000 LEJ

NATURA TRAVEL

- REPÜLŐJEGYEK
- BUSZJEGYEK
- SZÁLLÍTÁS BUDAPESTRE 850 000 lej
- ÜDÜLÉS TUNÉZIA: 225 EURÓ-tól

Tel.: 0264/430-911; Mobil: 0723-155667

Szentegyház / Iuliu Maniu u. 5. sz.

yrt48na

Szabad választásokat követel az MPSZ

II. kongresszusát tartotta szombaton Székelyudvarhelyen a nyolc hónappal ezelőtt alakult Magyar Polgári Szövetség (MPSZ). A polgármesteri hivatal gyűléstermében 153 küldött vett részt 12 területi, zömmel székelyföldi szervezet megbízásából. A kongresszus elfogadta a polgári szövetség alapszabályzatát, és megválasztotta új vezetőségét. Az MPSZ elnöki tisztségére **Szász Jenőt**, Székelyudvarhely polgármesterét választották meg, ellenjelöltje nem volt.

(Folytatása a 4. oldalon)

Makkay József

Hazatért gróf Bánffy Miklós mellszobra

Örömteli esemény helyszíne volt szeptember 25-én, szombaton délelőtt a Farkas utcai református templom: itt leplezték le gróf Bánffy Miklós bronzba öntött mellszobrát. Stróbl Alajos művének másolatát *Bartha László* és felesége, *Stróbl Zsófia* ajándékozta az Erdélyi Református Egyházkerületnek, a leleplező szertartást pedig főtiszteletű *Pap Géza* püspökkel együtt a gróf lánya, *Bánffy Katalin* végezte.

Ünnepi igehirdetésében az Erdélyi Református Egyházkerület egykori főgondnokának emlékét idézte Pap Géza püspök, a Zsidókhoz írott levél 13/7. alapján, amely rész arra buzdít: „Emlékezzetek meg a ti elöljáróitokról." Elhangzott: Isten nagy ajándéka, hogy tudunk emlékezni, fel tudunk idézni eseményeket, embereket, cselekedeteket a múlt ködéből. Az emberi emlékezet azonban szelektív: hajlamosak vagyunk inkább a rossz, kellemetlen dolgokra emlékezni. Isten parancsa szerint emlékeznünk kell az elöljáróinkra: uralkodókra, fejedelmekre, vallási vezetőkre, akiket Isten választott ki a nép vezetőjéül. Ilyen személyiség volt gróf Bánffy Miklós is, aki íróként, művészként, politikusként, főgondnokként is megtalálta feladatát. Bár nem volt lelkész, mégis Isten igéjével figyelmeztette népét, részben regénytrilógiája az Ószövetség népének történetén keresztül próbál erkölcsi jellel szolgálni.

Össznemzeti jelentőségű a Szent György-szobor

Tudományos ülésszak az emlékezés jegyében



A Szent György-szobor



A szerző felvétele

A tudományos ülésszak előadói: Kovács András, Csetri Elek, Kerny Terézia, Murádin Jenő, Egyed Emese és Sümegi György.

Fotó: *Gyurka Előd*

Szombaton az Unitárius Püspökség Dávid Ferenc dísztermében tudományos ülésszakkal folytatódott a kolozsvári Szent György-szobor fennállásának századik évfordulója tiszteletére szervezett kétnapos rendezvénysorozat. A *Csetri Elek* akadémikus elnökletével megtartott emlékkonferencián magyarországi és helyi szakemberek előadásai hangzottak el.

Az ülésszak megnyitó beszédében **Szabó Árpád** unitárius püspök a Szent György-legenda üzenetére, a hitéért áldozatra képes személy és az isteni oltalom nagyságára emlékeztetett. A szobor a jó és a rossz harcát testesíti meg, az embernek pedig komolyan kell vennie ezt a küzdelmet – mondta. **Kötő József**, az EMKE elnöke az elmúlt évtizedek erdélyi és kolozsvári művelődéspolitikai vonatkozásait elevenítette fel. Elmondta: a cél Kolozsvár arculatának megőrzése volt, mert ez egyben sajátosan erdélyi és egyetemes kincs, és az erdélyi magyarság megmaradását jelenti. Csetri Elek szerint a Szent György-szobor is bizonyítja, hogy amióta felvettük a kereszténységet, művelődésünk bekapcsolódott a hasonló európai áramlatokba.

Murádin Jenő művészettörténész a Szent György-szobor másolatának Kolozsvár városrendezési terveiben való jelenlétéről beszélt. Fadrusz János Mátyás-szobra 1902-ben foglalta el helyét a Főtéren, és ez ösztönzőleg hatott a Kolozsvári testvérek Szent György-szobra másolatának felállítására. 1904. szeptember 28-án avatták fel az akkori Arany János (ma Lucian Blaga) téren. Az előkészítő munkából oroszlánrészt vállalt magára Haller Károly polgármester és Posta Béla múzeumigazgató. A munkát Budapesten Róna József szobrász végezte el, a talapzatot pedig, ingyenes hozzájárulással, Lux Kálmán tervezte meg. A szobor kétezerötszáz, különböző nemzetiségű adományozó támogatásával és más forrásokból, önköltségi áron tízezer koronába került, ami negyedrésze volt a Mátyás-szobor avatási költségének.

(Folytatása a 4. oldalon)

Ördög I. Béla

Évadnyitó a Kolozsvári Magyar Operában



Ünnepélyes pillanat: *Gedeon József*, a Gyulai Várszínház igazgatója Simon Gábor igazgató és *Szabadi Péter* művészeti titkár társaságában megnyitja a *Nyolc Erkel-opera Gyulán* című fotókiállítást. Ezt követte Erkel Ferenc *Dózsa György* című operájának bemutatója.

Fotó: *Rohonyi D. Iván*

Fizessen elő 3

reménybeli ügyfélként a pénzükért azt nézhessenek tévén, amit igényelnek. A levél szövege megjelent lanyösebb hullámhosszra például az m2-es csatorna műsorát. Ehhez hasonló lakossági kezdeményezések

Ha mi nem jelezzük igényünket, ne várjuk, hogy valaki kitalálja, és teljesítse helyettünk azokat!

Túljelentkezés a Kolozs megyei RMDSZ parlamenti mandátumaiért

(Folytatás az 1. oldalról)

Két debütöt is regisztrált a Területi Választási Bizottság **Máté András Levente** városi tanácsos és **Kovács Péter**, az RMDSZ ügyvezető elnöksége ifjúsági főosztályának vezetője személyében, aki egyben a MIÉRT ifjúsági mozgalom országos alelnöke is.

Ami a szenátorjelölteket illeti: ígéretével ellentétben **Eckstein-Kovács Péter**, a Kolozs megyei RMDSZ jelenlegi szenátora „már" háromnegyed négykor iktatta jelölését, noha azt ígérte: utolsó percig fontolgatja, induljon-e idén is újabb mandátumért, vagy sem. Ismét jelentkezett **Szedilek Lenke** tordai jogász, és – nem kis meglepetésre – további két vidéki jelölt is van. Az egyik **Váncsa Áron Pál** megyei tanácsos, valamint **Bethlendi István**, a bánffyhunyadi városi tanács RMDSZ-es tagja.

A *Szabadság* megtudta: kérdéses, hogy elfogadják-e Kovács Péter jelölését. Az SZKT-szabályzatnak a jelölésre vonatkozó előírásai ugyanis meglehetősen homályosak: a dokumentum leszögezi, hogy csak az lehet jelölt, aki tagja az RMDSZ-nek vagy valamelyik társult szervezet helyi képviseletének, arra azonban nem tér ki, hogy a jelöléshez szükséges ajánlások is a társult szervezet helyi képviseletétől kell-e származzanak. A TVB úgy döntött, hogy a kérdésről kikéri az Országos Választási Bizottság véleményét, és ennek ismeretében hétfő délig elfogadja vagy visszautasítja Kovács Péternek a MIÉRT csíkszeredai tagszervezete által kiállított ajánlólevelét.

Kolozs megyének a 2000-es parlamenti választásokig három parlamenti képviselője volt, majd ez kettőre csökkent. A harmadik mandátumnak idén sincs nagy valószínűsége. A szenátori tisztségeket illetően a lista első befutó helye a biztos.

Össznemzeti jelentőségű a Szent György-szobor

Tudományos ülésszak az emlékezés jegyében

(Folytatás az 1. oldalról)

Kerny Terézia művészettörténész (MTA, Művészettörténeti Kutatóintézet, Budapest) *Márton és György kolozsvári szobrászok Szent György-szobrának másolatai* című előadásában sorra vette azoknak a másolatoknak a történetét, amelyek annak idején Prágától Szegedig jelentek meg, majd – többségükben – tűntek el, és napjainkra hírmondónak is alig maradt belőlük. A kolozsvári másolat száz évvel ezelőtt össznemzeti jelentőségűvé nőtte ki magát. **Sümegi György** művészettörténész (Történeti Levéltár, Budapest) a szobor motívumainak az erdélyi művészetben való megmutatkozásáról szólt. Szerinte a szobor, túl a jelképpé válási folyamatán, stílusalakító szerepet is játszott, ebbe pedig a legszervesebben Kolozsvár ágyazódott be. Az előadó korabeli leveleket, irodalmi műveket, folyóiratok címlapjait hozta fel példaként, de idézte a későbbi képzőművészek kiállításokon bemutatott, a témához kapcsolódó alkotásait is: Cseh Gusztáv, László Zoltán és Aranyossy György grafikáit, Cs. Erdős Tibor, Fülöp Antal Andor, Kovács Zoltán, Miklóssy Gábor, Macskássy József és Veresspál képeit. Külön kitért Veresspálnak 1987–1991 között készült, tíz képből álló sajátos sorozatára. **Kovács András** művészettörténész (egyetemi tanár, Babeş-Bolyai Tudományegyetem) arra a vissza-visszatérő rejtelemre emlékeztetett, mely szerint a Szent György-szobornak csupán az alkotóit ismerjük, de semmit sem tudunk a megrendelőről és a célról, ami vezérelte. Elképzelhető, hogy Márton és György, Kolozsvári Miklós festő fiai Váradon születtek, ahol 1390 körül elkészítették Szent László lovas-szobrát. Prágai remekművük fél évszázaddal előzi meg a reneszánsz kori szobortípust, ezért is teljesen egyedi. Bizonyos jelek arra utalnak, hogy a két szobrásztestvér olasz ismeretekkel felvértezve vágott neki művészethódító útjának. Nemzetiségüket tekintve mi magyarnak tartjuk őket, de a szászok, a németek, a csehek is magukénak vallják. Az előadó szerint tekintettel a 14. századi Kolozsvár szász jellegére, nagy a valószínűsége annak, hogy a Kolozsvári testvérek szászok voltak. **Egyed Emese** (egyetemi tanár, Babeş-Bolyai Tudományegyetem) a Szent György-szobor irodalmi vonatkozásait tárta fel. A sárkányölő legendás alakja egyben a tisztaság jelképe ebben a felfordult világban, de a tavasz hírnöke is. Az előadó Weöres Sándor alapos dokumentációval előkészített drámáját, Kós Károlynak az akkori művelt Európa keleti csücskének számító Kolozsvárjáról alkotott véleményét és az észt irodalom idevágó példáit idézte.

Végezetül **Dáné Tibor Kálmán**, az EMKE főtitkára biztosította a közönséget, hogy a tudományos ülésszakon elhangzott előadásokat kötetben is megjelentetik.

sa nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, emiatt a nemzeti egység hamis mítoszára hivatkozva megakadályozta, hogy más magyar politikai szerveződés is részt vehessen a helyhatósági és parlamenti választásokon egy antidemokratikus választási törvény támogatásával és megszavazásával. A konferencia résztvevőit mégis arra kérte, hogy ne tekintsék az RMDSZ-t politikai ellenfelüknek. „Az igazi ellenfél a kishitűség és a beletörődés", fogalmazott. Kövér László részletesen ecsetelte, miért van szüksége a romániai magyarságnak, a Székelyföldnek az autonómiára. Mint fogalmazott, autonómiában elképzelhetetlen lenne, hogy Székelyudvarhely 120 rendőrének mindössze a 10 százaléka legyen magyar, vagy a 80 százalékban magyarok lakta Hargita megyében az állami adminisztrációban dolgozó alkalmazottak 80 százaléka román, és 20 százaléka magyar legyen. Romániában nyílt diszkrimináció folyik a kisebbségekkel szemben, és erre az RMDSZ kormányzati szerepvállalása semmilyen megoldást nem talált. Kövér László szerint az MPSZ nagy érdeme, hogy Erdélyben, az RMDSZ-ben ismét beszélnek az autonómiáról. Az MPSZ számára a jövőépítés a fontos, a mostani választások egyféle állomást jelenthetnek, fogalmazott a magyar politikus, aki részletesen kitért a kettős állampolgárság kérdésére is. Mint mondotta, noha a népszavazás kiírását rájuk erőszakolták, arra biztatják a magyarországiakat, hogy vegyenek részt a választásokon, és szavazzanak igennel. Ez önmagában még nem jelenti a törvény elfogadását, hiszen ahhoz kétharmados parlamenti többség kell, amire Kövér a jelenlegi országgyűlésben sok esélyt nem lát. Úgy fogalmazott: az SZDSZ attól fél, hogy az **Eörsi Mátyás** szerint 90 százalékban Fidesz-párti erdélyi magyarság kettős állampolgárként, szavazati joggal a mai ellenzéket több kormányciklus erejéig bebetonozhatja a magyar hatalomba. Emiatt a mai kormánypártok részéről ellenkampány várható, egy esetleges elutasító szavazat pedig egy újabb Trianonnal is

A nőszövetség a krisztusi élet hiteles fóruma

(Folytatás az 1. oldalról)

Nyitómozzanatként a kórus lépett fel **Majó Julianna** karnagy vezetésével, majd **Székely Mária** tolmácsolta a Szentlélekhez szóló himnuszt (Veni Sancte Spiritus), amely új feladatok elvégzéséhez kéri Isten segítségét. Ezt követően a Szeretet himnuszát **Daly Ágnes** olvasta fel. Ehhez kapcsolódóan **Balogh Gizella**, a Szent Raffael Kör elnöke elmondta: a nőszövetség kötelessége a Szeretet himnuszának nevében munkálkodni, igazi felebaráti szeretetet tanúsítani embertársaink iránt. Ugyanakkor a szövetség tárt kapukkal várja mindazokat, akik a hit, az anyanyelv, a kultúra önkéntes szolgálói kívánnak lenni. **Schuller Hajnal**, az ifjúsági fórum elnöke köszöntő beszédében elsősorban a fiatalokat szólította meg. Elmondta: gyakran kigúnyolják a vallásos embert, az engedelmességet, az imát és a böjtöt, holott ezek biztosítják az utat a valódi lelki szabadsághoz. A művészi műsor keretében az egybegyűltek gyönyörködhettek **Pálffy Kinga** csellójátékában és meghallgathatták Babits Mihály terjedelmes poémáját, a *Jónás könyvét* **Boér Ferenc** színművész előadásában. Nagy sikert aratott **Szilágyi Ferenc** operaénekes fellépése: Bánk bán áriáját adta elő, **Nagy Ibolya** értő kíséretével. **Major Olga** imádsága után a zárszót **dr. Czirják Árpád** érseki helynök, pápai prelátus mondta el Szent Mihály egyházának nevében. Felhívta a figyelmet: a nőszövetség feladata életet lehelni a mai haldokló világban, amelyben a bűnt gyakran letagadják. A nőszövetség programja a krisztusi élet hiteles fóruma kell hogy legyen, mindezt pedig a női lélek sajátos szépérzékével és tapintatával fejti ki. Krisztus követségében nők is voltak, ők közvetítették a fel-

Kdo zsvári testvérek

területeiről hiányzik: a ruhatisztításban és a cipőjavításban. Amíg egy éve Salgótarján központjában két vegytisztító szalon is működött, ma mindössze egy felvevőhely található a centrumban. Ha jól számoltuk, a negyvenezres városra mindössze négy suszter jut, s a tarifáik miatt jónéhány kuncsaft inkább felül a buszra, s a környező községek valamelyikében adja le talpalni valóját.

Ma az egyik legdivatosabb szolgáltatói ágazat a személygépkocsijavítás. A menő szerelők hamar felismerik, hogy az autósok a garázsszervizbe is utánuk mennek, s mivel az efféle műhelyek nincsenek bejelentve, a rezsi is kevesebb, mint a cégnél. Napjainkban szinte minden garázssoron dolgozik egy mester, *jó részük azonban engedély nélkül.* Nem véletlen, hogy a fogyasztóvédelmi felügyelőség szakemberei, közösen a közlekedési felügyelet gárdájával, amikor nagyértékű háztartási berendezések javítását vállalja valaki, s mellőzi a számlát, nehezen követhető egy újbóli meghibásodás esetén: mit kellett cserélni, szakszerűen csinálták-e, s kit terhel a garanciális kötelezettség.

Sajnos, a fogyasztóvédelmi felügyelőség hatásköre nem terjed ki a közüzemi szolgáltatásokra. Póka György szerint ez órisái probléma, mivel *a reklamációkat saját hatáskörben vizsgálja ki a vízmű, a gázszolgáltató, az áramszolgáltató stb.* Előfordult, hogy az egyik ügyfél panaszt tet a Tigáznál: túl sokat pörgött a mérőberendezése. A cég ilyenkor Hajdúszoboszlóra küldi a készüléket, ahol szakszerűen bemérik. Ha nem igazolódott a panaszos feltevése, akár a bevizsgálás díját is vele fizettetik. S ugye, minden szentnek maga felé hajlik a keze… A felügyelet vezetője szerint szükség lenne Szabó mester még cak-csak akad, javító szabó azonban kevés található a megyeszékhelyen. A háztartásigépjavítókra ugyanaz vonatkozik, mint az autószerelőkre; elhagyják a cégeket, s önállóan vállalkoznak. Salgótarjánban ugyan elegen vannak, ám a megye más térségeiben nem.

Igazán reménytelen helyzet hétvégeken alakul ki, amikor alig található szerelő, javító mester. S bár gépjárműszerviz, szerelő tucatjával működik Salgótarjánban, *szombaton, vagy vasárnap semmi remény nincs a gyors segítségre.* Az autóklub egyetlen kocsija ugyanis Pásztó térségében teljesít szolgálatot. De ugyanez vonatkozik a vízhálózat szerelőkre; ha a csap péntek este kezd el csöpögni, jobb elzárni a főcsapot már ha az is jó egyáltalán. Fuvaros is csak feketemunkát hajlandó hét végén elvállalni, s még jó, ha vállalja.

T. Németh László

Szolnok megyében a nagyokat ellenőrzik gyakrabban

Áruk magyar felirat nélkül

Jász-Nagykun-Szolnok megye 74 településén 5800 kereskedelmi egység várja a vásárlókat. A magánszektor előretörésével gombamód szaporodnak a boltok. Az elmúlt két évben több mint húsz százalékkal nőtt a számuk. A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség megyei felügyelősége évente ezer ellenőrzést végez, ami azt jelentené, hogy *egy-egy boltba öt-hat évente „téved be" ellenőr.*

Az átlag – mint oly sokszor – csalóka! A forgalmasabb, a nagyobb üzleteket ugyanis gyakrabban ellenőrzik, ha kell, évente többször is. Arra pedig külön hangsúlyt fektet *dr. Takó* Éva felügyelőség-vezető, hogy évente legalább egyszer a megye minden településére eljussanak munkatársai.

A kereskedelem egyik leggyakoribb hiányossága: külföldi áruk tömege kínálja magát a polcokon magyar nyelvű felirat, használati utasítás nélkül, ami nemcsak szakmailag, hanem a kereskedelem etikája szempontjából is erősen kifogásolható. Idegennyelv-ismereteink hézagai most már nemcsak külhonban, de a hazai üzletekben is okozhatnak kellemetlen meglepetéseket; vittek már haza férfi kozmetikai cikket habfürdőnek, mert *az eladónak is föladták a leckét a külföldi feliratok rejtelmei.* Akadt, aki stoplámpaszínűre festette a haját, kifejezetten szakember közreműködésével ajánlott szert laikusként használva.

Nem ritka, hogy a feltüntettt minőségmegőrzési időtartamon túl is árusítják ugyanazt az árucikket – ami, a gyorsan romló élelmiszereket leszámítva önmagában nem volna tilos –, ám teszik ezt az eredeti áron.

A szolgáltatások színvonalát is rendszeresen ellenőrzik. A felügyelőség munkatársai alaposan megvizsgálták például az elektromos háztartási gépek javítószolgálatát, különös tekintettel a volt szocialista országokból származókra, hiszen háztartások zömében ilyenek találhatók. Különös aggodalomra adó okkal, súlyos kifogással nem találkoztak; a szerelők elegendő alkatrésszel, műszerezettséggel rendelkeznek és értik is dolgukat. Nem mondható el ugyanez akkor, ha modernebb, nyugati háztartási gépekhez, készülékekhez hív szakembert valaki: *egyelőre kevés a modern műszer, a spéci szakember,* illik ez elsősorban a nagyob szervízekre, hiszen onnan a legjobb szakemberek váltak ki leghamarabb.

Talán ebből adódik, hogy a megyei felügyelőségre befutó évi 300-400 panasz többsége a szolgáltatásokat marasztalja el. Sokan fejezik ki elégedetlenségüket gépkocsijuk javítását követően, vagy a nehezen elmozdítható, értékesebb háztartási berendezések – pl. a kazánok – doktorai kezemunkája után. *Gyakran nehéz kideríteni, a forgalmazó, vagy a szolgáltató cég marasztalható-e el erőteljesebben.* Hisz olykor sem egyikük, sem másikuk nem veszi kellően komolyan a vásárló, a fogyasztó reklamációját, ezért küldözgetik szervizből a gyártóhoz, gyártótól a szervizbe. A lábbelik árának emelkedésével egyre érzékenyebbek az emberek a cipők minőségére. Míg korábban szinte természetes volt, ha a gyerek időnap előtt „szétrúgta a csukát", manapság gyakran visszaviszik a levált talpú, felfeslett kérgű lábbeliket a boltba.

Viták persze a minőségi panaszok elbírálása közben akadnak. Messze még az a túlkínálat, az a Nyugaton tapasztalható árubőség, amelynek következtében *a vásárló, a fogyasztó megtartása mindennél fontosabb.* Mégsem árt megemlíteni dr. Takó Éva magánúton Kanadában szerzett tapasztalatát; a kereskedő 12 napon belül szó nélkül vissza viszi a bútort – no nem minőségi kifogásért – csupán azért, mert az nem illett a lakás elképzelt miliőjébe. Hát itt még nem tartunk!

Egri Sándor

nos nem járt együtt jelentős minőségi javulással, hiszen, – mint *Dávid* Lajos, az Iposz Fejér Megyei Szervezetének elnöke kifejtette – *a kényszerből kisiparossá vált szolgáltatók alaposan „felhígították" a szakmai színvonalat.* Őt igazolják a Kereskedelmi Felügyelőség munkatársai is, akik naponta két-három – a legtöbbször jogosnak bizonyult – panaszbejelentést kénytelenek ellenőrizni. Különösen a gázszerelők és az autókereskedők munkájára érkezett sok kifogás az utóbbi hónapokban.

A kisvállalkozások számának növekedésével párhuzamosan megkezdődött a *hajdani nagy szolgáltató „monopóliumok" üzlethálózatának a fogyatkozása.* A Székesfehérvári Fodrász Szövetkezet bolthálózata – tudtuk meg *Sebestyén* László elnöktől – negyvennyolcról harmincnégyre csökkent. Elsősorban azokat a kihasználatlan, illetve nagy alapterületű helyiségeket szüntették meg, amelyek fenntartása gazdaságtalan volt. „Karcsúsodik" a hattyúhálózat is: a hajdani tizennyolc Patyolat-fiókból tizenhárom bekerült az előprivatizációs programba, s nem valószínű, hogy a jövendő tulajdonosok mindegyike megtartja majd a helyiség korábbi funkcióját. A vállalatközpont birtokában maradó öt üzletben pedig jelentős átalakításokat kell majd végezni, hiszen *a jövő a szalonrendszerű Patyolat-fiókoké lesz.* Ehhez azonban pénzre, tőkeerős befektető partnerre lenne szüksége a vállalati átalakulást követően.

A nagy szervízek közül Fejérben úgy tűnik, szinte *egyedül a Videoton javítóhálózata vészelte át az átalakulás időszakát.* Az ország harmincegy városában, illetve településén harmincnégy szervizt üzemeltető Videoton Elektronika Kft.-ből március elsejével kiválik a Szerviz Kft. Az új cég azontúl, hogy meg akarja őrizni a Videoton javítóbázis jó hírnevét, terjeszkedni akar, elsősorban az „ellátatlan" alföldi területeken kíván letelepedni, s bővíteni akarja szolgáltatásai körét. Már korábban kialakította az értékes készülékek „háziorvosi" rendszerét. Módszere szerint a televíziókészülékeket az üzembehelyezéstől a javításig, illetve az új tévé megvásárlásáig végig ugyanaz a szerelő „gondozza". Eddig húszezer készülékre kötöttek ilyen átalánydíjas szerződést.

Dávid Erzsébet

Hol felmetők fel a mesterek?

Szekszárd belvárosában megkérdeztem egy hölgytől, tudomása szerint hol érdemes cipőt javíttatni. A válasz erős kritikája a szekszárdi helyzetnek. A hölgy ismerősei tapasztalatait is sorolta. Az egyik nagyáruházban nyitott gyorsjavító drága, de nem megbízható, mintha nem is igazi cipész lenne ott, máshol

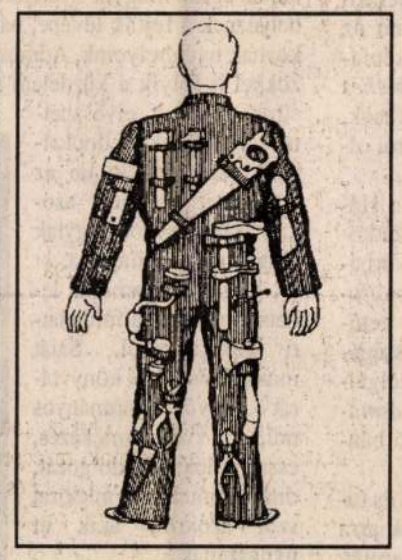

Carelman rajza

fiatalemberek maszekolnak, és talán nincs elég tapasztalatuk, mert a finom női cipő sarkára úgy tettek az elkopott rész helyébe másikat, hogy a körbecsiszoláskor csúnyán megkoptatták magát a sarokbőrt is, végül ki kellett vágni egy darabot a cipősarokból, s oda az elegáns lábbeli.

Nagy cipőjavító szalonja volt Szekszárdon hosszú évekig a Bony Cipőipari Szövetkezetnek, s ugyanígy több Tolna megyei városban is ellátta ezt a tevékenységet, a különben exporttermelésre specializálódott szövetkezet. Mintegy két éve bezárt a megyeszékhelyen a jól ismert cipőjavító, nem tudták fizetni a bérleti díjat, így oda költözött a szalon a szövetkezet központi irodaházába, ahol még tudtak egy kis helyet szorítani a „suszterájnak". Odaszoktak az emberek, már *annyi volt a javítani való, hogy nem győzték, erre ez is megszünt, idén januártól.* Természetesen megszűnt a szövetkezet hasonló tevékenysége Bonyhádon, Dombóváron, Pakson és Tolnán is. Szekszárdon magánvállalkozó lett a szövetkezet egykori szolgáltatásvezetője, *Schneider* János, és negyedmagával javítja a cipőket a belváros egy másik pontján, *az Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola mellett lévő öreg ház udvari részén bérelt helyiségben.* Más szolgáltatók is tevékenykednek ott, így bíznak benne, hogy előbb-utóbb rájuk talál a kedves vevő, illetve cipőkoptató.

– Sokkal olcsóbban dolgozunk, mint a gyorsjavítóként ismert cipész, de mi is megjavítjuk délutánra a reggel behozott cipőt, sőt még talpalást, tehát nagyobb munkát is elvégzünk egy napon belül – mondja Schneider János. Kockázatos a tevékenységük, mert a műhely kialakítása pénzbe került, és a bérleti díj, az áramköltség, s egyebek összességében sok kiadást jelentenek, viszont az áraikat alacsonyan tartják, hogy minél több legyen a megrendelőjük, a munkájuk.

Sokkal nagyobb a konkurencia a rádió-televízió, illetve a háztartási gépeket javító cégek, kisiparosok között. Már olyan sokan végzik Szekszárdon ezt a tevékenységet, hogy egyes vélemények szerint mindegyik nem is élhet meg. A díjak mégis magasak, tehát *a konkurencia egyelőre nem kedvez a megrendelőnek,* sőt időnként úgy érzi az állampolgár, hogy annyit kérnek tőle, bárhova megy, amennyit akarnak.

Patyolattisztára mossa a ruhákat az ismét ilyen néven működő cég: a Tolna Megyei Textiltisztító Vállalat átalakult Szekszárdi Patyolat Kft.-vé. Tavaly csak 8-9 százalékkal növelték áraikat, most nem is terveznek áremelést, így próbálják megtartani a vevőkört. *A szolgáltatások elmaradó nyereségét más munkákkal igyekeznek pótolni:* varrnak exportra és egy másik cég ugyancsak exportra készülő farmeröltözékeit „csinosítják", koptatással, lágyítással, gyűrt mosással.

Nagyon kis stáb végzi Tolnában a fogyasztók érdekvédelmének gyakran szélmalomharc jellegű munkáját: *a megyei fogyasztóvédelmi felügyelőség nyolc dolgozója közül öt a felügyelő.* A minőséget rendszeresen ellenőrzik boltokban, éttermekben, piacon. Tavaly 750 helyen jártak. A leggyakoribb szabálytalanság az, hogy a kisebb boltokban nem tüntetik fel az árakat, bármennyire kötelező. Még furcsább, sok magánvendéglőben, kocsmában, bisztróban nincs étlap, árlap.

Gemenci József

A föld alatti Kolozsvár

Linczegh János sírja a házsongárdi temetőben

Országhatárokon túlnőtt a Házsongárd neve. Kolozsvár megszentelt hírű temetője Európa legrégibb, halottakat máig is befogadó sírkertje. Alig néhány hektáron az erdélyi magyar kultúra panteonja. Nagyra törekvők, nagyot alkotók végső nyughelye, tört szárnyú Ikaruszoké, meg szívós, emberfeletti feladatokra vállalkozóké. Sírtól sírig zarándokolva árnyékos örvényein, nagyjainktól remélünk biztatást. Közös kincs a Házsongárd, de mi, kolozsváriak személy szerint a magunkénak érezzük. Nekem is nyugszanak ott őseim. Első halottam az 1579-ben elhunyt *Szécsi* Seress János képfaragó. Leszármazottai közt voltak a *Méhes professzorok,* matematikusok, filozófusok. Ügyvéd *Seress* László ükapám sírkövéről olvasom le, hogy „jeles emberbarát" volt.

A hűség megszentelt emlékhelye a Házsongárd. Hősöké és mártíroké. A nemzetközi megbecsülést és jólétet háborúktól korbácsolt szűk világunkkal cserélte fel *Misztótfalusi Kiss* Miklós, korának megbecsült betűmetszője és nyomtatóművésze. Kötelességének érezte a kisebbik hazát, Erdélyt szolgálni. Otthon keserű iróniával *„hitván vasművesnek"* titulálja önmagát a reá zúduló bántalmak szorításában.

Apáczai Csere János, a nagy nevelő és tudós szavát is olyanok fojtották el, akik arra sem voltak méltóak, hogy megoldják saruját. Tudatlanság, kicsinyes irigykedés falán zúzódtak szét ők, akik máig fénylő csillagai a magyar művelődésnek.

Jókai-hősnek is beillene *Debreczeni* Márton, a kalotaszegi fazekas fiából lett bányamérnök, az erdélyi arany- és vasbányászat újjászervezője. Néhány év alatt megtízszerezte a bányák hozamát, és olyan acélöntő kohót talált fel, amit a *Siemens–Martinokig* egész Európa használt. Közben megírta egyik irodalmi értékű hőskölteményünket, a *Kióvi csatát.* 1848-ban kormányszéki tanácsos, a bányaügyek irányítója. Egyidejűleg hívja Bécs és Pest. *Debreczeni* habozás nélkül *Kossuthékat* választja. A szabadságharc leveretése után perbe fogják, sorsa megaláztatás, nyomor, korai halál. Pár lépéssel odébb a majd száz esztendőt megélt *Brassai* Sámuel síremléke, az utolsó magyar polihisztoré. Ő volt a minőség forradalmának előfutára. Közelükben pihen *Kriza* János, aki csokorba kötötte a népköltészet „vadrózsáit".

Itt pihent el örökre *Jósika* Miklós. Kortársaink közül pedig hogy csak néhányat említsek: *Kós* Károly, *Bánffy* Miklós, *Reményik, Szabó T.* Attila, *Dsida, Szabédi*... A végtelenségig folytathatnám a sort. És polgárok, iparosok, földészek, grófok, cselédek, apácák, kálvinista prédikátorok, püspökök és most már számosan a román szellemi élet jelesei közül, *Racovita, Agirbicea-ni, Hatieganu* professzor. A temetőben találkozunk...

Évente ezrek, tízezrek zarándokolnak el ide az egész magyar nyelvterületről. Virágot helyeznek a fejfák tövébe, bár egyre fogyatkoznak nyughelyeink. Adminisztratív eszközökkel is folyik a küzdelem a múlt ellen. A sírok azonban elveszhetnek, a sírköveket ellophatják, összetörhetik, de az emlékezet megőrzi azokat, akik nyomot hagytak maguk után a világban.



Regényfolyamokat lehetne írni erről a föld alatti Kolozsvárról. Saját munkáikon kívül könyvtárat kitevő tudományos mű, visszaemlékezés, esszé, doktori dolgozat, diplomamunka, emlékirat szól azokról, akik itt nyugszanak.

Nem találomra választottam ki egyet közülük, hanem azért, mert neve nem került be a magyar köztudatba, pedig élete példaértékű számunkra is.

Nem túlzás, ha az 1606-ban született *Linczegh* Jánost Kolozsvár legderekabb polgárának nevezzük. Sírja belesüppedt valahol a házsongárdi földbe, de a naplója megmaradt.

Linczegh János apja, nagyapja iparosember volt. Tizenöt éves koráig iskoláztatják, latinul is megtanul. Aztán szűcsapródnak, vagyis *inasnak* szegődik. Négyévi inaskodás után az akkori bölcs rendtartás szerint vándorútra indul, hogy kitanulja iparának mesterfogásait. Két év múlva tér haza Bécsből, önálló mester lesz, és *Tolnai* János kolozsvári bíró hozzáadja a leányát. Az 1645-ös pestisjárvány elragadja feleségét és két leányát. Második felesége, *Hosszú* Kata az író, műfordító, nyomdász *Heltai* Gáspár leszármazottja. Tizenkét gyerekük születik, de ebből csak két fiú nő fel. Egyikük a várost szolgálja, a másik az egyházat.

Linczegh már fiatalon, huszonhat évesen a várost vezető „százférfiak" közé kerül. 1650-ben főpolgárrá választják, majd királybíró lesz. Ő jár követségbe a fejedelemhez, az országgyűlésbe. Ekkor már a szűcsök céhmestere. *Bocskai, Bethlen Gábor, I. Rákóczi* György félszázada alatt kivirágzik Erdély tündérkertje, de aztán embert és népet próbáló kor következik. Ekkor válik legendába illő hőssé Linczegh János. Halált megvető bátorság lakozik ebben az iparos polgárban. *II. Rákóczi* György szerencsétlen lengyelföldi hadjáratában Erdély hadseregének színe-java tatár rabságba kerül. Onnan csak súlyos váltságdíj lefizetése után szabadulhat, aki életben marad. De ez csak az első csapás. A haragvó török Porta rászabadítja Erdélyre legkegyetlenebb seregeit. 1658. szeptember 10-én Kolozsvár alá érkezik csapataival a szilisztrai pasa és Mohamed Gira kán százezres tatárhada. Útjukban mindent felégetnek. Akinek nem sikerül elmenekülnie, azt rabláncra veszik.

A tatárok felgyújtják a kolozsvári külvárosokat. Meg kell menteni a várost. A kolozsvári bíró egy rossz szekéren nekivág a Tordára vezető régi, római útnak. A török vezért kell kiengesztelnie. Nem viseli a királybíró díszköpenyét, sem a céhmester megkülönböztető jelvényeit. Tudja, hogy zsákmányra éhesen kóborló kozákok, kegyetlen tatárcsodák közt kell átvergődnie. A láthatáron körös-körül égő falvak füstje. Mi, akik háromszáz esztendő múltával az állítólag civilizált tizenkilencedik század közepén megtapasztaltuk a zabrálók kegyetlenkedését, elképzelhetjük, mit élhetett át a kolozsvári főbíró abban a tán még a miénknél is vadabb korban.

Kolozsvár első embere térdre borul, amikor végül a basa elé kerül, úgy kér kegyelmet városának. Egy török pártfogójának köszönheti, hogy a basa jóindulattal fogadja. A tatárok ugyan figyelmeztetésül még felgyújtják a monostori külvárost, aztán kivetik a sarcot. Harmincnyolcezer tallért kell hogy fizessen készpénzben a város. A török vezérek ajándékot is várnak, így az összeg végül hatvanezer tallérra rúg, de Kolozsvár megmenekül a pusztulástól.

A nehezebb próba ideje két év múlva jön el. II. Rákóczi György mindenben ellentéte körültekintően politizáló apjának. Képtelen felismerni az erőviszonyokat, tévesen értékeli a politikai helyzetet. Híjával van az uralkodói képességeknek, és azzal, hogy görcsösen ragaszkodik a hatalomhoz, romlásba dönti Erdélyt. A törökkel vívott hadjáratban, Kolozsvár mellett sebet kap. Váradra menekül, és ott hal meg. Erdély ebek harmincadjára kerül.

Vérebnél rosszabb a győzelmes *Szejdi Ahmed basa.* Bosszúszomjasan, 1660. május 20-án érkezik Kolozsvár határába. A királybíró – két kísérőjével – megint elindul a haragos török vezér kiengesztelésére.

Linczegh János naplójából idézem: *„Midőn elébe menve salutálni kezdettem, s egy részt elmondhattam, szemei vérbe borulván, megriasztott, törökül szidott, s a hóhéroknak parancsolta, hogy mindjárt megöljenek."* A politikusabban gondolkozó egri basa menti meg a küldöttséget a lefejeztetéstől. De ez a kegyelem is amolyan „török átok". Láncot vernek a lábukra, vaskarikát kovácsolnak a nyakukra, s *„annak lyukain a torkunk alatt 30-40 ölnyi által vontak. ...másnap megindulván a tábor, a nyakukon lévő lánccal egybefűzve, a darabos szántáson gyalog hajtottak, mint oktalan állatokat, a Szamoson, a Nádason övig érő vízben mentünk által."*

Aztán leverik Linczeghről a bilincset, de ez nem a szabadulást jelenti, hanem a még nehezebb megpróbáltatást. A basa új parancsot ad. Idézzük a naplót: *„Lovat adatván alám s mellém ötven janicsárt, megparancsolá, hogy mennék Kolozsvárra, s a kapuját nyitassam meg."*

Linczegh észreveszi, hogy a külső híd alja tele van janicsárokkal, és ezek csak azt várják, hogy a kisajtót megnyittassa. Felkiált a várfalon őrködőknek: *„Én kéredzem bé, kérem, hogy megnyissák a kaput, de ti semmiképpen be ne bocsássatok, mert el kell vesznetek."*

A janicsárok megragadják „mint az ebet", viszik a cigányok háza mögé, hogy lemészárolják. Délután, halálos fenyegetések után ismét visszaviszik a várkapuhoz. De hiába kínozzák, ütlegelik, mikor negyedszer is odaküldik, Linczegh megáll a Szamos partján, végignéz a török táboron, majd a város felé fordulva felkiált a falon vigyázókhoz: *„Énnekem most meg kell halnom! A várost meg ne adjátok!"*

Egy vörösbe öltözött török megragadja: *„Most meghalsz, kutya!"* Hadonászik a handzsárjával, ordít, de nem szúrja le, hanem a basa elé löki. Linczegh tudja, hogy eljött a halála órája. De hát ez a török sereg valamiképpen az *Ezeregyéjszaka* népe is. A *Korán* mellett ezen nevelkedtek. Hisznek a váratlanban, a csodában. A zord basa elmosolyodik, és megdicséri Linczeghet a bátorságáért, díszkaftánt ajándékoz neki és kísérőinek is, aztán megkezdődik az alku. Linczegh azonnal átlátja a helyzetet, és belemegy az alkudozásba. Nem a saját életéért, hanem a városért igyekszik lefelé srófolni a török követeléseit. Végül is hetvenötezer tallér készpénzben egyeznek meg. Azonkívül huszonötezer tallér értékű élelmiszert is kell szállítaniok a töröknek. Iszonyatos összeg, de az életet jelenti a városnak. Megkötik az egyezséget, a basa kegyesen elbocsátja a felkaftánozott Linczeghet. *„Estve későn, midőn a kapuhoz értem – írja a naplójában – a kapuk és kisajtók be voltak rakva, köteleken vonának fel a közfalon. Így lőn hazajövetelünknek sorsa és kimenetele."*

A napló kései olvasója felsóhajt: hol vannak a mai Linczegh Jánosok? Vannak... ott vannak Erdély földjén ma is. Éppen úgy nem engednek a fenyegetéseknek, nem félik a halált, mint valamikor Linczegh János. Végzik a dolgukat, még akkor is, ha gyakran majdnem reménytelennek tűnik.

Méhes György

a tej- és hústermékek terén pedig 16-31 százalékos a többlettermelésünk, gabonafélékben 18—24 százalék, az árucsere-forgalomban pedig 14—16 százalékkal valósítottunk meg többet a tervben előirányzott mennyiségnél. A hazafias munkában is 1 000 000 lejjel többet értünk el vállalásainknál. Utcákat, átereszeket követtünk és építettünk. Ebben az évben sem adjuk alább. A szélkúti művelődési otthont augusztus 23-ra befejeztük, és átadjuk rendeltetésének.

— A Munkaérdemrend első fokozata mellé kaptak még 100 000 lejt is.

— Igen — mondja büszkén és határozottan az alelnök.

— Megemlítene néhány nevet, olyanokét, akik szívvel-lélekkel dolgoztak azért, hogy Radnót megnyerje az első díjat?

Sokáig lapozgat vaskos füzetében, amelybe, úgy látszik, szorgalmasan följegyez minden, a községgel kapcsolatos ügyet, adatot, s ez érthető is, hiszen az alelnök egyébként sokáig a szélkúti mtsz könyvelője volt. Lassan, megfontoltan sorolja a neveket: NAGY SÁNDOR néptanácsi képviselő, a líceum aligazgatója; KOCSIS JÁNOS, volt néptanácsi elnök; ALBU IOAN, a hőerőmű párttitkára; KORFÁNTA MÁRIA, nyugdíjas tanítónő; OGREAN ION, az mtsz brigádosa; BALEA TANASIE, a szélkúti mtsz tagja; DORDEA VALER, a dégi mtsz elnöke; TROMBITÁS JÁNOS, a radnóti mtsz elnöke, néptanácsi képviselő.

Járjuk Radnót utcáit. A főtéren korszerű tömbházak, a mellékutcákban pedig új épületek és régi házikók ölelkeznek; a kerületi kórház udvarán lovasfogat, de nem messze, az egyik intézmény udvarán, annál több autó parkol; s az utcán is: a lassan ballagó exkavátor és a súlyos teherautó közé természetesen ékelődik be a parasztszekér, és már egészen természetes látvány a kopár dombok alatt, a búza- és kukoricatáblák között, a gigantikus hőerőmű...

Radnót már nem falu — és még nem város. De tart a roham — s 1975-ben Radnótot várossá nyilvánítják. Nem érdemtelenül. A várossá nyilvánítás valóban kiérdemelt elismerés lesz.

BARTIS FERENC



A radnóti vár



Az E—15-ös európai országút

Marx József felvételei

Az új művelődési otthon épülete



Radnót új főtere



A kolozsvári BÁNFFY-PALOTA



MŰEMLÉKEINK

Amint a palota termeit járom a régmúlt időkön tűnődve, de minduntalan a festmények felé leskődve, egy árnyékosabb szoba falán ismerős arcon akad meg a tekintetem. Bánffy György! Ki hitte volna, hogy az ebédlőben találkozunk? (Az imént mutatták meg a falban rejtőző ajtócskát, amely az étekszállító felvonóra nyílt.) Szerény kis mellképével éppen Barabás Miklós szebeni polgárházaspárja mellé került a gubernátor, II. József kegyeltje, Brukenthal követője a főkormányzói tisztben. Ha tehetnék, e tisztes polgárok bizonyára megnézném maguknak a szomszédot, aki kijárta, hogy a gubernium székhelyét, az országgyűléssel együtt, Szebenből áthozzák Kolozsvárra (1790). A kincses város „elszipkázta" Szebentől a hivatalnoki kart, maga felé vonzotta a főnemességet, az értelmiséget, a kereskedőket, a szerencsét próbáló vidékieket. A várfalak közé szorított középkori város ezáltal gyorsan fejlődhetett. Kolozsvár ekkoriban kezdett nagyvárosi arcot ölteni a palotaépítések által, amelyek Bánffy György példájára, kezdeményezésére indultak el. Később az utcák kikövezése is a gubernátor rendelete alapján kezdődött.

E nagy kultúrájú főúr a legszenvedélyesebb építők és műpártolók egyike volt Erdélyben. Amikor 1774-ben a palota építéséhez hozzákezdett — még csak guberniumi tanácsosként, de már sejtve, milyen fényes pályát fut be majdan —, apja azt írta neki Bonchidáról: *„Láddé fiam már én próbáltam azt, amit te most kezdesz próbálni, én tudom, mit ér az erdélyi mester, mert nemcsak rossz munkát tészen, de amellett az ember soha végit nem éri, akármilyen erős kontraktust is csináljon vele..."* És ő mégis erdélyi mestert választott, megítélése szerint a legkülönbet. Johann Eberhard Blaumann — „Pláuman uram", ahogy az uradalmi intéző Bánffyhoz írott leveleiben nevezte — ugyan Németországból vándorolt be Erdélybe (jobb munkalehetőség reményében), de akkoriban már Szebenben dolgozott mint építőmester. Bánffy György itt „fedezte fel", s bízta meg a kolozsvári palota tervének elkészítésével. 1773-ban bontani kezdték a főtéri telken levő házakat (a gótikus pincék állítólag ma is megvannak), százezer téglát vetettek, kőhányó rudakat, pörölyöket csinálnak, újesztendő után pedig Blaumann Kolozsvárra utazik a tervvel, s így kezdetét veszi a munka. Blaumann az épület tartósságáért akkori szokás szerint garanciát vállalt, és arra kötelezte magát, hogy amennyiben a palotán 5—6 éven belül valami romlás esnék, azt a saját költségén hozatja helyre. Nagy ambícióval látott munkához; két év múlva szebeni állását is elvesztette miatta. Most már élete végéig a tehetségét (anyagilag is!) méltányolni tudó Bánffy szolgálatában maradt. Munkatársai: Gotfried Hartmann kőfaragó és Schuchbauer Anton kolozsvári barokk szobrász. A palota építése — kisebb nagyobb szünetekkel, mert Blaumann ugyanakkor a bonchidai kastélyon és a kolozsvári minorita templom tornyán is dolgozott — tizenkét évig tartott. B. Nagy Margit számításai szerint csaknem 40 ezer forintba került ez a Bánffyaknak. Ezzel az összeggel akkoriban egy nagyobb templomot fel lehetett volna építeni! Nem csoda, hogy a rengeteg kiadás Erdély leggazdagabb mágnás családját is alaposan megviselte. Nem is volt több ilyen méretű magánépítkezés Kolozsvárt. Művészi színvonalát pedig a később felépült paloták közül egyik sem érte el.

★

Hosszú, egybenyíló teremsor, egyből végig lehet látni rajta. Hogy a célnak megfeleljen — itt állandó képtár van —, az aranyozott barokk ajtókat — a szembenyílókat — leszerelték. A csillárok helyén fehér vászonnal borított világítópanók terpeszkednek, elfedvén itt-ott a mennyezeti stukkót; hiányos neonszemeikkel sápadtan kacsintanak az aranyozott ablakbélletekre... Ezek a termek, amelyek hajdan két császár fogadására is felkészültek, valódi nagyúri pompát árasztanak. Az ember, amint elgondolkozva ácsorog itt, mindjárt valami finom menüettzenét vél hallani, meg ruhasuhogást, és szinte megelevenedni látjuk, mint egy archívumból elővett film kockáit, a rokon Jósika Miklós emlékező sorait: *„...A legszebb házat a kormányzó csinálta — miként mondani szokás —, akinek erre a szép és tágas Bánffy-palotában több helye is volt, Szobái ódivat szerént vörös selyem damaszttal s erdélyiesen kamukával voltak kárpitozva, melyeket fehér lécek kerítettek. Bútorzata, csillárai, velencei tükrei, nagymérvű családi képei összhangzásban valának a díszes falikárpitokkal... Bánffy György porozott fővel járt, s a copf és vuklik sem hiányoztak. Ünnepélyes alkalmakkor oldalán egy igen kis kardocska egyensúlyozta magát, melylyel aligha mást, mint mézeskalácsból készült törököt vághatott volna le őexcellenciája. Társalgása igen szellemes és nyájas volt, olykor talpraesett ötletekkel fűszerezve... Bánffy György fejedelmi módon élt. Cselédei bérruhájának minden varrásán paszománt, huszárjai ragyogtak az aranytól, mindig hat lovon járt, és most is látom a szép öregurat ké-*

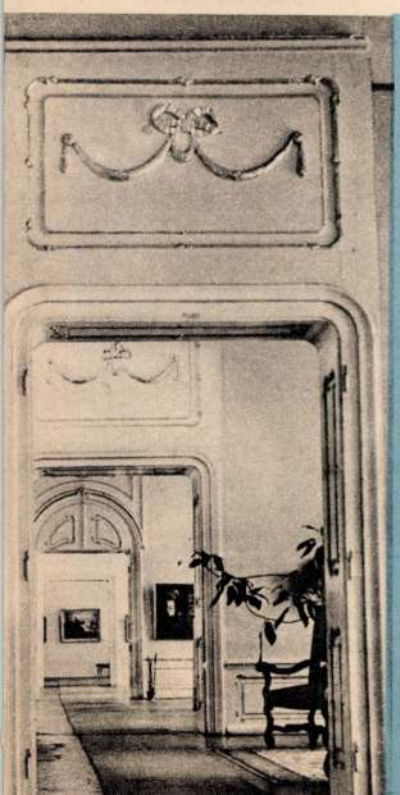

Teremsor a főtér felőli szárnyban

A restaurált Bánffy-palota





Az árkádos udvar



Az új vaskapu Balázs Zoltán terve alapján készült



Részlet a fedett erkélyről

nyelmes hintójában ülve, titkárával, ki neki kocsikázás közben felolvasott... Neje gr. Palm Jozefa... a legtekintélyesebb hölgyek egyike, kit csak gondolni lehet, tökéletes úrhölgy... Magyarul keveset és feltűnő német kiejtéssel beszélt, németül telivér bécsiesen, de franciául igen jól és szépen. Amikor pompás magyar öltözékében megjelent termeiben, körözve a legszebb családoktól egész Erdélyben, s vendégei mindegyikének valami időszerűt, olykor kellemest tudott mondani, az ember feledte vonásait s megszerette..."

Egyik fiuk, József — aki Bonchidán lakott —, Bölöni Farkas Sándornak volt barátja és mecénása.

*

— Maradt valami a palota hajdani berendezéséből? — kérdezem E. Szabó Ilona művészettörténésztől, a képtár alkalmazottjától.

— Egy aranyozott fafaragású lámpakar, egy griffmadaras szánkó meg egy velencei csillár. Mindez a raktárban van. A gubernátor halála után (1822) a palota fénykora lezárult. Egy darabig kormányzói lakásul szolgált, később meg akarták szerezni városházának. 1842-ben felmerült az az ötlet, hogy költöztessék bele a múzeumot. Végül is a második világháborúig grófi tulajdon maradt. E század húszas éveiben a Bánffyak engedélyt szereztek az udvaron felépítendő mozira. A hátsó szárnyban kaszinót tartottak fenn, a földszinti helyiségeket pedig bérbe adták a Lajda cukrászdának, a banknak, a beépített kapualjat egy töltőtollasnak. A bérlők kedvük szerint alakítgatták ezt a gyönyörű épületet. Fönt, az emeleti rész is lakásokra osztódott, a loggiákra ajtók nyíltak. Bánffy Miklós, az író, nem is lakott már benne... A háború után a főtér felőli szép teremsorban a csizmadiák műhelye kapott helyet. Később az építkezési vállalat irodáit helyezték ide. Az ötvenes években a művelődési minisztérium mérnökei lejöttek, restaurálási tervet készítettek, de erre egy egészen más terv szerint csak jóval később került sor. Az eredeti parkettet már nem lehetett megmenteni, és a tapétákat sem. 1963 és 65 között ismét renoválták a Bánffy-palotát.

Szerencsére a moziépületet, amely ezt a fennkölt szépségű, oszlopos udvart egészen tönkretette, azóta szintén lebontották. Helyén fű nő, az út apró gránitkövekkel van kirakva. A főbejáratra kovácsoltvas kaput csináltattak, Balázs Zoltán terve alapján.

Végre múzeum lakja az egész épületet! Fönt, az emeleten, állandó kiállítás van, a földszintet időszakos hazai és európai kiállítások számára tartják fenn. A folyosóra szobortárat terveznek, s lehet, hogy egy díszkút is kerül majd az udvar közepére.

A hátsó kapun távozunk, mely egy bérház udvarára nyílik. A grifferkélyes, megejtően szép és meghitt barokk homlokzatot ez teljesen eltakarja a járókelők elől. (A bérház a század elején épült, a Bánffy-istállók helyére.) Érdekes, hogy a korabeli építészek inkább ezt a hátsó frontot igyekeztek utánozni. A főhomlokzat díszítő elemeit csak részleteiben vették át.

SZÉPRÉTI LILLA



E. Szabó Ilona: „Végre a múzeum lakja az egész épületet."

Marx József felvételei

A hátsó homlokzat a griffmadaras erkéllyel



Bánffy György gubernátor



Aranyozott ablakbélletek



GERNYESZEGI ÁLLATTENYÉSZTŐK HÁZATÁJÁN



Demeter Lajos



Szabó Gyula

Korszerű borjúetetés

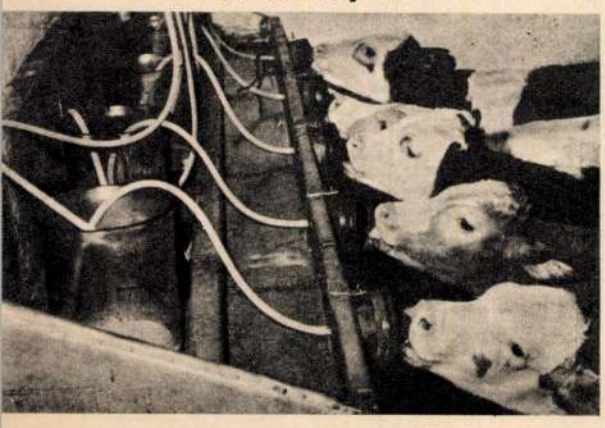



—Általában olvasnak az emberek Gernyeszegen, újságot és folyóiratot is, persze nem mindenki, és nem is mindenkor. Ilyenkor, dologidőben, bizony nemigen ér rá a falusi ember; a „kultúr" előtt meg a néptanácsnál, a hirdetőtáblánál meg-megállnak, ha látják, hogy a napilapot kitettük, vetnek egy pillantást rá, aztán továbbmennek.

De, hogy mi volt itt július tizennegyedikén, azt látni kellett volna. Az emberek nem indultak munkába, várták, hogy Ceauşescu elvtárs beszédét kitegyük a táblára, az újság ugyanis később jön, de mi Vásárhelyről már reggel kihoztunk néhány példányt. Számítottunk az érdeklődésre. Mert a televízióban sokan hallgatták a beszédet, meg a híradóból is értesültek a dolog lényegéről, de pontosan, és főleg alaposan — a saját szemükkel — akartak meggyőződni arról, amit hallottak.

No, aztán odaálltak, olvastak, ki hangosan, ki csak magának, és rögtön megbeszélték, vitatták, számították a lehetőségeket. Olyan volt a község, mint a megbolydult méhkas... — Nemes Gergely, a gernyeszegi művelődési otthon igazgatója kicsit hitetlenkedve, kicsit jóízűen mosolyogva csóválja a fejét, amikor visszaemlékezik arra a pillanatra. — Ismerem a gazdákat, pontosan tudom, mi az, ami foglalkoztatja őket; itt élek közöttük nyolc esztendeje, de állíthatom: ilyen visszhangot kevés esemény váltott ki a falusiakból, mint ez az új, ösztönző határozat.

★

A lakosság életszínvonalának egyik mutatója — a fogyasztási cikkekre, a művelődésre, ruházkodásra fordított összegek mellett — a táplálkozási index, vagyis az az összeg, amit egy család, vagy szorosabban egy-egy átlagpolgár, élelmiszerre költ. A statisztikusok a megmondhatói, hogy ennek az indexnek az alakulása, esetleges növekedése, milyen nagy mértékben befolyásolja az életszínvonal egészének alakulását. A lakosság húsfogyasztásának alakulása még ezen belül is fontos jelzője az életszínvonal emelkedésének. A korszerű táplálkozástudomány szerint az állati eredetű fehérje — legfőképpen a hús — az emberi táplálkozás alapja. Nem mindegy tehát, hogy a mezőgazdaság milyen szinten tudja ellátni hússal az ország lakosságát. Szocialista államunk mindig is elsőrendű fontosságúnak tekintette ezt a kérdést. Legújabb bizonyíték erre pártunk főtitkárának július 13-i beszéde, s a Román Kommunista Párt Központi Bizottságának, Románia Legfelsőbb Gazdasági és Társadalmi Fejlesztési Tanácsának és a Minisztertanácsnak 1973. július 13-i együttes

ÉPÍTÉSZ
Koller József és munkatársai

Somogyi Krisztina

Helyénvaló ítélet

A Baranya Megyei Bíróság, a Pécsi Ítélőtábla és a Munkaügyi Bíróság közös épülete





FOTÓK • PICTURES • BELICZAY LÁSZLÓ

Pécsett a Rákóczi út különös hely. A történelmi belvárost délről határoló forgalmas utca tulajdonképpen az a határ, ahol a sztereotipizált pécsi hangulat elillan, a város identitása meginog. Innen pár sarokra, északra már a főtéren jár az ember, délre viszont a szocialista bányászváros világa fogad: a Rákóczi út tehát feszültségi zóna, keresztmetszet arról, ami az elmúlt száz évben errefele történt.

EZ A KÉP finoman fogalmazva is igen vegyes. Nem jelenti ez azonban, hogy mindazon épületek, amelyeket mondjuk a hetvenes évek eleje óta építettek, feltétlen rosszak lennének; nem, erről van itt szó. A gond sokkal inkább az összképben mutatkozik: a fésületlenség, a hely szedett-vedett mivolta az épületek érzéketlen egymásmellettiségének következménye. Kistelegdi István Kereskedők Háza, a Finta iroda által épített hatalmas Árkád Áruház (amely pusztán mérete okán is idegen ebben a városi szövetben), a mára kínai boltként üzemelő Konzum Áruház, a Tillai Ernő által újragondolt századfordulós neoreneszánsz Posta Palota, Erdélyi Zoltán-Várnagy Péter OTP székháza, na meg Köves Emil két irodaháza hangoskodnak, mocorognak itt egymás mellett. A zajos látványban az a világjelenség is megfigyelhető, hogy nem könnyű megtalálni az egyensúlyt helyi és globális, tradicionális és aktuális építészeti jelleg, a közösségi elvárás és az alkotói személyiség különböző értékei között. Igazodási kényszer, az építészeti mű lényegéhez nem kapcsolódó narratívák bevezetése, avagy éppen ellenkezőleg: az önmagára való figyelés kizárólagossága errefele is megfigyelhető. Ebben a kontextusban tartom igen fontos állításnak Koller József új bírósági épületét, amely empatikusan viselkedő műalkotásként egyszerűen feloldja a helyszínen érzékelhető feszültségeket.

A Megyei Bíróság, a Pécsi Ítélőtábla és a Munkaügyi Bíróság új épülete már építése alatt emblematikus eleme lett a környéknek: a tektonikusan megmozgatott négy elemből álló kőtömb olyan erős állításként van jelen, amely teljesen természetes módon keltette fel az emberek figyelmét. A föld mélyéből előtörő szikla képe pontosan artikulált: ez a kőszerűség mindenki számára olvasható. A vetődés dinamikájára természetes módon erősít rá az épületet kívülről burkoló fűrészelt isztriai Kanfanar kő. Az üres tér felé forduló keleti homlokzaton a kő a bányászott szélét mutatja: a száraz rakással egymás mellé sorolt rusztikus felület esetlegessége tulajdonképpen megismétli a tömbök szerkesztésének dinamikáját. Az északi és déli homlokzatokon ezzel szemben ugyanennek a kőnek a csiszolt





GENERÁL TERVEZŐ / GENERAL DESIGN
KOLLER ÉS TÁRSA TERVEZŐ KFT.

ÉPÍTÉSZET / ARCHITECTURE
KOLLER JÓZSEF VEZETŐ TERVEZŐ,
IFJ. CSATAI LÁSZLÓ,
BÁNFALVI ZOLTÁN, FEHÉR ZSÓFIA
– KOLLER ÉS TÁRSA TERVEZŐ KFT.

BELSŐÉPÍTÉSZET / INTERIOR DESIGN
RÁDÓCZY LÁSZLÓ, TOLNAI ZSOLT
– PÉCSÉPTERV STÚDIÓ KFT.

STATIKA / STRUCTURE
MAROS JÓZSEF,
KIS-BOGDÁN ANDRÁS
– MAROSTERV MÉRNÖKI IRODA KFT.

ÉPÜLETGÉPÉSZET / PLUMBING&HVAC
EÖRDÖGH ZSOLT,
JERMÁS KRISZTIÁN – HEVASZER KFT.

ÉPÜLETVILLAMOSSÁG / ELECTRICAL PLANNING
ANKA ATTILA, KELLÉNYI ISTVÁN
– ANKA REPRO KFT.





felülete mutatkozik, mintha ezek az oldalak metszetként, vagy mondjuk a kőtömbök egymástól való elcsúszásának következményeként alakultak volna ki. Szintén a sziklaként való interpretálást erősíti az épület zárt tömbszerű megformálása: ennek értelmében az ablakok is inkább rések, irdalások, amelyek itt-ott a tető síkjára is átfordulnak. A tető amúgy szintén a központi gondolat részeként fogant. Szép többletjelentésként kell megemlíteni, hogy Koller József az épület helyén elbontott terasz burkolólapjainak és lépcsőinek darabjait használta fel újra a tető felületén: a töredezett elemeket élükre állítva, sorolva rakta egymás mellé, amely így összhatásában a rusztikus homlokzattal rokon. A tető kiképzése ezáltal a vetődés, a feltöredezettség alapmotívumát fordítja át arra a felületre, amely például a szomszédos irodaház ablakaiból nagyon is jól megfigyelhető.

Ez az említett irodaház persze jelen esetben sokkal több holmi szomszédságnál: a hetvenes években Köves Emil által tervezett Megyei Tanács (ma bírósági főépület) ugyanis minden értelemben szervesen kapcsolódik a most megépült szárnyhoz. Hiszen ennek az irodaháznak a felújítása során ismerkedett meg Koller József a megbízójával: a közös munka eredménye az a bizalom, amely az új szárny merész megoldásaiban ölt testet. Maga a program is a korábbi épület következménye: a 11 emeletes irodaház szerkezete ugyanis nem tette lehetővé nagyméretű tárgyalók kialakítását, ezért vált szükségessé a beruházás. Építészeti szempontból azonban a legfontosabb kapcsolat a telepítésben érhető tetten. Köves Emil – tehetségéhez méltóan – annakidején meglátta a területben az értékes városi tér lehetőségét, ezért a Megyei Tanács épületét a tér keleti térfalaként építette meg, eléje lábakra emelt nagyméretű teraszt tervezett, amely híddal futott ki a Rákóczi útra. Térrendezésében egyértelműen megfogalmazódik az az elképzelés, hogy a hajdani római város, Sopianae romjai felett nem egy ilyen-olyan parkolónak, hanem fontos közintézmények (így nagyon is helyénvaló módon az igazság palotája) által határolt városi térnek illik lennie. Koller pontosan értette elődje szándékát, így amikor a terasz felújítása helyett egy új bírósági szárny kialakítására tett javaslatot, megtartotta a telepítés rendjét, de még a hajdani hidat is.

Ez a döntés fontos következményekkel járt. Elsőként is tény, hogy az új bírósági szárny, bár teljesen

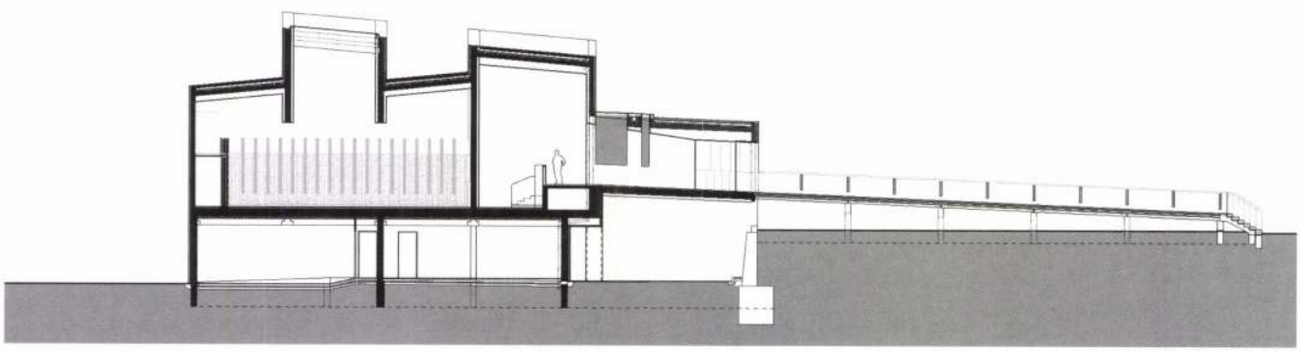





újszerű, mégsem idegen ezen a helyen. Az elhelyezés a környéken élők számára valamiféle megszokottságot, folytonosságot sugall. A bírósági főépülethez folyosóval való kapcsolódás egyben az új tömb funkcióját is pontosan értelmezi: bíróság ez is, mint a másik. Az irodaház mérnöki szemléletű megjelenésével való összehasonlításban ugyanakkor az új tömbnek hangsúlyozottá válik a szoborszerűsége: az új épületnek, úgy tűnik, nagyobb a presztízse, és ez így van jól, hiszen a zárt sziklatömb mélyén nem más található, mint maga a bíráskodás helyszíne, a két nagy tárgyalóterem. Ezeknek a termeknek a szimmetrikus szerkesztése, a belső térben a nemes faanyagok megjelenése és a bútorok egyszerű formakincse összességében emelkedett, tulajdonképpen szakrális helyzetet teremt – talán nem túlzás erről beszélni, hiszen az igazság és a törvény eszménye nagyon is szent dolog. Koller épülete ebből a szempontból nézve is pontosan artikulált: az említett ünnepélyesség ugyanis csak a termekben átélhető, a közlekedőkben már nem érzékelhető. Ott a mennyezet teljes felületét betakaró fóliavilágítás (és a tetővilágítók) egyszerű, tiszta, mindenre és mindenkire egyaránt vetülő fénye a meghatározó élmény, amely akár igazságos, demokratikus gesztusként is értékelhető. Szintén fontos tény a bíróság épületének megítélésében, hogy zártsága ellenére sem barátságtalan. Éppen a tömbök dinamikája és a természetes sziklaként való megjelenés okán a falak nem nőnek fenyegető módon az ember elé. Ez az épület nem hatalmi szimbólumként létezik, hanem körbejárásra és a felület megtapintására hív. És ez egyszerre fontos a Bíróság intézményéhez való viszonyunk megváltozásában csakúgy, mint a pécsi helyszínről kialakult észlelésük alakításában.

A ház máris elkezdte formálni, átértékelni környezetét; ottléte okán maga köré teret kanyarít, közeledésre, körbejárásra invitál, egy korábban érdektelen tér értékessé válhat az ott élő közösség számára. Ha arra gondolok, hogy további, remélhetőleg hasonlóan magabiztos identitású középületek kerülnek majd erre a térre, elképzelhető, hogy helyreáll a rend, összekapja magát a város e pontja. Ebben azért is lenne jó hinni, mert Pécs épp most nyerte el az Európa Kulturális Fővárosa 2010 címet. Szeretnék hinni abban, hogy az új beruházások is majd hasonló magabiztossággal és empátiával készülnek el. Gátlások és gátlástalanságok nélkül: úgy, ahogyan azt Koller József tette ezzel az épületével.

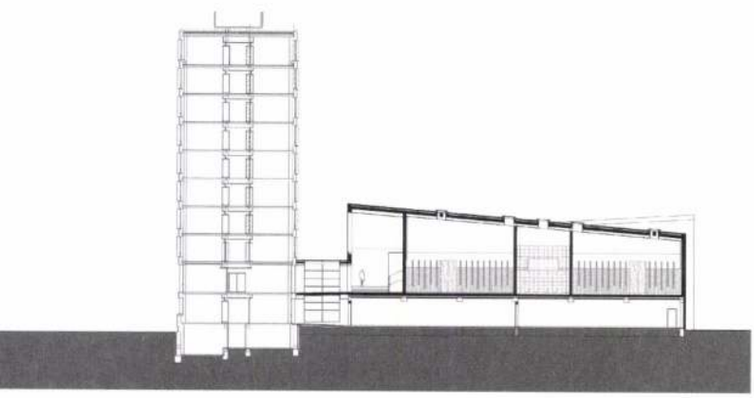

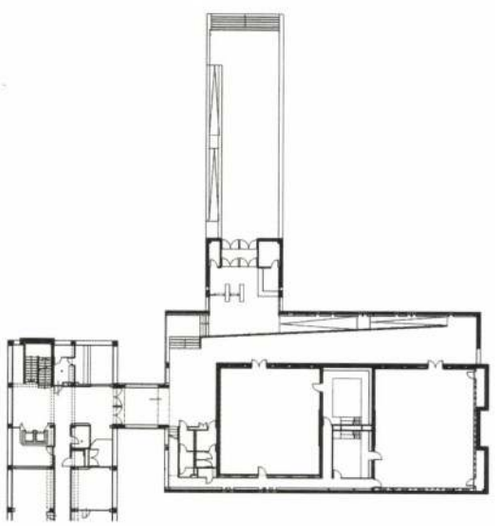

Kolozsvár

FELSŐÉVADNYITÁS

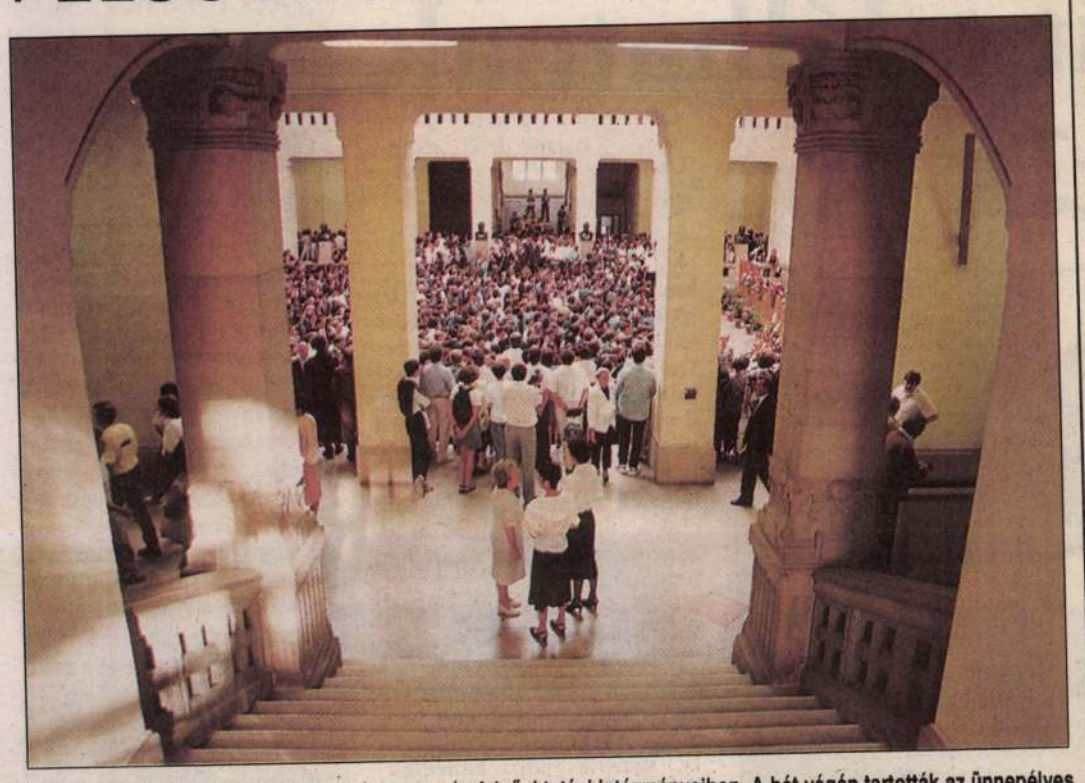

Holnap megkezdődik 1994/95-ös tanév az ország felsőoktatási intézményeiben. A hét végén tartották az ünnepélyes megnyitókat, amelyen vezető politikusok, neves közéleti személyiségek is részt vettek. Valószínűleg ez az utolsó tandíjmentes esztendő. Képünk a Budapesti Műszaki Egyetemen készült *Fotó: Kleb Attila*

Tízéves a Soros Alapítvány

1994. szeptember 10-én, Keszthelyen indul a Soros Alapítvány jubileumi rendezvénysorozata. A szakmai konferenciák mellett (az idegengyűlöletről, a társadalmi változásokról, a könyvkiadásról), hangversenyek, színházi előadások, filmbemutatók, kiállítások, valamint néptánc- és népzenei előadás színesíti a programot. Fontos esemény lesz a Petőfi Csarnokban megrendezésre kerülő ifjúsági fesztivál, ahol olyan gyerekek, fiatalok találkoznak és lépnek majd fel, akik az alapítványtól kaptak támogatást sokszínű ötleteik megvalósításához.

A Soros Alapítvány éppen tíz éve, 1984-ben kezdte működését Magyarországon. Alapítója *Soros György* magyar származású amerikai üzletember, aki a nyitott társadalom megvalósításának elősegítésére hozta létre az alapítványt.

Bakonyi Éva, a Soros Alapítvány új igazgatója a következőket mondta:

„A rendezvénysorozat egyik célja a múlt felidézése, hiszen a tízéves jubileum kitűnő alkalom az elért eredmények összegzésére. Ugyanakkor számvetést is készítünk a jövő átgondolására. Őszinte elismeréssel tekintek az elmúlt 10 évre. Az elért sikerek az alapítvány vezetőinek és munkatársainak teljesítményét dicsérik. A jövőben a céljaink változatlanok maradnak, ám tevékenységi körünk kibővül. A támogatások sokszínűségét megőrizzük, de az alapítvány kiemelten fogja kezelni az oktatás és az egészségügy területét."

Búcsúzik Király Zoltán, az MSZDP elnöke

Lemondott posztjáról a Magyarországi Szociáldemokrata Párt elnöke és főtitkára. *Király Zoltán* és *Podkoniczky István* a tegnapi választmányi ülésen jelentette be távozását. Az ülés után Király Zoltán a májusi választásokra utalva elmondta: úgy érzi, le kell vonnia a megfelelő konzekvenciát a párt sikertelensége miatt. Az MSZDP-ben nem lehet jelenleg politizálni, a párt „megrekedt 1948-nál". Nem tudott szövetségeseket találni az MSZDP a baloldalon, magára maradt, sikertelen, eredménytelen lett. A Szocialista Internacionáléról szólva a volt pártelnök kijelentette: a Szocintern pragmatikus vezetői egyre inkább a Magyar Szocialista Pártot fogadják el partnerként. Podkoniczky István ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az általuk képviselt ügyet nem hagyják cserben. Valószínűleg szociáldemokrata szellemiségű, nem pártjellegű szellemi-politikai műhelyt alakítanak. Mindkét volt pártvezető fenntartotta tagságát az MSZDP-ben.

Meghalt a hitel, éljen a hitel

Várhatóan a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank szokásos évi közgyűlésén találkoznak a magyar pénzügyek irányítói az IMF képviselőivel. Természetesen a 179 tagország jegybankelnökeinek, pénzügyminisztereinek, a világ legfontosabb pénzintézetei vezetőinek részvételével rendezett háromnapos konferencián ritkán van alkalom a kétoldalú és konkrét tárgyalásokra, de azért az álláspontok egyeztetésére, magyarán a kormány elképzeléseinek népszerűsítésére mindenképpen lesz mód.

A részletes, szakértői szintű tárgyalások várhatóan októberben folytatódnak. Így optimális esetet feltételezve november vége előtt aligha lehet aláírni bármiféle hitelszerződést. Ismerve az IMF óvatosságát, a szervezet megvárja majd a következő évi költségvetés parlamenti jóváhagyását is, s csak azután viszi saját igazgatótanácsa elé a magyar hitelkérelem ügyét.

Mint ismeretes Magyarország ismét egy hároméves hitelmegállapodást szeretne aláírni. A pénz a struktúraátalakítást finanszírozná, és zöld utat adna a további hitelfelvételeknek is, mert ismét bizonyítaná az IMF bizalmát a magyar gazdaságpolitika iránt.

A legutóbbi hároméves hitelmegállapodás magától elhalt, miután Magyarország nem volt képes az abban foglalt feltételeknek eleget tenni. A költségvetési hiány és a folyó fizetési mérleg deficitje oly mértékben növekedett, hogy az IMF először az 1992 júniusában esedékes részletet nem folyósította, majd év végén egy új, rövidebb távú szerződésről kezdődtek tárgyalások. Ebből a hitelből is mindössze egy részletet tudott Magyarország lehívni. **(Munkatársunktól)**

Adóbehajtó akció indul

Ismét több adót fizettünk a tervezettnél – derül ki a hét végére összeállított, a pótköltségvetéshez szükséges intézkedéseket és ezek indoklását tartalmazó könyvecskéből. Ebben az évben mintegy 248 milliárd forinttal adóztunk a kincstárnak, ami 12 milliárddal több, mint a tervezett. A túlfizetés persze nem hatotta meg a kiadásokat éppen lefaragó, a bevételeket pedig mindenáron felsrófoló pénzügyminisztériumi tisztségviselőket. Mint ismeretes, október elsejétől megszűnik az állampapírok vásárlásához kapcsolódó adókedvezmény. Viszont eltörlik a takarékbetétek kamatát terhelő adót, amely jelenleg tíz százalék, vagyis egy évre számolva átlagosan 1,5-2 százalékkal kapunk többet a pénzünkért. Ez ráadásul még a bankoknak sem kerül semmibe. A haszon egyébként ott jelentkezik, hogy az államkincstár mint jelentős adós arra számít, a hitelkamatokra is jótékony hatással lesz az intézkedés, és némileg lassul az emelkedésük.

Viszont átfogó adóellenőrzésre szánták el magukat a PM-ben – a július elsejei állapot szerint föl kell mérni, ki mennyivel tartozik, és akár két évvel ezelőtt, meg kell indítani a behajtást. Általában föl kell gyorsítani az adóbehajtást – áll a Magyar Köztársaság pótköltségvetése címet viselő könyvben a törvényjavaslat indoklásaként. Az álmoskönyvek tanúsága szerint ez azt jelenti: csak keményen, uraim, keményen!

L. M.

MDF: ki és merre?

Az MDF VIII. Országos Gyűlése 752 küldött részvételével kezdte meg munkáját szombaton délelőtt 11 órakor a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen. Ez a fórum módosítja az MDF alapszabályát, és választ új elnököt a párt élére.

E hét végén a liberálisok és szocialisták is okkal fohászkodhatnak a Magyar Demokrata Fórum felgyógyulásáért. A legnagyobb ellenzéki párt VIII. Országos Gyűlése ugyanis sokat tehet azért, hogy a bal-közép szövetséget össze ne roppantsa a választási győzelme.

A tavasszal sikerrel szereplő pártok – leszámítva *Torgyán* doktor (eredendően szólista) csapatát – ma kormányoznak. Ha jól, ha rosszul – jelenleg nincs kivel leváltani őket. Az ellenzék frissen vert, megroggyant kispártokból áll. Mindegyiküknél elmaradt a látványos megújulás, sőt a pártelnökök is megőrizhették helyüket. *Orbán Viktor* a Fideszben, *Surján László* a KDNP-ben s a most elnököt választó MDF utolsó esztendejének meghatározó szereplői is mind ott lehetnek a jelöltek között.

Igaz, az ellenzék soraiból gyakran sürgetik az összefogást, olykor egy esetleges jobb-közép pártuniót emlegetve, de egyik érintettnek sincs hitele és ereje végigvinni ezt a folyamatot. Elvben bármelyikük lehetne a kezdeményező, itt és most azonban az MDF van kulcshelyzetben. Az ő válságuk a legmélyebb, nekik kell leggyorsabban megmondaniuk, hogy kicsodák ők, és mit akarnak (A KDNP-nek meg a Fidesznek nem ennyire sürgős – egyiknek a neve, másiknak a kora ad csekély haladékot.)

Mindez azonban nemcsak a konzervatív, illetve a jobboldali beállítottságú szavazók komfortérzete miatt sürgető. Minden perc, amelyben nincs kéznél legalább két kormányzóképes politikai erő, rontja az ország esélyeit. Tunyává teszi a kormányt, torzítja az érdekcsoportok megszerveződését, és meghamisítja a közöttük kötendő alkukat.

Már ma is érezhető, hogy a szociálliberális kabinetet nyomasztja erőfölénye. Egyelőre inkább csak stiláris hibákat követ el, azonban, ha ezek büntetlenül maradnak, könnyen válnak kibírhatatlan rossz szokássá. A polgár is csak kínlódhat attól a helyzettől, hogy választottja hiába lesz csalfa, kénytelen tovább támogatni, hiszen nincs más. Legfeljebb odahagyja az egészet. Ezt viszont nem tehetik meg a társadalmi érdekcsoportok, mondjuk a szakszervezetek. Bár egészséges alkukat aligha köthetnek akkor, ha a kabinettel vívott csatáikban folyton arra kell vigyázniuk, nehogy megbuktassák a kormányt, mert akkor csak az anarchia jöhet...

A kormányzati alternatíva felmutatásához pedig nem obsitos miniszterek, hanem működő, kormányzóképes párt kell. Az MDF Országos Gyűlése efelé tehet egy nagy lépést. Abban a párt valamennyi vezetője egyetért, hogy a fórumot egy modern, nyitott jobb-közép párttá kell szervezni. A konfliktusok inkább abból származhatnak, hogy az MDF lakiteleki fogantatása és az elmúlt években elsajátított gyakorlata szöges ellentétben áll ezzel a céllal.

Hogy mennyire nehéz lehet a folytonosság és a változás egyensúlyát megtalálni, azt maga az elnökválasztás is mutatja. Egy ideális MDF-elnöknek ma legalább a következőknek kellene megfelelnie: elfogadható az alapító atyák számára; ideológiaimmúnis, képes egy modern, gyakorlatias pártot megszervezni és vezetni; személye nem idézi fel állandóan a bukott MDF-kormányt; olyan széles körben elfogadott személyiség, aki segítheti a jobboldali pártok közeledését.

Ezeknek az ellentmondó követelményeknek az esélyes jelöltek egyike sem felel meg tökéletesen.

Boross Péter (harmadik a jelölések sorrendjében) lakiteleki szempontból egyszerű „jöttment" – előbb volt miniszter, mint párttag. Igazi helytálló ember, az MDF kormányzati hatalma tette őt naggyá. Bár gyakorlatias, de stilárisan avítt. Az kifejezett pechje, hogy bukása idején éppen az ő nevét viselte az Antall-kormány. Boross e választás nyomán könnyen eltűnhet az első vonalból, mert a nemzetbiztonsági bizottság elnökeként nem sokat szerepelhet. *Szabó Iván* (a második), bár alapítója a pártnak, nélkülözi az „atyák" küldetéses hevületét. Igazi közgazdász, valószínűleg bármit bárhova el tudna vezetni. Ideális személyiség egy jobboldali szövetség szervezéséhez (a három közül bármelyik pártban helye lehetne). Ha nem lesz elnök, frakcióvezetőként akkor is az élvonalban marad. *Für Lajos* (a legesélyesebb) az MDF legkarizmatikusabb alakja, sőt máig a legnépszerűbb nem kormánypárti politikus. Valóságos csoda, ahogy a viszályok szabdalta párton belül is megőrizte tekintélyét. Történész, igazi alapító atya, olyannyira az, hogy még ma is az MDF mozgalmi jellegének növelésében látja a kiutat.

E három név az MDF három egymást követő korszakát is jelezheti: Für, Boross, Szabó. Bár valószínű, hogy a Szabó-érát csak akkor érik meg, ha a VIII. Országos Gyűlés ki tudja kényszeríteni az érintettek együttműködését. Legalább addig, amíg sikerül a pártot a lakitelekinél szilárdabb alapokra helyezni.

kajó

Torgyán és Csépe: Für az esélyes

Az MDF számára sorsdöntő tanácskozás kezdődött tegnap a Közgazdasági Egyetemen: VIII. Országos Gyűlését tartja a volt vezető kormánypárt. Milyen változásokra számítanak, és egyáltalán: szeretnének-e változásokat a partnerek, az ellenzéki és kormánypártok.

– Konszolidált, modern jobb-közép pártra az országnak még szüksége van – mondja *Magyar Bálint*, a szabad demokraták ügyvivője, volt kampányfőnöke, aki ebben a minőségében valószínűleg pártja egyik legtájékozottabb képviselője „pártközi ügyekben". S minden bizonnyal az egyik legdiplomatikusabb is, hiszen arra a kérdésre, vajon a mai MDF-ből hiányoznak-e ezek a kritériumok, inkább kitérő a válasz. – Csak remélni lehet – folytatja Magyar Bálint –, hogy a demokrata fórumnak lesz elég belső ereje ahhoz, hogy megemésse a vereség tanulságait, hiszen egy ilyen őszinte szembenézés szinte elkerülhetetlennek látszik ahhoz, hogy egy párt valóban megújulhasson, s új szerepet kaphasson a politikában. A mérsékelt jobbközép párttá válása annál is inkább érdeke a magyar politikai életnek, mert az MDF is annak résztvevője tud maradni.

– Hogy egy párt fejlődésének mik az esélyei, azt nem az én tisztem megítélni – mondja Magyar Bálint, amikor a prognózisokról érdeklődöm. De annyit azért hozzátesz: – Természetesen van sejtésem arról, kinek van a legnagyobb esélye a választáson, de ez inkább a politológusé. A politikus viszont nem engedheti meg magának, hogy találgatásokat megfogalmazzon.

Szinte Magyar Bálint szavait ismétli meg *Vitányi Iván*, az MSZP választmányának elnöke. – Az MDF-nek egy stabil, komoly erőt képviselő modern, konzervatív, nemzeti irányultságú párttá kell válnia, s remélem, megtalálja az ehhez szükséges vezetőket.

Szekeres Imre, a szocialisták parlamenti frakcióvezetője szerint nem várható lényeges változás az MDF-ben. – Az elmúlt hetek történései nem mutatnak erre utaló jeleket – jegyzi meg a párt ügyvezető alelnöke. Egyébként viszont ő nem szívesen bocsátkozik találgatásokba. – Egy politikai pártnak magának kell meghatároznia saját irányvonalát, s magának kell megválasztania vezetőit. Én sem vettem szívesen, amikor a szocialista pártnak kívülről akartak súgni...

– Remélem, az MDF véglegesen túljut a választások utáni válságán, s megerősödve folytatja munkáját – mondja *Csépe Béla*, a Kereszténydemokrata Néppárt parlamenti frakcióvezető-helyettese. Ami a pártelnök személyét illeti: a kereszténydemokrata politikus szerint *Für Lajos* megválasztása a legvalószínűbb. – Bízom benne – folytatja Csépe Béla –, hogy az MDF a jobb-közép számottevő politikai ereje lesz, hiszen nagy szükség van erre a hatalmas koalíciós blokkal szemben. A frakcióvezető-helyettes szerint remélhető, hogy az ellenzék pártjai külön-külön is megerősödnek, s az eddiginél erőteljesebb összefogásra szánja el magát az MDF és a KDNP. – Ez ugyanis reális alternatívát jelentene a jelenlegi szociálliberális koalícióval szemben nemcsak a magyar középosztály, hanem a munkásság és a parasztság számára is, amely rétegekkel szemben mindkét pártnak van pótolnivalója – ismeri el a KDNP képviselője.

– Én biztos vagyok benne, hogy a mostani Országos Gyűlés Für Lajost választja meg elnöknek – állítja *Torgyán József*, a Független Kisgazdapárt elnöke –, ezt követően pedig megerősödik az MDF népi-nemzeti szárnya. Ami a kisgazdapárt vezetője szerint további teendőkkel jár, hiszen a pártvezetés és a frakció „összehangolására" lesz szükség. Torgyán József szerint ugyanis ennek hiányában konfliktusok várhatók a „népi-nemzeti" pártvezetés és a „liberális" parlamenti frakció között.

A kisgazdapárt elnöke viszont azt is hozzáteszi: természetesen bárhogy dönt az MDF, a többségi akaratot az FKgP tudomásul veszi, s a megválasztott pártvezetőséggel működik együtt. Ezt még akkor is fontosnak tartja hangsúlyozni Torgyán József, ha ő maga máris ténynek tartja Für Lajos elnöki posztját. A pártelnök azt is hozzáteszi: szükségszerű, hogy az MDF közeledjen a kisgazdapárt felé. – Nem volt józan politikai irányvonal, hogy az MDF szembefordult a kisgazdapárttal – mondja Torgyán. – Az FKgP nép-nemzeti szellemiségű, a valláserkölcs alapján álló konzervatív párt, s az MDF tagsága is lényegében ugyanezeket az elveket vallja. Torgyán József végül megjegyzi: a találgatások elkerülése végett azért képviseli *Győrivánvi Sándor* az FKgP-t az MDF Országos Gyűlésén, mert ő maga, egy parlamenti küldöttség tagjaként, Németországba utazik.

(gyémánt)

Román és magyar régész a kolozsvári ásatásokról

Mit keresnek és mit találhatnak Mátyás szobra alatt?

A Kolozsvár főterén álló Mátyás-szobor körüli ásatások politikai hátteréről már sok mindent tudni. A jelenleg is folyó feltárás történeti, régészeti vetületéről azonban jóval kevesebbet beszélnek, pedig ennek jelentősége sem lebecsülendő: ebben a városban ugyanis az elmúlt száz évben komoly leletmentésekről adott hírt az Erdély történeti feltárásán munkálkodó régésztársadalom.

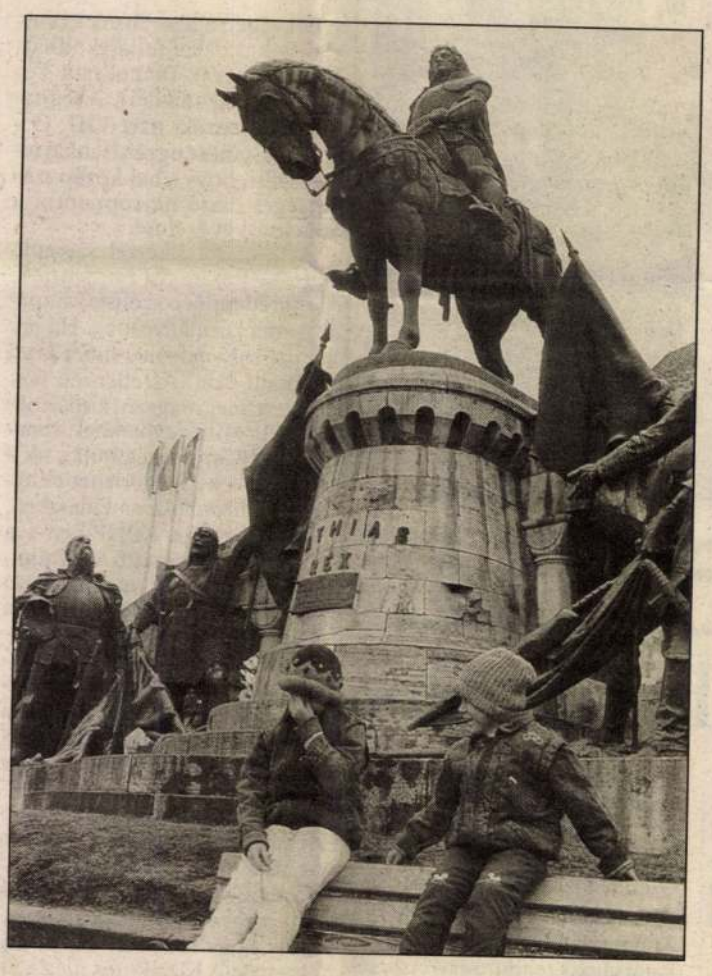

Gondosan összedrótozott bádogkerítés övezi Kolozsvár főterén a parkba ékelt régészeti próbaásatásokat. Időnként egy-egy kíváncsi járókelő les be a sárga lemezek mögé. Az érdeklődőknek a helyszínen felirat jelzi a szakemberek szándékát.

Dr. *Dorin Alicu* régészt, az Erdélyi Történelmi Múzeum igazgatóját kértük, hogy részletezze, mire alapozzák a Mátyás lovas szobor és a Szent Mihály-templom körüli ásatásokat.

– A középkori város és a modern Kolozsvár ráépült az antik municípiumra, Napocára. Az ókori város a mai település központi övezetében található. Az évek során végzett kutatások révén sikerült azonosítani a római Napoca délnyugati és északi oldalait. Az állagmentő és módszeres kutatómunkák folyamán több római épület került a szakemberek figyelmébe. Ez késztette őket arra, hogy egy szisztematikus és a lehetőségek szerint részletes kutatási tervet dolgozzanak ki a középkori modern vagy jelenkori építkezések által érintetlenül hagyott övezetek számára. Ezen terv keretében került sor a ma is folyamatban lévő kutatásokra.

– *Az ásatások keltette vitában többször elhangzott, hogy már korábban is voltak hasonló kutatások a főtéren. Melyek a mostani munkálatok előzményei?*

– Az első információk a főtéri fontosabb felfedezésekről 1822-ből származnak, amikor négy méter mélységben több építészeti maradványt, római téglákat, bronzérmeket, két szobrot, mécseseket, bronz gyertyatartó darabokat találtak. Napjainkig valahányszor ásatásokat végeztek vagy építkeztek az övezetben, mindig találtak a történelem előtti korokból a XII. századig datálható régészeti maradványokat.

– *Mire számítanak, mit remélnek a próbaásatásoktól?*

– Reméljük, hogy a próbaásatások során a római fórummal szomszédos épületekre találunk. A Szent Mihály-templom déli részén és magára a fórumra a templomtól északra.

– *Sok emberben felvetődhetett a kérdés: miért éppen most lett időszerű az ásatás?*

– Amint már az előbbiekben mondottam, az ásatások időszerűségét az Erdélyi Nemzeti Történelmi Múzeum tudományos kutató és régészeti feltáró programja határozza meg. Ebben szerepel az ókori Napoca feltérképezése.

– *A kutatás kezdeményezői hangsúlyozták, hogy próbaásatásokról van szó, amelyek tudomásunk szerint három évig tartanak. Melyek a további kilátások?*

– A téren folyó munkálatok valóban próbaásatások, melyek megelőzik a zóna módszeres kutatási tervének kidolgozását. A tervet jóváhagyás végett az Országos Régészeti Bizottság elé terjesztik. Amennyiben a próbaásatások eredményei meggyőzőek, a kutatásokra több ásatási kampány keretében kerül sor, majd a műemlékeket konzerváló munkálatok követik. Ezután kidolgozzák a terület általános konzerválási-rendezési tervezetét. Az ásatások, a tervek kidolgozása és gyakorlatba ültetése az Erdélyi Történelmi Múzeum kutatóközösségére vár.

– *A magyar lakosság aggodalmai nem csitultak. Attól tartanak, hogy előbb-utóbb Mátyás király szobrának elköltöztetésére, a tér gyökeres megváltoztatására is sor kerül.*

– Akárcsak más átfogó régészeti ásatások esetében, a főtéri kutatások eredményeinek hasznosítása is követi a maga megszokott menetét. Vagyis a felszínre kerülő tárgyakat restaurálják, konzerválják a kolozsvári területi szaklaboratóriumban. S tudományos tanulmányozásnak vetik alá őket, majd a lehető legrövidebb időn belül helybeli és Kolozs megyei múzeumokban kerülnek a látogatók elé. A kutatás menetéről a múzeum évkönyvei folyamatosan tudósítanak, végül egy régészeti monográfiában foglaljuk össze az eredményeket. A látványos sikereket azonnal a sajtó nyilvánossága elé tárjuk.

Nagy Miklós Kund, Marosvásárhely

Dr. *Benkő Elek*, az Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézetének főmunkatársa szerint fontosak a Kolozsvár és környékén folyó ásatási munkálatok, hiszen egy régészetileg alig kutatott városról van szó, melynek sem római kori előéletét, sem pedig kora középkori fejlődését nem ismerjük igazán.

– Én nem agitálok a most folyó ásatások mellett, de azt viszont ki kell mondani: Kolozsvár főtere vitathatatlanul lényeges leleteket hozhat a felszínre.

– *Milyen maradványokra bukkanhatnak ott a román kutatók?*

– Két különböző történelmi kor származékai is előkerülhetnek. Egyrészt tudni kell, hogy a mai város alatt az ókorban egy római municípium, Napoca állt, mely a középkori Kolozsvár belvárosa alatt feküdt. Ez azt jelenti, hogy a belváros bármely pontján is ásatnánk, római leletekre bukkannánk. Másfelől viszont a kora Árpád-kortól kezdve Kolozsvár a megyei ispánság központja volt, tehát a középkori magyar vonatkozású leletek száma sem lebecsülendő.

– *Lehetségesnek tartja, hogy a dákoromán kontinuitási elméletet bizonyítandó az ókori római város azonos lehet a mostani Kolozsvárral?*

– Nem. Napoca város története csak a 4. századig követhető nyomon, ezután nincs birtokunkban bizonyíték a római település további létezésére, etnikai kontinuitásról ezért nem beszélhetünk. A dologhoz persze hozzátartozik, hogy a népvándorlás időszakában egy római rommező, félig-meddig álló falakkal, kedvező letelepedési helynek számított. Ez viszont csak a romok kontinuitását bizonyítja, és nem az ókori nép fennmaradását.

– *Mióta folynak régészeti kutatások Kolozsvárott?*

– Az ókori Napoca helyének meghatározását kolozsvári feliratos kövek segítségével, szamosközi feljegyzései nyomán a 17. századi tudós kancellár, Bethlen Farkas végezte el. Ami pedig Kolozsvárt illeti, a múlt század vége óta folyamatosan kerülnek elő leletek, de igazi ásatás 1911-ben volt először, amikor az Erdélyi Múzeum Egyesület munkatársai tártak fel egy honfoglalás kori temetőt. A belvárosban csak az elmúlt 10-15 évben volt említésre méltó régészeti kutatás. 1972 és 1992 között az a két régész végzett ásatásokat, akik most éppen a főtéri munkálatokat vezetik. Becsületükre legyen mondva, minden feltárt leletüket publikálták.

– *Most viszont valószínűsíthető, hogy elsősorban a római kori leletekre kíváncsiak...*

– Egy mintaszerű feltárásnál először középkori leletek kerülnek elő, és csak utána az ókori rómaiak. Félő, hogy a politikai nyomás miatti nagy igyekezetben az Árpád-kori emlékeken teljesen átsiklanak majd. Beleszólási lehetőségünk azonban nincs, mivel régészeti intézeteink között sajnos máig nem alakult ki érdemi kapcsolat. A mostani ásatások alkalmával sem érkezett hozzánk hivatalos meghívás a román fél részéről.

– *Mennyire változhat meg Kolozsvár főtere az ásatások nyomán?*

– Érzésem szerint a hatóságok egy romkert kialakításán munkálkodnak, a kotrógépek jelenléte legalábbis ezt vetíti előre. Ugyanakkor kompromisszumos garancia született arról, hogy a téren található gótikus templom kertje, valamint a Mátyás-szobor érintetlen marad.

Fórizs Tibor

AGYVÁLTÁS

Az angol MTV jóvoltából sokan ismerik Beavis és Butthead, azaz Dilinyós és Seggfej nevetséges figuráját: életüket a tévé előtt töltik, tunyák, érzéketlenek, elszakadnak a valóságtól. Amit az MTV szatíraként fogalmazott meg, az ma már sajnos maga a valóság, állítja Henner Ertel müncheni pszichológus. Ertel szavaival: „Az 1965 után születetteknek már más az agyuk." A csúcstechnikával (a számítógéptől a videóig) és a hírtévével felnőtt nemzedék ugyanis befogadja, de nem dolgozza fel a rengeteg információt, s közben egyre érzéketlenebbé válik.

Már az óvónők is felfigyeltek a magatartászavarokra, mert a tévéhez és a videóhoz szokott kicsik nem figyelnek rájuk, alacsony szinten reked meg a szókincsük. Ugyanezek a fiatalok később némán állnak a félkarú banditák előtt, némán ráznak a diszkóban, némán járnak az utcán, miközben fülükben bömböl a sétálómagnó. „Az érzelmek feltétele a kommunikáció" – vallja Erwin Ringel bécsi pszichiáter, de a csúcstechnika korában egyre nehezebben találkoznak egymással az emberek.

A felmérések szerint:

– a hírtévék révén szórakoztatássá vált az emberi szenvedés, a néző lassacskán közönyössé válik azzal szemben is, ami közvetlen környezetében történik;

– amióta a katasztrófatudósítások lavinaként árasztják el a lakásokat, sokan már ki sem merészkednek a négy fal mögül;

– amióta az egymással versengő adók a szex, az erőszak és a kockázatos játékok segítségével szítják az izgalmat, a néző hétköznapi élete sivárnak és unalmasnak érződik.

A technika mesevilágában tehát a magány és az eltompulás fenyeget. Ringel szavaival: „A sok nézés következtében elfelejtjük a cselekvést, egyre kevesebb erőnk van a rossz világ megváltoztatására vagy a jó élvezetére." Már a szerelmet is pótolja a háromdimenziós szemüveg, a tapogatókesztyű, az úgynevezett „cyberszex" egész arzenálja, amely nemi vágyat gerjeszt a képernyő előtt. De Groebel professzor, a neves médiakutató szerint van kiút: meg kell tanulni a válogatást a műsorok között, kevesebb időt kell fordítani a tévézésre, és többet az emberi kapcsolatok ápolására.

Csillagok háborúja helyett csillagok békéje

A *Keviczky Kálmán* volt magyar királyi honvéd őrnagy vezetése alatt álló Interkontinentális Ufókutató és Kiértékelő Hálózat (ICUFON) korábban az amerikai elnökválasztás alkalmából már levelet intézett a három elnökjelölthöz, melyben olyan kérdéseket fogalmaztak meg, amelyeknek megoldása véleményük szerint végét jelentheti az azonosítatlan repülő tárgyak, közkeletű nevükön az ufók körül kialakult mendemondáknak. „Az emberiség nevében határozott választ kérünk az immár öt évtizede létező és a Pentagon szerint mind veszélyesebbé váló probléma orvoslására. A sürgős és békés megoldásra annál inkább is szükség van, mert az már nemzetközi biztonsági problémákat is felvet" – szövegez a dokumentum. Keviczky Kálmán a hét végén a magyar ufóhívőkkel is megismertette a repülő csészealjak létezésére összegyűjtött bizonyítékait.



A szervezet a következő kérdésekre szeretett volna választ kapni az elnökjelöltektől: „Hol van a világűrben az emberiségnek olyan ellensége, ami szükségessé tenné, hogy atomvédő pajzsot állítsanak fel a Föld körül? Elnökjelöltként egyetért-e ön a Ronald Reagan és Mihail Gorbacsov Star Wars (Csillagháború), valamint S. D. I., továbbá George Bush és Borisz Jelcin védelmi pajzs programjával, amelyek, ha fegyveres konfliktus robbanna ki a földönkívüli lények és az emberiség között, egy pillanat alatt galaktikus infernóvá változtathatnák bolygónkat? Egyetért-e szervezetünk minduntalan megismételt javaslatával, mely szerint »Nemzetekkel a nemzetekért« elnevezéssel űrbiztonsági központot kellene felállítani, amely közvetlen és hivatalos kapcsolatot létesíthetne a Föld körül tevékenykedő csillagközi erőkkel – ily módon a csillagok háborúja helyett biztosíthatnánk a csillagok bé-kéjét, s az emberiség számára megalapozhatnánk az ugrásszerű fejlődést produkáló űrkorszakot?"

A három elnökjelölt – *George Bush, Ross Perot* és *Bill Clinton* – közül csak utóbbi válaszolt, ő is semmitmondó tartalmú levéllel.

Ma bolygónk több országában is tűzparancs van érvényben az ufókra vonatkozóan. Erre szolgáltat bizonyítékot a délafrikai légierő titkosszolgálatának egy jelentése: „1989. május 7-én 13.50-kor Mirage vadászgépünk THOR–2-es kísérleti lézerfegyverével tűz alá vettünk egy ismeretlen repülő objektumot. A tárgyon vakító villanások tűntek fel, majd sebességét veszítve Botswana határában a Kalahári sivatagban lezuhant." Ez tehát, mondhatnánk, „sikeres" hadművelet volt.

Nem ez történt azonban következő példánkban, amely a belga honvédelmi minisztériumból származik. 1989–90 évfordulóján szinte elözönlötték Belgium légterét az ufók, szám szerint mintegy 3500 bejelentés érkezett. A légi hadműveleteket irányító vezérkari ezredes, *Wilfried de Brouver* azonban kénytelen volt kijelenteni, hogy védelmi rendszerük tehetetlen ezekkel az objektumokkal szemben. S mindez alig három esztendővel ezelőtt történt!

Az 1992. április 3-án a Pentagonban tartott sajtótájékoztatóról *Douglas MacArthur* tábornoknak, a második világháborúban a távol-keleti frontok parancsnokának szavai: „A tudomány előrehaladtával, a kozmikus energia birtokbavételével elérkezik az idő, amikor túlélése biztosításának érdekében az emberiségnek közös frontot kell alakítania a galaktika baljóslatú lényeinek támadó erőivel szemben."

Az ICUFON-nak ma birtokában vannak olyan dokumentumok, amelyek bizonyítják, hogy a Holdon űrhajóbázisok vannak. Japánból származó színes videofelvételek vannak a kezükben ismeretlen eredetű tárgyakról, ahogy a Hold űrterében repülnek. A NASA által készített felvételek arról tanúskodnak, hogy legalább húsz darab, háromszög alakú építmény áll az égitest felszínén. A Gassendi-kráterről készített legutóbbi és egy harminc évvel ezelőtt készített fénykép összehasonlítása igazolja, hogy a Holdon látható „utcák" és „építmények" új keletűek. De ugyancsak fényképfelvételek állnak rendelkezésükre a Nap űrterében folyó ufótevékenységről is. Az idegen lények közelsége tehát ezen bizonyítékok alapján szinte kézzelfoghatónak tűnik.

Fentiekből kiindulva a szervezet programjában rögzíti: „A múltból már tudjuk, hogy a háború mindig úgy kezdődött, hogy visszalőttek – most azonban Isten mentse az emberiséget a visszalövéstől, hiszen annak beláthatatlan következményei lehetnének. A világ hadtörténete és a XX. század két borzalmas világégése bizonyítja, hogy egy háború kitörését meg lehet előzni – a háborút és annak borzalmait megállítani azonban már lehetetlen! Ezért hát cselekednünk kell, mielőtt még nem késő..."

Kovács L. István



A bútorfestés kedvelt foglalatossága az ügyes kezű leányoknak, asszonyoknak



Rövidesen járda szegélyezi a falu utcáit

Marx József felvételei

Leány- és menyecskeviselet ma



több éves igazgatói munka állt a háta mögött, de ahogy ő mondja: nem tudott elszakadni a falutól. Elődei panaszkodtak, hogy ebben a faluban nincs mit kezdeni a fiatalsággal. Szervezett művelődési élet alig volt. Arra hivatkoztak, amire általában a városkörnyéki falvakban, hogy a művelődési életet nem lehet az ingázókhoz, a rendszerint több váltásban dolgozókhoz igazítani. Halászi Károly bebizonyította, hogy lehet. Már 1955-ben megszervezte a tánccsoportot, mely rövidesen országos hírnévre tett szert. Lejegyezte a falu régi táncait, később meghívta Domby Imrét, a kolozsvári balettiskola koreográfusát, a neves táncgyűjtőt, s az ő segítségével továbbfejlesztették a tánccsoportot, melynek ma 40 állandó tagja van. A kórust is megszervezték. A régi, a 40-es években működő kórusnak már csak az emléke élt. Jagamas Jánosnak, a népdalkutató tudósnak a segítségével sikerült egy 50 tagú vegyeskart létrehozni, melyben fiatalok és idősek egyaránt részt vesznek. Legutóbb az egerbegyi kórustalálkozón olyan sikert arattak, hogy a tv is felvételt készített róluk.

Halászi Károly és felesége, Halászi Éva (a nyolctagú tantestületből csak ők laknak Mérában, a többiek ingáznak), áldozatos munkája ismételten bizonyítja, hogy meg lehet menteni, fel lehet támasztani a nép legszebb hagyományait; ennek azonban feltétele, hogy az arra hivatott értelmiség ne a falun kívül élje életét.

Simon Istvánnal a falu gondjairól és fejlődési lehetőségeiről beszélgetünk. Méra valamikor tejgazdálkodásáról volt híres, még a 60-as évek elején is napi 3 000 liter volt a falu tejhozama, ma lecsökkent 2000 literre, fele-fele arányban a tsz tehenészetéből és a háztáji gazdaságokból kerül ki. A tsz-ben olyan alacsony a fejési átlag, hogy még a gondozási költség sem térül vissza. Az okok ismertek: nincs elegendő takarmány, silókat nem építettek. A tsz annak idején átadott 400 hektár földet az állami gazdaságnak, de a terület csökkenésének arányában nem csökkentették az állatlétszámot. Sok a terméketlen állat, a bivalyok helyét még rosszabbul tejelő tehenek foglalták el. A takarmányhiány miatt sok az elhullás. A kérdés megoldása meghaladja a falu erejét.

Ezek a bajok.

Amiről büszkén és örömmel beszél: a falu saját erejéből vízvezetéket épített. Ma minden házban folyóvíz van, és nyolc-tíz házban fürdőszoba. Hat korszerű vízgyűjtő medencében tárolják a hegyi források vizét. A legelők öntözését is megoldották.

Jelenleg a járdakészítés van napirenden. Régi fájdalma a falunak, hogy nincs bekötve a betonútba, s a völgybe lehúzódó vizek olyan feneketlen sárt okoznak, hogy alig lehet járni. Most a községfejlesztési alapból 35 vagon cementlapot vásároltak, s önkéntes munkával 3—4 kilométernyi járdát raknak le.

★

Néhány kiragadott kép a nádasmenti falu csendes mindennapjaiból, egy kis helység kevésbé látványos, de termékeny munkájából.

KATONA SZABÓ ISTVÁN



Simon István több mint negyedszázada intézi a falu ügyeit

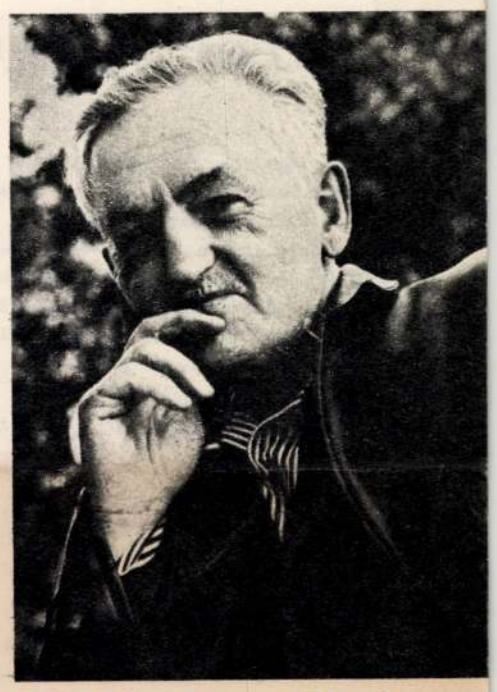

Halászi Károly igazgató, aki csaknem két évtizede neveli, tanítja a mérai ifjúságot

A mérai tej már évtizedekóta táplálja a kolozsváriakat; a tejbegyűjtő a falu egyik régi „középülete"



SZÁZADOK ÜZENETE

Testvérkezet!

Kissé elcsépelten hangzik, ha azt mondjuk, hogy Ausztriában a divide et impera elvéhez híven állították szembe egymással a birodalom népeit. Hogy azonban az abszolutista kormányzat egyáltalán nem őrült a népek testvérkezésének, azt Medgyes Lajos esete is bizonyítja. **Békeszózat** *című, sokat idézett versét a költő-lelkű Medgyes, Petőfi barátja, a 48-as érzésű hazafi, az osztrák elnyomás egyik legnehezebb évében, 1860-ban írta. Nem az osztrákkal kereste a kiegyezést, hanem a nemzetiségekkel, s osztályszemléletre vallanak ezek a sorok:*

A rendszer volt csak a hibás,
Mely osztályfalakat rakott,
A rendszer volt csak a hibás,
Nem pedig a népek magok:
„Nemes" képzé csupán a nemzetet,
Ha bármelyik népfajból eredett.

A magyar ép úgy szolga volt,
Ha címert nem mutathatott:
Mért gyűlölnétek hát egymást,
Ti külön ajkú népfajok?!
Egy a haza, melyben születtetek:
Ezért verjen hát lánggal szívetek!

Medgyes Lajos megküldte versét Pestre, Egressy Gábornak, s a nagy színész, akit Petőfihez és Medgyeshez egyaránt baráti szálak fűztek, meg is próbálta közzétenni. Április tizenötödikén kelt levelében mégis kénytelen közölni barátjával, hogy a Békeszózat *miatt — úgymond —* „lapomat lefoglalták, s azon számot újra kellett nyomtatnom." *Azt az okot mondták, hogy* „politikába vág, mégpedig izgatólag".

A cenzúra az abszolutista hatalom szempontjából helyesen ismerte fel, hogy a békével is lehet izgatni, mégpedig csak azzal lehet igazán, amikor a rendszer a nemzetiségi és osztályellentétek fenntartásán alapul. Így váltak veszélyesekké a birodalom biztonsága szempontjából ezek a sorok:

Testvérkezet! testvérkezet!
Magyar, szláv és román elem!
Az átkos külön-szakadás
Örökre száműzött legyen!
Megváltásunk igéje abban áll,
Ha felszakad köztünk minden viszály.

MIKÓ IMRE



A régi temető egyik sarka. Középen Misztótfalusi Kis Miklós sírja

MŰEMLÉKEINK

A „HÁZSONGÁRDI TEMETŐ"



XIX. századi hamvvedres, keresztes sírkövek

Kolozsvárt, a Házsongárd északi oldalán 1585-ben kiszakasztott temetőhely immár négy évszázada fogad be szegényt és gazdagot személyválogatás nélkül, amint azt létesítésekor meghagyták a város választott polgárai. Ez az a hely, ahol a halandó valóban kolozsvárivá válik, a városhoz köt még az utódokban is, hisz errefelé vezet útja, és végül is ide költözik, akarva-akaratlanul, a kolozsváriak zöme. A szüntelen „kiköltözést" a Házsongárd oldalába már rég nem bírja befogadni a temető. Amikor 1585-ben megnyitották, az addig használt temetőhelyek már mind megteltek, azért volt szükség erre az akkor új temetőkertre. Azóta ez is „túlnépesedett". A városi közgyűlés már 1892-ben megállapítja, *„hogy a jelenlegi köztemető annyira túlzsúfolt, miszerint... továbbá már nem használható."*

A száz férfiak gyűlése

A XVI. század második felének kolozsvári polgárait egyre többet foglalkoztatta egy új temetőhely létesítése, ahol halottaikat nem bolygatják meg új sírok ásásával vagy építkezésekkel. Ez időben a templomok körüli, egyébként megtelt cintermek már nem szolgálhattak temetkezőhelyül, ami természetes velejárója volt a város fejlődésének. A főtéri — nagypiaci — templom cintermét például már boltok és egyéb épületek vették körül, megannyi jövedelmi forrás városnak, egyháznak és polgárnak egyaránt.

Ezért a század második felében a halottakat már többnyire a nagy városfal és az ezt körülvevő kisebb fal közén, az úgynevezett „kőkertekben" kijelölt temetőhelyeken temetik el, a rangosabbak és módosabbak pedig a templomokba temetkeznek. De a „kőkertek" temetőhelyei sem oldották meg a kolozsvári temetőkérdést, és a *száz férfiak gyűlése* már 1570-ben meghagyja a főbírónak, hogy a barátoktól akkoriban elvett kertet szerezze meg a fejedelemtől, mert *„az kertre pedig ugyan temetőhelynek is szüksége volna a városnak"*. A barátok kertjéből nem lett

köztemető és 1573-ban a száz férfiak *„értik sok embernek panaszolkodásából minemű iszonyúságok lesznek a holttesteknek kihányásából és darabra való vagdalásából és hogy a temetőhelyek immár rakvák."* Ezért elhatározták, hogy *„az a két kert, mely a Szén-utca kisajtónál és a Középkapun alól vagyon, megszabaduljon temetésre."* A várost végül is az 1585-ben kitört nagy járvány kényszerítette arra, hogy tervezgetés helyett megfelelő temetőkertet készíttesen a halottak nyugvóhelyéül.

A járvány pusztítására részben a harangozók elszámolásából következtethetünk. Az áldozatok leginkább a gyermekek sorából kerültek ki. Egy-egy családból gyakran sorra temették a gyermekeket. Így 1585. április 3-án Gyulai Eötwes István gyermekéért harangoztak, május 3-án már a másik gyermek került sorra, rá egy napra, május 4-én pedig *„vonták az nagy harangot harmadik gyermekének"*. Ezeket a halottakat még nyilván a „kőkertekbe" temették, mert a város csak május 11-én határozott az „új" temetőhely „megépítéséről".

Az újonnan létesített temetőre fordított költségek elszámolásából követni tudjuk a munkálatokat, és azt, hogy milyen lehetett a Házsongárdi temető 1585-ben: zsindelyes sövénykerítéssel körülvéve, két vasalt kapuja gombbal és festett címerrel (jelvénnyel) díszítve, a bejárat felett pedig „írott fákkal". Valószínűleg már az augusztusban elhaltakat ide temették, bár az „új" temetőhely megnyitása nem vetett véget annak a szokásnak, hogy a „kőkerteket" is használják temetkezési helyül, nem is beszélve arról, hogy akinek erre módja volt, még hosszú ideig temethette halottait a nagy (főtéri) vagy kis (óvári) templomba.

Ereszes sírkövek

Az ismert XVI—XVII. századi sírkövekből arra következtethetünk, hogy a temetőkert megnyitásától kezdve két évszázadon keresztül a kolozsvári temetőkert jellegzetes síremlékei általában az ereszes sírkövek voltak, felirattal és többnyire a családfő mesterségét jelképező mesterjelvénnyel. A XVII. században, ezekkel egyidőben, elég gyakran helyeztek a sírra feliratos, kőkoporsó formájú ún. tumbát, a XVIII. század második felétől pedig egyre gyakoribbak lesznek a díszesebb, gyakran gótikus elemekkel ékesített, hamvvedres, keresztes síremlékek. Ezeket aztán a többnyire ma is álló, márvány obeliszkek váltják fel, hogy végül, napjainkban, a cementáradat nagy egyformaságba merevítse a Házsongárdi temető sírjait. Az eltelt évszázadok során a temetőben a sírok sorsa nem volt mindig zavartalan. Hogy ne távolodjunk el nagyon az eddig tárgyalt, kezdeti szakasztól, a száz férfiak 1611. május 5-i határozatából idézünk: *„kérik ökegyelmek városul ökegyelmeket tanácsul ezen is, hogy ökegyelmek az temetőkertben, azhol atyáink, anyáink és nemzetünk feküsznek, az különb-különbféle csordát ne tartsák, nyájat ott ne jártassanak..."*

Útjelző kövek

Ha más okból is, de ma is aggódva figyelünk a Házsongárdi temetőre. Sajnos, az idő, amely alaposan megviselte a Kolozsvár környékén kitermelt, könnyen málló sírköveket, valamint az emberi gondatlanság, nagyban hozzájárult ahhoz, hogy kevés tárgyi emlékünk maradjon a régi temetőből. A számon tartott jeles személyiségek sírját még megkíméli a zsúfoltság és tudatlanság okozta pusztítás, de egyre csökken éppen azoknak a síroknak a száma, amelyek a temető fejlődésére, történetére utalnának, vagyis a kolozsvári polgárok korukra jellemző sírkövei. A művelődéstörténet számon tartja az I.C. tábla 157-es sírján a XVII. században elhelyezett tumbát, amely Wicey Gáspárné Filstich Anna emlékét őrzi. A különösen szépen megmunkált, 1680-ból való síremlék egyik oldalát ugyanaz a címer ékesíti, amely a főtéri Filstich-ház ajtókeretén látható (a Korunk szerkesztősége és az Új Élet kolozsvári szerkesztősége felé vezető kapualjban), és a sír lényegében a város XVI—XVII. századi közéletében fontos szerepet játszó két család, a Filstich és a Wicey család emlékét őrizte a Házsongárdi temetőben. Nemrég mozdították el helyéből, most csonkán, összetörve fekszik a régi sírhely mellett... Fenn, a keleti rész ún. hóstáti temetője felé vezető úton, a II. B. tábla délkeleti tövében, megdőlve áll Szathmári Pap Mihály kollégiumi professzor kislányának ereszes sírköve, előtte, mélyen a földbe süllyedve, repedten, törten két tumba, szintén a Szathmári Pap-családbelieké. Valóságos kis sírkertje annak a családnak, amelyhez a városi közélet és művelődéstörténet, de a román festészet egyik úttörő jelese, Szathmári Pap Károly révén a román művészettörténet szálai is vezetnek... amíg még helyükön állanak és megmenthetők. Feljebb még áll néhány, a régi, földművelő-jelvényes hóstáti sírkövekből, de számuk egyre gyérül... Azzal pedig, hogy egy-egy régi sírkő eltűnik, éppen azt veszti el a Házsongárdi temető, ami sajátos jellegét tükrözte. A szervezett műemlékvédelem korában ideje határozott intézkedéseket tenni annak érdekében, hogy azok a síremlékek, amelyek a város temetője négy évszázados történetének útjelző kövei, régi helyükön, védetten maradjanak. Ezek egyúttal a kolozsvári „mívesség", az idevaló kőfaragók munkájának természetes környezetben megőrzött tárgyi emlékei is. (És nem lenne minden haszon nélkül, ha forrásai lennének a Kolozsvár környékén kitermelt kövek új, a hagyományokból merítő felhasználásának, hisz egy-két példa erre is van már az újabb sírokon.) Mert ha nem védjük meg ezeket az emlékeket most, amikor még van mit menteni, az egyre jobban terpeszkedő cementáradattól, nincs miért büszkélkednünk a méltán híres Házsongárdi temetővel.

KISS ANDRÁS



„Nirw Jannos fya Istok" 1585-beli sírfelirata a kőkertekből került a temetőbe



Búzakalászos hóstadti sírkövek





„Professor Szathmári Pap Mihálynak R. Teisnér Deberától született K. Anna" nevű leánykája sírján 1778-ban emelt ereszes sírkő

Földbe süllyedt tumbák a Szathmári Pap család tagjainak sírján



Asztalos Sándor felvételei

Notesz

Gond és kötelezettség

A Magyarózdi toronyalja bevezető soraiban Horváth István — e vállalkozás indítékairól szólván — hatvanesztendős nagyanyja példáját említi. „Úgy védekezett az enyészet ellen — mondja róla —, hogy megőrizte a feledésbe, az enyészetbe hullót, s amennyit megőrzött, annyit a múltból, magából, korából is kimentett a halál uralma alól. — Azzal fogott ki az időn, amikor az már közel sodorta sírjához, hogy ellenkező irányba nézett, nem a sír felé."

Nagyó, a mesetudó, öreg ózdi parasztasszony, időtlen időkben gyökerező emberi reflexszel védekezett tehát a sír, a pusztulás ellen: a „régvolt"-at idézte elevenné, megtartó erőként. Ösztöneitől vezérelve, belelátott a múltnak mélységes mély (miként Thomas Mann kérdi a József-tetralógia Előjátékában: „Ne nevezzük inkább feneketlennek?") kútjába — ha csak a család, egy kis falu, egy szűkebb közösség életkeretei között is.

Az eltűnt idő emlékeinek sűrűjében ma megfejthető s útbaigazító jelzésekre figyel a fül, a szem. A magányos vándoré s az önnön megmaradásának lehetőségeivel folytonosan szembetekinteni hivatott kollektivumé — népé, nemzeté, nemzetiségé — egyaránt.

De végül is nem Horváth István kitűnő munkájáról szeretnék ezúttal beszélni. A több évtizedes gyűjtő és kutató szorgoskodással egybehordott műről, mely a szerző költészetének benépesített világát, a szülőföldet tárja elénk a hagyományok és az élő folklór pompázatos színgazdagságában. A remek „írói monográfiáról", melyről Horváth István így vallott: „Én vagyok ez a könyv. De nem csak én. Az a nép is, amelyhez tartozom, amellyel — vagy amelyekkel — összefűznek a borzongató hiedelmek, varázslások, szokások, játékok, a népköltészet gazdag csillagos ege, s a nyelv, melynek egyes szavai a ködös ősidőkből visszhangzanak ide." A Magyarózdi toronyalja — mint tudjuk — befutotta immáron rendeltetett pályáját: sikerkönyv lett belőle, érdeme szerint. Hogy meglehetősen halk, mindenfajta dobveréstől mentes kritikai méltatásban részesült, és semmiféle díjat nem kapott? Ez most már igazán mellékes apróságnak tűnik az iránta megnyilatkozó általános érdeklődés arányaihoz viszonyítva. Elhelyeztük könyvespolcunkon — könnyen hozzáférhető helyen —, a Balladák könyve, a Tavaszi szél vizet áraszt, a Vadon nőtt gyöngyvirág és társaik szomszédságába. S észrevettük: egy idő óta mily örvendetesen bővül ez a részleg...

A nemzetiségi önismeret szüntelenül növekvő igénye történészeket, néprajzosokat, zenetudósokat, írókat, publicistákat ébresztett rá sajátosan honi, itt és most elvégzendő feladataikra. Könyvkiadásunk ilyen jellegű eredményei széles körben ismeretesek. A folyóiratok és napilapok pedig újabb meg újabb kezdeményezésekről: helytörténeti kutatásokról, készülő falumonográfiákról, népköltészeti gyűjtésekről adnak hírt. És ebben a megélénkült szülőföld-felfedező mozgalomban a hivatásos szakemberek mellett különböző területeken dolgozó értelmiségiek, vidéki tanárok, felsőbb osztályos tanulók is részt vesznek.

Az Ifjúmunkás hetek óta közli a székelykeresztúri diákok Példamutató dolgozatait. Oláh Sándor a székely diákok 150 évvel ezelőtti életéről értekezett meglepő szakértelemmel ebben a sorozatban. Diménv Ibolya a helyi lengyár, Györffi Erzsébet pedig Énlaka történetét vázolta fel. Nem vitás: a keresztúriak vállalkozása egészében példamutató — más iskolák, más városok számára is.

Készül aztán Magyaró monográfiája; Palkó Attila és Zsigmond József — mindkettő a falu szülötte — 1945-ben kezdett hozzá az anyaggyűjtéshez. A Művelődés, az Új Élet, a Vörös Zászló rendkívül érdekes részleteket mutatott be a befejezés előtt álló munkából. A magyarói folklór legjelentősebb darabját, a Volga menti cseremisz dallamkincsből való, több mint ezeréves múltra visszatekintő A falu nótáját — s ennek 13 változatát — Jagamas János jegyezte le még az ötvenes években. Palkó Attila és Zsigmond József falumonográfiája mellett, persze, más hasonló törekvésekről is tudunk. (A sok odaadással megtervezett kötetek, remélhetőleg, nem maradnak hosszú ideig kéziratban...)

Múltbeli értékeink feltárása, birtokbavétele: jelenkori gond és kötelezettség. A hovatartozás tudatának ébrentartása végett. Az idő mélységes mélységeibe pillantva, az emlékező ember mindig „ellenkező irányba" néz. Jövendő sorsa elébe.

NAGY PÁL



A zsúfolt varroda

RELON KONFEKCIÓ



Tanácskozás a tervezőosztályon

KELEMEN LAJOS

Egy kétszáz éves kolozsvári ház és jelvényei

A régi Kolozsvár épületeiből az utolsó negyedszázadban nem egy semmisült meg anélkül, hogy lebontása előtt egyetlen fölmérést vagy jó rajzot készítettek volna róla. Az is tény, hogy a bontásoknál kikerült különböző művészi kőemlékeknek csak egy része jutott méltó őrzőhelyre, az Erdélyi Múzeum Régiségtárába.

De nagyjában véve így van ez általában minden erdélyi városunkban. Éppen ezért nem kell jóstehetség annak a megállapításához, hogy ha ez a nekilendülő épitkezésekkel tovább is így megy, akkor már egy félszázad múlva nagyon nehéz lesz bemutatni, hogy milyen volt egy középkori, vagy csak XVI—XVII. századi erdélyi polgárház. Pedig ha be kell látnunk, hogy néhány régi házért nem lehet megállítani a fejlődést, s nagyértékű városi belsőtelkek nem lehetnek csak kegyeleti tárgyak: éppen úgy be kell látnunk azt is, hogy múltunk művészi emlékei iránt is vannak tartozásaink. Néhányat mindenesetre fönn kell tartani ezekből a művészet és művelődéstörténet, de saját műveltségünk és hírnevünk érdekeiért is. És még az elkerülhetetlenül lebontandó emlékeknél is kötelességünk ügyelni arra, hogy éppen a legnagyobb művelődési központokon ne semmisülhessenek meg nyomtalanul, már csak azért sem, mert éppen a városoknak lelket adó polgárság alkotásai voltak.

Kolozsvárt ma már Mátyás király nagyon önkényesen restaurált szülőházán és a szintén sokban átalakult unitárius püspöki lakáson kívül alig van a XVI. század végénél régebbi polgárház. A XVII. századi polgári épületek közül is az átalakítások eredeti formájukból sokat kiforgattak. Igazán csak az utolsó kétszáz év nyújt még néhány olyan emléket, melyek oly kevés külső változást szenvedtek, hogy előttük állva, egészen a letűnt századévek hangulatát érezzük.

Ezek között az Augusztus 23 utcában találunk néhány érdekes XVIII. századi házat s közülük az Augusztus 23 és Tomis utca sarkán egy kis, emeletes sarokház díszes, párkányos földszinti ablakaival és kehelyjelvényeivel nem egy járókelőnek föltűnik, anélkül hogy jelvényeinek és betűinek jelentését ismerné.

Ezek megfejtése e sorok feladata.

(K. A.)

■

A két századot betöltött régi ház ablak-párkánydíszeit nemrégen még vastag mészréteg takarta, mely alól igazában csak a Király utcai oldal két erősen domború párkánya és kehelyfaragványa tűnt szembe mindaddig, míg Pákey Lajos, a kiváló építőművész, talán 1916-ban vagy 1917-ben egyik párkányt lerajzolásra kitakaríttatta. Azonban a mész alól előkerült kehely és névbetűk jelentését akkor még nem sikerült megfejteni. A köztudat református papi jelvényt látott a kelyhekben. Egyesek tudni vélték, hogy a ház valaha a református egyházközségé volt, a kehelyjelvény ezen a réven került reá. Ez a téves hit ma is meglehetős széles körben él. A házat aztán Teleki Géza gróf megvette és 1920-ban restauráltatta. Ekkor a Minorita utcai homlokzaton is egy addig teljesen bevakolt csodaszép kőablakkeretet találtak, s egészen kitisztították, és új rácscsal látták el a másik utcára néző két barokk szemöldökpárkányos ablakot is.

A megújított ház egyszerre széles körű érdeklődés tárgya lett. Pompás ablakai, hosszú, utcai kőfala, érdekes emeleti följárója és udvarán festői fatornáca a laikus közönség figyelmét is felkölötték, s a rejtélyes kelyhek névbetűikkel újra mindenféle találgatásra adtak alkalmat.

A kehely az 1724. évszámmal jelölt építési időben az ötvösök vagy aranyművesek jelvénye volt. Így e ház kelyhei is kétségtelenül ötvösjelvények, s a mellettük levő betűk a készíttetők névbetűi. A kor szokásai és a kolozsvári ötvösök neveinek ismerete alapján megfejthetjük a névbetűkből a készíttetők neveit is.

A déli ablakpár különböző névbetűi, de azonos jegyei házaspárra vallanak. Ha mármost ismerjük az emlék keletkezése korának azt a szokását, hogy házaspárok nevénél és címerénél a férjé mindig a címertani bal (szembenézőnek a jobb) oldalon szokott lenni: akkor a keleti ablak **U. G.** betűiben a **férj** s a nyugati **Sz. A.** betűiben a feleség nevét kereshetjük. Az utóbbi névbetűk — mivel a latinban Sz. jegy nincsen — azt is elárulják, hogy itt a kőfaragó a neveket magyaros sorrendben véste ki: tehát elöl a vezeték- s azután a keresztnevet.

Mármost ha így a férj U. G.-vel rövidített nevű ötvös volt, akkor az 1724-ben élt nem nagyszámú céhtag közt elég könnyű megállapítani, hogy ez csak **Újhelyi Gábor** lehetett. A céhmestereknek az Erdélyi Múzeum levéltárában őrzött regisztrumából megtudjuk róla, hogy 1722. december 3-án állott be a céhbe, s Bihari Gergely és Werner János kezeskedtek érte. Tartozásait csak kilenc év múlva tudta teljesen lefizetni, s késedelmének hihetőleg új háza terhe is oka lehetett. Református ember volt. Fiatal éveiben 1720—30 körül egyházában kétszer is jelölték a harangoztató gazdaságra, de nem választották meg. Utóbb mint kincstári arany- és ezüstbeváltót emlegetik, s 1764-ben céhmester volt. E tájból ismerjük teljes nevét egy Nagyenyeden 1762. febr. 8-án kelt szerződésből, hol **„Tiszaújhelyi idősb Újhelyi Gábor** szabad királyi város Kolozsvár városa civisének" nevezi magát. Ugyanazon év április 28-áról egy másik szerződésen egy félig leszakadt pecsét **Gabriel Ujhelyi** feliratú címerét találjuk, melyen a paizs fölé helyezett sisakból kinövő süveges vitéz kivont kardot tart. Hasonló nevű fia 1742-ben készítette az ötvöscéhben rézmetszés-próbáját. Zsigmond fia 1746 tavaszán mint tógás diák szegődött apja mellé inasnak, de két év múlva visszatért a **diáksághoz.**

Idősebb Újhelyi Gábor mester feleségének nevét is megismerjük az 1762-i említett nagyenyedi szerződéséből, hol a férj mint házastársa, **Szőlősi Annának** meghatalmazottja, negyven évre zálogba adta 550 magyar forintért feleségének Fehér megyei: pókafalvi és oláhbogáti jószágrészét. Világos tehát, hogy az 1724-i ház **Sz. A.** névbetűi Újhelyi Gáborné **Szőlősi Anna** nevét őrizték meg. Az asszony túlélte férjét. Herepei János tanár, a kolozsvári református egyházközségi levéltár alapos ismerője szerint idősb. özv. Újhelyi Gáborné az 1780-as években halt meg.

Házuk a XIX. század első felében hosszú ideig a jeles tanár és hírlapszerkesztő, Méhes Sámuel tulajdonában volt. Utóbb a Harmati család bírta.

Jelenleg Elie Dăianu szenátor tulajdona.

Ma egészében, de kivált szép ötvösjelvényeivel egyik látványossága Kolozsvárnak. Csupán pléhfedele anakronisztikus.

Jelvényei azért is érdekesek, mert a kehely háromféle változatban fordul elő rajtuk. Közülök az, melyet Újhelyi Gábor névbetűi jelölnek, nyúlánk barokk kehely, magas karcsú szárral, csavaros nyélgombbal. Törpe csészekosarát ugyanaz a méreteiben kisebb barokk levélmotívum díszíti, mely mindkét ablak-párkánydíszen ott található. A feleség nevénél levő kehely nyele izmosabb, nodusa gömb, s magasabb csészekosarát hármas levélsor alkotja. Talpa mindkettőnek csonka, s a kőfaragó a névbetűket mindkettő mellett barokk levéldísszel keretelt domború térbe faragta. Az erős párkánydíszekkel együtt kiváló szép munkák, s nagy kár, hogy megcsonkultak. A harmadik kehelyjelvényt a kőfaragó már címerszerűleg paizsba foglalta s a paizsmezőben a névbetűket latinos sorrendben alkalmazta. Itt az alacsony csészekosarat hármasan tagolt levélmotívum díszíti s gombos fedél zárja be. Az a Minorita utcára, nyugatra néző ablak, melyet az utóbbi jelvény díszít, ma Kolozsvár egyetlen s egyszersmind legszebb ilyenféle utcai házablaka. Párkánymezőit pontozott alapon gyönyörű lapos relief barokk levéldísz kereteli, melyet fölkúszó félútjában virág tesz változatosabbá, s virágszerű a befejezése is. Kiváló művészi munka, mintha csak arra szolgálna, hogy egy valaha idetelepült fiatal művészember boldog megelégedését, derűs reménykedését juttassa kifejezésre. Egyetlen élvezetzavaró hatása az, hogy e szép díszítmény nincs szerves összefüggésben az ablakfő párkányzatának közepére helyezett jelvény-paizsával és ennek különben szépen omló foszlányaival, sőt attól a téren kívül keretelő vonalak is elválasztják. Lépcsőzetes szemöldökpárkány-tagolása kellemes árnyékhatást ad. Az egész ablak igazi mosolygó szeme a kedves, hangulatos épületnek, s úgy érezzük, mintha a letelt kétszáz év nézne szelíden róla mindenkire, aki előtte elhalad.

De nemcsak néz, hanem mintha mindenkit kérne is az ily emlékek szeretetére és becsülésére.

Ma ez az épület Kolozsvárt az egyetlen jelvényes aranymívesház, de az egyedüli utcai mesterjelvényes polgárház is.

Fedelén kívül valóságos szemléltető példaképe az egyszerű, de szép barokkízlésű városi polgárháznak. És különös szerencsére helyreállítatójában és mai tulajdonosában műértő kezekbe jutott, akik nemcsak a házat, hanem a szépet is megbecsülték benne. Nagyon kívánatos, hogy ez a megbecsülés a jövő nemzedéknél is állandósuljon, hogy a ritkuló, kedves öreg polgárházak e szép példája minél tovább maradjon emlékeztető a régi kincses Kolozsvárra s kincses lakóira. **(Pásztortűz.** 1925. június 28. XI. évf. 13. szám. 285—287. l.).

Közli Kiss András



Asztalos Sándor felvétele

Joggal vetheti szemünkre az olvasó, hogy az „ijesztgetés“ nem tudomány. Mindjárt más a helyzet azonban, ha arra figyelmeztetjük: ilyen alapon a szakácsművészet sem művészet, esetleg a hadművészet sem épp olyan, mint a piktúra, vagy a líra pengetése. Így tehát nyugodt szívvel jelenthetjük ki: az „ijesztgetés“ is lehet tudomány, ha 1. határozott tárgya, 2. sajátos területe, 3. jól felismerhető módszerei, 4. elmélete *(esetleg: filozófiája)* van. Jelen kis párbeszédünkben ilyesmiről lesz szó.

Apa asztal mellett ül, szemben az Olvasóval, háttal Anyának, aki nincs a színen e pillanatban. Apa belemélyedt egy könyvbe, orra majdnem a kötésenyvet súrolja. Házikabátjában olyan, mint egy gólem, borzas is, szemüvege ijesztően villog.

Anya *(hangja kintről):* Azonnal megeszed! Ejnye, ebadta kölke! Ha rögtön meg nem eszed, szólok apukának! Apuka! Gyere, mert Zsuzsika nem akarja megenni a tejpapát! Apuuka!

Apa *(felkapja fejét, morog):* Mi az? Miért nem hagytok dolgozni? Mindenre nekem legyen gondom? *(Tovább olvas.)*

Anya *(hangja):* Apuka! Gyere, mert Zsuzsika nem akar enni!

(Csend)

Apuuka!

(Csend)

Apuuka!

(Csend)

(Anya garral be, vékony nő, pongyolája mint egy lebernyeg, kísérteties.)

Anya: Miért nem szólsz? Miért nem jössz, ha hívlak? A gyerek nem akarja megenni a tejpapát!

Apa: És miért kellett volna nekem odamennem?

Anya: Hogy ráijessz!

(Mély csend)

Apa: Egyszer s mindenkorra kikérem magamnak, hogy a saját gyermekemet velem ijesztgesd. Nagyon kérlek: többet ne forduljon elő. Azt akarod, hogy a gyerek engem utáljon meg. *(Gúnyosan.)* Én végezzem el a piszkos munkát, hogy a te kezed tiszta maradjon, mi?! Hát abból nem eszel!

Anya: Nem arról van szó, hogy én miből nem eszem, hanem arról, hogy a gyerek miből nem eszik! A gyerek nem eszi meg a tejpapát!

Apa *(vészjóslóan):* A tejpapát, mi? Mondd, mi lenne, kedvesem, ha teszem azt, saját magaddal ijesztgetnéd az én saját gyermekemet? Hogy téged utáljon meg! Igen: miért ne utáljon meg téged? *(Utánozza.)* Azonnal megeszed a tejpapát, mert jön anyuka! Nekem megedd, mert hívom anyukát! Mi lenne?

Anya *(gúnyosan):* Hogy hívjam saját magamat, kedvesem, amikor én ott ülök előtte és éppen etetni akarom? Talán az *alteregómat* hívjam? Nem gondolod, hogy a gyerek kinevet? Nem gondolod, hogy ezzel zavart keltenék a kis fejében? Tudathasadást akarsz benne okozni kétéves korban? Jó vicc! Hívjam saját magamat!? Tudod mit: etesd te és hívjál engem, én nem bánom!

Apa *(dühös):* Tudod mit? Hagyjál békén! De velem többet ne ijesztgesd! Népszerűtlenné akarsz tenni nála, ez a helyzet!

Anya: Szent ég! Te beteg vagy. Hát hogy nem érted meg, hogy a gyereket muszáj valamivel megijeszteni, másképp nem eszi meg a tejpapát!

Apa *(ingerült):* Hát akkor... ijesztgesd a nagymamával... akárkivel... mit bánom én, de velem ne! *(Hátat fordít.)*

Anya: Egyedül maradok... mindig egyedül maradok... *(El. Kis idő múlva hangja):* Egyél, Zsuzsika, mert különben hívom a nagymamát! Nagymamaaa! Nagymamaaa!

(Nagymama be a színre, rikító és sikító, boszorkányszerű.)

Nagymama: Mit akar ez a lány már megint? *(El, szóváltás, nem lehet érteni, Nagymama vissza, panaszosan):* Ezt érdemlem a saját lányomtól, ezért neveltem... hogy most az unokámat velem ijesztgesse! S maga nem szól semmit... Maga hagyja!

Apa: Nekem ő csak a feleségem, nem szólhatok rá. *(Hátat fordít.)*

Nagymama: Ezek maguk! Nem tudtam, hova jövök... nem tudja az ember... hatvannégy éves koromban arra nevelik az unokámat, hogy én egy boszorkány vagyok... vasorrú bába, huhh! De én most itt megesküszöm: nem tűröm sokáig! *(Erélyesen el.)*

Anya *(be):* Te apa, az anyám sem vállalja!

Apa: Na látod, pedig ő a saját édesanyád, s neki Zsuzsi a saját édes unokája. Ezt a kis áldozatot igazán meghozhatná érte!

Anya: Mondd, kedvesem, mi lenne, ha a te saját édesapáddal ijesztgetnénk a gyereket... mert valakivel csak kell ijesztgetni... *(El. Kis idő múlva hangja):* Zsuzsika, ha azonnal nem eszed meg a tejpapát, hívom nagyapát! Hallod: hívom nagyapát! Nagyapaaa! Nagyapaaa!

(Nagyapa morogva be, szinte púpos, szikár, sűrű szemöldökű, csúnya ember, átmegy a színen, el, kintről dörmögés, nem hallani, miről van szó, kisvártatva vissza.)

Nagyapa: Hát ide figyelj, fiam: maholnap hetvenkét esztendős vagyok, de ilyet még nem pipáltam. A saját menyem a saját unokámat velem akarja megijeszteni. Hát mi vagyok én? *(Hangja egyre dörgőbb lesz.)* Hóhér? Én vagyok Bali Mihály? Ezt nem tűröm, nem tűröm! Interpellálok!

Apa: Drága édesapám, nyugodjék meg. A menye nem akar rosszat. A gyereket valóban szükséges időnként valamivel megijeszteni, feltétlenül szükséges. Hát mit tehetne szegény asszony!?

Nagyapa: Ahá! A saját fiam is elárul. Idegenek pártjára kél. Ez az apák sorsa. Hiába neveljük gyermekeinket: másoknak neveljük: a feleségeknek, férjeknek, anyósoknak, apósoknak, unokáknak, a világnak! Nem a miénk ő már! De nem törődöm vele: ti romlott felnőttek vagytok, legyen veletek az, amit az Úr akar, hanem azt nem hagyom, hogy ezt az ártatlan csöppséget ellenem hergeljétek, *ellenem* — egy becsületben megőszült aggastyán ellen, aki őt a világon a legjobban szereti! Jobban, mint titeket együttvéve s mint a világot együttvéve! Nem leszek én neki madárijesztő, *nem, nem, soha!*

Apa: De édesapám! Valakivel — értse meg —, valakivel muszáj a gyereket ijesztgetni... ez létszükséglet...

Nagyapa: Ijesztegesse az anyja — saját magával!

Apa: De hiszen ő eteti, ötöle nem fél!

Nagyapa: Akkor ijesztegesse veled!

Apa: Tőlem se fél.

Nagyapa: Akkor ijesztegesse a kedves nagymamával!

Apa: Nem fél, nem fél...

Nagyapa: Szép! Szóval: egyedül csak tőlem fél az a gyerek. Micsoda rágalom! Hát kivel sétál naponta órákhosszát ez a gyerek!? Nem velem? Tőletek a penész megehetné szegény kis virágszálamat! Felelőtlen visszaélők! És még éntőlem fél... aszongya... van képe azt mondani! Ha nem lennél vén szamár, most felképelnélek! Mi vagyok én? Krampusz?

Apa *(Nagyapa lába elé borul):* Ó, atyám, bocsáss meg! Dehogy vagy te krampusz, dehogy vagy te madárijesztő... de meg kell neked is értened: felőrlődöm ebben a küzdelemben. A gyerek nem akar enni. Szegény anyja mindent megpróbált. Nem megy. Hát rá akart ijeszteni: ez az egyetlen módszer, ami még maradt. Én tudom, hogy mindenki érzékeny, én tudom, hogy mindenki népszerű akar lenni, én tudom, hogy mindenki jó, senki sem ijesztő, de valakit csak találnunk kell, akivel ráijeszthetünk a gyerekre. Valakinek vállalni kell ezt a szerepet is! **Nagyapa** *(gúnyosan):* S a választásotok éppen rám esett! Micsoda megtiszteltetés! Szép kis történelmi szerep! Az unokám megijesztése... két végigharcolt háború, tíz kitüntetés után: szép, nemes, nagy feladat! Köszönöm, fiam!

Apa: Apám, ne beszélj így! Mondd meg... akkor mondd meg: kivel ijesztgessük? Mert megőrjítenek ezek a szempontok: vele nem lehet, mert az anyja, velem nem, mert az apja vagyok, veled nem, mert a nagyapja vagy, a nagyanyjával nem, mert a nagyanyja! Hát akkor kivel? Kivel? Kivel? !



Cseh Gusztáv illusztrációja

tokat. De akkor kivel? Hát akkor kivel? Kivel?

Nagyapa: Emlegessétek neki a mumust! Az bevált, klasszikus módszer!

Apa *(rábámul):* Azt akarod, hogy az unokádat babonás félelem kerítse hatalmába? Hogy természetfeletti erőktől remegjen egész életében? Nem, nem: ez nem lenne helyes: én szabad embert akarok nevelni belőle! *(Töprenget.)* Téged például kivel ijesztett édesanyád? — az én áldott nagymamám?

Nagyapa: Engem? Várj csak... engem a rendőrrel... igen, a rendőrrel...

(Kis csend, töprengés.)

Apa: Nem, ez nem lenne helyes. A rendfenntartó közegek tekintélye fontos dolog egy társadalomban. Nem szeretném szabadosságra, cinizmusra, anarchizmusra, a rend iránti utálatra nevelni ezt a gyereket...

Nagyapa: Nem is lenne helyes. Arról nem is szólva, hogy hiába ijesztgetett engem szegény anyám, a te nagyanyád a rendőrrel, mert végül magam is az lettem. Igaz, csak közlekedési. Úgy gondoltam: ha már félnem kell — féljek inkább saját magamtól. *(Nevet.)*

Apa: Nem, nem, ez semmiképp sem jó. Így se, úgy se. *(Egyre kétségbeesettebb.)* De kivel? Kivel? !

Nagyapa *(lakonikusan):* Maradnak a cigányok.

Apa *(hirtelen):* Nem, apám, ez

Koldus: Isten áldja magukat, isten áldja a családot, isten áldja a gyermekeiket! *(Indulna.)*

Apa *(hirtelen ötlettel):* Várjon csak! *(Koldus megtorpan.)* Mondja csak... mondja csak ... akar naponta egy-két deci pálinkáravalót keresni ebben a házban...

Koldus: Nem tudok én dolgozni, kérem, hiányzik a fél karom.

Apa: Nem, nem kell dolgoznia semmit. Maga naponta ugyanabban az órában megjelenik ebben a házban, de pontosan ebben az órában és bemegy a gyerekszobába...

Koldus *(kissé gyanakodva):* És?

Apa: Bemegy és kész... ott marad néhány pillanatig, aztán kijön. Ennyi az egész. Ha akarja, ebédet is kap, nemcsak pálinkáravalót. Nos?

(Apró szünet)

Koldus: Hát... lehet róla szó ... Szóval mindennap ebben az órában...

Apa: Nagyszerű! Van gondviselés! Menjünk, máris menjünk! Már ma kezdjük! Rohan az idő! Gyorsan! Gyorsan! Gyorsan! *(Megragadja Koldus karját s Nagyapával együtt átrohannak a másik szobába, alighogy kimennek, jön Nagymama lélekszakadva.)*

Nagymama *(boldogan):* Használt a koldus! Eszik a gyerek! Már ötödik napja eszi a gye-

A cigányügytől a romaproblémáig

A hetvenes évek közepén történt. Debrecen és Füzesabony között, egy hétfő hajnalon. A fővárosba tartó balmazújvárosi munkások mesélték, hogy valahol, talán Somogy megyében, egy buldózeres ember megsemmisített a gépével egy cigánytelepet. A dolog állítólag úgy esett, hogy a buldózeres a cigánytelep környékén egyengette az utat. Nyár lévén, vele volt egyébként iskolás kisfia is, fent a vezetőállásban. A cigánygyerekek meg mindegyre ott alkalmatlankodtak a gép körül, egészen addig, amíg egyiküket el nem kapta a tolólap, úgyhogy el is tört a lába. A buldózeres rögtön kocsiba vágta magát. A saját gyerekét a helyszínen hagyta, a sérültet meg a legközelebbi kórházba vitte. Mikor visszatért, szinte eszét vesztette. Buldózerének ülésén ugyanis kisfiának levágott fejét találta. Odatették a cigányok, akik az eltört lábú kisfiúért álltak bosszút. A fájdalomtól eszét vesztett apa azután a géppel ment a putriknak. Menekült is előle, aki tudott, de vagy tíz-tizenketten elpusztultak az épületekben.

Egy közvélemény-kutatási munkában találkoztam a történettel ismét. Ha jól emlékszem, a rádió közvélemény-kutató csoportja eredt a rémhírlegenda nyomába, és gyűjtötte össze annak közel száz változatát. A történet főként ingázó munkások révén terjedt, akiktől én is hallottam. Az esemény színhelyéül hol Somogy, hol Szabolcs-Szatmár, hol Borsod-Abaúj-Zemplén megyét jelölték meg. Azokat a területeket, amelyeken a legtöbb cigány élt.

Mondani sem kell, hogy a legendának az égvilágon semmi valóságalapja nem volt. Akik mesélték és hallgatták, mégis igazként fogadták el.

❑

1945 után az MSZMP KB Politikai Bizottságának 1961-es cigányhatározatával kezdődött az intézményes törődés a cigányproblémával.

Ez kétszázezer főre becsülte a cigányság létszámát, és három csoportra osztotta őket. A harmincszázaléknyi beilleszkedettre, az ugyanennyi „beilleszkedésben levőre" és a negyvenszázaléknyi be nem illeszkedettre. Nem tudni, honnan származtak ezek az optimista adatok, a beilleszkedésnek és a be nem illeszkedésnek milyen mértékéről szólhattak a százalékos adatok. A legnagyobb problémát azonban az okozta, hogy a határozat megelégedett azzal: a cigányság „... bizonyos néprajzi sajátossága ellenére sem alkot nemzetiségi csoportot". Ez a megállapítás arra az egyébként közismert tényre támaszkodott, hogy a cigányság társadalmilag és nyelvileg erősen megosztott. Csakhogy e megosztottság nem jelenti azt, hogy etnokulturális tekintetben, tehát szokásokban, életfelfogásban, életmódban nincsenek óriási különbségek a cigányok és a magyarok között. A következő évtizedek cigánypolitikájának legnagyobb hibája az volt, hogy ezekről a különbségekről nem volt hajlandó tudomást venni. Megingathatatlannak látszott a hit, hogy a cigányság fokozatos gazdasági felemelésével megoldható a cigányprobléma, s végső soron a cigányság beolvasztható a magyarságba. Nem nacionalizmusról volt szó, hanem felületes ökonomizmusról. Amelyet persze nyelvi tabuk öveztek. A hivatalos sajtó nem tudott a cigányságról, csupán a cigány lakosságról. A cigány helyett rendszeresen cigány származásút írtak. Nem véletlen, hogy a minden cigányt jelölő roma szó csak a rendszerváltás után vált igazán elfogadottá.

❑

Közben a hatvanas években óriási változások zajlottak a cigányság életében. Az ország iparosodása nagy cigánytömegeket mozdított ki hagyományos életmódjából. Egyre több férfi járt el a cigánytelepekről a nagyvárosi építkezésekre dolgozni. És egyáltalán: a hatvanas-hetvenes évek fordulójára a munkaképes cigányférfiak óriási többsége munkába állt. Ekkor Kemény István vezetésével az Akadémia szociológiai intézete folytatott kutatást. Az adatokban gazdag anyag egy roppant nehéz helyzetű cigányvilágot mutatott fel. A felmérés idején már háromszázhúszezer volt a magyarországi cigányok száma. Hetvenegy százalékuk magyar, huszonegy százalékuk cigány, nyolc százalékuk pedig román anyanyelvűnek bizonyult. Igaz, hogy a munkaképes férfiak óriási többsége dolgozott, de egyharmaduk nem az egész évben. A cigánycsaládok kétharmada telepeken lakott. A cigánylakások kilencvenkét százalékában nem volt vízvezeték. A cigánygyerekeknek csak töredéke fejezte be az általános iskolát.

A kor jellegzetes vonása, hogy a magyar szocializmus tényleg törődik a cigánysággal (a románnal ellentétben, amely végig nem kívánt róla tudni, hogy Romániában több millió cigány él). A továbbiakban a szép számmal született párt- és állami határozatok támaszkodnak a Kemény-féle jelentésre, az mégis tilalmi listára kerül mert nem az eredményekről, hanem a bajokról beszél.

❑

Nem tudom, a bevezetőben előadott rémhírlegendával kapcsolatos kutatás eredményének mi lett a sorsa. Tárgyalták-e azt felsőbb politikai fórumon? Mindegy, ha igen, ha nem, semmi sem történt a tanulságok levonása érdekében. Pedig az volt az a pillanat, ott a hetvenes évek közepén, amikor észre kellett volna venni, hogy valami drámai van születőben a cigányság és a magyarság együttélésében. A gazdasági változások mind a magyarság, mind a cigányság hagyományos életkereteit összetörték. S ezzel a munkamegosztás, az együttélés hagyományos formáit is. Az együttélés új módjai pedig új konfliktusokat teremtettek.

❑

Pedig tényleg igen sok pozitív változás történt a hatvanas, hetvenes években a cigányság életében. Senki nem gondolná, hogy a legnagyobb előrelépés éppen ott volt, ahol most a legszembetűnőbbek a bajok. Heves megyében 1975-ben a keresőképes cigány férfiak hetvenöt százalékának volt munkája. 1985-ben már kilencvenhét százalékuknak. Ez utóbbi esztendőben a majd ötezer munkaképes férfiból mindössze százegyvenkettő nem dolgozott, s közülük is csak negyvenkettő volt családfő. Látványosan csökkent a segédmunkások száma, hasonlóképp nőtt a betanítottaké, de megbízhatóan emelkedett a szakmunkásoké is. Ugyancsak erősen emelkedett a több évet egy helyen dolgozók száma.

1978 után szinte megszűnt a cigány szülőknek az óvodával szembeni ellenszenve, a nem cigány szülők meg elfogadták a cigány gyerekek óvodába járását. Ezzel párhuzamosan, illetve ennek nyomán javult a cigányok iskolázottsága. Teljessé vált a hátrányosak beiskolázása. Ötven százalék fölé emelkedett a nyolc osztályt elvégzettek aránya. Ahol egyik szülő sem járt iskolába, abban a családban majd hét volt az átlagos gyermekszám, ahol meg mindketten elvégezték a nyolc osztályt, ott csak három. Szóval az adatok tanúsága szerint Heves megyében igenis elindult a cigányság a társadalmi integráció felé.

❑

Mi történt hát akkor? Mi az oka, hogy épp ott találkozunk a cigányprobléma legélesebb konfliktusaival, ahol talán a legtöbbet haladt előre a cigányság? Az okok nyilván igen számosak, de annyi bizonyos, hogy közülük a legfontosabb az integráció megakadása. Láthattuk (a rémhírlegenda-példa mutatta), hogy már akkor is baj volt, amikor a dolgok „rendjén mentek". A két kultúra korábban szokatlan keveredése sejtette a bajokat. Most, hogy társadalmilag-gazdaságilag kiszolgáltatottabbá vált az egész társadalom, a keveredés látványos konfliktusokkal szolgál. Irritál a cigány gazdagság is, mert gyanús eredetű, hordozója agresszív és pöffeszkedik. (Miként a magyar, de ez azért *más*.) De irritál a cigány szegénység is. Mert a társadalomba épphogy beilleszkedő cigányok helyzete roppant kényes. A régi életmódhoz már nincs visszaút, az éppcsak ízlelgetett új meg munka és egyéb feltételek híján nem élhető. Valami történt, amit nem értenek sem ők, sem a magyarok, s ez az értetlenség összeütközéseket szül. Annál könnyebben, mivel most kisebb az elkülönülés, szorosabb az együttélés, mint korábban. Immáron sok helyen lakik együtt magyar és cigány. Mondjuk ugyanazon a lakótelepen vagy ugyanabban a lakónegyedben. Nem véletlen, hogy az újságok címlapjaira kerülő „cigánysztorik" javarészt városi kiadásúak. S hogy pont ott esnek meg, ahol néhány esztendeje még alig létezett a cigányprobléma, mivel akkoriban épp „megoldódni" látszott a dolog.

❑

Itt áll tehát az ország egy alig megkezdett és máris félbetört cigánymodernizációval. Annyit tanulhattunk az előző évtizedekből, hogy korántsem csak gazdasági problémával állunk szemben. Elsősorban azonban mégis csak azzal.

És nincs semmilyen látható lehetősége a gazdasági orvoslásnak. Ha fel is lendül egyszer majd a piac, nem a szakképzetlen vagy a csökkent értékű munkaerőre, a vattaemberekre lesz szüksége. Valódi, itt és most programja azonban az immáron jóval több mint félmilliós romatársadalom gazdasági felemelésének nincs. Nincsen olyan tervezet, amely arról szólna, hogyan indítható el újra a cigányságnak a társadalomba való beépülése. Ellenkezőleg, jelenleg e területen is a szétszabdalás munkáját végzik a gazdaság és a társadalom vak erői.

Azonban ameddig a szóban forgó cselekvési terv meg nem születik, addig sem lehet tétlenkedni. Mihamarabb sínre kell tenni egy olyan etnokulturális tanító és felvilágosító programot, amelynek alanya és tárgya az egész magyar társadalom kell legyen. Állami és társadalmi, hivatalos és civil szervezetekre vár hatalmas munka. Az iskolákra és az egyházakra, az újságokra és a televízióra. Magyarokra és romákra egyaránt.

Daróczi Ágnes, a hazai cigányértelmiség egyik legkiválóbb képviselője mondta egyszer, hogy mindannyian egy etnikai bombán ülünk. Ez a bomba kitartóan, egyre hangosabban ketyeg.

Hovanyecz László



LENGYEL LAJOS FELVÉTELE

Lehetne nemzeti a Nemzeti

Az előző kormányzat hivatalba lépése után az egyik legsürgősebb dolgának azt tartotta, hogy nemzetivé tegye a Nemzetit. Azután ezt az egész nemzettel is megpróbálta. Nagyjából azonos eredménnyel. A nemzet átformálására tett kísérletnek a tavaszi választások után vége szakadt. A Nemzetiben még tart az igyekezet. Az új kormány – politikailag igen bölcsen – nem tartotta fontosnak, hogy az éppen újra kinevezett, azaz „bebetonozott" vezetőséggel és működésével foglalkozzék. Mondhatnám persze, hogy luxus ennyi közpénzből egy ilyen színházat fenntartani, de ezzel az erővel azt is mondhatnám, hogy maga a demokrácia az összes komplikált játékszabályával ugyancsak fényűzés egy ilyen szegény országban. Nemcsak ezért vélem azonban fontosnak, hogy a jelenlegi vezetők kitöltsék a rájuk mért időt, hanem mert ez alatt lehet gondolkodni, hogy mi is legyen e mind szomorúbb sorsú intézménnyel.

A Nemzeti Színház körüli csöndnek érzésem szerint mélyebb, ha nem súlyosabb okai vannak. Feltehetőleg az, hogy egyáltalán nem létezik nemzeti színházi koncepció. Illetve ami lenni látszik, amit emlegetnek, az vagy nem az, vagy fából vaskarika és teljes szakmai csődhöz vezet. A Nemzeti jelen állapotát ugyanis korántsem csak az határozza meg, hogy igazgatója lelkes, elszánt és tisztességes, ám szakmailag inkompetens, gyenge kezű, hogy olyan darabokat, személyeket és egész produkciókat is színre enged, amilyeneket nemhogy az ország első színházában, hanem sehol a világon, sőt a világ végén túl sem lenne szabad. A szakmai és művészi csőd igazi oka ugyanis meggyőződésem szerint magában a találmányban rejlik. Abban tudniillik, hogy egyetlen épület, egyetlen társulat reprezentálja a nemzet színjátszását.



Sokszínű

TETTAMANTI BÉLA GRAFIKÁJA

Ez a reformkorban okkal megszületett eszme több mint másfél évszázadon keresztül különböző módokon nyert új és új tartalmat, miközben többször ki is ürült. Az elvi-eszmei vitákat természetszerűen szegélyezték és keresztezték személyes ambíciók. Mindezek közepette azonban voltak az intézménynek nagy korszakai. Hogy melyik mennyiben volt igazán nemzeti, melyik milyen nemzeti színházi gondolatnak felelt meg, az alapos elemzés tárgyát képezhetné, de az aligha kétséges, hogy általában, amikor jó volt a színház, a közvélemény elfogadta nemzetinek. Tekinthették egyszerűen válogatott színészcsapatnak vagy magasabb eszmék, ideológiák, célok képviselőjének, szócsövének, hordozójának, de valamilyen értelemben elismerték kiemelkedő, reprezentatív szerepét.

Az utolsó ilyen korszak azonban az ötvenes években volt. A hatvanas években modernizálódó Nemzeti már csak egy volt az új utakat kereső pesti színházak között, ahol éppúgy előfordultak persze jó előadások, mint a Vígben vagy a Madáchban, de valószínűleg egyik színház sem reprezentálta jobban a nemzeti színjátszást, mint a másik. A hetvenes évekre pedig ez a reprezentatív szerep vidékre költözött. A kaposvári, a szolnoki, a kecskeméti előadások, törekvések jelezték mindazt, ami érdekes, izgalmas, újszerű lehetett akkoriban a magyar színjátszásban. Az a kísérlet pedig a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján, hogy ezt a tényleges reprezentációt egyesítsék a hivatalossal, a külsődlegessel, hogy a Nemzetibe beköltöztessék a vidék színházi forradalmárait, szükségképpen vezetett csődhöz. Kiderült ugyanis, hogy a korábbi reprezentatív szerep kiürült, megszűnt, feleslegessé vált.

A Nemzeti Színház szerepkörét korábban ugyanis különféle, de lényegében hasonló szerkezetű politikai-társadalmi kompromisszumok tartották fenn, mint magát a nemzeti eszmét. A félfeudális körülmények között polgárosodó országban ez volt az az ideológiai abroncs, amely valamennyire összefogta az egymásnak feszülő erőket, érdekeket. Az ötvenes évek valójában nemzetáruló kommunista politikája is igyekezett magát az igazi nemzeti érdekek, a forradalmi, a szabadságharcos hagyományok letéteményeseként beállítani. Az ötvenhatot követő kiábrándulás, majd a hatvanas-hetvenes évek suba alatti, háztáji polgárosodása, modernizációja azonban megszakította ezt a folyamatot. Az ország nagyjából ez idő óta nem ugrik automatikusan talpra arra a szóra, hogy magyar. Előbb gyanakvóan megvizsgálja a lakosság többsége, hogy ki mondja, miért mondja, mit akar vele elérni.

Ennek a társadalomnak már akkor plurális, sokszínű, sokféle ideológiát, ízlést, értékrendet képviselő művészetre volt szüksége, amikor politikai pluralizmusról még csak nem is álmodhatott. Ebben a helyzetben szükségképpen jött létre a nyolcvanas évek – színvonalát tekintve olyan amilyen, de mindenképpen változatos, tarka – színházi élete, amelyet, ha a művészi értéket vagy a nemzeti közi elismertséget tekintjük, akkor kétségkívül a Katona József Színház reprezentálhatott. Ez a reprezentáció azonban semmiben sem hasonlított arra, ahogyan e funkciót korábban a Nemzeti betöltötte. A nemzeti gondolat, a nemzeti eszme hangoztatása játszotta benne ugyanis talán a legkisebb szerepet. Más kérdés persze, hogy minden igazi eredmény, minden siker lényegében a nemzet szolgálata is.

A nemzeti színházi eszme kiürülését, csődjét, megszűnését végül nemcsak a színház, a társulat folyamatos vergődése jelezte, hanem a legutóbbi, furcsán elintézett pályázat is, amikor jelentkeztek ugyan valóban jelentős múlttal rendelkező színházi emberek az igazgatói posztra, akik bizonyára érdekes, értékes színházat tudnának csinálni, de olyat aligha, ami bármiben is emlékeztetne mindarra, amit valaha is a Nemzeti Színházról elképzeltünk. Létre tudnának hozni a jelenleginél sokkal jobb színházat, amelyet akár Nemzetinek is lehet nevezni, csak éppen nem tudni, miért. Korábban pedig az új épületre meghirdetett gyűjtés, amely végül is teljes kudarccal felérő eredményt hozott, arról tanúskodott, hogy nemcsak a színházi szakma képtelen összehozni egy reprezentatív csapatot, de a társadalom nagy többsége sem érzi ezt olyan fontos ügynek, hogy pénzt áldozzon rá.

Pedig talán minden korábbinál nagyobb szükség lenne a nemzeti színjátszás összefogására és ennek az összefogásnak a reprezentálására. Kelet-Közép-Európa jelenlegi szétfoszlása és új egységekbe formálódása idején roppant jelentősége volna egyfajta kulturális nemzeti egység megteremtésének, folyamatos alakításának és bemutatásának. Színházi téren ennek helye lehetne a Nemzeti.

Nem úgy azonban, hogy egyébként gyenge előadásait olykor körbehordozza a szomszédos országok magyarok lakta területein, s nem is úgy, hogy olykor meghív Budapestre határainkon túli magyar társulatokat. Szóval nem úgy, ahogyan egy magát erősnek és gazdagnak képzelő, valójában azonban elaggott és nyomorgó nagybácsi támogatja szegény vidéki unokaöccsét.

Hanem a Nemzeti a szó szoros értelmében reprezentálhatná a magyar színjátszást. Ha már reprezentatív társulatot, műsort, ízlést és eszmét nem tud előállítani, lévén az lehetetlen, bemutathatná a fővárosban a teljes Budapesten kívüli magyar színjátszást. Azaz a Nemzeti lenne az a befogadó színház, amelyről olykor elelejtenek egy-egy szót, hogy azután az ötletet is elejtsék. Itt léphetne fel évente rendszeresen legjobb előadásaival a világ valamennyi magyar nyelven játszó társulata. Egy ilyen intézmény valóban reprezentálhatná, sőt, a mai szellemi viszonyok között csakis egy ilyen intézmény reprezentálhatná a nemzetet, a nemzet színjátszását.

Zappe László

Kolozsvár: fibulák és fabulák

Mit kerestek és mit találtak a régészek a Fő téren?

Kolozsvárott, a Fő téren fél órát ácsorogtam az elhíresült régészeti kutatóároknál: vajon érdekel-e még valakit, mi van a vasparavánok mögött? A délutáni forgatagban a járókelők úgy mentek el mellette, mintha ott se lenne. A szemközti sörözőben megkérdeztem a pincért, mi lehet az oka a közömbösségnek? „Itt a tél, uram! Mindenki a beszerzéssel van elfoglalva."

Este barátaimnál voltam vendégségben a Farkas utcában. Elmeséltem nekik, azért jöttem most Kolozsvárra, hogy tárgyilagos szakvéleményeket gyűjtsek az ásatás tudományos kérdéseiről. Régészekkel fogok találkozni. A háziasszony hosszú hallgatás után csendesen figyelmeztetett: „Maga csak ne legyen nagyon objektív!"

❑

Ferenczi István régészprofesszort kertvárosi otthonában kerestem fel. Ismert ellenzéki képviselője a kolozsvári magyar értelmiségnek. Évtizedekig üldöztetés és mellőztetés volt osztályrésze. Az idős, beteg ember újra taníthat az egyetemen, ókortörténetet ad elő. Az alagsorban kapott helyet a kurzusa. Fogas, diavetítő nincs.

– *Professzor úr, a legújabb Fő téri ásatások hozzájárulhatnak-e Európa és Kolozsvár római kori történetének teljesebb megismeréséhez?*

– Az ásatások ezen a környéken nemcsak érdekesek, hanem értékesek is. Lazarovici kutatóárkától alig hetven-nyolcvan méterre, a Deák Ferenc utca elején az idén római kori fibula, azaz ruha-biztosítótű öntőműhelyt fedezett fel Sorin Cocis régész kollégám. Rendkívül becses, mondhatnám, Európában egyedülálló leletekre bukkant. Az utca túloldalán, a régi városháza udvarában már korábban előkerültek vasból készült tárgyak, amelyek bizonyították, hogy ott is műhelyek voltak. Szóval, egy percig sem mondanám, hogy nem indokolt a régészeti kutatás folytatása, csak az a kérdés, hogy milyen céllal és hol.

– *Nem tűnik logikusnak, hogy miközben a Cocis-féle kutatóárkot május végén visszatemették, augusztusban a szomszédságában Gheorghe Lazarovici, az Erdélyi Történeti Múzeum főigazgatója és Dorin Alicu, a múzeum régész-aligazgatója ásatott kutatóárkot. Miért nem ott, ahol Méri István a középkori sírokat megtalálta?*

– Funaréknak – szándékosan csak őket nevezem meg – az volt az elképzelésük, hogy a tér déli részén a római és a XIV. század végi, XV. század eleji magyar középkori réteg között a dák–római–román népfolytonosságot bizonyító leleteknek kell lenniük. Ott gyanították a Forumot is. Ez az elképzelésük alapvetően hibás, tudományos bizonyítással kizárható.

Meggyőződéssel állíthatom, hogy a Forum a Fő tér északi felén húzódó és azon túli épületsor, illetve a Szent Mihály-templom melletti park határolta területen volt, tehát azon a környéken, ahol Herepei János 1927-ben, majd Méri István 1943-ban római kori leleteket, illetve magyar középkori sírokat talált. Biztos vagyok benne, hogy mindezt román kollégáim is pontosan tudják.

– *Amikor idén június 15-én, a politikai konfliktusok csúcspontján a román régészbizottság helyszíni szemlét tartott, kikérték-e az ön véleményét?*

– Engem csak az RMDSZ delegálhatott volna a tárgyalásra, de nem tette. Mégis elmentem az ülés színhelyére, ott ácsorogtam a folyosón, amikor Lazarovici meglátott – valamikor együtt dolgoztunk, rendes, nyitott ember volt, lehetett vele normálisan beszélni, de mostanság őt is elkapta a nacionalista gépszíj –, és megkérdezte, nincs-e kedvem részt venni a tanácskozáson? Már miért ne volna, válaszoltam, és bementem vele.

A bizottság – amelyet Razvan Teodorescu vezetett, és csak román tagjai voltak – érveim hatására úgy döntött, hogy a kutatóárkot a Szent Mihály-templom északi oldalán nyithatják meg a muzeológusok. Erről jegyzőkönyv készült, minden résztvevő aláírásával hitelesítette. Azután nagy megdöbbenésemre, az újságban olvastam, hogy felrúgták a megállapodást. Hogy mi történt a színfalak mögött, azt én nem tudom.

Funar úr gyakori látogatóm volt. Minden alkalommal megkérdezte: „Kontinuitás?" Az nincs, válaszoltam, pannon anyag van. Bosszús lett. „Az magyar?!" Elmagyaráztam neki, mi a pannon kultúra. Megnyugodott. – mondja Sorin Cocis

– *Megpróbálom megfejteni. Ha a kutatóárkot ott ássák meg, ahol ön javasolta, akkor Liviu Médrea vatrás alprefektusnak nem lett volna alkalma arra, hogy az Ora című lapban keményen nyilatkozzon a Mátyás-szobor eltávolításáról. Azt az indokot hozta fel, hogy a szobornak a dákoromán régészeti emlékek között nincs semmi keresnivalója. Később még a beolvasztását is szóba hozta. Elképzelhetőnek tartja ezt a magyarázatot?*

– Maguk nem ismerik igazán a román lelket, a román gondolkodást a magyarságról. Itt az őshonosság ügye – nem szeretem a kontinuitás szót –, a népfolytonosság eredetmondája állampolitikává vált, szinte vallásos hitként él a román emberekben, még a művelt értelmiség nagy részében is. Aki ezt nem úgy gondolja, ahogy ők, nem úgy hiszi, ahogy ők – ha román, akkor hazaárulónak minősül, ha meg nem az, ellenségnek. Ezért – feltéve, hogy nagyon jó, nagyon egészséges könyvekből tanítják majd a históriát – három-négy nemzedék békés együttélése kell ahhoz, hogy a két nép történelemfelfogása közelítsen egymáshoz. Azt mondtam, közelítsen, s nem azt, hogy megegyezzen.

❑

Sorin Cocissal, az Erdélyi Történeti Múzeum régészével – javaslatára – a Szabadság című magyar nyelvű lap szerkesztőségében találkoztam. Negyven körüli lehet, bemutatkozásként elmondta – pedig erről nem is kérdeztem –, hogy román–magyar–szász származék, a felesége magyar. Marosvásárhelyen született. Az első pillanattól nyitott, őszinte ember benyomását keltette.

– *Itteni újságíró kollégáim azt mondják, ha ragadványnevet adhatnának önnek, az a „Szerencséskezű" lenne. Mit gondol, miért?*

– A szakmámhoz szerencse is kell, s valóban szerencsés vagyok. Feltártam a fibula öntőműhelyt, és a másik ásatásomon, a Karolina téren is nagyon gazdag római anyagra akadtam. A kollégáim, remélem, nem hangzik szerénytelenül, kicsit irigykednek rám. Megértem őket, hiszen Cluj-Napocán ötven évig nem volt lehetőség ásatásra, nyilván szeretnének valami szenzációs eredményt felmutatni. Az egykori római városról még nagyon keveset tudunk. Egyébiránt román kollégáim számára magyar vagyok, a magyarok szemében meg román. Innen is kapok a fejemre, onnan is.

– *Elmondaná kicsit részletesebben, hogy mit talált a Deák Ferenc utcában?*

– Római kori bronzöntő műhelyt, amelynek falait fából építették, két kemencét, továbbá négyezer öntőmintát – Európában eddig csak tíz-tizenkettőről tudtak – és viszonylagos épségben harminc bronzból készült fibulát. A restaurálást, a dokumentálást befejeztük, hamarosan kiállítjuk a makettjét.

– *Miért csak néhány hónapig dolgozhatott ezen az ásatáson? Siettették?*

– Funar úr gyakori látogatóm volt. Minden alkalommal megkérdezte: „Kontinuitás?". Az nincs, válaszoltam, pannon anyag van. Bosszús lett. „Az magyar?!" Elmagyaráztam neki, mi a pannon, azaz római kori kultúra. Megnyugodott. Valóban sürgettek az ásatással, mert kellett a hely az új emlékműnek, amelynek május 26-ra tűzték ki az avatását. Megpróbálhattam volna továbbmenni, de beértem az öntőműhellyel, mert annál fontosabb leletre nem számítottam.

– *Ön szerint mi a magyarázata, hogy a tér délkeleti részén láttak újra munkához? Lehetetlen, hogy Lazarovici és Alicu ne tudták volna, hogy hol volt a római Forum.*

– A szakmai megbeszéléseken megoszlottak a vélemények. Voltak, akik úgy vélték, hogy a Forum elérhette a Szent Mihály-templomot, mások szerint a Mátyás-szobrot is. Ilyenkor próbaásatással és egyéb technikai módszerekkel szokás meggyőződni egy teória helyességéről. Mindez még 1993 őszén történt, senki sem gondolta akkor, hogy a régészet politikává válhat.

Az én véleményem szerint a Forum csakis a templomtól északra lehetett – legfeljebb néhány méternyire alatta is, de építőanyagát a középkorban felhasználták az alapozáshoz. A rómaiak nagyon precízek voltak, amikor a város főterének a helyét kitűzték. A Forum 500×600 méter alapterületű volt, ebből és a középkori tér alaprajzának, valamint a korabeli terepviszonyoknak az ismeretében könnyen kiszámítható, hogy ott lehetett, ahol Méri István kutatott. A tér déli oldalán műhelyek, magánépületek voltak.

A mostani próbaásatással egy XIV–XV. századi lakás-, illetve e réteg alatt egy római kori épületrészletre találtak. Mélyebben a kőkor következik, az már Lazarovici kollégám szűkebb kutatási témája.

– *Akkor mégis hogy került a képbe a Mátyás-szobor?*

– Az egész történetnek van egy nagyon fontos mozzanata, amelyről többnyire megfeledkeznek. 1993-ban elhatározták, hogy a Mátyás-szobor talapzata mellett három-három zászlóárbocot helyeznek el. Amikor kimarkolták a betontuskók gödrét, római kori leletek kerültek elő, de nem volt pénz az ásatásra. Egyesek számára viszont igazolódni látszott az a feltevés, hogy idáig érhetett el a Forum déli oldala.

Liviu Médrea talán ezt a „lehetőséget" ragadta meg, amikor a szobor eltávolításáról beszélt 1994 nyarán. És ekkor dobták be a szabadtéri, illetve a föld alatti múzeum létesítésének gondolatát. Mindez a Fő tér átalakításával járt volna. Ez volt az a pont, amikor a régészet belekeveredett a politikába. És a nép is. Mit tehet ilyenkor a régész? Kivárja, amíg tisztázódik a helyzet, vagy munkához lát. Utólag nagyon nehéz megállapítani, kire, milyen irányból gyakoroltak politikai nyomást.

– *Jó tíz éve Ceausescu is megjegyezte, hogy a városnak „nincs szocialista arculata", ami az én fordításomban azt jelenti, hogy nem eléggé román. A nyári események mindenesetre összehangolt politikai játszmára vallottak.*

– Én ezt nem mondtam, és nem állíthatom. De a nyáron nagyon féltem, hogy megismétlődik a marosvásárhelyi tragédia. Szerencsére nem így történt.

– *Június végén Gheorghe Lazarovici – mint azt a lapok megírták – arról beszélt, hogy senki sem tudja őt megakadályozni abban, hogy a Fő teret római turisztikai központtá, a város latin voltának szimbólumává alakítsa. Valójában mi az ő szerepe a történtekben? Beszélnék vele is. Itthon van?*

– Budapestre utazott. A helyzet bonyolultabb volt, semhogy az ő szerepére korlátozzam a választ. Kétségkívül elhangzottak szerencsétlen, fenyegető nyilatkozatok. De mindkét részről kiélezték a helyzetet a politikusok; nem mondom, hogy azonos erővel. Ott voltam például a városi közgyűlésen, felvettem magnóra a felszólalásokat. A román tanácsnokok közül többen azt hangoztatták, vigyék innen a Mátyás-szobrot Hunyadra, ott a helye, a kastélyban. Az egyik RMDSZ-es tanácsnok a felforrósodott vitában érvként odavágta: „A Fő téren mindig magyar piac volt!" Nemcsak tapintatlan kijelentés volt, hiszen a XX. század végén, a mi környezetünkben ez nemzeti érzéseket sértett. Állítom, ha a régészekre bíznak mindent, nem lett volna semmi baj. A tüntetők nem az ásatások ellen voltak, hanem a tér épségét, a templomot, a Mátyás-szobrot féltették.

Ami Gheorghe Lazarovici-ot illeti, a Bánátból való, különös, éles eszű, furfangos ember. Széles körű nemzetközi kapcsolatai vannak, európai színvonalú múzeumot akar létrehozni, amihez nagyon sok pénz kell. Ő pedig úgy szerez, ahogy tud: bankoktól, szponzoroktól, a minisztériumtól, a várostól. Funart is kihasználja. A múzeumnak soha ilyen jól nem ment azelőtt. Két éve ő a főigazgatónk, sok pénzt hozott a tudományos munkához, futja külföldi utazásainkra, könyvek kiadására, számítógépek beszerzésére, emelte a béreket, és elérte, hogy az intézmény kiemelkedő tudományos munkatársai egyben egyetemi oktatók legyenek. És hogy meg ne feledkezzem róla, két jelentős nemzetközi tudományos konferenciát is rendeztünk, amire hosszú évek óta nem volt példa. A kívülállók csak azt tudják, hogy sokszor megfordul Funarnál.

– *A múzeumért tehát az ördöggel is cimborál?*

– Nálunk a nép nagyon szegény, a tudomány, a régészet pedig nagyon költséges. A politikusok támogatása nélkül nem lehet pénzhez jutni. Ez így működik, ilyen az érem másik oldala.

– *Mi lesz a sorsa a Fő téri kutatóároknak?*

– Tavaszig már nem nyúlnak hozzá.

– *Nem gondolja, hogy Gheorghe Funar még akarhat valamit cserébe Lazarovicitól?*

– Jó kérdés.

❑

Milyen furcsa az élet! Méri István 1943. szeptember 6-án a következőket jegyezte be ásatási naplójába: „A föld alatti múzeum a nagy költségek miatt egyelőre nem valósulhat meg... A város vezetősége az építését későbbi időpontra halasztotta."

Gheorghe Lazarovici a Szabadságban megjelent információ szerint úgy nyilatkozott, hogy nem képviselteti magát a bukaresti perben, amelyet az RMDSZ indított ellene az ásatás engedély nélküli megkezdése miatt. A pártoknak – mondta – nincs joguk arra, hogy beleszóljanak a tudományba.

Fábián Péter

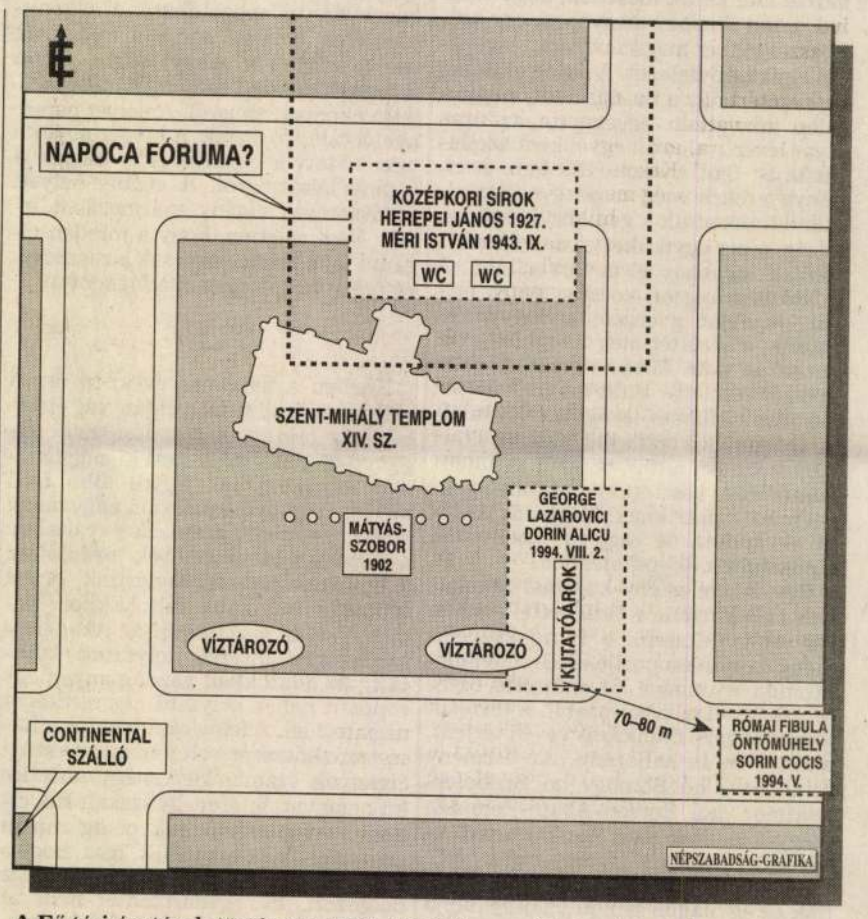

A Fő téri ásatások története, 1927–1994 (A szerző helyszíni vázlata alapján)

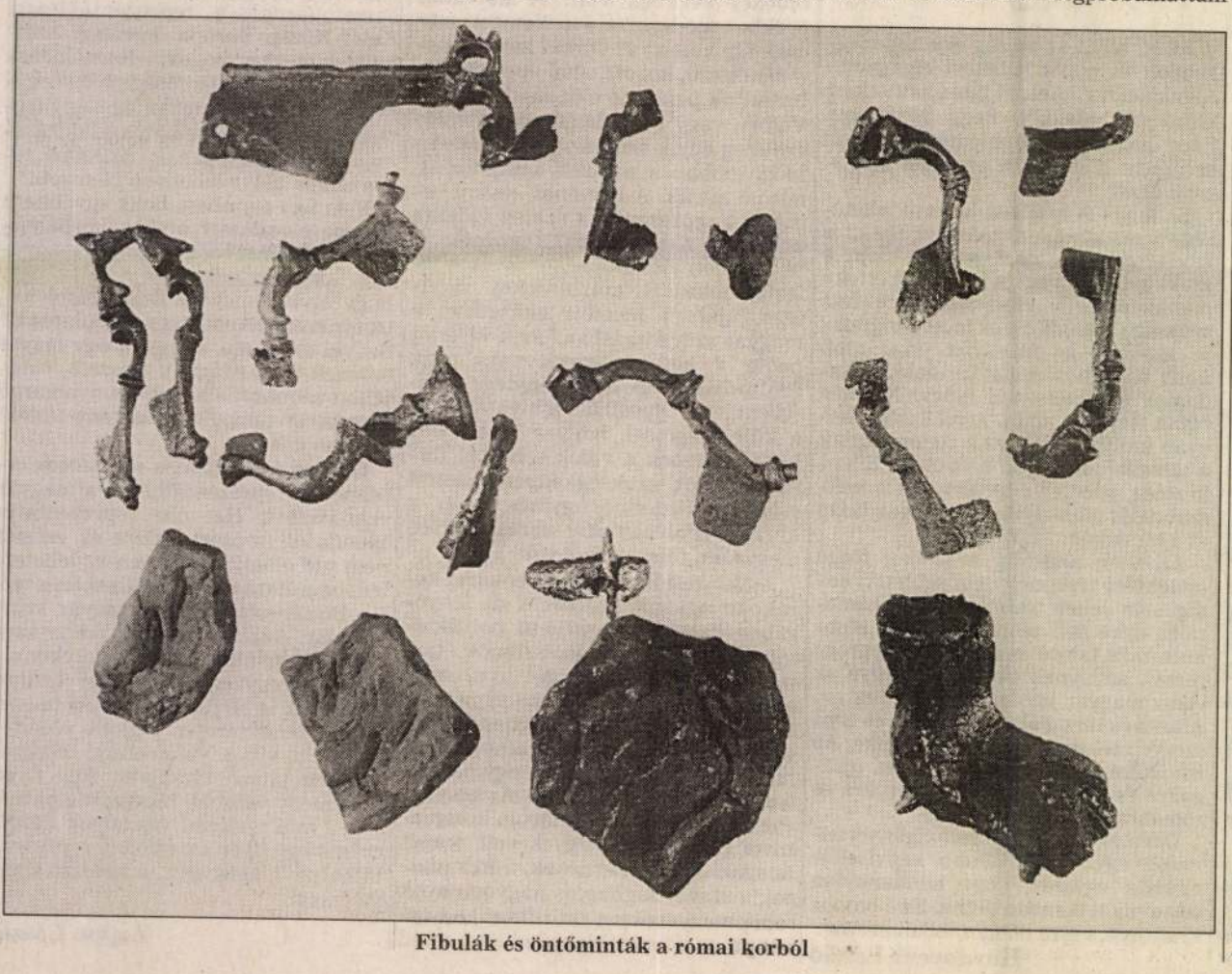

Fibulák és öntőminták a római korból





— Bérházak Kolozsvárott.

F.: Gothárd.

Építészet 1941. 9. l.

Kolozsvári gör. kel. templom

— Kolozsvár g. kel. F. : Gothárd.



7

Építészet 1941. 7. l.

Vereines

d Archit
ernden St
der ung
Hinüberr
den an
– Europä
Padányi
m Geiste
gjährigen
n Ladisla
er Verein
gemässer
ums. (Iva
ner berich
en) darst
nischen H
unserer
; so z. B.
nser Bauj
nteressant
hren keir
: Die Ka

'Associazio
rsario del
i quando
civiltà na
piti il salv
re avite tr
luttivi del

Seguono poi visioni della Transilvania redenta. Dalle antich

Kolozsvár környéki műemlékek

1943

Kolozsvári Szemle

1. SZ. *Novák József:* Napoca. *Kelemen Lajos:* Kolozsvár közvetlen környékének történelmi és műemlékei. *Bíró Vencel:* Kolozsvár és a piaristák. *Csizmadia Andor:* Az 1817. évi erdélyi inségakció. *Sólyom Sándor:* Kolozsvár egészségvédelmi szolgálata. *Katona Lajos:* Vendégjárás Kolozsváron. *Tárkány Szücs Ernő:* Jogszokás-gyűjtés Kalotaszegen. K. L.: Művészeti kiállítások Kolozsváron. *Keresztes Sándor:* A Kolozsvári Munkásfőiskola. *Tóth Sándor:* Kolozsvár közigazgatása. *Kertész János:* Kolozsvár thj. sz. kir. város irodalma II.

<Kolozsvári evgelico-reformata>
eklézsia ~~[illegible]~~

Szilágyi Ferentz:
A < > eklézsia tör-
téneti. 1829.

Kolozsvár klasszicista épületei

Írta

Zádor-Rados

419. l.

Kolozsvári Műcsarnok programmja 1944-re

A kolozsvári Műcsarnok gazdag programja

Kolozsvár, november 26.

Március elején nyitotta meg *Fáy* István államtitkár a kolozsvári Műcsarnokot, amelynek létesítéséhez a kultuszminisztérium anyagiakkal is hozzájárult. A miniszter kívánságára a Műcsarnok kiállítási programját az országos irodalmi és művészeti tanáccsal együttesen állapítja meg. *Csánky* Dénes, a szépművészeti múzeum főigazgatója erről a kérdésről most tárgyalt a jövőt illetőleg *Keledy* Tibor polgármesterrel. Eszerint *a legközelebbi kiállítás a Barabás Miklós-céh téli tárlata lesz, amelyet januárban az erdélyi műemlékek kiállítása követ.* Ezután kerül sor a nagybányai, a kassai festők kiállítására, a Szinyei-társaság bemutatkozására, az erdélyi történeti, festészeti kiállításra, amelyen Sikó, Simó és Barabás műveit mutatják be. Rendeznek Vida Árpád-emlékkiállítást, továbbá Nagy Imre és G. Szabó Béla műveiből közös tárlatot. A Barabás Miklós-céh a nagybányai és a kassai festők kiállítását Nagybányán és Kassán viszonozni fogja. A körültekintő program révén *a kolozsvári Műcsarnok valóban komoly kulturális intézményként kapcsolódik bele Erdély szellemi életébe.*

Ny. Magyarság 1943. nov. 27

Telefon: 80-8-80

MALERT

MAGYAR LÉGIFORGALMI RT.

IV., Váci ucca 1

Egynapos csatlakozás Európa valamennyi nagyvárosával

Kolozsvár

Mátyás király szülőháza.

Magyar Építőművészet

1943. 86, 87, 88. l.

Képekkel és tervrajzokkal.

neteit.

Pedig ekkor már Nagy Lajos udvará
bomlása. Talán nem túlzás, ha a bomlás
táplálóját a szoros nyugati kapcsolatokban

A két nápolyi hadjáratot Nagy Lajo
val, szép számmal alkalmaz idegen zsold
ségért vagy hírért küzdött, a zsákmány vo
nem szívesen áldozta uráért. Legjobban
azt mondja Tarantoi Lajosnak, hogy csak
hetetlen a csata, vagy döntőfölényben va
telen első hasadás a magyar lovagvilág sze
a bomlasztó csirák. Nyugaton a lovagi
szívóssága védte. Nagy Lajos udvarának
udvarokkal magával hozták a lovagság la
udvarban *Eustache Deschamps*, aki már ne
véres szatirákat írt a francia lovagvilágró
lovagi erények hanyatlásán keseregnek.
gondolat mind szebb és tökéletesebb stílu
után átmentse a kezdő reneszánsz világ
büszkeséget, az egyéni megbecsülés és h

Kolozsmonostori

apátság és egyházi

maradványainak

leírása

Eszterházy János gróf

A < >

Arch. Közl.

VII. 1868. 89–109. l.

< Kolozsmonostori
ásatások >

Veress Endre =
< > Erdélyi
Múzeum. R. F.
1895. 171. l.

< Kolozsmonostori
belső jezsuita rend-
ház és iskola
Bethlen és a Rákó-
czy fejedelmek
idejében. >

Bíró Vencel:
A < > Cluj —
Kolozsvár 1931 —
Erdélyi Tudományos
Füzetek 35. sz.

Kolozsmonostori

bencés apátság és

birtokai

Csomor Lajos:

A < > Kolozsvár

1912

Kolozsmonostori
egykori apátsági
templom szentelje
XIV. sz

Képe repr.

Balogh Kolozsvár

6. kép - 7. kép

Kolozsvár:

A Redout épület Eépl-
1848-ban Erdély uniáját
Magyarországgal itt mon-
dották ki.

Repr.
Pásztortűz, 1941. 3. szám
címlapján

Kolozsvári régi jezsuita

egyetemi épület

Rajz

Erdélyi Múzeum

1933. 122. l.

YAK

LEG,
es és talpas. Takácscéhé volt. Felirattal és
-es évszámmal.
et munka, 1694-ből.
mag. 60 cm.

'A,
es, vésett dísszel, Andreas Erkeder, Michael
ch és Thomas Seewald szűcsök nevével,
lvénnyel és 1710-es évszámmal.
ói munka, 1710.
mag. 26·5 cm.
Gerevich PA, 260. l. — Erdélyi kiállítás,
1931., 473. szám.

ÁLTARTÓ,
arab, figurális szárral.
-ák munka, XVIII. század.
mag. 19 cm.

YÉR,
ben feltámadt Krisztus, körül jelenetek,
borúan.
et munka, XVIII. század.
átm. 39 cm.

'A,
én KVH.
II. század.
mag. 18·5 cm.

'A,
es, német felirattal és kocsi képével IGS,

Kolozsvári piarista templom.

Bíró Vencel dr.:
A kolozsvári piarista templom alapítása. Cluj-Kolozsvár 1932. 42 l. 8 r.

ESZT,
I. század.
z, mag. 3·5 cm.

ESZT,
zi stílű.
II. század.
az, mag. 6·7 cm.

LCA,
tt figurális dísszel.
sa munka, XVIII. század.
hossza 46 cm.

RAKLES,
III. század.
mag. 11 cm.

BERNÁKULUM-AJTÓ,
Irvacsora jelenetével, félkörös felső záródással.
gyar munka, XVIII. század.
belt réz, aranyozva, mag. 97 cm.
Ipolyi Biharvármegye, 328. szám. —
Gerevich PA, 260. l.

ÓRNYALAK,
III. század.
ér fém, mag. 6·5 cm.

Kolozsvári Szent
Mihály templom

l.

Erdélyi Múzeum

1933. 114, 11.5. l

Nürnbergi munka, 1500 körül.
Réz, átm. 37·5 cm.

TÁL,
ornamentális dísszel.
Nürnbergi munka, 1500 körül.
Réz, átm. 47 cm.

KANÁL,
XVI. század.
Bronz, hossza 13·5 cm.

FEJ,
XVI. század.
Bronz, mag. 4·5 cm.

CSENGŐ,
két darab.
XVI. század.
Bronz, 10 és 8 cm.
Simor prímás megbízásából Czobor Béla vette külföldön.
Simor János bíbornok . . . Egyházművészeti Lap, VI., 1885., 351. l.

SZENTELTVÍZTARTÓ,
zománcos Madonna Jézussal, alatta kagyló.
Olasz munka, XVII. század.
Réz, mag. 11·6 cm.

MINERVA,
mellszobrocska.
Német, XVII. század.

füzet. V. év anyaga. — 11. sz. *„Itt az Isten köztünk."* Bibliaolvasó kalauz, 1932. — 11. sz. *„Itt az Isten köztünk."* Bibliaolvasó kalauz, 1933. — 16. sz. *Értelem, erő, akarat.* A leányszövetségek és fiú bibliakörök értelmi, testi és szolgálati nevelésének programmja. I.—II. füzet. — 17. sz. *Mott János.* A legkeményebb küzdelem az ifjú életében.

Az *Erdélyi Fiatalok Falu-Füzetei.* Az Erdélyi Fiatalok kiadása. Cluj-Kolozsvár. 3. sz. *Demeter Béla.* Az erdélyi falu és a szellemi áramlatok. — 4. sz. *Mikó Imre.* Az erdélyi falu és a nemzetiségi kérdés.

Az *Erdélyi Katholikus Akadémia Felolvasásai.* Szerkeszti *Dr. György Lajos.* Cluj-Kolozsvár. I. osztály. 5. sz. *Rajka László dr.* Jókai Kalandora. — 6. sz. *Biró Vencel dr.* A kolozsvári piarista templom alapítása. — 7. sz. *Temesváry János dr.* Az erdélyi püspöki szék betöltése. (1696.—1897.)

Pilder Mária és *Székely János.* — VII. *Székely János.* Vallástörténet. Református valláskönyv a középiskolák V. osztálya részére. *Dr. Makkai Sándor:* „A vallás az emberiség életében" c. könyve alapján.

Erdélyi Szépmíves Céh. Kolozsvár. 8° VI. sorozat 1.—2. sz. könyv. *Kós Károly.* Kalotaszeg. — 3.—6. sz. könyv. *Karácsony Benő.* Új élet kapujában. Regény. I. II. — 7—8. sz. könyv. *Bárd Oszkár.* Liszt. Színpadi regény. 9—10. könyv. *Bánffy Miklós.* Emlékeimből. — 11.— 12. sz. könyv. *Tamási Áron.* Ábel a rengetegben. Regény. — 13.—14. sz. könyv. *Makkai Sándor.* Erdélyi szemmel. — 15.—16. sz. könyv. *Ligeti Ernő.* Az idegen csillag. Ira Aldridge regényes élete.

Erdélyi Tudományos Füzetek. Szerkeszti: *Dr. György Lajos.* Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadása. Cluj-Kolozsvár. 8° 39. sz. *Balogh Arthur dr.* A székely vallási és iskolai önkormányzat. — 40. sz. *György Lajos dr.*

három béketárgyaláson. Wien—Berlin—Paris. 1814.—1878.—1920. Fordította: *Strausz Béla.* — II. füzet. *Fischer József dr.* A cionizmus mint modern világszemlélet.

A *Károli Gáspár Irodalmi Társaság Házi Kincstára.* Cluj-Kolozsvár. 1. sz. *Vásárhelyi János.* A család élete.

A *„Keresztény Magvető" Füzetei.* Cluj-Kolozsvár. 7. *Iván László dr.* Világnézetünk válsága és a vallási igazság.

A *Királyhágómelléki Református Egyházkerület Iratterjesztésének Kiadványai.* Oradea-Nagyvárad. 1. sz. *László Marcella.* A mindentudó könyv. Gyermekszíndarab. — 2. sz. *László Marcella.* Tiszteld az öregeket! A tündérek békekonferenciája. Ne bántsd az állatot! Gyermekszíndarabok. — 3. sz. *László Marcella.* Az öreg tanító háza. Felnőttek, vagy nagyobb gyermekek számára írt színdarab. lozsvár. 46. *Bálint Vilmos.* A dúsgazdag. Bibliai színjáték 4 képben. II-ik átdolgozott és bővített kiadás.

Mit mond az Irás? Kiadja: A cluji baptista szabad gyülekezet. Cluj. 1. szám. A *keresztyén gyülekezet.* I. rész.

Temesvári Hirlap Regények. Temesvár. 4° 25.—26. sz. *Hellermann, Helma* v. Út a boldogság felé. Fordította: *Kostyala Árpád.* 27.—28. sz. *Sonneborn Marlise.* Gyár. Fordította: *Gárdonyi István.* — 29. sz. *Demel Edwin.* A Loreley kalandja. Fordította: *Kostyala Árpád.* — 30. sz. *Worm, Hardy.* A vörös levél. Fordította: *Kostyala Árpád.* — 31. sz. *Wild, Paula.* Pénz és szerelem. Fordította: *Kostyala Árpád.* — 32. sz. *Wild, Paula.* A mélység veszélyei. Fordította: *Kostyala Árpád.*

* *Theologiai Tanulmányok.* Szerkeszti *Csikesz Sándor.* Debrecen. 12. sz. *Nagy Géza dr.* Barth theologiájának előzményei, kritikája és jelentősége. — 20. sz. *Tavaszy Sándor dr.* A

Kolozsvári ev. ref. Kollégium története

TISZTI KALENDÁRIOM 1819-dik esztendőre. Első esztendő. (Kiadja Pántzél Dániel.) Béts, 1819. Haykul. 12.—

TOKODY ÖDÖN: A magyar szent korona országai területén levő latin és görög szertartásu római kath. egyház egyetemes név- és czimtára 1887-re. Temesvár, 1887. 4r. Fvk. 10.—

TÓTH BÉLA: A magyar anekdotakincs. 2. és 3. k. Bp., é. n. 2 vk. 16.—

TÓTH DEZSŐ: A hevesnagykunsági református egyházmegye multja. Az egyházi élet hétköznapjai. 1. k. (Több nem jelent meg.) Debr., 1942. 10.—

TÓTH KÁROLY: Polgári törvénykezési jog. Alapismeretek. 2k. Debr., 1910. 12.—

TOURNEFORT: Institutiones rei herbariae. Tom. II. et III.=489 rézmetszetü tábla. (A szöveget tartalmazó első k. nincs meg.) 4r. 2 egykorú pergk. 120.—

TÖRÖK ISTVÁN: A kolozsvári ev. ref. collegium története. 3k. Kolozsvár, 1905. 30.—

TREIBER, M. I. PH.: Disputatio inauguralis iuridica de exploratoribus. Von Spionen. Francofurti et Lipsiae, 1746. 4r. 12.—

TRENCK, B. v.: Araxane. Ein erdichtetes Trauerspiel. Wienn, 1754.+MOSER, J.: Arminius. Ein Trauerspiel. Wienn, 1750.+HEUBEL, J. G.: Telemach auf der Insul der Göttin Calypso. Ein Trauerspiel in Versen mit Arien. Wien, 1754. 1 bőrk. 12.—

TURCSÁNYI GYULA: A modern bűnözés. 2k. Az előszót írta Váry Albert. Szerkesztette T. Gy. Bp., é. n. 2 vk 20.—

TURY SÁNDOR: Hiteltörvények gyüjteménye kiegészítve az iparügyi, hajózási, vasúti és egyéb mellék-törvényekkel. 2k. 4 félkötetben. Bp., 1908. 4 vk. 25.—

(TÜRKISCHE SPRACHE.) Kurze Anleitung zur Erlernung der türkischen Sprache, für Militär Personen.

Fourié, Albert 19. század II. fele (II. Hälfte

145. FÜRDŐ NŐ (Badende Dame). Jelezv
Vászon (Leinwand). 47×38 cm.

Français, François Louis szül. (geb.) 1814.

146. „LA BAIGNEUSE". Jelezve (Bezeich
Vászon (Leinwand). 48×56 cm.

Francia festő (Französisch), 16. század (J

147. STILIZÁLT O BETŰ (Stilisierter O
Vizfestmény (Aquarell). 23·5×15 cm.

Francia festő (Französisch), 16. század (Ja

148. STILIZÁLT O BETŰ (Stilisierter O
Vizfestmény (Aquarell). 13×10·5 cm.

Francia festő (Französisch), 16. század (J

149. STILIZÁLT FRIZ (Stilisierter Fries).
Vizfestmény (Aquarell). 63×10 cm.

Francia festő (Französisch), 18. század (J

150. PARÓKÁS FÉRFI ARCKÉPE (Bild
Tollrajz szinezve (Federzeichnung aqu

Kolozsvár

Veress Endre: A kolozsvári Báthory-egyetem története lerombolásáig 1603-ig. Kolozsvár 1906. 83 l.



Kolozsvár

Veress Endre: A kolozsvári Szent Mihály templom céhzászlói és a céhek története. Kolozsvár, é. n. 31. l.



Kolozsvár

Entz Géza: Kolozsvári
késő barokk és újklasszi-
kus házak
Kolozsvári Szemle
1943. 2. f.

feld.



Kolozsvár

Sándor Imre: A Kolozsvári Farkas-utcai ref. templom régi sírkövei. Kolozsvár. Turul 1913. 95–l.

Sándor Imre: Kolozsvár címeres emlékei 1377–1707. Kolozsvár, 1920 68 l.

Sándor Imre: A Kolozsvári Farkas-utcai ref. templom sírkövei. Kolozsvár 1913. 22 l.



Kolozsvár

Szabó Sámuel: A kolozsvári ev. ref. főtanoda rövid és legújabb története. 1874–75. Kolozsvár 1876 170 l.



Kolozsvár

Szádeczky-Kardos Gyula:
Pusztító köomlás a kolozsvári fellegvárban.
Bp 1918 7 l.

III



Kolozsvár

Szászy István: Kolozsvári emlékek. Bp 1911. 12. l



1

Kolozsvár

Szigethy József:
Monografia Clujului.
Kolozsvár története.
Cluj, 1939 324 l. I-III
kötet.

II



Kolozsvár

Szilágyi Ferenc: A kolozsvári ág. ev. ekklézsia története. Kolozsvár, 1829. 46 l.



Kolozsvár

Tokaji László: A kolozsvári kiállítások programmja. Kolozsvár 1903. 32 l.



3

Kolozsvár

Török J.: A kolozsvári ev. ref. collegium története. Kolozsvár 1905. 3 kötet

774. TALPAS POHÁR, barnássárga kös
Cseh, 1830 k. — Glas mit Fuss,
ansichten. Böhmisch, um 1830.

775. NAGY POHÁR, köszörült üveg,
Cseh, 1830 k. — Grosses Glas, g
Hirschjagd. Böhmisch, um 1830.

776. TALPAS POHÁR, kehelyalak, kös
1835 k. — Glas mit Fuss, kelchför
Vögel. Böhmisch, um 1835.

777. TALPAS POHÁR, köszörült üveg,
antik modoru épületek. Cseh, 1830 k
lone antike Gebäude. Böhmisch, um

778. NAGY TALPAS POHÁR, sárgás k
Magyar, 1830 k. — Grosses Glas m
Inschrift. Ungarisch, um 1830.

779. TALPASPOHÁR, köszörült üveg, c
mellképe. Cseh, 1850 k. — Glas mi
Brustbild. in Gold Böhmisch, um 1

780. NYELES POHÁR, köszörült türkiz
geschliffen, türkisblau, mit Gold un

Kolozsvár

Varjas Endre: A kolozsvári könnyező Szűz kegyelemképének története. Kolozsvár, 1899. 16 l.



270

Kolozsvár

Török István: A kolozsvári újraegyesítés története 1860–1885.
Kolozsvár 1888. 146 l.



86

Kolozsvári ferencrendi
kolostor

Felvinci Takács Zoltán:

A Kornis kerészt.
Pásztortűz 1941. 65 l.
l. Keppel.

XVI. századbeli
Kornis Zsigmond 1731-
ben ajándékozta
a rendháznak


LÉGRÁDY
TESTVÉREK
BUDAPEST

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

zata, melyre a nemzetek szövetségének hatás nélküli „ajánlásai" és határozatai adtak választ. Ott soha komoly szóhoz nem juthattunk, de ha mégis alkalom nyílt állásfoglalásra — mint az Olaszország elleni szankciók elrendelésekor — szövetségesünk és barátunk mellett nyíltan felléptünk és vállaltuk a következményeket. 1919-től 1928-ig hosszú volt az út: s a megalázásoknak olyan sorozatát kellett eltürnünk, hogy már-már jogos volt a kérdés: Szuverén ország vagyunk-e a francia-angol vezetés alatt álló Európában? Miután a békeszerzők reménységükben csalódtak és az egyharmadára csonkított magyarság nem tört meg, drága árat szabtak minden kényszeredetten adott támogatásért, bárha azok legalább ugyanannyira szolgálták a hatalmon levő országok érdekeit.

Késő volt már, amikor a kisantant utolsó ajánlatait kezdte tenni és fegyverkezési egyenjogúságunk felett szeretett volna alkudozni. 1937-ben eljártak már azok az idők, mikor egy-egy jogunk elismeréséért másik jogunkat kellett áruba bocsátanunk Nem ismertük el a kisantantot sem, mint együttes tárgyalásra jogosult felet sem. Szemeink előtt mindig az elcsatolt területen élő magyarság sorsa lebegett: sok önmérséklettel, türelemmel kellett sorsuk jobbrafordításán munkálkodni. Sorsuk pedig egészen különböző volt az egyes utódállamokban. Ezért sohasem fogadhattunk el olyan rendezést, amely egyöntetű lett volna mindhárom ellenséges szomszédunknál és ezzel biztosította volna a közös fellépés előnyeit.

Az 1919-es Európa nem volt igazi Európa.

Háborúját tengerentuli hatalom segítette és tengeren túlról jöttek a „megváltó eszmék", amelyek alapulvételével az állitólagos rendezést végrehajtották. Igen, végrehajtották, mint egy ítéletet, semmibevéve a földrajz, a gazdaság, a közösség javára leghatékonyabb igazgatási rendszer évszázadok viharaiban kipróbált és helyetálló törvényeit. Az összeütközések lehetőségének, a krizisek egész sorának csiráját hordta magában. Amerika előbb politikailag hagyta cserben az egyre súlyosabb gondokkal küzdő Európát, majd gazdaságilag is visszavonult. Követte az angol birodalom is, amelynek a világgazdasági krizis idején nem jelentett üzletet a középeurópai országok termelésének és kereskedelmének támogatása. A „buy British" jelszava a dominiumok mögé vonta vissza Angliát, amely évekkel később meglepődve kellett lássa, hogy a gazdaságilag elhagyott kisebb európai országok nem feltétlen és önzetlen hívei egyébként is idegen politikájának.

Meg nem értés, félreismerés, helytelen értékelés jellemezte ezt a politikát, amely még azt sem volt hajlandó elismerni, hogy Európa az európaiaké. Az előnyök elfogadása és kiaknázása mellett az áldozatokból és felelősségvállalásából azonban semmit nem vett magára.

Az új európai rendezés esztendeje valóban akkor köszöntött ránk, amikor már a versaillesi rendszer összes rejtett betegségei nyilvánvalókká váltak és halálos szepszissel fenyegették az egész kontinenst. A háború kitört és még tart, vajjon milyen konzekvenciákkal járhat e rövid visszatekintés a magyarság jövendő sorsát illetően?

Ha végigtekintünk a magyarság négy nagy történelmi katasztrófájának előzményein, kifejlődésén, ha figyelembe vesszük e katasztrófák nyomán bekövetkező magyar poziciófoglalást a nemzeti és nemzetközi politikában egyaránt, *akkor három fontos megállapításra jutunk:* Az első ilyen megállapítás a következő: A magyar államiság, csak úgy, mint a magyar nemzet szellem minden ilyen katasztrófa után belső szerkezetében, lelkierőinek kibontakozásában erősebb lett, mint volt annakelőtte. Ez a következmény csupán nehezen lenne analizálható a genetikus történetkutatás módszereivel, bár semmi miszticizmus nincsen benne. Egyszerűen — a történelem valóságanyagára hivatkozva — meg kell állapítanunk, hogy *a magyarság életereje,* talán éppen az állandó fenyegetettség fejlesztő hatása alatt, *mindig elég erős volt arra, hogy a katasztrófát nyomon követő belső összeomláshoz magához térjen,* önmaga felé forduljon s egyfelől erőinek összegyűjtésével, másfelől szigorú lelkiismeretkutatással építse meg a jövő új útját.

A katasztrófákból leszűrhető második következtetés már nem ilyen, hogy úgy mondjuk nemzetbiológiai jellegű, hanem határozottan politikai célkitüzés. *Minden nagy összeomlás után Magyarország tudatosan csatlakozik Európához,* mert minden ilyen katasztrófa *kelet felől* ért. Trianon látszólag kivétel e szabály alól, azonban a trianoni katasztrófát végős soron ugyanez a lényegében keleti szellem sugalmazta, még ha végrehajtói földrajzilag Európához tartoztak is.

A megerősödő európai szolidaritásnak ebből a tételéből szükségszerüen következik a harmadik megállapítás, amely éppen a mi generációnkban lett a legtudatosabb. Meg kell végre szüntetni azt a helyzetet, amely a magyar államot és a magyar nemzetet nyolcszáz esztendő óta egész Európa végvárává tette, fel kell számolni a magyar államiság határőrszerepét, amely az alkotó magyar szellem legjavát kötötte le s véreztette el olyan harcokban, amelyeket a magyarság Európáért viselt. Ma ugyanis, bármily paradoxon-szerűen hangozzék ez a megállapitás, nincs többé európai válság. Az európai viharsarkok felszámolása befejeződött s kétségtelen, hogy ha Németországot régi ellenségei a lengyel korridor kérdésének elintézése kapcsán meg nem támadják, akkor az európai egyensúly kontinentális politikája békés és termékeny utakra került volna. 1939-ben azonban az európai, sőt Európán tulmutató érdekek összecsapása elvágta mindenfajta békepolitika útját. Magyarország számára a helyzet világos volt. Ujból részt kaptunk és részt vállaltunk az ősi határőrfeladatban, most már mindenesetre egész Európa erkölcsileg és gyakorlatilag egységes együttmüködésével. Ennek a küzdelemnek a kimenetele nem lehet kétséges számunkra, aminthogy nem kétséges az sem, hogy nyolcszáz év szörnyű véráldozatai után a megujult Európa gondoskodni fog róla, hogy Magyarország többé ne legyen kénytelen vállalni a végvár tragikus-heroikus szerepét. Akkor majd eljön az idő, hogy az „ezredévi szenvedés" megkapja jutalmát: a békét, biztonságot és a termékeny munka szabad lehetőségét. És a magyar költőknek nem kell többé a nemzethalál, a feltámadás nélküli pusztulás rémét festeni a magyarság elé. Mert Magyarország hozzáadván a maga elismerten tekintélyes erkölcsi és anyagi erőit az egyetemes európai erőkhöz, bizonnyal megtalálja boldogulásának, nemzeti felvirágzásának útját és lehetőségeit az új és igazságosabb Európában.

(Vége.)

Első Magyar Általános Biztosító Társaság
BUDAPEST IV. Vigadó-tér 1.
Erdélyrészi aligazgatóság: KOLOZSVÁR, Mátyás király tér 8.

Márai Sándor röpírata a nemzetnevelés ügyében

(RÉVAI KIADÁS, 1942.)

Az író ebben a könyvében kilépett hűvös zárkozottságából és anélkül, hogy félredobta volna európaiságát megérkezett a magyarsághoz. Illetve csak azoknak érkezett meg most, akik nem ismerték, hogy csodálkozásuknak adtak kifejezést: miért éppen őt, a nemzetközi, az európai szellemet választotta a Magyar Tudományos Akadémia tagjai közé? De Márai nem űzte sohasem iparszerűen a hazafiságot, a nagy történelmi események nyújtotta alkalmakat nem használta ki érdemszerzésre konjunktura- nyilatkozatokkal és mellveregetéssel.

Most is siet leszögezni: „egy nemzet mindig szerződéses állapotban él az emberiséggel" és amikor támadja azokat, akik egyik oldalon megtagadják a nemzeti közösséggel való együttérzést és megtagadják a nemzet „történelmi és missziós létezési jogát", rámutat a másik oldalon arra a veszélyre, amit a nemzeti hiúságnak hízelgő szellemi ipar jelent. És éppen ezért, a helyes önismeret, a helyes magyarság-ismeret és háború utáni feladataink tisztázása érdekében írta ezt a könyvet és akkor írta, amikor az egész emberiséget és benne hazánkat a „legnagyobb szerencsétlenség" sújtja, amit valaha a történelem látott.

Hatalmas figyelmeztetés ez a könyv és a csatazajban is messzire hangzó kiáltás: „Most a vér ömlik. Egy napon ömleni kezd a tinta, s az emberiség egésze felveti a háború felelősségének kérdését." Erre a kérdésre nekünk is felelnünk kell az emberi lelkiismeret örök ítélőszéke előtt és vállalnunk kell a vádat is, habár mi nem voltunk soha imperialisták, világnézetünket sem akartuk más népekre erőszakolni és nem akartunk elfoglalni egy falvat sem, ami ezer éven át ne tartozott volna hozzánk. Mi nem akartunk mást, csak *megmaradni* és mégis részt kellett vennünk „elkerülhetetlenül" a háborúban. De amikor a vádat vállaljuk, bizonyítjuk a „kollektiv felelősség" tételét is. „Egyetlen hatalmi csoport sem tagadhatja a felelősség elvét, egyetlen nép sem." Egyik sem háríthatja át teljesen a másikra.

A háború legfőbb rugója szerinte „a tömegek harca az általános szociális szint emeléséért". Tehát a harc nem csak „horizontálisan", a harctereken folyik és dől el, hanem „vertikálisan", a társadalomban is és akárhogy fejeződik be ez a háború, többé nem lehet visszatérni a „klasszikus, liberális kapitalizmus" régi módszereihez. Egy új világ épül fel, amelynek politikai alapelveit most még nem lehet pontosan körvonalazni, csak annyit lehet megállapitani, hogy a minőségi elv fog uralkodni benne az eddigi mennyiségivel szemben. És a megújuló Európában két nemzetnek lesz fontos szerepe: „a magyarnak Délkelet-Európában, s a franciának Nyugaton".

A németek és az angolok is megegyeznek abban, hogy nagyobb gazdasági egységeket kell a háború után kialakítani. Azonban „a gazdasági határok feloldása nem lesz és nem is lehet egyértelmű a történelmi és politikai határok spiritualizálásával s Európa népei e nagyvonalú gazdasági áramkörön belül mindegyre öntudatosabban kényszerülnek majd kifejleszteni nemzeti egyéniségüket és képességeiket", hogy versenyképesek maradhassanak.

Ebben az új minőségi versenyben a franciák feladata lesz — szerinte — a „pontos szövegezés", a „fogalmak feltárása", „a minőség tökéletesítése" és az, hogy a sekélyes tömeg-szellemmel elborított Európa szellemi, művészi és tudományos életét „igényérzettel" töltse meg.

A magyarság feladata lesz a minőségi szellem diadalra juttatása Délkelet-Európában. A magyarság Európa nagy kérdéseire mindig *egyénien* és *minőségi szellemben* felelt a történelem folyamán. „Kelet felé haladva, Magyarország az utolsó kultúrterület, ahol az európai keresztény műveltség hivatásérzete egyértelmű egy nemzet életformájával."

A magyarság jellemző tulajdonságai: a józanság, valóságérzés, a helyes itélőképesség és a kevés népnél megtalálható arányérzék, tehát sajátos szellemi alkatunk valósággal parancsolóan jelöl ki a minőségi vezetőszerepre a Dunamedencében. De dacára ezeknek a tulajdonságoknak a magyarság csak úgy töltheti be eljövendő hivatását és csak akkor rendelkezhet szellemi kisugárzó erővel nemzetiségei és szomszédai felé, ha fölkészül reá. Ez a fölkészülés elsősorban pedagógiai természetű. Minden vonalon meg kell indulnia a nemzetnevelésnek, az önismeret kialakításának, a romantikus és csak nemzeti hiúságnak tetszö téveszmék félredobásának, a nemzeti élet mélységeiben a minőségi mélykultúra megalapozásának. A nevelést a mélyben kell kezdeni a népiskolában, a nemzeti kultúra pionirja: a tanitó által. A tanitóságot azonban ki kell képezni erre a feladatra és úgy gazdaságilag, mint társadalmilag meg kell erősíteni, hogy nyugodtan végezhesse feladatát. A néptanitónak, a sajtónak, rádiónak, könyveknek, színháznak és mozinak elsőrendű feladata, hogy megtöltse — aminthogy ma nem teszi! — magasabb igényérzettel, a minőség és mélykultúra iránti „kiváncsisággal" és vággyal — mint hajtóerővel — a tömegeket.

Egy elírásra is rá kell mutatnunk. Azt írja az 59. oldalon, hogy: „Szent István ezeréves birodalma nemzetiségi állam". Az igazság az, hogy mi nem nemzetiségi, hanem *nemzeti* állam vagyunk, amelynek nemzetiségei vannak és mivel azok — sem külön-külön, sem összességükben — nem haladják meg a mi létszámunkat, így nem is lehet szó nálunk „egy nacionalista kisebbség" uralmáról a nemzetiségek felett. Tehát jogcímünket „az élethez" nem csak a „szentistváni állameszme" igazolja, hanem a mennyiségi elv is!

Főbb vonásaiban ezek azok a gondolatok, melyeket a sürgető idő parancsára kötelességének tartott Márai elmondani nemzetének. De ha alaposan akarnánk foglalkozni ezzel a könyvvel, akkor nem is egy, de több tanulmányt kellene irni, arról, hogy egyik-másik gondolata, vagy az — Európa néhány vezető szellemétől — itt idézett gondolatok is mennyire termékenyitőleg hatottak. Célunk azonban a lap szükreszabott keretein belül nem lehetett más, mint felhivni a figyelmet reá.

Flórián Tibor.

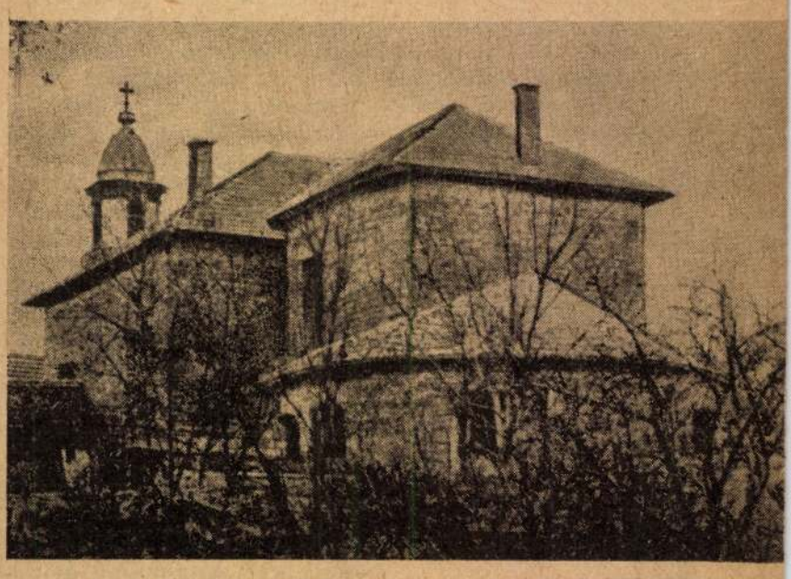

Az újjáalakított Kolozsvár-monostori r. kat. templom.

Erdélyi Szemle
1942. nov. 11.

Kolozsvári asztalosok

céh könyve

az Erdélyi Museum

levéltárában van.

és nem a régiségtárban

KelGer 115. l.

MÚZEUM«

ÁR, ~~Brassai utca 7.~~ Király u. 14.

sz. Bizottság a

égének

Budapest,

Hőgyes Endre u. 10.

svár. 11567

Kolozsvári ág. h. ev.
egyházkerület
története

Jánay Károly

Adatok a < > -ker.
Cluj - Kolozsvár
1934.

<Kolozsvári Belfarkas utcai ref. templom>

Kelemen Lajos:

Falfestmény töredékek a < >-ban.

Erdélyi Múzeum

Régi f. 1898. 472. l.

<Kolozsvári Boldog-
asszonyról címzett
domonkosok, jelen-
leg ferencick klas-
tromának ebédlő-
termé>

Eszterházy János gróf

A < >

Arch. Közl.

IX. 1873. 34-36. l.

< Kolozsvári Boldog –

Asszonyról címzett minorita, jelenleg ev. ref. egyház történeti és épitészeti leírása >

Eszterházy János gr.

A < >

Arch. Közl.

IV. 1864. 3–8. l.

<Kolozsvár cimeres emlékei>

Sándor Imre:

< >

Genealogiai Füze-tek. 1913. 1–16, 25–37, 57–73, 101–108, 134–141. l.

<Kolozsvári Farkas-
utcai ref. templom
régi sirkövei>

Sándor Imre:

A < >
Dolgozatok az Erdélyi
Nemzeti Múzeum
érem- és régiség-
tarafól 1913.

Láid

Kolozsvári Farkas
utcai ref. templom

képei regr.-

Balogh Kolozsvári

17, 18, 19, 20,
21, 22, képek
73, 74-75.

[Kolozsvári Wolphard-kör]

Ferencz Sándor =

A < >

Pásztortűz 1922.

701–702. l.

[Kolozsvári Toldalagi Korda-ház]

Kelemen Lajos

A [ ]

Művészeti Szalon

1925. febr. 5–12. l.

TYCHON patriarcha a szovjet egyházpolitikájáról



Az Izvesztija, mint ismeretes, nemrégiben közölte, az orosz orthodox egyház püspöki gyűlekezetének kiáltványát, amelyben az egész kereszténységet felszólította, hogy „Krisztus nevében testvéries egyetértésben harcoljanak a döntő győzelemért a közös ellenség ellen." Ezt a kiáltványt, illetve pásztorlevelet elsőízben szeptember 8-án olvasták fel azon a püspöki gyűlekezeten, amelyen a szent szinódust és Oroszország patriarcháját választották meg. Ez a pásztorlevél, illetve kiáltvány az újonnan alakított *„Moszkvai patriarchátus"* című egyházi lapban jelent meg, amelyből az Izvesztija átvette.

Ez a kiáltvány, amelyet Sergius pátriarcha, valamint 18 metropolita, érsek és püspök írt alá, a következőket hangoztatja:

„Az orosz orthodox egyház felhívja az egész világ kereszténveit, hogy mindent vessenek latba ebben a világháborúban a keresztény eszmékért, — amelyeket Hitler lábbal taposott! — a keresztény egyház szabadságáért és az egyetemes kultúra virágzásáért." — A felhivás azt kívánja a Németországgal harcbanálló nemzetek katonáitól, hogy „erős bizakodással és az igazságos ügy diadalába vetett szilárd hittel, valamint felismerve azt, hogy ez a *háború az ideológiák harca, Isten nevében* fogjanak hozzá a megszállt területek visszahódításához". Végül a kiáltvány felhívja az egész világot, hogy *közös imában egyesüljön,* a gyors győzelem és a keresztény és egyetemes eszmények diadala érdekében. A kiáltvány, illetve felhívás a következő szavakkal végződik:

„Áldja meg az Isten mindazokat a keresztény testvéreket, akik az igazságos ügyért, a szabadság, az erkölcs és az igazság diadaláért harcolnak."

Zsidó kommunista szerkesztette a szovjet vallásellenes rendeletét

A moszkvai egyházi politikának ezek a legújabb eseményei aktuálissá teszik újra *Sergius, mostani patriarcha elődjének, minden oroszok legutolsó partriarchájának Tychon-nak pásztorlevelét!*

Szovjetoroszországban az államot az egyháztól elválasztó rendeletet egy *Reissber* Mihály nevű kommunista zsidó szerkesztette meg, aki a kommunista akadémiának tagja volt és az 1917 évi októberi forradalom kitörésekor az igazságügyi népbiztosság törvényelőkészítő osztályának vezetője volt. Lenin ezt a rendeletet maga nézte át és írta alá.

Benjamin, pétervári metropolita, tudva erről a készülő rendeletről, a népbiztosok tanácsához 1918 januárjában beadványt intézett, amelyben *rámutatott a készülő rendelet káros kihatásaira.* Beadványára Lenin sajátkezűleg írta a következő megjegyzést: *„Kérem az igazságügyi népbiztosságnál működő bizottságot, hogy siessen az egyházat az államtól elválasztó rendelet szövegének kidolgozásával!"*

Az akkoriban állandóan ülésező orosz egyházgyűlés 1918 január 25-én kelt határozatában ezt *a törvényt, illetve rendeletet mint sátáni kisérletet, elvetette.* 1918. július 26-án *Tychon* patriarcha kiadta híressé vált pásztorlevelét, a *bolsevista erőszakosságokról és esztelen embermészárlásról és ugyanez év augusztus 2-ára és 3-ára általános böjt és imanapot rendelt el, úgyszintén előírta a szentáldozást is.*

1918 júliusában Pétervárott a vallás védelmére felekezetközi kongresszust tartottak. *1918 októberében Tychon patriarcha pásztorlevelében újra elvetette* a bolsevisták rendeletét amely az egyház és állam szétválasztását célozta, sőt, továbbmenőleg az egyház megsemmisítését kívánta elérni.

Tychon patriarcha ebben a pásztorlevelében a következőket írta: „Testvéreimnek patakokban ömlő vére, akiket a ti parancsaitokra gyilkoltak meg, az égre kiált... *Hol marad a templomi prédikáció szabadsága? Számos pap a vérével, mártyrvérrel fizetett bátorságáért!* Különösen fáj a vallásszabadság semmibevétele; *nem múlik el nap, amelyen sajtótok nem zúdítaná a legszörnyőbb rágalmakat Krisztus egyházára, s annak szolgáira s nem gyalázná a leggonoszabb és legfrivolabb módon Istent!* Ti gúnyolódtok Isten szolgáin, *arra kényszerítitek a püspököket, hogy fedezékeket ásanak, a papokat pedig a legpiszkosabb munkára hurcoljátok. Rátettétek kezeteket az egyház vagyonára, amelyet pedig nemzedékeken át gyűjtöttek a hívők.* Minden ok nélkül, *egész csomó kolostort és házikápolnát zártatok be. Elzártátok a nép elől a Kreml-t, holott az egész hívő népnek szent tulajdona!* Elpusztítjátok az egyházi közösségnek régi formáit, az egyházközségeket, elpusztítjátok az egyházi jótékonysági és nevelő-intézeteket, *szétkergetitek az egyháztanácsokat és beavatkoztok az orthodox egyház belső igazgatásába. Az iskolákból kidobjátok a szentek képeit, megtiltjátok az iskolákban a vallásoktatást és így megfosztjátok a gyermekeket a helyes neveléshez szükséges lelki táplálléktól.* Mit mondjak még? Az idő túlrövid lenne ahhoz, hogy mindazokat a bajokat ecseteljem, amelyek hazánkat érték. *Uralmatok szörnyű idejét éljük át, amely hosszú időkre belevési magát a nép lelkébe,* elhomályosítja Isten képmását, és az állat képének bélyegét nyomja rá. (Jelenések könyve, 13, 14, 15. 2.) A Próféta szavai teljesednek: „Lábaitok a gonoszhoz szaladnak és gyorsak, hogy ártatlan vért ontsanak (Jezsaiás 59, 7)". Tudjuk, hogy pásztorlevelünk bennetek csak felháborodást és haragot fog kelteni és hogy ürügyet láttok majd benne arra, hogy a felsőbbségekkel szembeni ellenállással vádoljatok, *azonban minél nagyobb a ti bűnötök, annál inkább bizonyítja ez vádjaink igazságát!* És rátok jön mindaz az igaz vér, amelyet ontottatok. (Máté, 23. 35.) És a kard pusztít el mindannyiotokat, akik a kardhoz nyúltatok (Máté 25/52)".

A független orosz egyház határozata

Tychon patriarcha fenti pásztorlevelének ismeretében nem csodálkozhatunk azon, hogy *azok az orthodox püspökök, akik kívül esnek a Szovjet hatalmi körén és külső befolyástól mentesen nyilváníthatnak véleményt, élesen állást foglaltak Sergius patriarchával szemben. Anasztázius,* belgrádi metropolita kezdeményezésére az *Oroszországon kívüli görögkeleti egyház püspöki konferenciája határozatot hozott Sergiussal szemben.* Ennek a határozatnak a szövege a következő:

„Az orosz orthodox egyháznak püspöki konferenciája foglalkozott *Sergius* metropolitának patriarchává történt megválasztásának kérdésével és a következőket állapítja meg, illetve rendeli:

„Sztalin átmenetileg az egyház szövetségeseinek maszkját öltötte magára"

1. Sergius metropolitának Moszkva és egész Oroszország patriarchájává történt megválasztása *nemcsak kánonellenes, hanem egyházellenes politikai cselekedet, amelyet a szovjet-kommunista párthatalomnak és vezetőjének, Sztalin diktátornak érdekei írtak elő, mert a háború okozta súlyos válságban szükségük van az általuk gyűlölt és a legutóbbi időkig nyiltan üldözött orthodox egyház segítségére.*

A szovjet-kommunista párt és Sztalin lényegében egyáltalában nem változtatták meg magatartásukat a vallással és Krisztus egyházával szemben. A vallás szemükben úgy, mint eddig, továbbra is ópium, és ha már nem lesz szükségük az egyház segítségére, *nem fogják elmulasztani, hogy újra megkezdjék a hívők és a papok nyílt üldözését a Szovjetunióban.* Abban a rádionyilatkozatban, amelyet Sztalin csak abból a célból tett, hogy kényúri hatalmát megerősítse, azt akarja megmutatni a világnak, hogy a szovjet-kommunista párt és ő, mint annak vezetője, szabadságot ad az egyháznak, hogy így állitólag őszintén könnyebbé tegye a szenvedő orosz nép törekvését Isten felé. Kinyújtja kezét foglyai, az orosz egyház méltóságai felé, akik nyomására istenellenes hatalmát törvényesnek és népszerűnek ismerik el, látszólagos békét biztosít nekik és támogatja a patriarcha működését. *Nem szabad azonban neki hinni! Nem vezekelt és a szovjet-kommunista párttal együtt, úgy, mint eddig továbbra is a kommunista világforradalmat akarja megvalósítani és ezzel meg akarja semmisiteni a kereszténységet és minden vallást. Csupán átmenetileg öltötte magára az egyház szövetségesének maszkját.*

„Sergius metropolita árulást követett el Krisztus egyházán"

Sztalinnak és pártjának a patriarcha megválasztására és a szinódus egybehívására, mint politikai propagandaeszközre van szükségük. A patriarcha az ő kezében csak játékszer, ravasz kombinációinak engedelmes eszköze, amellyel azt fog tenni, amit akar. Amíg nem volt háború, a Szovjetunióban lehetetlen volt a patriarchaválasztás és a szinódus megszervezése. Amikor azonban a kommunisták halálos veszedelemben forogtak, egyszerre lehetővé vált.

Persze nem hívták egybe az orosz egyház teljes kánoni koncíliumát, amint azt az 1917—18. évi koncilium rendelkezései előírják. Nem hívták meg a *hitvalló püspököket, akik hitükért számüzetésben és börtönben szenvednek. Nem volt képviselve a mártyr egyház, amely a Szovjetunió katakombáiban rejtőzik!* Csupán az istenellenes kormánynak *engedelmeskedő püspökök gyültek össze, akik természetesen nem juttathatják kifejezésre az egész orosz egyház akaratát. Patriarchává egy olyan egyházfőt választottak, aki már régen alávetette magát a sátáni erőszak uralmának,* aki már 1927-ben az egyház nevében kijelentette, hogy *örül a szovjethatalom sikereinek és hangsúlyozta, hogy a Szovjetunióban nem üldözik az egyházat, jóllehet most Sztalin maga beismerte, hogy a szovjet kormány a legújabb időkig megfosztotta az orosz népet egyházától és vallásszabadságától.* Az új, legfelsőbb egyházi vezetőségnek első cselekedete *Isten-gyalázó, politikai rendelkezés volt, amely külön imák bevezetését írta elő az úgynevezett második front érdekében, valamint átokkal sújtotta mindazokat az oroszokat, akik a kommunista és bolsevista erők ellen harcolnak.*

Kétségtelen, hogy ez a sátáni hatalom nyomást gyakorol a neki engedelmes hierarchiára. A patriarchának az istenellenes *kormány érdekében történt, végeredményben kánon és egyház-ellenes megválasztása nem kevésbbé veszélyes az egyházra, mint annak nyilt üldözése, mert lealacsonyítja az egyháznak és vezetőinek méltóságát, szolgai helyzetbe hozza az ördög szolgáival szemben, új sebeket üt a mártyr egyházon és új nyugtalanságot kelt.* Azáltal, hogy *Sergius metropolita* feláldozta az orthodox egyház érdekeit az istentelen szovjethatalom javára és az egyházat ennek a hatalomnak szolgálatába állította, *árulást követett el Krisztus egyházán.*

Sztalin nacionalista és vallásos szinezetet akar adni a bolsevizmus Europa elleni harcainak

A fenti okoknál fogva az *orosz egyház* Oroszországon kívüli részének *püspöki konferenciája lehetetlennek tartja, hogy Sergius metropolitát, a minden oroszok egyházának törvényes fejéül ismerje el, és imáiban róla, mint az egyház fejéről, emlékezzék meg.*

Az orosz egyház külföldi részének vezetősége tehát változatlanul megmarad az *1927. évi püspöki konferencia határozatai mellett, amelyek Tychon patriarchának és a szent szinódusnak 1920. november 7—20. közötti rendelkezésén alapulnak és amelyek addig érvényesek, amíg Oroszországban a normális viszonyok helyre nem állanak és nem nyílik lehetőség az igazi vallásszabadság gyakorlására.*

Az egyház papjainak meg kell magyarázniok minden hívőnek, hogy minden intézkedés és egyházi büntetés, amely a jelenlegi moszkvai egyházi vezetőségtől erednek, — *törvénytelen és hatálytalan és egyáltalán nem terhelik az Isten-hívő oroszok lelkiismeretét."*

Sztalin és a mögötte álló zsidó klikk a külföld megtévesztésére célszerűnek tartotta lejátszatni a patriarcha választás komédiáját, amelyek eredményeképpen a szovjet rendszernek már régen behódolt Sergius metropolitát választották meg patriarchává. Hogy ez a választás a valóságban mit jelent, azt az orthodox egyház Oroszországon kívülélő püspökeinek határozata világosan megmagyarázza. Szó sem lehet tehát arról, hogy Sztalin helyreállította volna a vallásszabadságot a Szovjetunióban, *ellenben annyi tény, hogy miután nacionalista jelszavakat is hangoztat már az orosz nép tömegeinek megtévesztésére, legújabban a neki engedelmeskedő orthodox papokat is felhasználja arra, hogy a bolsevizmus Európa-ellenes harcának, amely pedig végeredményben minden keresztény egyház halálos veszedelmét jelenti, — vallási színezetet adjon.*

Könyvekről

UJ MAGYAR MUSEUM A KAZINCZY TÁRSASÁG SZEMLÉJÉNEK HARMADIK KÖTETE

A magyar kultúrális élet decentralizációjának céljait szolgálja a *Kazinczy Társaság* Uj Magyar Museum című tudományos, irodalmi és művészeti szemléje, melynek csaknem 200 oldalas harmadik kötete nemrég hagyta el Kassán a sajtót. S meg kell állapitani, hogy *jól szolgálja a célt:* a szemle bármelyik budapesti folyóirattal felveszi a versenyt színvonalban is, — a törekvések nemessége tekintetében pedig túlszárnyalja nem egy budapesti úgynevezett „szemlénket". A gazdag kötet *Szíklay Ferenc, Gulyás Pál, Mezőssy Mária, W. Rössler Mária Irén, Tamás Lajos, Darkó István* és *Hosszú Ferenc* versein és novelláin kívül *Eckhardt Sándor, Móhr Gedeon, Bálint Imre, Béllyei László, Kassai Zoltán, Nyiresy-Tichy Kálmán* és *Korpás Emil* tanulmányait közli, valamint értékes adattár és könyvszemle egészíti ki a tartalmas kötetet.

SZÉPLÁNYOK TÜNDÖKLÉSE ÉS NYOMORUSÁGA BALZAC KÖNYVE UJ MAGYAR KIADÁSBAN

A nagy reálista, akit a naturalizmus méltán tekint atyjának, egy egész korszakra rányomta a maga bélyegét és iskolát teremtett, nemcsak hazájában, de egész Európa-szerte. Nem is csoda. Ugyszólván *ő volt a legelső, aki az analitika módszereivel leszállt az emberi lélek legrejtettebb mélységeibe.* Nem tévesztették meg a külsőségek, a formák, a szavak: mindezek mögött az embert, az érző, szenvedélyes, a nyezet hatása alatt álló és cselekvő embert kereste. És mert a mindennapi életben több a bün, mint az erény, vagy legalább is a bün hangosabban és elhatározóbban jelentkezik, Balzac megrajzolja a szenvedélyt és a bünt minden formájában, *szépítgetés és kertelés nélkül,* gyakran úgy, hogy kifejezéseiben is bárdolatlanná és túlságosan szókimondóvá válik, ami azonban a legkevésbbé sem befolyásolja a mű irodalmi és művészi szépségét. Most az *Athenaeum* uj kiadásában jelentette meg egyik legnagyobb feltünést keltett és az irót legjobban kifjező munkáját. Balzac irásaiban az emberi élet nagy drámájának egységes képét akarta megrajzolni s 97 regényét ezért nevezte el *Comedie Humainenek.* Nos, ebbe az emberi komédiába *tökéletesen beleilleszkedik a Szép lányok tündöklése és nyomorúsága.* Az egész munkának a száz év előtti Páris, Lajos Fülöp polgár-királysága ad keretet. Az a társadalom, amely megunva a nagy forradalmak örök bizonytalanságait, egyszerűen *keresni, élvezni, emészteni, hizni és gazdagodni akart,* s ebben a gyönyört hajszoló korban gátlás nélkül lépett át erényen, erkölcsön. A regényen túl egy *hatalmas társadalomrajz* is ez a könyv és ha a részletek túlaprólékos kidolgozása és az előadás csapongó volta kissé széttolyóvá teszik is a művet: magának a társadalomrajznak művészi volta egy évszázad multán is lenyügözi az olvasót. A könyv *Laczkó Géza* igen sikerült fordításában jelent meg.

Bágyoni Várá Andor:

Öt Churchill közül csak egy az igazi

Az *American Mercury* egyik legutóbbi számában nagy cikket írt *a mai államférfiak magánéletéről*. A cikk megállapította, hogy *a legkevesebbet Hitlerről a magánemberről* tudjuk, viszont eddig a legrészletesebben értesültünk *Churchill magánéletének* minden mozzanatáról. Az amerikai lap szerint Churchill — teljes nevén: *Winston Spencer Churchill* — a magánéletéről megjelent cikkek adat- és számszerűsége tekintetében ma a legelső helyen áll valamennyi sokat szereplő államférfi között. Az amerikai lap ezúttal Churchill *egyéb érdemeit* nem sorolta fel...

Kétségtelen, hogy a híres emberek magánélete bizonyos mértékig mindig izgatta a közönség némely rétegének fantáziáját. Az amerikai utcalapok és európai utánzóik lehetőleg bő hasábokat szenteltek az úgynevezett „magánélet-irodalomnak". Az elnök, vagy *Greta Garbo*, vagy *Linbergh*, vagy *Al Capone* magánélete bizonyos amerikai lapok számára mindennél fontosabb és érdekesebb volt. A magánélet-láz a két világháború között olyan magasra szökött az USA sajtóberkekben, hogy számtalan könyv, színmű és film született, amelyeknek címében a *magánélet*-szó szerepelt. A darabok közül a legnagyobb sikert a *Szép Heléna magánélete* aratta, amelyet a jenkik annakidején öreg Európánkba is átküldtek. A darabot egykor Budapesten is bemutatták.

Európában a sajtó nagyrészének megtisztítása óta örvendetesen alábbhagyott a magánéletláz, ezzel szemben az amerikai és a részben szellemi USA-befolyás alatt álló angol sajtó ma ismét fokozottabb mértékben foglalkozik a különböző hírességek — elsősorban államférfiak — magánéletével. Ezek a cikkek legtöbbször tényleg érdekesek, nem egyszer azonban *izléstelenek*, már csak azért is, mert hiszen a *valóságnak meg nem felelő adatokat tartalmaznak*. Különösen akkor, ha a szövetségesek nagy ellenfeléről van szó...

Maradjunk azonban Churchillnél, akinek magánélete *„nyitott könyv"* — amint ezt az *American Mercury* írta róla.

Churchill, a kerékpárkereskedő

A Churchill magánéletével foglalkozó különböző cikkekről beszámolva meg kell említenünk azt is, amely a *Picture Post*ban, Anglia egyik legnépszerűbb képeslapjában látott napvilágot. Ennek a cikknek már a címe is érthető feltűnést keltett: *Elegünk van Churchillből!* A szószerint lefordított cím mögött azonban *dicsérő cikk* húzódott meg, nem pedig Churchill ellen intézett támadás, ahogyan azt az olvasó a cím után joggal várhatta volna. A P. P. cikkében ugyanis távolról sem arról volt szó, hogy az angoloknak már elegük van Churchillből... dehogy! A londoni képeslap a furcsacímű cikkben — *Churchill hasonmásairól* számolt be. Szóval magyarosabb, de az eredeti szóviccet már nem fedő fordításban a cikk címe ez lett volna: *„Elég sok Churchill van a világon!"*

Az angol lap ezzel a meghatározással nemcsak Churchill kiterjedt rokonságára gondolt, hanem elsősorban arra, hogy *Churchillnek több névrokona él a világon*. A névrokonokon kívül két olyan teremtménye is van Istennek — az egyik Ausztráliában él, a másik Amerikában —, aki *feltűnően hasonlít a brit miniszterelnökre*.

London *Marylebone* nevű negyedében, a *Chirtern Street* egyik üzlete felett feltűnő betűkkel ékeskedik a *Winston Churchill*-név. Érdekes, hogy *ez az egyetlen Winston Churchill, aki a londoni telefonkönyvben szerepel*, neve mellett azonban nem az ékeskedik, hogy: miniszterelnök, hanem csupán ennyi: *rádió- és kerékpárkereskedő*. Az igazi Winston Churchill érthetően nem található meg a telefonkönyvben, mert — *titkos száma van*.

Winston Churchill II. igen távoli rokona a miniszterelnöknek. A kerékpárkereskedő papája, *H. F. Churchill* annakidején nagy rajongója volt Churchillnek, az ifjú politikusnak, s ezért, amikor fia született, Winston névre kereszteltette. A kerékpárkereskedő Churchill lakásában hatalmas aranykeretes Churchill-kép díszeleg. A miniszterelnök képe mellett a kereskedő feleségének a fényképét gyászfátyol fedi. *Churchill II. felesége az egyik London ellen intézett bombatámadás alkalmával halt meg.* Férje is csak csodával határos módon maradt életben, mert az angol főváros Marylebone-negyedét számos súlyos bombatalálat érte.

A gyászoló londoni kerékpárkereskedő az angol újságírónak adott interjú végén kijelentette:

— *Az élet ma nagyon nehéz*, különösen ha az ember kerékpár- és rádiókereskedő. *Egyre kevesebb nyersanyagot kapunk*. Meg azután a dolog is sok egy kicsit: magamnak kell főznöm és takarítanom, amióta szegény feleségem meghalt. Egyetlen segítségem három kislányom közül a legnagyobbik, aki most lesz tizenkét éves. Mindig fiút szerettem volna, de csak leánykáim születtek. *Ha fiam lenne, őt is Winstonnak hívnám*...

A harmadik és negyedik Wintson Churchill

A *Sie und Er* című svájci lap *Churchill hasonmásai* című cikkében egy *harmadik Winston Churchillről* is tud. A svájci lap elmondja, hogy 1943 június 23-án a *New Jersey* államban lévő *Camden* nevű városkában a hasonnevű szállódában a következő adatokat vezették be a vendégkönyvbe:

— *Winston Churchill és felesége. Utjuk célja: Anglia.*

A kis amerikai városkában a szállodaportás fecsegése következtében élénk feltűnést keltett a Hotel Camdenben megszállott „híres" házaspár. A portás titokzatos közlése a végén már valósággal bizonyosságá nőtt: voltak, akik határozottan állították, hogy *az igazi Churchill érkezett a városba*, ahol „rangrejtve" óhajt néhány békés napot eltölteni. A nagy szenzációt még a helyi lapocska is megírta, másnap azonban kénytelen volt a nagy eseményt helyreigazítani: nem az igazi Churchill tartózkodott Camdenben, hanem egy huszonegy éves USA-katona, aki valóban útban volt Anglia felé. Tudniillik az egyik amerikai kikötőből legközelebb induló csapatszállító-hajóra osztották be. Európába való távozása előtt néhány csendes órát szeretett volna eltölteni valahol az Isten hátamögött tizenkilencéves feleségével, akit történetesen *Ann Windsornak* hívtak. Szóval Winston Churchill III. a brit miniszterelnök nevét viseli, *felesége pedig az angol királyi család nevét, a Windsor nevet*. Előkelő házaspár, az már biztos!

De van egy *negyedik Winston Churchill* is. Ez már közeli rokona az igazi Churchillnek: *az unokája*. A hároméves Winston Churchill papája id. Churchill fia, *Randolph Churchill* képviselő, ejtőernyős tiszt. A legifjabb Winston Churchill első nyilvános szereplése röviddel ezelőtt zajlott le, a londoni Westminster-negyedben. Itt, a Szent Margit templomban esküdött örök hűséget *Sarah Churchill*, Marlborough herceg huszonegyéves leánya, a miniszterelnök közeli rokona, *Edwin F. Rousselnek*, az USA-haditengerészet hadnagyának. A kis Churchill egy másik hasonlókorú fiúcskával a menyasszony uszályát vitte az esküvőn. A legifjabb Winston tengerészruhában feszített. Ezt a díszruháját *a nagypapától, a brit tengerészet egykori első lordjától kapta*.

Hol voltál eddig, édes öcsém?

A Churchill magánéletéről szóló közleményekben az említett névrokonokon kívül a leggyakrabban *Churchill két hasonmása* szerepel.

Állítólag többen élnek ezen a földtekén, akik *éppen Churchillre* hasonlítanak. A brit miniszterelnök ausztráliai hasonmását *Theodor Edwardsnak* hívják. Edwards az első világháború idején járt Európában és az amerikai csapatokkal Franciaország földjén harcolt. Annyira hasonlít Anglia miniszterelnökére, hogy baráti társasága röviden ma is csak *„Churchill"*-nek nevezi. Edwards fényképe számtalanszor megjelent már az angol, amerikai, svéd és svájci lapokban. Edwards — akárcsak Churchill — szenvedélyes szivaros és úgyszólván szünet nélkül szájában lóg a jófajta Cuba-szivar, ami még hasonlóbbá teszi *a dohányt és whiskit szenvedélyesen szerető Churchillhez*.

Churchill leghíresebb és legmegdöbbentőbb hasonmása *Dudley Field Malone* amerikai ügyvéd. Az ügyvéd a megszólálásig hasonlít Churchillre. Valóban össze lehet téveszteni vele. Mintha csak az *ikertestvére* lenne!

Amikor Churchill először találkozott az amerikai ügyvéddel, egy pillanatra meghőkölt, majd széles mosollyal ölelte át alteregoját:

— *Hol voltál eddig, édes öcsém?* — kiáltott fel.

Malone doktor úr legutóbb dollárra is felváltotta meglepő Churchill-hasonlatosságát. Az ügyvédet búsás tiszteletdíj ellenében szerződtették le a *Mission to Moscow* című film egyik főszerepére. Ez a film az egykori moszkvai USA-nagykövet emlékiratait viszi vászonra és a jelenetek során számos angolszász államférfit szerepeltet. Többek között Churchill is. *Churchill annakidején készséges öremmel egyezett bele abba, hogy alakját a vásznon Malone ügyvéd úr elevenítse meg.*

A KOLOZSVÁRI SZENT MIHÁLY TEMPLOM

Amikor a mindent látnivágyó idegen Kolozsvár főterére érkezik és miután már megcsodálta Mátyás király bronzbaöntött szobrát, néma kegyelettel és tiszteletlettel tekint fel országunk egyik legnagyobb templomára, mely egyben egyik legjelentősebb csúcsíves stilusban épült templomunk.

Mialatt kivül-belül megtekintjük a gyönyörű épületet, felkérésünkre Kelemen Lajos levéltári főigazgató, a város multjának avatott tudósa feleleveniti előttünk a Szent Mihály-templom történeti és művészi életét.

Sekrestyéjében ott függ az a díszes, nagy és kortól megviselt pergamentdiploma, melynek helyes keltezési idejét csak néhány évvel ezelőtt sikerült megállapítani. 1349. januárjában adták ki — Avignonban. Mivel pedig az oklevél — többek között — azok részére, akik a templom építkezési és berendezési költségeihez hozzájárulnak, bűnbocsánatot hirdet, a templom építkezése ebben az időben már folyamatban lehetett.

Az égész építkezés körülbelül egy évszázadig tarthatott, de a templom ezután is sok változáson esett át.

Annyi bizonyos, hogy a nyugati homlokzat kiépítése 1444-re befejeződött s a főkapu ívmezejébe akkor helyezték el Szent Mihály szobrát, mely már ott találta Zsigmond király és császár címereit.

A templom hatalmas méreteivel minden irányban felemelő hatást tesz. Hajója 50, szentélye 20 méter hosszú. Nyugati homlokzata 24 méter széles. Falai 22, tornya pedig 80 méter magasba emelkednek. Délről van a legszélesebb nézőtávlata, keletről legérdekesebb tömeghatása.

Főbejáratát díszes ívtámaszok alkotják, amelyeken a kővirágok és a fialák egész kis erdővé nőnek. A főkapu nyilása nem esik az épület tengelyében, közvetlenül az egyik támasztópillér mellett húzódik meg, hogy helyett szerint a falban egy karzatra vezető szűk csigalépcsőnek s két feliratnak. Ezt a szépséghibát fokozza az, hogy a portálé felső ívtagja ferde, s tympanonja fölött a záró keresztvirág sem esik a fölötte nyiló nagy ablak középvonalába, hanem annak északi sarkába. A kettősen tagozott ajtónyilás fölött a szamárhátívű tympanokban szorongva templom patrónusának merev szobra.

Kétségtelen, hogy azt már ide méretezték, csakhogy készülése idején a tympanon terét már elfoglalták Zsigmond császár és király címerei s így Szent Mihály szobrát csak Zsigmondnak a főhelyen levő és legnagyobb német-római császári címere felső részének föláldozásával lehetett a kijelölt helyére beállítani.

A birodalmi részből csak ezért maradt még az alsó rész. Ettől északra az ívmező aljában négyes karámban foglalva Magyarország, délre Cseh-, Magyar- és Morvaországok s Ausztria egyesített címere jelzi, hogy e kor magyar királya ezeknek az országoknak is ura volt. Magát a szobor elhelyezésének idejét a portálétól délre a templomfalba illesztett, egyszerű frakturbetűs latin felirásból tudjuk meg:

Az Urnak 1444. évében tétetett ide Szent-Mihály arkangyal egyházába ez a szobor.

Továbbmenve, a déli falon találunk öt különböző, barokk szobrászati emléket, köztük Szent Mihály, és Szent Katalin szobrait, melyek stilusukkal és elhelyezésük módjával egyaránt elárulják késői keletkezésüket és azt is, hogy most nem eredeti helyükön állanak. A szentély és a záródás találkozásánál a falban padlásfeljáró vezet fel, változatos világító részekkel könnyebbé téve a környező nagy faltömeget. Ma használatlanul ez is éppugy galambtanya, mint párja az északi oldalon, hol a szentélyhez a tempom arányaihoz megfelelő sekrestye csatlakozik.

A középkor vérzivataros századaiban, amikor évtizedenkint szedte áldozatait a pestis, az ember még jobban érezte életének bizonytalanságát, mint manapság. Azért virágzott annyira Szent Mihálynak tisztelete, aki mindenkor a haldoklók égi pártfogója volt. A Szentháromság és Szűz Mária után neki szentelt legtöbb templomot a keresztény Európa és Magyarország is. A képeken és szobrokon rendszerint mérleggel a kezében ábrázolják (így látjuk a kassai Szent Mihály kápolna reliefjeit is), jelezvén, hogy ő mérlegeli az elhunyt életének tetteit és érdemeit. Az erdélyi katolicizmusnak nemcsak kulturtörténeti, művészei szempontból is eme alkotásán versengtek a vezető családok.

Az épület belsejébe lépve hatalmas háromhajós csarnoktemplomba jutunk. Igy tudvalevően azokat a templomokat nevezik, amelyeknek mind a három hajója egyenlő magasságban boltozott.

Sudár boltozattartó pillérek kötegesen (kéve-módra) pillérfők nélkül ívelődnek s viszik föl tekintetünket és lelkünket az Ég felé, hogy az épület merész felfelé törését látva, Istenre gondoljunk, akinek dicsőségére ez az épület oly sok és nagy munkával emeltetett. De egyben a középkor építőművészetének is hódolunk. A színes üvegablakok és pillérek tövéhez tapadó három aranyos oltár és a szószék gazdagítják ezt a belső teret. Ezek az oltárok a térhatást és a stilust illetőleg nincsenek összhangban a templommal, de túltengő fehérséggel szemben meleget adnak.. A szószék dús faragása pedig csodálatra indít a XVIII. századi barokk művészet e gazdag darabja iránt. Sajnos kéziróját nem ismerjük, mert a templom levéltárában semmi se maradt az 1718-50 között készült új berendezés mestereiről s még az oltárok közül is csak egyiknek a címere sejteti, hogy minden valószinüség szerint Erdély akkori gubernátorának, Haller János grófnak köszönheti létrejöttét.

A hajóéval egészen ellentétes hatást vált ki a szemlélőből a diadalív lapos félköre és az egész szentély törpe keresztboltozata. Mintha valami óriási erő nyomná s vele a gyönyörködni és emelkedni vágyó lelket!

A főoltár negyedszázadnál nem régibb munka. A gótika néhány sablonos motivumából, minden művészi lélek és lendület nélkül. Trónszék: és stallumja is ujabb neogótikus készítmények. Annál jobban megmarad és leköt az erdélyi renaissance leggazdagabb sekrestyeajtaja. Nagyon szomorú időben, Magyarország 1526-i elbukása táján keletkezett.

Különben e szép nagy templomépület belül ködiszítő elemekben elég szegényes. Ez alól csak a sekrestyebejárat, az orgonakarzat és az oldalkápolnák felső része kivétel.

A régi emlékdíszeket is mindössze négy címer képviseli. Ezekből kettő országcimer, kettő ismeretlen családi címer, s az egykori toronyalj boltozatán pajzsban f glalva valószinűleg a torony építőjének mesterjegyét látjuk, mely egykor a templom padlójából is kikerült, de elve zet sírkövön is előfordult.

A középkori tűzkatasztrófák, a protestáns képpusztítás művészi kártételeit, csak részben pó olta a VIII. század első felének buzgósága, mely aztán csakhamar meg is állott és jóformán aludt addig, míg e század legelején ismét nekibuzdulva, újra legalább néhány, ha nem is nagy művészi alkotással, de mégis néhány szobrocskával és ablakkal a mulasztásokat pótolni igyekezett.

Tamás Tihamér

A PÁRISI NOTRE-DAME VICTOR HUGO KÖNYVE UJ MAGYAR KIADÁSBAN

Nem volt még harmincéves Hugo, amikor a *Notre Dame de Paris* 1831-ben megjelent. Több mint egy negyedszázad kellett hozzá, hogy a könyvet a magyar közönség is megismerhesse. 1858-ban, *Szalkai* Gergely fordításában. Meg lehet és meg kell állapitani, hogy a regény mögött álló, több mint száz esztendő *semmit nem vett el a könyv népszerűségéből*: a középkor Párisáról festett sokszor furcsa, de *mindig lebilincselően érdekes, eleven és szines kép* ma is kedvence az olvasóközönségnek. A púpos, csúf Quasimodo és a szépséges Esmeralda regényes története csak népszerűbb lett azóta, hogy szinpadra vitték és megfilmesitették, s a *Franklin* nyilván jól számolt a közönség érdeklődésével akkor, amikor a könyvet uj magyar kiadásában jelentette meg. Ujra elolvasva a könyvet, az embert magával ragadja az izgalmas mese és nem ér rá sokat törődni a regény hiányosságaival, a meglehetősen gyönge emberismerettel, a modoros hatásvadászattal. Victor Hugóról általánosan elismert tény, hogy a *legkiválóbb francia nyelvművész volt*, aki „valósággal megujította a francia nyelv szókincsét" és oly szépségeket hozott ki a nyelvből, amely szinte példa nélkül való. Sajnos, hogy Benedek Marcell fordításában *nem érzékeljük kellőképen* ezt az egyedülálló francia stilusművészt.

Kolozsvár. – I Kolozsm.

farkasutnaszterplan
ref.

Lux K 1908.

1) alsó és felső alapraje 2 lap másolat 1:100
2) metnet az orgonakarzattal "
3. Ugyanaz tanulmány "
4) Ugyanaz 1:50 "
5) Karzat 1:50 tanulmány "
6. Kornerhozzaépítő a templom alapraja 1890/83
$4\frac{1}{2}''' = 1^{\text{öl}}$ nyomat

7) Kilencz (9) db tanulány ugyanarról –

franciskanus kolostor. Möller 1908.

1) folyosó alapraje hasmetnet és keresztmetnet h. előtt
2) helyszelesítés ugyanarról. 1 fénymásolat és 1 más.



34.



37.





39.

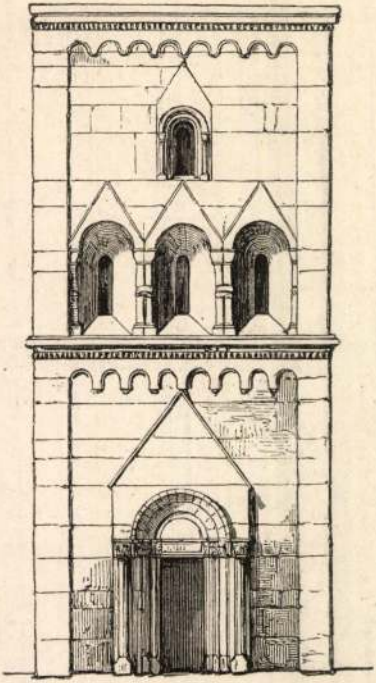

43.



44.

Kolozsvár II. Kolom

Mátyás király szülőháza

9 jaluz 1899.

helyszélli tasi terv - 1:50.

1) homlokrat.

Bethlen bástya ~~[illegible]~~ Lux kálmán.

1) vezsaravázlatok - 3 db.

2. a vár fal sérete belülről - 1:50.



26.

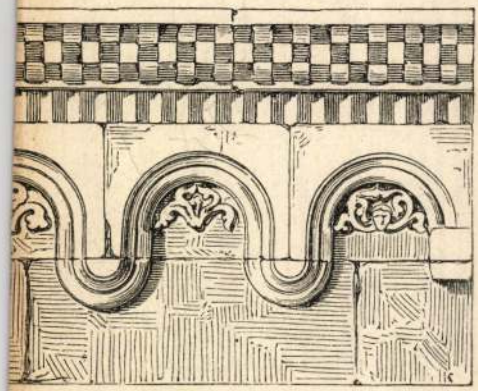

28.



33.

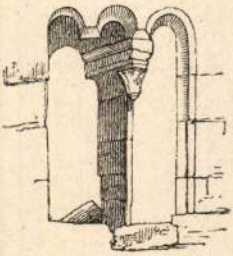

53.

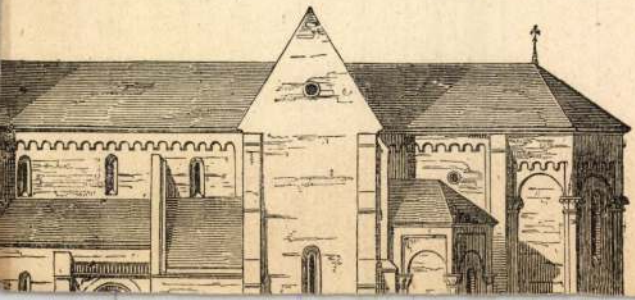

Kolozsvári akadémiai
templom sodrony-
romancos Eclyhe

Leirva, repr.
Pul Rad

II. 43/44. l.

Őskori adatok Fejérvár-megyéből

VII. 189–196

Kolozsvári Szent Mihály templom



A KOLOZSVÁRI SZENT MIHÁLY-TEMPLOM

1396-ban kezdték építeni

Hantics
1901.

szilárd maradandóság hangja a nyom nélkül elfolyó hangzavarban. Ők a meg nem félemlíthető tanuk a Duna-medence egysége és magyarsága mellett.

Ez a megállapítás azért elkerülhetetlen e helyen is, mert a magyar kultúrával ismerkedni vágyó külföldi elsősorban *jellegzetes* magyar kultúrát keres s ha félrevezetik, könnyen meglehet, hogy elfordul épen azoktól az értékektől, amelyekben ez a jellegzetes magyarság legmélyebbről s legfélreérthetetlenebbül buzog fel. Ez — s nem a polémia vágya, amely ily szűk téren amúgy sem érvényesülhetne, — kényszerít bennünket arra, hogy legalább hírt adjunk arról az érdekes vitáról, amely képzőművészeti értékeink származása felett folyt s ma már befejezettnek tekinthető.

De épen ezért itt nem is annyira a sok helyet igénylő adatokra, a levéltári kutatásokra vetjük a legtöbb súlyt, hanem a magyar léleknek, magyar természetnek a képzőművészeti alkotásban való kifejeződésére. Ha egymás mellé állítjuk a középkori magyar művészetet más, idegen művészettel, minden képen, minden szobron, minden épületen, de minden redőrészleten vagy tájképháttéren is élesen megmutatkoznak a döntő különbségek. Ezek

Kolozsvári templomok

Piarista (egyetemi) templom

részletesen, szamos képpel ismertetve

Pásztortűz 1924. okt. 12 szám

lásd

Grassler György festő csomagjában

EGYHAJÓS TEREM-TEMPLOMOK



A Farkas-utcai református templom Kolozsvárt (1486-tól)



MAGYAROS FEJTÍPUSOK

A kassai székesegyház
egyik gyámkövén (XV. század)

Az eperjesi főoltár
egyik mellékalakjának feje
(1492 előtt)

Kolozsvári rajziskola

1943

Erdélyi Helikon

7. *SZ. Hankiss János:* A magyarság Európában. *Kovács László—Goethe:* Előjáték a színpadon. *Parajdi Incze Lajos:* Az orvosság (elb.). *Jánosházy György:* Versek, *Bíró Béla:* A kolozsvári normál rajzoda. *Fényi István:* Versek *Méliusz József:* Tavaszi szökés (elb.). *Szabó István:* Adolf Bartels. *Fehérvári Antal:* Örök trió (elb.). *Botár Béla:* Versek.

Lajd. okv.

Koncz Sándor Szöke Elemér

Tornay Károly

MUNKABIZOTTSÁG :

Hubay Andor
Kammermayer Oszkár
Kézdi-Kovács Elemér
Lehel Béla
Mező Ferenc
Misángyi Ottó
Pluhár István
Schrott Károly

<Kolozsvári piarista templom>

Kelemen Lajos

A < >

Pásztortűz

1924. 189-194. l.

Kolozsvári ötvösség

Kelemen Lajos:

Kőbe faragott kolozsvári ötvösjelvények.

Pásztortűz

1925. 408–410 l.

<Kolozsvári nyomdá-
nák története>

Ferenczi Zoltán

A < >

Kolozsvár 1896.

Első ív

<Kolozsvári minorita templom és rendház>

Kelemen Lajos:

A < >

Pásztortűz

1924. 47–48. l.

< Kalocsavári Képírók
czéhszabályai >

Barabás Samu

A < >

Magyar Gazdasági
Történeti Szemle

1898. 107–112 l.

<Kolozsvári ferenc rendiek kolostora.>

P. Boros Fortunát:

A kétszázéves < >.

Pásztortűz

1927 491-493. l.

Kolozsvári Ferences
(egykor dominikus)
templom

Képes repr.
Balogh Kolozsvár

23, 24–25. kép

Kolozsvári ferencesek
egyháza

Eszterházy János gróf

Magyar Sion
IV. 1866. 561-585. l.

Kolozsvári Szent
Mihály egyház
története és épí-
tészeti leírata

Esterházy János gróf

A
Arch. Közl.
III. 1863. 57–62. l.

Kolozsvári kent
Mihály cyhár

György Lajos =

A < >

Cluj - Kolozsvár
1924.

< Kolozsvári Szent
Mihály egyház >

Karácsonyi János:
Mikor és kik kez-
dették építeni a
< > -at.
Pásztortűz 1925.
118-120-l.

< Kolozsvári Szent Ferenczrendi Kolostor épülete. >

Lux Kálmán

A < >

Az Orsz. Magy. Régészeti Társulat Évkönyve. I 1923. 129–139. l.

Kolozsvári Ferenc-
rendiek ebédlője

Repr.

Magyarországról

II. 325. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kolozsvári Magyar-
Kapu a XV. sz-ból
1872-ben lebontottak
kepe repr.

Magyarművelődtört
II. 339. l.

Kolozsvári ref. egyhár

aranyozok czúst boros
kannája
leírva, repr.

Pul Rad

I. 135, 136. l.

Batthyány Gyula gróf, stb.

marad, amint az 56. old.-on ta-

lálható.

Kolozsvári Kegyesren-
dik templomanál

szinarany kelyhe
fessett és áttetsző
romanccal diszitve
Kesztelte Ferenc-
mayr Joan Christoph
augsburgi ötvös
1642-ben
leirva és repr.

Pul Rad

II. 17, 18 l.

Kolozsvári Farkas-
utcai ref. templom

l.

Korompay

57, 58, 59

60. l.

képekkel,

alaprajz

824

ábornoki ruhában.

, kissé jobbra fordulva, tojásdad medaillon-
át füleinél előre fésüli; szemöldöke s pelyhező
bb kezével az asztal sarkára támaszkodik,
na, országalma s jogar csak részben látható; bal
gyűjének párját fogja, kardjának markolatát
r aranygyapjás rend jelvényét és mellén a Má-
a Lipór és a Vaskorona rend csillagját viseli.
end szalagja van átvetve s derekát szolgálati
fehér kabátjának piros hajtókáját tölgyleveles
ja piros. Oldalt függönyök lógnak s mögöste
k szemünkbe.

, méretei 111·5 : 95 cm.
ěrenu id.

Jóseftől 1896. novb 25-én 100 fron (300/96).
-án a 218 sz. nyugtára (104/97). Elszámol-
ez tudomásul vétetett 1897. VII. 7-én a
269/97).

PÁSZTORTŰZ

FŐSZERKESZTŐ: REMÉNYIK SÁNDOR

SZERKESZTI: CSÁSZÁR KÁROLY



XXII. ÉVFOLYAM • 9. sz. 1936. MÁJUS 15.

CENZURÁT

A Pásztortűz megjelenik havonta kétszer.

•

Cikkek, novellák, versek, ismertetésre szánt könyvek a szerkesztőség címére küldendők:

CLUJ,
Strada Baron L. Pop 5.

•

Kéziratokat, képeket nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

•

Szerkesztőségi órák: minden szombaton délután 5—7 órakor.

TARTALOM

Spectator: Átnemesbedés. — *I. Szemlér Ferenc:* Téli napfény (vers). — *Sík Sándor:* Romon virág. *Reményik Sándor* verses könyve. — *Hegyi Endre:* Csigaház (vers). — *Hegedüs Lóránt:* Mesék a boldog öregségről. — *Biró József:* A Szent Mihály-templom története. — Rovás. — *Kristály István:* A bohóc (novella). — Krónika. — *Varró Dezső:* Halott apám látcsövén nézek (vers). — *Valkó László:* Amerika — európai szemmel. — *Dömötör Ilona:* Hadd fájjon (vers). — *Lám Leó:* Nagyanyám (vers). — *Császár Károly:* A Kisfaludy-Társaság száz éve. — *Réty Andor:* A házaspár. (*Földi Mihály* regénye.) — *Szta:* Dr. Erdélyi Pál. — *Huzella Ödön:* Egy ismeretlen Paál László-kép felfedezése. — *K. B.:* Három hangverseny.

Előfizetések, tudakozódások, könyvrendelések a kiadóhivatal címére küldendők:

CLUJ,
Strada Baron L. Pop 5.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . . 500 L.
Félévre . . . . . 260 „
Negyedévre . . . . 140 „
Lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak egész évre . . 400 L.

Magyarországon:

Egész évre . . . . . 18 P.

Magyarországi bizományos: Studium R.-T. Budapest, Kecskeméti-u. 8.

Hölgyek figyelmébe!
ELEGÁNS
ANGOL KOSZTÜMÖKET
Cluj, Str. Şaguna 15. Magyar Színház mellett.
és kabátokat olcsón és kifogástalanul készit
COSMA női divatszabó

Minden külföldivel vetélkedő
kiváló minőségü
szöveteit és posztóit ajánlja
mérsékelt szabott áron
Scherg Vilmos & Co. R. T.
Gyári lerakata:
Cluj,
Piaţa Unirii 21. szám.

Fagylaltozni
jöjjön a
Takács cukrászdába
Strada Barițiu 10. szám

Hölgyek figyelmébe!
Elrontott hajfestést, valamint platina szinekből különböző árnyalatokat kizárólag csak
„Innocamin" hajfestékkel
lehet helyrehozni, mely 15 árnyalatban csak nálunk kapható. Ugyszintén
elrontott villanyondolálását garancia mellett csak cégünk hozhatja helyre.
MUŞSA Cluj, Piaţa Unirii 23.

LEGSZEBB
KÉPKERETEK
blondel- és lécrámák
legolcsóbban a készitőnél szerezhetők be.
»PAX« Cluj, Calea Victoriei 6.

Hölgyek jelszava:
legolcsóbb a
Heller és Molnár
női divatáruháza
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 15

Szenzációs pünkösdi ujdonság!
Jó és olcsó sütemény darabja 2 Lei.
D. u. öt órától este tiz óráig, sült fagylalt kapható.
Parisien-cukrászda Cluj, Iuliu Maniu 1.

KOLOZSVÁR

Vigilia 1983/8

A VIGILIA ARCHÍVUMA

Évek hosszú során át szinte a vérembe ivódott, hogy heti egy alkalommal reggel hét óra után helyet foglaljak a Nyugati pályaudvarról induló szegedi expressz étkezőkocsijában. Itt még egyszer végiggondoltam óráim programtervezetét, és miközben a „docendo discimus" örök érvényű igazsága jegyében figyelmemet megosztottam matériám és az elsuhanó, soha meg nem unható alföldi táj között, a lelki és a testi harmónia – ha úgy tetszik: ataraxia– jegyében már meg is érkeztem az Alföld metropolisába.

1977 szeptemberének egy felejthetetlenül szép napja is így kezdődött. Ezúttal azonban nem tanítás céljából keltem szokott utamra, hanem azért, hogy sok évi oktatói munkám után a tanévnyitó nyilvános egyetemi tanácsülésen átvehessem frissensült professzori címemet.

Beszállás előtt még egyszer körültekintek. És lám, ki közelít felém: az akkor még örökifjúnak látszó, sikerei ormát járó Passuth László *és felesége, egyben örök múzsája: Lola asszony.*

Kiderült: egyfelé igyekezünk. Passuth Lászlót, a kolozsvári piarista gimnázium, majd a kolozsvári jogi kar egykori jeles végzősét a József Attila Tudományegyetem – mint a kolozsváriak jogutóda – ugyanezen a nyilvános tanácsülésen aranydiplomával tünteti ki, doktorátusának félévszázados jubileuma alkalmából.

Passuth László évtizedekkel korábban csak azért nem lett a szegedi egyetem magántanára, mert ez a tudományos cím – ha úgy tetszik: fokozat – megszűnt, és bár disszertációját a bírálók a legkedvezőbben értékelték, megvédésre – a korábbi szóhasználattal: próbaelőadásra – már nem kerülhetett sor.

Az egykori Alma Mater más formában ugyan, de mégis talált alkalmat arra, hogy „elhíresült fiát" még egyszer keblére ölelje. Az egyetem rektora a több száz főnyi diáksereg jelenlétében méltatta az arany diplomával kitüntetett egykori hallgatók érdemeit. S bár Passuth László élte folyamán sohasem jogászkodott, ez nem akadályozta Kovács István professzort, a jogi kar dékánját abban, hogy kissé rendhagyó módon irodalmárként méltassa Passuth László pályafutását.

Ezt követően – az öregdiákok nevében – Passuth László emelkedett szólásra. Beszéde után a hallgatóság szinte véget nem érő tapsviharral ünnepelte a tanulmányi éveire mélységes hálával és szeretettel visszatekintő írót.

Beszédének kéziratát az ünnepség után elkértem tőle. Sajnos, csak most került elő egyik fiókomból.

Úgy érzem, Passuth László szavai üzenetet tartalmaznak, amelynek címzettjei mindazok, akik hálával tartoznak egykori Alma Matereiknek. Jómagam is – immár az aranydiplomás életkor felé ballagva – csak azt kívánhatom: minden mai végzős a tiszteletnek, hálának és megbecsülésnek ugyanazokkal az érzéseivel élhesse le életét, mint aminőkkel Passuth László *viseltetett a kolozsvári kegyesrendi atyák, majd a kolozsvári egyetemi tanárok iránt.*

TARDY LAJOS

ALMA MATER KOLOZSVÁROTT

1579-ben alapította Báthory István a kolozsvári katolikus főiskolát. Azon a jogon, hogy nyolc évig koptattam e nagyon is nevezetes intézet időtől meghajlott lépcsőit – a kegyeletnél többel, szeretettel emlékezem meg a négyszáz esztendős fordulókor arról az intézményről, melynek (elsősorban írói pályámon) oly sokat köszönhetek.

Néhány sor Báthory alapító okmányából: „Mi, István... Lengyelország királya..., valamint Erdély fejedelme adjuk az idők örök emlékezetére, az összeseknek s mindegyi-

küknek, akiket illet s a jövőben illetni fog. Két feladat van, amelyben a fejedelem ténykedése a leginkább megnyilatkozik. Az egyik az, hogy az Isten imádása helyes módon és igazán történjék. . ., a másik, hogy mindenkinek joga adassék meg, ami az állam alapjául szolgál. E feladatok tekintetében semmi más eljárás nem mutatkozik célravezetőbbnek, mint hogy más fejedelmek példájára tanult férfiakat hívjunk Erdélybe, akiket jámborságuk és jóerkölcsük e célra ajánl, hogy ezeknek tudománya és kegyes intézményei révén. ... az ifjak az egyházi és világi ismeretekben kioktatva, egyesek az egyházi, mások a világi tudományok művelésére váljanak minél alkalmasabbakká. . . Ezért mi. . . lelkünkben jól megfontolva, érett elhatározással. . . Claudiopolis, más néven Kolozsvár városunkban a Jézustársaságnak kollégiumot alapítunk, építünk, emelünk. . ., s ezt javakkal és jövedelmekkel látjuk el. Hogy pedig a tőlünk alapított kollégium. . . a magasabb fokozatokat tekintve semmiben hiányt ne szenvedjen, a keresztény világban működő egyéb akadémiák szokása szerint kegyelmünkből, jelen írásunk erejével határozzuk, hogy aki a humanisztikus tudományokban. . . dicséretesen jártas s ezután a fakultások egyikének. . . legfelsőbb fokozatára a kollégium ítélete alapján feljutni akar – tudásáról előbb bizonyságot téve a bakkalaureátusi, magiszteri és a doktori fokozatokat is elérhesse. E fokozatok annyi jogot. . . jelentenek, amennyivel ezek a grádusok Olaszország, Franciaország, Spanyolország és Németország akadémiáin a jog és szokás szerint bírni szoktak és szokhatnak. . ."

Az első Alma Mater három mérföldnyire a város szívétől, a volt kolozsmonostori apátság rom-területén, szegényes kezdetekkel nyílt meg. A három Báthory: István, Kristóf és Zsigmond – anyagilag is melegen támogatta a nevezetessé váló intézményt, mint az ebben az időben nagyon is háttérbe szorult katolikus kultúrának mentsvárát. A jezsuiták útja sem volt a jórészt protestánssá vált Erdélyben irigylésre méltó. Az országgyűlések háromszor is kitiltották őket a fejedelemség területéről, ám nyilván anyagi erejükkel, diplomáciai ügyességükkel mindannyiszor sikerült – ha fogyatkozva is – visszakerülniük s tovább folytatni kolozsvári iskolájukat, mely egyre inkább nőtt, lombosodott, rövidesen közel négyszáz diáknak adott otthont, felekezeti különbség nélkül. Különösen azután, hogy leküzdve a helyi nehézségeket, beköltözhettek a Kincses Városba, az egykori ferences rendházba, restaurálva annak gótikus templomát. Fél évtizeddel az alapítás után – 1584-ben, ahogyan az évkönyvek megőrizték emlékezetét, 18 protestáns pap-fiú s egy zsidófiú is tanult a skólában, a görögkeleti püspök unokájával együtt, mintegy jelképéül annak a vallási és társadalmi türelemnek, mely az intézetet hosszú pályáján mindig is jellemezte.

Az Óvár szűk keretei csak rövid ideig adhattak otthont a magát büszkén *Studium Generale*-nak nevező iskolának, közben folytak a tárgyalások – elsősorban a városi tanáccsal – egy nagyobb terület megszerzésére s az építési költségek előteremtésére. Ebben Báthory Kristóf járt elöl, aki évi ezer aranyat rendelt a konviktus ellátására mákói birtoka terhére s ugyanennyit utalványozott XIII. Gergely pápa, ami azt mutatja, hogy a kolozsvári nagyiskola létesítésének terve kinőtt a provinciális keretekből.

A Farkas utcában, mely az évszázadok során valóságos iskolaváros jellegét öltötte magára, a XVI. század végén – a források szerint – kis városi, de inkább jobbágy-házak állottak. Ezeket vásárolták össze az iskolaalapítók, s ahogy teltek az évtizedek, úgy alakult ki – valóban csak lépésről lépésre az a hatalmas ingatlan- és iskolakomplexum, mely a későbbi egyetemi központi épületek helyét is magába foglalta. Az istentisztelet helye még csak egy földszintes ház volt, padlására másztak fel szertartások alkalmával a merészebb tanulók. A diákok átlaga szűkös anyagi helyzetben volt, az iskola kölcsönadta fiait a mezőgazdasági munkákra gazdáknak, azonkívül temetéseknél ők kántáltak, így keresve meg a mindennapit. Az előkelő, gazdagabb apák fiait konviktoroknak nevezték – ezek a paptanárok közvetlen környezetében nőttek fel, inasuk volt s a papi asztalnál étkezhettek.

Amikor kiűzték a jezsuitákat, néha esztendőre is elárvult az iskola, máskor meg a Rendből kilépett tanárok taníthattak tovább. A protestáns fejedelmek közül Bethlen Gábor szerepelt mint jóindulatú donátor, holott maga is alapított ugyancsak Kolozsvá-

rott protestáns kollégiumot. Megsúlyosodott a helyzet különösképpen II. Rákóczi György balul végződött lengyelországi hadjárata után, amikor a török csapatok még egyszer elárasztották Erdélyt, s Várad elfoglalása után Kolozsvár pereméig ért a hódoltság. Ideiglenes épületekben, nyugtalan intervallumokkal folyt a tanítás, míg Apafi fejedelem halála után Bécs nem tette rá az egész tartományra kezét. Ez a politikai változás természetesen erősen befolyásolta az iskola sorsát is. Betöltötték az erdélyi püspökséget, hatalmat kapott az oly sajátos, egyedülálló intézmény, az Erdélyi Katolikus Státus, különösen iskolaügyekben, a jezsuiták visszakapták kolozsmonostori jószágaikat, Apor István harmincezer forinttal járult hozzá a szeminárium építési költségeihez, példáját követték az óhiten maradt urak.

A megszerzett telkeken templom, főgimnázium, két fiunevelő, szeminárium épült, az iskolát az egykori források „óriási"-nak mondták. Itt hangzottak el jórészt latin, de gyakran magyar nyelven is (általában kétszer évente) azok a barokk iskoladrámák, melyeknek emlékét megőrizték még az én iskoláskoromban is a mennyezeti s festett színfalak. Az épületek – előbb a templom, majd az iskola s rendház – a XVIII. század elejére-közepére már elkészültek, s megadták azt a barokkos varázst, melynek megmaradt emlékrétegét ma is oly szeretettel nézi a vándor, különösképpen az egykori diák. A templomot 1724-ben szentelték fel, úgy hiszem, eredeti berendezésén még az 1924. évi restaurálás sem változtatott sokat. A kegykép – hagyományos lengyel stílusban – erősen megfeketedve most is ott függ a főoltár fölött, s ugyanazok a terjedelmes, barokk gyóntatószékek, melyekben századokon keresztül annyi nebuló szorongott.

De a gimnázium, ahová jártam, már nem az az eredeti volt, amelyet az atyák a Diploma Leopoldinum után építtettek. Kissé érthetetlen módon, a hagyomány szerint, a régi intézet falai olyannyira „elromlottak", hogy új főgimnázium építésére került sor, de akkor már – nem a jezsuiták égisze alatt. 1773-ban pápai döntéssel feloszlatták a jezsuita rendet. Amikor ennek hivatalos híre elérkezett Kolozsvárra, ez a városban – épp az iskola miatt – nagy konsternációt keltett. A Jézus Társaság vagyonát Mária Terézia lefoglaltatta, de iskolai célokra biztosította. Három évig ex-jezsuiták tanítottak, míg 1776-ban először léptek piaristák az iskolaépületekbe s a rendházba, ezzel megkezdődött a „kegyesrendi korszak", mely – úgy hisszük – szellemében erősen megváltoztatta, mégpedig nemzeti irányba az univerzális katolicizmus világképét képviselő eddigi jezsuita nevelési szellemet.

„A piarista tanterv legnagyobb előnye abban állt – írta az iskola 350 éves jubileumára, 1929-ben a tudós történész, egyetemi professzor Bíró Vencel – hogy a reáltárgyakra is nagy gondot fordítottak, bőven tanítottak számtanból, emellett a hazai történelem, a magyar nyelv, a latin irodalmi oktatás s különösen a zene nagyobb fokú pártolásában is kitűntek."

Az intézetnek főiskolai s középiskolai tagozata volt. Az akadémiai szárnyon hittudományi, bölcseleti s részben orvostudományi kar működött, piaristák fejlesztették ki s kezelték a csillagvizsgálót is.

Az 1727-ben felavatott iskolaépület, melyről nem maradt kép – közel egy század után, 1821-ben a ma is álló, teljes épségben lévő komplexumnak adott helyet. Valóban hatalmas építési költségeihez a Gubernium járult hozzá – egyes átengedett telkek ellenértéke fejében, melyekre később az egyetem központja került.

Körülbelül így alakult a négyszáz esztendős Schola építéstörténete s így le is zárjuk a régi forrásokat, melyekből históriáját kibányászhattuk, s most mintegy szociográfiai értékeléssel szeretném visszaidézni ezt a sajátos kulturális közösséget, melybe 1909 szeptemberében mint elsős (mai értékelésben ötödik általános) gimnazista kerültem – az engem fogadó tanárok jóindulatát érezve – édesanyámat követve, aki ugyanennek az évnek júniusában itt érettségizett.

Tanáraink szerették elmagyarázni, hogy a „Kincses Város" epitheton soha nem gazdagsága miatt ragadt Kolozsvárra, hanem kultúrájának s elsősorban iskoláinak alapján. A város lakossága évszázadunk első tizedének végén 50–60 000 lélekre rúgott s ebben a viszonylag szerény számban bőségesen belefoglaltattak mindazok, akik valamilyen mó-

don szolgálták a közoktatást, vagy épp városbeli, de többnyire vidékről jövő diákok voltak. A teljes, négyfakultásos egyetemen kívül kereskedelmi és gazdasági főiskola működött, az egyházi főiskolákat a református és az unitárius teológia képviselte. Három – katolikus, református és unitárius – fiúgimnázium s katolikus és állami leánygimnázium – ez utóbbi a híres De Gerando, ahol anyám tanított – jelentette a középfokot, ipari és kereskedelmi iskolákkal, tanítóképzőkkel együtt. Számos polgári működött, néhány szakiskola hálózta be a várost, a népiskolákkal egyetemben.

Valóban, talán épp intellektuális szempontból kissé hibriden „nagyfejűnek" tűnt fel Kolozsvár, melyben Thália művészetét a Nemzeti Színház, majd a Janovics Jenőtől épített Nyári Színház (a mai Magyar Színház és Opera otthona) szolgálta. Ezzel szemben közközlekedés, azaz nyilvános járművek a konflisokon s fiákereken kívül nem voltak. A század legelején ugyan átszelte a várost egy lokomotívval vontatott gőzüzemű kisvasút, melyet a városi népszáj „áj-váj"-nak keresztelt el, de ezt tűzveszélyes mivolta miatt megszüntették. A villamosvasút építésének opciója egyik barátom apjának fiókjában őrződött, de magához az építéshez nem tudott soha tőkéstársakat találni. Így a *mai* város forgalmát is autóbuszok bonyolítják le.

A Farkas utca, ahová a piarista s a református gimnázium került (e nevezetes utca egy-egy sarkán) a sors és a kegyes fejedelmek akaratából valóságos iskolaközpont jellegét öltötte fel, különösen szeptemberi zajlások idején, amikor az Egyetem is megnyitotta kapuit a jogász-természettudományos és főként filosz ifjúság számára, míg a medikusokat saját klinikáikon, intézeteikben oktatták. A harmadik gimnázium – az unitáriusoké – volt a legifjabb, viszont némileg messzebb feküdvén a Farkas utcától, kissé kívül esett azon a diák-központon, melynek sűrűjében éltünk. Ide jórészt székelyföldi, sportkedvelő diákok jártak, a gimnázium unitárius centrum közepén feküdt, a környező utcák az ősi erdélyi felekezet nagyjainak nevét tükrözték. Tanárai s a lelkészek ösztöndíjakból éveket töltöttek angol és amerikai vendégközösségeknél, maguk közt ápolták az angol nyelvet, valóságos klubot formálva, ahová a város angolul tudói – mint néha anyám is – ellátogattak.

Az erdélyi reformátusság erőteljes, nagy tekintélyű organizmus volt. Püspökség, papnevelő főiskola mellett a Bethlen Gábor alapította Kollégium volt kulturális büszkeségének centruma, bár tudtommal soha nem vindikált magának akadémiai rangot. A protestantizmus gazdaságilag is erős volt, a mágnások s nagyobb földbirtokosok jó része kálvinista. Maga a gimnázium valami sajátos „liberális" színt tükrözött, régi hagyományaival, melyek megengedték a felsőbb osztályokban a nyilvános cigarettázást is. Félig rejtett nevezetesség volt a *Bakter* folyóirat, melyet a mindenkori VIII. osztályban szerkesztettek – rendesen kicsapatás veszélye mellett, mert ez a litografált, havonta megjelenő újság semmilyen tekintetben sem tett lakatot a szájára. Viszont a Kollégium igazgatója elvárta, hogy érettségi után a szerkesztők elhozzák a *Bakter* az évi, szépen bekötött példányát – az iskolai könyvtár gyarapítására. (Tudommal soha nem jelent meg irodalmi feldolgozás ezekről a számokról, pedig eléggé nevezetes tanár-egyéniségek szerepeltek benne, ha itt-ott karikatúra formájában is, mint például a tudós Csűrös Bálint.)

A Farkas utca két – katolikus s kálvinista – vége tulajdonképpen nem ismerte egymást. Két külön világ volt s csak akkor, amikor már nagydiák lettem, honosodott meg a szokás, hogy az utolsó tanév derekán az önképzőköri tisztikar – szigorúan megtarva a Kolozsvárra amúgy is jellemző magázódást – látogatást tegyen egymásnál.

A mi iskolánk – a Rendházzal s az utca túlsó végén lévő úgynevezett Apor-kollégiummal együtt – tágas udvarok bővítették – hatalmas épülettömeg volt, melynek zárt valóságos s eszmei architektúrája a *hortus conclusus*-ra emlékeztetett. Írhatom-e, hogy maga az iskola s szelleme némileg „kozmopolita" volt, szembeállítva a másik két városbeli gimnáziummal? A piaristákhoz a kis- és középpolgárság katolikus rétege járatta gyerekeit, meglehetősen sokan voltak vidékiek, csíki katolikus székelyek, jórészt ösztöndíjjal, csak elvétve arisztokraták, jobbmódú örmények, görög katolikus románok, akik fiaikat magyar szóra küldték (alsó osztályokban görögkeletiek is), osztrák tiszti

családok fiai, zsidók inkább a szegényebb rétegből, akik az alsó tagozat elvégzése után jórészt a kereskedelmibe mentek.

Mintegy közbevetőleg – megemlékezem arról, hogy tudtommal a városnak egy nem magyar nyelvű iskolája volt, az evangélikus elemiben ugyanis németül tanítottak, de luteránus középiskola nem volt.

Még nem voltam kilencéves, amikor befejeztem az elemit s gimnáziumba mehettem. Erre az előnyre úgy tettem szert, hogy magántanulóként egy év alatt két elemi osztályt végeztem. Utána a közelben lévő unitárius elemibe küldtek, innen ismertem meg a nagykollégiumot és sajátosan unitárius szellemét.

A mi gimnáziumunknak mintegy gerincét a „becsületes, egyszerű falusi fiúk" alkották. Ezeket is szerették legjobban a páterek. Az „úrfikra" – persze, közéjük tartoztam, mintha némi enyhe gúnnyal tekintettek volna. A fiúk jó része bentlakó volt, ám ez három –társadalmilag igen különböző – osztályra tagozódott. Zömük konviktista volt, fizető vagy ösztöndíjas. Az úgynevezett szervitorok szolgáltak fel a konviktusi és papi asztal melletti étkezéseknél. A tanárok kora délután magánszolgálatra 1–2 órára igénybe vehették őket. Ilyenkor illett valami szerényebb borravalót juttatni a szolgadiákoknak, akik ilyenformán a legtöbb zsebpénzzel rendelkeztek, s volt eset, hogy pénzért árulták azokat a titkokat, amelyeket – a kalkulusokat illetőleg – a szobákban takarítva a tanárok noteszaiból kiloptak. Egyéb, értékes hírek birtokában is lehettek, melyeket felszolgálás közben lestek meg. A harmadik, mindig csak kisszámú réteg a konviktorokból állt. Ezek jórészt mágnás- vagy hozzájuk hasonló, jómódú fiúk voltak, akik a paptanárok második szobájában laktak, a papi kosztot kapták (borital nélkül), magántanulóknak számítottak, ha kedvük tartotta – bejártak az órákra, általában nem feleltek. Egyikükre – román fiú volt – világosan emlékezem. Pokol Inocentnek hívták, apja – úgy tudom – Abrudbányán román felekezeti tanító volt, aki kibérelt egy régi, elhagyott római aranybányát (ezt akkor zártkutatmányi jognak nevezték), s az iskolaszolgával együtt turkálta a földet. A legenda szerint koncessziójának lejárta előtt egy nappal olyan aranytelérre bukkant, melynek értékét többszörös millió forintra becsülték. En már úgy ismertem Pokol bácsit, amint fényes fogaton hajtat be birtokáról a városba, aranyfogantyújú sétabotot hord. Huszonnégy személyes vertarany étkészletet küldött Ferenc Józsefnek, jutalma lett a magyar nemesség, melyet fia, aki román királyi diplomata lett, büszkén hordott. A sors mégis a nábob ellen fordult: mindenét hadikölcsönbe fektette. A húszas-harmincas évek publicisztikájában idehaza többször felmerült neve. Amennyire tudtuk – a szegényházban hunyta le szemét.

Az iskola diszciplínája, mondhatnám, feszes volt. Tél kivételével negyed nyolckor szólalt meg a Primus-harang, néhány perc múlva – arasznyira ugyanazon az útvonalon– kanyarodtunk az egyetemi templomhoz; a kisdiákok álltak a mise alatt, a nagyobbak számára padülés jutott. Visszajövet felnéztünk a folyosó hajlásában lévő nagy olajképre, mely Báthory Istvánt mint fejedelmi iskolaalapítót ábrázolta. A hagyomány szerint a Princeps ábrázata nem volt állandó, mármint kifejezésében. Néha jóság sugárzott arcáról, ilyenkor a nap inkább jót ígért, máskor mintha megkeményedtek volna az arcvonások, akkor éreztük a szekundák suhogását. (Bevallhatom-e, hogy innen eredt a *Négy szél Erdélyben* című könyvem első inspirációja?)

A stúdiumok tengelyében – klasszikus, sőt talán jezsuita hagyományként – a latin állt. A sajátos tanterv kezdetben heti 6–7 órát is előírt a deák nyelv elsajátítására. Egy alattunk lévő osztályban Berlitz-módszer szerint latinul beszélni tanított a tanár, aki 1918 után szlovák közoktatásügyi államtitkár lett. Nagyon irigyeltük azokat, akik ebben az osztályban tanulhattak, mert mi bizony csak a klasszikus irányban döcögtünk tovább. A jobb diákok a könnyebb szöveget simán megértették, jóval inkább, mint például a németet, melyet harmadik osztályban kezdtünk s matura előtt végeztünk, nem túl sok eredménnyel. A görög ötödiktől számított annak, aki ezt vállalta (bizonyos szellemi arisztokratizmussal), s nem a pótlót, mely rajzból s némi klasszikus művelődéstörténetből állt.

Bíró Vencel szerint az iskolának saját csillagvizsgálója s könyvnyomtató sajtója is volt egykoron, mi azonban ebből már semmit nem láthattunk, csak a fizikai szertár műszaki kövületeivel ismerkedhettünk meg. Egy hajdani generátor két szárnyát egy barátommal együtt véletlenül eltörtem, s csak épp valahogy összeragasztottuk. Amikor negyven esztendő múlva lányomnak megmutattam az egykori iskolát, a változatlan szertárban ott állt, ugyanebben a státusában a sérült generátor.

Természettudományokból talán legtöbbet tanulhattunk természetrajz-tanárunktól, aki külföldi szaklapok cikkeiről számolt be azokban az években, amikor hatalmas lépésekkel ment előre minden reális tudomány. Így értesültünk – nem épp piarista gimnáziumhoz illően – a salvarzan felfedezéséről.

Egyik büszkeségünk a százévesnek mondott Pázmány Péter önképzőkör volt, melynek utolsó évemben én lehettem a jegyzője. Vasárnap délelőtti program volt, az ülésen Visegrádi Lajos középkorú magyar tanár elnökölt, székébe húzódva, rendesen némán, míg körülötte zajlottak a heves disputák. A dátum pontos: a háború második évében voltunk, 1915 őszén, amikor a felettünk járó eminens *Modernek és az iskola* címen előadást tartott. A moralitásban nem szűkölködő felolvasásban „Ady Endre szennyes magánélete" szerepelt. A mindig hallgató Visegrádi – epithetonja szerint: „Savanyú Marci" – megdöbbenést keltve – csendet parancsolt felemelt ujjával. Azt mondta: nem szeretem, ha íróink magánéletében vájkálnak, hiszen akkor sok furcsaságra derülhetne fény, így arra, hogy például Vörösmartyt élete alkonyán derék, egyszerű ivópajtások gyakorta támogatták nagy nehezen haza. Egyébként – hangja most emlékeim szerint: zengett – én Ady Endrét a legnagyobb magyar költőnek tartom. Mehetünk tovább.

A hír délre kifutott az utcára. 1915-öt írtunk, s ebben a háborús, eszmeileg is korlátozottnak látszó atmoszférában jelenti ki nyilvánosan egy középkorú paptanár, hogy Ady Endrét a legnagyobb hazai poétának tartja. Negyedszázad múlva, 1942-ben látogattam meg az akkor már rendfőnökké emelkedett egykori tanáromat. Kérdésemre majdnem ugyanazokkal a szavakkal emlékezett meg arról, mennyire szerette Adyt. Magam is verseltem – mondta, akkor hagytam abba, amikor ezt az óriási poétát olvastam.

Ami a Rendház (vulgo: Paplakónia) pátereit illette, ezek csak látszólag lehettek egységesek. A fiatalabbaknak – különösen a historikusoknak – nagyobb lehetett az ambíciójuk, sűrűn publikáltak, sokat olvastak. Az idősebbek inkább valami valódi vagy vélt klasszicitással meredtek az időkbe, jórészt még folyékonyan beszéltek – néha egymás között is – latinul, egyébként éveik múlásával rigolyáik, sajátos beidegzettségeik is erősödtek, s ezt aztán alaposan kihasználta, megszólásra, csúfolódásra a diákszáj.

Nem tartozott ugyan szorosan az iskolához, mégis meg kell említenem a püspöklátogatások csodáját. Első órán kopogtak, bejött az iskolaszolga a körözvénykönyvvel, mint az igazgatói hatalom jelképével: felálltunk. A szöveg sommás volt. Majláth Gusztáv püspök úr látogatásával tünteti ki a gimnáziumot. Gyülekezés tízkor az udvaron; a püspök úr óhajára elmaradnak a következő órák. Igen, ez volt a mindig csak remélt csoda. A raccsolva beszélő, szelíd szavú, kedves főpásztor tériszonyát leplezve két kisfiú fejebúbjára támaszkodva beszélt. Általában személyes élményeiről, felolvasva a kapott tábori lapokat. Utána szokás szerint mindenkinek Berde-cipóba (rozsos péksüteménybe) bújtatott virslit fizetett. A nagyobbaknak illett délután felkeresni Majláthot a plébánián, „egy kis lelki tisztogatásra".

Érettségi estéjén egy Szerződést írtunk alá, melyet főjegyzői minőségemben fogalmaztam. Sok mindenre köteleztük benne önmagunkat, így a halottak elparentálására is. Minden egyes találkozónk alkalmával kevesebb lett a jelenlévő, több az az egykori, akiről illett megemlékezni. Közel két éve megittuk a hatvanéves találkozó fanyar borát. Még soha nem hallottam, hogy valaha hetvenéves matura-évfordulót ünnepeltek volna. Maga az „okmány" is régen tönkremegy, ha az Országos Levéltár jóvoltából nem kap láthatatlan hártyaborítékot. A pesti piaristák levéltárosa jelentette be rá igényét – ha már az okmányra „nem lesz szükség".

Aki a kolozsvári Főtérről behajtott a szép, nagy (akkor Keszey-féle) könyvkereskedés mellett az Egyetem utcába, már szemébe tűnt a rendház a barokk szoborral. Ezt a széles

sarkot már az egykori igézet öleli át, ha erre ér a vándor. Ám szinte közvetlen közelben keskeny utca nyílt, melyet annak idején nemcsak illett, de el is kellett kerülnünk. Akkor Búza utca volt a neve, úgy tudom ma: Floreal. Itt, a hajdani városfalak tövében épült Vöröslámpás házban játszódik Hunyady Sándor felejthetetlen története, melyet Makk Károly filmrendező jóvoltából s művészetével kontinensünkön túl is megismertek.

Most miért is kerülné ki az emlékezet, amikor az iskola alapításának négyszáz esztendős fordulóján kedves, öreg Alma Materemtől búcsúzom.

Passuth László

Bumeráng

Írta MENSÁROS ZOLTÁN

Joe hangtalanul kúszott a magasba.

A fémrúd megremegett és alsó, kettéágazó talpa egy pillanatra megcsúszott Fred izmos vállain.

Joe magához szorította a rudat.

Alatta mintha megbillent volna a nézőtér. A körbefutó padsorok hol az egyik, hol pedig a másik oldalon szinte érintették a ponyvatetőt.

Fred szétterpesztette a lábát.

A fémrúd lassan megállt.

Valaki köhögött.

– Végre! – suttogta Joe és kezével kitapogatta a rúd vályúvá öblösödő felső végét.

Most előredűlt.

Aztán fejét a vörös bársonnyal bélelt vályúba helyezte és óvatosan felfelé egyenesítette lábát.

Fölötte hatalmas buraként sötétlett a ponyva.

– Hopp! – hallotta Joe lentről, de a következő pillanatban már a derekán érezte a lány ujjait. Szövettalpú cipője a térdéhez nyomódott.

Alulról látta a lányt. Kurta szoknyája olyan volt, mint egy lámpaernyő.

– Hopp! – ismételte Joe és széttárt karjai súlytalanul lebegtek a levegőben. Meglazította a bal lábát.

Ekkor a lány gyors mozdulattal Joe talpára helyezte a széket. Fűrészpor hullott az arcába.

A padsorokból halk szisszenés hallatszott.

De a lány már fent állt a széken.

Joe szemébe vér tolult.

A magasban felcsattogott a karikák zaja.

Pillanatra felszakadt a csend.

– Lola! – buggyant ki Joe száján, és hirtelen könnyűnek érezte a terhet.

– Lola! – suttogta a fiatalember újra, és behunyta a szemét. Orra alól izzadságcsöpp csurgott a homlokára. Onnan a haja közé szaladt. Körülötte mozdulatlan lett minden.

A karikák egyre szaporábban ütődtek egymáshoz.

Joe maga elé szeretett volna nézni. De csak Lolát látta és messze fent a tetőt.

A tartóvályúban forró lett a bársony.

Fény villant a magasban.

Joe megborzongott, és felfelé nyújtott lábára bámult.

Mintha nem is tartozna hozzá!

De talpán hajszálnyira megremegett a szék, és megint érezte fejjel lefelé egyensúlyozó saját magát.

Egy karika perdült le a magasból.

A lány ruhája fehéren vakított. A színes karikák úgy táncoltak a levegőben, mint lámpa körül a lepkék.

Lola mintha megbillent volna.

Újból elvételt egy karikát. Térde alatt kidagadt az izom. A rövid szünet villamos áramként szaladt végig Joe testén. Az egyik székláb talpa széléig csúszott.

– Vigyázz! – sziszegte a fiatalember és a tartóvályú alatt összekulcsolta kezét. Ajkába harapott.

Csend szorult a ponyvatető alá.

De a magasban Lola már a labdákkal játszott.

Joe fölött egyre nehezebb lett a teher.

A lány nagy ívben repítette a labdákat. Amíg a piros éppen a feje fölött volt, a fehér a bal tenyeréből pattant a háta mögé. A kék az arca előtt suhant el.

A fiatalember Lola minden mozdulatára figyelt.

„Csak ilyenkor az enyém!" – gondolta. A lány tegnap sem engedte be. Még a lépcsőt is felhúzta. Hiába kopogtatott a kocsi deszkafalán. Fred persze már ott lopakodott a közelben.

„Miért éppen Fred tartja alul a rudat?" – villant át rajta. – „Az ő fejét sohasem veszíti a vér. Talpon állni mégiscsak könnyebb!"

Joe a feje alá kapott és az alumíniumrúdba markolt újra.

Lola a homlokán egyensúlyozta a pirosat. Mint valami bolygó, úgy körözött a feje körül a kék. Most utána perdítette a fehéret is.

Joe kifordította a szemét. De csak az emelkedő padsorokat látta. Mintha fejjel lefelé lógnának a nézők.

Lola megpihent egy pillanatra, aztán néhány karikát csúsztatott a bokája fölé.

– Lola! – kiáltotta Joe.

Már három karika forgott a lány térde alatt.

Csupa ritmus. Lehalkított a zenekar is.

Joe testével követte a mozgást.

„Alattam Fred persze ilyenkor legfeljebb ha csípőre teszi a kezét!"

A fiatalember inge a bőréhez tapadt. Lolára nézett. A karikákat a combján forgatta már. A labdák pedig úgy keringtek, mint az előbb.

„Fred nagyon erős. Félnek tőle!"

Csak a Bohóchoz nem nyúlt sohasem. Messze elkerülték egymást.

Milyen közel van Lolához most a trapéz! Még hozzáérnek a labdák! Vagy új mutatványt tanult be?

„Ha megmarkolnám – gondolta Joe –, a magasba repülhetnék vele. És nem lenne rajtam többé teher!".

KOLOZSVÁR

Vigilia
1991/10.

JAKÓ KLÁRA

A kolozsvári Lyceum-könyvtár története

Az 1948-ban államosított kolozsvári piarista kollégium könyvtárának múltját vizsgálva a Báthory István által alapított jezsuita akadémia könyvgyűjteményének történetéből kell kiindulnunk.

A jezsuita könyvtári gyakorlatnak megfelelően a gyűjtemény szervezése a kollégium létesítésével párhuzamosan történt. A Báthory-egyetem bibliotékája kialakulásánál fogva a középkori erdélyi magyar könyvtárfejlődés összegezőjének tekinthető. Az 1579-ben alapított jezsuita kollégium könyvtárába gyűjtötték össze Gyulafehérvárról, Váradról, Kolozsvárról a reformáció során megszűnt katolikus intézményeknek a 16. század végén még fellelhető könyveit. Az Európa különböző országaiból Erdélybe érkező jezsuita tanárok is érdekeltek voltak a könyvtár színvonalának emelésében, fenntartásában. Ezért mindjárt az alapítás után a lengyelországi provinciálist és társait megbízták, hogy Báthory István király költségére vásárolandó könyveket vigyenek magukkal Erdélybe. Báthory ugyanis 1579-ben kötelezte magát, hogy a rendházat ellátja a szükséges könyvekkel. A gyűjtemény megszervezésében a pápai könyvtárral és annak praefectusával szoros kapcsolatban álló Szántó Istvánnak jutott a döntő szerep. Ő járt utána az említett középkori könyvanyag Kolozsvárra szállításának, sürgette a beszerzéseket, melyeket vagy a fejedelem által kiutalt pénzösszegből, vagy a rend központi pénztárából kapott summából fedeztek. Mivel a kollégium megerősödésével egy időben növekedett az igény az új könyvek iránt, a Krakkón át vezető könyvbeszerző útjukon meglepően gyorsan eljutottak a Nyugat-Európából származó külföldi könyvújdonságok Kolozsvárra. Ezek ugyanis a jezsuiták számára az oktató, hitvédelmi munkájukhoz elengedhetetlen segédeszközöket alkották. Az 1585/86-os tanévtől, miután elkezdődött a filozófia és teológia előadása is, még sürgetőbbé vált a könyvbeszerzések kérdése.

Természetesen a könyvállományt a rendi előírásoknak megfelelően leltározták, katalogizálták. Ezt a mai napig a kötetekben olvasható bejegyzések bizonyítják. A diákok könyvtárhasználatát 1583-tól a Possevino által megszerkesztett szemináriumi rendtartás szabályozta, mely természetesen igazodott a jezsuiták általános gyakorlatához. Ennek megfelelően senki sem tarthatott magánál könyveket; a használatra adott példányokba tilos volt jegyzeteket beírni, jeleket tenni; a tiltott könyveket át kellett adni a rectornak, s csak az ő engedélyével lehetett olvasni őket.

1588. december 25-én a medgyesi országgyűlésen a protestáns rendek kikényszerítették a fejedelem jóváhagyását a jezsuiták Erdélyből való kitiltását elrendelő végzésükhöz. Közölték a jezsuita atyákkal, hogy „az mely könyveket, egyház marháját és egyebet efélét mind innen Fejérvárról, s mind Váradról, (Kolozsvárról) számon nékik adtanak volt, azon módon és számon ők is mindeneket rezignáljanak ugyan azon felyül megmondott helyekre." E rendelkezés ellenére a jezsuiták igyekeztek sok mindent — köztük a könyvek egy jó részét is — kimenekíteni Erdélyből Magyarországra, Lengyelországba. Az így elvitt vagyont 1589 márciusában készpénzben közel 5000 forintra becsülték. Az elmene-

kített könyvek zöme Magyarországon maradt, de könyvészeti ritkaságok Ausztriába is elkerülhettek. Java részüket azonban még két év múlva is Leleszen őrizték, de innen Szántó István önhatalmúlag a Znióváralján, Vágsellyén, Túrócon létesített rendházakba is bőven juttatott belőlük. Így ma már nem lehet megállapítani, hány kötet sodródott el végleg az Erdélyből kihozott anyagból.

A jezsuiták kitiltását azonban Báthory Zsigmond nem tekintette véglegesnek, a Kakas István által külön kezelt birtokaik jövedelmét félretétette, az egykori diákok közül megmaradókat Kolozsmonostoron saját költségén együtt tartotta. A jezsuiták visszatérését Alfons Carillo készítette elő, aki 1591 márciusában érkezett a fejedelmi udvarba Báthory gyóntatójaként, teológiai tanácsadójaként. Végül 1595 májusában a gyulafehérvári országgyűlés érvénytelenítette a medgyesi kitiltó végzést, s visszaadta a rend minden vagyonát. A kolozsvári épületek visszaszolgáltatásakor kelt jegyzőkönyv tanúsága szerint a könyvtár helyben hagyott része sértetlenül megmaradt. (Sajnos a visszaadott kötetek számát nem tüntették fel a jegyzőkönyvben.)

A kolozsvári könyvanyag megmaradásának is köszönhetően már májusban újrakezdhették a tanítást. Ezután azonban megkezdődött a hadakozás az elvitt kötetek visszahozataláért, újabbak beszerzéséért. Carillo levelezése sokatmondó bizonyítéka ennek a hosszan tartó küzdelemnek. Sem a lengyelek, sem az osztrákok nem siettek a visszaszolgáltatással. Végül az osztrák provinciálissal folytatott hosszas levelezés után 1595. augusztus 28-án Krizkovszki Gáspár atya indult útnak Krakkóba az erdélyi holmikért, s noha visszaérkezésekor ezt nem említik, feltételezhetően könyveket is hozott magával. 1595-öt követően megkezdődött a könyvtár fénykorának tekinthető időszak. A bejegyzések alapján megállapítható, hogy ekkor a könyvállományt újból katalogizálták. Ezt követően külön praefectust kapott a gyűjtemény: 1596-ban Johann Leinberert, 1598-ban a Rómából való Antonio Mariettit. Nemcsak ők, hanem a külföldről érkező tudós tanárok is a könyvtár körül valóságos tudományos műhelyt alakítottak ki.

E rövid virágzás után a könyvtár történetében — osztozva Erdély hányatott sorsában — ismét nehéz időszak következett. Miután a Carillo és a jezsuiták hatása alatt álló Báthory Zsigmondnak Habsburg-barát politikája csődöt mondott, a közhangulat a jezsuiták ellen fordult. A fejedelem támogatásának csökkenésével, s azáltal, hogy Mihály vajda birtokaik és jövedelemforrásaik egy részét elvette tőlük, anyagi helyzetük megromlott, s így kevesebbet fordíthattak a könyvtár fejlesztésére is. Ez időszakban a legjelentősebb gyarapodást az 1602-ben Kakas István által adományozott Wolphard—Kakas gyűjtemény jelentette. A lappangó jezsuitaellenes indulatok szabad utat nyertek Báthory Zsigmond lemondása, s Erdélyből való távozása után. Így 1603. június 9-én, miután Székely Mózes fejedelem ostrommal elfoglalta Kolozsvárt, az amúgyis többségében unitárius vallású lakosság megrohanta a jezsuita rendházat és templomot. Pusztításaikról Szamosközi így számol be: a fosztogatók a könyvtárba rontottak, és „az egyházi, valamint a világi irodalomnak sok-sok termékét... valóban embertelen, még a törököktől és tatároktól sem tapasztalt barbársággal kezdték pusztítani, szekercékkel és kardokkal hasogatni." Hasonlóan drámai hangvételű Argenti atya 1603. augusztus 15-i jelentése az eseményekről. Ezzel szemben ifjabb Heltai Gáspárnak a vizsgálat hivatalos jegyzőkönyvében található nyilatkozata más képet nyújt a történtekről. Ebből úgy tűnik, hogy június 9-én a garázdálkodók nem jutottak be a védett helyiségekbe és a kápolnába, ahol a könyvtárat őrizték, s így nem is fosztogattak ott. A 9-éről 10-ére virradó éjszakát két esküdt

polgár a helyszínen töltötte, s vigyázott a könyvekre. A következő éjjel maga Heltai is a helyszínen volt, ahova időközben Székely Mózes is állíttatott őröket, és 11-étől fogva a város bírája gondoskodott a védelemről 12 kirendelt emberrel, amit a fejedelem és a város kiküldötteiből álló bizottság június 12-én felvett leltára igazol. E szerint „az könyveknek nagyobb része meg vagyon". Június 12-étől az említett bizottság kezelte a könyveket is, sajnos nem nagy felelősséggel. Bár igaz, hogy a fosztogatók elpusztítottak, összevagdaltak több kötetet, de a „nyomozás" során a városban csak 40—50 könyvet sikerült összeszedni. Ez a tény is arra utal, hogy a könyvtár megcsonkítását leginkább a művelt könyvbarátok okozhatták, akik nagyon jól tudták, hogy milyen értékeket érdemes „menteni". Ilyen volt például Jacobinus János fejedelmi kancellár, aki rokonának, Kakas Istvánnak a könyveit (és esetleg más köteteket is) Székely Mózessel magának ajándékoztatott, a lakására szállíttatott, s melyek csak nemsokára bekövetkező halála után kerülhettek vissza a gyűjteménybe. A komolyabb károsodást Székely Mózes haláláig (július 17.) vagy legkésőbb a jezsuiták visszatéréséig (szeptember 17.) eltelt időszakban szenvedte el a könyvgyűjtemény. Az 1603 októberében összeállított kimutatás 2000 forintra becsüli a könyvtárban elszenvedett kárt (a kéziratos anyagot nem számítva), mely a június 12-i leltárral összevetve túlzónak tűnik.

Miután 1603 októberében Basta a Kolozsvárra visszatérő jezsuitákat az unitáriusok főtéri templomával, parókiaházával, iskolaépületével kártalanította, 1604 január-februárjában megtörtént a könyvtár újjászervezése. Ez természetesen újbóli leltározással járt. De a békés fejlődés körülményei most sem teremtődtek meg.

A Rudolf király által Kolozsvárra megtorlásként kivetett kegyetlen sarc ellenhatásaként a város lakossága azonnal fellépett a jezsuiták ellen, mihelyt Bocskai hadai megtisztították Erdélyt a császáriaktól. Az unitáriusoknak a városi tanács 1605. július 16-án visszaadta elvett javaikat, és utasította a jezsuitákat, hogy három napon belül a várost elhagyva költözzenek Kolozsmonostorra. A kitiltást követően Argenti atya a könyvek, templomi tárgyak egy részét szétosztotta a székelyföldi papok között. A könyvtár legértékesebb részét azonban Kolozsváron, megbízható embereinél hagyta.

A könyvgyűjtemény legrégibb állagából 490 címet sikerült a bejegyzések alapján azonosítanom. Ezek legnagyobb része ma is Kolozsváron található (az Akadémiai Könyvtárban, ahová a piaristáktól került), de akad példány a csíksomlyói ferences kolostor könyvtárában, a Batthyaneumban, a kolozsvári Egyetemi Könyvtárban, a Marosvásárhelyi Teleki—Bolyai Tudományos Könyvtárban, a budapesti Egyetemi és Széchényi Könyvtárban, a gyöngyösi egykori ferences könyvtárban.

Noha 1606 novemberében a jezsuiták elhagyták Kolozsvárt, és 1607 júniusában az országgyűlés újból kitiltotta őket Erdélyből, a megmaradt könyvtár alapjául szolgálhatott a későbbiekben újjászerveződő katolikus oktatásügynek. Mivel a kálvinista fejedelmek elnézték, hogy Kolozsmonostoron a jezsuiták iskolát tartsanak fenn a papi utánpótlás biztosítására, ide szállították a Kolozsváron elrejtett könyveket.

A fejedelemség megszűnte után a jezsuiták életkörülményei nyugalmasabbakká váltak. Beköltözhettek Kolozsmonostorról az óvári zárdába, ahová a könyvtárat is magukkal vitték, mely onnan a Farkas utcai épületükbe, végül pedig egyetemük Király utcai szárnyába került. György Lajos, a könyvtár történetének jeles szakértője szerint az akadémiai korszak (1693—1773) kezdetén 1000—1500 kötetre volt becsülhető a könyvtár állománya. Megszerezték a korszerű tudományos műveltséghez nélkülözhetetlen (s a bölcsészeti és teológiai

fakultás léte által is megkövetelt) műveket: klasszikusokat, történetírók munkáit, bölcseleti, hittudományi, természettudományos irodalmat, enciklopédikus sorozatokat. E lendületes fejlődés következtében a 18. század folyamán néhány évtized alatt több ezer kötettel gyarapodott a gyűjtemény. A legrégibb megmaradt katalógus (1797) összesen 4039 művet sorol fel 6442 kötetben. A könyvtár élén, amint ezt a jezsuita gyakorlat megkövetelte, a praefectus és a bibliothecarius állott.

Mint ismeretes, 1773-ban bekövetkezett a jezsuita rend feloszlatása. Általában ez a könyvtárak felszámolását is maga után vonta, de szerencsére e tekintetben a kolozsvári könyvgyűjtemény kivételt képezett. Ezt az időpontot követően hivatalosan Egyetemi Könyvtárnak nevezik. Mária Terézia rendelete nyomán az 1776/77-es tanévtől piaristák települtek Kolozsvárra, akik 1777 március végén a könyvtárat is átvették, mely aztán 1779 júniusában meg is nyílt a nyilvánosság előtt. Pállya István rektor megnyitójában ezt mondotta: „a királynő kívánja, hogy a könyvtár nyilvános legyen. Akarja, hogy oda mindig szabad bejárása legyen mindazoknak, akiket a tudományok iránti, minden tiszteletet megérdemlő vágyakozás hevít". Végeredményben tehát ez volt az első, modern értelemben vett egyetemi könyvtár Kolozsváron, s jó ideig az egyedüli olyan intézmény Erdélyben, mely tudományos segédeszközökkel szolgálhatott. A nagymértékű gyarapodást azonban megtorpanás követte, miután II. József (aki nem folytatta Mária Terézia tanügyi elgondolásait) 1784-ben az egyetemi címet elvette, és királyi Lyceummá minősítette a tanintézetet. A királyi Lyceum könyvtárának fő feladatául ugyan a főiskola három tagozatának bölcsészeti, jogi, orvosi művekkel való ellátását jelölték meg, de a rendelkezésre bocsátott költségvetés ennek megvalósulását nem tette lehetővé. Ugyanakkor a könyvbeszerzés körülményes volta miatt a múlt század első felének magyar irodalmi termése csaknem teljesen hiányzik az állományból. A Bécsből érkező terjedelmes könyvtári szabályzatok biztosították a könyvek korszerű kezelését. Ezeket 1848-ban váltotta fel az első magyar nyelvű szabályzat. Miután a századforduló táján a hanyag kezelés miatt jelentős károk érték a gyűjteményt (könyvek vesztek el, eluralkodott a rendetlenség), megszigorították a kölcsönzést. Az állomány gyarapodása továbbra is vásárlásokból, az 1852-es sajtótörvény nyomán a köteles példányokból és ajándékozás útján jött létre. Kivételes helyzetben volt a könyvtár, hiszen az erdélyi könyvellenőrző hivatal a cenzúrázott kéziratokat hivatalból itt helyezte el megőrzés céljából, s a tiltott könyvek bizalmas jegyzékét is ide irányították. Az ajándékba kapott könyvek közül a legjelentősebb az Aranka-féle Magyar Nyelvmívelő Társaság könyv- és kézirattára volt, melyet később György Lajos rendezett, s melynek önmagában is jelentős művelődéstörténeti értéke van. Ugyancsak jelentősen hozzájárult az állomány gyarapodásához a Magyar Tudományos Akadémia, mely 1944-ig minden nyomtatványát megküldte a Lyceum könyvtárának. 1823-tól a könyvtár is a Farkas utcai új iskolaépületbe került. Míg az abszolutizmus ideje alatt irányítása a bécsi császári és királyi közoktatásügyi minisztérium hatáskörében volt, a 60-as évektől a főkormányszék, illetve a Katolikus Bizottság vált a könyvtár főhatóságává, közvetlen felettesévé pedig az erdélyi római katolikus püspök. Az 1870-es évek elejétől pedig a könyvtár az iskolával együtt az erdélyi római katolikus státus igazgatótanácsának irányítása alá került. Miután 1849-től kezdődően az intézet keretein belül fokozatosan megszűnt a jogi, a bölcsészeti, majd 1872-ben az orvos-sebészeti kar, ez a könyvbeszerzésekre is kihatott. A könyvtár működésében továbbra is igyekeztek az akkori kor színvonalán álló könyvtárkezelési eljárásokat, szempontokat érvé-

nyesíteni. Így például az 1862-es szabályzat értelmében megtiltották az ősnyomtatványok, ritkaságok, kéziratok kiadását. 1864-ben 25 603 művet tartottak nyilván a könyvtárban, melynek fontossága az Erdélyi Múzeum-Egyesület (1859), majd a kolozsvári Egyetemi Könyvtár megalakulása után ezek fejlődésével párhuzamosan fokozatosan csökkent.

Az 1918-as nagy politikai változásokat a könyvtár történetében nagyarányú visszaesés követte. Állománya 1929-ig csupán 197 kötettel gyarapodott. 1929-ben György Lajost bízták meg a könyvtár átszervezésével, kezelésével, akinek vezetése alatt a megváltozott körülmények között a gyűjtemény ismét különleges szerephez jutott, a kisebbségi tudományos élet egyik jelentős intézményeként. Fontos szerepet látott el a könyvtár, mert az egyetemi hallgatók számára beszerezte a legfrissebb magyar tudományos könyveket, melyek gyűjtését az Egyetemi Könyvtár akkor már elhanyagolta. Az 1934-ben a gimnáziumtól formailag is elkülönült könyvgyűjtemény ebben az időszakban új könyvtárrésszel, a szépirodalmival gazdagodott. A két világháború között is az állomány a rendszeres beszerzésen, gyűjtésen kívül ajándékokkal gyarapodott, olyannyira, hogy amint azt György Lajos megállapította: „a legtöbb magyar kiadvány itt gyűlt össze Erdélyben". A második világháborút követően a gyűjteményt 1948 nyarán államosították, s napjainkban a Kolozsvári Akadémiai Könyvtárban található.

A jezsuita egyetem, majd piarista kollégium könyvtára évszázadokon át szolgálta az erdélyi művelődés ügyét, egyetemes szellemi értékek őrzőjeként Európához kötötte olvasóit. A kezdetben egyetemi könyvtárként induló gyűjtemény, mely a két világháború között ugyanazt a szerepet töltötte be, mint indulásakor, ma a művelődéstörténeti kutatásokhoz nyújt gazdag forrásanyagot.

Irodalom

Erdélyi Károly: *A kolozsvári római katolikus főgymnasium története 1579—1898*. A kolozsvári római katolikus főgymnasium *Értesítője* az 1897—98-as tanévről. Kolozsvár, 1898. 52—55, 122—139.

György Lajos: *Fejezetek a kolozsvári régi Lyceum-könyvtár történetéből (I.)*. Művelődéstörténeti tanulmányok. Bukarest, 1980. 185—201.

György Lajos: *A Lyceum-könyvtár története*. Kéziratban.

Jakó Klára: *Az első kolozsvári egyetemi könyvtár története és állományának rekonstrukciója (1579—1604)*. Kéziratban.

Kolozsvár

Mátyás király szülő-
háza -

Kővári Erdélyerul -
302, 303, 304
képpel -

~~Acta h. n. M. [redacted] 135.~~

Kolozsvár leírása 1734-ből

Sajtó alá rendezte Márkos Albert

A Jancsó Elemér szerkesztésében megjelenő Erdélyi Ritkaságok 18. számú kiadványa ez a nagyon szép színes melléklettel, Kolozsvár látképével ellátott könyvecske. A Habsburg-kormányzat a város tanácsát felszólította, hogy a város eredetét, alapítását, történetét, a falakon és nevezetesebb épületeken látható feliratokat írja meg, állítsa össze. A kéziratot három tanácsos és a városi főjegyző elkészítették, most ez a kézirat jelent meg magyar fordításban, nyomtatásban. Nagyon hálásak lehetünk a tanácsosoknak és a főjegyzőnek az alapos munkáért, hogy a sok viszontagságon átment kincses Kolozsvárnak úgyszólván minden, a XVIII. század derekán még fellelhető (azóta sok minden elpusztult belőlük) kövéről, feliratáról pontos feljegyzést tettek és hálásak az Erdélyi Ritkaságoknak is, hogy két évszázad múlva újból leszögeznek egy csomó igazságot evvel a munkával, azt pl., hogy Kolozsvár 1525 polgárából magyar 1166, szász 237, német 87, lengyel 17, görög 12, tót 6. Ugyancsak 1525 polgárból református 814, r. kat. 301, evang. 122, unitárius 276, görög egyesült 12. Megtudjuk, hogy Kolozsvár mennyire szerette Izabellát és János Zsigmondot, hogy Báthori István abban a kiváltságban részesítette, hogy az örökösök nélkül elhalt polgárok javai nem a királyi kincstárra, hanem a

Utunk Élet 1944. okt. 28.

Kissé fájdalmas a megállapítás: „Hogy a török igát lerázhatta, a Kétfejű Sas oltalma alá menekült. A kapuk kulcsait átadta a Lotharingiai hercegnek és az egész csász. katonaságot el tudta látni minden szükséges dologgal. Ezt a mosolygó napsugarat azonban csakhamar homályba borította a szerencsétlen Rákóczi-féle felkelés". Az ilyenfajta megállapítások azonban 1734-ben érthetők, hiszen II. Rákóczi Ferenc még él Rodostóban. És általában az egész XVIII. században olyan erős volt a nyomás, vagy Bécs büvölete, hogy Rákóczi szabadságharcának igazi magyar értékelése jóformán csak a XIX. században kezdődik. Az Erdélyi Ritkaságok nagy szolgálatot tettek ennek a munkának megjelentetésével.

—r

Kolozsvári ref. templom

Kolozsvári református templom régi orgonddiszitésének konzerválása és restaurálása

VII. 6

Mur és Kit. Ert

Kolozsvári ferences

templom és rendhaz

eredetileg a Farkas-
l. utcai gótikus
templom volt a rend
temploma

P. Boros Fortunat dr.

Az erdélyi ferencrendiek,
Cluj-Kolozsvár,
1927, 119-123. l.
Nyerkel

1254

1253. Alessandro Bonvicino il
Sz. Bresciában 1498 táján
Szent Rókus.

~~Egy fa tövében~~ lóczán ül, fe
piros köpenyét testére ~~körül~~ csavart
nak czombján lévő pestis-fekélyt g
gére kendőjét kötötte és kalapját
tér hegyes vidék kerttel és épület
előtérben balról kutya fekszik keny

Vászon, méretei 228:152 cm.
Vétetett 1895: VII. 19-én L
Elszámoltatott 1895: VIII.
Az elszámolásra nézve l. az

904: IV. 26.

L Az egész alakban, b
ábrázott szent

Kolozsvári kegyes

a kegyesrendi tem-

plomban

Repr

Schaefer kegyh.

54, 55 l.

Kolozsvári Szent Mihály

templom

Dívald Magyarország

94. l – 97. l.

Szeppel

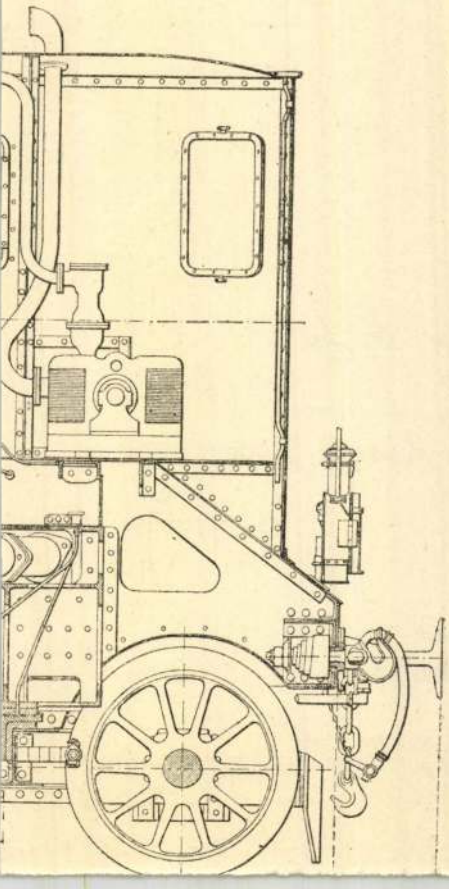

<Kolozsvári Szent
Mihály egyház>

Esterházy János gr.
A < > Arch. Közl.
1863.

Előirányzat	Zárószámadás szerint
155.150.- P	124.488.23 P

Pvel. Itt számoljuk el a kiadások 11.

mlázott összegét.

ki berendezések megtéritett javitá -

évtől.

.	214.569.26 P
.	171.180.03 "
.	160.618.24 "
.	127.095.50 "
.	124.488.23 "

ett közcső és összekötőcső megtá -

Előirányzat	Zárószámadás szerint
200.000.- P	264.324.64 P

. Itt számoljuk el a kiadás 12.rova-

Kolozsvári Ötvösök
pecsétje

1527. KÉT KAROSSZÉK, diófa, eszterg
Zwei Armstühle, Nussholz, mit gedr

1528. KÉT KAROSSZÉK, hasonló az elő
Italienisch.

1529. KIS ASZTAL, feketére pácolt fa, ba
mit Bockfuss. Italienisch.

1530. ALACSONY ASZTALKA, diófa, ba
Bockfuss. Italienisch.

1531. KIS TÁLALÓASZTAL TÁLCÁVAL
Tisch mit Platte, Nussholz, mit vie

1532. KÉT KAROSSZÉK ÉS HAT SZÉK
— Zwei Lehnstühle und sechs Stü
sance-Stil.

1533. HÁROM TÁMLÁSSZÉK, diófa bera
Drei Lehnstühle, Nussholz, mit Intar
Jahrhundert.

1534. HAT SZÉK, diófa, félkörü üléssel,
halbrunder Sitzfläche, u. intarsiert

1535. VITRINASZTAL, kerek, fehér alap
Vitrintisch, rund mit Blumen bema

agott csigás disszel. Olasz, XVII. sz. stilusa. — Sechs Italienisch. Stil des XVII. Jh.

agonifa, fehér márványlappal, bronzveretekkel. Louis Mahagoni, mit weisser Marmorplatte, Bronzebeschläge.

zverettel, Louis XVI. formákkal, felnyitható irólappal. isch, Mahagoni, bronzebeschlagen, mit Schreibplatte.

stilusu faragott disszel. XIX. sz. — Salontisch, Mahagoni Jh.

su faragással, selyemdamasztkárpitozással. XIX. sz. schnitzerei und Seidendamast überzogen. XIX. Jh.

sal. XIX. sz. — Zwei Armstühle mit Brokatüberzug.

onifa, három hajlott lábbal. Rokokó stilus. — Rundes Füsse. Rokokostil.

disszel. XIX. sz. — Armstuhl, Nussholz, mit Barock-

IX. sz. — Zwei Bergére, Nussholz. XIX. Jh.

lyembrokát kárpitozással. Empirestilus. — Armstuhl, g. Empirestil.

Kolozsvár vára

Nagyjai

Kovács István:

Vándorlások Kolozsvár
várfalai körül.
Nemzeti Társalkodó.

1840. 58-l.

T. 6262.

város kapujához balról sorompós
elett az őrtornyok uralkodnak.

.7 cm.

Kolozsvári domonkosok
jelenleg ferencesek
temploma és Kolostora

l.

Eszterházy János gr.:
A kolozsvári Boldog-
anzonyról címzett domon-
kosok, jelenleg ference-
sek, egyházának történeti
és épitészeti leirása.
Magyar Sion 1866.
561-585. l.

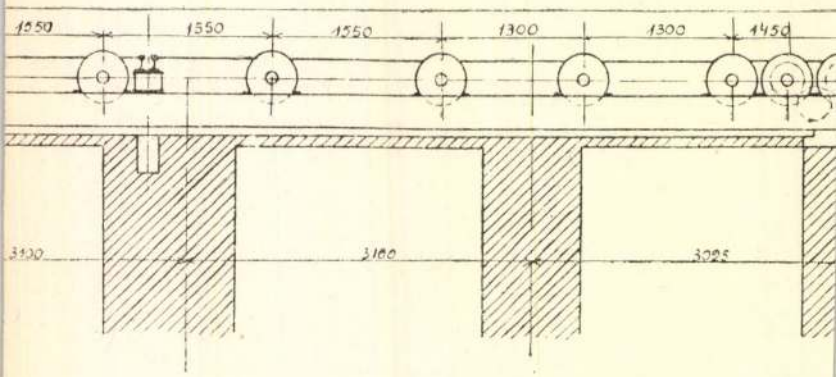

mm

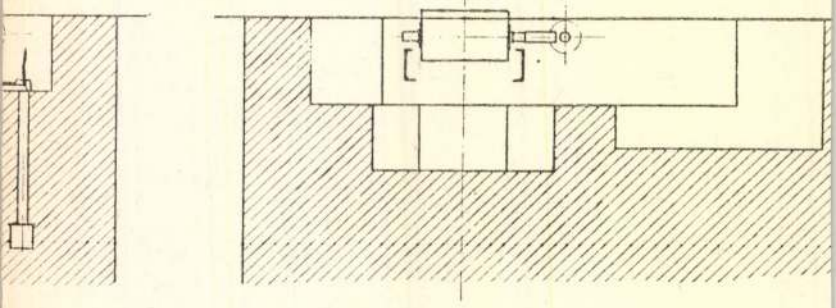

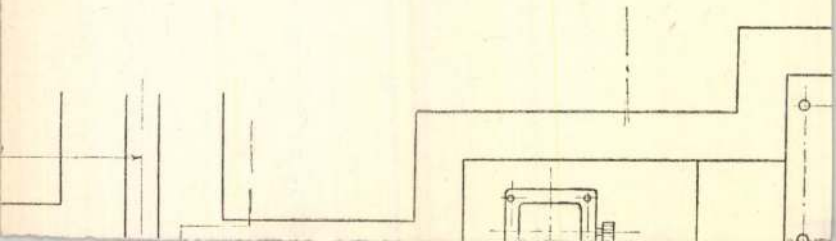

Kolozsvári Bethlen-

bástya

Cserna Károly vajza

Repr.

Bilagyi: Magy. nemzet

tört. VI. 595. l.


BUDAPEST
1934 NOV. 12. -7.
V 1

1934 NOV. 11-1
V 62

1934 NOV. 12
V 62

Kolozsvári Farkas-
utcai ref. templom

1.

Kővári Erdélyem.
287, 288, 289. l.

48. Ereklyemuz.

L= sötétbarna,

ki///tüntetés disziti. Feje elől kopasz; ha-
[redacted] atillája zsinoros, fehér köpe-

m.
czi emlékek muzeumából (107/95. No VIII).
iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

5-36

Kolozsvári szent

Mihály templom

l.

Kővári Erdélyeml.

284, 285, 286.

287. l.

Ismeretlen festő.
A XIX. száradból.

708. Damjanich János.

látható, kissé fordult

Mellig, balra ~~nézi~~. Keblét
ja, bajusza és hosszú szakálla fekete. ~~S~~
nyének bélése és gallérja piros.
Vászon, méretei 71: 57.7 c
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

904: V. 4.

Kolozsvári kent

Mihály templom

Mittheilungen der k.
k. Centralcommission
Wien X. 147. l.

E. Enders.

2128. *Kéztanúlmán*

E festményen alól ba
tott ujakkal, fölül jobbra,
pedig díszkardmarkolatot
Jelzése alól jobbra: »*Ed.*

Papiros, méretei 40 : 3
István hagyománya 1893 aug
25 K. — Átvétetett 1902 ja
A hagyományt elfogadta az
(340–902).

III !

Hag. 1902.
Delhaes

Kolozsvár

magyar vár

Kővári Erdélyem

72 s köv. l.
képpel

Kolozsvár fellegvára

l.

Kővári Erdélyem I.

194, 195. l.

Pálffy Fidélc grófnő, férj. ~~gróf~~ báró
Apor Gáborné VI. 174.

Kolozsvári Ötvös

hitelesítő jegyek

l. repr.

Arch. Ért 1911.

49. l.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, eze
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mi
királyság megváltó eszméjének. És feg
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hivei
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkho
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomi
sok ezer embertársamon, joggal kérhet
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszi

nek semmit, amig igazolt emberein

Griger Miklós és az én nevem sz

Budapest, 1935 március havában,

Márkus-nyomda. Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza)
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Kolozsvári ferencr.

templom

kopé repr.

Kirstikl Kath. Magy

1080-l.

ZALA

Zichy-ereklyemúzeum: Zichy: Zmádkozó leány

Kené MM, III – 1927, 493 l.

Kolozsvári kegyes-
rendi (egyetemi)
templom
kepe repr.
barok
Kiss Sikl Kath. Magy
889 l.

Kolozsvári minorita

templom

kéje repr.

Kirstichl kath. Magy

1087. l.

A FELVIDÉKÉRT

„MAGYAR A MAGYARÉRT"

MOZGALOM

A KORMÁNYZÓNÉ ŐFŐMÉLTÓSÁGA

LEGFŐBB VÉDNÖKSÉGE ALATT

A Müemlékek Országos Bizottságának,

BUDAPEST.

Hőgyes Endre u. 10.

Kolozsvári plébá-
nia templom
falképei

l.

Gerecze falképek
507, 508 h.

Groh István
miásolatai 1904.

Kolozsvári farkas-
utcai ref. templom

falképnyomok

Gereczefalképek

508. h.

Kolozsvári Jellegvára
és a Bethlen bástya

A.

Ferenczi Sándor dr
Kolozsvári városmérnök

Kolozsvár 1941. 84 –
86. l.

T. 211.

za vizétől körülvéve látjuk a vá-
k vonulnak be, és a melyen túl bá-
ket üzi. Az előtérben, a templomon
s kiséretével ~~körülvéve~~ fogadja
t. Felirata:
ng ~~Buka~~ BUKAREST der Hauptstadt in
K.K. Truppen unter Comdo: des F:
Coburg am 10. November ~~1~~1789.
e Avantgarde kezdettel és E.
s Adels und der Geistlichkeit bei
genen Kirche.

Trattnern K.K. Buch:

vk. 17 : 23.3 cm.

Kolozsvári Báthory-
hár reneszánsz
veszletei

repr.

Szádeczky Lajos

Kovacsóczy Farkas
1576-1594.
M. Tört. Élete
Bp. 1891.

Bethlen Gábor:

Derékon alól, hét nyolc
körül hadi ékítmények kép
és korszakált hord. Köntösét
A kép alatt a felirat száma

„Gabriel Bethlen D.
Vngariae Regni Dns, Et
~~Chr~~ Chº Nato CIↃ IↃ C XX"

Rézmethet, meretei a

Ltha 776

Kolozsvári ferencrendiek

templom

képe repr.

Szádeczky Lajos

Kovacsóczy Farkas

1576–1594.

M. Tört. Elet.

Bp. 1891. 126 l.

46. Dr. br. Kohner Adolf, VII., Damjanich u. 8.
47. Br. Kornfeld Móric, VI., Lendvay u. 27.
48. Külügyi Társaság, V., Országház tér, Országház, XI. kapu.
49. Lederer Ervin, V., Zrinyi u. 14.
50. Lénárd Andor, V., Alkotmány u. 4.
51. Lill Károly, III., Lajos u. 17—19.
52. Dr. Lobmayer Géza, IV., Múzeum körút 31. I.
szegedi Lukács József †
53. Lukács Vilmosné, I., Attila u. 59.
54. Magyar Pál, VI., Bajza u. 26.
55. Majovszky Pál, IV., Apponyi tér 1.
56. Dr. Meller Simon, München, Kepler Str, 24.
57. Nagel Marcell, V., Mérleg u. 2.

Kolozsvár régi

látképe

repr.

Veress Endre

Izabella kiralyne

1519 – 1559. Magy.

Tört. Elektr. Bp.

1901. 425. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Kolozsvári piarista templom

Szinó Vencel dr.

A Kolozsvári piarista templom alapítása.

Cluj - Kolozsvár
1932.

fd

T. 5285.

k egy része van ábrázolva, a kö-
és városa az ostromló csapatokkal

briesz der königlichen Residenz u:

chen erklärung der fürnehmsten

ernek kezdete 1. St. Gerhardtsberg

30.6 : 33. VII 8 cm.

Kolozsvári Bánffy-palota

Repr.

Erdélyi Múzeum

1933. 450 l. mellett

~~1933~~. 457. l. "

~~1933~~ 458. l. "

452. l. "

Tak.

MAGYAR KIR. POSTA KONTÓLÁ



Europa

Könyvterjesztő- és Könyvkiadó

vállalat

Budapest

V Vizsgáló-utca 3 6 ...

A Kolozsvári Lutheránus egyház orgonáinak története
Jászay Károly
A 7.
Erdélyi Múzeum
1942. 409—411. l.

és galgóczi kárpit azonos volta
Bakócz Tamás esztergomi érsek
nyból. Ámde rögtön feltűnt az,





ne lett légyen a nagy királyé. V
volnék ezeket is a XV. század

A hagyomány Mátyás
itt. Kétségkívül tizenötödik szá
abban a korban általában goti
renaissance-al párhuzamosan vi
említést. Előttünk áll már most a
nemzet vérébe átment egyidejú
nézőnek, mely a kettő vegyüléke
azt a néhány áttörött övöt, lá
a renaissance térfoglalása, de n

A serlegünkhez hasonl
csak elvétve találkozunk, talán
legstílszerűbb, miután egyfelől
érvényre; másfelől mivel a gö
mumát adják. Serlegünk talpa h
diszíti az edény öblét s végül
végződő ág, tetején sólyommac
nem a hólyag, hanem az ezüst
közeiben, a száron, a serleg t
példázó nagy párta érdemli m
az a körülmény is emel, hogy
úgynevezett hideg zománczczal

A fedő belsejében kere

Kolozsvári Szent
Mihály-templom

Grandpierre Edit:
A Kolozsvári Szent
Mihály-templom törté-
nete és építészete
1349-től napjainkig.
Erdélyi Múzeum
1936. 19-60. l.

Kolozsvári Közlöny

kálvinista professzor, aki csodás önfe
Kiadta, teljesen átjavítva, Károli Gáspár
több más hasonló irányú munkával. L
dítása után készült magyarítása. E műv
kiadást ért!) máig használatban van a
1608-ban kiadott latin-magyar és mag
(1610), mindkettő hosszú időkre alap
GELEJI KATONA ISTVÁN tiszamelléki re
amelyeknek azonban csak az aktualitás l
amelyben elsőnek mondja ki az új sz

Említsük még meg a protestáns
és KOMÁROMI CSIPKÉS GYÖRGYÖT, min
ISTVÁNT és TOFEUS MIHÁLYT.

A történetírásnak nagy haladás
csinosságban még a szerényebb darab
való történeti kutatás még mindig csec
meg a történetíró előtt; az elmúlt szá
szedésével. Az írók nagyobb része erc
a magyar tudomány és irodalom legerő
a magyarokénál.

A sok név közül csak keveset
meg latinúl (megjelent 1613-ban s utó
1526-tól 1662-ig beszéli el hazája viszc
udvari történetíróját, BETHLEN JÁNOS k
fogott, teljes magyar történetet adnak
KOVÁCS PÁL (1692). Nagy jelentőségük
már az író egyénisége is különös érde
JÁNOS erdélyi fejedelem szellemesen
IMRE naplói, BETHLEN MIKLÓS önélete
legvégén az utolsó nemzeti fejedelem,

A magyar jogtudomány iroda
néhány államjogi s jogbölcsészeti mű
is; a legbecsesebb, önálló kutatásoko
«Pozsonyi-kert» czím alatt.

Javarészt latinul író bölcsészein
dista, a szó szorosan vett értelmében; hu
a Magyar Encyclopaediát (469. ábr
a tudományok minden neméről anyany
részben; a 12-ik, amely a grammatikának
filozófiát idegen nyelven ismerteti. Írt

XVII. századi költőink sorát B
a kit azonban komolyabb hangulata
voltak népszerűek; az előbbinek Istene
s emennek Magyar Rithmusai a XVII.
kozik még a század második felében
kel, nehány más főúri verselő, végül
született PETRŐCZY KATA SZIDÓNIA b
meg nyomtatásban, éppen ezért közve

A műköltészet alkotásainál sok
bírunk, s a kor után, melyben keletkez

Szakadozott papirlapok, nótake
népdalainkat. Szerzőjét csak egy-kettőne

mnak mindenkori büszkesége, PÁZMÁNY
ügyét.
zületés — szülői protestánsok voltak —
mulatos szónoki erő, egyaránt hasznára
-ban a pápa által felmentetett szerzetesi
b az esztergomi érsekséget. Férfikora
ási székét. Azonban jóval előbb meg-
az «Országokban való sok romlások
akiket, mint Isten haragját kihívó bál-
tlen támadásra Pázmány adta meg a



471. ábra. Kolozsvári kötés a XVII. századból. Kiállította: az erdélyi múzeum-egylet.

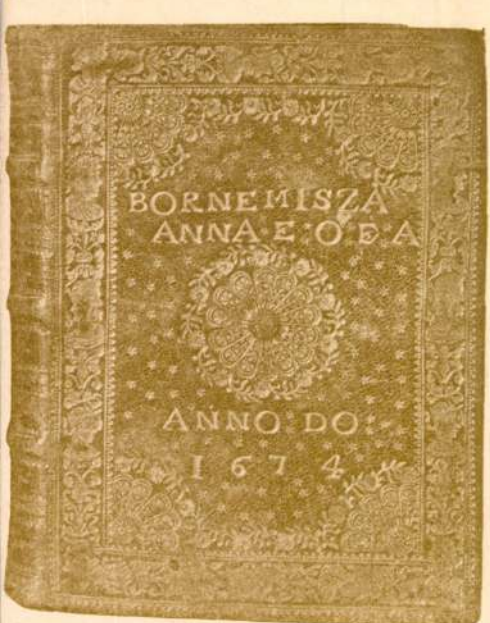

472. ábra. Kolozsvári kötés 1674-ből. Kiállította: az erdélyi múzeum-egylet.

találkozik a katholikusok táborában;
rvaságok gazdag készletével tűnnek ki.
MOLNÁR ALBERT, a hányatott életű

Kolozsvár felleg-
vára

Gyalókay Jenő:
Erdély várai 1736-
ban.

Hadtört. Közl.
1935. 246. és
köv. ll.

Hajagos László
Szank

Kolozsvári jezsuita egyetem egykori épülete

Repr.

Erdélyi Múzeum

1933. 122. l.

hirlapbizományos
TÁPIÓSÜLY



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kolozsvári jezsuita
Szemináriumi

Repr.
Erdélyi Múzeum

1906. 189. l.

Kolozsvári volt
jezsuita templom

Repr.

Erdélyi Múzeum
1935. 358. l. mellett.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

< Kolozsvári szent
Mihály-templom
barok emlékei >

Biró József: A < >

Ism. Gy. L. Erdélyi
Múzeum. 1935. 94. l.



Tek Europa
Film kölcsönző Lapterjesztő és könyvkiadó
RT.

Budapest
V. Vigadó tér 36.

<Kolozsvári piarista templom>

Biró Vencel:

A < > alapitása.

Ism.

Kekel Béla

Erdélyi Múzeum

1932. 241. l.

FODOR ANTAL
könyv és Jegyzetes Kiadóhivos
CSARTAVÉR

[Kolozsvári házsongárdi temető sírkövei]

Kohn Hillelei

Isakó Gyula:

A L 1700-ig.

Erdélyi Múzeum

1911. 284–303. l.

331–341. l.

12 képpel

T.



EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kolozsvári ötvösöcéh

Finály Henrik:
A kolozsvári ötvösöcéh XV. s. pecsétnyomója.
Erdélyi Museum
1897. 49. l.

T.



EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kolozsvári Bethlen-
bástya

és egyéb műemlékek
(Békésy Károly,
Márki Sándor,
Szádeczky Lajos
véleményes jelentése.)
Erdélyi Múzeum
1900. 291–295. l.

A Kolozsvári Bethlen-bástya

Kelemen Lajos:
A kolozsvári Bethlen-bástya története.
Erdélyi Múzeum
1905. 116–120,
173–178. l.

Budapest székesfőváros házinyomdája 1936 — 6861

Kolozsvári Bethlen-bástya

Szádeczky Lajos és Török Ilona: A kolozsvári Bethlen-bástya nevéről. (Szakvélemény.) Erdélyi Múzeum 1905. 54–58. l.



Tek

„Európa" kiadóhivatala

Budapest

Visegrádi u 86.

Kolozsvári belfarkas-utcai ref. templom

K. L. Falfestmény-töredékek (Kolozsvárt a belfarkas-utcai ref. templomban.)
Erdélyi Múzeum
1910-472.l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kolozsvár

Krasser, Harald:
Frühbarockes St.
Michael-Relief in
Klausenburg.
Ism. Venczel József:
Erdélyi Múzeum
1931. 423. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.



28.) Porta di sagrestia. Chiesa di San Michele, Kolozsvár 1528.

Flor Rinasc

Kolozsvári Nemes Mihály

Semplom

ett tisztán a németországi «Humpé»-k idomát követi
lényi Istvánné állított ki (378. ábra). A belé vert
arra utal, hogy a kupa Brassóban készült. A kupa
n pedig plasztikusan öntött szarvas nyugszik. A talpas
esselényi Istvánné által kiállított darabban (379. ábra).
nagy előszeretettel készíttettek az
et onnét vették, hogy felületökbe
yszebeni ág. ev. templom
zei aranyozva vannak. A kancsó
következő felirata örökített meg a
HAVPT GUS. GO. CIB. 1682, a
zebenben készült.
kolozsvári ev. ref. templomé
ett testét nem kerekre, de nyolcz-
egy-egy áttört virágpártával diszí-
czímert, a fedélen pedig emez új-
IEVS, XXVI. V. 2. A czímer 1635.
meg van határozva.
rába kell iktatnunk a debreczeni
t ama nagy, fedeles boros kancsót,
ba vésett eme felirat hagyta ránk:
SIABAN AZ · VRNAK · ASZTA-
Z · TEKINTETES · ES · NAGY-
FEVEDELEM · ES · HAROM ·
ANNYA · MEZEI · HADAINAK · ES · AZ EGESZ ·
· IN · ANNO · DOMINI · 1631.



387. ábra. Thököly Imre órája. Kiáll. gr. Bethlen András.

talmas kanna párkányzatosan tagozott kerek talpon áll
ívekben pedig egy-egy körtealakú gyümölcsből alakított
test felülete csarnoktemplom belsejét ábrázolja; koczkás
dlón hat karcsú oszlop emelkedik s tartja a félköralakú
eket; a három közelebb eső oszlop bázisa horonnyal
kettős gyűrűvel osztott, a felfelé keskenyedő oszloptest
özepe hosszában völgyelt; az oszlopfő pedig négy gyűrű-
g által három mezőre osztott; a legalsóban három ablak-
erű díszt, a középsőben leveles lombozatot, végre a
gfelsőben renaissance tojássort látunk kiképezve. Az
szlopfő, két gyűrű között akantuszlombot ábrázol, a reája
hezedő íves boltozat falmezője ellenben koczkásan van
losztva. A lapos fedél peremén németes cartoucheok

művészi találékonyság, a divat, az ötvös, vagy a meg
ismerünk olyanokat, a melyeknek lapja érdes, mint
őket; egy másik fajtán, a verejtékes poharako
bevésve; a harmadik fajta növénydiszítést, a negyedik

Az ANDRÁSSY GÉZA gróf gyűjteményéből ki
készült s «letett garas»-sal (forgalomból kiment p
nyúl, egy róka s egy szarvas alakja van kiverve. Pere
MIT WISSEN DIESES W: H: H: JACOBUS KOF
HUFF BEIDE ZECHMEISTER VEREHREN EIN LÖ
MICH ZUR MUS GANG DAMIT. 1655. A miből mego
czéhmesterek nyilván valamely erdélyi czéhnek.

Typikus s minden ízében a magyar paraszt cser
részenként aranyozott amaz ezüstkorsóban, melynek lapít



389. ábra. Apaffy Gergely halottas czímertáblája 1666-ból. A kolozsvári ev. ref. templomban.

Kolozsvári ref. egyhár

Czobor-Szalay. II. 320. l.

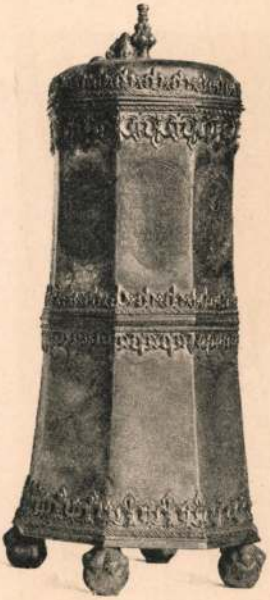

382. ábra. A kolozsvári ev. ref. egyház fedeles kancsója 1635-ből.

egész fedélen elszórt ékkövek
hogy az ivó-kupa első tulajd
herczegi rangra emeltetett, n

Az Esterházyak műv
serleg is,[2] mely selmeczbány
sziklás talajt ábrázol három

ját ritkító
a), melyet
n küldtek
sen azért
ık azzal a
fázisában

a karló-
n ellipszis-
sű képével
lőle, hogy
a szerbek
ba, bárha

ség a ser-
ító egyéb
v divatját
z a divat
öznemesi,
és kupa
t mutatunk be elsőnek (372.
serlegek öblét a kókuszdió
zé foglalt az ötvös, sokszor
zdió felületét néha faragott



379. ábra. Talpas billikom. XVII. század. Kiállította báró Wesselényi István.

Kolozsvári Szent Mihály templom

György L.: A kolozsvári Szent Mihály egyház (10) 1.20

Ferenczy Carlo – *Nudo di donna* . . . . . » 7
Fényes Adolfo – *Il grande dolore* . . . . . » 8
Glatz Oscarre – *Padron Giovanni* . . . . . » 9
Iványi-Grünwald Béla – *La condanna* (episodio dei tempi della signoria turca) . . . . . » 10
Kisfaludi-Stróbl Sigismondo – *Capo dei Kuruc.* Bronzo . . . . . » 11
Kuzmik Livia – *Ritratto di S. E. Benito Mussolini.* Bronzo . . . . . » 3
László Filippo – *S. A. R. Nicola Horthy de Nagybánya, reggente d'Ungheria* . . . . . » 1
— *S. E. il conte Stefano Bethlen, Presidente del Consiglio ungherese* . . . . . » 2

Kolozsvári Szent Mihály-templom

Bitay Árpád dr.:

Képek és jelenetek a kolozsvári Szent Mihály-templom háromszázéves multjából.

Erdélyi Tudósító

1936. 331. l.





R Ajánl Budapest 4 1646 /t

dr. Derescsényi Dezső úrnak,

Bpest



IX. Högyes E. u. 10.

AJÁNLOTT.

Hivatalból
Díj átalányban

Kolozsvári Szent Mihály

templom Krisztust az olajfák hegyén ábrázoló domborúmve.

XV. sz

ifj. Csemegi József cikke

Erdélyi Museum

1942. 407, 408 l.

képpel

maranot mancyck XV. szazad
Bártfán, a város czímerével. Ser

-műhely pedig alighanem Mila-

k művészi tökély tekintetében
A legérdekesebb közöttük az
átengedett kabát, melyet állí-
vezett «lampas» — sárga selyem
ustrák egyikét, melyek a XV.
l széltében divatoztak. Szabása
t mindenkire s épp ezért tulaj-
melynél a hónaljak mentében
s közben tehát az ujjak üresen
egyenes váll, a vállvonal meg-
összevarrott, egyenes, könyök-
ész, az egyenes hát, mind-meg-
ebb változattal a XVIII. század
on. E kabát a nemzeti ruhának
szövete tényleg a XV. századra
királyé volt, mi sem bizonyítja
n tudnánk okot felhozni, hogy

Kolozsvári ref. templom

Czobor-Szalay II, 323-l.



390. ábra. Losonczi gr. Bánffy György halottas címertáblája 1708-ból. A kolozsvári ev. ref. templomban.

EGYHÁZI ÖLTÖNYEINK A



ZT hiszem, sehol a világon anny
századbeli egyházi öltöny nem
rejtenek magukban. Ez a tény c
és meggondoljuk, hogy milyer
még korántsem ismerjük valam
tyéjében hever, mintegy elteme
sem látott.

Műkincseink legjavával
az ezredéves kiállítás történelm
ségüknél fogva sajátos jelleget kölcsönöztek. Nem azt aka
mintha e sorozat a történelmi csoport jellegét egyházi szer
különösebben érdekessé: e ruhákban a művészi mozzan
sokkal inkább, mint a liturgiai, noha ennek elbirálása n

Kolozsvári ötvösök

Vass Miklós dr:
Kolozsvári ötvös-
műtörténeti adatok.
Erdélyi Muzeum
1899. 232-234. l.

~~részletesen nincs~~
feld.
~~[illegible]~~

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kolozsvári rk.
plébánia templom

Czobor-Balay II. 308. l



356. ábra. A kolozsvári r. kath. plébánia-templom erdélyi zománczos kelyhe. XVIII. sz.-ból.

Kolozsvári múzeum



24.) Camino nel museo di Kolozsvár, sec. XVI.

Flor Rinasc XXII. tábla



47.) Sarcofago di Sofia Patócsy 1583, museo di Kolozsvár.

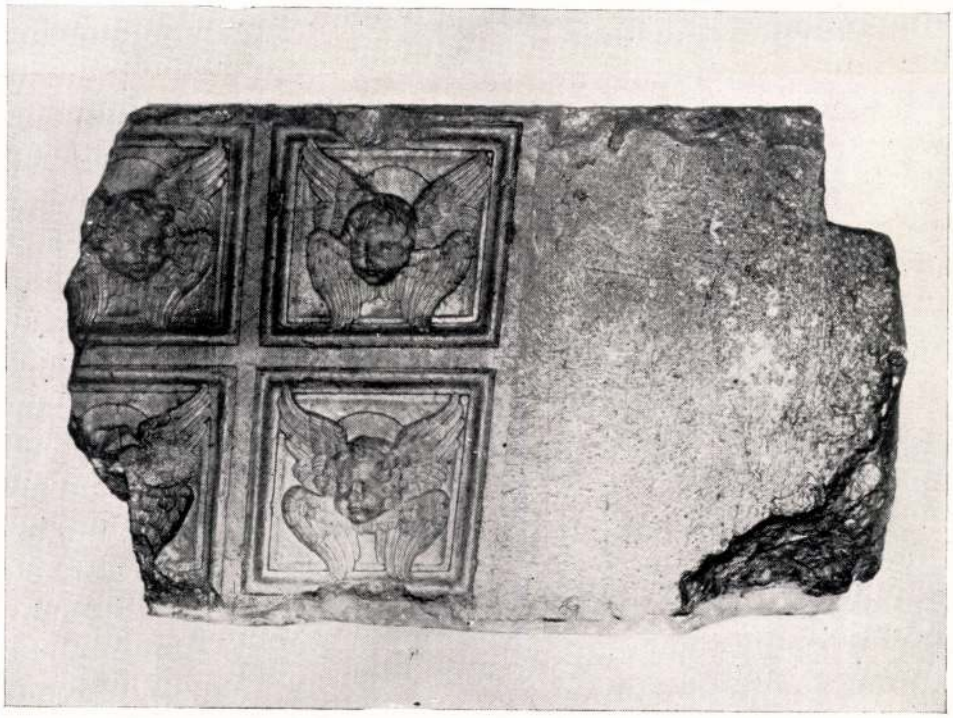

48.) Frammento di soffitto a cassette. Fine del sec. XV, Museo Nazionale.

Kolokvári Múzeum



26.) Cornice di porta a Kolozsvár 1557.

Kolozsvári muzeum



27.) Cornice di porta nel museo di Kolozsvár 1557.

Flor Rimaoc

Kolozsvári múzeum

Romániai Magyar Szó, 1995. III. 7.

Kolozsvár

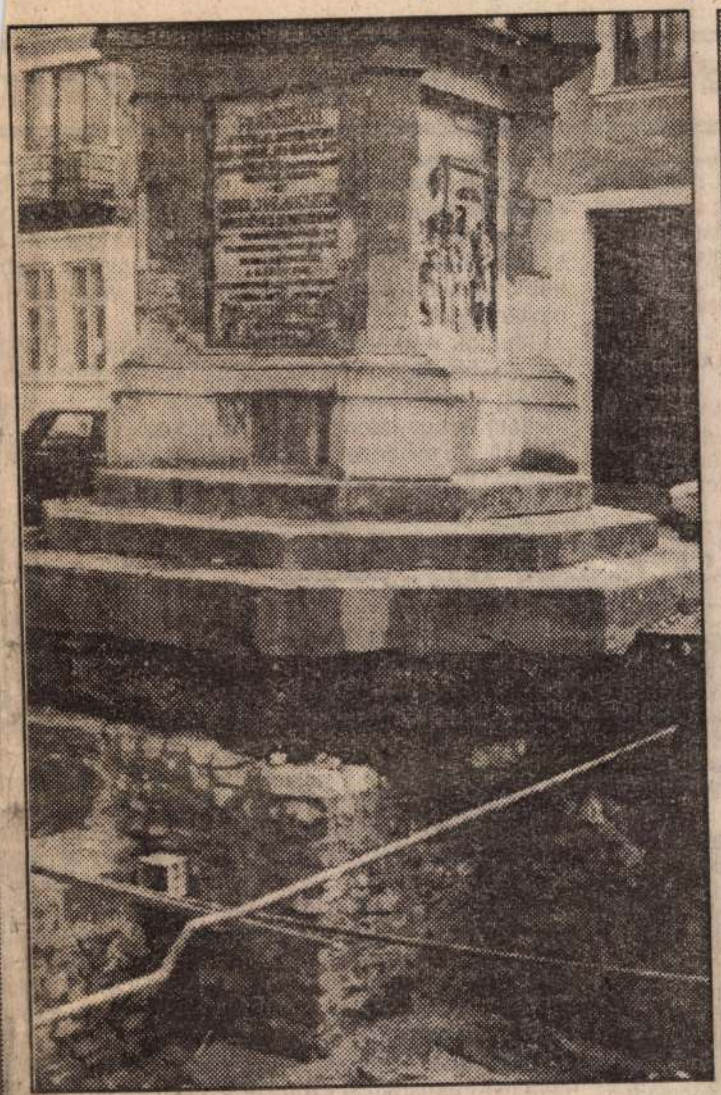

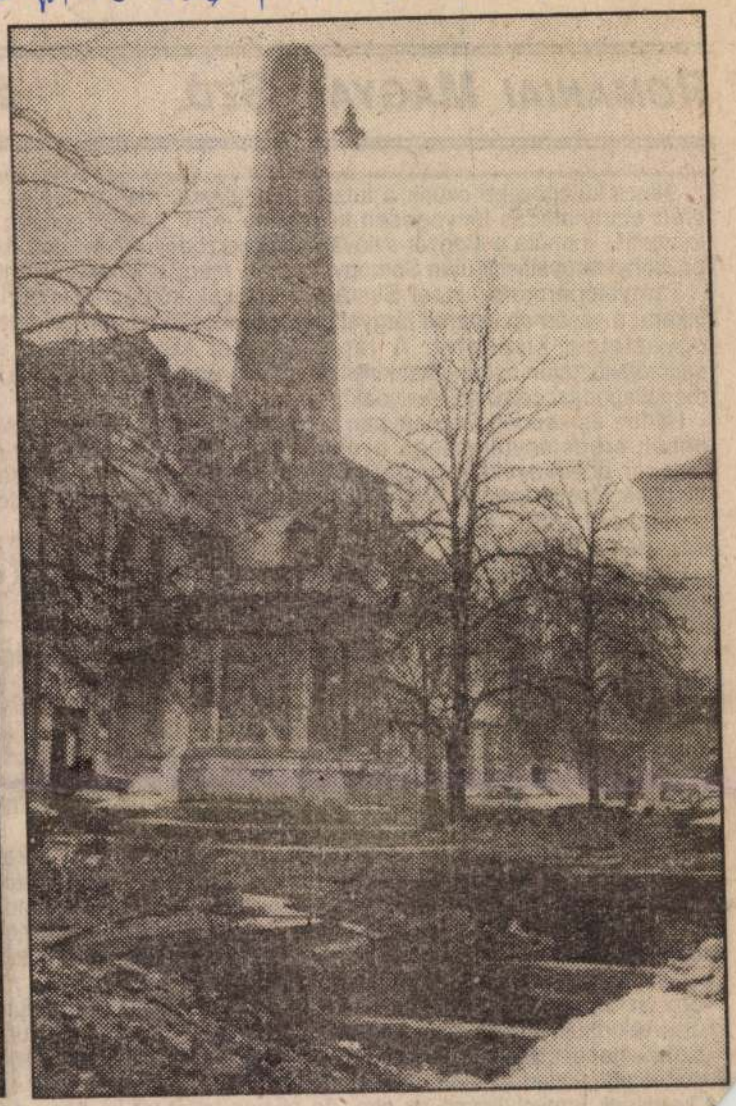

Idő kérdése és eldől

A kolozsvári óvárban álló Karolina oszlopot le akarják dönteni. Az 1831. október negyedikén felállított obeliszk történelmi eseménynek állít emléket: 1817. augusztus 18 és 27-e között Kolozsvárott járt I. Ferenc császár és felesége, Karolina Auguszta császárné. (Előttük Habsburg uralkodó nem járt Kolozsváron.)

A látogatás célja a napóleoni háborúk utáni nehéz helyzet és a rossz termés következtében kialakult elégedetlenségek egyengetése volt. Már akkor is bíztak abban, hogy egy kiadós parádé elterelheti az emberek figyelmét a létező gazdasági nehézségekről. Ezt az eseményt hivatott az emlékoszlop megörökíteni.

A múlt század végi városrendezés következtében 1898-ban bontották szét a főtéren és helyezték az óvári főtér közepébe, ahol méltó helye is volt, mindaddig, míg a város vezetése nem került olyan emberek kezébe, akiknek történelemről alkotott gondolkodása nem egyezik a város valós történelmének tiszteletével.

Mivel nehéz megindokolni, miért is bolygatják a tíz méter magas obeliszket, kiötölték, hogy tudományos ásatásokra hivatkozva körbeássák, és az eső, fagy váltakozása majd idővel meghozza hatását. És ha az emlékmű olyan állapotba kerül, pénzhiányra való tekintettel el is lehet majd tüntetni.

Kép és szöveg: CSOMAFÁY FERENC

Záróra

Óriási meteo

München köz

(**Műholdon**) – Való
hatalmas meteor csap
közelében, és hús
nyolc méter mély k
Az óriási gödr
mányi főváros
terre, egy m
kezett, va
kopterrő
korlatil
a be
rült
t

Csalódott hangulat

„Nincs különösebb okunk a túlzott derűlátásra, mert a péntek reggel óta elért előrehaladás lényegesen kevesebb, mint amire reálisan számítani lehetett" - mondta a magyar-szlovák alapszerződésről folytatott háromnapos pozsonyi tárgyalások után Somogyi Ferenc, magyar külügyi államtitkár.

Tárgyalópartnere, Jozef Sesták, a szlovák külügyminisztérium államtitkára, a vasárnap lezárult tárgyalásokat követően hasonlóan értekékelte az egyeztetési kísérletet. A tárgyalásokat követő közös vasárnapi sajtótájékoztatón mindketten kinyilvánították: úgy látják, továbbra is fennáll a megállapodást célzó politikai jóakarat.

Hétfőn és kedden Pozsonyban kétoldalú szakértői egyeztetés volt, majd ennek eredménytelensége nyomán Horn Gyula szerdán, a szlovákiai magyar politikusokkal folytatott tárgyalások napján, telefonon beszélt Vladimír Meciar szlovák kormányfővel, s eldöntötték: politikai szintre emelik az alapszerződés szövegtervezeteinek egyeztetési folyamatát.

Ennek értelmében a Somogyi Ferenc vezette magyar küldöttség pénteken már Pozsonyban tárgyalt. Mint az várható volt, a nemzetiségi jogok kérdéskörében olyan nézetkülönbségek mutatkoztak, hogy a magyar küldöttség egy éjszakára - egyeztetésre - visszautazott Budapestre, és szombaton már Tabajdi Csabával, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkárával, a kisebbségi kérdések szakértőjével együtt tért vissza a szlovák fővárosba. Ettől kezdődően két munkacsoportban „szinte csak a két ország nemzetiségi kisebbségeit érintő jogvédelem kérdéskörére összpontosítottunk. Tárgyilagos, konkrét, helyenként kemény tárgyalást folytattunk" - fogalmazott Sesták.

Somogyi megerősítette: „A kisebbségi kérdéskör abba a kategóriába tartozik, ahol az álláspontok meglehetősen távol állnak egymástól. A lehetséges kiútnak egy közösen elfogadható alap, az európai standard kínálkozik. Egyetértés van abban, hogy az európai standardnek a meghatározó európai dokumentumokban megfogalmazottakat tekintjük. A különbség itt - természetesen idézőjelben mondva - csak abban a tekintetben mutatkozik, hogy az általunk meghatározónak ítélt nemzetközi dokumentumok teljes körét tekintjük-e ilyen standardnek, vagy szelektálunk a dokumentumok között"- hangsúlyozta a magyar államtitkár, aki leszögezte: „Elvileg két ok lehetséges, amiért az előrehaladás a vártnál kisebb. Lehet, hogy ennek csak a kérdések bonyolultsága az oka, de elvben lehet az is, hogy a tényleges egegyezési készség hiánya áll fenn. A magam részéről őszintén remélem, v az első okról lehet szó" - mondta Somogyi.

ef Sesták külügyi államtitkár megjegyezte: magyar kollégája „mintha módon azt sugallta volna, hogy a felek egyike részéről nem lenne ellő politikai jóakarat. Szeretném kijelenteni; hogy a szlovák fél a alatt számos javaslattal állt elő. En a magyar fél politikai józankérdőjelezem meg, jóllehet magam sem vagyok elégedett a edményeivel. Készek vagyunk tovább tárgyalni, akár holnap is, ldöttség helyzete annyiban bonyolultabb, hogy a román féllel ényszerszünetet kell tartani, és csak akkor tárgyalhatunk küldöttség újra szabad lesz."

én Budapesten kerül sor - jelezték a felek.)

átette: a köztes idő sem lesz haszontalan, hiszen „a tán mindkét fél elgondolkozik azon, mely pontokont kialakítását."

Tabajdi Csaba leszögezte: „az alapszerződés kis részének egyaránt kell tartalmaznia a magyarországi magyar kisebbségre vonatkozó elveket és jogokat." A személyesen többször tárgyalt a magyarországi képviselőivel, és a magyar szövegtervezetben a méltányolták.

„Illúziók nélkül érkeztem Pozsonyba, mert tud kényesebb, legösszetettebb, érzelmekkel leginkább t ország kapcsolatrendszerében. Annak ellenére, hogy magam is úgy látom: az előrehaladás elmarad a v Tabajdi, aki mindezek ellenére lát esélyt az aláírásra r „nagyon intenzív" tárgyalásokra lesz szükség.

A nemzetiségel bevonásáról szólv magyar álláspon hangsúlyozta: „Mi ződés a magyaror szlovákiai magyarokat is érinti, a magyar kormány ú hogy elhárítaná magától a tárgyalások és a kérdés vett kezelésének felelősségét, célszerűnek tartja, keretében megismerje a két kisebbség véleményét lembe véve hozza meg döntését."

Jozef Sesták a nemzetközi jog bevett gyakorlatára súlyozta, hogy „államok tárgyalnak egymással".

Újságírói körökben úgy tudni, hogy a szlovák fél az es ajánlásától ódzkodik, noha ET-felvételekor azt egysz

Az MTI tudósítója megkérdezte Somogyi Ference vajon nincs-e veszélyben az alapszerződés megszüle tődtek-e az aláírás elmaradásának politikai kockáza Hogyan tovább, ha a kitűzött határidőig mégsem írják a

Válaszában Somogyi hangsúlyozta: Horn Gyulától szerződés tervezetének továbbfejlesztésére és a mega véglegesítésére szól. Ez tisztán szakmai feladat, tartalmazza a felsőbb szintű politikai akarat realizálás mom nem tartalmazta azon kérdések megtárgyalását. kezménye a szerződés aláírásának, vagy annak, ha tudnánk megejteni" - mondta.

Megjegyezte: természetesnek veszi, hogy „ha a előtt, vagy Párizsban nem sikerülne aláírni, a két ors továbbfejlesztését célzó törekvéseink folytatódnak, s alapszerződés megkötését szolgáló tárgyalások úgysz

Jozef Sesták szerint „az alapszerződés nincs ve államtitkár hivatkozott a két miniszterelnök előtt álló le a tárgyalások „még magasabb politikai szintre emelhe mégsem sikerül a szerződés megkötése, „azt hiszem kockázatot, hanem azt, hogy a nemzetközi közöss nának az európai, az euroatlanti szervezetek, minden tását, jószomszédi kapcsolatait fontosnak tartja" - vá aki a magyar-szlovák alapszerződés mielőbbi alá hangsúlyozta, „kötelezőnek" minősítve a további tárgy

visszavonulást" javasol

k javasolta:
alatt „kis

„Szíria esetében ez a próba hosszabb időt vesz igénybe, a visszavonulás pedig korlátoFolyta
a Barings

Kolozsvári kegyesrendi templom



359. ábra. A kegyesrendiek kolozsvári templomának aranykelyhe. 1642. évből.

Czobor-Szalay II. 311. l.

rgomi főszékesegyház kincstárának
ből nehányat az LV. táblán mutatunk

táblásgyémántokkal van ékesítve; h
még megemlítjük az esztergomi n
barok ezüstfoglalatú gyémántos ke

S ezzel áttérünk az egyhá
színaranyból való s zománczczal és
püspök (1596—1607), bőkezűsége
állított ki, (357. ábra) nem hazai k
tartozik, melyek a barok felé hajló
aranyfelülete a diszítések alatt érde
az nyugodtan hat s az a zománczok
bevájt modorban, részben a festett
olykép, hogy a zománcz-színek a
lálvák, a mi a technikának nemcsak
széleit befoglaló szalagban kékre zo

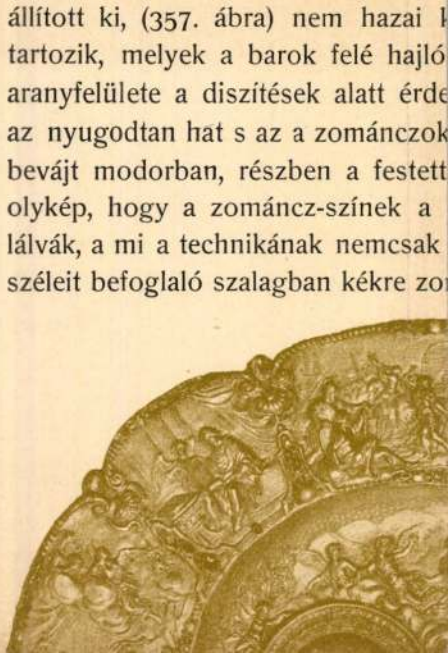

KOLOZSVÁR

Farkas u. ref. templom

KOVÁCS András: Kolozsvár, A Farkas utcai református templom. Sepsiszentgyörgy, 1993 (Erdélyi müemlékek, 3.) 16 p. ill.

szelence vagy kereszt. Tipikusak a háziipari ter-
: szövettel bevont dobozok, ereklyék, oltárken-
ők tartására, karácsonyi jászol, gyöngyökkel applikált,
zoborra való korona, dilettáns kézzel festett szentkép.
Ezek a szeretetteljes kézimunkák mintegy a későbbi apá-
amunkák középkori elődei. A középkori templomi be-
endezés pompájára e korból már csak a XV. század vé-
én készült nagy, aranyozott fa ereklyetartó-szekrények
mlékeztetnek: a kincstárban őrzött császári igényű tár-
yak, a még érintetlenül meglévő kolostori könyvtár hal-
ány és olcsó, de a késő gótikus ízlés értelmében mo-
lern versenytársai. A reformációt követő szekularizáció
tán a kolostor élete világi hölgyek előkelő alapítvá-
yának közös életében folytatódott, ők őrizték meg a
incstár tárgyainak nagy részét, együtt más feloszlatott
uedlinburgi középkori kolostorok, a *Münzenberg*en
llott apácakolostor s a Wipertus-kolostor hagyatékával.

A berlini kiállítás címébe az „újraegyesítés" szó az
többi évek politikai szótárának egyik leggyakoribb, so-
at sejtető kifejezéseként került. Ennek a szónak azon-
an van értelme a középkor művészettörténete számá-
a is: együtt, szerves összefüggésben látni és láttatni azt,
mi elkülönült, szétesett. Quedlinburg esetében ez fizi-
ai valósággá vált. Nem valósulhatott volna meg lelke-
edés, buzgalom, szakértelem, alapos tudás nélkül.

Kolozsvári Szentferenc
rendi kolostor
épülete.

Lux Kálmán cikke
Régészeti Társ. Évkönyve,
I. 1920-23.
129 - 139. l
képekkel

219. szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Özv. Pekár Gulá-
né hoza átala-
kitása tt.

A beadvá

Melléklet

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat s

Másolta:

Összeolva

Kolozsvári Szent Mihály templom

Grandpierre Edith

A kolozsvári Szent Mihály-templom.

Szépmüvészet
1942. 112–114 l.
alaprajz és rajzos képpel

<Kolozsvári ferencrendi, egykor dominikánus ~~templom~~ kolostor.>

Lux Géza: A < >

Szépmüvèszet

1942. 115–118. l.
alaprajzzal és
képekkel

Kolozsvári régi unitárius kollégium és templom

Képe repr

Szépmüvèszet

1942. 118-l után

Kolozsvári műemlékei

képben és
szövegben

I.

Szépmüvészet
1942. 5. szám

Kolozsvári Farkas-
utcai ref. templom.

Debreczeni László:
A kolozsvári Farkas-
utcai református
templom.

Szépmüvészet
1942. 118–121. l.
alaprajzzal és
képekkel

Kolozsvári Magyar-
utcai ref. templom

a debreceni nagy
templom kicsinyített
mása.
kepe repr.

Szépmüvèszet

1942. 118. l. után

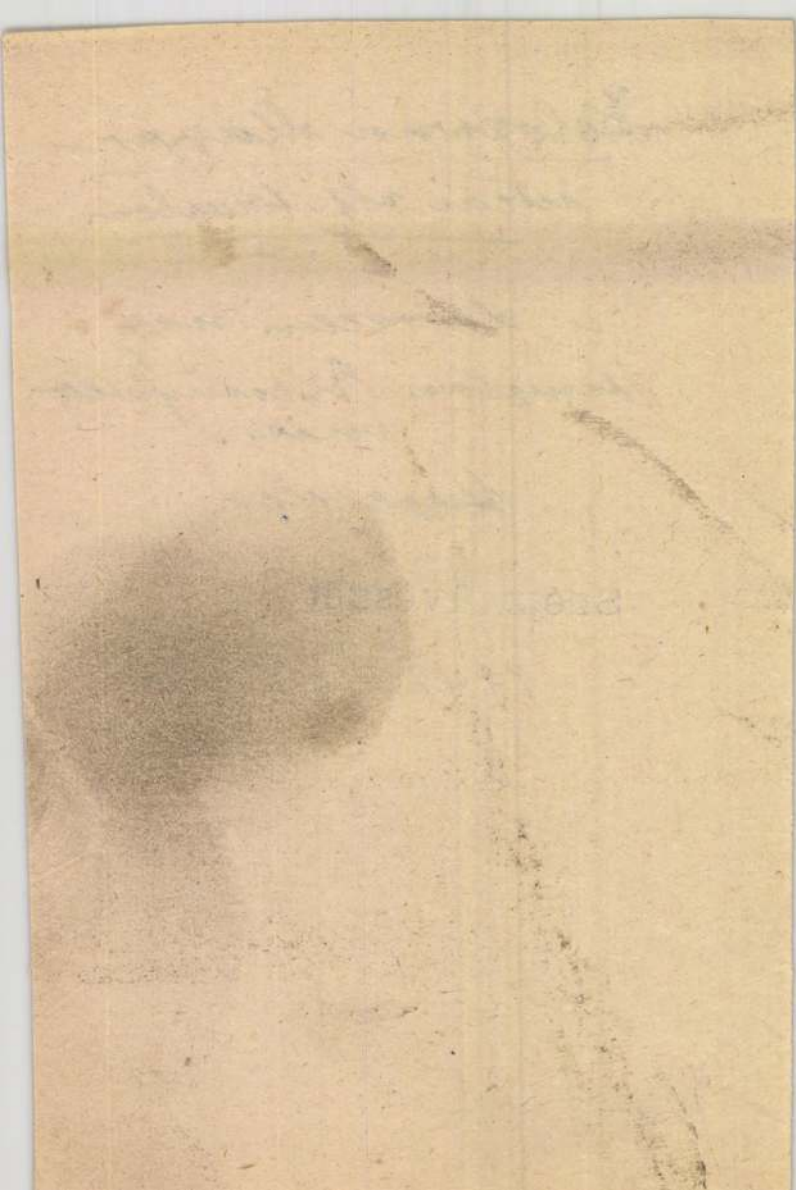

Kolozsvári minorita templom

Képe nyer.

Szépmüvészet
1942. 118-l. tétel

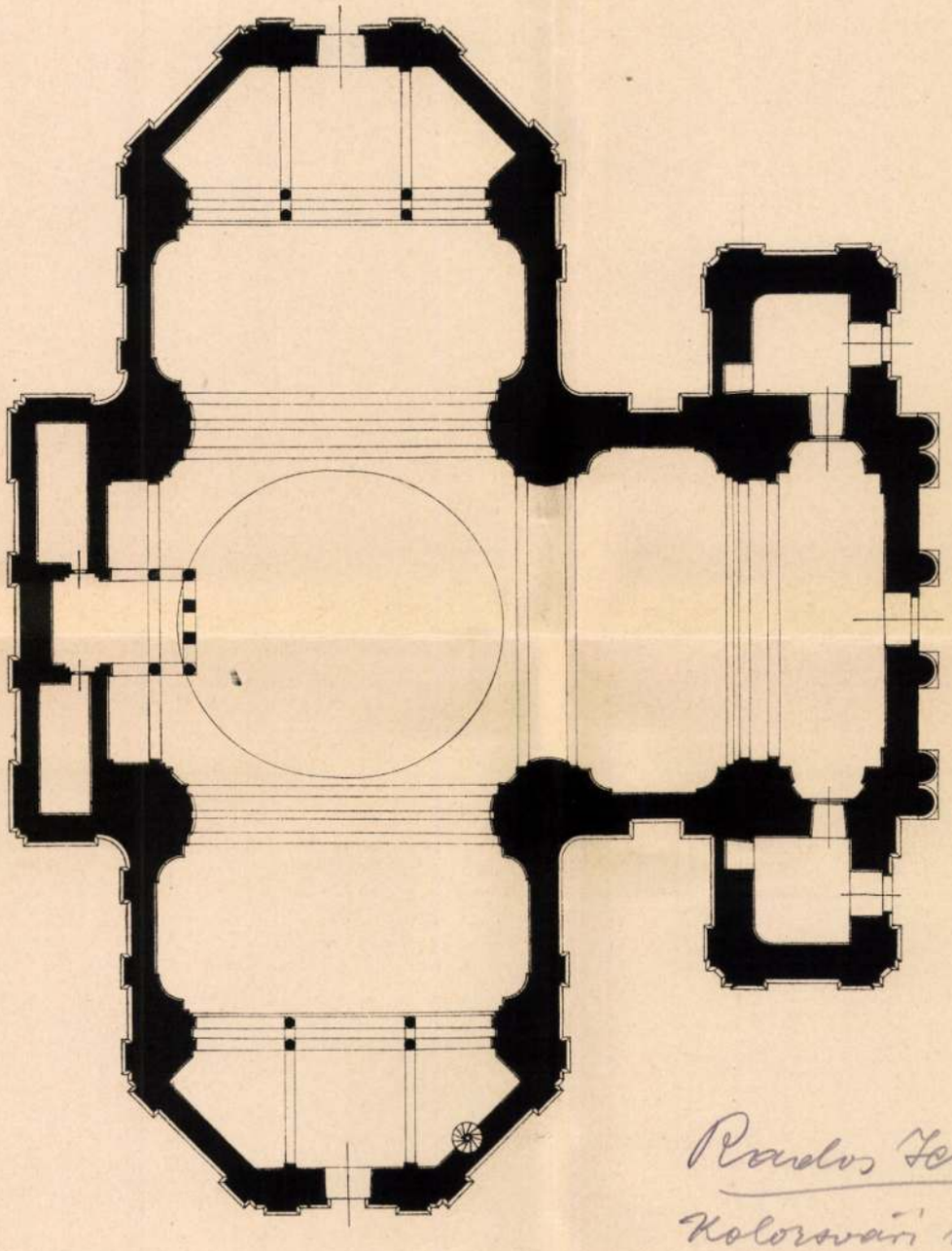

A Magyar-utcai ref. templom alaprajza (épült 1829—1851).

Rontós Jenő:
Kolozsvári műemlékek
A m. kir. állami felső
építőipariskola 1941—42.
évi műrajzi felvételei
[Bp. 1943.]

Tabla

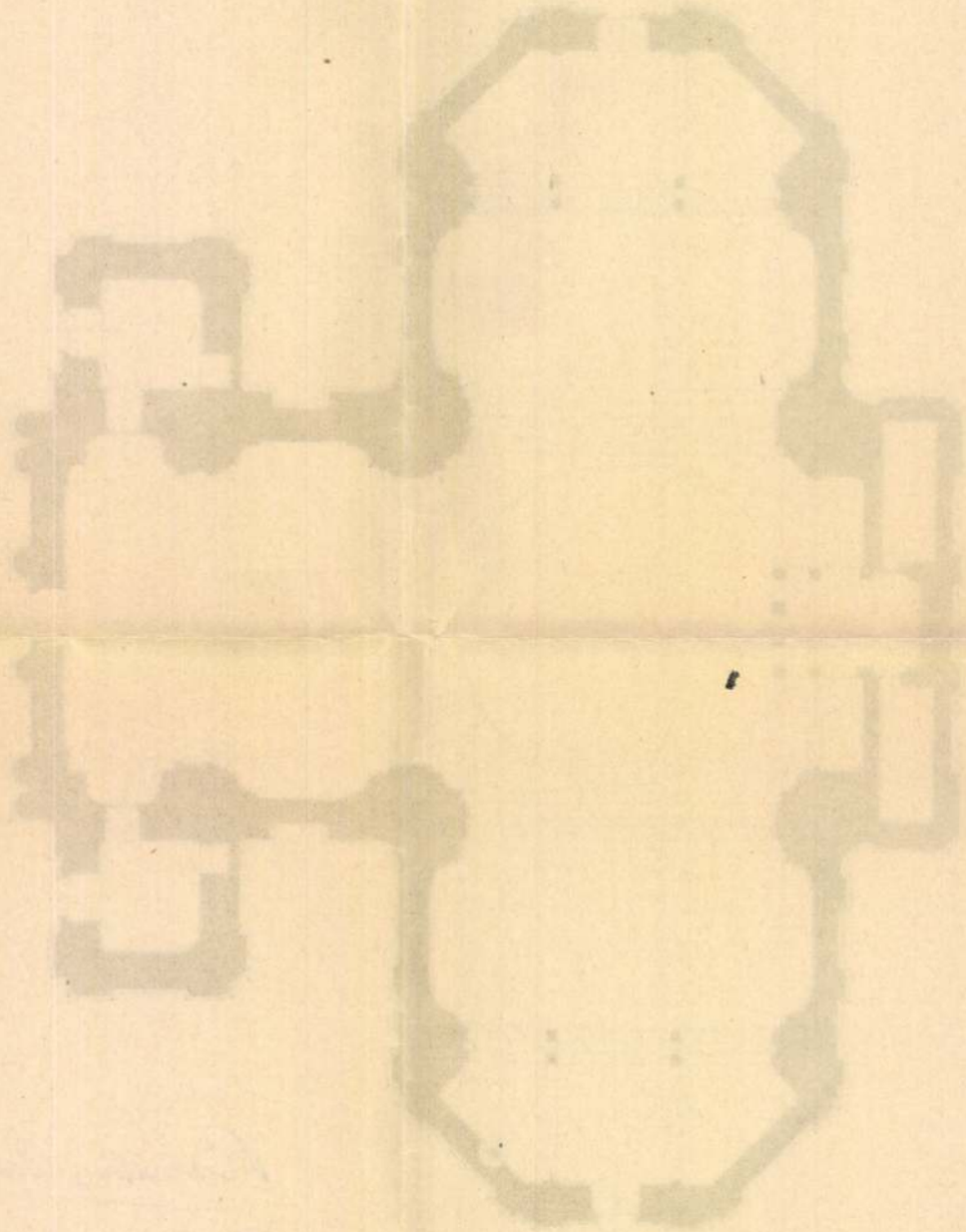

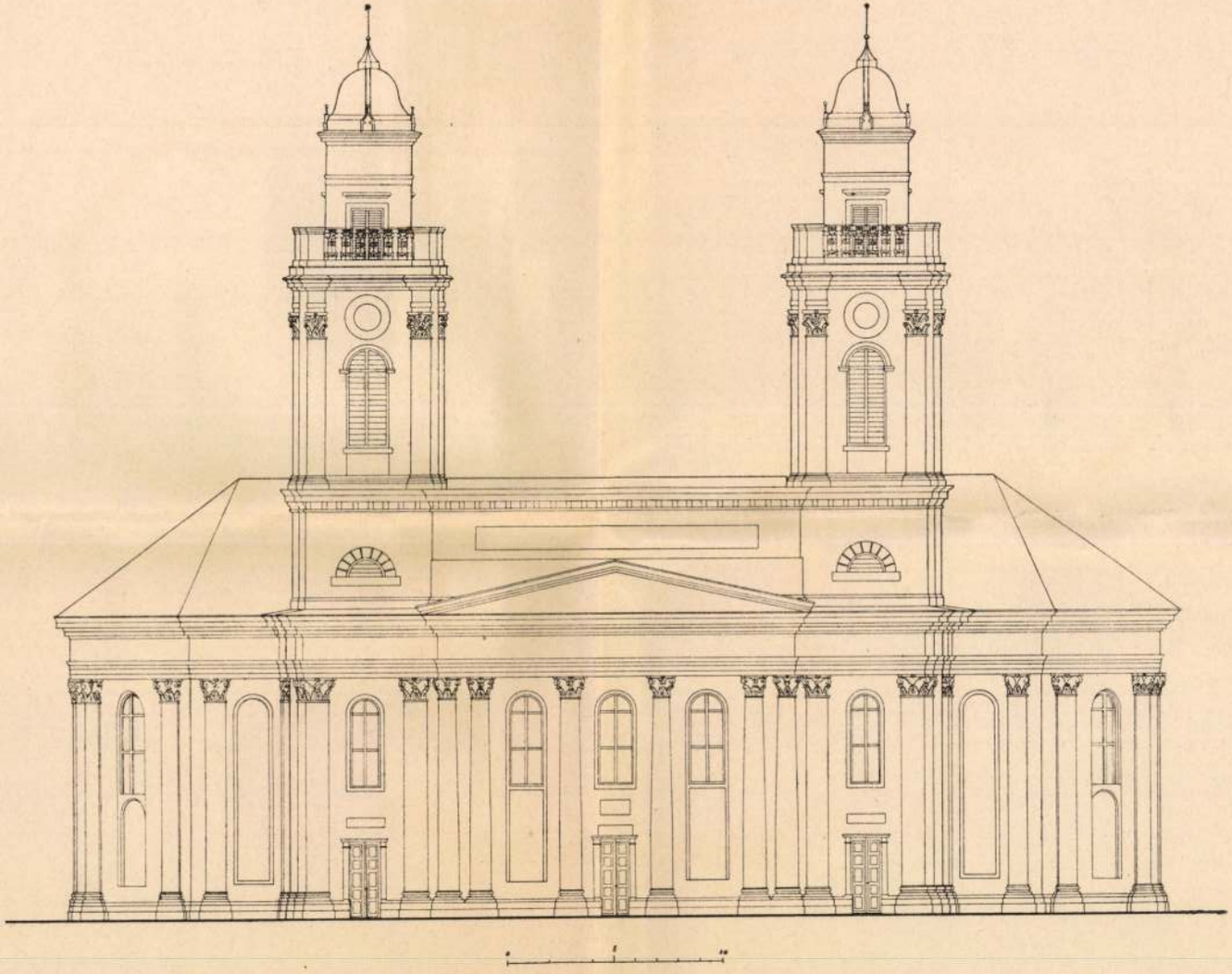

A Magyar-utcai református templom főhomlokzata.

Kolozsvári Magyar-
utcai ref. templom

Kolozsvári szent Mihály

templom kapuja

Repr.

Építészet

1943. 82. l

Kolozsvári Szent Péter

egyház

l.

Balogh Erdélyi ren

nevm.

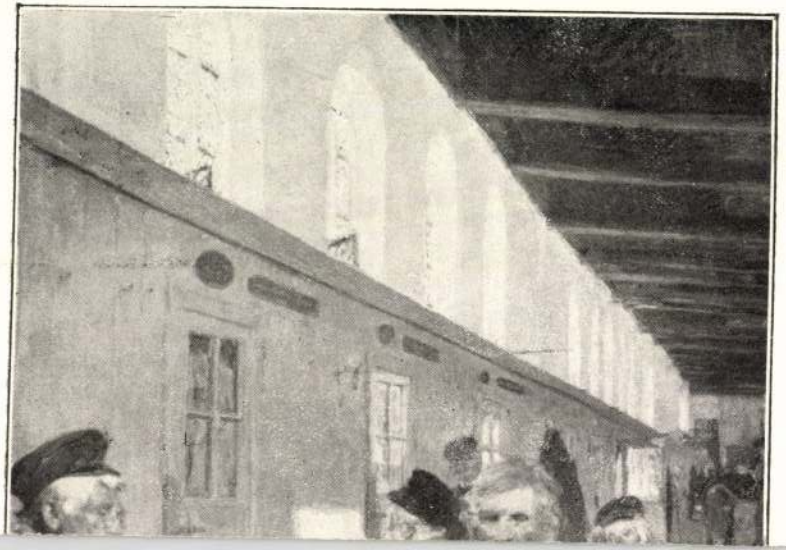

Kolozsvári Farkas utcai

templom

d.

Balogh Erdélyiven

nevm.



Kolozsvári egyházi

vuhák

l.

Balogh Erdélyi ren

učoni.

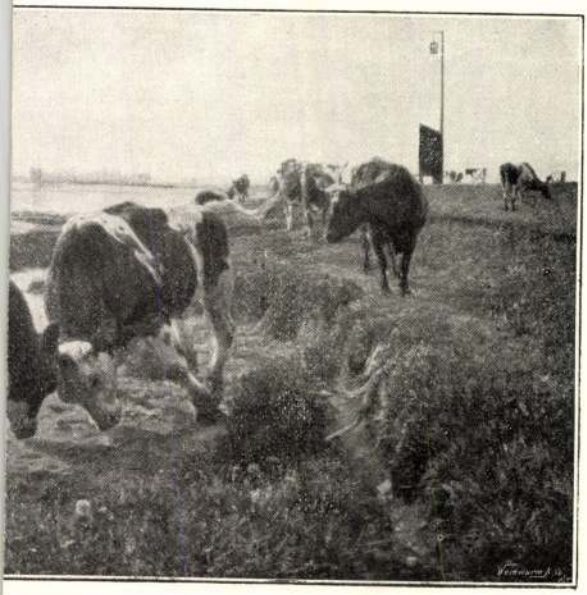

. A vetélytársak.

Kolozsvári sirkövek

l.

Balogh Erdélyiren

nevni



Kolozsvár vára

l.

Balogh Erdélyi ven

nevm.



ENS. Éjtszaka.

Kolozsvári kárak

d.

Balogh Erdélyi ren

nérni.

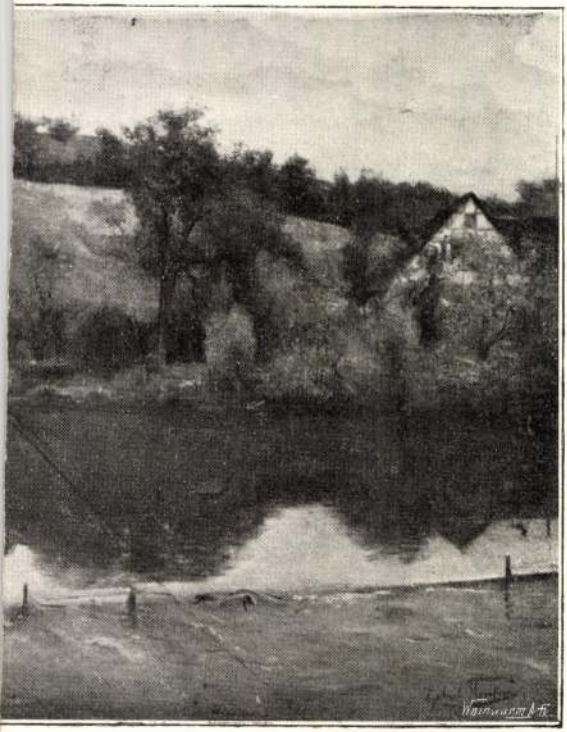

jkép Mittelfrankenből.

Kolorsvár Kolorsm

r. K. plébánia templom Steindl felv.

1) alsó alapraj 1:100 (Csányi K. alatt) Riemer
2) felső alapraj 1:100 " Heidlberg 1.
3) déli homlokrat 1:100 Heidlberg 1.
4) északi homlokrat 1:100 Tscheuke A.
5) két keresztmetnet 1:100. Riemer
6) nyugati homlokrat 1:100 Heidlberg
7) keleti homlokrat 1:100 r. Riemer.
8) déli kapu és metszet 1:20. Vasárhelyi dirsö
9) torony alatti (északi) bejáró 1:20 Tscheuke A.
10. nyugati kapu 1:20. Bloch A.
11) északi mellék bejáró 1:20. Csányi K.
12) Hossmetnet 1:100 Heidlberg.
13. tekrealge ajló 1:10 1528. bőr Fürk E.
14) az északi bejáró részletei 1:10 Csányi K.
15. — Részletek 1:10 "
16. Mérnüvek részletek 1:10 Riemer.

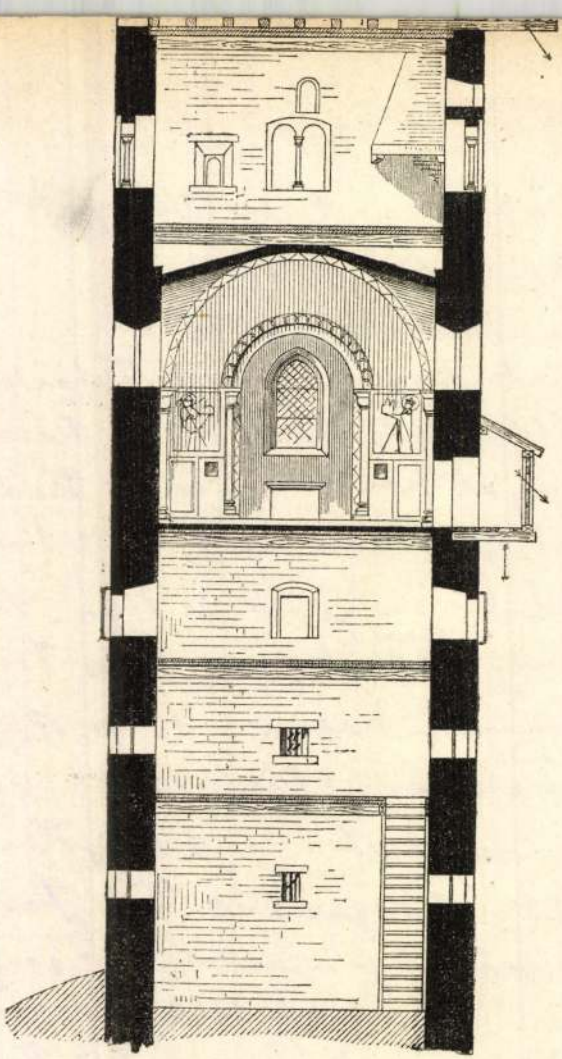

20.

Kolozsvári Szent Mihály

templom

l.

Balogh Erdélyiren

nevm.



IN. Istenitisztelet.

Kolozsvári domonkos

templom

l.

Balogh Erdélyiren

néom -



N. Egy mese.

Kolozsvári pénzverde.

l. Thaly K. cikkét

Arch. Ért

1879. 28–29. l.

1995 február

KÉPTÁR

10 ÉVES A SZOMBATHELYI KÉPTÁR

1995. jan. 29- márc. 5-ig

KOLOZSVÁRY GYŰJTEMÉNY

A győri Kolozsváry Gyűjtemény a modern magyar művészet legjelentősebb tárházainak egyike. Tulajdonosa a honi műgyűjtés legjobb hagyományainak folytatójaként, elsősorban az élő művészet mecénásának szerepét vállalta, amikor kortárs művek megszerzésére adta fejét. Koncepciója 1958 óta többször változott, szemlélete fázisokon keresztül tisztult egyértelműen minőség-centrikussá. Következetességének eredménye e nagyon markáns kollekció, amelybe modern művészetünk mesterei - Vajda Lajos, Korniss Dezső, Ország Lili és Bálint Endre, Anna Margit első rangú fő művek sorával épültek be. Egyedülállóan gazdag Román György anyaga. S méltóan képviseli a vezető mestereink szellemiségét tovább vivő újabb nemzedék, Deim Pál, Keserü Ilona vagy El Kazovszkij törekvéseit, munkásságát. Kolozsváry Ernő modern gyűjteménye ma már Európa-szerte ismert. Legutób Sindelfingenben, majd Colmarban mutatták be.

Új állandó kiállítás nyílik 1995. február 20-án:

METSZETEK - XX. századi életművek gyűjteményünkben

Tíz esztendei létezésünk és munkánk mértegét megvonva, alighanem a gyűjtemények gyarapodását kell első helyre sorolni. Eme alapvető múzeológiai tevékenység feltételei ugyan sem az előidőkben, sem azóta nem kedveztek. Erőfeszítéseink, s növekvő hírünk hozta eredményeit. A nem megvetendő központi akarat mellett a művészek, örökösök, hagyatékozók rokonszenve és bizalma komoly forrásnak bizonyult.

Az alapokat elsőül a Derkovits-gyűjtemény, majd a Dési Huber Istvánné önzetlenségét dícsérő Dési Huber-hagyaték "rakta le". 1982-ben Bartha László gyűjteménye került köztulajdonba. 1986-tól tizenegy magyar művész kisebb-nagyobb kollekcióját sikerült begyűjtenünk. Orbán Dezső képeit a minisztérium bízta ránk. Kassák Lajos 63 alkotását Vas Megye vásárolta meg. Cserepes István, Bán Béla, Ruzicskay György festményeit ajándékba kaptuk. Ki kell emelnünk Szántó Piroska valóban "metszet-értékű" ajándékozását. Komoly anyagot ölel fel a Hincz Gyula-örökségből átadott rész. Szép gyűjtésünk van Schéner Mihály műveiből. Szalay Lajos közel ötven rajza, Miháltz Pál nyolcvan alkotása ugyancsak jeles mestert képvisel. Szöllősi Endre szobrai, rajzai egyféle "mentőakció" gyümölcsei. Új állandó kiállításunk ezekre az életmű jellegű gyűjteményrészekre épül. Végre bemutathatjuk - hosszabb ideig - a történeti anyag meghatározó egységeit. Saját gyűjtésünk eredményét, a magunk értékeit. Tíz mestert választottunk, tíz életműből kínálunk "metszetet" - tíz blokkra tagolt, belső logika szerint mégis összefüggő elrendezésben. A látogató jelentős művészek műtermébe, életművébe pillanthat be, egyéni sorsokon tűnődhet, de a művek a XX. század változatos és bonyolult valóságát tárják fel színesen, hitelesen.

Egyúttal megújul a képtár kortárs gyűjteményének tárlata is.

febr. 20- máj.31-ig

EGY ÉVTIZED DOKUMENTUMAI

Egy intézmény, egy múzeum életében, történetében tíz esztendő nem nagy idő. Ha mégis végig lapozzuk képzeletbeli krónikáját, szemelgetünk az események, történések emlékei között, meglepően változatos kép rajzolódik elénk. Szép kiállítások, a gondokat homályosító gyűjteményezések, egy-egy alkotás megszerzésének kalandjai, a katalógusok sorozata, kiadványok, fotók, iratok forrásértékű halmazai, neves látogatók kéz- és névjegyei, a sajtó hullámzó visszhangja, a televízió stábok híradásai, a könyvtár kincsei - megannyi tény és tétel, a látszat ellenére mozgalmas élet tükörképét előhívó anyag. Az évtized fordulóján megállásra, mérlegkészítésre, s az eljövendő álmainak kibontásához szolgáló alap.
Kiállításunk az adattár, a két gyűjtemény és a könyvtár értékeiből, dokumentumaiból mutat be válogatást, felvillantva az évtized emlékezetes pillanatait.

MINIGALÉRIA

február: **DÉSI HUBER ISTVÁN rézkarcai**

Dési Huber István születésének 100. évfordulóját ünnepeljük 1995. febr. 6-án. Ez alkalommal - az immár hagyományos - mini galériában a művész egy kevéssé ismert korszakára irányítjuk a figyelmet. 1924-től 1927-ig Itáliában élt, itt születtek első figyelemre méltó alkotásai. Ezek a művek többségükben rézkarcok. Stílusukat tekintve nagy mértékben kötődnek a kor ízléséhez. Itáliában ekkor élte virágkorát az újklasszicizmus, ennek hatása jól leolvasható a képekről. Nem hiányzik azonban a romantika sem - egy régi firenzei utca rézbe karcolva már önmagában romantikus képzeteket kelt.
Hamarosan azonban más irányba fordult művészete, de azt elmondhatjuk, hogy ezek a művek már az értékelhető esztétikailag színvonalas darabok közé tartoznak.

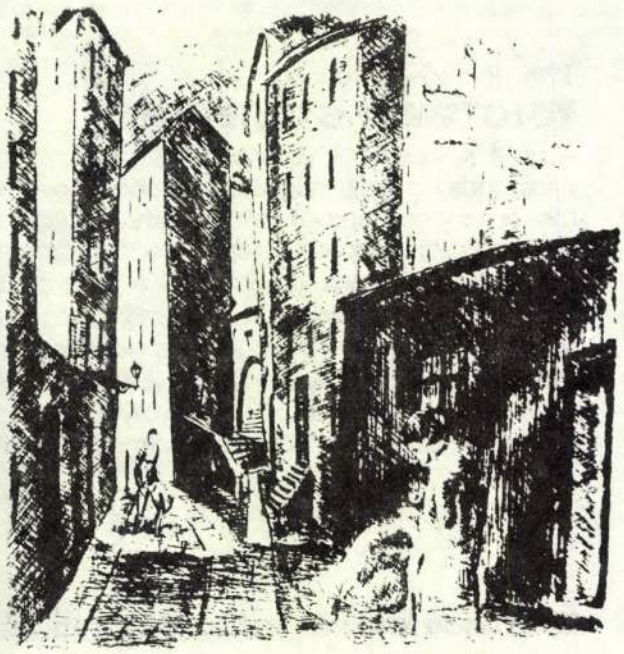



Szalay Lajos

1995. február 20-án, este 19,30 órakor

HANGVERSENY

A KÉPTÁR TÍZ ÉVES ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL
A SZOMBATHELYI SZIMFONIKUS ZENEKAR
KONCERTET AD A BARTÓK-TEREMBEN.

A Képtár ,hétfő kivételével, naponta 10-17 óráig tart nyitva

Szombathelyi Képtár, Szombathely, Rákóczi F.u.12. Tel.: 313 074, 314-096

A KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

ANNA MARGIT (1913-1991)

1. Olajfák hegyén, 1947
papír, olaj, 34x28cm

2. Piéhkrisztus, 1947
vászon, olaj, 60x40cm

3. Fej, 1947
papír, olaj, 55,5x43cm

4. Kintornás, 1947
vászon, olaj, 51x39cm

5. Párka, 1947
papír, olaj, 54x38cm

6. Savonarola, 1947
vászon, olaj, 53x38cm

7. Madárdal, 1948
papír, olaj, 40,5x35cm

8. Angyal, 1968
vászon, olaj, 51x41cm

9. Február, 1968
vászon, olaj, 52x45cm

10. Máriácska, 1968
vászon, olaj, 56x46cm

11. Ikon, 1969
vászon, olaj, 52x45cm

12. Veronika kendője, 1969
vászon, olaj, 101x60cm

BÁLINT ENDRE (1914-1986)

13. Családi béke a kulcslyukon keresztül
1959
vászon, olaj, 65x33cm

14. Szobor a temetőben, 1959
vászon, olaj, 50x60,5cm

15. Népfa, 1959
fa, olaj, 130x19cm

16. Itt már jártam valaha II., 1960
farost, olaj, 14x152cm

17. Halál falun, 1960
fa, olaj, 17x85cm

18. Fal és éjszaka, 1961
fa, olaj, 27,5x42,5cm

19. Ábrák a palánkon, 1962
fa, olaj, 32,5x48,5cm

20. Szent Márk tér, 1966
vászon, olaj, 45x60cm

21. Szentendre nyolcadik temploma,
1969
vászon, olaj, 95x188cm

22. Fagyhalál, 1969
fa, olaj, 34,5x52cm

23. Ifjú szívekben élek, 1969
fa, olaj, 32x54cm

BARCSAY JENŐ (1900-1988)

24. Monumentális kép I., 1978
vászon, olaj, 30x35cm

25. Kompozíció, 1981
vászon, olaj, 27,5x16cm

26. Beszélgetők, 1982
vászon, olaj, 89x151cm

DEIM PÁL (1932-)

27. Hajnali emlék, 1970
papír, tempera, 70x78cm

28. Kék dombormű, 1972
festett fa, 50x59cm

29. Triptychon, 1976
festett fa, 30x38cm

30. Kék kereszt, 1979
vászon, olaj, 160x160cm

31. Emberpár, 1979
papír, tempera, 43x62cm

NAGY ISTVÁN (1873-1937)

61. A bamba, 1925 körül
papír, pasztell, 70x49,5cm

NÁDLER ISTVÁN (1938-)

62. Niké, 1963
falemez, olaj, 200x125cm

63. Steve Reichre, 1982
vászon, akril, 100x80cm

64. Debussy: A tenger, 1982
vászon, olaj, spray, 100x200cm

65. Dél, 1984
vászon, olaj, 130x190cm

66. Alkony, 1984
vászon, olaj, 130x190cm

67. Feketebács I., 1987
papír, vegyes technika, 220x156cm

68. Feketebács (zöld), 1987
papír, vegyes technika, 220x156cm

OLÁH MÁTYÁS (1953-)

69. Kentaur, 1981
papír, vegyes technika, 66x51cm

70. A szelíd rabló ifjú kedveséhez indul,
1982
papír, vegyes technika, 42,5x30cm

71. Az oroszlán halála, 1985
papír, vegyes technika, 17x27cm

ORSZÁG LILI (1926-1978)

72. Szorongás, 1955
vászon, olaj, 66x45cm

73. Hóember, 1955
vászon, olaj, 45,3x50,3cm

74. Cipők, 1955
vászon, olaj, 30x40cm

75. Rózsaszín ruha, 1956
vászon, olaj, 39,5x30,5cm

76. Memento, 1957
vászon, olaj, 45x121cm

77. Holdportrék, 1957
vászon, olaj, 35,5x50cm

78. Pieta, 1958
farost, olaj, 40x30cm

79. Katakomba, 1961
farost, olaj, 64,5x42,5cm

80. Necropolis, 1964
farost, olaj, 90x60cm

81. Város a királyok korából II., 1965
farost, olaj, 63x134cm

82. Románkori Krisztus, 1969
farost, olaj, 80x50cm

83. Ikonfal, 1969
papír, olaj, 49,5x34,5cm

84. Pompeji I., 1969
farost, olaj, 80x61,5cm

85. Az írás metamorfózisa, 1969-1970
farost, olaj, 124x161cm

86. Ab urbe condita, 1970
farost, olaj, 122x180cm

ROMÁN GYÖRGY (1903-1981)

87. Akasztás a cirkuszban, 1927
vászon, olaj, 115x150cm

88. Őszi józsefvárosi álom, 1930
vászon, olaj, 119x149cm

89. Boszorkánykergetés, 1930 körül
vászon, olaj, 91x114cm

90. Népfürdő, 1930
olaj, papír, 94,7x132,4cm

91. Kis színpadok a ciprusligetben, 1943
vászon, olaj, 116x150cm

92. Vörös légypapír, 1946
farost, olaj, 95x131cm

93. Párizs, 1966
farost, olaj, 100x126cm

94. Dráma, 1977
farost, olaj, 100x120cm

95. Férges fa, 1977
farost, olaj,100x125cm

96. Lázvirágok, 1979
farost, olaj, 90x110cm

TÓTH MENYHÉRT (1904-1980)

97. Ősanya, 1968 körül
vászon, olaj, 99x80cm

VAJDA LAJOS (1908-1941)

98. Kúszó folyondár, 1939
papír, szén, 64x95cm

99. Gyökérvilág, 1940
papír, szén, 90x126cm

VASZKÓ ERZSÉBET (1902-1986)

100. Tájkép, 1937
papír, pasztell, 62x83cm

101. Álom, 1964
papír, olajpasztell, 17x24,5cm

102. Koncentráció, 1967
papír, pasztell, 70x85,5cm

103. Kőbéka, 1969
papír, pasztell, 72x92cm

VESZELSZKY BÉLA (1905-1977)

104. Női akt, 1927
vászon, olaj, 70,3x50cm

105. Tulipán, 1965
farost, olaj, 77x48cm

Kiadja a Szombathelyi Képtár
F.k.: Salamon Nándor

KOLOZSVÁRY Ernő GYŰJTEMÉNY

GYŐR

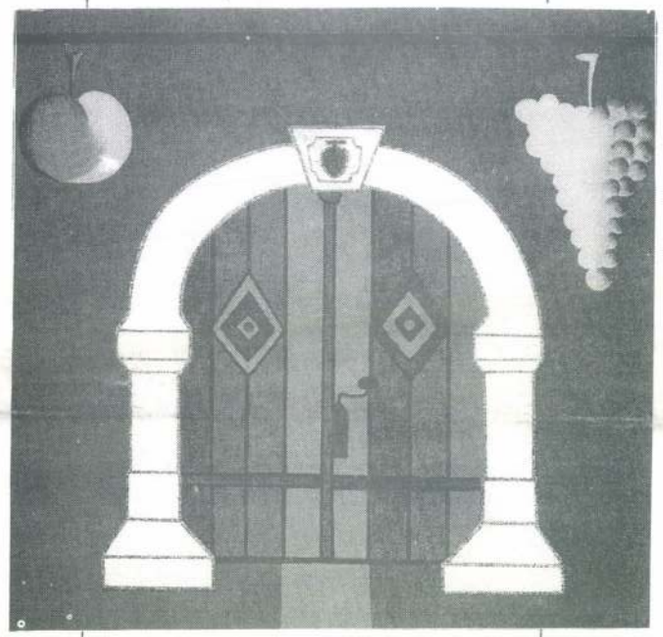

KIÁLLÍTÁS A SZOMBATHELYI KÉPTÁRBAN

1995. JAN 29 - MÁRC. 5-IG

Kolozsvári Farkas-
utcai templom

l.

Építészet

1944. 10-11.
12-13.
14. l.

képekkel

MEGHIVÓ

A M. KIR. JÓZSEF NÁDOR
MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
1941/42. TANÉVÉNEK
AZ 1941. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 20-ÁN, SZOMBATON
DÉLI 1/2 12 ÓRAKOR
A MŰEGYETEM DÍSZTERMÉBEN TARTANDÓ

MEGNYITÓ
ÜNNEPI KÖZGYŰLÉSÉRE.

Népszámlálás a sztkorona országában

Csendesen kezdem, földhöz ragadtan. A Világgazdaság című lap január 2-i száma elismétli a februári népszámlálás szépségeinek KSH-s verzióját. Hogy sok évtizedes hiányosság pótlására kerül sor, amikor a kérdezőbiztosok rákérdeznek majd a felekezeti hovatartozásra. Örvendetes eseményen vehetünk részt mi, kikérdezettek, mert a pontos felekezeti statisztika „elkészítésére nagy igény van! amit – a KSH illetékes főosztályvezetője szerint – jól mutat, hogy [X és Y egyház] is a vallási hovatartozás megvallására buzdította híveit". (X és Y az összes nagy történelmi egyház, de ez nem a reklám helye.)

Higgyük el – jobb híján –, hogy a felekezeti és nemzetiségi hovatartozás firtatása és rögzítése ezúttal nem válik semmiféle személyes nyilvántartás, majd kiszúrás részévé. Higgyük, hogy az azonosításra tökéletesen alkalmas pontos lakáscím nem kerül megőrzésre. Ne törődjünk azzal sem, hogy a statisztikai adatok alkalmasak kollektív jogmegtagadásra és demagóg fenyegetésre. Foglalkozzunk csupán a vallásra vonatkozó felmérés szükségességével, és a lényeggel: a kérdés állítólagos természetessége mögött húzódó visszavallásosítási törekvésekkel.

Egy államban, amelynek alkotmánya szerint az állam az egyháztól elválasztva működik (ez lenne a Magyar Köztársaság), az állami adatgyűjtés nem terjedhetne ki a felekezeti hovatartozás firtatására. Nincs kényszerítő állami érdek, melyhez a kérdés megválaszolása szükséges lenne. (Másutt, például Németországban is kérdeznek hitvallást, de ott a XIX. századból megmaradt alkotmányos megoldás miatt az egyházhoz tartozásnak adófizetési következménye, közjogi jelentősége van. Ennyit a „másutt is van" érvről.)

A felekezeti hovatartozásra vonatkozó közlés Magyarországon semmiféle állami tevékenységhez szükséges ismeretet nem ad. A felmérésből nem derül ki, hány férőhellyel kell számolni a felekezeti iskolákban. Mi több, a „vallási azo-

lampolgárokat. (A több mint tízmilliárd forintba kerülő vállalkozásnál minden egyes „további" kérdés milliókba kerül.) Fontosabb tudományos kérdések eldöntésére amúgy sem szokás állami eszközöket alkalmazni.

A nagyobb hívőszámú egyházak nem látnak a kérdésben kivetnivalót, sőt a KSH szerint épp ezek az egyházak az „igénylők". Mármost az egyházak magánszervezetek. A közpénzek nem az egyházak piackutatási igényeit szolgálják. Egy marketingfelelős is kíváncsi lehet rá, hogy az Eredeti Mosóport hányan használják, de még abban sem reménykedhet, hogy a magyar állampolgárok mosási szokásaira kiterjed a népszámlálás.

Egyházi vezetők a hit megvallására biztatnak. Kétségtelen, az ismert egyházi tanítás szerint meg kell vallani bűneinket, továbbá, az Újszövetség szerint, Krisztus Isten mivoltát. „Minden nyelv hirdesse az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr." (Fil. 2.11.) Vallani kell Krisztus feltámadását: „Ha száddal vallod, hogy Jézus az Úr, és szívedben hiszed, hogy Isten feltámasztotta a halálból, üdvözülsz." (Ró[illegible]

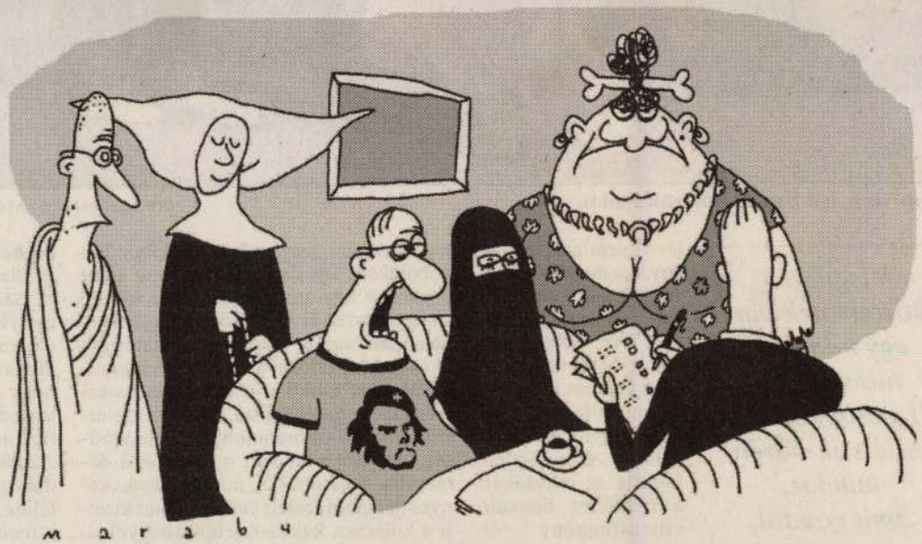

– Vallás? ... Hm. Kezdjük talán a mamával: az emberevőkre van külön rubrikájuk?

MARABU RAJZA

vekben szereplők leszármazottaiból. A semleges állam hivatalnokai állami pénzen egyház melletti állásfoglalást erőltetnek ki. A népszámlálás a demonstrációt szolgálja. Már csak a technikája miatt is valószínűtlen, hogy a csehországihoz hasonlóan a magyar lakosság többsége is ateistának vallja magát, hiszen a felmérés kérdése nem a „saját" vallási gyakorlatra vonatkozik.

Így sikerülhet kimutatni, hogy a magyar lakosság elsöprő többsége az úgynevezett történelmi egyházakhoz tartozik. Meglehet, az egyházak ezt az őket illető lelkek visszatérítésének első lépéseként üdvözlik, de mi köze ehhez az államnak? Megjósolható a következő lépés is: az ilyen tények iránt demokratikusan fogékony kormányzat a statisztikai adatban vallási igényt fog felismerni. A jó vezető pedig eleget tesz a tömegek igényének. Meglehetősen átlátszó (bár drága) trükk. Az egyházaknak tett egyszázalékos jövedelemadó-felajánlások alapján, sajna, csak a lakosság kis része mutatkozik vallásosnak (és az adójukról egyházak javára rendelkezők közt is túl

gaszkodás így maradt meg valamiféle erkölcsi tartás jelképének.

Miután a számító ámítógép vitathatatlannak kinyilatkoztatott adatai leszármazási alapon milliószámra hitelesítik a hívőket, a többség statisztikai képével szembesítheti a KSH a társadalmat, melynek millió egyedére így könnyebb lesz rákényszeríteni egy, az egyénektől amúgy távol eső világképet. „Én ugyan eddig nem voltam vallásos, de ha mindenki az..."

A népszámlálás nem az első lépés ezen az úton. 1990 óta ökumenikus pázmánypéterkedés folyik, az ő ékes szavai, szép magyar nyelve nélkül. Éppen a nyelv ellenében – pusztán csúsztatással, aminek csak legújabb példája a „megvallás" említett esete. A magyar társadalmat 1990 óta folyamatosan próbálja a mindenkori hatalom István király jármába visszacsalogatni. Egy évtizede folyik a csapból a szentelt vizes államiság mint az „Európába haladás" záloga. A magyar legyen István király népe – hajtogatják a hitbéli reconquista halk szavú állami ügynökei. Holott a szekularizált (pogány) magyarok is tökéletesen elférnek Európában (és Európa részeként Magyarországon is). Aki pedig teokráciát akar, akárcsak mérsékelt, európai fajtát, az nézze meg Lengyelországot. Egy kilencven százalékban gyakorló katolikusokból álló országot sikerült alig kibékíthetően megosztani a rekatolizációval.

Nem lehet eleget ismételni: a magyar alkotmány az államtól elválasztva működő egyházról ír. Ugyan mi végre kell egyházaknak kórházakat átadni? Nem imaházakról van szó! Az iskolák esetében hasonló történt. Nem az egyházi iskolákba kívánkozók számára osztott az állam iskolákat (amint az a vallásban nevelés államilag elismerendő igényéből következne), hanem iskolákat adott (megismételve az egyházak között 1945-ig fennálló igazságtalan különbségeket). Járjon felekezeti iskolába hívő, hitetlen és máshitű! Közpénzen persze, elvégre – így a hivatalos árnyé[illegible]

tuális értékei mintha nem is léteznének. Minek rossz közérzetet ráerőszakolni a hitetlenre? Ráadásul mindez az erkölcsi és vallásnemzeti felsőbbség átvilágítatlan emberek nevében fogalmazódik meg.

Kialakulóban van Magyarországon az a felfogás, miszerint egyházi dolgok nem bírálandók. Talán az üldöztetés emlékezete munkál. Nem eshet szó az egyházak kollaborációjáról, pénzpolitikájáról, a karitatív tevékenység és a vámmentes szolgálati Mercedesek viszonyáról. De miért is hallgasson az alaptalanul megszégyenített többség? Csak mert földi mércével mérünk? Miért hallgassunk, ha az ökukeresztény máz a természetesség látszatát keltve bevonja a közéletet, megszállja a normalitást? Nem természetes, hogy az Országgyűlés előtt, a Parlamenthez tartozó (a forgalomtól elzárt) területen karácsony tiszteletére betlehemi jászolt őrizgetnek (vízkeresztig). Olyan államokban, ahol, mint Magyarországon, az állam az egyháztól elválasztva működik, az ilyesmi tilos. Alkotmánysértő, mert ezzel a közhatalom egyes felekezetek mellett kötelezi el magát. A kívülállókban azt az érzést keltheti, hogy nem teljes értékű tagjai a politikai közösségnek.

Amikor kormányzati tényezők bármely vallás szimbólumainak jegyében ünnepelnek, ezzel térítenek. Az állam az egyház funkcióját gyakorolja, amikor a parlamenti köztéren egyházi szimbólumokat állít fel vagy hagy felállítani. Nem nagy ügy, mondhatnánk, nem zavar senkit. A biohumusz miatt tiltakozók sátra is majdnem ugyanott állt. Csakhogy ez nem „apróság". Az állam, a kormányzat szerepzavara számít. Ebbe a tendenciába illeszkedik a népszámlálás.

Miért is tartozik 2001-ben a magyar normalitáshoz, a derék magyar ábrázolatjához, hogy a tízparancsolat végigmondására képtelen is kötelességének érezze, hogy templomlátogatónak mondja magát? Nem árt a nemzetnek, se a nemzet jövőjének, ha az is magyar polgártársnak számít, akinek se keresztelője, se barmicvója nem volt, és aki nem hiszi a bibliai történeteket, se a sztjobb fontosságát.

A népszámlálás szempontjából a vallás magánügy. A magyar állam (akárcsak a

Együtt marad a Kolozsváry-gyűjtemény

Kolozsváry Ernő gyűjteményéből nyílt kiállítás csütörtökön a győri Városi Művészeti Múzeumban. A műgyűjtő olyan, mint a karnagy, másokon keresztül mutatja meg önmagát. Ez volt Kolozsváry ars poeticája. Aki tehát megnézi a tárlatot, az nemcsak Ország Lilit, Egry Józsefet vagy Barcsay Jenőt láthat, hanem magát Kolozsváryt is. És ő ugyancsak érdekes személyisége a nemrég búcsúztatott évszázadnak.

A város első szabadon választott polgármestere volt. Egy idő után aztán kölcsönösen megtagadták egymást a politikával. Kolozsváry öntörvényű ember lévén nem tudott sekélyes alkukat kötni, politikai értékek mentén gondolkodni, mások által írt forgatókönyvek szerint cselekedni. Nem is volt várható az egy olyan embertől, aki többek között Vajda Lajos, Kondor Béla, El Kazovszkij, Anna Margit, Nagy István alkotásainak a gyűjtésére tette fel az életét.

A szakma korábban is tudta, hogy az egykori fizikatanár egy olyan karakteres, önmagában is képzőművészeti kompozíciónak tekinthető gyűjteményt teremtett, amely képes nemcsak megmutatni, de ábrázolni is az Európai Iskola lényegét. Azután 1998-ban a Műcsarnokban visszhangos közönségsikert is aratott a győri gyűjtő nagyszabású tárlata.

Egy év múlva Kolozsváry Ernő váratlanul elhunyt. A gyűjteményt azonban őrzi, együtt tartotta a család. A már említett szerzőkön kívül a múlt század modern magyar művészetének olyan kiemelkedő alkotásai találhatók itt, mint Farkas István Vihar után, Egry József Delelés, Korniss Dezső Szerb temető, Vajda Lajos Gyökérvilág című képe

Kolozsváry Ernő felesége és gyerekei úgy döntöttek, hogy eredeti helyén őrzik meg a gyűjteményt. Pontosan úgy, ahogy ezt Kolozsváry Ernő berendezte. Nem zárják el a nyilvánosság elől, s ha valaki előzetesen bejelentkezik, időpont-egyeztetés után megtekintheti a képeket. Most pedig március negyedikéig a győri Városi Művészeti Múzeumban látható a gyűjtemény százötven alkotása.

Hajba Ferenc

SZÍNHÁZ

Régi kommersz a Pestiben: Cselédek

Régi kommerszdarabot játszik a Pesti Színház. Ugyanis Jean Genet botrányszerzőnek 1947-ben a párizsi Athénében színre provokált egyfelvonásosa régóta jól csúszó ügyességgé kopott. Eredetileg női ruhát húzott férfiakra írta drámai kísérletét Genet, de sok volt már a rosszból a Garnier-féle Operaház tőszomszédságában Louis Jouvet poétikus színházában. (Férfi szereplőkkel maga a szerző megrendezhette végre 1966-ban az amerikai Living Theaterben.) A nyugati színházat mélyen megvető drámareformert utolérte végzete: olyan kereskedelmi árcikké édesedett, amilyen színpadi készítmények ellen hadakozott a keleti színházakat kitanuló formarobbantó és hagyománytagadó munkásságával.



Papp Vera, Igó Éva és Börcsök Enikő FOTÓ: MTI – SÁNDOR KATALIN

Amikor a magyar színház fejlődését serkenthette volna a Cselédek színrevitele, Genet kiátkozott volt. Amikortól játszható: azért játszszák előszeretettel, mert háromszereplős, egy helyszínes színdarab előadása kis anyagi kockázattal jár, s modern látszatba keverheti a kulináris szórakoztatásokat kínálgató intézményt. Lassanként a gyűlölve szeretés nehezen kibogozhatóan talányos sűrítménye olyanná aszúsodott, mintha Krúdy Gyula elbeszélésében Mágnás Elzának cselédje és annak kedvese általi leölésének millenniumi anekdotáját csevegné színre a társulat.

Jean Genet a nyíregyházi siker nyomán került a Pesti Színházba. Forgács Péter a főiskoláról (egyetem) frissiben kikerült színházi rendező a Móricz Zsigmond Színházban elkészítette a Cselédeket. Marton László igazgató meghívta elrepetálni vendégrendezését a Belvárosba. A kezem ügyében lévő színlap tudatja ugyan a dramaturg nevét. Elmulasztja közölni viszont a fordítóét. Az előcsarnokban a bemutatón látható volt az idős irodalomprofesszor, a dramaturgnő nem.

A legvégén Börcsöknek van egy mimikai monológja. Áll a szín közepén. Átlátszik bőrén mindaz, amit gondol,

Füzér Anni díszlete fogadja az érkezőket: a nézőtérre benyúló vitrázsfüggöny ék alakban belevitorlázik a széksorok közé. A fehér könnyű függöny mögött vörös-fekete-fehér díszletrendszer áll. Posztmodern cseppkövek. Cirádás fürdőkád, fiókok, ruhás szekrények, modern budoár és antik labirintus kevereke. Középen hatalmas plümó, roppant fekete párna duzzad a színpad közepén. A párnamonstrumon ugyanolyan nekibuzdult koboldként ugrabugrál Pap Vera, mint egykoron ugyanitt Gothár Péter kitűnő Caragiale-rendezése fodrászműhelyének pamlagján. Később mutatóujját okoskodóan feltartva mondja szentenciát. Börcsök Enikő is az infantilitás tartományából magyarázza szellemileg-érzelmileg visszamaradottját. Gyönyörűség elnézni, mint vált gyermekiből démoniba, bejárónőből úriasszonnyá, kényes dámából feslett cafkává, mint kezeli a kilincset, kalárist, jelmezrongyokat. A két bohócnő kettőse igazi színházi örömöt kínál az előadás elején. Nem a szeretet-gyűlölet, szolgálat-uralkodás dialektikájáról van szó, kevéssé volna érdekes így sokadjára. A darab mintha elkopott volna. Indokolt gúnyba fordítással játszani. A díszlettervezőnő kevés színházi tapasztalattal elkészített jelmezei közül a bonyolult női fehérneműváriációk még tetszettek is. A szomszédos ülésről tetszésnyilvánításokat bömböl egy néző-novícius. Idővel veszít hangerejéből, el-elszunnyad érdeklődése, csupán a végső tapsnál Pap Verát üdvözli fókahorkanásokkal, feltehetően kielégítette esztétikai igényeit. Szomszédommal csupán egyetérteni lehet. A feszültség lohad. A színpadi cselekménynek kiszerelték a titkát. Kiszerelték a tétjét, feszültségét. Mire a Madame szerepében az eszes és élesen fogalmazó Igó Éva megérkezik, már elhibázottnak érződik az este, miért nem maradtunk odahaza. Szerencsére a legvégén Börcsöknek van egy igen szép jelenete. Mimikai monológja. Áll a szín közepén. Nem játszik, csak van, létezik. Átlátszik bőrén mindaz, amit gondol, kilátszik a szemén, amit érez. Egyszerre irigy önáldozó, uralkodó szolgalélek. Csupán stiláris trillákat gyakorolhatunk papírra, Börcsök néma áriájának egyszerű összetettséghez képest. Szaktudásának kötőanyaga élettudása. Ha akad értelme a színházi esténk, úgy itt található meg: a személyiség határainak viszonylagosságáról vall Börcsök. Hogy milyen könnyű átbukni imádatból az ellenkezőjébe, hogy addig takarózhatunk, ameddig a személyiségünk ér, de nem vonható meg biztonsággal, meddig tart valójában. Azután taps. Kiderül: Füzér Anni varródobozból tákolt színpadának kevés értelme van, használni sem lehet semmire, a rendező is elfelejtette, miért írta alá a díszlettervnek kinyúló hajóorrát.

Az új rendezőnemzedék újabb tagja is régi darabbal mutatja magát. Abból vizsgáznak sorra, mit tanultak elődeiktől, mit tudnak ellenükre. Látszik, kegyesebben kíméletesek a színészekhez. Csak még nem látszik világosan, mi az, amit kizárólag csak ők tudnak.

M. G. P.

A győri Kolozsváry Gyűjtemény a modern magyar művészet legjelentősebb tárházainak egyike. Tulajdonosa a honi műgyűjtés legjobb hagyományainak folytatójaként, elsősorban az élő művészet mecénásának szerepét vállalta, amikor kortárs művek megszerzésére adta fejét. Koncepciója 1958 óta többször változott, szemlélete fázisokon keresztül tisztult egyértelműen minőségcentrikussá. Következetességének eredménye e nagyon markáns kollekció, amelybe modern művészetünk mesterei – Vajda Lajos, Korniss Dezső, Ország Lili és Bálint Endre, Anna Margit elsőrangú fő művek sorával épültek be. Egyedülállóan gazdag Román György anyaga. S méltóan képviseli a vezető mestereink szellemiségét tovább vivő újabb nemzedék, Deim Pál, Keserü Ilona vagy El Kazovszkij törekvéseit, munkásságát. Kolozsváry Ernő modern gyűjteménye ma már Európaszerte ismert. Legutóbb Sindelfingenben, majd Colmarban mutatták be.

E kiállítás méltó nyitánya a 10 éves Képtár jubileumi rendezvényeinek. Méltó ajándék, amelyért köszönet a Gyűjtőnek.

A Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja
Önt és családját

1995. január 29-én,
vasárnap, de. 11,30 órakor

a

KOLOZSVÁRY GYŰJTEMÉNY

KIÁLLÍTÁSÁRA

Rendezte és megnyitja:

Kolozsváry Ernő

műgyűjtő

A kiállítás megtekinthető: 1995. március 5-ig

KOLOZSVÁRI ERNŐ

A Képtár hétfő kivételével naponta 10-17 óráig tart nyitva

S.J.Ny. Kft.

10 ÉVES A SZOMBATHELYI KÉPTÁR



MEGHÍVÓ

KOLOZSVÁR TÖRTÉNETE.

Sokezer év lepergett az idők orsóján, mióta Kolozsvár és határa területére ember települt. A Szamos völgyének hármas tagozódásából a mai völgyszíntér még ki se alakult, mikor a Házsongárd és a Fellegvár magasságában s a Csillag-hegy déli oldalán és a Békástetőn az újabb kőkorszak embere már ott lakott. De ugyanennek nyomait megtalálták a monostori templom völgyterraszán, és Kolozsvár belterületén, a Mátyás király-téren, vagy a Király-utcában, a református leánygimnázium építkezéseinél is. És ha ezeken a helyeken az utolsó negyedszáz év alatt ilyen emlékek előkerültek: kétségtelen, hogy a letűnt századok alatt az építkezések folyamán még sok ilyen semmisült meg.

Ezek mind a történelem előtti idők emlékei voltak. Utánuk századok mulva, az írott történelem Erdélyben élt ismert népei közül Kolozsvár és határa területéről legelőbb a rómaiak nevéhez fűződnek, nemcsak leletek, de már feliratos emlékek is.

Midőn ők Trajánus császár alatt Dáciát meghódították, a Szamos mai völgyében, az Óvár és a mai Belváros egy része helyén megalapították *Napoca* városát. Neve nem római név; talán a dákoktól vehették át. Napoca túlterjedt a Szamoson is, a Kőmál-hegy felé; de délre nem nyúlt tovább az Egyetem mai központi épületénél, mert ennek építkezéseinél már római sírokat találtak, a római temetők pedig rendszerint a város szélén, az utak mentén helyeződtek el. Ide tehát a város már nem terjedt.

Napoca Kr. u. 138-ban már municipium, Kr. u. 211—217 körül itáliai jogú város volt, s midőn Dácia Porolisensisnek, Felső-Dácia Tordától Zilah környékéig terjedő részének pénz-

Művészeti hetek - Kolozsvár 1942.

ügyi központja lett, ezzel tartományi főváros jelleget is kapott. Három hadiút ágazott ki belőle. Nagyon vegyes lakosságát azonban távolról sem Róma, vagy Itália, hanem főleg a sűrű népességű Kis-Ázsia két tartománya, Assia és Galatia szolgáltatta, melyekből az utóbbiaknak főhelye volt, de nagyobb számmal élt benne a római birodalom minden más részéből került lakosság is.

A virágzó város aztán, midőn a népvándorlás hullámai a rómaiakat Dácia kiürítésére és a Duna vonaláig visszahúzódásra kényszerítették, a Kr. utáni harmadik század utolsó negyedében, sorsára hagyatva, elpusztult. Helyenként és ritkán előbukkanó emlékei háromtól öt méter mélységből kerülnek elő, az utcák és a házak mai térszíne alól, s éppen ezek már puszta megmaradásukkal is azt igazolják, hogy Napoca helyére a római uralom után hosszú ideig nem települt állandó lakosság.

A népvándorlásnak a város területéről és határáról alig van emléke, s az is csak a városterület kövespadi völgylépcsőjéről.

A népvándorlás első állandó és azután egy évezreden át folytonos települése itt a magyar.

A Kövespad-utcában és a Kövespad völgylépcsőjén 1911-ben magyar honfoglaláskori sírokat találtak és az 1941-ben ugyanott folytatott ásatások folyamán kiderült, hogy *ezek a sírok a magyar honfoglalás első századából származnak.*

A szervező magyar királyság aztán ettől a telephelytől messzibbre, úgy látszik, hogy az elpusztult Napoca egykori castrumának alapfalaira és a helyenként még ott kallódó romok anyagából építette Kolozsvár királyi várát, melynek építéséről még század-pontosságú adataink sincsenek. Nevéről is két vélemény van. Egyik szerint a név a Clusa—elzáró, (gát, torlasz, gyepű) s így a Szamos elszűkült völgyében épült vár völgyelzáró rendeltetését fejezi ki. A másik vélemény szerint a vár és vele a megye egyik *Kolos* nevű és talán éppen első ispánjának nevét tartja fenn. Legrégibb névalakja „Kulusvár in comitatu Culus", azaz Kuluzsvár, Kuluzs megyében (1275).

A vár előbb katonai és várbirtoki, aztán közigazgatási központja lett a hasonló nevű megyének.

Ez a vár azonban környékével és népével együtt az 1241-i nagy tatárjárás idején áldozatul esett a Radna felől a Szamos völgyén a vár mellett, a Szilágyság felé előhömpölygött óriási ellenséges hadseregnek, mely a Szilágyság felől Váradnak fordulva, azt is elpusztította.

A pusztulás után beállott rablóvilág megfékezése jutalmául a felbomlott királyi várrendszernek Kolozsvárt és környékén elpusztult birtokai egy részét V. István király Monoszlói Péter erdélyi püspöknek, az akkori erdélyi vajda testvérének, illetve az erdélyi püspökségnek adta. A püspök telepeseket hozatott és ezek egy része Kolozsvárt és néhány közeli nyugati faluban német volt. De nem voltak mind németek és az oklevelek mind akkor, mind később megkülönböztetik a vendégnépek (hospites) és a szászokat (saxones). Ezek a szászok sem a nagy német birodalom szászaiból, hanem a nyugati, a Rajna és Mosel melléki németségből szakadtak ide, s szász nevüket csak onnan kapták, hogy szász joggal éltek.

Az új település után azonban Kolozsvár a fennmaradt kevés oklevélben csak püspöki *villa* (telek, gazdaság, falu) néven szerepel és ilyennek említik még 1312-ben is. A város Károly Róbert városszervező tevékenységének köszönheti városi (civitas) kiváltságait, aki Erdélyben is polgárságot szervezett az olygarchia ellensúlyozására és éppen azalatt, míg az olygarchák miatt Temesváron kellett laknia, adott Kolozsvár lakóinak 1316-ban városkiváltságot.

E kiváltságból a leglényegesebb a szabad bíró- és papválasztás joga, a vásárjog és a vámmentesség volt. A két első biztosította a polgároknak, hogy szívük és kedvük szerint, szokásaikat és nyelvüket ismerő polgári és lelki vezetőket választhassanak. A két utolsó pedig forgalmi és megélhetési lehetőségeket hozott. Nagy Lajos király aztán a város meglevő kiváltságait néhány újjal gyarapította, népesedését előmozdította és 1377-ben címeres pecsét használatára adott jogot.

Mindezeknél azonban sokkal lényegesebb volt az, hogy *Zsigmond király Kolozsvárt 1405-ben szabad királyi városi rangra emelte.*

A török hatalom Drinápoly elfoglalása (1366) s főleg a nikápolyi ütközet (1396) után mindinkább fenyegette a magyar birodalmat. Zsigmond király 1405-ben országos törvénnyel igyekezett a városok védelmét rendezni, de Kolozsvárnak ugyanakkor külön kiváltságlevélben is jogot adott városkerítés és egyéb védőművei megépítésére s ezek javára a városnak ajándékozta a határában, a Szamos vizén épült és egykor a tordamegyei Léta várához tartozott malmokat. A fejlődés ekkor nagy lendülettel indult. Kolozsvár polgárai a főváros, Buda kiváltságaiban részesültek és kereskedői 1404-től vám- és adómentességet nyertek az ország határain túlra, Velencébe, Ausztriába s Cseh-, Morva- és Lengyelországba. Ezek a nevek jelzik egyszersmind a kereskedelem irányát is. Utóbb a különböző nehézségek miatt a közel 2 kilométer hosszú falak s velük a bástyák és kaputornyok építése csak majdnem másfélszáz év alatt fejeződött be. A nagyjában négyszögalakú falakon előbb öt, később csak három nagyobb kaputorony alatt volt átjárás s mikor ezek teljesen kiépültek, 20 bástya és kaputorony s ezekből számos ágyú és várpuska védelmezte a várost. A védelmet a különböző iparostársaságok, a *céhek* látták el. Ezek eleinte — mint általában a középkorban mindenütt —, úgy itt is oltárgondozó vallásos társaságok voltak. Egy-egy céhben ugyanazon, vagy rokon iparágat űző polgárok tömörültek és Kolozsvárt okleveles nyomukat a XIV. században még külön nem találjuk. Zsigmond király idejéből is csak a mészárosok céhéről kapunk határozott adatot (1422), de a XV. század végére már több mint 10 céh virágzott. Okleveles előtűnésük sorrendjében ezek: a mészáros, lakatos, tímár, sarkantyúcsinaló, ötvös- vagy aranyműves, szabó, kovács, takács, szűcs, kötélgyártó céhek voltak. Azonban egyes iparágakban dolgoztak külön más iparosok is. A céhek aztán a reformáció alkalmával váltak tisztán iparostársaságokká.

Ezek az iparosok a kor szokása szerint eljártak a vásárokra s viszont más városok kereskedői és iparosai Kolozsvárt keresték föl az itteni vásárok alkalmából áruikkal, vagy pénzükkel. Igy a városok éltető eleme a forgalom árucserét és pénzt hozott és hozzájárult a polgárság módosodásához. A vásárok egyrésze

kétségtelenül egykorú az első városi kiváltságokkal, de adománylevéleik nem maradtak fent. Az pedig ismeretes, hogy a kolozsváriaknak már Károly Róbert király megadta kereskedő-útjaikra a vámmentességet (1316) és ezt Zsigmond király is megerősítette (1388), majd kibővítette (1404). II. Ulászló király pedig az országos és heti vásártartást szabályozta és bővítette (1506 és 1514). Kolozsvár fekvése és környéke azonban a középkor közlekedési viszonyai mellett nem volt elég kedvező nagyobbarányú közlekedési hálózat fejlődésére és ezzel a város forgalmának emelésére. Több helyen még századok mulva is a régi római utakat használták s a város csak a határában gondozta az utakat és hídakat. A polgárság főleg a városi lakosság és közvetlen környék vásárlóitól és megrendelőitől élt, még a későbbi századokban is, s jóformán minden polgárnak volt iparán kívül földje, szőlője és gyümölcsöse.

*

A polgárság nemzetiségi összetétele a városi élet első száz évében alig változott. A város egykori magva, az Óvár még 1453-ban is annyira szász volt, hogy a magyar polgárok akkori összeírásába onnan egyetlen magyar sem került a névsorba. A hagyomány viszont megőrízte azt, hogy az 1405 után falakkal körülvett későbbi belvárosban is a magyarok legelőbb csak a róluk nevezett Magyar-utcában laktak. A falon kívül folytatódó későbbi Külső-Magyar-utcában azonban már Nagy Lajos király korában önálló magyar egyházközség volt, Szent Péter és Pál tiszteletére épült templommal. Ennek megszaporodott hívei éppen az első reánkmaradt magyar polgárösszeírás idején (1453), perben állottak önállóságuk védelmében a Szent Mihály főegyház erőszakos német plébánosával. A magyar és szász polgárság ellentéte és versengése különben valószínűleg már a tatárjárás utáni új település után megkezdődött, utóbb kifejlődött és a német származású Zsigmond s V. László uralma alatt éppen olyanformán kiéleződött, mint ugyanekkor az ország fővárosában, Budán. Az elmérgesült súrlódásokat végül 1458-ban Mátyás király nagybátyja, Szilágyi Mihály kényszerítette legalább látszólag nyugvópontra, úgy, hogy a város vezetésében

a hatalmat megosztotta a szászok és magyarok között. A százas tanácsba mindkét részről ötvenen jutottak be, s a bíró évenként váltakozva szász és magyar lett.

Jóval később látjuk némi nyomát Kolozsvárt a románságnak. A város határában ugyan kevéssel 1367 előtt a nagy városi Fekete-erdő tetejére, az útak őrzésére húsz román családot telepítettek ; ezek azonban a várostól 7 km-re csak erdei falut építettek, a mai Feleket s a városnak nem polgárai, csak szolgái voltak. Más román lakosságot a város területéről, vagy határáról még egy század mulva sem lehet kimutatni. A határnevek pedig majdnem kizárólag magyarok s román köztük nincsen. Az 1453-i magyar polgárösszeírás névsorában egy Oláh vezetéknév a magyarok között szerepel és az 1894-ben a városhoz csatolt Kolozsmonostoron pedig 1461-ben fordul elő az Oláh-utca elnevezés. Ez azonban akkor nem Kolozsvárhoz tartozott. A város alapításában, kormányzásában és fejlesztésében ennek a középkorban még a városi életre éretlen népnek semmi része sem volt. Csak a XVIII. században szivárognak be mindinkább, egyes nemesbirtokosok és néhány vagyonosabb polgar külvárosi gazdaságába. *A városnak 1587-től vezetett polgárkönyvében az első román csak a XVIII. század elején tűnik föl* és a nagyszámú magyar, szász és más hazai nemzetiségű, sőt sokszor külföldi jövevény között évtizedekig társtalanul maradt.

*

A középkorban Kolozsvárnak nem volt országos vezérszerepe, de több országos esemény mégis érintette és nyomot hagyott a város életében is.

Ilyen volt az 1438-i erdélyi parasztlázadás, mely Kolozsvár környékén is pusztított és amelynek egyik dúló paraszthadát a város szomszédjában, Kolozsmonostor mellett, verték le. Maga a város is részt vett a Farnosi Veress Benedek-féle 1467-i lázadásban, — de gyorsan meghódolt és aztán polgárainak látni kellett, hogy a város Főterén Mátyás király hogyan szaggattatott tüzes vasfogókkal hármat az ellene fölkelt főurak közül és hogyan vétette fejüket. Ugyancsak itt verte le Thornaljai János alvajda 1514-ben Dózsa György paraszthadának a város alá jött rom-

boló táborát, hogy aztán borzasztó megtorlást rendezzen a foglyokon.

A mohácsi vészt követő kettős királyság idején Kolozsvár Zápolyai János király, a volt erdélyi vajda híve maradt és így érte meg Buda elveszte után (1541) Erdély különválását.

Az első városi kiváltság elnyerésétől idáig letelt két és negyed száz év alatt rendeződtek a polgárság jogi viszonyai, katonai kötelezettsége az ország hadseregében, belső szervezete, valamint az igazságszolgáltatás és a város fellebbezési fórumainak a kérdése.

Ezekről az időkről már Kolozsvárnak napjainkig megmaradott építészeti és más művészeti emlékei vannak.

Mindjárt a városi kiváltság megnyerése után hálás polgárai megkezdték a város hatalmas négyszögű főterén egy nagyszabású templom építését, melyet az egykori püspöki faluból fejlődött város az erdélyi püspökség védőszentjének, Szent Mihálynak nevére szentelt. Az építéssel már 1349-ig tetemesen előhaladtak. Ekkor az Avignonban lakott pápa búcsúengedéllyel segítette az építést, melynek díszes kiváltságlevele ma is ott függ a Szent Mihály templom sekrestyéjében. Utóbb Zsigmond király alatt a templom nyugati homlokzatához két tornyot terveztek, melyekből egyik, az északnyugati sarkon ki is épült és a XVIII. század közepéig állott. A XV. században építették, a város művészettörténeti emlékei közül, több részletben az Óvárban a Domonkos-rendi zárdát és templomot s ugyan e század végén a város délkeleti sarkában a minoriták számára a Farkas-utcai zárdát és szép nagy templomot. E század első feléből máig fennáll Mátyás király szülőháza és a mai unitárius püspöki ház. A második feléből pedig a plébániaház, melynek középső és északi részét Schlewnig Gergely plébános emeltette. És másolatban ott áll a Szent György-téren Kolozsvári Márton és György híres Szent György szobra, melynek eredetijét a művésztestvérek 1373-ban készítették.

*

Mikor a város Izabella királynő és János Zsigmond választott király uralmát (1541—71) megérte, már benne volt a refor-

máció mozgalmaiban és polgársága sorra átment annak forradalmi küzdelmein és hitárnyalatain. Már 1556 márciusában kiűzték a zárdákból a szerzeteseket. Azután Dávid Ferenc lett a vallásos mozgalmak vezére s vele és Heltai Gáspárral a lakosság nagyrésze előbb lutheránus, majd református vallásra tért és utóbb a nagy többség követte őket akkor is, midőn Dávid Ferenc megalapította az unitárius vallást, melynek éppen a ma is fennálló plébániaépület volt a szülőháza. Az unitáriusok utóbb 1568-tól 1638-ig kizáró túlsúlyba jutottak a város vezetésében is. I. Rákóczy György azonban 1638-tól a reformátusoknak helyet kényszerített a tanácsban, Apafi Mihály alatt már a tanács fele református, majd a XVIII. század elején III. Károly intézkedésére az unitáriusokat több mint félszázadig kiszorították a tanácsból és helyüket a Habsburgok kedvezéseivel megerősödött katolikusok foglalták el. Az ellentéteket aztán a XVIII. század nyolcvanas éveiben II. József türelmi rendelete enyhítette, de csak a XIX. század küszöbölte ki.

*

Az önálló erdélyi fejedelemség idején Kolozsvár jelentősége minden irányban megnőtt, s a város fontos magyar művelődési központtá fejlődött. Már 1550-ben itt létesült az első erdélyi magyar nyomda s a század végéig és azután gazdag irodalmat segített napvilágra. Az unitáriusok 1568-tól jeles iskolát tartanak fenn, amellyel utóbb, 1580-tól, évekig a Báthory István által alapított róm. kat. Akadémia kél egy ideig győzelmes versenyre, majd Bethlen Gábor megalapítja a református kollégiumot (1622). A város a XVI. századtól kezdve központjává válik a művészi renaissance-kőfaragásnak és a XVII. században a művészi erdélyi könyvkötésnek is.

Ugyanezen idő alatt Kolozsvár sűrűn volt fontos és sokszor tragikus történelmi események színhelye. A nemzeti fejedelmek alatt mintegy 80 országgyűlést tartottak falai között, — a legtöbbször a Szent Mihály-templomban s ezek közül nem egyen hoztak országsorsdöntő végzéseket. Izabella királynő miután a felvinczi mezőn Ferdinánd király biztosainak átadta a szent koronát, ebben a templomban mentette föl a rendeket hűség-

esküjük alól, 1556 őszén pedig fiával visszatérve, itt fogadta az ország hódolatát és vette át az uralmat. Ugyanitt iktatták be, vagy választották meg, a különböző országgyűléseken az állhatatlan Báthory Zsigmondot (1601), utána Rákóczy Zsigmondot (1607), a zsarnok Báthory Gábort (1608) s itt választották meg és eskették föl a legnagyobb erdélyi református fejedelmet, Bethlen Gábort (1613).

A város főterén fejeztetett le 1575 nyarán a kerellő—szentpáli csata után a győztes Báthory István hét Békes-párti vezérembert és Báthory Zsigmond 1594 augusztus 28-án a legkiválóbb törökpárti főurakat, akik nem akarták a törököt a Báthory által a Habsburgok szövetségében tervezett háborúval fölingerelni, hogy aztán hazájuk tűzbe, vérbe és pusztulásba jusson. Kivégeztetésük után Báthory Zsigmond könnyelműsége ide juttatta Erdélyt és ezért 1594-től 1604-ig az ország mérhetetlenül sokat szenvedett. Ekkor vált ez 1594 végétől három évig Mihály vajda és Básta hadainak országútjává és utána siralomvölggyé és nyomor hazájává. Ezalatt végeztette ki Mihály vajda kegyetlen megkínoztatás után a város jeles királybíráját, Katonai Mihályt és a polgárság az európai politikába kapcsolódó küzdelmek e nehéz éveiben óriási anyagi károkat szenvedett. Kimerülésében föltámadt benne a németbarát politika ágensei, a Báthory István által 1580-ban letelepített, azután kiűzött, de újra visszatért jezsuiták ellen a düh és a bosszúvágy. Megtámadták és Farkas-utcai templomukat súlyosan megrongálva, kiűzték őket a városból (1603).

A nyomorból és a pusztulásból a város csak Bocskai István rövid s Bethlen Gábor és I. Rákóczi György hosszabb és békésebb uralma alatt (1613—1648) vergődött újra gazdasági jólétre.

Mind a két fejedelem sokszor megfordult fényes kíséretével a városban. Innen hivattak mesterembereket építkezéseikhez és vásároltak a kereskedőktől s itt faragtatták az ablak- és ajtóköveket palotáikhoz ; itt készíttették fegyvereiket, arany- és ezüstműveiket és gyakran a török szultánnak és vezéreinek küldött ötvösműveket is. Alattuk a város védőműveiben és művészeti emlékekben is gyarapodott.

II. Rákóczi György aztán nagyravágyásában a lengyel királyi trónra törekedve, ismét új veszélyekbe sodorta országát és ezzel Kolozsvárt is.

A török óriási erőkkel támadt rá és Erdélyre s 1658 szeptember közepén Kolozsvárt a krimi tatár kán, a szilisztriai pasa s a moldvai és havasalföldi vajdák egyesült óriási tábora fenyegette végpusztulással. Mind ekkor, mind két év mulva (1660 május 22) a Gyalu és Szászfenes között vívott szerencsétlen csata előtt csak óriási sarc árán menekült meg és az utóbbi esetnél városbírája, Linczeg János hősies, önfeláldozó magatartásával a polgároknak örök példát mutatott.

Az évekig (1658—1662) tartó küzdelmek alatt a török mind többet foglalt el Erdélyből és a hozzácsatolt nyugati szomszéd területekből, úgy hogy az erdélyi törvényhozás Kolozsvárt 1665-ben már kénytelen volt végvárrá tenni és őrséget helyezni belé. Ezalatt a lakosság számát a hazájából kiűzött és itt befogadott 600 unitárius lengyel szaporította egy ideig, de ezeket a háborúval járó pestisjárványok éppen úgy megfelezték, mint az őslakosságot, melyet a végvári életért nem kárpótolt a szinte ráerőszakolt nemesítés, aminek úgyszólván semmi hasznát sem vehette. A magyar várőrséget aztán 1687 őszén, Erdély függetlenségének alkonyultára, német zsoldosok váltották fel s Erdély s vele Kolozsvár ezután Apafi Mihály halálával (1690) a Habsburgok uralma alá jutott.

*

A német őrség és kíméletlen tisztjei rengeteg alkalmatlanságot és kárt okoztak a polgárságnak. A katonákat házaikhoz szállásolták és ezek minden elképzelhető durvasággal tették tűrhetetlenné a polgárok életét. Ez, a súlyos adózás és több rossz termés Kolozsvárt újra teljes anyagi romlásba döntötte s mikor II. Rákóczi Ferenc kurucaival megindította szabadságharcát, a város szívvel-lélekkel hozzá csatlakozott. Előbb a német őrség miatt, akkor is sokat és hosszú ostromot szenvedett, majd másfél évig (1704 őszétől) kuruc kézen volt, utóbb többször cserélt gazdát, míg 1709-től végleg a németek kezére jutott.

Már a háború folyamán a városban és környékén kitört a pestis és ez többször ismétlődve, meggyérítette a lakosságot. Ipara, kereskedése lehanyatlott, 700 hold szőlője majdnem teljesen elpusztult s így kincses Kolozsvárból koldus Kolozsvár lett. Újra megrakták idegen katonasággal, mely ismételte visszaéléseit mindaddig, míg bár egyrészüket az 1716—18-ban inkább a város fenyegetésére, mint védelmére épült Fellegvárba telepítették. A többi a polgárság nyakán maradt mindaddig, míg több mint egy század után, 1834-ben, külön laktanyát kapott. A XVIII. század iparban, kereskedésben a tengődés százada itt s 1711-től 1790-ig csak a róm. katolikus intézmények virágoztak föl. Ezek a kéttornyú jezsuita templom és az akadémia épülete és a szép rendház fölépítésében s a templomok barokk berendezésében művészileg értékes emlékekkel gazdagították Kolozsvárt.

Ezalatt a város lakossága is jelentékenyen megváltozott. Erdélyből már a kuruc háborúk alatt, de főleg közvetlen azután, sok tönkrement szőlő- és földműves húzódott be Kolozsvár külvárosaiba. Ezek túlnyomóan magyarok voltak s az volt a most beköltöző iparosok többsége is. A város polgárkönyvéből egyenként, évekig nyomon kísérhető ez a változás. A III. Károly király alatt idetelepített német iparos obsitos katonák utódai is — főleg az összeházasodásokkal — még a XVIII. században elmagyarosodtak. 1790-ben aztán Nagy-Szebenből ide helyezték át a főkormányszéket (gubernium). Ezzel nagyszámú művelt magyar főúri és tisztviselőcsalád került a városba. Csakhamar megindultak ezzel az új építkezések, melyeknek az 1798-ban a Közép-, Király- és Farkas-utcákat elpusztított tűzvész is nagy lendületet adott. Sajnos, ez a föllendülés kárral is járt: több új középület emeléséhez anyagul a város régi kőfalait kezdték fölhasználni s utóbb lebontották legnagyobb részét a sok szép festői és történelmi emlékekben gazdag bástyának is. Ugyanakkor azonban a régi várárkokat több helyen eladták házhelyeknek és ott csakhamar új ház- és utcasorok keletkeztek.

A főkormányszék ideköltözésével vált Kolozsvár tulajdonkép Erdély fővárosává. Ez a főhivatal a mai egyetem helyén, az

1773-ban feloszlatott jezsuita zárda és akadémia épületében volt. Ennek egyik termében tartották az országgyűléseket is.

A főhivatalok, ezek tisztviselői és vagyonos úri családok ideköltözésével csakhamar élénk társadalmi és szellemi élet indult. Bánffy György gróf, a kormányzó, szinte fejedelmi háztartást vezet s módjukhoz mérten követik őt az itt lakó más főúri családok egyes tagjai is. Itt vetik föl 1792-ben a Magyar Nyelvművelő és Kéziratkiadó Társaság gondolatát, Erdély és Magyarország únióját. Ugyanekkor itt lép fel Erdélyben az első Magyar Nemes Színjátszó Társaság (1792). Csakhamar megindul a mozgalom az állandó színházért, melynek már 1805-ben telket szereznek és az 1821-re mint az egész magyarság legelső állandó színháza, nyitja meg kapuit. Már előbb, 1814-ben, Döbrentei Gábor itt indítja meg az első erdélyi tudományos folyóiratot, az *Erdélyi Múzeum*ot. 1819-ben zenetársulat, tíz évvel később hírlap indul és 1840-től hetenként többször is megjelenő hírlapokat szerkesztenek Kolozsvárt.

A belső szellemi haladással karöltve járt a külső is. 1794-ben megkezdték az utcák kövezését, mészkőgyalogjárók építését és 1827 végétől az utcák olajlámpákkal való világítását. Ezt utóbb, az 1870-es évektől, gáz-, 1899-től villanyvilágítás váltotta fel s 1891-től kezdve létesült a vízvezeték és csatornázás is.

*

Az 1848-i erdélyi országgyűlés a kolozsvári Vigadó épületében május 30-án kimondotta Erdély egyesítését Magyarországgal. Abban az évben megszűntek a nemesség kiváltságai s a jogegyenlőség lépett életbe. Kolozsvár polgársága lelkes híve volt az új magyar élet célkitűzéseinek s ezért és a magyarság létéért folytatott szabadságharc legbuzgóbb támogatója volt. A három kolozsvári középiskola s a kereskedő- és iparosifjúság soraiból itt alakult a híres vörössapkás 11-ik honvédzászlóalj, amely nagyszerű példaadással vette ki részét a dicsőséges harcokból, de a súlyos veszteségekből is.

Midőn aztán az 1848—49-i szabadságharcunkat az egyesült osztrák és orosz hatalom túlereje leverte, az önkényuralom bün-

tetésül Kolozsvárról a főkormányszéket Szebenbe helyezte át és az ott is maradt egy évtizedig ; 1861-ben azonban ugyanezt visszahozták Kolozsvárra. Ezzel újra Kolozsvár lett Erdély fővárosa s ezt a szerepét sokféle intézménye alapján akkor is megtartotta, mikor a főkormányszék az 1867-i kiegyezés és Erdély végleges uniója következtében megszűnt.

Már az önkényuralom alatt, 1859-ben, Mikó Imre gróf lelkes agitációjára s a maga és társai nagy vagyoni áldozatával megalakult Kolozsvárt az Erdélyi Múzeum Egyesület s csakhamar nagy és szép múzeumi gyüjteményeket teremtett és értékes magyar tudományos munkásságot fejtett ki. A magyar állam azután 1872-ben tudományegyetemet állított Kolozsvárra és bérbevette az Erdélyi Múzeum Egyesület gyüjteményeit. Ez a két intézmény itt a legújabban felállított gróf Teleki Pál Tudományos Intézettel együtt, ma is a magyar szellemi művelődés legerősebb keleti oszlopa. Az erdélyi gazdatársadalom megszervezésében az 1844-ben megalakult Erdélyi Gazdasági Egyesület (EGE) fejtett ki ugyanezen idő alatt s tovább is nagybecsű munkásságot. A szélesebb rétegek közművelődését az 1884 végén alakult EMKE (Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület) munkálta. 1870-től a város a vasúti közlekedésbe és ezzel a kereskedelembe is jobban bekapcsolódott. Utóbb több gyára keletkezett és népessége, mely 1720-ban alig tízezer volt, 1850-ben pedig nem egészen 17 ezer, 1890-ben 61 ezerre nőtt, 1930 után elérte a 100 ezret és maig 111 ezerre szaporodott.

*

Az 1914-ben kitört világháború, mint mindenütt, úgy Kolozsvárt is lankasztó hatással volt a szellemi és gazdasági életre s az 1918-i gyászos emlékű őszi forradalomkor a bomlás itt is megindult. A város vezetése mindjárt a forradalom elejétől egy háromtagú, radikális szellemű, de vezetésre hivatatlan és tehetetlen direktórium befolyása alá került s Károlyi Mihály itt is plakátokkal kormányzott. Utóbb mégis Kolozsvárt alakult meg a Székely Hadosztály. December 22-én a Mátyás királytéren a keletmagyarországi magyarság nevében sokezres tömeg

Kolozsvár története

tiltakozott Erdély román megszállása ellen. December 24-én azonban bevonultak ide a román csapatok.

A 22 éves román uralmat Kolozsvár minden magyar intézménye súlyosan megsínylette. Ezért a város magyarsága a megváltás érzésével és örömével fogadta 1940-ben a bécsi döntést és a magyar hadsereg szeptember 11-i bevonulását.

Azóta nehéz viszonyok között is új élet indult és folyik.

Kelemen Lajos

Kolozsvári képírás

Lásd
= Kelemen Lajos:
Adatok a kolozsvári
képírás történetéhez.
Dolgozatok az Erdélyi
Nemzeti Múzeum.
XII. 1916. 171–2. l.

lichen Weg zur Erforschung Englands und zur Auseinandersetzung mit England besonderes Interesse haben.

Jeder der fünf Vorträge führte auf der Grundlage einer exakten und belegten Erforschung der englischen Wirklichkeit zu einer geistigen Auseinandersetzung mit dem englischen Gegner, die Niveau hatte und schon dadurch zu einer Festigung der klaren und sicheren deutschen Haltung beitragen konnte. Es sprachen: Dr. F. W. Schoberth über „Die englische Sprache im Krieg", Prof. Dr. W. Hübner über „Die geistigen Quellbezirke des britischen Machtanspruchs", Prof. Dr. H. Lehmann über: „Britische Kolonialpolitik, Anspruch und Wirklichkeit", Prof. Dr. K. H. Pfeffer über „Die soziale Krise Englands" und schließlich der Schriftleiter des Völkischen Beobachters Dr. Th. Seibert über „Die gegenwärtige Lage Englands".

Insgesamt ergab sich aus den Referaten das Bild einer schweren englischen Krise. Dr. Schoberth zeigte im Spiegel der sprachlichen Erscheinungen den sozialen und geistigen Riß im englischen Volk, Dr. Seibert die Schwierigkeiten im englisch-amerikanischen Verhältnis, Prof. Pfeffer die ungestillte soziale Unruhe im Lande, Prof. Lehmann das Scheitern vor der kolonialen Aufgabe und Prof. Hübner eine geistige Welt, die den gegenwärtigen und zukünftigen Forderungen nicht mehr gewachsen sein kann. P.

England und USA. gegen

„Wenn der Sieg kommt"

Träume unserer Feinde über die Vernichtung des Reiches

„Ist es töricht, über die Friedensbedingungen nachzudenken, während wir uns noch mitten in einem sehr

Kolozsvári Farkas-
utcai templom

gotikus

Távlati kép a szent-
tél felől 318.1

Debreczeni L.

1928.

Kolozsvári szinházak

Kós Károly: A Kolozsvári szinjátszás hajlékai –
Erdélyi Helikon
1942. 5. sz.

retlen festő.

ázadból.

balrafordultan áll. Jobb
címeres talapzatára könyö-
resztett baljával pedig az
ogja. Haja őszbevegyült,
ötétbarna, bajusza és sza-
ávart fehér nyakkendőjét
ellénye himezett, kabátja
gygalylyal átkarolt címer
vasható.

; cm. — Lelt. sz. 556. — Vété-
15389 és az 1895 márczius
n Enea Lanfranconi gyüjte-
80 K. — Átvétetett 1895 má-
elt jóváhagyta az 1895 május
40–895). — Átvételi jegyzék

KOLOZSVÁR KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉLETE A KISEBBSÉGI SORSBAN

I.

Amikor Erdélyt 1919-ben a trianoni igazságtalanság Románia hatalma alá kényszerítette, szükségképpen az élet minden vonalán változásoknak, sőt nagyon sok esetben új kezdéseknek kellett történniök. A magyar képzőművészetnek is az a feladat jutott, hogy alapjában véve elölről kezdjen mindent. Erdély három népe közül a románok képzőművészei otthonosan olvadtak bele a bizánci hagyományú román művészetbe. A szászokra nézve nem hozott lényegbevágó változást az új helyzet: ők a magyar uralom alatt is a nagynémet birodalmi művészet felé tájékozódtak s a román főhatalom alatt is ezeket a kapcsolataikat ápolták tovább. Hanem a magyar képzőművészek lába alól kimozdult a talaj. Gyökértelenné és környezettelenné váltak, mert — jóllehet általánosságban a nyugateurópai művészeti eszmények alapján állottak — tájékozódási központjuk a magyar főváros, Budapest volt s hogy a főhatalomváltozás elszakította őket Budapesttől, elveszítették a biztonságukat és a hovátartozandóságuk nyugalmi érzetét.

A megrendülés azonban csak átmeneti fejvesztést okozott. A politikai erőszak a magyar képzőművészetet beleűzte az önállóságba s bár ezt egyéni szempontok szerint nehéz és keserves volt elhordozni, az erdélyi magyar képzőművészet összességének az a nyeresége származott belőle, hogy létrejött egy az alkatrészeiben ugyan széttagolt, tehát nem egyetemes, de önállóságában életképes s ezért az összefogást minőségi és mennyiségi eredményekben pótolni tudó külön erdélyi művészet. Egységes magyar

Művészeti hetek. — Kolozsvár 3*
1942.

képzőművészet nem alakult ki, de a nagyszámú „alkotó egyesek tömege" mégis virágzó, változatos, sokoldalú és sok gyenge bontakozás mellett a mostoha viszonyokhoz mérten szokatlanul sok értékes termést hozott létre.

Ha ezek a megállapítások általánosan érvényesek Erdélyre, különösen érvényesek Kolozsvár képzőművészeti életére. Kolozsvár a tudományosság, az irodalom, a színházművészet, a társadalmi élet terén mindig valóságos második főváros volt a magyar időkben, de a képzőművészetben sajátságos módon végig vidék maradt. Voltak kiváló művésztehetségei, akik az 1914—1918-as világháború idején éppen művészetük virágidejét élték, mint például Füredi Richárd és Szeszák Ferenc, a két szobrász, avagy Mérész Gyula, a festő, de valamennyiük Budapest felé tekintett, Budapestre húzott. Kolozsvár akkor nem tudott képzőművészeti góc lenni. Csak amikor Budapesttől elszakadt, volt kénytelen önmagára eszmélni és új feladatára ráébredni. A magyar lélek Bukaresttől a 22 kisebbségi év folyamán változatlanul idegen maradt. Fővárosnak főváros volt Bukarest s ennél a jellegénél fogva tárlatra, kiállításra a legtöbb magyar művészt magához csábította időnként, a fiatalabb nemzedéknek tanulmányozási lehetőségeket is nyujtott — ám a magyar művészek magyar középpontja mégis csak Kolozsvár maradt. Igy született meg és így fejlődött számottevővé benne a magyar képzőművészeti élet. Lehetett élénk művészeti élet Temesváron, Aradon, Marosvásárhe lyen,nevelhette az újabb nemzedék jó részét Nagybánya, de azért a földrajzi s ezzel egyidejűleg a szellemi középpont kiváltsága elvitathatatlanul Kolozsvárhoz tapadt. Kolozsvár a képzőművészetben a kisebbségi évek alatt vidékből fővárossá nőtt.

Sajnos, ez nem azt jelenti, hogy a képzőművészek egyénenként a helyzet ilyen módosulásának az előnyeiben részesültek volna. A román városvezetőségtől, államtól, hatóságoktól rendeléseket, támogatást nem élveztek vagy ha valaki ilyesmihez esetleg elvétve hozzájutott, az csak kivételes véletlen volt. A művészetszerető magyar értelmiségi réteg viszont anyagilag nem állott úgy, hogy művészeit kellően pártolhatta volna. Bizony, Kolozsvár sok művészviszontagságot és nélkülözést látott.

Annál többre értékelendő, annál jobban becsülendő tehát azoknak a kolozsvári és erdélyi művészeknek az állhatatos kitartása, akik képességeikkel és alkotásaikkal Kolozsvárt a magyar képzőművészet anyavárosává avatták.

Pedig a körülmények mostohák voltak. Kolozsváron nem volt megfelelő műterem, nem volt alkalmas kiállítási helyiség. Hol rendezték a tárlatokat? Akárhol, mindenütt! A sétatéri korcsolyapavillonban, a piarista, a református, az unitárius gimnázium rajztermében, az Ujságíróklub monostoriúti, majd Farkas-utcai helyiségeiben, a református teológián, az építőmunkások otthonában, egy-egy műkereskedésben, vagy a szintén nem nagyon alkalmas, de mégis legmegfelelőbb vármegyeházi üvegteremben. A lélek szívós küzdelme volt ez a térrel.

Nem volt összefogó szerv sem, amely Kolozsvár képzőművészei számára keretet biztosított volna. Egymás mellett éltek, de egymástól s bármely testületi kapcsolattól függetlenül. Történt valami erőtelen kezdeményezés 1930 táján az összes erdélyi képzőművészek, románok, magyarok, szászok összehozására, de ez nem volt maradandó. Legtöbb eredményt a magyar művészek szellemi egybefoglalására vállalkozó Barabás Miklós Céh ért el, ez is főként azért, mert nem intézményes alakulás volt, hanem eszmei összehangolódás. A Barabás Miklós Céh először 1930-ban hozott össze Kolozsváron egy erdélyi tárlatot, majd 1939-ben előlépett a Barabás Miklós Céh fiataljainak a csoportja is. De hányan és hányan voltak, akik kívül éltek, kívül maradtak ezeken a kapcsolódásokon. Vásárhelyi Z. Emil jól jellemzi remeteművészetnek a külön-külön foglalatoskodó és alkotó képzőművészek munkásságát.

Igen hiányzott Kolozsvár képzőművészeti életéből egy magyar művésziskola. Csak román képzőművészeti iskolája volt, 1925-től kezdve, Pop Sándor igazgatása alatt. Ez festő- és szobrászművészi kiképzést nyujtott és rajztanárképesítést adott. Volt év, mikor több magyar növendéket számlált, mint románt. Néhány évi működés után megszüntették. Egyes magyar festőművészek foglalkoztak növendékek tanításával, de hát ez nem volt akadémia. A fiatalok közül sokan Nagybányán, Temesváron

vagy Bukarestben tanultak. Jobbjaik többnyire budapesti vagy más külföldi tanulmányozás lehetőségeihez is hozzájutottak. Mindez azonban nem tette volna feleslegessé a magas színvonalú, rendszeres magyar művésznevelést Kolozsváron, ha ezt kisebbségi sorsban meg lehetett volna valósítani. Kár, hogy nem lehetett.

Ennyi fogyatékosság és baj láttán el kell csodálkoznia az embernek, ha legalább futólagosan számbaveszi Kolozsvár 22 kisebbségi évének magyar képzőművészeti történéseit.

2.

Már az első idők, a huszas évek kezdő esztendei, mozgalmasak voltak. A sétatéri pavillon és az óvári múzeumház erdélyi tárlatai alapvetők és úttörők voltak Kolozsvár magyar művészeti központtá tétele tekintetében. A művészek próbálkozására a közönség felfigyelt s ez a művészeknek további ösztönzést adott. Ezekből a Kolozsvár önálló művészeti szerepét bevezető vállalkozásokból Ács Ferenc, Szopos Sándor, D. Berde Amál, Pap Domokos, Daday Gerő, Deák Nándor, Szabó Vera nevét idézi fel az emlékezet. Pap Domokos és Daday hamar elkerül Kolozsvárról. Szabó Vera nem igen jött a nyilvánosság elé, pedig a szobrai (köztük néhány karikatúraszobor egy Ujságíró-klubbeli kiállításon) erős tehetség bélyegét hordozták. Deák Nándor 1924-ben és 1927-ben önálló kiállítással, 1929-ben Szopos Sándorral és Tóth Istvánnal közösen szerepelt, azután elköltözött. Ács Ferenc, müncheni és nagybányai tanulmányai után, nagyrahivatott művészként indult el festői pályáján s néhány igazán erőteljes vászon került ki az ecsete alól, de utóbb valahogy belefáradt önmagába és csak ismételgetett.

A Barabás Miklós Céh már említett nagy gyüjtőkiállítása 1930-ban volt. Kós Károly linoleummetszeteket és épületvázlatokat mutatott be, Nagy Imre és Szolnay Sándor friss, új erőként tűnt fel, Podlipny Gyula (Temesvárról) a grafika elmélyülten finom lehetőségeit tárta elő. Gallas Nándor, a másik temesvári, szobrokat hozott. Udvardy Ignác és Jándi Dávid Nagybányát képviselte.

A Barabás Miklós Céh lelke és mozgató nyugtalansága kétségtelenül Kós Károly volt. Az ő szerepe Kolozsvár képzőművészeti életében fejezetalkotó. Már azzal, hogy amikor a főhatalomváltozás után itt maradt, hogy sztánai otthonából és Kolozsváron és Erdélyszerte minden jó magyar munkában, minden vívódó tusakodásban fáradhatatlanul résztvegyen, holott Budapesten állás és elismerésekben gazdag művészi sikerpálya várt készen rája, mérhetetlen hatást tett, különösen a fiatalabb művésznemzedékre. Saját művészi értéke, mely sztánai házinyomdáján nyomott Attila király-ában, Erdély kövei-ben vagy a Szépmíves Céhnél kiadott Erdély-ben (1929) és a Kalotaszegben (1932), azután néhány könyvillusztrációban is testet öltött, de különösen rányomta a pecsétjét néhány maradandóan szép, igaz magyar Kós-féle építészeti alkotásra, még meghatványozódott a hatásban, amelyet a körülötte élőkre és az utána jövőkre gyakorolt.

Ugyancsak 1930-ban egy másik nagyszabású együttes megmozdulás is volt: az erdélyi képzőművészek kolozsvári kiállítása. Erdélynek majdnem félszáz művésze felsorakozott rajta. A magyarok közül Thorma János, Ziffer Sándor, Jándi Dávid, Szopos Sándor, Nagy Imre, Szolnay Sándor, Tibor Ernő, Litteczky Endre, Litteczkyné Krauss Ilonka, Lorántt Böske, Pataky Sándor, Udvardy Ignác képei, Gallas Nándor és Szervátiusz Jenő szobrai gazdagították a tárlatanyagot. Román részről Demian Tassy, Ciupe Aurel, Bogdan Catul, Cornea Emil, Pop Sándor, Papp Aurél, Ladea Romulus, szász részről Widmann Walter, Fritz Kimm, Heinrich Schumm és Mattis-Teutsch szerepelt. A kiállítás szép volt, de az erdélyi három nép művészeti összefogásának nem következtek számbavehető eredményei.

Két év mulva a református egyház Károli Gáspár Társaságának művésztagjai mutatkoztak be egy együttes kolozsvári kiállításon. A kiállítást a társaság elnökségének kérésére Kós Károly szervezte meg. Nagyon szép anyag gyűlt össze Thorma János, T. Rácz Péter, D. Berde Amál, Gruzda János, a fiatal Gy. Szabó Béla képeiből. Szerepelt még Hadnagy Gyula plakáttervekkel.

3.

Az eddigiekben ismertetett népesebb és nagyobb arányú tárlatok mellett a város és Erdély művészei évről-évre bemutatkoztak egy-egy egyéni vagy szűkebbkörű társaskiállításon Kolozsvár műértő közönségének.

Előbb lássuk az állandóan Kolozsváron élő vagy huzamosabban Kolozsváron tartózkodó, tehát kolozsvárinak számító művészeket.

Szopos Sándornak Csikszereda, Csíksomlyó, Budapest, Nagybánya voltak az állomásai, míg Kolozsvárra került. Közben szabad festőiskolát is vezetett Désen. Első kolozsvári kiállításán, 1921-ben, mintegy 160 képével nagy tetszést aratott. Sikere megismétlődött 1926-ban, 1929-ben, 1935-ben és 1938-ban rendezett kiállításán. Határozott tudású tájképei, hű és komoly arcképei, a tömegmegjelenítésben mesteri történelmi vásznai egyaránt őszinte becsülést biztosítottak számára. Kiállítója volt még az 1929 őszén Tóth Istvánnal és Deák Nándorral közösen rendezett „Őszi Szalon"-nak.

Tóth István rendkívül nagyszorgalmú művész. Kiállításai voltak 1924-ben, 1926-ban, 1928-ban, 1929-ben az „Őszi Szalon"-on és 1937-ben (ez alkalommal Benczédi Sándor társaságában). Finom kidolgozású vízfestményei, érett linoleummetszetei, szép könyvillusztrációi és címlaptervei széles körökben kedveltek.

Dóczyné Berde Amál 1925-ben és 1939-ben lépett önálló kiállítással Kolozsvár elé. Nyugati csiszoltságú ízlése, Nagybányán érlelt festésmodora a sajátos erdélyi tájakban és színekben érvényesül legteljesebben.

Megemlíthetjük Diviaczky Rezső 1925-ben és 1929-ben, Deák István 1926-ban és 1927-ben, Csoma Ilona 1928-ban és Kovácsy Pál 1937-ben rendezett kiállítását, valamint Felszeghy Jolán hangulatos festményeit.

Az 1925-ben Demiannal és Widmannal együtt bemutatkozó Szolnay Sándor egy csapásra a legjobbak közé lépett. Mély problémalátás jellemezte, de lehetőleg egyszerű jelenetszerkesztésre törekedett. Eleinte szerette a pasztellt, azután ebből kifolyó-

lag az olajnál is a színellentétek fokozásában gyönyörködött, az erős színekben, amiknek a rikítását mindig ízléssel tompította és sápasztotta. Emberábrázolása hűvös és tárgyilagos, egész művészetére ráborul valami franciás expresszionista elgondolásmód. Ilyen volt 1929-i kiállításán is, hanem 1939-ben, Szervátiusz Jenővel közös kiállításán, fenségesen egyszerű feloldódás és leheletfinoman üde új színkezelés jelent meg a képein.

Szervátiusz Jenő 1934-ben Gy. Szabó Bélával és Vásárhelyi Ziegler Emillel, 1935-ben Marchini Tassóval, 1939-ben Szolnayval együtt állított ki. Eleinte jellegzetesen ragaszkodott a fához, mint szobrászanyaghoz s ebben mindvégig sajátosan eredeti maradt. Nyúlánk, a gótikára emlékeztető lágyhullámú vonalak vésése és csiszolása után későbbi művein, most már agyagban és márványban is, több tömörséget és a monumentalitás erejét hordozó tömbszerűséget érzékeltet.

Gy. Szabó Béla az 1932-beli Károli Gáspár kiállítástól 1939-ig hat tárlaton szerepelt, két kötet metszetet adott ki és néhány kötet illusztrálását látta el. „Liber miserorum" című fametszetes kötetét a Magyar Könyvbarátok Társasága az 1935. év legszebb magyar könyvének minősítette. Második metszetgyüjteménye 1939-ben jelent meg Barangolókönyv cím alatt. Erősen szociális témájú színes szénrajzok után a fametszésre fordult az érdeklődése, majd pasztelles tájképekre és tanulmányfejekre tért át, de hű maradt a fametszéshez is.

Vásárhelyi Ziegler Emil 1934-ben kis iparművészeti remektárgyakkal jelent meg a színen. Egy évre rá mint fölényesen kiforrott arcképfestő lepte meg a kritikát és a közönséget. Nem termékeny művész, de a nyilvánosság elé vitt alkotásai (legutóbbi kiállítása 1939-ben volt) mind értékesek. Kedvenc és neki nagyon meg is felelő anyaga a pasztell.

1938-ban mutatkozott be Fülöp Antal Andor. Választékosan finom ízlésű fiatal festő. A formákban szívesen alkalmaz némi keresett merevséget, amit azonban öntudatosan ellensúlyoz biztos színkezelésével. Egyes képein szinte csak ugyanazon egy szín árnyalatait használja fel az életszerű plaszticitás elérésére, máshol vakmerő színbeli ellenmondásokból varázsolja elő az összhangot.

Álljon még itt két kolozsvári grafikus neve: N. Jeney Lajosé, aki ex-librisekkel, egy kőnyomatsorozattal és folyóiratillusztrálással, továbbá Hankó Jánosé, aki folyóiratillusztrálással és városrészletek rajzaival járult hozzá a kolozsvári képzőművészeti termés gyarapításához.

4.

Vásárhelyi Zieglet Emil 1937-ben összeszámolta, hogy Kolozsváron 57 magyar képzőművész él, 30 román és 1 szász mellett. A magyarok számbeli fölénye már magában véve is mutatja Kolozsvár magyar képzőművészeti központ jellegét. Ám a város művészeti góc voltát nem csupán a helybeliek biztosították, hanem az a jelentőség, amelyet a nem kolozsvári művészek tulajdonítottak neki. Erdély minden jelentős és kevésbbé jelentős festője, szobrásza nagy becsvággyal igyekezett Kolozsváron kiállítani.

Kolozsvár vendégművészei sorában első helyen kell szólanunk itt Nagy Istvánról, 1926-ban és 1927-ben rendezett két kiállítása kapcsán. Nagy István a mindenkitől független művész típusa volt. Nem túlzás talán azt mondani róla, hogy a végzet művészi megörökítője. Mélyfekete, keserű szénrajzai vagy szénnel feketített sötétzöldes és rőtvöröses festményei felejthetetlenek. Emberábrázolása, tájképfestése egyaránt megrendítően mély volt. Volt benne valami a holland mesterek közvetlenségéből és Van Gogh idegességéből, de azoktól független magyarsággal kifejezve.

Nagy Imre 1925-ben tusrajzokkal, rézkarcokkal szerepelt, 1926-ban olajképekkel, tusfestésekkel, 1927-ben már művészete kitárult teljességet hozó vásznakkal és rajzokkal. Tusrajzainak mesterien időfeletti vázlatossága, vízfestményeinek fölényesen tisztahatárú színfoltjai, olajképeinek fénnyel és tömör kompozícióval kihangsúlyozott plasztikája a szépségtől mámoros művészt és a valóság emberét egyaránt dícsérik.

Kolozsvár többi vendégművészeinél már be kell érnünk a név és a kiállítási dátumok feljegyzésével.

Gidófalvyné Pataky Etelka 1925-ben és 1928-ban állított ki, az orosz fogolyból magyarrá lett Shakirov Sebestyén 1925-ben

és 1929-ben, Börtsök Samu 1925-ben, Kántor Antal 1925-ben, Gruzda János 1926-ban és 1928-ban, K. Ferenczy Noémi Ziffer Sándorral együtt 1926-ban, Litteczky Endre és Litteczkyné Krauss Ilonka 1926-ban, Hosszú Márton 1926-ban, Novák Irén 1926-ban, Barabás Márton 1927-ben, Vas Albert 1928-ban, Orbay Zsuzsa 1928-ban és 1939-ben, Sziráky Júlia Zsigmond Alberttel 1928-ban, Gallas Nándor Szolnay Sándorral 1929-ben, Udvardy Ignác 1929-ben, Dezső Miklós 1929-ben, Pataky Sándor 1929-ben és 1936-ban, gróf Teleki Bella és gróf Teleki Ralph 1930-ban, Macalik Alfréd 1936-ban, Gáll Ferenc 1937-ben, Markos Lajos 1937-ben, Hübner Károly 1937-ben, Simon Béla 1938-ban, Nagy Oszkár 1940-ben. Külön említésreméltó a mester halála után 1938-ban Kolozsváron rendezett Thorma János emlékkiállítás. Hiányzik a dátuma Kudelász Károly (szobrász) és Kun István kiállításának.

A névsor hosszú, de nem teljes. Ha valahonnan előkerülnének az elkallódott kiállításkatalógusok, tovább kellene folytatni a felsorolást.

5.

És még hátra van a kisebbségi évek utolsó fejezete.

Amikor 1938-ban az erdélyi magyar képzőművészek budapesti kiállításának előkészítése folyt és a Pestre küldendő anyagot Kolozsváron osztályozták, a jól ismert régi nevek mellett egy csomó friss név bukkant fel. Kós Károly, Nagy Imre, Gallas Nándor, Gruzda János, Gy. Szabó Béla, Szervátiusz Jenő, Szolnay Sándor, Simon Béla, Fülöp Antal Andor és a marosvásárhelyi Bordy András alkotásaival együtt felmennek a magyar fővárosba Karácsony János, K. Agrikola Lídia, Jakab Anikó, Kováts Ferenc, Katz Márton, Piskolti Gábor, Leiter Artúr képei, Botár István, Vágó Gábor, Szabó József és Jakab András szobrai. Ezek közül Vágó Gábor évekig Kolozsváron élt, Botár István pedig állandó kolozsvári lakos.

Kellemes meglepetés volt 1939 karácsonyán a Barabás Miklós Céh fiataljainak közös kolozsvári bemutatkozó kiállítása. András László, Andrássy Zoltán, Brósz Irma, Debitzky István, F. Ferenczy Júlia és Tollas Júlia festményekkel, Kós András

és Kósa Huba Ferenc szobrokkal tett bizonyságot művészi elhivatott ságáról. Valamennyien kolozsváriak. Velük együtt jelentkeztek Erdély más részeinek képviseletében Balázs Péter, Erdei Erzsébet, Incze István, M. Makkai Piroska, Olajos István, Piskolti Gábor, Rodé Edit. Ezen a kiállításon még nem szerepelt, de ideszámítható a fiatal A. Nagy Béla és Incze János.

A kisebbségi két évtized kiállításainak felsorolása végén szó eshetik befejezésül az 1940. újévkor rendezett kolozsvári kaszinói kiállításról. Általában ismert művészek dolgait ölelte fel, Szoposét, D. Berde Amálét és másokét, akikre fentebb már történt utalás. Eddig még nem szerepelt név volt ezen a kiállításon a B. Karácsonyi Emmié.

6.

Mindenesetre nagyon külsőséges módszer egy ilyen művészeti seregszemlét a kiállítások idői sorrendje szerint való osztályozással végezni. Hiszen vannak művészek, akik nem állítottak ki, de akikről mégsem lehet hallgatni. Igy büszkén vallja magáénak Kolozsvár Bánffy Miklós grófot, aki ugyan Erdélybe való visszatérése óta elsősorban irodalmi téren, valamint az egyetemes magyar közösségi életben vállalt őrállói és vezetői tisztet, azonban — részint éppen az irodalmi kapcsolatok révén, tudniillik néhány erdélyi könyv illusztrálásával — a képzőművészetet is gazdagította. És elismeréssel kell adóznunk Debreczeni Lászlónak, a fiatal néprajzkutatónak és műtörténésznek, régi református templomok és tornyok képeit tartalmazó albumáért.

7.

Felesleges hangsúlyozni, hiszen az olvasó amúgy is észrevette, hogy ez a néhány oldalnyi írás nem művészettörténeti tanulmány és nem műbírálat, hanem csupán rövid, vázlatos ismertetés a kisebbségi idők kolozsvári képzőművészeti eseményeiről. A művészettörténetnek a román megszállás alatt kevés magyar művelője akadt Kolozsváron. Kelemen Lajos és Bíró József nevére hivatkozhatunk csupán. Hasonló az eset a műbírálattal is. A Hirschler József alapította, de csak pár évig megjelenő Művészeti Szalon ugyan ezzel is foglalkozott, de inkább

az ismeretterjesztést tűzte célul a klasszikus művészi irányok szolgálatában. A képzőművészeti műbírálathoz kellő felkészültséggel és ezzel arányban álló írói készséggel Vásárhelyi Z. Emil rendelkezett, mint 1937 végén megjelent „Erdélyi művészek" című könyve igazolja. Hogy a képzőművészet szakszerű kritika helyett mégis legalább jó sajtót kapott Kolozsváron, az annak a néhány írónak és újságírónak az érdeme, akik mindig lelkesen szegődtek krónikásává mindennek, ami Erdélyben szép és magyar.

Maksay Albert

A KOLOZSVÁRI MŰVÉSZETI HETEK

IDŐRENDI TÁJÉKOZTATÓJA.

Május 9. Szombat.

20·00 óra: Irodalmi est a Mátyás Király Diákházban.

Május 10. Vasárnap.

11·00 óra: *A kiállítások ünnepélyes megnyitása.*
A kiállítások megnyitásának sorrendje:
VI. Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás (Erdélyi Nemzeti Múzeum).
Az Erdélyi Szépmíves Céh könyvkiállítása (Mátyás király szülőháza).
Építőművészeti kiállítás (Únió-ház).
Fényképművészeti kiállítás (Vármegyeháza).
Színház és zeneművészeti kiállítás (Egyetemi Könyvtár).
A kiállítások megtekinthetők június hó 7-ig, naponta 9—18 óráig.

20·00 óra: *Kolozsvári Nemzeti Színház.* Kisbán Miklós: A Nagyúr (bemutató).

Május 11. Hétfő.

20·00 óra: *Zenekari hangverseny* a Mátyás Király Diákházban. A Kolozsvári Filharmóniai Társaság VIII. bérleti hangversenye. Közreműködik Dohnányi Ernő, vezényel Vaszy Viktor.

hódol a város színpadi hagyományainak ; az Ellákot, a Nagyúrt, a Bizáncot játssza, operája a Bánk bánt és a Háry Jánost. A zenei élet egyetlen év alatt hasonlíthatatlan gazdagságra tett szert. Ez a város, amelynek egyeteme, színháza, operája, színes hangversenyélete, sajtója és könyvkiadása van, tulajdonképpen vár ma is, a magyar szellemi decentralizáció ősi és legerősebb vára.

Kéki Béla

vezetésnek, hogy ezt véghezviszi Kolozsvár színpadi hagyományainak szem elől tévesztése nélkül. Erdélyben elindult a társadalmi kiegyenlítődés, ha nem is az alsó rétegek fölemelkedése, hanem a felsőbbek lennebb kerülése árán. Megvannak az erdélyi szellemiség magas értékű termékei is, mint irodalma például, de ugyanakkor a műveltség nagyméretű horizontális terjedésének időszaka ez. Fáradságos nevelő munkát végez a színház, hogy meglegyen a színházat eltartó közönség. A színészek áldozatos erőfeszítéséből és a közönség lelkesedéséből igen megélénkül a színház körüli élet. Nyugodt öntudattal mondhatta el Kemény János: „Itt két színház működött: egy román és egy magyar. Egy államilag támogatott és egy nyomorúságosan küszködő. Az egyik fényes, gazdag épületben, hatalmas felszereléssel, hivatalos védelem alatt — a másik egy kopott, szerény épületben meghúzódva, csupán a közönség szűkös anyagi teljesítőképességére támaszkodva. Az lett volna a természetes dolog, hogy a fényes otthonban székelő színjátszás az évek folyamán magasbalendüljön, míg a másik, a kopott épületbe száműzött, szegényes magyar pedig rendre elsorvadjon és végül is megsemmisüljön... Ez lett volna a természetes. De szerencsére a szellem és művelődés dolgaiban igen gyakran nem a természetes dolgok válnak valóra, hanem a dolgok mélyén rejtőzködő lélek s a történések fölött vigyázó Szellem diadalmaskodnak."

5.

1940 két város nevét kapcsolja össze: Elzász-Lotaringiában fölszabadul Strassburg, Erdélyben Kolozsvár. Egyetem, színház, opera létesül pár hónap leforgása alatt mindkettőben, a német és a magyar művelődéspolitika nagyobb dicsőségére. A strassburgi dóm alatt már a német birodalmi egyetem diákjai sétálnak, a színház Lessing és Schiller drámáit, a Minna von Barnhelmet és a Kabale und Liebet játssza, az operában a Fideliót és a Lohengrint éneklik. Kolozsvárra is győzelmesen tér vissza Erdély magyar egyeteme, a katedrákra újból föllépnek a professzorok, hogy folytassák a huszonkét évvel ezelőtt félbeszakított előadást. A kolozsvári Nemzeti Színház megifjodva

és az Erdélyi Szépmíves Céh könyveiben mély erkölcsű és eszközeiben modern irodalom virágzik. A fegyvertelen író emelkedik a kisebbségi élet egyik legharcosabb katonájává, betölti a nemzet életében a legnagyobb hivatást, ahogy Makkai Sándor jellemezte: erősíti a történeti tudatot, kutatja és ábrázolja a népet és döntő percekben a próféták ihletével szól. Festőink és szobrászaink Nagybánya, a magyar Barbizon művészvilágának szétomlása után Kolozsvárt avatják központtá, kiállításaiknak csak a kolozsvári sajtó biztosítja a kellő nyilvánosságot és kritikát. Számszerűen is Kolozsvárt él a legtöbb képzőművész, de kiemelkedő értékeink „remeteművészek" módjára (amint Vásárhelyi Z. Emil elnevezte őket) szerteszórva élnek, Nagy Imre Csíkzsögödön, Szolnay Segesvárt, Bordy András Héderfáján, Szervátiusz felváltva Gyergyóban és Kolozsvárt és Gy. Szabó Béla, hacsak nem járja éppen Itáliát vagy Görögországot, akkor hol Gyulafehérvárt, hol Pesten, hol Kolozsvárt dolgozik. Zenebarát közönségünk ráébred arra, hogy Erdélyben is élnek magyar művészek, művésznők, itt-ott kamaramuzsikát is művelnek, sőt zenekarokat is találunk városainkban, melyek — néha erejükön felül — szimfónikus művek előadására is vállalkoznak. Kolozsvárt hegedű-, zongora-, orgonahangversenyek és zenekari esték tarkítják a hangversenyévad műsorát, mintha megérezték volna művészeink, hogy fokozottabban rájuk vár a hivatás, közönségünk zenei szomjúságát kielégíteni. Lassanként újból ellátogatnak hozzánk Dohnányi, Szigeti, Mainardi, Prihoda, Hubermann és mások. Csakhogy időközben e világjáró nagyságoknál is fontosabbá válnak számunkra az Erdélyszerte megszervezett dalosversenyek. Az egész magyar Erdély szeme rájuk szegeződik, mikor dalosaink ezres tömegekben vonulnak fel zászlóik alatt. E versenyek, Kodály Háryjának kolozsvári bemutatója és az Éneklő Ifjúság hangjának fölcsendülése jelentik a társadalom szélesebb rétegeiben tovarezgő zenei eseményeket. A Helikon gyámsága alá helyezkedett színház is új életre kel, tehetségek után kutat és a közönség új rétegeit hódítja meg. Ez a legjelentősebb mozzanat, a közönségcsere. Miután a magas kultúrájú elit nagyon elvékonyodott, az alsóbb társadalmi osztályok tömegeit kell a színházba bevezetni. S becsületére szolgál a

hangversenydobogónkon találjuk Burián Károlyt, a Waldbauer-Kerpely vonósnégyest, Bartókot, Telmányi Emilt, Dohnányit, Szigetit és az idegen művészek hosszú sorát. Ebben az időben a szellemi élet vezetői keresve keresték az évfordulók, emlékünnepélyek alkalmait, melyek társadalmi megmozdulássá szélesedve, a magyar szellem határokon felüli egységének ünnepélyes kinyilvánításai voltak. Országos Petőfi-ünnepélyek vertek visszhangot, majd Jókai születésének századik évfordulója következett, színházunk Blaha Lujzát és Prielle Kornéliát is megünnepelte. A magyar társadalom a szellemi megmozdulásokat messzemenően támogatta, míg magában a társadalom fölépítésében nem álltak be súlyos változások. Az államvezetői szerepből kiesett magyarság hivatalnokrétege kezdett a határon átáramlani, az itthonmaradottakat pedig mindinkább szorongatta a gazdasági összeroppanás veszedelme. Az erdélyi magyarságnak szegényedésével párhuzamosan lassanként le kellett mondania fényűző művészeti igényeiről is. Legelőször a hangversenyélet tört le. Majd félévtizeden keresztül Európaszerte ismert művész csak nagyritkán, talán 4—5 vetődött a mi tájékunkra. Színházunk a maga mentésére föladta állandó jellegét és időnként útrakelve, ellátogatott Erdély más városaiba is. Később mikor még mélyebb hullámvölgybe jutott, társadalmunk sietett segítségére, megalakítva a Színpártoló Egyesületet. A legerősebbnek hitt vállalkozás az Erdélyi Szépmíves Céh is — a közönség tudta nélkül — igen súlyos válság viharait állotta ki a harmincas évek elején. Egészen csodálatraméltó, hogy az erdélyi magyar képzőművészet éppen ezekben az időkben aratja legnagyobb diadalát a Barabás Miklós Céh 1930-ban rendezett erdélyi kiállításán. Ekkor már magyarságunk anyagi erőtartalékai fogytán voltak s megkezdődött a közösségi szellemű kisebbségi életre való berendezkedés, átszerveződés.

4.

A harmincas években kínálkozik alkalom a magunk erőit alaposabban szemügyre venni. Irodalmunk nyujtotta a legtöbb bíztatást. Az Erdélyi Helikon és a Pásztortűz mozgalmas lapjain

hanem szakértője is volt a muzsikának és méltán sorakozik a mult század legjobb magyar zenekritikusai, idősb Ábrányi Kornél és a mind többre értékelt essay-í ó, Péterfy Jenő mellé. Ilyen szellemi nagyságok nevelték Kolozsvár társadalmát és nemcsak a nyomdabetű volt hatásuk eszköze, hanem a társadalmi érintkezés is. Igy nyílik meg az értelme annak, hogy problémáktól terhes, komoly színpadi alkotások ebben a városban zsúfoltabb házakat vonzanak, szélesebb rétegeket érdekelnek, mint holmi zenés színpadi léhaság. Régente egy-egy Schiller-dráma, Molière-vígjáték, a megszállás éveiben Az ember tragédiája, a Hamlet és a Háry János a kolozsvári színház kasszadarabjai.

3.

A trianoni döntéstől lesujtott erdélyi magyarság politikai élete megbénult, szellemi élete számára is súlyos megrázkódtatást jelentett az elszakadás, de a korábbi időkből hozott műveltség eleven hatóerejét bizonyítja, hogy Trianont mindössze fájdalmas cezurává tudta csökkenteni az erdélyi magyarság és másnapján már zúgtak és áradtak szellemi életének hullámai. A huszas évek kezdetén a kultúra világát Erdélyben, s közelebbről Kolozsvárt a hősi erőfeszítések, duzzadó energiák és sodró lendület jellemzi. Mikor a határsorompókat közénk eresztették, már zengett is Reményik Sándor hangja és az idők parancsára a próféták hangján szólott, Kós Károly két keze munkájával nyomtatta Sztánán az Attila királyról szóló ének lapjait, Kolozsvár magához vonta Nyirőt és később farkaslaki Tamási Áront: már bontakozott a külön erdélyi irodalom. Színházunk átköltözött szegényesebb hajlékba, a sétatéri Színkörbe, de művészet dolgában nem alkudott, operaegyüttese is tartotta magát, 1924-ig 20—30 oparaelőadást mutatott be évente. Zenekultúránk nem mondhatott magáénak olyan tartalékokat, mint a hajdani önálló szellemiség történeti gyökereiből táplálkozó irodalom, vagy a képzőművészet, amely Nagybányán színvonalat őrző iskolát kapott örökül, de zeneművészetünk is kereste, tapogatta rögtön a folytatás útjait. A leeresztett határsorompók ellenére megindult a művészjárás. A kezdeti 5—6 esztendőben

bélyegük Kolozsvár társadalmi képére. Tán ebből a kölcsönhatásból ered a kolozsvári társadalom eleven hajlama a tartózkodásra, idegenkedése a könnyen hevülőktől és légkörének előkelő hűvössége, amely úgy egyezik örökösen szürke egével. Szegényen is kincses város Kolozsvár : értékeket vonzó és magába olvasztó erejéből, történelmet lehellő városképéből, szellemi életének hagyományaiból és szürke eges előkelőségéből ötvöződnek „kincsei".

2.

Kolozsvár művészeti élete és ízlésvilága híven tükrözi a város lelkét. Mikor az önálló szellemiségű Kolozsvár a XIX. század elején, a „fiatal Magyarország" korában kiélheti a maga külön életformáját, káprázta tó bőséggel ontja ajándékait : a Farkas-utcai színházat, a legelső magyar zenedét, a Bánk bán színpadi felfedezését, „Béla futásá"-ban a legelső magyar operát és a magyar jambusokban megszólaló Shakespearet. Ám épp így tud dacolni is az idővel : a milléniumi Magyarország központosító politikája háttérbe szorítja Kolozsvárt, csökkenti jelentőségét, elhódítja értékeit, s a város erre kultúrális rangjának szívós védelmezésével felel. Bár szellemi élete színtelenedik, mégsem süllyed a kietlen és sivár életű vidéki városok színvonalára, megőrzi attól műveltségi hagyományainak ereje, szellemi öröksége, amely egyszerre kötelez és fölemel. A hagyományok kérdezetlenül is beleszólnak a mába, az egykori Kazinczy-fordításban előadott Shakespeare-tragédiák is belejátszanak a város mai színházi műveltségébe. Gondoljuk csak el, hogy hányan és hányan azok közül, akik manapság a Hunyadi-téri színház páholyait bérlik, valaha gyerekként — Reményikkel szólva — mint „csipkegalléros kisfiúk" jártak szüleik oldalán a Farkas-utcai színházba és ámultak Jászai és Szentgyörgyi művészetén. És belejátszik a multból sok egyéb napjaink ízlésébe : ebben a városban olvasták és szerették Kemény Zsigmond regényeit, Gyulai Pál éveken át a Farkas-utca hársfái alatt sétálva tervelgette keményveretű kritikáit, s ha világjáró művészek fordultak meg a városban, Brassai Sámuel írta róluk a recenziót, Brassai, ki polihisztori sokoldalúságában nemcsak rajongója,

Temesvár versengett a szellemi, politikai és gazdasági központ rangjáé t. „Csak Kolozsvárnak nem volt egy szava sem, egy tétje sem, egyetlen esélye sem ebben a versenyben. Azután egyszercsak megszűnt a verseny : versenyen kívül Kolozsvár vezette a magyar kisebbséget : politikában, sajtóban, irodalomban, tudományban, még szinte-szinte gazdaságilag is." Igy környékezi Kós Károly a rejtélyt, a megfejthetetlen titkot, amely Kolozsvár falait körüllengi.

Székvárosnak született Kolozsvár és azzá is lett, Erdély fővárosává, császárok és fejedelmek akarata ellenére. Változó idők során mindig magához vonzotta a hatalmat és a szellemet, fölszívta és magába olvasztotta az erdélyi kultúrtáj legszebb értékeit. Ha Vécsen, ha Szurdokon, Bonchidán, Zsibón vagy Gernyeszegen is építettek kastélyt az erdélyi mágnások, télire beköltöztek Kolozsvárra, a Szent Mihály-templomot körülkönyöklő házaikba. Országra szóló bálak és vigalmak mellett a Telekiek, Bánffyak, Wesselényiek és Thoroczkayak kőszínházat terveznek és építenek Kolozsváron, Musikai Társaságot és konzervatóriumot alapítanak ; az új kezdések bátorsága itt évtizedekkel korábban gyúl föl, mint Pest-Budán. A Farkas-utcai színházban Erkel Ferenc és Káldy Gyula vezényel és olyan Verdi-kultusz virágzik Kolozsvárt a mult század közepén, hogy sok operabemutatóval Párizst előzi. Európát nem Pest, hanem a maga szemével nézi ez a város ; nemcsak a mágnások utazgatnak külföldre, hanem a Bölöni Farkas Sándorok is. A Kemények és Mikó Imrék pedig múzeumot szerveznek és megteremtik vele a négy évszázados multra visszanéző erdélyi magyar egyetem kiépítésének föltételeit. Erdély főúri rendje kezdeményezett, épített, munkára tüzelt és önmaga tevékenykedett, de nem szűkkeblűen, hanem az erdélyi magyar társadalom többi osztályával közösen, nem gőgös elkülönülésben, hanem a kolozsvári polgárság együttérző részvételével. Más világ ez, mint akárcsak a bihari Partiumé. A Rákóczyak egykori birtokaiba installált osztrák grófi család székelyhidi kastélya és Várad Schönbrunnra emlékeztető püspöki palotája fölérhetetlen régiókban magasodik a bihari élet fölé. Kolozsvár szelleme Erdély arisztokratáit is átformálta, amint ők is rányomták

Kolozsvár társadalma és a művészetek.

I.

„Senki sem tudja, én sem, — írja Kós Károly — mi volt a titka ennek a városnak, akire se az Istennek, se a világi hatalmasoknak nem volt látható gondja hogy mégis és állandóan fejlődött és nőtt, hatalmasodott és gyarapodott. És nem hiszem, hogy valaki is megfejti valaha is annak a titkát, hogy Zsigmond király (és császár) Kolozsvár városában miért építtette meg az országnak akkoriban talán legnagyobb, de mindenesetre legművészibb templomát, a piaci Szent Mihály-templomot." Már „a kálvinista fejedelmek nem szerették ezt a várost, hanem Gyulafehérvárát, Erdély ősi fővárosát építették meg maguknak. Odatelepítettek minden jót: püspököt, főiskolát, mágnásokat és zsidókat, németországi híres professzorokat és olasz művészeket. És mégis: Szenczi Molnár Albert Kolozsvárt halt meg és Apáczai Cseri János Kolozsvárra futott Gyulafehérvárról, hogy taníthasson és Tótfalusi Kiss Miklós nyomdája Kolozsvárt dolgozott. Gyulafehérvár pedig ma egy szegény, tengődő kisváros". Aztán szertefoszlott a szabad Erdélyország álma és a Bécsből parancsoló császár Szebenbe vitette a gubernátori széket. Német világot akart Erdélyben a császár és a Kárpátok lábához símuló szász városkát szemelte ki központjául. Ám nem sokáig tartotta szállását Szebenben a magas gubernium, egyszercsak arra ébredt Erdély, hogy a császár hivatalnokai másutt sürgölődnek-forgolódnak. Kolozsvárra költözött az egész főkormányszék. Épp ilyen titkos háborúság tört ki az erdélyi városok közt Trianon után is. Marosvásárhely, Arad, Nagyvárad,

Művészeti hetek. — Kolozsvár 1942.

gótikus, sem renaissance vagy barokk városnak nem nevezhető, noha mindegyik stíluskorszakból őríz szépszámú emléket. Fejlődése egyik korszaknál sem állt meg, hanem az Európát és Magyarországot végigszántó mindegyik stílusáramlat hullámaiba belesímult. Ez bizonyítja a város folyton buzgó, soha meg nem merevedő életerejét. A történet városa a szó legnemesebb értelmében.

Kolozsvár legrégibb emléke, — a honfoglalás előtti maradványokat nem tekintve — egy levélindás ajtó- vagy ablakbéllet töredék (Erdélyi Nemzeti Múzeum). Egyetlen maradványa ez az Árpádkori Kolozsvárnak, az egykori királyi várnak, melynek területe a mai ú. n. Óvárral volt azonos. Ennek piacán, a mai ferencrendi templom helyén állhatott első egyháza, melyből az említett töredék származhatik. Ez a templom egyik láncszeme volt annak az Árpádkori templomsorozatnak, mely egykor benépesítette a Kalotaszeget és Szolnok-Doboka vármegyét. Ezekhez a ma is meglévő emlékekhez kapcsolódik a kolozsvári töredék. Az Árpádkori művelődésnek a várnál is jelentősebb központja volt a szomszédos kolozsmonostori bencés apátság, mely könyvtárával és hiteles helyi működésével fontos szerepet töltött be. Egykori hatalmas templomának gótikus, XIV. századi szentélye kápolnává átalakítva most is áll a kiemelkedő vársáncokból alkotott, magas talapzatán és kedves, egyéni körvonalaival uralkodik a Szamos-völgy felett.

A XIV. század folyamán, amidőn Kolozsvár városi rangra emelkedett, az új templomépítkezéssel kapcsolatban a művészi élet erősen fellendült. Ekkor tűnnek fel az első, névszerint ismert kolozsvári mesterek, Miklós festő és később fiai, Márton és György szobrászok. Bár Miklós mester hiteles műveit nem ismerjük, a Kolozsvár közelében újonnan felfedezett, egykorú magyarfenesi freskók fogalmat adnak a kolozsvári festészetről, annak magas színvonaláról és olaszos igazodásáról. A szobrász testvérpár, Márton és György művészete meg éppen túlnőtt a szülőföld határán. Munkásságuk a nagyváradi püspöki székhelyhez és Prágához kapcsolódik. Az utóbbi helyen áll még ma is egyetlen fennmaradt művük, a bronz Szent György lovasszobor, melyben a magyar hagyományok és az olasz szobrászat

A városok épp oly sokfélék, épp oly különbözők, mint lakóik, az emberek. Egyéniségük sokféle változatát, éppúgy mint amazokét, a környezet és saját lelkűknek iránya, hajlama, adottságai alakítják ki. A természeti környezet, a történeti fejlődés, a lakosság szellemisége és munkakörre más-más városformákat feljeszteneк ki. Vannak városok, melyek fényűző, külső pompával büszkélkednek, vannak mások, melyek a szellemi művelтség tűzhelyei. Vannak olyanok, melyek műemlékdiszűket kívülről, mecénásoktól kaptak, vannak ismét mások, melyek önmagukból alakították ki. Más és más jellegük van az egyházi és világi hatalom városainak, ismét más a polgári kultúra tűzhelyeinek. Kolozsvár nem az előbbiek, hanem az utóbbiak sorába tartozik. Püspöki vagy fejedelmi székhely sohasem volt. A hatalom pompája, ragyogása hiányzik falai közül, annál melegebben sugárzik nemes szépségű emlékeiről a szellemi kultúra fénye. Műemlékeit nem gazdag és fényűző mecénások jóvoltából kapta, hanem önönerejéből alkotta. Csodálatos és ritka jelenség, hogy bár hivatalos székhely csak későn, 1790-ben lett, mégis szellemi erejénél fogva központ volt mindig, Erdély főváросa a középkor óta, századokon át. Műemlékei ennek a hosszú, évszázados fejlődésnek egy-egy állomását jelzik, történetének fényes, kiemelkedő korszakait állítják szemünk elé kézzelfogható, élő valóságban. Történelmező, hagyománygyűrző hatalmuk könnyen érvényesülhet, mert többé-kevésbbé a város mindegyik korszakából maradt fenn egy-egy jellemző műalkotás.

Kolozsvár műemlékei nem egységesek, nem egy korból valók, sőt egyik stílus sem jutott benne uralkodó szerepre. Sem

KOLOZSVÁR MŰEMLÉKEI

A hatal[illegible] történelmi emlék fűződik, különösen a fejedelemség korából. Itt mondott le a trónról Izabella királyné 1551-ben és visszatérése után ugyanitt fogadta a rendek hűségesküjét. Falai között állott Bocskai István ravatala. Szép tágas csarnokában számos országgyűlést tartottak, sőt több erdélyi fejedelmet is itt választottak, közöttük a legnagyobbat, Bethlen Gábort.

E templomot századok munkássága és önfeláldozó szeretete alkotta, követ kőre rakva. Talán nagy hatásának titka is ebben rejlik. A szemlélőt elsősorban ódon falainak nagy tömegével, hatalmas méreteivel ragadja meg. Csak később tűnnek fel kitűnő arányai és finoman faragott, gazdag díszítményei, a kapuzatok változatos formái, az ablakok mérműveinek szeszélyes

vonalai. Belsejében még jobban kibontakozik szépsége, hatása egyre növekszik. A tér hatalmas arányai és mindent átfogó egysége lenyügöző hatást keltenek, melynek különös varázsát fokozza pillércsomóknak a boltozatig emelkedő és a padozatig lefutó, ritmikusan megismétlődő, sokszoros vonaljátéka.

Mind a templom, mind annak szobrászati és festői dísze német kapcsolatokra utal, ami természetes következménye annak, hogy a szász lakosság éppen a templom építése idejében, Zsigmond király uralkodása alatt emelkedett túlsúlyra.

A magyarság azonban, mely a XIII—XIV. században jelentős szerepet játszott mind a városi mind a művészi életben, a XV. század közepe táján újból érvényesülni kezdett. Az 1450-es és 60-as évekből már néhány magyar mesternevet ismerünk, kőfaragókat, ötvösöket és asztalosokat.

A magyarság művészi tevékenységével kapcsolható össze a Farkas-utcai volt minorita, most református templom, melyet Mátyás király, a város szülöttje alapított és saját költségén építtetett. Ugyanő küldte le pár hónappal halála előtt (1490) János barátot, akinek rendelkezései szerint kellett folytatni az építkezést. A templom terve, művészi kivitele János barát munkájának tekinthető. Gótikus építészetünkben szinte egyedülálló eset, hogy egy templom tervező építésze hitelesen kimutatható. A templom díszítményeinek kifaragásában pedig nagy része lehetett annak a György kőfaragónak, akit ide temettek el. Talán az ő műve a bájos angyaldomborművekkel díszített nyugati kapu.

A Farkas-utcai templom egészen más gótikus típust mutat, mint a főtéri Szent Mihály egyház. Nem háromhajós csarnoktemplom, mint amaz, belső tere egyetlen hajót alkot, melyre hálóboltozat borul. Egységesebb, derűsebb, de ugyanakkor egyszerűbb, nyugodtabb is amannál. Külső felépítésében is az egyszerűség, de egyben az erő szépsége nyilvánul meg. Várszerűen hatalmas falait a támasztópillérek komor, viharvert rendjei tagolták. Főhomlokzatát sem ékesíti több dísz, mint a finoman tagolt kapuzat, felette csúcsíves ablak és legfelül a keményen felemelkedő, háromszögű oromzat, melynek tiszta, nyugodt felülete komoly méltósággal, okos vigyázással uralkodik

az ősi Farkas-utcán. Egyszerűbb eszközökkel több erőt, több nemes szépséget aligha lehetne kifejezni. Ez a titka hatásának, vonzóerejének. Ez az a sajátság, mely a vele rokon felépítésű, erdélyi magyar gótikus templomok hosszú sorát a nemes egyszerűség varázsával ruházza fel.

Kolozsvár gótikus emlékeinek harmadik csoportját az óvári egykor domonkos, most ferencrendi kolostor épületei alkotják, melyeket maguk a szerzetesek, a kőfaragó és kőműves domonkosok emeltek. Ezekből ma már csak az egykori hatalmas refektórium és az udvari folyosó maradt meg eredeti alakjában. De ez a néhány részlet is elég arra, hogy a középkori életet állítsa szemünk elé, annak hangulatát keltse fel az udvari folyosó kertrenyíló, széles, nagyvonalú csúcsíves árkádjaival, a refektórium mélyen lehúzódó boltíveivel vagy az egykori könyvesház derűs, napfényes intérieurjével.

Az óvári domonkosok gyönyörű kolostorukat elsősorban Hunyadi Jánosnak köszönhették, aki annak építésére nagy adományokat tett. Rajta kívül főleg az erdélyi vajdák, meg a kolozs- és dobokamegyei nemesség támogatták alapításaikkal és ajándékaikkal. Szinte a környék magyar nemességének családi temploma volt.

Kolozsvár gótikus városképét az egykori várfalak, bástyák, kaputornyok egészítették ki. Közülük nem egy még a mult században is állott, ma már egyedül csak a zömök Bethlen-bástya, élő történeti hátteret alkotva a Farkas-utcai templom számára. A középkori Kolozsvár kedves, megható emléke még Mátyás király szülőháza az Óvárban, mely a király születésekor (1440) Méhffi Jakab magyar szőlőművesé volt. A szerény ház nagy szülöttjét Kolozsvár lakói mélyen szívükbe zárták. Szeretetük és büszkeségük közvetlen melegséggel nyilvánul meg Heltai Gáspár színes, részletes leírásaiban, aki nyilván a még élő szájhagyományból merített. Heltai bizonyára a kolozsvári nép felfogását fejezte ki, midőn naiv lelkesedéssel megjegyezte: „. . .nem minden bokorban terem olyan felséges és híres-neves fejedelem".

Ugyanakkor, amidőn a XV. század végén és a századfordulón a gótikus építészet virágkorát élte Kolozsvárt, egy új stílusnak,

a renaissancenak első nyomai kezdtek feltünedezni. Eleinte csak lopva, itt-ott szerényen meghúzódva bukkantak fel a renaissance díszítő motívumok. Később azonban, a XVI. század harmincas éveiben az olasz művészet közvetlen hatása alatt hatalmas renaissance kőfaragóiskola alakult ki, melynek fejlődése a XVI—XVII. századi gazdag virágzás után átnyúlt még a XVIII. századba is. A kolozsvári kőfaragók tevékenysége ezekben a századokban Kolozsvár határain messze túlterjedt. A régi feljegyzésekből kiderül, hogy az erdélyi fejedelmi és főúri építkezésekhez — még azokhoz is, melyeknél olasz fundator vagyis tervező dolgozott — Kolozsvárról hozattak kőfaragókat vagy egyenesen innen szállították a kész, kifaragott köveket. Az erdélyi magyar renaissance kialakítása jórészben a kolozsvári kőfaragó iskola műve és érdeme. A kolozsvári mesterek nemcsak hamar eltanulták és elterjesztették a renaissance formákat, hanem korán át is alakították. Már a XVI. század derekán jelentkezett a helyi felfogás hatása. Az olasz formákból lassan kifejlődött az erdélyi magyar renaissance stílus, melynek nyugodt fejlődését és életképességét éppen a kolozsvári kőfaragó iskola biztosította.

A város egykori renaissance építkezéseiből ma már csak néhány polgári ház részlete, boltozatos szobája és nagyszámú ajtó- meg ablakfaragványa maradt fenn (Erdélyi Nemzeti Múzeum). A legnevezetesebb a főtéri Wolphard-Kakas-ház, melyet Wolphard Adorján, a neves humanista kezdett építtetni, folytatta Wolphard István főbíró és befejezte Kakas István, Báthory Zsigmond fejedelem diplomatája a XVI. század végén. E háznak ma is meglévő kedves része az ú. n. zodiakus-szoba, egy boltozatos, kisebb terem, melyet az alacsony arányok, a mélyen lehúzódó boltozat meghitt közvetlenséggel árasztanak el. Díszítése szokatlanul gazdag, a boltozatvégeket tartó gyámköveket mind domborművek ékesítik, melyek elragadóan bájos, pufók gyermekalakokkal és ügyes állatképekkel a zodiakus csillagzatait jelképezik.

A renaissance formák fokozatos meghonosodásával kapcsolatban egy új, helyi stílusváltozat is kifejlődött, melyet erdélyi virágos renaissance-nak nevezhetünk. Ez a derűs, üde virágornamentika a művészetek minden területét meghódította.

Könnyed, változatos mintái feltűnnek az ötvösművészetben, könyvkötésben, címereslevél- és mennyezetfestésben egyaránt, sőt a kő- és fafaragványokon is elterjedtek. Ennek az iránynak is egyik központja éppen Kolozsvár volt. Két gyönyörű emlékét ma is ez a város őrzi, az egyik a Farkas-utcai református templom pompás, faragott szószéke 1646-ból, a másik Újhelyi Gábor örvös házának mesésszép ablaka 1724-ből (Erdélyi Nemzeti Múzeum), melynek köröskörül futó, finomrajzú, gyengéd virágdísze Sípos Dávidnak, a neves kidei kőfaragónak a remekműve.

A renaissance Kolozsvár, melyet Mikes Kelemen a „Szamos mellett lévő szép város"-nak nevez, a fejedelmi Erdély hatalmas, gazdag, művelt központja, sőt mondhatni szellemi fővárosa volt. Unitárius, református, majd később katolikus kollégiumok működtek itt, továbbá számos nyomda dolgozott, melyeknek élén a magyar művelődés oly kiváló úttörői állottak, mint Heltai Gáspar és Misztótfalusi Kis Miklós. A kolozsvári céhek is Erdélyszerte nagy megbecsülésnek örvendtek. A fejedelmek művesei jórészben a kolozsvári kőfaragók, képírók, asztalosok, könyvkötők, ötvösök köréből kerültek ki. Nem egynek nevét is megőrizték a régi feljegyzések, mint Seres János, Diószegi István és Péter kőfaragókét meg Székesfehérvári István és Nagybányai István képírókét.

A sokféle írott forrás, az emlékek feliratai és nem utolsó sorban a házsongárdi temető egyszerű, kedves régi sírkövei bepillantást engednek a polgárság lelkivilágába. A feliratokban az ő szavuk szólal meg, hogy megindítóan komoly, vallásos vagy bensőségesen családias megnyilatkozásaikkal közvetlen barátainkká váljanak. Ferenczi Antal főbíró építési emléktábláján (1544) önérzetes példaadással hangsúlyozza, hogy a Szamos-híd őrtornyát akkor emeltette, amidőn pestis és egyéb csapások miatt munkára senki még gondolni sem mert, hogy halálveszedelem közepette is hirdesse, hogy ő hazáját jó törvényekkel és középületekkel akarta szolgálni. Egy magyar ötvös házának ajtaján (1586) pedig mélységes istenfélelemmel hirdette: „Az mit elkezdesz, bízd az Istenre teljes szívedből, mert az az Istennek parancsolatjának megtartása." Még melegebbek, bensőségesebbek a sírfeliratok: „Itt fekszik Bácsi Istvánnak szerelmes házas-

társa egy kedves leányával" (1634) olvassuk az egyik sírkövön, a másik alatt „hűséges állhatatos és jó példaadó Hyncz Mátyás" várja a „Megváltó Jézus Krisztusnak igaz Istennek eljövetelét" (1626), ismét egy másik sírkövön Viczei Gáspárné boldog hittel vallja: „minekutánna felébredek... ebben az testben meglátom az Istent."

Az erdélyi fejedelemség megszűnése után, a Habsburg uralom alatt, a XVIII. század elején ismét egy új stílus, a barokk kezd mindjobban érvényesülni. Eleinte főként az újjászervezkedő katolikus egyház építkezésein, az új templomokon tűnik fel. Először felépítik a kéttornyú, hatalmas, volt jezsuita, jelenleg piarista templomot (1718—24), mely kiválik mozgalmas tagolású, gazdag díszű, pompás belső terével. Később átalakítják az óvári ferencrendi templomot és eléje karcsú tornyot emelnek (1728—45), majd a század második felében befejezik az ívelt homlokzatú, kedves minorita templomot (1780—84). A katolikus szellem új virágzásra élesztette a szobrászatot is. A jezsuita templom és rendház előtti téren felhőktől és angyalfejektől övezett oszlopon szép Mária-szobrot emelnek (1744), a Szent Mihály-templom elé pedig pompás kapuzatot állítottak Mihály arkangyal és más szentek mozgalmas alakjaival (1743—47). Az utóbbi, valamint a Szent Mihály-templom barokk oltárai mind Biró János plébános bőkezűségéből készültek. Mestereik bevándorolt délnémet és osztrák kőfaragók voltak, akik hazájuk patétikus barokk stílusát honosították meg Erdély földjén.

A XVIII. század második felében megindulnak a világi főúri építkezések is. Ennek első hírnöke a gubernátor gróf Bánffy György főtéri palotája, Johann Eberhard Blaumann műve (1773—1785), melynek pompás, erkélyes, szobordíszes homlokzata példaként hatott a főurakra. 1790-ben a gubernium áthelyezésével Kolozsvár hivatalosan is Erdély fővárosa lett, ami maga után vonta a városi élet erős fellendülését. A főurak egyre-másra építtették fel palotáikat, melyek javarészt helyi mesterek alkotásai és így már a későbarokk, illetve korai empire helyi, meggyökeresedett változatát képviselik. A Farkas-utcai Teleki-ház (1790—95), a királyutcai Tholdalagi-Korda-ház 1801—1807), az óvári Mikes és Bornemissza kúriák, a főtéri

Jósika- és Rhédey-paloták a legszebb emlékei a főurak építőtevékenységének. Az előkelő stílusú homlokzatok, meghitt, derűs árkádos udvarok, oszlopos kapuzatok kifínomult, tartózkodóan nemes ízlést terjesztettek el, mely még az egyszerű polgári építkezéseket is áthatotta. Ekkor alakult ki végleg a város művészi képe, utcáinak és tereinek meleg hangulata, bájos kedvessége. Ez volt az a város, melyet De Gerando francia író így jellemzett: „une jolie et aristocratique petite ville... avec des rues droites formées de maisons blanches et élégantes".

A későbarokk, illetve a klasszicizmus idejére esik még a protestáns templomépítkezés fellendülése. A XVIII. század végén (1792—96) épült az unitárius templom, melynek két egybeáramló ellipszisből alkotott belső tere egész Erdélyben párját ritkítja. Jelentőségét növeli, hogy magyar művész, Ugrai László alkotása. A XIX. század derekán (1829—51) pedig felépítik a külmagyar-utcai református, népies néven „kétágú" templomot a debreceni nagytemplom mintájára. Oszloprendekkel tagolt, kéttornyú homlokzatán, tágas belső terében már a késői, szigorú klasszicizmus felfogása uralkodik.

Kolozsvár önálló művészi fejlődése a klasszicizmussal a XIX. század derekán befejeződött. A város nem irányító többé, hanem maga is követi a főváros, Budapest útmutatásait. A stílusdivatok és mesterek onnan jöttek, közöttük szerencsére a kiváló szobrász, Fadrusz János, akinek alkotása, Mátyás király lovasszobra (1902) oly dísze lett Kolozsvárnak, melyhez hasonlóval kevés európai város büszkélkedhetik.

Mindaz a sok nemes szépség, amit Kolozsvár lakói évszázadok alatt összegyüjtöttek és kifejlesztettek városukban, foglalata és egyben művészi vetülete volt az ott folyó élénk és mély szellemi életnek. Különösen a XVI—XVII. és a XIX. század folyamán rendkívüli erővel buzgott fel a város tevékenysége a magyar művelődés minden ágában. A szellem kiválóságai gyűltek össze falai között, akik a fővárost megelőzve nem egyszer példát és utat mutattak az egész magyarságnak. Ennek a mély szellemi kultúrának meleg bensősége tükröződik nemesvonalú emlékein. A kettő oly szorosan összefügg, hogy a szellemi élet ismerete nélkül a város műalkotásait nem érthetjük meg,

mert mint Jósika Miklós báró mondja: „Kolozsvárnak lakóit kell ismerni, hogy azt szépnek találjuk". Jósika e találó megjegyzése megmutatja a műemlék mögött a legfőbb értéket, az élő, cselekvő embert, aki a várost a maga hasonlatosságára megalkotta. Ha pedig e város sajátos lelki varázsát akarjuk éreztetni, ismét Jósika Miklós ódon zengésű szavait kell idéznünk: „Kolozsvár hasonló... oly ember arcához, ki mellett egyelőre kis részvéttel megyünk el, kivel másodszor szóba állunk, kit harmadszor keresünk, végre nehezen, igen-igen nehezen válunk el tőle".

Dr. Balogh Jolán

volt aki más foglalkozásból igyekezett magát fenntartani. (Lehetett tanár, bábkészítő, díszletfestő, plakátragasztó, csak művészi tevékenységével kellett valamilyen ,,szigetre'' visszahúzódnia.) Ahogyan a politikai fordulatok évei után a legjobb magyar költők fordításból éltek, s virágzott nálunk a fordításirodalom, a grafikusok kitűnő illusztrációkat készítettek. Ezen a területen kevésbé élt az egyirányú követelményrendszer. A kivonulás nem minden esetben volt lázadó és tudatos. Volt, aki játékkal, vidám viccekkel jutott el új világába, hasonlóan például *Weöres Sándor*hoz, aki *Fülep Lajos*nak levélben küldte el új művészi korszakát nyitó ,,fütyülő'' versét 1947 szeptember 3-án, mely így kezdődött:: ,,Harap utca három alatt / megnyílott a kutya-tár...''. Korniss *Tücsöklakodalom* című festménye ennek a hangnak rokona.

A művészek egy másik csoportja megpróbált alkalmazkodni az új pártfogók igényeihez. A kiállítás érdekes példája néhány ikonográfiai típus átformálása. Fehér lovon, az egykori kormányzó fehér lován jelenik meg egy képen a felszabadító. Politikai plakáton a szovjet példa nyomán átformálódik néhány náci jelvény és sem a megbízónak, sem a művésznek nem rebben a szeme.

Meg kell azonban azt is említeni, hogy néhány művészeti ág sajátos feltételei szerint kíván alkalmazkodást művelőjétől. Építészet, falképművészet, monumentális szobrászat, politikai plakát, sajtófotó nem jöhetett létre hivatalos támogatás nélkül, alkotója nem lehetett független megbízótól, hivatalos ideológiától. Érdekes viszont a fennmaradt épületek, építészeti rajzok, plakátok anyagában a negyvenes évek stílustendenciái továbbélését látni egészen 1951-ig, mintha alkotóikat el sem érte volna ,,az idők szele''. A monumentális szobrászatot, falképművészetet a zászlók átfestése mellett rangos kompromisszumok is jellemzik. Magasrendű, emelkedett alkalmazkodással, személyes átérzéssel készült például 1948-ban *Ferenczy Béni Petőfi*-szobra, hasonlóak *Bokros Birman Dezső* szobortervei (például a *Dunavölgyi népek kórusa,* mely sajnos ma sem áll köztéren. Rokon gesztusok figyelhetők meg *Barcsay Jenő* mozaikterveiben, *Borsos Miklós* emlékműterveiben. A szobrász a kisplasztikában, portréban lehetett független (lásd *Vilt Tibor Ketrecét*), monumentumot azonban csak társadalmi függőségben emelhetett. A művészek személyes vívódásaikban élték át a korszak válságait, a számukra elfogadható út keresését. Előbb vagy utóbb azonban a kor jelentős alkotói közül igen sokan felismerték, hogy nem a politika uralkodó ideológiájának világa érvényes számukra, hanem más távlatok. Aki nem elégedett meg a szocialista realizmus doktrínájával, más irányú filozófiai, esztétikai tanulmányokba kezdett. Ősművészettel, a népművészet világával, a Távol-Kelet kultúrájával foglalkozva szélesítette szellemi határait. Magánlakásokban elhangzó előadások, magánkiállítások, kis közösségek rendezvényei, gépírásos fordítások, egymásnak írt művészlevelek segítették a független művészet eszméinek és gyakorlatának továbbélését. A kor legjelenősebb képzőművészete e körökben született és táplálta olykor az alkalmazkodókat is.

A kor művészeti emlékei még korántsem ismertek teljes gazdagságukban. Sok írott, rajzolt, festett hagyatékot kell még átnézni, összegyűjteni. Ez a kiállítás egy fontos lépés volt a kutatások történetében. *(Magyar Nemzeti Galéria, 1998. IX. 14 – X. 25.)*

Bokros Birman Dezső: Dunavölgyi népek kórusa, 1946



Az épület arányai

A Kolozsváry-gyűjtemény

SÜMEGI GYÖRGY

A második világháború traumája és a fordulat éve, az államosítások magántulajdont negligáló, a polgári értékeket megkérdőjelező korszaka valóságosan illegalitásba űzte a friss háborús kifosztottság után megmaradt műgyűjteményeket. Eldugni, takargatni kellett a veszélyeztetettség miatt, és szinte szégyellni is e privát vagyont. Csak akkor oldódott valamelyest a görcs, amikorra nagyobb értékű és volumenű gyűjtemények tulajdonosai lakbérkedvezményt kaptak. Sokan persze nem mertek – s voltak, akik nem akartak – kérni, mivel a védettség intézményétől is ösztönösen féltek: ráteszi majd az állam a kezét, elveszi, elrekvirálhatja. A védettség ugyanakkor a szakmai megbízhatósági kritériumoknak sem tud száz százalékosan megfelelni, hiszen pl. országos szakmúzeum szakemberei is védtek már hamis képeket...



Korniss Dezső: Feszület II., 1947,
olaj, vászon, 198×44 cm

A Kolozsváry-gyűjtemény létrejötte kezdetén, illetve Kolozsváry Ernő gyűjtésének a megindulásakor ezek a görcsök egyrészt oldódtak, másrészt új kihívások jelentkeztek. Az idő fonalán minden gyűjteménynek historikuma van, és természetes adottságként tételezhetjük a kollekciókat – így Kolozsváryét is – történeti képződménynek. Ha alapkiindulásként ezt elfogadjuk, akkor megsokszorozódik a gyűjtői motiváció, az első mű megszerzésének a jelentősége, illetve annak történeti beágyazottsága.

A 24 éves győri fizikatanár az 1956-os forradalom leverése utáni dermedtségben, a visszatartott szívdobogás, a forradalom elleni retorzió éveiben kezd gyűjteni. Itt, ebben a pontban érhető tetten egy mára sokszínűvé terebélyesedett kollekció induló üteme. Ne féljünk kimondani: a Kolozsváry-gyűjtemény a Kádár-korszak első éveitől épült föl, de közvetetten ellenpontot képezett a korszak deklaráltan elvárt kultúrpolitikájával szemben. Ugyanis a hazai művészeti tradíciók egyik bázisára (Európai Iskola), annak elsődleges fontosságára hívta föl a figyelmet. Ennek gyűjtésepártolása már önmagában oppozíciónak számított a korai Kádár-korszakban. Mi sem bizonyítja ennek elhúzódását jobban, mint a gyűjtemény egyik pillére, *Korniss*, hiszen ő még poszthumusz Kossuth-díjat (akkor *Kondor Béla* és *Tóth Menyhért* mellett) sem kaphatott a Németh-kormánytól (Glatz miniszter úr föl sem terjesztette).







Nádler István: Dél, 1984, olaj, vászon, 130×190 cm



Román György: Párizs, 1966,
olaj, farost, 100×126 cm

Az 1950-es évek második felétől, az 1960-as évtizedtől induló, akkortól gyarapodó gyűjtemények sorában nem társtalan a Kolozsváryé. Nagyjából ezen években kezd gyűjteni Dévényi Iván, dr. Rácz István, dr. Patkó Imre, Deák Dénes, Vörösváry Ákos, – nem teljes, csupán jellemző műgyűjtői kört jelezve.

Kolozsváry a forradalom leverése utáni bezártságból, a keleti blokk az orosz fönnhatóság bilincsszorításából vágyakozással tekintett a koalíciós évek szabad világára, az Európai Iskola teremtette művészeti pezsgésre, a főszereplők kvalitásos művészeti munkálkodására. Éppen ezért ők (*Anna Margit, Bálint Endre,* Korniss Dezső) kerültek gyűjteménye fundamentumentális alapszerkezetébe akkor, amikor a hazai művészet történetírás – még legalább egy fázissal lemaradva – a késő-szocreál, a közösségi, az internacionális művészet álbűvöletében írta apologetikus szövegeit. Kolozsváry és a kortárs műgyűjtők hamarabb fedezték föl s gyűjtötték az Európai Iskolát, mint ahogy azt a hazai



Kiállítási enteriőr
(Fotók: Berényi Zsuzsa)

múzeumok elkezdték volna. Mára összeértek a kutatás, a múzeumi gyűjteményezés és az iránymutató műgyűjtés szálai: az Európai Iskola festészettörténeti progresszivitása, jelentékenysége szerint van értékelve.

Azt azonban máig nem emelték ki, nem hangsúlyozták eléggé, hogy mindennek a festészeti, a művészetszemléleti része is igen fontos. Itt csupán utalni, röviden rámutatni szeretnék arra, hogy a Kolozsváry-gyűjtemény törzsét képező alkotók nagy részének egy és ugyanazon személy volt a mestere, főiskolai éveinek iránymutató festőtanára: *Vaszary János*. A hazai művészetoktatásban ugyanis a nagybányai fordulat után sejthetően a modern művészet szilárd meggyőződésű, a századelő francia művészetéből kiinduló, a hallgatók önfejlődésére figyelő Vaszary-féle művészetpedagógiai metódus fölszabadító erővel hatott a növendékekre. S volt még valami: végleges megszabadulás a vásznak sötét alapozásától, a háttérből indított fejlesztéses kompozíciók elvetése, a világos-világító színek használatának örömteli kifejeződése. A felület (vászon, dekli stb.) monokrómmá (egy színnel!) való alakítása, s ekként való kompozícióba foglalásának a begyakorlása. Vaszary tehát annak a művészetpedagógiai fordulatnak a legnagyobb hatású követe 20. századi művészetünkben, amely a nagybányai metódustól a modern művészet szellemisége irányába lendítette a fiatalokat, a hazai modern művészetet.

A gyűjteményben képviseltek közül idesorolódnak: Anna Margit, Bálint Endre, *Barcsay Jenő*, Korniss Dezső, Tóth Menyhért, *Vaszkó Erzsébet*. Ők mindannyian, s a művészetoktatás eme szegmensén átpréselődött kortársaik is – Vaszary köpenyéből bújtak ki. Ezért is különösen érdekes, hogy Vaszary – és korosztálya – nincs képviselve a gyűjteményben.

A kollekciót *Nagy István* művek nyitják meg. E munkák több darabja az egyik (első?) fontos forrásra, a Wolfner–Farkas István-gyűjtemény Glücks Ferenc kezelte hányadára utal. Vagyis a Kolozsváry-együttes több korábban létrejött gyűjteménynek is közös medre, hiszen Radnai Béla gyűjtői iniciálása, a tőle való *Szőnyi*- és a *Márton Ödön*től származó Egry-kép mellé a Kürtös-gyűjtemény több Nagy Istvánja sorolódik.

Végigpillantva a gyűjteményen élesen kirajzolódik, hogy a legelső művek az 1910-es évek elejéről és az első világháború éveiből valók. Ide sorolhatjuk a Wolfner–Farkas gyűjteményből átszármazott korai darabokat és *Gulácsy Lajos: Arte vita natura* (1916–17) című művét. E kép nagyszerű példája az álomvilága *Na'Conxypan*-i foglyaként vergődő Gulácsy különösségének: az egymásba tűnő rétegek, a jelekké mosódó figurák/motívumok képi tárházát a színek áttetszően fehér, világos, már-már misztikusba hajló világító karaktere az emlékezés, lemondás tört-gyöngyházfényű mázával vonja be. A Nagy István-i közelkép-jellemképeket élesen ellenpontozza. Egry fénykévékből megépített *Delelése* és *Farkas István Vihar után*jának fölsikoltó lilája, a fenyegetettség előérzetét szuggeráló drámája.

A gyűjtemény plasztikai részének bizonyos esetlegességére, sporadikusságára hívják föl a figyelmet *Borsos Miklós*, *Mészáros Dezső*, *Oláh Mátyás* plasztikái és az a tény, hogy a *Ferenczy Béni* aposztrofálta „legnagyobb magyar szobrászt", *Medgyessy*t csupán rajzok – bár nagyon fontosak! – képviselik. A gyűjteményi törzsanyaggal leginkább a *Vilt Tibor* és *Schaár Erzsébet* plasztikák hangzanak együtt, ugyanakkor az Anna–Barcsay–Bálint–Korniss–Vajda–Vaszkó kórus összhangzatát a magányosok triója (*Román György–Veszelszky Béla–Tóth Menyhért*) még inkább fölerősíti. *Ország Lili* már-már monografikus mélységű jelenlétét (ad analogiam: Vasilescu-gyűjtemény) ugyanúgy föl kell jegyezni, mint Kondor monumentális-szakrális szénrajzát, a *Deim*-művek szentélyét vagy *Nádler István*nak az együttesből is kiemelkedő és a tárlaton kitüntetett egységben megnyilvánuló festői szenzibilitását, ecsetkalligráfiáját.

Kevés a hely most ahhoz, hogy részleteiben, az életművekbe illesztés gondos-elemző igényességével időzzünk el Anna, Bálint, Korniss, Vajda és Vaszkó gyűjteményi fontosságán – hiszen a sajtó, a napilapok úgyis ezt emelték ki

Kolozsváry-gyűjtemény

Rózsa Gyula

A gyűjtő korreferátuma

A hatvanas évek – tovább most már aligha takargatható – legalább hetvennyolcig tartott. Ha nem a nyolcvanas évek közepéig. Barcsay hetvennyolcban fejezte be Monumentális kép I. című, harmincöt centis, freskófesztávú vásznát, Deim Pál hatvannyolc–hatvankilenctől lett szuverén Deim, de szuverén és érinthetetlen Szárnyasoltára nyolcvanhármas évszámot visel, Kondornak és Ország Lilinek a haláluk szabott brutálisan egyértelmű korszakhatárt, így tartott náluk hetvenkettőig, hetvennyolc október elsejéig az éra. A Kolozsváry-gyűjtemény, amelyet az őszi szezon nyitányaként mutattak be a Műcsarnokban, ilyen értelemben a hatvanas évek gyűjteménye. További engedményekkel és további megszorításokkal. Mert Anna Margit negyvenhét–negyvennyolcas, zokogó és álságosan vidor fej-sorozatából éppen kilenc remek került a kiállításra, de oda került egy elképesztően kétértelmű és elképesztően korai Ifjú próféta-kép is. Bálint, aki egymaga kitöltené főművekkel – a Kolozsváry-gyűjteményben őrzött főművekkel is – a naptár szerinti hatvanas évtizedet, egy harminckilencből származó pasztellel jelzi, hogy volt ő rácsodálkozó Vajda-követő is, egy a többi közül. Keserű munkássága hetvennyolcig követhető, Kornissnak pedig egész pályáját átfogja a – ha jól számoltam – tizenhárom főmű.

A fenti felsorolásból az is kitetszik, hogy a győri Kolozsváry-gyűjtemény nem csak a hatvanas évekre, hanem – szép inkonzekvenciáit ugyancsak megtartva – nagyjából egy művészi áramlatra összpontosít. Nevezhetjük ezt éppen európai iskolának – nevezi szentendreinek is az önmagával egyelőre megegyezni nem tudó szakirodalom –, de ragaszkodjunk az áramlathoz, tendenciához, törekvéshez. Mert nem a negyvenöt és negyvenkilenc közötti művészszerveződés a gyűjtő körülhatárolt célja, amint az eddigiekből látható, egyfelől jóval később született és indult művészeket beemel, másfelől tősgyökeres iskola- és csoportalapítókat kihagy a saját képtárából. Vajda, Vaszkó, Váli, Veszelszky, Vilt, így sorakoznak a nevek egyetlen betű alatt a katalógus végén, megadva a beszámolónak azt a ritka könnyebbséget, hogy minőséget mechanikusan lemásolt névsorral érzékeltethet. (A gyűjtő méltatta Zoltán Sándor más kategóriába kívánkozik az ábécé legvégén.)

Mert bármily semmitmondó is az állítás önmagában, az impozáns gyűjteményt a minőség, a mesternívó fogja valójában össze. Ezt a jellemzést ugyan minden fellengzős ismertetés és minden érvelésre képtelen méltatás gyanússá tette már régen, a háromnegyed Műcsarnokot megtöltő kiállítás azonban hitelesít: Kolozsváry Ernő győri középiskolai tanár rendkívüli, mert rendkívül igényes modern magyar kollekció tulajdonosa. A legjobb művek a kiválasztott legjelentősebb mesterektől (természetesen nem minden mester kiválasztott), a legmarkánsabb munkák a derékhad, sőt a tegnap még fiatalok javától (az eminensek köre magától értetődően szintúgy szűk és gyűjtőhöz illően személyes). Kolozsváry legendásan mérsékelt anyagi eszközökkel folytatta a gyűjtést, nem engedhette meg hát magának, hogy ne csak a legérdemesebbektől vásároljon. S minthogy legendásan józsemű szakértő, nem engedhette meg magának azt sem, hogy nagy nevektől – ismerünk ilyen gyűjteményeket – másodlagos minőséget szerez-

Mozgó Világ 1998/10.

zen be. Ilyen szempontból tekintve át a kollekciót, feltétlenül az artisztikum, azaz az erkölccsé és esztétikummá lényegülő mesterségbeli mívesség tűnik fel a legállandóbb tulajdonságnak.

Kezdjük Barcsayval, haladjunk születési időrendben. Kompozíció című, nagyarasznyi táblája nem több mint mélyfekete, hosszúkás téglalapon néhány derékszöget alkotó fehér sáv; pontosan öt. Tökéletesen letisztult geometrikus rendszer tehát, s hozzá feketefehér a színskála, a kontrasztlehetőségek és az érzelmi puritánság végső értékei táján. De a fehér sávok olyan bravúrosan kopottak, lehorzsoltak, oly esendő-emberien üt át rajtuk a fekete, még inkább a finom esetlegesség, hogy megbocsátható, ha a középen végigfutó derékszög-rendszerben emberorrot, szemet, a szélső, szegélyező másikban pedig már arckontúrt is látunk. Vagy mindjárt arcvonást – mindenesetre valami humánusat, ember-hőmérsékletűt, a hideg geometrikus konstrukciót felmelegítőt. Korniss nagyon hasonló „koptatással" – a szövött vászon aranyfelületen átütő vörös textúrájával – kelt patinás képzeteket, ódon-megbízható hangulatot frivol Fuvolázóján; az egyenletes-telten felvitt mélyzölddel, ezzel a csaknem fekete árnyalattal erősítve a szürreálisan állhatatlan látomás komolyságát. A másik oldalon Keserű Ilona pop-art (és még oly sok más) ihlette kompozícióin a zsákvászon patyolattiszta minőséget kap a kényes megformálástól és a finom kontextustól, Deim Pál pedig higiénikus, csaknem steril fennköltséget kölcsönöz a hivatásánál fogva lompos, gondozatlan pop-artnak. Elég, ha egyetlen gesztusára figyelünk: a monoton ismétlődő szériaelemeket, az elődök munkáiban szándékosan slendrián, elmaszatolódó és kitöredező rémes rasztermustrákat olyan hibátlanra festi és domborítja, hogy azok a származásuk ellenére mást – a Deim Pál néma, vádoló megrendülését jelentik.

Nem lehetünk olyan naivak, hogy ne vegyük észre: ezek lényegig hatoló különbségek. Hogy ne tudnánk: ugyanannak a motívumnak a megfestés-módja, ugyannak a magatartásnak az eltérő előadásmódja magát a motívumot alakítja át, az előadás tartalmát változtatja meg. Hogy – például – az artisztikum önmagában is átformál, kifordít, új értelmet ad. Keserű felhasítva tálal elénk egy domborított, nyers zsákvászondarabot, miként a terek és hasítások nagy olasz mestere, Lucio Fontana. Még a mű címe sem több: Hasítás. Ám az, hogy az elementáris – Fontanánál fájdalmasan brutális, és csaknem mindig egyidejűleg erotikus – hasítékot Keserű hullámvonalba fegyelmezi, mi több, szabályos-ritmikus görbébe komponálja, mértéket, *módust*, a szó átvitt értelmében is formát ad az elementáris hatásnak. Amely nem kevésbé elemi és erotikus, csak *más* – mint Keserű ekkori, elemi és lebegően erotikus művei általában. Hasonló élmény: Bálint, a már negyvenhétben Párizsban szürrealistaként jegyzett Bálint a későbbi, érett tábláin egészen személyes *dézsá-vűkbe* és kifinomult, tűnődő és gyönyörködtető színhatásokba oldja a tapintatlan törekvés minden provokációját. Hogy beleférjen a Bálintnak fontos valamennyi embertelenség, megélt megaláztatás, lázadás és rezignáció. Tábláin a baljós mélyértelműséggel hallgató apáca-félék, a ki-tudja-milyen hajlamosságú angyal- és madonna-sziluettek, az észveszejtően játékos lófejecskék egyszervolt egyezségre jutnak gyanúsan tündöklő piros színekkel, kétértelműen fluoreszkáló, lidérces zöld-kékekkel, hallgatag csaknem-feketékkel. (Itt már jártam valaha I., II.; Szentendre nyolcadik temploma.)

Nemzeti karakter, netán megkésettség a peremvidéken? A modern és modernista magyar művészetnek a legjobb korszakai bizonyos, hogy tele vannak hasonlíthatatlan életművekkel, így a hatvanas évek is. Tanulmányozzuk csak a Kolozsváry-gyűjteményt: Nádler István az egyik legkozmopolitább, legkevésbé lokalizálható festészeti törekvést, a nonfiguratív expresszionizmust érleli a sajátjává; Kondor olyan hatal-

mas és hasonlíthatatlan, hogy szinte értelmetlen említeni vele kapcsolatban konstruktivizmust, expresszionizmust, szürrealizmust (és Blake-et), amelyeket pedig mind felszívott, kiforgatott és feldolgozott. Korniss ekkorra valósítja meg a lehetetlent, a festészet bartóki szintézisét, amelyet előtte is, utána is akarnokok tömege próbál méltatlanul és reménytelenül leráncigálni a legtisztább szellemi egekből. Korniss akkor éppen harminc esztendeje dolgozik ennek jegyében (Pásztorok II., 1969–80), sok termékeny kitérővel. De már a Miró-hatást feldolgozó, korai szürrealizmusa is – láttuk – mássá, egyénibbé és markánsabbá érik kilencszázötvenre, mint a széria-szürrealistáké a megelőző negyed évszázadban. Ő a generációjában a legnyugtalanabb, a legtöbbet kipróbáló. Mégis azt kell látnunk – ebben a szellemi-erkölcsi együttesben meg kell látnunk –, hogy még a legszemélytelenebbnek látszó periódusa, a kalligráfia-sorozata is elválik a titkos eleganciájával, a finoman rejtett rendjével mind a pollocki, mind a michaudi gesztustól és kalligrafálástól.

Ha mármost az időrendi összehasonlító táblázatokat figyeljük – amelyeket oly sokan figyelnek kizárólagosan szép szakmánk művelői közül –, inkább hajlunk afelé, hogy az eltérések oka ebben, az aritmetikailag mérhető tényekben, s nem a néplélekben, a magyar géniuszban és a mindenkinél nagyobb kollektív talentumunkban keresendő. A kronológiák első látásra nem hízelgőek. De kit érdekel, hogy Kazimir Malevics hány évvel korábban jutott el a geometrikus végsőkig, mint Barcsay, ha a Barcsay harmincöt centis képe mellkast feszítően monumentális? Ha tökéletes és mély, Malevics mellé állítható, ha tökéletesebb és mélyebb, mint a Malevicset öt év múlva, tizenöt év múlva követők méltó és méltatlan vonulata. És ha fájdalmas is – mert fájdalmas –, hogy a felsoroltak életművéből egyet sem ismer és ismer el a világ olyan rangon, amelyet a rendkívüli egyéniségük megérdemelne, jó ha tudjuk, hogy ennek az értéknek ez volt az ára. A magyar művészek rákényszerültek az évszám szerinti késésre, és a legjobbakat a tehetségük, az egyéniségük rákényszerített sosemvolt, seholsemvolt értékek kitermelésére. Csak vázlatosan átfutva a pályarajzokat: Korniss az ötvenes évtized vákuumában ért mély, kikezdhetetlen és abszolút mércével mérhető mesterré, ekkor már elmúlt negyvenéves. Bálint még később, a nevezetes hatvanas évtizedtől – igaz, annak a legelejétől – készíti szürreális mesterműveit. A Barcsay pályája szervesebb és folyamatos, őt éppen e folyamatosság vezeti lassan a végső letisztulás felé. A kezdetek ugyanis messzire nyúltak, ha úgy tetszik, azok voltak késésben: a húszas években, amikor az absztrakt konstruktivizmus már túl volt az első sikerein, a harmincas évtizedben, amikor a világban már minden absztrakció áttört, Barcsay szerkesztett, fegyelmezett – és itthon kihívóan merésznek számító! – figuratív képekkel kezdte.

Egyikőjük sem renyheségből vagy gyávaságból tette. A zárt magyar közeg volt retardált, s benne a művészet közege késett. Érdemes végiggondolni, hogy még a hatvanas-hetvenes években is jószerivel Kolozsváry Ernő az egyetlen igazi gyűjtő, aki rendszeresen kortárs modern műveket vásárol. Az akkori viszonyok között is tragikomikus tanári jövedelméből. Érdemes végigolvasni továbbá a kiállítást megnyitó Mravik László egy korábbi tanulmányát, hogy kitessék: hányan és *mit* gyűjtöttek a magánosok a hatvanas években Magyarországon. A nem gyűjtők, a kommerszet gyűjtők, a legjobb esetben is csak klasszikus mestereket gyűjtők társadalmi és szellemi közegében mi inspirálta és ki honorálta volna *az ennél is modernebb* képzőművészetet Magyarországon?

A generációk egymásba érnek. A kortárs Kolozsváry-gyűjteménynek az előzményei, a kiállításon jelzésszerűen szintén megjelent óriások sorsa sem mutat más lehetőséget. Egry, Nagy István, Farkas István, Ferenczy Noémi és

Szőnyi mind a klasszikus avantgárd vívmányait hasznosították – egyfelől nézve – tíz–húsz éves késéssel. Másfelől Egry, Nagy István és Farkas olyan értékeket termelt ki az expresszionizmusból, Ferenczy Noémi a szecesszióból és az art decóból, Szőnyi a kipróbált és maga mögött hagyott konstruktivizmusból, amelynek a jelentősége felbecsülhetetlen. Kivétel csak az a Vajda Lajos volt – egyebek közt két késői remeket mutatott be a kiállítás –, aki szinkron is volt, szuverén is, de, mint köztudomású, ebbe egyrészt belepusztult, másrészt a halála után egy emberöltőnek kellett eltelnie, mire a nemzeti kultúra ráismert és befogadta. Nem mindenkinek és nem feltétlenül járható út.

Ám hagyhatjuk a komor tanulságokat: a Kolozsváry-gyűjtemény, mint sajátos és figyelemre méltó korreferátum az újabb magyar művészettörténet folyamatos eszmecseréjéhez, más hangulatú tanulságokkal szolgál. Azt állítja, hogy a messzi múltjában gyökeredző és legalább másfél évtizedig meghatározó hatvanas évek valójában a szuverén korkövetők, az autonóm modernek, a világot önmagukkal együtt vállalók nagy korszaka volt. Nem tagadja, persze, hogy voltak a korban konzervatív önmagukat vállalók, akik egyáltalán nem követték a kort. S voltak mindenáron korkövetők is, akik a legkevésbé sem lettek szuverének. Ők azonban egyáltalán nem képviseltetik magukat a híres Kolozsváry-gyűjteményben.

Modern magyar művészet a Kolozsváry-gyűjteményben. Műcsarnok, Budapest, 1998. szeptember 2.–október 4.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a MOZGÓ VILÁG c. lapot ..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:.....

Címe (város, község, kerület):.....

(Utca, tér, ltp.):.....

(Emelet, ajtó):.....

Irányítószám: .....

Előfizetési díj egy évre 1020 Ft

Az előfizetési díjat a részemre küldendő átutalási postautalványon egyenlítem ki.

.....
aláírás

Kolozsváry Ernő gyűjtő

KEMÉNY ISTVÁN KÖNYVAJÁNLATA

Az éjjeli őrjárat után

Jó eltörpülni valami mellett. Ha az a valami nem akar magába taposni. Általában fenséges tájak szoktak ilyen szelíden-szórakozottan fölénk magasodni. Ember ritkán. Azt az embert, aki mellett nyugodtan el lehet törpülni, erkölcsi nagyságnak nevezzük. Ilyen *Kertész Imre*. Illetve a művei.

Pedig szinte minden ellentmond ennek a tételnek. Kertész Imre alig ad megnyugvást az olvasójának, mindig mindenre újra kérdez, hisz a reménytelenségben, és csak ezért nem reménytelen. „A világot nem érteni, csupán mert érthetetlen: dilettancia. A világot azért nem értjük, mert nem ez a dolgunk e földön." Efféle szellemes paradoxonokban ad csak némi reményt, valami kilátást az Isten felé, és még ezeket is képes azonnal visszavonni: „Írónak mégiscsak attól kell leginkább tartania, hogy a mondandója fogytán, egyszerre csak szellemes lesz." Vagyis ő maga is érzi, hogy már

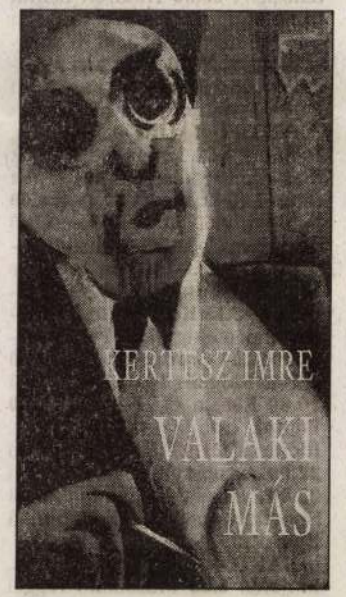

szél, és ha Auschwitzról beszél, akkor a halálról is beszél. *Pilinszky János* a másik író, aki ennyire kérlelhetetlenül kitartott e mellett a helységnév mellett. Amin talán sohasem szabad túllépni.

Kertész új könyve, a Valaki más a nyugati kultúrát halottnak tekinti, és azt a kort, amiben élünk, agonizálásnak. Az irodalom mai célját egyszerűen így határozza meg: „Följegyezni az utolsó vonaglásokat, ennyi az egész." A műfaj egy regény, egy napló és egy nagyesszé elegye. Feljegyzések 1991-től 1995-ig.

Nekem, szerencsémre, nincs olyan borzalmas összehasonlítási alapom, mint Kertésznek, én nem láttam demokráciát halálgépezetté átalakulni, de éppen ezért vitatkoznék vele egy ilyen megfogalmazáson, hogy „1993 forró nyara... miért emlékeztet annyira 1944 nyarára? A körülöttem bugyogó gyűlölet, a szakadatlanul tevékeny őrület. A »nemzet« fogalma mint egy egész országra ráerőltetett szerencsétlen tudat." Négy év telt el az óta a nyár óta. Azt hiszem, akkor és azóta valami pitiánerebb dolog történt/történik legalább is Magyarországnál annál, amit akkor Kertész Imre gondolt és leírt. Ha ez tévedés volt, akkor szeretném remélni, hogy nagyobb tévedései is vannak. Szeretném, ha tévedés volna például az egyik kedvenc részem a könyvben. *Rembrandt* képe, Az éjjeli őrjárat Kertész értelmezésében maga a nyugati kultúra: „Cocq kapitány csapata fürgén és tettre kész kíváncsisággal a sötétből kibukkan – egyetlen pillanatra csak: lámpásaikkal épp a sötét

Öt disznót adott egy Fuvolázóért

A műgyűjtés nem csak pénzkérdés, de sokba kerül a védelem, a restaurálás is

Kolozsváry Ernő fizika szakos tanár. Hatvanhárom éves, négy gyermek édesapja. Korábban négy esztendőn át Győr városának polgármestere volt. Már fiatalon elkapta a gyűjtőszenvedély, Korniss Dezső, Ország Lili műtermeit látogatta, Egry József képei után kutatott. Eleinte részletre, később készpénzért vásárolt festményeket. Ma övé Magyarország egyik legnagyobb képzőművészeti magángyűjteménye.

Bóka B. László írása a NÉPSZAVÁNAK

– Mekkora a Kolozsváry-gyűjtemény?

– Körülbelül 300 műalkotásból áll.

– Hogyan került az első kép a birtokába?

– Kezdő tanár koromban, 1958-ban mondta egy kolléganőm, olajfestményt kell venni, mert az olaj – arany. Egy napon aztán házaló ügynök jött az iskolába. Kipakolta a képeit. Volt köztük egy őszi tájat ábrázoló kép, részletre megvettem, 1200 forintba került. De valahogy nem stimmelt nekem az a kép, nem volt benne őszinteség. Később eladtam, ma már nagyon bánom. Ha vissza tudnám szerezni, minden kiállításon ott volna, hogy látható legyen, honnan indultam.

– Az első kép után persze jött a többi...

– Álmodoztam, *Csók István*okat akartam és *Ripp-Rónait*. Teljesen belebolondultam Egry József munkáiba. *Radnai Bélát*, az egyik legnevesebb gyűjtőt nyaggattam, hogy Egryt akarok venni. Elunta a dolgot, és azt mondta, tanár úr, miért nem gyűjti a saját korát? Ma erről könnyű beszélni, de akkoriban mintha a saját korunk nem is létezett volna. Sötét világot éltünk, a kortárs festőkről egyetlen sor nem jelent meg. Dolgoztak, de tudni nemigen lehetett róluk

ki száz képpel sem igazi gyűjtő, míg más tizenöt alkotással is az?

– A gyűjtés nem csak pénzkérdés. Akinek sok pénze van, mindent összevásárol, de nem állnak össze a képek egységes egésszé, nem tükröznek az égvilágon semmit.

– És ha valaki azt kérné, alapozza meg a gyűjteményét?

– Nem tudnám megtenni. A pénzén vennék neki sok képet, ennyi. Más, amikor az ember sokadjára ül egy tízezer forintot. Besétáltam a bankba, hogy aláírjam a papírokat. Rám nézett a férfi, és megkérdezte, hány disznó lesz. Halálra váltan dadogni kezdtem. Egyszerre megszólalt az alkalmazott: öt. És az édesapjánál lesznek, ugye? Ő is be volt avatva. Megkaptam a pénzt, és megvettem a Fuvolázót.

– Nem tapasztalta, hogy az emberek kicsit mintha...

– Irigykednének? Azt gondolják, a műgyűjtő gazdag ember, óriási pénzt kaphatna, ha eladná a gyűjteményét. De persze én sem adom el! Az a baj, hogy semmiféle törvény nem vonatkozik a gyűjtőkre. Ha egy múzeumnak belföldi vagy külföldi kiállításhoz szüksége van egy képre, elvárják, hogy ingyen odaadjam. Arra kevesen gondolnak, hogy a művészettörténetben megfelelő helyet kiharcolni jelentős képzőművészeinknek. Én azt hiszem, *Szinyei Merse Pál* Majálisa semmivel sem ér kevesebbet, mint mondjuk *Monet* akkoriban festett bármely képe.

– Az igazi gyűjtő hogyan tudja biztonsággal kiválasztani egy festő legjobb képeit?

– Valami belülről szól. Amikor Ország Lili először mutatta meg a munkáit, hosszú percekig egyetlen képet nézhettem csupán, aztán tette elém a következőt. Nem értettem. Később rájöttem, nem habzsolni kell, a képek apránként nyílnak meg. Ha valamelyik képet meg akartam szerezni, a szemtelenségig képes voltam elmenni. *Bálint Endrétől* szerettem volna megvenni az Itt már

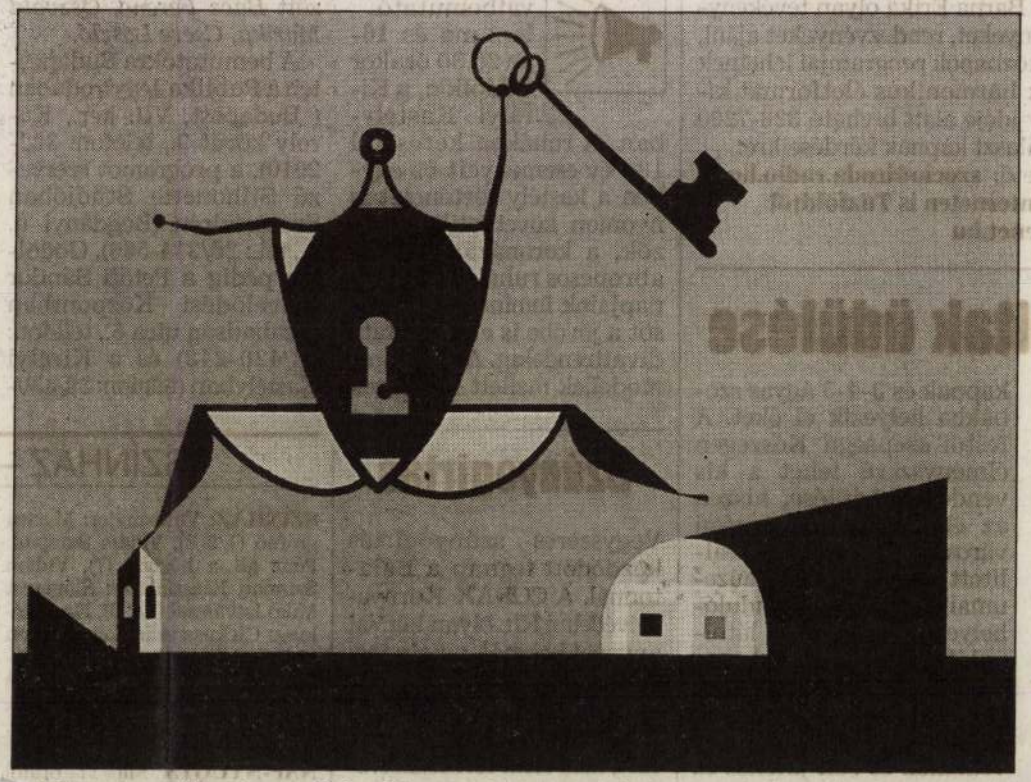

Kolozsváry-gyűjtemény egyik darabja, Korniss Dezső: Kulcsos

RÖVIDEN

Művésztelepi tárlat

Nyárzáró tárlatot rendez Békésen az V. Nemzetközi Művésztelep. A nyár folyamán az Alkotóházban dolgozó szobrászok, festők, grafikusok és iparművészek munkáiból nyíló kiállítást augusztus 17-étől láthatják a városi múzeum Békési Galériájában.

Nyáresti zárókoncert

A Szolnoki Szimfonikus Zenekar fellépésével ér véget a Nyáresti koncertek a Vajdahunyad várában című programsorozat augusztus 18-án, hétfőn este. A műsorban Rossini A tolvaj szarka, Brahms D-dúr hegedűversenye, valamint Csajkovszkij V. szimfóniája hangzik el. Vezényel: Bali József, az est hegedűs szólistája: Kelemen Barnabás.

Zebegényi képek

Kórusz József festőművész munkáiból nyílik kiállítás augusztus 18-án 17 órakor a zebegényi Szőnyi István Emlékmúzeumban (Bartóky u. 7.). A megnyitón közreműködik Kautzky Armand színművész.

Budapesti jubileum

Budapest 125. címmel nyílik festészeti kiállítás a Főváros egyesítésének 125. évfordulója alkalmából augusztus 19-én 18 órakor a Budapest Kiállítóteremben (V., Szabadsajtó u. 5.). A tárlat szeptember 14-ig látható.

Mesterségünnep

Tizenegyedik alkalommal rendezik meg augusztus 20 és 24. között a Mesterségek Ünnepét

Virágok és tűzvirágok Debrecenben

Az elmúlt években mintegy 400 virágkompozícióban gyönyörködhettek a debreceni virágkarneválok vendégei. Az elkészítésükhöz együttesen körülbelül 40 millió szál élő virágot használtak fel. Az idei augusztus 20-i karneválon 13 virágkocsi vonul majd fel a nagyállomástól a Nagyerdőig haladó karneváli menetben. Ez alkalomból tíz országból érkező 11 művészeti csoport, valamint 14 hazai zenekar, illetve táncegyüttes mutatja be produkcióját Debrecenben. A kompozíciókat neves szakemberekből álló zsűri bírálja majd el, s az első díjas 150 ezer forint jutalmat kap a szervezőbizottságtól.

Az idei debreceni virágkarneválhoz ezúttal is több kísérő rendezvény kapcsolódik: augusztus 15-én nyitják meg a hagyományos Spaten Sörfesztivált, megrendezik az országos fúvószenei és majorettversenyt, valamint a veterán autó-motor találkozót. A karneváli programsorozat az idén is esti felvonulással és tűzijátékkal fejeződik be.

Meghallgatjuk Önt...

A Petőfi Rádió Szocio Műhely műsorában, a Natúr hétben augusztus 16-án, szombaton 8.45-kor: Hét ötlet arra, hogyan szelíthetjük meg hétköznapjainkat.

A szerkesztő Barna Erika olyan tevékenységeket, eseményeket, rendezvényeket ajánl, amelyek a hétköznapok programjai lehetnek azoknak, akik harmonikus életformát kívánnak kialakítani. A műsor ideje alatt hívható 328-7200 telefonszámon a hallgatók választ kapnak kérdéseikre.

Elektronikus levél küldhető: **szocio@iroda.radio.hu A rádióműsor hallgatható az Interneten is Tűzföldtől Tokióig: http://www.petofi.enet.hu**

Árvízkárosultak üdülése

Cseh árvízkárosult gyerekek üdülhetnek Kőszegen a Hunguest Diák- és Ifjúsági Szállójában augusztus 22-től október közepéig kéthetes turnusokban. Az első csoportban negyvenen, majd egymás után kétszer 131-131-en érkeznek, míg az utolsó turnusban 59 diákot látnak vendégül. Az üdülési költségeket a Magyar Turisztikai Rt. biztosítja. A gyerekek ötszöri étkezést kapnak és 3-4-5 ágyas szobákba helyezik el őket. A festői szépségű Kőszegen élményszerű lehet a kis vendégek üdülése, hiszen az ékszerdoboz szépségű város gyönyörűen helyreállított műemlékeivel, múzeumaival, remek kirándulóhelyeivel számtalan látnivalót kínál. A gyerekek a kőszegi nevezetességek mellett szombathelyi és soproni kirándulásokon is részt vehetnek és sok játékos és sportprogram vár rájuk.

Hűsítő séta a Medve-barlangban

Szomszédolás és nyaralás a Héliosz Klubbal

A Héliosz Klub augusztus 23–24-i őrségi túrájára még lehet jelentkezni. Elhelyezés a Vadása Campingben négy személyes bungalókban, félpanzióval, s mindez 5300 forint.

Augusztus 25-től szeptember 3-ig akciós áron, 19.500 forintért ajánlják vrasnai nyaralásukat. Az elhelyezés kétszemélyes kényelmes apartmanokban lesz, ezenkívül változatos fakultatív programokat is ajánlanak a klubbal utazóknak. Szeptember 18-25-ig Görögország legendákban gazdag szigetére, Krétára hívják a klubtagokat. Repülővel utaznak és jól felszerelt kétszemélyes apartmanokban laknak Agios Nicolaosban. Homokos tengerpart, érdekes fakultatív kirándulások várják azt, aki velük tart. Meglátogatják Santorini szigetét és Kréta nevezetes, hangulatos városait. A hétnapos utazás 45 000 forint.

Augusztus 31-én aquincumi sétára várják a klub tagjait, a HÉV Batthyány téri végállomásánál találkoznak 9.45-kor. Szeptember 5-6-án Burgenland tájain barangolnak, Bernstein, Lockenhausen, Sopron, eseménydús programot kínál. Szombathelyen a Hotel Liget 2 ágyas zuhanyozós szobáiban laknak. A kétnapos út ára 5300 forint. Szeptember 12-én Szlovákiába utaznak. Zólyom, Selmec, Körmöcbánya várait nézik meg. Az egynapos kirándulás 2100 forint.

Szomszédolásaink között legérdekesebb utazásnak a bihari kirándulásuk ígérkezik. Arany János kedvenc városait járják sorra. Felkeresik Közép-Európa legnagyobb cseppkőbarlangját, a Medve barlangot, majd a Félix termálfürdőben fürdenek, végül a századforduló híres városát, Nagyváradot is megnézik.

Az utakról bővebb felvilágosítás a Héliosz Klub Irodájában adnak: 1062 Budapest, Aradi u. 42., telefon: 1312-135, 3327-901.

Királyi divatbemutató

Különleges divatbemutató lesz ma és 16-án 20.30 órakor Gödöllőn, a Királyi Kastélyban. A ruhákon keresztül 130 év eseményeit és egyben a kastély történetét is nyomon követhetik a nézők, a koronázás évének abroncsos ruháitól eljutva napjaink feminin stílusáig, sőt a jövőbe is előremutató divattrendekig. A kifutón a modellek mellett színészek is feltűnnek, egyebek között *Bács Ferenc, Oszvald Marika, Csere László.*

A bemutatókra Budapesten a Publika Jegyirodában (Budapest, VII. ker., Károly körút 9., telefon: 322-2010), a programot szervező Silhouette Stúdióban Szentendrén (Bogdányi u. 2., tel.: 26/314-566), Gödöllőn pedig a Petőfi Sándor Művelődési Központban (Szabadság utca 6., telefon: 28/420-248) és a Királyi Kastélyban (telefon: 28/430-864) válthatók jegyek. Aki ellátogat a Gödöllői Királyi Kastélyba más élmények részesévé is válhat. A koronázási évforduló alkalmából nemrég nyitottak meg újabb helységeket a történelmi kastélyban.

Az egyik teremben a koronázást mutatják be, máshol a mozgó udvari távírdát, a királyi pár étkezéseinek helyet adó kisebédlőt és tálalót, valamint megtekinthetők férfi díszöltözetek is.

Szúnyogirtás

Vegyszeres szúnyogirtás kezdődött tegnap a Balatonnál. A CORAX Környezetvédelmi Kft. olyan kémiai anyagot használ, amely természetre, emberre és háziállatokra veszélytelen Az irtás, amely szombat estig tart, nem érint természetvédelmi területeket.

SZÍNHÁZ – ELŐZETES

SZÍNHÁZ: Városmajor: Marica grófnő (1/2 8), Vidám Színpad: Pénz áll a házhoz (7), Vidám Színpad Kisszínháza: Slágerest Mikó Istvánnal (1/2 8), Nagycirkusz: Cirkusz szárazon és vizen (3 és 7), Hilton Szálló dominikánus udvar: Berkes Kálmán és Szokolay Balázs estje (1/2 9), Lézerszínház: Vangelis (1/2 8).

NAP-NYUGTA Ma 17 órától 19.30-ig az MSat-on: Kin[illegible]don: Joseph Von Ferenczy (az 1991 június 27.-i adás ismétlése) – Revolution (játékfilm).

NAP-KELTE Holnap reggel 6 és 9 óra között az MTV 1-en: Vendégek: Csintalan Sándor, Farkasházy Tivadar és Ungvári Tamás – Külföldön letartóztatott magyarok védelme – Egy kislány halála – Sárkányrepülő-tragédiák – Károk a Duna-házban – Miben [illegible]dnik? – Ó[illegible]

TELEVÍZIÓ- ÉS RÁDIÓMŰSOR

TELEVÍZIÓ 1. 5.40 Gazdatévé **6.00** Nap-kelte **9.05** Marienhof (német sor.) **9.40** Egy hátizsákra való kaland **10.30** Welcome to Hungary **11.05** Dallas (am. filmsor.) **12.05** Juli-suli **13.50** Üzlet **14.10** Unser Bildschirm **14.35** Hrvatska kronika **15.00** Szünidőre **15.35** Magyarország ma **16.25** Sportakadémia **17.00** Péntek délután **19.00** Esti mese **19.15** Magyarok cselekedetei **19.30** Híradó **20.10** Dallas (am. filmsor.) **21.05** Volt 1x1 zenekar **22.05** Exkluzív **22.25** Egy gyilkosság nyomában (francia film) **0.30** Üzlet **0.40** Híradó

TELEVÍZIÓ 2. 15.30 Friderikusz (Talk-show) **17.30** Körzeti híradók **18.00** Péter csodálatos utazása **18.30** Ürgammák **19.05** Szenvedélyek (olasz tévéfilmsor.) **19.55** Játék határok nélkül **20.00** MŰterem **20.55** Közlekedünk **21.00** Hullámkoktél **21.35** „21-es show" **22.00** Híradó **22.15** Aktuális **22.45** Hívószámunk: 107 **22.50** Telesport

DUNA TV 8.00 Képes krónika **9.10** A Fehér Agyar legendája **9.35** Babar **10.00** Az északi erdőrengeteg **10.50** Váltó **11.25** Dunatáj **12.00** Déli harangszó **12.05** Lapozó **12.25** Esti kérdés **12.40** Popeye **13.00** Portrék egy csoportképről **13.25** A természettudomány mérföldkövei **13.40** Ezek a fiatalok **15,10** Az olasz művészet enciklopédiája **16.10** Lakáskulcs **16.50** Zűrzavaros vakáció **17.20** Mese **18.00** Híradó **18.20** Törvénytelen **20.05** Közép-Európai Magazin **20.40** Esti kérdés **21.00** Híradó **21.20** Sportpercek **21.35** Az Olsen-banda nagy fogása (dán vígj.) **23.15** Híradó **23.45** Életem, Elisa

HBO 10.00 Szörfös nindzsák **11.30** Dr. Ottó **13.05** Senkiföldje (magyar filmdráma) **14.50** Sztárközelben **15.15** Dumb és Dumber – a dilibogyók **17.00** Blinky Bill **17.30** Alf **18.00** Kung-fu **19.05** Mozivarázs **20.00** Divatdiktátorok **22.10** A fegyveres férfi (am. krimi) **23.45** Csillagkapu (am. sci-fi) **1.45** Hideg, mint a vér (am. filmdráma)

TV 3 Budapest 6.30, 7.30 és 23.00 Napi profit **6.40, 7.45 és 17.00** Negyedóra **6.55** Aszfaltbetyár **7.20** Aloha Sport **14.25** Haza az elvágyódás **17.00** Stílustalanul **17.10** Az óriás halála (am. fantasztikus film) **19.00** Híradó, sporthírek **19.15** Pörzsölő **19.45** Játék **20.10** Kisasszony **20.40** Játék **21.00** Fuss az életedért! (angol film) **22.55** Negyedóra – kultúra **23.10** Sztárbár **23.45** Extravagáns nudi buli (am. film)

KOSSUTH RÁDIÓ 4.30 Reggeli krónika **9.00** és minden órakor: Hírek **9.05** Napközben **11.05** Cigányfélóra **11.36** Mikszáth Kálmánné visszaemlékezései **12.00** Déli krónika **12.30** Ki nyer ma? **12.50** Törvénykönyv **13.05** Vendég a háznál **13.20** Reger korálelőjátékaiból **13.30** Békesség néktek **14.05** Klasszikusok mindenkinek **14.35** Macskák **15.06** Szerintem **15.55** Kamatozó forintok **16.00** Délutáni krónika **16.10** Mindennapi gazdaság **16.20** Hasznos tudnivalók **16.25** Talpalávaló **17.05** Magyarországról jövök... **18.00** Esti krónika **19.06** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40** Emlékirataim **20.05** Magyar daloskert **20.30** Határok nélkül **21.05** Könnyűzene **21.25** Fórum – az idő tükrében **22.00** Késő esti krónika **22.30** Mit üzen a Rádió **23.05** Hangversenymúzeum **0.00** Hírek. Időjárás. Himnusz

PETŐFI RÁDIÓ 4.30 Hírek. Időjárás **4.33** Hajnali dallamok **6.00** Hírek. Időjárás **6.03** Reggeli csúcs **7.46** Zöld(sport)reggel **8.00** Petőfi délelőtt **11.47** Apró-cseprő – gyerekről **12.00** Nóta-kívánságműsor **13.00** Hírek. Időjárás **13.03** Manapság **13.08** Állomáskereső **13.15** Kerengő **14.00** Péntektől péntekig **17.03** Petőfi délután **18.54** Gordiusz plusz **19.00** Hírek. Időjárás **19.03** Kölyökóra **20.00** Füst a víz felett... **20.30** Péntek esti jazz **21.00** Hírek. Időjárás **21.03** Húszas stúdió **22.00** A rock and roll csillagai **23.00** Hírek. Időjárás **23.03** Sporthíradó **23.10** Korzó **0.15** Éjszaka

BARTÓK RÁDIÓ 6.00 Hírek. Időjárás **6.03** Muzsikáló reggel **8.00** és minden páros órakor: Hírek. Időjárás **8.10** Pódium **9.22** Debussy és Ravel operáiból **10.02** A magyar művelődés századai **11.00** Hangverseny délidőben **14.05** Sinistra körzet **14.53** Világhírű zenekarok lemezeiből **16.04** Magyar zeneszerzők **17.00** Kritikus füllel **17.50** Ez van! **18.05** Mesterművek a kamarazene irodalmából **19.00** Görög mitológiai témájú operákból **20.00** Kapcsoljuk a londoni Royal Albert Hallt **22.25** José van Dam operaáriákat énekel **23.00** Esszencia **0.00** Hírek. Időjárás. Szózat

JUVENTUS RÁDIÓ 01.00 Baróti Éva **3.00** Kiss Joe **6.00** Szegő Tibor **10.00** Barabás Zoltán **14.00** Kósa L. Adolf **18.00** Kívánságműsor **20.00** Dj Service **21.00** Kovács László

KOLOZSVÁRY Ernő

B. B. L. [Bóka B. László]: A remelnű mindig hibás [beszélgetés Kolozsváry Ernővel] = Vasárnapi Magazin, 1993. márc. 13/14. 11. p. ill.

Kolozsváry Ernő

Hajba Ferenc: Szépséget gyűjtött pénz helyett: Látógatóban a műgyűjtő győri polgármesternél [beszélgetés] = Népszab, 1993. dec. 4. 9. ll

gyószentmiklóson tanult. 1913-ban Budapestre került, *Stróbl Alajos* műtermében dolgozott, ekkor még szobrásznak készült. 1915-től 1917-ig a galíciai fronton katonáskodott, majd a budapesti Képzőművészeti Főiskolára járt *Olgyai Viktor* grafikai osztályába, *Szőnyi István*nal és *Aba Novák* Vilmossal együtt. 1924-ben hazatért Csíkzsögödre, mintagazdaságot hozott létre, gazdálkodott, méhészkedett, példát adott a székelyeknek. „Úgy él Zsögödön, mint Gauguin Tahitin" — írja *Szabó Zoltán* 1937-ben. Nemzetközi karrier helyett választotta ezt az életformát: 1937-ben Londonban járt, marasztalták, de ő hazatért az erdélyi tájra,

Van Gogh önarc
pózban, merev
Mögötte vaskos,
zében almát tar
maszkok helyez
mei szervetlen
más mellé, a ma
tése tisztázatla
egyszer előkeri
ezúttal szerenc
(1960) című ké
ban megoldot
anyámmal (1
önarckép (194
fejezi ki a bátor
járású székely
Néhány kisebb
táj-, illetve zsá

KOLOZSVÁRY Ernő gyüjtő

OSZTOVITS Ágnes: Csak jó ügyekre van pénz. A győri polgármester nem enged az igazából. [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1993. dec.24. 28. ill.

Kolozsváry Ernő

PÁKOVICS Miklós: Sindelfingenben a Kolozsváry-gyüjtemény. = Uj Magyarország, 1993. április 26. 9.

Vért adni és vasat veszíteni jó

Enni veszélyes?

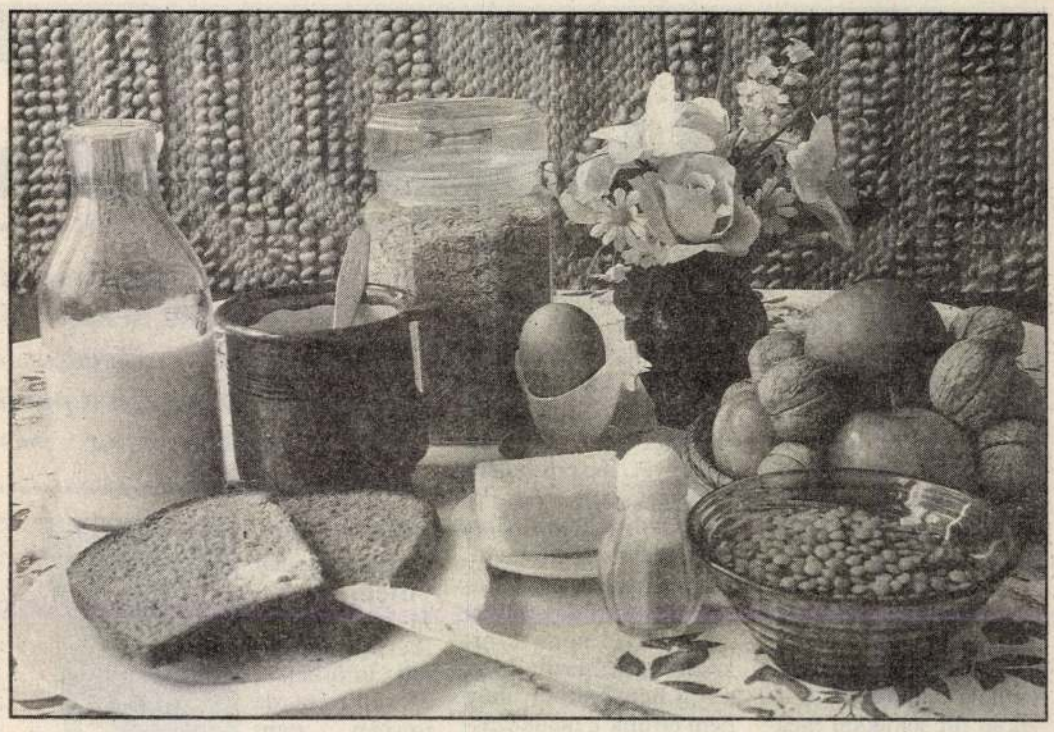

Miután kiderült már a tejről is, hogy nem éppen kedvező folyamatokat indíthat el a szervezetben, most újabb és újabb „bűnbakok" kerülnek elő. Ahogyan fejlődik a tudomány és a kutatók egyre újabb anyagokat vizsgálnak, úgy derül ki szinte mindegyikről, hogy veszélyes lehet a fogyasztók számára.

Nemrégen hallottuk, hogy a sófogyasztás magas vérnyomást okoz, aztán kiderült, hogy a vaj is koleszterinszint-növelő tényező lehet. Nem tellett bele egy év sem, és a vajgyárosok „leleplezték" a margaringyárosokat, mondván: az egészet csak ők találták ki azért, hogy addig mellőzött árujukat eladhassák. A szerencsétlen újságolvasók és tévénézők már csak a fejüket kapkodhatták ebben a hangzavarban. Végső soron — gondolták aggódva — már szinte bármit eszünk, abból csak baj lehet?

Kétségtelen, hogy szervezetünknek szüksége van tápanyagokra, de az sem mindegy, miből mennyit fogyasztunk. Sőt, a makrobiotika tudósai szerint nem csak a mit és mennyit, hanem a mikor is fontos kérdés lehet... Gyümölcsöt délelőtt, főzeléket délután vagy este, és így tovább — hirdetik ezek a jó szándékú próféták. Lehet, hogy igazuk van.

Aztán jöttek a szorongást kiváltó, bár igaz kutatási eredmények. Amit sokan már a század közepén gyanítottak, mára beigazolódott: bizonyos anyagok felhalmozódása a szervezetben nemcsak egyszerű betegségeket, a fizikai kondíció romlását okozhatja, hanem... elmebetegségeket is!

Sokáig tudományos berkekben sem vették komolyan azokat a kollégákat, akik az agy betegségeit vegyi anyagok hatásával magyarázták. Márpedig az újabb kutatások egyre inkább rávilágítanak arra, hogy némely anyag hiánya, vagy ellenkezőleg: túlzott mennyiségű jelenléte a szervezetben éppenséggel okozhat különféle elmetüneteket. Ilyen anyag például a mangán. Egy megengedett mennyiségnél nagyobb arányú jelenléte a szervezetben kóros tüneteket produkál, megbontja az agyműködés szabályosságát, skizofréniára utaló viselkedést okoz.

Nemrégen aztán a vasat is kutatták ilyen szempontból. Bár az eredményt mindeddig csak hipotézisként kezelik, azért gyanítható, hogy a kifejezés csupán a kutatók szokásos óvatosságát takarja. A dél-karolinai (USA) Charlestonban dr. Jerome Sullivan patológus állítólag rájött, hogy szívbetegséget is okozhat a vas a szervezetben.

1984—89 között végzett kutatásainak eredményét közzétéve arra a belátásra jutott, hogy sok ezer embernél kimutatható az összefüggés a két tény között. Egy finnországi kutatássorozat is megerősítette ezt, amelyet közel kétezer férfin végeztek. A finn orvosok szerint a férfiak esetében a vastartalomnál csak a dohányzás okozott nagyobb fenyegetést; akiknél pedig magas vastartalmat és koleszterinszintet állapítottak meg, azokkal négyszer olyan gyakran végzett a szívroham, mint a kontrollcsoport tagjaival.

Sullivan szerint a vasra eddig nem ügyeltek, márpedig ha a kelleténél több van belőle a szervezetben, veszélyesebb lehet a koleszterinnél is! Azt is felfedezték, hogy a nőknél a klimax után alig változik a koleszterinszint, viszont a vastartalom erős növekedésnek indul. Feltehetően az is szerepet játszik a dologban, hogy hagyjuk-e felgyülemleni szervezetünkben a vasat, mely nagyobbrészt mindig a vérben található. Bizonyos, még nem ellenőrzött kutatások szerint azok a nők és férfiak, akik szervezetükből rendszeres időközönként vért veszítenek — például a nők a klimax előtt, a férfiak pedig véradás útján — jóval alacsonyabb vasszintet érnek el egy idő után. Olybá is vehető mindez, hogy az időnkénti véradás során a szervezet megszabadul az addig felgyűlt vastól és működése egy ideig ismét normálisnak mondható. A véradásnak tehát — sok egyéb, társadalmi hasznossága mellett — még ez a további jó oldala is van.

NEMERE ISTVÁN

Mimi Sheraton nyomában

„Make it or break it" — „Naggyá tesz vagy tönkretesz" — ez volt a híre Mimi Sheratonnak, a The New York Times éttermi kritikusának, aki soha nem mutatkozott be, csak leült és rendelt...

Milliomosklub a Kertész utcában

Menő menedzserek, itt az alkalom! Bárki milliomosnak érezheti magát, aki évi százhúszezer forintos tagságit vált a Topáz Klubba. Az elegáns berendezés, a tisztaság, a diszkréten pattogó kandallótűz s a felszolgálók modora semmiféle kívánnivalót nem hagy maga után. De aki járt már ehhez hasonló külföldi bizniszklubokban, márpedig társaságunkban voltak ilyenek, kicsit gyanakszik. Nem azért, mert a klub a luxuskörnyéknek aligha nevezhető Kertész utcában található, hanem az ide nem illő pici fogyatékosságok miatt. Vacsora előtt az utca szintjén lévő bárban ittuk meg a koktélt. Grapefruit juice nem volt (arról, hogy a narancs juicet frissen csavarják-e, már érdeklődni se mertem).

Vegyes előétel-tál mellett döntöttünk: nem csalódtunk. Igaz, a Julius Meinltől érkezett füstölt lazacon nem volt elrontani- vagy javítanivaló, az ízletes libamájpástétom viszont a görög herceg konyhájából hazatért főszakács keze nyomát viselte. Jólesett volna egy csepp krémsajt a lazac és a pirítós közé, de ilyen parlagi ételt nem tart a konyha. Sörtésztában sült ropogósra a pulyka, mellé a karikára vágott krumpli, amit egyikünk rendelt. Meghívónk, aki klubtag, kitartott kedvence, a zöldbors-mártással készült bélszín mellett. Ketten pisztrángot kértünk roston. Lehetne mellé valami friss zöldség? Sajnos csak borsó, répa, vagyis (a mindig agyonázott) párizsi köret. Spárgát rendeltem, 400 forint egy darab — konzervből a tányéromra, s ehetetlennek bizonyult. De a főszakács tudhatta ezt, mert nem is bíbelődött vele, hogy levágja a végét. A pisztrángragut szószedényben szervírozták, míg asztaltársam dresszingje árcímkéjével hencegő Heinz-üvegben érkezett (bár tálcán).

Flambírozott őszibarackunk valószínűleg szintén konzervdobozban tette meg az utat Bulgáriából. Fantasztikusan jóízű karamellszószban csücsült, ezért elfelejtettük megkérdezni, mikor flambírozták. Boraira büszke a Topáz Klub Kolibri éttermének vezetője, s joggal. A rozén kívül még négy jóféle szekszárdi hegy leve van, s jó a raktárkészlet a más vidékről való márkás borokból is. A szervizre sokat adnak itt, desszert után a hölgyeknek konyakot, az uraknak Drambuie-t kínáltak. És csikkenként, észrevétlenül cserélik a hamutartót, töltik az ásványvizet.

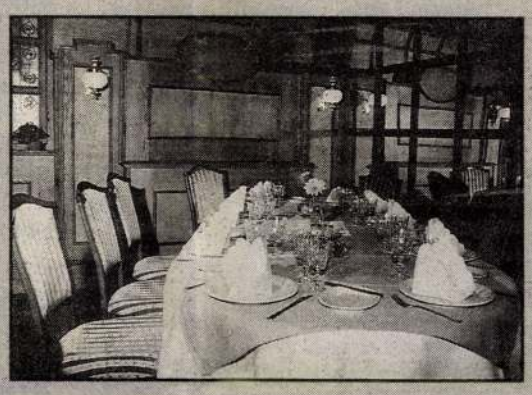

Kellemes emlék marad ez az este, mert egyedül uraltuk a három asztalból álló különtermet, s egy társaságot leszámítva majdnem az egész termet. A négyszemélyes vacsoráért (koktélokkal, de csupán egy üveg borral) jóval több, mint tízezer forintot fizetett (írhatott le) klubtagságijából vendéglátónk. A taxirendelés és kabátfelsegítés szertartása közben az étterem vezetője nem kevés önbizalommal érdeklődött: milyen volt a vacsora? Pedig a felsorolt hibákról neki tudnia kellett volna, s meg kellene szüntetnie őket. De ő úgy gondolta: ha elmondja, milyen kevés spárga-őstermelő van Magyarországon, s ő is figyelmeztette már a tulajdonost, hogy Heinz-üvegben nem szabad szervírozni a dresszinget, elfelejti a vendég, hogy ha valóban milliomos lenne, egy ilyen bizniszklubtól még ennél is többet várna.

GASZTRO NOÉMI

Árulkodó *g* betű

Kedden délutánonként a Fővárosi Pedagógiai Intézet egyik helyiségében összegyűlik 30-40 pedagógus, hogy ismerkedjék a grafológia alapelemeivel.

— Ha egy féltékeny férj kíváncsi arra, megcsalta-e a felesége, a grafológia segítségével rájöhet, mit művel az asszony?

— Természetesen — válaszolja könnyedén Gulyás Jenő István. — Mert előveszi például feleségének egy korábbi levelét, s azon megnézi, hogy amikor ő udvarolt neki, milyenek voltak a párkapcsolatokra utaló jelek. A be nem teljesült vágyakozás betűje a nyitott alsó szárú gé betű. Ez az egyetlen magyar betű, amely az elméletek szerint a szexualitásra és egyéb párkapcsolatokra utal. Ha a férj azt látja, hogy bár ő nem tett sokkal többet felesége szexuális élményeinek fokozására, az utóbbi időben az újabb írásokból mégis kimutatható, hogy órási módon megnövekedett a szexuális élménye asszonykájának, akkor abban az esetben azt hiszem elgondolkodhat, vajon ki boldogíthatja addig hűnek hitt nőjét.

— Gondolom, nemcsak ezt tudhatják meg pedagógus hallgatói.

— Több ezer éve érdekli az embereket, hogyan tudják önmagukat jobban megismerni. A lélektan a lelki folyamatok elemzésével foglalkozik, a grafológia az írás elemzésével jut el az eredményhez. Tehát ez a stúdium is használható arra, hogy megismerjem a különböző személyiségjegyeket, megtudjam, miért nem lehet közel kerülni egy-egy emberhez. A pedagógus a változó korban lévő gyerekek írásából is követheti diákjainak személyiségfejlődését. Időben tud reagálni a változásokra. A szorongás, az öröm, a bánat, az önbizalom csökkenése mindmind kiolvasható az írásból. Sőt, a grafológia lehet gyógyító is. Ha valakinek kóros személyiségtüneteit fedezzük fel, akkor az írással, a szabályos írás gyakoroltatásával, az eltérések kijavításával sok esetben gyógyítani lehet. Az írásban fellelhetjük a beszédhibát, a dadogást, a gondolkodási hibákat, a szótévesztést, a betűtévesztést. A deviáns viselkedés is kimutatható. Persze egy jegy nem elegendő, a teljes írást kell értékelni, elemezni.

PÁNCZÉL

A remekmű mindig hibás

Győr egyik legnépszerűbb középiskolai tanára. Elvileg fizikát kellett volna tanítania, de ő mindig elkalandozott a művészet felé. Övé Magyarország egyik leghíresebb magánképgyűjteménye. „Mellesleg" Győr polgármestere. Neve: Kolozsváry Ernő.

— Miért volt fontos, hogy beszálljon a politikai küzdelmekbe?

— Én mindig foglalkoztam politikával. A kommunista rezsimet sohasem szerettem és ezt mindig elmondtam tanítványaimnak is. A rendszerváltás pillanatában úgy éreztem, tennem kell valamit.

— Nem lett volna nyugalmasabb, ha tanár marad?

— Harmincnégy esztendeig tanítottam. A fizikán túl sokakkal megszerettettem a művészetet. Talán abban is tudtam segíteni, hogy tanítványaim más világnézet alapján figyeljék a világot, mint ahogy azt a régi rendszer szerette volna.

— Hogyan fér össze a fizikatanítás és a műgyűjtés?

— Mindent szenvedélyből teszek. Szőnyi István írja, hogy a festés és a műgyűjtés ugyanannak a dolognak két oldala: az egyik az aktív, a másik a passzív. Emlékszem, kezdetben mindenáron a „nagy neveket" akartam gyűjteni, Egry Józsefet, Rippl-Rónait. Elmentem az egyik leghíresebb gyűjtőhöz, Radnay Bélához és elmondtam neki, hogy Egryt akarok venni. Rám nézett és annyit mondott: Miért? Gyűjtse a saját korát! Ez a mondat örökre belémtapadt, elindított a saját utamon. A Radnay-gyűjteményt azóta megszereztem a városnak. Én Országh Lilit, Bálint Endrét, Kornis Dezsőt, Anna Margitot, Deim Pált, Veszelszky Bélát, Vaszkó Erzsébetet, Román Györgyöt, Keserű Ilonát, El Kazovszkijt, Földi Pétert, Oláh Mátyást, Barcsay Jenőt gyűjtöttem. Kortársaim voltak, barátaim lettek, velük éltem. „Semmivel nem találkozhatunk mindaddig, amíg bensőnkben meg nem értünk a találkozásra" — mondja egy keleti bölcsesség. Az ember nekiindult és ismeretlen festőket kezdett gyűjteni vagy olyanokat, akik nem éppen az akkori politika futtatott művészei voltak. Elmentem hozzájuk, szembesültem az elém tett művekkel és ítélkeznem kellett, úgy, hogy az megállja az idők próbáját. Ma már több mint 30 év tapasztalata áll mögöttem. Egyik képemtől sem tudok megválni, sajnos. Ha újra kezdhetném, ma már közepes alkotásokat is vásárolnék. Ezeket ugyanis szívfájdalom nélkül adhatnám el jó pénzért, hogy remekműveket vegyek az árukon.

— Mennyire jellemző önre a gyűjteménye?

— A gyűjtő, ha megtalálja önmagát, végső soron önarcképet fest magáról. Sok mű úgy született, például Országh Lilinél, hogy üres táblát vittem neki. Megláttam Az ikerfal madonnái című képét, 25 van rajta, de igazán nem akartam megvenni. Arra kértem, fessen nekem 35x50-es képet. Kilenc fért rá a másik kép madonnáiból. Ez a kép Németh Lajos professzor szerint is jobb, mint a huszonötös változat. A képet a harminchatodik születésnapomra kaptam tőle.



Kolozsváry az ülő Barcsay mesternek magyaráz

— Soha nem akart festeni?

— Szerencsére nem! Az alkotás legnagyobb misztériuma egyébként nem a festés, hanem a kép megálmodása. Soha egyetlen festőt nem láttam munka közben. Ki szereti, ha legintimebb pillanatában meglesik? A festő fél. Előtte áll az irtóztatóan parancsoló üres vászon. Ezen kell rendet teremtenie. Rembrandt egyik festményén az anyja keze látható, egyetlen ecsetvonással festette meg. A giccsfestők azt mondják, hol itt a nehézség, csupán egyetlen vonal az egész. De a lényegről nem tudnak semmit! Nem tudják, mit érzett Rembrandt, miközben figyelte az anyja kezét és elhatározta, átmenti az időben. Elképzelem, órákig reszketett a keze, mielőtt meghúzta azt az egyetlen ecsetvonást. Ott kell legyen a valóság. Ez a kép feszültsége. A remekművek technikailag valahol mindig hibáznak, szellemi feszültségük olyan idegfeszültséget teremt, hogy a festő nem ér rá odafigyelni az aprólékos dolgokra. A giccs mindig hibátlan.

— Hogyan fér össze a fizika és a művészet?

— A nagy művész éppúgy felfedező, mint a fizikus. Megmutatja a világból, amit sose láttam. A középszerű emberek azt mondják néhány képre, hogy absztrakt. Nincs absztrakt kép! Az ember csak azt tudja megfesteni, amit látott. Istent is csak ember képében.

— Polgármesterként bírja a kritikát?

— Szeretem, ha kritika! Az alpári, közönséges rágalmat, hazugságot nem. Ezekből mostanában sajnos éppen elég jutott nekem, gyűlölöm.

— Tudott valamit tenni a városért?

— Nagyon fontosak a kapcsolatok. Mindig keresem a lehetőségeket, hiszen, ha Magyarországnak a húszas években lettek volna kapcsolatai, Trianon sohasem következik be. Ha ismernek bennünket, másképpen ítélnek.

— Családja hogyan él együtt gyűjtőszenvedélyével?

— Műgyűjtők sosem lesznek! Feleségem egyébként mindig támogatott, pedig sokat nélkülözött mellettem: 17 évig járt ugyanabban a nagykabátban. A képek minden pénzt elvittek.

— Külföldieket miért nem gyűjt?

— Más az árfekvésük és egyébként sem érdekelnek. Külföldön állandóan a múzeumokat járom, de még sohasem éreztem, hogy bármelyik híres képet hazahoznám. Nekem magyar festőket kell gyűjtenem.

— Miért gyűjti a népművészeti tárgyakat is?

— Az általam gyűjtött művészek valamilyen módon mind a népművészet gyökereiből táplálkoznak. Akár Kornis vagy Barcsay. A lakásom életet kap a régi tárgyaktól.

— Mi lesz a gyűjteményével?

— „Azon a napon megszűntek az ő tervei" — mondja a Biblia. A gyerekeim dolga lesz. Érzik ők is, hogy a gyűjteményt egyben kell tartani.

— Nem volt túl rámenős egy-egy kép megszerzésénél?

— Soha nem volt rá szükség! Ezek a művészek látták, hogy szenvedélyes emberrel állnak szemben és kínálták a műveiket. Szinte menekülnöm kellett a képek elől. Bálint Endre „Itt már jártam valaha I." című képe egyszer „megbetegedett". Ezt a képet soha nem akarta eladni. Lemásolta nekem, megmutatta, mert tudta, hogy szeretném megvenni, de nem volt olyan jó, mint az eredeti. Akkor azt mondta, ha megjavíttatom az eredetit, nekem adja. Megcsináltattam és ő legféltettebb kincsét ingyen adta nekem.

— Ön Glüx Ferenctől és Márton Ödöntől tanulta a „gyűjtést". Ön is mestere volt valakinek?

— Pátzay Vilma, a Műgyűjtő Galéria vezetője és Vörösvári Ákos nyilatkoztak így. Nincs olyan gyűjtő, akire ne hatottam volna valamilyen módon.

B. B. L.

A TEGNAP FOTÓI

Tegnap nyílt a Legújabbkori Történeti Múzeum tán legnépszerűbb kettős kiállítása: újra láthatjuk a hazai sajtófotók legjobbjait, a magyar fotóriporterek tavaly készült felvételeit. A nemzetközi fotóriporteri pályázatok legrangosabbjának, a World Press Photonak pedig az 1991-ben készült pályaművekből válogatott tárlatát.

Tízezrek keresik föl évente ezeket a fotókiállításokat, mert jó fotókat akarnak látni. Mert érdekli őket a világ, amelyben élnek. Mert jó fotókon akarnak szembesülni újra a valóság hamisítatlan tényeivel.

Újra megítélhetik, melyik fotós hogyan teljesítette hivatását, kioszthatják magukban a saját díjaikat.

A fotókiállítások április 18-ig tartanak nyitva. **SZ. K. J.**

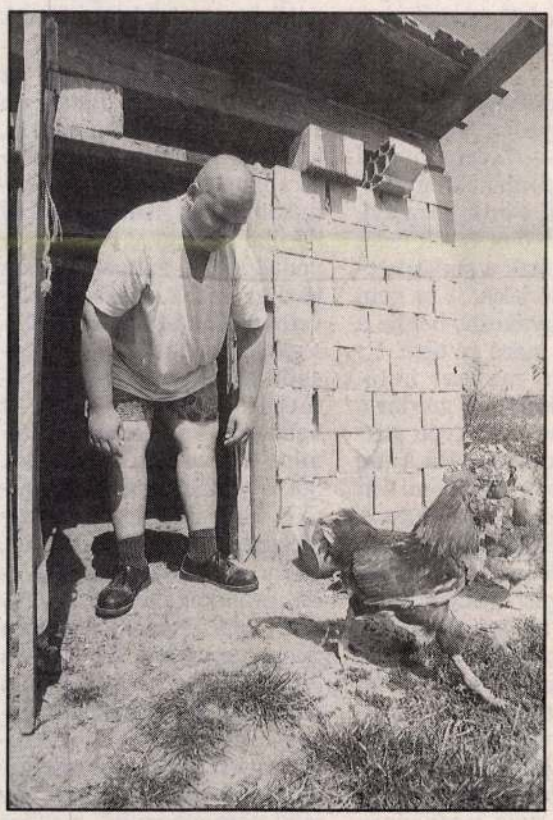

Mindennapi élet kategória I. díj
Bánkuti András: Pátyi skinhead



Portré kategória II. díj
Manek Attila: Eperjes Károly színművész



Hír kategória I. díj
Szabó Barnabás: Kenyér

Kolozsváry Ernő gyűjteménye

Lőrincz Emő †
műgyűjtő

tballhuligánok ellen

g visel, mivel rendzavarás esetén az ő
k gondatlansága miatti felelőssége is érvé-
i- nyesíthető. (Tipikusan ma senki semmi-
y- ért nem felel.) A kompetenciát e szerint
ír kell megszabni.
- 5. Külföldi példák nyomán itthon is
ó- sportszerű, erőszakmentes irányba kell
t- terelni a szurkolók öntevékeny mozgal-
z- mait, szervezeteit. Pusztán három tenni-
st való kiemelésére van itt mód. Egyrészt
ó csak azok a közösségek kapjanak a
- klubtól és másoktól támogatást, akik



nem tűrik meg soraikban a rendbontókat. Másrészt kedvezményekkel, ösztönzőkkel is segíthető a tartós kötődés a klub sportolói és szurkolói, továbbá üzletei, utazási irodái stb. között. Harmadsorban kapjanak felelős részt ezek a közösségek a rend szavatolásában, és ismerjék is el eredményes munkájukat.

6. Kevés szót kell vesztegetni azokra az anomáliákra, amelyek az alkoholfogyasztás, a füstbombázás, a petárdázás, a különböző tárgyak dobálása terén tapasztalhatók. Aki veszélyes tárgyat dob a játéktér vagy a nézők felé, azt függetlenül a következménytől ki kell emelni a tömegből, és ki kell zárni a rendezvényből. Ittas vagy bódult embert nem szabad a stadionba beengedni akkor sem, ha érvényes jegye van. A sportszakma bevonásával döntsünk arról, hogy sportrendezvényeken papírpohárból sör kiszolgálható legyen-e, vagy ez is tilalmas. Elemezni kell a többi biztonsági kockázatot is.

7. Rendszerint példátlan jogi nonszenszek (is) jellemzik azokat a szerződéseket, amelyek a nézők és a rendező klubok között jönnek létre: a „generálfeltételeket" a jegy hátoldalára is rányomják. Képtelenség, hogy a klub szinte minden felelősséget lerázna magáról, de sokszor irreális az az előírás is, amely a nézőt korlátozná. A mainál korszerűbb polgárijogiszabály-köteg vonatkozzék ezekre a típusszerződésekre, a jogokra, a kötelességekre és a felelősségre; és nagyon precíz, korrekt tájékoztatás hangozzék el e tudnivalókról. Ehhez képest az, hogy időnként megafonon figyelmeztetik a bekiabálókat, édeskevés. A tájékoztatás indokolt esetben idegen nyelven is történjék meg.

8. A nemzetközi sportrendezvényeken sajátos többletfeladatok és kötelezettségek jelentkeznek: a nemzetközi sportszervek a legkisebb hibát is kíméletlenül szankcionálják. Külön(leges) terveket kell tehát készíteni az ilyen alkalmakra, ide értve azt is, ha a magyar klub nem pályaválasztóként, hanem vendégként szerepel. El kell nálunk is érni, hogy – a brit példa nyomán – csak az mehessen külföldre vendégszurkolóként, aki futballhuligánként otthon köztörvényes bűncselekményt nem követett el.

9. Nem hagyható figyelmen kívül a klubok közötti természetes, korrekt és gyümölcsöző együttműködés szükségessége. Tapasztalatom szerint nem lehet bevárni azt, hogy – esetleg évek múltán, aktuális botrány nyomán – lép majd a kormányzat, a szakszövetség, s átírja a feltételeket, vagy legalábbis a felelősségi viszonyokat. A klubok közös biztonsági „chartája" sokkal ígéretesebb, kézenfekvőbb ennél.

10. Előbb-utóbb megérlelődik egy közös sportbiztonsági alap kialakításának esélye is, amely forrást adhat a bekövetkezett károk, bajok kompenzálására, továbbá talán szerény fejlesztésre is. Pénz nélkül a biztonság sem biztosítható, ugyanakkor az erre fordított pénz nemcsak kiadás, hanem előfeltétele is lehet, hogy a nézők visszatérjenek a lelátókra.

11. Nincs direkt összefüggés ugyan a sportrendezvény minősége és a biztonság színvonala között, de e két dolog mégsem választható el élesen egymástól. Ha jobb lesz a futball, elementárisabb az élmény, akkor kevesebb lesz az üresjárat, amikor a nézők egymással szórakoznak, mert unják, amit látnak. Ha pedig szuperfutball lesz Magyarországon, akkor az óriási üzlet: mindjárt nem fogják vagy nem hagyják kockáztatni a valódi gazdák, a befektetők. Kell tehát a sportban is a „minőségbiztosítás".

12. Két utópia maradt a sor végére. Egyrészt az, hogy becsületes monitorizálás (vagyis részrehajlástól mentes, független értékelés, profi testületi kontroll) kísérje figyelemmel a lelátói viselkedéseket. (Ma még igazán azt sem tudjuk, mely körből verbuválódnak a futballhuligánok, mi motiválja őket, s mivel befolyásolhatók.) Másfelől, amint sikerül lépésről lépésre a társadalmi devianciát visszaszorítani, és egy jól működő, szolidáris, közösségei révén az értékekre vigyázó (civil) társadalmat kiépítenünk, a rendbontásokban ma tetten érhető düh, elkeseredettség és engesztelhetetlen szembenállás is mérséklődik.

Egyelőre azt tehetjük, hogy a klubok mint természetes közösségek felismerik, támogatják, kiszolgálják mindezt.

Kolláth György
alkotmányjogász, a TF tanára

ıai „keményeknek"?

b reformer Csao Ce-jang ke-
kmozgalmak buktatták meg,
open az akkor már a fiatalok
szolgáltatott okot.

séről szólnak. Ott ma már a közvélemény is – amely egyébként meg van győződve a követségük elleni támadás szándékos voltáról – a kemény kéz politikáját, a fegyverkezést követeli. Csak néhány idézet a Zsenmin

Orbán, az államférfi

CHARLES GATI

Arra a gyakran hozzám intézett kérdésre, hogy milyen az ország és a kormány hírneve Washingtonban, első válaszom az, hogy a Magyarországgal foglalkozó tisztviselők és elemzők itt igen pozitívan értékelik Orbán Viktor NATO-párti külpolitikáját.

Méltányolják, hogy a kormány nemcsak gazdasági előnyt és erkölcsi támogatást várt és vár a Nyugattól, de komoly áldozatokat is vállalt. Egy nehéz pillanatban hathatós formálója lett a NATO balkáni politikájának.

Ezt a politikát itt is, Budapesten is sokan kritizálták.

Számosan azt mondták, hogy a NATO-nak hamarabb kellett volna lépnie, míg mások a bombázások előtt – ultimátum helyett – még további tárgyalásokat sürgettek.

S különösen Budapesten sokan hiányolták az ENSZ hozzájárulását.

A szomorú tény ezzel szemben az, hogy az ENSZ, éppúgy, mint elődje, a Népszövetség, nem képes megbirkózni a nemzetközi élet nagy konfliktusaival, és a NATO katonai beavatkozására ezért lett szükség. Elvégre korábban sem a Népszövetség, hanem az óriási áldozatokat vállaló angolszász csapatok és a Vörös Hadsereg tették lehetővé, hogy a második világháború deportált vagy külföldön rekedt milliói – köztük több százezer magyar – visszatérhessenek szülőhazájukba.

Most pedig a NATO-ba tömörült civilizált világ legjobbjai többévi gondos konzultáció után egységesen döntöttek, s ez legalább olyan legitim, mint egy jóindulatú, de súlytalan ENSZ-határozat.

Mindazok, akik egyébként Magyarországnak inkább valamilyen „közvetítői" szerepet szántak, elfelejtették, hogy ez az ország már nem semleges, hanem a NATO felelősségteljes tagja.

A „közvetítők" nem vették figyelembe azt a nyilvánvaló nemzeti érdeket sem, hogy az újvidéki magyarok sorsa végül is az albán kisebbség sorsától függ. Mindenki tudja, hogy belgrádi győzelem esetén melyik kisebbség lett volna a következő áldozat. Vajon adott esetben a magyar kisebbség védelmét is az ENSZ-re bíznák? Él bennem a gyanú, hogy a kritikusok zöme az elmúlt hetekben külpolitikáról nyilatkozván belpolitikában kalkulált. Azaz azért kritizálták a balkáni politikát, mert azt az Orbán-kormány magáévá tette.

A válaszom másik része viszont az, hogy a belpolitika bizonyos rezdüléseit bizony értetlenül szemlélik Washingtonban.

Az Amerikát egyenesen érintő megválaszolatlan kérdések között van a koalíció MIÉP-pel kötött de facto szellemi paktuma és annak jelentősége. Miért szerepel az őszintén Amerika-párti Orbán holdudvarában az a hírlapíró, aki tavaly még „Miért nem szeretjük Amerikát?" címmel írt cikksorozatot (amely itt egyébként angolul is hozzáférhető)? S miért nevezték ki a napokban a közszolgálati tévé hírigazgatójának azt a szerkesztőt, aki ezt az Amerikát és korábbi nagykövetét becsmérlő cikksorozatot közlésre bocsátotta? Nincs válasz arra a kérdésre sem, hogy mire gondoltak azok a kormánypárti képviselők, akik kikezdték a mostani amerikai nagykövetet is, s aztán meg is nevezték néhány év múlva esedékes utódját.

A MIÉP-hez közel álló szellemi körök előtérbe kerülése főleg azért vált ki értetlenséget, mert ellentmond a nyugati elkötelezettségű orbáni külpolitika szellemének. De ez az irányzat politikai veszélyeket is tartogat.

Mivel a szélsőjobb a magyar politikában is a középpárti átkelés és sírásója, fenn-

11.0. június 9.

A műgyűjtő halála

A műgyűjtő olyan, mint a karnagy, másokon keresztül mutatja meg önmagát. Ez volt Kolozsváry Ernő hitvallása, ars poeticája. Hetven után hirtelen kiesett kezéből a „karmesteri pálca". Abban a kis rábaközi faluban, Edvén érte a halál, ahol 65 évvel ezelőtt született.

Győrött élt, 1994-ig ő volt a város első szabadon választott polgármestere. Mindig rohant, csapongott, értelmezni akarta önmagát és a világot. Szakadatlanul színt valló és színt vallató ember volt. Az ilyen ember nem való a közélet küzdőterére. Másképp járt az esze, mint a közigazgatásnak és a politikának. Polgármestersége idején emiatt sokszor csúfolták, mocskolták is néha. Adott okot a haragra, hiszen soha nem volt diplomatikus, utálta a kompromisszumokat. Nem szűrte meg a szavakat, nem fékezte indulatait.

Győr és kultúrája mégis rengeteget köszönhet neki. A kultúra pénztelen éveiben képtár nyílt a folyók városában, értékes gyűjteményekkel gyarapodott a Kisalföld. A közterületeket pedig nem helyi érdekű féltehetségek alkotásaival rakta tele, hanem például Deim Pál kompozícióját telepítette az egyik sétányra.

Kolozsváry Ernő gyűjteményében megtalálhatók többek között Farkas István, Kondor Béla, Ország Lili, Vajda Lajos, Korniss Dezső, Bálint Endre, Barcsay Jenő, Boros Miklós, Vilt Tibor alkotásai. Tavaly a Műcsarnokban rendezett kiállításáról már-már rajongó hangnemben írtak a lapok.

Amikor édesanyját győri otthonába költöztette, a műalkotások közé, a mama naphosszat csak járt-kelt a lakásban, és azt mondta a fiának: ilyen környezetben nyugodt szívvel még meghalni sem tud az ember, sajnálja itt hagyni ezt a sok szépséget.

Tapintatos volt a halál, kincseitől távol hívta magához Kolozsváry Ernőt.

Győr saját halottjának tekinti.

Hajba Ferenc

Francia táncosok

A Francia Intézet és a Trafó közös szervezésében érkezik vendégszereplésre az Alentours Társulat. A francia együttes ma és holnap este nyolckor lép fel a Kortárs Művészetek Házában.

A *Dolgok és mozdulatok* című előadást Bernard Glandier koreografálta. A francia művész Dominique Bagouet társulatában kezdte pályáját. Nemcsak koreográfusként tevékenykedik, foglalkozik a kortárs táncművészet oktatásával is.

A magyar közönségnek most bemutatandó táncelőadás öt koreográfiát fog egybe, amelyet öt művész, Montaine Chevalier, Agnes Coutard, Thomas Lebrun, Odile Seitz és Juan-Manuel Vincente ad elő rugalmas és változatos technikával.

E. B.

Öregebb a földkéreg

Magyar Nagylexikon: Ff–Gyep

A napokban került az előfizetők kezébe, a könyvesboltokba a *Magyar Nagylexikon* 8., Ff–Gyep kötete. A nyomdából a kiadóba érkező legelső példányok egyikét lapozhattam végig Várnai Györgyi elnök-vezérigazgatóval és Bárány Lászlóné főszerkesztővel. Nemcsak az érdekelt, hogy mi olvasható egyik vagy másik szócikkben, hanem az is, miképpen illeszkedik a vállalkozás a megelőző sokkötetes hazai általános lexikonok és a világ más országainak hasonló kiadványai sorába.

A *Magyar Nagylexikon* és – példaképpen – az egyik legjelesebb előd, a múlt század utolsó évtizedében megjelent és akkor megnyerően korszerű *Pallas nagylexikon* közötti hasonlóságokról és különbségekről beszélt először a főszerkesztő.

– Bizonyos szócikkrészleteknél szinte csak a megfogalmazás más. A görögtűz címszó után a Pallasban egyebeken kívül ez áll: „alkatrészeit nem ismerjük; valószínű azonban, hogy kén-, salétrom-, szurok és szénkeveréket naftával olvasztottak össze, s a nyert anyagot vagy edényekbe öntve s meggyújtva, az ellenséges erődítésekbe hajították, v. kihűlés után golyóalakba hozták, s e golyókat hajították az ellenség közé". Nálunk ugyanez így olvasható: „Összetétele nem ismert, feltehetően kőolajat, kátrányt, jól égő gyantát, meszet, ként, mások szerint salétromot, gyantát, olajat, szurkot tartalmazhatott. A keveréket golyó alakban tárolták, így dobták az ellenség közé." Más szócikkeknél a különbségek sokkal nagyobbak. A Pallas úgy tudta, hogy a Föld kérge legföljebb 400 millió éve szilárdult meg. A tudomány mai állása szerint – és ennek megfelelően a mi szócikkünkben is – a szilárd kéreg kora a régi adatnál tízszerte több. És nyilvánvalóan nem szerepelhetett a Pallasban ez a mondat: „A Föld körül 1957-től kezdődően mesterséges objektumok is keringenek."

A főszerkesztőnek a megőrzésről és a változtatásokról mondott szavait más szempontból igazolja a találomra kiválasztott Fogaras vármegye szócikk. A *Magyar Nagylexikon* az évszázadokig Magyarországhoz, illetőleg Erdélyhez tartozó megye térképét kicsinyítve a Pallasból vette át. A régi szöveg azonban alaposan megváltozott, „sűrűbb" lett. Egyfelől azért, mert a nagyjából ugyanakkora terjedelmű mai lexikonkötetnek nemcsak a címszavai tekintetében, hanem a szócikkeken, szócikkcsaládokon belül is tartalmaznia kell a legutóbbi száz év fejleményeit, például azt, hogy a megyeszékhelynek ma nem hatezernél kevesebb, hanem negyvenezernél is több lakosa van. Másfelől azért kevesebb a Fogarasra szánt lapfelület, mert a hajdani vármegye ma nem része Magyarországnak, tehát nem is igényelhet magának annyi lexikonsort, mint Békés, Csongrád vagy Hajdú-Bihar. Vagy amennyit egy Romániában megjelenő hasonló terjedelmű lexikonban igényelt vagy igényelhetne. Effajta különbségek Várnai Györgyi szerint is természetesek.

> *A Magyar Nagylexikon 18. kötetének megjelenése idején, 2004-ben mi is kiadjuk majd az elektronizált változatot.*

– A mi lexikonunk elsősorban magyar, másodsorban európai és harmadsorban „világmondandójú". Fogaras vármegyéről nekünk történelmi okokból okvetlenül szólnunk kell, miközben lexikonunkban nem ekkora terjedelemben fog szerepelni egy megyényi terület Franciaországban vagy Venezuelában. És aligha közlünk majd annyi adatot valamelyik óceánon túli baseballjátékosról, amennyit fontosnak tart róla megírni egy angol nyelvterületen terjesztett lexikon. Ahogy egy más országbeli, más földrészen megjelenő lexikonban sem írnak a mi kötetünkéhez hasonló terjedelemben mondjuk Gárdonyi Gézáról, ha írnak róla egyáltalán.

A hallottakat nem nehéz a „globális" címszavakra is vonatkoztatni. Hiszen gondoljunk bele: egy az amerikai földrészen élő olvasónak az a természetes, hogy lexikona Japánt a maga hazájától nyugatra vagy északnyugatra lévő országnak mondja. Ellenben egy magyarországi lexikonban Japánnak tőlünk keletre van a helye. Talán ezért is lehetetlen valamiféle, a Föld minden országában egyformán használható „világlexikont" létrehozni.

– Pedig például egy német informatikai cég már évek óta foglalkozik a gondolattal, legalábbis valamilyen közös adatbázis létrehozásával – folytatja az elnök-vezérigazgató. – A mai számítógépekbe könnyen bevihető az a hatalmas általános tudásanyag, amelyet azután minden nemzet technikailag roppant egyszerűen kiegészíthetne, a maga igényeihez igazíthatna. Ám ennek az elképzelésnek a megvalósítását egyelőre nagyon sok nemzeti elvi aggodalom és nem kevés valós gazdasági érdek akadályozza. A jövő inkább az, hogy mindenki folyamatosan és kölcsönösen átveszi más nemzetek kiadói tapasztalatait, ismereteit – egy magyar vonatkozású szócikk dolgában nemrég a készülő litván nagylexikon szerkesztői kértek tőlünk segítséget –, illetőleg az, hogy mindenki a maga lexikonának az új meg új kiadásait tökéletesíti, viszi CD-re vagy más adathordozóra. A *Magyar Nagylexikon* 18. kötetének megjelenése idején, 2004-ben mi is kiadjuk majd az elektronizált változatot.

Beszélgetőtársaim a szülő gyöngédségével lapoznak bele a kötetbe, magam türelmetlenebbül, az újdonság iránti kíváncsisággal veszem kézbe. Elgondolkodtató a finnugor nyelveknek az időbeliségről sem megfeledkező családfája, egy laikusnak is nagyon érdekes a csupán húszsoros, mégis temérdek információt tartalmazó szócikk a fullerénekről (a futball-labda alakú buckminster-fullerénnel – felfedezéséért 1996-ban hárman kaptak Nobel-díjat – önálló szócikk foglalkozik), váratlanul gazdag a Galileivel kapcsolatos szócikkcsalád (Galileo muzsikus édesapjáról szól a Galilei, Vincenzo szócikk, és külön szócikke van a Galilei-féle relativitási elvnek, a Galilei-hold elnevezésnek, a Galilei-ingának, az 1908 és 1919 között Budapesten létező Galilei Körnek, a Galilei-távcsőnek, a Galilei-transzformációnak, valamint a Galileo űrszondának), pontos ábrák mutatják, hogy mi a gömbkétszög és a gömbháromszög, immár független országként szerepel – nyelvével, építészetével, irodalmával, művészetével, egyházával együtt nem kevesebb, mint 16 rajzzal, térképpel, fotóval illusztrált hét és negyed oldalon – Grúzia. Közben egy kisebb adathiba: a jeles távolugró, Földessy Ödön a helsinki olimpián a lexikon szerint második lett (a valóságban bronzérmet kapott).

Utóbb kiderült, hogy éppen akkor, amikor a lexikon szerkesztőségében az Ff–Gyep kötetről beszélgettünk – nem csalás, nem ámítás az időpont –, a város másik felén a gyomai Kner Nyomda Pro Typographia-díjat kapott a *Magyar Nagylexikon* legutóbb megjelent 7. kötetének kiváló minőségű elkészítéséért.

Daniss Győző

Kolozsváry Ernő emlékére

„Miért lettem gyűjtő? – tette fel a kérdést magának Kolozsváry Ernő nagy sikerű tavalyi műcsarnoki kiállításának katalógusában. – Talán hiúságból vagy a másság öröme, a nyájembertől való menekülés volt a hajtóerő?" A győri fizikatanár huszonnégy évesen, 1958-ban került kapcsolatba a műgyűjtéssel. Legfőbb vágya az volt, hogy néhány szép, klaszszikus művel díszítse lakását. Valódi gyűjtői egyénisége csak évek múlva alakult ki, amikor felismerte, nem akar többé „biztos tippekre licitáló gyűjtő" lenni. „Úgy éreztem, van bennem tehetség, akarat, igényesség és önálló értékítélet." Ország Lilivel való találkozása indította el 1965-ben új irányba. Ettől kezdve tudatosan kereste a kapcsolatot azokkal a művészekkel, akiket a hivatalos kultúrpolitika igyekezett kiszorítaniva nyilvánosság színteréről. Bálint Endre és Vaszkó Erzsébet, Kondor Béla és



Román György, Korniss Dezső és Barcsay Jenő követték egymást a sorban. Az Európai Iskola képviselőire összpontosította figyelmét, majd a Nagy István- és Vajda Lajos-művek a visszafelé való tájékozódást, a Deim Pál-, Keserű Ilona-, Nádler István-alkotások pedig a hetvenes–nyolcvanas évek új törekvései felé nyitást jelentik. Kapcsolatai hamarosan túlemelkedtek a megszokott kereteken, a művészek felismerték benne azt az emberi többletet, amely kiemelte őt az átlagos gyűjtők sorából. A minőségigény és a szenvedély megtette a maga hatását: „Míg sok vásárló előtt eldugták a legjobb képeket, a mi számunkra elővették őket". Megszületett a csoda, a ma már fogalomnak számító Kolozsváry-gyűjtemény, amelyet „csak pénzzel... nem lehetett volna létrehozni."

A rendszerváltáskor a fizikatanár is pályát változtatott. Győr polgármestereként két új galériával és egy sor érdekes köztéri szoborral gazdagította városát. 1994-es visszavonulása után pedig alapítványa révén segítette a kulturális életet. Gyűjteményével kapcsolatos terveinek megvalósításában hirtelen halála akadályozta meg. Hatvanöt évesen hunyt el.

NAGY ZOLTÁN

MŰÉRTŐ 1999 JÚL.-AUG.

úgy csoportosították befektetéseiket, hogy a különböző értékpapírok és ingatlanok mellett műtárgyakat is vásároltak. Ennek oka az, hogy a részvénypiacok az elmúlt másfél évben igen gyengén teljesítettek, a befektetők – akik az állampapír-hozamokat kevesellték – másfelé is kerestek befektetési lehetőséget. Igaz, elsősorban az ingatlanvásárlás dominált, mivel a műtárgy-kereskedelem jóval kevésbé dokumentált, egyértelmű, hogy jelentős pénzek áramlottak erre a piacra is.

Előtérbe került az a kérdés, hogy a műtárgyak értékesítésével szerzett jövedelmek után milyen módon és mértékben kell adózni. Ezúttal a magánszemélyek által lebonyolított műtárgyvásárlások adókötelezettségeit tekintjük át, tudva, hogy azok számára, akik társasági formában végzik a műtárgytranzakciókat, kedvezőbb adózási módozatok vannak. A műtárgyak értékesítéséből származó bevételek külön adózó jövedelemnek számítanak, és – az ingó vagyontárgyak átruházásából származó jövedelmekre vonatkozó általános szabá-

beruházások összegével – például restaurálás költségei –, valamint az értékesítéssel kapcsolatos kiadásokkal. Abban az esetben, ha a megszerzésre fordított összeg hitelt érdemlően nem bizonyítható, akkor az eladási ár 25 százaléka tekintendő nyereségnek, és erre az összegre kell megfizetni a 20 százalékos adót. Egy családon belül egy nagy értékű műtárgynak több tulajdonosa is lehet, így az eladáskor szerzett jövedelem a tulajdonosok között megoszlik.

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH) törvényértelmezése szerint az adózó nem választhat a beszerzési ár közlése tekintetében. Tehát ha valaki 25 százalékot meghaladó nyereséget könyvelhet el egy adott tranzakción, és igazolható a megszerzési ár, akkor köteles az annak megfelelő módon kiszámítani és bevallani adóját.

Jelenleg az adózónak csak az APEH felszólítására kell tételesen megadnia a különböző műtárgyak beszerzési árát. Amennyiben az adózónak az év során együttesen megszerzett ilyen jellegű nyeresége nem éri el a százezer forintot – a fize-

a műtárgyeladáskor elért nyereség, ami jelentős adóteher-növekedést jelenthet. Ez esetben a megszerzett jövedelem az adózó adóalapját fogja növelni, és így az éppen aktuális szjakulcsok szerint a teljes adóalapra vonatkozó mértékben kell adót fizetni.

Az értékpapír, ingatlan és műtárgy befektetési formák adókötelezettségeinek összehasonlításakor megállapítható, hogy az általános rendelkezésekben nincs jelentős eltérés. Azonban a kiegészítések – vagyis az általános adókötelezettséghez képest biztosított kedvezmények és többletterhek – már jelentős adózási különbséget jelentenek. Gondoljunk csak a részvények esetében arra, hogy a Budapesti Értéktőzsdén forgalmazott és tőkeszámlán tartott papírok esetében nulla a nyereség adókulcsa, míg a műtárgyak egyetlen csoportjára sem érvényesíthető hasonló kedvezmény. Mindebből arra következtethetünk, hogy a törvényalkotók hazánkban nem tartják támogatandónak a műtárgypiacot, az APEH pedig az ebből származó jövedelem adóját hatékonyan be akarja hajtani.

LAKATOS BENJAMIN

DÉLI HÍRLAP

1983 SEP 2 T.

Kolozsvári Dezső
amatőr fotó is.

1021

Az „amatőr" szabad ember

Jubileum a Vasasban

Vasárnap délután csendes és kihalt a Diósgyőri Vasas Művelődési Központ. Van ennek előnye is. Az ember nyugodtan megnézheti a Vasas Képzőművészkör kiállítását, elbeszélgethet a teremőr bácsival, böngészhet a vendégkönyben. Igen tanulságos és hasznos időtöltés ez. Csaknem százharminc festményt, grafikát, ermet, szobrot állítottak ki a galériában és a folyosókon, s ez az igényesen válogatott anyag jól reprezentálja a negyvenéves alkotókört (amelyet Papp László és Seres János festőművészek vezetnek). Hangsúlyoznám az igényesség szót, mert — amatőrökről beszélve —, sokszor bizony hajlamosak vagyunk a fanyalgásra. Van, aki ezt dühödt sértettséggel, míg mások derűs nyugalommal veszik tudomásul.

Kolozsvári Dezső, a kör egyik alapító tagja kedvesen, készségesen vállalkozott a tárlatvezetésre, a tagok bemutatására. Két-két festménnyel, illetve grafikával szerepel a tárlaton. *Tengerparti részlet* és *Tisza-parti táj* című festményein érdekes kontrasztot adnak a sötét tónusú színek (barnák, zöldek, kékek) és a nyugalmat árasztó, lekerekített formák. Bölcsesség és derű sugárzik róluk, a több évtizeden keresztül érlelt egyéni stílusjegyeket — jobb szó híján — hagyományőrzőnek mondanám. Ez — mint a csepp a tengert — jellemzi az egész tárlatot. A szak- és a napisajtó sokáig hangos volt a modernség értelmezésétől. Vettem már részt amatőr művészek vitáján, amelyen a különböző stílusirányzatok képviselői feleseltek egymással. A lényeget azonban alighanem Kolozsvári Dezső fogalmazta meg, a tárlatot nézegetve. Az amatőr szabad ember, aki úgy fest, rajzol, formáz, ahogy akar, hiszen nem kell figyelembe vennie sem a Képcsarnokot, sem a mindenkori zsüriket. Ezek a munkásemberek a szépséget, az értelmet akarják kifejezni munkáikkal. Nem mondanak le a látvány, a világ értelmezéséről, de belemagyarázni sem akarnak semmit. Feltűnő és érdekes viszont, hogy a festmények, rajzok többsége tájkép és csendélet. Ám aki ismeri a kohászatot, zajos, füstös nagyüzemeinket, az megérti, hogy ezeknek az embereknek miért olyan nagy élmény a természet. Kikapcsolódás, felüdülés, erőgyűjtés, ugyanakkor feltöltődés a még megrontatlan szépséggel.

Mondanom se kell persze, hogy a színvonal egyenetlen. Ami nem csupán a kiállítók amatőr voltából következik, s még csak nem is a tehetségek különbözőségéből, hanem az életkorból, a szakkörben eltöltött időből. Rajzpedagógus szakember

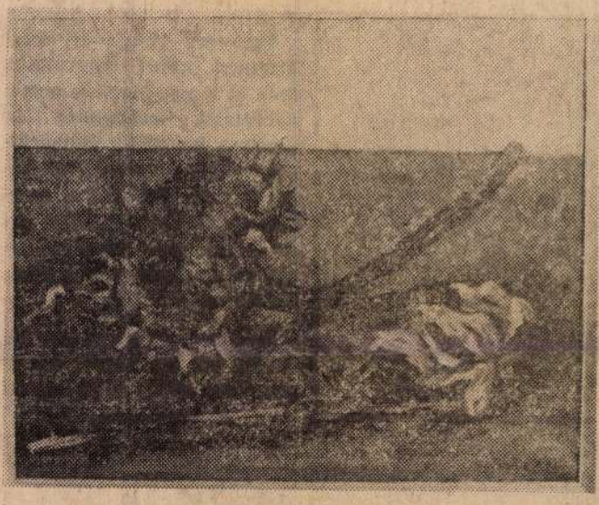

✶ *Sevcsik Jenő: Napraforgó*

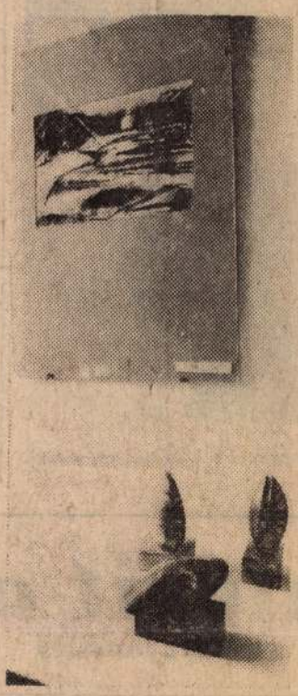

✶ *Rézművesné Nagy Ibolya Holtág című munkája és Pléh Zoltán szobrai*

(van ilyen a kiállítók között is) első látásra meg tudja ítélni, hogy ki milyen fázisban van. A kiállítás értéke azonban más. Amellett, hogy sikerélményt ad maguknak a kiállítóknak, éppen a sokszínűségével, kiegyensúlyozott, szolid színvonalával ízlést is formál. Ezt bizonyítják — pro és kontra — a vendégkönyv bejegyzései is. Idézek belőlük néhány sornyit. „Itt jártunk hárman: Péter, Józsi, Attila". „A kiállított képanyag nagyon tetszett, csak azt sajnálom, hogy a legtöbb kiállító a hatást elsőbbrendűnek tartja a közérthetőségnél. No, de ez kortünet a szónoki beszédben is. Isten bocsá', tán még a közélet területein leginkább." „Pléh Zoltán mesébe illő alkotásait nagyon megcsodáltam". „A kiállítás nagyon szép volt, köszönjük, és reméljük, a jövőben is gyakran rendeznek ilyet". Ellenpéldaként még ideírhatnám azt a durva bejegyzést is — hogy a kép teljes legyen —, amely az egészet leminősíti, de nem teszem. Csupán jelzem, igazolva idős tárlatvezetőnket, hogy van még mit tennünk az ízlésformálásban, a közönség nevelésében. A Vasas Képzőművészkör tevékenysége, kiállítása(i) azt bizonyítják, hogy ehhez megvan a szándék, az erő és a tehetség is.

(horpácsi)

zta ki Bodonyi Csaba Ybl-
chnika Háza tervkoncepció-
tés, de minden jel arra mu-
iletik majd meg a megyei
a rajzon látható. A három-
kiemelkedő részében alaki-
meket. (Cikk a 3. oldalon.)



Túl a félidő

Mennyi jut a több komfortra?

Egy terv annyit ér, mint amennyi abból megvalósul. Igaz ez a megállapítás arra a középtávú programra is, amely a borsodiak életkörülményeinek javulását van hivatva szolgálni. Túl a tervidőszak félidejének felén érdemes mérleget készíteni arról, mi valósult meg a tanácsi elképzelésekből.

Az ötéves pénzügyi terv két fontos, ha úgy tetszik, két új alapelvre épült. A fejlesztési politikában arányváltás történt, ami egyebek mellett azt jelenti, hogy az erre a célra rendelkezésre álló eszközök egyötöde a községeknek jut. Az aránynövekedés az előző tervidőszakhoz képest háromszoros, s az egy lakosra jutó falu-komfortosító összeg — ebben a településcsoportban — Borsodban a legmagasabb. A másik új vonása a tervnek, hogy a kevesebb pénzt koncentráltabban osztja el, azaz olyan súlyponti feladatokat határozott meg (lakásépítés, egészségügyi ellátás, vízellátás), amelyek megoldása elengedhetetlen.

Egy friss kimutatás szerint a tervidőszak első három esztendejében (1981—1983) 14 823 lakás épült, illetve épül meg Borsodban. Az ötéves terv előirányzata: 27 487. A jelenlegi ismeretek szerint ténylegesen elkészül 26 856. Az időközben bekövetkezett módosítások miatti fogyás számottevő ugyan, de sokkal lényegesebb az arányváltozás, s az a vitathatatlan tény, hogy a lakosság lakásellátottsági színvonala a tervezettnél magasabb lehet.

(Folytatás az 5. oldalon)



...o Koivisto finn elnökkel és feleségével a helsinki repülőté-

Visszatérít a MIK

(CIKK AZ 5. OLDALON)

A magyar kórházügy társadalmi fóruma

Miskolcon rendezik meg a kórházszövetség kongresszusát

Ismét rangos egészségügyi rendezvénynek ad helyet városunk: október 28-tól Miskolcon tartja IV. kongresszusát a Magyar Kórházszövetség. A közfigyelmet érdemlő eseménnyel kapcsolatban tegnap délelőtt a Megyei Kórház igazgatóságán tartott sajtótájékoztatót dr. Aczél György, a szövetség elnöke.

Az 1500 tagot — köztük számos intézményi tagságot — tömörítő kórházszövetségről dr. *Aczél György* elmondotta: fennállása 12 esztendeje alatt jelentős társadalmi fórumot tudott teremteni mindazok számára, akik a magyar kórházüggyel kapcsolatban vannak. Kongresszusaikat kétévenként tartják, s minden esetben számottevő egészségügyi bázissal rendelkező város sad otthont a tanácskozásuknak. Siófok, Balatonfüred és Szombathely után idén a szövetség borsodi—miskolci tagsága vállalkozott a kong-

Mag Nemz.

Meghalt Kolozsváry Ernő

Alig egy éve, amikor a Műcsarnokban hatalmas szakmai és közönségsikert aratott képzőművészeti gyűjteménye, mérleget készített: „Adtam négy gyereket a hazának, legjobb tudásom szerint összehoztam egy gyűjteményt, akár elégedett is lehetnék." *Kolozsváry* Ernő nem volt elégedett, még nem találta meg azt a helyet, ahol méltóképpen bemutatják a kollekció törzsanyagát, amelynek anyagi értékét is csillagászati összegben határozták meg a művészettörténészek, eszmei értéke pedig felbecsülhetetlen, hiszen szinte teljes képet ad az Európai Iskola törekvéseiről, valamint a hatvanas–hetvenes évek nem hivatalos képzőművészetéről. És egyedi remekművek találhatók benne *Mednyánszky* Lászlótól, *Egry* Józseftől, *Farkas* Istvántól, *Kondor* Bélától és ki tudja, hány nagyszerű művésztől.

Kolozsváry Ernő, aki saját szavaival annak köszönhette gyűjteménye megszületését és gyarapodását, hogy mert abnormális lenni, úgy fordult szembe a Kádár-korszak szellemi tespedtségével, hogy mindenre kíváncsi volt, amit hivatalosan nem szerettek. S mert kitűnő szeme volt, s autodidakta módon remekül „kitanulta" a művészettörténetet, egymásnak adták a művészek. A hetvenes években már otthonosan mozgott a műtermekben, maga válogatott, s fizetett részletre, fogához verve a garast. Mellesleg egészen a rendszerváltásig megmaradt a Kazinczy Gimnázium kémia–fizika tanárának maga köré gyűjtve az érdeklődő diákokat. Kulturális kirándulásokat szervezett, nagy zenehallgatásokat, vitákat.

A politikai változások idején előbb az MDF-hez, majd a városban radikálisan antikommunistának tarott SZDSZ-hez csatlakozott, ez utóbbi párt színeiben lett polgármester, két új galériát, néhány pompás köztéri szobrot is létesített. Mélységesen csalódva a politikában '94-ben visszavonult, az általa létesített alapítványon keresztül segítve Győr kulturális életét. Reményvesztett szőlősgazdaként készítette híres, a kedves művészei által is megcsodált borait 1998-ig, majd a választások után új terveket szőtt. Nem a hivatalos elismerésért, mert arra, mint sokat idézett kedves írója, *Márai* Sándor, nem tartott igényt, egyszerűen szerette a hazáját, és tenni akart érte. Tele volt energiával, tettvággyal, abban reménykedett, hogy gyűjteménye bejárja majd a világot, és híveket szerez Magyarországnak. Hatvanöt évesen, hétfőn érte váratlanul a halál. **(osztovits)**

A majomme

Nemzetköz

Az Agresszivitás a képernyőn – agresszivitás a gyermekben című tanácskozáson politikusok, pszichológusok, filmesek vesznek részt, a vetítéseken az animációs filmművészetet szerető világ apraja-nagyja: magyarok, angolok, franciák, spanyolok; nehéz lenne fölsorolni, hány náció küldöttei. Az a filmművészeti ág, amelyik az utóbbi években élethalálharcát vívja Magyarországon, megújulását, művészi fölvirágzását Kelet-Közép-Európától, jelesül Magyarországtól várja. Boldogan hozza el tehát június 9. és 12. között az ötödik alkalommal megrendezett kecskeméti animációs filmfesztiválra meg az egész estés rajzjátékfilmek ugyanitt, ugyanebben az időben megszervezett második nemzetközi fesztiváljára a saját portékáját (versenyfilmként vagy információs vetítés gyanánt) meg a tanulni vágyó szakembereit. Harmincöt rövidfilmet, két tévésorozatot, hat reklámfilmet és tizenegy egész estés produkciót láthat a kecskeméti közönség, tizenöt órányi mozit reggeltől estig. Közben kiállításokat nyitnak meg, szak-

ök

övezetek

em érheti. Legfeljebb az újabb agybefektetések mérlegelése- or jelenthet majd némi visszaartó erőt a korrekció, azonban a Magyarországra érkező tőke sok egyéb szempontot értékel, nem kizárólag a vámjogszabályokat.

Az elkövetkező változások nyomán nem várható a külföldi befektetők tőkekivonása – foalmazott *Lóránt* Károly közgazdász. Véleménye szerint semmi alapja azt feltételezni, hogy a befektetők Magyarországról kelet felé nyomulnának, a jugoszláviai, illetve az oroszországi helyzet miatt ez elképzelhetetlen. Tény viszont, hogy a befektetőket érzékenyen érinti majd a kedvezmények megszűnése, hiszen a vámszabad területi tevékenységet folytatók nemcsak vám- és áfamentességet élveztek, s mentesültek a nyereségadó megfizetése alól, de, mivel itt állították elő termékeiket, az



PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

1./A Hungexpo Vásár és Reklám Részvénytársaság (1101 Budapest, Albertirsai út 10.) nyilvános, egyfordulós pályázatot ír ki a

HOTEL EXPO SZÁLLODA

rekonstrukciójára és üzemeltetésére.
A Hungexpo Rt. kizárólagos tulajdonában álló szállodaingatlan a Budapest X. kerület Albertirsai út 10. sz. alatt helyezkedik el.
A Hungexpo Rt. olyan partnert (továbbiakban: ajánlattevő) keres, aki kész tulajdonostársként együttműködni a szálloda felújításában és üzemeltetésében.

2./ A pályázat benyújtásának határideje: **1999. augusztus 5., 13.00 óráig.**
A pályázatot cégjelzés nélküli zárt borítékban, öt példányban, magyar nyelven kell benyújtani.

A benyújtás helye: **Hungexpo Rt.**
1101 Budapest, Albertirsai út 10.
"B" pavilon Média-terem

3./ A Hungexpo Rt. a pályázatokat 1999. augusztus 5., 13.15 órakor közjegyző jelenlétében bontja, amelyre az ajánlattevőket ezúton hívja meg.

4./A pályázat elbírálásának határideje: 1999. IX. 3.

5./Jelen Pályázati felhívás megjelenésétől kezdve a pályázatról, valamint a Hotel Expo Szálloda főbb adatairól és jellemzőiről információk beszerezhetőek:

Dr. Sándor Zsolt,
portfolió igazgató
Telefonszám: 263-6882
Telefaxszám: 263-6297

Csontosné Marosvölgyi Zsuzsa,
mb. üzemeltetési főmérnök
Telefonszám: 263-6309
Telefaxszám: 263-6323

Kiíró 1999. június 24. napján és 25. napján 9-12.00 óra között konzultációs lehetőséget és helyszíni bejárást biztosít, amelynek során az ajánlattevő kézhez kapja a szállodaingatlan jelenlegi állapotára vonatkozó műszaki dokumentációt.

KOLOZSVÁRI BARABÁS MIKLÓS
képzőművén

'97. aug. 22. Szabadsági Hírlap

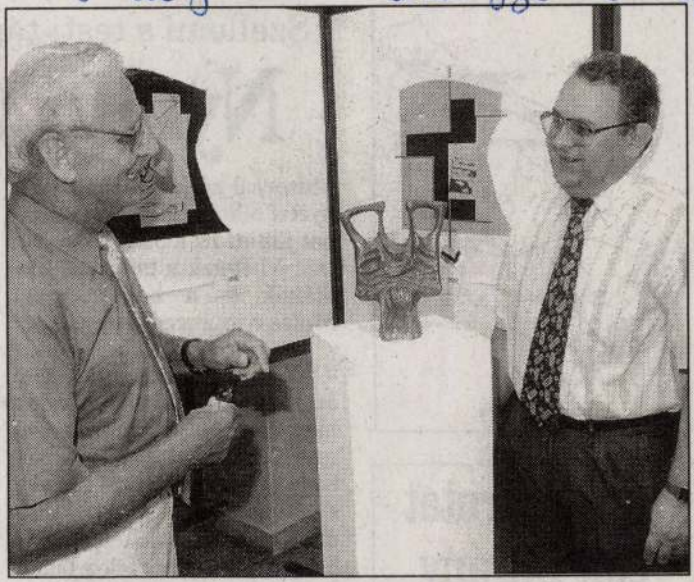

Kolozsvári festmények, kisplasztikák A Kolozsvári Barabás Miklós Céh képzőművészeinek a kiállítása nyílt meg tegnap az egészségügyi főiskolán. A ma kezdődő V. Magyar-Román Polgárfórum ünnepi rendezvényeként bemutatott tárlaton nyolc erdélyi alkotó műveit tekinthetik meg. A kiállításon Szabados János Munkácsy-díjas festőművész mondott köszöntőt, és az Arcadelt Kamarakórus énekelt. FOTÓ: KOVÁCS

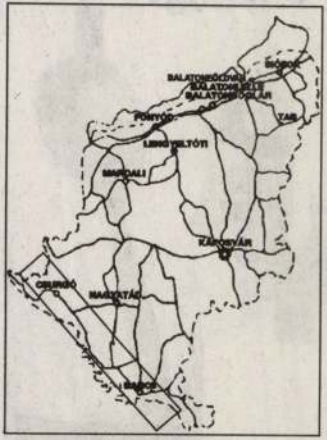

Kerékpárutat épít Darány

Kerékpárutat épít Darány, hatmillió forintos költséggel. A vasútállomástól a falu végéig vezet majd, de remélik, később sikerül további támogatást is szerezni, s megpróbálják kiépíteni egészen a Dráváig.A kerékpárúthoz pá-

Szellemi s testi táp

Nyelvi t

Műsorral zárják Berzencén a nyelvi tábort. Tíz hasznos napot töltött itt a 38 tanuló. Ma este fellépnek a táborozó kisdiákok és a horvátországi Molve néptáncegyüttese is.

– A német nyelvi tanfolyamot az idén harmadszor rendeztük meg. Anyagának zöme az ismeretek bővítését szolgálta, de néhány új vonása is volt – mondta *Cseh István* táborvezető. – Ezúttal a táborzáróra helyeztük a hangsúlyt; a gyerekek a tanult dalokat, táncokat és jeleneteket adják elő. Programjaink az idén kevésbé voltak nyitottak, hozzátartozókat, támogatókat persze örömmel fogadtuk. Célunk az volt, hogy a gyerekek jól érezzék magukat.

A harmincnyolc tanulót az iskola tantermeiben szállásol-

KOLOZSVÁRI MÁRTON ÉS GYÖRGY

KLUSCH, Horst: Martin und Georg „De Clussenburch" = Forschungen zur Volks- und Landeskunde 32/Nr. 1. 1989. p 42-54, ill + T.

Középkor
~~Gotikat~~ / Sobr. + Ipom. / Mesterek

Kolozsvári Andor

Innocent Ernő: "A fellázadt kártyák" c. rajzos riportot illusztrálta a művész tiz rajzzal.
Repr.

Délibáb, Bp. 1932. márc. 12. VI. évf. 11. sz.14-16. lap.

PÉNTEK

április 2.

Holland Táncszínház

A Netherlands Dans Theater (Holland Táncszínház) II. 1978-ban alakult. Működésének 25 éve során egy magas színvonalú, nemzetközileg elismert társulattá vált. 16 táncos dolgozik az NDT II-ben. A tagokat a világ neves tánciskoláiból és konzervatóriumaiból válogatják ki. Jelenleg a NDT I. táncosainak hetven százaléka az NDT II-ből került a társulathoz. A fiatal, tehetséges táncosok előadását pénteken és szombaton nézhetik meg az érdeklődők a Thália Színházban. Kezdés: 19.00.
Műsoron: Álomjáték. Koreográfus: Johan Inger; Déjà vu. Koreográfus: Hans van Manen; Szóló. Koreográfus: Hans van Manen; Mínusz 16. Koreográfus: Ohad Naharin

Cím: Bp. VI., Nagymező u. 20–22.

Reneszánsz képek, szürreál álmok

Reneszánsz képek, szürreál álmok címmel kiállítás nyílt a napokban Kolozsvári Grandpierre Miklós műveiből.
Kolozsvári ötvözi magában a reneszánsz festőművészek technikai bravúrját és a modern művészeti irányzatokat. Polihisztor a szó nemes és klasszikus jelentésében. Fest, rajzol, kőbe vés, és nemes drágakövekbe is beleálmodja a szellem és a szépség harmóniáját.
1950-ben született, 24 évesen tagja a Fiatal Művészek Stúdiójának. Közel 160 szépművészeti könyvet illusztrált, de festőként és szobrászként is nagyot alkotott. A művek a Volksbank Rt. galériájában tekinthetők meg május 3-ig.

Cím: Bp. VIII., Rákóczi út 7.

HÉTVÉGE

Mayday – Future Downloaded

Idén nagyobb sztárokkal érkezik hazánkba Európa egyik legismertebb elektronikus zenei megapartija, a Mayday. Április 3-án 16 óra pörgést ígér a buli, ahol a legjobb sztár DJ-k szolgáltatják a partizenét. Az európai viszonylatban is csúcsminőségű hang- és fénytechnikát felvonultató rendezvény a Hungexpo F és F2-es pavilonjának hat termébe várja a bulizni vágyókat.
Minden egyes Mayday – a zenei különlegességeken – túl évről évre más-más üzenetet is hordoz. A tavalyi szlogen: „Password: Europe" a csatlakozásra utalt, az idei „Future Downloaded" a trendy jövőképet vetíti elő. A műfaj rajongóit ezúttal egy CD is megörvendezteti. A Freee magazin mellékleteként megjelent Mayday kiadványon Marco Bailey mixei hallgathatók. A hatvan fellépő fele nemzetközi sztár: a környező országokat képviselő, illetve a német DJ-k mellett Hollandiából, Iránból, Egyiptomból, sőt Brazíliából is – mindösszesen 15 különböző országból – érkeznek DJ-k a megapartira.



Cím: HUNGEXPO, Budapesti Vásárközpont

Steve Hackett-koncert

A Genesis tagjai közül Steve Hackett az egyik legnagyobb zenei legenda Peter Gabriel és Phil Collins mellett. Hackett kompozíciói és gitárjátéka meghatározó tényezője volt az együttes pályafutásában. A '70-es években a Peter Gabriel, majd Phil Collins által vezetett csapat a világ első számú progresszív rock zenekara lett. Steve Hackett közel 30 éve készít szólólemezeket. Stílusa változatos, a rock, a jazz, a world music és a klasszikus zene elemei keverednek muzsikájában. 2004 tavaszán klasszikus rock felállású zenekarával, európai turnén mutatja be a „To watch the Storms" című új albumát.. A koncert nyolckor kezdődik a Petőfi Csarnokban.



Cím: Bp. XIV., Zichy Mihály út 14.

Marcipán Matiné

Az Óperenciás Bábszínház Tapsi Füles kalandjai Tarkarétfalván címmel húsvétváró előadást tart a Szamos Marcipán Cukrászdában vasárnap 11 órakor.

Cím: Szentendre, Dumtsa Jenő u.

Könyvtámasz

Temesi Ferenc: Por



Temesi egyszerre írt önéletrajzi, történelmi, társadalmi és családregényt, és hogy mindez beleférjen, egy különleges, a magyar irodalomban merőben új formát választott. Szótárformában, lexikonként írta meg művét. A szócikkek, amelyek egyrészt regényrészletek, másrészt önmagukban is olvasható novellák, anekdoták, karcolatok, glosszák, betűrendben követik egymást. A helyszín Porlód, vagyis Szeged, a főszereplő Szeles András, vagyis az író. A Szeles család (és a beházasodottak) történetét mintegy kétszáz évre visszamenőleg ismerhetjük meg. András, a vásott gyerek, a kíváncsi és eredeti kamasz, a szerelmes bölcsész pedig mintha egymaga is száz évre való élményanyagot gyűjtött volna be, olyan változatos, kalandos volt az élete.

Az irodalmárok vitatkozhatnak a regény irodalomtörténeti értékén. Én viszont most azért ajánlom önöknek, mert nagyon élvezetes olvasmány, minden erőfeszítés nélkül „olvastatja magát". Eredeti felépítésétől ne ijedjünk meg: olvasóbarát, történetmondó könyvről van szó, sok anekdotával, humorral. Belemerülve egyre jobban megragadja az olvasót az ábrázolt emberi kapcsolatok különleges, ma már csak vágyott gazdagsága. Megjelennek a korszakok, helyszínek, emberek közötti láthatatlan, de fontos összefüggések, amelyek egy későbbi szép Temesi-regénynek lesznek alapmotívumai.

Ráadásul ez az író csodálatos mondatokat tud írni. Olyan acélos szerkezetű, mégis dallamos, szép magyar mondatokat, amelyek önmagukban is gyönyörűséget okoznak.

Szabolcsi János

Címlapfotó: Sopronyi Gyula

Szerkesztőség és kiadó 1034 Budapest, Bécsi út 122–124. **Telefon** 436-4444, **fax** 436-4592 **E-mail** magazin@nepszabadsag.hu **Szerkesztő** Láng Zsuzsa **Helyettes szerkesztő** Veres Mária **Ajánló** Agyagási Edit **TV-ajánló** Karádi Róbert **Képszerkesztő/Fotó** Sopronyi Gyula **Tervezőszerkesztő** Rigó Erika **Kiadja** a Népszabadság Rt. **Felelős kiadó** Lengyel L. László vezérigazgató **Műsorszerkesztőség** MTI Kiadói Kft., felelős vezető Kohut Tibor **Prepress** Népszabadság **Hirdetésfelvétel** Primus Kft. **Nyomdai előállítás** Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető Matolcsy Miklós vezérigazgató ISSN 1589-2131

A harmadik Ivanov

Ha Ascher Tamás Csehovot rendez a Katona József Színházban, azt látatlanban is bátran merem ajánlani. Sok évvel a legendás Három nővér és a Platonov után most az Ivanovot viszi színre. A címszerep Fekete Ernőé.



Fotó: Róbert László

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 FEB 12

ÉLET ÉS IRODALOM

KOLOZSVÁRY BÁLINT

val, amikor Zarathustra
Iránból, a Kaszpi-tenger felé vezetett, eljutott
városnév annyit jelent, mint templom vagy áldozati oltár. A
dzsungelfolyókban pedig veszedelmes volna horgászversse-

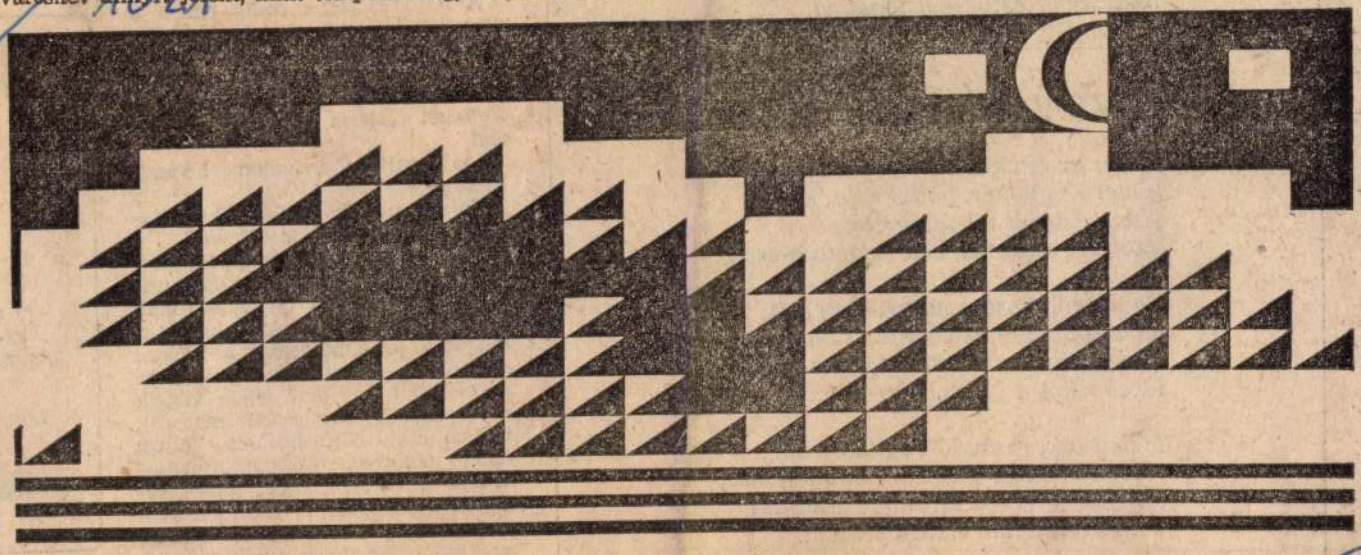

Kolozsváry Bálint rajza

1982. FEBRUÁR 12.

gyúrna, komor szétesőt, s az okos
romlás vértestvéréül fogadná.

A kéz árvalányhaj-látomása

Mikor az ész kidőlt, beteg tölgyfa,
kimerült gyökér, kóbor dísz; ki
játszik utazót tél-útlevéllel,
kitetszik a rozsda, vak tajgetosz-esély.

Ha nézed, most, a nappal-tetemét,
hamuverek, zsigerfecsegés, noha él
a kéz árvalányhaj-látomása messze,
idecövekel a Hortobágy-fekély.

Mehetünk, roskadó pupillám, ma
szíved udvarába viszem; egy pillanat,
köszönöm neked zarándok-ecetfám,
s üres tenyerem elébed teszem.

...de jutottak, de vajon honnan indultak?

Valamennyiük szellemi kibontakozására döntő hatással volt a Munka folyóirat köre. A lapszerkesztő Kassák ekkor — a harmincas évekre — már lehiggadt: nem állított olyan merev esztétikai dogmákat követelményként a fiatal alkotók elé, mint korábban. Nem az elveiből engedett (élete végéig ritka következetes ember maradt), hanem csak bölcsebb lett. Látta már: nemcsak konstruktivizmus létezik a világon. Ezért tudott segíteni, ösztönzést és fórumot adni azoknak a fiataloknak, akik hozzá, az élő bálványhoz fordultak. A Munka hasábjain jelentek meg

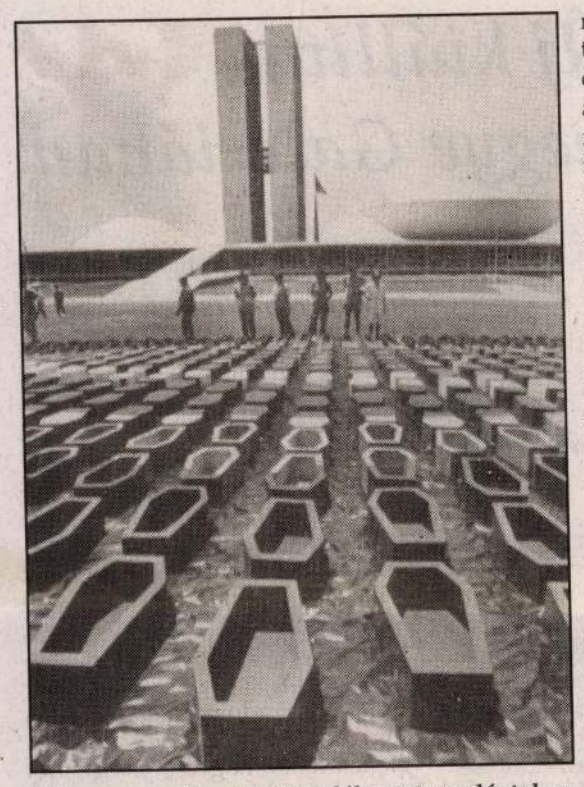

Ezer gyermekkoporsó emlékeztet az elégtelen orvosi ellátás áldozataira Brazíliában

lyén: avval vádolják — s ismerjük el: nem is alaptalanul —, hogy összejátszott az 1976-ban Perón özvegyének hatalmát puccsal megdöntő katonai diktatúrával. A jobboldali puccsistavezér *Jorge Rafael Videla* tábornok például — úgymond — „jó katolikus" hírében állott.

Az ország életében fehér foltnak számító időszak alatt — a diktatúra rémtetteivel foglalkozó szervezet, a Conadep szerint — hozzávetőleg 30 ezren haltak meg vagy tűntek el. Sajnos, az 1983-ban Raul Alfonsín elnök által megalapított Conadep ténykedése nagy jóindulattal sem nevezhető sikeresnek, hiszen csak kevés közvetett bizonyítékot gyűjtött össze a tábornokok ellen. Igaz, a diktatúra végén a katonák igyekeztek minden, rájuk nézve aligha hízelgő dokumentumot megsemmisíteni. Amúgy 1990-ben kiengedték a börtönből a puccs öt fő vádlottját, így Videlát is.

Ami az egyház részvételét illeti, sok pap és püspök szerepét ma is homály fedi. Tény azonban, hogy az argentin egyházi hierarchia legtetején olyan főpapok is álltak, akik bizonyíthatóan Videláékat támogatták. Ezek közé tartozott például a püspöki kar akkori elnöke, *Adolfo Tortolo* püspök, valamint La Plata érseke, *Antonio Plaza*. A koncentrációs táborok túlélői pedig azt állítják, hogy a kegyetlenkedésekből a tábori lelkészek is kivették a részüket. Egyesek úgy magyarázták ezeket az eseteket, hogy a papok csak „az egyházat védték, mivel a kommunizmus vereségén munkálkodtak", a tábornokok szerint ugyanis a bebörtönzöttek „mindegyike kommunista" volt.

Az egyházzal szembeni legfőbb kifogás, hogy nem állt ki az üldözöttek, a szenvedők mellett. Ugyanakkor azt sem lehet állítani, hogy az egyház egésze a diktatúrát támogatta volna. 1976-ban például meggyilkolták La Rioja püspökét, *Enrique Angelelli*t. Két évtizednek kellett eltelnie ahhoz, hogy az egyházi vezetés elismerje a püspök vértanúságát, a gyilkosság tényét azonban ma is vitatja.

Tavalyelőtt a püspöki kar jó egy évig tartó vizsgálatot indított, amely az egyháznak a diktatúrában betöltött szerepét kutatta. Az eljárás megosztotta a püspököket, egyesek ugyanis úgy vélték, nincs szükség arra, hogy az katolikus főpapság nyilvánosan is elismerje az általa elkövetett hibákat. Sajnos, az argentin egyház sok esetben nem II. János Pál pápa útmutatását követi, hiszen a Szentatya több ízben jelentette már ki: az egyháznak szembe kell néznie a múltjával.

A „legkatolikusabb" ország

Brazíliában és Chilében az egyháznak nem kell ilyen gondokkal megküzdenie. Az 1964-től 85-ig tartó brazíliai diktatúrában bátran állt az elnyomottak mellé, s ma is eltökélten támogatja a nincsteleneket, a föld nélküliek mozgalmát. Tekintélye már-már legendás, köztudott, hogy Brazília a világ legkatolikusabb állama. Sajnos a nagy politikai befolyással rendelkező szekták is rohamosan növekednek.

Az ország társadalmi helyzete siralmas. Brazília a legeladósodottabb állam, külföldi tartozása mintegy 300 milliárd dollár. Bár az oktatás 7 és 14 éves kor között ingyenes és kötelező, csak a gazdagabb családok sarjai tudják elvégezni az általános iskolát. A felsőoktatási intézményekig pedig csak nagyon kevesen jutnak el. Meglehetősen alacsony az írni-olvasni tudók aránya.

A Rio de Janeiro nyomornegyedeiről készült felvételek az egész világot bejárták már. A „favellákban" kétmillióan élnek — állandó bizonytalanságban. Senki sem tudja, megéri-e a holnapot. A Tijucanegyedben szörnyű események játszódnak le. Késő délutántól kora reggelig a Vörös Kommandó, illetve a Harmadik Kommandó felfegyverzett terroristái válogatás nélkül gyilkolják a szerencsétlen sorsú embereket. Az október elején újraválasztott elnök, *Fernando Henrique Cardoso* semmit sem tesz az emberi élet védelmében. Egyedül a papok próbálnak segíteni, lelki támaszt nyújtani az elesetteknek. Az egyik pap az államot okolja az áldatlan állapotokért: „senki sem bízik már a vezetésben, mert nem áll ki a slumokban lakók mellett. A szakszervezetnek pedig senki sem hisz, mert együttműködik a kormánnyal". A rendőrség ugyancsak tehetetlen, legfeljebb csak brutalitása és korruptsága révén szerzett hírnevet magának.

A szegények elleni hadjárat általános jelenség az országban. Mit tehet az egyház? Az olasz *Renato Chiera* atya tevékenysége példaértékű. Plébániáján, a Baixada Fluminense negyedben minden hónapban több tucat utcagyerek vált a gyilkolások áldozatává. Adományokból sikerült otthont építenie az elesett gyermekek számára. „Szegények borzasztó pszichikai állapotban érkeztek. Az árvák ellen valóságos hajtóvadászatot folytatnak. Sokuk testvérét ölték már meg, a saját szemük előtt". Ráadásul a bűnbandák fiatalokat szerveznek be, akiknek másként nem volna esélyük a túlélésre. Chiera atya vállalkozása nem egyedülálló, de nem is veszélytelen: egyik alkalommal merényletet követtek el ellene.

Sajnos, Brazíliában nincs olyan város, ahol ne volnának nyomornegyedek. Északon egészen katasztrofális a helyzet. Elképesztő a szegények és a gazdagok közötti különbség. A püspöki kar főtitkára, *Lucas Moreira Neves* szerint saját északkeleti egyházmegyéjében, Salvador de Bahíában az emberek 2/3-a szörnyű nyomorban él. A nyomor a portugál gyarmatosítás előtt itt élt indiánokat érinti leginkább. Jó részük csatornázatlan, folyó víz nélküli viskókban tengeti mindennapjait.

Az egészségügy az összeomlás előtt áll. Az állam Cardoso elnök színre lépése óta évről évre kevesebbet költ e célra — körülbelül egyhuszadát az Egyesült Államokbéli átlagnak. Jellemző, hogy a technokratákból álló parlament még a Cardoso elnök felesége által vezetett „Comunidade Solidaris" karitatív szervezetet sem hajlandó anyagilag támogatni. Az egészségügy senkit sem érdekel. A katolikus egyház vezetése többször tette szóvá, hogy „a hatalmon lévők hűvös távolságtartással tekintenek azokra, akik a negyedik vagy ötödik világ szintjén élnek". A gazdagabbakat ugyanakkor „visszataszító érzéketlenséggel" vádolja. A felső- és a középosztályt nem érintik a kézzel fogható szociális bajok. Gyermekeik magánóvodákba és -iskolákba járnak, s ha valakinek valamilyen betegsége van, magánklinikán gyógyítják. A közkórházakban eközben havonta több tucatnyian halnak meg az orvosok gondatlansága, illetve a kórházak felszereletlensége miatt.

A „szegények ügyvédjének" nevezett brazil katolikus egyház eközben valóban erején felül segít a rászorulókon. Az egyik nagyvárosban, Sao Luisban például évi 450 ezer márkányi összeget fordít a gyermekek iskoláztatására, így a szülőknek csak az oktatás 10%-át kell fizetniük, a többit mind az egyház állja. A püspöki kar 370 tagja szókimondó körlevelekben emeli fel hangját a társadalmi igazságtalanságok láttán.

A brazil egyház belső bajokkal is küzd: továbbra is óriási a paphiány, 8 ezer hívőre jut egyetlen pap. Amúgy a papok mintegy 40%-a külföldről érkezett.

Chile

A chilei egyház a — brazilhoz hasonlóan — ugyancsak nagy tekintélyt vívott ki magának a diktatúra éveiben tanúsított bátor magatartása miatt, 1973-tól 1990-ig. Igaz, Chile a kevésbé katolikus délamerikai országok közé tartozik, mert a közel 14 milliós lakosságnak csak 55%-a vallja magát katolikusnak. Viszonylag magas, 9%-os a protestánsok aránya. A katolicizmus ebben az országban is elsősorban a szegények körében népszerű. Ezt támasztják alá a közvélemény-kutatások is. Növeli az egyház tekintélyét, hogy igyekszik minél távolabb tartani magát a politikától. A chileiek, kiváltképp a fiatalok, rendkívül bizalmatlanok a politikusokkal szemben, milliónál is több fiatal még csak a választási listán sem regisztráltatta magát. Általános vélemény: politikával foglalkozni nem több időfecsérlésnél. A katolikus egyházon kívül az újságírók is nagy hírnévnek örvendenek.

A politikával szembeni bizalmatlanság fő oka: ma sem gyógyultak be a Pinochet-diktatúra okozta sebek. És bár békés volt az átmenet a demokráciába, *Fernando Ariztia Ruiz*, Copiapo püspöke úgy véli, a rendszerváltozás nem volt teljes. „Vannak ugyanis elmozdíthatatlan szenátorok". Többek között Pinochetre utal, aki élete végéig a parlament tagja lehet. A cenzúra azonban immár a múlté. „Az egyház szerepe ezért teljesen megváltozott. Természetesen ma is kritikusan szemléljük az ország gazdasági és társadalmi helyzetét". Elismeri azonban, hogy a demokratikus kormány színre lépése óta sokat javult a helyzet: lakásokat építettek, javultak az oktatás feltételei... A szegények és a gazdagok közötti különbség azonban nem csökkent, sőt, tovább nő: ma már minden ötödik ember szegénységben él.

A diktatúra utáni eufórikus hangulatra jellemző, hogy 1990-ben interkonfesszionális szervezetet hívtak életre „Bizottság a békéért" elnevezéssel. Ennek munkájában a katolikusok mellett luteránusok, baptisták, ortodoxok és zsidók is részt vettek. A szervezet azonban nem működhetett sokáig, az egyházak ma már újra külön utakon járnak.

Mint látható, Dél-Amerika egyházai sok tekintetben hasonlóak, de minden állam katolikus egyházának megvan a maga sajátossága. Közös vonás, hogy a diktatúra évei után mindegyik országban fokozatosan, egyes helyeken szélvész gyorsasággal nő a katolikusok száma. Ezért elmondhatjuk: a dél-amerikai a jövő évezred katolikus egyháza.

Sarkady Balázs

A pápa húsz éve (1.)

1978
A PÁPAVÁLASZTÁS ÉVE

Október 16. Karol Wojtyla krakkói bíboros-érseket pápává választják. Róma 264. püspöke a II. János Pál nevet veszi fel.
Október 22. Az új pápa beiktatása.
Október 29. A római Mentorella Mária-szentély meglátogatása.
November 5. Látogatás Assisiben, Szent Ferenc (Olaszország védőszentje) tiszteletére, majd Sienai Szent Katalin, Olaszország másik védőszentje sírjának felkeresése a római Santa Maria sopra Minerva-bazilikában.
November 12. Róma püspöke bevonul székesegyházába, a lateráni Szent János-bazilikába.
December 5. Az első egyházmegyei plébánialátogatás a garbatellai Xavéri Szent Ferenc-egyházközségben.

1979
AZ APOSTOLI UTAK KEZDETÉNEK ÉVE

Január 24. Az argentin és chilei kormányküldöttség fogadása a szentszéki közvetítéssel kötött határegyezmény aláírása alkalmából.
Január 25. Andrej Gromiko szovjet külügyminiszter fogadása.
Január 25. — február 1. Az első apostoli út: Santo Domingo, (Mexikó), a latin-amerikai püspökök harmadik konferenciája Pueblában; Bahama-szigetek.
Április 28. Agostino Casaroli kinevezése pro-államtitkárrá és az Egyházi Közügyek Tanácsa pro-prefektusává.
Június 2—10. A második apostoli út, Lengyelországba. A varsói beszéd történelmi megállapítása: „A lengyel nemzet történelmét Krisztus nélkül nem lehet megérteni".
Június 30. Az első konzisztórium, melyen tizennégy bíborost kreál, köztük Casaroli államtitkárt.
Szeptember 29. — november 30. A harmadik apostoli út: Írország, az ENSZ New York-i közgyűlése. Október 2-án beszédet mond az ENSZ-közgyűlés előtt.
November 28—30. A negyedik apostoli út: Törökország.

1980
A CSALÁDRÓL TARTOTT PÜSPÖKI SZINÓDUS ÉVE

Január 14—31. A holland részleges szinódus, témája „A hollandiai lelkipásztori helyzet".
Március 24—27. A szétszóratásban élő ukrán püspökök rendkívüli szinódusa az ukrajnai és a diaszpórában élő egyház sürgető lelkipásztori problémáinak megoldására.
Április 3. II. Hasszán marokkói király fogadása.
Május 2—12. Az ötödik apostoli út: Zaire, Kongói Köztársaság, Kenya, Ghána, Felső-Volta, Elefántcsontpart.
Május 16. Antonio Ramalho Eanes portugál köztársasági elnök hivatalos látogatása a Vatikánban.
Május 30. — június 2. A hatodik apostoli út: Franciaország. **Június 2-án** beszédet mond az UNESCO-ban.
Június 21. Jimmy Carter, az Egyesült Államok elnökének fogadása.
Június 30. — július 12. A hetedik apostoli út: Brazília.
Szeptember 26. — október 25. A püspöki szinódus ötödik rendes ülése; témája: a keresztény család. Összegzése a *Familiaris consortio* című apostoli levél.
Október 17. II. Erzsébet angol királynő és férjének fogadása.
Október 26. Don Luigi Orione boldoggá avatása.
November 15—19. A nyolcadik apostoli út: Német Szövetségi Köztársaság.
November 25. Nápoly, Potenza, Balvano, Avellino földrengés sújtotta vidékének meglátogatása.
December 19. Cvijetin Mijatovics jugoszláv köztársasági elnök hivatalos látogatása.

1981
A MERÉNYLET ÉVE

Január 15. Lech Walesa és a Szolidaritás független lengyel szakszervezet küldöttségének fogadása.
Február 8. Találkozás Elio Toaff római főrabbival egy plébánialátogatás alkalmából.
Február 16—27. A kilencedik apostoli út: Pakisztán, Fülöp-szigetek, Guam-sziget, Japán, Anchorage (Alaszka).
Május 13. Merénylet a pápa ellen a Szent Péter téren.
Május 13. — június 3. Gyógykezelés a Gemelli-klinikán.
Május 17. „Imádkozom azért a testvéremért, aki megsebesített, és őszintén megbocsátok neki."
Május 31. Bíborosi tanács alakul a Szentszék szervezési és gazdasági problémáinak tanulmányozására.
November 25. Joseph Ratzinger bíboros kinevezése a Hittani Kongregáció prefektusává.
December 13. Imára szólít Lengyelországért, ahol szükségállapotot hirdettek ki.

Összeállította: Rosdy Pál

Szentté avatták Edith Steint

(Folytatás az 1. oldalról.)

múlva a bérmálás szentségében is részesült. Ettől kezdve tökéletesen átadta magát Krisztusnak és az egyháznak. 1933-ban lépett be a kölni sarutlan karmelita nővérek közé, ahol 1938. április 21-én tette le ünnepélyes örökfogadalmát. Mivel novemberben az SS-különítmények hadjáratot kezdtek a zsidók ellen, az év utolsó napján Benedicta nővért áthelyezték a holland területen lévő echti Karmelbe. Itt 1939. március 26-án, Szenvedés vasárnapján, röviddel a II. világháború kitörése előtt, engedélyt kér perjelnőjétől, hogy felajánlja magát a békéért.

1939. június 9-én megfogalmazta végrendeletét, amelyben így vall: „Már most örömmel és Isten szent akaratának való teljes alávetettségben fogadom el azt a halált, amelyet Isten számomra elgondolt. Arra kérem az Urat: fogadja el életemet és halálomat dicsőségére és dicséretére, Jézus és Mária legszentebb Szíve és az Anyaszentegyház szándékaira, szent rendünk, nevezetesen a kölni és az echti Karmel fennmaradásáért, megszentelődéséért és tökéletességéért, engesztelésül a zsidó nép hitetlenségéért, hogy az Urat fogadják be övéi, hogy dicsőségben jöjjön el az ő országa, Németország megmenekülésééért és a világ békéjéért, végül élő és meghalt hozzátartozóimért, mindenkiért, akiket csak Isten nekem adott, hogy senki se vesszen el közülük."

1940. május 10-én a németek egy nap alatt lerohanták Hollandiát. Edith Steint 1942. augusztus 2-án az összes Hollandiában élő megkeresztelt zsidóval együtt elhurcolták. A nácik ezzel a megtorló akcióval válaszoltak a holland katolikus püspökök tiltakozására a zsidók elleni kegyetlenkedések miatt. Augusztus 9-én oltották ki életét az auschwitzi gázkamrában.

Edith Stein, Teresa Benedicta, vértanúságával eljutott Avilai Szent Teréz „hetedik szobájába", hogy csatlakozzék keresztre feszített jegyeséhez. II. János Pál pápa 1987-ben Kölnben boldoggá avatta. Most a szentek sorába iktatta, miután az egyház 1997-ben elismerte, hogy egy amerikai kislány csodás gyógyulása Boldog Edith Stein közbenjárásának köszönhető.

(A MK nyomán)

Mi van a fedő alatt?

Ősszel, amikor a piacokon, az évszakoknak megfelelő zöldségfélék helyet cserélnek egymással; s már-már kezdjük elfeledni a tavaszi és a nyári ízeket; meg kell barátkoznunk a káposzta-félékkel is...

Tengődi ezt tette, amikor szemügyre vette azt a fiatal kelkáposztát, amelyik a vásárcsarnokban kacérkodott vele. Bár nem volt kedvelője e növénynek, azért főzeléknek elkészítve, pörkölttel ízesítve vagy sült hús feltéttel és pecsenyezsírral bőségesen meglocsolva, egészen ehető ételnek tartotta. (Csak arra kell a főzésekor ügyelni, hogy az első levét ne feledjük leönteni róla, mert így veszíti el kesernyés ízét.) S ugyanezen kellevelek darált hússal, rizszsel, tejfellel, sütőben rakott kelnek elkészítve a kedvencei közé tartoztak. A paradicsomleves készítésének is trükkje van; nevezetesen egy egész fej vöröshagymát kell hozzáfőzni, hogy jellegzetes, finom ízét és illatát elnyerje. Tengődi úr apró nokedlikkal szerette ezt a levest kanalazni, de azt sem bánta, ha kevés rizst főztek bele. (Szerinte a készítészták csak elvették a levesek ízét.)

Az őszi-téli ételek közül a pájslit (szalontüdőt) zsemlyegombóccal kedvelte csak igazán, amelynek pikáns, savanykás levében szívdarabkák főttek. Tengődi szerette a vesevelőt rizzsel, és a rákkal töltött tojást majonézzel, paradicsomkarikákkal és zöld salátával... De szerette a hústalan étkeket is, mint például a szilvalekváros derelyét vagy a szilvás gombócot. Nyáron, amikor kisméretű sárgabarackot lehetett kapni, szilva helyett kimagozva ezeket tette az édesanyja a gombócba. Durvára vágott cukros dióval töltve főzte ki a sárgabarackos gombócot, és pirított prézli helyett cukros dióban forgatta meg... És szerette többek között a szalonnával spékelt pontyot, melyet sütőben bő tejfellel, körüle krumplikarikákkal omlósra sütöttek meg... Kedvelte még a sós, paprikás lisztben forgatott, olajban ropogósra sütött cigányhalacskákat, melyek szálkáit is meg lehetett enni.

Tengődi úr nem idegenkedett más népek konyhájától sem, hiszen szerette a knédlit, a tiroli szalonnás gombócot és a sztrapacskát is, ha azt igazi juhtúróból (brinzából) készítették. A sütemények közül leginkább a kapros-túrós lepényt szerette, akárcsak Jókai, továbbá a réteseket. Almás-cseresznyés-túrós volt a kedvence, a krumplis és a káposztás réteseket — bár egyesek ezekre esküdtek — nemigen kedvelte. A torkosság a hét főbűn egyike, s Tengődi úr bűnhődött is keményen miatta. Bár öregségére nem tudott egy többfogásos, tisztességes ebédet elfogyasztani gyomorégés és egyéb bántalmak nélkül, fiatalabb éveiben, akárcsak Krúdy, képes volt végigenni az étlapot! Persze nem mindig engedhette meg magának ezt a luxust, előfordult az is, hogy például az Ivkoffnál vagy másutt „gyalogtojást", vöröshagymás, ecetes kolbászt, zónapörköltöt, kisgulyást vagy egy pár szaftos virslit vacsorázott jobb híján. Ilyenkor aztán felidézhette magában az orjalevest májgombóccal és csigatésztával, az erdélyi toros káposztát oldalassal, dagadóval, „fülével, farkával", a szegedi halpaprikást (harcsából, pontyból és kecsegéből), a bácskai

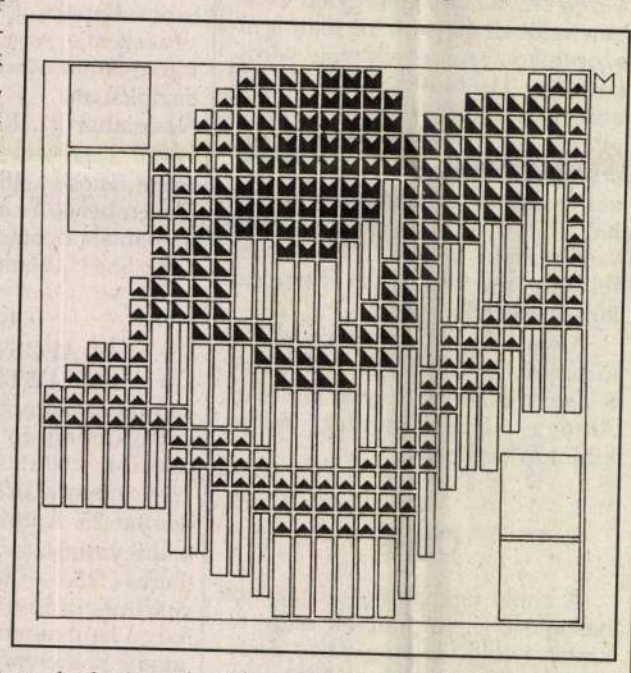

juhpaprikást, az alföldi lábasrostélyost, valamint ínycsiklandozó emlékeit a megszámlálhatatlan formában és ízekkel elkészített szárnyas- és vadpecsenyéket.

Tengődi olvasta valahol, hogy Perényi Gábor erdélyi fejedelem menyegzőjén a szakács egy egész ökröt sütött meg olyképpen, hogy „az ökörbe beletett egy kövér juhot, a juhba egy gyermekded borjút, a borjúba egy kövér kappant s mikor az egész megsült, a kappant kivette s meglátta, hogy az kappan megsült." Aztán ilyen fejedelmi étlappal szolgált Mihály szakács, ura társaságának, délebédre: „Tehénhús tormával, kappan reszelt tésztával, leves kenyérrel, kolbásszal, kecsege sóba, gyümölcs lével biberfark, indiai tik, borjúbél tejben, bárány tüdő tiszta borssal, borjúhús ispékkel, savanyú káposzta tehénhússal, lúd sütve, aprómadár disznóhús pecsenyével, császármadár sütve, pástétom, ostyabéles, apró pástétom." A walesi herceg, amikor Pesten járt, minden italok elé helyezte a kecskeméti barackpálinkát, és nem utazott tovább úgy külföldi szállóvendég, hogy ne kérte volna el a séftől a paprikás csirke receptjét, és Saljapin, a híres orosz énekes élt-halt a kolozsvári töltött káposztáért.

Mindez megfordult Tengődi úr fejében, aki vacsoraidőben úgy találta; nem érdemes vizsgálgatnia, hogy mi van a fedő alatt, inkább a finom, de nehéz ételek helyett leghelyesebben teszi, ha egy kis herbateát főz magának vacsorára és megnézi, elég szódabikarbóna van-e a konyhaszekrénybe zárva?

Burger János

Új kiállítás a Vármegye Galériában



Az Erdély Művészetéért Alapítvány támogatásával működő Vármegye Galéria (Budapest V., Vármegye u. 11.) 1998. őszi-téli évadját *Kolozsváry Bálint* grafikus kiállításával nyitotta meg. A művész a kiállítással apja iránti tiszteletét kívánja kifejezni, aki még az első világháború után jött át, de „aki mindvégig megőrizte szeretett szülővárosának, Kolozsvárnak emlékét" és fiát is az ősi föld szeretetében nevelte. Érdekes, mintha kiállított munkái is a kapcsolatokat, az egymásra építettséget tükrözné, az összetartozás folyamatát kutatja. „Tudatom egész tevékenysége — még a jövőbe tekintés is — nem más, mint a múltbeli események rendszerezése" — mondja.

Kolozsváry Bálint Szegeden született 1928-ban, tanulmányait Budapesten végezte. 1946—1950 között *Jassik Álmos* grafikai iskoláját látogatta, ahol érdeklődése hamarosan a könyvművészet felé fordult. 1947-48-ban az Iparművészeti Főiskolára járt. A korszerű grafikai és tipográfiai megoldások foglalkoztatják, illusztrációkat is készít, vonzza a képgrafika és a festés. Kutatja az élő és az élettelen világ formarendszereinek hasonlóságát, erről árulkodnak művei és arról, hogy a természet elvontnak tűnő részjelenségei milyen jelentős szerepet kapnak munkáiban. Kutató szemmel figyeli az apróságokat, a legkisebb történéseket, mint ahogy érzi, mit jelentenek akár a gyermekkor első élményei is, „amelyeket nem lehet elfelejteni, bármennyire jelentéktelenek is. Másodpercek törtrészei, képük megrögződik az ébredő elme fényképezőgép-lemezén."

„Az égbolt keleti fele már acélkék. Északi és déli irányban a kékbe a sárgásvörös oly mértékben keveredik, hogy mire északnyugat és délnyugat negyedébe ér a szem, a kéket már hiába keresi, a sárga és a vörös egyre erősödő színét találja helyette. Keleten a tompa kékes szürkeség lassan sötétségbe megy át." *Számsorok szépsége* című önéletrajzi írása is idézett észrevételeire, átélésére utal és megérteni segít képei indítékát, de mondhatjuk fordítva is, képei — mint *A szél játéka, Fénykarikák, Fehér sziget, Tornádó, Magányos szirt, Zsennyei táj, Kék templom, Hegycsúcs* — magyarázzák leírt gondolatait, akár tusrajz, akrill, akvarell vagy vízfestés. A jó válogatás *Csernitzky Mária* művészettörténész rendezését dicséri.

Schelken Pálma

Doby János

Virrasztás közben

— Az 1956-ban Erdélyben elhurcolt M. T. emlékére —

Ritka alkalom, együtt a család,
csak hiányzik — tehát nélküle
virrasztjuk át az éjszakát
anélkül, hogy neve emlitődne,
és pislog reánk a két gyertya lángja;
már virradóra jár, hát halványul
— bolygó árnyak a Duna-deltában...
közülük egyik a megboldogult.
Végleg kivált a lelket marcangoló
mindennapi küzdelmek teréről,
hogy remeteként mintegy barlanglakó
élje meg: kegyelem telik a hitéből.
Nélküle virrasztunk, míg az unoka
álmában felsírt és nyújtaná kezét
a nagyapjának, aki csak váratja,
ahelyt ölbe venné; nem érti, miért.
Miért, miért is: oly hirtelen
bomlik meg a világ? — a napirend
egyből tótágost áll, amikor az Isten
magunkra hagy bennünket,
dolgavégezetlen.
A megbékélés, igen — adhat csak
vigaszt
— tudva lévő, hogy a fölöttünk lakó
intézi sorsunkat. Aki kárhoztat
ő idvezithet is. A Mindenható.

Engesztelésül a világ üdvéért

Büki Attila: Istendicsérők

A fenti címen adott közre interjúkötetet a szerző az érdligeti ciszterci nővérekről, rendjük fennállásának 900. évfordulóján. Egykoron ez a Szent Benedek Regulája szerint élő, francia alapítású rend a kolostori élet és istenkeresés új, imádságos és munkás életeszményét hozta magyar földre. Női ágának a történelmi Magyarországon öt kolostora volt, de a török hódoltságot egyik sem tudta átvészelni.

A rend férfi ága a XVIII. század elején alakult újra, a női ág csak 1945-ben szerveződött újjá. *Naszály Emil* tudós ciszterci szerzetes volt az újraindulás lelke, a rend alapító oklevelét pedig *Mindszenty József* írta alá, még veszprémi püspökként. A nővérek egy romos istállóban kezdték közösségi életüket. Amikor rendeződtek körülményeik, elkövetkezett 1950, őket is feloszlatták. A kényszerű szétszórattatásban is megőrizték az összetartozás tudatát. Az 1989-es év hozta meg a változást a Regina Mundi Ciszterci Nővérek életében. Ekkor szerveződtek újjá. Érdligeten monostort építettek, apátságot alapítottak, amely a ciszterci nővérek közép-európai központja lett.

A nővérek különféle társadalmi rétegből érkeztek a szerzetesi közösségbe. Életük tanúságtétel. Csak a kegyelem segítségével teljesülhet a kívánság: *„Vesse le rólad Isten a régi embert! / Öltse fel rád Isten az új embert!"* Életüket az istendicséret tölti ki. Az „ora et labora" jegyében dicsérik a Teremtőt. A monostor perjelnője Szent Ágostont idézi: *„Nagyon hasznos dolog az embereknek beszélni Istenről, de még hasznosabb az Istennek beszélni az emberekről"*. Istennek szentelt életükkel kiesdeklik az embereknek a kegyelmet. Istent engesztelik a világért, a világ helyett.

Az *Istendicsérők* imakönyv-méretű, elegáns kivitelű kiadvány. Közepén egy kihajtható, kettős képen az apátsági kápolnában az érdligeti ciszterci nővérek közössége látható. (Xénia Kiadó, Bp., 1998.)

Cs. Varga István

Büki Attila

Istenhez hasonlatos

Ajtómon kopog Érkezik
Jaj de hitvány volt élni nélküle
hajszolódva filléres versenyeken
Mint kipukkadt léggömböt a világ
söpört s vitt volna a Nagy Égetőbe
Galádul lopta gyémántom
a versekben fel-felszikrázó
anyanyelvet

Egész éven át gúnyt űzött belőlem
garázdálkodott arcom
kápolnamélyében
s ki tudja meddig ha nem érkezik
a Láthatatlan az Istenhez
hasonlatos
Ki tudja meddig garázdálkodok
a bukott angyal aki itt köröz
s perc-embereket farag szüntelen

Ajtómon kopog Érkezik
Megérint — Csillan gyémántom
lélek-tükre —
Ujjam hegyéig lüktet
hogy vers íródjék
arcom ablakában az egyetlen
virág is
tűz legyen — Isten lábánál mécses.

„ Tisztelet apámnak, aki mindvégig megőrizte

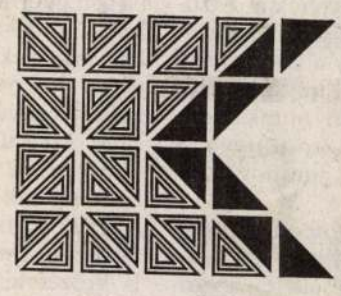

szeretett szülővárosának, Kolozsvárnak emlékét "

Az oldalt Kolozsváry Bálint kiállításának képeivel illusztráltuk.

Cholnoky László: Szokatlan vendégség

Az egyik legnyomorúságosabb sorsú század eleji „ködlovag" eddig többségükben meg nem jelent írásait tarthatja kezében az olvasó. Cholnoky rendkívül tehetséges család fia volt (Jenő bátyja híres világutazó földrajztudós, másik fivére, Viktor szintén neves író), de érzékeny, ideges alkata és akaratgyengesége révén siker helyett tragikus vég lett osztályrésze. Hamar megszakította kereskedelmi tanulmányait, otthagyta tisztviselői állását, és az éjszakai életbe vetette magát. A novellák sötét utcáit, füstös kocsmáit, tönkrement és elzüllött alakjait ekkor ismerte meg.

Cholnoky életében egyre fontosabb szerepet játszott az alkohol. Eltávolította családjától, amelyet képtelen volt eltartani, ágyra járt vagy parkok padjain éjszakázott, végül ötvenéves korára olyannyira kiábrándult, hogy a halált választotta.

Ez a szomorú életű ember megrendítő módon ragaszkodott az élet szépségeihez. Képzelete kiszínezte a hétköznapok homályos szürkeségét, szenvedélyes szerelmeket, titokzatos, mitikus alakokat, festői szépségű tájakat álmodott, amelyek fenyegetettségükben és törékenységükben emelkedtek a valóság fölé. Novelláiban mindig ott a tragikum árnya, de hőseiben elevenen él a költői szépség iránti vágyakozás. Éppen érzékeny, kifinomult lelkivilágúk és gyakran szomorú sorsuk kettőssége miatt olyan megrendítőek ezek a történetek.

A kötet nemcsak tartalmi és esztétikai szempontból fontos, hanem filológiai értelemben is. A novellák közül eddig mindössze három jelent meg kötetben, a többit hajdani újságokból, illetve kéziratból válogatta a szerkesztő, *Nemeskéri Erika*. Érdekes és elgondolkodtató utószava komoly segítséget nyújt az olvasónak az írások értelmezésében.

(noran)

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Műcsarnok
tisztelettel meghívja Önt a

MODERN MAGYAR MŰVÉSZET

▪ A KOLOZSVÁRY-GYŰJTEMÉNYBEN ▪

című kiállításának megnyitójára
1998. szeptember 2-án, szerdán 17 órára

Megnyitja: DR. HÁMORI JÓZSEF kulturális miniszter
és MRAVIK LÁSZLÓ művészettörténész

MŰCSARNOK
Budapest XIV., Hősök tere
A kiállítás megtekinthető 1998. október 4-éig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

A megnyitó egyúttal a Modern magyar művészet a Kolozsváry-gyűjteményben
című könyv bemutatója is



Korniss Dezső: Fuvolázó II, 1950

KOLOZSVÁRY ERNŐ

6 MAGYAR HÍRLAP, 2001. JAN. 15.

VILLANÓFÉNYBEN

Kiállítás a Kolozsváry-gyűjteményből

(MTI) A nemzetközi hírű Kolozsváry-műgyűjteményből nyílik kiállítás január 18-án Győrött, a Városi Művészeti Múzeum képtárában. Másfélszáz alkotást tárnak az érdeklődők elé abból a kollekcióból, amely keresztmetszetet ad a XX. századi modern magyar képzőművészetről. Kolozsváry Ernő – aki 1990 és '94 között Győr első szabadon választott polgármestere volt – 1956 után, fiatal kémia-fizika szakos tanárként kezdte el gyűjtői tevékenységét, s folytatta másfél évvel ezelőtti haláláig. A kollekció gerincét Ország Lili, Román György, Keserű Ilona, Kondor Béla, Anna Margit művei alkotják, de számos más kortárs művész, köztük Egry József, Nagy István, El Kazovszkij munkái is gazdagítják. A kiállítás március 4-éig tekinthető meg.

Kolozsváry Ernő gyűjteménye

A NEMZETKÖZI HÍRŰ Kolozsváry-műgyűjteményből nyílik kiállítás január 18-án csütörtökön Győrött a városi művészeti múzeum képtárában. Százötven alkotást tárnak az érdeklődők elé abból a kollekcióból, amely a XX. századi modern magyar képzőművészetről ad keresztmetszetet. Kolozsváry Ernő 1956 után fiatal tanárként kezdte gyűjtői tevékenységét, s folytatta másfél évvel ezelőtt történt haláláig. A gyűjtemény gerincét Országh Lili, Keserű Ilona, Kondor Béla, Román György és Anna Margit művei alkotják. (MTI)

KOLOZSVÁRY ERNŐ MŰGYŰJTŐ

MAGYAR NEMZET 2001. JAN. 15. 14.

KOLOZSVÁRY ERNŐ

Új művészet

1998. dec.

10.0.

Kolozsváry Ernő

Megkérdeztük munkatársainkat:

1. Milyen pártot alapítanának?
2. Ha az első kérdés kínos: mit kérdeznének önmaguktól?

Nehéz ám manapság bármit kérdezni úgy, hogy az ember választ is vár rá! Mert a kérdés lehet ugyan egyenes, de a mondat végén lévő kérdőjel mindig görbe – ettől aztán sok gubanc forrása. Demokratikus világunkban egyébként is egy kérdés nem kérdés (ne firtassuk, hogy melyik), ezért kollégáinknak választási lehetőséget kínáltunk fel. S lám, milyen az élet, legtöbben mindkét kérdésre válaszoltak. Állítólag azért, mert nem tudták eldönteni, melyikben rejlik valami szándékos ravaszság, netán provokáció...

KLOSS ANDOR: 1. Semmilyet. A minap azt nyilatkozta Szabó János, az Egyesült Kisgazdapárt elnöke, hogy kinjukban csináltak pártot. Én nem akarok kinlódni. 2. Öreg, ki találta ki a te életedet?

CSISZKA ANTAL: 1. Mindig Mosolygók Pártját. 2. Azt kérdezném, hogy mi a fenén lehet itt mosolyogni?

VARGA LAJOS: 1. Az állatokét, hűséges kutyám ugyanis vállalná az elnökséget, ha rábeszélném. Tanácsadójaként azt mondanám neki: kutyaugatás nem hallatszik az égig. 2. Kérdés magamhoz: Te még élsz?

LŐRE PÉTER: Csatlakoznék Varga Lajos javaslatához. Fiatal kutyámmal már megbeszéltem: egy velős csont ellenében megszervezné az állatok pártja ifjúsági szervezetét. Méltó lenne a vezetésére is, megvan hozzá minden képessége. Szimata kitűnő, vaksötétben is jól tájékozódik és zsenge kora ellenére sem piszkít maga alá.

ÁMON LÁSZLÓ: 1.„Nahogyvagyunk" pártot. 2. Nahogyvagyok?

EGYHÁZI PÉTER: 1. Majmok-3 Pártot. 2. Nem lát? Nem hall? Nem beszél?

FERENCZI JÓZSEF: Az Egyetértők pártját. A tömegpártból ugyanis már elege van e honnak. Tíz ember csak akadna, aki egyetért valamiben...

SOMODI GÉZA: 1. Semmilyet. Egyrészt van belőlük elég, másrészt egy párt alapításánál számos, megoldhatatlannak látszó gond is felmerül. Például a névválasztás is nehéz dió már, mert szinte minden szó foglalt: szabad, magyar, demokrata, élet, igazság, piac, érdek, fiatal, szocialista, szociáldemokrata, nemzeti, radikális, keresztény... 2. Magamtól csak azt kérdezném, milyen pártot szüntetnék meg?

KATONA GYÖRGYNÉ: 1. Normális emberek pártját. De mivel ilyenek – velem együtt – nincsenek, nem törekszem pártalapításra. 2. Miért akarok én jobb lenni másoknál?

PASS ANDRÁS: 1. Mivel én a művészeteket pártolom, talán művészetpártot hoznék létre. Csak hát honnan lenne erre pénz, amikor a művészetek segítésére sincs? Bár ahogy elnézem a ma létező pártokat, nekik azért jut a költségvetésből, még a leglehetetlenebbnek is... 2. Mi lesz veled, emberke?

HÁMOR VILMOS: 1. A hóhányók pártját alapítanám meg, mert cigánykereket és lecsót hányni nem tudok, a vörösbort vérnek vélnék, havat meg évek óta nem „ittam". 2. Kérdés magamhoz: a hó tényleg fehér és tiszta? A tisztaság fél egészség? Két adagot ide!

WERNER KRISZTINA: 1. A PP-t, vagyis a Pártatlanok Pártját. De mivel minden pártnak kell lennie valamilyen politikai irányelvének, hagyjuk az egészet, nem pártoskodom. 2. Vajon miért érzem úgy, hogy az 1994-es esztendő az enyém lesz?

PAPP GYŐZŐ: Pártalapításra 34-35 éve nem gondolok. S ehhez tartom magam a hátralévő 40-50 évben is.

FORGÁCS LÁSZLÓ: 1. A feledékenyek pártját, mert ha ez itt egy tampon a fülem mögött, vajon hová tettem a ceruzámat? 2. Milyen pártot lehet alapítani?

PANKERNÉ SZABÓ CSILLA: A lefogyni nem tudó nők pártját, amely biztos, hogy „tömegpárt" lenne.

KESZEI LÁSZLÓ ANDRÁS: 1. Ha már mindenképpen pártot kellene alapítani – és nem családot vagy alapítványt –, akkor az én pártom azért pártoskodna, hogy pártatlan pártossággal pártfogolja és pártolja is mindazok pártját, akik pártalanok és párttalanul parttalanok, vagyis nem találják azt a partot, ahol a pártok pártolói ...lnak párba, majd fejüket pár...a hajtva párttá alakulnak. ...ztázni kéne: ki fizeti a tag-

FÁBIÁN GYÖRGY: Csakis az egyetlen és igazságos, mindenkivel elnézően bánó, ám a tévelygőket és az egykori népirtókat megbüntető, haza(i) érdekei(me)t szem(em) előtt tartó, szociális érzékenységgel megáldott, a köznépre figyelő, a föld fiainak gondolataiból táplálkozó, az európai gondolatiságot elfogadó, a nemzetiségiekkel bőkezűen, de mértéktartóan viselkedő, az adókat mérséklő és mindenek előtt a választásokon nyerő pártot, melynek vezető triumvirátusa egy rátermett személy lenne. Mondjuk, én.

CSERPES LÁSZLÓ: A Kövér Jókedvű Bajuszos Baseballozók Pártját (KJBBP) alapítanám meg, ebbe biztosan beleillenék, bár ezen a bajuszon még gondolkodni kellene.

BAKÁCS LÁSZLÓ: 1. Örök életemben haspárti voltam, s valószínűleg az is maradok. Ha eszem, leszem, ha nem eszem, elveszem... 2. Miért nincs nekem ennél fontosabb?

CSUDAI ENDRE: 1. A biztos siker reményében újjáalakítanám a Magyar Szocialista Munkáspártot, amely azonban a kormánykoalíció eredeti, 1990-es programjával lépne színre. 2. Miután én lennék az újjáalakított párt vezére, megkérdezném magamtól, hogy ezentúl feltehetek-e magamnak olyan kérdést, amelyre őszintén válaszolhatok...

NYERGES CSABA: Éljen a Magyar Függő Szexualista Párt! A „Magyar" jelzőt csak megszokásból írtam, hiszen ennek a pártnak bármelyik náció fia-lánya tagja lehet. „Függő" mégpedig azért, mert a férfiakon általában a nők függenek (persze vannak kivételek is)... a feleségek a férjektől, a férjek a feleségüktől függenek, a rosszlányok a striciktől, a stricik a rendőrök jóindulatától, a rendőrök az adófizető polgároktól... és ezt a sort a végtelenségig folytathatnánk. A lényeg: mindenki függ mindenkitől, a független szó csak illúzió! Ez a párt „Szexualista", mert a szex sokak szerint a legjobb dolog az életben, nem is beszélve a gyönyörű eredményről, a születendő egészséges leányokról és fiúkról. Fogyó nemzetünknek ebben a zavaros világban leginkább bő gyermekáldásra lenne szüksége! És ez a párt „Párt", mert ha már párt, akkor lehet frakciózni, a frakciózás pedig – ellentétben a politikával – a szexben biztosan nem rossz dolog, ahogy ezt néhány nagyrabecsült kollégám szokta mondogatni...

MÉSZÁROS GÁBOR: Egyszemélyeset, ugyanis ez a legpraktikusabb. Így nem kellene tartanom a mostanában oly divatos pártbetegségektől: nem maradnék kisebbségben, nem fenyegetne a pártszakadás veszélye, és az sem, hogy nézetkülönbség miatt kulcsfontosságú tisztviselők lépnek ki pártomból. Hacsak nekem elegem nem lesz az egészből, és ki nem lépek magamból...

ILLÉS FERENC: Sportos pártot, amely mindig betartaná a fair play szabályait, s bírná szusszal az általános jólét emelését.

ZSADÁNYI DEZSŐ: 1. A testvérvárosokét. Szűkebb pátriánkban lassan már annyi tagja van, hogy igazán bejegyezhetnék. 2. Minden hónap 15-ikén magamtól: hová tűnt a fizetésem?

SZILBEK TAMÁS: 1. A Magyarországi Jólélők Pártját, melynek szerintem 10 millió tagja lenne. 2. „Tamás, te ezt el is hiszed?"

EGYHÁZI KÁROLY: A Magyar Próféták Pártját. Nem szeretnék kitűnni a jelenlegiek közül.

SZERINÉ MAKAI ERZSÉBET: Magyar Macskaút Párt (MMP). Tekintettel arra, hogy a Magyar Egérút Párt (MEP) már megalakult (jegyzi Marton Frigyes), valamint figyelembe véve, hogy e pártnak az ország „szegényegerei" a tagjai, és szem előtt tartva a fentiekből adódó létszámviszonyokat és a táplálkozási láncot, rövid időn belül a párt nevét KMP-re (Kövér Macskák Pártja) változtatnám. (P.s.: amennyiben az országos lista 176 képviselői helye nem jön össze, akkor a MEP-tagságra jelentkezem.)

HORVÁTH JÁNOS: 1. Nyugodtabb életünk érdekében semmiféle pártot, hogy az ellenzéki harcot elkerüljük. 2. Mivel töltenénk el az időt a parlamentben?

JUTASI FERENC: Egyik kollégám csak szóban elmondott ötletét továbbfejlesztve: WC-pártot alapítanék – azok számára, akik olyan bátran megszavazzák helyettem a pótköltségeket, az újabb adókat, az áremeléseket. A WC köztudottan olyan hely, ahol a legbátrabb ember is be... E párt tagjai hadd tanulják meg, mi az.

HASZONITS JÓZSEF: 1. A Csornai Korona Pártot alapítanám meg. Tagjainak kötelmei közé tartozna, hogy a lebontott épület előtt naponta el kellene énekelni a Csornai Koronára süt a nap kezdetű népdalt, mindaddig, míg az új szálloda fel nem épül. Utána, amennyiben a párt nem jutna be a parlamentbe vagy az önkormányzatba, kimondaná feloszlatását. 2. Hogy vagy?

BIACSICS ELVIRA: 1. – Megalapítanám az ÖFP-t, az Örökké Fiatalok Pártját. 2. Tulajdonképpen hány éves is vagyok..?

KALOCSAI MIHÁLY: 1. Az Ebpártolók Pártját. Érdekes: a napokban megharapott egy kutya, mégsem haragszom se rá, se a többi négylábúra. Ellenben vannak néhányan, akik ezt nem várhatják el tőlem... 2. – Észnél vagy..?

RESS MARIETTA: 1. A Kánaán Pártot, s annak tagja lehet minden Mackó, aki már bejutott a Málnásba! 2. Valami olyat, amire azt lehet válaszolni: „Á, ne is kérdezd!"

PALOTAI RITA: 1.Olyan pártot, amelyben az ígéretek és azok beváltásának gyakorisága egyenesen arányos. 2.Nyugdíjas koromig hányszor akarok még férjhez menni, kiváltképp ha felemelik a nyugdíjkorhatárt?

NAGY MÁRTA: Az én pártom a Derekasok Pártja – lenne. Nem valószínű, hogy bekerülne a Parlamentbe, mert nem volna adottsága a lobbyzáshoz, a furkáláshoz, a másokra mutogatáshoz, s a melldöngetéshez. Olyan dereka lenne ennek a pártnak, ami szálfaegyenes, de nem hajlik sem szeleknek, sem áramlatoknak. Jobb is, hogy nem létezik, így is sok derékfájósa van a világnak, és talán az én derekam is beletörne a tagtoborzásba.

HORVÁTH FERENC: 1.Én már megalapítottam a saját pártomat. Igaz, egyelőre kevesen vagyunk, de rohamosan emelkedik a szimpatizánsok száma. Minden jel arra mutat, hogy ott leszünk a Parlamentben. Legutóbb Staller Ilona hívott fel, s kért belépési nyilatkozatot. Őt februárban Velencében, két gondolázás közben, személyesen veszem fel, tekintettel gazdag tapasztalataira.... Hogy mi a párt neve? HFSZP, vagyis a Horváth Ferencet Szeretők Pártja. Tagjaink nem ideologizálnak, hanem cselekednek. Ki-ki a saját tehetsége szerint... 2. Kényes kérdést nekem nem lehet feltenni. Viszont én szüntelenül arra keresem a választ, hogy munkatársaim meddig bírják a hajszát, meddig tűrik a munkanappá váló vasárnapokat, meddig tudom rávenni őket, hogy szorítsák háttérbe CSALÁDI ÉLETÜKET A CSALÁD NAPILAPJA érdekében.

GOSZTONYI MIKLÓS: Először is az általam alapítandó párt székhelyének a „megválasztását" venném hosszasan fontolóra. Semmiképpen nem lennék tolakodó az itthoni pártok között: az én „szervezetemnek" való pártházat is csak a Kanári-szigeteken, vagy valamely más, tisztességes üdülőhelyen keresném. Itt aztán – mi sem egyszerűbb –, végre kedvemre foglalkozhatnék az ország- és világmegváltás gondolatával, valamint annak gyakorlati tennivalóival...



– A pártok képviselői tegnap folytatták a választási etikai kódex kidolgozását célzó tárgyalásokat. Felvételünk a ruhatárban készült.

AFORIZMÁK

A látók többnyire vakok. Homérosz is az volt, Teiresziasz is, és Milton is. Sajnos, a legtöbb államférfi szintén.

* *

A szerzők darabokat írnak, a költő egészet.

* *

A kalandor nem a zászló színét nézi, hanem a nyelét.

* *

A gondolatok vámmentesek. Sajnos, az ostoba gondolatok is.

* *

A múlt itt olyan kísértet, amely márványból és bronzból van, és lágyan muzsikál.

* *

A tanár az a gyerek, aki legtovább jár az iskolába.

* *

Úgy látszik, mióta megértik Adyt, jobban haragszanak rá. És én ezt nagyon megértem.

* *

A földrengés nem ismer országhatárokat, akár a gondolat.

* *

Nem akarsz megöregedni? Tarts a fiatalokkal!

* *

A történelem örökös vádirat az emberi gonoszság és butaság ellen. Az utolsó ítéletet mindig elnapolják.

* *

Ki volt Csokonai idejében a debreceni kollégium rektora? Nem tudom, de azt tudom, hogy kicsapta Csokonait.

* *

Ha az emberi ostobaságból tornyot emelnének, akkor nem volna egyetlen munkanélküli sem ezen a világon.

* *

A majmokról azt mondják, hogy sokszor majmolják az embereket. De az emberek sokszor nem emberelik meg magukat.

Juhász Gyula



A merész stílusú számok (sötét alapon fehér mezőben) minden kétséget kizáróan biztosítják a szabadidőruha hátvonalának felismerését...



Szilveszteri ajánlatunk ez a merész vonalú pezsgőspohár (egészen a kép jobb szélén).

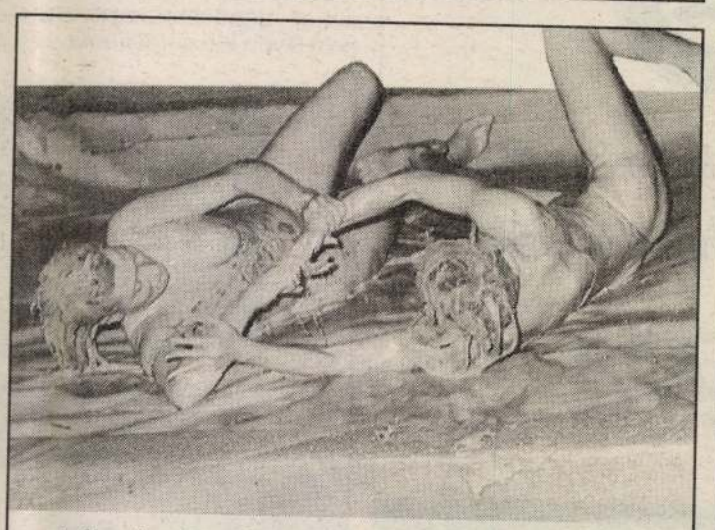

A divatkreátorok nem tévesztették szem elől, hogy a gyengébb nem már a küzdősportokban is helyet követel az olimpián.

Rózsa Endre

Szösszenetek

Biedermeier:
Volt egyszer egy
fagott.
Megpillantván
egy szép szál oboát,
tüzet fogott
legott,
nohát,
így lett – mellé-fagott.

Vönöczkyné és a sör:
Utálta
az ÁSZOK-ot.
Unalmában
– rászokott.

Magyarság-jelkép:
Fajta-ősét
vádló,
paripává
védlő
ázsiai
vadló.

Teutonok:
Ott vágtat egy
poroszló.
Alatta bő
porosz ló.
Mögötte köd,
por. Oszló.

Kéderlap:
A legmerészebb
elvi-tette:
legjobb elvtársát
elvitette.

A művek magyarok és abszolút európaiak

„A képekben reinkarnálódott saját világom”

A Kolozsváry-gyűjtemény történetéből

Gimnazista kamaszlányként találkoztam először *Kolozsváry Ernővel*. Négy évig tanította nekem a fizikát, bevallhatom, sokat küszködtünk egymással. Emlékszem, ahogy a szünetben a folyosón fürkésztük az arcát, vajon mesélős kedvében van-e a tanár úr. Mert olyankor nagyon szerettük a fizikaórát, a negyvenöt perc hamar elszállt. A diákévek elmúltak, a relativitáselméletet is feledtem már. A tanár úr szigora tűnőben, de a mesék Ország Liliről, Barcsay Jenőről, Borsos Miklósról, Deim Pálról elevenen élnek bennem. Ami nekünk mese volt, az neki az Élet.

A napokban ismét találkoztunk. A tanár úrból Győr polgármestere lett, én is kinőttem a matrózblúzt. Ami maradt: a gyűjtőszenvedély, a képzőművészet szeretete.

Önmagát keresi a gyűjtő

A polgármester úr Szent István úti otthonában fogad. Képek mindenütt: erkélyen, konyhában, gardróbban, előszobában, falakon és mennyezeten. Mégsem hivalkodó a lakás: a XX. század magyar festészetének reprezentánsai mellett jól megfér az 1801-beli kopjafa és a múlt század eleji téka. Büszkén vezet végig a szobákon és nekikezdünk a történetnek.

– Mikor határozta el, hogy a képzőművészetnek szenteli az életét?

– Talán 1945. március 28-án, amikor a földbe ásott bunker falán a hajszálgyökereket a hajnali derengés és a szorongó félelem valami sohasem látott oltárrá varázsolta.

– A félelem és a magány „kergette” a művészetek közelébe?

– Ahhoz, hogy ilyen gyűjtemény létrejöjjön, sokat kell egyedül lenni, sokszor kell álmatlanul vergődni, majd soha meg nem festett képeket megálmodni. A gyűjtő olyan, mint a karnagy. Önmagát másokon keresztül akarja megmutatni.

– Önmagát keresi mindig a képekben?

– Amikor veszi az ember a képet, nem is gondol rá, de az önarcképét kutatja minden darabban. Fiatalkoromban nem értettem, miért hagyják abba a gyűjtők időskorukra a gyűjtést. Most már tudom. Az ember önmaga határai között él, és ha már megvalósította magát a gyűjteményében, nincs értelme mást hozzátenni.

– Hogyan indult el huszonéves tanárként a képek sűrűjébe?

– Olyan gyűjtőket tekintettem példaképemnek, mint Fruchter Lajos, Radnai Béla, Glücks Ferenc, Márton Ödön. Arra gondolni sem mertem, hogy valaha is az övékhez mérhető gyűjteményem lehet. Személyiségem alakulására különösen ketten hatottak: Márton Ödön és Glücks Ferenc. Tőlük rengeteget tanultam. Öregen fiatalok, szegényen optimisták voltak. Haláluk után is csak köszönet nekik és Isten áldása az emlékükre.

Az első kommersz darab volt

– Melyik festményét vásárolta legelőször?

– Az már nincs meg. Egy kommersz kép volt, amit egy ügynöktől vettem. Sajnálom, hogy megváltam tőle, mert okulásként jó volna megmutatni, honnan hova juthatunk.

– Ön hova jutott?

– Minőségileg nagy ugrás következett: Révész Imre, Edvi Illés Aladár, Csók István képeivel folytattam, majd remek Vaszaryk kerültek hozzám. Ekkor 24 éves voltam. Radnai Béla az élő művészet felé terelte a figyelmemet. Így jutottam el 1963-ban Borsos Miklóshoz, akit meghatott a lelkesedésem, és ideadta részletre két művét. Aztán sorra következett: Ország Lili, Korniss Dezső, Bálint Endre, Anna Margit, Vilt Tibor, Schaár Erzsébet, Veszelszky Béla, Deim Pál, Keserű Ilona, Vaszkó Erzsébet, El Kazovszkij, Kondor Béla.

Az élő művészet dzsungelében

– Szőnyi István egy helyen ezt írja: „Azok a gyűjtők, akik kortársaik képeit gyűjtik, nem kitaposott utakon járnak; bátor felfedezők...” Ön mi alapján indult el az „ismeretlenbe”?

– A régi mesterek műveinek a gyűjtése csak pénz és eladási szándék kérdése. Az élő művészet dzsungelében eligazodni és válogatni biztos szemet és nagy tájékozottsággal párosult intuíciót kíván.

– Az üzleti kapcsolaton túl személyes ismeretségeket is kialakított a művészekkel?

– Természetesen. Gyűjteni nem lehet személytelenül. Többen lettek igaz barátaim. Ország Lilivel például 1965-ben ismerkedtem meg. Ezzel az ismeretséggel feltárult előttem a csoda. Lili képei valósággal lázba hoztak, nyugtalanítottak. Szerettem a szerénységét. Ő volt talán az egyetlen, aki mindenkit elismert, ha jó volt. Sok-sok órás beszélgetéseink múltam legszebb ajándékai. Barátságunkat soha nem zavarták pénzügyi kérdések. Születésnapok és karácsonyok boldog emlékét idézik az ajándékba kapott képek. Győri látogatásainak, lakásunk inspiráló hatásának köszönhető néhány remekműve: Diptichon, Az írás metamorfózisa, Herculáneumi sorok, Várakozó. Az ő művei a gyűjteményem egyik pillérét jelentik ma is.

– Képeinek jó részét a totális szocializmus korszakában vásárolta, ahol a művészek többsége a pártállam megtűrt „csodabogara” volt csupán. Azok az alkotók, akik nem hódoltak be az Aczél-féle kultúrának, nehéz anyagi létbizonytalanságban éltek. Ezen a helyzeten (is) próbált Ön enyhíteni, mikor képet vásárolt tőlük?

– Sorra ismertem meg azokat a művészeket, akiket a rendszer háttérbe szorított vagy egyenesen tiltott. Ilyen például az Európai Iskola elnevezésű művészcsoport, amely működését betiltották. A hivatalos szocreál művészethez nem alkalmazkodó alkotók – Korniss Dezső, Bálint Endre, Anna Margit – belső emigrációba kényszerültek. Ezeknek a festőknek az életművében szinte érintetlenül válogathattam. A napi egy káposztán élő Korniss Dezsőnek például biztos támaszt jelentett a havi ezerforintos részlet, amit fizetni tudtam.

– Ha jól tudom, Bálint Endrét Ön békítette ki Korniss Dezsővel.

– Igen. Furcsán indult a kapcsolatom Bálint Endrével, amit nyilván a Korniss-sal való jó kapcsolatom árnyékolt be. A két művész közti feszültség köztudott volt. 1975-ben a két festőnek az én gyűjteményemből volt először közös kiállítása Szentendrén. Nagyszerű élmény volt látni a két rivális baráti kézfogását.

– Melyik alkotásra a legbüszkébb?

– Mindegyik kép mást jelent nekem. Nagyon szeretem például Farkas István Vihar utánját. József Attila-mélységű érzéseket festett már 1934-ben Farkas. A világ legjobb képei között van a helye. A mércét magasra tettem. Csak olyanok kerülhettek a gyűjteményembe, akik nem az izmusok és áramlatok, a divatok felkapott követői, hanem fütyülve mindenre, befelé fordulva építették fel saját világukat. Ezek a képek úgy magyarok, hogy abszolút európaiak. Boldog érzés Európa múzeumait járva megállapítani, hogy ezek a művek ott is megállnák a helyüket. Sajnos keveset teszünk az elismerésükért.

– Maradt ki a gyűjteményéből olyan művész, akit jelentősnek tart?

– Igen. Szeretem például Hencze Tamást, Prutkay Pétert, Swierkiewicz Róbertet. Anyagi lehetőségeim és egyéb tényezők akadályozták meg, hogy tőlük is legyenek fontos műveim. A teljesség egyébként sem lehet egy magángyűjtemény célja.

– Ön említette a pénzt, de sokakban felvetődik a kérdés: Miből?

– Nem volt örökségem, sem vagyonom, viszont van négy gyerekem. A képeket mindig csak részletre tudtam vásárolni, így adósságaim egyre nőttek, de mégis mindig volt megoldás. Kemény munka és nagyon sok lemondás lett a gyűjtés anyagi alapja. De ami még a pénznél is sokkal többet jelentett a gyűjtemény létrehozásához, az a hit. Hit nélkül nincs élet, csak vegetálás.

– A család mindig tolerálta a szenvedélyét?

– Feleségem nélkül sem én, sem a gyűjtemény nem lenne ilyen. Soha nem kívülről szemlélte ezt a folyamatot, hanem alkotótársként vett benne részt. Köszönet szüleimnek és azoknak a művész barátaimnak, akik mindenben segítettek, hogy ez a gyűjtemény megszülethessen.

WERNER KRISZTINA
Fotó: BERTLEFF ANDRÁS



A műgyűjtő polgármester.

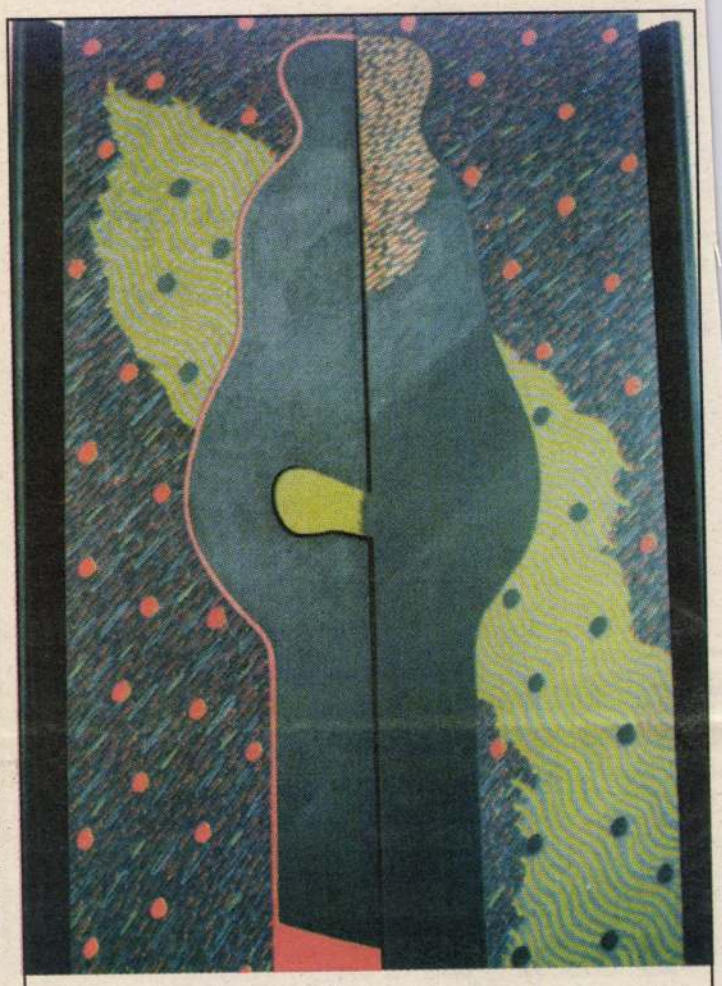

Deim Pál: Szárnyasoltár



Ország Lili művei.

Bálint Endre: Alvó asszony

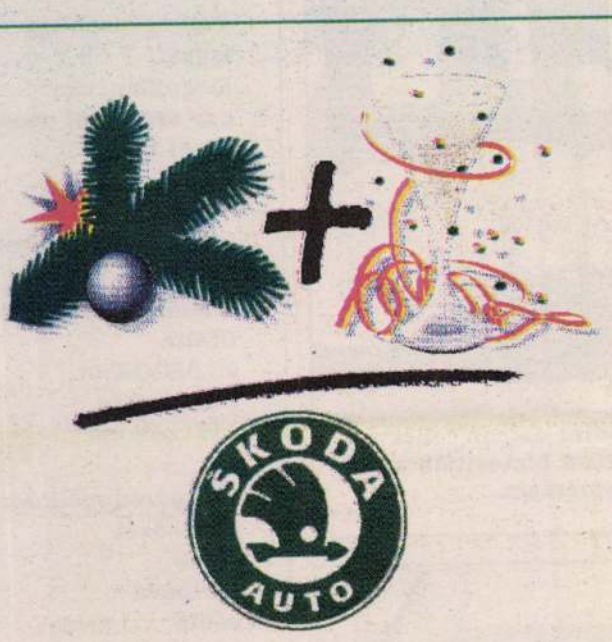

Eredményekben gazdag, boldog Új Évet kíván a

ŠKODA
Volkswagen Csoport

Thermin Kft. 9025 Győr, Somos u. 1.
Tel.: 96/315-522, Fax: 96/319-492



Kolozsvári Grandpierre Miklós

Címlap - Cover page:
Kiszakítás - Uprooting
olaj, vászon - oil, canvas

Kolozsvári Grandpierre Miklós
festőművész kiállítása
Ericsson Képzőművészeti Galéria
1997. május 27. - június 24.

Megnyitó
27. én 14 órakor

Exhibition of painter
Kolozsvári Grandpierre Miklós
Ericsson Gallery of Fine Arts
May 27 - June 24, 1997

Kolozsvári Grandpierre Miklós

Kolozsvári Grandpierre Miklós hat éven át tanult művészeti anatómiát és különféle művészeti technikákat. Ez a magyarázat magas színvonalú kidolgozására és intellektuális témaválasztására. Munkái az anyag tiszteletéről, végtelen türelemről és a nagy klaszszikusok ismeretéről árulkodnak. Jellemes világlátása és kifejezésmódja tisztán látható festményein, grafikáin, szobrain. Mondanivalója még legvadabb szürrealista munkáin is érthető. A hangulatok széles skáláját jeleníti meg lírai képein.

A közel ötven hazai és külföldi kiállítása közül a legsikeresebbek Skandináviában, a Benelux államokban, Németországban, Ausztriában voltak.

A mester irányította művészeti magániskola nyitott minden tanulni vágyó számára.

Kolozsvári Grandpierre Miklós studied art anatomy, different art techniques for six years. That is the reason of his high level work out, compositions and intellectual themes. His works show the respect of the material, an immense patience and knowledge of great classics. His character, cast of mind and way of expression can be seen in his paintings, graphics, sculptures clearly. What he says in essence may be read easily even in his wildest surrealistic works. He is able to represent a wide scale of atmosphere in his lyrical pictures.

He had nearly fifty exhibitions in Hungary among many successful ones abroad, especially in Scandinavia, Belgium, Germany, Austria.

An art school, directed by the master is open for talented Hungarian and foreign pupils.



Tenyéren hordva - Holding on palm
olaj, vászon - oil, canvas



Deviáns ornitológus - Deviant ornithologist
olaj, vászon - oil, canvas



Hagymás - With onions
olaj, vászon - oil, canvas



Kibontás - Unwrap
olaj, vászon - oil, canvas

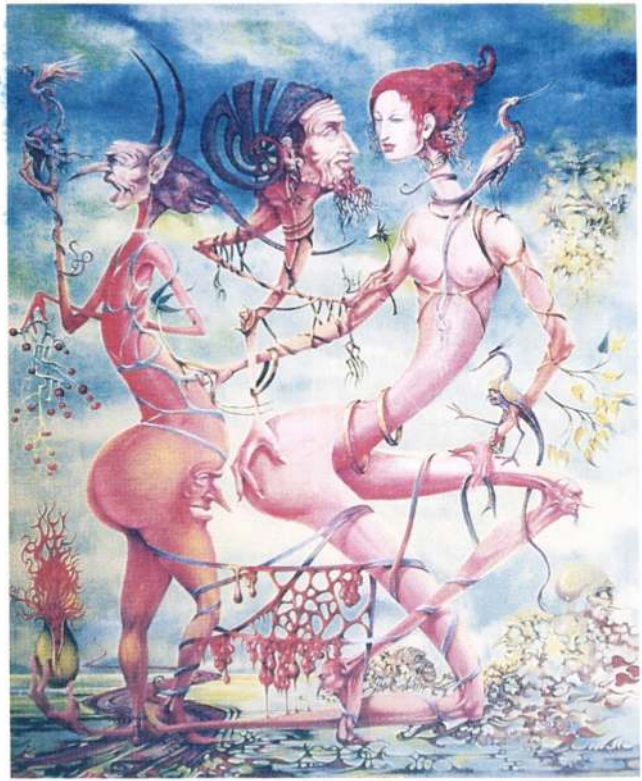

Kétoldalú háromszög - Two-sided triangle
olaj, vászon - oil, canvas

Cím - Address: Korozsvári Grandpierre Miklós
2647 Hont, Ártér köz 6.

Ericsson Képzőművészeti Galéria
Budapest, X., Venyige u. 3.

Kolozsvári Grandpierre Miklós
Painter and graphicer
H-2647 Hont, Pf.: 15
Phone: (36) 35-367-243
Fax: (36) 35-367-234

Szeretettel meghívom Önt, Családját, barátait és ismerőseit legújabb szürrealista festményeim és drágakő-szobraim kiállítására.
Nagyon fontosnak tartom megjelenését, és véleményét alkotásaimról.

Üdvözlettel:

Kolozsvári Grandpierre Miklós

Ps: visszajelzést a fenti címen várok. Műteremlátogatásra a meghívás aktuális.

Ismerettelen is üdvözlöm: Miklós

Kiss István

951-ben született Budapesten.
Végzettség: Iparművészeti Főiskola
Tevékenységi terület: könyvtervezés, illusztráció
Lakcím: 1105 Budapest, Salamon u. 16.

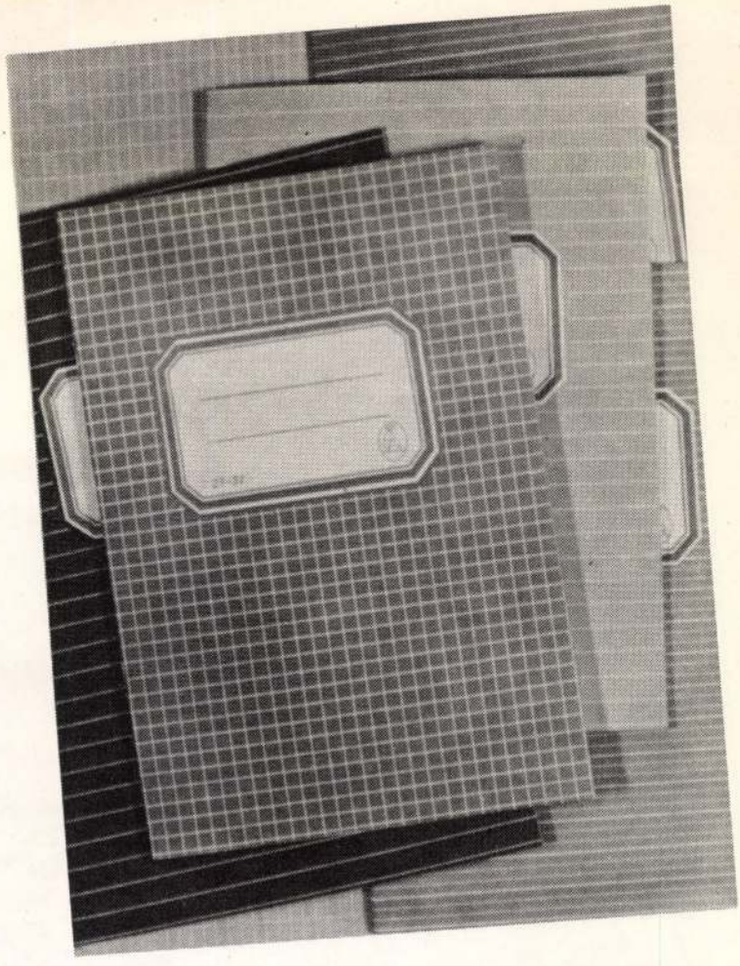

Kolozsváry György

1919-ben született Békéscsabán.
Végzettség: Iparművészeti Főiskola
Tevékenységi terület: az alkalmazott grafika minden területe
Lakcím: 1065 Budapest, Hajós u. 9.

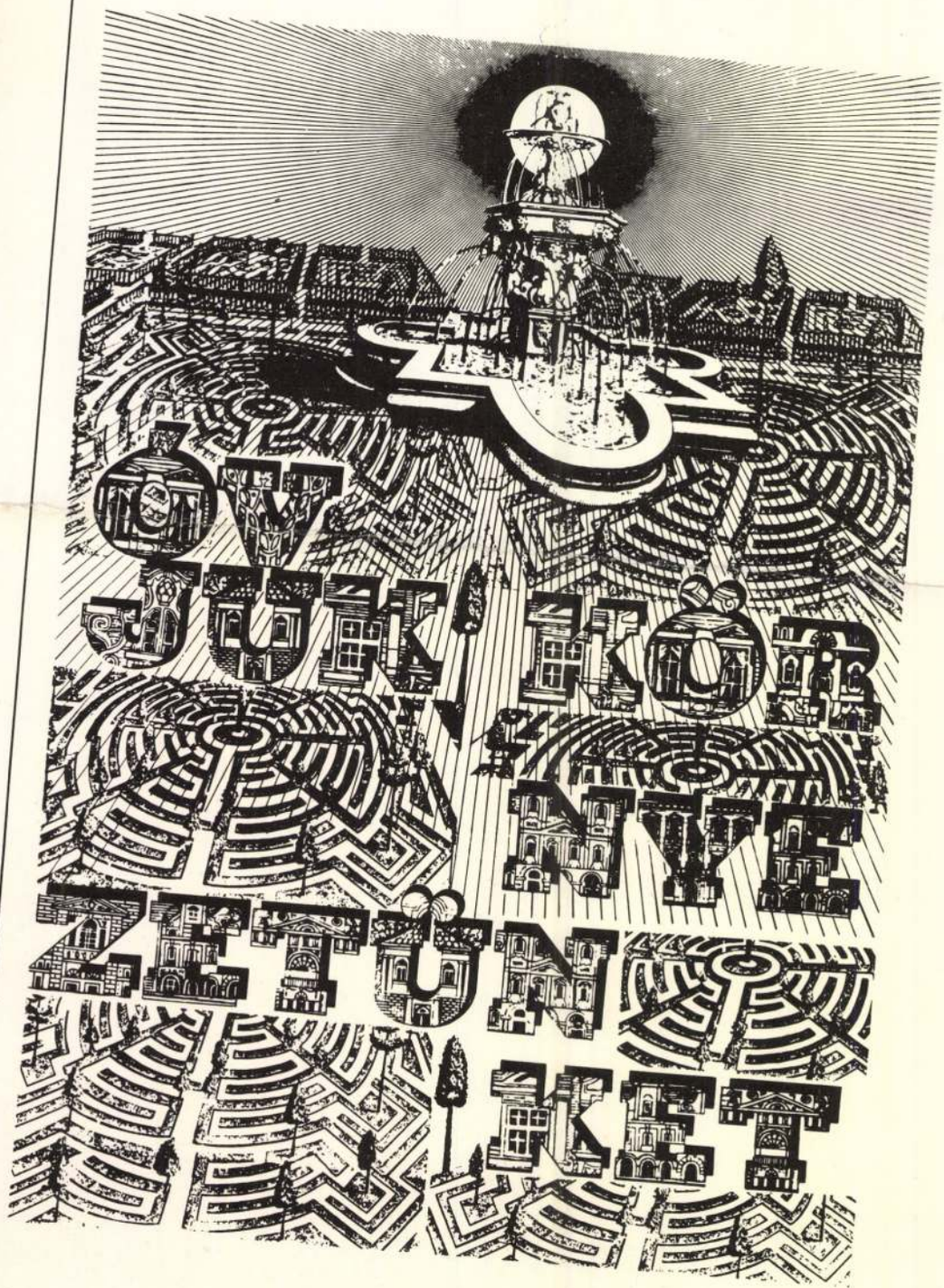

KOLOZSVÁRY GYÖRGY

Ü. Művészet
2004. Ápr. XV/4.

ható, a társadalmi-gazdasági struktúra átalakítását célzó fejlesztési programot igényel. Az iszlám neofundamentalizmus – találó megfogalmazásban – egy „tiltakozó mozgalom" (Tibi, 1987.), amely bár szervesen nő ki a helyi tradicionális társadalmi közegből, eddig nem volt képes ilyen modellel szolgálni, a – sok szempontból joggal támadott – meglévő helyébe reális alternatívát állítani, „negatívból" (tagadás) „pozitívvá" válni.

A mai iszlám társadalomelméletek egyik legtöbbet vitatott kérdése a „civilizációs-kulturális örökség" (turász) problematikája. Az „örökség" megőrzése feltétlenül alapvető fontosságú, az „örökség" pedig maga a múlt. Ez a múlt azonban mindig a jelen társadalmi tudatának a szűrőjén át realizálódik, s akár homlokegyenest eltérő értelmezésekben is megnyilvánulhat. Az „örökség" megőrzése egyáltalán nem a mechanikus múlt felé fordulást kell hogy jelentse, hanem az „örökség", a hagyományok modern, a modern kor követelményeinek megfelelő értelmezését. Az „iszlám örökség" is csak akkor válhat a fejlődés tényleges hajtóerejévé, ha képes lesz egy olyan átfogó fejlesztési stratégia alapjául szolgálni, amely úgy őrzi meg az „örökséget", hogy nem zárkózik el a modernizáció elől sem, s képes túllépni azon a felfogáson, hogy „a modernizáció folyamata ... valójában a muszlim társadalmak nyugatosítását és európaizálását jelenti" (Imam, 1980. november 19. l.)

IRODALOM

Abd al-Magid, Vahid Muhammad (1977): Al-Ikhván al-muszlimún va al-vahda al-vataníya (A Muszlim Testvérek és a nemzeti egység). In: At-Talía, 1977. 1. sz.

Abdel-Malek, Anouar (1970): Introduction a la pensée arabe contemporaine. In: Abdel-Malek (szerk.): La Pensée politique arabe contemporaine. Seuil, Párizs.

Abu Rabi, Ibrahim (1984): Sayyid Qutb: From Religious Realism to Radical Social Criticism. In: The Islamic Quarterly, 28. évfolyam, 2. sz.

Ali, Abd al-Rahim (1980): The Islamic Revolution: Its Impact on the Islamic Movement. In: Kalim Siddiqui et al.: Islamic Revolution: Achievements, Obstacles and Goals. The Muslim Institute, London.

Amára, Muhammad (1979): Al-iszlám va asz-szaura (Az iszlám és a forradalom). Dár asz-szaqáfa al-dzsadída, Kairó.

Amára, Muhammad (1980): Al-iszlám va asz-szulta ad-diníya (Az iszlám és a vallási hatalom). Al-muvaszaszat al-arabíya li'd-dirászát va al-nasr, Beirut.

Amin, Samir (1982): Y a-t-il une économie politique du fondamentalisme islamique? In: Peuples Mediterranéens, 1982. október-december.

Amin, Samir (1985): Muláhazát haul minhadzs tahlil azma ad-dimuqrátíya fi'l-vatan al-arabi (Megjegyzések „a demokrácia válsága az arab világban" témakör elemzésének módszeréről). In: Al-Musztaqbal al-arabi, 1985. 4. sz.

Banisadr, Abulhasan (1980): Work and the Worker in Islam. The Hamdami Foundation, Teherán.

Banná, Hassan al- (1970): Le credo des „Frères Musulmans". In: Abdel-Malek (szerk.): La Pensée... i. m

Ben Bella, Ahmed: L'Islam au present. Propos de Ahmed Ben Bella recueillis par Zouhaier Dhaouadi. In: Peuples Mediterranéens, 1982. október–december.

Carré, Olivier–Gérard Michaud (1983): Les Frères Musulmans. Gallimard/Julliard, Párizs.

Carré, Olivier (1987): Quelques mots-clefs de Muhammad Husayn Fadlalláh. In: Revue Française de Science Politique, 1987. 4. sz.

Enayat, Hamid (1982): Modern Islamic Political Thought. University of Texas Press, Austin.

Ezzati, Abul-Fazl (1981): The Revolutionary Islam and the Islamic Revolution. Ministry of Islamic Guidance, Teherán.

Farhat Haq–Darryl Roberts (1985). The State, Islam and Political Opposition: Pakistan. Paper Presented to The International Political Science Association, Párizs, 1985. július.

Faroughy, Ahmad (1980): Forces séculaires et théocratie dans le Proche-Orient. In: Le Monde diplomatique, 1980. november.

Hajjar, Sami (1982): The Marxist Origins of Qadhafi's Economic Thought. In: The Journal of Modern African Studies, 20. évfolyam, 3. sz.

Hanafi, Haszan (1976): Al-yamin va al-yaszár fi'l-fikr ad-díní (A jobb- és a baloldal a vallási gondolkodásban). In: At-Talía, 1976. 10. sz.

Hanafi, Hassan (1982): Des ideologies modernistes a l'Islam revolutionnaire. In: Peuples Mediterranéens, 1982. október–december.

Hanafi, Hassan (1982 b): The Relevance of the Islamic Alternative in Egypt. In: Arab Studies Quarterly, 1982. tavaszi szám.

Hanafi, Hassan (1987): The Origins of Violence in Contemporary Islam. In: Development. Seeds of Change, 1987. 1. sz.

Hudaybi, Haszan Iszmáil al- (1977): Duát lá qudát (Propagálók vagyunk és nem ítélkezők). Dár attibáa va al-nasr al-iszlámíya, Kairó.

KOLOZSVÁRI GRANDPIERRE Miklós

Ibrahim, Saad Eddin (1988): Egypt's Islamic activism in the 1980s. In: Third World Quarterly, 10/2. sz.
Al-Ikhván al-Muszlimún (1984) ... A Muszlim Testvérek. (Szerző és kiadó nélkül.)
Kandil, Fuad (1983): Nativismus in der Dritten Welt. In: Die dritte Welt, Doppelheft 3/4. sz. 1981.
Khomeini, Ruholláh al- (1980): Al-hukúmat al-iszlámíya (Az iszlám állam). Vizárat al-irsád, Teherán.
Khomeini ... (1981): The Imam and the Ommat – as seen through the illustrated messages and declarations of Imam Khomeini. The Ministry of Islamic Guidance. The Hamdami Foundations, Teherán.
Kegel, G. (1985): Les oulémas, l'intelligentsia et les islamistes en Égypte. In: Revue Française de Science Politique, 1985. 3. sz.
Laroui, Abdallah (1974): La crise des intellectuels arabes. Traditionalisme ou historicisme? Maspéro, Párizs.
Moten, A. Rashid (1984): Pure and Practical Ideology: The Thought of Mawlana Mawdudi (1903–1979). In: The Islamic Quarterly, XXVIII. évfolyam, 4. sz.
Mawdúdi, Abul Ala (1980a): Towards Understanding Islam. The Islamic Foundation, Leicester.
Mawdúdi, Abul Ala (1980b): The Process of Islamic Revolution. Islamic Publications, Lahore.
Muruvva, Huszain (1987): At-tayyárát ad-díníya almuászira (A jelenkori vallási áramlatok). In: Qadáyá al-aszr, 1987. 8. sz.
Naby, Eden (1988): Islam within the Afghan Resistance. In: Third World Quarterly, 10/2. sz.
Qutb, Szayyid (1965): Maálim fi't-tariq (Mérföldkövek az úton). Kairó, k. n.
Qutb, Szayyid (1975a): Marakat al-iszlám va ar-raszmáliya (Az iszlám és a kapitalizmus küzdelme). Dirászát iszlámíya (Iszlám-tanulmányok). Kairó, k. n.
Qutb, Szayyid (1983): Al-adálat al-idzstimáíya fi'liszlám (A társadalmi igazságosság az iszlámban). Dár as-surúq, Kairó-Beirut.
Rahman, Fazlur (1981): Roots of Islamic Neo-Fundamentalism. In: P. H. Stoddard et al (szerk.): Change and the Muslim World. Syracuse University Press, Syracuse, New York.
Ridá, Muhammad Rasid (1970): Socialisme, bolchevisme et religion. In: Abdel-Malek (szerk.): La Pensée ... i. m.
Rostoványi Zsolt (1985a): Imámizmus, fanatizmus, mártírság. A síizmus szerepe az iszlám reaktivizálódásában. In: Világosság, 1985. 8–9. sz.
Rostoványi Zsolt (1985b): Az iszlám kiutkeresese a modernizációs krízisből. In: Valóság, 1985. 11. sz.
Rostoványi Zsolt (1986): Az „iszlám gazdaság" elmélete és az iszlám gazdaságetikája. In: Közgazdasági Szemle, 1986. 11. sz.
Rostoványi Zsolt (1987): A politikai hatalom és a társadalom viszonya az iszlámban. In: Világosság, 1987. 11. sz.
Shariati, Ali (1979): On the Sociology of Islam. Mizan Press, Berkeley.
Siddiqui, Kalim (1981): The Islamic Movement: setting out to change the world, again. In: Siddiqui, Kalim (szerk.): Issues in the Islamic Movement. The Open Press Limited, London.
Simon Róbert (1981): Az iszlám „válaszai" az európai „kihívásokra". In: Magyar Tudomány, 1981. 9. sz.
Sukri, Ghaldi (1978): Asz-szaura al-mudádda (Ellenforradalom). Dár at-talía, Beirut.
Szibai, Musztafa (1977): Istirákíyat al-iszlám (Az iszlám szocializmusa). Beirut, k. n.
Tana, Fabio (1980): A New Perspective for the Muslim World. In: Politica Internazionale, 1980. I. évfolyam, 1. sz.
Tibi, Bassam (1983): The Renewed Role of Islam in the Political and Social Development of the Middle East. In: The Middle East Journal, 37. évfolyam, 1. sz.
Tibi, Bassam (1987): Neo-Islamic Fundamentalism. In: Development. Seeds of Change, 1987. 1. sz.



Kolozsvári Grandpierre Miklós rajza



KOLOZSI TIBOR

DUNA GALÉRIA
BUDAPEST VIII
PANNÓNIA U.95

TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

MÁJUS 26-ÁN 17 ÓRAKOR

KOLOZSI TIBOR PORTRÉ CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

BEVEZETŐT MOND: JOVÁNOVICS GYÖRGY EGYETEMI TANÁR, TÉMAVEZETŐ

MEGNYITJA: MURÁDIN JENŐ MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ: JÚNIUS 13-IG

A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATTÁK: DUNA GALÉRIA, MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY, MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE



DUNA GALÉRIA
BUDAPEST VIII
PANNÓNIA U.95

TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

MÁJUS 26-ÁN 17 ÓRAKOR

KOLOZSI TIBOR PORTRÉ CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

BEVEZETŐT MOND: **JOVÁNOVICS GYÖRGY** EGYETEMI TANÁR, TÉMAVEZETŐ

MEGNYITJA: **MURÁDIN JENŐ** MÜVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ: JÚNIUS 13-IG

A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATTÁK: DUNA GALÉRIA, MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY, MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

Kolozsvári György, szobrász

mejemlik.

Székely András: A teneszaúsz.

14

Népszabadság. Bp. 1978. m. á. 26.

Kolozsvári György és Márton szobrászművészek (14. század).

Szervátius Tibor Kolozsvárott született 1930-ban, kisebbségi sorban. Édesapja, Szervátiusz Jenő ifjúkorában megsérült egy ráeső gerendától, mindkét bokáját eltörte, gyógyulása alatt csak a maga kedvére kezdett faragni. Megnyerte faragóval Kolozsvár város pályázatát és a díjul kapott pénzen Párizsba szóló vonatjegyet vásárolt. Szervátiusz Jenő a Kolozsvári testvérek óta Erdély első jelentős szobrásza, csak ennek élt, igazi munkájának.

Muck Tibor: Szervátius Tibor soproni kiállítása.
Kisalföld, 1984. márc. 25.

Kolozsvári György, szobrán

L.: Kolozsvári Kádon

(1-2.)

Artner T.: A ló a középkori művészetben. 1267 – 1270

Élet és Tudomány, Bp. 1980. okt. 3. XXXV/40

Kolozsvári György, szobrászművész

A romániai magyar művészet jelenségei elsősorban történetileg közelíthetők meg s csak másodsorban ideográfiai-stiláris-esztétikai kritériumok alapján. Sem tartós ~~kon~~ politikai konszolidáltság, sem művészetpártoló osztály, egyház, vagy más társadalmi erő nem serkentette a képzőművészeti alkotást. A Kolozsvári testvérek Szent-György szobra a nagy lehetőség felvillanása (említve) – nyomaban azonban képzetlen, v. mesterségbeli képzettségű művészek látják el a középkori erdélyi művészeti feladatok zömét.

Banner Zoltán: Azzal fejezik ki egyéniségüket, ahogyan a romániai magyarság mindennapi életéhez kapcsolódnak művészetükkel.

Korunk, 1979. febr. 63-64. old.

Kolozsvári Gyögy, grafikusművész

Hogy mi mindent lehet elmondani lóval, a ló formájával — emberi szenvedélyeket és magatartást — azt Pheidias óta sokan igazolták, Donatello, Verrocchio, a Kolozsvári-testvérek, Fadrusz János lovasszobrai, Petőfi lovakat idéző versei, Liszt, Rossini zenéje.

Lovasi Miklós: Az alkotás maradandó értékei.
Pest Megyei Hírlap, 1982. júl. 20.

Kolozsvári György, szobrászművész

Szervátius Tibor kiállítása Sopronban, a tavaszi ünnepi hetek keretében volt látható. – Ő mondja, a Kolozsvári testvérek voltak Erdély első jelentős szobrászai.

Kiállítás Sopronban.

Mf 4. III. 25. TV. 1 – műsor, 21.35 (Kerekes).

KOLOZSVÁRI GRANDPI-
ERRE MIKLÓS

Kolozsvári Grandpierre Miklós festményei

Anatómia és technika



Hagymás – olaj, vászon

Az *Ericsson Képzőművészeti Galéria* (Budapest X., Venyige utca 3.) ad otthont május 27.–június 24. között *Kolozsvári Grandpierre* Miklós festményeinek. A művész hat éven át tanult művészeti anatómiát és különféle művészeti technikákat. Munkái az anyag tiszteletéről, végtelen türelemről és a nagy klasszikusok ismeretéről árulkodnak. Mondanivalója még legvadabb szürrealista munkáin is érthető. A hangulatok széles skáláját jeleníti meg lírai képein.

Műemlékvédelmi jubileumok

Unokáink sem f

Mecénásr

Sokan szerették a műsor 100. adását, s oldalszám idézhetnék a támogató levelekből. De – természetesen – inkább abból adok közre, amely egy általam elkövetett hibát korrigál:

„A Szépvölgyi út és az Ürömi utca találkozásánál lévő kis kápolna mellett – írja *Maracsik* Károly Budapestről – nem szobor volt, hanem egy fakereszt és rajta egy féldomború, öntöttvasból készült Krisztus a feliratal (INRI) és bádog esővédővel (mint a rajzon vázoltam). A kereszt alsó részén a fába vésett évszám 1869. A kereszt előtt volt egy kb. 60–70 éves juharfa, amit az önkormányzat »gallyazói« és faápolói először lebarmoltak, majd kivágtak. Most az idén két kis facsemetét ültettek oda, és ottmaradt a kőlábazat, amit meg kellene csinálni, mert repedt. (...) Szóvá tettem ismerős körökben, és úgy hallottam, hogy *nem ellopták, hanem a plébánia* (Kolossy téri templom, Bécsi út) *bevitette, hogy megőrződjék.* Szép lenne, ha ismét a helyére kerülhetne, ha nem is hitbuzgalomból, hanem a műalkotás iránti tiszteletből a készítő mester iránt. Valami, ami 1869 óta állott a helyén."

Örülök mindig az elért sikereknek. Tudom, hogy a televízióban elmondottak nagyon hatásosak lehetnek. mondtam, hogy az építésigazgatási ügyekben lefolytatott első- és másodfokú határozatot bíróság elé vivő jogsértő ügyfél időt és életet nyer, akár építési engedély nélkül építkezett, akár csak egy reklámtáblát helyezett el a tilosban. És hány ilyen van!

Gerlits Ferencnek is valami ilyesmit kellene válaszolnom. Hiszen az általa is kifogásolt dolog elkövetői nem egy tévéműsor kívánságai szerint cselekednek.

„Hét végi családi kirándulásaim alkalmával *a budai hegyekben* szomorúan tapasztaltam eddig is, hogy vannak emberek, akik *az erdőt szemétlerakó helynek tekintik,* de ekkora csalódás, mint a minap, még eddig nem ért.

A Pilisi Erdőgazdaság kezelésében lévő erdőség szélén, a *Hársfa* vendéglő (ahová állítólag számtalan külföldi vendég is jár) melletti ház előtt és mögött a felhalmozott szemét menynyisége egyszerűen felháborító. Közérdekké vált: szennyezi a környezetet, rongálja a természetet, már közérdekként ezért feltétlenül hatósági beavatkozást igényel."

Kaposvárról olyan levelet kaptam, amely bár névtelen, de tartalma miatt érdekes lehet:

„Ha csak tehetem, figyelemmel kísérem városvédő



KOLOZSVÁRI Grandpierre Miklós graf.

rajzai Valóság, 1993. 1.

18, 34, 62. p.

Kolozsvány Gyöngy grafikus
(Békéscsaba, 1919 –

Címe: 1065 Bp. Hajós u. 9

Grafikusművési oklevelet szerzett; plakátgrafikával, prospektus- és csomagolástervezéssel valamint könyvillusztrációval foglalkozik.

Békéscsabai Alakalmazottgrafikai Biennálé
Plakátkiállitás, Munkácsy Muzeum, 1978. IV. 2-V. 2o.
-katalógus a könyvtárban-

KOLOZSVÁRY gyüjtemény

Medgyessy Ferenc rajzok kiállitása, 1974. december 15

Kat.ld. Medgyessy

MEGHÍVÓ

KOLOZSVÁRY (mügyüjtemény)

Deim Pál képei közölve a gyüjteményből,
Mühely, 1990.5.sz.-ban

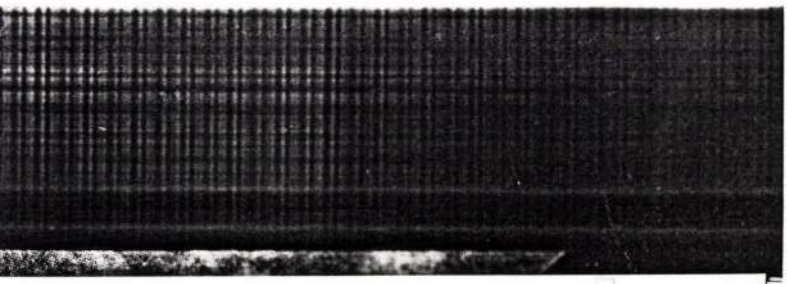

Viera Luxová

úseku kamenárstva, maliarstva, sochárstva či zlatníctva. Zápisy sa zachovali z rokov 1745/46, 1755/56, 1756/57, 1759/60, 1761/62, 1769/70, — 1772/73, 1778/79, 1780, 1781/82, 1783/84, 1784/85, 1790/91 — 1795/96, 1797/98 — 1805, 1807 — 1832, 1834—50 (jedna kniha je bez časového označenia.)

Daňové povinnosti úzko súviseli s meštianskym

KOLOZSVÁRY gyüjtemény

A Mühely c. folyóirat illusztrciói a gyüjtemény darabjait mutatják be

Mühely, 1990.1.sz. XIII.évf.

(Győr)

Számlaszám:

Oldal:

övetel			Napló hiv.						

Forrás Áruház
műszaki osztály

„Hasznos időtöltés,
PRIMA-val a cérnaöltés"

rima PM 653 varrógép
zabadkar, 16 program 29 990 Ft

rima Beko
nosógép 2 év garanciával 39 990 Ft

Hajdúszoboszló, Hősök tere 9–11.
Tel.: 361-392

419972/1H

paletta

KOLOZSVÁRI Jóné

Akarsz egy jó csapatban dolgozni?
Ha dinamikus vagy, felsőfokú végzettséggel és gépkocsival rendelkezel és képes vagy idődet hatékonyan kihasználni, küldj még ma egy önéletrajzot fényképpel!
Amit várunk tőled:
nyugdíjpénztár és egészségpénztár managelése.
Címünk:
Gratis '92 Kft.,
4024 Debrecen,
Blahánné u. 8. fszt./2.

419628/1H

TÖLGY FŰRÉSZÁRU

lemezipari
és I., II. osztályú
minőségben folyamatosan
kapható, előjegyezhető.
Igény szerint leszárítva.

Hajdúböszörmény.
Tel.: 06 (20) 388-022,
06 (20) 388-051.

FAKER 2000 Kft.

419750/1K

HÚSVÉTI SAMSUNG AKCIÓ!

Grillező mikrosütő
(900 W mikro + 1300 W grill)
~~49 900~~
39 900 Ft

2 fejes videó
(gyémántfej, 50 program)
~~49 900~~
39 900 Ft

51 cm-es tv
(kéthangszórós)
~~58 900~~
46 990 Ft
teletextel 51 990 Ft

SAMSUNG
MÁRKABOLT:
Debrecen, Piac utca 20. Telefon: 310-820

419615/1H

LTÁS

zségügyi és élelmiszer-higiéniai főosztálya
3 hónapnál idősebb ebek veszettség elleni oltása kötelező.
a járványveszély miatt ajánlott.

OLTÁS

embinszky sarok,
egyi iskola,
seretelep,
isőjózsai tanácsháza,

zeti Hivatal,
szövetkezet mellett,

iskola,

ászet,

1996. április 11., csütörtök,
DÉLELŐTT:
8.00–10.00 óráig Hármashegyi iskola.
DÉLUTÁN:
14.00–16.00 óráig Martinka, kisvasút,
14.00–16.00 óráig Nyugati u.,
15.00–17.00 óráig Ondód falu

1996. április 12., péntek,
DÉLUTÁN:
14.00–16.00 óráig Nyugati u.,
15.00–16.00 óráig Pallag, Sándor

96.04.03.

A természetarcú ember

Kolozsvári József pasztelljeiről

ARANY LAJOS

„Kertben" nőtt fel. A régi debreceni kertségben. Abban az időben, hatvan éve – amióta rajzol és fest – még inkább a virágok városa lehetett Debrecen, vagy inkább nagy faluja; kertek füzére övezte. Sőt, mint – a 76. évét élő – Kolozsvári Józseftől tudom, már a dédapja is a kertvilágban nevelkedett, a pasztell- és olajképeket készítő festő természeti létezése tehát örökletes, zsigereiben hordozza legősibb közegünk szeretetét. Nem véletlen hát a központi ábrázolási témája: krétájára, ecsetjére kínálták szinte magukat a kertek, a virágok, a növények, a természet gyümölcsei, a flóravilág megannyi gazdag szépsége.

„A virág az egyetlen kép a földön, amiben a lélek magára ismer" – írta Hamvas Béla. S Kolozsvári József is valahogy így lehet vele, csak ő nem megírja virágélményét, hanem megfesti, azonosulva az ember lélekszépítő ősi kísérőjével, díszével. Ha látható, fizikai valóságában nincs is halandó a képein, mégis van: alkotójuk bensőjére ismerni a képre álmodott kertekben, virágokban. A művész a belvilágát kölcsönzi a virágnak, a virág pedig varázslatos látványát adja kölcsön az emberlélek tisztaságának, szépségének ábrázolásához. A természetet így fogadja be az ember, s az embert ekképp öleli magához a természet. Virágzik e pasztelleken s olajfestményeken a csönd. Belső békét, önmagával és egy minden korábbinál gyorsabb világgal kötött külön alkut sugározva. A csendéletek realista látásmódja így jelent többet puszta leképezésnél, egy zavaros században így jelentheti a világosságot, a nyugalmat, a maradandóságot.

Kolozsvári József nemcsak nevelkedett a kertben, az élete további folyamata is hozzáköti őt. Az erdészeti évtizede a munkában fonta össze vele: történelmünk egyik legnehezebb idejében, a második világégés után. Segíthetett hát neki a természet a lelke épségének őrzésében, miképp későbbi éveiben a saját kertje virágait gondozta, s teszi ezt máig. Gondozza és éli – s festi a kertet. A virágokkal való fizikai bíbelődés és szellemi tevékenység folytonosan váltják egymást a mindennapjaiban. Irigyelhetjük ezért, városban élők, panell-létben leledzők, mindnyájan, akik vágyunk ugyan rendre a természetbe, mégsem adatik elég időnk napról napra magunkba szívni annak éltető levegőjét, napi találkozásban az ősközeggel. Mert oly kevesekkel történik meg ma már, ami Kolozsvári Józseffel bizonyosan, hogy jó reggelt köszön a kertnek, s a virágok visszaköszönnek neki.

(Kolozsvári József tárlata április 12-ig látható a DOTE Nagyerdei krt. 98. szám alatti minigalériájában.)



Kolozsvári József olajképe
Fotó: Magánarchívum

KOLOZSI Tibor

Kántor Lajos: Két szobor. = Népszabadság, 1993.julius 28. 17.

(3) Ábrahám megvendégeli a
között
toll, tus, szürke lavíro
Szeged, Móra Ferenc Mú
Andor gyűjteményéből)

A tört oválisba
komponált mennyezetvázl
prépostság téli ebédlőj
Herodes lakomája-fres
ikonográfiai pendant-j
prelatúra másik ref
készült. Az itt elpus

KOLOZSVÁRY Ernő műgyüjtő

(bán): A műgyüjtő álma /beszélgetés Kolozsváry Ernővel/.= Népszava,119.évf.258.sz.1991.nov.4.6.p. ill.

9. Papirtartó

Kb. 100 lap papir felvételére

10. Főkapcsoló

Ezzel a kapcsolóval kapcsolha

11. Kazetta

A kazettakapacitás kb. 250-

12. Kazetta elengedőkar

Nyomja lefelé ezt a kart, a

13. Frontfedél

Nyissa ki ezt a fedelet, hog

15. Tisztító

Használja a koronahuzal tisz

16. Másolattartó

A kész másolatok ide érkezne
akkor hajtsa fel.

2. A másológép belső alkatrésze

1. Elengedőkar

KOLOZSVÁRI László festő (1950–)

Kárpátalja 1991. 17. sz. 16. p. ill

Kolozsvári Márton, szobrászművész

Szervátius Tibor kiállítása Sopronban, a tavaszi ünnepi hetek keretében volt látható. — Ő mondja, a Kolozsvári Testvérek voltak Erdély elő jelentős szobrászai.

Kiállítás Sopronban.

1904. III. 25. TV. 1-műsor, 21.35 (Kerekes).

KOLOZSVÁRI Márton és György

KLUSCH, H.: Martin und Georg "de Clussenberch". = Forschungen zu Volks- und Landeskunde 32. 1989, 42-54.

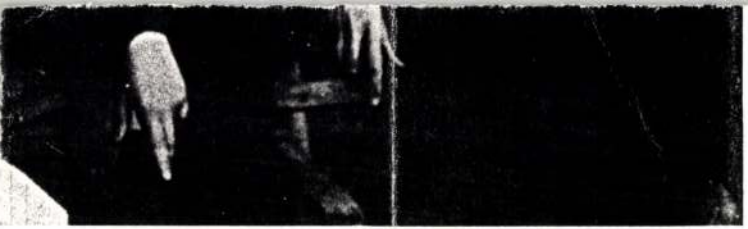

ep Lajos
ner Imre
elezése

KOLOZSVÁRI MIKLÓS

közös kiállitás Reményi Katalin ötvössel a nyiregyházi művelődési házban

UJ TÜKÖR 1980/XVII/50.sz.43.o.

et tandem, c/ quimodo cultum Ipsi
faciendum sit, ut dependentia pra
agnoscatur, profiteatur, et manif
referuntur atque per modum propos
constituunt religionem obiective
omnium cognoscibilium de Deo rebu
quae cultum Dei regulant dirigunt
ve individualiter, sive collectiv
biective spectatam, cuius est exs
quae in religione obiectiva praes
agit S. Thomas II-II.81.sequ. det
Deus colitur /oratio, adoratio, d
professionem fidei, seu religioni
7. Circa religionem obiective sum
Dei naturalem possibilem esse, si
sola natura rationali hominis, De
Haec defensio fit in Theodicaea e
tificatio religionis naturalis, p

Kolozsvári Márton, hobrán 1

Kolozsvári Márton és György: Sárkányölő Szent György (1373)



Art 12677270

Éle XXXV/40



Kolozsvári Márton, szobrászművész

A romániai magyar művészet jelenségei elsősorban történetileg közelíthetők meg s csak másodsorban ideográfiai-stiláris-esztétikai kritériumok alapján. Sem tartós ~~kon~~ politikai konzolidáltság, sem művészetpártoló osztály, egyház, vagy más társadalmi erő nem serkentette a képzőművészeti alkotást. A Kolozsvári testvérek Szent-György szobra a vagy lehetőség felvillanása (említve) – nyomában azonban képzetlen, v. mesterségbeli képzettségű művészek látják el a középkori erdélyi művészeti feladatok zömét.

Banner Zoltán: Azzal fejezik ki egyéniségüket, ahogyan a romániai magyarság mindennapi életéhez kapcsolódnak művészetükkel.

Korunk, 1979. febr. 63-64. old.

KOLOZSVÁRI MÁRTON, szobrász

Szent László hermája az új kutatás véleménye szerint a neves szob rászpár idősebbjének, Jártonnak munkja. Tehát nemcsak mint ötvösremek, hanem mint középkori szob rászatunk kimagasló emléke is nagy jelentőségü művészettörténetünk számára. 14.old

Dávid Kalain: Egyházmüvészet 12.old

Mu sák, Múzeumi Magazin, 1970. 3.sz. Bp.

Kolozsvári Márton, szobrász

megemlíme

14.

Székely András: A reneszánsz

Nipszabadság, Bp. 1978. máre 26

KOLOZSVÁRI Tamás fertő

Tóth Sándor: Képesség és Reptelemény. rec. [Marai S.: Kép a harmonia]. = Buksz, 1998, 1. 72-75.

emeleten oszlopos loggia. A f
boltozott helyiségek egyikébe
mennyezet.
A 1980-as évek végén felújít

Jezsuita gimnázium
Széchenyi u. 19.
hrsz: 4608
barokk
1753-1754

Oromzatos, téglalapalaprajzú,
nyeregtetős lakóház, amely ho
a Széchenyi utcára néz és csat
épületszárnyakkal U laprajzú l
Az É-i oldalán csatlakozó épü
korábban barokk városi lakóh
szárny törtvonalas, címerrel dí
fordul az utca felé. (Szecesszi
Az oromzatos homlokzat Ny-i
díszkapu nyílik címertartó put
emeleten rokokó stukkókerete
a két szélső tengelyben Szt. Ig
Alajos, a középső tengelyben
Mária Immaculata szobor.

MAGYAR NEMZET 1998. 09. 11.

Művek – a lét tükörképei

Modern magyar művészet a Kolozsváry-gyűjteményben

Az emlékezetben minden bizonnyal az év egyik legjelentősebb művészeti eseményeként marad meg a Műcsarnok néhány nappal ezelőtt megnyílt tárlata, amely a Modern magyar művészet a Kolozsváry-gyűjteményben címet viseli. A kiállítási intézmény igazgatója, *Beke* László művészettörténész a katalógushoz írt bevezetőjében modell értékűnek nevezi a gyűjtemény kiállítását. A katalógusban közölt 1974-es írásában *Németh* Lajos professzor az „igazi gyűjtőt" látja a műegyüttes létrehozójában, a győri tanár *Kolozsváry* Ernőben, a magyar magángyűjtemények szakembere pedig „magyar kulturális örökségként" aposztrofálja a kollekciót. *Szőnyi* István ugyan nem róla írta, de Önarckép képekkel című vallomásában Kolozsváry Ernő bátran idézheti a következő mondatot: „Azok a gyűjtők, akik kortársaik képét gyűjtik, nem kitaposott úton járnak, bátor felfedezők, akiket merész vállalkozásukban csak adottságuk és ízlésük vezet". Idézheti a másikat is, amellyel az értéket megőrző személyiség szerepét a XX. század másik nagy magyar festője, *Egry* József az egész nemzet szempontjából vizsgálódva határozza meg: „Egy nemzetnek nemcsak az a fontos, hogy vannak-e értékei, hanem az is, hogy vannak-e értékeinek megbecsülői."

Hogy a legkevésbé sem túlzóak a gyűjtemény, a gyűjtő jelentőségét méltató szavak, mondatok, azt természetesen a művek bizonyítják, amelyek négy évtized alatt kerültek egymás mellé a gyűjteménynek otthont adó lakás falain, s most a Műcsarnok középső és baloldali teremsorában és oszlopcsarnokában láthatók. Egyetlen pillantás elég, hogy a látogató megérezze: rendkívüli értékű együttesről van szó – órák szemlélődése kell hozzá, hogy a gazdagságot, a sokszínűségből kialakuló egységet valóban értékelni tudja. A Kolozsváry-gyűjtemény egyes darabjai különböző tárlatokon gyakran kerültek közönség elé, az 1970-es évek első fele óta több kiállítás született csak a gyűjtemény műveiből, alighanem azok számára sem kevés meglepetést kínálnak a termek, akik már ismerősként találkoznak az együttes fő darabjaival.

Vajda Lajos fekete-fehér víziója, a Gyökérvilág vonja először magára az első terembe lépő figyelmét. A győri lakás előszobájának falán is az ő művei fogadják-búcsúztatják a vendéget, a rendezés – *Kolozsváry* Mariann és *Orosz* Péter munkája – a tárlat más pontjain is igyekszik megidézni a művek eredeti együttesét, ugyanakkor a Vajda-művek a gyűjtő gyermekkorára, a Győr melletti Edvén megélt élményeire utalnak. Mellettük *Farkas* István és *Kondor* Béla,

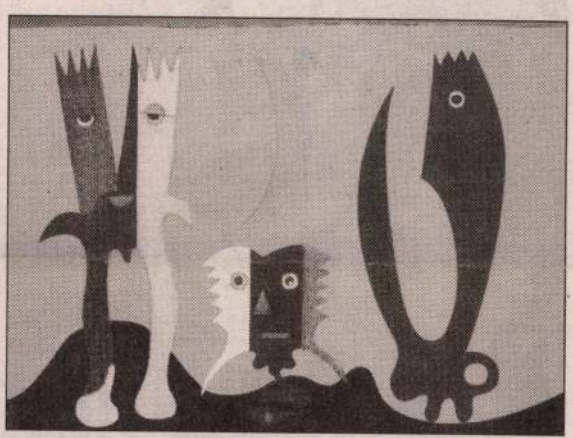

Korniss Dezső: Barátok (1949)

Egry József és *Vaszkó* Erzsébet művei, *Medgyessy*-rajzok és Barcsay-képek, *Veszelszky* Béla, *Nagy* István, Szőnyi István, *Ferenczy* Noémi, *Gulácsy* Lajos alkotásai. Az első terem anyaga mintha a gyűjtemény tágasságát kívánná jelezni, a tényt, hogy valóban a XX. századi magyar művészet egészét fogja át (a faszobrok révén jelezve, hogy a gyűjtő és a gyűjteménygyarapításban őt támogató felesége nyitott a régebbi korok terméke és a népművészet iránt is), hogy a gyűjtemény darabjait szemlélve nem egyszerűen teljes képet kaphatunk a modern magyar művészetről, különösen annak a szentendrei konstruktív-szürreális törekvésekhez, az Európai Iskolához kötődő teljesítményeiről, de olykor át is kell értékelnünk a XX. századi művészet egyes jelenségeit.

A gyűjtemény különleges értékei felé vezetnek a következő termek művei, egyben a gyűjtőtevékenység kronológiai rendjét is megmutatva. *Ország* Lili, *Korniss* Dezső, *Bálint* Endre képei kaptak helyet a második teremben. Az Országgal való találkozás döntő jelentőségű volt a gyűjtő érdeklődésének alakulásában, a hatvanas évek elejétől a művész haláláig tartó barátságuk során az életmű minden korszakát átfogó együttes került a gyűjteménybe. Főművek képviselik Kornisst (Feszület II., Kalligráfia CD6, Pásztorok II.) és Bálintot (Itt már jártam valaha I-II.) is, az ugyancsak a hatvanas évektől gyűjtött Anna Margit-életmű is jelentős súllyal szerepel a kollekcióban.

A tárlat harmadik termében *Kondor* Béla drámai feszültségű Rajz II.-je és a *Román* György-életmű javához tartozó képegyüttes kapott helyet, úgy kötve össze a gyűjteményben a hatvanas években, illetve a hetvenes-nyolcvanas évtizedhez kötődő műveket, hogy érzékeltetik: a gyűjtő számára nem a művészet napi történéseinek, irányváltásainak követése volt a fontos, hanem a minőség szerinti válogatás. Kondor nem akart modern művész lenni, nem félt az időtől – értelmezi választásait a gyűjtő, utalva arra is, hogy a hetvenes-nyolcvanas évek kortárs anyagában miért válogat sajátos értékrend szerint, miért hagy ki ismert neveket, s kötelezi el magát kevésbé közismertek mellett. *Nádler* István lendületes gesztusai, *Keserü* Ilona varrott-domborított képplasztikái, *Deim* Pál kompozíciói, *El Kazovszkij* víziói jelentik a következő időszak legfontosabb egységeit. A gyűjteményfejlesztés fő irányairól azonban, vonzalmainak engedve időről időre letér a gyűjtő, az együttes így egészül ki olyan sajátos értékekkel, mint *Tóth* Menyhért, Veszelszky Béla, *Schaár* Erzsébet, *Vilt* Tibor, *Váli* Dezső, *Földi* Péter, *Zoltán* Sándor, a naiv művészet körébe sorolható *Kovács* Ferenc, *Cseh* László alkotásai.

Természetesen nem teljes ez a névsor, de valójában nem jelenti a teljes gyűjteményt a Műcsarnokban bemutatott anyag sem. További értékeket tartalmaz a kollekció, amelyek azonban a hely szűkössége miatt nem kerülhettek a közönség elé. Alighanem bölcs döntés lett volna a jobb oldali teremsort is a gyűjtemény bemutatására szánni, ahogyan az együttes nemzetközi színvonala a Lajtán túl természetesnek tűnő másfél–két hónapos nyitvatartási időt is megkívánta volna. No meg azt, hogy az eseményt hirdető transzparensek ne csak a Műcsarnok oszlopaihoz tapadva jelenjenek meg, de a város különböző forgalmas pontjain is. Elvégre nemcsak a művekben megtestesülő értékek megbecsülése a fontos, hanem az is, hogy az értékek gyűjtőit, őrzőit a lehető legszélesebb nyilvánosság ismerje meg. A vaskos, kiváló minőségű katalógus mellett ezért lett volna célszerű szakszerűen tájékoztató, de olcsón megvásárolható kiadvány megjelentetése is.

P. Szabó Ernő

Akadémiai természettudományi kutatóhelyek ere

őművi biztonság és a Mars

házakban és talajban végzett radonkoncentráció-meghatározásokkal, valamint párhuzamosan végzett meteorológiai mérések felhasználásával kimutatták a nyomás, a hőmérséklet és a csapadék hatását a talaj radontartalmára. A mérések alapján *összefüggést találtak a talaj nedvessége és a föléje épült lakásban kimutatható radonkoncentráció között*. Meghatározták a paksi atomerőműből a talajvízbe szivárgó *folyékony radioaktív hulladék kiáramlási helyeit*, valamint a kiégett kazetták átmeneti tárolójának C-14 izotóp kibocsátását. Az utóbbi mérést együttműködés keretében elvégezték a krskói és a bohunicei atomerőművekben is. *Régészeti kormeghatározásokat* is végeznek az intézetben. C-14-es izotóppal vizsgálták honfoglaláskori kultúrák párhuzamosságát, kapcsolataik alakulását. Nagy segítséget nyújt az intézet az orvosi célokat szolgáló kutatásokban. A Debreceni Orvostudományi Egyetem PET-centrumával közösen gyors neutronokkal besugárzott, rákos limfoidsejtek sejten belüli kémhatásának változását vizsgálták. Számos orvosi vizsgálathoz a debreceni ciklotronban állítanak elő izotópokat.

A Budapesten működő *KFKI Atomenergia-kutatóintézet* kutatásai között meghatározóak azok, amelyek a reaktorbiztonsághoz adnak tudományos hátteret. Többek között megvizsgálták a paksi atomerőmű biztonságát arra az esetre vonatkozóan, ha az erőműben nem a jelenlegi, hanem a tervezett, új típusú fűtőelemeket használják. A kutatások fő irányait az Európa Unióhoz való csatlakozás szabja meg. Ilyen EU-érdekeltségű munka a cirkónium és ötvözetei hidrogénelnyelő képességének vizsgálata, de a reaktorzónába történő légbetörés következményeinek kutatása is. A feladat a súlyos reaktorbalesetek kialakulásakor feltételezhető folyamat, a magas hőmérsékletű zóna és a beáramló levegő kölcsönhatásának tisztázása, ami a zónában található cirkónium igen heves oxidációjához vezet. Problémákat vet föl mind üzemeltetési, mind hatósági területen *a paksi atomerőműben kiégett fűtőelemkazetták átmeneti tárolására épített berendezés működtetése*.

Rendkívül sikeres eredmények születtek az atomerőművi szimulációs kutatások terén. Egy Euréka-program keretében sikeresen befejeződött a paksi „teljes léptékű szimulátor" rekonstrukciója.



A debreceni Atommagkutató Intézet

Nemzetközi méretekben is kiemelkedő eredményeket értek el a kutatók a *Pille nevet viselő termolumineszcens dózismérő rendszer legújabb változatával*. A magyar műszer segítségével S. *Linenger* NASA-űrhajós az űrkutatás történetében *először mért személyi dózist űrséta közben*, vagyis azt, hogy személy szerint mennyi sugárzás érte az űrsétát végző űrhajóst.

Az intézet feladata a *Budapest kutatóreaktor* biztonságos üzemeltetése is. A reaktor az elmúlt évben üzemszerűen működött, a reaktorbiztonságot érintő esemény nem történt. A Budapest kutatóreaktort nem-

atasztrófa a paleozoikumban

nélete megkérdőjelezhető

így az élőlények egyenes kialakulási folyamata törést szenvedett.

Ebben az időben a kontinensek még összefüggtek; az éghajlat mindenütt szárazra és forróra fordult, a tengerszint alacsonyabb lett, a tavak kiszáradtak, az erdők nagy része kipusztult. Ez a folyamat sok millió éven át tartott. Hogy ennek mi volt az előidéző oka, azt a tudomány még nem tisztázta. Kína területéről olyan sziklaréteg került elő, amely ezt a kipusztulást jól szemlélteti. Az tására történő kialakulása volt. Kutatásaik alapján kimutatták, hogy ez a nagy pusztulás mintegy 250 millió évvel ezelőtt kezdődött, és csúcspontja 160 000 évig tartott, ami a geológusok szemében mindössze egy „pillanat".

A kutatók állítása szerint *a kipusztulási szakasz megléte erősen megzavarta a biológusok Darwin által felállított elméletét*. Ebben az esetben ugyanis nem arról van szó, hogy a legéletképesebb egyedek, tehát azok maradtak fenn, amelyek a

ÉPÜLETASZTALOS-IPARI KFT.

Azonnali belépéssel felvesz

ASZTALOS SZAKMUNKÁSOKAT,

valamint gyakorlott

FAIPARI GÉPMUNKÁSOKAT,

2 műszakos munkarendbe.

Jelentkezni lehet: IX., Koppány u. 2–4.
Telefon: 215-4300/126 m.

Az Alex Iskolabútor- és Fémbútorgyártó Vállalkozás TERMELÉS- ÉS SZÁLLÍTÁSIRÁNYÍTÓI

állást hirdet. Követelmény: felsőfokú végzettség (szakmai képesítés előny). Fiatal, agilis, nagy munkabírású

A Városi Művészeti Múzeum
tisztelettel meghívja Önt és Családját

A KOLOZSVÁRY-GYŰJTEMÉNY

című

kiállítás
megnyitására

2001. január 18-án, 17 órára
a
VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUM
KÉPTÁRÁBA
(Esterházy-palota, 9021 Győr, Király u. 17.)

A kiállítást megnyitja:

DEVICH JÁNOS
NKÖM művészeti főosztály vezetője

MRAVIK LÁSZLÓ
művészettörténész

Megtekinthető:
2001. március 4-ig, hétfő kivételével
naponta 10-től 18 óráig

Cím: Városi Művészeti Múzeum
9021 Győr, Király u. 17.
Tel./Fax: 06-96/322-695
E-mail: artmuz@arrabonet.gyor.hu

Korniss Dezső: Szerb temető 1950
vászon, olaj 32 x 48 cm
Kolozsváry-gyűjtemény, Győr
Fotó: Bokor Zsuzsa MNG

Városi Művészeti Múzeum, Győr



VÁROSI
MŰVÉSZETI
MÚZEUM
GYŐR

MEGHÍVÓ

1998 IX. 11.
Magyar Nemzet 11

Művek – a lét tükörképei

Modern magyar művészet a Kolozsváry-gyűjteményben

Az emlékezetben minden bizonnyal az év egyik legjelentősebb művészeti eseményeként marad meg a Műcsarnok néhány nappal ezelőtt megnyílt tárlata, amely a Modern magyar művészet a Kolozsváry-gyűjteményben címet viseli. A kiállítási intézmény igazgatója, *Beke* László művészettörténész a katalógushoz írt bevezetőjében modell értékűnek nevezi a gyűjtemény kiállítását. A katalógusban közölt 1974-es írásában *Németh* Lajos professzor az „igazi gyűjtőt" látja a műegyüttes létrehozójában, a győri tanár *Kolozsváry* Ernőben, a magyar magángyűjtemények szakembere pedig „magyar kulturális örökségként" aposztrofálja a kollekciót. *Szőnyi* István ugyan nem róla írta, de Önarckép képekkel című vallomásában Kolozsváry Ernő bátran idézheti a következő mondatot: „Azok a gyűjtők, akik kortársaik képét gyűjtik, nem kitaposott úton járnak, bátor felfedezők, akiket merész vállalkozásukban csak adottságuk és ízlésük vezet". Idézheti a másikat is, amellyel az értéket megőrző személyiség szerepét a XX. század másik nagy magyar festője, *Egry* József az egész nemzet szempontjából vizsgálódva határozza meg: „Egy nemzetnek nemcsak az a fontos, hogy vannak-e értékei, hanem az is, hogy vannak-e értékeinek megbecsülői."

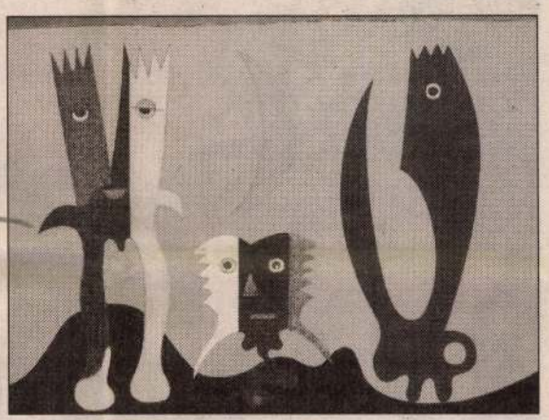

Korniss Dezső: Barátok (1949)

Hogy a legkevésbé sem túlzóak a gyűjtemény, a gyűjtő jelentőségét méltató szavak, mondatok, azt természetesen a művek bizonyítják, amelyek négy évtized alatt kerültek egymás mellé a gyűjteménynek otthont adó lakás falain, s most a Műcsarnok középső és baloldali teremsorában és oszlopcsarnokában láthatók. Egyetlen pillantás elég, hogy a látogató megérezze: rendkívüli értékű együttesről van szó – órák szemlélődése kell hozzá, hogy a gazdagságot, a sokszínűségből kialakuló egységet valóban értékelni tudja. A Kolozsváry-gyűjtemény egyes darabjai különböző tárlatokon gyakran kerültek közönség elé, az 1970-es évek első fele óta több kiállítás született csak a gyűjtemény műveiből, alighanem azok számára sem kevés meglepetést kínálnak a termek, akik már ismerősként találkoznak az együttes fő darabjaival.

Vajda Lajos fekete-fehér víziója, a Gyökérvilág vonja először magára az első terembe lépő figyelmét. A győri lakás előszobájának falán is az ő művei fogadják-búcsúztatják a vendéget, a rendezés – *Kolozsváry* Mariann és *Orosz* Péter munkája – a tárlat más pontjain is igyekszik megidézni a művek eredeti együttesét, ugyanakkor a Vajda-művek a gyűjtő gyermekkorára, a Győr melletti Edvén megélt élményeire utalnak. Mellettük *Farkas* István és *Kondor* Béla, Egry József és *Vaszkó* Erzsébet művei, *Medgyessy*-rajzok és Barcsay-képek, *Veszelszky* Béla, *Nagy* István, Szőnyi István, *Ferenczy* Noémi, *Gulácsy* Lajos alkotásai. Az első terem anyaga mintha a gyűjtemény tágasságát kívánná jelezni, a tényt, hogy valóban a XX. századi magyar művészet egészét fogja át (a faszobrok révén jelezve, hogy a gyűjtő és a gyűjteménygyarapításban őt támogató felesége nyitott a régebbi korok termése és a népművészet iránt is), hogy a gyűjtemény darabjait szemlélve nem egyszerűen teljes képet kaphatunk a modern magyar művészetről, különösen annak a szentendrei konstruktív-szürreális törekvésekhez, az Európai Iskolához kötődő teljesítményeiről, de olykor át is kell értékelnünk a XX. századi művészet egyes jelenségeit.

A gyűjtemény különleges értékei felé vezetnek a következő termek művei, egyben a gyűjtőtevékenység kronológiai rendjét is megmutatva. *Ország* Lili, *Korniss* Dezső, *Bálint* Endre képei kaptak helyet a második teremben. Az Országgal való találkozás döntő jelentőségű volt a gyűjtő érdeklődésének alakulásában, a hatvanas évek elejétől a művész haláláig tartó barátságuk során az életmű minden korszakát átfogó együttes került a gyűjteménybe. Főművek képviselik Kornisst (Feszület II., Kalligráfia CD6, Pásztorok II.) és Bálintot (Itt már jártam valaha I-II.) is, az ugyancsak a hatvanas évektől gyűjtött Anna Margit-életmű is jelentős súllyal szerepel a kollekcióban.

A tárlat harmadik termében *Kondor* Béla drámai feszültségű Rajz II.-je és a *Román* György-életmű javához tartozó képegyüttes kapott helyet, úgy kötve össze a gyűjteményben a hatvanas években, illetve a hetvenes-nyolcvanas évtizedhez kötődő műveket, hogy érzékeltetik: a gyűjtő számára nem a művészet napi történéseinek, irányváltásainak követése volt a fontos, hanem a minőség szerinti válogatás. Kondor nem akart modern művész lenni, nem félt az időtől – értelmezi választásait a gyűjtő, utalva arra is, hogy a hetvenes-nyolcvanas évek kortárs anyagában miért válogat sajátos értékrend szerint, miért hagy ki ismert neveket, s kötelezi el magát kevésbé közismertek mellett.

Nádler István lendületes gesztusai, *Keserü* Ilona varrott-domborított képplasztikái, *Deim* Pál kompozíciói, *El Kazovszkij* víziói jelentik a következő időszak legfontosabb egységeit. A gyűjteményfejlesztés fő irányairól azonban, vonzalmainak engedve időről időre letér a gyűjtő, az együttes így egészül ki olyan sajátos értékekkel, mint *Tóth* Menyhért, Veszelszky Béla, *Schaár* Erzsébet, *Vilt* Tibor, *Váli* Dezső, *Földi* Péter, *Zoltán* Sándor, a naiv művészet körébe sorolható *Kovács* Ferenc, *Cseh* László alkotásai.

Természetesen nem teljes ez a névsor, de valójában nem jelenti a teljes gyűjteményt a Műcsarnokban bemutatott anyag sem. További értékeket tartalmaz a kollekció, amelyek azonban a hely szűkössége miatt nem kerülhettek a közönség elé. Alighanem bölcs döntés lett volna a jobb oldali teremsort is a gyűjtemény bemutatására szánni, ahogyan az együttes nemzetközi színvonala a Lajtán túl természetesnek tűnő másfél–két hónapos nyitvatartási időt is megkívánta volna. No meg azt, hogy az eseményt hirdető transzparensek ne csak a Műcsarnok oszlopaihoz tapadva jelenjenek meg, de a város különböző forgalmas pontjain is. Elvégre nemcsak a művekben megtestesülő értékek megbecsülése a fontos, hanem az is, hogy az értékek gyűjtőit, őrzőit a lehető legszélesebb nyilvánosság ismerje meg. A vaskos, kiváló minőségű katalógus mellett ezért lett volna célszerű szakszerűen tájékoztató, de olcsón megvásárolható kiadvány megjelentetése is.

P. Szabó Ernő

NAPLÓ

NÁDASDY TAMÁS nádorra emlékeznek tudományos üléssel születésének ötszázadik évfordulóján Sárváron, a Nádasdy-kastélyban. Gróf Nádasdy Ferenc, a Nádasdy Alapítvány elnöke a csütörtöki megnyitón bejelentette: mindent megtesznek azért, hogy a kastélyt a világörökség részévé nyilvánítsák.

NÁDAS PÉTER dráma-, próza és esszéíró kapta a szlovéniai Lipicán megnyílt Vilenica '98 elnevezésű nemzetközi írótalálkozó díját a Szlovén Írószövetségtől.

SAS TAMÁS Presszó című filmje a negyedik szarajevói fesztiválon a rendező bátorságáért elismerő oklevelet (Special Mention for Courage) nyert.

ÉKSZER ÉS SAPHIER aukciós tárlatot nyitnak meg ma délután három órakor a BÁV Rt. kiállítótermében (Budapest IX., Lónyay u. 30–32.).

BUCZKÓ GYÖRGY üvegműveiből nyitnak meg kiállítást ma délután öt órakor a START Galériában (Budapest VII., Madách Imre u. 5.).

Orbán Viktor nyitotta meg a tanévet az ELTE-n

A polgári kormány a gazdaság- és az oktatáspolitikát – a korábbi gyakorlattal ellentétben – nem állítja szembe egymással a bevételi, illetve kiadási oldalon szereplő tényezőként, hanem egységben látja. Ezt *Orbán* Viktor miniszterelnök jelentette ki az Eötvös Loránd Tudományegyetem 364. tanévének megnyitóján, csütörtökön Budapesten. Hangsúlyozta, hogy a kabinet az oktatást befektetésnek tekinti, amely nem térül meg egyetlen kormányzati periódus alatt, de előbb-utóbb igen – jelentette az MTI. Orbán Viktor szerint Magyarország választ előtt áll, és el kell döntenünk, hogy mire alapozzuk a jövőnket: olcsó, gyengén képzett munkaerővel vagy magas képzettséget, szaktudást igénylő befektetéssel kívánunk versenyképessé válni a világban. Az Orbán-kormány az utóbbi cél mellett kötelezte el magát annak érdekében, hogy hazánk az Európai Unió országainak versenytársa legyen. Orbán Viktor a kormány nevében a Biblia Latina 1480-as évekből származó ősnyomatát adományozta az egyetemnek az intézmény névadója, *Eötvös* Loránd születésének 150. évfordulója alkalmából.

Akadémiai természettudományi kutatóhelyek ered

Atomerőművi biztonság és a Mars r

Már-már közhelynek számít, hogy hazánkban a korszerű természettudományos oktatásnak köszönhetően igen sok sikeres kutató „születik". Ha számba vesszük Nobel-díjasainkat, számuk meghaladja a tízet; többségük fizikus. De nem kevés azoknak a száma sem, akik ilyen-olyan okoknál fogva nem részesültek ugyan a legmagasabb tudományos elismerésben, de teljesítményük nem maradt el az előbbiekétől. Gondoljunk *Bay* Zoltánra, *Szilárd* Leóra, *Kármán* Tódorra vagy *Neumann* Jánosra.

Néhány hete a Magyar Tudományos Akadémia intézethálózatából az élettudományokkal foglalkozó kutatóintézetek egynémelyikének munkájával ismertettük meg olvasóinkat, most a természettudományok művelőinek eredményeiből szemelgetünk.

A Debrecenben működő *Atommagkutató Intézet* munkája alap-, interdiszciplináris és gyakorlati célú kutatásokra terjed ki. A fizikai alapkutatások nagy része a magszerkezeti és magreakció-kutatás, valamint az atomfizika területére esik. Ezek a kutatások nagy műszereket igényelnek, ezért az intézet gyorsítóit használják. A hétköznapi emberben ilyen kutatások hallatán rögtön az a kérdés ágaskodik: *mire jó, mit lehet az eredményekkel kezdeni?* Ezért néhány olyan alkalmazást említünk, ami „életközelbe" hozza az atomfizikát is.

A környezetkutatás el sem képzelhető izotópok vándorlásának kutatása nélkül. Sok gondot okoz szerte a világon, így hazánkban is, az egyes helyeken felgyülemlő *radonkoncentráció mérése*. Az intézet kutatói tesztházakban és talajban végzett radonkoncentráció-meghatározásokkal, valamint párhuzamosan végzett meteorológiai mérések felhasználásával kimutatták a nyomás, a hőmérséklet és a csapadék hatását a talaj radontartalmára. A mérések alapján *összefüggést találtak a talaj nedvessége és a föléje épült lakásban kimutatható radonkoncentráció között*. Meghatározták a paksi atomerőműből a talajvízbe szivárgó *folyékony radioaktív hulladék kiáramlási helyeit*, valamint a kiégett kazetták átmeneti tárolójának C-14 izotóp kibocsátását. Az utóbbi mérést együttműködés keretében elvégezték a krskói és a bohunicei atomerőművekben is. *Régészeti kormeghatározásokat* is végeznek az intézetben. C-14-es izotóppal vizsgálták honfoglaláskori kultúrák párhuzamosságát, kapcsolataik alakulását. Nagy segítséget nyújt az intézet az orvosi célokat szolgáló kutatásokban. A Debreceni Orvostudományi Egyetem PET-centrumával közösen gyors neutronokkal besugárzott, rákos limfoidsejtek sejten belüli kémhatásának változását vizsgálták. Számos orvosi vizsgálathoz a debreceni ciklotronban állítanak elő izotópokat.

A Budapesten működő *KFKI Atomenergia-kutatóintézet* kutatásai között meghatározóak azok, amelyek a reaktorbiztonsághoz adnak tudományos hátteret. Többek között megvizsgálták a paksi atomerőmű biztonságát arra az esetre vonatkozóan, ha az erőműben nem a jelenlegi, hanem a tervezett, új típusú fűtőelemeket használják. A kutatások fő irányait az Európa Unióhoz való csatlakozás szabja meg. Ilyen EU-érdekeltségű munka a cirkónium és ötvözetei hidrogénelnyelő képességének vizsgálata, de a reaktorzónába történő légbetörés következményeinek kutatása is. A feladat a súlyos reaktorbalesetek kialakulásakor feltételezhető folyamat, a magas hőmérsékletű zóna és a beáramló levegő kölcsönhatásának tisztázása, ami a zónában található cirkónium igen heves oxidációjához vezet. Problémákat vet föl mind üzemeltetési, mind hatósági területen *a paksi atomerőműben kiégett fűtőelemkazetták átmeneti tárolására épített berendezés működtetése*. Rendkívül sikeres eredmények születtek az atomerőművi szimulációs kutatások terén. Egy Euréka-program keretében sikeresen befejeződött a paksi „teljes léptékű szimulátor" rekonstrukciója.



A debreceni Atommagkutató Intézet

Nemzetközi méretekben is kiemelkedő eredményeket értek el a kutatók a *Pille nevet viselő termolumineszcens dózismérő rendszer legújabb változatával*. A magyar műszer segítségével S. *Linenger* NASA-űrhajós az űrkutatás történetében *először mért személyi dózist űrséta közben*, vagyis azt, hogy személy szerint mennyi sugárzás érte az űrsétát végző űrhajóst.

Az intézet feladata a *Budapest kutatóreaktor* biztonságos üzemeltetése is. A reaktor az elmúlt évben üzemszerűen működött, a reaktorbiztonságot érintő esemény nem történt. A Budapest kutatóreaktort nem-

Szuperkatasztrófa a paleozoikumban

Darwin elmélete megkérdőjelezhető

Amerikai és kínai kutatók számos élőlény kipusztulását bizonyították be a paleozoikum időszak végéről. Megállapításuk nagy feltűnést keltett, hiszen az evolúció egyenes vonala ezáltal törést szenvedett. *Jin Juhan* professzornak, a Nanjingi Kínai Geológiai és Paleontológiai Tudományos Intézet kutatójának megállapítása szerint a soksejtű lények kialakulása óta először ekkor fordult elő természeti katasztrófa, aminek következtében számos élőlény kipusztult. *Öt szuperkatasztrófa-korszakot* különböztettek meg, amely időszak alatt az élőlényeknek több

így az élőlények egyenes kialakulási folyamata törést szenvedett.

Ebben az időben a kontinensek még összefüggtek; az éghajlat mindenütt szárazra és forróra fordult, a tengerszint alacsonyabb lett, a tavak kiszáradtak, az erdők nagy része kipusztult. Ez a folyamat sok millió éven át tartott. Hogy ennek mi volt az előidéző oka, azt a tudomány még nem tisztázta. Kína területéről olyan sziklaréteg került elő, amely ezt a kipusztulást jól szemlélteti. Az 1970-es években Jin professzor ezeket a rétegeket Guanxiban

tására történő kialakulása volt. Kutatásaik alapján kimutatták, hogy ez a nagy pusztulás mintegy 250 millió évvel ezelőtt kezdődött, és csúcspontja 160 000 évig tartott, ami a geológusok szemében mindössze egy „pillanat".

A kutatók állítása szerint *a kipusztulási szakasz megléte erősen megzavarta a biológusok Darwin által felállított elméletét*. Ebben az esetben ugyanis nem arról van szó, hogy a legéletképesebb egyedek, tehát azok maradtak fenn, amelyek a különleges éghajlati változáshoz adaptálódtak, hanem azok, *ame-*

ÉPÜLETASZTALOS-IPARI KFT.
Azonnali belépéssel felvesz
ASZTALOS SZAKMUNKÁSOKAT,
valamint gyakorlott
FAIPARI GÉPMUNKÁSOKAT,
2 műszakos munkarendbe.
Jelentkezni lehet: IX., Koppány u. 2–4.
Telefon: 215-4300/126 m.

Az Alex Iskolabútor- és Fémbútorgyártó Vállalkozás
TERMELÉS- ÉS SZÁLLÍTÁSIRÁNYÍTÓI
állást hirdet. Követelmény:
felsőfokú végzettség
(szakmai képesítés előny).
Fiatal, agilis, nagy munkabírású
férfi munkatársat keresünk.
Magas kereseti